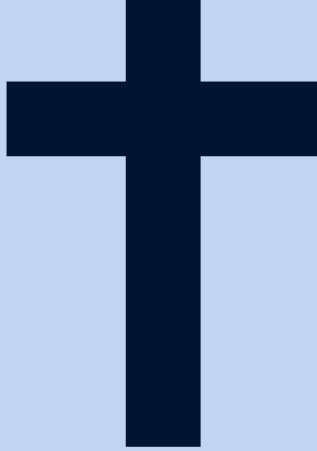

Μελερι με Njambye
Jonja Mbon

Kako: Μελερι με Njambye Jonja Mbon New Testament

Μελεπι με Njambye Jonja Mbon
Kako: Μελεπι με Njambye Jonja Mbon New Testament
Le Nouveau Testament en langue kako (kako-est) Cameroun et
RCA

copyright © 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kako)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
01d5712f-3809-5574-9928-b20d539536e3

Contents

MATIYO	1
MARK	55
LUKAS	89
JAN	145
BOTU BE TOMUN . .	188
ROM	243
1 KŌREIŢ	271
2 KŌREIŢ	296
GALASI	315
EFES	326
FILIPĪ	336
KOLOS	343
1 TESALONIK	350
2 TESALONIK	356
1 TIMŢTE	360
2 TIMŢTE	368
TIT	373
FILEMŢŢ	377
BEHEBERE	379
JAK	400
1 PIYER	407
2 PIYER	415
1 JAN	421
2 JAN	428
3 JAN	430
YUDE	432
PUNJA MEYASI	435

Kimɔ Tom Yesus Krist te yi Matiyo ketima

Mekana mete yɔko, yo Matiyo kete yo. Yiɲa diɲo dyene nde Levi (Mt 9:9; Lk 5:27). Nye Beyuden. A bɔ mɔ boɲna garama. A bɔ ke njoka bejেকে be Yesus kamɔ jɔ yiba.

To mekana mete yi Matiyo ketima ké téfya nde, Krist, nye Nyanɲgwe Kumande. Yo jéki beɲe Beyuden. A ke lepo ke moyte nde, Yesus, nye Kumande Beyuden, nye Mɔno Davit, Mɔno Abaraham.

Wuse yakama baƙa mekana maka ke nyanɲgwe menɲabiye yitan jɔ yiba:

1. Krist, nye Kumande: Dɔno besaɲmbambo bene. Mbey kome bo jama nye ké. Kandina joɲgwe dyene (kumte 1-4).
2. Nye Kumande. A nám meyasi nan? Yasi te yi Yesus tedya ke to keki ké (kumte 5-7).
3. Nye Kumande, yasi wete, bomɔ payma nye (kumte 8-12).
4. Kasi *Kando te yi kwey (kumte 13).
5. Mesay mete yi Kumande Yesus kelma ké (kumte 14-23).
6. Kasi njena ne ke kɔko ke meneti (kumte 24-25).
7. Kasi sɔɲ nɛ womiya ne (kumte 26-28).

*Besaɲmbambo be Yesus
(Lk 3)*

¹ Mekana maka ke lepo kasi Yesus Krist nɛ meɲino me besaɲmbambo bene. Nye nday Davit, nday Abaraham. ² Abaraham jama Isak, ε Isak ja Yakɔp, ε Yakɔp ja Yuda bene bemaɲ. ³ Yuda jama Fares nɛ Jara ke moy nyanɲgwe te wan Tamar.

Fares jama Esrom, ε Esrom ja Aram. ⁴ Aram jama Aminadap, Aminadap jama Nasɔn, ε Nasɔn ja Salmɔn. ⁵ Salmɔn jama Bowas ke moy nyanɲgwe te wene Rahab, ε Bowas ja Yobed ke moy nyanɲgwe te wene Rut. Yobed jama Isay, ⁶ Isay jama Davit, ε kumande Davit bu nya Uri ja ne Salomɔɲ. ⁷ Salomɔɲ jama Robowam, Robowam jama Abiya, ε Abiya ja Asa. ⁸ Asa jama Yosafat, ε Yosafat ja Yoram, ε Yoram ja Osiyas. ⁹ Osiyas jama Yoyatam, Yoyatam jama Akas, ε Akas ja Esekiyas. ¹⁰ Esekiyas jama Manase, Manase jama Amɔn, ε Amɔn ja Yosiyas. ¹¹ Yosiyas jama Yekoniyas bene bemaɲ ke ɲgimɔ te yi bo biyma ne Bɔno be Isarayel kɛ no ke diyo bala ke Babilɔn ké. ¹² Ke yɔkwɔ diyo bala ke Babilɔn, ε Yekoniyas ja Salatiyel, ε Salatiyel ja Sorobabel. ¹³ Sorobabel nɲa ja Abiyud, Abiyud jama Eliyakim, ε Eliyakim ja Asɔr. ¹⁴ Asɔr jama Sadɔk, Sadɔk jama Akim, ε Akim ja Eliyud. ¹⁵ Eliyud jama Eliyasar, Eliyasar jama Matan, ε Matan ja Yakɔp. ¹⁶ Yakɔp nɲa ja Yosep te njoɲo ne Mariya. Yo Mariya te ja Yesus te yi bo jeɲa nde *Krist ko. ¹⁷ Dete, kande Abaraham kumɔ Davit bomɔ jadya ne ndendi te kumɔ kamɔ jɔ yini. Kande Davit kumɔ ke ɲgimɔ te yi bo biyma ne Bɔno be Isarayel kɛ no ke diyo bala ke Babilɔn ké, bomɔ jadya ne ndendi te kumɔ kamɔ jɔ yini. Kande ke ɲgimɔ kena diyo bala kumɔ ke ɲgimɔ jariki Krist bomɔ jadya ne ndendi te kumɔ kamɔ jɔ yini sendi.

*Kasi jariki Yesus
(Lk 2)*

¹⁸ Jariki Yesus Krist kwanɲama deke: Yo bɔ kponate nde, nyanɲgwe wene Mariya ta kelo gwaki bene Yosep. Ma piɲo te yi bene nye ti pa bokwe to, ε Mariya

seme nde, a me ne moy ne deti te yi Kimɔ Sisiɲ. ¹⁹ Njɔɲɔ wene Yosep bɔ ne ngben. A ti kwadye wungwe nye ke mbɔmbu bomo na. E nye pese nde, a ta tiko nye kine nde, bomo dukwe na. ²⁰ Piɲɔ te yi nye bɔ ndi ke takina dete ke, e wete jaki Baba Mboko dya ke yene ne nje te yi nyeno lepo nye nye nde: «Yosep te mono Davit, we ti gwaki wo te yi bu nyari wo Mariya ne megwaki na, keto moy te yi nye no ke, a bon ne deti te yi Kimɔ Sisiɲ. ²¹ A ta ja mono mbam, we ta lo nye nde Yesus, keto yo nye ta jɔngwe botu be kando dyene ke mebeyo man.»

²² Meyasi mete hene kwanama dete, ne lepi te yi Baba Mboko kwanɗya ke numbu mo punja melepi mene ke si tondu. ²³ A lepima nde: «Ne beta, bindi ngondu ta toke moy ja mono mbam. Bo ta lo nye nde Emanuwel.» Yite nde: Njambiye me sine bo. ²⁴ Ke Yosep ma jemiye ke, e nye kele nda yi jaki Baba Mboko lepima nye nye ke. E nye bu nyari wene Mariya. ²⁵ Ko a ti kpoke nye na kumo ke ngimo te yi Mariya jama ne bosa mono wene, mono mbam. E Yosep lo nye nde Yesus.

2

Botu be duwa meyasi ke nje bene

mbɔngɔ Yesus

¹ Yesus jadya ke Betlehem ke meneti me Yuda ke ngimo te yi Herod bɔ kumande ke. Yo bɔ ne botu be duwa meyasi ke kasi besiso. E bo teme wule pulo kome yeso punde ke dya ke Yerusalem ² diyen de: «Kumande Beyuden te e jadya koko te ti pa kiko ko ba we? Keto wuse semma sisɔ wene ke pulo kome yeso punde ke, e wuse nje yi

nje kano nye.» ³ Ke kumande Herod ma woko dete ke, e lepi bane nye bene botu be Yerusalem hene. ⁴ E nye wesidye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye hene ne botu be ketina meyasi be kando Isarayel yi diyen bo mbey te yi *Krist yakanɗwe jadye kete ke. ⁵ E bo yensa nye nye nde: «Ke Betlehem ke meneti me Yuda, keto mo punja melepi me Njambiye ketima nde: ⁶ «Ma we Betlehem ke meneti me Yuda, ko we yeti mono dya ke njoka kpa mefyi me meneti me Yuda na, keto kum te e ta kendo ne kando mbe Isarayel ko ta wule ndi ke yo.» »

⁷ Dete, e Herod jeba botu be duwa meyasi ne so, e nye kombile diyen bo ngbak ngbak ngimo te yi sisɔ te punduma no ke. ⁸ Ke konje, e nye tome bo kenje ke Betlehem lepo nde: «Ne ken, ne wune dya yasi kimote ke kasi mono te. Ke wune si dolo nye, ne wune njaki nje lepo nye mi, ne mi ne nguru wombe ke sendi ke kano nye.» ⁹ Ke bo ma si leɲgwe meto ke yasi te yi kumande lepima ke, e bo kwa. Bo sem semo, sisɔ te yi bo beta ke pulo kome yeso punde ko ke kendo ke mbombu yan. Ke nye ma kumo ndi ke mbey te yi mbɔngɔ monosike bɔ kete ke, e nye teme. ¹⁰ E botu be duwa meyasi ma nje semo sisɔ ne koko ke, e bo sosa budyate. ¹¹ Bo nyinma tu dolo mbɔngɔ monosike bene nyangwe wene Mariya, e bo kuse mebon ke meneti kano mbɔngɔ monosike. Bo walma kpa kimɔ meyasi mete yi bo nja no ke nye nye. Yo bɔ lor ne yina kpa njonju jeta bu yina lobinda te yi bo kele ne wete mbunjo nde *mir ke. ¹² Ke konje, e Njambiye lepe nye bo ne nje te yi nyeno nde, bo ti yokwe ne koko ke punje misi nye Herod na. Ke nye ma lepo nye

bo dɛtɛ kɛ́, ɛ bo tɔkɛ mbanja nje dɛlɛ yi duwɛ nɔ kɛ́ nɔ dya dyan.

Yosep bene Mariya ke bɔmbɔ nɛ

mbɔɔŋɔ Yesus kɛ́ nɔ ke Ejipt

¹³ Ke botu be duwɔ meyasi ma si kwɔ́ kɛ́, ɛ wɛtɛ jaki Baba Mbokɔ nje punje yotu nye Yosep nɛ nje te yi nyɛnɔ lɛpɔ nye nye nde: «Tɛma, bɔɔŋɔ mbɔɔŋɔ mɔnɔsike bene nyanɔwɛ bɔmbɔ nɔ kɛ́ nɔ ke Ejipt. Wunɛ dɛyi mate kumɔ ke ŋgimɔ te yi mi ta lɛpɔ nye wɛ, keto Herod ta sɔ́ nje te yi wo mɔnɔsike.» ¹⁴ Dɛtɛ, ɛ Yosep tɛmɛ nɛ tu bɔ́ mbɔɔŋɔ mɔnɔsike bene nyanɔwɛ kwɔ́ nɔ kɛ́ nɔ ke Ejipt. ¹⁵ A dɛyima mate kumɔ ke ŋgimɔ te yi Herod gwɔ́ nɔ kɛ́. Yo kwanama dɛtɛ, nɛ lɛpi te yi Baba Mbokɔ lɛpima ke numbu mɔ punja mɛlɛpi mɛnɛ kɛ́ si tondu. A lɛpima nde: «Mi jɛbama mɔnmbe sɔŋɛ ke Ejipt.»

¹⁶ Ke Herod ma bɛɛɛ nde, botu be duwɔ meyasi sebila nye kɛ́, ɛ njonɔ nɛ tusiye, ɛ nye tome bɔmɔ, nɛ́ bo kɛ́ wo mbɔɔŋɔ bɔnɔ bɛmbam hɛnɛ kumɔ ke baka be nɛ sew yiɓa ke Betɛlɛhɛm nɛ́ kɛ́ pɔku te yite. A pɛsima mɛsɛw mɛ bɔnɔ bɛmbam bɛtɛ yi bo yákanɔwɛ wo baka bɛɛɛwɛ ŋgimɔ te yi botu be duwɔ meyasi semma nɛ sisɔ́ nda yi bo lɛpima nye nye kɛ́. ¹⁷ Dɛtɛ, lɛpi te yi Jeremi te mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpima nɛ mbɔmbu kɛ́ kɛlnama gbate. A lɛpima nde: ¹⁸ «Bo wokuma mɛkɛmbi ke Rama, mɛɔɔkwe nɛ́ bɛya nyanɔwɛ mɛjaba. Rasɛl ke lelo bɔnɔ bɛnɛ, a ti kway nde, mumɔ wɛɔɔɔya tɛmɔ nɛ na, keto bɔnɔ bɛnɛ yeti se na.»

¹⁹ Ke Herod ma gwe kɛ́, ɛ wɛtɛ jaki Baba Mbokɔ punje yotu nye Yosep nɛ nje te yi nyɛnɔ ke Ejipt lɛpɔ nye nye nde: ²⁰ «Tɛma, bɔɔŋɔ mbɔɔŋɔ mɔnɔsike bene nyanɔwɛ

duwɛ nɔ nɛ kɔkɔ kɛ́ nɔ ke Isarayɛl, keto botu bɛtɛ bɛ kwadɔya wo nye baka ma gwe.» ²¹ ɛ Yosep tɛmɛ bɔ́ mɔnɔsike bɛnɛ nyanɔwɛ yɔkwɛ nɔ kɛ́ nɔ ke Isarayɛl. ²² Ma ke Yosep ma wokɔ nde, yo Arkelas bɔ́ dɛyɔ kumande ke Yuda ke numbu sanɔwɛ wɛnɛ Herod kɛ́, ɛ nye gwe wɔ́ te yi yɔkwɛ kɛ́ mate. Yasi wɛtɛ, a nja kwɔ́ kɛ́ ke Galile nda yi Baba Mbokɔ nja lɛpɔ nye nye ke nyɛnɔ kɛ́. ²³ A kɔ́ dɛyɔ ke wɛtɛ dya nde Nasarɛt. Yo kɛlnama dɛtɛ, nɛ́ mɛlɛpi mɛtɛ yi botu be punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpima kɛ́ si tondu. Bo lɛpima nde: «Bo ta jɛba nye nde Mɔ Nasarɛt.»

3

Kasi Jan te mɔ tɔpuna bɔmɔ

*ke mɔrɔku
(Mk 1; Lk 3; Jn 1)*

¹ Ke ŋgimɔ te yite Jan te mɔ tɔpuna bɔmɔ ke mɔrɔku punduma kandɛ pɛlna Kimɔ Tom ke kɔŋgor ke mɛnɛti mɛ Yuda. ² A dikima lɛpɔ nde: «Wunɛ yɛnsanɔwɛ tɛmɔ, keto *Kandɔ te yi kwey ma wuta.» ³ Jan, nye mɔ te yi Esayi te mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpima kasi nɛ nde: «Wɛtɛ mumɔ ke kɛmbidɔya ke mɔy kɔŋgor nde: Wunɛ kɔmbila nje Baba Mbokɔ. Wunɛ tɛmbidɔya mɛnɛ nɛ ŋgbɛɛ.»

⁴ Jan dikima lɛɛɛ nɛ wɛtɛ lambɔ te yi bo kelma nɛ mɛmburu mɛ *samo kɛ́. Mɛɔɔyɛ mɛnɛ bɔ́ bɛɔɔlɔ nɛ́ mutɔ mɛ jo te yi nye dikima dolɔ ke likɔ kɛ́. Kanda te yi nye dikima lɛɛɛ ke jon kɛ́, bo kɛ́l yo nɛ kotu nyamɔ. ⁵ Botu be Yerusalem nɛ́ botu be Yuda nɛ́ botu bɛtɛ bɛ dikima dɛyɔ ke pɔku goŋ Yurdɛ́ baka dikima nje hɛnɛ pɛlɛ yɛnɛ. ⁶ ɛ bo dikɛ jaye bɛya mɛkelɛ man ke mbɔmbu bɔmɔ, ɛ Jan dikɛ tɔpɛ bo ke mɔrɔku ke Yurdɛ́.

⁷ Kε Jan ma βεηε nde, *Befarisε nε *Besaduse budyate ke nje ke yeηe, na tōpi bo ke mōrōku kέ, ε nye lepe nye bo nde: «Wune mbo yeri, nda lepe nye wune nde, wune yakama diyō lalε ke ηgambi Njambiyε yi nje kέ? ⁸ Wune kέl mεkele mete yi tedye nde, wune ma yeηsa temō. ⁹ Wune tī boβα lepō ke moy temō yun nde, wune benday βe Abaraham. Keto mi ke kombile lepō nye wune nde: Njambiyε yakama yeηsa metari mete yike nde, yo βέki βonōsike nye Abaraham. ¹⁰ Njeη me ne lendε ke njuku jeti, dete jeti hene ε diyε kine wumō kimō membumō, bo ta pesō nye βete ke dīte. ¹¹ Mi tōpa mbe wune ne mōrōku yī tedye nde, wune ma yeηsa temō. Yasi wete, mō te ε nje ke kōη mbe kō ta tōpe ne wune ke Kimō Sisiη nε ke dīte, keto a ne deti kwā mi. Kō mi ti yaka sōre menakala ke kol ne na. ¹² A ne jeti ke bo yī kuto ne nyambi, yī βake njōsō te nε kopu te. A ta sōηe njōsō nyambi kε bakidyε ke ndam. Ma a ta lodye mεkopu mete ke dīte te yi ti dīm kέ.»

¹³ Kε ηgimō te yite ε Yesus teme ke Galile kε ke yi Jan ke goη Yurdε, nε Jan tōpi nye ke mōrōku. ¹⁴ Yasi wete, ε Jan seηe kutudya lepō nde: «Yeti gba we yākanηwe tōpe mi ke mōrōku na? Nan yi we kpalo nje nde, mi tōpa we ke mōrōku kέ?» ¹⁵ ε Yesus yeηsa nye nye nde: «Tikō, nε yo pa kelna dete ndana, keto yo kimote nde, wuse tōnjukwe meyasi hene te yi ne ηgbeη nda yi Njambiyε kwadyε.» ε Jan jaye kine pitidyε se yanja nye nye na. ¹⁶ Ndi ne tōpuna ne ke mōrōku, ε Yesus bende ηgindi nedō. Semō semō, dyoβō nembiya, ε nye βeηe Sisiη Njambiyε ke piye nda pepō nje ke yotu ne ¹⁷ yaka ne wete men ke wule dyoβō lepō nde: «Yōko

mōnmbe, sōη temō mbe, temō mbe hene ke yotu ne.»

4

Kum beya mekele ke bobε Yesus (Lk 4)

¹ Kε kōηte, ε Kimō Sisiη kele nde, Yesus kέn ke kōηgor, nε *Kum beya mekele kε bobι nye. ² Yesus kiyma medye yaka meyesō kamōni nε metu kamōni. Kε kōηte, ε nye woke nja. ³ ε *Mō bobuna bomō kō nje ke kέki ne lepō nye nye nde: «Iηε βe nde, we Mōnō Njambiyε, lepō nye metari maka nde, yo yeηsangwe βe mampa.» ⁴ Yasi wete, ε Yesus yeηsa nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Mumō ti yaka jōηna ndi ne mampa nyepō na, mumō yakama jōηna ne mεlepi hene te yi punde ke numbu Njambiyε.» »

⁵ Kε kōηte, ε Kum beya mekele kō βy nye kε nō ke Yerusalem, dya te yi Njambiyε tōkuma, kwā tembidyε nye ke tosiyō mbanjō Njambiyε ⁶ lepō nye nye nde: «Iηε βe nde, we Mōnō Njambiyε, doko piye ke meneti, keto yo ketinate nde: «Njambiyε ta nye numbu nye βejaki bene keto yo, dete bo ta jekidyε bo biye ne we, kambo we me nje dumō kol yo ke tari.» » ⁷ ε Yesus lepe nye nye nde: «Yo ketinate nde: «We tī boβα Baba Mbokō te Njambiyε wō na.» »

⁸ ε Kum beya mekele kō βy nye sendi, kε nō ke wete nyangwe dōηna keki, tedye nye mekando hene ke to meneti nε menyōηō mete yi diyε kete kέ. ⁹ ε nye lepe nye nye nde: «Meyasi menōri hene, mi ta nye we yo, ηge we kuse meβōη ke meneti kanō mi.» ¹⁰ ε Yesus lepe nye nye nde: «*Satan, lōndō ke kέki mbe. Yo ketinate nde: «Kanō Baba Mbokō te Njambiyε wō, kelō mesay nye

ndi nye nyepo.» ¹¹ Ndana, ε Kum beya mekele ko tike nye, ε bejaki be Njambiye nje nje kelo mesay nye nye.

Yesus ke kande mesay mene

ke Galile

¹² Ke Yesus ma woko nde, bo biyima Jan nye ke jobo ke, ε nye teme kwa ke Galile. ¹³ A duwa ke Nasaret ke diyoo ke Kapernawum ke goy matoo ke meneti me Sabulon ne Neftali. ¹⁴ Meyasi kwanama dete yi tonje ne melepi mete yi Esayi te mo punja melepi me Njambiye lepima ke. ¹⁵ A lepima nde: «Botu be meneti me Sabulon ne Neftali pele poku nyanngwe matoo ke nginje Yurdε, meneti me Galile te yi botu bete be yeti ke duwe Njambiye baka, ¹⁶ botu baka be diyima ke moy yitil baka benma nyanngwe mejasi. Botu bete be diyima ke ndilin mbey te yi soy baka, mejasi kumma pele yan.» ¹⁷ Kande ke ngimo te yite, ε Yesus kande pelna Kimoo Tom lepoo nde: «Wune yansanngwe temoo, keto *Kando te yi kwey ma wuta.»

Yesus ke toke bosa bejake bene (Mk 1; Lk 5)

¹⁸ Ke ngimo te yi Yesus ba ke kendo ke goy nyanngwe matoo Galile, ε nye benje bembam yiba, bo pundo moy wete, Simoo te yi bo jeba nde Piyer ko bene man wene Andere. Bo ba ke bete bulajama ke matoo, keto bo ba botu be wona benjanjo. ¹⁹ ε nye lepe nye bo nde: «Wune bεngwe mi, mi ta kelo nde, wune beki botu be dalna bomoo tedye nje Njambiye.» ²⁰ ε bo teme ne nget ngbese mebulajama man bεngwe nye. ²¹ Yesus nja tongidya ke mbombu, ε nye benje sendi bana bembam yiba, bo pundo sendi moy wete, Jak te mono Sebede bene man wene Jan. Bo ba ke

moy landi bene be sangwe wan Sebede ke kombile mebulajama man, ε Yesus jeba bo. ²² ε bo teme ne nget ngbese landi ne sangwe wan kwa bεngwe nye.

²³ Yesus kendima linje meneti me Galile hene, tedye bomoo melepi me Njambiye ke membanjo mewesidya me Beyuden, pele Kimoo Tom ke kasi *Kando Njambiye, sidye kwaloo mekon ne kwaloo mekosu hene ke yotu bomoo. ²⁴ Dino dyene wumma kumoo ke ndingele meneti me Siri. Bo dikima bu botu be kon hene nje no ke yene. Yo ba botu bete be ba ke woko yotu kwanate ne baka be ba ke sangwa ne mebone ne kwaloo mekon wete wete ne botu bete be beya mesisin dikima nyanngwe bo baka. Yo ba ne botu bete be ba ke konoo ne jaja ne botu be kosu. Bo dikima bu bo hene nje no ke yene, ε nye diki sidye mekon man. ²⁵ Nyanngwe ngil bomoo dikima bεngwe nye. Bo dikima wule Galile ne ke nyanngwe medya kamoo ne ke Yerusalem ne Yuda hene ne nginje Yurdε.

5

Tedya yasi te yi Yesus tedya

ke to keki ke

¹ Ke Yesus ma benje budya ngil bomoo ke, ε nye kwa bendoo keki kwa diyoo metidye. ε bejake bene nje ke keki ne. ² ε nye bute numbu kande tedya melepi me Njambiye nye bo lepoo nde:

³ «Botu bete be duwe ke temoo yan nde, bo kine deti baka ne mesosa, keto *Kando te yi kwey, yo yan.

⁴ Botu bete be ne ngambi ke temoo keto mebone baka ne mesosa, keto Njambiye ta wedye temoo yan.

⁵ Botu bete be ne weyna temo baka ne mesosa, keto bo ta namo meneti maka.

⁶ Botu bete be gwe njā nē yesidyē kelna ngben mekele baka ne mesosa, keto Njambiyē ta nye bo deti te yi kelo dete.

⁷ Botu bete be gwe ngwete beso baka ne mesosa, keto a ta gwe ngwete yan.

⁸ Botu bete be ne temo ne salele baka ne mesosa, keto bo ta beŋe Njambiyē.

⁹ Botu bete be kele nde, bomō dīy ne te baka ne mesosa, keto Njambiyē ta jeba bo nde Bōnō beŋe.

¹⁰ Botu bete yi bo tedye bo mebone keto ngben mekele baka ne mesosa, keto Kando te yi kwey, yo yan.

¹¹ Ke bomō toyē wunē tedye wunē mebone pesō jā nye ke numbu yun lepō kwalō beya melepi hene ne wunē keto mbe, yite wunē ne mesosa. ¹² Wunē sōsangwē dīyō ne mbeskere, keto nyangwē sol ke lafyē wunē ke dyobo. Bo tedya ndi sendi nyangwē mebone dete nye bosa botu be punja melepi me Njambiyē be kandima nje ne wunē baka.

¹³ «Wunē kwa te yi meneti maka. Ma ke kwa si lenjo, bo ta kelo nan yī yōkidye ne som te? Siya yasi te yi bo yakama kelo, yo nde, bo lēŋ yo ke sē, bomō má si nate sōpite. ¹⁴ Wunē mejasi te yi meneti maka. Dya te yi bo sumē ke to keki ké yeti ne deti te yi soma na. ¹⁵ Bo ti kwénja lambo tiko ke moy mbe na, bo bōŋ kase ke to tebel, yo má panō yī nye meyasi nye bomō hene be dīyē ke moy tū baka. ¹⁶ Dete sendi, wunē pānkwe mejasi ke misi me bomō, né bo beŋ kimō mekele mun yī lukse ne Sangwē wun te ε dīyē ke dyobo ko.»

Yesus ke lepina ke kasi membonga

¹⁷ «Wunē tī taka nde, mi njāki nje yangile membonga mete yi Moyisi ketima ho yangile tedya yasi te yi botu be punja melepi me Njambiyē tedya ké na. Mi ti ma njāki yī nje yangile na, mi njāki nje kelo yasi te yi membonga lepe ké kumō njena. ¹⁸ Gbakasi yi mi lepe nye wunē ké: Ngimō hene te yi dyobo tī pa yambile, ko gbela mōnō mbulma meketi sikē ho gbela mōnō yanā ne mbet te yi dīyē ke membonga ké tī yambile kete na kumō nde, meyasi hene sīki kelna. ¹⁹ Dete, mumō hene ε ta yangile ko wete mōnō mbongga te ε ne mbet ke njoka membonga yī tedye bomō nde, bo kēl dete, bo ta jeba nye nde njena mumō ke *Kando te yi kwey. Ma yōko ε ta beŋgwe membonga mete tedye sendi bomō nde, bo kēl dete ko ta be nyangwete ke Kando te yi kwey. ²⁰ Mi ke lepō nye wunē nde: Nge wunē tī kele ngben mekele laŋsa botu be ketina meyasi nē *Befariŋ na, ne tī nyiŋe ke Kando te yi kwey na.

²¹ «Wunē duwā nde, bo lepima nye bebaba busu nde: «Kpe, we tī woku mumō. Mō te ε wo mumō, bo kēn ne nye ke mbombu botu be pesina jōsi.» ²² Ma ke yembe, mi ke lepō nye wunē nde: Nge mumō woke ngambi sungwē ne man, na sāngwangwē ne mebone ke mebo me botu be pesina jōsi. Nge mumō yise man lepō nde: «Kwangō wari,» mō te sāngwangwē ne mebone ke mebo me botu be njena nyangwē jōsi Beyuden. Nge mumō jeba man nde lem, bo bōŋ nye bete ke dīte te yi ti dīm ké. ²³ Nge be nde, we ke kē nye Njambiyē sadaka ke mbey nyena sadaka, nge nje ke dīyano dyo nde, wunē mbanā mōŋ ne lepi, ²⁴ nō pāŋ pa ningwē sadaka

yo womete ke mbey nyena sadaka nye Njambiyε, yɔkwε ne kɔkɔ, pa kε kombile lepi wune mɔŋ. Ke kɔŋte, nɔ njaki nye sadaka yo nye Njambiyε yey. ²⁵ Nge wune mumɔ be ne lepi, sanɔ nje te yi kombile lepi te nedɔ wune nye piŋɔ te yi wune nye ndi ke nje kε. Kelɔ dεte, a me nje bu we kε nɔ ke mbombu mɔ pesina josi, ma mɔ pesina josi me nje bu we kanje nye mɔ te ε diye ne tɔ jɔbɔ kɔ, ma mɔ te ε diye ne tɔ jɔbɔ kɔ nje bu we nye ke jɔbɔ. ²⁶ Gbakasi yi mi lepe nye we kε: We disɔ pundo womeri, yite ɔ sima gbo lepi hene ne satak kinε bukwe kɔ mɔnɔ mbulma sisi wete na.

²⁷ «Wune duwɔ nde, bo lepima nde: «Kpe, we ti kel wanja na.» ²⁸ Ma mi ke lepɔ mbe nye wune nde: Mumɔ hene ε beŋe wete nyari bosa nye, mɔ te sima kelɔ wanja bene nye ke moy temɔ ne. ²⁹ Nge be nde, misi wɔ ε mbam bo ke kwadyε jatidyε we ke beya nje, nɔ dɔka yo li ne nan. Keto yo ta jeko be kimote ke yo nde, ndi doku yotu yo wete sɔŋnanɔwe, lanja nde, ken ne ndingele yotu yo hene ne jem ke dite te yi ti dim kε. ³⁰ Nge be nde, mbam bo wɔ ke kwadyε jatidyε we ke beya nje, nɔ kila yo li ne nan. Keto yo ta jeko be kimote ke yo nde, ndi doku yotu yo wete sɔŋnanɔwe, lanja nde, ken ne ndingele yotu yo hene ne jem ke dite te yi ti dim kε. ³¹ Bo lepima sendi nde: «Nge mumɔ soŋe bo ne nyari wene, na nyeki nye mekana me didya gwaki.» ³² Ma mi ke lepɔ mbe nye wune nde: Nge mumɔ soŋe bo ne nyari kinε nde, a jatidyε kol ke sɛ na, yite mɔ te ke sesidyε nya te ke nje kelna mewanja. Sendi, mɔ te ε bu nya te yi njom soŋma bo ne nye, mɔ te mɔ kelna wanja.

³³ «Wune duwɔ sendi, bo lepima nye bebaba busu nde: «Kpe, we

ti yangila yasi te yi we si kinja kε na. Yo nde, tonjukwe meyasi hene te yi we si kinja ke mbombu Baba Mbokɔ kε.» ³⁴ Ma mi ke lepɔ mbe nye wune nde: Kpe, wune ti kinjanɔwe yanja na ko kanje bo kenje kwey na. Keto dɔyobo, yo siya bekum te yi Njambiyε. ³⁵ Ko wune ti tenda meneti yi kinja ne yanja na. Keto meneti, yo yasi te yi nye kase kol kete. Wune ti kinjanɔwe yanja ne dinɔ Yerusalem na. Keto yo dya te yi Nyangwe Kumande. ³⁶ We ti kinjanɔwe yotu yo na. Keto we ti yaka yensa nyiŋɔ to yo wete ne wete nde, yo bεki wumnate ho yindinate na. ³⁷ Nge wune lepe nde: «I,» yo bɔna ndi nde: «I.» Ma nge wune lepe nde: «Be,» yo bɔna ndi nde: «Be.» Yike yi wune nje dokidyε ke to te kε wula ke yi *Mɔ beya mekele.

³⁸ «Wune duwɔ, bo lepima nde: «Nge mumɔ tɔse misi me jakɔsɔ, nε bo tɔsu sendi yene. Nge mumɔ leke sɔ jakɔsɔ, nε bo lεka sendi yene.» ³⁹ Ma mi ke lepɔ mbe nye wune nde: Wune ti pitidya yanja nye mɔ te ε kele beya yasi ne wune na. Nge mumɔ kpake we ke pokɔ te ε mbam bo, nɔ yεnsanɔwe sendi yoru nye nye. ⁴⁰ Nge mumɔ beŋwe we ne lepi, na suku lambɔ te yi we leŋe kε, nɔ fiki sendi nde, a bɔŋ nyangwe lambɔ duku yo. ⁴¹ Nge mumɔ jeliye we nde, ken tikidyε nye ke nje yaka kilometa wete, nɔ kεn wune nye kumɔ kilometa yiba. ⁴² Nge mumɔ jɔmbe yanja ke bo yo, nɔ nyeki nye. We ti tum kɔŋ ne mɔ te ε ke kwadyε jɔmbo yanja ke mebo mɔ kɔ na.

⁴³ «Wune duwɔ, bo lepima nde: «Kwadyikwe mɔ njɔŋ wɔ, benɔ pendɔ wɔ.» ⁴⁴ Ma ke yembe, mi ke lepɔ mbe nye wune nde: Wune kwadyikwe bependɔ bun, [diye Njambiyε nde, a nyeki mekombila nye botu fete be kita ne wune

baka, kelo ngay ne botu bete be bene wune baka], ngweta ne Njambiye keto botu bete be ponse wune tedye wune mebɔne baka. ⁴⁵ Nge wune kele dete, wune ta be bɔnɔ be Sangwe wun te e diyɛ ke dyobo ko, keto a pánkwe yeso nye beya bomɔ, nye sendi kimɔ bomɔ. A nódyukwe mbiyo nye botu bete be ne ngben, nye sendi botu bete be kele yasi kotute baka. ⁴⁶ Ma nge wune kwadye ndi botu bete be kwadye wune baka, kwalɔ sol te yen yi wune ta be nɔ ké? 'Ko botu be boɲna mɔni garama ti kél ndi sendi dete na? ⁴⁷ Nge wune nyene ndi beman bun, nyangwe kimɔ yasi te nda yi wune kelma komete lanɣa besɔ ké? 'Ko botu bete be yeti ke duwe Njambiye baka ti kél ndi sendi dete na? ⁴⁸ Dete, wune bêki ne njololo nda yi Sangwe wun te e diyɛ ke dyobo diyɛ nɔ ké.»

6

¹ «Wune diyɛ ne sɔsɔ, wune tí kel kimɔ mekele ke misi me bomɔ, né bo beɲ dete yí tando ne wune na. Nge wune kele dete, ko wune tí be ne sol ke mebɔ me Sangwe wun te e diyɛ ke dyobo ko na. ² Ke ngimɔ te yi we ke kelo ngay ne buka bomɔ, we tí paɲ pa jembɔ jembɔ ke numbu ke mbombu bomɔ nda yi botu be likisi dikɛ kelo ke membanjo mewesidya me Beyuden nè ke boku menje kè nɔ ké na. Bo kél dete, né bomɔ lukse ne bo. Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Sol te yi bɔ nde, bo bêki nɔ ké, bo ma dolo yo ke yite. ³ Yo nde, nge we kè nye buka mumɔ yasi, bo wɔ e gare tí dukwe yasi te yi mbam bo kele ké na. ⁴ Yo kélngwe dete, né nyena yasi te yi we nye ké kwanɲa ke sɔ. Dete, songwe e beɲe yasi te yi kwanɲa sɔdyate ko ta duwe yokidyɛ yo nye we.»

Yesus ke tedye bejɛke bene

mɛngweta
(Lk 11)

⁵ «Ige wune ngweta ne Njambiye, ne tí kel nda yi botu be likisi dikɛ kelo ké na. Bo kwádyikwe teme tema ke membanjo mewesidya me Beyuden nè ke boku menje ngweta ne Njambiye, né bomɔ beɲ bo. Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Sol te yi bɔ nde, bo bêki nɔ ké, bo ma dolo yo ke yite. ⁶ Yo nde, nge we kè ngweta ne Njambiye, nyiɲa tongari yo ndadye numey ngweta ne Songwe womete ke sɔ. Dete, Songwe e beɲe yasi te yi kwanɲa sɔdyate ko ta duwe yokidyɛ yo nye we.

⁷ «Ige we ngweta ne Njambiye, we tí budyukwe lepi ne ndambu ndambu nda yi botu bete be yeti ke duwe Njambiye kele ké na. Keto bo táka nde, nge bo lepina budyate, yite Njambiye ta yeɲsa ke mɛngweta man. ⁸ Wune tí bekidyangwe ne bo na, keto Sangwe wun sima duwe yasi te yi wune kwadye piɲɔ te yi wune tí pa diyɛ nye na. ⁹ «Dete, nge wune ngweta ne Njambiye, wune lêpi deke:

«Sanɣu, we e diyɛ ke dyobo, kelo nde, bomɔ bɔɲ dino dyo kiyɔ.

¹⁰ Inja namɔ mboko.

Yasi te yi we kwadye kélngwe ke meneti maka nda yi kelna sendi ke dyobo ké.

¹¹ Nyeko wuse medye mete yi ta yaka ne wuse ke yesɔ te e muka.

¹² Tiko wuse ne ngwete ke beya meyasi mete yi wuse kele ké nda yi wuse ma tiko sendi ne botu bete be kelma beya meyasi ne wuse.

¹³ We tí jaya nde, wuse sãngwanɣwe ne mebobilan na.

Sonja wuse ke mebo me *Mo beya mekele. [Keto yo we name, yo we be ne ngungudye ne luksa yaka ne menjimō hene, *amen.]

14 Dete, nge wune tike bomo ne ngwete ke beya meyasi mete yi bo kele ne wune ké, yite Sangwe wun te ε diye ke dyofo ko má tiko sendi wune ne ngwete. 15 Ma nge wune ti tike bomo ne ngwete ke beya meyasi mete yi bo kele ké na, Sangwe wun tí tiko sendi wune ne ngwete na.

16 «Nge wune kiyε medye yi kano ne Njambiyε, wune tí kel membōle nde, wune ne ngambi nda yi botu be likisi diki kelo, tiŋo menjembi ne sibifi diyo no, né bomo taki nde, bo ke kiyō medye yi kano ne Njambiyε ké na. Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Sol te yi ba nde, bo bēki no ké, bo ma dolo yo ke yite. 17 Ma nge we kiyε yo medye yi kano ne Njambiyε, weya misi lombe lobinda ke to, 18 kamba bomo me nje duwe nde, we ke kiyō medye. Ma ndi songwe ε diye womete ke so ko ke duwe. Dete nye, mo te ε beŋe yasi te yi kwanja sodyate ko ta duwe yokidye yo nye we.

19 «Wune tí ndem kusuku komo ke meneti maka ke mbey te yi benya ne ngalma bekidye ké na, ke mbey te yi botu begubo leke tū bū yo ké na. 20 Yasi wete, wune ndēm kusuku komo ke dyofo ke mbey te yi benya ne ngalma tí bekidye ké, ke mbey te yi botu begubo tí leke tū bū ké. 21 Keto ke mbey te yi kusuku yo diye kete, temo yo sendi womete.

22 «Misi yo nda lambō ke yi mumo. Nge misi mo beŋna kimote, yotu yo hene ke moy mejasi. 23 Ma nge misi mo ti beŋna kimote na, yotu yo hene ta be ke moy yitil. 'Nge be nde, mejasi mete yi diye ke yotu ké me

yitil, komete, yitil te yite má nje yindo ba nan?

Wuse tí gwaki kaŋ yaŋa na

24 «Kiya mumo wete ti yaka be ne bemasa yiba na. Ho a ta beno wete, kwadye mbaŋa, ho a ta wokuna ne wete, yeliye mbaŋa. Wune ti yaka kelo Njambiyε mesay, beŋwe sendi kasi kusuku na. 25 Dete, mi ke lepo nye wune nde: Ne tí gwaki kaŋ ke jonjwe dyan ke kasi medye ho ke kasi yasi te yi wune ta hōbiye ho gwe kaŋ yotu yun ke kasi melengwe na. 'Jonjwe ti kwā ka medye? 'Yotu ti kwā ka lambō?

26 Wune pāŋ pa beŋe benon bete be je ne kwey baka. Bo ti bēki mbeki ho sonε nyambi ke ngwan ndemo nye ke mendam na. Ma ko dete, songwe wun te ε diye ke dyofo ko ke nye bo medye. 'Yeti wune kwā ka yun bo metu gomay na? 27 Mo te nda ke njoka yun yakama sewdye metu me jonjwe dyene ko ne mbet keto gwena kaŋ te yi nye no ké? 28 Nge be dete, keto nge yi wune nje gwe kaŋ ke kasi melambo ké? Wune bēŋa nda yi membunjo jū no ké. Membunjo yeti ke kelo yiŋa mesay ho sa melambo na. 29 Ko dete, mi ke lepo nye wune nde: Ko kumande Salomon ne nyanjwe diyo meluksa mene tí leŋe yiŋa kpaasa kimo lambō nda njam membunjo maka wete ne wete na. 30 Wuy, tikina temo te yi wune tike ke yi Njambiyε ké gba deke ne mbet. Ma nge Njambiyε nye kimo njam nye membunjo mete yi liko yi diye ndi muka, nemeno bo boŋma bete ke dite ké, 'sungwa ne wune? 'A ta diyo ka kinε lenje wune lambō na? 31 Ma dete, ne tí gwaki kaŋ yaŋa lepo nde: «He ta dye ba nge? He ta hōbiye ba nge? He ta leŋe ba nge?» na. 32 Yo nde, yo botu bete be yeti ke duwe Njambiyε baka sa meyasi mete yinori hene.

Saɗgwe wun te ε diye ke dyobo ko duwa nde, wune yakanɗwe be ne meyasi mete ke jonɗwe dyun. ³³ Wune kanda gosɔ *Kando te yi Njambiye nɛ ngbeɗ mekele mene, dete a má nje dokidye meyasi mete yiri hene ke to te nye wune. ³⁴ Dete, wune ti gwaki kaɗ yasi te yi ta kwanɗa nemanɔ ké na. Yeso te ε nemanɔ ta gwe kaɗ yotu te yene, keto yeso hene ke sobe mapi mebone mete yene.

7

Kasi jɔsuna besɔ nɛ kasi diyina

Njambiye yasi

¹ «Wune ti jɔsa mumɔ na. Dete, Njambiye ti jɔse sendi wune na, ² keto Njambiye ta jɔse wune ndi nda yi wune jɔse nɛ besɔ ké. A ta nye wune yasi beɗgwe ndi kiya dɔko mapi te yi wune yeke nɛ yasi nye besɔ ké. ³ Nge kele yi we beɗe ndi mbulma dyan te yi ke misi me moɗ kine pa woko keɗeɗ keɗeɗ kɔko jeta te yi ke misi mo ké? ⁴ We ta kelo nan yi lepo no nye moɗ nde: «Maɗmbe inja, né mi wumbidye dyan soɗe ke misi mo piɗo te yi kɔko jeta ndi ke misi mo ké? ⁵ We mo likisi! Kanda soɗe kɔko jeta te yi ke misi mo ké, né we nje beɗ yasi nɛ ngelele, né we nje soɗ nɛ mbulma dyan te yi ke misi me moɗ ké. ⁶ Wune ti nyeki bembaye kpasá meyasi na, ma bo nje kpalo bu dyambi sunɗwe nɛ wune nyalo wune nɛ sel sel. Sendi, wune ti beta membɔtu mun nye bono beabem na, ma bo nje nate sɔpite yo.

⁷ «Wune jɔmbu yasi, dete bo ta nye wune. Wune sãɗ, dete nɛ ta dolo. Wune dũɗgwe numey, dete bo ta bute nye wune. ⁸ Keto bo nyéki yasi nye mumɔ hene ε jombe ko. Mo te ε sa, a ke dolo. Yo ko ε dũɗgwe numey, bo ke bute nye nye. ⁹ Mo te nda ke njoka yun

yakama nye monɔ wene kil kusu, nge nye diye mampa ke bo nɛ? ¹⁰ Ho nde, nge nye diye nye njanjo, 'a má yaka nye nye nyɔɗe? ¹¹ Nge be nde, ko botu be nyalo nda wune ke duwe nyena bono bun kimo meyasi, 'sunɗwa nɛ Saɗgwe wun te ε diye ke dyobo ko? 'A ta diyo ka kine nye kimo meyasi nye botu bete be diye nye yo baka?

¹² «Yasi hene te yi wune kwadye nde, bomɔ kɛl nye wune, wune kɛl sendi nye bo dete. Nyangwe yasi hene te yi Moyisi kwadya lepo ke moy membonga nɛ nyangwe yasi hene te yi botu be punja meɗepi me Njambiye kwadya lepo ké, yori.

¹³ «Wune nyiɗa nɛ bol koko numey, keto gbabu gbabu numey nɛ nyangwe nje bóɗ mumɔ kɛ no ke nje te yi nye ta yambile kete ké. Ma bomɔ budyate ke toke nje te ete. ¹⁴ Yasi wete, bol koko numey nɛ monɔ nje bóɗ mumɔ kɛ no ke nje te yi jonɗwe, ma botu bete be kwa nɛ nje te yite baka ti buyo na.

¹⁵ «Wune diy nɛ sosɔ nɛ botu be punja meɗepi me ja be nje ke yun nɛ kimo teri nda besam baka. Yasi wete, metemo man nda beɗgwey. ¹⁶ Wune ta duwe bo ke mekele man. 'Bo nɔku ka fiya ke lelo? 'Bo nɔku ka fumbi ke menɗombiya? ¹⁷ Kimo jeta wum kimo membumo, ma jeta te ε mɛ ke beyo ko wum beya membumo. ¹⁸ Kimo jeta ti yaka wumo beya membumo na. Sendi, jeta te ε mɛ ke beyo ko ti yaka wumo kimo membumo na. ¹⁹ Jeta hene ε diye kine wumo kimo membumo, bo ke peso yo nye ke dite. ²⁰ Dete, wune ta duwe botu bete ke mekele man.

²¹ «Yeti bomɔ hene be jeba mi nde: «Nyangwe Kumande, Nyangwe Kumande» baka ta nyiɗe ke *Kando te yi kwey na, yasi wete, yo ndi baka be kele yasi te yi Saɗmbe te ε diye ke kwey kwadye ko ké. ²² Kome yeso

te ta dya ké, bomó budyate ta lepó nye mi nde: «Nyangwe Kumande, Nyangwe Kumande, 'wuse tí punje ka melepi me Njambiyé nye bomó ne dínó dýo na? 'Wuse tí soñe ka beya mesisiñ ke yotu bomó ne dínó dýo na? 'Wuse tí kele sendi budya meyekambiyé ne dínó dýo na?»²³ Komete, mi ta yeñsa nye bo ne ngway nde: «Wune botu be kele beya meyasi mete yi membonga bene ké, wune lóndu ke keki mbe, ko mi tí duwe wune ne mbet wete yeso na!»

Kanó ke kasi mety yiba
(Lk 6)

²⁴ «Yo nde, mumó hene e woke yasi te yi mi lepima ndana, kelo nda yi yo tedye nye, nye nda mó te e ne soso, keto a summa tý dyene ke to mbato. ²⁵ Mbiyo noma, e mbeñ dya, e pupó kwá menda ke tý, tý kine gbuñgula na, keto yo bā sumnate ke to mbato. ²⁶ Yasi wete, mumó hene e woke yasi te yi mi lepe kine kelo nda yi yo tedye nye, nye nda lem mumó, keto a summa tý dyene ke to mesey. ²⁷ Mbiyo noma, e mbeñ dya, e pupó kwá menda ke tý, e tý gbuñgula baló ne hugbak.»

²⁸ Ke Yesus ma si lepina dete ké, e nyangwe ngil bomó ngbakima kwaló tedya yasi te yene, ²⁹ keto a dikima tedye bo meyasi nda mó te e name, a tí be ke tedye nda yi botu be ketina meyasi ban na.

8

Yesus ke sidye kón ndoko

wete mbam
(Mk 1; Lk 5)

¹ Ke Yesus ma si piye wule keki ké, e nyangwe budya ngil bomó beñgwe nye. ² Ndana, e wete mó ndoko nje ke keki ne kuse mebon ke mbombu wene lepó nde: «Nyangwe Kumande, nge we kwadye, we yakama kelo nde,

yotu mbe bēki ne kpelen.»³ E Yesus sambile bo kpoke ne nye lepó nde: «Mi kwadya, yotu yo bēki ne kpelen.» E kón ndoko siye, e yotu ne yokwe be ne kpelen ndi ke kiya mbey. ⁴ E Yesus nje lepó nye nye nde: «Diyó ne soso. Kpe, we tí yekidya meyasi mete yi kwanama ké nye mumó na. Yasi wete, ken kè tedye yotu yo nye mó nyena sadaka nye Njambiyé, nè we kēn kelo sadaka nda yi Moyisi pesima ké, né bomó duwe nde, kón yo siyama.»

Yesus ke sidye sendi yina mekón

⁵ Ke ngimó te yi Yesus bā ke nyiñe ke Kapernawum ké, e wete nyangwe kum besoja, mó Rom te e dikima diyó ne besoja gomay ko nje ke yene ngweta ne nye lepó nde: ⁶ «Nyangwe Kumande, mó mesay wombe ke tý ke metinengwe ke kono ne mekati, yotu ne ke kwa budyate.» ⁷ E Yesus lepe nye nye nde: «Mi ta kè jonngwe nye.» ⁸ E nyangwe kum besoja ko yeñsa nde: «Nyangwe Kumande, mi yeti mó te yi we yakama nyiñe ke tý dyene na. Beta ndi gbela numbu kenje, né kón mó mesay wombe siy. ⁹ Keto ko mi, bāñā bomó ke diyó ne mi, ma mi ke diyó sendi ne besoja. Mi yakama lepó nye wete soja nde: «Ken kaka,» o bēña, a ká, lepó nye mbañā nde: «Inja wonga,» a má nje. Mi yakama lepó nye mó mesay wombe nde: «Kelo yiri,» o bēña, a má kelo.» ¹⁰ Ke Yesus ma woko lepi te yi kum besoja lepima ké, e nye ngbakima lepó nye botu bete be bā ke beñgwe nye baka nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Ko ke kando Isarayel mi tí pa beñe kwaló nyangwe tikina temó te yike na. ¹¹ Dete, mi ke kombile lepó nye wune nde: Bomó budyate ta wule puló

kome yeso punde nɛ pulo kome yeso balah nje dɔyo dɔyena bene be Abaraham nɛ Isak nɛ Yakɔp ke *Kando te yi kwey. ¹² Yasi wete, bo ta bete ngbak ngbak bono be kando ke sɛ ke yitil, yo womete kome bo ta lelo nyambo mesu.» ¹³ Ke konɛ, ε Yesus lepe nye nyanɔwe kum besoja ko nde: «Dukwe, meyasi kelnaɔwe ke yo beɔwe tikina temo te yi we no ke yembe ke.» Ndi ke kiya ngimo te, ε kon mo mesay wene siye.

¹⁴ Ke konɛ, ε Yesus nje kwa ke ke tu Piyer dolo ki ne Piyer ε nyari metinɔwe ke konɛ ne duku. ¹⁵ ε Yesus kenje bo kpoke ne bo mo kon, ε kon duku siye ke yotu ne. ε nyari teme ke kelo mesay nye nye. ¹⁶ Ke bekoko ma dya, ε bomo ke ne bana budya botu bete be ba ne beya mesisin ke yotu baka ke yi Yesus. A dikima soɔe beya mesisin ke yotu yan ne lepi te yi punde ke numbu ne ke, ε nye sidye mekon me bomo hene. ¹⁷ Meyasi kelnama dete yi tonje ne melepi mete yi Esayi te mo punja melepi me Njambiye lepima ke. A lepima nde: «A bonma mekosu musu sobe mekon musu.»

*Kasi beɔwe Yesus
(Lk 9 nɛ 14)*

¹⁸ Ke Yesus ma beɔe nyanɔwe ngil te yi linja nye ke, ε nye lepe nye bejeke bene nde, bo sabikwe nyanɔwe mbato ke nginje te yoru. ¹⁹ Wete mo tedya membona nja ke keki ne lepo nye nye nde: «Yekele, mbey hene te yi we ta ke kete, mi ta beɔwe we.» ²⁰ ε Yesus yensa nye nye nde: «Betongo ne menjemi man, benon sendi ne metu man. Yasi wete, *Mono mumo kine mbey te yi nye yakama bokwe to kete na.» ²¹ ε wete mumo te ε ba sendi jeke wene ko lepe nye nye nde: «Nyanɔwe Kumande, tiko mi, ne mi pa ke pumbu sanjme.»

²² Yasi wete, ε Yesus yensa nye nye nde: «Beɔwe mi, tiko, ne bemun pumbu bemun ban.»

*Yesus ke tembidyɛ mbuku
(Mk 4; Lk 8)*

²³ Ke kon meyasi menori, ε Yesus kwa bendo landi, ε bejeke bene beɔwe sendi nye. ²⁴ Semo semo, ε nyanɔwe mbuku kwa ke to nyanɔwe mato, ε mekumbo memiye landi, yinori Yesus ne ke jako. ²⁵ ε bejeke ke ke keki ne, jeme nye lepo nde: «Nyanɔwe Kumande, jongo wuse, he ta giro ndana.» ²⁶ ε nye nje lepo nye bo nde: «Wune botu bete be tike temo ne mbet ke yi Njambiye baka, wune gwaki wo nge?» Ndana, ε nye nje teme bama ne mbuku bene nyanɔwe mato, ε yasi hene yokwe be weynate ne semyek. ²⁷ ε sosu yan siye ne hirek, ε bo lepe tande yan nde: «Yoko ba kwalo mo te nda yi gba mbuku nɛ nyanɔwe mato wokuna ne nye ko?»

*Yesus ke soɔe beya mesisin ke
yotu bana bambam yiba
(Mk 5; Lk 8)*

²⁸ Ke Yesus ma sabiye nyanɔwe mato kumo ke nginje te yoru ke meneti me botu be Gadara ke, ε bana bambam yiba be ba ne beya mesisin ke yotu baka nje ke yene. Bo pundu ke menguku ke mbey kome bomo dikima pumbo bemun ke. Bo ba nda gongo njomo, dete ko mumo ti be ke pesa pulo mate na. ²⁹ Ndana, ε bo kembidya lepo nde: «Mono Njambiye, sine wune ne lepi te nda? We san nge ke yotu su? We njaki, ne we nje tedye wuse mebone pijo te yi ngimo ti pa yaka ke?» ³⁰ Yinori nyanɔwe kuru beabem ba ke dɔyena, bo ti be londunate ne bo na. ³¹ ε beya mesisin ngweta ne Yesus lepo nde: «Ige we dɔdye wuse, kenjikwe

wuse kè ke kuru beabem bari, né wuse kè nyin ke yotu yan.» ³² E Yesus lepe nye bo nde: «Wune kên.» E bo duwe ke yotu bembam benori kè nyine ke yotu beabem. E ndingele kuru beabem siliye kumbo ne beya soko ne bibibi bimbina ke nyanngwe matò si gwe. ³³ Botu bete be ba ke bakidye beabem baka sedya kambò kumò dya, yekidye meyasi hene te yi kwanama ké. Bo jekima lepo yasi te yi dyanma ke yi botu bete be ba ne beya mesisiñ ke yotu baka. ³⁴ Ndana, e ndingele dya sutiye kè pe yi Yesus. Ke bomò ma kanje misi beje ne nye ké, e bo ngweta ne nye nde, a kwân londò ke meneti man.

9

Yesus ke kelo nde, wete mo

jemti kèndi
(Mk 2; Lk 5)

¹ Ke kòñ te ké, e Yesus bende landi sabiye nyanngwe matò ne kòkò kè ke ngbak ngbak dya dyene. ² E baña bomò sobe wete mo jemti metinengwe ke tan nje nò ke yene. Ke Yesus ma beje gbate nde, bo tikima temò ne nye ké, e nye lepe nye mo jemti nde: «Mònmbè, we tì kambì yaña na, mebeyò mò, mi ke tikò yo ne ngwete.» ³ Ndana, e baña botu be ketina meyasi lepe ke moy temò yan nde: «Mbam kò ke gbuto gba ne Njambiyè!» ⁴ Yesus duwà metake man, e nye lepe nde: «Keto nge yi wune be ne beya metake ke moy metemò mun dete ké? ⁵ Ma nè lepinate nde: «Mebeyò mò, mi ke tikò yo ne ngwete» nè lepinate nde: «Tema kèndò,» kelna nge kwà jèwò ke njokate? ⁶ Dete, mi ta tedye wune ndana nde, *Mònò mumò ne deti te yi tikò mebeyò me bomò ne ngwete ke to meneti.» E nye nje lepo nye mo jemti nde: «Tema, bonjo tan

yo dukwe ke tɔ dya.» ⁷ E mo jemti teme duwe kè tɔ dyene. ⁸ Ke ngil ma beje dete ké, e bomò gwe wò budyate lukse Njambiyè, keto a nya bomò deti te yi kelo kwalò meyasi nda yite.

Yesus ke tòke Matiyo
(Mk 2; Lk 5)

⁹ Yesus njà tongidya kè mbombu, e nye beje mbaña mbam nde Matiyo ke diyo ke mbey kome bomò òki gbo moni garama ké. E nye lepe nye nye nde: «Benjwe mi.» E nye teme bejngwe nye. ¹⁰ Ke ngimò te yi Yesus ba ke dyena ke tɔ Matiyo bene bejeke bene ké, e baña budya botu be bonna moni garama nè baña botu be mebeyò nje dyena bene bo. ¹¹ Ke *Befarisè ma beje dete ké, e bo lepe nye bejeke bene nde: «Keto nge yi masa wun dyena bene botu be bonna moni garama nè botu be mebeyò ké?» ¹² Yesus wokuma yasi te yi bo lepima ké, e nye yensa nye bo nde: «Yeti botu bete be ne membundo weynate baka sà ne nje mo nyeti na, yasi wete, yo ndi botu be kone baka. ¹³ Ma dete, wune kwân, nè wune jêka biye to lepi ke yi Njambiyè lepe nde: «Yo gwena ngwete besò yi mi jaye, yeti wona benyamò kelo ne sadaka na.» Yo nde, mi ti njáki nje jeba ngben bomò na, mi njáki nje jeba botu be mebeyò.»

¹⁴ Wete yesò bejeke be Jan njà ke yi Yesus lepo nye nye nde: «Sine *Befarisè ke òki kiyò madye yí kanò ne Njambiyè. Ma keto nge yi bejeke te bo ti kél sendi dete ké?» ¹⁵ E Yesus yensa nye bo nde: «Besò be mbam te e kele gwaki kò yakama jaba ka ke ngimò te yi nye ndi kete bene bo ké? Ko na. Ma ngimò ta dya yi bomò ta soje ne nye ke mebò

man. Yo ke ngimo te yite yi bo ta kiyo medye yey.

¹⁶ «Mumo ti bon pel jonja lamba nje dato ne lamba te yi ma buto ke na. Keto nge yo kelna dete, pel jonja lamba ma nyukute njombute, o beta, nyal te ma nje doko kwa to te. ¹⁷ Sendi, mumo ti sopita jonja manjam nye ke boru membe na. Keto nge yo kelna dete, membe ma posiye nyine siri, manjam ma si dendila ne meneti. Yasi wete, bo sopita jonja manjam nye ke jonja membe. Komete, manjam ne membe ti yambile na.»

Yesus ke womiye wete mono ngandu.

Wete nyari ke kpoke numbu

*lamba Yesus
(Mk 5; Lk 8)*

¹⁸ Yesus ba ndi ke lepina dete nye bo ke, yaka ne wete kum ke dya nje kuse mebon ke mbambu wene lepo nye nye nde: «Ngandu wombe gwa ndana ndana, ko dete, inja kase bo ke yotu ne, na ju.» ¹⁹ E Yesus teme bene bejeka bene bengwe nye. ²⁰ Ndana, e wete nyari yi makiyo ba ke lekwe nye ke mesew kamo jo yiba ko pesa ne kon Yesus kpoke numbu lamba ne. ²¹ Nya ko kelma dete, keto a dikima lepo ke moy temo ne nde: «Nge mi kpoke ndi gbela numbu lamba ne, kon mbe ta siyo.» ²² E Yesus yensa bene nyari lepo nde: «Monmbe, we ti kambi yaja na, tikina temo te yi we no ke jongwa we.» E kon nyari siye ndi ke kiyamba.

²³ Yesus dyanma ke tu kum ko bene bomo ke to mbule, dolo sendi ngil ne ho. E nye lepe nye bo nde: ²⁴ «Wune siki pundo, mono ngandu ko ti gwe na, a ke jako.» Yasi wete, e bo nyete nye. ²⁵ Ke bo ma si punje bomo ke, e Yesus nyine tu kenje bo biye ne mono ngandu ke bo, e nye teme. ²⁶ E

kasi te nyanja ke ndingele poku meneti mete hene.

Yesus ke sidye mekon me

budya bomo

²⁷ Ke Yesus ma teme komete yi kwa ke, e banja botu bete be ne dibina misi baka yiba kande bengwa ne kon ne kon kembidya lepo nde: «Mona Davit, gwako ngwete wusu.» ²⁸ Ke Yesus ma nyine tu ke, e botu bete be ne dibina misi benori nje ke keki ne, e nye diye bo nde: «Wune ke tiko temo nde, mi yakama kelo yasi te yi wune diye ke?» E bo yensa nde: «I, Nyangwe Kumande.» ²⁹ Ndana, e Yesus kpoke misi man lepo nde: «Meyasi kelngwe ke yotu yun bengwe ndi tikina temo te yi wune no ke.» ³⁰ E misi man butuna. E Yesus kombile lepo nye bo nde: «Kpe, mumo ti dukwe yasi te yi kwanama ke na.» ³¹ Ko dete, ke bo ma pundo ndi yan deke ke, e bo lapidye kasi Yesus ke ndingele meneti mete hene.

³² Ke ngimo te yi bo ba ke kwa ke, e banja bomo nje ne wete mbam e ba ne beya sisin ke yotu ko ke yi Yesus. A ti diki tapita na. ³³ Ke Yesus ma si sonje beya sisin ke yotu ne ke, e nye kande ndapi. E bomo ngbakima lepo nde: «Ko njel yasi nda yike ti pa beta ne toru ke kando Isarayel na.» ³⁴ Yasi wete, e *Befarishe lepe nde: «Yo *Kum beya mesisin nye nye deti te yi sonje ne beya mesisin ke yotu bomo.»

³⁵ Yesus kendima linje nyangwe medya ne mono medya hene. A dikima tedye bomo melesi me Njambiyee ke membanjo mewesidya me Beyuden, pele Kimu Tom ke kasi *Kando Njambiyee, sidye kwalo mekon ne kwalo mekosu hene ke yotu bomo. ³⁶ Ke nye ma kaje misi bene budya ngil bomo ke, e nye gwe ngwete yan budyate, keto

bo bɔ ke jaba, yotu ne pute nda besam bete be kine mo bakidya yan baka. ³⁷ Dete, ε Yesu lepe nye bejke bene nde: «Budya nyambi ma deto ke ngwan, ma botu be mesay ti buyo na. ³⁸ Dete, wune ngwêtanɔwe ne sa ngwan nde, a kênjikwe botu be mesay, ne bo kè wesidye nyambi ne.»

10

Yesu ke tomo bejke kamo jo yiba

*kenje kè lepina Kimɔ Tom
(Mk 6; Lk 9)*

¹ Ke konje, ε Yesu jeba bejke bene kamo jo yiba, nye bo deti te yi soje beya mesisiɔ ke yotu bomɔ, sidye kwalɔ mekon nè kwalɔ mekosu hene. ² Medino me botu be tomun be Yesu kamo jo yiba ke: Bosate Simon te yi bo jeba sendi nde Piyer ko bene ndembi wene Andere bu Jak te monɔ Sebede bene man wene Jan. ³ Yo ne Filip nè Bartelemi nè Tomasi nè Matiyo te mo boɔna moni garama nè Jak te monɔ Alfe bu Tade. ⁴ Yo sendi ne Simon te mo meneti me Kanan nè Yudas te mo dyari Iskariyot. Yo nye dyangwe Yesu.

⁵ Yesu tomma botu baka kamo jo yiba kite bo lepo nde: «Kpe, wune ti ken ke yiɔa mekando na. Wune ti nyiɔa sendi ke medya me botu be Samari na. ⁶ Wune kpâl kè ke kando Isarayel ke yi besam bete be ma dimbiye baka. ⁷ Wune pèla kè no nye bomɔ nde: «*Kando te yi kwey ma wuta.» ⁸ Wune sidyikwe mekon me bomɔ. Wune kèl nde, bemun wômkwè, kelɔ sendi nde, yotu botu be ndoko bêki ne kpelen. Wune sôɔa beya mesisiɔ ke yotu bomɔ. Bo nya wune meyasi gbelate, dete wune nyêki sendi ne gbelate. ⁹ Wune ti boɔ ko lor ko sumba ko monɔ lito moni bakidye ke jon dyun

na. ¹⁰ Wune ti biya ko kobiye kwà no ko lambɔ yiba ko nakala ko yiɔa kum jete ke bo na, keto mo mesay yâkanɔwe dye nduku mesay mene. ¹¹ Dya hene te yi wune ta dya kete, wune pân pa diye, simande wete mo te ε jaye mesay mun ε yakama bu wune kimote ko kete, nè wune yâki ndi ke mbey ne kumo ke ngimo te yi wune ta kwà ké. ¹² Kome wune ta nyiɔe tu te ké, nè wune nyên botu be tu lepo nde, tete njâki ke yan. ¹³ Nge bo yaka ne tete yi wune lepima no ké, nè yo njâki gbate ke yan. Ma nge bo ti yaka no na, nè yo yôkwè kè pe yun. ¹⁴ Nge be nde, ke yiɔa tu ho ke yiɔa dya bomɔ ti bu wune kimote ho woko melepi mun na, nè wune pûndu ke tu te ho duwe ke dya te. Nè wune kûtu ngbutu tu te ho yi dya te soje ke mekol mun yi tedye nde, bo kelma beyate. ¹⁵ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Ke yeso pesina josi, pesina josi botu be dya te ta deto kwà yi botu be *Sodom nè *Gomɔr.

Yesu nde, botu be tomun ta

sangwa ne mebone

¹⁶ «Ne bêɔa, mi ke tomo wune kenje nda besam ke njoka beɔngwey. Wune dɔy ne soɔo nda bekwè, be weyna bomɔ nda bepepo. ¹⁷ Wune dɔy ne soɔo ne bomɔ, keto bo ta bu wune kanje nye botu be pesina josi. Bo ta njuro wune ne njambala ke membanjo mewesidya man. ¹⁸ Bo ta bu wune kè no ke mbombu bekum nè ke mbombu bekumande keto mbe, nè wune lepi yasi te yi wune beɔma nè yi wune duwà ke kasi mbe ké nye bo, lepo sendi nye botu bete be yeti ke duwe Njambiyè baka. ¹⁹ Ma kome bo ta bu wune kè no ke mbombu yan dete ké, wune ti gwaki kan wo yotu nda yi wune

ta lepina nɔ, ho gwe kan ke yasi te yi wune ta lepɔ ké na. Keto yasi te yi wune ta lepɔ ké, yo Kimɔ Sisin ta nye wune yo ke numbu ke kiya mbey. ²⁰ Keto ko yeti wune ta tapita na, yo Sisin te yi Sangwe wun ta tapita ne nje yun. ²¹ Man ta dyanɔwe man wene nye bomɔ, né bo wo nye. Sangwe ne monɔ ta kelɔ sendi dete ne monɔ wene. Bombesike ta lu dyambi sunɔwe ne besangwe ban nè benyanɔwe ban dyanɔwe bo nye bomɔ, bo má wo bo. ²² Bomɔ hene ta benɔ wune keto dino dyembe, ma mo te ε ta disima kelɔ tin kumo ke signate ko ta ju. ²³ Nge bo tedye wune mebone ke wete dya, nè wune kambi bombo kè ke mbanja. Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Wune tí sidye linje medya hene ke ndingele meneti me Isarayel kine nde, *Monɔ mumɔ dyân na.

²⁴ «Mɔ te ε jekɛ yasi ko ti kwã yekele wene na. Sendi, mɔ mesay ti kwã masa wene na. ²⁵ Nge bo kele ne mɔ te ε jekɛ yasi ko nda yi bo kele ne yekele wene, yite kimote ke yi jekɛ te. Sendi, nge bo kele ne mɔ mesay nda yi bo kele ne masa wene, yite kimote ke yi mɔ mesay te mbete. Ma nge bo jeba sã tu nde *Belsebul, 'bo ta nje lepɔ nde nge sunɔwe ne botu be tu dyene? ²⁶ Dete, wune ti kambi botu bete be kele beya yasi sunɔwe ne wune ké na, keto kine yaja te yi diye ke so ta diyo kine pundɔ puye na. Sendi, kine yaja te yi diye sodyate ta diyo nde, bomɔ tí duwe na. ²⁷ Yasi te yi mi lepe nye wune ke moy yitil ne tu, wune lèpi yo ke puye ne yeso. Yasi te yi bo lakidya lakidyanɔwe nye wune ke meto, wune bèndi metosiyɔ pele yo ne gbololo. ²⁸ Wune ti kambi botu bete be yakama wo membundo kine be ne deti te yi wo sendi sisin na. Yasi wete, wune kpâl

kambo yoko ε yakama girise sisin nè membundo ke dite te yi ti dim ké. ²⁹ 'Bo ti dyanɔwe ka bengiri yiba sisi wete na? Ko dete, kine wete ne wete ke njoka yan ke balɔ ke meneti yambile kine nde, Sangwe wun dükwe na. ³⁰ Ko nyinɔ to yun, Njambiye ke duwe buyote. ³¹ Dete, wune ti kambi yaja na. Wune sulnate ke misi me Njambiye kwã budya bengiri. ³² Yo nde, mumɔ hene ε jaye mi ke mbombu bomɔ, mi ta jaye sendi nye ke mbombu Sanmbe te ε diye ke kwey ko. ³³ Ma mɔ te ε seɔe mi ke mbombu bomɔ, mi ta seɔe sendi nye ke misi me Sanmbe te ε diye ke kwey ko.

³⁴ «Wune ti taka nde, mi njâki nje nye tete ke meneti maka na. Mi ti njâki nje nye tete na, yasi wete, mi njâki ne kafa. ³⁵ Keto mi njâki baka njoka monɔ bene sangwe, baka njoka monɔ nyari bene nyanɔwe, baka sendi njoka njari bene mbambo ε nyari. ³⁶ Sendi, dyambi ta wule ndi ke tu mumɔ sunɔwe ne nye. ³⁷ Mɔ kwadye sangwe ho nyanɔwe kwã mi, mɔ te ti yaka be mumɔ wombe na. Sendi, mɔ kwadye monɔ wene ε mbam ho ε nyari kwã mi, mɔ te ti yaka be mumɔ wombe na. ³⁸ Nge mumɔ ti sobe kroa ne bengwe ne mi, mɔ te ti yaka be mumɔ wombe na. ³⁹ Mɔ te ε ta bakidye jonɔwe dyene ne ngom ngom ko ta dimbidye yo, ma yoko ε ta dimbidye jonɔwe dyene keto mbe ko ta kpalo be ne yo.

⁴⁰ «Mɔ bu wune kimote, mɔ te bon mi. Ma mɔ bu mi kimote, a bon Mɔ te ε tomma mi ko. ⁴¹ Mɔ bu mɔ punja melepi me Njambiye kimote, keto a duwã nde, nye mɔ punja melepi me Njambiye, mɔ te ta be sendi ne sol te yi botu be punja melepi me Njambiye ta be nɔ ké. Sendi, mɔ te ε bu ngben mumɔ kimote, keto a duwã nde,

nye ne ngben, mo te ta be sendi ne sol te yi ngben bomɔ ta be no ké. ⁴² Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mo te e ta bu ko ndi gbela pelo te moroku nye mbanja monosike, keto mono te jeke wombe, mo te ti kopɔ sol ne na.»

11

Jan ke tomɔ bejeki bene

*kenje ke yi Yesus
(Lk 7)*

¹ Ke Yesus ma si lepo meyasi menori nye bejeki bene kamo jo yiba ké, e nye teme womete kwa, na ke tedye bomɔ melepi me Njambiye, pele sendi Kimɔ Tom ne ke nyaŋgwe medya mete yi meneti mete.

² Jan diyma ke tu jobɔ woko nda yi bomɔ dikima yekidye meyasi mete yi *Krist dikima kelo ké. E nye tome banja bejeki bene ke diye ne nye nde: ³ «We ka mo te e ba nde, a njâki ko, ho wuse lâdya mbanja dele?» ⁴ E Yesus yensa nye bo nde: «Wune yôkwe nê wune yêkidya yasi te yi wune wokuma nê yi wune benja ké nye Jan. ⁵ Botu bete be ne difina misi baka me ke benje yasi. Botu be ndembil me ke kendo lala ne ngben. Baka be ne ndoko baka me ne yotu ne kpelen. Botu bete be ne difina meto baka me ke woko pɛ. Bemun ke womiye. Bo ke lepo sendi Kimɔ Tom nye buka bomɔ. ⁶ Mo te e ta diyo kine josidye kelo yina beya yasi keto mbe ko ne mesosa.»

⁷ Ke ngimo te yi bejeki be Jan ba ke kwa ké, e Yesus kande lepina meyasi ke kasi Jan nye ngil bomɔ nde: «Ke yi wune ka no ke konkor ké, wune kén kè benje yasi te nda? 'Wune kén ka kè benje njoy te yi pupo wumbidye ké? ⁸ Ma wune ma kén kè benje yasi te nda gbate? 'Wune ka kè benje mbanja mumo ne kpa-

malambo ke yotu? Yo nde, botu bete be leje kpaasa melambo dete baka jónnangwe ndi ke ndoko bekumande. ⁹ Ma wune ma kén gbate kè benje nda? 'Wune kén kè benje mo punja melepi me Njambiye? I, mi ke lepo nye wune nde: Nye mo punja melepi me Njambiye gbate gbate, ma yasi wete, a kwanma yite. ¹⁰ Yo nye yi bo ketima kasi ne ke mekana me Njambiye nde: «Benja, mi ke kande tomɔ mo tomun wombe ne we, na ke kandi kombile nje tike we.» ¹¹ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Kine mumo wete ne wete e jadya wule ke moy nyari kwanma Jan te mo topuna bomɔ ke moroku na. Ko dete, njena mumo ke *Kando te yi kwey kwa nye. ¹² Kande ke ngimo te yi Jan te mo topuna bomɔ ke moroku kandima ne pelna Kimɔ Tom Njambiye kumo ndana Kando te yi kwey ke sangwa ne detina masungwa. Ma yo botu bete be lu to gosɔ yo ne tin hene baka bu yo. ¹³ Ma botu be punja melepi me Njambiye hene nê membonga mete yi Moyisi ketima ké lepima kasi Kando te, yite Jan ti pa kande lepinate yene na. ¹⁴ Nge wune kwadye woko to yasi te yi mi lepe ké, yo nde, Jan nye Eli te yi bo dikima lepo nde, a ta nje ko. ¹⁵ Mo te e ne meto te yi woko ne pɛ, na woku.

¹⁶ «Ma, mi ta yeko ba botu be ngimo te yoko ne be nda? Bo nda bonosike te be diye ke babal, baka ma lepo kenje beso nde: ¹⁷ «Wuse tonjama mbule nye wune, wune kine bolɔ na. Wuse jembima mejembi me son nye wune, wune kine lelo na.» ¹⁸ Dete sendi, Jan nja. Medye, a ti dyaki. Menjam, a ti hɔbiya. Ke konje, bomɔ nde: «A ne beya sisin ke yotu.» ¹⁹ Ndana *Momo mumo nja. Medye, a ke dye. Menjam, a ke hɔbiye. Ke konje, bomɔ nde: «Ne benja ndi

nyangwe mo medye ne nyangwe mo hobiya menjam te yoko, so ne botu be bojna moni garama ne botu be mebeyo.» Yasi wete, dyanɔ Njambiyɛ gbate ne ngben. Yo ke bejna dɛte ke mekele mete yi dyanɔ te kele kɛ.»

Yesus ke ndeya

baɲa bomɔ

²⁰ Ndana, ε Yesus kande ndeyna botu be medya mete yi nye kelma sulo nyangwe mekele ke yan baka, keto bo ti yensa temo na. A lepima nde: ²¹ «Wune botu be Korasin, mebone ta balo ke to yun! Wune botu be Betsayda, mebone ta balo sendi ke to yun! Keto ma beki nde, nyangwe mekele mete yi kelnama ke medya mun ke ma kelnanɲwe ke Tir ne Sidon, ma botu bete yensama temo njombu yanɲa leɲe mesanduku kutudye mesu me dite ke yotu. ²² Yori yi mi lepe nye wune nde: Ke yeso pesina josi, pesina josi te yun ta lan dɛto kwa yi Tir ne Sidon. ²³ Ma wune botu be Kapernawum, wune taka ka nde, bo ta bendidye wune kumo kwey? Ko na, bo ta kpalo pidye wune kumo ke dya bemun. Keto ma beki nde, nyangwe mekele mete yi kelnama ke yun ke ma kelnanɲwe ke *Sodom, ma Sodom ndi kete kumo muka. ²⁴ Yori yi mi lepe nye wune nde: Ke yeso pesina josi, pesina josi te yun ta lan dɛto kwa yi Sodom.»

Yesus nde, yo nye nye

bomɔ mewedya

²⁵ Ndi ke kiya ngimo te yite ε Yesus lepe nde: «Mi ke lukse we Da, Kumande dyobo ne meneti, keto we sodya meyasi mete ne botu be dyanɔ, sodye sendi ne botu be duwa yasi kpalo nje punje yo nye gbela bonosike. ²⁶ I Da, mi ke lukse we, keto we kwadya

nde, meyasi kwannangwe dɛte. ²⁷ Saɲmbe nya mi meyasi hene. Mumɔ wete ne wete yeti ke duwe Monɔ na, soɲe ndi Da. Sendi, mumɔ wete ne wete yeti ke duwe Da na, soɲe ndi *Monɔ ne mo te yi Monɔ kwadye punje yo nye nye ko. ²⁸ Wune njaki ke yembe, wune bomɔ hene be ma si kato ne sobuna ditina memapi, mi ta nye mbe wune mewedya. ²⁹ Wune jaya *mapi te yi mi sobidye wune ke, beɲɲwe mi kelo yasi te yi mi lepe nye wune ke, jaye sendi meyasi mete yi mi tedye wune ke, keto mi weyna mumɔ, mi sendi ne kimo temo. Dete, metemo mun ta diyɔ gbate ne te, ³⁰ keto mapi te yi mi sobidye wune ke kimote ke yun. Sendi, yasi te yi mi sobidye wune ke deke ne hesem.»

12

Yesus ke lepina ke kasi yeso Saba

(Mk 2; Lk 6)

¹ Diyɔ ke, ε Yesus bene bejeki bene kwa ke meɲ meɲɲwan mete yi bo bema nyambi te yi bo kele ne mampa ke. Yo ba ke yeso *Saba. Bejeki ba ke gwe nja, ε bo nye bo ke lekina meto mete dye. ² Ke *Befarisɛ ma beɲe dɛte ke, ε bo lepe nye Yesus nde: «Beɲa ndi, bejeki bo ke kelo yasi te yi membonɲa musu kidye nde, mumɔ ti kel ke yeso Saba ke.» ³ Yasi wete, ε Yesus yensa nye bo nde: «Yite nde, wune ti pa tolo yasi te yi kumande Davit kelma kome nye gwa nja bene botu bene ke? ⁴ A nyinma ke mbanjo Njambiyɛ, bu memampa mete yi diyɛ ke mbanjo Njambiyɛ ke dye bene botu bene. Yo ti be nde, gbela mumɔ dyaki na, ko nye Davit ko botu bete be ba ke njon ne baka. Yo ba nde, ndi botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ bepo yakanɲwe dye

yo. ⁵ Yite nde, wune ti tole ke membonnga mete yi Moyisi ketima ke nde, botu be nyena sadaka nye Njambiyε yeti ke jeso mbonnga te ε lepe kasi Saba ke na? Bo ke kelo mesay lala ke moy mbanjo Njambiyε ke yeso Saba. Ma ko dete, Njambiyε yeti ke ndeye bo ke yite na. ⁶ Ma mi ke kombile lepo nye wune nde: Yo ne wete mumo waka ε kwanjma mbanjo Njambiyε. ⁷ Wune ma dukwe biye to lepi ke yi mekana me Njambiyε lepe nde: «Mi kwadyikwe gwena ngwete beso, yeti nyena sadaka te yi mumo nye mi ke na.» Wune ma dukwe lepi te, ma wune yeti ke lepina beyate sungwe ne botu bete be ti kele yina beya yasi na. ⁸ Keto yo mi *Momo mumo diye ne yeso Saba.»

Yesus ke sidye jemti wete mbam

*ke yeso Saba
(Mk 3)*

⁹ Ke konje, ε Yesus teme kwa ke ke mbanjo mewesidya man. ¹⁰ Wete mbam ba womete, bo ne ma jeme be ne fengelen. E ba ba bomo diye Yesus nde: «Membonnga ke jaye ka nde, mumo sidyikwe kon mumo ke yeso *Saba?» Bo diya dete yi tulo ne numbu ne yi lepo nde, a kelma yina beya yasi. ¹¹ E nye yensa nye bo nde: «Ige mbanja mumo ke njoka yun be ne ndanga nya sam wene, nge sam te bale ke moy belo ke yeso Saba, mo te nda ma diyo kine biye nye saba ko? ¹² Yite nde, mumo ti kwa ka nya sam menja gomay na? Dete, membonnga ke jaye nde, mumo kama jakoso ke yeso Saba.» ¹³ Ndana, ε nye nje lepo nye mbam ko nde: «Sambila bo.» E nye sambile bo te, ε yo yokwe be lala nda bo te yoru. ¹⁴ E *Befarisε pundε ke kelo kutu yi sa

nje nda yi bo yakama wo ne Yesus ke.

¹⁵ Ke nye ma duwe dete ke, ε nye kwa londɔ womete. Nyangwe ngil bomo bengwa nye, ε nye jongwe botu be kon hene. ¹⁶ Yasi wete, a lepima nye bo nde, kpe, bo ti dyangwe dino dyene nye bomo na. ¹⁷ Yo nde, meyasi kelnanngwe dete yi tonje ne melēpi mete yi mo punja melēpi me Njambiyε lepima ke. Njambiyε lepima kwanjye ke numbu Esayi nde: ¹⁸ «Ne beja, yoko mo mesay wombe yi mi tokuma ko, mi ke kwadye nye budyate, temo mbe diyama nye. Mi ta nye Sisiη mbe ke yotu ne. A ta lepo ngben mekele membe nye mekando mete be yeti ke duwe mi baka. ¹⁹ A ti lombidya bene mumo ho bama na. Mumo ti woko men ne ne buku menje yi ke no na. ²⁰ A ti leke son te ε ma nimbo ko na, ho dimo lambo te ε ndi ke biye ko na. A ta kelo dete kumo nde, kelna yasi ne ngben nam meneti maka. ²¹ Dete, mekando me botu bete be yeti ke duwe mi baka ta be ne bibina temo ke yene.»

Kasi lepina lepi gbutu sungwe

*ne Kimɔ Sisiη
(Mk 3; Lk 11)*

²² Bo nja bu wete mbam te ε ba ne wete beya sisiη ke yotu ko nje ko ke yi Yesus. A ti be ke beje yasi ho tapita na. E Yesus jongwe nye, ε nye kande ndapi, beje sendi yasi. ²³ Ngil bomo hene ngbakimama, ε bo diki lepo nde: «Yoko yeti gba Momo Davit na?» ²⁴ Ke *Befarisε ma woko kasi te ke, ε bo lepe nde: «Mbam ko sona beya mesisiη ke yotu bomo ne gba deti te yi *Belsebul te *Kum beya mesisiη.» ²⁵ Yesus duwa metake man, ε nye lepe nye bo nde: «Ige kiya kando wete baka ke bembe lu dyambi tande yan, bo ta yangile kando te. Sendi, ke kiya botu be nyangwe dya ho botu be kiya tu

wete baka ke bembe lu dyambi tande yan, dya te ta tika wete, ho moy tu te ti ke mbombu na. ²⁶ Ke *Satan yensa yotu kpalɔ dufɔye Satan, 'yite a ti si baka yotu ne na? 'Ma yite kando dyene ma nje ke mbombu nan? ²⁷ Nge be nde, mi sɔɲa mbe beya mesisiɲ ke yotu bomɔ ne deti te yi Belsebul, ma botu bun sɔɲa yan bo ne deti te yi nda? Dete, yo bo ne nguru wan ta jɔse wune nɛmeno. ²⁸ Ma nge be gbate nde, mi sɔɲa mbe beya mesisiɲ ke yotu bomɔ ne deti te yi Sisini Njambiye, yite tɛdya nde, *Kando Njambiye me ke njoka yun. ²⁹ 'Mumɔ yakama nyinɛ ka ke tu wete ngabolo mbam, wenjile meyasi mene kine pa kande biye nye woto na? Yo nde, nge nye si kande woto nye, a ma nje wenjile meyasi me tu dyene yey. ³⁰ Nge mumɔ ti be ke kɔɲ mbe na, mo te ke lu dyambi ne mi. Sendi, nge mumɔ ti kwadye wesidye yasi sine nye na, mo te ke wanjo. ³¹ Dete, mi ke lepɔ nye wune nde: Njambiye yakama tiko bomɔ ne ngwete ke beya yasi hene te yi bo kele ne ke lepi gbutu hene te yi bo lepe sunɔwe ne nye ke. Ma ndi nde, nge mumɔ lepe lepi gbutu sunɔwe ne Kimɔ Sisini, ko Njambiye ti tiko mo te ne ngwete na. ³² Nge mumɔ lepina beyate sunɔwe ne *Mɔno mumɔ, Njambiye yakama tiko nye ne ngwete. Ma nge mumɔ lepina beyate sunɔwe ne Kimɔ Sisini, Njambiye ti tiko mo te ne ngwete, ko ke ngimo te yoko ko ke ngimo te yi ta nje ke na.»

Kasi kimɔ jeti ne beya jeti

³³ «Bo lepi nde: Yoko kimɔ jeti, kome nye wume kimɔ mbumɔ. Bo lepi sendi nde: Yoko beya jeti, kome nye wume beya mbumɔ, keto bo dukwe jeti wule ke mbumɔ te yi nye wume ke.

³⁴ Wune mbo yeri, beya bomɔ nda wune, ne ta kelo nan yi lepɔ ne kimɔ melepi? Yo nde, numbu punjukwe meyasi mete yi tonde ne ngben ke moy temo mumo ke. ³⁵ Kimɔ mumo kel kimɔ mekele wule ke kimɔ meyasi mete yi diyɛ ke temo ne ke. Ma beya mumo kel beya mekele wule ke beya meyasi mete yi diyɛ ke moy temo ne ke. ³⁶ Ma mi ke kombile lepɔ nye wune nde: Ke yeso pesina josi bomɔ hene ta yensa ke melepi me tum hene te yi bo lepima ke. ³⁷ Yo nde, we ta kabo ho balo lepi wule ke yasi te yi we lepima ke.»

Befarisɛ ke diyɛ yinɛ meyekambiye
(Lk 11)

³⁸ Ndana, e banya botu be tɛdya membonɔa ne *Befarisɛ bu lepi lepɔ nde: «Yekele, he ke kwadye nde, kelo wete meyekambiye, ne wuse beɲ.» ³⁹ E nye yensa nye bo nde: «Beya botu be ngimo te yoko be yeti ke wokuna ne Njambiye baka ke diyɛ wete meyekambiye. Ma ko bo ti tɛdye bo wete meyekambiye na, ndi yike yi ma dyanɲ Yonas te mo punja melepi me Njambiye ke. ⁴⁰ Yo nde, ndi nda yi Yonas kwanɔɔya meyeso yitati ne metu yitati ke moy nyanɔwe njanjo, dete sendi, *Mɔno mumɔ ta kwanɔɔya meyeso yitati ne metu yitati ke moy meneti. ⁴¹ Dyobo Njambiye ta peso josi ke, botu be Ninive ta teme ke mbombu botu be ngimo te yoko peso josi yan tɛdye bo nde, bo balma lepi, keto bo, botu be Ninive yensama yan temo kome Yonas pelma yasi te yi Njambiye lepima ke nye bo. Ma ndana waka, mo te e kwanɔɔya Yonas ko kete. ⁴² Ke yeso pesina josi te nya te e ba kumande ke Seba ko ta teme ke mbombu botu be ngimo te yoko peso josi yan tɛdye bo nde, bo balma lepi, keto a temma ne

londunate ne mbj ke njena meneti yí nje woko lepi te yi b̄a tondunate ne dyan̄o ke numbu Salom̄on̄ ké. Ma ndana waka, m̄o te ε kwan̄ma Salom̄on̄ ko kete.

⁴³ «Ŋge beya sisin̄ pund̄e d̄uwe ke yotu mum̄o, a kw̄an̄ wowo ne mekon̄gor yí s̄a mb̄ey m̄ew̄ed̄ya. Ma ŋge nye ti dole ké, ⁴⁴ a má lep̄o nde: «Mi ta yókwe ne k̄oko k̄e ke t̄y d̄yembe kome mi wulma ké.» A yókwe nje dol̄o nde, t̄y me gbon̄gote, bo ma w̄ombile yo ne ŋgesese si kombile yo. ⁴⁵ Ŋge nye seme dete ké, a kw̄a k̄e b̄u sendi b̄an̄a hakambe beya mesisin̄ yitan̄ jo yiba be ne deti kw̄a nye baka. Ɔ bé̄n̄a, bene hene bo má d̄ya nyin̄e t̄y biye d̄ya womete. Dete, teri m̄o te má nje b̄e ndana beyate kw̄a yi mbombu. Yo ta b̄e sendi dete ke yi beya botu be ŋgim̄o te yoko.»

Beman̄ be Yesus, yo be nda?

(Mk 3; Lk 8)

⁴⁶ Pin̄o te yi Yesus b̄a ndi ke lepina nye ŋgil bom̄o ké, ε nyan̄gwe bene beman̄ d̄ya d̄iȳo ke s̄e. Bo kwad̄ya lep̄o yin̄a yasi nye nye. ⁴⁷ E mban̄a mum̄o nje lep̄o nye nye nde: «B̄en̄a, nyon̄gwe ke s̄e bene b̄em̄on̄, bo ke kwad̄ye lep̄o yan̄a nye we.» ⁴⁸ E nye yen̄sa nye nye nde: «Nda nyan̄mbe? Be nda beman̄ b̄embe?» ⁴⁹ Ke k̄on̄te, ε nye sambile b̄o tewo ne bejেকে bene lep̄o nde: «Ha, nyan̄mbe n̄e beman̄ b̄embe baka! ⁵⁰ Yo nde, mum̄o hene ε kele yasi te yi San̄mbe te ε d̄iye ke kwey k̄o kwad̄ye, m̄o te man̄mbe ho d̄yombu d̄yembe ho nyan̄mbe.»

13

Kano ke kasi m̄o b̄ena mbeki
(Mk 4; Lk 8)

¹ Ke kiya yeso te ε Yesus pund̄e ke t̄y k̄e d̄iȳo ke gon̄ nyan̄gwe mat̄o. ² Nyan̄gwe ŋgil bom̄o n̄j̄a wesid̄ya ke k̄eki ne, ε nye b̄ende wete landi d̄iȳo kete. Ŋgil

bom̄o hene b̄a ke ŋgindi. ³ A lepima bud̄ya meyasi nye bo ne nje mekan̄o lep̄o nde: «Wete m̄o b̄ena mbeki kwan̄ma ke ŋgwan̄ yí k̄e nyan̄je kwal̄o. ⁴ Ke ŋgim̄o te yi nye b̄a ke nyan̄je kwal̄o ké, ε yin̄a bal̄e ke nje, ε ben̄on̄ si nje d̄ye yo. ⁵ Yin̄a bal̄ma ke mb̄ey te yi b̄a tande metari kine bud̄ya gbela meneti kete ké, ε yo lo ned̄o, keto meneti t̄i b̄e d̄im̄nate na. ⁶ Yasi wete, ke yeso ma pan̄o, ε yo si nyol̄o s̄oso, keto mekan̄gil mete t̄i kume womān̄a na. ⁷ Yin̄a bal̄ma ke mb̄ey te yi b̄a ne men̄gombiya kete ké, ε men̄gombiya j̄u si ŋgan̄gile yo. ⁸ Yin̄a kwal̄o n̄j̄a bal̄o ke kim̄o meneti, ε yo wume m̄embum̄o. Kwal̄o te wete nya m̄embum̄o gom̄ay, ε wete nye kam̄otan̄ jo kam̄o wete, ε wete nye ne kam̄otati. ⁹ M̄o te ε ne met̄o te yi woko p̄e, a w̄oku.»

¹⁰ Ndana, ε bejেকে bene nje ke k̄eki ne diye nye nde: «Keto ŋge yi we lepina nye bo ne nje mekan̄o ké?» ¹¹ E nye yen̄sa nye bo nde: «Yo ndi wune yi Njambiȳe nya deti te yi duwe meyasi mete yi ma b̄éki sod̄yate ne mbombu ke kasi *Kando te yi kwey ké. Yasi wete, ke b̄e bo, a t̄i nye yan̄ bo deti te yi duwe meyasi mete na. ¹² Yo nde, p̄e m̄o te ε me ne yasi k̄o, bo ta dokid̄ye sendi yin̄a yasi nye nye, a má b̄e ke nyen̄gwe. Ma p̄e yi yoko ε kine yan̄a k̄o, bo ta son̄e ko m̄on̄o yasi te yi nye no ké. ¹³ Yi mi lepina nye bo ne nje mekan̄o ké, yo keto bo ke b̄en̄e yasi kine duwe yasi te yi bo b̄en̄e ké na. Bo ke len̄gwe met̄o ke yasi kine woko ho biye to te na. ¹⁴ Dete, mekele man̄ ke ton̄je lepi te yi Esayi te m̄o pun̄ja melepi me Njambiȳe ma lépi ké. A lepima nde: «Wune ta woko woko ne met̄o mun, ma ko wune t̄i biye to te na. Ne ta b̄en̄e b̄en̄a ne misi mun, ma ko ne t̄i duwe yasi te yi wune b̄en̄e ké na, ¹⁵ keto metemo

me botu baka me ne binbili. Bo ne nguru wan ma difo meto man ne misi man. Bo kel dete, ma misi man nje beje yasi, ma meto man nje woko pe, ma temo yan nje nembe meyasi, ma bo nje yensa temo, ma mi nje sidye kon yan.»
 16 Ma ke yun, wune ne mesosa, keto misi mun ke beje yasi, meto mun ke woko pe. 17 Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Botu be punja melepi me Njambiyi budyate ne budya botu be Njambiyi kwadya beje meyasi mete yi wune beje muka ke, ko dete, bo ti beje na. Bo kwadya woko meyasi mete yi wune woke muka ke, ko dete, bo ti woke yo na.

18 «Ma ndana, wune woku to kano mo beba mbeki. 19 Nge mumo woke melepi mete yi lepe kasi *Kando te yi kwey kine fiye to te na, o beja, *Mo beya mekele ma nje si soje melepi mete yi nyinma ke temo ne ke. Nje te yi yija kwalo balma kete ke tefya njel mo te mbete. 20 Mbey te yi ba tande metari yi yija kwalo balma kete ke tefya mo te e woke melepi me Njambiyi jaye yo nedo ne mesosa. 21 Yasi wete, a ti pa lo megata na. Deti sumna kol kikwe yeti na. Ma nje nye sangwa ne yija mepoku ho tedye nye yija mebone keto melepi me Njambiyi ke, o beja, a jatidya kol ke beya nje. 22 Mbey te yi ba ne mengombiya yi yija kwalo balma kete ke tefya mo te e woke melepi me Njambiyi. Yasi wete, kesa temo ke meyasi mete yi ngimo te yoko ne kasi kusuku te yi difi sebile temo bomo ke ma si ngangile melepi mete, o beja, melepi me Njambiyi te yi nye wokuma ke ti kelo se yana na. 23 Ma kimo meneti te yi yija kwalo balma kete ke tefya mo te e woke melepi me Njambiyi fiye to te kwa wumo membumo. Kwalo

mbumo wete ke nye membumo gomay, wete ke nye ne kamotan jo kamo wete, wete sendi ke ke nye kamotati.»

Kano ke kasi beya mbunjo

24 Ke kante, e Yesus yekidye sendi wete kano nye bo lepo nde: «*Kando te yi kwey ke bojna ne wete mo te e nyanja kimo kwalo ke ngwan ne ko. 25 Ma piyo te yi bomo hene ba ke jako ke, e mo pendo wene kwa ke nyanje sendi kwalo beya mbunjo ke njoka kimo kwalo te yiri toke kendi kwa. 26 Ma ke nyambi ma lo ju nye membumo ke, e beya mbunjo ngbabiye sendi ne kamama. 27 Ke botu be mesay bene ma beje dete ke, e bo nje diy masa wan nde: «Nyangwe mbam, we ti ma beki kwalo kimo nyambi ke ngwan yo na nde? Ma beya mbunjo te yoko wula ba we?»
 28 E nye yensa nye bo nde: «Yo mbanja mo pendo wombe kele yasi yinori.» E bo diy nye nde: «We kwadyikwe nde, wuse ken ke sute beya mbunjo te soje?»
 29 E nye yensa nde: «Be. Ne fiki, kamo wune me nje sute beya mbunjo gbamo ne kimo nyambi. 30 Ne fiki, ne yo hene ju kumo ke ngimo sojna nyambi ke ngwan. Kome ngimo te ta yaka ke, mi ta lepo nye botu be sojna nyambi nde: Wune kanda sute beya mbunjo doko yo woto ke lofyi. Ma ke be kimo nyambi, wune ndem yo ke nye ke ndam mbe.» »

Kano ke kasi wete mamo mbumo

*nde mutar
(Mk 4; Lk 13)*

31 Ke kante, e Yesus yekidye sendi wete kano nye bo lepo nde: «*Kando te yi kwey nda wete kwalo mamo mbumo nde mutar yi wete mumo bojna ke be ke ngwan ne ke. 32 Mbumo te kwa yelo ke njoka mekwalo hene te yi

ɗiye ke to meneti. Ma ke yo si lo, yo kpál nje jù ɗòkò kwà kwalò menyiŋɔ hene nje be nyanŋwe jeti, ɔ béŋa, benon ke nje sumò metù man ke meɓo mete jonna kete.»

Kano ke kasi ngà kelna mampa (Lk 13)

³³ Ke kɔŋte, ε nye yekidye sendi wete kano nye bo nde: «*Kando te yi kwey nda mɔno ngà kelna mampa yi nyari bɔ sanŋwe ne su farin yaka lonŋa yitati. Mɔno ngà yinɔri ta kelò nde, mboro farin yinɔri hene siki wudye.»

³⁴ Yesus ɗikima lepɔ meyasi menori hene nye ngil bomɔ ne nje mekano. Ko a ti be ke lepina nye bo kine nye kano na. ³⁵ Yo kwanŋama ɗete yi tonje ne melepi mete yi mɔ punja melepi me Njambiyɛ lepima ké. A lepima nde: «Mi ta bute numbu lepina ne nje mekano. Mi ta punje meyasi mete yi bɔ sɔɗyate ne mbombu kande ke ngimɔ te yi mbokò ti pa kusuna na.»

Yesus ke gbaso to kano ke kasi

beya mbunjo

³⁶ Ndana, ε Yesus tike ngil kwà nyiŋe tɔ. ε bejeki bene nje ke keki ne lepɔ nye nye nde: «Lepɔ to kano beya mbunjo te yi memiya ngwan ké nye wuse.» ³⁷ ε nye yeŋsa nye bo nde: «Mɔ te ε nyanje kimɔ kwalò kɔ, yo *Mɔno Mumɔ. ³⁸ Ngwan te yi bo lepe no ké, yo téɗya ndingele meneti maka. Kimɔ kwalò, yo botu be *Kando Njambiyɛ. Beya mbunjo, yo botu be *Mɔ beya mekele. ³⁹ Mɔ pendo te ε nyanja kwalò beya mbunjo te kɔ, yo *Kum beya mekele. Ngimɔ soŋna nyambi ke ngwan téɗya siyna mbokò te yòkò. Botu be soŋna nyambi ke ngwan, yo bejaki be Njambiyɛ. ⁴⁰ Ma meyasi ta kwanŋa ke siyna mbokò te yòkò ndi nda yi bo sute

ne beya mbunjo bete ke dite ké. ⁴¹ *Mɔno mumɔ ta tomɔ bejaki bene, bo má si kè kawule bomɔ hene te be jatidye besɔ ke beya nje nè botu bete be kele meyasi mete yi membonŋa bene ké soŋe ke Kando ɗyene. ⁴² Bo má nje biye bo bete ke nyen nyen dite, womete bo ta lelo nyambo mesu. ⁴³ Ke ngimɔ te yite mbombu botu bete be ne ngbenŋ haka ta panɔ ne pay pay nda misi me yesɔ ke Kando Sanŋwe wan. Ma mɔ te ε ne metɔ te yi wokò ne pɛ kɔ, a wòku.

Kano ke kasi yiŋa kpasa meyasi yiɓa

⁴⁴ «*Kando te yi kwey nda yiŋa kpasa yasi te yi bo sɔɗya ke mɔy meneti ke wete ngwan. ε wete mumɔ nje sɔmbɔ yo. ε nye yokidye sɔɗye yo ne kòkò. Mesosa kwanŋa nye ke temɔ, eru ε kwà kè dyanŋwe meyasi mene hene nje bɔ mɔni te bomɔ ne ngwan yinori.

⁴⁵ «*Kando te yi kwey sendi nda mɔ dyanŋwa meyasi te ε gɔse kpasa mediyaman. ⁴⁶ Ke nye ma kwedya wete yi ɗye budya mɔni ké, ε nye kwà kè dyanŋwe meyasi mene hene nje bomɔ ne yo.

Kano ke kasi bulajama

⁴⁷ «*Kando te yi kwey sendi nda bulajama te yi bo betima ke man, ε yo kawule kwalò benjanjo hene. ⁴⁸ Ke yo si tondò ké, bo ke ɗale yo kè no ngindi, bo má nje kwà ɗiyɔ metidye, sawe kimɔ benjanjo nye ke memapi, bete be beya bete. ⁴⁹ Yo ta kwanŋa sendi ɗete ke siyna mbokò te yòkò. Bejaki be Njambiyɛ ta nje hake beya bomɔ nè ngbenŋ bomɔ. ⁵⁰ Bo ta biye beya bomɔ bete ke nyen nyen matɔ dite. Yo womete kome bo ta lelo nyambo mesu.»

⁵¹ ε Yesus nje diye bejeki bene nde: «Nè wokuma ka to melepi

hene te yi mi lepima nye wune ké?» É bo yeŋsa nde: «J, he wokuma.»⁵² É nye nje lepɔ nye bo nde: «Mɔ tedya membɔŋga hene é jekima meyasi mete yi beŋe *Kandɔ te yi kwey kɔ nda sa tɔ te é beŋe kusuku ne bɔ jɔŋja meyasi nɛ menjombu mete ke njokate.»

Botu be Nasaret yeti ke tiko temɔ

*ke yi Yesus na
(Mk 6; Lk 4)*

⁵³ Ke Yesus ma si sidye lepina mekanɔ menɔri dete ké, é nye teme womete kwɔ. ⁵⁴ A kwanma kɛ ke ngbak ngbak dya dyene. É nye diki tedye bomɔ melepi me Njambiye ke mbanjɔ mewesidya me Beyuden yi bɔ womete ké. Botu bete be dikima woko yasi te yi nye tedya ké dikima ngbakima lepɔ nde: «Njel dyano te yi mbam kɔ be nɔ nɛ njel deti kelna nyangwe mekele mete yi nye nɔ ké wɔla ba nye we?»⁵⁵ Ta é kɔ na monɔ kapinda? 'Nyangwe wene yeti Mariya na? 'Bemaŋ yeti be Jak nɛ Yosep nɛ Simɔn nɛ Yude na? ⁵⁶ 'Bedyombu bene hene yeti waka sine bo na? 'Dyano nɛ deti te yike hene wɔla nye we?»⁵⁷ Ke yan, a bɔ yasi te yi njangwa bo ke temɔ jatidyé bo ke beya nje. Yasi wete, é nye lepe nye bo nde: «Bo luksa mɔ punja melepi me Njambiye ke yiŋa membey, ma bo yélkwe nye ndi ke dya dyene nɛ ke moy kandɔ dyene.»⁵⁸ A ti kele yiŋa budya nyangwe mekele womete na, keto bo ti tike temɔ ke yene na.

14

*Kasi sɔŋ Jan
(Mk 6)*

¹ Ke ngimɔ te yite kumande Herod te é bɔ kumande ke Galile kɔ wokuma je Yesus. ² É nye lepe nye botu be mesay bene nde:

«Yo Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku, yo gba nye womiye ke njoka bemun, yori yi nye be ne deti te yi kelɔ nyangwe mekele ké.»³ Yo nde, ne mbombu Herod tomma bomɔ kɛ biye ne Jan woto nye nye ke jɔbɔ keto Herodiyas nya Filip te maŋ wene. ⁴ Herod kelma dete, keto Jan dikima lepɔ nye nye nde: «Yo ti yaka nde, bɔŋgɔ Herodiyas ne megwaki na.»⁵ Dete, Herod kwadya wo nye, yasi wete, a gwɔ wɔ ngil, keto bomɔ hene duwɔ nde, Jan mɔ punja melepi me Njambiye.

⁶ Wete yesɔ bo bɔ ke kelɔ jeso yesɔ jariki kumande Herod. É ngɔndu Herodiyas nje bolɔ jeso ke mbombu botu bete be njɔ baka, é yo biye temɔ Herod. ⁷ É nye lepe kinja nye nye nde, yasi hene te yi nye ta diyé ke mebo mene ko nge, a ta nye nye yo. ⁸ Monɔ nyari beŋgwa yasi te yi nyangwe lepima nye nye ké, é nye lepe nye kumande Herod nde: «Nyeɔ mi to Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku gba waka ke moy pan.»⁹ Yo nya kumande ngambi ke temo. Ma keto a sima kinja nɛ keto mberi misi me botu bete be nye jebama baka, é nye pese nde, a ta nye nye to Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku. ¹⁰ É nye tome bomɔ kenje ke tɔ jɔbɔ kɛ kile ne to Jan. ¹¹ É bo dya nɔ ke pan kanje nye ngɔndu nyari. É nye nje kanje nye nyangwe. ¹² É bejeki be Jan kɛ bɔ mun ne kɛ pumbɔ. É bo nje kwɔ kɛ lepɔ nye Yesus.

Yesus ke nye bomɔ tomay

*yitan medye
(Mk 6; Lk 9; Jn 6)*

¹³ Ke Yesus ma woko kasi sɔŋ Jan ké, é nye duwe womete kwɔ ne landi yi kɛ sɔ yiŋa mbey te yi bɔ ne senjenje kine bomɔ kete ké. Ma ke bomɔ ma duwe dete

ké, ε bo sutiye ke medya bengwe nye kol ne kol ne ngindi. ¹⁴ Ke Yesus ma piye ke landi ké, a béña nyanḡwe ngil bomó ké. E nye gwe ngwete yan budyate sidye mekón me botu bete be ba ke kóno ke njoka yan baka.

¹⁵ Ke bekoko ma dya ké, ε bejeker bene kè ke keki ne lepó nye nye nde: «Waka kongor, ma ngimó ma kwá sendi budyate, tikó, né bomó kwá kè ke medya kè sa medye bomó, né bo dye.» ¹⁶ E Yesus lepe nye bo nde: «Bo njáki nje kwá kè we? Ndi gba wune ne nguru wun nyêki bo medye.» ¹⁷ Yasi wete, ε bo nje yensa nye nye nde: «Wuse waka ndi ne mampa yitan nè benjanjo yiba.» ¹⁸ E Yesus lepe nde: «Ne njáki ne yo wonḡa ke yembe.» ¹⁹ Ke kónḡe, ε nye lepe nye ngil bomó nde, bo díy díyó ke to mambunjo. E nye nje bú mampa yinóri yitan nè benjanjo benóri yiba kanje misi kenje kwey nye Njambiye wosoko. Ke kónḡe, ε nye nje leke yo kanje nye bejeker bene. E bo bú yo kè kabó nye ngil bomó. ²⁰ E bomó hene dyena dito. E bo nje wesidyé mebukwe mete yi tonje memako kamó jo yiba. ²¹ Ke njoka botu bete be dyenama baka bebam ne bebam kumma nda bomó tomay yitan kine toló bomari nè bonosike na.

*Yesus ke kendo ke to duku
(Mk 6; Jh 6)*

²² Ndana ndana ke kónḡe ké, ε Yesus lepe nye bejeker bene nde, bo béndi landi kande sabiye kè nginje te yoru, na pa tika lepó nye ngil bomó nde, bo síki dúwe. ²³ Ke nye ma si kwanḡdye ngil dete ké, ε nye kwá kè ne nan bendó keki, na kè ngweta ne Njambiye. Tu yinjama doló nye mate nyepó. ²⁴ Yinóri bejeker me kè ne landi londunate ke bembe sombu. Bo ba ke sanḡwa ne mebone budyate

ne mekumbo, keto bo ke kè, pupó ke nje njako ke mbombu yan mata bo. ²⁵ Ke poku njenameno ε Yesus nye kol ke kendi ke to duku yí kè nò ke yan. ²⁶ Ke bejeker ma benje nye ke kendo ke to duku dete ké, ε bo gwe wó lepó nde: «Yo ablasa!» E bo gwe wó budyate kembidya. ²⁷ Ke Yesus ma benje ndi dete ké, a tí ndekidyé na. E nye bete men kenje bo lepó nde: «Ne tí kambi yanja na, yo mi! Ne tí gwaki wó na!» ²⁸ Ke Piyer ma wokó dete ké, ε nye lepe kenje nye nde: «Nyanḡwe Kumande, nḡe be nde, yo gba we, jaya nde, mi kéndi ke to duku kè pe yo.» ²⁹ E nye lepe nye nye nde: «Inja.» E Piyer piye ke landi kande kendi ke to duku yí kè nò ke yene. ³⁰ Ma ke Piyer ma benje dimbi pupó ké, ε nye gwe wó. A benma nde, a me ke nyinje ke moroku, ε nye kembidya lepó nde: «Nyanḡwe Kumande, jonḡwe mi.» ³¹ E Yesus sambile bo nedó biye ne nye kine ndekidyé na lepó nye nye nde: «We mó te ε ke tikó temó ne mbet ke yembe kó, keto nḡe yi we nya meso ké?» ³² E bo hene yiba bendé landi, ε pupó siye. ³³ E bejeker bete be ba ke moy landi baka nje kuse mebonje ke mbombu Yesus lepó nde: «We Mōno Njambiye gbate!»

³⁴ Bo sabiya duku kumó ke meneti me Genesaret. ³⁵ Botu be mate duwá nde, yo Yesus, ε bo kenje men ke mepoku mete yite hene. E bo bú botu be kón hene nje nò ke yene. ³⁶ Bo ngwetama ne nye nde, a jáya nde, botu bekón kpóka ndi gbela numbu lambó ne lala. Dete, bomó hene be kpokuma numbu lambó ne mekón man siyma ne kpaya.

15

Befarisé nè kasi metumbu me

*bebaba ban
(Mk 7)*

¹ Ndana, ε *Befarisε nè botu be ketina meyasi be wulma Yerusalem baka nje ke yi Yesus diyε nye nde: ² «Keto nge yi bejeke bo yangile mekele mete yi wulma ne besanmbambo busu ké? Keto bo ti wéya bo kome bo kwadyε dyena ké na?» ³ Ε Yesus yejsa nye bo nde: «Ma wunε, keto nge yi wunε nje yangile mbonnga te yi Njambiyε kpalo nje beɲgwe mekele mete yun ne ηguru wun ké? ⁴ Ma Njambiyε lepima nde: «Jεso songwε bene nyongwε.» A lepima sendi nde: «Mɔ te ε ta lepina beyate ne sangwε ho ne nyangwε, bo woku nye.» ⁵ Ma ke yun, wunε lépi yun nde, nge mumo lepe nye sangwε ho nye nyangwε nde: «Yasi te yi mi diyma kame ne we ké, mi sima si nye Njambiyε yo ne sadaka.» ⁶ Womete ke yun, mɔ te yakama diyɔ kinε kame se sangwε ho nyangwε na. Dete, wunε ke kpalo li lépi te yi Njambiyε wule ke mekele mete yi wunε tembidya kande ne betomba ké. ⁷ Wunε botu be likisi, lépi te yi Esayi te mɔ punja melepi me Njambiyε lepima ke kasi yun ké ba gbakasi. A lepima nde: ⁸ «Botu baka kán mi ndi ke kondɔ numbu, yasi wete, temɔ yan londunate ne mbj ne mi. ⁹ Kannate yi bo kanε ne mi ké gba gbelate, keto bo téfya ndi meyasi mete yi wule ke pesina te yi bomɔ.» »

*Yasi te yi bekidye mumo ké
(Mk 7)*

¹⁰ Ke konte, ε Yesus jeba ηgil lepɔ nye bomɔ nde: «Wunε léngwe metɔ yí woko lépi ke. ¹¹ Yeti yasi te yi nyiηe ke numbu mumo ké kele nde, a bêki ne sembo na, yasi wete, yo yasi te yi punde ke numbu ne ké, yo yite kele nde, a bêki ne sembo.» ¹² Ndana, ε bejeke bene kè ke kêki ne lepɔ nye

nye nde: «'We ke duwe ka nde, lépi te yi we lepima ké njannga temɔ *Befarisε budyate?» ¹³ Ε nye yejsa nye bo nde: «Kwalɔ mbunjo hene te yi Sanmbe te ε diyε ke dyofo ko ti be, yo ta sutuna. ¹⁴ Ne tiki bo, bo botu bete be ne dibina misi baka. Bo ke tedye besɔ botu bete be ne dibina misi baka nje. Ma nge mɔ dibina misi tedye jakosɔ mɔ dibina misi nje, bo hene yiβα ta balo ke moy belo.» ¹⁵ Ε Piyer bu lépi lepɔ nye nye nde: «Nemba to kano te nye wuse.» ¹⁶ Ε Yesus yejsa nye nye nde: «'Ko wunε sendi, wunε ti pa be ndi ne dyanɔ na? ¹⁷ Wunε yeti ke woko ka nde, yasi hene te yi nyiηe ke numbu ké pikwe kè ke moy mumo, ke konte, a má kè nyako yo ke mbon na? ¹⁸ Ma yasi wete, meyasi mete yi punde ke numbu mumo ké wula ke moy temo. Yo yite kele nde, a bêki ne sembo, ¹⁹ keto beya metake hene wula ndi ke moy temo mumo. Yo kasi wona bomɔ. Yo kwalo kelna mewanja hene te yi mumo yakama kelo. Yo kasi megubo nè kasi pesina lépi nye mumo ke numbu nè kasi toyna besɔ. ²⁰ Yo meyasi menori kele nde, mumo bêki ne sembo. Ma nge mumo dyena kinε pa weye bo, yite ti kél nde, mumo bêki ne sembo na.»

Wete ηgɔndu Kanan ne bibina temo

*ke yi Yesus
(Mk 7)*

²¹ Yesus temma womete kwa kè ke meneti me Tir nè Sidon. ²² Yaka nɔ, wete nyari ηgɔndu Kanan ε dfikima diyɔ ke meneti mete ko nja ke yene kembidya lepɔ nye nye nde: «Nyangwε Kumande, monɔ Davit, gwako ηgwete wombe. Beya sisin ke njanngwe ηgɔndu wombe beyate.» ²³ Ko Yesus ti yejsa yanja nye nye na. Bejeke nja ke kêki Yesus jeliye

nye lepɔ nye nye nde: «Lepɔ nye nya kɔ nde, a kwān, keto a ke diki kembidya bengwe ne wuse.»²⁴ E Yesus yensa nde: «Njam-biye tomma mi njesɛ, né mi nje jonɔwe ndi bono besam be kando Isarayel be ma dimbiye baka.»²⁵ Ko dete, nya kɔ njā kuse mebon ke mbombu wene lepɔ nye nye nde: «Nyangwe Kumande, kama mi.»²⁶ E Yesus yensa nde: «Yo yeti kimote nde, bo bon medye me bonosike nje bete nye bono bemiye na.»²⁷ E nyari lepe nde: «Yo gbate dete, Nyangwe Kumande. Ma ko dete, bono bemiye diy ndi lala ke nji tebel yi dye membulma medye mete yi bale wule ke tebel bemasa ban ké.»²⁸ Ndana, e Yesus nje lepɔ nye nye nde: «Nyangwe nyari, tikina temo te yi we no ke yembe ké gba nyangwete budyate. Meyasi kelangwe pe yo nda yi we kwadye ké.» E mono wene be ne te ndi ke kiya ngimo te.

²⁹ Yesus njā kwā komete kendo kumo ke keki nyangwe mato Galile. E nye kwā bendo keki kwā diyɔ metidyɛ.³⁰ Nyangwe ngil bomo njā ke yene. Bo njā ne botu be ndembil nɛ botu be dibina misi nɛ baka be ti tapitangwe nɛ botu be kosu nje bu sendi banja budya botu be kon. Bo njā ne bo hene ke nji mekol mene, e nye sidye mekon man.³¹ E ngil ngbakima budyate tondo yi beɛe nde, botu bete be ti be ke tapita baka me ke tapita, botu be kosu me ne te, botu be ndembil ke kendo lala kimote, botu bete be ne dibina misi baka ke beɛna. E bomo lukse Njambiye te e kando Isarayel.

Yesus ke nye bomo tomay

*yini medye
(Mk 8)*

³² Diyɔ ké, e Yesus jeba bejeki bene lepɔ nye bo nde: «Mi ke gwe ngwete ngil botu baka budyate,

keto yo me kɛ muka metu yitati yi bo waka ke keki mbe ké. Ma yasi te yi bo ta dye yeti. Mi yeti ke kwadye nde, bo dukwe ne nja na, kambo wum me nje badye bo ke nje.»³³ E bejeki bene lepe nye nye nde: «Waka konɔr, he ta kelo ba nan yi dolo ne budya medye mete yi wuse ta nye ne njel ngil nda yike, bo má dye dito?»³⁴ E Yesus diyɛ bo nde: «Wune ne mampa ninɔ?» E bo yensa nde: «Yitan jo yiba nje bu bono benjanjo ne mbet.»³⁵ E nye lepe nye bomo nde, bo diy diyɔ ke meneti.³⁶ E nye bu mampa yinori yitan jo yiba nɛ benjanjo nye Njambiye wosoko nje leke yo nye bejeki bene. E bo nje bu yo kɛ kabo nye ngil bomo.³⁷ Bomo hene dyenama dito, e bo nje wesidye mebukwe mete tonje memako yitan jo yiba.³⁸ Botu bete be dyenama baka ba bambam ne bambam tomay yini kine tolo bomari nɛ bonosike na.³⁹ Ke konɔte, e Yesus lepe nye bomo nde, bo siki duwe. E nye nje bendɔ landi kɛ pe wete mbey nde Magadan.

16

*Yesus ke lepina ke kasi
Befarisɛ*

*nɛ Besadusɛ
(Mk 8)*

¹ *Befarisɛ nɛ *Besadusɛ njā ke yi Yesus. Yi boɛe ne nye, bo diyima nye nde, a tɛɛɛya bo wete meyekambiye te yi wule ke dyobo ké, né bo beɛ. ² E Yesus yensa nye bo nde: «Bekoko wune nde: «Yesɔ ta panɔ nɛmenɔ, keto meta me dyobo tenate ne ngawo.»³ Ma bemeɛnɛne wune nde: «Mbiyɔ ta no muka beyate, keto dyobo deke ne gangayoko, yasi ne ndilin.» Wune ke duwe nɛmbe teri dyobo, 'ma wune yeti ne deti te yi nɛmbe meyasi mete yi kwanja ke

məngimɔ te yike na? ⁴ Beya botu bete be ngimɔ te yɔkɔ be yeti ke wokuna ne Njambiyɛ baka ke diyɛ wɛtɛ mɛyekambiyɛ. Ma ko bo tɪ tedɣe bo wɛtɛ mɛyekambiyɛ na, ndi yike yi ma dɣaj Yonas kɛ.» Kɛ kɔŋtɛ, ɛ nyɛ tike bo tɔkɛ kendi kwɔ.

⁵ Bo sabiya duku kɛ nginjɛ te yoru. Bejɛkɛ lensama kinɛ kɛ ne mampa na. ⁶ Diyɔ kɛ, ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bo ndɛ: «Wunɛ dɣi gba nɛ sɔsɔ nɛ ngɔ te yi Befarisɛ nɛ yi Besadusɛ.» ⁷ ɛ bejɛkɛ diki takina sɔ to te kɛ mɔy mɛtemɔ man lɛpɔ ndɛ: «A lɛpi dɛtɛ, keto wusɛ tɪ nje nɛ mampa na.» ⁸ Yesus duwɔ yasi te yi bɔ kɛ kwanɔna kɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ ndɛ: «Keto nge yi wunɛ takina dɛtɛ kɛ mɔy mɛtemɔ mun lɛpɔ ndɛ, yo keto wunɛ tɪ nje nɛ mampa kɛ? Tikina temɔ te yi wunɛ nɔ kɛ dɛkɛ nɛ mbɛt. ⁹ Yite ndɛ, wunɛ tɪ pa biyɛ ndi to mɛyasi kumɔ ndana na? Wunɛ yeti kɛ takɛ se mampa yitan te yi mi nya bɔmɔ tomay yitan dɣɛ kɛ na? Wunɛ yeti kɛ takɛ se buyɔ mɛmakɔ mɛtɛ yi wunɛ njɔ tonjɛ nɛ bukwɛ mɛdɣɛ mɛtɛ kɛ na? ¹⁰ Kɛ kɔŋtɛ yinɔri, mi tɪ bu mampa yitan jɔ yiba nyɛ bɔmɔ tomay yini dɣɛ na? Wunɛ yeti kɛ takɛ se buyɔ mɛmakɔ mɛtɛ yi wunɛ njɔ tonjɛ nɛ bukwɛ mɛdɣɛ mɛtɛ yite kɛ na? ¹¹ Nge kelɛ yi wunɛ tɪ wɔku ndɛ, mi tɪ lɛpi nɛ kasi mɛdɣɛ kɛ? Ma wunɛ dɣi nɛ sɔsɔ nɛ ngɔ Befarisɛ nɛ yi Besadusɛ.» ¹² Ndana yɛy, ɛ bo nje biyɛ to te ndɛ, a tɪ lɛpi ndɛ, bo dɣi nɛ sɔsɔ nɛ faŋ ngɔ te yi bo bu kelɔ nɛ mampa kɛ na. A lɛpi nɛ tedɣa yasi te yi Befarisɛ nɛ Besadusɛ.

*Piyɛr ndɛ, Yesus nyɛ Krist
(Mk 8; Lk 9)*

¹³ Yesus nɛ sɛjɛ kwɔ kumɔ kɛ mɛnɛti mɛ Sesare Filipi. ɛ nyɛ diyɛ bejɛkɛ bɛnɛ ndɛ: «Bomɔ lɛpi

ndɛ, mi *Mɔnɔ mumɔ, mi nda?» ¹⁴ ɛ bo yɛnsa ndɛ: «Baŋa lɛpi ndɛ, wɛ Jan te mɔ tɔpuna bɔmɔ kɛ mɔrɔku. Baŋa ndɛ, wɛ Eli. Baŋa ndɛ, wɛ Jeremi. Baŋa sendi ndɛ, wɛ wɛtɛ mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nda bari.» ¹⁵ Ndana, ɛ nyɛ nje diyɛ bo ndɛ: «Ma kɛ yun, wunɛ lɛpi ba ndɛ, mi nda?» ¹⁶ ɛ Simɔn Piyɛr yɛnsa ndɛ: «Wɛ *Krist te Mɔnɔ Njambiyɛ te ɛ nɛ jon kɔ!» ¹⁷ ɛ Yesus bu lɛpi lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ: «Simɔn te mɔnɔ Yonas, wɛ nɛ mɛsɔsa, keto yasi te yi wɛ lɛpima kɛ. Yeti wɛtɛ mɔ mɛnɛti maka punjɛ yo nyɛ wɛ na, yasi wɛtɛ, yo Saŋmbɛ te ɛ diyɛ kɛ dɣɔbɔ kɔ punjɛ yo nyɛ wɛ. ¹⁸ Ma kɛ yɛmbɛ, mi kɛ lɛpɔ nyɛ wɛ ndɛ: Wɛ Piyɛr! Yite ndɛ mbatɔ. Mi ta kusɔ njɔŋ botu bete bɛ tike temɔ kɛ yɛmbɛ baka kɛ to mbatɔ te. Ko sɔŋ nɛ dɛti te yi nyɛ nɔ kɛ tɪ yaka kelɔ yaŋa nɛ yo na. ¹⁹ Mi ta nyɛ wɛ mɛnjɔŋɔ mɛ numɛy te yi *Kandɔ te yi kwey. Yasi hɛnɛ te yi wɛ ta kpo kɛ mɛnɛti maka, yo ta bɛ sendi kponatɛ dɛtɛ kɛ kwey. Sɛndi, yasi hɛnɛ te yi wɛ ta wunjɛ kɛ mɛnɛti maka, yo ta bɛ sendi wunjinatɛ dɛtɛ kɛ kwey.» ²⁰ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bo ndɛ, kɛ, ko bo tɪ lɛpi nyɛ wɛtɛ mumɔ ndɛ, nyɛ Krist na.

Yesus kɛ lɛpɔ kasi sɔŋ nɛ

*nɛ womiya nɛ
(Mk 8; Lk 9)*

²¹ Kandɛ kɛ ngimɔ te yite, ɛ Yesus kandɛ lɛpinate nyɛ bejɛkɛ bɛnɛ ndɛ, mɛyasi ta kelna dɛkɛ: A yɔkɔŋwɛ kɛ pelɛ Yerusalem. Sɛndi, bɛtomba bɛ dɣa nɛ bɛkum bɛ botu nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ botu bɛ ketina mɛyasi ta tedɣɛ nyɛ mɛbɔnɛ budɣatɛ kwɔ wo nyɛ, a mɔ nje womiyɛ kɛ metu yitati. ²² ɛ Piyɛr bu nyɛ kɛ nɛ nan kandɛ gayna nɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ: «Njambiyɛ tɪ jayɛ na,

Nyanɗwe Kumande! Yanja dɛte tɪ dya we na!» ²³ Yasi wɛte, ε Yesus yeŋsa beɗe Piyer lepo nye nye nde: «Satan, londo ke keki mbe. Wɛ yasi te yi yakama jatidyɛ mi ke beya nje, keto metake mo yeti wɛte ne yi Njambiyɛ na, yo metake mete yi bomo.»

²⁴ Ndana, ε Yesus nje lepo nye bejɛke bene nde: «Ŋge mumo kwadyɛ beɗgwe mi, a fi bon yotu ne nde, yo yanja na. A sɔba kroa ne beɗgwe mi, ²⁵ keto mumo hene ε kwadyɛ kambidyɛ ne jɔngwe dyene ne ngom ngom ko ta dɪmbidyɛ yo. Ma yoko ε ta dɪmbidyɛ jɔngwe dyene keto mbe ko ta be ne ne jɔngwe. ²⁶ Ma nge mumo si namo meneti maka hene nje dɪmbidyɛ jɔngwe dyene, yo ma nje kame nye ke nge? Ho nde, yo kwalo yasi te nda yi mumo yakama nye ke numbu jɔngwe dyene kɛ? ²⁷ Yo nde, *Mɔno mumo ta nje ke meluksa me Saɗgwe wene bene bejaki bene. Komete, a ta nye mumo hene sol beɗgwe mekele mene. ²⁸ Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Baɗa bomo ke njoka yun be diyɛ ndana waka baka tɪ gwe kine pa beɗe *Mɔno mumo ke nje bu diyɔ kumande ne na.»

17

Yotu Yesus ke senjo ke nyanɗwe

*mejasi me Njambiyɛ
(Mk 9; Lk 9)*

¹ Ya metu yitan jo wete ke kɔnte, ε Yesus bu Piyer nɛ Jak nɛ Jan te maɗ ne Jak kwa bene bo bepo kɛ ne naɗ ke wete nyanɗwe keki. ² Kumɔ mate, ε yotu ne senje ke misi man. Mbombu ne ba ke panɔ ne pay pay nda yol misi me yeso. Melambo mene ba wumnate ne mbon mbon nda yol mejasi. ³ Bo sɛm semo, Mɔyisi bene Eli baka ke nye mesimo bene be Yesus. ⁴ Ndana, ε Piyer bu lepi

lepo nye Yesus nde: «Nyanɗwe Kumande, yo kimote nde, wuse diy waka. Nge we kwadyɛ, mi ta sumo mebala yitai waka, wo wete, ε Mɔyisi wete, ε Eli wete.» ⁵ Piɗo te yi nye ba ke lepo ndi dɛte kɛ, ε wete wumna kulutu ne ponpon dɪbidyɛ bo. ε wete men wule ke moy kulutu lepo nde: «Yoko monmbe, son temo mbe, wune wokunangwe ne nye.» ⁶ Ke bejɛke ma woko men yinori kɛ, ε bo gwe wo budyate balo buse mbombu ke meneti. ⁷ ε Yesus nje kpoke bo wase lepo nde: «Ne tɛma. Ne tɪ kambi yanja na.» ⁸ Ke bo ma kaɗe misi, bo tɪ beɗe se wete mumo na, ndi Yesus nyepo.

⁹ Ma ndana, kome bo ba ke piye wule ke to keki kɛ, ε Yesus kidyɛ lepo nye bo nde: «Kpe, ne tɪ yekidya yasi te yi wune beɗma kɛ nye mumo na. Ne diso yekidyɛ, yite *Mɔno mumo womiya ke njoka bemun.» ¹⁰ Ke kɔnte, ε bejɛke diyɛ nye nde: «Keto nge yi botu be tedya membonga lepe nde, Eli ta pa kande nje dɪɗ kɛ?» ¹¹ ε Yesus yeŋsa nde: «Yo gbate nde, Eli njaki yɪ nje kom-bile meyasi hene tikɔ ke mbey te. ¹² Ma mi ke lepo nye wune nde: Eli ma nje, bomo kine duwe nye na. Bo kelma yasi te yi bo kwadya kelo kɛ ne nye. Yo dɛte sendi nde, Mɔno mumo ta saɗgwa ne mebone ke mebo man.» ¹³ ε bejɛke nje woko yey ndana nde, a lepi kasi Jan te mo tɔpuna bomo ke mɔroko nye bo.

Yesus ke sonje beya sisin ke yotu

*wete mɔno mbam
(Mk 9; Lk 9)*

¹⁴ Ke bo ma yokwe kumo kome ngil bomo ba kɛ, ε wete mbam nje kuse mebon ke mbombu Yesus ¹⁵ lepo nde: «Nyanɗwe Kumande, gwako ngwete mɔno wombe. A ke kɔno ne jaja saɗgwa ne mebone budyate. Yo ke diki bete nye

ke díte, yiña ke móróku. ¹⁶ Mi bonna nye kè nò ke yi bejéke ò, ε ò sudye kine sídye kòn ne na.» ¹⁷ É Yesus yeñsa nde: «Wunε botu be ti jáya yasi baka, mi ta díyò sine wunε kumò ndenεn? Mi ta gbisò wunε kumò ndenεn? Wunε òñ nye nje nò wonga ke yembe.» ¹⁸ Ndana, ε Yesus òama ne òeya sisin. É òeya sisin punde òuwe ke yotu mònòsike ndi ke kiya ngimò te, ε kòn mònòsike siye ndi ke kiya mbey. ¹⁹ Ndana, ε bejéke nje kè keki Yesus diyε nye tandε yan nde: «Keto nge yi wuse sudya su soñna òeya sisin te kè?» ²⁰ É Yesus yeñsa nye òo nde: «Yo keto tikina temò te yi wunε nò kè òeke ne mbet. Gbakasi yi mi lεpe nye wunε kè: Má òeki nde, tikina temò te yi wunε tike ke yembe kè nyangwete nda òòkò mbumò ngwal lalε, ma wunε yakama lεpò nye keki te yòkò nde: «Jisa waka kè suma kaka.» Ma yaña te yi ta ganò wunε yeti na. ²¹ Ndi nde, njel òeya sisin nda εnòru yakama òuwe ke yotu mumò ndi ne nje menyweta ne Njambiye nè nje kiyna mεdyε.»

²² Wete yesò piñò te yi Yesus òa ke kwà ke meneti me Galile òene bejéke òene kè, ε nye lεpe nye òo nde: «Yo nde, òo ta òu *Mònò mumò kanε nye ke mεòò òomò, ²³ òo má wo nye, a má nje womiye ke metu yitati.» É lεpi yinòri kwadye temò bejéke budyate.

Yesus ke gbo garama

²⁴ Kε Yesus òene bejéke òene ma òya ke Kapernawum kè, ε botu òete be òiki òu mònì garama te yi kombila mbanjò Njambiye òaka lεpe nye Piyer nde: «Yite nde, yekele wun ti gbòku garama te yi òεñε kombila mbanjò Njambiye kè na?» ²⁵ É nye yeñsa nde: «A gbòku gbokò.»

Ke Piyer ma òya nyinε tỳ kè, ε Yesus kande òu lεpi lεpò nde: «Simòn, ò òéña nan? Bekum òe meneti maka òiya metiket nè mònì garama ke òo òe nda? »Bo òiya ke òo òonò òe òya ho ke òo òεjεngwε?» ²⁶ É Piyer yeñsa nye nye nde: «Bo òiya ke òo òεjεngwε.» É Yesus nje diyε nye nde: «Yite tédya nde, òonò òe òya ti gbòku na, nduku? ²⁷ Ma kambò yo me nje njangwε òo jatidyε ke òeya nje, ken ke nyangwε mato, nò òéta gey. Bosa njanjò te ε ta òiye gey kò, nò sùta nye òake numbu ne, ò ta òolò sule wete. Nò òòñ gbo ne garama te yembe ne yò.»

18

Nda kwà òeso?

(Mk 9; Lk 9)

¹ Ndana, ke kiya ngimò te bejéke òe Yesus njà ke keki ne diyε nye nde: «Yo nda òa kwà òeso ke *Kandò te yi kwey?» ² É Yesus jεòa wete gbela mònòsike òu nye tembidye ke òembe yan ³ lεpò nde: «Gbakasi yi mi lεpe nye wunε kè: Nge wunε ti yeñsa temò kpalo òe nda òonòsike, kò wunε tí nyinε ke Kandò te yi kwey na! ⁴ Dete, mumò hene ε ta pidye yotu nda mònòsike nda yòkò, mbete ta òe nyangwete kwà òeso ke Kandò te yi kwey. ⁵ Sendi, mò te ε òu mònòsike nda yòkò kimote keto mbe, yo mi yi mò te òu gba mi kimote. ⁶ Ma nge wete mumò kele yiña yasi te yi yakama jatidyε wete mònòsike ke njoka òonò òaka òe tike temò ke yembe òaka ke òeya nje, nge òo lεpe ndi nde, òo òòñ tari kòkuna yasi kεε ke ngin mò te kwà òete nye ke man, yite òo jekima kelo kimò yasi ne nye budyate.

⁷ «O nyangwε mεòone mete yi ta balò ke to botu òe meneti maka kè wa! Keto yo nde, meyasi mete

yi yakama jatidyé mumo ké beya nje ké yâkanḡwé dya. Yasi wete, mebone ta balo ké to mo te ε kele nde, yo dyân ko. ⁸ Nḡe be nde, wete bo yo ho wete kol wo ké kwadyé jatidyé wé ké beya nje, nò kila yo lḡ ne nan. Yo ta jeko be kimote ké yo nde, nyiḡa ndi ne bo wete ho ndi ne kol wete ké dyobo, be ne jonḡwé, lanḡa nde, bo bêta wé ké dite te yi jḡ kpo ne kpo ké ne mebo ho ne mekol mo hene yiḡa ne jem. ⁹ Nḡe be nde, wete misi yo ké kwadyé jatidyé wé ké beya nje, nò doka misi te mbete lḡ ne nan. Yo ta jeko be kimote ké yo nde, nyiḡa ndi ne misi wete ké dyobo, be ne jonḡwé, lanḡa nde, bo bêta wé ké dite te yi ti dīm ké ne misi mo hene yiḡa ne jem. ¹⁰ Wune dīy ne soso yí yeliye wete monosike ké njoka bono baka. Mi ké kombile lepō nye wune dete, keto bejaki bete be hakiḡye bo baka ké diki nje ké mbombu Saḡmbe te ε dīye ké dyobo ko menḡimo hene. [¹¹ Yo nde, *Mōno mumo ma njáki nje sa botu bete be ma dīmbiye baka jonḡwé bo.]

Kano ké kasi sam te ε dīmbiya ko
(Lk 15)

¹² «Né béḡa nan? Nḡe wete mumo be ne besam ḡomay, nḡe wete dīmbiye, a kél nan? 'A ti pán pa tikō besam kamotan jo kamoni jo yitan jo yini te bari ké mbey meḡye, pa kè sa yoko ε dīmbiya ko na? ¹³ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Nḡe nye kwedya nye, a béki ne mesosa, lanḡa yike yi nye be no keto be kamotan jo kamoni jo yitan jo yini te bari be ti dīmbiye baka. ¹⁴ Dete sendi, Saḡwé wun te ε dīye ké dyobo ko yeti ké jaye nde, wete mumo ké njoka bono baka yāmbila na.

Kasi tikina mumo ne ḡwete

¹⁵ «Ḳḡe mōḡ kele yiḡa beya yasi sunḡwé ne wé, nò kēn dolo nye ndi wune yiḡa ndeye nye ké beya yasi te yi nye kelma ké. Nḡe nye jaye yo, yite o jonḡwa nye. ¹⁶ Nḡe nye seḡe kine jaye na, nò bōḡ bomo yiḡa ho yitati kè dolo ne nye, né wune nēmbi lepi te ké mbombu botu baka yiḡa ho yitati be ta dīyo ké mbey te baka. ¹⁷ Ma nḡe nye seḡe kine jaye sendi yan na, nò bōḡ lepi te kè tedye njon botu bete be ma tiko temo ké yembe baka. Ma nḡe nye seḡe kine jaye yan na, nò bêḡa nye nda mo te ε ti pa duwe Njambiye na, beḡe nye nda botu be boḡna mōni garama. ¹⁸ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Yasi hene te yi wune ta kpo ké meneti maka, yo ta be sendi kponate dete ké kwey. Sendi, yasi hene te yi wune ta wunje ké meneti maka ta be sendi wunjinate dete ké kwey. ¹⁹ Gbakasi sendi yi mi lepe nye wune ké: Nḡe bomo yiḡa ké njoka yun saḡwé metemo ké meneti maka yí diye ko kwalō yasi te nda, Saḡmbe te ε dīye ké dyobo ko ta nye bo ya te, ²⁰ keto ké mbey kome bomo yiḡa ho yitati ḡḡbo saḡwa ne dīno dyembe, mi womete ké njoka wan.» ²¹ Ndana, ε Piyer teme kè ké keki Yesus diye nye nde: «Nyāḡwé Kumande, nḡe maḡmbe diki kelo yiḡa beya yasi sunḡwé ne mi, mi yakama tikō nye ne ḡḡwete kumo menḡa niḡḡo? 'Mi yakama tikō nye ne ḡḡwete kumo menḡa yitan jo yiḡa?» ²² É Yesus yeḡsa nye nye nde: «Ja, mi yeti ké lepō nde: Tiko ndi nye ne ḡḡwete menḡa yitan jo yiḡa na. Mi lépi nde: Tiko nye ne ḡḡwete menḡa kamotan jo kaba menḡa yitan jo yiḡa.»

Kano ké kasi wete beya mo mesay

²³ «Yo dete, *Kando te yi kwey nda wete kumande te ε kwadya

duwe buyo meyasi mene yi ba ke mebo me botu be mesay bene ke. ²⁴ Ndana, pinjo te yi nye ba ke tolo nembe yo dete ke, e bo dya ne wete mo mesay wene e ba ne moni ne kumo budya bemiliyon ko. ²⁵ Mo mesay ko ti be ne moni te yi gbo ne pilo te na. E masa wene pese nde, a ta dyanawe nye ne nyari ne bono bene ne meyasi mene hene yi yokidye no. ²⁶ Ndana, e mo mesay ko nje balo ke nji mekol mene kuse mebon ke mbombu wene lepo nde: «Tiso masa, gbisɔ mi kumo nde, mi yokidya yo hene nye we.» ²⁷ Masa wene gwa ngwete wene budyate, e nye tike pilo yinori hene lepo nde, a kwān.

²⁸ «Ke mo mesay ko ma kwa dete ke, e nye ke sangwa ne wete mo njon wene yi bene nye dikima kelo mesay ko. E mo njon wene te ba ne pilo ne mil yitan jo yitati. E nye kenje bo fiye ne nye soto nye ne dot ke ngin lepo nde: «Gboko moni mbe nye mi.» ²⁹ Ndana, e mo njon wene te bale ke nji mekol mene ngweta ne nye lepo nde: «Tiso, gbisɔ mi kumo nde, mi gboku yo hene nye we.» ³⁰ Yasi wete, ko a ti jaye na. A kwanma bu nye nye ke jobo kumo ke ngimo te yi nye gboma ne pilo yinori hene. ³¹ Ke botu bete be bene bo dikima kelo mesay baka ma bene yasi te yi kwanama ke, e yo kwadye bo temo budyate. E bo kwa ke yekidye meyasi mete yi kwanama hene ke nye masa wan. ³² Ndana, e masa mo mesay ko jeba nye lepo nye nye nde: «We beya mo mesay! Kwey mi tikima pilo yo hene, keto we ngwetama ne mi. ³³ Nge ba kele yi we ti gwe ngwete mo njon wo nda yi mi gwa ne ngwete wo sendi ke?» ³⁴ Masa wene wokuma ngambi kanje nye nye besoja, e bo tedye nye nyanawe mebone kumo nde,

a yokidya pilo ne hene nye nye.» ³⁵ E Yesus lepe nde: «Yo dete sendi nda yi Sanmba te e diye ke dyobo ta kelo ne wune, nge wune diye kine tiko beman bun ne ngwete ne temo yun hene ke beya yasi te yi bo kele ne wune ke na.»

19

Kasi didya gwaki ne kasi diynate ko

(Mk 10)

¹ Ke Yesus ma si lepina dete ke, e nye teme ke Galile kwa tokula ke ke meneti me Yuda ke nginje Yurde. ² Nyanawe ngil bomo bengwa nye, e nye jongwe botu bekon womete sidye mekon man. ³ *Befarisɔ nja ke yene yi nje bofe nye. E bo diye nye nde: «Membonga ke nye ka mumo deti nde, a sona bo ne nyari wene ke lepi hene te yi yakama kpo ke?» ⁴ E nye yensa nde: «Yite nde, wune ti pa tolo melepi maka yi diye ketinate ke mekana me Njambiye nde: «Ke yi Njambiye kusuma ne meyasi ke kandidate ke, a kusuma mbam kuso nyari?» ⁵ E Njambiye lepe sendi nde: «Dete, mbam ta tiko sangwe bene nyanawe jonna bene nyari nda kol bene jon. Bo hene yiba ta kpalɔ nje be ndi mbundo wete.» ⁶ Komete, bo yeti se bomo yiba na, bo me ndi mbundo wete. Ma dete, mumo ti baka yasi te yi Njambiye sima jangwe ke na.» ⁷ E *Befarisɔ nje diye nye nde: «Ma keto nge yi Moyisi nya nje nde, mbam yakama keto mekana me didya gwaki nye nyari yi sona bo ne nye ke?» ⁸ E Yesus yensa nye bo nde: «Moyisi nya wune nje nde, wune sona bo ne boma bun, keto metemo mun ne keskere. Yasi wete, yo ti be dete ke yi Njambiye kusuma ne meyasi ke kandidate ke na. ⁹ Ma mi ke lepo nye wune nde: Mbam hene e ta sona bo ne

nyari wene kine nde, a jatidya kol ke se na, nge mbam te kwa ke bu mbanja nyari ne megwaki, yite nye mo kelna wanja.»

¹⁰ E bejeke bene lepe nye nye nde: «Ige be nde, teri mbam dete ke mbombu nyari, yite yo yeti ke kame yanja nde, mumo bon nyari lala na.» ¹¹ E Yesu yensa nye bo nde: «Yeti bom hene yakama biye to lepi ke na, yo ndi botu bete be Njambiyen nye bo deti te yi biye to te baka. ¹² Yo nde, banja bomo jadyikwe nyakote dete, bo ti yaka duwe bomari na. Ke yi banja, yo bomo nje kelo nde, bo beki nyakote. Ke yi banja sendi, yo bo ne nguru wan kwadye diyu dete kine bu boma na, keto bo ke kwadye kelo mesay mete yi beje *Kando te yi kwey. Mo te e yakama woko lepi ke jaye yo, na jaya.»

Yesu ke nye bonosike mekombila
(Mk 10; Lk 18)

¹³ Diyo ke, e bomo bu seke seke bonosike ke no ke yi Yesu, na kase bo ke yotu yan ngweta ne Njambiyen ke to yan. Yasi wete, e bejeke bame bo. ¹⁴ E Yesu lepe nye bo nde: «Ne fiki seke seke bonosike, ne bo nje ke yembe. Ne ti peti bo na, keto *Kando te yi kwey, yo yi njel botu bete be nda bo baka.» ¹⁵ Ke nye ma si kase mebo ke yotu yan ke, e nye nje toke kendi kwa.

Wete mo kusuku ke nje ke yi Yesu
(Mk 10; Lk 18)

¹⁶ Ndana, e wete mbam nje ke yi Yesu lepo nye nye nde: «Yekele, mi kel kwalo kimo yasi te nda, ne mi be ne jongwe te yi kpo ne kpo?» ¹⁷ E Yesu yensa nye nye nde: «Keto nge yi we diyen mi diyan ke kasi yasi te yi kimote ke? Kimomomo ndi gba wete. Nge we kwadye be ne jongwe te yi kpo

ne kpo, bakidya membonja me Njambiyen.» ¹⁸ E mbam ko diyen nye nde: «Membonja te yin?» E Yesu yensa nde: «Kpe, we fi woku mumo. We ti kel wanja. We ti gubu na. We ti pesi lepi nye ke numbu mumo na. ¹⁹ Jesu songwe bene nyongwe. Sendi, kwadyikwe jakoso mumo nda yi we kwadye ne yotu yo ke.» ²⁰ E gwanjo ko yensa nye nye nde: «Mi ke bakidye meyasi menori hene, bukwa sendi nge yi mi ti pa kelo ke?» ²¹ E Yesu lepe nye nye nde: «Ige we kwadye be ne njololo, kwango, ken dyangwe meyasi mo hene bu moni te kabo nye buka bomo. Dete, we ta be ne kusuku ke dyobo, ke konje, no bengwe mi.» ²² Yasi wete, ke gwanjo ko ma woko dete ke, e nye kwa ne ngambi ke temo, keto a ba ne budya kusuku.

²³ E Yesu nje lepo nye bejeke bene nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Yo gba sulnate nde, mo kusuku nyina ke *Kando te yi kwey. ²⁴ Mi ke lepo sendi nye wune nde: Yo jawnate nde, nyangwe nyamo nde *samo yakama kwa lala nedo ke njembi alula ne nde, mo kusuku nyina ke *Kando Njambiyen.» ²⁵ Ke bejeke ma woko lepi yinori ke, e bo ngbakima budyate lepo nde: «Ma nge be dete, nda yakama ju ko?» ²⁶ E Yesu ngékila beje bo lepo nye bo nde: «Ke yi bomomomo yeti ne deti te yi kelo dete na. Ma ke yi Njambiyen, a ne deti te yi kelo meyasi hene.»

²⁷ Ndana, e Piyer bu lepi lepo nye nye nde: «Wuse ma tiko su meyasi hene bengwe we. Yo ta nje be nan ke yusu?» ²⁸ E Yesu yensa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Kome *Momo mumo ta nje diyen ke siya bekumande ne ke moy meluksa yi nje kombile sendi meyasi hene

ne kòkò ké, wune botu bete be beŋgwa mi baka, wune ta diyo sendi ke mesiya bekumande kamò jò yiba peso jòsi mekandò me botu Isarayel kamò jò yiba. ²⁹ Mumò hene ε ta tiko metu mene, tiko bemaŋ ho befyombu ho sangwe ho nyangwe, tiko nyari ho ònò ho ngwan ne keto mbe, mò te ta kpalo be ne meyasi kwà yite. A ta be sendi ne jongwe te yi kpo ne kpo. ³⁰ Bosa bomò budyate ta nje be botu be njime. Sendi, botu be njime ta be bosa bomò.»

20

Kanò ke kasi botu be mesay

¹ «Yo nde, *Kandò te yi kwey nda wete masa mesay ε punduma bemejmenε ne kpun yí kè gòò bomò, né bo kè kel mesay ke ngwan *vinye ne. ² A kombila bene bo nde, a ta gbo bo nda yi bo òiki gbo ne mò mesay ke yesò wete ké. Ke kònte, ε nye kwanfyε bo kenje ke mesay ke ngwan ne. ³ Ke yesò ma bendò kumò ke pòku hawa yitan jò yini ké, ε nye pundε sendi. A òl baŋa bomò ke diyo ke babal kine yaŋa te yi bo kele na. ⁴ ε nye lepe nye bo nde: «Wune sendi, wune kèn kelo mesay ke ngwan mbe, mi ta nye wune yasi te yi ta yaka wune.» ⁵ ε bo kwà kè ngwan. Diyo ké, ε masa mesay kò pundε sendi ke bembe yesò, nje pundò sendi ke pòku hawa yitati te yi bekoko. A kelma ndi nda yi nye kelma ne bari ké. ⁶ Diyo ke pòku hawa yitan te yi bekoko ké, ε nye nje pundò sendi òlò baŋa bomò ndi ke diyo womete. ε nye lepe nye bo nde: «Nge ba yi wune kwanfyε ndingεle yesò waka kine yaŋa te yi wune kele ké?» ⁷ ε bo yeŋsa nye nye nde: «Yo nde, kò mumò tì jeba wuse ne mesay na.» ε nye nje lepo nye bo nde: «Wune sendi, wune kèn kelo mesay ke ngwan mbe.»

⁸ «Ke tu ma yinja ké, ε nye lepe nye mò te ε òikima diyo ne botu be mesay hene kò nde: «Jebaŋwe botu be mesay gbo mòni yan nye bo. Kanda gbona yan ne botu bete be mi njà jeba njime baka kè nò ke be bosa bete.» ⁹ Botu bete be nye jebama njime ke hawa yitan te yi bekoko baka njà. Bo gboma mumò hene nda yi bo òiki gbo ne mò mesay ke yesò wete ké. ¹⁰ Ke kònte, ε botu bete be nye kandima jeba baka nje. Bo takima nde, bo ta biye mòni kwà bari. Yasi wete, bo gboma sendi bo ndi nda yi bo gbo ne mò mesay ke yesò wete ké. ¹¹ Ke bo ma biye mòni òete ké, ε bo lepina beyate sunge ne masa mesay lepo nde: ¹² «Botu bete be we jebama njime baka kelma mesay ndi hawa wete. He wònduma su biriki kelo mesay ke baŋbaŋ yesò kande bemejmenε kumò bekoko. Ma nge kele yi we nje gbo sendi bo nda wuse ké?» ¹³ ε masa mesay yeŋsa nye mbaŋa nde: «Sò mbe, beya yasi te nda yi mi kelma ne we ké? Nduku, 'he kombila nde, mi ta gbo we nda yi bo òiki gbo ne mò mesay ke yesò wete ké?» ¹⁴ Ma boŋgò mòni yò, nò lòndu ke kèki mbe. Mi kwadyε nye yasi nye mò te yi mi jebama njime kò ndi nda yò sendi. ¹⁵ 'Yite nde, mi yeti ka ne òeti te yi kelo yasi te yi mi kwadyε ne kusuku mbe na? 'Ma temò yò kwàki sunge ne mi, keto mi kimò mumò?» » ¹⁶ ε Yesus nje lepo nde: «Yo sendi òete, botu be njime ta nje be bosa bomò. Sendi, bosa bomò ta nje be botu be njime.»

¹⁷ Ke ngimò te yi Yesus bà ke bendò yí kè pe Yerusalem ké, ε nye jeba bejke bene kamò jò yiba lepo nye bo tande yan ke nje nde: ¹⁸ «Ne bēŋa, wuse be bendε kè pe Yerusalem baka: Bo ta bu *Mòno Mumò kanε nye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nè botu be ketina meyasi. Bo ta peso

nde, bo wôku nye. ¹⁹ Ke kɔnte, bo má nje bɔ nye kanɛ nye botu bete be yeti ke duwe Njambiyɛ baka, né bo nyeti nye njuro nye ne njambala nje nɔɔba nye ke kroa, a má nje womiyɛ ke metu yitati.»

Nyanɔɔwe ne Jak bene Jan ke diyɛ

*Yesus yinɔ yasi
(Mk 10)*

²⁰ Ndana ké, ε nyanɔɔwe ne bɔno be Sebede bɔ bo kɛ nɔ ke yi Yesus, kuse meɔɔn ke meneti yi diyɛ nye yinɔ yasi. ²¹ ε Yesus diyɛ nye nde: «Wɛ kwáɔyikwe nɔɔe?» ε nye yeɔsa nye nye nde: «Pɛsɔ nde, bɔno bembɛ yiba baka dɔy metidyɛ ke keki yɔ kome we ta bɔ dɔyɔ kumande yɔ ké, wete pulo mbam bɔ, wete pulo gare yɔ.» ²² ε Yesus yeɔsa nde: «Wunɛ yeti ke duwe yasi te yi wunɛ diyɛ ké na. 'Wunɛ yakama hɔbiye ka pelo meɔɔne mete yi mi ta hɔbiye ké?» ε bo yeɔsa nde: «He yakama hɔbiye.» ²³ ε nye yeɔsa nye bo nde: «Yo gbate nde, wunɛ ta hɔbiye pelo meɔɔne mete yi mi ta hɔbiye ké. Ma yasi wete, ke kasi dɔyɔ metidyɛ ke mbam bɔ ho ke gare mbe, yeti mi kabe yo nye bomo na. Membey mete wókunɔɔwe ne botu bete be Saɔmbe sima si kombile yo tike bo baka.» ²⁴ Ke bejɛke te bari kama ma woko yasi te yi Jak bene Jan lɛpima ké, ε temɔ yan kwa sungwe ne bo. ²⁵ ε Yesus jeba bejɛke hane lɛpɔ nde: «Wunɛ duwɔ nde, bekum bete be name bomo keto meneti baka ke bendɔ to yan bendɔ. Ma be nyanɔɔwe bomo bete be ke njoka yan baka ke kpalɔ nate bo nata. ²⁶ Yasi wete ke yun, yo tɔ kelnɔɔwe dɛte na. Mɔ te ε kwadyɛ be nyanɔɔwete ke njoka yun kɔ yákanɔɔwe kelo mesay nye wunɛ. ²⁷ Ma yoko ε kwadyɛ be bosa mumɔ ke njoka

yun kɔ yákanɔɔwe be bala besɔ. ²⁸ Yo dɛte, *Mɔno mumɔ sendi ne nɔɔguru wene ti ma njáki, né bomo kel mesay nye nye na. Yasi wete, a njá nda mɔ mesay yí nye jonɔɔwe dɔyene yí kolo ne budɔya bomo.»

Yesus ke bute misi me bembam yiba

(Mk 10; Lk 18)

²⁹ Ke nɔɔgimo te yi Yesus bɔ ke pundo duwe ke Yeriko bene bejɛke bene ké, nyanɔɔwe nɔɔil bomo bɔ ke beɔnɔɔwe nye. ³⁰ Yinɔri baɔa botu bete be ne dɔbina misi baka yiba bɔ metidyɛ ke keki nje. Ke bo ma woko nde, Yesus ke kwá ké, ε bo kembe nde: «Nyanɔɔwe Kumande, Mɔno Davit, gwako nɔɔwete wusu!» ³¹ Bo dɔkima bame bo, né bo dɔbi numbu. Ko dɛte, bo njá kemo kwá to te nde: «Nyanɔɔwe Kumande, Mɔno Davit, gwako nɔɔwete wusu!» ³² Ndana, ε Yesus teme jeba bo diyɛ bo nde: «Ne kwáɔyikwe nde, mi kɛl nɔɔe nye wunɛ?» ³³ ε bo yeɔsa nye nye nde: «Nyanɔɔwe Kumande, kelo nde, misi musu bɛnɔɔnɔɔwe.» ³⁴ Yesus gwá nɔɔwete yan kpoke misi man. Ndana ndana, ε bo kande bɛnɔna yasi kwá beɔnɔɔwe nye.

21

*Yesus ke dɔy ke Yerusalem
(Mk 11; Lk 19; Jn 12)*

¹ Bo kendima wuta ne Yerusalem, kumo ke Betfage ke pulo *Keki meoliviye. ε Yesus tome baɔa bejɛke yiba kenje mbombu lɛpɔ nye bo nde: ² «Wunɛ kɛn ke dɔya te ε ke mbombu wun kɔ. Ne nyinɔna dɔya dɛke wunɛ ta dolo wete nya tofu tinɔnate nɛ mɔno wene. Nɛ wunɛ wɔnɔna bo nje nye mi. ³ Nɔɔe mumɔ lɛpɛ yinɔ yanɔ nye wunɛ, nɛ wunɛ yeɔnɔnɔɔwe nde: «Nyanɔɔwe Kumande ke kwadyɛ bo.» ɔ bɛnɔna, ndana ndana a má sɔnɛ bo ne bo.»

4 Yo nde, meyasi kwanama dete, né lépi te yi mó punja melepi me Njambiyé lepima ké si tóndu. A lepima nde: ⁵ «Né lépi nye Ngóndu Siyón*^{f1}* nde: Bèja, kumande wo yima pé yo. Temó ne deke ne tɛ. A bendima nya tofu. A bendima mɔnɔ tofu te yi nyanɔwe dikɩ sobe memapi kɔ.» ⁶ Bejeke kɔ, ε bo kele nda yi Yesus lepima nye bo ké. ⁷ Bo bonma nya tofu nè mɔnɔ te dya nɔ, bu melambo man jonɔ ke to yan, ε Yesus kwɔ bendɔ bo diyɔ ke to yan. ⁸ Sulo botu bete be bɔ ke moy ngil baka bonma melambo man jonɔ ke nje, ε bɔna leke yan mɔnɔ bo mejeti bete ke nje. ⁹ Ngil botu bete be bɔ mbombu nè be bɔ ke kɔn ne baka dikɩma kembɔ nde: «*Hosana Mɔnɔ Davit! Məkombila ne yɔkɔ ε nje ne dɩnɔ Baba Mbokɔ kɔ! Njambiyé bɛki ne meluksa ke kwey!» ¹⁰ Ke Yesus ma nyinɛ ke Yerusalem ké, ε ndingele dya be ne kamtana. Bomo dikɩma diyé nde: «Yɔkɔ ba nda?» ¹¹ ε bomo yeŋsa nde: «Yo Yesus te mó punja melepi me Njambiyé, nye mó Nasaret ke Galile.»

Yesus ke dudyé botu be dyanɔwa

*meyasi ke mbanjo Njambiyé
(Mk 11; Lk 19; Jn 2)*

¹² Yesus dyanma nyinɛ mbanjo Njambiyé, ε nye dudyé bomo hene be bɔ ke dyanɔwe nè be bɔ ke bomo meyasi womete baka. A tindima metebel me botu be senjina moni nè mesolo me botu be dyanɔwa bepepo bete ke meneti ¹³ lepo nye bo nde: «Yo ketinate ke məkana me Njambiyé nde: «Bo ta jeŋa tɔ dyembe nde tɔ manɔweta.» Ma yasi wete, wune ke kpalo yeŋsa yun yo ne gban botu be gubo.» ¹⁴ Baŋa botu bete be ne dibina misi baka nè botu be ndembil nja ke yi Yesus ke mbanjo Njambiyé, ε nye sidye

mekosu man. ¹⁵ Ko dete, ke bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyé nè botu be ketina meyasi ma beŋe mberi meyasi mete yi nye kelma, woko sendi nda yi bonosike dikɩma kembidya ke moy mbanjo Njambiyé nde: «*Hosana Mɔnɔ Davit!» ké, ε temo yan kwa. ¹⁶ ε bo lepe nye Yesus nde: «'Wε ke woko yasi te yi bo lepe ké?» ε nye yeŋsa nde: «J, mi ke woko. 'Ma yite nde, wune ti pa tolo melepi maka yi diyé ketinate ke məkana me Njambiyé ké na? Yo ketinate nde: «Wε kelma nde, ko seke seke bonosike nè baka be ndi ke dye beri baka luksa we.» ¹⁷ Ke nye ma si lepo dete ké, ε nye ngbese bo pundo duwe womete ke Yerusalem kwɔ kɛ ya ke Betani.

*Yesus ke kita ne figiye
(Mk 11)*

¹⁸ Misi pupe bemenene ke ngimo te yi Yesus bɔ ke yɔkwe ne kɔkɔ kɛ Yerusalem ké, nja bɔ ke kelo nye. ¹⁹ Ke nye ma kanɛ misi, a beŋa wete njuku *figiye ke keki nje. ε nye kwɔ kɛ, a sém ndi membɔru ne membɔru ne gbi. ε nye lepe nye njuku figiye te nde: «Yo siyma bonɛ, ko we ti wumo se ko mbumo wete ne wete mbanja yeso na.» Ndana ndana, ε njuku figiye enɔru gwe soso ne kawoyo. ²⁰ Ke bejeke ma beŋe yasi yinori ké, ε bo ngbakima lepo nde: «Kelma nan yi njuku figiye kɔ gwɔ soso ndi ndana ndana deke ké?» ²¹ ε Yesus yeŋsa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Nge wune tike gba temo ke yi Njambiyé kinɛ meso na, wune ta kelo yasi kwɔ yike yi mi kelma ndana ne njuku figiye kɔ ké. Ko wune lépi nye keki te yɔkɔ nde: «Dukwe waka kɛ balo ke man,» yo má kelna dete. ²² Yasi hene te yi wune ta diyé Njambiyé ke manɔweta mun, tiko gba temo ke yene, a ta nye wune yo.»

Deti Yesus wúla ke yi Njambiyé
(Mk 11; Lk 20)

²³ Yesus njá kwá kè ke mbanjo Njambiyé. Ké ngimó te nye b́a ke tedye bomó melepí me Njambiyé ḱé, é békum be botu be nyena sadaka nye Njambiyé nè betomba be dya nje ke yene diyé nye nde: «Deti te yi wé kele ne meyasi mete yike ḱé wúla we? Sendi, nda nye wé deti nde, keló meyasi mete?» ²⁴ É nye yeńsa nye bo nde: «Mi sendi, mi ndi ne lepí wete yi mi ta diyé wuné. Nge wuné yeńsa nye mi, mi má nje lepó nye wuné mbey kome deti te yi mi kele ne meyasi mete wulé ḱé. ²⁵ Nda tomé Jan nde, a njáki tópe bomó ke móróku? 'Yo Njambiyé ho yo bomó?» Ndana, é bo kande mediyna tande yan lepó nde: «Ijge wuse lepe nde: Yo Njambiyé, yite a ta diyé wuse nde: Ma keto nge yi wuné tí tike temo ke yasi te yi nye lepima ḱé? ²⁶ Ma nge wuse nje yeńsa nde: Yo bomó, yite wuse yákanḡwe kamba ngil bomó, keto bomó hene ke beńe nde, Jan mó punja melepí me Njambiyé.» ²⁷ Dete, é bo yeńsa nye Yesus nde: «Wuse yeti ke duwe na.» É nye nje lepó nye bo nde: «Mi sendi, mi yeti ke lepó yańa nye wuné ke kasi deti te yi mi kele ne meyasi mete ḱé na.»

Kano ke kasi bańa bono bembam yiba

²⁸ «Ne ta lepó nde nge ke kano te yi wuné ta woko ndana ḱé? Mbańa mbam b́a ne bono bembam yiba. É nye lepe nye tomba te nde: «Mónmbe, ken keló say ke ngwan mbe muka.» ²⁹ É nye yeńsa nde: «Kway na.» Diyó ḱé, é nye diyé ne ngbum take yasi teme kwá kè ngwan. ³⁰ Ndana, é nye dole ndembi te lepó ndi kiya yasi te yi nye lepima nye yóru ḱé nye nye. É nye yeńsa nde: «I Da, mi ta kè.» Ma yasi wete, a tí

nje kè na. ³¹ Ké njoka bono baka yiba, nda wokuma men sanḡwe kó?» É bo yeńsa nde: «Yo tomba te.» É Yesus nje lepó nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wuné ḱé: Botu be bonna moni garama nè boma bete be jonna ke sap sap jonḡwe baka ta kande nyińe ke *Kando Njambiyé tiko wuné. ³² Yo ta beńna d́ete, keto Jan njá ke yun tedye wuné nje te yi ne ngbeń, ma wuné tí tike temo ke yasi te yi nye lepima ḱé na. Yasi wete, botu be bonna moni garama nè boma bete be jonna ke sap sap jonḡwe baka tikima yan temo ke yasi te yi nye lepima ḱé. Wuné kómbila beńe yun meyasi menóri hene. Ma ne nde, wuné njáki yeńsa temo ke kóńte yí tiko temo ke yasi te yi nye lepima ḱé, wuse tí kele d́ete na.

Kano ke kasi beya botu be

bakidya ngwan
(Mk 12; Lk 20)

³³ «Wuné wóku sendi wete kano. Wete masa mesay sama ngwan *vinye. É nye kele kakwe lito ne yo, timó mbey sopita membumo, sumó sendi donḡbe donḡbe tú yí pemna ngwan. É nye nje kané yo hene nye bańa botu be mesay nde, bo bákidya, be sendi ne ngabiye te yan kete. Ké kóńte, é nye kwá kè londunate ke yińa meneti. ³⁴ Ké ngimó te yi membumo ma si d́eto ke ngwan ḱé ma dya, é nye tomé bańa botu be mesay kenje ke yi bari, né bo njese nye yińa kwaló membumo me ngwan. ³⁵ Yasi wete, é botu be b́a ne mesay te bari biye bo mende wete, wo mbańa, lú mó yitatite ne metari wo. ³⁶ Ké kóńte, é nye tomé sendi bańa botu be mesay budyate kwá be mbómbu. É bo kele ne bo ndi nda yi bo kelma ne bosa bomó ḱé. ³⁷ Yí sidye nó, é nye nje tomó mónó wene kenje lepó nde: «Bo ta kamba, keto yo mónmbe.»

38 Yasi wete, ke botu baka ma kanje misi beje ne nye ké, ε bo lepe tande yan nde: «Mò te ε ta tika ne meliko, ekò. Ne njâki, he wòku nye, né wuse tika nò.» 39 Ε bo biye nye kè bete ke konj ngwan wo. 40 Ma ndana, kome sa ngwan ta kè nje ké, a ta kelò nan ne botu baka?» 41 Ε bo yejsa nye Yesus nde: «A ta girise beya botu benòri ne nyalò, nje kanje ngwan nye banja botu be mesay be ta nye nye membumò ke ngimò dya.» 42 Ε Yesus nje lepò nye bo nde: «Yite nde, wune ù pa tolò lèpi ke yi diye ketinate ke mekana me Njambiyè ké na? Yo ketinate nde: «Tari*f1* te yi botu be sumna tũ senma kò kpalma nje be sanjwe kondu. Ma yasi ke, yo mekele me Baba Mbokò, yo yasi te yi wuse beje ngbakima.» 43 Dete, mi ke lepò nye wune nde: Njambiyè ta soje *Kandò dyene ke mebo mun, a má nje kanje yo nye kandò te ε ta kelò meyasi ne ngbenj nda yi nye Njambiyè kwadye ké. [44 Nge mumò bale ke Tari te, a ta lekwe ne mutu mutu. Sendi, nge Tari te bale ke to mumò, yo ta kòkò nye ne mbòl.]» 45 Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyè nè *Befarisè wokuma mekanò menòri, ε bo duwe nde, Yesus lépinangwe ne bo. 46 Bo sanja nje te yi biye nye, yasi wete, bo bə ke kambò ngil bomò, keto bomò berjma nde, Yesus mò punja melepi me Njambiyè.

22

Kanò ke kasi nyanjwe dina
(Lk 14)

1 Yesus njà kè sendi mbombu lepina nye bomò ne nje mekanò. A lepima nde: 2 «*Kandò te yi kwey ke bojna ne wete kumande te ε kelma jeso gwaki monò wene ε mbam kò. 3 A tomma botu be mesay bene kè jeba ne botu

bete be nye jebama ke jeso baka. Yasi wete, botu bete ù kwadye nje na. 4 A njà basidye tomò banja botu be mesay lepò nde: «Ne kèn lepò nye botu bete be mi jebama baka nde: Mi sima kombile madye hene. Mi woma benday nè benyamò bete be ne mutò baka. Meyasi me kombilate, bo njâki ke jeso.» 5 Yasi wete, botu bete yeliya jeban te tòke kendi yan kwà. Yòkò ε teme kè ngwan ne, yoru ε kwà kè dyanjwe mejeje mene. 6 Bukwe te baka temma biye botu be mesay be kumande tedye bo mebonè wo bo. 7 Temò kumande kwama budyate, ε nye tomè besòja bene si kè girise ne beya botu be wona bomò baka, lodye dya dyan. 8 Kumande njà lepò nye botu be mesay bene nde: «Mi ma komsa jeso, ma botu bete be mi jebama baka ti yaka ne jeso te na. 9 Ndana, ne kèn ne memano yi kè nò. Bomò hene te yi wune ta dolò, wune lêpi nye bo nde, bo njâki ke jeso.» 10 Botu be mesay kə ne boku menje ngbo bomò hene te yi bo dolma, ko beya bomò ko kimò bomò. Ε tũ jeso tonde ne bomò ne ngbenj. 11 Kumande njà nyinje tũ yí nje beje bomò, a sém mbanja mumò ke njokate kine lambò jeso gwaki ke yotu na. 12 Ε nye diye nye nde: «Sò mbe, yo kwanjama nan yi we nyinma waka kine lambò jeso gwaki ke yotu ké?» Mbam diyma ne kpingsibili kine bute numbu na. 13 Ε kumande lepe nye botu be mesay nde: «Wune ùiya nye woto mekol nè mebo mene tòke nye bete ke sè ke yitil. Yo womete kome nye ta lelò nyambò mesu.» 14 Yo nde, Njambiyè jébanjwe bomò budyate, ma baka be nye tòke ke njokate baka ti buyò na.»

Yesus nde, bomò gbòku garama

nye Sesar

(Mk 12; Lk 20)

¹⁵ Ndana, ε *Befarisε kwā kè kelo kutu yí ðeñe ne nje te yi bo yakama ðoñgidye ne Yesus wule ke yasi te yi nye ne ñguru wene ta lepō kέ. ¹⁶ Bo tomma ðejeke ðan nè ðaņa ðotu ðete ðe ðā ke ñjoñ kumande Herod ðaka kenje ke yi Yesus lepō nde: «Yekele, he duwā nde, we mō gbakasi. We tédya nje Njambiyε gbate gbate ko ke misi me nda, keto we ti ðāñ yo mberí misi me mumō na. ¹⁷ Ma, lepō yasi te yi we take ke lepi ke kέ: 'Membonğa lépi ka nde, mumō gbōku garama nye *Sesar ho a tí gboku?» ¹⁸ Yasi wete, Yesus duwā ðeya metake man. ε nye yeñsa nde: «Wune ðotu ðe likisi, wune ðóba mi keto ñge? ¹⁹ Wune pāñ pa tedye mi moni te yi bo ðiki gbo ne garama kέ.» ε bo nje ne sule wete ðu kañe nye nye. ²⁰ ε nye diyε bo nde: «Yike yekambiyε to nda? Meketi mete yike tédya nda?» ²¹ ε bo yeñsa nye nye nde: «Yo yi Sesar.» ε nye nje lepō nye bo nde: «Ðete, wune nyéki Sesar meyasi mete yene, nye Njambiyε meyasi mete yene.» ²² Bo wokuma nda yi Yesus yeñsama kέ, ε bo ñgbakima ñgbese nye tóke kendi si kwā.

Kasi womiya ðomō

(Mk 12; Lk 20)

²³ Ke kiya yesō te *Besadusε ðe lepε nde, ðemuñ tí womiyε ðaka ñā ke yi Yesus lepō nye nye nde: ²⁴ «Yekele, Mōyisi lepima nde: «Ñge mbam gwe kinε tiko monosike na, nè mañ ne mbam te ðōñ kuso, na ja ðene nye yí kwanđye ne ðino mañ ε gwā kō.» ²⁵ Ma yo ðā ne ðaņa ðono ðembam yitan jō yiba ðe jadya ke mōy yan, bo joñnama ke njoka wusu. Tomba te ðoñma nyari nje gwe. Nda a tí ja kέ, ε ndembi te ðu kuso mañ. ²⁶ Yo ñā kwanğa

ndi sendi ðete nè ndembi te ñe mō yitatite kumō ke mō yitan jō yibate. ²⁷ Diyō kέ, ε nyari nje gwe sendi ke koñ yan hene. ²⁸ Ma ke yesō te yi ðemuñ ta womiyε nō kέ, ke njoka ðembam ðaka yitan jō yiba, nya kō ta nje ðe nya nda, keto bo hene ðoñma nye ne megwaki?» ²⁹ ε Yesus yeñsa nye bo nde: «Wune ke mōy mejsō, keto wune ke ndekima yasi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε kέ, ndekima sendi ñgunğudye Njambiyε. ³⁰ Yo nde, kome ðemuñ ta womiyε kέ, megwaki tí ðeñna se na. Yasi wete, ðomō hene ta joñna nda yi ðejaki ðe Njambiyε joñna nō ke ðyobo kέ. ³¹ Ma ke kasi womiya ðemuñ, 'yite nde, wune tí pa tolo ka yasi te yi Njambiyε lepima nye wune kέ na? Njambiyε lepima nde: ³² «Mi mbe Njambiyε te ε Abaraham, Njambiyε te ε Isak, Njambiyε te ε Yakōp.» Yo nde, Njambiyε yeti Njambiyε ðemuñ na, nye Njambiyε te ε ðotu ðete ðe ne joñ ðaka.» ³³ Ñgil ðotu ðete ðe leñgwa metō ke yasi te yi Yesus dikima lepō kέ ñgbakimama kwalo tedya yasi te yene.

Kasi mbonğa te ε kwanğa ðeso kō

(Mk 12)

³⁴ Ke *Befarisε ma woko nde, a ðibima numbu *Besadusε ke yeñsa lepi te yi nye yeñsama kέ, ε bo kwā wesidya. ³⁵ Wete ke njoka yan ðā nyangwe mō tedya membonğa. ε nye diyε Yesus diyān yí lebiye ne nye. A diyān nye nde: ³⁶ «Yekele, ke njoka membonğa, yen kwā ðeso?» ³⁷ ε Yesus yeñsa nye nye nde: « «Kwadyikwe Baba Mbokō te Njambiyε wō ne temō yo hene, ne sisin yo hene, ne ðyanō ðyo hene.» ³⁸ Bosa mbonğa nè nyangwe mbonğa te ε kwanğa

beso hene ko, eru. ³⁹ Mbonḡa yibate ε ke boḡna ne mbete, yo yoko ε lere nde: «Kwadyikwe monḡa nda yi we kwadye ne yotu yo ké.»
⁴⁰ Mēmbonḡa maka yiba be njuku mēmbonḡa nē njuku melepi hene te yi botu be punja melepi me Njambiye lepima ké.»

Krist kwanḡa kumande Davit

⁴¹ Nda yi *Befariḡ wesidyama ké, ε Yesu diyε bo nde: ⁴² «Nε táká nde, *Krist nda? Nyε monḡa nda?» ε bo yeḡsa nyε nyε nde: «Nyε Monḡa Davit.» ⁴³ ε Yesu lere nyε bo nde: «Ma ḡge nje kelo nde, Kimḡ Sisiḡ nyēki Davit deti te yi jeba nyε nde Kumande wene ké? Keto Davit lepima nde: ⁴⁴ «Baba Mboko lepima nyε Kumande wombe nde: Diyo metidyε ke mbam bo mbe kumo nde, mi siki kawule bependo bo tiko ke nji mekol mo.» ⁴⁵ Ma ḡge Davit jeba nyε nde Kumande, yite Kumande wene ta kpalḡ nje be monḡa wene nan?» ⁴⁶ Ko mumḡ wete ne wete ti be ne deti te yi yeḡsa yanḡa nyε nyε na. Kande yeso te ko mumḡ wete ne wete ti boḡe diyε se nyε yiḡa diyana.

23

Bomḡ dḡy ne soso ne botu

be ketina meyasi

¹ Ndana, ε Yesu lere nyε ḡgil bomḡ nē bejeke bene nde: ² «Botu be ketina meyasi nē *Befariḡ ndana ke mbey Moysi yi tedye mēmbonḡa me Njambiye yi Moysi ketima ké nyε bomḡ. ³ Dete, wunε kél bakidyε meyasi hene te yi bo ta lero nyε wunε ké, ma yasi wete, ne ti jonḡanḡwe nda bo na, keto bo lépi ndi yasi lero ke numbu kine nje kelo nda yi bo lepima ké na. ⁴ Bo kánja ditina memapi sobidyε bomḡ ke beko. Ma yasi wete, bo ne ḡguru wan yeti ke sambile nyey bo wete

kpoke ne yo na. ⁵ Bo kél mekele man hene nde, né bomḡ beḡ bo. Dete, bo ke dokwe monḡa meyasi mete yi bo diki lere yi ne mēmbonḡa me Moysi ke moyte ké kwā yi beso, sewdye sendi meyasi mete yi bo nyε ke numbu melambo man ké ne nduleḡ nduleḡ. ⁶ Bo sanḡ kpasa membey ke metu medina, kwadyε diyo ke bosa membey ke mēmbanḡo mewesidyama me Beyuden. Bo kwadyikwe nde, bomḡ ké nyeno bo ke membey kome bomḡ diki wesidyama ké, ⁷ kwadyε sendi nde, bomḡ ké jebanḡwe bo nde yekele. ⁸ Ma ḡge be wunε, wunε ti sanḡ nde, mumḡ jēbanḡwe wunε nde yekele na, keto wunε ndi ne Yekele wete ne wete. Ma wunε hene bemaḡ ne bemaḡ. ⁹ Wunε ti jebanḡwe wete mumḡ ke to meneti nde da na, keto wunε ndi ne Da wete ne wete, yo yoko ε diyε ke kwey ko. ¹⁰ Ne ti sanḡ nde, mumḡ jēbanḡwe wunε nde masa na, keto wunε ndi ne Masa wete ne wete, yo *Krist. ¹¹ Mo te ε be nyanḡwete ke njoka yun kwā beso ko yakanḡwe kelo mesay nyε wunε. ¹² Mo te ε bendidyε yotu kenje kwey, Njambiye ta pidye nyε kenje nji. Ma yoko ε pidye yotu kenje nji, Njambiye ta kpalḡ bendidyε nyε kenje kwey.»

Yesu ke ndeye botu be ketina

*meyasi nē Befariḡ
(Lk 11)*

¹³ «Mebone ta balo ke to yun, wunε botu be tedya mēmbonḡa nē *Befariḡ, wunε botu be likisi, keto wunε ke dibo numey te yi *Kando te yi kwey ke mbombu bomḡ. Wunε ne ḡguru wun yeti ke nyiḡe kete na, ma wunε yeti ke tiko nde, botu bete be kwadyε nyiḡe kete baka nyiḡa na. [¹⁴ Mebone ta balo ke to yun, wunε botu be tedya mēmbonḡa nē Befariḡ, wunε

botu be likisi! Keto wune ke wenjile meyasi hene ne mbul ke mebo me bekuso bomari diki nje kelo sewna menkweta, ne bomo beɲ nde, wune kimo bomo. Dete, Njambiyɛ ta jose wune detinate tedye wune nyanɣwe mebone kwa to te.]

¹⁵ «Mebone ta balo ke to yun, wune botu be tedya membonɣa ne Befariɣ, wune botu be likisi! Keto wune ke bendɔ melandi ke no ke to meduku, ke mekendi ke to meneti yi sa mo te e ta yensa temo nyiɲe ke mison yun. Ma nge nye si nyiɲe dete ke, wune kpalma nje kelo nde, a beki yoko e ta ke ke dite te yi ti dim ke, keto wune ta kelo nde, a kel beya yasi kwa wune menɣa yiɓa.

¹⁶ «Mebone ta balo ke to yun, wune botu be dibina misi be kende ne bomo baka! Wune lepi nde: «Nge mumo kinja mbanjo Njambiyɛ, a yakama diyo kine tonje yasi te yi nye kpoma ke na. Yasi wete, nge nye kinja lor te yi diye ke mbanjo Njambiyɛ ke, na tonjukwe yasi te yi nye kpoma ke.» ¹⁷ Ma wune belem, wune botu bete be ne dibina misi baka, nge kwa jakoso, yo lor ho yo mbanjo Njambiyɛ te yi kele nde, lor te wokunangwe ndi ne Njambiyɛ ke? ¹⁸ Wune lepi sendi nde: «Nge mumo kinja ne dino mbey nyena sadaka nye Njambiyɛ ke, a yakama diyo kine tonje yasi te yi nye kpoma ke na. Yasi wete, nge nye kinja sadaka te yi bo nja kase ke mbey nyena sadaka ke, na tonjukwe yasi te yi nye kpoma ke.» ¹⁹ Ma wune botu bete be ne dibina misi baka, nge kwa jakoso, yo sadaka te yi bo nje no ke, ho yo mbey nyena sadaka te yi kele nde, sadaka te wokunangwe ndi ne Njambiyɛ ke? ²⁰ Mo te e kinja mbey nyena sadaka nye Njambiyɛ, a kinjangwe mbey nyena sadaka gbeso ne meyasi hene te

yi diye kete ke. ²¹ Mo te e kinja mbanjo Njambiyɛ, a kinjangwe mbanjo gbeso ne mo te e diye kete ko. ²² Sendi, mo te e kinja dyobo, a kinjangwe siya bekumande te yi Njambiyɛ gbeso ne mo te e ke diyo kete ko.

²³ «Mebone ta balo ke to yun, wune botu be ketina meyasi ne *Befariɣ, wune botu be likisi! Keto ke gbela membunjo nde *manɲ ne *anis ne *kimɛ wune ke bu yasi hene ke njokate baka ke menɣabiye kamo kamo, bu kwalo ngabiye te wete wete nye Njambiyɛ. Wune ke kpalɔ tiko kelna kpasa meyasi mete yi diye ke moy membonɣa nda pasina lepi ne ngben ne gwena beso ngwete ne tikina temo ke yi Njambiyɛ. Ma yo yite yi wune yakanɣwe kelo kine tiko kelna bukwe meyasi mete yiri na. ²⁴ Wune botu bete be ne dibina misi be kende ne bomo baka, wune ke se menjam soɲe gbela monɔ dyenɣil kete kpalɔ nje tiko nyanɣwe nyamo nde *samo kete meno nye.

²⁵ «Mebone ta balo ke to yun, wune botu be ketina meyasi ne *Befariɣ, wune botu be likisi! Keto wune weya ndi kon pelo ne kon pan, yasi wete, moy te tondunate ne meyasi me gubo ne beya meyasi mete yi wune nye temo yun kete ke. ²⁶ We *Fariɣ te mo dibina misi pan pa weye moy pelo ne moy pan, ne kon te nje be pupunate.

²⁷ «Mebone ta balo ke to yun, wune botu be ketina meyasi ne *Befariɣ, wune botu be likisi! Keto wune nda mebonson mete yi bo si lombɛ kon kete ke. Ke puye, kimo yanɣa deke ne ngere ngere, ma moy te tondunate ne meyeso me bemun ne kwalɔ yasi nye hene. ²⁸ Wune ndi sendi dete ke mbombu bomo. Deke o ba nde, wune ne ngben, ma ke moy metemo mun likisi ne yinɣa beya

meyasi mete yi membonga bene ké kete ne ngbenj.

²⁹ «Mebone ta balo ke to yun, wune botu be ketina meyasi nè *Befarisɛ, wune botu be likisi! Keto wune ke womo mebonson me botu be punja melɛpi me Njambiyɛ, kerke mebonson me ngbenj bomo. ³⁰ Ma wune ke kpalo nje lepo nde: «He má díy ke ngimo te yi besangwe busu ba no kete ké, ma wuse tí gbese bo sine bo yi wo ne botu be punja melɛpi me Njambiyɛ na.» ³¹ Dete, wune besa bete ke peso lepi yun ne nguru wun jaye nde, wune bono be botu bete be woma botu be punja melɛpi me Njambiyɛ baka. ³² Ma ndana, ne kɛn mbombu yí tonje ndi yasi te yi besangwe bun kandima kwey ké. ³³ Wune benyone, wune mbo yeri! Wune ta kelo nan yí kamba ne mebone mete yi dite te ε ti dím tedye ké? ³⁴ Dete, mi ke tomo botu be punja melɛpi me Njambiyɛ nè botu be dyano nè botu be ketina meyasi kenje wune. Wune ta wo baɲa, ngba baɲa ke kroa, njuro baɲa ne njambala ke membanjo mewesidya mun. Ne ta tedye bo nyanɲwe mebone ne meɲya yí kè no. ³⁵ Meyasi ta kwaɲna dete, né mekiyo hene te yi botu bete be tí kele yiɲa beya yasi yi nyanjama ke to meneti maka ké bal ke to yun, kande ke mekiyo me Abel te ngbenj mumo kumo ke mekiyo me Sakari te mono Baraki yi wune woma ke njoka mbanjo Njambiyɛ ne mbey nyena sadaka nye Njambiyɛ ké. ³⁶ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Meyasi mete hene ta balo ke to botu be ngimo te yoko.

³⁷ «Yerusalem, Yerusalem, we ε diki wo botu be punja melɛpi me Njambiyɛ, lu botu bete be Njambiyɛ tome njese ke yo baka ne metari wo, mi kwadya wesidye

bono bo nda yi gway kufe gukule ne bono bene ke nji meparɔ mene ké! Ko dete, ne tí kwadye na. ³⁸ Ma ndana ne ta tika ne tu dyun gbongote. ³⁹ Yasi wete, mi ke lepo nye wune nde: Wune tí berɛ se mi na kumo kome wune ta duwe lepo nde: «Mekombila ne yoko ε nje ne dino Baba Mboko ko!» »

24

Kasi mebone mete yi ta nje ké (Mk 13; Lk 21)

¹ Ke ngimo te yi Yesus ba ke pundo ke mbanjo Njambiyɛ ké, ε bejeki bene kè ke keki ne lepo nde, a sɛngila ndi metu me mbanjo Njambiyɛ. ² Yasi wete, ε nye yeɲsa nye bo nde: «'Nduku wune ke berɛ meyasi menori hene? Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Kine tari wete ne wete ta diyo waka ke to jakoso kine nde, bo gbungula bete ke meneti na.»

³ Ke kanje, ε nye kwa kè diyo metidye ke *Keki meoliviye. ε bejeki bene nje dolo nye tande yan diye nye nde: «Lepo nye wuse, meyasi mete ta kwaɲna ndenen? Yo nge yi ta tedye nde, njena yo nè siyna mboko te yoko ma wuta ké?» ⁴ ε Yesus yeɲsa nye bo nde: «Wune díy ne soso, ma mumo me nje sebile wune. ⁵ Keto budya bomo ta nje ne dino dyembe lepo nde: «Mi *Krist, mi ko!» Bo ta sebile budya bomo. ⁶ Ne ta woko bomo ke lepo kasi medyambi, woko ngum ngum te. Wune tí gwaki kan yaɲa na, keto meyasi mete yakanɲwe kelna. Ndi nde, yite tí pa be siyna meyasi na. ⁷ Kando wete ta teme lu dyambi ne wete kando. Kumande wete má teme lu dyambi ne jakoso. Kolo ta kelna ke yiɲa membey, sendi meneti ta ngwanɲwa ke yiɲa membey. ⁸ Meyasi menori hene ta be ndi gbela ton mebone. ⁹ Bo ta kanje wune nye bomo, bo

má tedye wune beya nyanḡwe meḡone wo wune. Mekando hene ta beno wune keto dino dyembe. ¹⁰ Dete, yo ta nje jatidyé budya bomo kenje ke beya nje. Bomo ta dyanḡwina benna tandé yan. ¹¹ Budya bomo ta nje lepo ja nde, bo botu be punja melepi me Njambiye. Bo ta jatidyé budya bomo ke beya nje. ¹² Kelna beya meyasi mete yi membonḡa bene ké ta doko doko kè no mbombu. Dete, sulo bomo ti kwadya se budyate kè no mbombu nda yi bo kandima no ké na. ¹³ Ma yoko e ta gbiso kelo tin kumo ke siynate ko ta ju. ¹⁴ Bo ta pele Kimo Tom te yi lepe kasi *Kando te yi kwey ké ke to mboko hene, né mekando hene si woku. Ke konḡte, siyna meyasi má nje dya yey.

¹⁵ «Yo nde, wune ta beḡe mo te yi bo jeba nde *Nyanḡwe mo bekidya meyasi e kele gbutu biye ne mbanjo Njambiye ko. Daniyel te mo punja melepi me Njambiye lepima kasi ne. A ta nje diyo ke mbey te yi ne kiyo ké. Ma mo te e tôle melepi maka ko woku to te diyo ne soso. ¹⁶ Yite nè botu bete be diyé ke meneti me Yuda baka sedyikwe kamba kè ke to mekeki. ¹⁷ Mo te e ta be ke tosiyo ko pikwe kine pa nyinje tu nde, na kè by yaḡa pundo no na. ¹⁸ Sendi, mo te e ta be ke ḡwan ko ti yokwe ne koko nde, na pa kè by lamba ne na. ¹⁹ Ke ḡgimo te yite, boma bete be ta be ne moy nè baka be ta be ndi ke nye bonosike beri baka ta sanḡwa ne meḡone. ²⁰ Wune ḡgwétanḡwe ne Njambiye nde, ḡgimo soko te ti dyan ke ḡgimo abekata ho ke wete yeso *Saba na. ²¹ Keto ke ḡgimo te yite nyanḡwe meḡone ta beḡna. Kande yi Njambiye ma kusu ne mboko kumo ndana yinḡ nyanḡwe meḡone ti pa beḡna dete na. Sendi, yinḡ nyanḡwe meḡone

ti beḡna se dete wete yeso na. ²² Ti beki nde, Baba Mboko káya buyo metu mete tiko ne ḡgbet na, ma mumo wete ne wete ti ju na. Yasi wete, a ta kaye yo, keto botu bete be nye sima si toke baka. ²³ Ma ḡḡe mumo lepe nye wune nde: «Ha *Krist waka ho a wari!» wune ti jaya na. ²⁴ Keto botu bete be lepe ja nde, bo Krist nè baka be lepe sendi nde, bo botu be punja melepi me Njambiye baka ta nje. Bo ta kelo nyanḡwe meyekambye, kelo sendi nyanḡwe meyasi, simande bo yakama jatidyé ko botu bete be Njambiye sima si toke baka ke yinḡ beya nje. ²⁵ Ma mi ma lepo meyasi hene nye wune.

*Yesus ta kala nje
(Mk 13; Lk 21)*

²⁶ «Ma ḡḡe bo lepe nye wune nde: «Ha *Krist kaka ke konḡor!» wune ti ken na. Ho nde: «A ke mesoma ke tongari womaḡa!» wune ti jaya na. ²⁷ Yo nde, njena *Mono mumo ta be nda yi yesi mbiyo yese no ne verum, panḡ kande kome yeso punde kumo kome yeso bale ké. ²⁸ Ma ke mbey hene te yi muḡ yasi diyé kete, bedabo wesidyāḡwe womete.

²⁹ «ḡḡe metu me nyanḡwe meḡone menori siye ndi deke ké, yeso ta dimo, ḡḡwende ti panḡ se na, besiso ta ketiye ke kwey balo ke meneti. Meyasi mete yi ne ḡḡunḡudye yi diyé ke kwey ké ta ḡḡokisa budyate. ³⁰ Ke konḡte, yasi te yi tedye nde, *Mono mumo yima ké ta pundo ke dyobo, mekando me bomo hene ke to meneti ta jaba. Bo ta beḡe Mono mumo ke nje ke to mekulutu ke kwey ne nyanḡwe ḡḡunḡudye nè nyanḡwe meluksa. ³¹ A ta tomo bejaki bene ne nyanḡwe meḡombiya kenje ke membey hene kè wesidyé botu bete be nye sima toke baka ke

mɛboku mɛ mɛneti maka yini kɛ mbokɔ hɛnɛ.

Kanɔ kɛ kasi figiye

(Mk 13; Lk 21)

³² «Wunɛ bɔŋ dɣanɔ kɛ yasi te yi *figiye tedɣe kɛ. Kɛ ŋgimɔ te yi mɛbɔ mɛte mɛ kɛ bɔye nɛ kɛ ŋgimɔ te yi mɛmbɔru mɛte mɛ kɛ lo, wunɛ kɛ duwe nde, ŋgimɔ mbiyɔ ma wuta. ³³ Dete sendi, kome wunɛ ta bɛŋɛ nde, mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ mɛ kɛ dɣa, wunɛ dɔkwe nde, *Mɔnɔ mumɔ mɛ nɛdɔ te yi nje, yasi mɛ kɛ ŋgin nyino. ³⁴ Gbakasi yi mi lepe nye wunɛ kɛ: Ko botu bɛte bɛ nɛ jon kɛ ŋgimɔ te yɔkɔ baka tɪ gwe hɛnɛ kinɛ nde, mɛyasi mɛnɔri dɣan na. ³⁵ Dɣobɔ nɛ mɛneti ta si kwɔ yambile, ma ndi mɛlepi mɛmbɛ tɪ yambile ko wɛte yesɔ na.

³⁶ «Ma kɛ kasi yesɔ nɛ hawa te yi mɛyasi mɛte ta dɣa kete kɛ, ko mumɔ wɛte nɛ wɛte yeti kɛ duwe na, ko bɛjaki bɛte bɛ dɣiye kɛ dɣobɔ ko *Mɔnɔ, ndi Da nyɛpɔ duwe. ³⁷ Yasi te yi kwanɔnama kɛ ŋgimɔ Nɔy kɛ ta kwanɔna sendi dɛte kɛ ŋgimɔ te yi Mɔnɔ mumɔ ta nje kete kɛ. ³⁸ Kɛ matu mɛte yi mberɪ tɪ pa dɣa na, bomo dɪkima dɣena, dɣe menjam, kelɔ mɛgwaki, kɛnjɛ bɛŋgɔndu ban kɛ mɛgwaki kumɔ kɛ yesɔ te yi Nɔy nyinɔma nɔ kɛ mɔy nyanɔwe kuka kɛ. ³⁹ Bomo tɪ bɛ kɛ take yanɔ na kumɔ nde, nyanɔwe mberɪ dɣanɔma si mɛmiye bɔ hɛnɛ. Yo ta kwanɔna sendi dɛte kɛ ŋgimɔ te yi Mɔnɔ mumɔ ta nje kɛ. ⁴⁰ Ma kɛ njoka bɛmbam yɪba bɛ ta bɛ kɛ kelɔ mɛsay kɛ ŋwanɔ, a ta bɔ wɛte, tiko wɛte. ⁴¹ Kɛ njoka boma yɪba bɛ ta ŋgbɔ kɔkɔ yasi kɛ tari, a ta bɔ wɛte, tiko wɛte. ⁴² Dete, wunɛ pɛm yasi, keto wunɛ yeti kɛ duwe ŋgimɔ te yi Nyanɔwe Kumande wun ta nje kete kɛ na. ⁴³ Wunɛ dɔkwe gba nde: Sa tɪ mɔ dukwe ŋgimɔ te yi mɔ gubɔ

nje nɔ nɛ tu kɛ, ma nye kɛ pɛmɔ yasi, kambɔ mɔ gubɔ mɛ nje leke tɪ nyinɛ gubɔ mɛyasi. ⁴⁴ Dete wunɛ sendi, wunɛ kɔmsanɔwe, keto Mɔnɔ mumɔ ta nje kɛ ŋgimɔ te yi wunɛ tɪ bɛ kɛ take nde, a ta nje kete kɛ.

Kasi kimɔ mɔ mɛsay nɛ

bɛya mɔ mɛsay

(Lk 12)

⁴⁵ «Yo mɔ mɛsay te yen yi bo yakama bɛ nɛ bibina temɔ nɛ nye? Yo yɔkɔ ɛ nɛ sɔsɔ yi masa wene tembɪdɣa nye nde, a dɣi nɛ botu bɛ mɛsay bɛnɛ yɪ nye bɔ mɛdɣe yaka nɛ ŋgimɔ te yi nye pɛsima kɛ. ⁴⁶ Mɔ mɛsay kɔ nɛ mɛsosa, ŋgɛ masa wene yɔkwe dolo nye kɛ kelɔ dɛte. ⁴⁷ Gbakasi yi mi lepe nye wunɛ kɛ: A ta nje tembɪdɣe nye, na dɣi nɛ mɛyasi mɛnɛ hɛnɛ. ⁴⁸ Yasi wɛte, ŋgɛ mɔ mɛsay kɔ bɛ bɛya mɔ mɛsay, a ta lepɔ kɛ mɔy temɔ nɛ nde: «Masa wombɛ tɪ yɔkwe ndana nɛdɔ na.» ⁴⁹ ɔ bɛŋɔ, ŋgɛ nye nye bɔ kɛ mɛndina bɛsɔ botu bɛ mɛsay, dɣi nɛ mɛdɣe nɛ hɔbiya menjam bɛnɛ botu bɛ gwena menjam, ⁵⁰ yite wɛte yesɔ masa wene ta duwe dɣa kɛ yesɔ te yi nye tɪ bɛ kɛ take nde, a ta dɣa kete na, kɛ hawa te yi nye tɪ duwe na. ⁵¹ A ta tedɣe nye nyanɔwe mɛbɔnɛ tiko kɛ nje sɔŋ kelɔ nɛ nye nda yi bɔ kele nɛ botu bɛ likisi kɛ. Yo womɛte kome nye ta lelo nyambɔ mɛsɔ.»

25

Kanɔ kɛ kasi banɔ bɛŋgɔndu kamɔ

¹ «Ma kome *Kandɔ te yi kwey ta nje kɛ, mɛyasi ta kwanɔna nda yi yo kwanɔnama nɔ kɛ kanɔ banɔ bɛŋgɔndu kamɔ bɛ bɔŋma mɛlambo man yɪ kɛ sanɔwa nɛ mbam gwaki. ² Kɛ njoka yan, yitan tɪ bɛ nɛ dɣanɔ na, ma bari betan bɔ nɛ dɣanɔ. ³ Baka bɛ tɪ bɛ

ne dyanɔ baka boŋma melambo man kinɛ biye yiŋa karasin kwɔ nɔ na. ⁴ Ma baka be bɔ ne dyanɔ baka boŋma melambo man telɔ sendi yiŋa karasin kɛ mendaki biye kwɔ nɔ. ⁵ Mbam gwaki linjama kinɛ nje nedɔ na, dɛte ε bo hɛnɛ si dɔŋgbɔ kwɔ nɛ jakɔ. ⁶ Nɛ bɛmbe tu bo wɔku kɛmbi: «Wunɛ tɛma dɔ, mbam gwaki dyanɔma. Nɛ pɔndu kɛ sanɔgwa nɛ nyɛ.» ⁷ Ndana, ε bo hɛnɛ jemiye temɛ kombilɛ melambo man. ⁸ Baka be ti be nɛ dyanɔ baka njɔ lɛpɔ nyɛ bari nde: «Nɛ nyɛki wusɛ yiŋa mɔnɔ karasin yun, keto melambo musu kɛ si dɛmɔ.» ⁹ ε bari be bɔ nɛ dyanɔ baka yɛnsa nde: «Ko na, yite ti yaka wusɛ sinɛ wunɛ hɛnɛ na. Wunɛ kpɔl kɛ kɛ mbɛy dyanɔgwate kɛ bɔmɔ yun mate.» ¹⁰ Piŋɔ te yi bo bɔ kɛ kɛ kɛ bɔmnate kɛ, ε mbam gwaki dya. Bari be komsama baka nyinɔma bɛnɛ be mbam gwaki kɛ tɔ jɛsɔ gwaki, ε bo dɛbɛ numɛy nɛ kpikip. ¹¹ Diyɔ te kɛ kɔŋte kɛ, ε bɛŋɔndu te bari nje dya yɛy kɛmbidya lɛpɔ nde: «Nyanɔgwɛ mbam, nyanɔgwɛ mbam, buta numɛy nyɛ wusɛ.» ¹² ε mbam nje diyɔ yɛnsa nyɛ bo nde: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Mi yeti kɛ duwɛ wunɛ na.» ¹³ Dɛte, wunɛ pɛm yasi, keto wunɛ yeti kɛ duwɛ yɛsɔ ko hawa te yi *Mɔnɔ mumɔ ta dya ketɛ kɛ na.

Kanɔ kɛ kasi mɛsule mɛ lɔr kamɔ

(Lk 19)

¹⁴ «Kome *Kandɔ te yi kwey ta nje kɛ, mɛyasi ta kwanɔna nda yi yo kwanɔnama kɛ kasi wɛtɛ mbam te ε kwadya kɛ lɔndunate kɛ wɛtɛ mɛnɛti kɔ. Kɛ ŋgimɔ kwanɔge ε nyɛ jɛba botu be mɛsay bɛnɛ kanɛ kusuku nɛ nyɛ bo. ¹⁵ A kanɔma miliyɔŋ yitan nyɛ bosa mumɔ, kanɛ miliyɔŋ yɛba nyɛ mɔ yɛba, nje kanɛ miliyɔŋ wɛtɛ nyɛ mɔ yitati. A nya mumɔ hɛnɛ bɛŋgwɛ

dɛti nɛ. Kɛ kɔŋte, ε nyɛ tokɛ kɛndi kwɔ. ¹⁶ Ndana ndana, mɔ te ε boŋma miliyɔŋ yitan kɔ kwanɔma si kɛ dɔkwɛ yo, kwɛdya sendi miliyɔŋ yitan dokidye kɛ to te yiri. ¹⁷ Mɔ yɛba ε boŋma miliyɔŋ yɛba kɔ kelma ndi sendi dɛte. A dolma miliyɔŋ yɛba dokidye kɛ to te yiri. ¹⁸ Ma mɔ te ε boŋma ndi miliyɔŋ wɛtɛ kɔ kwanɔma kɛ dokilɛ mɛnɛti sɔdɛyɛ mɔni masa wɛnɛ ketɛ. ¹⁹ Yo kwanɔma budya mɛtu ε masa wan nje yɔkwɛ. A jɛbama bo, nɛ bo lɛpi yasi te yi bo kelma nɛ mɔni te kɛ. ²⁰ Mɔ te yi masa wɛnɛ nya nyɛ miliyɔŋ yitan kɔ njɔ nɛ miliyɔŋ yitan te yi nyɛ kwɛdyama dokidye kɛ to te yiri kɛ. ε nyɛ lɛpɛ nde: «Nyanɔgwɛ mbam, wɛ nya mi miliyɔŋ yitan, bɛŋa, miliyɔŋ yitan yi mi kwɛdyama dokidye kɛ to te kɛ!» ²¹ ε masa wɛnɛ lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Kimɔ yanɔ! Wɛ mɔ mɛsay te yi bo yakama be nɛ bibina temɔ nɛ nyɛ, wɛ nɛ duwɛ bakidya yasi. Wɛ duwɔ bakidye yasi te yi nɛ mbɛt, dɛte mi ta nyɛ wɛ budya mɛyasi nde, diyɔ nɔ. Mi masa wɔ, inja kɛ diyɔ kɛ mɔy mɛsosa sinɛ wɛ!» ²² Mɔ te yi masa wɛnɛ nya nyɛ miliyɔŋ yɛba kɔ njɔ sendi lɛpɔ nde: «Nyanɔgwɛ mbam, wɛ nya mi miliyɔŋ yɛba, bɛŋa, miliyɔŋ yɛba yi mi kwɛdyama dokidye kɛ to te kɛ!» ²³ ε masa wɛnɛ lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Kimɔ yanɔ! Wɛ mɔ mɛsay te yi bo yakama be nɛ bibina temɔ nɛ nyɛ. Wɛ duwɔ bakidye yasi te yi nɛ mbɛt, dɛte mi ta nyɛ wɛ budya mɛyasi nde, diyɔ nɔ. Mi masa wɔ, inja diyɔ kɛ mɔy mɛsosa sinɛ wɛ!» ²⁴ Ndana yɛy, ε mɔ te yi masa wɛnɛ nya ndi nyɛ miliyɔŋ wɛtɛ kɔ dya nje sendi. ε nyɛ lɛpɛ nde: «Nyanɔgwɛ mbam, mi duwɔ nde, wɛ nɛ nyanɔ budyate. Wɛ ndɛm mɛdɛyɛ kinɛ mbɛki te yi wɛ paŋma be na. Wɛ wɛsidya mɛdɛyɛ kinɛ kwalɔ te yi wɛ nyanja kɛ mɛnɛti na. ²⁵ Mi gwɔ

wɔ, ε mi bɔ miliyɔŋ wɔ kɛ sɔɔyɛ kɛ mɔy mɛnɛti. Ma bɛŋa mɔni yɔ kɛ, bɔŋɔ yɔ!»²⁶ Ε masa wɛnɛ yɛŋsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Wɛ bɛya mɔ mɛsay, wɛ mɔ dɛyɛm! Wɛ duwɔ ndɛ, mi ndɛm mɛɔyɛ kɛnɛ mbɛki tɛ yi mi paŋma bɛ na. Mi wɛsɔɔyɛ mɛɔyɛ kɛnɛ kwalɔ tɛ yi mi nyanja na.²⁷ Dɛtɛ, ma wɛ bɔŋma mɔni mbɛ kɛ tɛkɔ kɛ yi botu bɛ bɔkɔɔyɛ mɔni, ma mi ta kɛ bɔ mɔni mbɛ kɛ yɔkwe nɛ liba kɛ to tɛ.²⁸ Ma wunɛ sɔku miliyɔŋ tɛ ε kɛ bɔ nɛ kɔ kanjɛ nyɛ mɔ tɛ ε nɛ miliyɔŋ kamɔ kɔ.²⁹ Yo ndɛ, bɔ ta dokɔɔyɛ yasi nyɛ mɔ tɛ ε mɛ nɔ kɔ, a mɔ njɛ bɛ kɛ nyɛŋgwɛ. Yasi wɛtɛ, pɛ yɔkɔ ε kɛnɛ yaŋa kɔ, bɔ ta sukɔ kɔ mɔnɔ yasi tɛ yi nyɛ nɔ kɛ.³⁰ Ma pɛ yi bɛya mɔ mɛsay kɔ ε dɛmbɔɔyɛ ŋgimɔ nɛ gbɛlatɛ kɔ, wunɛ bɔya nyɛ bɛtɛ kɛ sɛ kɛ yitil. Yo womɛtɛ kɔmɛ nyɛ ta lɛlɔ nyambɔ mɛsɔ.» »

Kasi njɛna pɛsina jɔsi

³¹ «Kɔmɛ *Mɔnɔ mɔmɔ ta njɛ kɛ mɔy mɛluksa mɛnɛ bɛnɛ bɛjaki bɛnɛ hɛnɛ kɛ, a ta kwɔ dɔyɔ mɛtɔɔyɛ kɛ siya bɛkumandɛ nɛ kɛ dɔyɔ mɛluksa mɛnɛ.³² Mɛkandɔ mɛ botu bɛ mɛnɛti maka hɛnɛ ta njɛ wɛsɔɔyɛ kɛ mbɔmbu wɛnɛ. A ta bɔkɛ bɔ nda yi mɔ bɔkɔɔyɛ bɛtɛtɛr bɔkɛ njɔka bɛsam nɛ bɛgbatabɔ kɛ.³³ A ta bɔ bɛsam kɛnjɛ pulɔ mbam bɔ nɛ, bɔ bɛgbatabɔ kɛnjɛ pulɔ gare.³⁴ Ndana, nyɛ Kumandɛ mɔ njɛ lɛpɔ nyɛ botu bɛtɛ bɛ ta bɛ kɛ mbam bɔ nɛ bɔka ndɛ: «Nɛ njɔki, wunɛ botu bɛtɛ bɛ Saŋmbɛ nya wunɛ mɛkɔmbɛla bɔka. Wunɛ njɔki njɛ namɔ *Kandɔ tɛ yi nyɛ sima kɔmbɛlɛ tɛkɛ wunɛ piŋɔ tɛ yi mbɔkɔ tɛ pa kusuna na.³⁵ Kɛto mi gwɔ njɛ, ε wunɛ nyɛ mi mɛɔyɛ. Mi gwɔ yɛsɔɔyɛ, ε wunɛ nyɛ mi mɔrɔku ndɛ, mi hɔbɛya. Mi bɔ jɛŋgwɛ, ε wunɛ bɔ mi kimɔtɛ.³⁶ Mi bɔ sɔkɛrɛ, ε wunɛ lɛnjɛ mi lambɔ. Mi bɔ kɛ kɔnɔ, ε wunɛ njɛ

bɛnjɛ mi. Mi bɔ kɛ jɔbɔ, ε wunɛ njɛ lɛpɔɔyɛ mi.»³⁷ Ma ndana, botu bɛtɛ bɛ Njambɛyɛ pɛsɛma ndɛ, bɔ mɛ nɛ ŋgbɛŋ kɛ mbɔmbu wɛnɛ bɔka mɔ njɛ dɛyɛ nyɛ ndɛ: «Nyɛŋgwɛ Kumandɛ, wunɛ bɛŋa bɔ wɛ wɛ kɛ gwe njɛ, ε wunɛ nyɛ wɛ mɛɔyɛ? Hɛ bɛŋa wɛ wɛ kɛ gwe yɛsɔɔyɛ, ε wunɛ nyɛ wɛ mɔrɔku ndɛ, hɔbɛya?»³⁸ Wunɛ bɛŋa wɛ wɛ nda jɛŋgwɛ, ε wunɛ bɔ wɛ kimɔtɛ? Ho ndɛ sɔkɛrɛ, ε wunɛ lɛnjɛ wɛ lambɔ?»³⁹ Wunɛ bɛŋa wɛ wɛ kɛ kɔnɔ ho ndɛ kɛ jɔbɔ, ε wunɛ kɛ lɛpɔɔyɛ wɛ?»⁴⁰ Kumandɛ mɔ njɛ yɛŋsa nyɛ bɔ ndɛ: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Mɛŋgimɔ hɛnɛ tɛ yi wunɛ kɛlma yɛŋa kimɔ yasi dɛtɛ nɛ wɛtɛ mɔmɔ kɛ njɔka bɛman bɛmbɛ bɔka, kɔ ndɛ, bɔ bɛki bɛŋgbanda, wunɛ kɛl yɔ nɛ mi.»⁴¹ Kɛ kɔŋtɛ, a mɔ njɛ lɛpɔ nyɛ botu bɛtɛ bɛ kɛ pulɔ gare nɛ bɔka ndɛ: «Wunɛ jɛsa lɔndɔ kɛ kɛki mbɛ, wunɛ botu bɛtɛ bɛ Njambɛyɛ sima kita nɛ wunɛ bɔka. Wunɛ kɛnɛ kɛ dɛtɛ tɛ yi jɔ kɔ nɛ kɔ. Njambɛyɛ kɔmbɛla yɔ yi *Kum bɛya mɛkɛlɛ bɛnɛ bɛjaki bɛnɛ.⁴² Yo kɛto mi gwɔ njɛ, wunɛ kɛnɛ nyɛ mi mɛɔyɛ na. Mi gwɔ yɛsɔɔyɛ, wunɛ tɛ nyɛ mi mɔrɔku ndɛ, mi hɔbɛya na.⁴³ Mi bɔ jɛŋgwɛ, wunɛ kɛnɛ bɔ mi kimɔtɛ na. Mi bɔ sɔkɛrɛ, wunɛ tɛ lɛnjɛ mi lambɔ na. Mi bɔ kɛ kɔnɔ, bɛ kɛ jɔbɔ, wunɛ tɛ njɛ bɛnjɛ mi na.»⁴⁴ Ma bɔ sɛndi, bɔ ta dɛyɛ ndɛ: «Nyɛŋgwɛ Kumandɛ, wunɛ bɛŋa bɔ wɛ wɛ kɛ gwe njɛ, kɛ gwe yɛsɔɔyɛ ho jɛŋgwɛ ho sɔkɛrɛ ho kɛ kɔnɔ ho kɛ jɔbɔ, ε wunɛ dɛyɛ kɛnɛ kɛmɛ wɛ?»⁴⁵ Ndana, a mɔ njɛ yɛŋsa nyɛ bɔ ndɛ: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Mɛŋgimɔ hɛnɛ tɛ yi wunɛ dɛyɛma kɛnɛ kɛlɔ kimɔ yasi dɛtɛ nɛ wɛtɛ mɔmɔ kɛ njɔka bɛman bɛmbɛ bɔka, kɔ ndɛ, bɔ bɛki bɛŋgbanda, yɔ mi yi wunɛ dɛyɛma kɛnɛ kɛlɔ yɔ.»⁴⁶ Dɛtɛ,

beya botu baka ta kè sangwa ne mebone kpo ne kpo. Ma botu bete be ne ngben baka ta be ne jongwete te yi kpo ne kpo.»

26

¹ Ke konje, ke Yesus ma si lepo tedye meyasi menori hene dete ke, e nye nje lepo nye bejeki bene nde: ² «Wune duwa nde, bukwa ndi metu yiɓa, ne jeso *Paska Beyuden kelna. Bo ta biye *Mɔno mumo kanje nye bomo, ne bo ngba nye ke kroa.» ³ Ndana, e bekum be botu be nyena sadaka nye Njam-biye ne betomba be dya wesidya ke mbanjo Kayif te nyanjwe kum botu be nyena sadaka nye Njam-biye. ⁴ Bo pesima nda yi bo yakanjwe biye ne Yesus ne nje likisi yi wo ne nye. ⁵ Yasi wete, bo lepima nde: «Yo ti kelnanjwe ke bembe jeso na, kambɔ bomo me nje kelɔ meyasi ne hoya hoya.»

Wete nyari ke kumbe lobinda ke

*to Yesus ke Betani
(Mk 14; Jn 12)*

⁶ Yesus ba ke Betani ke tu wete mbam nde Simɔn, a ba ke konɔ ne ndoko. ⁷ Diyo ke, e wete nyari nje ke keki Yesus ne wete ndaki tonunate ne yina lobinda te yi dye budya moni. Bo sama ndaki te ne yina tari nde albatere. Pinjo te yi Yesus ba ke dyena ke, e nya ko nje kumbe yo ke to ne. ⁸ Ke bejeki ma beje dete ke, e bo woke ngambi lepo nde: «To bekidya lobinda te yike ba ne nje? ⁹ Ma bo dyanjwa lobinda ke yi yaka budya moni bu yo kame ne botu be ngwete.» ¹⁰ Yesus wokuma yasi te yi bo ba ke nyingila ke. E nye lepe nye bo nde: «Wune njanjwe nya ko keto nje? A kelma kimo yasi ne mi. ¹¹ Ne beja, metu hene wune botu be ngwete ke diyo ke kiya mbey, ma

ke be mi, mi ti diyo mbe sine wune ke kiya mbey metu hene na. ¹² A kumbuma mutɔ ke yotu mbe ndana. A kelma dete yi ladye ne pumbuna mbe. ¹³ Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Mbey hene te yi bo ta pele Kimɔ Tom ke to meneti hene, bo ta yekidye sendi yasi te yi nya ko kelma ke, ne bomɔ taki ne nye.» ¹⁴ Ndana ke, e Yudas te Iskariyot, nye e ba ke njoka bejeki kamɔ jo yiɓa ko kwa ke yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njam-biye ¹⁵ lepo nye bo nde: «Ne ta nye mi nje, ne mi dyanjwe Yesus nye wune?» E bo kanje sule kamotati nye nye. ¹⁶ Ndana, e nye kande sanja kimo ngimo te yi nye yakama dyanjwe ne Yesus nye bo.

Yesus ke dye jeso Paska

*bene bejeki bene
(Mk 14; Lk 22; Jn 13)*

¹⁷ Bosa yeso jeso dyena memampa mete yi kine nja kete ke dyanja. E bejeki be Yesus nje diye nye nde: «We kwadyikwe nde, wuse ken kobile mbey dyena jeso *Paska te yo we?» ¹⁸ E nye yensa nde: «Wune ken ke moy dya ke yi mumo nde kadye, ne wune lepi nye nye nde: «Yekele nde: Ngimo mbe ma dya. Mi ta kwanjwe *Paska sine bejeki bembe ke yasi yo.» ¹⁹ Bejeki kelma nda yi Yesus lepima nye bo ke. E bo kobile medye me *Paska.

²⁰ Ke bekoko ma dya ke, e Yesus kwa diyo bene bejeki bene kamɔ jo yiɓa yi dyena. ²¹ Pinjo te yi bo ba ke dyena ke, e nye lepe nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Mbanja mumo ke njoka yun ta dyanjwe mi.» ²² Yo nya bo ngambi budyate ke temo. E mumo hene diye nye wete wete nde: «Nyanjwe Kumande, yo ka mi?» ²³ E Yesus yensa nde: «Mo

te yi sine nye betima bo ke kiya kato medye wete ko, yo nye ta dyanḡwe mi. ²⁴ *Mɔno mumo ta kwɔ gbate nda yi yo ketinate ke kasi ne ke mekana me Njambiyɛ kɛ. Ndi nde, mebɔne ta balo ke to mo te ε ta dyanḡwe nye ko. Bo má dɔy kine ja mo te, ma yo gba kimote budɔyate ke yenɛ.» ²⁵ Yudas mo te ε kanma nye nye bomo ko njɔ bu sendi lepi diyɛ nye nde: «Yekele, yo ka mi?» E Yesus yenɔsa nye nye nde: «Yo gba wɛ!»

*Kasi medye me Njambiyɛ
(Mk 14; Lk 22; 1Kt 11)*

²⁶ Piɔ te yi bo ba ke dɔyena kɛ, ε Yesus bu mampa. Ke nye ma si nye Njambiyɛ wosoko kɛ, ε nye leke yo kanɛ nye bejeke bene lepo nde: «Wune doɔ, ne dɔyaki, yike membundɔ membe.» ²⁷ Ke konɛ, ε nye bu pelo ne tena menjam ke moyte. Ke nye ma si nye Njambiyɛ wosoko kɛ, ε nye kanɛ yo nye bo lepo nde: «Wune hene hɔbiya yo. ²⁸ Keto yike mekiyo membe, yo mekiyo mete yi kele mbon. Mekiyɔ mete yi nyanjama keto budɔyɔ bomo. Yo ta kelo nde, Njambiyɛ tiki bomo ne ngwete ke mebeyo man. ²⁹ Mi ke kombile lepo nye wune nde: Ko mi tí hɔbiye se tena menjam maka na kumo ke ngimo te yi mi ta hɔbiye ne wete jonjate sine wune ke *Kando Saɔmbe.» ³⁰ Ke bo ma si jembina yí lukse ne Njambiyɛ kɛ, ε bo kwɔ kɛ ke *Keki meoliviye.

³¹ Ndana, ε Yesus lepe nye bo nde: «Yasi te yi mi ta sangwa no ke tu te yoko muka kɛ ta njangwe wune hene ke tikina temo te yi wune tike ke yembe kɛ jatidyɛ wune ke beya nje. Keto yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Mi ta mukɔ mo bakidɔya besam, besam má si wanja.» ³² Ndi nde, kome mi ta womiyɛ kɛ, mi ta

kande kumo Galile ne wune.» ³³ E Piyer bu lepi lepo nde: «Iḡge be nde, ke yi bomo hene, yasi te yi we ta sangwa no kɛ ta njangwe bo dete ke tikina temo te yi bo tike ke yo kɛ jatidyɛ bo ke beya nje, ma pele yembe, ko yo tí beɔna dete wete yeso na.» ³⁴ E Yesus yenɔsa nye nye nde: «Gbakasi yi mi lepe nye we kɛ: Ke gba tu te yoko muka piɔ te yi mbam kube tí pa koko, we ta tonɔ kumo menɔa yitati nde, we yeti ke duwe mi na.» ³⁵ E Piyer yenɔsa nye nye nde: «Ko nde, soɔ te biya mi sine wɛ, ko mi tí tonɔ ne mbet nde, mi yeti ke duwe we na.» Bejeke hene lepima ndi sendi dete.

Yesus ke ngweta ne Njambiyɛ

*ke Getsemane
(Mk 14; Lk 22)*

³⁶ Ke konɛ, ε Yesus kwɔ bene bejeke bene kɛ ke wete mbey nde Getsemane. E nye lepe nye bo nde: «Wune dɔy metidyɛ waka kumo ke ngimo te yi mi ta pa kɛ kaka si kɛ ngweta ne Njambiyɛ kɛ.» ³⁷ E nye bu Piyer nɛ bono be Sebede yiba kwɔ no. E ngambi kande nyina ne ke temo, temo ne ba ne habubu. ³⁸ E nye lepe nye bo nde: «Temo mbe ne ngambi nda mi ta gwe. Wune dɔy waka, wune dɔy mejemsidyɛ sine wune.» ³⁹ E nye nje kwɔ kɛ mbombu ne mbet, ε nye bale ke meneti koto mbombu ngweta ne Njambiyɛ lepo nde: «Saɔmbe, nge yo yaka, kelo nde, nyangwe mapi mebɔne mete yike dukwe ke to mbe. Ma yo tí kel-nangwe nda yi mi kwadyɛ kɛ na, yo kelnangwe nda yi we kwadyɛ kɛ.» ⁴⁰ E nye kɛ yokwe nje kome bejeke ba kɛ dolo bo ke jako. E nye lepe nye Piyer nde: «Ko gbela hawa wete, wune tí weliye dɔyɔ mejemsidyɛ sine wune na. ⁴¹ Wune dɔy mejemsidyɛ, nɛ wune ngwɛtangwe ne Njambiyɛ, ma

mɛbɔbilan nje lanɓa wunɛ. Temo nɛ yɛsidɔyɛ kelna kimɔ yasi, ko dete, mɛmbundɔ nɛ tekɔ.»⁴² Kɛ mɛnɓa yibate, ɛ nɛ yise kwɔ kɛ nɛ nan ɲɔwɛta nɛ Njambiyɛ lɛpɔ nde: «Sanɓmɛ, ɲɛ ti yaka nde, nyangwɛ mapi mɛbɔnɛ metɛ dũkwe kɛ to mɛ kine mi nɛ sanɓwa nɔ na, nɔ kɛl nda yi wɛ kwadɔyɛ.»⁴³ A kɔ gbiŋgbɔ mate nje dolo sendi bo kɛ jakɔ, keto jakɔ kwanɓa bo kɛ misi.⁴⁴ Ɛ nɛ tike bo kwɔ kɛ nɛ nan nɛ kɔkɔ. Kɛ mɛnɓa yitatite ɛ nɛ ɲɔwɛta nɛ Njambiyɛ lɛpɔ ndi kiya yasi te yi nɛ kandima lɛpɔ kɛ.⁴⁵ A kɔ yɔkwɛ mate nje dolo bejɛkɛ bɛnɛ lɛpɔ nɛ bo nde: «Wunɛ kɛ kombile ya yun ndana, wɛɗya yun lalɛ. Nɛ bɛɲa, ɲɔgimɔ dɔyanɓa yi bo ta bɔ nɛ *Mɔnɔ mumɔ kanɛ nɛ kɛ mɛbɔ mɛ botu bɛ mɛbeyo.⁴⁶ Nɛ tɛma, hɛ kwɔn. Nɛ bɛɲa, mɔ te ɛ dɔyanɓwɛ mi kɔ yima!»

*Bo kɛ biyɛ Yesus
(Mk 14; Lk 22; Jn 18)*

⁴⁷ Piɲɔ te yi nɛ bɔ ndi kɛ lɛpɔ dete kɛ, ɛ Yudas te ɛ bɔ kɛ njɔka bejɛkɛ kamɔ jɔ yiba kɔ dɔɔ. A nɔ nɛ nyangwɛ ɲɔgil bɔmɔ, bo bɔ nɛ mɛkafa nɛ metegbe. Yo bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nɛ Njambiyɛ nɛ bɛtomba bɛ dɔa tome bo.⁴⁸ Mɔ te ɛ ta dɔyanɓwɛ nɛ nɛ bɔmɔ kɔ nya bo kasiya nde: «Mɔ te yi mi ta nyɛnɔ nɛ dulɔ numbu nɛ kɔ, eru, nɛ wunɛ bɔiya nɛ.»⁴⁹ Ndana ndana kɛ, ɛ Yudas dɔɔ kwɔ kɛ kɛ keki Yesus lɛpɔ nde: «Yekele, hɛ lɛpi!» Ɛ nɛ kwɔ dulɔ numbu nɛ.⁵⁰ Ɛ Yesus lɛpɛ nɛ nɛ nde: «Sɔ mɛ, yasi te yi wɛ nɔ kelɔ kɛ, kelɔ yo nɛdɔ!» Ndana, ɛ botu baka ɲɔgbɔ kenɛ bo biyɛ nɛ Yesus.

⁵¹ Ɛ mbanɔ mɔ te ɛ bɔ bɛnɛ bɛ Yesus kɔ sute kafa kɔtɔ nɛ mɔ mɛsay mɛ nyangwɛ kum botu bɛ nyɛna sadaka nɛ Njambiyɛ, pɛsɔ to nɛ bɛte kɛ mɛnɛti.⁵² Ɛ Yesus

lɛpɛ nɛ nɛ nde: «Yɔkidɔya kafa yɔ sɔmɔ kɛ bambi te. Keto bɔmɔ hɛnɛ bɛ sute kafa, bo ta sɔmbɔ sɔn ndi nɛ nɛ kafa.⁵³ Wɛ yeti kɛ duwɛ nde, ɲɛ mi kwadɔyɛ, mi yakama diyɛ Sanɓmɛ ko ndana, a mɔ nɛsɛ mi nyangwɛ ɲɔgil nɔnɔ bɛjaki lanɓa kamɔ jɔ yiba na?⁵⁴ Ma ɲɛ mɛyasi nɛ kwanɓa dete, yite yasi te yi diyɛ ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ mɔ nɛ tondɔ bɔ nan? Keto yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ nde, mɛyasi yɔkanɓwɛ kelna dete.»

⁵⁵ Ndana, ɛ Yesus diyɛ ɲɔgil botu bɛte bɛ nɔ biyɛ nɛ baka nde: «Mi ka mɔ gubɔ, nɛ wunɛ bɔ mɛkafa nɛ metegbe yi nɛ biyɛ nɛ mi? Mi dikima diyɔ metidɔyɛ metu hɛnɛ kɛ mbanɔ Njambiyɛ tedɔyɛ bɔmɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ, ma wunɛ ti biyɛ mi na.⁵⁶ Yo nde, mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ kwanɓama dete, nɛ mɛlɛpi metɛ yi botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpima yi diyɛ ketinate kɛ mɛkana mɛnɛ kɛ si tɔndu.» Ndana, ɛ bejɛkɛ hɛnɛ si posiye li nɛ.

Yesus kɛ mbɔmbu nyangwɛ

*jɔsi Beyuden
(Mk 14; Lk 22; Jn 18)*

⁵⁷ Botu bɛte bɛ biyɛma Yesus baka bɔnɓa nɛ kɛ nɔ kɛ yi Kayif te nyangwɛ kum botu bɛ nyɛna sadaka nɛ Njambiyɛ. Yite botu bɛ tedɔya mɛmbɔnɓa nɛ bɛtomba bɛ dɔa mɛ kɛ mɛwɛsidɔya mate.⁵⁸ Piyer bɔ kɛ bɛnɓwɛ Yesus nɛ nan kumɔ kɛ ndoko nyangwɛ kum botu bɛ nyɛna sadaka nɛ Njambiyɛ, ɛ nɛ nyiɲɛ kɛ diyɔ metidɔyɛ bɛnɛ botu bɛ mɛsay, na bɛnɔ nda yi mɛyasi ta siyɔ nɔ kɛ.

⁵⁹ Bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nɛ Njambiyɛ nɛ bɔmɔ hɛnɛ bɛ bɔ kɛ nɔnɔ njɛna nyangwɛ jɔsi Beyuden baka sanɓa to lɛpi te yi bo ta lɛpɔ

sunḡwe ne Yesus yí wo ne nye. ⁶⁰ Ma yasi wete, bo sanḡa denḡo. Ko beko nde, baḡa bomo budyate dikima teme nje peso lepi nye nye ke numbu. Diyo ké, ε baḡa yiḡa punde dya lepo nde: ⁶¹ «Mbam ko lepima nde: «Mi yakama si leke mbanjo Njambiyε te yoko, nje sumo sendi yo ndi ke metu yitati.» » ⁶² E nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε teme diye Yesus nde: «We yeti ke yeḡsa ka yaḡa ke yasi te yi bo lepe sunḡwe ne we ké na?» ⁶³ E Yesus diye ne sem. E nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε lepe nye nye nde: «Mi ke diye we ke mbombu Njambiyε te ε ne jon ko, ḡge be nde, we gbate *Krist te Mono Njambiyε, lepo nye wuse.» ⁶⁴ E Yesus yeḡsa nye nye nde: «I, we tosuma lepi. Mi ke kombile lepo sendi nye wune nde: Kande ndana wune ta beḡe *Mono mumo metidye ke mbam bo Njambiyε te ε ne ḡgunḡudye hene ko. Wune ta beḡe sendi nye ke nje ke to mekulutu ke dyobo.» ⁶⁵ Ndana, ε nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε nyale melambo ke yotu ne lepo nde: «Iḡge yi bo ta lepo sendi nye wuse ké? Wune wokuma lepi gbutu te yi nye lepima ndana ndana sunḡwe ne Njambiyε ké! ⁶⁶ Ke yun, ne beḡa nan?» E bo yeḡsa nde: «Yakama nde, bo woku nye!» ⁶⁷ Ndana, ε bo kande sana meseri ke misi mene somo nye. E baḡa kpake nye ke poko ⁶⁸ lepo nde: «Krist, tubo mo te ε kpakima we ko.»

Piyer ke tonɔ nde, a yeti ke

*duwe Yesus na
(Mk 14; Lk 22; Jh 18)*

⁶⁹ Yinori Piyer ba metidye ke moy ndoko ke se. E wete nya te ε dikima kelo mesay womete ko nje ke keki ne lepo nye nye nde: «We sendi, we ba wune Yesus te

mo Nasaret.» ⁷⁰ Yasi wete, ε Piyer tone ke mbombu bomo hene lepo nde: «Mi yeti ke duwe yasi te yi we kwadye lepo ké na.» ⁷¹ E nye teme, na ke pulo numey ndoko. E wete nya te ε dikima kelo sendi mesay womete ko beḡe nye lepo nye botu bete be ba womete baka nde: «Mbam ko ba bene be Yesus te mo Nasaret.» ⁷² E Piyer tone wolo kinja lepo nde: «Mi yeti ke duwe mbam te na.» ⁷³ Diyo ne mbet ke konḡe ké, ε botu bete be ba womete baka nje ke keki Piyer lepo nye nye nde: «Gbate, we sendi ke njoka botu bete, keto ndapi yo ke tefye dete.» ⁷⁴ Ndana, ε nye kande mekinja me yotu biye kwey biye nji lepo nde: «Ko mi yeti ke duwe mbam te na!» Yaka ne mbam kuḡe ke koko. ⁷⁵ Dete, ε Piyer take lepi te yi Yesus ma lepi nde: «We ta tonɔ kumo menḡa yitati nde, we yeti ke duwe mi na piḡo te yi kuḡe ti pa koko ké.» E Piyer punde kwa ke lelo beyate.

27

¹ Bemehmene sut ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε ne betomba be dya kele kutu ne dino Yesus, ne bo wo nye. ² Ke bo ma si woto nye ké, ε bo bu nye kwa no kanje nye nye Pilat te nyanḡwe kum dya.

Son Yudas

³ Ndana, ke Yudas mo te ε boḡma Yesus kanje nye bomo ko ma beḡe nde, bo pesima nde, bo ta wo Yesus ké, ε metake kwa nye ke temo ke yasi te yi nye kelma ké. E nye bu sule kamotati te yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε ne betomba be dya nya nye ké, na ke tikidye nye bo. ⁴ E nye lepe nye bo nde: «Mi kelma beya yasi yi kanje mo te ε ti kele yiḡa beya yasi ko nye wune.» E bo yeḡsa nye nye nde: «Yeti kasi su na, yite beḡa we!»

5 E Yudas bete moni ke meneti ke mbanjo Njambiyε pundo kwε kε kεse ngin nε. 6 Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε tokuma moni te lepε nde: «Mεmbonga musu yeti ke nye wuse deti te yi bε moni nje gbeso nε yike yi wokuna nε Njambiyε kε na, keto moni te yike wula ke nje mekiyo me mumo.» 7 Ke bo ma si janε yι beηe yasi te yi bo yakama kelε nε kε, ε bo bε yo bomo nε wete ngwan ke bo mo womna membe. Bo bεm yo yi pumbuna beηngwe. 8 Yori, kumo muka bo jεbanngwe ngwan te nde Ngwan mekiyo. 9-10 Dete, lepi te yi Jeremi te mo punja melepi me Njambiyε ma lεpi kε sima tondo. A lepima nde: «Bo borjma sule kamotati bomo nε ngwan mo womna membe nda yi Baba Mboko kombila lepε nye mi kε. Kando Isarayel pesima nde, buyo moni te yakama nε bεmna nε.»

*Yesus ke josi ke mbombu Pilat
(Mk 15; Lk 23; Jη 18)*

11 Bo ka nε Yesus ke josi ke mbombu Pilat te nyanngwe kum dya. E nye diyε nye mediyān lepε nde: «We kumande Beyuden?» E Yesus yeηsa nye nye nde: «Yo nda yi we lepe kε.» 12 Yasi wete, a ti yeηsa yanja ke melepi mete yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε betomba be dya dikima lepε sunngwe nε nye kε na. 13 E Pilat diyε nye nde: «We yeti ke woko meyasi hene te yi bo lepe sunngwe nε we kε na?» 14 Ko Yesus ti yeηsa yanja nye nye na, ko nε mbet ke yiηa yasi na. E Pilat ngbakima budyate.

15 Ke ngimo jesε *Paska hene nyanngwe kum dikima soηe bo nε mo jobo wete, yoko yi ngil dikima lepε nde, a sōηa bo nε nye ko. 16 Ma bo bε nε wete beya mo jobo ke ngimo te yite nde Barabas. Bomo hene dikima lepε kasi nε

budyate. 17 E Pilat diyε ngil botu bete be wesidyama baka nde: «Nε Barabas nε Yesus te yi bo jεba nde *Krist ko, wune kwadyikwe nde, mi sōηa bo nε nda yokidyε nye nye wune?» 18 Pilat diyε dete, keto a duwε nde, yo keto beya temo yi bo kanma nε Yesus nye ke mebo mene kε. 19 Ke ngimo te yi Pilat bε metidyε ke mbanjo josi ke pesina josi kε, ε nyari wene kenje tomun lepε nye nye nde: «We ti nyeki numbu ke lepi mbam enoru na, nye ngben mumo. Mi yama beya tu muka budyate ke kasi nε.» 20 E bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε betomba be dya kite bomo nde, bo dya nde, Pilat sōηa bo nε Barabas kpalε wo Yesus. 21 E nyanngwe kum Pilat basidyε diyε bo nde: «Ke njoka botu baka yiβa, wune kwadyikwe nde, mi sōηa bo nε nda yokidyε nye wune?» E bo yeηsa nde: «Soηa bo nε Barabas.» 22 E Pilat nje diyε bo nde: «Ma mi kεl ba nan nε Yesus te yi bo jεba nde Krist ko?» E bo hene yeηsa nde: «Bo ngbaki nye ke kroa.» 23 E nyanngwe kum Pilat diyε bo nde: «Ma yo kwalε beya yasi te nda yi nye kelma kε?» E bo kembidyε ndana kwε to te lepε nde: «Bo ngbaki nye ke kroa.» 24 Pilat beηma nde, sosu nε siyma, lepi yeti ke weye na, meyasi ke kpalε be nε hoyā hoyā kwε to te. E nye bε moroku weye nε mebo ke mbombu ngil bomo hene lepε nde: «Mi yeti mbe nε lepi ke soη ngben mo te yoko na, yo bεηa wune.» 25 E ngil bomo hene yeηsa nde: «Simbo soη nε bāl ke to su nε ke to bono busu.» 26 Dete, ε Pilat soηe bo nε Barabas yokidyε nye bo. Ke nye ma si nye deti nde, bo njuru Yesus nε njambala kε, ε nye kanje nye nye bo, nε bo kε ngba nye ke kroa.

27 Besoja be nyanngwe kum Pilat

ngbɔsuma Yesus kɛ nɔ kɛ mbanjo Pilat ke numey tɔ dyene mate. Ɛ bo wesidye ndingele njɔn besɔja hene lito nye. ²⁸ Bo soruma melambo ke yotu ne nje lenje nye wete kɔpa tena gambo. ²⁹ Ɛ bo bu yiɔa mekol ne mesoru kete jako ne dɔngwe te lenje nye ke to. Ɛ bo bu yiɔa kum soɔn nye ke mbam bo ne. Ɛ bo nje kuse meɔn ke mbambu wene serke nye lepo nde: «Kumande Beyuden, he lɛpi!» ³⁰ Ɛ bo bu kum soɔn yinɔri kwɛɛ ne nye ke to, sa meseri ke yotu ne. ³¹ Ke bo ma sidye serka ne dete kɛ, ɛ bo sɔre kɔpa tena gambo yinɔri ke yotu ne nje lenje nye melambo mene ngbɔso nye kwa nɔ, nɛ bo kɛ ngba nye ke kroa.

Bo ke bu Yesus kɛ ngba ke kroa (Mk 15; Lk 23; Jh 19)

³² Ke ngimo te yi bo ba ke pundo duwe ke moy dya kɛ, ɛ bo sangwa ne wete mbam nde Simɔn, mo Siren. Ɛ besɔja jeliye nye nde, a sɔba kroa Yesus. ³³ Bo kendima kumɔ ke mbey te yi bo jeɔa nde Golgota, yite nde Mbey gbɔngɔ to. ³⁴ Kumɔ mate, ɛ bo bu yiɔa menjam mete yi bo pulma ne yiɔa pekeke yasi kete nye Yesus nde, a hɔbiya. Ke nye ma boɔe ndi deke kɛ, ɛ nye seɔe kine hɔbiye na. ³⁵ Ke bo ma si ngba nye ke kroa dete kɛ, ɛ bo bu melambo mene lu ke mbari yi kabidya ne yo. [Meyasi kwanama dete yi tonje ne melepi mete yi mo punja melepi me Njambiyɛ ma lɛpi kɛ. A lepima nde: «Bo kabidya melambo membe. Bo lonma lambɔ te yi mi dikima lenje ke nji te yiri kɛ ke mbari.»] ³⁶ Ke kɔnte, ɛ bo kwɔ dɔyo metidyɛ pemɔ nye. ³⁷ Yi tedye ne to soɔn ne, bo ketima yiɔa yasi ngba ke to kroa ne nde: «Yɔko Yesus, kumande Beyuden.» ³⁸ Bo ngbama sendi nyanɔwe botu be guɔo yiɔa ke kroa nda Yesus, wete ke kroa te

wene pulɔ mbam bo nye, wete ke wene pulɔ gare.

³⁹ Botu bete be dikima kwa kwangɔ ne nje baka dikima toyɛ nye kenje ndingile to soɔn pokɔ ⁴⁰ lepo nde: «We mo te ɛ leke mbanjo Njambiyɛ nje sumɔ ndi ke metu yitati ko, jɔngwe yotu yo ne nguru wo. Nge be nde, we Monɔ Njambiyɛ, pikwe ke kroa.» ⁴¹ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ botu be ketina meyasi nɛ betomba be dya dikima nyeto nye sendi lepo nde: ⁴² «A dikima jɔngwe baɔa bomɔ, ma a yeti ne deti te yi jɔngwe yotu ne ne nguru wene na. A yeti kumande Isarayel na? Ma a pikwe ngenje ndana ke kroa, dete wuse ta tiko temɔ ke yene. ⁴³ A ba ne bibina temɔ hene ke yi Njambiyɛ, a dikima lepo nde: «Mi Monɔ Njambiyɛ.» Ma nge be nde, Njambiyɛ ke kwadyɛ nye gbate, a jɔngwe nye ndana.» ⁴⁴ Nyanɔwe botu be guɔo bete yi bo ngbama ke kroa bene be Yesus baka ba ke toyɛ sendi nye dete.

⁴⁵ Yitel kelma ke ndingele meneti kande ke fembe yeso kumɔ ke hawa yitati te yi bekoko. ⁴⁶ Ke poku hawa yitati, ɛ Yesus kembe detinate lepo nde: «Eli, Eli, lama sabatani?» Yite nde: «Njambiyɛ wombe, Njambiyɛ wombe, we lenj mi keto nge?» ⁴⁷ Ke baɔa botu bete be ba womete baka ma wokɔ dete kɛ, ɛ bo lepe nde: «A ke jeɔa Eli.» ⁴⁸ Ɛ wete mumɔ ke njoka yan sedye nedo kɛ bu yiɔa yasi nda kusa tope ke yiɔa dyanjina menjam somɔ ke jeti sambile nye nye nde, a hɔbiya. ⁴⁹ Ɛ baɔa lepe nde: «Tiko, he pa beɔ, simande Eli ta nje jɔngwe nye.» ⁵⁰ Dɔyo kɛ, ɛ Yesus kembe detinate kwɔ kanje sisin ne nye ke meɔo me Njambiyɛ. ⁵¹ Ɛ nyanɔwe lambɔ te yi ba kesate ke mbey te yi ne kɔyo ke mbanjo Njambiyɛ

ké nyaliye ke bembe kande kwey kumɔ njj. E meneti ngwanḡwa, e metari posiye, ⁵² meboḡḡon butunama, e botu be Njambiyé budyate be ma gwe baka womiye. ⁵³ Bo punduma ke boḡḡon. Ke Yesus ma si womiye ké, e bo nyiḡe ke Yerusalem, dya te yi Njambiyé tokuma. Bomɔ budyate beḡma bo. ⁵⁴ Kum besɔja nè besɔja bete be bene bo ba ke pemɔ Yesus baka beḡma nda yi meneti ngwanḡwama nɔ, beḡe sendi yasi te yi kwanḡnama ké. E bo gwe wɔ beyate lepo nde: «Mbam ko ba gbate Monɔ Njambiyé!» ⁵⁵ Baḡa boma budyate ba womete. Bo dikima diyɔ ne nan beḡe yasi kenje. Bo dikima beḡḡwe Yesus kelo mesay nye nye kande Galile. ⁵⁶ Mariya te ngɔndu Magdala nè Mariya te nyanḡwe ne Jak bene Yosep nè nyanḡwe ne bonɔ be Sebede ba ke njoka boma benɔri.

Pumbuna Yesus
(Mk 15; Lk 23; Jḡ 19)

⁵⁷ Ke bekoko ma kelo, e wete mɔ Arimate nde Yosep dya. A ba mɔ kusuku, be sendi wete jeke Yesus. ⁵⁸ A ka ke yi Pilat kè diyé muḡ Yesus. E Pilat jaye nde, bo bɔḡ muḡ Yesus nye nye. ⁵⁹ E Yosep bu muḡ Yesus boye ke wete wumna ndombɔ ne mboḡ mboḡ ⁶⁰ kwɔ kè niḡḡwe ke jonja boḡḡon te yi nye Yosep ne nguru wene ma lépi nde, bo tim nye nye ke wete nyanḡwe tari ké. Bo ti pa pumbɔ wete mumɔ kete ne mbombu na. E nye nje biḡgile wete nyanḡwe tari dibɔ ne numbu te toke kendi kwɔ. ⁶¹ Mariya te ngɔndu Magdala bene Mariya te yoru ba womete metidyé ke keki boḡḡon.

⁶² Misi pupé, yite nde, ke koḡ mekomsa me yeso *Saba, e bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyé nè *Befarisḡ kè dolo Pilat lepo nye nye nde: ⁶³ «Sa Mboko, wuse ndi ke take yasi te yi

mɔ ja ko dikima lepo pinɔ te yi nye ba ndi ne jon ké. A dikima lepo nde: «Ya metu yitati ke koḡte mi ta womiye.» ⁶⁴ Dete, pesɔ nde, bo pem boḡḡon kumɔ ke metu yitati, kambɔ bejeke bene me nje gubɔ muḡ ne kwɔ nɔ nje kpalɔ lepo nye bomɔ nde: «A womiya!» Lepina ja te yite ta nje be yey ngboro kwɔ bosate.» ⁶⁵ E Pilat lepe nye bo nde: «Ta besɔja be pemna yasi baka, ne kwân, bo kên kè pemɔ boḡḡon nda yi wune kwadyé.» ⁶⁶ E bo nje kwɔ bu yiḡa yasi nda danḡi dakse ke numbu boḡḡon yi tedye nde, yo nyanḡwe kum nye deti te yi kelo dete. Bo boḡma sendi besɔja tiko womete yi pemna boḡḡon.

28

Womiya Yesus
(Mk 16; Lk 24; Jḡ 20)

¹ Ke koḡ yeso *Saba e Mariya te ngɔndu Magdala bene Mariya te yoru teme bemenmene ne sut ke bosa yeso te e kande jonja sonɔi yi kè beḡe boḡḡon. ² Semɔ semɔ, e meneti ngwanḡwa budyate, keto wete jaki Baba Mboko piya wule dyobɔ njeḡe tari soḡe ke numbu boḡḡon nje kwɔ diyɔ metidyé ke to te. ³ A ba ke panɔ ke misi nda yesi mbiyo, melambo mene ba wumnate ne mboḡ mboḡ. ⁴ Besɔja bete be ba ke pemɔ yasi baka gwɔ wɔ ngwanḡwa tika nda muḡ bomɔ. ⁵ Yasi wete, e jaki lepe nye bomari nde: «Ke be wune, ne ti gwaki wɔ na. Mi duwɔ nde, wune sán Yesus te yi bo ngbama ke kroa ko. ⁶ A yeti se waka na, a ma womiye nda yi nye ma lépi ké. Ne njâki, ne bêḡa mbey te yi bo niḡḡwa nye kete ké. ⁷ Wune kên nedɔ kè lepo nye bejeke nde: «A ma womiye ke njoka bemuḡ. A ma kande kwɔ ne wune kè pe Galile. Wune ta beḡe nye mate.»

Ma yoke yi mi ma lepɔ nye wunε kɛ.»

⁸ Boma gwɔ wɔ, ma bo bɔ nɛ nyanɔwε mesosa kɛ temɔ. Bo kwanɔma jese nedɔ kɛ keki boɔsɔɔ sɛɔye kɛ lepɔ tom te nye bejεke bene. ⁹ Semɔ semɔ, Yesus ε nje kɛ mbɔmbu yan ru sanɔgwa nɛ bo lepɔ nde: «He lɛpi wunε!» E bomari kɛ wuse nye kɛ mekol kuse mɛbɔɔ kanɔ nye. ¹⁰ E Yesus lepɛ nye bo nde: «Nɛ tɪ gwaki wɔ na. Nɛ kɛn lepɔ nye bemaɔ bembɛ nde, bo kɛn pɛle Galile, bo ta bɛɔ mi mate.»

¹¹ Piɔ te yi bomari bɔ ndi kɛ kɛ kɛ, ε baɔa besɔja bɛte bɛ bɔ kɛ bakidye boɔsɔɔ baka pɛsa kumɔ kɛ mɔy dya, dolo bekum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nye Njambiyɛ yekidye mɛyasi hɛnɛ te yi kwanɔnama kɛ nye bo. ¹² Kɛ kɔɔte, ε bekum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nye Njambiyɛ nɛ bɛtomba bɛ dya wesidya kpo ɔɔɔɔ kanɛ budya mɔni nye besɔja baka ¹³ lepɔ nye bo nde: «Wunε lɛpi nde, bejεke bene nja nɛ tu nje guɔo nye piɔ te yi wunε bɔ kɛ jakɔ kɛ. ¹⁴ Ma ɔɔɔ nyanɔwε kum dya woke kasi te, wuse ta wɛɔye temɔ nɛ kelɔ nde, wunε tɪ sanɔwanɔwε nɛ manɔwanɔwε na.» ¹⁵ Besɔja boɔma mɔni te, ε bo kele nda yi bo lepɛma nye bo kɛ. E lɛpi ja te yi bo lepɛma nye bo nde, bo lɛpi dɛte kɛ lapidya kɛ njoka Beyuden kumɔ ndi muka.

Yesus kɛ punje yotu nye bejεke bene

(Mk 16; Lk 24; Jɔ 20)

¹⁶ Bejεke kamo jo wɛte temma kɛ pɛle Galile kɛ keki te yi Yesus lepɛma nye bo kɔ. ¹⁷ Kɛ bo ma bɛɔɔ nye kɛ, ε bo kuse mɛbɔɔ kanɔ nye. Ma baɔa bɔ nɛ meso kɛ temɔ. ¹⁸ E Yesus kɛ kɛ keki yan lepɔ nde: «Njambiyɛ ma nye mi dɛti te yi namɔ mɛyasi hɛnɛ kande kɛ kwey kumɔ kɛ meneti.

¹⁹ Dete, wunε kwɔn, wunε kɛl nde, mekandɔ hɛnɛ bɛki bejεke bembɛ. Wunε kɛl dɛte nɛ nje tɔpuna yan kɛ mɔɔku nɛ dɔno Da, nɛ dɔno *Mɔno, nɛ yi Kimo Sisin. ²⁰ Wunε kɛl nde, bo bɛki bejεke bembɛ dɛte nɛ nje tɛɔya yan sendi nde, bo bɔkidya mɛyasi hɛnɛ te yi mi lepɛma nye wunε kɛ. Ma wunε dɔkwɛ nde: Mi ndi sɔnɛ wunε matu hɛnɛ kumɔ kɛ siyna mbokɔ te yokɔ.»

Kimɔ Tom Yesus Krist te yi Mark ketima

Mekana mete yɔkɔ, yo Mark kete yo. Yiŋa dɪno dyene nde Jaŋ. Nye mɔ Yerusalem. A kendima budiyate bene Pol bu Barnabas. A nembima meyasi ne kwet kwet ke moy mekana mene kwa Matiyɔ bene Lukas.

To mekana mete yi nye ketima kɛ tɛdɣa nde, Krist bɔ mɔ te ɛ kele mesay nye besɔ. A kelma kimɔ mekele budiyate ke jonɣwe ne. Yo yankɣwe tɛdɣe nde, a bɔ Njambiye.

Wuse yakama baƙe mekana maka ke nyaŋgwe menɣabiye yini:

1. Kandina mesay me Yesus ke njoka bomɔ (kumte 1).
2. Mesay mete yi Yesus kelma kɛ (kumte 1-13).
3. Yesus wokunama ne Njambiye kumɔ ke soŋ (kumte 14-15).
4. Womiya Yesus nɛ dɣuwa ne kɛ pe dɣofo (kumte 16).

Kasi Jaŋ te mɔ tɔpuna bomɔ

*ke mɔrɔku
(Mt 3; Lk 3; Jn 1)*

¹ Kimɔ Tom te yi lepe kasi Yesus Krist te Mɔno Njambiye kɛ kandima deke: ² Yo kandima nda yi Esayi te mɔ punja melepi me Njambiye ketima kɛ. A ketima nde: «Beŋa, mi ke kande tomo mɔ tomun ne we, na kɛ kandi kombile nje tike we. ³ Wete mumɔ ke kembidɣa ke moy koŋgor nde: Wune kɔmbila nje Baba Mboko. Wune tɛmbidɣa menje mene ne ngben.» ⁴ Diyɔ ke koŋte, ɛ Jaŋ dɣa nye bo ke tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku ke koŋgor, pele ke kasi tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku nde, bo

yɛnsaŋgwe temo jaye nde, bo tɔpa bo ke mɔrɔku, nɛ Njambiye tiki mebeyo man ne ngwete. ⁵ Botu be Yerusalem nɛ botu be meneti me Yuda hene dikima kɛ ke yene. Bo dikima jaye beya mekele man ke mbombu bomɔ, ɛ nye diki tɔpe bo ke Yurdɛ. ⁶ Jaŋ dikima leŋe wete lambɔ te yi bo kelma ne mamburu me *samo. Kanda te yi nye dikima leŋe ke jon kɛ, bo kɛl yo ne kotu nyamo. A dikima dɣe bedɔlo nɛ mutɔ me jo te yi nye dikima dolɔ ke liko kɛ. ⁷ A dikima pele lepo nye bomɔ nde: «Wete mumɔ ke nje ke koŋ mbe. A ne dɛti kwa mi. Mi ti yaka dɛtima yi wunje kol menakala ke kol ne na. ⁸ Mi tɔpuma mbe wune ke mɔrɔku. Yasi wete, ke be nye, a ta tɔpe wune ke Kimɔ Sisij.»

⁹ Ke ngimɔ te yite, Yesus dɣanɣa wule Nasaret ke meneti me Galile. ɛ Jaŋ tɔpe nye ke mɔrɔku ke Yurdɛ. ¹⁰ Ke ngimɔ te yi Yesus bɔ ke bendɔ ndi ngindi deke kɛ, a beŋa dɣofo ke nembiyɛ, ɛ Kimɔ Sisij piye nje ke yotu ne nda pepo. ¹¹ ɛ wete men wule dɣofo lepo nde: «We Mɔno mbe, soŋ temo mbe, temo mbe hene ke yotu yo.»

¹² Ndana ndana, ɛ Kimɔ Sisij kaŋe Yesus kenje ke koŋgor. ¹³ A kwanɣya metu kamoni mate. Ke metu te yinori *Satan bɔ ndi ke boƙe nye. Yesus jonɣama mate ke njoka benyamɔ be liko, ɛ bejaki be Njambiye diki kelo mesay nye nye.

¹⁴ Ke bo ma si biye Jaŋ nye ke jofo kɛ, ɛ Yesus kwa kɛ ke meneti me Galile pele Kimɔ Tom Njambiye nye bomɔ. ¹⁵ A dikima lepo nde: «Ŋgimɔ te yi Njambiye pesima kɛ ma dɣa, *Kando Njambiye ma wuta. Wune yɛnsaŋgwe temo jaye sendi Kimɔ Tom.»

*Yesus ke tɔke bosa bejake bene
(Mt 4; Lk 5)*

16 Yesus ɓa ke kwa ke gon nyanɗwe matɔ Galile. A ɓeɓma Simɔn bene Andere, man ne Simɔn ke ɓete bulajama ke nyanɗwe matɔ, keto ɓo ɓa botu be wona benjanjo. 17 E nye lepe nye ɓo nde: «Wune ɓeɓɗwe mi, mi ta kelɔ nde, wune kpāl ɓe botu be ɗalna bomɔ, tedye nje Njambiye.» 18 Ndana ndana, e ɓo ngbese mebulajama man ɓeɓɗwe nye. 19 Yesus tonɗidyama kumɔ mbombu ne mbet, e nye ɓeɓe Jak te mɔnɔ Sebede bene man wene Jan. Bo ɓa ke moy landi ke kombile mebulajama. 20 Ndana ndana, e Yesus jeba ɓo, e ɓo tike sanɗwe wan Sebede ke moy landi bene botu be mesay kwa ɓeɓɗwe nye.

Yesus ke soɗe beya sisin ke

yotu wete mbam

21 Ke konɗe, e Yesus kwa bene ɓeɓe bene ɓenɔri kɛ ke Kapernawum. Ke yesɔ *Saba ma ɗya, e nye nyinɗe ke moy mbanjo mewesidya me Beyuden tedye bomɔ meɓepi me Njambiye. 22 Bomɔ ngbakimama kwalɔ tedya yasi te yene budyate, keto a dikima tedye ɓo meyasi ne ɗeti Njambiye. A ti ɓe ke tedye nda yi botu be ketina meyasi na. 23 Ke ngimɔ te yite wete mbam te e ɓa ne wete beya sisin ke yotu ko ɓa ke moy mbanjo mewesidya man. 24 E nye kembidya lepo nde: «Yo nge, Yesus te mo Nasaret, sine wune ne lepi te nda? 'We njaki nje girise wuse? Mi duwa we kimote, we pupuna mo te yi Njambiye tokuma njes.» 25 E Yesus bama ne beya sisin lepo nde: «Dibo numbu yo, pundo ke yotu mbam ko.» 26 E beya sisin jale mbam ko beyate kwa pundo ke yotu ne ne nyanɗwe kambi. 27 E sosu bomɔ hene siye ne hirek, e ɓo diki diyna tande yan nde: «Yike ɓa

nge? Yike ɓa kwalɔ jonja tedya yasi te nda? A tedya gba yasi ne ngunɗudye. A ke bama ko ne beya mesisin, beya mesisin ke wokuna ne nye.» 28 Ndana ndana, e dino Yesus wume nyanja yaka ne meneti me Galile hene.

Yesus ke sidye yinɗa budya mekon

29 Ke ɓo ma pundo ke mbanjo mewesidya me Beyuden ke, e Yesus kwa bene ɓe Jak ne Jan ke ke tu Simɔn bene Andere. 30 Yinɔri ki ne Simɔn e nyari ɓa metinɗɗwe ne ɗuku. E ɓo lepe kasi ne nedo nye Yesus. 31 E nye ke ke keki nyari kenje ɓo tembidye ne nye. E kon ɗuku siye ke yotu ne, e nye teme ke kelɔ mesay nye ɓo.

32 Ke ɓekoko ma ɗya, tu me ke yinɗa, e bomɔ bu botu be kon hene ne botu ɓete ɓe ɓa ne beya mesisin ke yotu baka nje no ke yi Yesus. 33 E botu be ɗya hene ngbo wesidya ke numey tu. 34 A sidya mboya mekon me budya bomɔ, soɗe sendi budya beya mesisin ke yotu bomɔ. A ti ɓe ke jaye nde, beya mesisin lepinɗɗwe na, keto beya mesisin duwa nye kimote. 35 Yi ke no njenameno pinjo te yi yasi ndi gba ne mbi mbi mbilip ke, e Yesus teme pundo kwa ke ke wete mbey te yi ɓa kine bomɔ kete ke ke ngweta ne Njambiye. 36 E Simɔn bene botu ɓete ɓe bene ɓo ɓa baka ɓeɓɗwe nye nedo. 37 Ke ɓo ma dolo nye ke, e ɓo lepe nye nye nde: «Bomɔ hene ke goɔ we.» 38 E nye yeɓsa nye ɓo nde: «He kwān ke ke yinɗa membey ke meɗya mete yi ke mbombu wusu ke, ne mi ke pel sendi meɓepi me Njambiye mate, keto mi ma njaki keto te yite.» 39 E nye teme kwa kendɔ ne meneti me Galile hene pele Kimɔ Tom ke mbanjo mewesidya me

Beyuden, sonje sendi beya mesisin ke yotu bomɔ.

Yesus ke sidye kon ndoko

*wete mbam
(Mt 8; Lk 5)*

⁴⁰ Wete mɔ ndoko njɔ ke yi Yesus kuse mebɔn ke mbombu wene ngweta ne nye lepɔ nde: «Ŋge we kwadye, ɔ yakama kelɔ nde, yotu mbe bɛki ne kpele kpele.» ⁴¹ E Yesus gwe ngwete wene sambile bo kpoke ne nye lepɔ nde: «Mi kwadya, yotu yo bɛki ne kpele kpele.» ⁴² E ndoko siye ke kiya mbey ke yotu ne. E yotu ne be ne kpele kpele. ⁴³ E Yesus yokidye nye ke kiya mbey kidye nye nde: ⁴⁴ «Kpe, we ti yekidya meyasi mete yi kwanjama ke nye mumɔ na. Yasi wete, ken tedye yotu yo nye mɔ nyena sadaka nye Njambiyɛ, nɛ we ken kelɔ sadaka nda yi Mɔyisi pesima ke, keto yotu yo me ne kpele kpele, ne bomɔ duwe nde, mbam ko kwanjama kande pele meyasi mete yi kwanjama ke ke membey hene nye bomɔ. Dete, Yesus ti be se ne deti te yi nyinje ke wete dya ke misi me bomɔ na. A dikima diyo ne nan ke membey mete yi bomɔ yeti kete ke. Bomɔ dikima wule membey hene nje ke yene.

2

Yesus ke kelɔ nde, wete mɔ

*jemti kɛndi
(Mt 9; Lk 5)*

¹ Monɔ metu kwanjama ke konje, e Yesus yokwe wolo ne koko ke Kapernawum. Bomɔ wokuma nde, a ke moy tu. ² E budya bomɔ ngbo wesidya komete, ko monɔ mbey ti be se na ko ke keki numey. Yesus ba ke pele melepi me Njambiyɛ nye bo. ³ Ndana, e banja bomɔ yini soɔe wete mɔ

jemti nje no ke yene. ⁴ Bo ti be ne deti te yi kumɔ ne nye ke mbombu Yesus na, keto nyanjwe ngil bomɔ. Dete, e bo bende tosiyo, toso yaka ne mbey kome nye ba ke, pidye tan nɛ mɔ jemti metinjwe kete. ⁵ Ke Yesus ma beje gbate nde, bomɔ baka tikima temɔ ne nye ke, e nye lepe nye mɔ jemti nde: «Monmbe, mebeyo mɔ, mi ke tiko yo ne ngwete.» ⁶ Banja botu be ketina meyasi ba metidye womete. E bo diki takina lepɔ ke moy metemɔ man nde: ⁷ «Nan yi mbam ko lepina deke ke? A ke gbuto gba ne Njambiyɛ. Nda yakama tiko mebeyo me mumɔ ne ngwete ko? Kine mumɔ na, ndi Njambiyɛ nyepɔ!» ⁸ Yesus duwa metake man ke moy temɔ ne ke kiya mbey. E nye lepe nye bo nde: «Keto nje yi wune be ne njel metake dete ke moy metemɔ mun ke? ⁹ Nɛ lepinate nye mɔ jemti nde: «Mebeyo mɔ, mi ke tiko yo ne ngwete,» nɛ lepinate nde: «Tema, bonjo tan yo kendɔ,» kelna nje kwa jewo ke njokate? ¹⁰ Yasi wete, mi ke kwadye nde, wune dukwe nde, *Monɔ mumɔ ne deti te yi tiko mebeyo me bomɔ ne ngwete ke to meneti.» Dete, e nye lepe nye mɔ jemti nde: ¹¹ «Mi ke lepɔ nye we nde: Tema, bonjo tan yo, dukwe ke tu yo.» ¹² E nye teme ne nget bu tan ne pundo no ke misi me bomɔ hene. E bo hene ngbakima budyate lukse Njambiyɛ lepɔ nde: «Wuse ti pa beje yike ne toru na!»

*Yesus ke toke Levi
(Mt 9; Lk 5)*

¹³ Ke konje, e Yesus yokwe ne koko ke pulo gon nyanjwe mato. Bomɔ hene diyma nje ke yene. E nye diki tedye bo melepi me Njambiyɛ. ¹⁴ Ndana ke ngimɔ te yi Yesus ba ke kwa ke, e nye beje Levi te monɔ Alfe metidye ke mbey kome bomɔ diki gbo

garama ké. É Yesus lépe nye nye nde: «Bengwe mi.» É Levi teme bengwe nye.

¹⁵ Ke ngimo te yi Yesus ba ke dyena ke tu Levi bene bejeki bene ké, é banja budya botu be bojna moni garama nè banja botu be mebeyo nje dyena sendi bene bo. Yo nde, budya botu be bojna moni garama nè budya botu be mebeyo dikima bengwe nye. ¹⁶ Ke botu be ketina meyasi bete be ba ke njon *Befarisé baka ma bené nde, Yesus ke dyena bene botu be bojna moni garama nè botu be mebeyo ké, é bo lépe nye bejeki bene nde: «Keto nge yi nye dyena ke kiya mbey bene botu be bojna moni garama nè botu be mebeyo ké?» ¹⁷ Ke Yesus ma woko dete ké, é nye lépe nye bo nde: «Yeti botu bete be ne mambundo weynate baka sa nje mo nyeti na, yasi wete, yo ndi botu be kone baka. Mi ti njáki nje jeba ngben bomo na, mi njáki nje jeba botu be mebeyo.»

¹⁸ Wete yeso bejeki be Jan te mo tɔpuna bomo ke moroku nè *Befarisé ba ke kiyo medye. É bomo nje diyé Yesus nde: «Bejeki be Jan nè be Befarisé ke diki kiyo medye. Ma keto nge yi bejeki te bo ti kél sendi dete ké?» ¹⁹ É Yesus yensa nye bo nde: «Ige mumo kele gwaki jeba beso bene ke mekebi mete, 'beso ma kiyo medye pinjo te yi nye ndi kete bene bo ké? Ko na, ngimo hene te yi nye ndi kete bene bo, bo yeti ne deti te yi kiyo medye na. ²⁰ Yasi wete, ngimo ta dya, ngimo te yi bo ta soje ne nye ke mebo man. Yo ke ngimo te yite yi bo ta kiyo medye yey.

²¹ «Mumo ti bon pel jonja lamba nje dato ke lamba te yi ma buto ké na. Keto nge yo kelna dete, pel jonja te má nyukute njombu te. O béna, nyal te má nje dokó kwá to te. ²² Sendi, mumo ti sópita jonja

menjam nye ke boru membe na. Keto nge yo kelna dete, menjam ta wudye keló nde, membe pòsukwe. O béna, menjam nè membe ma si yambile gwe nyine siri. Yo nde, mumo sópita menjam nye ke jonja membe.»

Yesus ke lepina ke kasi yeso Saba

(Mt 12; Lk 6)

²³ Wete yeso Yesus ba ke kwá ke moy menngwan mete yi bo bema nyambi te yi bo kele ne mampa ké. Yo ba ke yeso *Saba. É bejeki bene nye bo ke lekina meto mete kwey ne kwey kwá no. ²⁴ É *Befarisé lépe nye nye nde: «Benja ndi, keto nge yi bo kele yasi te yi mambonga musu kidye nde, mumo ti kel ke yeso Saba ké?» ²⁵ É Yesus yensa nye bo nde: «'Yite nde, wune ti pa tolo yasi te yi kumande Davit kelma ke ngimo te yi yasi kwanma nye yi nye gwá nja bene botu bene ké? ²⁶ Yo nde, a nyinma ke mbanjo Njambiye ke ngimo te yi Abiyatar ba nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye ké, bu memampa mete yi diyé ke mbanjo Njambiye ké dye, bu sendi yina nye botu bene. A kelma dete ko beko nde, yo ndi botu be nyena sadaka nye Njambiye bepo yákanngwe dye yo.» ²⁷ É Yesus nje lépo nye bo nde: «Njambiye tembidya yeso Saba yi kame ne mumo. A ti kusu mumo keto yeso Saba na. ²⁸ Dete, yo mi *Mono mumo diyé ko ne yeso Saba sendi.»

3

Yesus ke sidye jemti wete mbam

ke yeso Saba

(Mt 12)

¹ Ke kante, é Yesus kwá nyine wolo ke mbanjo mewesidya me Beyuden. Wete mbam ba

womete, bo ne ma jeme be ne fengelen. ² Baɗa bomo ba ke pemo Yesus yi beɗe, simande a ta sidye kon mumo ke yeso *Saba, ne bo kwedya nje te yi lepo nde, a kelma yiɗa beya yasi. ³ E Yesus lepe nye mbam te yi bo ne ma jeme be ne fengelen ko nde: «Tema womeri ke bembe bomo.» ⁴ E Yesus nje diyɗe bo nde: «Mambonga mun lepi ne nge? »Bo kama mumo ke yeso Saba, ho bo kel nyalɗo ne nye? Ne jongwa mumo ne wona ne, yasi te nda yi mumo yakanɗwe kelo ke yeso Saba ke?» E bo diyɗe ne kpingbili kine bute numbu na. ⁵ E Yesus woke ngambi kanɗe misi beɗe ne bo hene kola, keto metemo man ba ne keskere. E nye lepe nye mbam ko nde: «Sambila bo.» E nye sambile bo. E bo te yi ma jeme ke yokwe nje ke mɓey te. ⁶ E *Befariɗe punde beke beke bene botu bete be ba ke njon Kumande Herod baka ke kelo kutu yi sa nje te yi bo yakama wo ne Yesus.

⁷ Yesus jisima kwa bene bejke bene ke pulo nyanɗwe matɔ. Nyanɗwe ngil bomo beɗɗwa nye. Bo wula Galile, ⁸ wule Yerusalem ne Yuda hene, wule Idume ne poku te yi Tir ne Sidon. Nyanɗwe ngil bomo te nja ke yi Yesus, keto bo wokuma meyasi hene te yi nye dikima kelo ke. ⁹ E nye lepe nye bejke bene nde, bo bon wete monɗo landi bakidye womete ladiye ne nye, kamba nyibi nyibi ngil bomo te yike me nje matima nye. ¹⁰ Yo nde, nda yi nye dikima sidye kon budya bomo dɗete ke, e bomo hene be ba ne mboya mekon baka diki matima nye yi sa nje te yi kpoke nye. ¹¹ Ke be beya mesisin, ngimo hene te yi bo dikima kanɗe misi beɗe nye, bo dikima kuse mebon ke mbombu wene kembidya nde: «We Monɗo Njambiyɗe!» ¹² Yasi wete, a dikima

kidye bo nde, kpe, bo ti kel nde, mumo dukwe nye na.

*Yesus ke take botu be tomun
kamo jo yiba
(Lk 6)*

¹³ Yesus nja kwa bendo keki jeba botu bete be nye kwadya nde, bo njaki baka. E bo ke ke keki ne. ¹⁴ E nye take bomo kamo jo yiba be ta diyɗo ke keki ne baka, na tom bo sendi kenje ke pele Kimɗo Tom, ¹⁵ nye sendi bo dɗeti te yi sonɗe beya mesisin ke yotu bomo. ¹⁶ Medino me bomo kamo jo yiba te be nye tokuma baka, yoke: Yo ne Simon te yi nye loma nye nde Piyɗe ko. ¹⁷ Yo ne Jak te monɗo Sebede bene man wene Jan. Yesus loma bo nde Bowanerges, yite nde Bonɗo be lum mbiyo. ¹⁸ Yo ne Andere ne Filip ne Bartelemi ne Matiyo ne Tomasi ne Jak te monɗo Alfe ne Tade bu Simon te yi bo jeba nde Monɗo kando ko, ¹⁹ nje bu Yudas Iskariyot, mo te e dyanɗwa Yesus ko.

*Kasi lepina lepi gbutu sunɗwe
ne Kimɗo Sisin
(Mt 12; Lk 11)*

²⁰ Diyɗo ke, e Yesus nje yokwe ke pe tu bene bejke bene. Bo ti be ne monɗo ngimo te yi dɗe monɗo yanɗa na, keto nyanɗwe ngil bomo nja wesidya wolo komete. ²¹ Ke heman ne Yesus ma woko dɗete ke, e bo ke, ne bo ke bu nye kwa no, keto bo dikima lepo tande yan nde: «A ke konɗo ne to.» ²² E botu be ketina meyasi bete be wulma Yerusalem baka lepe nde: «A ne *Kum beya mesisin te yi bo jeba nde *Belsebul ko ke yotu. A sonɗa beya mesisin ke yotu bomo ne dɗeti te yi Kum beya mesisin.» ²³ Ndana, e Yesus jeba bo lepo nye bo ne nje kano nde: «*Satan ne nguru wene yakama dɗɗɗe yotu ne ne nje te yin? ²⁴ Ke kiya botu be kando wete baka ke bembe

lụ dƳambi tandɛ yan, kando te tí kè mbombu na. ²⁵ Sendi, ke kiya botu be moy tų wete baka ke bembe lụ dƳambi tandɛ yan, moy tų te tí kè mbombu na. ²⁶ Dete, nge Satan lụ dƳambi sunƳwe ne yotu ne ne nguru wene baka yotu ne ke bembe, a tí kè mbombu jonna na, yasi wete, a ta yambile. ²⁷ Mumọ tí yaka nyiņe ke tų wete ngabolo mbam yí wenjile meyasi mene kine pa kande biye nye woto nye, na nje wenjile meyasi mene na. Yo nde, nge nye si kande woto nye, a má nje wenjile meyasi me tų dylene yey.

²⁸ «Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Njambiye yakama tiko bomọ ne ngwete ke beya yasi hene te yi bo kele nè ke kwalọ lepi gbutu hene te yi bo yakama lepo sunƳwe ne nye ké. ²⁹ Yasi wete, mumọ hene e ta lepo lepi gbutu sunƳwe ne Kimọ Sisiņ, ko Njambiye tí tiko mọ te ne ngwete wete yeso na. Yo nde, mebeyọ mete ta diyo ke to ne kpo ne kpo.» ³⁰ Yesus lépi dete, keto bo dikima lepo nde, a ne beya sisiņ ke yotu.

Beman be Yesus, yo be nda?
(Mt 12; Lk 8)

³¹ Semọ semọ, e nyanƳwe ne Yesus bene beman dƳa diyo ke se tomo mumọ, na kè jeba nye. ³² NyanƳwe ngil bomọ bą metidyē linje nye. E bo lepe nye nye nde: «Bena, nyonƳwe ke se bene bemon, bo ke dita we.» ³³ E nye yensa nde: «Nda nyanmbē? Be nda beman bembē?» ³⁴ E nye kanje misi henje ne botu bete be bą metidyē linje nye baka lepo nde: «Ne bēna, nyanmbē nè beman bembē, bo baka! ³⁵ Yo nde, mumọ hene e kele yasi te yi Njambiye kwadye, mọ te manmbē ho dƳombu dylene ho nyanmbē.»

4

Kano ke kasi mọ bena mbeki
(Mt 13; Lk 8)

¹ Ke konje, e Yesus basidyē nye numbu ke tedya bomọ melepi me Njambiye ke gon nyanƳwe mato. NyanƳwe ngil bomọ nja wesidya ke keki ne. E nye bende wete landi diyo metidyē kete ke to duku. Ngil bomọ hene bą ke ngindi ke gon. ² A bą ke tedye bo budya meyasi ne nje mekano. Ke ngimo te yi nye bą ke tedye bo meyasi ké, e nye lepe nye bo nde: ³ «Ne lēngwe meto ke yasi te yi mi ta lepo ké. Wete mọ bena mbeki kwanma kè ngwan yí kè nyanje kwalọ. ⁴ Ke ngimo te yi nye bą ke nyanje kwalọ ké, e yiņa bale ke nje. E benon si nje dye yo. ⁵ Yiņa balma ke mbey te yi bą tandɛ metari kine budya gbela meneti kete na. E yo lo nedo, keto meneti tí be dimnate na. ⁶ Yasi wete, ke yeso ma panọ, e yo si nyolo soso, keto mekanƳil mete tí kume womaņa na. ⁷ Yiņa balma ke mbey te yi bą ne menƳombiya kete ké. E menƳombiya jų si ngangile yo, kwalọ te kine nye membumọ na. ⁸ Yiņa kwalọ nja balo ke kimọ meneti. E yo jų doko wumọ membumọ. Kwalọ te wete nya membumọ kamotati, e wete nye kamotan jọ kamọ wete, e wete nye ne gomay.» ⁹ Ke konje, e Yesus lepe nde: «Mọ te e ne meto te yi woko pe, a woku!»

¹⁰ Ke nye ma nje tika nyepo ké, e botu bete be bą ke keki ne baka, nè bejeke bene kamọ jọ yiņa diyē nye to kano te. ¹¹ E nye lepe nye bo nde: «Yo ndi wune yi Njambiye nya deti te yi duwe meyasi mete yi ma béki sodyate ne mbombu ke kasi *Kando Njambiye ké. Yasi wete, ke yi gbela bomọ, meyasi hene kwān ne nje mekano. ¹² Yo kwānƳangwe dete ke yan, né bo ben yasi senƳile kine duwe yasi te

yi bo beɲe ké na, né bo leɲgwe meto woko kine biye te yasi te yi bo woke ké na. Yo kélnaɲgwe dete, ma bo nje yeɲsa temo, ma Njambiyé nje tiko bo ne ɲgwete ke beya mekele man.»

¹³ Yesus nja kè mbombu lepo nye bo nde: «Yite nde, wune yeti ke woko to kano te na? Nge be nde, wune ti woke na, ne ta kelo nan yi woko ne to mekano hene? ¹⁴ Kwalo te yi mo bena mbeki nyanja ké, yo tedya melepi me Njambiyé. ¹⁵ Nje te yi yiɲa kwalo balma kete ké téfya botu bete be woke melepi me Njambiyé. Ke kɔɲte, *Satan nja nedo nje soɲe melepi mete yi nyinma ke temo yan ké. ¹⁶ Mbey te yi ba tande metari yi yiɲa kwalo balma kete ké téfya botu bete be woke melepi me Njambiyé, jaye yo nedo ne mesosa, ¹⁷ ma bo ti pa lo megata na. Deti sunna kol kikwe yeti na. Nge bo sangwa ne yiɲa mepoku ho tedye bo yiɲa mebone keto melepi me Njambiyé ké, o béɲa, bo jatidya kol ke beya nje. ¹⁸ Mbey te yi ba ne menɲombiya yi yiɲa kwalo balma kete ké téfya botu bete be woke melepi me Njambiyé, ¹⁹ yasi wete, kesa temo ke meyasi mete yi ɲgimo te yoko nè kasi kusuku te yi dike sebile temo bomo ké nè yiɲa mewobo ma si nyiɲe temo yan ɲgaɲgile melepi me Njambiyé. O béɲa, melepi me Njambiyé te yi bo wokuma ké ti kelo se yaɲa na. ²⁰ Ma kimo meneti te yi yiɲa kwalo balma kete ké téfya botu bete be woke melepi me Njambiyé jaye yo kwa wumo membumo. Wete ke nye kamotati, mbanja ke nye kamotan jo kamo wete, ma wete ke kè nye ne gomay.»

*Kano ke kasi lambo
(Lk 8 nɛ 11)*

²¹ Yesus ka sendi mbombu lepo nye bo nde: «Mumo kwénja ka

lambo nje bu mbe buse no ho bu tiko ke nji tan? 'A ti bon kase ke to tebel na? ²² Keto kine yaɲa te yi be soɲyate yakama diyo kine pundo puye na. Sendi, kine yaɲa te yi be soɲyate yakama diyo nde, bomo ti duwe na. ²³ Mo te e ne meto te yi woko ne pe, na woku!» ²⁴ E Yesus nje lepo sendi nye bo nde: «Wune diy ne soso ke yasi te yi wune woke ké. Njambiyé ta nye wune yasi beɲgwe ndi kiya doko mapi te yi wune yeke ne yasi kete nye beso ké. Ma a ta dokidye yiɲa yasi ke to te nye wune. ²⁵ Yo nde, bo ta dokidye yiɲa yasi nye mo te e me no ko. Ma pe yi yoko e kine yaɲa ko, bo ta soɲe ko mono yasi te yi nye no ké.»

Kano ke kasi kwalo te yi lo ju nyepo

²⁶ Yesus nja kè sendi mbombu lepo nde: «*Kando Njambiyé kwánɲaɲgwe nda yi mumo kè nyanje ne kwalo ke ɲgwan ké. ²⁷ Ke kɔɲte, ko a yaki ko a pem tu ne yeso, kwalo ke lo ne doko kine nde, nye ne ɲguru wene dukwe nda yi yo kwanja no ké na. ²⁸ Meneti ne ɲguru wene ke kelo nde, nyambi wum kande ke lonate kumo ke wumnate nje kumo ke ɲgimo te yi yo ta si tande deto ké. ²⁹ Ke yo si deto dete ké, o béɲa, ndana ndana a nya bo ke mesay, keto ɲgimo soɲna nyambi ke ɲgwan sima dya.»

Kano ke kasi wete mono mbumo

*nde mutar
(Mt 13; Lk 13)*

³⁰ Ke kɔɲte, e Yesus nje lepo sendi nde: «He yakama lepo nde, *Kando Njambiyé nda ɲge? He ta yekidye ba kwalo kano te yen yi yeko no? ³¹ Yo nda wete kwalo mono mbumo nde mutar yi bo bu yikile ke meneti ké. Mbumo te kwa yelo ke njoka mekwalo hene

te yi diye ke to meneti. ³² Ma yasi wete, ke bo si yikile yo ke meneti ké, yo kpál nje ju doko kwá kwaló menyinó hene, nye nyanḡwe mebo mete. Ǿ b́éḡa, benon má nje sumo metu man ke mebo mete jonna ke wukume te.» ³³ Yesus dikima kwá ne nje budya mekanó nda yike deke yi lepo ne melepi me Njambiyé nye bomó. A dikima nye mekanó saman te yi bo yakama biye to te. ³⁴ Yo nde, ko a tí lepina nye bo kiné nye kanó kete na. Yasi wete, a dikima nembé to meyasi hene nye bejéke bené ke ngimó te yi bené bo bé bepo ké.

Yesus ke tembidyé mbuku
(Mt 8; Lk 8)

³⁵ Ke kiya yeso te bekoko é Yesus lepe nye bejéke bené nde: «Wuse sábiḡwe nyanḡwe mató kè nginje te yoru.» ³⁶ É bo tike ngil bomó bu Yesus kwá no nedo ne landi te yi nye bá ke moyte kó. Yinja melandi bá sendi ke njon ne. ³⁷ Ndana ndana, é wete nyanḡwe mbuku dya. É mekumbo menda ke landi. É landi kandé dyena moroku. ³⁸ Yinori Yesus bá ne ke jakó ke to filo, ke meta me landi. É bo jeme nye lepo nde: «Yekele, hé ta giro ndana, 'yo yeti ke keló ne we yanja na?» ³⁹ Yesus jemiya hama ne mbuku lepo nye nyanḡwe mató nde: «Yo síy dete. We tí wati na.» É mbuku siye, é yasi hene yokwe bé ne te ne semyek. ⁴⁰ É Yesus nje lepo nye bo nde: «Keto nge yi wuné gwe wó dete ké? 'Yite nde, wuné yeti ke tikó temó ne mi na?» ⁴¹ Bo gwá wó budyate, sosu ne hirek. É bo dikí lepo tandé yan nde: «Yoko ba kwaló mó te nda yi gba mbuku nè nyanḡwe mató wokuna ne nye kó?»

5

Yesus ke soḡe beya mesisiḡ ke

yotu wete mbam
(Mt 8; Lk 8)

¹ Bo njá sabiye kumó ke nginje nyanḡwe mató ke meneti me botu bé Gerasa. ² Yesus piya ke landi yaka ne wete mbam ke wule ke menguku kome bo dikima pumbo bemun ké. A njá sangwa ne Yesus. Mbam te bá ne wete beya sisin ké yotu. ³ A dikima diyo ke menguku mete. Ko mumó wete ne wete tí bé ne deti te yi woto nye na, ko nè mekol me sumba. ⁴ Yo nde, bo dikima nye mepoka ke mekol mene woto nye ne mekol me sumba. Ko dete, a dikima pamó mekol me sumba leke mepoka ne ese ese. Mumó wete ne wete tí bé se ne deti te yi kuse nye na. ⁵ A dikima diyo tu ne yeso ke menguku menori nè ke to mekeki. A dikima diyo ndi kembi, ndi tendina yotu ne metari. ⁶ Ke nye ma kanje misi beḡe Yesus ke nje ne nan ké, é nye sedye kè kuse mebon ké mbombu wene ⁷ kembidya lepo ne men ke kwey nde: «Yesus te Momo Njambiyé te é kwanma meyasi hene ke kwey kó, sine we ne lepi te nda? Mi ke lepo nye we ke mbombu Njambiyé nde, we tí tedya mi mebone na.» ⁸ A lépi dete, keto Yesus lepima nye nye nde: «Beya sisin, pundó duwe ke yotu mbam kó.» ⁹ É Yesus diye nye nde: «Dino dyo nde nda?» É nye yensa nde: «Dino dyembe nde Nyanḡwe ngil, keto wuse ne buyo.» ¹⁰ É nye ngweta budyate ne Yesus nde, a tí lonjukwe bo ne poku meneti te yite na.

¹¹ Nyanḡwe kuru beabem bá ke dyena womete puló to keki. ¹² É beya mesisiḡ ngweta ne nye lepo nde: «Kenjikwe wuse ke kuru beabem bari, né wuse kè nyin ké yotu yan.» ¹³ É Yesus jaye. É beya mesisiḡ punde duwe ke yotu mbam kè nyinje beabem. Ndana,

ε kuru beabem siliye kumbo ne beya soko ne bibibi kè gwadya ke nyanḡwe matɔ bebiye mɔrɔku si gwe. Buyɔ yan kumma nda tomay yiba. ¹⁴ Ε botu βete βe βa ke bakidyε beabem baka sedye kamba kwā kè yekidyε kasi te ke nyanḡwe dya nè ke mɔnɔ medya. Ε bomɔ sutiye kè βeηε yasi te yi kwanḡnama ké. ¹⁵ Βo kā kumɔ kome Yesus βa ké. Ε βo βeηε mbam te ε βa ne beya mesisiη ne mbombu ke yotu kɔ ke diyo weynate ne melambo ke yotu, gba nye mɔ te ε βa ne ηgil beya mesisiη ke yotu kɔ. Ε bomɔ gwe wɔ budyate. ¹⁶ Βotu βete βe diyma ke mbey te baka yekidyε meyasi mete yi βo βeηma ké nye βo. Kande ke yi mɔ te ε βa ne beya mesisiη ke yotu kɔ kumɔ ke yi beabem. ¹⁷ Dete, ε botu baka nye numbu ke menḡweta ne Yesus nde, a kwāη londɔ ke meneti man. ¹⁸ Ke ηgimɔ te yi Yesus βa ke bendɔ landi ké, ε mbam te ε βa ne beya mesisiη ne mbombu ke yotu kɔ diye nye nde, a ke kwadye kwā bene nye. ¹⁹ Yasi wete, Yesus ti jaye na, a lepima nye nye nde: «Dukwe kè tɔ dyɔ sunḡwe botu βo, nɔ yèkidya meyasi hene te yi Baba Mbokɔ kelma ne we ké nye βo, yekidyε sendi nda yi nye gwā ne ηgwete wɔ ké.» ²⁰ Ndana, ε mbam kwā. Ε nye kande pelna yasi hene te yi Yesus kelma ke yotu ne ké ke nyanḡwe medya kama te yi βa ke meneti mete ké. Ε bomɔ hene ηgbakima.

Yesus ke womiye wete mɔnɔ ηḡɔndu.

Wete nyari ke kpoke numbu

*lambo Yesus
(Mt 9; Lk 8)*

²¹ Yesus kwanḡma ne landi yɔkwe ne kɔkɔ kumɔ ke ηginje te yɔru. Ε nyanḡwe ηgil bomɔ nje wesidyε ke kèki ne. A βa ke

ηḡindi ke ḡɔη nyanḡwe matɔ. ²² Ε wete kum mbanjo mewesidyε me Beyuden dya. Dinɔ dyene nde Yayrus. Ke nye ma kanε misi βeηε Yesus ké, ε nye nje βalo ke nji mekol mene ²³ ηḡweta budyate ne nye lepɔ nde: «Tiso mɔnmbε, mɔnɔ nyari ta gwe ndana! Inja kase meβo ke yotu ne, né kɔn ne siy, na ju.» ²⁴ Ε Yesus kwā bene nye. Nyanḡwe ηgil bomɔ βa ke βeηḡwe nye ne suk suk matima nye.

²⁵ Yinɔri wete nyari βa ke njoka ηgil, mekiyo βa ke lekwe nye, yo me ke masew kama jo yiba. ²⁶ A βeηma meβone budyate ke βeηḡwa budya botu βe nyeti kè nɔ. A kwanḡdya meyasi hene te yi βa nde, a jɔηnanḡwe nɔ ké, kɔ wokɔ mɔnɔ mekamna ne mbet na. Kɔn kpalma dɔkɔ dɔkɔ kè nɔ mbombu. ²⁷ A wokuma bomɔ ke lepɔ kasi Yesus. Ε nye kwā ne pulɔ kɔη bomɔ nyiηe moy ηgil kpoke lambo ne. ²⁸ Keto nya kɔ dikima lepɔ ke moy temɔ ne nde: «Nḡε mi kpoke ndi gbela lambo ne, kɔn mbe ta siyo.» ²⁹ Ndana ndana, ε mekiyo mete yi βa ke lekwe nye ké pesiye ke kiya mbey. Ε nye woke ke moy yotu ne duwe nde, kɔn ne siyma. ³⁰ Ndi ke kiya mbey sendi Yesus duwā nde, yiηa dɛti ne duwā ke yotu ne. Ε nye yeηsa ke njoka ηgil diye nde: «Nda kpokuma lambo mbe kɔ?» ³¹ Ε bejeke bene yeηsa nye nye nde: «We ke βeηε nde, bomɔ dεke ne suk suk ke matima we, ke kɔηte, we ke kpalɔ diye nde: «Nda kpoke mi?» » ³² Yesus kā mbombu ηgekila, na βeη mɔ te ε kelma yasi yinɔri kɔ. ³³ Nyari gwā wɔ ηḡwanḡwa, keto a duwā yasi te yi dyanḡma nye ké. Ε nye nje kuse meβoη ke mbombu Yesus lepɔ yasi hene te yi kwanḡnama ké nye nye. ³⁴ Ε Yesus nje lepɔ nye nye nde: «Mɔnmbε, tikina temɔ te

yi we nɔ ké jɔŋgwa we. Kwango ne te, kon yo siyma ne kpaya.»

³⁵ Yesus ba ndi ke lepina dete ké, yaka ne bomo ke wule ke tu Yayrus te kum mbanjo mewesidya me Beyuden nje lepo nye nye nde: «We njangwe sendi yekele ne nge, ngondu wo ti si gwe.»

³⁶ Yasi wete, Yesus wokuma lepi te pupu meto, e nye lepe nye Yayrus te kum mbanjo mewesidya me Beyuden nde: «We ti gwaki wo yana na, siya te ndi nde, tiko temo ke yembe.»

³⁷ Yesus ti jaye nde, wete mumo bengwe nye na, soŋe ndi Piyer ne Jak bene man wene Jan. ³⁸ E bo kwa kumo ke tu kum mbanjo mewesidya me Beyuden ko. E Yesus dole bomo ne ho, bana ba ke lelo kembidya ne kpe.

³⁹ E Yesus nyiŋe tu, lepo nye bomo nde: «Ho te yike yi wune kele ké, yo keto nge? Keto nge yi wune lele ke? Monosike ti gwe na, a ke jako.»

⁴⁰ E bo nyete nye. Dete, e nye punje bo hene kenje se. E nye bu ndi sangwe ne mono ne nyangwe ne mono ne botu bete be nye nja bene bo baka nyiŋe nɔ ke mbey kome mun monosike ba ké. ⁴¹ E nye biye monosike ke bo lepo nde: «Talita kumi!» Yite nde: «Mono ngondu, mi ke lepo nye we nde: Tema.» ⁴² E mono ngondu teme ndi ne nget ke kiya mbey nye kol ke kendi. A ba ne mesew kamo jo yiba. E bo ngbakima budyate. ⁴³ E Yesus lepe nye bo nde, kpe, mumo ti dukwe yasi te yi kwanama ké na. E nye nje lepo nde, bo nyeki monosike medye.

6

Botu be Nasaret yeti ke tiko temo

*ke yi Yesus na
(Mt 13; Lk 4)*

¹ Yesus punduma womete kwa ké ke dya dyene. E bejeko bene

bengwe nye. ² Ke yeso *Saba ma dya ké, e nye kande tedia bomo melepi me Njambiye ke mbanjo mewesidya me Beyuden. Budya botu bete be dikima lengwe meto ke yasi te yi nye ba ke lepo ké ngbakimama. E bo diki lepo nde: «Mbam te yoko kwedyangwe yike we? Njel dyanɔ te yike wula nye we? Ma deti kelna kwalɔ nyangwe mekele mete yike wula ba nye we? ³ A yeti kapinda, monɔ Mariya na? Yeti man ne Jak ne Yosés ne Yude ne Simón na? Sine bedyombu yeti waka na?» Ma pe yan, bo benma nde, a ba yasi te yi jatidya bo kenje ke beya nje. ⁴ Yasi wete, e Yesus lepe nye bo nde: «Bo ti luksa mo punja melepi me Njambiye ke dya dyene, ke njoka bejadye bene ho ke moy kando dyene na. Bo luksa ndi nye ke yiŋa membey.»

⁵ Dete, yo kelma nde, a ti kel yiŋa nyangwe mekele womete na. A kasa ndi mebo ke yotu bana botu bekɔn ne mbet sidye mekɔn man.

⁶ Yesus ngbakimama keto bo ti tike temo ke yene na. Ke konje, e nye kwa kendo sangwe medya mete yi ba ke poku te yite ké, tediye bomo melepi me Njambiye.

Yesus ke tomo bejeko kamo jo yiba

*kenje ke lepina Kimɔ Tom
(Mt 10; Lk 9)*

⁷ Ndana, e Yesus jeba bejeko bene kamo jo yiba kande tomna yan yiba yiba. A nya bo deti te yi soŋe beya mesisiŋ ke yotu bomo. ⁸ E nye lepe nye bo nde, kpe, bo ti biya yana kwa nɔ na, soŋe ndi tongolo. Bo ti biya ko medye ko kobiye ko mono lito moni bakidye ke jon na. ⁹ Ndi nde, bo yakama lenje menakala, ma mumo ti dokidya lambɔ yiba ke yotu kwa nɔ na. ¹⁰ Ke konje, e nye lepe nye bo nde: «Tu hene

te yi wunε ta nyiηε ya te, wunε d̄iy ndi womete kumɔ ke ηgimɔ te yi wunε ta kwā ké. ¹¹ Ma ηγε wunε kumε ke yiηa mbey nde, bomɔ t̄i b̄y wunε kimote ho woko melepi mun na, ne wunε kwāη womete. Kome wunε ta teme ȳi kwā ké, nè wunε k̄utu ηgbutu te yi ndama ke mekol mun ké ȳi tedye bo nde, bo kelma beyate.» ¹² Bo temma kwā ȳi k̄e pele melepi me Njambiyε nye bomɔ nde, bo ȳηsanygwe temɔ. ¹³ Bo soηma beya mesisiη budyate ke yotu bomɔ, lombe mutɔ ke yotu budya botu bekɔn ȳi sidye ne mekɔn man.

*Kasi s̄oη Jan
(Mt 14)*

¹⁴ Kumande Herod wokuma kasi Yesus, keto d̄ino d̄yene b̄a ke wumɔ budyate ke membey hene. Bo d̄ikima lepɔ nde: «Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku womiya ke njoka bemun, yori yi nye be ne d̄eti te yi kelo nyangwe meyekambiyε te yike ké.» ¹⁵ Baηa bomɔ d̄ikima lepɔ nde: «Yo Eli.» Baηa nde: «Yo ndi wete mɔ punja melepi me Njambiyε nda botu be punja melepi me Njambiyε hene.» ¹⁶ Yasi wete, ke Herod ma woko meyasi mete yi Yesus d̄ikima kelo ké, ε nye lepε nde: «Gba Jan te yi mi lepima nde, bo p̄ēsi to ne kɔ, yo nye womiyε.» ¹⁷ Yo nde, Herod ne ηguru wene tomma bomɔ k̄e biye ne Jan nye ke jɔbo kwā woto nye. Herod kelma d̄ete, keto nye Herod sukuma Herodiyas te nya maη wene Filip ke mebo mene b̄y nye ne megwaki. ¹⁸ ε Jan d̄iki lepɔ nye nye nde: «Yo ti yaka nde, bon̄gɔ nya mɔη ne megwaki na.» ¹⁹ Dete, ε Herodiyas bakidyε ηgɔl te ke temɔ sun̄gwe ne Jan, s̄a nje te yi wo nye. Ma yasi wete, a gɔsuma nje te den̄gɔ, ²⁰ keto Herod b̄a ke kamba Jan. A duwā nde, Jan b̄a ne ηgben̄ kine mejoso ke yiηa yasi

na. Herod b̄a ke kambidya ne nye budyate. Men̄gimɔ hene te yi nye woke yasi te yi pun̄de ke numbu Jan, a d̄ikima d̄iyɔ sosu ne ham, ndi nde, a b̄a ne mesosa ȳi woko meyasi mete yi Jan d̄ikima lepɔ ké.

²¹ Wete yeso ε yiηa kimo ηgimɔ d̄yā ke yi Herodiyas. Yo b̄a ke ηgimɔ te yi Herod b̄a ke kelo jeso yeso jariki ne ké. A kelma nyangwe dina jeba ne nyangwe bekum bene nè bekum besɔja nè kpasa bomɔ be men̄eti me Galile. ²² Diyɔ ké, ε ηgɔndu Herodiyas nyiηε t̄y b̄olo jeso. ε yo biye temɔ Herod nè botu bete be b̄a ke mbey medye bene bo baka. ε kumande Herod lepε nye ηgɔndu nyari nde: «Diya mi yasi hene te yi we kwadyε, mi ta nye we yo.» ²³ Herod kinjama yotu lepɔ nye nye nde: «Yasi hene te yi we ta diyε, ko ηge, mi ta nye we yo. Ko beko nde, mi p̄ēsi men̄eti mete yi mi name ké ke bembe b̄y pel te wete nye we, mi ta kelo.» ²⁴ Mɔno nyari punduma k̄e dolo nyangwe lepɔ nye nye nde: «Mi diya ba ηge?» ε nye yeηsa nde: «Diya to Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku.» ²⁵ ε nye yokwe beke beke nyiηε t̄y k̄e nedɔ ke yi kumande Herod lepɔ nde: «Mi kwadyikwe nde: Nyeko mi to Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku ndana ndana waka ke moy pan.» ²⁶ Yo nya kumande Herod ηgambi budyate, ma keto a sima kinja nè keto mberi misi me botu bete be nye jebama baka, a t̄i kwadyε pitidyε numbu se na. ²⁷ Dete, ε nye tome wete soja te ε bakidyε nye kɔ nedɔ lepɔ nde, a kwāη beke beke yokwe ne to Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku. ²⁸ ε soja kwā kumɔ ke t̄y jɔbo pesɔ to Jan nye ke moy pan d̄yā nɔ kan̄e nye ηgɔndu nyari. ε nye nje kan̄e nye nyangwe wene. ²⁹ Kε bejεke be Jan ma woko kasi te ké, ε bo k̄e

bù munj nè kè pumbò.

Yesus ke nye bomò tomay

yitan medye

(Mt 14; Lk 9; Jh 6)

³⁰ Botu be tomun be Yesus nja yòkwè, ε bo nje wesidya ke keki nè. Bo yekidya meyasi hene te yi bo kelma nè yi bo tedya ké nye nye. ³¹ Ε Yesus lepe nye bo nde: «Wune njáki wonga tande yun, né wuse kwà kè ke mbey te yi kine bomò kete ké, né wune pa wedya ne mbet.» A lépi dete, keto bomò bā ke nje dúwe nè gbiti gbiti, ngimò te yi bo ta dye ne mɔnɔ yaná tĩ be na. ³² Dete, ε bo kwà nè landi yí kè ke yija mbey te yi bā nè senjenje kine bomò kete ké. ³³ Ko dete, budya bomò semma bo ke kwà, ε bo duwe bo. Ε bomò sutiye ke medya hene pesa kol nè kol beke beke kande kumò nè bo ke mbey te yi bo kè kete ké. ³⁴ Ke Yesus ma piye ke landi ké, a béja nyanngwe ngil bomò ke. Ε nye gwe ngwete yan budyate, keto bo bā nda besam bete be kine mɔ bakidya yan baka. Ε nye kande tedya yan budya meyasi. ³⁵ Bekoko sima dya, ngimò ma kwà budyate, ε bejeki be Yesus kè ke keki nè lepo nde: «Waka kongor, ngimò sima kwà sendi budyate. ³⁶ Tiko, né bo kwà kè ke melunde nè ke medya mete yi ke poku te yi waka ké, né bo kè bom yasi te yi bo yakama dye.» ³⁷ Ε Yesus yenja nye bo nde: «Ndi gba wune nè nguru wun nyêki bo medye.» Ε bo nje yenja nye nye nde: «Wuse bôn ka ndi moni te yi yakama gbo mɔ mesay ke meyeso mesay gomay yiba ké kè bomò nè medye nje nye bo?» ³⁸ Ε Yesus diye bo nde: «Wune ne mampa ninjo? Wune pân kè beje.» Ε bo kwà kè dita yòkwè nje lepo nde: «Yo nè mampa yitan nè benjanjo yiba.» ³⁹ Ε nye lepe

nye bo nde, bo lépi nye bomò hene nde, bo diy diyò nè menjon mete ke to membunjo. ⁴⁰ Ε bomò kwà diyò nè menjon mete, bāja kamotan kamotan, bāja gomay gomay. ⁴¹ Ε nye nje bù mampa yinori yitan nè benjanjo benori yiba kanje misi kenje kwey nye Njambiyè wosoko. Ke konje, ε nye nje leke yo kanje nye bejeki bene, né bo kabi nye ngil bomò. Ε nye kabe sendi benjanjo benori yiba yaka nè bo hene. ⁴² Bomò hene dyenama dito. ⁴³ Ε bo nje wesidye bukwe mampa nè bukwe njanjo tonje memako kamò jo yiba. ⁴⁴ Ke njoka botu bete be dyenama baka bembam nè bembam kumma bomò tomay yitan.

Yesus ke kendo ke to duku
(Mt 14; Jh 6)

⁴⁵ Ndana ndana ke konje ké, ε Yesus lepe nye bejeki bene nde, bo bēndi landi kande sabiye kè nginje te yoru ke pulo Betsayda, na pa tika lepo nye ngil bomò nde, bo síki dúwe. ⁴⁶ Ke ngil ma si kwà ké, ε nye kwà bendò keki yí kè ngweta nè Njambiyè. ⁴⁷ Tu yinjama dolo bejeki nè landi ke bembe sombu, ndi Yesus tikama nyepò ke ngindi. ⁴⁸ Yesus bejema nde, bejeki ke sangwa nè mebɔne budyate yí dukò nè landi, keto bo ke kè, pupò ke nje njako ke mbombu yan mata bo. Ke poku njenameno, ε Yesus kande kendi ke to duku kè nɔ pulo yan. A diyma kwà bo kwanjo. ⁴⁹ Ke bo ma beje nye ke kendo ke to duku ké, ε bo take nde, yo ablasa. Ε bo kande kembi. ⁵⁰ Bo hene bejema nye, ε bo gwe wɔ budyate. Ndana, ke Yesus ma beje dete ké, ε nye bete men kenje bo lepo nde: «Nε tĩ kambi na, yo mi, nè tĩ gwaki wɔ na.» ⁵¹ A kà kè dolo bo bendò landi. Ε pupò siye. Ε bo ngbakima budyate.

52 Bo ngbakimama, keto bo ti biye to yasi te yi kwanɲama ke meyekambiyɛ mete yi nye kelma yi nye ne bomɔ mampa ké na. Bo ti biye to te na, yo nde, metemo man bɔ ne keskere.

53 Bo sabiya nyanɲwe matɔ kumɔ nginɲe te yoru ke meneti me Genesaret kwa bendɔ ngindi.

54 Ndi ne piya te yi bo piya ke landi ké, ε bomɔ duwe nde, yo Yesus. 55 ε bo kè ke poku te yinɔri hene, kande sobuna botu bekɔn ke metan kè nɔ ke mbey hene te yi bo wokuma nde, a kete ké. 56 Ke mbey hene te yi nye nya kol kete, ko ke monɔ meɲya ko ke nyanɲwe meɲya ko ke melunde, bo dikima bɔ botu be kɔn nje tiko ke membey mete yi bomɔ dikɔ wesidya kete ké. ε bo dikɔ ngweta ne nye nde, a jáya nde, botu bekɔn kpôka ndi gbela numbu lambɔ ne lalɛ. Dete, baka hene be kpokuma numbu lambɔ ne, mekɔn man siyama.

7

Befarisɛ nè kasi metumbu me

bebaba ban
(Mt 15)

1 *Befarisɛ nè banja botu be ketina meyasi be wulma Yerusalem baka nja wesidya ke kɛki Yesus. 2 Bo beɲma banja bejɛke bene ke dyena ne meɔo mete yi kpokuma yiɲa yaɲa te yi nye sembo ké. Yite nde, bo ti weye meɔo na. 3 Yo nde, Befarisɛ ko Beyuden hene ti dyenanɲwe kinɛ pa weye meɔo kimɔte, beɲɲwe mekele mete yi wulma ne besanɲbambɔ ban ké na. 4 Sendi, ke bo yɔkwe ke moy sɛ, bo yeti ne deti te yi dyena kinɛ pa weya na. Bo sendi ne budya yiɲa mekele mete yi bo bakidye yi wulma ne betomba nda weyna mepelo nè membe nè mejɔle mete yi sumba nè metan.

5 ε Befarisɛ nè botu be ketina meyasi diye Yesus nde: «Keto nge yi bejɛke bo ti beɲɲwe mekele mete yi wulma ne besanɲbambɔ busu ké? Keto nge yi bo dyena ne meɔo mete yi kpokuma yiɲa yasi te yi nye sembo ké?» 6 ε nye yeɲsa nye bo nde: «Wune botu be likisi! Lepi te yi Esayi te mo punja melepi me Njambiyɛ lepima ke kasi yun ké bɔ gbakasi. Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Botu baka kán mi ke kondɔ numbu, yasi wete, temɔ yan londunate ne mɔi ne mi. 7 Kannate yi bo kanɛ ne mi ké gba gbelate. Bo téɲya ndi meyasi mete yi wule ke pesina te yi bomɔ.» 8 Wune ke tiko membonɲa me Njambiyɛ kpalo bakidye mekele mete yi wulma ne betomba ké.» 9 A ka mbombu lepɔ nye bomɔ nde: «Wune ke kombile paye membonɲa me Njambiyɛ, né wune nje bakidye mekele mun yi wune ma wúla nɔ ké. 10 Ma Moyisi lepima nde: «Jeso sanɲwe bene nyonɲwe.» Sendi: «Yɔko ε ta lepina beyate ne sanɲwe ho ne nyanɲwe, bo wôku nye.» 11-12 Ma ke yun, wune lépi yun nde: «Nge mumɔ lepe nye sanɲwe ho nye nyanɲwe nde: Korban, yite nde: «Yasi te yi mi diyma kame ne we ké, mi sima si nye Njambiyɛ yo ne sadaka.» Ke yite, wune lépi yun nde, a tɔ kama se sanɲwe ho nyanɲwe na. 13 Dete, wune ke lɔ lepi te yi Njambiyɛ wule ke mekele mete yi wune tembidiya kande ne betomba ké. Ma wune ke kè mbombu yi kelo yiɲa budya kwalɔ mekele nda yite.»

Yasi te yi bekidye mumɔ ké
(Mt 15)

14 Ke kɔnɲe, ε Yesus jeba ngil wolo lepɔ nye bomɔ nde: «Wune hene lɛɲɲwe metɔ yi wokɔ lepi ké. 15 Kinɛ yaɲa wete ne wete yakama wule sɛ kè ke moy mumɔ kelo nde,

a bêki ne sembo na. Yasi wete, yo yasi te yi wule ke moy mumo ké yakama kelo nde, a bêki ne sembo. ¹⁶ Nge mumo be ne meto te yi woko pe, na woku.»

¹⁷ Ke nye ma kwa nyinje tu be ndi nye bene bejeki bene ne nan ne ngil bomo ké, e bejeki diye nye mediyan ke kasi kano te. ¹⁸ E nye lepe nye bo nde: «Yite nde, wune sendi, wune yeti ne dyano na? 'Ne ti woke nde, kine yaja wete ne wete yakama wule se ke ke moy mumo kelo nde, a bêki ne sembo na? ¹⁹ Keto yo ti ken ke temo ne na, yo ken ke moy, ke kante, a ma nje ke nyako yo ke mbon.» Yesus ke kwadye tadye komete nde, medye hene kimote. ²⁰ A nja ke mbambu lepo nde: «Yasi te yi punde ke moy mumo, yo yite kele nde, a bêki ne sembo, ²¹⁻²² keto beya metake hene wula ke moy yotu, ke moy temo mumo, yo kwalo kelna mewanja hene te te yi mumo yakama kelo. Yo kasi megubo ne kasi wona bomo. Yo kasi nyena temo ke meyasi ne kelna beya meyasi. Yo kasi bonna yasi ne nje masebila ne kasi kelna mekele me memi ne kasi beya temo ne toyna beso ne bendidya yotu ne kelna yasi ne yaw yaw. ²³ Beya meyasi menori hene wula ke moy yotu kelo nde, a bêki ne sembo.»

Wete ngondu Kanan ne bibina temo

ke yi Yesus

(Mt 15)

²⁴ Yesus tamma ke meneti me Genesaret womete kwa ke ke meneti me Tir. E nye kwa nyinje ke mbanja tu, yasi wete, a ti kwadye nde, bomo dukwe na. Ko dete, a ti be ne deti te yi soma kine nde, bomo dukwe na. ²⁵ Wete nyari ba ne ngondu wene ne beya sisinje ke yotu. Ke nya ko ma woko kasi Yesus ké, e nye nje

balo ke nji mekol mene. ²⁶ Nya ko ti be ngondu Yuden na, a ba ngondu Fenisi ke meneti me Siri. A ngwetama ne Yesus nde, a dudya beya sisinje sonje ke yotu mono wene. ²⁷ E Yesus lepe nye nye nde: «Pa tiko, ne bonosike pa dyena ditu, keto yo yeti kimote nde, bo bonje medye me bonosike nje bete nye bono bemiye na.» ²⁸ E nyari yensa nye nye nde: «Nyangwe Kumande, yo gbate dete. Ma yasi wete, bono bemiye diy ndi lale ke nji tebel yi dye membulma medye mete yi bale wule ke mebo me bonosike ké.» ²⁹ E Yesus lepe nye nye nde: «Keto we yensama kimote, dete dukwe, beya sisinje ma duwe ke yotu mono wo.» ³⁰ Ke nye ma duwe kumo tu ké, a dol monosike metinengwe ke tan, beya sisinje ma pundo duwe ke yotu ne.

Yesus ke bute meto me wete mbam

³¹ Yesus nja teme wolo ke meneti me Tir kwa ne Sidon lajsa meneti mete yi nyangwe medya kamo diye kete ké. E nye kwa kumo ke nyangwe matu Galile. ³² Bo bonma wete mbam ne dibina meto nje no ke yene. Mbam te ti be ke lepina kimote na. E bo ngweta ne Yesus nde, a kasiwe mebo ke yotu ne. ³³ E Yesus jise ne nye ke ngil bomo ke ne nan nyinje menyey mene ke meto mene sa meseri ke bo ne kpoke ne dyem mbam. ³⁴ E Yesus kanje misi kenje kwey pidye sosu lepo nye nye nde: «Efata!» Yite nde: «Butunangwe!» ³⁵ Ndana ndana, e meto me mbam futuna, e dyem ne wunjiye, e nye kande ndapi ne kpelele. ³⁶ E Yesus lepe nye bo nde, kpe, bo ti yekidya nye mumo na. Ko beko dete, yo ke ngimo te yi nye gaye bo, yo ke ngimo te yite yi bo pele kasi te ke no mbambu. ³⁷ Bo ngbakimama

budfyate lepo nde: «Yasi hene te yi nye kele ké gba kimote. A ke kelo nde, gba botu bete be ne dibina meto baka woku pe, kelo sendi nde, botu bete be ti be ke tapita baka tâpitanḡwe.»

8

Yesus ke nye bomo tomay

yini medfy

(Mt 15)

¹ Ke ngimo te yite nyangwe ngil bomo nja wesidya wolo ke keki Yesus. Yasi wete, bo ti be ne yanja te yi bo ta dye na. E Yesus jeba bejeka bene lepo nye bo nde: ² «Mi ke gwe ngwete ngil botu baka budfyate, keto yo me ke muka metu yitati yi bo waka ke keki mbe ké. Ma yasi te yi bo ta dye yeti. ³ Nge mi lepe ndana nde, bo dukwe ne nja, wum ta hadye bo ke nje, keto banja ke njoka yan wulma ne nan nje no.» ⁴ E bejeka bene pitidye lepo nye nye nde: «Wuse waka ke kongor, he ta kelo nan yi nye ne bomo medye nde, bo dyaki dito?» ⁵ E Yesus diye bo nde: «Wune ne mampa ningo?» E bo yensa nde: «Yitan jo yiba.» ⁶ E nye lepe nye bomo nde, bo diy diy ke meneti. E nye bu mampa yitan jo yiba ke, nye Njambiyé wosoko leke yo nye bejeka bene, né bo kè kabi nye bomo. E bo bu kè kabò nye ngil bomo. ⁷ Bo ba sendi ne bono benjanjo ne mbet. E nye nye Njambiyé wosoko nje lepo nye bejeka bene nde, bo kèn kabò yo sendi nye bomo. ⁸ Bomo dyenama dito. E bo nje wesidye mebukwe mete tonje memako yitan jo yiba. ⁹ Bo ba nda bomo tomay yini. Ke konje, e Yesus lepe nye bomo nde, bo siki duwe.

Yesus ke lepina ke kasi Befarisé
(Mt 15)

¹⁰ Kine kiko ké, e nye bende landi bene bejeka bene kwà kè ke meneti me Dalmanuta. ¹¹ Diyó ké, e *Befarisé dya kande metando bene be Yesus. Yi bofe ne nye, bo diyama nye nde, a tédya bo wete mayekambiyé yi wule ke dyobo, né bo beḡ. ¹² E Yesus njime ke temo lepo nde: «Keto nge yi botu be ngimo te yoko diyé wete mayekambiyé ké? Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Ko bo ti beḡe mayekambiyé wete ne wete na.» ¹³ Ke konje, e nye ngbese bo bendo landi sabiyé kè nginje te yoru.

¹⁴ Bejeka lensama kine bu mampa budfyate na. Ma bo ba ndi no wete ke moy landi. ¹⁵ E Yesus kombile lepo nye bo nde: «Wune diy gba ne soso ne nḡa te yi *Befarisé nè nḡa te yi Herod.» ¹⁶ E bejeka diki sa to lepi te tande yan take nde, yo keto bo ti bu mampa budfyate na. ¹⁷ Yesus duwa yasi te yi ba ke kwanja ké. E nye lepe nye bo nde: «Keto nge yi wune take nde, mi lépi dete, keto wune ti bu mampa budfyate ké? 'Yite nde, kumo ndana wune ti pa be ne dyanò na? 'Wune ti pa biye to meyasi kumo ndana na? 'Metemo mun ndi ka ne keskere? ¹⁸ 'Misi te yi wune no ké, wune yeti ke beḡna na? 'Meto mete yi wune no ké, wune yeti ke woko ka pe na? 'Ma yite nde, wune kine dyonḡo yi take ne meyasi na? ¹⁹ Kome mi lekima mampa yitan nye bomo tomay yitan ké, wune nja wesidye mebukwe mete tonje memako ningo?» E bo yensa nye nye nde: «Kamo jo yiba.» ²⁰ «Ma kome mi lekima mampa yitan jo yiba nye bomo tomay yini ké, wune nja wesidye mebukwe mete tonje memako ningo?» E bo yensa nye nye nde: «Yitan jo yiba.» ²¹ E nye nje lepo nye bo nde: «'Wune ti pa biye ndi to te

na?»

Yesus ke bute misi me wete mbam

²² Bo nja kwā kumō ke Bet-sayda. E homo bɔ wete mō dɔbina misi nje nō ke yi Yesus ŋgweta ne nye nde, a kpōka nye. ²³ E nye biye mō dɔbina misi ke bō jise ne nye ke moy dya. Ke kōnte, e nye sa meseri lōmbe ke misi me mō dɔbina misi kase bō ke yotu ne diyē nye nde: «We ke beŋe yiŋa yasi?» ²⁴ E mō dɔbina misi ŋgekila lepō nde: «Mi ke beŋe bomō. Mi bēŋa bō nda mejeti, yasi wete, bō ke kendo.» ²⁵ Ke kōnte, e nye basidye kase bō ke misi me mō dɔbina misi. Ke nye ma beŋe yasi ne ŋgoŋ ké, e misi mene butuna, e nye kande beŋna yasi hene ne ŋgelele. ²⁶ E Yesus lepe nye nye nde: «We tɔ yōkwe se nyiŋe moy dya na, dɔkwe kē tɔ dya.»

*Piyer nde, Yesus nye Krist
(Mt 16; Lk 9)*

²⁷ Yesus nja kwā bene bejeke bene kē ke pōku medya mete yi Sesare te yi Filip. Piŋō te yi bō bā ke kendi ké, e nye diyē bō nde: «Bomō lépi nde, mi nda?» ²⁸ E bō yeŋsa nde: «Baŋa lépi nde, we Jan te mō tōpuna bomō ke mōrōku. Baŋa nde, Eli. Baŋa sendi nde, wete mō punja melepi me Njambiyē nda bari.» ²⁹ E nye nje diyē bō nde: «Ma ke yun, wune lépi ba nde, mi nda?» E Piyer yeŋsa lepō nye nye nde: «We *Krist!» ³⁰ E Yesus lepe nye bō nde, kpe, ko bō tɔ lepi dēte nye wete mumō na.

Yesus ke lepō kasi sōŋ ne

*nè womiya ne
(Mt 16; Lk 9)*

³¹ Ndana, e Yesus kande tedya yan meyasi lepō nde: «Yo kponate nde, *Mōnō mumō sāŋgwawŋwe ne mebōne budyate. Betomba be dya nè bekum be botu be ketina

meyasi nye Njambiyē nè botu be tedya membonga ta seŋe nye. Yo kponate sendi nde, bō ta wo nye, a má nje womiyē ke metu yitati.» ³² Yesus bā ke lepō melepi menori ne gbas gbas. E Piyer bɔ nye kē nō ne nan kande gayna ne. ³³ Yasi wete, e nye yeŋsa beŋe bejeke bene benō ne Piyer lepō nye nye nde: «*Satan, lōndō ke kēki mbe, keto metake mō yeti wete ne yi Njambiyē na, yo metake mete yi bomō!»

³⁴ Ke kōnte, e nye jeba ŋgil bomō nè bejeke bene lepō nye bō nde: «[ŋ]ge mumō kwadye beŋgwe mi, a tɔ bōŋ yotu ne nde, yo yan na. A sōba kroa ne beŋgwe mi, ³⁵ keto mumō hene e kwadye kambidya ne jōŋgwe dyene ne ŋgom ŋgom kō ta dɔmbidye yo. Ma yōkō e ta dɔmbidye jōŋgwe dyene keto mbe nè keto Kimō Tom kō ta be ne jōŋgwe. ³⁶ Ma ŋge mumō si namō meneti maka hene, nje dɔmbidye jōŋgwe dyene, yo má nje kame nye ŋge? ³⁷ Yo kwalo yasi te nda yi mumō yakama nye ke numbu jōŋgwe dyene kō? ³⁸ Yo nde, mumō hene e ta gwe njon jayna mbe nè jayna melepi membe ke mbōmbu botu be muka be tume kōŋ ne Njambiyē jōŋna ke mebeyō baka, *Mōnō mumō ta gwe sendi njon wene kome nye ta nje ke moy meluksa me Saŋgwe bene pupuna bejaki be Njambiyē.»

9

¹ Yesus ká mbōmbu lepō sendi nye bō nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Ke njoka botu bete be diyē ndana waka baka, baŋa tɔ gwe kine pa beŋe nda yi *Kando Njambiyē ta nje nō ne nyawŋwe ŋgunɔdye ké na.»

Yotu Yesus ke senjo ke nyawŋwe

*mejasi me Njambiyē
(Mt 17; Lk 9)*

² Ya metu yitan jo wete ke kɔŋte, ε Yesus bu Piyer nɛ Jak nɛ Jan kwɔ bɛnɛ bo bɛpɔ kɛ nɛ nan kɛ wete nyanɔwɛ keki. Kumɔ mate, ε yotu nɛ senjɛ ke misi man. ³ Mɛlambo mɛnɛ kpalma panɔ nɛ nɔɔy nɔɔy nɔɔy wumɔ nɛ mboŋ mboŋ. Kine mumɔ wete nɛ wete ke to mɛnɛti yakama weyɛ lambɔ, yo mɔ wumɔ nda yite na. ⁴ Bo sɛm semɔ, Eli bɛnɛ Mɔyisi baka kɛ nyɛ mɛsimɔ bɛnɛ bɛ Yesus. ⁵ ε Piyer lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Yekele, yo kimɔtɛ nde, wusɛ dɔy waka. Hɛ sɔm mɛbala yitati, wɔ wɛtɛ, ε Mɔyisi wɛtɛ, ε Eli wɛtɛ.» ⁶ Piyer lɛpi dɛtɛ, keto a tɔ bɛ kɛ duwɛ yasi te yi nyɛ yɔkanɔwɛ lɛpɔ kɛ na, keto wɔ kwanɔma bo. ⁷ Wɛtɛ kulutu nɔɔ dɔbidɔyɛ bo. ε wɛtɛ mɛn wulɛ kɛ mɔy kulutu lɛpɔ nde: «Yɔkɔ mɔnmbɛ, sɔŋ temɔ mbɛ, wunɛ wɔkunɔwɛ nɛ nyɛ.» ⁸ Kɛ bɛjɛkɛ ma kanɛ misi nɔɔkɛkɛ kɛ kɛki yan kɛ, bo tɔ bɛnɛ se wɛtɛ mumɔ na, ndi Yesus nyɛpɔ bɛnɛ bo.

⁹ Ndana, kɛ nɔɔgimɔ te yi bo bɔ kɛ piyɛ wulɛ ke to keki kɛ, ε Yesus kidɔyɛ bo nde, kpɛ, bo tɔ yekidɔya yasi te yi bo bɛnɔma kɛ nyɛ mumɔ na, bo ta disɔ yekidɔyɛ, yite *Mɔnɔ mumɔ womiya kɛ njɔka bɛmunɔ. ¹⁰ Bo bɔkidɔya lɛpi yinɔri nɛ gbɔl kɛ temɔ, ε bo diki diyna tandɛ yan nde: «Kasi womiyatɛ kɛ njɔka bɛmunɔ, yite lɛpi ba nɛ nɔɔgɛ?» ¹¹ ε bo diyɛ nyɛ nde: «Kɛto nɔɔgɛ yi botu bɛ ketina mɛyasi lɛpɛ nde, Eli ta pa kandɛ nɛ dɔn kɛ?» ¹² ε nyɛ yɛnɔsa nyɛ bo nde: «Yo gbate nde, Eli ta kandɛ nɛ yɔ nɛ kɔmbɛlɛ mɛyasi hɛnɛ tikɔ kɛ mbɛy te.» ε nyɛ kɛ mbɔmbu lɛpɔ nde: «Ma nan yi yo ketinate kɛ kasi *Mɔnɔ mumɔ nde, a ta sanɔwɛ nɛ mɛbɔnɛ budɔyatɛ, bɔmɔ mɔ yɛliyɛ nyɛ kɛ?» ¹³ Ma mi kɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ nde: Eli ma nɛ, ε bɔmɔ keɛ yasi te yi bo kwadɔya kelɔ kɛ nɛ nyɛ. Bo kelma nda yi bo bɔ ketinate kɛ

kasi nɛ kɛ.»

Yesus kɛ sɔŋɛ bɛya sisin kɛ yotu

wɛtɛ mɔnɔ mbam
(Mt 17; Lk 9)

¹⁴ Kɛ bo ma wuta nɛ bɛjɛkɛ te bari kɛ, bo dɔl nde, nyanɔwɛ nɔɔl bɔmɔ nɛ botu bɛ ketina mɛyasi sima litɔ bo tikɔ kɛ bɛmbɛ. Bɛnɛ bo bɔ kɛ nyɛ meso. ¹⁵ Kɛ nɔɔl bɔmɔ ma kanɛ ndi misi dɛkɛ bɛnɛ nɛ Yesus kɛ, ε bo nɔɔbakɛmɛ sutiye kɛ nyɛnɔ nyɛ. ¹⁶ ε Yesus diyɛ bo nde: «Wunɛ bo nyɛki meso keto yasi te nda?» ¹⁷ ε wɛtɛ mbam te ε bɔ kɛ mɔy nɔɔl kɔ yɛnɔsa nyɛ nyɛ nde: «Yekele, mi bɔnɔma mɔnmbɛ nɛ nɔ kɛ yo, a nɛ wɛtɛ bɛya sisin kɛ yotu yi keɛ nde, a tɔ tapitanɔwɛ na. ¹⁸ Mbɛy hɛnɛ te yi nyɛ kwadɔyɛ dindɔ nyɛ ketɛ, a kɛ bɛtɛ nyɛ kɛ mɛnɛti nɛ wɛnɔ. ɔ bɛnɔ, mɛwuru kɛ pundɔ nyɛ kɛ numbu nɛ pukam pukam, a mɛ kɛ nyambɔ mɛsɔ, yotu ma si dɛtɛ nɛ kanɔgata. Mi nɔɔwɛtama nɛ bɛjɛkɛ bo nde, bo dɔɔɔya bɛya sisin te sɔŋɛ kɛ yotu nɛ. Yasi wɛtɛ, ε bo sudɔyɛ.» ¹⁹ ε Yesus yɛnɔsa lɛpɔ nyɛ bo nde: «Wunɛ botu bɛtɛ bɛ tɔ jɔya yasi baka, 'mi ta dɔyɔ sine wunɛ kumɔ ndɛnɛn? 'Mi ta gbɛsɔ wunɛ kumɔ ndɛnɛn? Wunɛ nɔɔkɛ nɛ nyɛ wɔnɔga kɛ yɛmbɛ.» ²⁰ ε bo bu nyɛ kɛ nɔ. Kɛ bɛya sisin ma kanɛ ndi misi dɛkɛ bɛnɛ nɛ Yesus kɛ, ε nyɛ jalɛ mɔnɔsɛkɛ bɛyatɛ. ε nyɛ balɛ kɛ mɛnɛti kandɛ mɛbɔnɔgɛlɛ, mɛwuru kɛ pundɔ kɛ numbu. ²¹ ε Yesus diyɛ sanɔwɛ nɛ mɔnɔ nde: «Yo kɔnda ndɛnɛn?» ε nyɛ yɛnɔsa nde: «Yo ma kiki kandɛ, a ndi nɛ mɔnɔsɛkɛ. ²² Kɛ yɔnɔ mɛnɔgimɔ yo kɛ diki bɛtɛ nyɛ kɛ dɔtɛ, yɔnɔ kɛ mɔrɔku sɔ ndi nɛ te yi wo nyɛ wokɔ. Ndi nde, nɔɔgɛ bɛ nde, wɛ yakama kelɔ yanɔ, kama wusɛ, gwakɔ nɔɔwɛtɛ wusu.» ²³ ε Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Wɛ kpɔl lɛpɔ nde: «Nɔɔgɛ bɛ nde, wɛ yakama

kelo yaŋa nde, ma pe mo te e tike temo ke yi Njambiyɛ, meyasi hene yakama kelna.»²⁴ Ndana, e saŋgwe ne mono kembidya nedo nde: «Mi ke tiko temo, ma kama mi, keto yo sulnate nde, mi bɛki ne tikina temo.»

²⁵ Ke Yesus ma beɛe nde, ngil bomo ke sutiye yi nje ke, e nye bama ne beya sisin lepo nye nye nde: «We sisin te e kele nde, mumo ti tapitanɔwe, dibo sendi meto me mumo ko, gba mi ke kombile lepo nye we nde: Pundo duwe ke yotu mono ke. Kpe, we ti yokwe nyiɛe diyo se ke yotu ne na.»²⁶ E beya sisin kembidya jale monosike beyate pundo duwe ke yotu ne. E monosike tika ne lonkpono nda munte. E sulɔ bomo lepe nde, a gwa.²⁷ Yasi wete, e Yesus biye nye ke bo tembidye. E monosike teme diyo ke teri kwey.

²⁸ Ke Yesus ma nje kwa nyiɛe tu ke, e bejeki bene diye nye tande yan nde: «Keto nge yi wuse sudya su sona beya sisin te ke?»²⁹ E Yesus yeɛsa nye bo nde: «Njel sisin nda enoru yakama duwe ke yotu mumo ndi ne nje menɔweta ne Njambiyɛ.»

³⁰ Ke konte, e bo teme womete kwa ne Galile. Yasi wete, Yesus ti kwadye nde, bomo dukwe mbey ne na,³¹ keto a ba ke tedye bejeki bene meyasi lepo nye bo nde: «Bo ta bu *Mono mumo kanɛ nye ke mebo me bomo, bo ma wo nye, a ma nje womiye ke metu yitati.»³² Ndi nde, bejeki ti woke to lepi te na, yasi wete, bo gwa wa diynate.

Nda kwa besɔ?

(Mt 18; Lk 9)

³³ Bo kwanma kumo ke Kapernawum. Ke Yesus ma kwa nyiɛe tu ke, e nye diye bo nde: «Wune ba ke nye meso ke nje keto yasi te nda?»³⁴ E bo diye ne kpinɔbili kine bute numbu na, keto bo ba ke pitidya numbu

ke nje yi duwe mo te e kwanma besɔ ke njoka yan ko.³⁵ Ndana, e Yesus kwa diyo metidye jeba bejeki kamo jo yiɛa lepo nye bo nde: «Nge mumo kwadye be bosa mumo ke njoka besɔ, a bɛki nda njena mumo ke njoka yan hene, kelo sendi mesay nye bo hene.»³⁶ E nye bu wete gbela monosike tembidye ke bembe yan kanɛ nye biye ke bo lepo nye bo nde:³⁷ «Mumo hene e bu wete monosike nda yoko kimote keto mbe, yo mi yi nye bu kimote. Ma mo te e bu mi kimote, yeti ndi mi ne nguru wombe yi nye bu na, yo nde, a bono Mo te e tomma mi ko.»

Wuse ti baka njoka bomo na

³⁸ Jan lelima nye Yesus nde: «Yekele, wuse beɛma wete mbam ke sonɛ beya mesisin ke yotu bomo ne dino dyo. E wuse gaye nye, keto a yeti ke njon su na.»³⁹ E Yesus lepe nde: «Wune ti gaye nye na, keto mumo ti yaka kelo meyekambiye ne dino dyembe nje yeɛsa ndi numbu ndana ndana lepina beyate ne mi na.⁴⁰ Yo nde, nge mumo ti lu dyambi sungwe ne wuse, a ke kon su.⁴¹ Ma gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Mumo hene e ta nye wune pelo moroku wete nde, wune hɔbiya, keto wune botu be *Krist, mo te ti koro sol ne na.

⁴² «Ma nge wete mumo kele yasi te yi yakama jatidye wete monosike ke njoka bono baka be tike temo ke yembe baka ke beya nje, nge bo lepe ndi nde, bo bono tari kokuna yasi tinɔ ke ngin mo te kwa bete nye ke man, yite bo jekima kelo kimo yasi ne nye budyate.⁴³ Nge be nde, wete bo yo ke kwadye jatidye we ke beya nje, no kila bo te mbete sonɛ. Yo ta jeko be kimote ke yo nde, nyina ndi ne bo wete ke dyobo be ne jonɔwe, lanɛa nde, beko ne mebo hene yiɛa nje kwa ke ke dite te

yi diye kpo ne kpo kine dimo ké. [⁴⁴ Mate bedun bete be dye bo ne fit fit baka yeti ke gwe na, ma dite yeti ke dimo sendi na.] ⁴⁵ Nge be nde, wete kol yo ke kwadye jatidye we ke beya nje, nò kila kol te mbete soṅe. Yo ta jeko be kimote ke yo nde, nyiṅa ndi ne kol wete ke dyobò be ne jonṅwe, laṅsa nde, bo bêta we ke dite te yi ti dim ké ne mekol mò hene yiḅa ne jem. [⁴⁶ Mate bedun bete be dye bo ne fit fit baka yeti ke gwe na, ma dite yeti ke dimo sendi na.] ⁴⁷ Nge be nde, wete misi yo ke kwadye jatidye we ke beya nje, nò doka misi te mbete soṅe. Yo ta jeko be kimote ke yo nde, nyiṅa ke *Kando Njambiyé ne misi wete, laṅsa nde, bo bêta we ke dite te yi ti dim ké ne misi mò hene yiḅa ne jem. ⁴⁸ Mate bedun bete be dye bo ne fit fit baka yeti ke gwe na, ma dite yeti ke dimo na. ⁴⁹ Dite ta pupudye mumò hene ndi nda yi kwa kobile ne medye ké. ⁵⁰ Kwa kimò yasi, ma ke som kwa si sambiyé, wune ta kelo nan yí yokidyé nò? Wune bêki nda medye mete yi be ne kwa kete jonṅa ne te tande yun.»

10

Kasi didya gwaki
(Mt 19)

¹ Yesu njà teme womete kwà kè ke meneti me Yuda ke ṅinje Yurdę. E nyangwe ṅil bomò nje wesidya wolo ke keki ne. E nye kande tedya yan meyasi nda njel wene. ² E *Befarisę nje ke yene yi nje boḅe nye. E bo diyé nye nde: «Membonṅa ke nye ka mumò deti nde, a sòṅa bo ne nyari wene?» ³ E nye yeṅsa nye bo nde: «Moyisi pesima ne ṅge nye wune?» ⁴ E bo lepe nde: «Moyisi nya nje nde, mbam yakama keto mekana me didya gwaki nye nyari yí soṅe bo ne nye.» ⁵ E Yesu lepe nye bo

nde: «Yo keto metemò mun ne keskere, yori yi Moyisi ketima ne mbonṅa te dete nye wune ké. ⁶ Ma ke yi Njambiyé kusuma ne meyasi ke kandidate ké, a kusuma mbam, kuso nyari. ⁷ Dete, mbam ta tikò sangwe bene nyangwe jonṅa bene nyari nda kol bene jon. ⁸ Bo hene yiḅa ta nje be ndi mbundo wete. Komete, bo yeti se bomò yiḅa na, bo me ndi mbundo wete. ⁹ Ma dete, mumò tí baka yasi te yi Njambiyé sima jaṅgwe ké na.»

¹⁰ Ke bo ma kumò ke tų ké, e bejeki diyé nye medyan wolo ke yasi te yi nye lepima ndana ké. ¹¹ E nye lepe nye bo nde: «Mbam hene e ta soṅe bo ne nyari wene kwà bų mbaṅa, yite nye mbam mewanja ke mbombu bosa nyari. ¹² Ma ṅge nyari duwe ke bo njom kè kelo gwaki bene wete mbam, yite nye nya mewanja.»

Yesu ke nye bonosike mekombila
(Mt 19; Lk 18)

¹³ Diyo ké, e bomò bų seke seke bonosike kè nò ke yi Yesu, na kpoki bo yí nye bo mekombila. Yasi wete, e bejeki bame bo. ¹⁴ Ke nye ma beṅe dete ké, e yo kwadye temò ne budyate. E nye lepe nye bo nde: «Ne tíki seke seke bonosike, né bo nje ke yembe. Ne tí peti bo na, keto *Kando Njambiyé, yo yi njel botu bete be nda bo baka. ¹⁵ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: ṅge mumò ti jaye *Kando Njambiyé nda yi monosike jaye ne yasi ké na, ko a tí nyiṅe kete na.» ¹⁶ Ke kòṅte, e nye kaṅe bonosike soḅe ke bo kase meḅo ke yotu yan nye bo mekombila.

Wete mò kusuku ke nje ke yi Yesu
(Mt 19; Lk 18)

¹⁷ Ndana, ke Yesu ma teme nyiṅe nje ké, e wete mbam sedye nje kuse meḅonṅ ke mbombu wene

diye nye nde: «Kimɔ yekele, mi kél nan, né mi bé né jɔngwɛ te yi kpo né kpo?»¹⁸ Ɛ Yesus diye nye nde: «Wɛ jébaŋgwe mi nde kimɔ mumɔ keto nge? Keto kine kimɔ mumɔ wete né wete na, ndi Njambiyɛ nyɛpɔ.¹⁹ Wɛ ma duwe mɛmbɔŋga mɛ Njambiyɛ, yo nde: «Kpɛ, wɛ tɪ woku mumɔ na. Wɛ tɪ kel wanja na. Wɛ tɪ gubu na. Wɛ tɪ pɛsi lɛpi nye kɛ numbu mumɔ na. Wɛ tɪ sebila mumɔ bɔ nyɛ yɪŋa yasi kɛ mɛbɔ mɛnɛ na. Jesɔ sɔŋgwe bene nyɔŋgwe.»²⁰ Ɛ mbam yɛŋsa nye nye nde: «Yekele, mi kɛ bakidye mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ kande né mɔnɔsikɛ.»²¹ Yesus bɛŋma nye kwadyɛ nye lɛpɔ nye nye nde: «Bukwɔ yasi wete yi wɛ tɪ pa kelɔ kɛ, yo nde, kɛn dyaŋgwe mɛyasi mɔ hɛnɛ, nɔ bɔŋ mɔni te kabɔ nye buka bɔmɔ. Dete, wɛ ta bɛ né kusuku kɛ dyaɔbɔ. Kɛ kɔŋte, nɔ bɛŋgwe mi.»²² Yasi wete, nge mbam kɔ ma wokɔ mɛlɛpi mɛnɔri kɛ, ɛ nye tiŋɛ mɛŋgɛmbi né sibibi kwɔ né ŋgambi, keto a bɔ né budya kusuku.

²³ Ndana, ɛ Yesus kanɛ misi ŋgɛkila lɛpɔ nye bejɛkɛ bene nde: «Yo gba sulnate nde, botu bɛ kusuku nyɪŋa kɛ *Kandɔ Njambiyɛ.»²⁴ Bejɛkɛ ŋgbakimama lɛpi yinɔri budyaɛ. Ɛ Yesus basidye lɛpɔ nye bɔ nde: «Wunɛ bɔnɔ, yo gba sulnate nde, botu bɛte bɛ nye temɔ yan hɛnɛ kɛ kusuku baka nyɪŋ kɛ *Kandɔ Njambiyɛ.²⁵ Yo sulnate nde, nyaŋgwe nyamɔ nde *samo yakama kwɔ lalɛ nɛdɔ kɛ njɛmbi alula nɛ nde, mɔ kusuku nyɪŋa kɛ *Kandɔ Njambiyɛ.»²⁶ Ɛ bejɛkɛ ŋgbakima kwɔ to te lɛpɔ tande yan nde: «Ma nge bɛ dete, nda yakama jɔ kɔ?»²⁷ Yesus bɛŋma bɔ lɛpɔ nde: «Kɛ yi bɔmɔ, mumɔ yeti nɛ deti te yi kelɔ dete na. Ma kɛ yi Njambiyɛ, a nɛ deti te yi kelɔ mɛyasi hɛnɛ.»

²⁸ Ɛ Piyɛr diye lɛpɔ nye nye

nde: «Bɛŋa, wusɛ ma tiko su mɛyasi hɛnɛ kpalo bɛŋgwe wɛ.»

²⁹ Ɛ Yesus yɛŋsa nde: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wunɛ kɛ: Mumɔ hɛnɛ te ɛ ta tiko tɔ dyaɛ, tiko bɛman ho bɛdyaɔmbu ho nyaŋgwe ho saŋgwe ho bɔnɔ ho mɛŋgwan mɛnɛ keto mɛ nɛ keto Kimɔ Tom, mɔ te ta kpalo bɛ né mɛyasi gɔmay kɛ numbu yasi wete te yi nye tikima kɛ.³⁰ Kande ndana mɔ te ta bɛ né mɛtɔ gɔmay. A ta bɛ né bɛman gɔmay bɔ bɛdyaɔmbu gɔmay. A ta bɛ sendi né bɛnyaŋgwe gɔmay nɛ bɔnɔ gɔmay bɔ mɛŋgwan gɔmay. A ta bɛ né mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ kɛ mɔy nyaŋgwe mɛbɔnɛ. Ma a ta bɛ sendi né jɔngwɛ te yi kpo né kpo kɛ mɛtu mɛte yi ta nje kɛ.³¹ Yo nde, bɔsa bɔmɔ budyaɛ ta nje bɛ botu bɛ njimɛ. Sendi, botu bɛ njimɛ budyaɛ ta nje bɛ bɔsa bɔmɔ.»

³² Bɔ bɔ kɛ kɛndi yɪ bɛndɔ kɛ pɛ Yerusalem. Yesus bɔ mbɔmbu, bɛjɛkɛ kɛ kɔŋ nɛ. Temɔ yan tɪ bɛ nɛ te na. Botu bɛte bɛ bɔ kɛ bɛŋgwe nye baka bɔ kɛ gwe wɔ budyaɛ. Ɛ Yesus kala jɛba bɛjɛkɛ bene kamɔ jɔ yɪba kande lɛpina yasi te yi nye ta saŋgwa nɔ kɛ nye bɔ: ³³ «Nɛ bɛŋa, wusɛ bɛ bɛndɛ kɛ pɛ Yerusalem baka. Bɔ ta bɔ *Mɔnɔ Mumɔ nye bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nye Njambiyɛ nɛ botu bɛ ketina mɛyasi. Bɔ ta pɛsɔ nde, bɔ wɔku nye. Kɛ kɔŋte, bɔ má nje bɔ nye kanɛ nye botu bɛte bɛ yeti kɛ duwe Njambiyɛ baka.³⁴ Botu bɛte ta nyɛtɔ nye sa mɛsɛri kɛ yotu nɛ. Bɔ ta njurɔ nye nɛ njambala nje wo nye, a má nje womiyɛ kɛ mɛtu yitati.»

Jak bɛnɛ Jan kɛ diye Yesus yɪŋa yasi

(Mt 20)

³⁵ Jak bɛnɛ Jan te bɔnɔ bɛ Sebede njɔ kɛ kɛki Yesus lɛpɔ nye nye nde: «Yekele, yasi te yi wusɛ

ta diyε wε kέ, hε gόru nde, kelo yo nyε wusε.» ³⁶ Ε Yesus diyε bo nde: «Nε kwάdyikwε nde, mi kέl ba ηγε nyε wunε?» ³⁷ Ε bo lεpe nyε nyε nde: «Kome wε ta bu diyο meluksa mο kέ, jaya nde, wusε diy metidyε ke keki yο, wete pulo mbam bo, wete pulo gare yο.» ³⁸ Yasi wete, ε Yesus lεpe nyε bo nde: «Wunε yeti ke duwε yasi te yi wunε diyε kέ na. 'Wunε yakama hόbiye ka pelο mebόne mete yi mi ta hόbiye kέ? Njel metopuna mete yi mi ta sanjwa nο kέ, 'wunε yakama weliye yo nde?» ³⁹ Ε bo yeηsa nyε nyε nde: «Wusε yakama weliye.» Ε Yesus lεpe nyε bo nde: «Gbate, wunε ta hόbiye pelο mebόne mete yi mi ta hόbiye kέ. Sendi, njel metopuna mete yi mi ta sanjwa nο kέ, wunε ta sanjwa nο sendi. ⁴⁰ Ma yasi wete, ke kasi diyο metidyε ke mbam bo ho ke gare mbe, yeti mi kabε yo nyε bomο na. Membey mete wόkunangwε ne botu βete βe Njambiyε sima si kombile yo tike bo baka.»

⁴¹ Ke βejeke te bari kamο ma woko mεlepi mete yi Jak βene Jan lepima kέ, ε temο yan kwa sunjwε ne bo. ⁴² Ε Yesus jeβa βejeke hene lepο nyε bo nde: «Wunε duwα nde, botu βete yi bomο jeβa nde βekum ke to meneti baka ke kpalo βendo to yan βendo. Ma βe nyanjwε botu βete βe ke njoka yan baka ke kpalo nate bo nata. ⁴³ Yasi wete ke yun, yo yeti ke kwanja dεte na. Mο te ε kwadyε βe nyanjwete ke njoka yun kο yakanjwε kelo mesay nyε wunε. ⁴⁴ Ma yokο ε kwadyε βe bosa mumο ke njoka yun kο βέki bala βeso hene. ⁴⁵ Keto *Mονο mumο sendi ne ηguru wene ti ma njάki, né bomο kel mesay nyε nyε na, yasi wete, a njα nda mο mesay yί nyε jonjwε dyene yί kolo ne budya bomο.»

Yesus ke bute misi me Bartime (Mt 20; Lk 18)

⁴⁶ Bo kendima kumο ke Yeriko. Ke ηgimο te yi Yesus βα ke pundo duwε ke moy dya βene βejeke βene nε nyanjwε ηgil bomο kέ, wete mο dibina misi nde Bartime, monο Time βα ke diyο ke keki nje. A dikima jombο meyasi ke mebo me bomο. ⁴⁷ Nge nyε ma woko nde, yo Yesus te mο Nasaret kwα kέ, ε nyε nyε numbu ke kambi lepο nde: «Mονο Davit Yesus, gwako ηgwete wombe.» ⁴⁸ Baηa bomο budyate bamma nyε yί sα nje nde, a difi numbu. Ma ko βeko dεte, yo ke ηgimο te yite yi nyε njα kembο kwα to te nde: «Mονο Davit, gwako ηgwete wombe.» ⁴⁹ Ndana, ε Yesus teme lepο nde: «Wunε jεβanjwε nyε.» Ε bo jeβa mο dibina misi lepο nyε nyε nde: «Wε ti kambi yanja na. Tema, a ke jeβa wε.» ⁵⁰ Ke nyε ma woko dεte kέ, ε nyε βete gambo ne ne venj lombiyε kε pe yi Yesus. ⁵¹ Ε Yesus diyε nyε nde: «Wε kwάdyikwε nde, mi kέl ηge nyε wε?» Ε nyε yeηsa nyε nyε nde: «Yekele, kelo nde, mi βέηnanjwε.» ⁵² Ε Yesus lεpe nyε nyε nde: «Kwanjο, tikina temο te yi wε nο kέ jonjwa wε.» Ndana ndana, ε nyε kandε βeηna yasi βenjwε Yesus kε nο.

11

Yesus ke dya ke Yerusalem (Mt 21; Lk 19; Jη 12)

¹ Bo kendima wuta ne Yerusalem kumο ke keki Betfage nε Betani, ke pulo *Keki meoliviye. Ε Yesus tome βaja βejeke βene yiba kenje mbombu lepο nyε bo nde: ² «Wunε kέn ke dya te ε ke mbombu wun kο. Ne nyiηna dya dεke wunε ta dolo wete monο tofu tiηnate. Mumο wete ne wete ti pa didyε meta mene wete yeso ke to ne

na. Nè wunε wúnja nye nje nɔ. ³ Nge mumo diyε wunε nde: «Wunε wúnja nye keto nge?» Nè wunε yeñsangwe nde: «Nyangwe Kumande ke kwadyε nye, a ta yokidye nye nedo.» ⁴ «Bo ka, ε bo dole wete monɔ tofu tinrate ke numey ke sɛ yaka ne nje, ε bo wunjε nye. ⁵ «E baɲa botu bete be ba womete baka diyε bo nde: «Yiri nge yi wunε kele ké? Keto nge yi wunε wunjε monɔ tofu enɔru ké?» ⁶ «E bo yeñsa nda yi Yesus lepima nye bo ké. E bo tike bo nde, bo kwân ne nye. ⁷ «Bo boɲma monɔ tofu kumɔ nɔ ke yi Yesus, bu melambo man jonɔ ke to ne. E nye kwá bendɔ monɔ tofu diyɔ ke to ne. ⁸ «Bomɔ budyate boɲma melambo man jonɔ ke nje, ε baɲa leke yan monɔ mebo mejeti ke lɔ bete ke nje. ⁹ «Botu bete be ba mbombu nè baka be ba ke koɲ Yesus baka dikima kembɔ nde: «*Hosana, mekombila ne yoko ε nje ne dino Baba Mboko! ¹⁰ «Mekombila beɲnanɲwe ke kando sanmbambo wusu Davit yi nje ké! Njambiye beki nè meluksa ke kwey!» ¹¹ «Yesus dyanma ke Yerusalem kwá nyiɲe mbanjo Njambiye. Ke nye ma si beɲe meyasi hene te yi ba ke keki ne ké, ε nye kwá bene bejeke bene kamɔ jo yiɓa kè pe Betani, keto ngimɔ sima kwá budyate.

Yesus ke kita ne figiye
(Mt 21)

¹² Misi pupε, ke ngimɔ te yi bo ba ke pundɔ duwe ke Betani ké, Yesus ba ke woko nja. ¹³ Ke nye ma kanε misi beɲe ne wete njuku *figiye ne nan ne membɔru ne ghi ké, ε nye kè, na kè beɲ, simande yo wumma. Yasi wete, ke nye ma wuta ne njuku te ké, a sém ndi membɔru ne membɔru ne ghi, keto yo ti be ngimɔ wumnate na. ¹⁴ Ndana, ε nye lepe nye njuku figiye enɔru nde: «Siyma bone ne

ngbot nde, ko mumo wete ne wete ti dye se kwalɔ mbumo yo wete yeso na!» Bejeke bene wokuma lepi yinɔri yi nye lepima ké.

Yesus ke dudyε botu be dyanɲwa

meyasi ke mbanjo Njambiye
(Mt 21; Lk 19; Jn 2)

¹⁵ Bo yokwá ne kɔkɔ dya ke Yerusalem. E Yesus nyiɲe mbanjo Njambiye kande dudyε botu bete be ba ke dyanɲwe nè baka be ba ke bomɔ meyasi womete baka. A tindima metebel me botu be senjina moni nè mesolo me botu be dyanɲwa bepepo bete ke meneti. ¹⁶ A ti tike nde, mumo wete ne wete sóba yiɲa yaɲa pesa nɔ ne moy mbanjo Njambiye na. ¹⁷ A tedya bo melɛpi me Njambiye lepɔ sendi nde: «Yo yeti gba ketinate ke mekana me Njambiye nde: «Bo ta jeɓa tu dyembe nde tu te yi mekando hene ta ngbo ngweta ne Njambiye ke moyte» na? Ma yasi wete, wunε kpalma yeñsa yun yo ne gban botu be guɔ.»

¹⁸ Ke bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nè botu be ketina meyasi ma woko dete ké, ε bo sa nje te yi bo yakama wo ne nye. Ndi nde, bo ba ke kamba nye, keto yasi te yi nye dikima tedye ké dikima kpoke temɔ bomɔ hene budyate. ¹⁹ Ke bekoko ma dya ké, ε Yesus pundε duwe ke moy dya bene bejeke bene.

²⁰ Ke bo ma nje tokε sendi nje bemenmene ké, bejeke sém nde, njuku *figiye ko ma gwe soso ne kawoyo kande ke toɲ te kumo nji. ²¹ E Piyer take yasi te yi kwanɲama ké. E nye lepe nye Yesus nde: «Yekele, beɲa njuku figiye te yi we ma kitangwe ne nye ko ma soso.» ²² E Yesus nje diyɔ lepɔ nye bo nde: «Wunε tiki temo ke yi Njambiye. ²³ Gbakasi yi

mi lepe nye wune ké: Nge mumo lepe nye keki te yoko nde: «Dúkwe waka kè balo ke man,» yo ta kelna dete, nge nye tike temo nde, yasi hene te yi nye lepima ké ta kelna gbate kine be ne meso ke temo na. ²⁴ Yori yi mi lepe nye wune nde: Yasi hene te yi wune ta diye Njambiyé ke menkweta mun, nge wune tike temo nde, wune me ne ya te, Njambiyé ta nye wune yo.

²⁵ «Ma ke ngimo hene te yi wune teme yí ngweta ne Njambiyé, nge be nde, wune ne yija lepi sungwé ne wete mumo, wune tiki nye ne ngwete, né Sangwe wun te ε diye ke dyobo ko tiki sendi wune ne ngwete ke beya meyasi mete yi wune kele ké. ²⁶ Ma nge wune ti tike beso ne ngwete na, sangwe wun te ε diye ke dyobo ko tí tiko sendi wune ne ngwete ke beya mekele mun na.»

*Deti Yesus wúla ke yi Njambiyé
(Mt 21; Lk 20)*

²⁷ Bo yokwa wolo kè ke Yerusalem. Ke ngimo te yi Yesus ba ke jombila ke moy mbanjo Njambiyé ké, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyé nè botu be ketina meyasi nè betomba be dya nje ke yene ²⁸ diye nye nde: «Deti te yi we kele ne meyasi mete yike ké wúla we? Nda nye we deti nde, kelo meyasi mete?» ²⁹ ε Yesus yeŋsa nye bo nde: «Mi sendi, mi ndi ne lepi wete yi mi ta diye wune, nè wune yeŋsangwe nye mi, né mi nje lepi mbey te yi deti te yi mi kele ne meyasi mete wule kete ké. ³⁰ Nda tome Jan nde, a njáki tope bomo ke moroku? Yo Njambiyé ho yo bomo? Ma ne yeŋsangwe nye mi.» ³¹ Ndana, ε bo kande mediyna tande yan lepo nde: «Ige wuse lepe nde: Yo Njambiyé tome nye, yite a ta diye nde: Ma keto nge yi wune tí tike temo ke yasi te yi nye lepima ké?

³² Ma nge wuse nje yeŋsa nde: Yo bomo tome nye, yite...» Bo lépi dete, keto bo ba ke kamba ngil bomo, keto bomo hene beŋma nde, Jan gbate mo punja melepi me Njambiyé. ³³ Dete, ε bo yeŋsa nye Yesus nde: «Wuse yeti ke duwe na.» ε Yesus nje lepo nye bo nde: «Mi sendi, mi yeti ke lepo yana nye wune ke kasi deti te yi mi kele ne meyasi mete ké na.»

12

Kano ke kasi beya botu be

*bakidya ngwan
(Mt 21; Lk 20)*

¹ Ke konje, ε Yesus kande lepina meyasi nye bo ne nje mekano. ε nye lepe nde: «Wete mumo sama ngwan *vinye. ε nye kele kakwe lito ne yo, timo mbey sopita membumo, sumo sendi dongbe dongbe tu yí pemna ngwan. ε nye nje kaje yo hene nye bana botu be mesay nde, bo bakidya, be sendi ne ngabiye te yan kete. Ke konje, ε nye kwa londunate kè yija meneti. ² Ke ngimo te yi membumo sima deto ke ngwan ma dya, ε nye tome wete mo mesay kenje ke yi bari, né bo njese nye ngabiye membumo mete yene. ³ Yasi wete, botu be mesay te bari temma biye nye mende yokidye nye ne gbonjo bo. ⁴ Ke konje, ε nye tome sendi wete mo mesay kenje bo. ε bo mende mbete kombe ke to toye nye wungwe. ⁵ A nja tomo sendi mbanja ke konje te yoru. ε bo wo mbete. ε nye nje tomo sendi bana budyate kenje. Bo natima bana tumbo wo bana. ⁶ Ndana, ε nye tika ndi ne ndanga mono wene, sonj temo ne. Yí sidye no, ε nye nje tomo nye kenje lepo nde: «Bo ta kamba, keto yo monmbé.» ⁷ Yasi wete, botu be mesay baka nja lepo tande yan nde: «Ne beŋa, mo te ε

ta tika ne meliko, eko! Ne njâki, he wôku nye, né wuse tika su no.»
 8 E bo biye nye wo, bu mun ne kè lî ke kôñ ngwan.

9 «Ma sa ngwan ta nje kelo nan? A ta nje girise botu be mesay benori nje kanje ngwan nye banja.
 10 Yite nde, wune ti pa tolo lepi ke yi diye ketinate ke mekana me Njambiyè ké na? Yo ketinate nde: «Tari*^{f1}* te yi botu be sumna tu senma ko kpalma nje be sanjwe kondu. 11 Ma yasi ke, yo mekele me Baba Mboko, yo yasi te yi wuse beje ngbakima.» »

12 Ke bekum Beyuden ma si woko melepi menori hene ké, e bo sa nje te yi biye Yesus, keto bo duwà nde, a nyéki kano te sunjwe ne bo. Yasi wete, bo ba ke kambô ngil bomô, dete e bo jise kwà tiko nye.

Yesus nde, bomô gbôku garama

nye Sesar

(Mt 22; Lk 20)

13 Bo njâ tomô banja *Befarisè nè banja botu bete be ba ke njon kumande Herod baka kenje ke yi Yesus, né bo dongidye nye wule ke lepi te yi ta pundô ke numbu ne ké. 14 E bo dya lepo nye nye nde: «Yekele, wuse duwà nde, we mo gbakasi ko ke misi me nda, keto we ti ban yo mberi misi me mumo na. We tedya yo nje Njambiyè gbate gbate. 'Membonga lepi nde, mumo gbôku garama nye *Sesar? 'He gbôku ho he ti gboku?» 15 Yesus duwà likisi yan, e nye diye bo nde: «Wune dôba mi keto nje? Wune bôn ne sule wete nje no, né mi bej.» 16 E bo nje no bu kanje nye nye. E nye diye bo nde: «Yike yekambiyè to nda? Ketina meketi mete yike tedya nda?» E bo yensa nye nye nde: «Yo yi Sesar.» 17 E nye nje lepo nye bo nde: «Wune nyêki Sesar meyasi mete yene, nye

Njambiyè meyasi mete yene.» Bo ngbakimama budyate ke yasi te yi nye yensama ké.

Kasi womiya bomô

(Mt 22; Lk 20)

18 *Besaduse lepi yan nde, bemun ti womiyè na. Bo njâ sendi ke yi Yesus diyè nye medyan lepo nde: 19 «Yekele, ke njoka membonga musu yi Moyisi ketima ké, yo ketinate ke moyte nde: «Nge mumo be ne man, nge man wene te gwe tiko nyari kine ja bene nye na, na bôn kusô te, na ja kwanjye ne dino man e gwà ko.» 20 Yo ba ne banja bono bembam yitan jo yiba be jadya ke moy yan. Tomba te bonma nyari gwe kine tiko ko monosike bene nya te na. 21 E e kôñ te bu ko gwe kine tiko ko monosike bene nya te na. Yo ba ndi sendi dete ne mo yitatite. 22 Yo kwanjama ndi dete sidye ne bo hene yitan jo yiba ne gbukup. Ko mumo wete ne wete ke njoka yan ti ja bene nya te yi kusô ne kandô na. Diyô ké, e nyari nje gwe sendi ke kôñ yan hene. 23 Ma ke yeso te yi bemun ta womiyè no ké, ke njoka bembam baka, nya ko ta nje be nya nda, keto bo hene yitan jo yiba bonma nye ne megwaki?» 24 E Yesus lepe nye bo nde: «'Ne ti béna nde, mejoso mun wûla, keto wune ke ndekima yasi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiyè, ndekima sendi ngungudye Njambiyè na? 25 Yo nde, kome bemun ta womiyè ké, megwaki ti bejna se na. Yasi wete, bomô hene ta jonna nda yi bejaki be Njambiyè jonna no ke dyobo ké. 26 Ma ke kasi womiya bemun, yite nde, wune ti pa tolo ka mekana mete yi Moyisi ketima ké na? Wune ti pa tolo ke mbey te yi lepe kasi monô jete te e ba ke biye dite ké na? Womete Njambiyè lepima nye

Moyisi nde: «Mi mbe Njambiyε te ε Abaraham, Njambiyε te ε Isak, Njambiyε te ε Yakop.» Wune ti pa tolɔ mbey te na? ²⁷ Yo nde, Njambiyε yeti Njambiyε bemun na, nye Njambiyε te ε botu bete be ne jon baka. Gbate, wune ke moy mejɔso ne pitik.»

Kasi mbonɔa te ε kwanɔma besɔ ko
(Mt 22)

²⁸ Wete mo ketina meyasi ba ke lenɔwe meto ke meso mete yi bo ba ke nye ke. A benɔma nde, Yesu yeɔsama kimote nye *Besaduse. E nye nje ke keki ne diyε nye nde: «Ke membonɔa hene, yen kwa besɔ?» ²⁹ E Yesu yeɔsa nye nye nde: «Mbonɔa te ε kwanɔma besɔ ko, yo yoko ε lepe nde: «Kando Isarayel, woko. Siya Baba Mboko, yo ndi Baba Mboko te Njambiyε wusu. ³⁰ Kwadyikwe Baba Mboko te Njambiyε wo ne temo yo hene, ne sisin yo hene, ne dyanɔ dyo hene, ne deti yo hene.» ³¹ Mbonɔa yibate, yo nde: «Kwadyikwe monɔnda yi we kwadye ne yotu yo ke.» Kine mbanɔa mbonɔa ε kwanɔma membonɔa maka yiba na.» ³² E mo ketina meyasi nje lepo nye nye nde: «Kimɔ yanɔ, yekele, we lepima gba gbakasi yi lepo nde, siya Njambiyε yo ndi nye nyepo, kine mbanɔa se na. ³³ Sendi, nge mumo kwadye Njambiyε ne temo ne hene, ne dyanɔ dyene hene, ne deti ne hene, kwadye jakoso mumo nda yi nye kwadye ne yotu ne ke, yo yite lanɔsa mesadaka hene te yi mumo yakama nye Njambiyε ke. Yo yite lanɔsa mesadaka me benyamɔ te yi bo lodye lodyukwe, ko mesadaka mete yiri hene.» ³⁴ Yesu benɔma nde, a yeɔsama kimote ne dyanɔ, ε nye lepe nye nye nde: «We me nedo te yi nyinje ke *Kando Njambiyε.» Ke konɔte, ko mumo

wete ne wete ti boɔe diyε nye medijan se na.

³⁵ Yesu ba ke tedye melepi me Njambiyε nye bomo ke mbanɔ Njambiyε. E nye diyε nde: «Keto nge yi botu be ketina meyasi lepe nde, *Krist monɔ Davit ke? ³⁶ Davit ne nguru wene lepima ne deti te yi Kimɔ Sisini nde: «Baba Mboko lepima nye Kumande wombe nde: Diyɔ metidyε ke mbam bo mbe nde, mi siki kawule bendo bo tiko ke nji makol mo.» ³⁷ Davit ne nguru wene ke jeba nye nde Kumande. Ma Kumande wene ta kpalɔ nje be monɔ wene nan?» Nyangwe ngil bomo ba ke lenɔwe meto ke yasi te yi nye ba ke lepo ke ne mesosa.

³⁸ Pijo te yi Yesu ba ke tedye yasi ke, ε nye lepe nye bomo nde: «Wune dɔy ne soso ne botu be ketina meyasi. Bo kwadyikwe janɔ ne nyangwe ndulenɔ ndulenɔ megambo ke mbombu bomo, kwadye sendi nde, bomo ke nyeno bo ke membey kome bomo diki wesidya ke. ³⁹ Bo kwadyikwe dɔyo ke bosa membey ke membanɔ mewesidya me Beyuden, sa sendi kpasɔ membey ke metu medina. ⁴⁰ Bo wenjila meyasi hene ne mbul ke mebo me bekuso boma, diki nje kelo sewna menɔweta, ne bomo benɔ nde, bo kimɔ bomo. Njambiyε ta jose bo tedye bo nyangwe mebone kwa to te.»

Wete buka kuso nyari ke nye Njambiyε

yasi ne temo ne hene
(Lk 21)

⁴¹ Yesu diyma metidyε yaka ne kponɔgi nyena sadaka nye Njambiyε. A ba ke benɔ nda yi ngil bomo ba ke nye moni kete ke. Botu be kusuku budyate ba ke nye budya moni kete. ⁴² Wete buka kuso nyari nja bete limbi sisi

yifa yi yaka pata wete. ⁴³ Yesus jebama bejke bene lepo nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Buka kuso nya ko nya kwá baka hene, ⁴⁴ keto bari hene nya buyo meyasi mete yi bo be no kwá to te ké. Yasi wete, buka kuso nya ko nya yasi hene te yi ba nde, a jónnangwe no ke diyó mebuko mene ké.»

13

*Kasi mebóne mete yi ta nje ké
(Mt 24; Lk 21)*

¹ Ke ngimó te yi Yesus bá ke pundó ke mbanjo Njambiye ké, e wete jeke wene lepe nye nye nde: «Yekele, beja ndi mberi metari mete yike wa! Beja ndi metu mete yike wa!» ² E Yesus yensa nye nye nde: «'Nduku, we ke beje nyanngwe metu mete yinori? Kine tari wete ne wete ta diyó waka ke to jakoso kine nde, bo gbúngula bete ke meneti na!» ³ Ke konje, e nye kwá kè diyó metidye yaka ne mbanjo Njambiye ke *Keki meoliviye. Nè Piyer nè Jak nè Jan bú Andere bá ndi bene be Yesus bepo. Bo diyama nye nde: ⁴ «Lepo nye wuse, meyasi mete ta kwanja ndenen? Yo nge yi ta tedye nde, meyasi mete hene ta be ke kelna kumo ke njenate?»

⁵ Ndana, e Yesus kande lepi lepo nye bo nde: «Wune diyó ne soso, ma mumo me nje sebile wune. ⁶ Keto bomo budyate ta nje ne dino dyembe lepo nde: «Mi *Krist, mi ko!» Dete, bo ta sebile budya bomo. ⁷ Kome wune ta woko bomo ke lepo kasi mafyambi, woko ngum ngum te ké, wune ti gwaki kan yaja na, keto meyasi mete yakanngwe kelna. Ndi nde, yite ti pa be siyna meyasi na. ⁸ Kando wete ta teme lu dyambi ne wete kando. Kumande wete ma teme lu dyambi ne jakoso. Meneti ta ngwanngwa

ke yija membey. Kolo ta kelna ke to meneti. Meyasi menori ta be ndi gbela ton mebóne. ⁹ Ma wune diyó yun ne soso, keto bo ta bu wune kanje nye botu be pesina josi. Bo ta njuro wune ne njambala ke mambanjo mewesidya me Beyuden. Wune ta teme ke mbombu bekum nè ke mbombu bekumande jose lepi ke kasi mbe. Yo ta kelna dete, né wune lepi meyasi mete yi wune bejma nè yi wune duwa ke kasi mbe ké nye bo. ¹⁰ Bosa yasi, yo nde, bo kanda pa pele Kimó Tom nye mekando me bomó hene. ¹¹ Kome bo ta bu wune kè no ke mbombu botu be pesina josi ké, wune ti kanda gwe kan wo yotu ke yasi te yi wune ta lepo ké na. Yasi wete, wune lepi ndi lepi te yi Njambiye ta nye wune ke numbu ke kiya mbey ké, keto yeti wune ta lepina na, yo Kimó Sisinj. ¹² Man ja dyangwe man wene nye bomó, né bo wo nye. Sangwe ne monó ta kelo sendi dete ne monó wene. Bombesike ta lu dyambi sangwe ne besangwe ban nè benyangwe ban dyangwe bo nye bomó, bo ma wo bo. ¹³ Bomó hene ta beno wune keto dino dyembe. Ma yoko e ta gbiso kelo tin kumo ke siyante ko ta ju.

¹⁴ «Wune ta beje mo te yi bo jeba nde *Nyangwe mo bekidya meyasi e kele gbutu biye ne mbanjo Njambiye ko ke nje diyó ke mbey te yi nye ti yaka diyó kete ké. Ma mo te e tole melepi maka ko woku to te diyó ne soso.» E nye nje lepo nde: «Kome wune ta beje meyasi mete ke kwanja dete, nè botu bete be diyé ke meneti me Yuda baka sedyikwe kamba kè ke to mekeki. ¹⁵ Mo te e ta be ke tosiyo ko pikwe kine pa nyinje tu nde, na kè bu yaja pundó no na. ¹⁶ Sendi, mo te e ta be ke ngwan ko ti yokwe ne koko nde, na pa kè bu lambó ne na. ¹⁷ Boma bete be

ta be ne moy nè baka be ta be ndi ke nye bɔnɔsike beri ke ngimɔ te yite baka ta sangwa ne meɔne. ¹⁸ Wune ngwɛtaŋgwe ne Njambiyɛ nde, meyasi mete fi dyaŋ ke ngimɔ abekata na, ¹⁹ keto ke ngimɔ te yite, nyanɔgwe meɔne ta beɔna. Kande yi Njambiyɛ ma kusu ne mbokɔ kumɔ ndana yija nyanɔgwe meɔne ti pa beɔna dete na. Sendi, yija nyanɔgwe meɔne ti beɔna se dete wete yeso na. ²⁰ Ti bɛki nde, Baba Mbokɔ kɔya buyɔ metu mete tiko ne ngbet na, ma mumɔ wete ne wete ti ju na. Yasi wete, a kayma yo, keto botu bete be nye sima si toke baka.

²¹ «Ma nge mumɔ lepe nye wune nde: «Ha *Krist waka ho a wari!» wune ti jaya na. ²² Keto botu bete be lepe ja nde, bo Krist nè baka be lepe sendi nde, bo botu be punja melepi me Njambiyɛ baka ta nje. Bo ta kelo meyekambiyɛ, kelo sendi nyanɔgwe meyasi, bo yakama jatidye ko botu bete be Njambiyɛ sima si toke baka ke yija nje. ²³ Ma wune dɔy ne soso, mi ma lepo meyasi hene nye wune.

Yesus ta kala nje

(Mt 24; Lk 21)

²⁴ «Ma ke koŋ metu me nyanɔgwe meɔne menɔri yeso ta dimɔ, ngwendɛ ti panɔ se na. ²⁵ Basisɔ ta ketiyɛ ke kwey balɔ ke meneti. Meyasi mete yi be ne ngunɔgudye yi dɔye ke kwey ké ta ngbɔkisa budyate. ²⁶ Ke koŋte, bo ta beɔne *Mɔnɔ mumɔ ke nje ne mekulutu ne nyanɔgwe ngunɔgudye nè nyanɔgwe meluksa. ²⁷ A ta tomɔ bejaki bene kenje ke membey hene, ke meɔoku me meneti maka hene yini ke to mbokɔ. A ta wesidye botu bete be nye sima si toke baka.

Kanɔ ke kasi figiye
(Mt 24; Lk 21)

²⁸ «Wune bɔnɔ dyaŋ ke yasi te yi *figiye tedye ké. Ke ngimɔ te yi meɔo mete me ke bɔye nè ke ngimɔ te yi membɔru mete me ke lo, wune ke duwe nde, ngimɔ mbiyo ma wuta. ²⁹ Dete sendi, kome wune ta beɔne nde, meyasi mete me ke dya, wune dukwe nde, *Mɔnɔ mumɔ me nedɔ te yi nje, yasi me ke ngin nyino. ³⁰ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Ko botu bete be ne joŋ ke ngimɔ te yoko baka ti gwe hene kine nde, meyasi menɔri hene dyaŋ na. ³¹ Dyobo nè meneti ta si kwɔ yambile, ma ndi melepi membe ti yambile ko wete yeso na.

³² «Ma ke kasi yeso nè hawa te yi meyasi mete ta dya kete ké, ko mumɔ wete ne wete yeti ke duwe na, ko bejaki bete be dɔye ke dyobo baka, ko *Mɔnɔ, ndi Da nyepo duwe. ³³ Wune dɔy ne soso, wune pɛm yasi, keto wune yeti ke duwe ngimɔ te yi meyasi mete ta dya kete ké na. ³⁴ Yo ta be nda yi wete mbam e temma kwɔ kɛ londunate ke wete meneti, tiko tu dɔyene kanje meyasi hene nye botu be mesay bene. A tedya mumɔ hene yasi te yi nye yakanɔgwe kelo, lepo nye mo te e dikima bakidye numey ko nde, a pɛm yasi. ³⁵ Dete, wune pɛm yasi, keto wune yeti ke duwe ngimɔ te yi sa tu ta yokwe kete ké na. A yakama yokwe ho bekoko ho ne bembe tu ho ke ngimɔ koku kubɛ ho bemenene. ³⁶ Wune pɛm yasi, kamba a me nje dya ne belem donɔgidye wune ke jako. ³⁷ Yasi te yi mi lepe nye wune ké, mi lépi nye bomɔ hene: Wune pɛm yasi.»

14

¹ Jeso *Paska Beyuden nè ngimɔ jesɔ dɔyena memampa te yi kine ngɔ kete ké bukwa ndi metu yiba, nè yo kelna. Bekum be botu be

nyena sadaka nye Njambiyè nè botu be ketina meyasi saɲna nje te yi bo yakama biye Yesu ne nje likisi yí wo ne nye. ² Bo saɲna nje te d'ete, keto bo dikima lepo nde: «Yo tɪ kelnangwe ke bembe jesɔ na, kambɔ bomɔ me nje kelo meyasi ne hoya hoya.»

Wete nyari ke kumbe lobinda ke

*to Yesu ke Betani
(Mt 26; Jn 12)*

³ Yesu ba ke Betani ke tu wete mbam nde Simɔn, a ba ke kɔnɔ ne ndoko. Pinɔ te yi bo ba ke dyena ké, ε wete nyari nyiɲe tu ne wete ndaki tondunate ne yiɲa lobinda nde *nar yi dye budya moni. Bo sama ndaki te ne wete tari nde albatere. Lobinda te ba ne senɲelɛɲ, bo tɪ pule yo ne yiɲa yasi na. E nya ko leke numbu ndaki kumbe mutɔ yinɔri ke to Yesu. ⁴ Baɲa botu bete be ba womete baka wokuma ngambi lepo tande yan nde: «To bekidyala lobinda te yike ba ne nge? ⁵ Ma bo dyanɲwa yo budya moni laɲsa buyɔ moni te yi bo gbo ne mɔ mesay ke metu mesay gomay yitati yí kame ne botu be ngwete.» E bo lepina beyate sunɲwe ne nya ko. ⁶ Yasi wete, ε Yesu lepe nde: «Wune tiki nye ne sem. Keto nge yi wune njanɲwe nye ké? A kelma kimɔ yasi ne mi. ⁷ Ne bɛɲa, wune botu be ngwete ke diyɔ ke kiya mbey metu hene. Dete, menɲimɔ hene te yi wune kwadye, wune yakama kelo kimɔ yasi ne bo. Ma ke be mi, mi tɪ diyɔ mbe sine wune ke kiya mbey metu hene na. ⁸ Yasi te yi nye ba ne d'eti te yi kelo, a kelma. A kandima si lombɛ mi lobinda ke yotu mbe yi ladye ne pumbuna mbe. ⁹ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mbey hene te yi bo ta pele Kimɔ Tom ke to meneti hene, bo ta yekidyè sendi yasi te

yi nya ko kelma ké, né bomɔ taki ne nye.»

¹⁰ Yudas te Iskariyot, yoko ε ba ke njoka bejeko kamo jo yiɲa ko kwanɲma kè ke yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyè, na kè dyanɲwe Yesu nye bo. ¹¹ Ke bo ma si woko yasi te yi nye lepima nye bo ké, ε bo be ne mesosa budyate. E bo kpo nde, bo ta nye nye moni. Ndana, ε Yudas kande saɲna kimɔ ngimɔ te yi nye yakama dyanɲwe ne nye.

Yesu ke dye jesɔ Paska

*bene bejeko bene
(Mt 26; Lk 22; Jn 13)*

¹² Bosa yesɔ jesɔ dyena memampa mete yi kine nɲa kete ké dyanɲma. Yo yesɔ wona bonɔ besam ne sadaka yi medye me jesɔ *Paska Beyuden. E bejeko be Yesu diyè nye nde: «We kwádyikwe nde, wuse kên kombile mbey dyena jesɔ Paska te yo we?» ¹³ E nye tome baɲa bejeko bene yiɲa lepo nye bo nde: «Wune kên ke nyangwe dya, wune ta saɲɲwa ne wete mbam ne mapi mɔrɔku, nè wune bɛɲɲwe nye. ¹⁴ Mbey te yi nye ta nyiɲe kete, wune lépi nye sa tu nde: «Yekele nde: Mbey te yi sine bejeko bembe ta dye Paska kete ké ba we?» ¹⁵ A ta tedye wete nyangwe tongari nye wune ke tu kwey ke pay to te ne meyasi hene gweyá kombilate ke moyte. Yo womete yi wune ta kombile medye me Paska te yusu.» ¹⁶ Bejeko ka dya ke moy dya dolo meyasi hene nda yi Yesu lepima nye bo ké. E bo kombile medye me Paska.

¹⁷ Ke bekoko ma dya ké, ε Yesu dya bene bejeko bene kamo jo yiɲa. ¹⁸ Pinɔ te yi bo ba ke mbey medye ke dyena ké, ε nye lepe nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Wete mumɔ ke njoka yun ta dyanɲwe mi, a waka

ke dƳena sine nye.»¹⁹ Yo nya bo ngambi budƳate ke temo. E mumo hene diye nye wete wete nde: «'Yo ka mi?»²⁰ E nye yeŋsa nye bo nde: «Yo wete mumo ke njoka yun bejeki kamo jo yiƳa, sine nye ke bete bo ke kiya kato meƳye wete.»²¹ *Momo mumo ta kwɔ gbate nda yi yo ketinate ke kasi ne ke mekana me Njambiyɛ kɛ. Ndi nde, meɔone ta balo ke to mo te e dƳangwe nye ko. Bo ma diy kine ja mo te, ma yo gba kimote budƳate ke yene.»

*Kasi meƳye me Njambiyɛ
(Mt 26; Lk 22; 1Kt 11)*

²² Piɲo te yi bo ɓa ke dƳena kɛ, e Yesus bu mampa. Ke nye ma si nye Njambiyɛ wosoko kɛ, e nye leke yo kanɛ nye bo lepo nde: «Wune ɔon, yike membundo membe.»²³ Ke konɛ, e nye bu pelo ne tena menjam ke moyte. Ke nye ma si nye Njambiyɛ wosoko kɛ, e nye kanɛ yo nye bo, e bo hene hɔbiye.»²⁴ E nye nje lepo nye bo nde: «Yike mekiyo membe, yo mekiyo mete yi kele mbon, mekiyo mete yi ke nyanja keto budƳa bomo.»²⁵ Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Ko mi ti hɔbiye se tena menjam maka na kumo ke ngimo te yi mi ta nje hɔbiye ne wete jonjate ke *Kando Njambiyɛ.»²⁶ Ke bo ma si jembina yi lukse ne Njambiyɛ kɛ, e bo kwɔ kɛ ke *Keki meoliviye.

²⁷ E Yesus lepe nye bo nde: «Yasi te yi mi ta sangwa no kɛ ta njangwe wune hene ke tikina temo te yi wune tike ke yembe kɛ, jatidye wune ke beya nje. Keto yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Mi ta muko mo bakidya besam, besam ma si wanja.»²⁸ Yasi wete, kome mi ta womiye kɛ, mi ta kande kumo Galile ne wune.»²⁹ E Piyer lepe nye nye nde: «Ige be nde, ke yi

bomo hene yasi te yi we sangwa no kɛ ta njangwe bo dete ke tikina temo te yi bo tike ke yo kɛ, jatidye bo ke beya nje, ma pele yembe, ko yo ti beyna dete na.»³⁰ E Yesus lepe nye nye nde: «Gbakasi yi mi lepe nye we kɛ: Ke gba tu te yoko muka we ta tonɔ kumo menja yitati nde, we yeti ke duwe mi na piɲo te yi kube ti pa koko kumo menja yiƳa na.»³¹ Yasi wete, e Piyer pitidye ke numbu ne lepo nde: «Ko beko nde, son te ɓiya mi sine we, ko mi ti tonɔ ne mbet nde, mi yeti ke duwe we na.» Bo hene leprima ndi dete sendi.

Yesus ke ngweta ne Njambiyɛ

*ke Getsemane
(Mt 26; Lk 22)*

³² Ke konɛ, e bo kwɔ kɛ ke wete mbeɣ nde Getsemane. E Yesus lepe nye bejeki bene nde: «Wune diy metidye waka kumo ke ngimo te yi mi ta sidye menkweta ne Njambiyɛ.»³³ E nye bu Piyer ne Jak ne Jan kwɔ no. E wo kande ɓiyana ne budƳate, temo ne ɓa ne habubu.»³⁴ E nye lepe nye bo nde: «Temo mbe ne ngambi nda mi ta gwe. Wune diy waka, ne diy mejemsidyɛ.»³⁵ E nye kwɔ ne mbet kɛ mbombu balo ke meneti ngweta ne Njambiyɛ, ho ngimo meɔone mete yite yakama londo ke keki ne.»³⁶ A dikima lepo nde: «*Aba Da, we ne deti te yi kelo meyasi hene. Kelo nde, nyangwe mapi meɔone mete yike dukwe ke to mbe. Ma yo ti kelnangwe nda yi mi kwadye kɛ na, yo kelnangwe nda yi we kwadye kɛ.»³⁷ E nye kɛ yokwe nje kome bejeki ɓa kɛ dolo bo ke jako. E nye lepe nye Piyer nde: «Simon, we ke gba jako. Ko gbela hawa wete, we ti weliye diyɔ mejemsidyɛ na.»³⁸ Wune diy mejemsidyɛ, ne wune ngwetangwe ne Njambiyɛ, ma meɔobilan me nje laɲsa wune.

Temo ne yesidyε kelna kimo yasi, ko dεte, membundo ne teko.»

³⁹ E nye jise wolo kwā kε ne nan kε ngwεta ne Njambiye lepō ndi kiya mεlepi mete yi nye kandima lepō kε. ⁴⁰ A kā gbingbō mate nje dolo sendi bo ke jako, keto jako kwanma bo ke misi. Bo tī be ne yaŋa te yi bo yakama yeŋsa nye nye na. ⁴¹ Ke koŋte, ε nye nje ke meŋga yitatite, ε nye lepε nye bo nde: «Wune kōmbila ya ndana, wεfyā yun lalε. Yakama yeŋ, ngimo dyaŋma. Ne bēŋa, bo ta bŷ *Mōno mumo ndana kaŋe nye ke mεbo me botu be mεbeyo. ⁴² Ne tēma, he kwāŋ. Ne bēŋa, mō dyaŋgwe mi ko yima!»

*Bo ke biye Jesus
(Mt 26; Lk 22; Jh 18)*

⁴³ Yesus bā ndi ke lepō dεte kε, yaka ne Yudas te ε bā ke njoka bejεke kamō jo yiba ko ke dya. A njā ne nyaŋgwe ngil bomō. Bo bā ne mekafa nε metegbe. Yo bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nε botu be ketina meyasi nε betomba be dya tome bo. ⁴⁴ Mō te ε ta dyaŋgwe nye ko nya bo kasiya nde: «Mō te yi mi ta nyeno nye dulo numbu ne ko, eru, nε wune biya nye kwā nō pemō nye kimote.» ⁴⁵ Yudas dyaŋma kōpō kōpō kε ke keki Yesus lepō nde: «Yekele!» kwā dulo numbu ne. ⁴⁶ Dete, ε botu baka ngbō biye Yesus. ⁴⁷ E wete mō te ε bā womete ko sute kafa koto ne mō mesay me nyaŋgwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye pεso tō ne bεte ke meneti. ⁴⁸ E Yesus diye botu benōri nde: «'Mi ka mō gubo, nε wune bŷ mekafa nε metegbe yī nje biye ne mi? ⁴⁹ Mi dikima diyo metu hene ke njoka yun tedye bomō mεlepi me Njambiye ke mbanjo Njambiye, ma wune tī biye mi na. Yo nde, meyasi kwāŋaŋgwe dεke,

nε mεlepi mete yi diye ketinate ke mekana me Njambiye kε si tondu.» ⁵⁰ Ndana, ε bejεke hene si posiye lī nye. ⁵¹ Wete gwanjo bā ke beŋgwe Yesus ndi ne gbela gwey ke yotu kine yiŋa lambō ke moyte na. E bo kwabe nye. ⁵² Yasi wete, ε nye wekidye gwey tiko ne bo sedye kwā sokere.

Yesus ke mbombu nyaŋgwe

*josi Beyuden
(Mt 26; Lk 22; Jh 18)*

⁵³ Bo boŋma Yesus kε nō ke yi nyaŋgwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye. Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye hene nε betomba be dya nε botu be ketina meyasi wesidyama womete. ⁵⁴ Piyer bā ke beŋgwe Yesus ne nan kumō ke moy ndoko nyaŋgwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye. E nye kwā diyo metidyε bene botu be mesay kwā wetina dite. ⁵⁵ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nε bomō hene be bā ke njōŋ nyaŋgwe josi Beyuden baka saŋma to lepi te yi bo ta lepō sungwε ne Yesus yī wo ne nye. Ma yasi wete, bo saŋma denjo. ⁵⁶ Yo nde, bomō budfyate dikima nje pεso lepi nye nye ke numbu. Ma ngiŋ yan bā dεle dεle. ⁵⁷ Baŋa bomō temma pεso lepi nye nye ke numbu lepō nde: ⁵⁸ «He wokuma, a ke lepō nde: «Mi ta si leke mbanjo Njambiye te yoko yi bomō summa ne mεbo ko nje sumō wete ndi ke metu yitati. Mbete yeti mεbo me bomō ta sumō na.» » ⁵⁹ Ko dεte, ngiŋ yan bā sendi dεle dεle ke lepi te yi bo lepima kε. ⁶⁰ E nyaŋgwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye teme ke mbombu bomō hene diye Yesus nde: «'We yeti ke yeŋsa ka yaŋa ke yasi te yi botu lepε sungwε ne we kε na?» ⁶¹ E Yesus diye ndi ne sem kine yeŋsa

yaŋa na. Ɛ nyanŋwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ basidye diye nye lɛpɔ nde: «Ƴe ka *Krist, mɔnɔ Njambiyɛ te ɛ ne meluksa kɔ?»⁶² Ɛ Yesus yeŋsa nde: «Ɔ, yo mi. Wunɛ ta bɛŋɛ *Mɔnɔ mumɔ metidyɛ ke mbam bɔ Njambiyɛ te ɛ ne ŋgunɔdyɛ hɛnɛ kɔ. Wunɛ ta bɛŋɛ sendi nye ke nje ke mɔy kulutu ke dɔyɔbɔ.»⁶³ Ndana, ɛ nyanŋwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nyalɛ melambɔ ke yotu ne lɛpɔ nde: «Ɔge yi bo ta lɛpɔ sendi nye wuse kɛ?»⁶⁴ Wunɛ wokuma lɛpi gbutu te yi nye lɛpima sunŋwe ne Njambiyɛ kɛ. Ke yun, ne bɛŋa nan?» Ɛ bo hɛnɛ pesɛ nde, yakama nde, bo wɔku nye.⁶⁵ Ɛ baŋa kandɛ sana meseri ke yotu ne, wotɔ misi mɛnɛ, sɔmɔ nye lɛpɔ nye nye nde: «Tuɔbɔ mɔ te ɛ sɔmma wɛ kɔ.» Ɛ botu be mesay biye nye kandɛ kpakina ne ke pokɔ.

Piyer ke tonɔ nde, a yeti ke

*duwe Yesus na
(Mt 26; Lk 22; Jh 18)*

⁶⁶ Ke ŋgimɔ te yi Piyer bɔ ndi ke mɔy ndoko ke sɛ kɛ, ɛ wetɛ nya te ɛ bɔ ke njoka bɔmari betɛ be dɔkima kelɔ mesay ke tɔ nyanŋwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ baƋa nje.⁶⁷ Ke nye ma bɛŋɛ Piyer ke mɛwɛtina mɛ dɔtɛ kɛ, ɛ nye sɛŋgile nye lɛpɔ nye nye nde: «Ƴe sendi, wɛ bɔ wɔnɛ Yesus te mɔ Nasaret.»⁶⁸ Ɛ Piyer tonɛ lɛpɔ nde: «Mi yeti ke duwe yaŋa na. Mi yeti ke wokɔ mbɛ to yasi te yi wɛ kwadyɛ lɛpɔ kɛ na.» Ɛ Piyer jise ke mɔy ndoko kɛ peɛ numɛy te. Ɛ mbam kubɛ kɔkɛ.

⁶⁹ Ke nya kɔ ma bɛŋɛ Piyer wolo kɛ, ɛ nye kandɛ lɛpinate sendi nye botu betɛ be bɔ womɛtɛ baƋa nde: «Mbam kɔ ke njoka botu betɛ.»⁷⁰ Ɛ Piyer basidye tonɔ. Diyɔ ne mbɛt ke kɔŋ te kɛ, ɛ botu betɛ be bɔ womɛtɛ baƋa lɛpɛ nye nye

nde: «Gbate, wɛ ke njoka botu betɛ, ketɔ wɛ mɔ Galile.»⁷¹ Ɛ Piyer kandɛ mɛkinja mɛ yotu biye kwey biye nji lɛpɔ nde: «Mi yeti ke duwe mbam te yi wunɛ lɛpɛ nɔ kɔ na.»⁷² Yaka ne mbam kubɛ ke kɔkɔ ke mɛŋga yibate. Ɛ Piyer nje take lɛpi te yi Yesus ma lɛpi nye nye nde: «Ƴe ta tonɔ kumɔ muka mɛŋga yitati nde, wɛ yeti ke duwe mi na piŋɔ te yi kubɛ tɔ pa kɔkɔ kumɔ mɛŋga yiba.» Ke Piyer ma take lɛpi yinɔri kɛ, ɛ nye kandɛ dukwe.

15

*Yesus ke jɔsi ke mbɔmbu Pilat
(Mt 27; Lk 23; Jh 18)*

¹ Bɛmɛŋmɛnɛ sut bɛkum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ kelma kutu bɛnɛ bɛtomba be dɔya nɛ botu be ketina mɛyasi nɛ bɔmɔ hɛnɛ te be dɔiyɛ ke nyanŋwe jɔsi Beyuden baƋa. Ke bo ma si wotɔ Yesus kɛ, ɛ bo bɔ nye kwɔ nɔ kanɛ nye nye Pilat.² Pilat diyma nye mɛdiyan lɛpɔ nde: «Ƴe kumandɛ Beyuden nde?» Ɛ Yesus yeŋsa nye nye nde: «Yo nda yi wɛ lɛpɛ kɛ.»³ Bɛkum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ lɛpima budɔya mɛyasi sunŋwe ne nye.⁴ Pilat kɔ mbɔmbu diye nye nde: «Ƴe yeti ne yaŋa te yi lɛpɔ na? Ƴe yeti ke wokɔ mɛyasi hɛnɛ te yi bo lɛpɛ sunŋwe ne wɛ kɛ na?»⁵ Ɛ Yesus dɔiyɛ ne sɛm kinɛ yeŋsa se yaŋa na. Ɛ Pilat ŋgbakima budɔyate.

⁶ Ke ŋgimɔ jɛsɔ *Paska hɛnɛ Pilat dɔkima sɔŋɛ bɔ ne mɔ jɔbɔ wetɛ, yɔkɔ yi bɔmɔ dɔkima lɛpɔ nde, a sɔŋa bɔ ne nye kɔ.⁷ Wetɛ mbam nde Barabas bɔ ke jɔbɔ bɛnɛ bɛkumbɔ bɛnɛ, ketɔ bo woma mumɔ ke ŋgimɔ te yi bo desa ne to bɔmɔ sunŋwe ne bɛkum be dɔya kɛ.⁸ Ŋgil bɔmɔ sutiya kɛ pɛ yi Pilat kandɛ diyna ne nde, a nyɛki bo yasi te yi nye

diki nye bo ké. ⁹ E Pilat nje diyε bo nde: «Wunε kwáfɔyikwε nde, mi sôŋa bo nε kumande Beyuden yókidyε nye nye wunε?» ¹⁰ Pilat diya dεte, keto a duwá nde, bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε bɔ nε beya temo sunɔwε nε Yesus. ¹¹ Ko dεte, bo sesidya bomo nde, bo lêpi nye Pilat nde, a sôŋa bo nε Barabas yókidyε nye bo, tikɔ Yesus. ¹² E Pilat basidyε diyε bo nde: «Wunε kwáfɔyikwε nde, mi kêl nan nε yoko yi wunε jeba nde kumande Beyuden ko?» ¹³ E bo kembe wolo lepɔ nde: «Ŋgbako nye ke kroa!» ¹⁴ E Pilat diyε bo nde: «Ma yo kwalɔ beya yasi te nda yi nye kelma ké?» E bo kembidyε ndana kwá to te lepɔ nde: «Ŋgbako nye ke kroa!» ¹⁵ Pilat kwáfɔya wáfɔye temo yan kelɔ nda yi bo diyma ké. Dete, ε nye soŋe bo nε Barabas yókidyε nye nye bo. Ke nye ma si nye deti nde, bo njûru Yesus nε njambala ké, ε nye kanje nye nye bo, né bo kè ngba nye ke kroa.

¹⁶ Besoja nja ngboso Yesus kè nɔ ke moy sɛ ndoko ke mbanjo Pilat ke numey tɔ dyenε. E bo wesidyε ndingele njon besoja hene. ¹⁷ Bo lenja nye wete kpaasa tena gambo, bu yija mekol nε mesoru kete ké jako nε dɔngwε te lenje nye ke to. ¹⁸ E bo kande sombila nε lepɔ nde: «Kumande Beyuden, he lêpi!» ¹⁹ E bo bu kum soŋ kwele nε nye ke to, sa meseri ke yotu nε, kuse meboŋ koto mbombu ke mbombu wene. ²⁰ Ke bo ma si sidye serka nε dεte ké, ε bo sorε kpaasa tena gambo yinori ke yotu nε, nje lenje nye melambo mene, ngboso nye kwá nɔ, né bo kè ngba nye ke kroa.

Bo ke bu Yesus kè ngba ke kroa (Mt 27; Lk 23; Jh 19)

²¹ Mbanja mbam nde Simon, mo Siren, sanɔwε nε Aleksandere nε Rufus bɔ ke kwá nε nje nε nje

wule ngwan. E besoja jeliye nye nde, a sôba kroa Yesus. ²² Bo boŋma Yesus kumo nɔ ke mbey te yi bo jeba nde Golgota, yite nde Mbey gbongo to. ²³ Kumo mate, ε bo bu yija menjam mete yi bo pulma nε yija yasi nde *mir ké nye nde, a hôbiya. Yasi wete, a ti hôbiye na. ²⁴ Ke bo ma si ngba nye ke kroa dεte ké, ε bo bu melambo mene lu ke mbari yi kafidya nε yo, yi duwε nε ngabiye te yi mumo hene ke njoka yan yakama bu ké. ²⁵ Bo ngbaki nye ke hawa yitan jo yini te yi bemenmene. ²⁶ Yi tedye nε to soŋ nε, bo ketima yija yasi ngba ke to kroa nε nde: «Yoko kumande Beyuden.» ²⁷ Bo ngbama sendi nyangwε botu be gubo yiba ke kroa nda Yesus, wete ke kroa te wene pulo mbam bo nε, wete ke wene pulo gare. ²⁸ Dete, lepi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Bo tolma nye ke njoka botu be beya mekele» ké, sima tondo.

²⁹ Botu bete be dikima kwá kwanɔ nε nje baka dikima toyε nye kenje ndingile to soŋe poko lepɔ nde: «Hey we! We mo te ε leke mbanjo Njambiyε nje sumo ndi ke metu yitati ko, ³⁰ jonɔwε yotu yo nε nguru wo piye ke kroa.» ³¹ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε botu be tedya membonga dikima nyeto sendi nye tande yan lepɔ nde: «A dikima jonɔwε banja bomo, ma a yeti nε deti te yi jonɔwε yotu nε nε nguru wene na. ³² Ma *Krist te kumande Isarayel pikwε ngenje ndana ke kroa, né wuse ben, né wuse tiki temo ke yene.» Botu bete yi bo ngbama bo bene be Yesus baka dikima toyε sendi nye.

³³ Ke bembe yeso ma dya ké, ε yitil kele ke ndingele meneti kumo ke hawa yitati te yi bekoko. ³⁴ Ke hawa yitati ma dya ké, ε Yesus

kembe ne men ke kwey lepo nde: «Eloy, Eloy, lama sabatani?» Yite nde: «Njambiyε wombe, Njambiyε wombe, we len mi keto nge?»³⁵ Ke banja botu bete be ba womete baka ma woko dfe ke, ε bo lepe nde: «Ne woku ndi, a ke jeba Eli.»³⁶ E wete mbam ke njoka yan sedye ke bu yina yasi nda kusa tope ke yina dyanjina menjam somo ke jeta sambile nye nye nde, a hōbiya. E mbam te lepe nde: «Ne fiki, he pa ben, simande Eli ta nje pidye nye soje ke kroa.»³⁷ E Yesus kembe definate jeye gwe.³⁸ E nyanḡwe lambō te yi ba kesate ke mbey te yi ne kiyo ke mbanjo Njambiyε ke nyaliye ke bembe kande kwey kumō nji.³⁹ Ke kum besoja gomay te ε ba womete ke teri ke mbombu Yesus ko ma benje nda yi Yesus jeyma no ke, ε nye lepe nde: «Mbam ko ba gbate Monō Njambiyε!»⁴⁰ Baḡa boma ba sendi womete. Bo dikima diyo ne nan benje yasi kenje. Mariya te ngōndu Magdala nē Mariya te nyanḡwe ne Yosēs bene Jak te ε ba monosike ke njoka besō ko, nje bu sendi mbanja nyari nde Salome ba ke njoka boma benōri.⁴¹ Bo dikima benḡwe Yesus kelo mesay nye nye ke ngimo te yi nye ba no ke Galile ke. Yo ba sendi ne banja budya boma be temma nje Yerusalem bene be Yesus baka.

Pumbuna Yesus
(Mt 27; Lk 23; Jh 19)

⁴² Bekoko sima dya, yo ba ngimo te yi bo diki komsa kete yi tedye nde, ngimo mewedyā mete yi yeso *Saba ta be ke kande.⁴³ E Yosep te mo Arimate dya. A ba ke njon nyanḡwe josi Beyuden. Bomo ba ke jeso nye. Sendi, nye ne nguru wene ba ke ladye *Kando Njambiyε. E nye tinje temo ke ke yi Pilat ke diye mun Yesus.⁴⁴ E Pilat ngbakima yi woko nde, Yesus ḡwā dfe ne kpeten. E

nye jeba kum besoja ko diye nye, simande Yesus ma kiki gwe.⁴⁵ Ke kum besoja ma lepo nye nye nde, Yesus ḡwā gbate ke, ε nye jaye nde, Yosep bōh mun ne.⁴⁶ E Yosep bome ndombo kwā pidye mun Yesus ke kroa boye ne ndombo ke ningwe ke bonson te yi bo timma ke wete nyanḡwe tari ke. E nye nje bingile wete tari dibo ne numbu te.⁴⁷ Mariya te ngōndu Magdala nē Mariya te nyanḡwe ne Yosēs benjma mbey te yi bo pumbuma nye kete ke.

16

Womiya Yesus
(Mt 28; Lk 24; Jh 20)

¹ Ke yeso *Saba ma si kwā ke, ε Mariya te ngōndu Magdala nē Mariya te nyanḡwe ne Jak nē Salome bome yina memuto mete yi ba ne kimō metul, né bo ke nye ke yotu Yesus.² Bememene sut ke bosa yeso te ε kande jonja sondi, ε bo teme yi ke ke bonson ke ngimo te yi njanjakwe nje no ke.³ Bo dikima diyina nde: «Nda ta njenje tari soje ke numbu bonson nye wuse?»⁴ Ke bo ma kaje misi, bo benja nde, bo ma njenje tari yinōri soje. Yo nde, yo ba nyanḡwete budyate.⁵ Ke bo ma nyinje ke moy bonson, bo benja mbanja ḡwanjo metidye pulo mbam bo ne wumna gambo ke yotu. E bo gwe wō budyate.⁶ E nye lepe nye bo nde: «Ne fi gwaki wō na. Wune sāj Yesus te ε Nasaret yi bo ngbama ke kroa ko. A ma womiyε, a yeti se waka na. Ne hēna mbey te yi bo ningwa nye kete ke.⁷ Ma wune kēn ke lepo nye Piyer nē bejke bete bari nde, a ma kande kwā ne wune ke pe Galile. Wune ta benje nye mate nda yi nye ma lépi nye wune ke.»⁸ E bo punde ke bonson sedye kwā ne menḡwanḡwa, yo kwanjma to yan. Dete, bo fi

lepe yaŋa nye mumɔ na, keto wɔ
kwanjma bo budɔyate.

*Yesus ke punje yotu nye bejeke
bene*

(Mt 28; Lk 24; Jh 20)

[⁹ Yesus womiya bemɛɲmɛnɛ ke bosa yesɔ te ε kande jonja sɔndi. E nye kande punje yotu nye Mariya te ngɔndu Magdala yi nye sɔŋma beya mɛsisɪŋ yitan jɔ yiɓa ke yotu nɛ kɔ. ¹⁰ E nye kwɔ kɛ yekidye yo nye botu bete be jonnama bene be Yesus baka. Bo bɔ ke wo yotu lelo. ¹¹ A lepima nye bo nde, Yesus nɛ jon, a beɲma nye. Ke bo ma woko dɛte kɛ, bo ti jaye na. ¹² Ke kɔŋte, ε Yesus punje yotu nye baŋa yiɓa ke njoka yan nɛ yiŋa yotu dele ke ngimɔ te yi bo bɔ ke kɛ ke yiŋa melunde kɛ. ¹³ E bo yɔkwe nje yekidye sendi nye beɲjon ban. Yasi wete, bo ti jaye sendi yasi te yi bo lepima nye bo kɛ na. ¹⁴ Ke kɔŋte yinɔri, ε Yesus nje punje sendi yotu nye bejeke bene kamo jɔ wete ke ngimɔ te yi bo bɔ ke dɔyena kɛ. A ndeyma bo, keto bo bɔ nɛ meso ke temɔ. Sendi, bo ti tike temɔ ke yasi te yi botu bete be beɲma nde, a womiya lepima kɛ na. ¹⁵ Ke kɔŋte, ε nye lepe nye bo nde: «Wunɛ kɛn ke to mɛnɛti hɛnɛ kɛ pele Kimɔ Tom nye bomɔ hɛnɛ. ¹⁶ Mɔ te ε ta tiko temɔ ke Kimɔ Tom te, jaye nde, bo tɔpa nye ke mɔrɔku, mɔ te ta ju. Ma yoko ε ta dɔyo kinɛ tiko temɔ ke Kimɔ Tom te na, josi ta balo ke to nɛ. ¹⁷ Botu bete be ta tiko temɔ ke Kimɔ Tom te baka ta kelo kwalo mɛyɛkambiye te yike, yo nde, bo ta sɔŋɛ beya mɛsisɪŋ ke yotu bomɔ nɛ dɔno dɔyɛmbe. Bo ta lepina nɛ yiŋa mɛnumbu. ¹⁸ Bo ta biye sendi beɲyɔŋɛ lalɛ nɛ bo. Ke bo hoɓiye yiŋa yasi te yi nɛ lɔku kete, yo ti kelo bo yaŋa na. Bo ta kase mɛbo ke yotu botu bekon, mekon man mɔ siyo.»

Yesus ke yɔkwe kɛ dɔyɔbo

(Lk 24)

¹⁹ Ke Kumande Yesus ma si lepina nye bo kɛ, ε Njambiye yokidye nye kenje dɔyɔbo. E nye kwɔ kɛ dɔyo ke mbam bo Njambiye. ²⁰ E bejeke nje kwɔ kɛ pele Kimɔ Tom ke membɛy hɛnɛ. Kumande Yesus bɔ ke kɔŋ yan, nye bo deti te yi kelo mɛyɛkambiye, nɛ bomɔ duwe nde, lepi te yi bo lepe kɛ, gbakasi.]

Kimɔ Tom Yesus Krist te yi Lukas ketima

Mekana mete yoko, yo Lukas kete yo. A jeki keto yo kenje Teyofil. Yo ndi Lukas kete mekana me «Mesay mete yi Botu be Tomun be Yesus kelma». A kelma mesay budiyate bene Pol (Bt 16:11 yi ke no, nje bu Fl 24). A ba sendi nyanɔwe dokita (Kl 4:14).

To mekana mete yi nye ketima ke tedya ne sanɔan nde, Krist ne njololo ke menje hene, nye *Mɔno mumo. Lukas ke yekidyɛ jonɔwe Yesus kande ke ngimo te yi nye ba gwanjo ke. A ke lepo sendi nde, Yesus ba ke gwe ngwete bomo budiyate.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyanɔwe menɔabiye yitan:

1. To mekana maka (kumte 1).
2. Kasi jariki Yesus. Kasi topuna ne ke moroku. Dɔno besanɔmbambo bene. Kasi te yi *Satan bobila ne nye ke (kumte 1-4).
3. Mesay mete yi Yesus kelma ke (kumte 4-19).
4. Bomo ke seɔe Yesus. Kasi soɔn ne (kumte 19-23).
5. Womiya Yesus. Jonja mesay mete yi nye nya bejeke bene ke. Duwa ne ke pe dyobo (kumte 24).

¹ Nyanɔwe mbam Teyofil, budya bomo nya bo ke ketina meyasi mete yi kwanɔama ke njoka wusu ke. ² Bo ketima yo beɔgwe yasi te yi botu bete be beɔma ne misi man wule ke kandidate yekidya nye wuse ke. Botu bete sendi nja nje be botu be lepina melepi me Njambiye. ³ Ke mi ma si goɔ to te biye kimote wule nda yi yo kandima no ke,

ε mi sendi beɔe kimote nde, mi kɛti yo keto ne nje te nye we, ⁴ ne we duwe nde, meyasi mete yi bo tedya we ke ke nje gbate.

Jaki Njambiye ke nje lepo

kasi jariki Jan

⁵ Ke ngimo te yi Herod ba kumande ke meneti me Yuda ke, yo ba ne wete mo nyena sadaka nye Njambiye, dɔno dyene nde Sakari. A ba ke njon Abiya. Nyari wene ba ke kando *Aron. Dɔno dyene ba nde Elisabet. ⁶ Bo hene yiba ba ne ngbeɔ ke misi me Njambiye. Bo jonɔama bakidyɛ membonɔa ne melepi me Baba Mboko hene kine mɔno meɔso na. ⁷ Bo ti be ne monosike na, keto Elisabet ba kundu, sendi, bo hene sima jombe.

⁸ Wete yeso Sakari ba ke tonje mesay mene ke mbombu Njambiye, keto yo ba ngimo mesay mete yi njon te yene. ⁹ A kelma dete nda yi botu be nyena sadaka nye Njambiye dikima kelo ne mesay man ke. Ke ngimo te yite, ε bo kele tay ke mbombu Njambiye. ε tay tedya nde, Sakari nyɔna mbanjo Baba Mboko ke lodya meyasi mete yi ne kimɔ metul ke. ¹⁰ Nyanɔwe ngil bomo ba ke ngweta ne Njambiye ke se ke ngimo lodya meyasi mete yi ba ne kimɔ metul ke. ¹¹ Ndana ke, ε wete jaki Baba Mboko punde ke mbombu Sakari. A ba ke teri ke pay mbam bo ke mbey te yi bo diki lodya meyasi mete yi ne kimɔ metul ke. ¹² Ke Sakari ma beɔe jaki Njambiye ke, ε dyanɔ dyene dimbiye, ε nye gwe wo budiyate. ¹³ ε jaki Njambiye lepe nye nye nde: «Sakari, we ti gwaki wo na, keto Njambiye jayma menɔweta mo. Nyari wo Elisabet ta ja mɔno mbam. We ta lo nye nde Jan. ¹⁴ We ta be ne nyanɔwe mesosa keto ne. Sendi, budya

bomɔ ta sosa kome nye ta jadye ké, ¹⁵ keto a ta be nyanɔwete ke misi me Baba Mboko. A ti dye menjam ho nyanna menjam na. A ta be tondunate ne Kimɔ Sisiɔ kande ke moy nyanɔwe. ¹⁶ A ta yokidye botu be kando Isarayel budyate njese ke yasi Baba Mboko te Njambiyɛ wan. ¹⁷ A ta kwa mbombu ne Nyanɔwe Kumande nda mo tomun Njambiyɛ ne sisiɔ nè deti nda Eli. A ta yeɔsa metemo me besanɔwe ne bono nde, bo kwadyikwe bono ban. A ta kelo nde, botu be mbandɔ bɛki ne dyanɔ nda ngben bomɔ yi kombile ne kimɔ kando tike Baba Mboko.» ¹⁸ E Sakari lepe nye jaki Njambiyɛ nde: «Mi ta kelo nan yi duwe no nde, meyasi ta kwanɔna dete? Keto mi sima jombe. Sendi, mesew me nyari mbe sima buyo.» ¹⁹ E jaki Njambiyɛ yeɔsa nye nye nde: «Yo mi, Gabriyel. Mi diy ke mbombu Njambiyɛ. Njambiyɛ tome mi nde, mi njaki lepina nye we, lepo kimɔ tom te yike nye we. ²⁰ Beɔa, numbu yo ta be dibinate. We ti tapita se na kumo ke ngimo te yi meyasi maka ta si kelna, keto we ti jaye melepi membe na, melepi mete yi ta kelna tondo ke ngimo te yi yo yakanɔwe kelna ké.»

²¹ Bomɔ ba ndi ke ladye Sakari. Bo ba ke ngbakima to te yi nye kike no dete ke moy mbanjo Njambiyɛ ké. ²² Ke nye ma nje pundo ké, a ti be ne deti te yi lepina nye bo na. E bo duwe nde, a beɔma yina meyekambiyɛ ke moy mbanjo Njambiyɛ. A dikima pepidye mebo numbu kobo yi lepina no nye bo. ²³ Ke metu mesay mete yene ma siyo ké, e nye teme duwe ke dya dyene.

²⁴ Monɔ metu kwanɔma ke kɔnte, e nyari wene Elisabet bu moy. E nye soma no ngwende yitan. A dikima lepo nde: ²⁵ «Baba

Mboko kelma nyanɔwe ngikwa ne mi. A kanɔma misi beɔe ne mi yi soɔe ne wungwa ke yotu mbe ke misi me bomɔ.»

Njambiyɛ ke tomo jaki wene

kenje ke yi Mariya

²⁶ Ke moy Elisabet ma kumo ngwende yitan jo wete ké, e Njambiyɛ tome jaki wene Gabriyel kenje ke Galile ke wete dya nde Nasaret, ²⁷ ke yi wete findi ngondu nde Mariya. Yo ba kponate nde, a ta kelo gwaki bene wete mbam nde Yosep ke kando Davit. ²⁸ Jaki Njambiyɛ nyinma tu Mariya dolo nye lepo nye nye nde: «Mi ke nyeno we, Baba Mboko ke yo! A tedya we nyanɔwe ngikwa ne.» ²⁹ Ke Mariya ma woko dete ké, e dyanɔ dyene dimbiye, e nye gwe wo budyate. E nye diyɛ ke moy temo ne nde: «To menyen mete yike lépi ne nge?» ³⁰ E jaki Njambiyɛ lepe nye nye nde: «Mariya, we ti gwaki wo na, keto Njambiyɛ tedya nyanɔwe ngikwa ne ke yo. ³¹ Dukwe nde, we ta bu moy. We ta ja monɔ mbam, we ta lo nye nde Yesus. ³² A ta be nyanɔwete ke misi me Njambiyɛ. Bo ta jeba nye nde Monɔ Njambiyɛ te e kwanɔma meyasi hene ke kwey ko. Njambiyɛ te Baba Mboko ta nye nye diyɔ kumande sanɔmbambo wene Davit. ³³ A ta namo kando tu Yakɔp kpo ne kpo. Namnate yene ti be ne njena na.»

³⁴ E Mariya lepe nye jaki Njambiyɛ nde: «Yo yakama kelna nan, keto mi ti pa duwe mbe mbam na?» ³⁵ E jaki Njambiyɛ yeɔsa nye nye nde: «Kimɔ Sisiɔ ta nje pe yo. Ngungudye Njambiyɛ te e kwanɔma meyasi hene ke kwey ko ta buse we nda wukume. Dete, monɔ te yi we ta ja ko ta be kiyɔ. Bo ta jeba nye nde Monɔ Njambiyɛ. ³⁶ Dukwe nde, toru wo Elisabet me ne moy. A bonɔma moy

ne jombidyε. Yoko yi bo dikima jeba nde kundu ko me ne moy ngwende yitan jo wete muka. A ta ja mono mbam. ³⁷ Keto kine yija sulna yasi ke misi me Njambiyε na.» ³⁸ E Mariya lepe nde: «Mi ko, mo mesay me Baba Mboko, yo kelnangwe ke yotu mbe nda yi we lepima ké!» E jaki Njambiyε pundε kwā londō ke kēki ne.

Mariya kq kē beηε Elisabet

³⁹ Ndi ke metu te yite ε Mariya teme beke beke kē ke wete dya ke meneti me Yuda, ke meneti mete yi ne mekeki ké. ⁴⁰ E nye nyiηε tū Sakari nyeno Elisabet. ⁴¹ Ke Elisabet ma woko menyen me Mariya ké, ε mono wate budyate ke moy ne, ε Kimō Sisin tonde ke yotu Elisabet. ⁴² E nye kembidyā lepō nde: «We ne mekombila ke njoka besō boma. Sendi, mono te ε ke moy yo ko ne mekombila. ⁴³ Wuy, ηge bā kele yi nyangwe ne Nyangwe Kumande wombe njā ndana ke yasi mbe ké? ⁴⁴ Keto, ke mi ma woko menyen mo ké, ε monosike wate budyate ne mesosa ke moy mbe. ⁴⁵ We ne mesosa, keto we jayma nde, meyasi mete yi Baba Mboko lepima nye we ké ta kelna.» ⁴⁶ E Mariya lepe nde:

«Mi ke kanō Baba Mboko. ⁴⁷ Sendi, temō mbe ne mesosa keto Njambiyε, Mō te ε jonngwe mi ko. ⁴⁸ A tedya mi ηgikwa ne, mi mo mesay wene. Kande ndana kumo kpo ne kpo mekandō hene te yi ta jadye ke to meneti maka ké ta lepō nde, mi ne mesosa. ⁴⁹ Keto Njambiyε te ε ne ηgunngudyε ko kelma nyangwe meyasi ke pay te yembe. Dino dyene kiyo. ⁵⁰ Sendi, botu bete be kambe nye baka, a gwāki ηgwete yan menngimo hene. ⁵¹ A tedya bomō nde, a ne nyangwe dēti. A wanjima botu bete be bā ne

metake me bendidyā yotu ke temō yan baka. ⁵² A sonma bekumande ke mediyō man nje bendidyε gbela bomō. ⁵³ A tonja kimō meyasi nye botu bete be gwe nja baka, nje tikō botu bete be ne meyasi baka ne gbongō bō. ⁵⁴ A kamma kandō Isarayel, botu be mesay bene yī take gwena ηgwete ne ⁵⁵ sunngwe ne Abaraham bene benday bene kpo ne kpo. A kelma dēte nda yi nye lepima nye besanmbambo busu ké.»

⁵⁶ Mariya yama bene Elisabet nda ηgwende yitati. E nye nje duwe kē dya dyene.

Kasi jariki Jan

⁵⁷ Ke ηgimo te yi Elisabet ta ja kete ké ma dya, ε nye ja mono mbam. ⁵⁸ Ke benjon bene nē beman ma woko nde, Baba Mboko tedya nye nyangwe ηgikwa ne dēte ké, ε bo be ne mesosa nda Elisabet. ⁵⁹ Ke monosike ma kumo metu yitan jo yitati ké, ε bomō nje ke pesina ne. E bo diy lo nye nde Sakari ne dino sanngwe wene. ⁶⁰ Yasi wete, ε nyangwe ne mono lepe nde: «Be, dino dyene ta be nde Jan!» ⁶¹ E bo lepe nye nye nde: «Kine mumō wete ne wete ke kandō dyō ne dino te yite na.» ⁶² Ndana, ε bo pepidyε bō diyε ne sanngwe ne mono nde: «We kwādyikwe lo monosike nde ηge?» ⁶³ E Sakari jombe yija yasi, na ketina kete. E nye kete kete nde: «Dino monosike nde Jan.» E bo hene ηgbakima dino te yite. ⁶⁴ Ndana ndana, ε numbu ne futuna. E nye kande ndapi ne kōko lukse Njambiyε. ⁶⁵ E bomō hene be bā ke pōku meneti mete yite baka gwe wō. Botu bete be dikima diyō ke Yuda, ke meneti mete yi ne mekeki kete ké dikima yekidyε ndi meyasi mete. ⁶⁶ Bomō hene be wokuma kasi te baka dikima take yo ke moy temō. E bo

diki diyε nde: «Mɔnɔ te yɔkɔ ta duwε bε nan? Deti Baba Mbokɔ bɔ gbate ke yotu ne.»

⁶⁷ Sangwε wene Sakari bɔ ton-dunate ne Kimɔ Sisiŋ. E nye punje melepi me Njambiyε lɛpɔ nde:

⁶⁸ «Meluksa ne Baba Mbokɔ, Njambiyε te ε kando Isarayel, keto a takima botu bene kolo bo.

⁶⁹ A nya wuse detina mɔ te ε ta jɔngwε wuse kɔ wule ke tɔ mɔ mesay wene Davit.

⁷⁰ A kelma nda yi nye lepima ke numbu pupuna botu be punja melepi mene be metu me njime.

⁷¹ Mɔ te ε ta jɔngwε wuse kome bependɔ busu diyε kε, soŋε wuse ke mebo me botu bete be bene wuse baka.

⁷² Dete, Njambiyε gwɔ ngwete besanmbambo busu yi take sendi ne nyangwε mbon te yi nye kelma kε.

⁷³ A kεl dete beŋgwe mekinja mete yi nye kinjama nye sanmbambo wusu Abaraham kε.

⁷⁴ A kinjama nde, nge nye si soŋε wuse ke mebo me bependɔ busu, wuse ta kelo mesay nye nye kine wɔ na.

⁷⁵ Wuse ta be ne ngen, bakidye sendi meyotu musu pupunate ke mbombu wene ke metu me jɔngwε musu hene.

⁷⁶ Mɔnɔsike, nge be we, bo ta jeba we nde Mɔ punja melepi me Njambiyε te ε kwanma meyasi hene ke kwey kɔ, keto we ta kande kwɔ mbombu ne Baba Mbokɔ yi kombile menje mene.

⁷⁷ We ta tedye bomɔ bene, nε bo duwε nje jɔngwε ne nje te nde, Njambiyε ta tiko mebeyɔ man ne ngwete.

⁷⁸ Njambiyε wusu ne ngikwa budyate. Yo dete yi mejasi ta wule dyobo nje pe yusu

⁷⁹ nje paniye puyε nye botu bete be diyε ke moy yitil nε ke ndilin mbey te yi soŋ baka, nε yo kendi ne wuse ke nje te ε ne te.»

⁸⁰ Mɔnɔsike bɔ ke dɔkɔ. Sendi,

dyano bɔ ke nje nye budyate. A jɔnnama ke moy mekonɔgor kumo ke ngimo te yi nye nɔ nje punje ne yotu nye kando Isarayel kε.

2

Kasi jariki Yesus

(Mt 1)

¹ Ke metu te yite ε *Sesar Ogust nye mbonɔga nde, bo tɔl bomɔ ke to meneti mene hene.

² Yo bɔ bosa tɔlna bomɔ. Yo kelnanɔgwe ke ngimo te yi Kirinus bɔ nyangwε kum ke meneti me Siri kε.

³ Mumo hene kɔ kε keto dino dyene ke ngbak ngbak dya dyene.

⁴ E Yosep teme sendi ke Nasaret ke Galile kwɔ kε ke wete dya nde Betlehem ke meneti me Yuda.

Betlehem bɔ dya kumande Davit. Yosep kɔ mate, keto bene kumande Davit jadye ke kiya kando wete.

⁵ A kɔ kε keto dino dyene bene Mariya, keto yo bɔ kponate nde, bene nye ta kelo gwaki. Ke ngimo te yite Mariya bɔ ne moy.

⁶ Pinɔ te yi bo bɔ ndi mate kε, ε ngimo te yi Mariya ta ja kete kε dya.

⁷ E nye ja bosa monɔ wene, monɔ mbam. E nye boye nye ne melambo ningwe nye ke moy bokɔ, keto bo ti be ne mbey ke tɔ bejɔngwε na.

⁸ Botu be bakidya besam bɔ ke poku meneti mete yite ke bakidye besam ban ne tu ke moy lɔ.

⁹ E wete jaki Baba Mbokɔ dya ke yan. E nyangwε mejasi me Baba Mbokɔ pane ke mbey kome bo diyima kε. E bo gwe wɔ budyate.

¹⁰ E jaki Njambiyε lɛpe nye bo nde: «Ne ti gwaki wɔ na, keto mi ke nje lɛpɔ kimo tom te yi kando Isarayel hene ta woko mesosa kete kε nye wune.

¹¹ Mɔ te ε ta jɔngwε wune kɔ jadya muka ke dya Davit, nye *Krist, nye Nyangwε Kumande.

¹² Yasi te yi wune ta duwe nɔ kε, yo nde: Wune ta berε jonja mbonɔgo

mónosike bóynate ne melambo. Bo níngwa nye ke moy bokó.»
 13 Bo sém semó, nyanḡwe ḡgil bejaki be Njambiyé dyanḡma dolo jaki te yoru. E bo kané Njambiyé lepo nde: 14 «Meluksa ne Njambiyé pe kwey! Tete díy ne botu bete be Njambiyé kwadyé ke meneti maka baka!»

15 Ndana, ke bejaki be Njambiyé ma tiko bo dúwe kè díyobo ké, e botu be bakidya besam lepe tande yan nde: «Wuse kên pele Betelehem kè beḡe yasi te yi kwanḡnama mate ké, yasi te yi Baba Mbokó lepima nye wuse ké.»
 16 E bo teme nedó kwá. Bo dolma Mariya bene Yosep, dolo sendi jonja mbonḡo mónosike níngwate ke moy bokó. 17 Ke bo ma si beḡe nye ké, e bo yekidyé meyasi mete yi bo wokuma ke kasi móno te ké nye bomó. 18 Bomó hene be wokuma meyasi mete yi botu be bakidya besam yekidya ké ḡgbakimama. 19 Mariya bakidya ne meyasi mete ke moy temó ne take ḡso to te. 20 Ke kónḡe, e botu be bakidya besam yókwe. Bo luksa Njambiyé beḡe sendi nye, keto meyasi mete yi bo wokuma nè yi bo beḡma ké bā ndi nda yi jaki Njambiyé lepima nye bo ké.

Bo ke bu mbonḡo Yesus kè nò ke

mbanjó Njambiyé ke Yerusalem

21 Bo yama metu yitan jó yi-tati ke kón jariki. E bo pese mónosike, e bo lo nye nde Yesus, díno te yi jaki Njambiyé nya, yite nyanḡwe ne mónosike tí pa bú moy ne na. 22 Ndana, ke metu me nyena sadaka yi pupudya yan ke misi me Njambiyé ma yaka beḡwe mambonḡa me Mòyisi ké, e Yosep bene Mariya bú mónosike kè nò Yerusalem kè nye Baba Mbokó. 23 Yo bā ketinate dete ke mambonḡa me Baba Mbokó

nde: «Bosa móno mbam te e kande jadaye ke moy nyanḡwe kó ta be e Baba Mbokó.» 24 Bo ká sendi kè nye sadaka nda yo ketinate ke mambonḡa me Baba Mbokó ké: «Bebondo yiḡa ho sonḡo bepepo yiḡa.»

25 Wete mbam bā ke Yerusalem, díno díyene nde Simeyón. A bā ḡbeḡ mumó. A bā ke bakidyé mambonḡa me Njambiyé, tiko temó ne ke ḡgimó te yi Njambiyé ta jonḡwe ne kando Isarayel ké. Kimó Sisiḡ bā sendi ke nye. 26 Kimó Sisiḡ tédyá nye nde, a tí gwe kiné pa beḡe *Krist te e Baba Mbokó ta njese kó na. 27 Díyó ké, e Kimó Sisiḡ puse nye kenḡe ke mbanjó Njambiyé. Ke kiya ḡgimó te sanḡwe ne Yesus bene nyanḡwe bonḡa nye yi tonḡe meyasi mete yi mambonḡa díkima díye ké. 28 E Simeyón bú mónosike biye ke mefo nye Njambiyé wosoko lepo nde:

29 «Sa Mbokó, ndana tiko mó mesay wó, na kwá ne te nda yi we kpoma ké, 30 keto misi membe ma beḡe nda yi we ta jonḡwe ne bomó ké. 31 We kombila yo dete, né mekando hene beḡ. 32 We paniya mejasi, né mekando duwe we yi nye sendi kando díyó Isarayel meluksa.» 33 Sanḡwe ne Yesus bene nyanḡwe wene ḡgbakimama meyasi mete yi Simeyón lepima ke kasi ne ké. 34 Simeyón nya bo mekombila. E nye nje lepo nye Mariya, nyanḡwe ne Yesus nde: «Dukwe nde, Njambiyé njesa móno ké, né bomó budyate yambile ke njoka kando Isarayel, sendi né bomó budyate jó ke njoka yan. A ta nje be yasi te yi ta tedye nde, bomó ta biye meso ne Njambiyé. 35 Ma nyari, ke yo, we ta sanḡwa ne mebone nda yi bo bú kafa lú ne mumó ke temó

ké. Yo ta kelna dete, né metake mete yi diyé ke moy temo budya bomo ké pundu puyé.»

³⁶ Yo ba sendi ne wete nyari mo punja melepi me Njambiyé, dino dyene ba nde Ana, mono Fanuwel ke kando Aser. A ma jombe budyate. Mbam te e dolma nye kelo gwaki bene nye ko kelma ndi mesew yitan jo yiba bene nye, ³⁷ e mbam te gwe, e nye tika kuso. Ndana a me ne mesew kamotan jo kamotati jo yini. A ti be ke baka ne mbanjo Njambiyé na. A dikima kelo mesay nye Njambiyé tu ne yeso, kiyó medye ngweta ne Njambiyé. ³⁸ Ke kiya ngimo te yite e Ana dya. E nye lukse Baba Mboko, yekidyé sendi kasi mono ke nye botu bete be ba ke ladye ngimo te yi Njambiyé ta kolo ne Yerusalem ké.

³⁹ Ke bo ma si kelo meyasi hene te yi membonga me Baba Mboko lepe ké, e bo nje duwe ké dya dyan ke Nasaret ke Galile. ⁴⁰ Monosike ba ke doko. A ba ke bu deti, be sendi ne dyano budyate. Njambiyé nya temo ke yotu ne.

Yesus ne mesew kamo jo yiba

⁴¹ Mesew hene sangwe ne Yesus bene nyanngwe dikima ké Yerusalem ke jesó *Paska Beyuden. ⁴² Ke Yesus ma kumo mesew kamo jo yiba ké, e bene bo ké Yerusalem ke jesó Paska bengwe membonga me jesó. ⁴³ Ke jesó ma siyo ké, e sangwe bene nyanngwe toke nje yi duwe. Yasi wete, e monosike tika ke Yerusalem, besangwe kine duwe na. ⁴⁴ Bo takima yan nde, a ba ke njon kendi. E bo kende ndingele yeso wete sidye. Ndana, e bo kande saña ne ke njoka bejadye ban ne besó ban. ⁴⁵ Ke bo ma sa nye kine dolo ké, e bo yokwe ne koko ké ke Yerusalem ké sa nye mate. ⁴⁶ Ya metu

yitati ke konje, e bo ké dolo nye ke mbanjo Njambiyé. A ba ke diyó ke njoka nyanngwe botu be duwa membonga lengwe meto ke meyasi mete yi bo ba ke lepo ké, diyé sendi bo medyan. ⁴⁷ Bomo hene be ba ke woko meyasi mete yi nye ba ke lepo ne yensa medyan te yi nye dikima yensa ké kambima dyano dyene. ⁴⁸ Ke sangwe bene nyanngwe ma bene nye ké, e bo ngbakima budyate. E nyanngwe lepe nye nye nde: «Monmbe, nge yi we kelma ne wuse deke ké? Sine songwe gwa kan budyate ke saña yo.» ⁴⁹ E nye nje yensa nye bo nde: «Wune ba ke sa mi keto nge? 'Wune ti duwe nde, mi yakanngwe diyó ke ty Sañmbe na?» ⁵⁰ Yasi wete, bo ti woke to yasi te yi nye lepima nye bo ké na. ⁵¹ Ke konje, e nye siliye bene bo yokwe ké Nasaret. A ba ke jesó besangwe. Nyanngwe ba ke take meyasi mete hene ke moy temo ne. ⁵² Yesus ba ke doko, dyano ba ke nje nye sendi. Njambiyé nè bomo nya temo ke yotu ne.

3

Kasi Jan te mo tɔpuna bomo

*ke mɔɔku
(Mt 3; Mk 1; Jn 1)*

¹⁻² Ke ngimo te yi Jan te mono Sakari ba ke moy kongor ké, e Njambiyé lepina nye nye. Yo ba ke ngimo te yi Tiber *Sesar kumma mesew kamo jo yitan ke diyó nyanngwe kumande ké. Yite Ponsi Pilat ba nyanngwe kum ke meneti me Yuda, Herod ba kum ke meneti me Galile. Man wene Filip ba kum ke meneti me Iture nè Trakonit. Lisaniyas ba kum ke meneti me Abilen. Ke ngimo te yite Hana bene Kayif ba bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyé.

³ Ndana, e Jan gonggila ne meneti me gonj Yurdé hene, pele nye

bomō nde, bo yēnsangwe temo jaye nde, bo tōpa bo ke mōrōku, né Njambiyē tiki bo ne ngwete ke mebeyō man. ⁴ Yo kelnama dete beṅgwe yasi te yi bā ketinate ke mekana mete yi Esayi te mō punja melepi me Njambiyē ketima ké. A ketima nde: «Wete mumo ke kembidya ke moy koṅgor nde: Wune kōmbila nje Baba Mboko. Wune tēmbidya menje mēne ne ṅgbeṅ. ⁵ Gboṅgo hene bēki mbasinate. Keki nē koru hene bēki ne tefen. Menje mete yi ne kōndu ké bēki tēmbidyate. Yike yi ne mebe ké, bo siki tonje yo. ⁶ Sendi, bomō hene ta beṅe nda yi Njambiyē ta joṅgwe ne bomō ké.»

⁷ Dete, bomō budyaate kwadya nde, Jaṅ tōpa bo ke mōrōku. E bo nje ne ṅgil ke yasi ne. E nye lepe nye bo nde: «Wune mbo yeri, nda kele nde, wune tāka nde, wune yakama diyō lala ke ṅgambi Njambiyē yi nje ké? ⁸ Yo kimote nde, wune kēl kimō mekele nda yi kimō jeti wume ne kimō membumō ké yi tedye bomō nde, wune ma yeṅsa temō. Sendi, wune tī lepi nde, wune benday be Abaraham na. Mi ke kombile lepo nye wune nde: Njambiyē yakama yeṅsa metari mete yike, yo má be bōnō be Abaraham. ⁹ Njeṅ me ne lende ke njuku jeti, dete jeti hene e diye kine wumō kimō membumō, bo ta pesō yo bete ke dite.» ¹⁰ E botu bete be wesidyama womete baka diyē nye nde: «Wuse kēl ba nan?» ¹¹ E nye yeṅsa nye bo nde: «Mō te e ne melambo yiba kō kābi wete nye mō te e kine yaṅa kō. Mō te e ne medye kō kēl sendi dete.»

¹² Botu be boṅna mōni garama nṅa sendi ke yi Jaṅ nde, a tōpa bo ke mōrōku. E bo diyē nye nde: «Yekele, wuse kēl nan?» ¹³ E nye yeṅsa nye bo nde: «Wune tī boṅ mōni ke bo mumō kwā yike yi bo pesima nde, wune bōṅ ké na.»

¹⁴ Besoja diyama sendi nye nde: «A wuse su, wuse kēl nan?» E nye yeṅsa nye bo nde: «Wune tī boṅ mōni ke bo mumō ne ṅgaṅ ho ne nje te yi gubō na, yasi wete, wune dyaṅki ndi mōni ṅgwende yun.»

¹⁵ Bomō bā ke ladye yasi te yi ta dyaṅ ké. E mumō hene take ke temō ne nde, Jaṅ yākaṅgwe be *Krist mō te e joṅgwe bomō kō. ¹⁶ E nye lepe nye bo hene nde: «Mi, mi tōpa mbe wune ke mōrōku. Yasi wete, wete mumō ke nje. A ne deti kwā mi. Mi ti yaka wunje kol menakala mēne na. A ta tōpe wune ke Kimō Sisiṅ nē ke dite. ¹⁷ A ne jeti ke bo yī kutō ne nyambi, yī baka njōso te nē kopu te. A ta soṅe njōso te kē bakidyē ke moy ndam ne. Yasi wete, a ta lodye mekopu mete ke dite te yi ti dīm ké.»

¹⁸ Jaṅ dikima nye sendi yiṅa budya menṅite nye bomō. Dete, e nye lepe ne Kimō Tom Njambiyē nye bo. ¹⁹ A ndeyma Herod, keto a boṅma Herodiyas te nya maṅ wene ne meṅwaki. E nye ndeye nye sendi, keto beya mekele hene te yi nye dikima kelō ké. ²⁰ Herod kā mbambu kelō wete beya mekele dokidyē ke to te yiri. A boṅma Jaṅ dibo ke tū jōbo.

²¹ Ke Jaṅ ma si tōpe bomō hene ke mōrōku ké, e nye nje tōpe sendi Yesus. Ke ṅgimō te yi Yesus bā ke ṅgweta ne Njambiyē ké, e dyaṅbo nēmbiyē. ²² E Kimō Sisiṅ piye ne yotu nda pepō nje ke yotu ne. E wete men wule dyaṅbo lepo nde: «We mōnmbē, soṅ temō mbe, temō mbe hene ke yotu yo!»

Besaṅmbambo be Yesus (Mt 1)

²³ Yesus kandima mesay mēne, yite a me ke mesew kamōtati. Bomō bā ke take nde, nye mōnō Yosep. Yosep bā mōnō Eli. ²⁴ Eli bā mōnō Matat. Matat bā mōnō Levi. Levi bā mōnō Melki.

Melki b̄a m̄oṅo Yanay. Yanay b̄a m̄oṅo Yosep. ²⁵ Yosep b̄a m̄oṅo Matatias. Matatias b̄a m̄oṅo Amos. Amos b̄a m̄oṅo Nahum. Nahum b̄a m̄oṅo Esli. Esli b̄a m̄oṅo Nagay. ²⁶ Nagay b̄a m̄oṅo Mahat. Mahat b̄a m̄oṅo Matatias. Matatias b̄a m̄oṅo Semey. Semey b̄a m̄oṅo Yosek. Yosek b̄a m̄oṅo Yuda. ²⁷ Yuda b̄a m̄oṅo Yohanan. Yohanan b̄a m̄oṅo Resa. Resa b̄a m̄oṅo Sorobabel. Sorobabel b̄a m̄oṅo Salatiyel. Salatiyel b̄a m̄oṅo Neri. ²⁸ Neri b̄a m̄oṅo Melki. Melki b̄a m̄oṅo Adi. Adi b̄a m̄oṅo Kosam. Kosam b̄a m̄oṅo Elmadan. Elmadan b̄a m̄oṅo Her. ²⁹ Her b̄a m̄oṅo Yesus. Yesus b̄a m̄oṅo Eliyeser. Eliyeser b̄a m̄oṅo Yorim. Yorim b̄a m̄oṅo Matat. Matat b̄a m̄oṅo Levi. ³⁰ Levi b̄a m̄oṅo Simeyɔŋ. Simeyɔŋ b̄a m̄oṅo Yuda. Yuda b̄a m̄oṅo Yosep. Yosep b̄a m̄oṅo Yonam. Yonam b̄a m̄oṅo Eliyakim. ³¹ Eliyakim b̄a m̄oṅo Meleya. Meleya b̄a m̄oṅo Mena. Mena b̄a m̄oṅo Matata. Matata b̄a m̄oṅo Natan. Natan b̄a m̄oṅo Davit. ³² Davit b̄a m̄oṅo Isay. Isay b̄a m̄oṅo Yobed. Yobed b̄a m̄oṅo Bowas. Bowas b̄a m̄oṅo Sala. Sala b̄a m̄oṅo Nason. ³³ Nason b̄a m̄oṅo Aminadap. Aminadap b̄a m̄oṅo Admin. Admin b̄a m̄oṅo Arni. Arni b̄a m̄oṅo Esrom. Esrom b̄a m̄oṅo Fares. Fares b̄a m̄oṅo Yuda. ³⁴ Yuda b̄a m̄oṅo Yakɔp. Yakɔp b̄a m̄oṅo Isak. Isak b̄a m̄oṅo Abaraham. Abaraham b̄a m̄oṅo Tara. Tara b̄a m̄oṅo Nahɔr. ³⁵ Nahɔr b̄a m̄oṅo Seruk. Seruk b̄a m̄oṅo Rago. Rago b̄a m̄oṅo Falek. Falek b̄a m̄oṅo Eber. Eber b̄a m̄oṅo Sala. ³⁶ Sala b̄a m̄oṅo Kaynam. Kaynam b̄a m̄oṅo Arpakisad. Arpakisad b̄a m̄oṅo Sem. Sem b̄a m̄oṅo Nɔy. Nɔy b̄a m̄oṅo Lamek. ³⁷ Lamek b̄a m̄oṅo Matusala. Matusala b̄a m̄oṅo Enok. Enok b̄a m̄oṅo Yared. Yared b̄a m̄oṅo Malelel. Malelel

b̄a m̄oṅo Kaynam. ³⁸ Kaynam b̄a m̄oṅo Enos. Enos b̄a m̄oṅo Set. Set b̄a m̄oṅo Adam. Adam b̄a m̄oṅo Njambiyɛ.

4

Kum beya mekele ke bobɛ
Yesus

(Mt 4)

¹ Kimɔ Sisinj tonduma ke yotu Yesus ke ngimɔ te yi nye yɔkwɔ nɔ ke goŋ Yurdɛ kɛ. E Kimɔ Sisinj kende ne nye ke koŋgor. ² Yesus diyma metu kamɔni ke koŋgor mate. E *Kum beya mekele bobɛ nye. Ke metu te yinɔri hene Yesus ti diyena na. Ke metu mete ma si kwɔ kɛ, e nye woke nja. ³ E Kum beya mekele lepe nye nye nde: «Ige be nde, we Mɔno Njambiyɛ, lepo nye tari te yɔko nde: Yeŋsangwe be mampa.» ⁴ E Yesus yeŋsa nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Mumɔ ti yaka joŋna ndi ne mampa nyɛpɔ na.» »

⁵ Ke koŋte, e Kum beya mekele bu nye kɛ nɔ ke wete gere gere mbey tedye nye mekando hene ke to meneti ndi tu wete nda yi mumɔ kibidiya nɔ kɛ. ⁶ E Kum beya mekele nje lepo nye nye nde: «Mi ta nye we deti te yi namɔ mekando mete yike hene, be ne meluksa mete, keto bo nya mi deti te yi namɔ yo. Ndana mi yakama bu yo nye mɔ te yi mi kwadye ko. ⁷ Dete, nge we kuse meboŋ ke meneti kanɔ mi, mi má nye we yo hene.» ⁸ E Yesus yeŋsa nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Kanɔ Baba Mboko te Njambiyɛ wɔ, kelo mesay nye ndi nye nyɛpɔ.» »

⁹ Ke koŋte, e Kum beya mekele ko bu nye sendi kɛ nɔ ke Yerusalem, tembidiye nye ke tosiyɔ mbanjo Njambiyɛ lepo nye nye nde: «Ige be nde, we Mɔno Njambiyɛ, doko piye ke meneti, ¹⁰ keto yo ketinate sendi

ke mekana me Njambiyε nde: «Njambiyε ta lepɔ nye bejaki bene nde, bo bákidyá wε. ¹¹ Dete, bo ta jekidyε bo biye ne wε, kamba wε nje dumbo kol yɔ ke tari.» ¹² E Yesus yerɔsa nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Wε tɪ bofa Baba Mbokɔ te Njambiyε wɔ na.» »

¹³ Ke nye ma si bofe Yesus ne menje mete yinɔri hene dete ké, ε nye kwá londɔ ke keki ne yi ladye yinja menjimɔ.

Botu be Nasaret yeti ke tiko temɔ

*ke yi Yesus na
(Mt 13; Mk 6)*

¹⁴ Ndana, ε Yesus yokwe kè ke Galile ne deti Kimɔ Sisiɲ ke yotu. Bo bɔ ke lepɔ kasi ne ke pɔku meneti mete yinɔri hene. ¹⁵ A bɔ ke tedye bomɔ melepi me Njambiyε ke moy mambanjo mewesidyá me Beyuden. E bomɔ hene diki lukse nye.

¹⁶ Ke kɔnte, ε nye kwá kè ke Nasaret ke mbey kome nye dokuma ké. Ke yesɔ *Saba ε nye kwá kè ke mbanjo mewesidyá me Beyuden nda njel wene. E nye teme, na tol mekana me Njambiyε. ¹⁷ E bo bu mekana mete yi Esayi te mo punja melepi me Njambiyε ketima ké nye nye. E nye bute mekana tol ke mbey te yi bɔ ketinate nde: ¹⁸ «Sisiɲ Baba Mbokɔ ke yotu mbe. A tokuma mi, né mi lepi Kimɔ Tom nye buka bomɔ, tomɔ mi, né mi lepi nye bebala nde, dɪyɔ bala yan siyma. Sendi, a tomma mi, né mi lepi nye botu bete be ne dɪbina misi baka nde, bo bɛɲnaɲgwe, tomɔ mi, né mi jɔngwe botu bete yi bo tedye bo mebone baka, ¹⁹ pele nye bomɔ sew te yi Baba Mbokɔ ta jɔngwe bo kete ké.» ²⁰ Ke nye ma si tol ké, ε nye dibe mekana yokidyε nye mo te ε bɔ ke kelɔ mesay ke moy mbanjo mewesidyá kɔ. Ke kɔnte,

ε nye kwá dɪyɔ. Bomɔ hene be bɔ ke moy mbanjo baka dikima beɲε nye ne ɲɔɲ. ²¹ Ndana, ε Yesus lepε nye bo nde: «Ke yesɔ te yokɔ muka, meyasi mete yi wune wokuma, mi ke tol ke mekana me Njambiyε ké ma kelna gbate.» ²² E bomɔ hene jaye nye. E bo ɲgbakima kimɔ melepi mete yi dikima pundɔ ke Numbu ne ké. E bomɔ diyε nde: «Yokɔ yeti mɔnɔ Yosep na?» ²³ E Yesus lepε nye bo nde: «Yo gbate, wune ta nye mi kanɔ nde: «Dokita, sidyikwe kɔn yɔ ne ɲguru wɔ.» Wune ta lepɔ sendi nye mi nde: «Wuse wokuma meyasi mete yi wε kelma ke Kapernawum ké hene. Pa kelɔ sendi kiya meyasi mete waka ke dya dɪyɔ.» »

²⁴ E nye kè mbombu lepɔ nye bomɔ nde: «Gbakasi yi mi lepε nye wune ké: Bo tɪ jaya mo punja melepi me Njambiyε ke dya dyene na. ²⁵ Mi ke lepɔ gbate nye wune nde: Bekuso boma bɔ ke meneti me Isarayel budyate ke ɲgimɔ te yi Eli bɔ ne jɔɲ ké. Sew yitati nè ɲgwende yitan jɔ wete kwanma kine mbiyɔ ne nɔ na, ε nyaɲgwe kolo dya ke ndingele meneti me Isarayel hene. ²⁶ Ko dete, Njambiyε tɪ tome Eli kenje ke yasi wete kusɔ ke njoka bekuso boma be kando Isarayel na. A kpalma tomɔ Eli kenje ke yasi wete kusɔ nyari ke Sarepta ke meneti me Sidon. ²⁷ Sendi, ke ɲgimɔ te yi Elise te mo punja melepi me Njambiyε bɔ ne jɔɲ ké, bomɔ be ndoko bɔ budyate ke Isarayel. Ko dete, mumɔ wete ne wete ke njoka yan tɪ nje nde, bo sâki kɔn ne na, ndi wete jɛngwe nde Naman te mo meneti me Siri njɔ.» ²⁸ Ke bomɔ hene be bɔ ke mbanjo baka ma wokɔ dete ké, ε bo woke ɲgambi budyate. ²⁹ E bo teme dudye Yesus ke dya dyan ɲgbɔsɔ nye kè nɔ ke to keki, né bo kè pusu nye bete kenje gbɔngɔ.

Dya dyan te b̄a ke to keki. Bo ka ne nye mate, né bo kè pusu nye bete kenje gbonjo. ³⁰ Yasi wete, ε nye kw̄a ne ngben ngben ke njoka yan kine mumo ne biye nye na.

³¹ Ndana, ε Yesus siliye kè ke wete dya nde Kapernawum ke Galile. Kumò mate, ε nye diki tedye bomò melèpi me Njambiyè ke yesò *Saba. ³² Bomò ngbakimama kwalò tedya yasi te yene budyate, keto a dikima lepina ne deti Njambiyè. ³³ Wete mbam b̄a ke moy mbanjo ne beya sisin̄ *Satan ke yotu. E nye kembidya ne men ke kwey nde: ³⁴ «J̄ge ba Yesus te m̄o Nasaret, sine wune ne lepi te nda? 'We njáki nje girise wuse? Mi duw̄a we kimote, we pupuna m̄o te yi Njambiyè tokuma njesε.» ³⁵ E Yesus bama ne beya sisin̄ lepò nde: «Dibò numbu yò pundò ke yotu mbam kò.» E beya sisin̄ jalè mbam kò bete ke meneti ke misi me bomò hene be b̄a womete baka pundò kw̄a kine kelo yin̄a beya yan̄a ne nye na. ³⁶ E bomò hene ngbakima budyate numbu he han̄, ε bo diki diyna nde: «Kwalò lepi te yike nan? Mbam te yoko ke bama ne deti nye beya mesisin̄, beya mesisin̄ ke pundò kw̄a.» ³⁷ E dino Yesus wume njanja yaka ne poku meneti mete yin̄ri hene.

³⁸ Ke kon̄te, ε nye punde ke mbanjo mewesidya me Beyuden kè ke t̄u wete mbam nde Simòn. Ki ne Simòn ε nyari b̄a ke kono budyate ne duku. E bo ngweta ne Yesus nde, a j̄ongwe nye. ³⁹ E Yesus ditima ke to nyari bama ne kon̄, ε kon̄ siye. Ndana ndana, ε nyari kè kelo mesay nye bo.

⁴⁰ Ke ngimò te yi tu b̄a ke yin̄ja ké, ε bomò hene be b̄a ne benjon̄ ban be dikima kono ne mboya mekon hene baka b̄u bo nje no ke yi Yesus. E nye kase

mebo ke yotu mumò hene sidye mekon man. ⁴¹ Beya mesisin̄ punduma sendi ke yotu budya bomò. Beya mesisin̄ mete dikima kembidya nde: «We M̄ono Njambiyè!» E Yesus diki bame bo dibò menumbu man, keto beya mesisin̄ duw̄a nde, Yesus nye *Krist, yoko yi Njambiyè tomma kò.

⁴² Ke misi ma pupò ké, ε Yesus duwe kè dya kè wete mbey te yi b̄a kine bomò kete ké. E ngil bomò kande saɲna ne. Ke bo ma dolo nye ké, ε bo s̄a nde, a t̄i kwan̄ se kè ke wete mbey tikò bo na. ⁴³ Yasi wete, ε nye lepe nye bo nde: «Mi ȳakan̄gwe kè sendi ke yin̄a medya kè lepò Kimò Tom ke kasi *Kandò Njambiyè, keto a ma tòm mi njese keto te yite.» ⁴⁴ E nye kè mbombu pele Kimò Tom ke mēmbanjo mewesidya me Beyuden ke Galile.

5

Yesus ke t̄oke bosa bejoke bene (Mt 4; Mk 1)

¹ Wete yesò Yesus b̄a ke gon̄ wete nyangwe matò nde Gensaret. E ngil bomò be ke sun̄a mbey ke keki ne, né bo woku melèpi me Njambiyè. ² E nye benje melandi yiba ke gon̄. Botu be wona benjanjo be piya ke melandi mete baka b̄a ke weye mebulajama man. ³ E nye kw̄a bendò wete landi te. Yo b̄a landi Simòn. E nye lepe nye Simòn nde, a p̄usu landi kenje ne mbet pulò sombu. E nye kw̄a diyò metidyè ke moy landi kè mbombu tedye bomò melèpi me Njambiyè.

⁴ Ke nye ma si lepina nye bomò ké, ε nye lepe nye Simòn nde: «Bon̄gò landi kè no pulò d̄imò, né wune beta bulajama ke d̄uku.» ⁵ E Simòn lepe nye nye nde: «Yekele, wuse ben̄ma bone ke ndingele tu kò muka kumò bemenene kine wo yan̄a na. Kò bekò dete, mi

ta bête bulajama ndana ke duku, keto yo we lepe nde, mi bêta.»⁶ Ke bo ma bête mebulajama ke duku ké, ε bo wo benjanjo budyate. Ε mebulajama kande nyaliyate.⁷ Ε bo pepidyé bo kenje benjon ban be bā ke moy landi te yoru baka nde, bo njāki kame bo. Ε bo nje, ε bo tonje benjanjo ke melandi menori yiba, ε yo kande dyena mōrōku.⁸ Ke Simōn Piyer ma benje dēte ké, ε nye nje kuse mēbōn ke mbōmbu Yesus lepō nde: «Nyangwε Kumande, jisa ke keki mbe, keto mi mō mēbeyo.»⁹ Simōn Piyer lepinama dēte, keto a gwā wō. Benjon hene hene gwā wō sendi dēte, keto budya benjanjo bête yi bo woma ké.¹⁰ Jak hene Jan te bōno be Sebede, bekumbo be betina bulajama be Simōn gwā sendi wō dēte. Ε Yesus lepe nye Simōn nde: «We tī gwaki wō na, kande ndana we tī be se mō wona benjanjo na. We ta nje be mō bōnna bomo tedye bo nje Njambiye.»¹¹ Ndana, ε bo nje ngbōso melandi man, tikō meyasi hene benjwε Yesus.

Yesus ke sidye kōn ndoko

*wεte mbam
(Mt 8; Mk 1)*

¹² Yesus bā ke wεte dya ke pōku meneti mēte. Wεte mbam bā mate ne yotu hene tandē ndoko. Ke nye ma kanje misi benje Yesus ké, ε mbam nje kuse mēbōn ke mbōmbu wene ngweta ne nye lepō nde: «Nyangwε Kumande, nge we kwadye, kelō nde, yotu mbe hēki ne kpelen.»¹³ Ε Yesus sambile bo kpoke ne nye lepō nde: «Mi kwadya, yotu yō hēki ne kpelen.» Ndana ndana, ε ndoko siye ke yotu mbam.¹⁴ Ke kōnte, ε Yesus lepe nye nye nde: «Kpe, we tī yekidya meyasi mēte yi kwanama ké nye mumō na. Yasi wεte, ken kē tedye yotu yō nye

mō nyena sadaka nye Njambiye, nō kēn kelō sadaka, né we be pupunate ke misi me Njambiye nda yi Mōyisi pesima ké, né bōmō duwe nde, kōn yō siyma.»¹⁵ Ko bekō nde, Yesus lepima nye mbam nde, a tī yekidya na, je ne kpalma kē kendo mbōmbu. Budya bōmō dikima nje wesidya ke keki ne, né bo woku mēlepi mēne, na sidye sendi mēkōn man.¹⁶ Yasi wεte, Yesus dikima kwā ne kē ke mēbey mēte yi bōmō yeti kēte kē kē ngweta ne Njambiye.

Yesus ke kelō nde, wεte mō

*jemti kēndi
(Mt 9; Mk 2)*

¹⁷ Wεte yesō Yesus bā ke tedye bōmō mēlepi me Njambiye. *Befarisε nē nyangwε botu be duwā mēbōnga bā mētidye ke keki ne. Bo wulma ke Yerusalem, wule sendi ke mēdya hene ke Galile nē Yuda. Baba Mbokō nya Yesus dēti te yi sidye mēkōn me bōmō.¹⁸ Ndana, ε banja bōmō sobe wεte mbam ne tan dya nō. Mbam te bā mō jemti, a ti kēndi na. Bo sanma nje te yi nyine ne nye ke moy tū nje tikō ke mbōmbu Yesus.¹⁹ Yasi wεte, bo tī be ne nje kwange na keto ngil. Ε bo bendē ne nye ke tosiyō kelō njembi kete pidye nye ne tan ne hene ke njoka bōmō ke mbōmbu Yesus.²⁰ Ke Yesus ma benje kwalō tikina temō te yi botu baka bā nō ké, ε nye lepe nye mō jemti nde: «Mbam, mēbeyō mō, mi ke tikō yo ne ngwete.»²¹ Ε Befarisε nē botu be ketina meyasi lepe ke moy mētemō man nde: «Yōkō bā nda ε gbute gba ne Njambiye kō? Nda yakama tikō mēbeyō me mumō ne ngwete kō? Kine wεte mumō na, ndi Njambiye nyepō.»²² Yesus duwā mētake man, ε nye lepe nye bo nde: «Yike ba kwalō mētake te nda yi wune be nō deke ke

temo yun ké? ²³ Nè lepinate nde: «Mebeyo mo, mi ke tiko yo ne ngwete» nè lepina te nde: «Tema, kendó,» 'kelna nge kwá jéwó ke njokate? ²⁴ Dete, mi ta tedye wune nde, *Mónó mumó ne deti te yi tiko mebeyo me bomó ne ngwete ke to meneti.» É nye nje lepó nye mó jémti nde: «Tema, bonjé tan yó, dukwé kè tū dyó.» ²⁵ Ndana ndana, é mbam teme ne nget ke misi me bomó hene, bú tan te yi nye bá metinengwe kete ké, dúwe nó kè nó tū ne luksa Njambiyé ke numbu. ²⁶ É bomó hene ngbakima lukse Njambiyé. Bo gwá wó budfyate. É bo díki lepó nde: «Kwaló méyekambiyé mete yike nan yi wuse benjma muka ké!»

*Yesus ke tóke Levi
(Mt 9; Mk 2)*

²⁷ Ke konje, é Yesus punde kwá. É nye kè dolo wete mó bonna moni garama nde Levi ke díyo ke mbey mesay mene. É Yesus lepe nye nye nde: «Benjgwe mi.» ²⁸ É nye teme tiko numbu mesay mene hene benjgwe nye. ²⁹ É Levi kele budya medye jeba ne bomó ke tū dyene keto Yesus. Bo bá ke dyena bene banja budya botu be bonna moni garama nè banja bomó sendi. ³⁰ *Befarisé nè botu be ketina meyasi be bá ke kiya njón wete baka wokuma ngambi lepó nye bejoke be Yesus nde: «Keto nge yi wune dyena nè yi wune hobiye menjam ke mbey wete wúne botu be bonna moni garama nè botu be mebeyo ké?» ³¹ É Yesus yensa nye bo nde: «Yeti botu bete be ne membundó ne te baka sá nje mó nyeti na, yasi wete, yo ndi botu bete be kóne baka. ³² Mi ti njáki nje jeba ngbenj bomó nde, bo yénsanjgwe temo na. Mi njáki nje jeba botu be mebeyo nde, bo yénsanjgwe temo.»

³³ É *Befarisé nè botu be ketina meyasi lepe nye Yesus nde: «Bejoke bete be Jan nè bejoke bete be *Befarisé ke díki kiyo medye yaka ne menjimó. Bo ke díki ngweta sendi ne Njambiyé. Yasi wete, bejoke bete bo ke dyena yan lalé, hobiye sendi lalé.» ³⁴ É Yesus yensa nye bo nde: «Íjge mumó jeba besó bene ke mekebi me gwaki, wune má kidye bo medye piñó te yi nye ndi kete bene bo ké? ³⁵ Yasi wete, ngimó ta dyá yi bomó ta sonje ne nye ke mebo man. Yo ke ngimó te yite yi bo ta kiyo medye yey.»

³⁶ É nye nye sendi bo wete kanó nde: «Mumó ti bóñ jonja pel lambó nje dato ne njombute na. Keto nge yo kelna dete, jonja lambó ta nje be ne tousu. Sendi, pel jonja lambó tí benja kimote ke njombute na. ³⁷ Mumó ti sópita menjam nye ke boru membe na. Keto jonja menjam ta wudye kelo nde, membe pósukwe, menjam ma dendila ke meneti, membe má si yambile gwe nyinje siri. ³⁸ Yasi wete, mumó sópita menjam ke jonja membe. ³⁹ Sendi, mumó ti jáya njombu menjam, nge nye si hobiye jonjate na. Bo lépi kpo ne kpo nde: «Jonja menjam kwá nyonjón ne njombute.» »

6

*Yesus ke lepina ke kasi yeso Saba
(Mt 12; Mk 2)*

¹ Wete yeso Yesus bá ke kwá ke moy menjwanj mete yi bo bema nyambi te yi bo kele ne mampa ké. Yo bá ke yeso *Saba. É bejoke bene leke meto mete pate membumó mete dye. ² É banja *Befarisé lepe nye bo nde: «Keto nge yi wune kele meyasi mete yi membonja musu kidye nde, mumó tí kel ke yeso Saba ké?» ³ É Yesus yensa nye bo nde: «Wune

tí pa tolo yasi te yi kumande Davit kelma kome nye gwa nja bene bomo bene ké? ⁴ A nyinma ke mbanjo Njambiyé, bú memampa mete yi diyé kete ké dye, bú sendi yinja nye botu bene, ko beko nde, yo ba ndi botu be nyena sadaka nye Njambiyé bepo yakanawe dye yo.» ⁵ E nye nje lepo nye bo nde: «Yo mi, *Mono mumo diyé sendi ne yeso Saba.»

⁶ Wete yeso *Saba sendi Yesus nyinma ke mbanjo mewesidya me Beyuden tedye bomo melépi me Njambiyé. Wete mbam ba womete, mbam bo ne ma jeme be ne fengelen. ⁷ Botu be ketina meyasi ne *Befarise ba ke pemo Yesus yi bene, simande a ta sidye kon mumo ke yeso Saba, ne bo kwedya nje te yi lepo nde, a kelma yinja beya yasi. ⁸ Yasi wete, Yesus duwa meyasi mete yi bo ba ke take ke moy metemo man ké. E nye lepe nye mo te yi bo ne ma jeme ko nde: «Tema, diyó womeri ke fembe bomo.» E nye teme diyó ke teri kwey. ⁹ E Yesus nje lepo nye bo nde: «Mi ke diyé wune nde: Membonga mun lépi ne nge? Bo kama mumo ke yeso Saba, ho bo kél nyaló ne nye? Ne jonawa mumo ne wona mumo, yo yasi te nda yi mumo yakanawe kelo ke yeso Saba ké?» ¹⁰ E nye kanje misi ngékila bene ne bo hene ke keki ne. E nye nje lepo nye mbam te yi bo ne ma jeme ko nde: «Sambila bo.» E nye sambile bo. E bo ne yi ma jeme ké yokwe nje ke mbey te. ¹¹ Ko beko dete, bomo baka wokuma beya ngambi. E bo diyna yi sa yasi te yi bo yakama kelo ne Yesus.

Yesus ke take botu be tomun

kamo jo yiba
(Mk 3)

¹² Ke metu te yite e Yesus teme ke wete keki ke ngweta ne

Njambiyé. A kwanfya ndingele tu mate yi ngweta ne Njambiyé. ¹³ Ke misi ma pupo ké, e nye jeba bejeki bene, sawe bomo kamo jo yiba ke njoka yan, nye bo dino nde Botu be tomun. ¹⁴ Yo ba ne Simon te yi nye loma nde Piyer ko bene ndembi wene Andere bu Jak ne Jan bu Filip bene Bartelemi. ¹⁵ Yo ba sendi ne Matiyo bene Tomasi bu Jak te mono Alfe bu Simon te yi bo dikima jeba nde Mono kando ko, ¹⁶ bu sendi Yude, mono Jak nje bu Yudas Iskariyot, yoko e nja dyanawe nye ko.

Tedya yasi te yi Yesus tedya ké

¹⁷ E Yesus piye bene bo wule keki ke ke tefen meneti kome ngil bejeki bene ba ké. Budya botu bete be wulma ke meneti me Beyuden hene baka ne be wulma ke Yerusalem, wule sendi ke Tir ne Sidon ke goy man baka ba womete. ¹⁸ Bo nja nje woko meyasi mete yi nye ta lepo ké, nje sendi ne mekon man, na sidye yo. Ko botu bete be beya mesisin dikima njanawe bo baka, a kelma nde, beya mesisin pindu ke yotu yan. ¹⁹ Mumo hene sanja nje te yi kpoke nye, keto yinja nyanawe deti dikima wule ke yotu ne sidye mekon man hene.

²⁰ Ke konje, e nye kanje misi bene bejeki bene lepo nde:

«Wune be buka bomo ndana, ko beko dete, wune ne mesosa, keto *Kando Njambiyé, yo yun.

²¹ Ndana wune ke gwe nja, ko beko dete, wune ne mesosa, keto wune ta be ne dito.

Wune ke lelo ndana, ko beko dete, wune ne mesosa, keto wune ta nyukuma.

²² Wune ne mesosa kome bomo ta beno wune dudye wune ke keki yan toye wune lepina beyate ne wune keto mbe *Mono mumo.

23 Wunε sɔsanɔwε dɔ ke yesɔ te yite, keto nyanɔwε sol ke ladye wunε ke dyaɔɔ. Wunε dɔkwε nde, besanɔwε ban kelma ndi sendi dɛte ne botu be punja mɛlepi mɛ Njambiye.

24 Ma wunε botu be kusuku, wunε ta sanɔwa ne mɛɔnɛ, keto wunε ma si dolɔ bɔte te yun.

25 Wunε botu be ne ditɔ ndana baka, wunε ta sanɔwa ne mɛɔnɛ, keto wunε ta gwe nja.

Wunε botu bɛte be nyukuma ndana baka, wunε ta sanɔwa ne mɛɔnɛ, keto wunε ta jaba lelo.

26 Wunε ta sanɔwa ne mɛɔnɛ, nɔge boma hene jaye wunε, keto besanɔwε ban dikima jaye sendi beya botu be punja mɛlepi mɛ ja.

27 «Ma wunε botu bɛte be woke mɛlepi mɛte yi mi lɛpe kɛ, mi ke lɛpɔ nye wunε nde: Wunε kwadɔyikwε bɛpendɔ bun. Wunε kɛl kimɔ yasi ne botu bɛte be hene wunε baka. 28 Wunε diya Njambiye nde, a nyɛki mɛkombila nye botu bɛte be kita ne wunε baka, nɔweta sendi ne nye, keto botu bɛte be dyanɔwε dɔno dɔyun baka. 29 Nɔge mumɔ nye wε banji ke pokɔ te ε wete, nɔ yɛnsanɔwε sendi yoru nye nye. Nɔge mumɔ suke nyanɔwε lambɔ duku yɔ, nɔ tiki sendi nde, a bɔn lambɔ te yi ke yotu yɔ kɛ. 30 Nɔge mumɔ jɔmbe yinɔ yasi ke bɔ yɔ, nɔ nyɛki nye. Nɔge mumɔ nda ne yasi yɔ, wε tɔ diya se yɔ ke bɔ ne na. 31 Yasi te yi wunε kwadɔye nde, boma kɛl ne wunε, wunε kɛl sendi dɛte ne bo. 32 Nɔge wunε kwadɔye ndi botu bɛte be kwadɔye wunε baka, bo ta jaye wunε ne nje te yin? Keto ko botu be mɛbeyɔ kwadɔyikwε ndi sendi botu bɛte be kwadɔye bo baka. 33 Nɔge wunε keke ndi kimɔ yasi ne botu bɛte be keke

kimɔ yasi ne wunε, bo ta jaye wunε ne nje te yin? Keto botu be mɛbeyɔ kɛl ndi sendi dɛte. 34 Nɔge wunε nye ndi pilo nye botu bɛte be wunε take nde, bo yakama yɔkidye yo nye wunε baka, bo ta jaye wunε ne nje te yin? Keto botu be mɛbeyɔ nyɛki ndi pilo nye botu be mɛbeyɔ, nɛ bo yɔkidye nye bo yaka ne yan. 35 Ke be wunε, wunε kwadɔyikwε bɛpendɔ bun. Wunε kɛl kimɔ yasi ne boma, nye bo pilo sɔnɛ temɔ ke kɔnɛ. Nɔge wunε keke dɛte, bo ta jaye wunε budɔyate. Wunε ta be bɔnɔ be Njambiye te ε kwanɔma mɛyasi hene ke kwey ko, keto a kɛl kimɔ yasi ne botu be nyalo, kelɔ sendi ne botu bɛte be ti dɔkwε nɔgikwa baka. 36 Wunε gwaki nɔwete besɔ nda yi Njambiye sanɔwε wun gwe ne nɔwete wun kɛ.

37 «Wunε tɔ jɔsa mumɔ na, dɛte bo tɔ jɔse sendi wunε na. Wunε tɔ pesi lɛpi mumɔ na, dɛte bo tɔ pesɔ sendi lɛpi yun na. Wunε tiki boma ne nɔwete ke beya yasi te yi bo keke ne wunε kɛ, dɛte Njambiye ta tiko sendi wunε ne nɔwete ke beya yasi te yi wunε keke kɛ. 38 Wunε kabi ne boma, dɛte Njambiye ta kabo ne wunε. A ta yeko yasi nye ke mapi yun ne kimɔ nyanɔwε kɔpu. A ta yeko nɔgbokise dɔno, kɔpu mɔ tondo ne letete wesidye. Dɛte, Njambiye ta nye wunε mɛkombila bɛnɔwε ndi kiya dɔko mapi te yi wunε yeke ne yasi nye besɔ kɛ.»

39 Yesu kɔ mbɔmbu nye bo wete kano lɛpɔ nde: «Mɔ dɔbina misi yakama tedye ka wete mɔ dɔbina misi nje? Nɔge be dɛte, 'bo hene yiba kina bal ke moy belɔ na? 40 Mɔ te ε jekɛ mesay ko tɔ kwɔ masa wene na. Yasi wete, nɔge nye sidye jekinate hene kimote, a mɔ nje be nda masa wene.

41 «Nɔge keke yi wε bɛnɛ ndi mbulma dyan te yi ke misi mɛ

mɔŋ kine pa woko kelen kelen kɔkɔ jeti te yi ke misi mɔ ké? ⁴² We ta kelo nan yí lepo no nye mɔŋ nde: «Maŋmbe inja, né mi wumbidyé dyan soŋe ke misi mɔ piŋɔ te yi kɔkɔ jeti ndi ke misi mɔ ké? We, mɔ likisi, kanda soŋe kɔkɔ jeti te yi ke misi mɔ ké, né we nje beŋ yasi ne ngelele, né we nje soŋ mbulma dyan te yi ke misi me mɔŋ ké.»

⁴³ «Keto kimo jeti ti wúm beya membumo na. Dete sendi, jeti te ε me ke beyo ko ti wúm kimo membumo na. ⁴⁴ Wune duwa nde, bo dukwe jeti hene wule ke membumo mene. Bo ti noƙu fumbi ke lelo na. Sendi, bo ti noƙu fiya ke ndi na. ⁴⁵ Kimo mumo kél kimo mekele wule ke kimo meyasi mete yi diyé ke moy temo ne ké. Ma beya mumo kél beya mekele wule ke beya meyasi mete yi diyé ke moy temo ne ké. Yo nde, melepi hene te yi mumo lepe ké wúla ke moy temo ne.»

*Kano ke kasi metu yiba
(Mt 7)*

⁴⁶ «Ijge kele yi wune jeba mi nde: «Nyangwe Kumande, Nyangwe Kumande,» kine kelo yasi te yi mi lepe ké? ⁴⁷ Mi ta pa lepo nye wune kwalɔ mɔ te ε beŋgwe mi, ε woke melepi membe kelo nda yi mi kwadyé. ⁴⁸ Mɔ te ε beŋgwe mi, ε woke melepi membe kelo nda yi mi kwadyé kɔ ke boŋna ne mɔ te ε summa tu ke to mbato, timo mekondu dimiyé. Ke mben ma dya, ε duku de memiyé tu. E ngungul menda ne dimbi ke tu, tu kine ndenɔa na, keto a summa yo jeliyé. ⁴⁹ Yasi wete, mɔ te ε woke melepi membe kine kelo nda yi yo tedye nye ké ke boŋna ne mɔ te ε summa tu ke gbela meneti kine timo mekondu dimiyé na. Ke mben ma dya, ke duku ma de, ke ngungul ma

menda ne dimbi ke tu, ε tu te gbungula balo ne hugbak.»

7

Yesus ke sidye kon wete mɔ mesay

me wete soja

¹ Ke Yesus ma si lepo yasi te yi nye kwadya lepo hene ké nye bomo, ε nye yokwe kè ke Kapernawum. ² Wete nyangwe kum besoja, mɔ Rom ba ne wete mɔ mesay wene yi nye dikima kwadyé budyate ko. Mɔ mesay te ba ke konɔ. A ba nedo ne soŋ. ³ Ke nyangwe kum besoja ko ma woko kasi Yesus ké, ε nye tome baŋa betomba Beyuden kenje ke yene nde, a njáki jongwe mɔ mesay wene. ⁴ Bo ka kumo dolo Yesus, ε bo ngweta ne nye budyate lepo nde: «Yakama nde, kama mbam te, ⁵ keto a ke kwadyé kando dyusu. Sendi, yo nye sume mbanjo mewesidya musu.»

⁶ E Yesus kwa bene bo. Ke nye ma wuta ne tu ké, ε kum besoja tome beso bene kè sangwa ne nye lepo nye nye nde: «Nyangwe Kumande, we ti njangwe yotu yo na, keto mi yeti mɔ te yi we yakama nyije ke tu dyembe na. ⁷ Yo dete yi mi beŋma nde, mi ti yaka wuta ke eki yo na. Ko beko dete, beta ndi gbela numbu kenje, né kon mɔ mesay wombe siy. ⁸ Keto ko mi, baŋa bomo ke diyɔ ne mi, ma mi ke diyɔ sendi ne besoja. Mi yakama lepo nye wete soja nde: «Ken kaka,» o beŋa, a ka, lepo nye mbanja nde: «Inja wonga,» a má nje. Mi yakama lepo nye mɔ mesay wombe nde: «Kelo yiri,» o beŋa, a kelma.» ⁹ Ke Yesus ma woko melepi mete yi nyangwe kum besoja ko lepima ké, ε nye jaye nye. E Yesus yensa lepo nye ngil botu bete be ba ke beŋgwe nye baka nde: «Mi

ke lepɔ nye wune nde: Ko beko ke kando Isarayel, mi ti pa beɛe kwalɔ nyanɔwe tikina temɔ te yike na.»¹⁰ Kome botu be tomun yɔkwɔ ke tɔ kɛ, bo dɔl nde, yotu mɔ mesay me ne te.

Yesus ke womiye mɔno

wete kuso nyari

¹¹ Ke kɔɛte, ε Yesus nje kwɔ kɛ ke wete dya nde Nayin bene bejeki bene nɛ nyanɔwe ngil bomɔ. ¹² Ke ngimɔ te yi nye bɔ ke wuta ne numey ndoko te yi linja dya kɛ, ε nye sanɔwa ne bomɔ ke sobe muɛ kɛ pumbɔ. Yo bɔ kiko mɔno mbam wete kuso nyari. Botu be dya budyate ka njɔɛ wete bene be kuso nya ko. ¹³ Ke Kumande Yesus ma beɛe kuso nya ko kɛ, ε nye gwe ngwete wene lepɔ nye nye nde: «Wɛ ti lel na.» ¹⁴ ε nye jise kɛ mate kpoke taɛ te yi bo sobe muɛ kete kɛ. ε botu be sobuna muɛ teme. ε nye lepe nde: «Gwanjo, mi ke lepɔ nye we nde: Tema.» ¹⁵ Ndana, ε muɛ teme diyɔ metidye kande ndapi. ε Yesus bu nye yokidye nye nyanɔwe. ¹⁶ ε bomɔ hene gwe wɔ lukse Njambiye lepɔ nde: «Nyanɔwe mɔ punja melepi me Njambiye dyanma ke njoka su.» Sendi: «Njambiye takima bomɔ bene.» ¹⁷ ε je yasi te yi Yesus kelma kɛ sanɔwa meneti me Yuda ne poku meneti mete yite hene.

Jan ke tomɔ bejeki bene

*kenje ke yi Yesus
(Mt 11)*

¹⁸ Bejeki be Jan yekidya sendi meyasi mete yinɔri hene nye nye. ¹⁹ ε nye jeba yiɔa ke njoka yan tomɔ bo kene ke yi Kumande Yesus nde, bo diya nye nde: «Yo ka we mɔ te ε bɔ nde, a njaki ko, ho wuse laɔɔya mbanja dele?» ²⁰ Ke botu be tomun ma kɛ dolo Yesus kɛ, ε bo lepe nye nye nde: «Jan te

mɔ topuna bomɔ ke mɔroku tome wuse njese ke yo nde: «Yo ka we mɔ te ε yakanɔwe nje ko, ho wuse laɔɔya mbanja dele?» »

²¹ Ke kiya ngimɔ te Yesus bɔ ke sidye mekon me budya bomɔ, baka be bɔ ne mekosu nɛ be bɔ ne beya mesisiɛ ke yotu. Botu bete be bɔ ne diɔbina misi baka, a kelma nde, bo beɛnanɔwe. ²² ε nye yeɛsa nye botu bete be Jan tomma baka nde: «Wune kɛn kɛ yekidye meyasi mete yi wune beɛma nɛ yi wune wokuma kɛ nye nye. Wune lɛpi nye nye nde: Botu bete be ne diɔbina misi baka me ke beɛe yasi. Botu be ndembil me ke kendo ne ngbeɛ. Baka be ne ndoko baka me ne yotu ne kpelen. Wune lɛpi sendi nye nye nde: Botu bete be bɔ ne diɔbina meto baka me ke woko yasi. Bemun ke womiye. Bo ke lepɔ Kimɔ Tom nye buka bomɔ.» ²³ ε Yesus nje lepɔ nde: «Mɔ te ε ta diyɔ kine josidye kelɔ yinɔ beya yasi keto mbe ko ne mesosa.»

²⁴ Ke botu bete be Jan tomma baka ma si kwɔ kɛ, ε Yesus kande lepi ke kasi Jan nye ngil bomɔ. ε nye lepe nye bo nde: «Ke yi wune ka ke kɔɛgor kɛ, wune kwadya kɛ beɛe yasi te nda? 'Wune kwadya kɛ beɛe njoy te yi pupɔ wumbidye kɛ? ²⁵ 'Wune ka gbate kɛ beɛe nge? 'Wune ka kɛ beɛe mbanja mumɔ ne kpa melambo ke yotu? Botu bete be leɛe kpa melambo nɛ be jonna ke nyem nyem jonɔwe baka diy ke tɔ bekumande. ²⁶ 'Wune ka kɛ beɛe nge? 'Wune ka kɛ beɛe mɔ punja melepi me Njambiye? J, mi ke lepɔ nye wune nde: Nye mɔ punja melepi me Njambiye gbate gbate, ma yasi wete, a kwanma yite. ²⁷ Yo nye yi kasi ne ketinate ke mekana me Njambiye nde: «Beɛa, mi ke kande tomɔ mɔ tomun wombe ne we, na kɛ kandi kombile nje

tike wε.> ²⁸ Mi ke lepɔ nye wune nde: Kine mumɔ wete ne wete ε jadya wule ke moy nyari kwanjma Jan na. Ko dɛte, njena mumɔ ke *Kando Njambiyε kwɔ nye.» ²⁹ Botu be boɲna moni garama nε botu bεte be dikima woko yasi te yi Jan dikima lepɔ kε tɛdya nde, Njambiyε ne ηgbenj. Ε bo jaye nde, a tɔpa bo ke mɔrɔku. ³⁰ Yasi wete, *Befarisε nε nyangwe botu be duwɔ memboɲga seɲma nde, Jan ti tɔpa bo ke mɔrɔku na. Dete, bo tɛdya yan nde, yasi te yi Njambiyε kombila ke yan kε bɔ gbelate.

³¹ «Mi ta yeko ba botu be ηgimɔ te yoko ne be nda? Bo nda be nda? ³² Bo nda bonɔsike te be dɛye ke babal, baka mɔ lepɔ kenje besɔ nde: «Wuse tɔɲma mbule nye wune, wune kine bɔlo na. Wuse jembima mejembi me sɔɲ nye wune, wune kine lelo na.» ³³ Dete sendi, Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku njɔ. Mɛdye, a ti dyaiki. Menjam, a ti hɔbiya. Ke kɔɲte, wune nde: «A ne beya sisin ke yotu.» ³⁴ Ndana *Mɔnɔ mumɔ njɔ. Mɛdye, a ke dɛye. Menjam, a ke hɔbiye. Ke kɔɲte, wune nde: «Ne bεɲa ndi nyangwe mɔ mɛdye nε nyangwe mɔ dɛyena menjam te yoko, sɔ ne botu be boɲna moni garama nε botu be beya jɔɲgwe.» ³⁵ Bomɔ hεne be beɲgwe yasi te yi Njambiyε kwadɛye baka ke jaye nde: Dyano dɛyene ne ηgbenj.»

Wete nyari ke kumbe lobinda

ke to Yesus

³⁶ Wete mɔ *Farisε jebama Yesus nde, a kεn dɛyena ke tɔ dɛyene. Ε nye kε ke tɔ mɔ Farisε te kε dɛyo, na dɛyena. ³⁷ Wete nya mεbeyo bɔ ke dya te. Nge nye ma woko nde, Yesus ka dɛyena ke tɔ mɔ Farisε kε, ε nye bɔ wete kɔpa ndaki ne lobinda ke moyte ³⁸ kε dɛyo ke kɔɲ Yesus yaka ne

mεkol mεne. Nya ko bɔ ke lelo. Ε misidyε diki balo ke mεkol me Yesus, ε nya ko diki tito yo ne nyiɲo to ne. A dikima dulo sendi mεkol me Yesus lombε lobinda yinɔri kete. ³⁹ Ke mɔ Farisε te ε jebama Yesus ko ma beɲε dεte kε, ε nye lepε ke moy temɔ ne nde: «Mbam ko mɔ bεki gbate mɔ punja mεlepi me Njambiyε, ma nye ke duwε nya te ε ke kɔke nye ko, ma nye ke duwε jɔɲgwe nya te, duwε nde, nye mɔ mεbeyo.»

⁴⁰ Ndana, ε Yesus nje lepɔ nye nye nde: «Simɔn, mi ke kwadɛye lepɔ yɲa yasi nye wε.» Ε nye yeɲsa nde: «Yekele, lepɔ.» ⁴¹ Ε Yesus lepε nde: «Wete mumɔ nya bomɔ yiba pilo. Wete boɲma mil gomay yitan. Ε wete bɔ ne mil kamɔtan. ⁴² Nda bo hεne yiba ti be ne dɛti te yi gbo moni te nye sa te na, ε nye tike bo hεne yiba ne ηgwete nde, bo ti gboku se na. Ke njoka botu baka yiba, yo yen ε yɔkanɲgwe kwadɛye mbam ko kwɔ to te ko?» ⁴³ Ε Simɔn yeɲsa nde: «Mi tɔka nde, yo yoko ε bɔ ne nyangwe pilo ko.» Ε Yesus lepε nye nye nde: «We pesima kimote.» ⁴⁴ Ε Yesus nje yeɲsa beɲε pulo nyari lepɔ nye Simɔn nde: «We ke beɲε nya ko? Mi nyiɲma tɔ dɛyo, we ti nye mi mɔrɔku nde, mi wεya ne mεkol membe na. Yasi wete, ndi nye ma bɔse mεkol membe ne misidyε mεne tito yo ne nyiɲo to ne. ⁴⁵ We ti dule numbu mbe na, ndi nye, kande yi mi ma nyiɲa ne tɔ dɛyo muka, a yeti ke wɛdya dulna mεkol membe na. ⁴⁶ We ti lombε lobinda ke to mbe na, ndi nye lombuma kimɔ lobinda ke mεkol membe. ⁴⁷ Dete, mi ke lepɔ nye wε nde: Budɛya mεbeyo mεte yi nye kelma kε ma duwε ke to ne ne ηgwete, keto a kwadɛya mi budɛyate. Mɔ te yi bo tike nye ne ηgwete ne mbet, a tɛdya sendi mεkwadɛya ne mbet.» ⁴⁸ Ε Yesus nje lepɔ nye nya ko nde:

«Mebeyo mo ma duwe ke to yo ne ngwete.»⁴⁹ E botu bete be ba ke dyena bene be Yesus baka lepe ke moy metemo man nde: «Yoko nda e sonje mebeyo ke to mumo ne ngwete ko?»⁵⁰ E Yesus lepe nye nyari nde: «Tikina temo te yi we tike ke yembe ke jonjwa we, kwanjo ne te.»

8

¹ Ke konje, e Yesus ke medya medya, ke nyangwe medya ne ke mono medya yi pele Kimo Tom tedye bomo meyasi ke kasi *Kando Njambye. A ba bene bejeka bene kamo jo yiba. ² Baña boma be nye sonja beya mesisiñ ke yotu yan sidye mekon man baka ba sendi bene bo. Yo ba Mariya te yi bo dikima jeba sendi nde Madalena ko. Yo nye yi Yesus sonja beya mesisiñ yitan jo yiba ke yotu ne ko. ³ Yo ba sendi ne Yuwana te nya Kusa, mo te e dikima bakidye tu kumande Herod ko, bu Sosana nje bu sendi baña boma budyate. Bo hene dikima bu meyasi mete yi bo ba no ke nje kame ne Yesus bene bejeka bene.

*Kano ke kasi mo bena mbeki
(Mt 13; Mk 4)*

⁴ Bomo wulma ke medya hene nje ke yi Yesus. Ke bo ma si wesidya dete ke keki ne ke, e nye yekidye wete kano nye bo lepo nde: ⁵ «Wete mo bena mbeki kwanma ke ngwan yi ke nyanje kwalo. Ke ngimo te yi nye ba ke nyanje kwalo ke, e yina bale ke nje. E bomo kwa nate yo. E benon si dye yo. ⁶ Yina kwalo balma ke to mbato. Ke yo ma diy lo ke, e yo si soso, keto moroku ti be ke nji na. ⁷ Yina balma ke mbey te yi ba ne menjombiya kete ke. E kwalo te ju sangwe ne menjombiya. E menjombiya si ngangile yo. ⁸ Yina kwalo balma

ke kimo meneti. E yite ju doko wumo membumo, kwalo te wete nya membumo gomay.» Ke Yesus ma si lepo dete ke, e nye nje lepo ne men ke kwey nde: «Mo te e ne meto yi woko pe, a woku.»

⁹ E bejeka bene diyene nye to kano te. ¹⁰ E nye yensa nde: «Njambye nya wune deti te yi duwe meyasi mete yi ba sodyate yi beje *Kando dyene ke. Ke yi baña, bo lepi yo nye bo ne mekano, ne bo beñ yasi sengile kine duwe yasi te yi bo beje ke na, ne bo langwe meto ke yasi kine biye to te na.

¹¹ «Ma to kano te deke: Kwalo te yi bo lepe no ke, yo melepi me Njambye. ¹² Kwalo te yi balma ke nje ke tedya botu bete be woke melepi me Njambye. Ke konje, *Kum beya mekele ma nje sonje melepi mete ke moy metemo man, ma bo me nje tiko temo ke yi Njambye, be ne jonjwe. ¹³ Kwalo te yi balma ke mbato ke tedya botu bete be woke melepi me Njambye jaye yo ne mesosa. Yasi wete, bo ti pa lo megata na, deti sumna kol kikwe yeti na. Nje mebobilan dya bo ke, bo tumma konj yokwe ne koko. ¹⁴ Kwalo te yi balma ke mbey te yi ne menjombiya ke tedya botu bete be woke melepi me Njambye jaye yo. Yi ke mbombu, kesa temo ke meyasi ne kasi kusuku ne kasi nyem nyem jonjwe ma si ngangile bo. O beña, mekele mete yi bo kele ke ti tondu na. ¹⁵ Kwalo te yi balma ke kimo meneti ke tedya botu bete be ne pupuna temo ne kimo temo be woke melepi me Njambye bakidye yo, be ne tin yi kelo kimo mekele.

*Kano ke kasi lambo
(Lk 11; Mk 4)*

¹⁶ «Mumo ti kwénja lambo nje bu mbe buse no, ho bu tiko ke nji tan na. A bonj tiko ke to tefel, ne botu bete be nyine tu baka beñ

mejasi mete. ¹⁷ Dete, kine yaŋa yi diye soɖyate ta diyo kine pundo puye na. Sendi, kine yaŋa yi diye soɖyate ta diyo kine pundo puye, bomɔ má duwe yo na. ¹⁸ Dete, wune dɔy ne soso buɖyate ke wokuna yasi te yi wune woke ké, keto bo ta dokidye yiŋa yasi nye mɔ te ε nɔ kɔ. Yɔkɔ ε kine yaŋa kɔ, bo ta soŋe mɔnɔ yasi te yi nye take nde, a nɔ ké.»

Bemaŋ be Yesus, yo be nda?
(Mt 12; Mk 3)

¹⁹ Nyaŋgwe ne Yesus nè bemaŋ nja, né bo beŋ nye. Yasi wete, bo ti be ne nje te yi kumɔ ke keki ne na keto ŋgil bomɔ. ²⁰ ε bomɔ kè lepo nye nye nde: «Nyaŋgwe bene bemɔŋ ke se, bo ke kwadɔye beŋe we.» ²¹ Yasi wete, ε Yesus yeŋsa nde: «Nyaŋmbe nè bemaŋ bembɛ, yo baka be woke meŋepi me Njambiye kelo nda yi yo tedɔye bo ké.»

Yesus ke tembidiye mbuku
(Mt 8; Mk 4)

²² Wete yeso ε Yesus bendɛ landi bene bejɛke bene. ε nye lepe nye bo nde: «Wuse sáɓikwe nyaŋgwe mato kè ŋginje te yoru.» ε bo teme kwa. ²³ Ke ŋgimɔ te yi bo ba ke sabiye nyaŋgwe mato ké, ε Yesus kwa ne jako. Ndana, ε wete mbuku yifila ke to nyaŋgwe mato, ε landi kande dyena mɔrɔku. Bo me ke beya diyo. ²⁴ ε bejɛke kè ke keki ne jeme nye lepo nde: «Yekele, yekele, wuse ta giro ndana!» ε nye jemiye bama ne mbuku nè mekumbo. ε yo hene si weye, ε yasi nje be ne te. ²⁵ ε Yesus nje diye bo nde: «Tikina temɔ te yi wune nɔ ké ba we?» ε bo gwe wɔ ŋgbakima diyna tandɛ yan nde: «Yɔkɔ ba kwalɔ mɔ te nda yi gba pupo nè mɔrɔku wokuna ne nye kɔ?»

Yesus ke soŋe beya mesisiŋ

ke yotu wete mbam
(Mt 8; Mk 5)

²⁶ Ndana, ε bo ŋgbɔse landi ke meneti me botu be Gerasa yaka ne meneti me Galile. ²⁷ Ke Yesus ma bendɔ ŋgindi ké, ε wete mbam wule dya nje sangwa ne nye. Mbam te ba ne beya mesisiŋ ke yotu. A dikima diyo sokere njombu yaŋa. Sendi, a ti be ke ya ke tu na. A dikima joŋna ke meŋguku kome bo dikima pumbo bemun ké. ²⁸ Ke nye ma beŋe Yesus ké, ε nye kembidya detinate balɔ ke nji mekol mene lepo ne men ke kwey nde: «Yesus, Mɔnɔ Njambiye te ε kwanma meyasi hene ke kwey, sine we ne lepi te nda? Mi ke ŋgweta ne we nde, we ti ponsa mi na.» ²⁹ A lépi dete, keto Yesus lepima nye beya sisiŋ nde, a pundu duwe ke yotu ne. Beya sisiŋ te ba ke njangwe nye njombu yaŋa. Bo dikima bakidye nye wotunate ne mekol me sumba, nye mepoka ke mekol mene. Ko dete, a dikima pamɔ meyasi menɔri hene, beya sisiŋ má yembile nye kenje ke mekonɔgor. ³⁰ Ndana, ε Yesus diye nye nde: «Dino dɔɔ nde nda?» ε nye yeŋsa nde: «Dino dyembe nde Nyaŋgwe ŋgil.» A lépi dete, keto beya mesisiŋ buɖyate nyinma ke yotu ne. ³¹ ε beya mesisiŋ ŋgweta ne Yesus nde, a ti kenjikwe bo ke gbonɔgo mendonɔ na. ³² Beabem ba womete ne nyaŋgwe kuru te ke dyena ke keki. ε beya mesisiŋ ŋgweta ne nye nde, a tiki, né bo kè nyin ke yotu beabem. ε Yesus jaye. ³³ ε beya mesisiŋ punde ke yotu mbam kɔ kè nyiŋe ke yotu beabem. ε kuru beabem siliye kombɔ ne beya soko ne bibibi kè gwadɔya ke nyaŋgwe mato bebiye mɔrɔku si gwe.

³⁴ Ke botu bete be dikima bakidye beabem baka ma beŋe

yasi te yi kwanɲama ké, ε bo sedye kambɔ kwɔ kɛ yekidyɛ kasi te ke dya nɛ ke melunde. ³⁵ E bomɔ kɛ ke beɲɛ yasi te yi kwanɲama ké. Bo kɔ kumɔ ke kɛki Yesus dolo mbam te yi beya mesisiɲ punduma ke yotu nɛ kɔ ke dɔyɔ nɛ te nɛ melambɔ ke yotu ke kɛki Yesus. E bo gwe wɔ budyate. ³⁶ E botu bete be dɔyima ke mbɛy te baka yekidyɛ nye bari nda yi nye soɲma nɛ beya mesisiɲ ke yotu mbam te ké. ³⁷ Ke bo ma si yekidyɛ dɛte ké, ε botu be meneti mɛ Gerasa nɛ botu be pɔku meneti mɛte yite hɛnɛ lɛpɛ nye Yesus nde, a kwɔɲ londɔ ke meneti man, keto bo gwɔ wɔ budyate. E Yesus nje bendɔ landi, na duwɛ. ³⁸ E mbam te yi beya mesisiɲ duwɔ ke yotu nɛ kɔ ɲgwɛta nɛ Yesus nde, a tiki, né bɛnɛ nye kwɔ. Yasi wɛtɛ, ε nye lɛpɛ nye nye nde: ³⁹ «Dukwɛ ke tɔ dɔyɔ kɛ yekidyɛ meyasi hɛnɛ te yi Njambiyɛ kelma nɛ wɛ ké.» E nye kwɔ kɛ pele meyasi hɛnɛ te yi Yesus kelma nɛ nye ké nye bomɔ hɛnɛ ke moy dya.

Yesus ke womiyɛ wɛtɛ mɔnɔ ɲɔɲɔndu.

Wɛtɛ nyari ke kpokɛ numbu

*lambɔ Yesus
(Mt 9; Mk 5)*

⁴⁰ Ke Yesus ma yɔkwɛ ké, ε ɲgil bomɔ nje sosa nye, keto bomɔ hɛnɛ bɔ ke ladiye nye. ⁴¹ E wɛtɛ mbam nde Yayrus dya. A bɔ kum mbanjɔ mɛwesidya mɛ Beyuden. E nye nje kuse mɛbɔɲ ke mbɔmbu Yesus ɲgwɛta nɛ nye nde, a kɛn ke tɔ dɔyɛnɛ, ⁴² keto mɔnɔ wɛnɛ ε nyari bɔ ke seke. Mɔnɔ te bɔ kiko, a mɛ ke mɛsew kamɔ jɔ yiba. Ke ɲgimɔ te yi Yesus bɔ ke kɛ ké, bomɔ bɔ nɛ suk suk linje nye.

⁴³ Ase nde, ke njoka botu benɔri, wɛtɛ nyari bɔ ke kɔnɔ. Mekiyo bɔ ke lekwe nye mɛ ke mɛsew kamɔ jɔ yiba. Meyasi hɛnɛ te yi

bɔ nde, a jɔɲnaɲgwɛ nɔ ké siyma ke mɛbɔ mɛ botu be nyeti. Ko mɔ nyeti wɛtɛ wɛtɛ tɔ sidye kɔn nɛ na. ⁴⁴ E nyari nje kwɔ pulɔ kɔɲ Yesus kpokɛ numbu lambɔ nɛ. E kɔn mekiyo pesiye ndi ke kiya mbɛy. ⁴⁵ E Yesus diyɛ nde: «Yo nda kpokɛ mi?» Nda bomɔ hɛnɛ bɔ ke sɛɲɛ ké, ε Piyɛr bɛnɛ benjɔɲ bɛnɛ lɛpɛ nde: «Yɛkele, bomɔ nɛ suk suk linje wɛ, ke kɔɲte, wɛ ke nje lɛpɔ nde: «Yo nda kpokɛ mi?» » ⁴⁶ E Yesus yeɲsa nde: «Wɛtɛ mumɔ kpokuma mi, keto mi wokuma nda yi yiɲa dɛti mbɛ duwɔ nɔ ke yotu mbɛ ké.» ⁴⁷ Ke nyari ma beɲɛ nde, a ti yaka sɔma se ké, ε nye nje nɛ mɛɲgwɔɲgwɔ nje kuse mɛbɔɲ ke mbɔmbu Yesus lɛpɔ to te yi nye kpokuma nɛ nye ké ke misi mɛ bomɔ hɛnɛ. A yekidyɛ nda yi kɔn siyma nɔ ke yotu nɛ ndi ke kiya mbɛy ké. ⁴⁸ E Yesus lɛpɛ nye nye nde: «Mɔnmbɛ, tikina temɔ te yi wɛ nɔ ké jɔɲgwɔ wɛ, kwɔɲɔ nɛ tɛ.»

⁴⁹ A bɔ ndi ke lɛpɔ dɛte, yaka nɛ mumɔ ke wulɛ ke tɔ Yayrus te kum mbanjɔ mɛwesidya mɛ Beyuden nje lɛpɔ nye nye nde: «Wɛ tɔ ɲɔɲgwɛ se yekele na, mɔnɔ wɔ ma gwe.» ⁵⁰ Ke Yesus ma woko dɛte ké, ε nye lɛpɛ nye Yayrus nde: «Wɛ tɔ gwaki kan yaɲa na, tiko ndi yɔ temɔ nɛ mi, dɛte mɔnɔ wɔ ta ju.» ⁵¹ Ke Yesus ma dya ke tɔ ké, a tɔ jaye nde, bɛnɛ wɛtɛ mumɔ nyiɲa na, ndi Piyɛr nɛ Jan nɛ Jak bɔ saɲgwɛ nɛ mɔnɔ bɛnɛ nyɔɲgwɛ nɛ mɔnɔ. ⁵² Bomɔ hɛnɛ bɔ ke lelɔ jaba keto mɔnɔsike. E Yesus lɛpɛ nde: «Wunɛ tɔ lel na, keto a tɔ gwe na, a ke jako.» ⁵³ E bo nyete nye, keto bo duwɔ gbate nde, mɔnɔsike ma gwe. ⁵⁴ Yasi wɛtɛ, ε Yesus biye mɔnɔsike ke bɔ lɛpɔ nɛ mɛn ke kwey nde: «Mɔnɔ ɲɔɲɔndu, tɛma.» ⁵⁵ E sisiɲ nɛ yɔkwɛ, ε nye tɛmɛ nɛ ɲɛtɛ. E Yesus lɛpɛ

nde: «Wune nyêki nye mɛɔɔye.»
⁵⁶ Saŋgwe ne mɔno bene nyanɔwe
 ŋgbakimama buɔyate. E Yesus
 lepe nye bo nde: «Wune ti yekidya
 meyasi mete yi kwanama ké nye
 wete mumo na.»

9

*Yesus ke tomɔ bejeke kamɔ jo
 yiɔa*

*kenje kè lepina Kimɔ Tom
 (Mt 10; Mk 6)*

¹ Wete yeso e Yesus wesidye
 bejeke bene kamɔ jo yiɔa, nye bo
 ðeti te yi soŋe beya mesisiŋ hene
 ke yotu bomɔ nè ðeti te yi sidye
 mekon. ² Ke koŋte, e nye tome
 bo kè pele kasi *Kando Njambye,
 sidye sendi mekon me bomɔ. ³ E
 nye lepe nye bo nde: «Wune ti
 biya yanja ke bo kendo no na,
 ko tongolo ko kobyie ko mampa
 ko moni. Sendi, mumo ti boŋ
 lambɔ yiɔa na. ⁴ Tu te yi wune ta
 nyiŋe ya te, wune ðiy ndi womete
 kumɔ ke ŋgimo te yi wune ta
 kwá ké. ⁵ Nge bomɔ ti bu wune
 kimote na, nè wune pundu ðuwe
 ke dya te, nè wune kútu ŋgbutu
 ke mekol mun yi tedye bo nde, bo
 kelma beyate.» ⁶ E bo teme kwá
 kè mɛɔɔya mɛɔɔya lepo Kimɔ Tom,
 sidye mekon me bomɔ ke membey
 hene kome bo ka ké.

⁷ Kumande Herod wokuma
 meyasi hene te yi ba ke kelna ké.
 Temɔ ne ba ke dukuma, keto baŋa
 bomɔ ðikima lepo nde: «Jan te
 e ðikima tope bomɔ ke mɔɔoku
 ko womiya.» ⁸ Baŋa nde: «Yo Eli
 yɔkwe sendi nje ke meneti.» Baŋa
 nde: «Yo wete njombu mo punja
 melepi me Njambye womiyé.» ⁹ E
 kumande Herod lepe nde: «Mi ma
 peso ŋgiŋ Jan, yɔko ba nda yi mi
 woke kasi ne ðeke ko?» E nye sa
 nje te yi beŋe Yesus.

Yesus ke nye bomɔ tomay

yitan mɛɔɔye

(Mt 14; Mk 6; Jn 6)

¹⁰ Ke botu be tomun ma yɔkwe
 ké, e bo yekidye meyasi hene te
 yi bo kelma ké nye Yesus. E nye
 bu bo bepo jise no kè ke pulo
 wete dya nde Betsayda. ¹¹ Ko ðete,
 bomɔ buɔyate duwa yasi te yi
 kwanama ké, e bo beŋgwe nye.
 E nye bu bo ne mesosa. E nye lepe
 kasi *Kando Njambye nye bo. A
 sidya sendi mekon me botu bete
 be nja baka.

¹² Nda yeso ba ke ðuwe ké, e
 bejeke kamɔ jo yiɔa kè ke keki nye
 lepo nye nye nde: «Tiko bomɔ,
 né bo kwá kè ke mɛɔɔya nè ke
 melunde mete yi ke pɔku te yi
 waka nedo ké kè sa mbey jako
 nè mɛɔɔye, keto wuse waka ke
 koŋgor.» ¹³ E nye lepe nye bo
 nde: «Wune ne ŋguru wun, wune
 nyêki bo mɛɔɔye.» E bo yeŋsa nde:
 «Wuse ndi ne mampa yitan nè
 benjanjo yiɔa. Wuse yakama nye
 bo mɛɔɔye, nge be nde, wuse ne
 ŋguru te yi bomɔ mɛɔɔye yi yaka
 ŋgil te yike hene.» ¹⁴ Bembam
 ne bembam kumma nda tomay yi-
 tan. E Yesus lepe nye bejeke bene
 nde: «Wune lépi nye bo nde, bo
 ðiy ne menjoŋ, njoŋ wete bomɔ
 kamotan.» ¹⁵ E bejeke kele ðete
 si ðidyé bomɔ hene. ¹⁶ Ndana,
 e Yesus bu mampa yinori yitan
 nè benjanjo yiɔa kaŋe misi kenje
 kwey nye Njambye wosoko. Ke
 koŋte, e nye nje leke yo nye
 bejeke, né bo kè kabi nye bomɔ.
¹⁷ Bomɔ hene ðyenama ditɔ. E bo
 nje wesidye mebukwe mete tonje
 memako kamɔ jo yiɔa.

Piyer nde, Yesus nye Krist

(Mt 16; Mk 8)

¹⁸ Wete yeso Yesus ba ke ŋgweta
 ne Njambye ke wete mbey.
 Bejeke bene ba womete. E nye
 diyé bo nde: «Bomɔ lépi nde,
 mi nda?» ¹⁹ E bo yeŋsa nde:

«Baṅa lépi nde, we Jan te mo tɔpuna bomo ke mɔrɔku. Baṅa sendi nde, we Eli. Baṅa sendi nde, we wete njombu mo punja melepi me Njambiyɛ ε gwa nje womiyɛ ko.»
 20 ε Yesus diyɛ bo nde: «Kε yun ne nguru wun, wunε lépi nde, mi nda?» ε Piyer yeṅsa nde: «Wε *Krist, mo te ε joṅgwe bomo ε Njambiyɛ njesa ko.» 21 ε Yesus lepe nye bo nde, kpe, bo ti lépi dete nye wete mumo na.

Yesus ke lepo kasi soṅ ne

*nε womiya ne
 (Mt 16; Mk 8)*

22 ε nye kε mbombu lepo nde: «Yo gba nde, *Mɔno mumo yakanḡwe sangwa ne mebone budyate. Betomba be dya nε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nε botu be ketina meyasi ta seṅe nye kutudya. Bo ta wo nye, a ma nje womiyɛ ke metu yitati.»

23 Kε koṅte, ε nye lepe nye bo hene nde: «Iḡε mumo kwadye beṅgwe mi, a ti boṅ yotu ne nde, yo yaṅa na. A soḡa kroa ne metu hene beṅgwe mi. 24 Keto mumo hene ε ta kwadye kambidya ne joṅgwe dyene ko ta dimbidye yo. Yasi wete, yoko ε dimbidye joṅgwe dyene keto mbe ko ta be ne joṅgwe te yi kpo ne kpo. 25 Ma ḡε mumo si namo meneti maka hene, nje dimbidye joṅgwe dyene ho bekidye yo, yo ma nje kame nye ḡε? 26 Keto ḡε mumo gwe njon jayna mbe nε jayna melepi membe, *Mɔno Mumo ta gwe sendi njon wene kome nye ta nje ne nyangwe meluksa mene nε yi Sangwe nε yi pupuna bejaki be Njambiyɛ. 27 Mi ke lepo gbate nye wunε nde: Baṅa ke njoka botu bete be diyɛ ndana waka baka ti gwe kine pa beṅe njena *Kando Njambiyɛ na.»

Yotu Yesus ke seṅo ke nyangwe

*mejasi me Njambiyɛ
 (Mt 17; Mk 9)*

28 Kε Yesus ma si lepo dete, ya nda metu yitan jo yitati ké, ε nye bu Piyer nε Jan nε Jak bendo bene bo kε to keki, na kε ḡgweta ne Njambiyɛ. 29 Kε ḡgimo te yi nye ba ke ḡgweta ne Njambiyɛ ké, ε mbombu ne seṅe. ε lamba ne yeṅsa be wumnate ne mbon mbon. 30 Bo sém semo, Yesus me ke nye mesimo bene bembam yiba, yo ba Moyisi bene Eli. 31 Bo punduma ke nyangwe mejasi. Moyisi bene Eli ba ke lepo nda yi Yesus ta kε no Yerusalem kε sangwa ne soṅ mate ké. 32 Piyer bene benjon bene ba ke nyangwe jako. Kε jako ma pesiyɛ ke misi man ké, ε bo beṅe nyangwe mejasi, beṅe Yesus nε bembam yiba be ba ke keki ne baka. 33 Kε ḡgimo te yi bembam baka kandima kwanḡe jise ke keki Yesus ké, ε Piyer lepe nye Yesus nde: «Yekele, yo kimote nde, wuse diy waka. Wuse sum mebala yitati, wo wete, ε Moyisi wete, ε Eli wete.» Piyer ti be ke duwe yasi te yi nye ba ke lepo ké na.

34 Piṅo te yi nye ba ndi ke lepo dete ké, ε wete kulutu nje dimbidye bo. Bejke gwa wo budyate ke ḡgimo te yi bo beṅma nde, kulutu ke memiyɛ bo ké. 35 ε wete men wule ke moy kulutu lepo nde: «Yoko monmbe yi mi tokuma. Wunε wokunangwe ne nye.» 36 Kε ḡgimo te yi bo wokuma ne men ké, yite Yesus tikama ndi nyepo. Bejke diyama numbu kobo ke poku metu mete yite kine yekidyɛ yasi te yi bo beṅma ké nye mumo na.

Yesus ke soṅe beya sisin ke yotu

*wete mɔno mbam
 (Mt 17; Mk 9)*

³⁷ Misi pupɛ ɛ bo piyɛ wulɛ ke to keki, ɛ nyanɔwɛ ngil nje sangwa ne Yesus. ³⁸ Diyɔ kɛ, ɛ wɛtɛ mbam lɛpɛ nɛ mɛn kɛ kwey ke mɔy ngil nde: «Yekele, mi kɛ ngwɛta nɛ wɛ: Kaɲa misi bɛɲɛ nɛ gwanjɔ wombɛ, nyɛ kiko. ³⁹ Yiɲa sisin kɛ dikɪ yembile nyɛ. Ndana ndana kɛ, a mɛ kɛ kembidya, sisin te mǎ nambɛ nyɛ, ɔ bɛɲa, mɛwuru mɛ kɛ pundɔ kɛ numbu nɛ pum pum. Yo ti sɪy nɛdɔ na. Kɛ kɔɲte, yotu nɛ mɛ hɛnɛ katinatɛ. ⁴⁰ Mi ngwɛtama nɛ bɛjɛkɛ bɔ ndɛ, bɔ dɔdya bɛya sisin te sɔɲɛ kɛ yotu nɛ, yasi wɛtɛ, ɛ bɔ sudɔyɛ.» ⁴¹ ɛ Yesus yɛɲsa lɛpɔ ndɛ: «Wunɛ botu bɛtɛ bɛ ti jaya yasi baka, wunɛ sendi bɛya bɔmɔ, mi ta dɪyɔ sine wunɛ kumɔ ndɛnɛn? Mi ta gbisɔ wunɛ kumɔ ndɛnɛn? Bɔɲɔ mɔnɔ wɔ nje nɔ waka.» ⁴² Kɛ ngimɔ te yi mɔnɔsike bɔ kɛ wuta nɛ Yesus kɛ, ɛ bɛya sisin jalɛ nyɛ bɛtɛ kɛ mɛnɛti nambɛ nyɛ bɛyate. ɛ Yesus bama nɛ bɛya sisin sidɔyɛ kɔn mɔnɔ ɛnɔru kaɲɛ nyɛ nyɛ sangwɛ. ⁴³ ɛ bɔmɔ hɛnɛ ngbakima nyanɔwɛ dɛti Njam-biyɛ. Kɛ ngimɔ te yi bɔmɔ hɛnɛ bɔ ndi kɛ kɛ mbɔmbu yi ngbakima mɛyasi mɛtɛ yi Yesus dikɪma kelɔ hɛnɛ kɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ ndɛ: ⁴⁴ «Wunɛ lɛngwɛ mɛtɔ kimɔtɛ kɛ mɛlɛpi mɛtɛ yi mi ta lɛpɔ nyɛ wunɛ ndana kɛ. Bo ta bɔ *Mɔnɔ mumɔ nyɛ bɔmɔ.» ⁴⁵ Kɔ bɛkɔ dɛtɛ, bɛjɛkɛ ti wokɛ to lɛpi te na. Yo bɔ sɔdɔyate nɛ bɔ, ma bɔ nje biyɛ to te. Bo gwɔ wɔ diyɛna nɛ lɛpi te.

Nda kwɔ bɛsɔ?

(Lk 22; Mt 18; Mk 9)

⁴⁶ Yinɔri yiɲa mɛtandɔ dɔyanma kɛ njoka yan yi duwɛ mɔ te ɛ kwanɲa bɛsɔ kɔ. ⁴⁷ Yesus duwɔ yasi te yi bɔ bɔ kɛ take kɛ mɔy mɛtɛmɔ man kɛ, ɛ nyɛ bɔ wɛtɛ gbɛla mɔnɔsike tembidiyɛ kɛ keki nɛ ⁴⁸ lɛpɔ nyɛ bɔ ndɛ: «Mumɔ

hɛnɛ ɛ bɔ mɔnɔsike nda yɔkɔ kimɔtɛ ketɔ mbɛ, a bɔɲ mi kimɔtɛ. Mɔ te ɛ bɔ mi kimɔtɛ, a bɔɲ Mɔ te ɛ tommɔ mi kɔ. Dɛtɛ, kɛ njoka yun hɛnɛ, yɔkɔ ɛ bɔ yotu nɛ nda njɛna mumɔ, yo nyɛ kwɔ bɛsɔ.»

⁴⁹ ɛ Jan lɛpɛ ndɛ: «Yekele, wusɛ bɛɲma wɛtɛ mbam kɛ sɔɲɛ bɛya mɛsisin kɛ yotu bɔmɔ nɛ dɪnɔ dɪyɔ, ɛ wusɛ gayɛ nyɛ, ketɔ a yeti kɛ nɔɲ su na.» ⁵⁰ ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Wunɛ ti gay nyɛ na, ketɔ ngɛ mumɔ ti lɔ dɔyambi sunɔwɛ nɛ wunɛ, a kɛ kɔɲ yun.»

⁵¹ Kɛ mɛtu mɛtɛ yi Yesus ta yɔkwɛ kɛ nɔ dɔyɔbɔ kɛ ma si wuta, ɛ nyɛ pɛsɛ kɛ tɛmɔ nɛ ndɛ, a kɛ kɛ Yerusalem. ⁵² ɛ nyɛ tomɛ bɔmɔ kɛnɛ mbɔmbu. ɛ bɔ kwɔ kumɔ kɛ wɛtɛ dya botu bɛ Samari diy kombilɛ mbɛy tike nyɛ. ⁵³ Yasi wɛtɛ, bɔmɔ bɛ dya te ti bɔ nyɛ nɛ mɛsɔsa na, ketɔ bɔ bɛɲma ndɛ, a kɛn kɛ Yerusalem. ⁵⁴ Kɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ Jak bɛnɛ Jan ma bɛɲɛ dɛtɛ kɛ, ɛ bɔ lɛpɛ ndɛ: «Nyanɔwɛ Kumandɛ, wɛ kwɔdɪyikwɛ ndɛ, wusɛ lɛpi ndɛ, dɪtɛ pɪkwɛ kɛ kwey nje girisɛ bɔ?» ⁵⁵ ɛ nyɛ yɛɲsa bɛɲɛ bɔ bame bɔ lɛpɔ ndɛ: «Wunɛ yeti kɛ duwɛ kwalɔ sisin te yi dya kɛ yotu yun kɛ na. ⁵⁶ Ketɔ *Mɔnɔ mumɔ ti ma njaki ndɛ, nɛ bɔmɔ yambilɛ na. Yasi wɛtɛ, a njaki nje jonɔwɛ bɔmɔ.» Kɛ kɔɲtɛ, ɛ bɔ kwɔ kɛ kɛ wɛtɛ dya.

Kasi bɛngwa Yesus

(Lk 14; Mt 8)

⁵⁷ Kɛ ngimɔ te yi bɔ bɔ kɛ nje kɛ, ɛ wɛtɛ mumɔ lɛpɛ ndɛ: «Mi kɛ kwɔdɔyɛ bɛngwɛ wɛ kɛ mbɛy hɛnɛ kɔmɛ wɛ ta kɛ kɛ.» ⁵⁸ ɛ Yesus yɛɲsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Bɛtonɔɲɔ nɛ mɛnɔmbi man, bɛnɔn sendi nɛ mɛtɔ man. Yasi wɛtɛ, *Mɔnɔ mumɔ kinɛ mbɛy te yi nyɛ yakama bokwɛ to nɛ ketɛ na.» ⁵⁹ ɛ nyɛ nje lɛpɔ nyɛ wɛtɛ mumɔ ndɛ: «Bɛngwɛ mi.» ɛ nyɛ yɛɲsa ndɛ: «Nyanɔwɛ Kumandɛ, tiko,

né mi pa kè pumbu saṅmbɛ.»
 60 Ɛ Yesus yeṅsa nde: «Tikɔ, né bemuṅ pumbu bemuṅ ban. Kwangɔ yɔ kè pele kasi *Kando Njambiye.» 61 Ɛ wete nje lepo né nde: «Nyangwe Kumande, mi ke kwadye beṅgwe we, yasi wete, tikɔ, né mi pa kè jana né botu bembɛ.» 62 Ɛ nye yeṅsa nye nye nde: «[ɲ]ge mumɔ nye bo ke putika ṅgwan nje beṅe njime, mɔ te ti yaka kelɔ yaṅa ke Kando Njambiye na.»

10

Yesus ke tomɔ bejeke bene kamotan jo

kaba kenje kè lepina Kimɔ Tom

1 Ke kɔṅte, Ɛ Kumande Yesus tɔke baṅa bejeke kamotan jo kaba tomɔ bo mbombu yiḃa yiḃa kenje ke meḃya hene nè membey hene kome nye ne ṅguru wene kwadya kè ké. 2 Ɛ nye lepe nye bo nde: «Budya nyambi ma deṭɔ ke ṅgwan, yasi wete, botu be mesay ti buyo na. Dete, wune ṅgwɛtaṅgwe ne sa ṅgwan nde, a kɛnjikwe botu be mesay, né bo kè wesidye nyambi ne. 3 Wune kwân, wune dũkwɛ nde, mi ke tomɔ wune kenje nda boṅɔ besam ke njoka beṅgwey. 4 Wune ti boṅ ko kɔbiye mɔni na ko gbela kɔbiye na ko menakala na. Wune ti tɛma ke nje yí pa nyeno mumɔ na. 5 Tɔ hene te yi wune ta nyiṅe kete, wune kánda lepo nde: «Tete beḃki ne botu be tɔ.» 6 Nge wete te mumɔ be ke tɔ te, tete yi wune lepima nɔ ké ta dɔyo pele nye. Nge yo ti be deṭe na, yo má yɔkwɛ nje ndi ke yun. 7 Wune dɔy ndi ke tɔ te. Wune dɔyáki, nè wune hɔbiya yasi te yi bo ta nye wune ké, keto mɔ mesay yákaṅgwe dɔye nduku mesay mene. Wune ti ken metɔ ne metɔ na. 8 Nge wune dɔyá ke yiṅa dɔya, ṅge boṅɔ bu wune kimɔte,

nè wune dɔyáki yasi te yi bo ta nye wune ké. 9 Wune sídɔyikwe mekɔn me botu be dɔya te, nè wune lépi nye bo nde: «*Kando Njambiye ma wuta.» 10 Dya hene te yi wune ta kumɔ kete, ṅge boṅɔ ti bu wune kimɔte na, nè wune kɛndi ke membey hene ke mɔy dɔya lepo nde: 11 «Wuse ke kuto ṅgbutu dɔya dɔyun yi ká ke mekol musu ké kenje ke to yun yí tedye wune nde, wune kelma beyate. Yasi wete, wune dũkwɛ nde, Kando Njambiye ma wuta.» 12 Mi ke lepo nye wune nde: Kome yesɔ pesina josi ta dɔyá ké, pesina josi dɔya te ta laṅ deṭɔ kwá yi *Sodom.

13 «Wune botu be Korasin, meḃɔne ta balɔ ke to yun! Wune botu be Betsayda, meḃɔne ta balɔ ke to yun! Keto má beki nde, nyangwe mekele mete yi kelnama ke meḃya mun ké ma kɛlnangwe ke Tir nè Sidon, ma botu bete yeṅsama temɔ njombu yaṅa, leṅe mesanduku kutudye mesu me dɔte ke yotu. 14 Dete, ke yesɔ pesina josi, pesina josi te yun ta laṅ deṭɔ kwá yi Tir nè Sidon. 15 Ma wune botu be Kapernawum, wune táka ka nde, bo ta bendidye wune kumɔ ke kwey? Bo ta kpalɔ pidye wune kumɔ ke dɔya bemuṅ!»

16 Ɛ Yesus nje lepo nye bejeke bene nde: «Mɔ woke men yun, a wóku men mbe. Sendi, yɔko Ɛ seṅe wune, a séṅa mi. Mɔ te Ɛ seṅe mi, a séṅa Mɔ te Ɛ tomma mi kɔ.»

17 Bejeke baka kamotan jo kaba yɔkwá ne mesosa nje lepo nde: «Nyangwe Kumande, ko beya mesisiṅ ke wokuna ne wuse ke ṅgimɔ te yi wuse ke lepina nye bo ne dɔno dɔy kɛ.» 18 Ɛ Yesus lepe nye bo nde: «Mi beṅma *Satan ke wule dɔyɔbo balɔ ke meneti nda yesi mbiyo. 19 Wune dũkwɛ nde, mi ma nye wune deṭi te yi nate benyɔne nè beḃel bu deṭi te yi

lanja deti *Mɔ pendo wun. Sendi, kine yaŋa yakama kelo wune na. ²⁰ Ko beko dete, wune fi sosangwe keto beya mesisiŋ ke wokuna ne wune na. Yasi wete, wune sɔsangwe, keto medino mun me ketinate ke dfoɔɔ.»

²¹ Ke kiya ngimo te ε Kimo Sisiŋ kele nde, Yesus sɔsangwe budfyate. ε nye lepe nde: «Mi ke lukse we Da, Kumande dfoɔɔ nɛ meneti, keto we sɔfya meyasi mete ne botu be dyanɔ, sɔfye sendi ne botu be duwɔ yasi, kpalɔ nje punje yo nye gbela bonosike. I Da, mi ke lukse we, keto we kwadya nde, meyasi kwâŋnanŋwe dete. ²² Saŋmbe nya mi meyasi hene. Mumɔ wete ne wete yeti ke duwe *Mɔnɔ na, soŋe ndi Da. Sendi, mumɔ wete ne wete yeti ke duwe Da na, soŋe ndi Mɔnɔ nɛ mɔ te yi Mɔnɔ kwadye punje yo nye nye kɔ.» ²³ ε Yesus yeŋsa beŋe bejeki lepo nye bo bepo nde: «Wune ne mesosa, keto ndana misi mun ke beŋe nyangwe meyasi mete yi wune beŋe ke. ²⁴ Mi ke lepo gbate nye wune nde, botu be punja melepi me Njambiyɛ nɛ bekumande kwadya beŋe nyangwe meyasi mete yi wune beŋe ke, ma bo ti beŋe yo na. Bo kwadya wokɔ nyangwe meyasi mete yi wune woke ke, ma bo ti woke yo na.»

Kanɔ ke kasi wete kimɔ mɔ Samari

²⁵ Ndana, ε wete nyangwe mɔ duwɔ membonŋa teme diye Yesus diyani yi boɔe ne nye. A diyama nye nde: «Yekele, mi kɛl nan, nɛ mi be ne jɔŋgwe te yi kpo ne kpo?» ²⁶ ε Yesus yeŋsa nye nye nde: «Yo ketinate ne nge ke mekana me membonŋa te yi Mɔyisi ketima ke? We tɔl ne nge ke mɔyte?» ²⁷ ε nye yeŋsa nde: «Kwadfyikwe Baba Mbokɔ te Njambiyɛ wɔ ne temɔ yo hene

nɛ sisiŋ yo hene nɛ deti yo hene nɛ dyanɔ dyo hene, kwadye sendi mɔŋ nda yi we kwadye ne yotu yo ke.» ²⁸ ε Yesus lepe nye nye nde: «We yeŋsama kimote, kelo dete, nɛ we be ne jɔŋgwe te yi kpo ne kpo.» ²⁹ Yi tedye nde, diyani ne ne ngben, ε nye nje diye Yesus nde: «Maŋmbe ba nda?»

³⁰ ε Yesus kɛ mbombu lepo nde: «Wete mumɔ wulma Yerusalem yi kɛ ke Yeriko. Kumɔ ke nje, ε nye sangwa ne botu be guɔ. ε bo si sukɔ meyasi mene mende nye beyate tikɔ nye ke nje soŋ si kwɔ. ³¹ Ke kiya ngimo te yite wete mɔ nyena sadaka nye Njambiyɛ ba ke nje sendi ke kiya nje te. Ke nye ma semɔ mbam enɔru kɛ, ε nye konje nye kwɔ ne nan. ³² Wete mɔ kando *Levi kelma sendi dete. Ke nye ma kendo kumɔ womete semɔ mbam enɔru kɛ, ε nye konje nye kwɔ ne nan. ³³ Wete jengwe, mɔ Samari ba ke kɛ kendi ne. A kendima dya ke kɛki mbam enɔru. Ke nye ma semɔ nye kɛ, ε ngwete ne biye nye. ³⁴ ε nye jise kɛ ke kɛki ne biye nye kumbe mutɔ nɛ manjam ke mepen mene si woto yo. Ke konje, ε nye bu nye bendidyɛ ke to tofu wene kwɔ ne nye kɛ no ke tu bejengwe bakidyɛ nye. ³⁵ Misi pupɛ ε nye bu sule yiba nye mɔ te ε diye ne tu bejengwe kɔ lepo nye nye nde: «Bakidyɛ mbam kɔ kimote. Mɔni hene te yi we ta kwanfyɛ ke to te yike, mi ta yokidyɛ yo nye we kome mi ta yokwe kɛ.»

³⁶ ε Yesus nje diye nyangwe mɔ duwɔ membonŋa kɔ nde: «Ke njoka botu baka betati, yo nda kelma nda nye man ne mbam te yi botu be guɔ mendima kɔ?» ³⁷ ε nye yeŋsa nde: «Yo yoko ε kelma ngikwa ne nye kɔ.» ε Yesus nje lepo nye nye nde: «Kwanŋɔ, nɛ we kɛl sendi dete.»

Marta bene Mariya ke bu Yesus

ne mesosa

³⁸ Ke ngimɔ te yi Yesus bene bejeki bene ba ke kendi ké, e nye kume ke wete dya. E wete nyari nde Marta bu nye ne mesosa ke tu dyene. ³⁹ Marta ba ne wete man wene nde Mariya. Mariya nja diyɔ metidyε ke keki mekol me Kumande Yesus yi woko melepi mane. ⁴⁰ Yasi wete, Marta ba ne temɔ ke kelna budya mesay. E nye nje ke keki Yesus lepɔ nde: «Nyangwe Kumande, 'we beɲa kimɔte nde, manmbe ũki mi nyepɔ ke kelna mesay? Lepɔ nye nye nde, a kama mi.» ⁴¹ E Kumande Yesus yensa nye nye nde: «Marta, Marta, we ke gwe kan njangwe yotu keto budya mekele! ⁴² Yo ndi ne yasi wete yi bomɔ yakanjwe kelɔ! Mariya tokuma kimɔ ngabiyε te yi mumɔ ti yaka sonje ke bo ne na!»

11

Yesus ke tedye bejeki bene

mengweta

(Mt 6)

¹ Wete yesɔ Yesus ba ke ngweta ne Njambiyε ke wete mbey. Ke nye ma si ngweta ké, e wete jeki wene lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, tedya wuse nda yi wuse yakama ngweta ne Njambiyε, nda Jan te mɔ topuna bomɔ ke mɔɔku tedya sendi bejeki bene ké.» ² E Yesus lepe nye bo nde: «Ŋge wune ngweta ne Njambiyε, wune lɛpi deke:

«Sanju, kelɔ nde, bomɔ bɔɲ dɪno dyɔ kiyɔ.

Inja namɔ mbokɔ.

³ Nyeko wuse medye mete yi ta yaka ne wuse ke yesɔ te e muka.

⁴ Tiko wuse ne ngwete ke beya yasi te yi wuse kele ké, keto wuse sendi ke tiko bomɔ hene be kele beya yasi ne wuse.

We ti jaya nde, wuse sanjwangwe ne mebobilan na.»

⁵ Yesus ka mbombu lepɔ nye bo nde: «He pan bobε lepɔ nde: Wete mumɔ ke njoka yun kɛn ne bembe tu ke yi so wene lepɔ nye nye nde: «Manmbe, nyeko mi pilo mampa yitati, ⁶ keto wete so mbe dyanma ke yembe wule kendi. Yasi te yi mi ta nye nye dye yeti.» ⁷ So má nje diyɔ ke moy tu yensa nde: «We ti njangwe mi na, mi ma ndadyε numey, sine bonɔ bembe me ke metinengwe, mi ti yaka teme kɛ nye we mampa na.» ⁸ E Yesus nje lepɔ nde: «Mi ke lepɔ gbate nye wune nde: Ko a ti teme bu yo nye nye, keto nye so wene na, a ta teme kɛ nye nye yasi hene te yi nye kwadyε ké, keto a jombuma ne tin. ⁹ Dete, mi ke lepɔ nye wune nde: Wune jɔmbu yasi, dete bo ta nye wune. Wune san, dete wune ta dolɔ. Wune dɔngwe numey, dete bo ta bute nye wune. ¹⁰ Keto bo nyéki yasi nye mumɔ hene e jombe ko. Yoko e sa, a ke dolɔ. Yoko e dɔngwe numey, bo ke bute nye nye. ¹¹ We sanjwe ne mɔnɔ, nge mɔnɔ wɔ jombe mampa, 'we má nje nye nye kil kusu? Nge nye jombe njanjo, 'we má nje nye nye nyɔɲε? ¹² Ho nde, nge nye jombe kɔ kubε, 'we má nje nye nye lel? ¹³ Nge be nde, ko botu be nyalɔ nda wune ke duwe nyena bonɔ bun kimɔ meyasi, 'sunjwa ne Sangwe wun te e diyε ke dyobɔ ko? 'A ta diyɔ ka kine nye Kimɔ Sisij nye botu bete be diyε nye baka?»

Kasi lepina lepi gbutu sunjwe

ne Kimɔ Sisij

(Mt 12; Mk 3)

¹⁴ Wete yesɔ Yesus ba ke sonje wete beya sisij ke yotu wete mumɔ. Beya sisij te dikima kelɔ nde, mumɔ ti tapitangwe na. Ke beya sisij ma si pundo

duwe ke yotu ne ké, ε mbam ko kande ndapi. Ε ηgil botu bete be ba womete baka ngbakima. ¹⁵ Ko beko dete, baṅa bomo ke njoka te nja lepo nde: «A soṅa beya mesisiṅ ne deti te yi *Kum beya mesisiṅ te yi bo jeba nde *Belsebul ko.» ¹⁶ Yi boḅe ne Yesu, ε baṅa bomo ke njokate diye nye nde, a tédya bo wete meyekambiye te yi wule ke dyobo ké, né bo beṅ. ¹⁷ Yasi wete, Yesu duwa metake man. Ε nye lepe nye bo nde: «Iḡe kiya kando wete baka ke bembe lu dyambi tande yan, bo ta yangile kando te, yo má giro. Sendi, ḡe bomo be kiya tu wete baka ke bembe lu dyambi tande yan, bo má wanja. ¹⁸ ḡe be nde, *Satan ke lu dyambi sunḡwe ne yotu ne ne ḡguru wene, 'kando dyene má nje ké mbombu nan? Keto wune ke lepo nde, mi soṅa beya mesisiṅ ne deti Belsebul. ¹⁹ ḡe be nde, mi soṅa mbe beya mesisiṅ ne deti Belsebul, bomo bun soṅa yan bo ne deti te yi nda? Dete, yo bo ne ḡguru wan ta jose wune nemeno. ²⁰ Ma ḡe be nde, mi soṅa beya mesisiṅ ne deti Njambiye, yite tédya nde, *Kando Njambiye me ke njoka yun. ²¹ ḡe wete ḡgabolo mbam be ne meko me dyambi ke bo bakidye ne tu dyene, kusuku ne kine kaṅ na. ²² Yasi wete, ḡe wete mo te ε ne deti kwa nye ko dya namo nye, mo te má si soṅe mejole me dyambi mete yi sa tu ba tiko temo kete ké hene ke mebo mene. Mo te má nje kabo kusuku sa tu yi nye ma namo ké. ²³ ḡe mumo ti be ke koṅ mbe na, mo te ke lu dyambi ne mi. Sendi, ḡe mumo ti kwadye wesidyé yasi sine nye na, mo te ke wanjo.

²⁴ «Iḡe beya sisiṅ punde duwe ke yotu mumo, a kwaṅ wowo ne mekoṅgor yi sa mbey mewedya. ḡe nye ti dole ké, a má lepo

nde: «Mi ta yokwe ne koko ké ke tu dyembe kome mi wulma ké.» ²⁵ A yokwe nje dolo nde, bo ma wombile tu ne ḡgesese si kombile yo. ²⁶ ḡe nye seme dete ké, a kwa ké bu sendi baṅa hakambe beya mesisiṅ yitan jo yiba be ne deti kwa nye baka. O beṅa, bene bo hene ma dya nyiṅe tu diye dya womete. Dete, teri mo te má nje be ndana beyate kwa yi mbombu.» ²⁷ Yesu ba ndi ke lepina dete ké, ε wete nyari diye ke moy ḡgil lepo nye nye ne men ke kwey nde: «Nya te ε sobuma we ke moy ne, nye sendi we beri ko ne mesosa.» ²⁸ Ε Yesu yeṅsa nde: «Bomo be woke melepi me Njambiye, bakidye sendi yo baka ne mesosa budyate.»

Befariḡ ke diye yiṅa meyekambiye

(Mt 12)

²⁹ Bomo ba ke wesidya ne ḡgil ke keki Yesu. Ε nye bute numbu lepo nde: «Beya botu be ḡgimo te yoko ke diye yiṅa meyekambiye. Yasi wete, bo ti tedye bo yiṅa meyekambiye na, ndi yike yi ma dyaṅ Yonas ké. ³⁰ Nda yasi te yi kelma Yonas ba meyekambiye ke yi botu be Ninive, dete sendi, yasi te yi ta kelo *Momo mumo ké ta be meyekambiye ke yi botu be ḡgimo te yoko. ³¹ Dyobo Njambiye ta peso josi ké, nya te ε ba kumande ke meneti me njembo ko ta teme ke mbombu botu be ḡgimo te yoko peso lepi yan, tedye bo nde, bo balma lepi, keto a temma londunate ke njena meneti nje woko melepi me Salomṅ te yi ba tondunate ne dyaṅo ké. Ndana waka, mo te ε kwaṅma Salomṅ ko kete. ³² Dyobo Njambiye ta peso josi ké, botu be Ninive ta teme ke mbombu botu be ḡgimo te yoko peso lepi yan tedye bo nde, bo balma lepi, keto bo, botu be Ninive yeṅsama yan temo kome

Yonas pelma yasi te yi Njambiyɛ lɛpima nyɛ ɓo kɛ́. Ndana waka, mɔ te ɛ kwanjma Yonas kɔ kete.»

Kano ke kasi lambo
(Mk 4; Lk 8)

³³ Ɛ Yesus kɛ mbɔmbu lɛpɔ nde: «Mumɔ ti kwɛnja lambo kɛ sɔɖyɛ ho kɛ tiko ke mɔy mbe na. Yasi wete, ɓo ɓɔɗ kase ke to tefel, nɛ ɓomɔ hene be nyiɗe tɔ ɓaka ɓɛɗ mejasi mete. ³⁴ Misi mɔ, yo nda lambo ke yotu yɔ. Piɗɔ te yi misi mɔ ɓɛɗna kimɔte, yotu yɔ hene ke mɔy mejasi. Yasi wete, ke ngimɔ te yi misi mɔ ti ɓɛɗna kimɔte, yotu yɔ ke mɔy yitil. ³⁵ Nɛmba kimɔte, simande meyasi mete yi we kele kɛ́, yo yitil. ³⁶ Dete, nge yotu yɔ hene ɓe ke mɔy mejasi kine yiɗa mbey ke yitil na, yite mejasi sangwa yotu yɔ hene nda yi lambo pane nɔ tiko ne we ke mejasi kɛ́.»

Yesus ke ndeye Befarisɛ nɛ nyangwe

ɓotu be duwɔ mɛmbɔɗga
(Mt 23)

³⁷ Ke ngimɔ te yi Yesus ɓa ndi ke lɛpina kɛ́, ɛ wete mɔ *Farisɛ jeɓa nyɛ nde, a kɛn kɛ ɖyena ke tɔ ɖyene. Ɛ Yesus nyiɗe tɔ kɛ ɖiyɔ, na ɖyena. ³⁸ Mɔ Farisɛ ngbakimama yi ɓɛɗe nde, Yesus ke kwadɔye ɖyena kine pa weye ɓo na. ³⁹ Ɛ Kumande Yesus lepe nyɛ nyɛ nde: «Wune Befarisɛ, wune wɛya ndi kɔɗ pelɔ nɛ kɔɗ pan, yasi wete, temɔ yun tondunate ne yesidɔye gubɔ nɛ ɓeya mekele. ⁴⁰ Wune ɓelem, kiya mɔ te ɛ wɔmma kɔɗ te kɔ, 'yeti ndi nyɛ wɔme mɔy te na? ⁴¹ Yasi wete, wune yákanɗwe kabɔ meyasi mete yi ɖiyɛ ke mɔy te kɛ́ nyɛ buka ɓomɔ. Komete, meyasi mun hene ta ɓe pupunate ke mbɔmbu Njambiyɛ.

⁴² «Wune *Befarisɛ, mɛɓɔne ta ɓalo ke to yun! Keto ke gbela

mɛmbunɗo mɛ liko nde *manɗ nɛ *ru nɛ kwalo yiɗa menyiɗo hene, wune ke ɓu yasi hene ke njokate ɓake ke menɗabiye kamo kamo, ɓu kwalo ngabiye te wete wete nyɛ Njambiyɛ. Yasi wete, ke pesina josi ne ngben nɛ ke kwadɔya Njambiyɛ, wune ke tiko yite. Ma yo yite yi wune yákanɗwe kelo kine tiko kelna ɓukwe meyasi mete yiri na.

⁴³ «Wune *Befarisɛ, mɛɓɔne ta ɓalo ke to yun! Keto wune kwadɔyikwe ɖiyɔ ndi ke bosa metaɗ ke mɛmbanɗo mɛwesidɔya mɛ Beyuden. Wune kwadɔyikwe sendi nde, ɓomɔ kɛ nyenɔ wune ke mɛmbey kome ɓomɔ ɖiki wesidɔya kɛ́. ⁴⁴ Mɛɓɔne ta ɓalo ke to yun! Keto wune nda mɛɓɔɗɔɗ meye yi ɓe sɔɖyate, ɓomɔ ke kwá ke to te kine duwe na.»

⁴⁵ Ɛ wete nyangwe mɔ duwɔ mɛmbɔɗga ɛ ɓa ke njoka ɓeso kɔ lepe nyɛ Yesus nde: «Yekele, yi we lepe dete kɛ́, we ke toye sendi wuse.» ⁴⁶ Ɛ Yesus yɛnsa nde: «Wune nyangwe ɓotu be duwɔ mɛmbɔɗga, mɛɓɔne ta ɓalo ke to yun! Keto wune ke sobidɔye ɓomɔ nyangwe ɖitina memapi, yasi wete, wune ne nguru wun yeti ke sambile nyey ɓo yun wete kpoke ne yo na. ⁴⁷ Mɛɓɔne ta ɓalo keto yun! Keto wune ke kɔmbile wɔmɔ mɛɓɔɗɔɗ mɛ ɓotu be punja mɛlepi mɛ Njambiyɛ, yo ɓesangwe ɓun wo ɓo. ⁴⁸ Dete, wune ke tedɔye nde, ɓesangwe ɓun ne kale. Sendi, wune ke jaye mekele man. Keto ɓo, ɓo woma ɓotu be punja mɛlepi mɛ Njambiyɛ, ma yo wune ke nje kɔmbile wɔmɔ mɛɓɔɗɔɗ man. ⁴⁹ Dete, Njambiyɛ te yoko ɛ duwe meyasi kɔ lɛpima nde: «Mi ta tomo ɓotu be punja mɛlepi membe nɛ ɓotu be tomun. Ɔo ta wo ɓanja ke njokate, tedɔye ɓanja mɛɓɔne.» ⁵⁰ Dete, mi ta diyɛ mekiyɔ mɛ

botu be punja melepi membe hene yi nyanjama ke ke mebo me botu be ngimo te yoko. Mi ta diye mekiyo mete kande ke yeso te yi mboko kusunama no, ⁵¹ kande ke mekiyo me Abel kumo ke mekiyo me Sakari te yi bo woma ke njoka mbey nyena sadaka nye Njambiyē nē mbanjo Njambiyē ko. Gbate, mi ke kobile lepo nye wune nde: Njambiyē ta diye mekiyo man ke mebo me botu be ngimo te yoko.

⁵² «Wune nyangwe botu be duwa membonga, mebone ta balo ke to yun! Keto wune petima nje nde, bomo ti dukwe meyasi na. Wune ne nguru wun ti kende ke nje te na, wune kpalma peto botu bete be kwadya kendo ke nje te baka.»

⁵³ Ke Yesus ma pundo ke tu mo *Farise te ke, e Befarise nē botu be ketina meyasi kande jeliya ne beyate diye nye budya mediyān ⁵⁴ yi lebiye ne nye, simande yina beya lepi ta pundo ke numbu ne.

12

¹ Ke ngimo te yite bomo wesidyama betomay betomay nda bo ta natina. E Yesus pa kande lepina nye bejeka bene, a lepima nde: «Wune diy ne soso ne ngā *Befarise. Ngā te, yo likisi te yi bo no ke. ² Yasi hene te yi diye ke so ke ta pundo puye. Sendi, yasi hene te yi diye sodfyate, bomo ta duwe yo. ³ Yasi hene te yi wune ta lepo ke moy yitil ne tu, bo ta woko yo ke puye ne yeso. Sendi, yasi te yi wune ta lakidya lakidyangwe ke meto ke metongari, yo ta pelna ke metosiyō ne gbololo. ⁴ Wune beso bembē, mi lepi nye wune nde: Wune ti kambi botu bete be yakama wo membundo kine be ne deti te yi nje kelo yina yana ke konje na. ⁵ Mi ta lepo mo te yi wune yakanawe kambō ko. Wune kambi mo te e ne deti te yi kenje

mo te yi nye si wo ko ke dite te yi ti dim ke. Mi ke kobile lepo nye wune nde: Wune kambi mo te mbete. ⁶ Benon nda bengiri, 'bo ti dyangwe ka bo yitan sisi yiba na? Ko dete, Njambiyē ke duwe bo hene. ⁷ Yasi wete, ke be wune, ko nyinjo to yun, Njambiyē ke duwe buyote. Wune ti kambi yana na, wune sulnate ke misi me Njambiyē kwā budya bengiri.

⁸ «Mi ke lepo nye wune nde: Mumō hene te e jaye mi ke mbombu bomo, mi *Mōno mumō ta jaye sendi nye ke mbombu bejaki be Njambiyē. ⁹ Yasi wete, mumō hene e seje mi ke mbombu bomo, mi Mōno mumō ta seje sendi nye ke mbombu bejaki be Njambiyē.

¹⁰ «Mumō hene e lepe yina beya yasi sungwe ne Mōno mumō, Njambiyē ta tiko nye ne ngwete. Yasi wete, mumō hene e lepe lepi gbutu sungwe ne Kimō Sisi, ko Njambiyē ti tiko nye ne ngwete na.

¹¹ «Kome bo ta bu wune kē no ke mēbanjo mewesidya me Beyuden, kē no ke mbombu botu be pesina josi, ho kē no kē mbombu bekum, wune ti gwaki kan ke yasi te yi wune ta yensa, ho gwe kan ke yasi te yi wune ta lepo ke na. ¹² Keto Kimō Sisi ta tedye wune yasi te yi wune ta lepo kē ke kiya mbey.»

Kano wete mo kusuku e ba

kine dyan na

¹³ Ke konje, e wete mumō diyē ke moy ngil lepo nye Yesus nde: «Yekele, lepo nye marambe nde, sine nye kabiidyangwe kusuku te yi sanju tikima ne wuse ke.»

¹⁴ E Yesus yensa nye nye nde: «Mbam, nda tike mi mo pesina josi yun ho mo kabina kusuku yun nye wune?» ¹⁵ E Yesus nje lepo nye bo nde: «Wune diy ne soso. Wune ti beki ne njan sumba na,

keto budya kusuku te yi mumo yakama be no ké ti yaka nye nye jongwe na.»

¹⁶ E nye nje yekidyete wete kano nye bo lepo nde: «Wete mo kusuku woma budya nyambi ke menjwan mene. ¹⁷ E nye takina ke moy temo ne lepo nde: «Mi ta kelo nan, keto mi yeti se ne mbey te yi bakidyete nyambi mbe kete na.» ¹⁸ E nye lepe nde: «Ndana mi duwa nda yi mi ta kelo ké. Mi ta si yangile mendam membe nje sumo menyangwe mete kwa yi mbombu. Mi ta wesidyete nyambi mbe ne kusuku mbe hene nye ke moyte, ¹⁹ ma nje lepo ke kante nye temo mbe nde: Temo mbe, we ne budya kusuku ke kom yi yaka budya mesew! Wedyangwe, dyenangwe, dyako menjam, ne we kèfi jongwe dyo!» ²⁰ Yasi wete, e Njambiyete lepe nye nye nde: «We lem, ke tu ko muka mi ta bu sisin yo! Ma meyasi hene te yi we wesidya ké ta wokuna ne nda?» ²¹ Yo dete sendi ke yi mumo hene e wesidyete kusuku ndi yene nyepo, yasi wete, nye gbelate ke misi me Njambiyete.»

²² E Yesus nje lepo ke kante nye bejete bene nde: «Dete, mi ke lepo nye wune nde: Wune ti gwaki kan ke jongwe dyun ke kasi medye, ho gwe kan yotu yun ke kasi melengwe na, ²³ keto jongwe kwa medye, yotu kwa melambo. ²⁴ Wune bèna benon. Bo ti bèki mbeki na, bo yeti ke soje yina nyambi ke ngwan na, bo kine talo ho ndam na. Ko beko dete, Njambiyete ke nye bo medye. Wune benon yeti wete na, wune kwa bo metu gomay ke misi me Njambiyete. ²⁵ Mo te nda ke njoka yun yakama sewdye metu me jongwe dyene ne mbet keto gwena kan te yi nye no ké? ²⁶ Nge be nde, wune yeti ne deti te yi kelo mono yanja dete na, 'ma ne njaki gwe kan

ke meyasi mete yiri keto nge? ²⁷ Wune bèna nda yi membunjo ju no ké. Membunjo yeti ke kelo yina mesay ho sa melambo na. Ko beko dete, mi ke lepo nye wune nde: Ko kumande Salomon ne nyangwe diyò meluksa mene ti lenje yina kpasa kimo lambo nda njam membunjo maka wete ne wete na. ²⁸ Ma wune botu bete be tike temo ne mbet ke yi Njambiyete baka, nge Njambiyete nye kimo njam nye membunjo mete yi liko yi diyete ndi muka, nemeno bo bonma bete ke dite ké, 'sunywa ne wune? 'A ta diyò ka kine lenje wune lambo na? ²⁹ Wune ti tiki ndi temo ke sajna yasi te yi wune ta dye ho yasi te yi wune ta hobiyete na. ³⁰ Keto yo mekando me botu bete be yeti ke duwe Njambiyete baka sa meyasi mete yinori hene. Yasi wete, Sangwe wun duwa nde, wune yangwe be ne meyasi mete ke jongwe dyun. ³¹ Wune kanda goso *Kando te yi Njambiyete, dete a ma nje dokidyete meyasi mete yiri ke to te nye wune. ³² Wune mono kuru besam, wune ti gwaki wo na, keto Sangwe wun benma kimote yi kanje Kando dyene nye wune. ³³ Wune dyangwe mekusuku mun bu moni te nye buka bomo. Wune ful mekobiye me bakidya moni yi ti buto ké, ne wune kom mekusuku mun ke kwey kome Njambiyete diyete ké. Kusuku te ti yambile na. Mate mo gubo ti wuta ke kekite na. Benya ti dye yo na, ³⁴ keto ke mbey te yi kusuku yun diyete kete, temo yun ta be sendi womete.»

Wuse komsangwe metu hene

³⁵ E Yesus ke mbombu lepo nde: «Wune komsangwe susule moy jeliyete. Melambo mun diy kwenjate. ³⁶ Wune bèki nda botu be mesay bete be ladye masa wan kome nye ta yokwe ke jeso gwaki

ké. Dete, bo ta bute numey nedo nye nye kome nye ta dya dɔngwe numey ké. ³⁷ Botu be mesay te βete ne mesosa kome masa wan ta yokwe dolo bo ke mejemsidye ké. Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: A ta komsa susule moy jeliye, a má jeβa bo, né bo nje diy metidye dyena. Nye ne nguru wene ta βu medye nē meyasi hene nje tiko ke nji mekol man. ³⁸ Ke nye dya ke bembe tu ho ke numbu ngimo dolo bo ke mejemsidye, botu be mesay te βete ne mesosa. ³⁹ Wune dúkwe gba nde: Sa tɔ má dukwe ngimo te yi mo guβo nje no ké, ma nye ke pemo yasi, kamba mo guβo me nje leke tɔ nyiɛ guβo meyasi. ⁴⁰ Dete, wune sendi, wune komsangwe, keto *Mono mumo ta nje ke ngimo te yi wune ti be ke take nde, a ta nje kete ké na.»

Kasi kimo mo mesay nē

*βeya mo mesay
(Mt 24)*

⁴¹ ε Piyer lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, 'we nyéki kano te yike nye wuse, ho we nyéki keto bomo hene?» ⁴² ε Nyangwe Kumande yeɛsa nde: «Yo nda kimo mo bakidya meyasi? Yo yoko ε ne soso yi masa wene ta tembidiye nye nde, a diy ne botu be mesay hene yi nye bo medye yaka ne ngimo te yi nye pesima ké. ⁴³ Mo mesay ko ne mesosa kome masa wene ta dya dolo nye ke kelo dete. ⁴⁴ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: A ta nje tembidiye nye, na diy ne meyasi mene hene. ⁴⁵ Yasi wete, nge mo mesay ko lepe ke moy temo ne nde: «Masa wombe ti yokwe ndana nedo na,» nge nye nje nye bo ke mendina botu be mesay, bembam nē bomari, diyɔ ndi medye, ndi hɔβiya menjam nē gwena menjam, ⁴⁶ yite wete yeso

masa wene ta duwe dya ke yeso te yi nye ti be ke take nde, a ta dya kete na, ke hawa te yi nye ti duwe na. A ta tedye nye nyangwe meβone tiko ke nje soɲ, kelo ne nye nda yi bo kele ne botu βete be ti tiki temo ke yi Njambiyε baka.

⁴⁷ «Mo mesay te yoko ε ma duwe yasi te yi masa wene kwadye nje diyɔ kine kombile meyasi, kine kelo sendi nda yi masa wene kwadye, bo ta njuro nye budyate. ⁴⁸ Yasi wete, yoko ε kelma yasi kine duwe kwadya te yi masa wene, nge be nde, a kelma yasi te yi bo yakangwe njuro nye kete, bo ta njuro nye ne mbet. Bo ta diyε budya meyasi ke meβo me mo te yi bo nya nye budya meyasi ko. Bo ta diyε kwɔ to te ke meβo me mo te yi bo nya nye budya meyasi nde, a bákidya ko.

⁴⁹ «Mi njɔ βete dite ke meneti. Mi ke goro ne temo mbe hene nde, dite βiya. ⁵⁰ Yo ne wete metopuna te yi mi yakangwe sangwa no, temo mbe ndi ke gwe kaɲ, diso wedya, yo má kelna. ⁵¹ 'Wune táka ka nde, mi njáki nje nye tete ke meneti maka? Mi ke lepo nye wune nde: Ko na. Mi njáki baka njoka bomo. ⁵² Kande ndana, ke njoka bomo yitan be joɲna ke kiya tɔ wete, bo ta baka, bomo yitati ta lɔ dyambi sangwe ne bari yiβa. Baka yiβa má lɔ sendi dyambi sangwe ne bari βetati. ⁵³ Sangwe ne mono ta lɔ dyambi ne mono ε mbam. Mono ε mbam má lɔ dyambi ne sangwe. Nyangwe ne mono ta lɔ dyambi ne mono wene ε nyari. Mono nyari má lɔ sendi dyambi ne nyangwe. Mbambo ε nyari ta lɔ dyambi ne njari ne. Njari má lɔ sendi dyambi ne mbambo ε nyari.»

⁵⁴ Yesus ka mbombu lepo nye ngil bomo nde: «Ke ngimo te yi wune βeɲe yindi mbiyo ke meta me dyoβo, ndana ndana wune ke

lepɔ nde: «Mbiyɔ ta nɔ,» ɔ bɛɲa kɛ, yo kelnama ndi dɛte. ⁵⁵ Kɛ ngimɔ te yi wunɛ tɛmɛ bɛmɛɲmɛnɛ bɛɲɛ dʒoɔbɔ nɛ wanɔgo, wunɛ lɛpi nde: «Jɔɲ ta kelɔ muka budyate,» ɔ bɛɲa kɛ, yo kelnama ndi dɛte. ⁵⁶ Wunɛ botu bɛ likisi, wunɛ kɛ duwɛ nɛmbɛ tɛri dʒoɔbɔ nɛ mɛnɛti. Ma nan yi wunɛ ti nɛmba mɛyasi mɛte yi kwanɲa kɛ mɛɲgimɔ te yikɛ kɛ?

⁵⁷ «Kɛto ɲgɛ yi wunɛ nɛ ɲguru wun ti nɛmba sendi mɛyasi yi duwɛ nɛ ɲgɛɲ mɛkele kɛ?» ⁵⁸ ɲgɛ wɔnɛ mumɔ bɛ nɛ lɛpi, ɲgɛ bɛ nde, wunɛ kɛ kɛ kɛ jɔsi, sanɔgo nje te yɪ si kombile lɛpi te wɔnɛ nyɛ kɛ ngimɔ te yi wɔnɛ nyɛ ndi kɛ nje kɛ. Kelɔ dɛte, kambɔ a mɛ nje bɔ wɛ kɛ nɔ kɛ mbɔmbu mɔ pɛsina jɔsi. Ma mɔ pɛsina jɔsi mɛ nje bɔ wɛ kanɛ nyɛ mɔ te ɛ dʒiyɛ nɛ tɔ jɔbɔ kɔ, kambɔ mɔ te ɛ dʒiyɛ nɛ tɔ jɔbɔ kɔ mɛ nje bɔ wɛ nyɛ kɛ jɔbɔ. ⁵⁹ Mi kɛ lepɔ nyɛ wɛ nde: Wɛ disɔ pundɔ womɛri, yite wɛ sima gbo lɛpi hɛnɛ nɛ satak kine bukwe ko monɔ mbulma sisi wɛte na.»

13

¹ Ndi kɛ kiya ɲgimɔ te banɲa botu bɛte bɛ bɔ womɛte baka nɲɔ yekidyɛ kasi botu bɛ Galile nyɛ Yesus. Bo lɛpima nda yi Pilat woma botu bɛte, ɛ mɛkiyɔ man sanɔgwa nɛ mɛkiyɔ mɛ benyamɔ bɛte yi bo woma kelɔ nɛ sadaka nyɛ Njambiye kɛ. ² ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bo nde: «Wunɛ tɔka ka nde, bo sɔngwanɲwɛ nɛ nyɔngwɛ mɛbɔnɛ mɛnɔri, kɛto bo bɔ nyɔngwɛ botu bɛ mɛbeyɔ kwɔ bomɔ hɛnɛ kɛ mɛnɛti mɛ Galile?» ³ Mi kɛ lepɔ nyɛ wunɛ nde: Yeti dɛte na. Yasi wɛtɛ, ɲgɛ wunɛ ti yɛɲsa tɛmɔ na, wunɛ hɛnɛ ta yambile sendi dɛte. ⁴ Sendi, bomɔ kamɔ jɔ yitan jɔ yitati yi donɲbe donɲbe tɔ Silɔy balma si wo kɛ, 'wunɛ tɔka ka nde, bo bɔ nyɔngwɛ botu bɛ mɛbeyɔ kwɔ

bomɔ hɛnɛ kɛ Yerusalem? ⁵ Mi kɛ lepɔ nyɛ wunɛ nde: Yeti dɛte na. Yasi wɛtɛ, ɲgɛ wunɛ ti yɛɲsa tɛmɔ na, wunɛ hɛnɛ ta yambile sendi dɛte.»

Kanɔ kɛ kasi jɛti te ɛ ti wɔm kɔ
⁶ Kɛ kɔɲtɛ, ɛ Yesus nyɛ wɛtɛ kanɔ nde: «Wɛtɛ mbam bɛma wɛtɛ jɛti nde *figiyɛ kɛ ɲgwanɲ nɛ. ɛ nyɛ kɛ bɛɲɛ, simandɛ yo wumma, na nɔku. A kɔ kine dolɔ yanɲa na. ⁷ Ndana, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ mɔ bakidyɲa ɲgwanɲ nde: «Bɛɲa, kandɛ mɛsɛw yitati muka, ɲgɛ mi nje bɛɲɛ, simandɛ figiyɛ kɔ wumma, nɛ mi nɔku tena mɛmbumɔ mɛte, mi ti dɔl yanɲa na. Dɛte, pɛsɔ nyɛ, a kɛ dʒyɛ mbɛy gbelatɛ.» ⁸ ɛ mɔ bakidyɲa ɲgwanɲ yɛɲsa nyɛ nyɛ nde: «Masa, pa tiko sendi nyɛ kɛ sɛw kɔ. Kandɛ ndana mi ta timɔ mɛnɛti linje njuku te bɔ kimɔ mɛnɛti gwadʒyɛ ketɛ, ⁹ simandɛ kɛ sɛw te ɛ nje kɔ, a yakama wumɔ. ɲgɛ ti bɛ dɛte na, wɛ ta pɛsɔ nyɛ.» »

Yesus kɛ sidʒyɛ jɛmti wɛtɛ nyari

kɛ yesɔ Saba

¹⁰ Wɛtɛ yesɔ Yesus bɔ kɛ tɛdʒyɛ bomɔ mɛlɛpi mɛ Njambiye kɛ wɛtɛ mbanjɔ mɛwɛsidʒyɲa mɛ Beyudɛn kɛ yesɔ *Saba. ¹¹ Wɛtɛ nyari bɔ womɛte nɛ kɔsu yi wɛtɛ bɛya sisinɲ nya nyɛ kɛ. Kɔsu te mɛ kɛ mɛsɛw kamɔ jɔ yitan jɔ yitati. Nya te bɔ nɛ ɲgundɛɲ. A tɪ bɛ nɛ dɛti te yi tɛmbidyɛ yotu na. ¹² Kɛ Yesus ma bɛɲɛ nyɛ kɛ, ɛ nyɛ jɛba nyɛ lepɔ nyɛ nyɛ nde: «Nyari, kɔn yo siyma.» ¹³ ɛ Yesus kɛsɛ mɛbɔ kɛ yotu nɛ, ɛ nyari tɛmbidyɛ yotu ndana ndana kɛ kiya mbɛy kandɛ luksa Njambiye. ¹⁴ Kɛ mɔ te ɛ dʒiyɛ nɛ mbanjɔ mɛwɛsidʒyɲa mɛ Beyudɛn kɔ ma bɛɲɛ dɛte kɛ, ɛ nyɛ wokɛ ɲgambi budyatɛ, kɛto Yesus sidʒyɲa kɔn kɛ yotu mumɔ kɛ yesɔ Saba. ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ ɲgil bomɔ nde: «Bomɔ yɔkanɲwɛ

kelo mesay ke metu yitan jo wete. Ke metu te yite, wune yakanḡwe nje, né bo sidye mekon mun, yeti ke yeso Saba na.»¹⁵ E Nyangwe Kumande yeḡsa nye nye nde: «Wune botu be likisi, ke njoka yun hene, 'nda ti wúnja nday ho tofu wene, punje kè nye nye mōrōku ke yeso Saba kō? ¹⁶ Ma nya kō, nye nday Abaraham. *Satan ma nye nye kon ke yotu me muka mesew kamō jo yitan jo yitati. 'Ti yaka nde, mi sídyikwe kon ne ke yeso Saba na?»¹⁷ Ke ḡgimō te yi Yesus bā ke lepō dete kē, ε njōn biye botu bete be bā ke nye meso ne nye baka. Yasi wete, ḡgil bomō hene bā ne mesosa ke nyangwe mekele hene te yi Yesus bā ke kelo kē.

Kanō ke kasi wete mōnō mbumō

*nde mutar
(Mt 13; Mk 4)*

¹⁸ Yesus kā mbōmbu lepō nde: «*Kandō Njambiye nda ḡge? Mi ta yekō yo ne ḡge? ¹⁹ Yo nda kwalō wete mōnō mbumō nde mutar yi wete mumō bōḡma kē be ke ḡgwan ne kē. Yo loma dōkō be nyangwe jeti. E benōn nje sumō metu man ke mebo mete jōḡna kete.»

*Kanō ke kasi ḡgā kelna mampa
(Mt 13)*

²⁰ E nye kè mbōmbu lepō nde: «Mi ta yekō sendi *Kandō Njambiye ne ḡge? ²¹ Yo nda mōnō ḡgā kelna mampa yi nyari bū sangwe ne su farin yaka lonḡa yitati. Mōnō ḡgā te ta kelo nde, mbōrō farin yinōri hene siki wudye.»

Kanō ke kasi bolkoko numey

²² Yesus kā medya medya, ke nyangwe medya nē ke mōnō medya. A dikima tedye bomō melepi me Njambiye kwā nō kē nō Yerusalem. ²³ E wete mumō

diye nye nde: «Nyangwe Kumande, 'yite nde, botu bete be ta be ne jōḡwe te yi kpo ne kpo baka ti buyo na?» E nye yeḡsa nye bo nde: ²⁴ «Wune nyēki sosu yun hene yī sā nje te yi nyiḡe ne bolkoko numey. Mi ke kombile lepō nye wune nde: Bomō budyate ta sā nje te yi nyiḡe. Ko bekō dete, bo tí nyiḡe na. ²⁵ Kome sa tu ta teme dībo numey kē, wune ta tika ke sē. Wune má kande dḡḡwa numey lepō nde: «Nyangwe Kumande, buta numey nye wuse.» Yasi wete, a ta yeḡsa nye wune nde: «Mi yeti ke duwe mbey kome wune wule nje nō kē na.» ²⁶ Komete, wune má nje kande lepinate nye nye nde: «We dyenama hōbiye menjam sine wune. E we tedye sendi bomō melepi me Njambiye ke mesē musu.» ²⁷ A má nje yeḡsa nye wune nde: «Mi lépi nye wune nde: Mi yeti ke duwe mbey kome wune wule nje nō kē na. Wune bomō hene be kele yasi kotute baka, wune lōndu ke kēki mbe.» ²⁸ Kome bo ta bū wune bete ke sē kē, wune ta dīyo mate beḡe Abaraham nē Isak nē Yakōp nē botu be punja melepi me Njambiye hene ke *Kandō Njambiye. Komete, wune ta lelo pukile mesu. ²⁹ Yasi wete, bomō ta wule pulō kome yeso punde nē pulō kome yeso bale. Bo ta wule ḡgari, wule njembo nje dīyo dyena ke *Kandō Njambiye. ³⁰ Dete, baḡa botu be njime ta nje be bosa bomō. Sendi, baḡa bosa bomō má nje be botu be njime.»

Yesus ke kē ke Yerusalem

³¹ Ke kiya ḡgimō te ε baḡa *Befariḡ nje ke kēki Yesus lepō nye nye nde: «Jisa waka, kwangō lōndō, keto kumande Herod ke kwadye wo we.» ³² E nye yeḡsa nye bo nde: «Wune kēn lepō nye nye kwē enōru nde: «Mi ke

sonje beya mesisinj ke yotu bomo, sidye mekon kande muka kumo nemeno. Ke metu yitati ma nje sidye mesay membe.»³³ Ko beko dete, mi yakanjwe ke ne kendi mbe mbombu kande muka kumo nemeno nje bu ke konj nemeno, keto bo ti yaka wo mo punja melepi me Njambiyé ke wete mbey na, ndi ke Yerusalem.»³⁴ E nye ke mbombu lepo nde: «Yerusalem, Yerusalem, we e diki wo botu be punja melepi me Njambiyé, lu botu bete be Njambiyé tome njese ke yo baka ne matari wo! Mi kwadya wesidyé bono bo nda yi gway kube gukule ne bono bene ke nji mepapo mene ké. Ko beko dete, wune ti kwadye na.»³⁵ Ndana wune ta tika ne tu dyun gbonjote. Yasi wete, mi ke lepo nye wune nde: Wune ti beje se mi na kumo kome wune ta duwe lepo nde: «Mekombila ne yoko e nje ne dino Baba Mboko kol!»

14

Yesus ke sidye kon wete mbam

ke yeso Saba

¹ Wete yeso *Saba e Yesus nyinje ke tu wete kum *Befarisé yi ke dyena. E botu bete be ba womete baka diki pemo nye.² Yaka no, wete mbam te e ba ke kon ne ngbelele ko ba womete ke mbombu Yesus.³ E Yesus diyé nyangwe botu be duwa membonga ne Befarisé nde: «Yo ka kimote nde, mumo sidyikwe kon mumo ke yeso Saba?»⁴ E bo diyé ne sem kine yensa yanja na. Ndana, e Yesus sambile bo kpoke ne mbam ko sidye kon ne lepo nye nye nde, a kwaj.⁵ E Yesus nje lepo nye bo nde: «Ke njoka yun be diyé waka baka, nda yakama beje ne misi nde, mono wene ho tabo wene balma ke moy guka ke yeso Saba, a ma diyé kine biye nye

sabe beke beke ko?»⁶ Bo ti yensa sendi yanja nye nye ke diyan te yite na.

Kano ke kasi mesungwa mediyó

ke bosa membey

⁷ Ke konje, e Yesus beje nde, botu bete yi bo jebama nde, bo njaki dyena baka ke sawe bosa membey. E nye nye bo kano nde:⁸ «Ige mumo kele jeso gwaki jeba we nde: Inja diyó kete, we ti diy ke bosa mbey na, simande bo jebama wete mo te e kwanjma we ko.»⁹ We ti diy ke bosa mbey na, kamba ma mo te e jebama wune hene yiba ko me nje lepo nye we nde: «Tema, nye mbam te yoko mbey,» yite njon ta biye we kome we ta teme ke diyó ke mbey te yi njime ké.¹⁰ Yo nde, nje mumo jeba we ke jeso, kwangó yo ke diyó ke mbey te yi njime, simande kome mo te e jebama we ko ta nje ké, a ta lepo nye we nde: «So mbe, ken diyó mbombu,» yite ta nye we meluksa ke misi me bomo hene be wune bo ta dyena baka.¹¹ Yo nde: Mumo hene e bendidyé yotu kenje kwey, bo ta pidye nye kenje nji. Yasi wete, yoko e pidye yotu ne kenje nji, bo ta bendidyé nye kenje kwey.»

¹² Ke konje, e nye lepe nye mo te e jebama nye ko nde: «Ige we kele medye yi jeba ne bomo ke bembe yeso ho bekoko, we ti jebangwe beso bo ho bemon ho bejadye bo ho botu be kusuku be diyé ke keki yo baka na, kamba bo me nje jeba sendi we wete yeso yi yokidyé kiya yasi te yi we kelma nye bo ké nye we.»¹³ Yasi wete, nje we kele jeso yi jeba ne bomo ne medye, jebangwe buka bomo, jeba botu be kosu ne botu be ndembil ne botu be dibina misi.¹⁴ Nje we kele dete, we ta be ne mesosa, keto bo ti be ne yasi te yi

bo ta yɔkidye nɔ nye we na. Yo ndi nde, Njambiyɛ ta yɔkidye yo nye we ke yesɔ te yi ngben ɓomɔ ta womiyɛ nɔ kɛ.»

*Kano ke kasi nyanɗwe dina
(Mt 22)*

¹⁵ Kɛ wɛtɛ mɔ te yi benɛ bɛ Yesus ɓa ke ɗyena kɔ ma woko melepi mete yi Yesus lepima kɛ, ɛ nye lepɛ nye nye nde: «Mɔ te ɛ ta ɗyena ke *Kandɔ Njambiyɛ kɔ nɛ mesosa.» ¹⁶ Ɛ Yesus yɛnsa nye nye nde: «Wɛtɛ mbam komsama budya mɛɗye yí jɛba nɛ budya ɓomɔ. ¹⁷ Kɛ ngimɔ mɛɗye ma ɗya kɛ, ɛ nye tome mɔ mesay wɛnɛ kɛ jɛba nɛ botu bɛtɛ bɛ nye jɛbama baka yí lepɔ nye bo nde: «Wunɛ njáki, keto meyasi hɛnɛ mɛgweya kɔmbilate.» ¹⁸ Yasi wɛtɛ, mumɔ hɛnɛ ke njoka yan lepima ndi nda jakɔsɔ nde, ɓo ɓɛɲa nye nɛ ngwɛtɛ, keto a ti yaka kɛ na. Bosa mumɔ lepima nye mɔ mesay nde: «Mi ɓomma yíɲa pɛl mɛnɛti, yo ke diyɛ nde, mi kɛn kɛ bɛɲɛ yo, ɗɛtɛ bɛɲa mi nɛ ngwɛtɛ.» ¹⁹ Ɛ wɛtɛ lepɛ nɛ nde: «Mi ɓomma bɛnday kamɔ yi mesay, mi ke kɛ ɓɔɓɛ ɗɛti yan, ɗɛtɛ bɛɲa mi nɛ ngwɛtɛ.» ²⁰ Mbaɲa njá lepɔ nɛ nde: «Mi ɓón nyari ndi kwey kwey, ɗɛtɛ mi ti yaka kɛ na.» ²¹ Ɛ mɔ mesay kɔ yɔkwe kɛ yekidye meyasi mete yi kwanɲama kɛ nye masa wɛnɛ. Ndana, ɛ masa woke ngambi budyate. Ɛ nye nje lepɔ nye mɔ mesay wɛnɛ nde: «Kɛn nɛɗɔ ke nyanɗwe sɛ nɛ ke ɓoku mɛnjɛ ke mɔy ɗya, nɛ we ɓón buka ɓomɔ nɛ botu bɛ kɔsu nɛ botu bɛtɛ bɛ nɛ ɗifina misi baka nɛ botu bɛ ndɛmbil nje nɔ.» ²² Mɔ mesay ká yɔkwe nje lepɔ nye masa wɛnɛ nde: «Mi ma kelɔ nda yi we lepima nye mi kɛ, yasi wɛtɛ, mɛmbɛy ndi kɛtɛ.» ²³ Ndana, ɛ masa lepɛ nye mɔ mesay te nde: «Kɛn ke ɓoku mɛnjɛ, nɔ

gɔngilanɗwe nɛ mɛndoko, nɔ kɛl nde, ɓomɔ njáki, né tɔ ɗyɛmbɛ tondu.» ²⁴ Yasi wɛtɛ, mi ke lepɔ nye wunɛ nde: Kɛ bɛ bosa botu bɛtɛ bɛ mi jɛbama baka, wɛtɛ nɛ wɛtɛ tí kpoke mɛɗye mɛmbɛ na.»

*Kasi bɛngwa Yesus
(Lk 8; Mt 8)*

²⁵ Nyanɗwe ngil ɓomɔ ɓa ke kɛndɔ benɛ bɛ Yesus. Ɛ nye yɛnsa bɛɲɛ bo lepɔ nde: ²⁶ «Ʋge mumɔ nje ke yɛmbɛ, na bɛ jɛkɛ wombɛ, a sɔɲa temɔ ke yotu sanɗwe benɛ nyanɗwe, soɲɛ temɔ ke yotu nyari benɛ ɓonɔ nɛ ke yotu bɛman bɛ ɓɛmbam nɛ ɓɛɗyɔmbu, soɲɛ sendi temɔ ke jonɗwe ɗyɛnɛ nɛ nguru wɛnɛ. ²⁷ Sendi, nge mumɔ ti sobɛ kroa nɛ bɛngwe mi na, mɔ te ti yaka bɛ jɛkɛ wombɛ na, keto ²⁸ nda ke njoka yun, nge nye kwadɗɛ sumɔ donɗbe donɗbe tɔ, a má ɗiyɔ kinɛ pa nɛmbɛ yí duwɛ yasi te yi nye yakama kwanɗɗɛ, yí bɛɲɛ, simande a nɛ buyo sumba yí sidɗɛ nɛ mesay mete kɔ? ²⁹ A ta pa kelɔ ɗɛtɛ, ma nje bɛ nde, a kánda mesay kinɛ nje bɛ se nɛ ɗɛti te yi sidɗɛ na. Nge nye kele ɗɛtɛ, ɓomɔ hɛnɛ bɛ ta bɛɲɛ baka ta nyɛtɔ nye lepɔ nde: ³⁰ «Mbam te yɔkɔ kandima njumɔ nje sudɗɛ.» ³¹ Ɖɛtɛ sendi, yo kumande te nda, nge nye kɛ ke lɔ ɗyambi nɛ wɛtɛ kumande, a má ɗiyɔ kinɛ pa nɛmbɛ yí bɛɲɛ, simande a yakama bɔ ɓɛsoja tomay kamɔ kɛ lɔ ɗyambi nɛ yɔkɔ ɛ nɛ ɓɛsoja tomay kaba kɔ? ³² Nge nye bɛɲɛ nde, yo ti yaka na, a má tomɔ ɓomɔ ke ngimɔ te yi yoru ndi londunate kɛ kɛ lepɔ nye nye nde, ɓo kɛl mbon, né ɓo ɗiy nɛ tɛ. ³³ Ɖɛtɛ sendi, nge mumɔ hɛnɛ ke njoka yun ti soɲɛ temɔ ke meyasi hɛnɛ te yi nye nɔ kɛ, mɔ te ti yaka bɛ jɛkɛ wombɛ na.

³⁴ «Yo gbate nde, kwa kimɔ yasi. Ko ɓɛkɔ ɗɛtɛ, nge kwa si lenɔ, ɓo

ta kelo nan nje yokidye ne somte?
³⁵ Yo ti kelo se nde, meneti ho kundu jôngwe mbeki na. Bo bôn yo li ke sê. Mò te ε ne meto te yí woko ne pɛ, a wòkul!»

15

Kano ke kasi sam te ε ðimbiya kɔ

(Mt 18)

¹ Botu be boŋna mɔni garama hene nè botu be mebeyo ðikima nje ke keki Yesu yí nje woko melepi mene. ² *Befariş nè botu be ketina meyasi nyingilama lepo nde: «Mbam kɔ ke bu botu be mebeyo ne mesosa, kwà dyena sendi bene bo.»

³ Yasi wete, ε Yesu nye bo kano nde: ⁴ «Ke njoka yun, nge wete mumo be ne besam gomay, nge wete ðimbiye, a kél nan? 'A ti pán tikɔ besam kamotan jo kamoni jo yitan jo yini te bari ke mbey medye kwà kè sà yoko ε ðimbiya kɔ kumɔ ke ngimɔ te yi nye dole nye ké na? ⁵ Kome nye si dolo nye ké, 'a ti sóba nye nye ke beko ne ne mesosa na? ⁶ Ke nye yokwe kumɔ tɔ, a má jeba beso bene nè bembam bete be ðiye ke keki ne baka lepo nye bo nde: «Wuse sòsanjwe, keto mi dolma sam wombe ε ðimbiya kɔ.» ⁷ Mi ke lepo nye wune nde: «Dete sendi, mesosa béki budfyate ke dyobo, keto mɔ mebeyo wete ε yeŋsa temo kɔ. Mesosa mete kwà yike yi beŋna keto bomɔ kamotan jo kamoni jo yitan jo yini be ne ngben be yeti ke diye nde, bo yeŋsanjwe temo baka.»

Kano ke kasi mɔni te yi ðimbiya ké

⁸ «Ho nde, nge wete nyari be ne sule kamɔ, nge wete ðimbiye, a kél nan? A kwénja lambo wombile tɔ sà kimote kumɔ ke ngimɔ te yi nye dole yo ké. ⁹ Kome nye si dolo ké, a má jeba beso

bene nè boma bete be ðiye ke keki ne baka lepo nye bo nde: «Wuse sòsanjwe, keto mi dolma sule wombe ε ðimbiya kɔ.» ¹⁰ Dete sendi, mi ke lepo nye wune nde: «Bejaki be Njambiyé woku mesosa budfyate, ndi keto mɔ mebeyo wete ε yeŋsa temo kɔ.»

Kano ke kasi mɔno te ε nya to ke

sap sap jongwe kɔ

¹¹ ε Yesu lepe sendi nde: «Wete mbam bā ne bono bembam yiba. ¹² ε ndembi te lepe nye sanjwe nde: «Sanjme, nyeko mi ngabiye meyasi mete yembe.» ε sanjwe wan kabe meyasi mete yi nye bā no ké nye bo. ¹³ Mɔno metu kwanjma ke konje ne mbet, ε ndembi te doke meyasi mene hene kwà kè londunate ke wete meneti. Kumɔ mate, ε nye si kwanjye kusuku ne ke nyem nyem jongwe. ¹⁴ Ke nye ma si kwanjye yo dete ké, yaka no, nyanjwe kolo ke dya ke meneti mete, ε yasi hene kande banna ne. ¹⁵ ε nye kwà kè diye mesay ke bo wete mbam mate. ε mbam te kenje nye ke bakidya beabem bene ke moy lo. ¹⁶ Mɔno mbam kɔ goruma dye mambumo mete yi beabem ðikima dye ké. Ko dete, mumo wete ne wete ti nye nye yaŋa na. ¹⁷ Ndana, ε nye kande takina yasi lepo ke moy temo ne nde: «Botu be mesay be sanjme hene ne budya medye kwà to te, mi mbe waka ke gwe nja. ¹⁸ Mi ta teme yokwe kè pe yi sanjme. Mi ta lepo nye nye nde: «Sanjme, mi ma kelo beyate budfyate ke mbombu Njambiyé nè ke mbombu wo. ¹⁹ We ti yaka jeba se mi nde mɔno wo na. Kelo ne mi nda yi we kele ne wete mɔ mesay wo ke.» ²⁰ Ke konje, ε nye teme yi yokwe kè pe yi sanjwe.

«A bā ndi londunate, ε sanjwe beŋe nye gwe ngwete wene sedye

kè wuse nye kwà dulo numbu ne. ²¹ É mɔ̀nɔ̀ lɛpɛ nye nye nde: «Sanmbɛ, mi ma kelo beyate budyate ke mbɔmbu Njambiyɛ nè ke mbɔmbu wɔ. Wɛ ti yaka jɛba se mi nde mɔ̀nɔ̀ wɔ na.» ²² Ko bɛko dɛte, sanɔ̀wɛ lɛpima nye botu bɛ mesay bɛnɛ nde: «Wunɛ njâki nɛdɔ̀ nɛ lambɔ̀ tɛ ε lanɔ̀ma nyɔ̀ɔ̀ kwà bɛsɔ̀ kɔ̀ nje lenje nye. Wunɛ nyêki bolo ke bɔ̀ nɛ, lenje sendi nye menakala ke mɛkol. ²³ Wunɛ kên bɔ̀ mɔ̀nɔ̀ nday tɛ ε nɛ mutɔ̀ kɔ̀ nje wɔ. Wuse dɛyɛnanɔ̀wɛ, nè wuse sɔ̀sanɔ̀wɛ, ²⁴ keto mɔ̀nmbɛ kɔ̀ gwà, ndana a womiya. A ðimbiya, ndana hɛ dolma nye.» É bɔ̀ kande jeso.

²⁵ «Kɛ ɔ̀gimɔ̀ tɛ yite tomba tɛ bɔ̀ kɛ ɔ̀gwan. Kɛ nye ma yɔ̀kwɛ wuta nɛ tɔ̀ kɛ a wɔ̀ku bɔ̀mɔ̀ kɛ mende mendumɔ̀ bɔ̀lo jeso. ²⁶ É nye jɛba wɛtɛ mɔ̀ mesay diyɛ nye nde: «Nɔ̀gɛ yi kwanɔ̀na wɔ̀nɔ̀ga kɛ?» ²⁷ É nye yɛnsa nye nye nde: «Mɔ̀ɔ̀ yɔ̀kwà, dɛte sɔ̀nɔ̀wɛ woma mɔ̀nɔ̀ nday tɛ ε nɛ mutɔ̀ kɔ̀, keto mɔ̀nɔ̀ dɛyanɔ̀ma nɛ tɛ.» ²⁸ Tomba mɔ̀y wokuma ɔ̀gambi kinɛ kwadyɛ nyinɛ tɔ̀ na. É sanɔ̀wɛ pundɛ kè ɔ̀gwɛta nɛ nye nde, a nyinɔ̀ tɔ̀. ²⁹ É nye nje lɛpɔ̀ nye sanɔ̀wɛ nde: «Pa bɛɔ̀, mi kɛ kelo mesay nye wɛ waka budɛya mɛsɛw. Mi tɔ̀ yɛliye yinɔ̀ lɛpi kɛ numbu yɔ̀ wɛtɛ yesɔ̀ na. Ko gbɛla mɔ̀nɔ̀ tabɔ̀ wɛtɛ nɛ wɛtɛ, wɛ tɔ̀ nye mi nde, mi wɔ̀ku dɛyɛ sosa nɔ̀ sinɛ bɛsɔ̀ bɛmbɛ na. ³⁰ Bɛɔ̀ nde, mɔ̀nɔ̀ wɔ̀ ε ma sambɔ̀ mɛyasi mɔ̀ bɛnɛ boma dɛyanɔ̀ma kɛ, wɛ kɛ nje wɔ̀ mɔ̀nɔ̀ nday tɛ ε nɛ mutɔ̀ kɔ̀ nye nye dɛyɛ.» ³¹ É sanɔ̀wɛ lɛpɛ nye nye nde: «Mɔ̀nmbɛ, sinɛ wɛ waka metu hɛnɛ. Mɛyasi hɛnɛ tɛ yi mi nɔ̀, yo yɔ̀. ³² Yasi wɛtɛ, yakama nde, wuse sɔ̀sanɔ̀wɛ kelo jeso, keto mɔ̀ɔ̀ kɔ̀ gwà, ndana a womiya. A ðimbiya, ndana hɛ dolma nye.» »

16

Kanɔ̀ kɛ kasi wɛtɛ bɛya mɔ̀

ɔ̀akidɛya kusuku

¹ Yesus kà mbɔmbu lɛpɔ̀ nye bɛjɛkɛ bɛnɛ nde: «Wɛtɛ mumɔ̀ bɔ̀ nɛ kusuku budɛyate. A bɔ̀ nɛ mɔ̀ ɔ̀akidɛya kusuku nɛ. É bɔ̀mɔ̀ nje lɛpɔ̀ nye nye nde, mɔ̀ ɔ̀akidɛya kusuku nɛ kɛ sambɔ̀ yo. ² É nye jɛba nye lɛpɔ̀ nde: «Yo kwalo yasi tɛ nda yi mi wo kɛ bɔ̀mɔ̀ lɛpɛ nɛ ðinɔ̀ dɛyɛ kɛ? Lɛpɔ̀ kasi mesay mɛ ɔ̀akidɛya kusuku mbɛ yi wɛ kelma kɛ, keto wɛ tɔ̀ kè se mbɔmbu yɔ̀ kelo mesay mɛtɛ na.» ³ É mɔ̀ ɔ̀akidɛya kusuku kɔ̀ lɛpɛ kɛ mɔ̀y tɛmɔ̀ nɛ nde: «Mi ta kelo nan, keto masa wombɛ kɛ sɔ̀ɔ̀ mi kɛ mesay mɛ ɔ̀akidɛya kusuku nɛ. Mi yeti nɛ dɛti tɛ yi putikɛ mɛnɛti na. Njɔ̀n jɔ̀mbuna yasi kɛ bɔ̀ bɔ̀mɔ̀ kɛ kelo mi.» ⁴ É nye lɛpɛ nde: «Mi duwà nda yi mi ta kelo, né bɔ̀mɔ̀ bɔ̀ nɛ mi kimɔ̀tɛ kɛ metɔ̀ man kome bɔ̀ ta sɔ̀ɔ̀ mi kɛ mesay kɛ.» ⁵ Ndana, ε nye jɛba mumɔ̀ hɛnɛ ε bɔ̀ nɛ yanɔ̀ bɛnɛ masa wɛnɛ kɔ̀. É nye diyɛ bosa mumɔ̀ nde: «Wúne masa wombɛ nɛ ninɔ̀?» ⁶ É mbɛtɛ yɛnsa nye nye nde: «Nyannɔ̀wɛ mɛmbɛ mɛmutɔ̀ gɔ̀may.» É mɔ̀ ɔ̀akidɛya kusuku lɛpɛ nye nye nde: «Bɔ̀nɔ̀ mɛkana mɔ̀ ðiyɔ̀ mɛtidɛyɛ nɛdɔ̀ keto nde, yo kamɔ̀tan.» ⁷ Kɛ kɔ̀ntɛ, ε nye diyɛ wɛtɛ sendi nde: «Yo bɔ̀ ninɔ̀?» É nye yɛnsa nde: «Mako yombo gɔ̀may.» É mɔ̀ ɔ̀akidɛya kusuku lɛpɛ nye nye nde: «Bɔ̀nɔ̀ mɛkana mɔ̀ keto nde, yo kamɔ̀tan jɔ̀ kamɔ̀tati.» ⁸ É masa bɛya mɔ̀ ɔ̀akidɛya kusuku kɔ̀ jayɛ nye keto jɛɔ̀ tɛ yi nye kelma kɛ.»

É Yesus kè mbɔmbu lɛpɔ̀ nde: «Botu bɛ mɛnɛti baka nɛ jɛɔ̀ kelna mekelɛ sunɔ̀wɛ nɛ bɛnjɔ̀ɔ̀ ban kwà botu bɛtɛ bɛ bɛnɔ̀wɛ mɛyasi mɛ Njambiyɛ baka. ⁹ Mi kɛ lɛpɔ̀ nye wunɛ nde: Wunɛ bɔ̀nɔ̀ gbɛla mɛyasi mɛ mɛnɛti maka

biye ne so wune bomo, yaka no, kome meyasi mete ta bano wune ke, Njambiyē ta bu wune tiko ke mbey te yi wune ta diyō kete kpo ne kpo. ¹⁰ Keto mo te ε duwe bakidye mono yasi, a yakama duwe bakidye sendi nyanḡwe yasi. Yoko ε sebile mumo ke mono yasi, a ta sebile sendi mumo ke nyanḡwe yasi. ¹¹ Dete, nḡe be nde, wune ti duwe bakidya gbela meyasi me meneti maka na, nda má nje kanḡe sulna meyasi nye wune nde, wune bákidya? ¹² Nḡe be nde, wune ti duwe bakidya yasi mumo na, nda má nje nye wune yasi te yun ko? ¹³ Kiya mo mesay wete ti yaka be ne bemasa yiḡa na. Ho a ta beno wete, kwadye mbaḡa, ho a ta wokuna ne wete, yeliye mbaḡa. Wune ti yaka kelo mesay me Njambiyē, beḡwe sendi kasi kusuku na.»

¹⁴ *Befariḡe ba ke woko melepi menori hene. E bo yise Yesu, keto bo ba ne kwadya moni budyate. ¹⁵ E Yesu lepe nye bo nde: «Wune ne ḡguru wun ke bu yotu yun ke misi me bomo nde, wune ne ḡgbenḡ. Yasi wete, Njambiyē duwa yasi te yi ke moy metemo mun ke. Wune dúkwe nde, yasi te yi bomo lukse ke, Njambiyē beḡa yo nda bi ke misi mene. ¹⁶ Membonḡa mete yi Moyisi ketima ke ne melepi mete yi botu be punja melepi me Njambiyē lepima ke diyma kumo ke ḡgimo te yi Jan te mo toḡpuna bomo ke moroku. Ke konḡe, kande ke ḡgimo te yite, bo ke lepo Kimo Tom ke kasi *Kando Njambiyē. Ndana mumo hene ke suna, na nyin kete ne deti hene. ¹⁷ Wune dúkwe nde, dyoho ne meneti yakama yambibile nedo. Yasi wete, kine mono yanḡa ne mbet yakama duwe ke membonḡa me Njambiyē na.

¹⁸ «Mumo hene ε soḡe bo ne

nyari bu mbaḡa, yite nye mo kelna wanja. Sendi, mumo hene ε bu nya te yi njom soḡma bo ne nye, mo te mo kelna wanja.»

Kano ke kasi wete mo kusuku bene

wete buka mumo nde Lasar

¹⁹ Ke konḡe, ε Yesu yekidye wete kano nde: «Wete mbam ba ne budya kusuku. A dikima leḡe kpasa melambo mete yi dye budya moni. A dikima jonḡa metu hene ke nyenḡwe, komsa budya medye jeba ne bomo. ²⁰ Yo ba sendi ne wete buka mumo nde Lasar. A ba metinḡwe ke numey mo kusuku ko. Yotu Lasar ba tande mepeḡ ne fata fata. ²¹ A kwadya dye membulma medye mete yi dikima balo wule ke tebel mo kusuku ko ke. Ko bembiye dikima nje dato mepeḡ mene. ²² Diyō ke, buka mo ko nḡa gwe, ε bejaki be Njambiyē sobe nye ke tiko ke keki Abaraham. Mo kusuku ko nḡa gwe sendi, ε bo pumbe nye. ²³ A ba ke sanḡwa ne nyanḡwe mebone mate ke dya bemuḡ. Ke nye ma kanḡe misi ke, a beḡa kenje londunate Lasar ke keki Abaraham. ²⁴ E nye kembidya lepo nde: «Sanḡu Abaraham, gwako ḡgwete wombe. Tomo Lasar, a toḡpa ton nyey ne ke moroku nje wedye ne dyem dyembe, keto mi ke sanḡwa ne nyanḡwe mebone ke lam dite te yike.» ²⁵ E Abaraham yeḡsa nde: «Monmbe, taka kimote. We ba ne kusuku budyate ke jonḡwe dyo, ε Lasar sanḡwa ne mebone ke ḡgimo te yite. Ndana Lasar me ke kimo diyō wonḡa, ma we me yo ke mebone. ²⁶ Yiḡa yasi sendi nde: Nyanḡwe gbongḡo ndonḡe ke njoka su sine wune. Dete, nḡe bomo kwadye teme wonḡa yi ke weri, bo ti yaka kwā na. Sendi, nḡe bomo kwadye teme weri nje wonḡa, bo ti yaka sabiyē na.» ²⁷ E

mɔ kusuku kɔ lɛpɛ nde: «Sanjsu, nda yo dete kɛ́, mi ke ngweta ne we nde: Tomɔ Lasar kenje ke yi sanjmbɛ, ²⁸ keto mi ne bemanj bembɛ yitan, na kɛ́ lɛpi yasi te yi nye bɛnɔma ne misi mene kɛ́ kimote nye bo, ma bo nje nje sendi ke mbey nyanɔgwe mebone mete yike.» ²⁹ E Abaraham yɛnsa nde: «Mɛmbɔnɔga mete yi Mɔyisi ketima kɛ́ nɛ mekana mɛ botu be punja melepi mɛ Njambiyɛ mate, bo bɛngwe yo.» ³⁰ E mɔ kusuku lɛpɛ nde: «Ko na, Abaraham, sanjsu! Yo nde, nɔgɛ wɛtɛ mumɔ temɛ ke njoka botu bɛtɛ be ma gwe baka kɛ́ pɛ yan, bo ta yɛnsa temɔ.» ³¹ E Abaraham nje lɛpɔ nye nye nde: «Nɔgɛ bo ti wɔkɛ men Mɔyisi nɛ men botu be punja melepi mɛ Njambiyɛ na, bo ti yaka jaye yiɔa yaɔa na, ko bɛkɔ nde, mumɔ wɔmkwɛ kɛ́ lɛpɔ nye bo.»

17

¹ Ke kɔntɛ, ε Yesus lɛpɛ nye bejɛke bɛnɛ nde: «Yo gba ne mɛyasi mɛtɛ yi kele nde, mumɔ jãti ke bɛya nje. Yasi wɛtɛ, mebone ta balo ke to mɔ te ε kele nde, mɛyasi mɛtɛ dɔyãɔ kɔ. ² Yo kimote ke yi mɔ te nde, bo bɔɔn tari kɔkuna yasi tinɔ ke nɔɔn ne kwã bɛtɛ nye ke man, lanjsa nde, a kɛ́l yiɔa yasi te yi yakama jatidɔye ko mumɔ wɛtɛ ke njoka bɔnɔ baka ke bɛya nje. ³ Wunɛ pɛm mɛkele mun ne nɔguru wun. Nɔgɛ mɔɔn kele yiɔa bɛya yasi sunɔgwe ne we, nɔ ndɛya nye. Nɔgɛ nye yɛnsa temɔ ke bɛya yasi te yi nye kelma kɛ́, nɔ tiki nye ne nɔgwɛtɛ. ⁴ Ke ndinɔgele yesɔ wɛtɛ, nɔgɛ nye kele bɛya yasi sunɔgwe ne we mɛnɔga yitan jɔ yiba, nɔgɛ nye nje sendi mɛnɔga yitan jɔ yiba lɛpɔ nye we nde: «Mi yɛnsama temɔ ke bɛya yasi te yi mi kelma kɛ́,» nɔ tiki nye ne nɔgwɛtɛ.»

⁵ E botu be tomun be Nyanɔgwe Kumande lɛpɛ nye nye nde: «Kelo

nde, wuse tiki temɔ ne we kwã yike.» ⁶ E nye lɛpɛ nye bo nde: «Má bɛki nde, tikina temɔ te yi wunɛ tike ke yembɛ kɛ́ nyanɔgwɛtɛ nda dɔkɔ mbumɔ nɔgwal lalɛ, ma wunɛ yakama lɛpɔ nye jɛti te yɔkɔ nde: «Sútukwɛ kɛ́ suma ke man,» a má wokɔ men yun.

⁷ «Wuse pãɔn pa lɛpɔ nde: Wɛtɛ mumɔ ke njoka yun ne mɔ mɛsay wɛnɛ ε putike nɔgwan ne ho ε bakidɔye bɛtiter. Nɔgɛ nye bɛnɛ mɔ mɛsay wɛnɛ ke yɔkwɛ nɔgwan, 'a má lɛpɔ nye nye nde: «Inja dɔyɔ nɛdɔ dɔyɛna?» ⁸ A ta lɛpɔ nye nye nde: «Jambinanɔgwe nye mi, senjɔ lambɔ, bɔnɔgɔ mɛdɔye nje nɔ, né mi pa dɔyɛna hɔbɔye mɛnjam, ke kɔntɛ, we má nje dɔyɛna nje hɔbɔye yɔ yɛy.» ⁹ Wunɛ táka ka nde, a ta nye mɔ mɛsay kɔ wosoko, keto a kelma yasi te yi nye lepima nye nye kɛ́? ¹⁰ Wunɛ sendi, nɔgɛ wunɛ si kelɔ yasi te yi bo lepima nde, wunɛ kɛ́l kɛ́, nɛ wunɛ njãki lɛpɔ ke kɔntɛ nde: «Wuse gbɛla botu be mɛsay, hɛ kelma yasi te yi bã nde, wuse kɛ́l kɛ́.» »

Yesus ke sidɔye kɔn ndoko

botu kama

¹¹ Yesus bã ke kɛ́ Yerusalem. E nye kwã ke njoka mɛnɛti mɛ Samari nɛ Galile. ¹² Ke nɔgimɔ te yi nye bã ke nyinɛ ke wɛtɛ dɔya kɛ́, ε bãɔa botu be ndoko kama nje sanɔgwa ne nye. Yasi wɛtɛ, bo temma ne nan kɛmbidɔya ¹³ lɛpɔ nde: «Yesus yekele, gwakɔ nɔgwɛtɛ wusu.» ¹⁴ E nye bɛnɛ bo lɛpɔ nde: «Wunɛ kɛ́n kɛ́ tedɔye yotu yun nye botu be nyɛna sadaka nye Njambiyɛ.» Ke nɔgimɔ te yi bo bã ke kɛ́ kɛ́, ε kɔn yan siyɛ. ¹⁵ Ke wɛtɛ ke njoka yan ma bɛnɛ nde, kɔn ne siyama kɛ́, ε nye yɔkwɛ ne kɔkɔ ne luksa Njambiyɛ ke numbu ne mɛn ke kwey. ¹⁶ E nye nje kuse mɛbɔn ke mbombu

Yesus nye nye wosoko. Mo te ba mo Samari. ¹⁷ E Yesus nje lepo nde: «'Bo ti be bomo kamo yi kon yan siyama ke na? Bomo yitan jo yini te bari ba we? ¹⁸ Nge kele nde, jengwe te yoko nyepo yokwe ne koko nje lukse Njambiyé?» ¹⁹ E nye nje lepo nye mo Samari ko nde: «Tema, kwanjo, tikina temo te yi we no ke jongwa we.»

Ngimo te yi Njambiyé ta nje

namo ne mboko ké

²⁰ E *Befarise diye Yesus nde: «*Kando Njambiyé ta dya ndenen?» E nye yensa nye bo nde: «Kando Njambiyé ti dya ne nje te nde, bomo beta na. ²¹ Bo ti lepo nde: «Kando Njambiyé waka ho wari» na. Wune dukwe nde, Kando Njambiyé me ke njoka yun.»

²² E nye lepe nye bejeke nde: «Yo ta be ne ngimo te yi wune ta kwadye diyó ko ne mbet ke yeso te yi *Mono mumo ta nje ké. Ko beko dete, wune ti beta yeso te na. ²³ Bomo ta lepo nye wune nde: «Ne beta, nye waka, nye wari!» Wune ti ken na. Wune ti sedyikwe bengwe bo na. ²⁴ Yo nde, njena Mono mumo ta be nda yi yesi mbiyo yese no ne verum, pano kande kome yeso punde kumo kome yeso bale ké. ²⁵ Yasi wete, a yakanjwe sangwa ne mebone budyate. Botu be ngimo te yoko ta senje nye. ²⁶ Yasi te yi kwanjama ke ngimo Noy ké ta kwanja sendi dete ke ngimo te yi Mono mumo ta nje kete ké. ²⁷ Ke ngimo te yite bomo dikima dyena, dye menjam, kelo megwaki, kenje bengondu ban ke megwaki kumo ke yeso te yi Noy nyinjama no ke moy nyangwe kuka, e nyangwe mbenj dya girise bo hene. ²⁸ Yo ta kwanja sendi nda yi yo kwanjama no ke ngimo Lot ké. Bomo dikima dyena, dye

menjam, bomo meyasi, dyanjwe meyasi. Bo dikima be menyambi, sumo metu. ²⁹ Yasi wete, ke yeso te yi Lot duwa no ke *Sodom ké, e dite ne yija lolna metari wule dyobo girise bo hene. ³⁰ Yo ta kwanja sendi dete ke yeso te yi Mono mumo ta punje yotu nye bomo ké. ³¹ Yeso te mo te e ta be ke tosiyo ko ti pikwe nde, a me ke bu meyasi mene ke moy tu na. Sendi, mo te e ta be ke ngwan ko ti yokwe ne koko ke dya na. ³² Wune taka yasi te yi kelnama ne nya Lot ké. ³³ Mumo hene e ta sa nje te yi kambidya ne jongwe dyene ko ta dimbidye yo. Yasi wete, yoko e ta dimbidye jongwe dyene ko ta kpalo ju. ³⁴ Mi ke lepo nye wune nde: Ke ngimo te, ke njoka bomo yiba be ta ya ne tu ke kiya tan wete, a ta bu wete, tiko wete. ³⁵ Ke njoka boma yiba be ta ngbo koko yasi ke tari, a ta bu wete, tiko wete. ³⁶ Ke njoka bembam yiba be ta be ke kelo mesay ke ngwan, a ta bu wete, tiko wete.» ³⁷ E bejeke diye nye nde: «Yo ta kwanja we, Nyangwe Kumande?» E Yesus yensa nde: «Ke mbey kome munj yasi diyé ké, bedabo wesidyangwe womete.»

18

Kano ke kasi wete beya mo

pesina josi

¹ Yesus yekidya wete kano nye bejeke bene yi tedye bo nde, bo yakanjwe ngweta ne Njambiyé metu hene kine kato na. ² A yekidya nde: «Wete mo pesina josi ba ke wete dya. A ti be ke kamba Njambiyé na. Sendi, yeti kasi ne ne mumo na. ³ Wete kuso nyari ba ke dya te. A dikima nje mengimo hene ke yi mo pesina josi ko lepo nye nye nde: «Pesó josi ke njoka mbe sine mo melepi wombe.» ⁴ Mengimo kwanja budyate, mo pesina josi

tí kwadye na. Ke kɔnte, e nye nje lepo ke moy temo ne nde: «Mi ke duwe gbate nde, mi yeti ke kamba Njambiyɛ na. Sendi, mi yeti ne kasi ne mumo na. ⁵ Ko beko dete, mi ta peso lepi kuso nya ko, keto a ke njanɔwe mi. Mi ta peso lepi ne, keto a ta potɔ to mbe ne njenate metu hene.» »

⁶ E Nyangwe Kumande kɛ mbombu lepo nde: «Wune woku ndi yasi te yi beya mo pesina josi ko lepima kɛ. ⁷ Wune taka gbate nde, Njambiyɛ ta diyɔ ka kine peso lepi keto botu bete be nye ma toke baka yi kame ne bo? 'A ta diyɔ ka kine peso lepi keto botu bete be ngweta ne nye tu ne yeso baka? 'A ta linja kine peso ka lepi nedo keto yan yi kame ne bo? ⁸ Mi ke lepo nye wune nde: A ta peso lepi nedo keto yan yi kame ne bo.» Yesus sidya lepo nde: Kome *Mɔno mumo ta nje kɛ, 'a ta kwedya ka bomo ke tiko temo ne Njambiyɛ?»

Kano ke kasi bembam yiɓa be ka

ngweta ne Njambiyɛ

⁹ A ka mbombu yekidye sendi wete kano, keto botu bete be lepe gba nde, bo ne ngben nje kpalo yeliye besɔ baka. ¹⁰ A yekidya nde: «Bembam yiɓa temma kɛ ke mbanjo Njambiyɛ yi kɛ ngweta ne Njambiyɛ. Wete ba mo *Fariseɛ, wete ba mo boɔna moni garama. ¹¹ Mo Fariseɛ temma tema lepo nye Njambiyɛ ke moy temo ne nde: «Njambiyɛ wombe, mi ke nye we wosoko, keto mi yeti nda baɔa bomo na. Baɔa botu be ngan, baɔa kotu bomo, baɔa botu be kelna wanja. Wosoko, keto mi yeti nda mo boɔna moni garama te yoko na. ¹² Ke moy sonɔi wete mi kiy medye menɔa yiɓa. Ke meyasi hene te yi mi sombe, mi baka yo ke menɔabiye kamo kamo, bu

ngabiye kwalɔ meyasi wete wete nye we Njambiyɛ.» ¹³ Yasi wete, mo boɔna moni garama kwanɔma ne kɛ diyɔ ne nan. A ti boɓe kanɛ misi ne mbet kenje kwey na. Yasi wete, a kpoma bo ke beti lepo nde: «Njambiyɛ wombe, soɔa ngambi yo ke to mbe, mi mo mebeyo.» » ¹⁴ E Yesus nje lepo nde: «Mi ke lepo nye wune nde: Mbam ko duwa kɛ tu dyene ne temo ne te, keto Njambiyɛ pesima nde, a me ne ngben ke mbombu wene, soɔe mo Fariseɛ. Keto mo te e bendidye yotu kenje kwey, Njambiyɛ ta pidye nye kenje nji. Ma yoko e pidye yotu kenje nji, Njambiyɛ ta bendidye nye kenje kwey.»

Yesus ke nye bonosike mekombila
(Mt 19; Mk 10)

¹⁵ Bomo boɔma seke seke bonosike kɛ no ke yi Yesus, na kpoki bo, yi nye bo mekombila. Yasi wete, ke bejeki ma benɛ dete kɛ, e bo bama ne botu bete. ¹⁶ E Yesus lepe nde, bo bono bonosike kɛ no. E nye nje lepo nde: «Ne fiki, ne bonosike nje ke yembe. Ne ti peti bo na, keto *Kando Njambiyɛ wokunanɔwe ne botu bete be nda bonosike baka. ¹⁷ Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Nge mumo ti jaye Kando Njambiyɛ nda monosike na, a ti nyiɛe kete na.»

Wete mo kusuku ke nje ke yi Yesus
(Mt 19; Mk 10)

¹⁸ Wete yeso wete kum Beyuden diyama Yesus nde: «Kimo yekele, mi kel nan, ne mi be ne jɔngwe te yi kpo ne kpo?» ¹⁹ E nye yensa nye nye nde: «Keto nge yi we jeba mi nde kimo mumo kɛ? Keto kine kimo mumo wete ne wete na, ndi Njambiyɛ nyepo. ²⁰ We ma duwe memboɔa me Njambiyɛ, yo nde: «Kpe, we ti kel wanja na. We ti woku mumo na.

We ti gubu na. We ti pesi lepi nye ke numbu mumo na. Jeso songwe bene nyongwe.» ²¹ E mbam yensa nde: «Mi ke bakidye meyasi menori hene kande ne monosike.» ²² Ke Yesus ma woko dete ke, e nye lepe nye nye nde: «Bukwa yasi wete yi we ti pa kelo ke, yo nde: Ken dyangwe meyasi mo hene, nò hõn moni te kabo nye buka bomo. Dete, we ta be ne kusuku ke dyobo. Ke konje, nò bẽngwe mi.» ²³ Ke mbam ko ma woko dete ke, e nye woke ngambi budfyate, keto a ba ne budya kusuku. ²⁴ Ke Yesus ma bẽje dete ke, e nye lepe nde: «Yo gba sulnate ke yi botu be kusuku nde, bo nyina ke *Kando Njambiyẽ. ²⁵ Yo jewnate nde, nyanngwe nyamo nda *samo yakama kwa lalẽ nedo ke njembi alula nẽ nde, mo kusuku nyina ke Kando Njambiyẽ.» ²⁶ Botu bete be ba ke woko yasi te yi Yesus ba ke lepo ke njã diyẽ nde: «Ma nge be dete, nda yakama ju ko?» ²⁷ E Yesus yensa nde: «Yasi te yi bomo yeti ne deti te yi kelo, Njambiyẽ ne deti te yi kelo yo.»

²⁸ E Piyer lepe nye nye nde: «Bẽja, wuse ma tiko su meyasi musu hene bẽngwe we.» ²⁹ E nye lepe nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Nge mumo tike tu dyene, tiko nyari ho beman ho sanngwe bene nyanngwe, tiko bono keto *Kando Njambiyẽ, ³⁰ mo te ta be ne meyasi mete yinori ke ngimo te yoko kwa yi mbombu. A ta be sendi ne jongwe te yi kpo ne kpo ke metu mete yi ta nje ke.» ³¹ Ke konje, e nye jeba bejeke bene kamo jo yiba lepo nye bo nde: «Ne bẽja, wuse be bende ke pe Yerusalem baka: Meyasi hene te yi botu be punja melepi me Njambiyẽ ketima ke kasi *Mõno mumo ke ta kelna gbate. ³² Bo ta bu nye kanje nye botu bete be yeti

ke duwe Njambiyẽ baka. Bo ta nyeto nye, toyẽ nye, sa meseri ke yotu ne, ³³ njuro nye ne njambala. Ke konje, bo ma wo nye, a ma nje womiyẽ ke metu yitati.» ³⁴ Yasi wete, bejeke ti woke yanja ke yasi te yi Yesus lepima ke na. To te ba sodfyate ne bo, bo ti biye to lepi te na.

Yesus ke bute misi me wete mbam

(Mt 20; Mk 10)

³⁵ Yesus ba ke wuta ne Yeriko. Ke ngimo te yite wete mo dibina misi ba ke diyõ ke keki nje. A dikima jombõ meyasi ke mebo me bomo. ³⁶ Ke nye ma woko ngil bomo ke kwa ke, e nye diyẽ to te. ³⁷ E bo lepe nye nye nde: «Yo Yesus te, mo dya Nasaret kwa.» ³⁸ Ke nye ma woko dete ke, e nye kembe nde: «Yesus, monõ Davit, gwako ngwete wombẽ.» ³⁹ E botu bete be ba mbombu baka bame nye lepo nye nye nde, a difi numbu. Ko beko dete, a njã kembõ kwa to te nde: «Mõno Davit, gwako ngwete wombẽ.» ⁴⁰ E Yesus teme lepo nde, bo hõn nye ke no. Ke mo dibina misi ma wuta ne nye ke, e nye diyẽ nye nde: ⁴¹ «We kwadyikwe nde, mi kël nge nye we?» E nye yensa nde: «Nyanngwe Kumande, kelo nde, mi bẽhnanngwe.» ⁴² E Yesus lepe nye nye nde: «Bẽhnanngwe, tikina temo te yi we no ke jongwa we.» ⁴³ Ndana ndana, e nye kande bẽjna yasi bẽngwe Yesus ne luksa Njambiyẽ ke numbu. Ke bomo hene be ba womete baka ma bẽje yasi te yi kwanama ke, e bo lukse Njambiyẽ.

19

Yesus bene Sase

¹ Yesus kendima dya ke Yeriko. A ba ke kwa nje ne nje. ² Wete mbam nde Sase ba ke dya te. A ba kum botu be bojna moni garama. A ba sendi mo kusuku. ³ A sanja

nje te yi beɲe mo te yi bo jeba nde Yesus ko. Yasi wete, a ti be ne deti te yi beɲe nye na keto ngil bomo, keto Sase ba mo botu. ⁴ E nye nje sadye kwa ke mbombu ke bendo wete jeta nde sikomor, na beɲ Yesus, keto Yesus yakanɲwe kwa womete. ⁵ Ke Yesus ma kumo womete ke, e nye kanje misi beɲe Sase lepo nye nye nde: «Pikwe nedo, keto muka mi yakanɲwe ya ke tu dyo.» ⁶ E Sase piye beke beke bu Yesus ne mesosa. ⁷ Bomo hene be beɲma meyasi mete baka nyinɲilama lepo nde: «A ka ya ke yasi mo mebeyo.» ⁸ Yasi wete, e Sase teme ke mbombu Kumande Yesus lepo nye nye nde: «Nyanɲwe Kumande, woko. Mi ta baka kusuku mbe ke bembe, bu ngabiye te wete nye buka bomo. Sendi, nge be nde, mi sebila mumo, bu ne yaɲa ke bo ne, mi ta yokidye yo menɲa yini nye nye.» ⁹ E Yesus nje yensa nye nye nde: «Botu be tu dyo me ne jonɲwe muka, keto we sendi nday Abaraham, ¹⁰ keto *Mono mumo njaki nje sa botu bete be ma dimbiye baka jonɲwe bo.»

Kano ke kasi mesule me lor kamo
(Mt 25)

¹¹ Ke ngimo te yi bomo ba ke woko yasi te yi Yesus ba ke lepo ke, e nye ke mbombu yekidye wete kano nye bo. Yesus ba ke wuta ne Yerusalem. E bomo take nda, *Kando Njambiyete ta dya ndana. ¹² A yekidya kano te nde: «Wete mbam jadya ke yina kando bekumande. E nye kwa ke londunate ke wete meneti ke boɲna diyo kumande. Ke nye si bu diyo kumande, a ma nje yokwe. ¹³ Ke ngimo kwanɲe e nye jeba baɲa botu be mesay bene kamo, nye bo sule lor kamo lepo nye bo nde: «Wune dokwe yo kumo ke ngimo te yi mi ta yokwe

ke.» ¹⁴ Botu be dya dyene dikima beno nye. E bo tome bomo kenje ke kon ne ke lepo nye nyanɲwe kumande dya te nde: «Wuse yeti ke kwadye nde, mbam ko dyi ne wuse na.»

¹⁵ «Ndana, ke nye ma yokwe ke boɲna diyo Kumande ke, e nye lepe nde, bo jebanɲwe botu be mesay bete be nye nya bo moni baka. A kwadya duwe nda yi mumo hene dokwa ne yene ke. ¹⁶ E bosa mumo dya lepo nde: «Kumande, sule lor wo punja sule lor kamo.» ¹⁷ E nye lepe nye nye nde: «Kimo yaɲa, we mo mesay te yi bo yakama be ne dibina temo ne nye. Nda yi we duwa bakidye yasi te yi ne mbet, mi ke nye we medya kamo nde, diyo no.» ¹⁸ E mumo yibate nje lepo nde: «Kumande, sule lor wo punja sule lor yitan.» ¹⁹ E Kumande lepe nye nye nde: «We sendi, diyo ne medya yitan.» ²⁰ E mumo yitatite nje lepo nde: «Kumande, sule lor wo ko. Mi boyma yo ne kum lamba sadye. ²¹ Mi gwa wo yo, keto we ne nyano budyate. We bon yaɲa kine yaɲa te yi we panma komo na. We ndem medye kine mbeki te yi we panma be na.» ²² E Kumande lepe nye nye nde: «We beya mo mesay. Mi ta peso lepi yo beɲɲwe melepi mete yi punduma ke numbu yo ke. We duwa nde, mi ne nyano budyate. Mi bon yaɲa kine yaɲa te yi mi panma komo na. Mi ndem medye kine mbeki te yi mi panma be na. ²³ Nge kele yi we ti bu moni mbe ke tiko ke mbey dokwa te ke? Nge yi we ti kele dete, simande ke yokwe mbe, mi ta sombo liɲa ke to te ke?» ²⁴ E Kumande lepe nye botu bete be ba womete baka nde: «Wune suku sule lor te yi ke bo ne ke kanje nye mo te e ne sule lor kamo ko.» ²⁵ E bo lepe nye nye nde: «Kumande, mbete ne sule lor kamo.» ²⁶ E nye

lepe nde: «Mi ke lepo nye wune nde: Bo ta dokidyε yasi nye mo te ε me no ko. Yasi wete, pe yoko ε kine yaŋa ko, bo ta suko ko mono yasi te yi nye no ke. ²⁷ Ke be botu bete be bene mi baka, wune bon bo nje no, keto bo ti kwadye nde, mi diy ne bo na. Wune njaki ne bo waka nje peso menjin man ke mbombu wombe.» »

*Yesus ke dyε ke Yerusalem
(Mt 21; Mk 11; Jn 12)*

²⁸ Ke Yesus ma si lepina dete ke, ε nye bu to njon kendi yi ke no Yerusalem. ²⁹ Ke nye ma wuta ne Betfage ne Betani ke keki *Keki meoliviye ke, ε nye tome banja bejeki bene yiba ³⁰ lepo nye bo nde: «Wune ken ke dya te ε ke mbombu wun ko. Kome wune ta nyine ke moy dya ke, wune ta dolo mono tofu tinjate. Mumo wete ne wete ti pa didye meta mene wete yeso ke to ne na. Ne wune wunja nye nje no. ³¹ Nge mumo diyε wune nde: «Wune wunja nye keto nge?» ne wune yensangwe nde: «Nyangwe Kumande ke kwadye kelo yina yasi ne nye.» »

³² Bejeki bete be nye tomma baka ka kwadya meyasi nda yi nye lepima nye bo ke. ³³ Ke ngimo te yi bo ba ke wunje mono tofu ke, ε besa bete diyε bo nde: «Wune wunja nye keto nge?» ³⁴ ε bo yensa nde: «Nyangwe Kumande ke kwadye kelo yina yasi ne nye.» ³⁵ ε bo bu mono tofu ke no ke yi Yesus, bu melambo man jon ke to ne, nje bendidye nye ke to te. ³⁶ Ke ngimo te yi Yesus ba ke kwa ke, ε bomo be ke jon melambo man ke nje, na kendi ke to te. ³⁷ Ke nye ma wuta ne Yerusalem ke piya *Keki meoliviye ke, ε mesosa kwa ngil bejeki hene. ε bo lukse Njambiyε ne men ke kwey keto nyangwe mekele hene te yi bo dikima beje ke. ³⁸ ε bo lepe nde: «Mekombila

ne Kumande te ε nje ne din Baba Mboko ko! Tete bejnanngwe ke dyobo ne meluksa bejnanngwe ke kwey!»

³⁹ ε banja *Befarisε be ba ke moy ngil yinori baka lepe nye Yesus nde: «Yekele, gayo bejeki bo.» ⁴⁰ ε nye yensa nde: «Mi ke lepo nye wune nde: Nge bo dife numbu, metari ta kpalo lepina ne men ke kwey.»

⁴¹ Ke Yesus ma kumo ke keki Yerusalem kanje misi beje ne dya ke, ε nye kande dukwe ⁴² lepo nde: «Yerusalem, we ma dukwe yo meyasi mete yi nye we tete ke yeso te yoko muka, ma yo gba kimote. Yasi wete, yo sodyate ndana ke misi mo. ⁴³ Keto ngimo ta dya, bependo bo ta sumo ndoko lito we. Bo ta senjo we membey hene. ⁴⁴ Bo ta yangile we wune bono bo bete ke meneti. Bo ti tiko tari wete dokidyate ke to jakoso na. Yo ta kelna dete, keto we ti duwe ngimo te yi Njambiyε nja beje we ke na.»

*Yesus ke dudye botu be
dyanngwa*

*meyasi ke mbanjo Njambiyε
(Mt 21; Mk 11; Jn 2)*

⁴⁵ ε nye kwa nyine mbanjo Njambiyε kande dudya botu bete be ba ke dyanngwe meyasi womete baka ⁴⁶ lepo nye bo nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Tu dyembe ta be tu menngweta.» Yasi wete, wune ma yensa yo ne gban botu be gubo.»

⁴⁷ A dikima tedye bomo melapi me Njambiyε metu hene ke mbanjo Njambiyε. Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε ne botu be ketina meyasi ne nyangwe botu be kando Isarayel sanja nje te yi wo nye. ⁴⁸ Yasi wete, bo ti duwe nda yi bo yakama kelo ke na,

keto bomo hene nya temo yan ke wokuna melepi mene.

20

Deti Yesus wula ke yi Njambiyε (Mt 21; Mk 11)

¹ Wete yeso Yesus ba ke tedye melepi me Njambiyε lepo Kim Tom nye bomo ke mbanjo Njambiyε. Semo semo, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε botu be ketina meyasi nε betomba be dya dya ² diye nye nde: «Deti te yi we kele ne meyasi mete yike ke wula we? Lepo nye wuse. Nda nye we deti nde, kelo meyasi mete?» ³ ε nye yejsa nye bo nde: «Mi sendi, mi ndi ne lepi wete yi mi ta diye wune: ⁴ Nda tome Jan nde, a njaki tope bomo ke moroku? Yo Njambiyε ho yo bomo? Wune yejsangwe nye mi.» ⁵ ε bo kande mediyna tande yan lepo nde: «Jge wuse lepe nde: Yo Njambiyε tome nye, a ta diye wuse nde: «Ma keto nge yi wune ti tike temo ke yasi te yi nye lepima ke?» ⁶ Ma nge wuse nje yejsa nde: Yo bomo tome nye, yite bomo hene ta lu wuse ne metari wo, keto bo ke kobile duwe nde, Jan ba mo punja melepi me Njambiyε.» ⁷ ε bo yejsa nde: «Wuse yeti ke duwe Mo te ε tomma nye nde, a njaki topa bomo ke moroku ko na.» ⁸ ε nye yejsa nye bo nde: «Mi sendi, mi yeti ke lepo yaņa nye wune ke kasi deti te yi mi kele ne meyasi mete ke na.»

Kano ke kasi beya botu be

bakidya ngwan (Mt 21; Mk 12)

⁹ Ke konje, ε nye nye wete kano nye bomo nde: «Wete mbam sama ngwan *vinyε. ε nye kanje yo nye banja botu be mesay nde, bo bakidya. Ke konje, ε nye nje kwε ke londunate ke yinja meneti ke

ya budya metu. ¹⁰ Ke membumo ma si deto ke ngwan, ε nye tome wete mo mesay kenje ke yi bari, ne bo njese nye ngabiye membumo mete yene. Yasi wete, ε botu bete mende mo tomun yokidye nye ne gbonjo bo. ¹¹ ε nye basidye tomo wete mo mesay. ε botu be bakidya ngwan mende nye toye nye wungwe, yokidye nye ne gbonjo bo. ¹² Ke menja yitatite, ε nye tome sendi wete mo mesay. ε bo dudye nye yokidye ne mepen ke yotu. ¹³ Ndana, ε sa ngwan lepe nde: «Mi ta kelo nan? Mi ta tomo monmbε, soj temo mbe, ta be, bo ta kamba nye.» ¹⁴ Ko beko dete, ke botu be bakidya ngwan ma beje nye ke, ε bo sangwe ngin lepo nde: «Yo nye ta tika ne meliko me sangwe. Wuse woku nye, ne wuse tika no.» ¹⁵ ε bo bu nye ke bete ke konje ngwan wo.»

Ndana, ε Yesus diye nde: «Sa ngwan ta kelo nan ne bo? ¹⁶ A ta nje girise bo hene kanje ngwan nye banja.» Ke bomo ma woko melepi menori ke, ε bo lepe nde: «Yaņa ti kelnangwe dete na.» ¹⁷ Yasi wete, ε Yesus kanje misi beje ne bo lepo nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Tari*f1* te yi botu be sumna njumo senma ko kpalma nje be sangwe konu,» ma to lepi te nde nje? ¹⁸ Nge mumo nje dumo mbombu ne kete, a ta balo nyaņsangwe lekwe ne mutu mutu. Sendi, nge konu te bale ke to mumo, yo ta poso nye ne mbol.» ¹⁹ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε botu be ketina meyasi sanja nje te yi biye nye ndi ke kiya ngimo te yite. Yasi wete, bo kambima bomo. Bo duwa nde, Yesus nyeki kano te sungwe ne bo.

Yesus nde, bomo gboku garama

nye Sesar

(Mt 22; Mk 12)

²⁰ Ndana, ε bo kande saɲna menje tomo bomo yi pemna ne. Botu bete dikima kelo membole nda kimɔ bomɔ, simande bo ta wokɔ yiɲa kotu lepi ke numbu ne, né bo biy nye, nye botu be pesina josi, né bo nje kwanɲɲye nye kenje nyangwe kum te ε diye ne meneti man ko. ²¹ Ε botu bete lepe nye Yesus nde: «Yekele, wuse duwɔ nde, we ke lepina tedye sendi yasi ne ngbeɲ kine nembε njoka bomɔ na. Yasi wete, we tedya yo nje Njambiye gbate gbate. ²² 'He gboku ka garama nye *Sesar, ho he ti gboku na?» ²³ Yesus duwɔ likisi yan. Ε nye lepe nye bo nde: ²⁴ «Wune tedya mi sule wete. Yekambiyε ne meketi mete yi kete ké tedya nda?» Ε bo yeɲsa nde: «Yo yi Sesar.» ²⁵ Ε nye lepe nye bo nde: «Dete, wune nyêki Sesar meyasi mete yene, nye Njambiye meyasi mete yene.» ²⁶ Ma bo ti yaka biye nye nde, a lepima yiɲa kotu lepi ke mbombu bomɔ na. Yasi wete, bo ngbakimama nda yi Yesus yeɲsama no nye bo ké, ε bo dife numbu.

Kasi womiya bomɔ

(Mt 22; Mk 12)

²⁷ Baɲa bomɔ ke njoka *Besaduse ka kε yi Yesus. Besaduse lépi nde, mumɔ ti womiye na. Ε bo lepe nye Yesus nde: ²⁸ «Yekele, Mɔyisi ketima ke membonɲa nde: «Ngε mumɔ be ne maɲ, ngε maɲ wene te gwe tiko nyari kine ja bene na, na bôn kusɔ te, na ja kwanɲɲye ne dino maɲ ε gwɔ ko.» ²⁹ Ma yo ba ne bono bambam yitan jo yiba ke moy yan. Tomba moy bonma nyari. Ε nye gwe tiko nya te kine ja bene nye na. ³⁰ Ε ε kante nje bu kusɔ. Ε nye gwe sendi tiko nye kine ja bene nye na. ³¹ Ε mo yitatite nje bu sendi nya te. Yo

kelnama dete ne bo yitan jo yiba hene. Bo gwɔ kine tiko monosike wete na. ³² Diyo ké, ε nyari nje gwe sendi. ³³ Ma kome bemuɲ ta womiye ké, nya ko ta nje be nya nda ke njoka yan, keto bo hene yitan jo yiba bonma nye ne megwaki?» ³⁴ Ε Yesus yeɲsa nye bo nde: «Bembam ne boma bete be ndi ndana ke meneti baka ke kelo megwaki. ³⁵ Yasi wete, botu bete be Njambiye bonma kimote nde, bo ta womiye ke njoka bemuɲ be ne jongwe ke mboko te yi ta nje ké ti kelo megwaki se na. ³⁶ Bo ti gwe se na, keto bo ta be nda bejaki be Njambiye. Bo ta be bono be Njambiye, keto bo ma womiye ke njoka bemuɲ. ³⁷ Mɔyisi tedya nde, bomɔ ta womiye ke mbey te yi nye lepima kasi monɔ jeta te ε ba ke biye dite ko kome nye jeba Baba Mboko nde: «Njambiye te ε Abraham, Njambiye te ε Isak, Njambiye te ε Yakɔp.» ³⁸ Njambiye yeti Njambiye bemuɲ na, nye Njambiye te ε botu bete be ne jon baka. Ke yene, botu bete be ma gwe baka hene ne jon.» ³⁹ Ε baɲa ke njoka botu be ketina meyasi jaye lepo nde: «Yekele, we lepima kimote.» ⁴⁰ Ke kante, bo kine boɔe diye se nye yiɲa diyan na.

⁴¹ Ε Yesus nje lepo nye bo nde: «Bomɔ lépi nde, *Krist monɔ Davit nan? ⁴² Keto Davit ne nguru wene ke lepo ke moy mekana me Besom nde: «Baba Mboko lepima nye Nyangwe Kumande wombe nde: Diyo metidye ke mbam bo mbe ⁴³ kumo nde, mi siki kawule bendo bo tiko ke nji mekol mo.» ⁴⁴ Davit jebama Krist nde Nyangwe Kumande, ma Krist ta kpalo nje be monɔ wene nan?»

⁴⁵ Ke ngimo te yi bomɔ hene ba ke wokɔ melemi mete yi Yesus ba ke lepo ké, ε nye lepe nye bejake bene nde: ⁴⁶ «Wune

díy ne soso ne botu be ketina meyasi. Bo kwádyikwe jaŋa ne nyanŋwe ndulen ndulen megambo ke mbombu bomo, kwadye sendi nde, bomo kè nyeno bo ke membey kome bomo diki wesidya ké. Bo kwádyikwe díy ke bosa membey ke membanjo mewesidya me Beyuden, sa sendi kpara membey ke metu medina. ⁴⁷ Bo wénjila meyasi hene ne mbul ke mebo me bekuso boma, diki nje kelo sewna menŋweta, né bomo beŋ nde, bo kimo bomo. Njambiyé ta jose bo tedye bo nyanŋwe mebone kwa to te.»

21

Wete buka kuso nyari ke nye Njambiyé

*yasi ne temo ne hene
(Mk 12)*

¹ Yesus kaŋma misi beŋe nda yi botu be kusuku ba ke nye meyasi ne sadaka nye Njambiyé ke moy kpongi nyena sadaka ké. ² E nye beŋe wete buka kuso nyari kè bete limbi sisi yi ba kete. ³ E nye lepe nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Buka kuso nya ko nya kwa bari hene, ⁴ keto bari hene nya buyo meyasi mete yi bo be no kwa to te ké. Yasi wete, buka kuso nya ko nya yasi hene te yi ba nde, a jónnanŋwe no ke díy mebuko mene ké.»

*Kasi mebone mete yi ta nje ké
(Mt 24; Mk 13)*

⁵ Díy ké, e baŋa bomo lepe kasi mbanjo Njambiyé. Bo ba ke lepo nda yo ba kimote ne kimo metari nè meyasi mete yi bomo nya Njambiyé ne sadaka ké. E Yesus lepe nde: ⁶ «Ke metu mete yi nje ké meyasi menori hene yi wune beŋe ké kine tari wete ne wete ta díy waka ke to jakoso kine nde, bo gbúnŋgula bete ke meneti na.»

⁷ E bo diyé nye nde: «Yekele, meyasi mete ta kelna ndenen? Yo nge ta tedye nde, meyasi mete ta be ke kelna ké?»

⁸ E nye yeŋsa nde: «Wune díy ne soso, ma bo nje sebile wune, keto bomo budyate ta nje ne dino dyembe lepo nde: «Mi *Krist, mi ko! Ngimo yakama.» Wune ti beŋwe bo na. ⁹ Kome wune ta woko kasi medyambi, woko sendi nde, bomo ke dese to sunŋwe ne bekum be dya, wune ti gwaki kaŋ yaŋa na, keto meyasi mete kanda si kelna. Yasi wete, yite ti tedya nde, siya mboko ta dya ndana ndana na.» ¹⁰ E nye lepe nye bo nde: «Kando wete ta teme lu dyambi ne wete kando. Kumande wete ma teme lu dyambi ne jakoso. ¹¹ Meneti ta ngwanŋwa budyate. Beya mekon nè mekol ta dya sendi ke budya membey. Nyanŋwe mekele mete yi nye wo nè nyanŋwe meyekambiyé ta kelna wule kwey. ¹² Yasi wete, ke ngimo te yi meyasi menori ti pa kelna ké, bo ta biye wune tedye wune nyanŋwe mebone. Bo ta kaŋe wune tembidye ke josi ke membanjo mewesidya me Beyuden, nye wune ke jobo. Bo ta kè ne wune ke mbombu bekumande nè ke mbombu bekum keto dino dyembe. ¹³ Meyasi mete yi wune ta sanŋwa no ké ta kelo nde, wune lepi meyasi mete yi wune beŋma nè yi wune duwa ke kasi mbe ké. ¹⁴ Dete, wune bakidya kimote ke dyanó dyun nde, wune ti kanda kudye temo ke yasi te yi wune ta yeŋsa ké na. ¹⁵ Keto mi ta tedye wune melepi mete yi wune ta lepo ké, nye sendi wune dyanó te yi ta kelo nde, bependo bun ti sumo kol, ho yeŋsa yaŋa na. ¹⁶ Ko besanŋwe bun nè benyanŋwe bun, ko bemaŋ bun ko bejadye bun nè beso bun ta dyanŋwe wune. Bo ta wo baŋa

budiyate ke njoka yun. ¹⁷ Bo hene ta beno wune keto dinɔ dyembe. ¹⁸ Ko bekɔ dete, nyinɔ to yun wete ne wete ti dimbiye na. ¹⁹ Wune ta jonɔwe mesisiɔ mun, nge wune disima.

²⁰ «Ke ngimo te yi wune ta beɛe nde, menjon besoja ma lito Yerusalem sangwe ké, wune dukwe nde, Yerusalem ta be ke yangila. ²¹ Ke ngimo te yite botu bete be ta be ke meneti me Yuda baka sɛdyikwe kamba ké ke to mekeki. Baka be ta be ke Yerusalem baka pɛndu si kwɔ. Botu bete be ta be ke melunde baka ti nyinɔ moy dya na. ²² Keto yo ta be ngimo te yi Njambiye ta ndeye bomɔ bene tedye bo mebone. A ta kelɔ dete, né meyasi hene te yi bɔ ketinate ke mekana me Njambiye ké si tɔndu. ²³ Boma bete be ta be ne moy nè baka be ta nye bonosike beri ke ngimo te yite baka ta sangwa ne mebone, keto nyanɔwe mebone ta dya ke dya. Njambiye ta punje ngambi ne sangwe ne ndinɔgele kando ke hene. ²⁴ Bo ta wo bo ne kafa, biye bo ne bala ké no ke mekando hene. Botu bete be yeti ke duwe Njambiye baka ta sɔpite Yerusalem ne mekol kumɔ kome ngimo te yan ta siyɔ ké.

Yesus ta kala nje

(Mt 24; Mk 13)

²⁵ «Yinɔ meyasi mete yi tedye nde, yanɔ ta dya ké ta beɛna ke yesɔ, beɛna ke ngwende nè besisɔ. Mekando hene ke to meneti ta gwe wɔ budiyate. Bo ta diyɔ temɔ ke ngin ke nyanɔwe meɔɔ me man nè meɔɔ me nyanɔwe mekumbo. ²⁶ Bomɔ ta gwe wɔ ngwanɔwa balɔ ke takina yasi te yi ta dya ke meneti ké. Keto meyasi mete yi ne ngunɔdye yi diyɔ ke kwey ké ta ngbokisa budiyate. ²⁷ Ke konɔte, bo ta beɛe *Mɔno mumɔ ke nje ne kulutu ne nyanɔwe ngunɔdye nè nyanɔwe

meluksa. ²⁸ Kome meyasi menori ta kande dyanate ké, nè wune tɛmbidya yotu kanɔ to, keto Njambiye ta be ke jonɔwe wune.»

Kano ke kasi figiye

(Mt 24; Mk 13)

²⁹ E Yesus yekidye wete kano nye bo nde: «Wune beɛna *figiye ko mejeti hene. ³⁰ Ke ngimo te yi jonja memboru me ke pundo ke mebo mete, wune ne nguru wun ke duwe nde, ngimo mbiyɔ ma wuta. ³¹ Dete sendi, kome wune ta beɛe nde, meyasi mete me ke dya, wune dukwe nde, *Kando Njambiye ma wuta. ³² Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Ko botu bete be ne jon ke ngimo te yoko baka ti gwe hene kine nde, meyasi menori dyɔn na. ³³ Dyobo nè meneti ta si kwɔ yambile, ma ndi melepi membe ti yambile wete yeso na.

Wuse komsangwe metu hene

³⁴ «Wune diy ne soso ne mekele mun, ma temɔ yun me nje teko keto dyena medye nè gwena menjam kwɔ to te. Wune diy sendi ne soso, ma temɔ yun me nje teko keto metake ke kasi meyasi mete yi wune ta jonna no ké. Wune diy ne soso, kamba yeso te me nje ngbake wune ngbaka. ³⁵ Keto yeso te ta dya ngbake bomɔ hene be diyɔ ke to meneti, nda yi bo bete ne bulajama ke duku, benjanɔ má nje ngbakima, yo má kawule bo. ³⁶ Dete, wune ti yaki na. Wune ngwɛtanɔwe ne Njambiye menɔngimo hene, né wune be ne deti te yi diyɔ ke meyasi mete yi ta dya ké, né wune nje tem ke mbombu *Mɔno mumɔ.»

³⁷ Yesus dikima tedye bomɔ melepi me Njambiye ne yeso ke moy mbanjo Njambiye. Yasi wete, ne tu a dikima kwɔ ké diyɔ ke *Keki meoliviye. ³⁸ Bomɔ hene

díkima kè bemeṅmene ne sut kè mbanjo Njambiye kè woko melépi mene.

22

¹ Ngimɔ jeso dyena memampa mete yi kine ṅgɔ kete ké bɔ́ ké wuta. Bo jébanṅwe jeso te nde *Paska Beyuden. ² Ndana, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nè botu be ketina meyasi sɔ́ nje nda yi bo yakama wo ne Yesus ké, keto bo bɔ́ ké kamba bomɔ.

³ Ndana, ε *Satan nyiṅe temo Yuda te yi bo díkima jeḅa sendi nde Iskariyot ko. A bɔ́ ké njoka bejeki be Yesus kamɔ jo yiba. ⁴ Yudas kwanma kè kombile ṅgin bene bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nè bekum be botu be bakidya mbanjo Njambiye yí beṅe nda yi nye yakama dyanṅwe ne Yesus nye bo ké. ⁵ Bomɔ baka wokuma mesosa budyate. ε bo pese nde, bo ta nye nye moni. ⁶ ε Yudas jaye. ε nye kande saṅna kimɔ ṅgimɔ te yi nye ta dyanṅwe ne Yesus kine nde, bomɔ dúkwe na.

Yesus ke dye jeso Paska

bene bejeki bene

(Mt 26; Mk 14; Jn 13)

⁷ Yeso dyena memampa mete yi kine ṅgɔ kete ké dyanma. Yo bɔ́ ṅgimɔ wona bono besam ne sadaka yi medye me jeso *Paska Beyuden. ⁸ ε Yesus tome Piyer bene Jan lepo nde: «Wune kèn kombile medye me Paska te yusu, né wuse dye.» ⁹ ε bo diye nye nde: «We kwádyikwe nde, wuse kèn kombile ba yo we?» ¹⁰ ε nye yeṅsa nye bo nde: «Kome wune ta kumɔ ke moy dya ké, wune ta saṅwa ne wete mbam ne mapi mɔ́rɔku. Wune beṅṅwe nye kumɔ ke tu te yi nye ta nyiṅe kete ké. ¹¹ Nè wune lépi nye sa tu nde: «Yekele ke diye we nde: Mbey te yi sine bejeki

bembe ta dye Paska kete ké ba we?» ¹² A ta tedye wete nyangwe tongari nye wune ke tu kwey ke pay to te ne meyasi hene gweya kombilate ke moyte. Yo womete yi wune ta kombile medye me Paska.» ¹³ Bo kɔ́, ε bo dole meyasi hene nda yi Yesus lepima nye bo ké. ε bo kombile medye me Paska.

Kasi medye me Njambiye

(Mt 26; Mk 14; 1Kt 11)

¹⁴ Ke ṅgimɔ dyena medye me Paska ma dya ké, ε nye kè dɔyo bene botu be tomun bene yí dyena. ¹⁵ ε nye lepe nye bo nde: «Mi kwadya dye Paska te yoko ne temo mbe hene sine wune ke ṅgimɔ te yi mi tí pa saṅwa ne mebone ké. ¹⁶ Keto mi ke kombile lepo nye wune nde: Mi tí dye se yo na kumɔ ke ṅgimɔ te yi Njambiye ta si tedye to dyena medye mete ke *Kando dyene.» ¹⁷ ε nye bu pelo ne tena menjam ke moyte, nye Njambiye wosoko lepo nde: «Wune bono yo bakidya, ¹⁸ keto mi ke kombile lepo nye wune nde: Ko mi tí hɔbiye se tena menjam maka na kumɔ nde, *Kando Njambiye dyan.» ¹⁹ Ke kɔ́nte, ε nye bu mampa. Ke nye ma si nye Njambiye wosoko ké, ε nye leke yo nye bo lepo nde: «Yike membundo membe. Yo ke nyena keto yun. Wune kè kelo deke dye take ne mi.» ²⁰ Ke medye ma siyo ké, ε nye bu sendi pelo tena menjam nye bo nda yi nye kelma ne mampa ké. ε nye lepe nde: «Pelo tena menjam te yike, yo jonja mbon te yi ke kelna ne mekiyo membe yi ke nyanja keto yun ké. ²¹ Yasi wete, wune dúkwe nde: Mo te ε ta dyanṅwe mi ko waka ke medye sine nye. ²² *Mɔno mumɔ ta kwa gbate nda yi Njambiye pesima ké. Yasi wete, mebone ta balo ke to mo te ε ta dyanṅwe nye ko.» ²³ Ndana, ε bo kande mediyna tande yan ke kasi

mɔ te ε yakama kelɔ kwalɔ mekele mete yite ke njoka yan kɔ.

Nda kwɔ bɛsɔ?

(Lk 9; Mt 18; Mk 9)

²⁴ Ε metandɔ dya sendi ke njoka bejeki, keto bo kwadya duwe mɔ te ε kwanma bɛsɔ ke njoka yan kɔ. ²⁵ Ε Yesus lepe nye bo nde: «Bekumande be meneti ke diyɔ ne bomɔ. Sendi, botu bete be name bɛsɔ baka, bo jɛbangwe bo nde kimo bomɔ. ²⁶ Yasi wete ke yun, kine yaɲa dete na. Tomba ke njoka yun yakanɔwe be nda jokidya. Mɔ te ε diyɛ ne bɛsɔ kɔ yakanɔwe be nda monɔ mesay. ²⁷ Nda kwɔ jakɔsɔ? 'Yo mɔ te ε diyɛ ke mbey medye ladiye kɔ, ho yɔkɔ ε bu medye nje nye jakɔsɔ kɔ? 'Yeti yɔkɔ ε diyɛ ke mbey medye ladiye kɔ kwɔ jakɔsɔ na? Yasi wete, mi mbe nda monɔ mesay ke njoka yun. ²⁸ Wune diyama kpo ne kpo ke kɔɲ mbe ke ngimɔ te yi mi sangwama ne meɔne kɛ. ²⁹ Dete, nda Saɲmbe nya mi deti nde, mi nam *Kandɔ dyene kɛ, mi sendi ke nye wune deti te yi namɔ yo. ³⁰ Dete, nɛ wune diy dyena, hoɔbiye ke mbey kome mi dyena ke Kandɔ dyembe kɛ, nɛ wune diy ke nyangwe membey pesɔ josi mekandɔ kamo jo yifa be kandɔ Isarayel.»

³¹ Ε Yesus lepe nye Simɔn nde: «Simɔn, Simɔn, woko kimote. *Satan diyama, na pepi wune nda yi bo pepe ne lesi yi baki ne njosɔ te nɛ kopu te kɛ. ³² Yasi wete, mi ngwetama ne Njambiye keto yo, ma we me nje diyɔ kine tikɔ se temɔ ne mi na. Yasi wete, kome we ta nje yeɲsa ne kɔkɔ jaye mi kɛ, nɔ nyɛki bemon deti.» ³³ Ε Piyɛr lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, ko kena jobɔ ko sɔɲ, mi gba nedɔ te yi kɛ sine we.» ³⁴ Ε Yesus lepe nde: «Piyɛr, mi ke kombile lepo nye we nde: We ta tonɔ muka

kumɔ menɔa yitati nde, we yeti ke duwe mi na, mbam kuɛe ma nje kɔkɔ.» ³⁵ Ε nye kɛ mbombu lepo nye bo nde: «Ke ngimɔ te yi mi tomma ne wune kine kom moni kine kobiye kine menakala kɛ, 'ε yaɲa bane wune?» Ε bo yeɲsa nde: «Ko yaɲa ti bane wuse na.» ³⁶ Ε nye lepe nye bo nde: «Ndana yeɲ, mɔ te ε ne kom moni, a bɔɲ. Mɔ te ε ne kobiye, a bɔɲ. Ma yɔkɔ ε kine kafa kɔ dyangwe lambɔ ne bomɔ nɔ. ³⁷ Keto mi ke kombile lepo nye wune nde: Melepi mete yi ba ketinate ke mekana me Njambiye ke kasi mbe kɛ ta kelna gbate. Yo ba ketinate nde: «Bo boɲma nye nda mɔ mebey.» Yasi te yi yo ketinate ke kasi mbe kɛ ta be ke si kelna.» ³⁸ Ε bejeki lepe nde: «Nyangwe Kumande, mekafa yifa kɛ.» Ε nye lepe nye bo nde: «Yakama dete.»

Yesus ke ngweta ne Njambiye

ke Getsemane

(Mt 26; Mk 14)

³⁹ Ke kɔɲte, ε Yesus punde kɛ ke *Keki meoliviye nda njel wene. Ε bejeki bene bengwe nye. ⁴⁰ Ke nye ma kumɔ mate kɛ, ε nye lepe nye bejeki bene nde: «Wune ngwetangwe ne Njambiye, ma wune me nje balɔ kome *Satan ta boɛ wune kɛ.» ⁴¹ Ke kɔɲte, ε nye jise ke keki yan kɛ ne naɲ ne mbet yaka londɔ betina kusu. Ε nye kuse meɔɲ ke meneti ngweta ne Njambiye lepo nde: ⁴² «Da, nge we kwadye, kelɔ nde, nyangwe mapi meɔne mete yike dukwe ke to mbe. Ma, yo ti kelnaɲwe nda yi mi kwadye kɛ na, yo kelnaɲwe nda yi we kwadye kɛ.» ⁴³ Ndana, ε wete jaki Njambiye wule dyobo nje nye nye deti. ⁴⁴ Dodo sɔɲ diyama Yesus. Ε nye ngweta ne Njambiye ne tin, biriki punduma ke yotu ne balɔ ke meneti nda yi mekiyo dɔɔɔya nɔ kɛ. ⁴⁵ Ke

nye ma si ngweta ké, ε nye teme kè kome bejeki dɔyima ké. A dolma bo ke jako, keto metake kwanɔma bo. ⁴⁶ E nye lepe nye bo nde: «Wune yáki keto nge? Wune tɛma ngweta ne Njambiye, ma mebobilan nje lanɔa wune.»

*Bo ke biye Yesus
(Mt 26; Mk 14; Jn 18)*

⁴⁷ Yesus bɔa ndi ke lepina dɛte ké, yaka nɔ, ngil ke dya. Yudas te ε bɔa ke njoka bejeki bene kamɔ jɔ yiba kɔ be to njon te. E nye kè ke keki Yesus, na dul numbu ne. ⁴⁸ E Yesus lepe nye nye nde: «Yudas, wε ke dyanɔwe ka *Mɔnɔ mumɔ ne nje dulna numbu ne?»

⁴⁹ Ke botu bete be bɔa ke njon Yesus baka ma beɛe yasi te yi ke kwadye kelna ké, ε bo lepe nde: «Nyanɔwe Kumande, wuse kɔtu bo ne mekafa?» ⁵⁰ E wete ke njoka yan kote mɔ mesay me nyanɔwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye pesɔ to ne ε mbam bo bete ke meneti. ⁵¹ Yasi wete, ε Yesus lepe nye bo nde: «Wune tiki, yo diy dɛte.» E nye kpoke to mbam te jonɔwe nye. ⁵² E Yesus nje lepo nye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nè bekum be botu be bakidya mbanjo Njambiye nè betomba be dya be njɔ ke biyna ne baka nde: «Wune njɔ ne mekafa nè metegbe yi nje biye ne mi nda yi bo beɛɔwe ne mɔ gubo ké. ⁵³ Mi dikima diyɔ metu hene sine wune ke mbanjo Njambiye, wune ti biye mi na. Yo ndi nde, ngimo yun dyanɔma, bu sendi ngimo te yi *Satan.»

Piyer ke tonɔ nde, a yeti ke

*duwe Yesus na
(Mt 26; Mk 14; Jn 18)*

⁵⁴ Ke bo ma si biye Yesus ké, ε bo bu nye kè nɔ ke tu nyanɔwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye. Piyer dikima beɛɔwe bo ne

nan. ⁵⁵ Bo jonɔwa dɛte ke bembe se diyɔ ke kekite. E Piyer nje diyɔ sendi ke njoka yan. ⁵⁶ Wete nya te ε dikima kelo mesay ke tu kɔ beɛɔma nye ke diyɔ ke keki dɛte. E nye seɛgile nye lepo nde: «Mbam kɔ bɔa sendi bene nye!» ⁵⁷ Yasi wete, ε Piyer tone lepo nde: «Nyari, mi yeti ke duwe nye na!» ⁵⁸ Diyɔ ne mbet ke kɔnte ké, ε wete mbam beɛe nye lepo nde: «We sendi ke njoka botu bete.» E Piyer lepe nde: «Mbam, mi yeti ke moyte na!» ⁵⁹ Diyɔ nda hawa wete ke kɔnte ké, ε wete mbam nje basidye lepo sendi nde: «Gbate, mbam kɔ bɔa sendi bene nye, keto nye sendi mɔ Galile!» ⁶⁰ E Piyer yeɛsa nde: «Mbam, mi yeti ke duwe yasi te yi we kwadye lepo ké na!» Piyer bɔa ndi ke lepo dɛte ké, ε mbam kuβε kɔke. ⁶¹ E Kumande Yesus yeɛsa beɛe Piyer ne njon. E Piyer nje take lepi te yi Kumande Yesus ma lépi nye nye nde: «We ta tonɔ muka kumɔ menɔga yitati nde, we yeti ke duwe mi na, mbam kuβε ma nje kɔkɔ.» ⁶² E Piyer punde ké lelo budya.

⁶³ Bembam bete be bɔa ke bakidye Yesus baka dikima nyeto nye, mende sendi nye. ⁶⁴ Bo wotuma misi mene nje lepo nye nye nde: «Tuɔ mɔ te ε mendima we kɔ.» ⁶⁵ Bo kɔ sendi mbɔmbu yi lepo sendi yinɔ budya meɛlepi me gbutu sunɔwe ne nye budya.

Yesus ke mbɔmbu nyanɔwe

*josi Beyuden
(Mt 26; Mk 14; Jn 18)*

⁶⁶ Ke misi ma pupɔ ké, ε njon betomba be dya wesidya bene bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nè botu be tedya membonɔa. E bo tome bomɔ kè bu ne nye nje nɔ ke mbeɛ nyanɔwe josi yan. ⁶⁷ E bo lepe nde: «Jge be nde, we *Krist, lepo nye wuse.» E Yesus yeɛsa nye

bo nde: «Ɔge mi lepe nye wune, wune ti jaye na. ⁶⁸ Sendi, nge mi diye wune mediyen, wune ti yensa nye mi na. ⁶⁹ Kande ndana *Mɔnɔ mumɔ ta dɔyɔ ke mbam bo Njambiyɛ te ε ne ngungudɔyɛ hene kɔ.» ⁷⁰ Ndana, ε bo hene lepe nde: «'Yite nde, we Mɔnɔ Njambiyɛ?» ε nye yensa nye bo nde: «Yo nda yi wune lepe kɛ, mi Mɔnɔ Njambiyɛ.» ⁷¹ ε bo nje lepo nde: «Ɔge yi bo ta lepo sendi nye wuse kɛ? Wuse ma woko nda yi nye lepima ne numbu ne kɛ.»

23

Yesus ke jɔsi ke mbɔmbu Pilat

*nɛ ke mbɔmbu Herod
(Mt 27; Mk 15; Jh 18)*

¹ Ke kɔnte, ε nyaŋgwe bomɔ baka hene tɛmɛ ne gam bu Yesus kɛ nɔ ke yi Pilat. ² ε bo kande lepo meyasi sunɔgwe ne nye nde: «Wuse dolma mbam kɔ ke tedɔyɛ detina to nye botu be kando dɔyusu. A ke kidɔyɛ bomɔ nde, bo ti gboku garama nye *Sesar na. A ke lepo sendi nde, nye *Krist, nye kumande.» ³ ε Pilat diye nye nde: «We kumande Beyuden?» ε Yesus yensa nye nye nde: «Yo nda yi we lepe kɛ.» ⁴ ε Pilat nje lepo nye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ ngil bomɔ nde: «Mi yeti ke beɛɛ meɛ yɛna meɛɛ ke yotu mbam kɔ na.» ⁵ Ko beko dete, bo ka ndi mbɔmbu lepo ne deti kwɔ to te nde: «A ke dese to bomɔ nɛ tedɔyɛ yasi nɛ kande ke Galile nɛ Yuda hene nje kumɔ nɔ ndana waka.»

⁶ Ke Pilat ma woko kasi Galile kɛ, ε nye diye nde: «Mbam kɔ mɔ Galile?» ⁷ Ke nye ma woko nde, Yesus wɔkunaŋgwe ne Herod kɛ, ε nye kwanɔdɔyɛ nye kenje nye, keto Herod ba sendi ke Yerusalem ke pɔku metu mete yite.

⁸ Ke kumande Herod ma beɛɛ Yesus kɛ, ε nye sosa budɔyate, keto

a ba ne yesidɔyɛ beɛɛna ne njombu yaɛa, keto meyasi mete yi nye dikima woko ke kasi ne kɛ. Herod ba ke take sendi nde, Yesus ta kelo yɛna meɛkambiye ke misi menɛ. ⁹ ε nye diye Yesus budɔyɛ mediyen. Ko dete, a ti yensa yaɛa nye nye na. ¹⁰ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ botu be ketina meyasi ba sendi te, diki pesɔ beɛa melɛpi nye ke numbu ne ne ngan. ¹¹ Herod bene besɔja bene yeliya nye wunɔgwe nye. Bo lenja nye kɔpa lambɔ. Ke kɔnte, ε Herod yɔkidɔyɛ nye kenje Pilat. ¹² Ke kiya yesɔ te ε Pilat bene Herod biye mesɔ. Ne mbɔmbu, bo ba ne pendɔ.

¹³ Ndana, ε Pilat wesidɔyɛ bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ bomɔ be kando Beyuden nɛ bekum ban hene lepo nye bo nde: ¹⁴ «Wune boɛma mbam kɔ nje nɔ ke yembe nde, a ke dese to bomɔ. Ndana ndana mi diyma nye mediyen ke misi mun. Yasi wete, mi ti beɛɛ meɛɛɛ wete ne wete ke yotu ne nda yi wune lepima kɛ na. ¹⁵ Herod sendi ti beɛɛ meɛɛɛ ke yotu ne na, yori yi nye yɔkidɔyɛ sendi nye njese wuse kɛ. Dete, mbam kɔ ti kele yɛna yaɛa yi yakama nde, a sɔmbu sɔn keto te na.» ¹⁶ ε Pilat lepe nde: «Yi ba dete kɛ, mi ta lepo nde, bo njuru nye, ma nje sɔnɛ bo ne nye.» ¹⁷ Yo ba tumbu ke yan nde, ke ngimo jeso *Paska yan hene Pilat sɔnɛ bo ne mɔ jɔbo wete. ¹⁸ ε bo hene ngbo kembɔ ndi tu wete nde: «Mbam kɔ gwaki, nɔ sɔnɛ bo ne Barabas yɔkidɔyɛ nye wuse.» ¹⁹ Bo nyeki Barabas ke jɔbo, keto a desa to bomɔ sunɔgwe ne bekum be dɔyɛ nɛ keto wona mumɔ. ²⁰ ε Pilat basidɔyɛ lepina nye bomɔ, keto a kwadɔyɛ sɔnɛ bo ne Yesus. ²¹ Ko beko dete, bo ka mbɔmbu kembɔ nde: «Ɔgbako nye ke kroa. Ngbako nye ke kroa.» ²² ε Pilat

lepe nye bo ke menɔa yitatite nde: «Ma yo kwalɔ beya yasi te nda yi nye kelma ké? Mi ti beɛe yiɔa meɔso ke yotu ne yi yakama nde, a sɔmbu sɔɔ ketɔ te na. Mi ta lepo nde, bo njuru nye, má nje sɔɔe bo ne nye.»²³ Ko dɛte, bo ka ndi mbɔmbu ne beya mekemi lepo nde, bo ngbaki Yesu ke kroa. E mekemi man laɔsa.²⁴ E Pilat lepe nde, yasi te yi bo diyma ké ta kelna.²⁵ E nye nje sɔɔe bo ne yoko yi bo nya nye ke jɔbo ketɔ dɛsa to bomɔ sunɔwe ne bekum be dya nɛ ketɔ wona mumɔ ko. Yo nye yi bo ba ke kwadye. E nye nje kaɔe Yesu nye bo, né bo kel ne nye nda yi bo kwadya ké.

Bo ke bu Yesu kɛ ngba ke kroa (Mt 27; Mk 15; Jh 19)

²⁶ Ke ngimɔ te yi bo ba ke bu Yesu kwa no ké, e bo sanɔwa ne wete mbam nde Simɔn, mo Siren ke yokwe ngwan. E bo biye nye sobidye nye kroa nde, a kɛndi no ke koɔ Yesu.²⁷ Nyangwe ngil botu be dya nɛ baɔa bomari ba ke beɔgwe Yesu. Boma bete ba ke jaba wo yotu ketɔ ne.²⁸ E Yesu yeɔsa beɛe bomari lepo nye bo nde: «Wune boma be Yerusalem, wune ti lel ketɔ mbe na, yasi wete, wune lel ketɔ yun nɛ ketɔ boɔ bun.²⁹ Ketɔ wune dukwe nde, metu ta dya yi bomɔ ta lepo nde: «Bekundu nɛ bomari bete be ti ja yi nye ne boɔsike beri wete yeso baka ne mesosa.»³⁰ Ke ngimɔ te yite bomɔ ta lepo nye mekeki nde: «Wune bal ke to su.» Bo ta lepo sendi nye mekoru nde: «Wune mbasi wuse.»³¹ Ma nge bo kele dɛte ne bosuna jeti, yo má nje be nan ne sosuna jeti?»

³² Ke ngimɔ te yi bo boɔma Yesu kwa no ké, e bo bu sendi botu be kelna nyangwe beya mekele yiɔa, né bo kɛ wo bo nda Yesu.

³³ Ke bo ma kumɔ ke mbey te yi bo jeba nde Gboɔto to ké, e bo ngba Yesu womete ke kroa, ngba sendi botu be nyangwe beya mekele baka yiɔa, wete ke kroa te wene pulo mbam bo Yesu, wete ke wene pulo gare ne.³⁴ E Yesu lepe nde: «Da, tiko bo ne ngwete, ketɔ bo yeti ke duwe yasi te yi bo kele ké na.» Bo boɔma melambo mene lu ke mbari yi kabiɔya ne yo.³⁵ Bomɔ ba womete diki beɛe. Bekum dikima nyeto nye lepo nde: «A dikima jɔngwe baɔa bomɔ. Ma ndana, a jɔngwe yotu ne ne nguru wene, nge be nde, nye *Krist te yi Njambiye tokuma ko.»³⁶ Besɔja dikima nyeto nye sendi. Bo ka ke keki ne jekidye dyanjina menjam nye nye³⁷ lepo nde: «Ige be nde, we kumande Beyuden, jɔngwe yotu yo ne nguru wo.»³⁸ Bo ketima yiɔa yasi ngba ke to kroa ne nde: «Yoko kumande Beyuden.»

³⁹ Ke njoka botu be kelna nyangwe beya mekele yi bo ngbama ke kroa baka, wete toyma Yesu lepo nye nye nde: «We yeti *Krist na? Jɔngwe yotu yo ne nguru wo, nɛ we jɔngwe sendi wuse.»⁴⁰ E yoru ndeye nye lepo nde: «Yo nge, we ti kambi Njambiye na? Mbam ko ke sangwa ne kiya mendeya nɛ meboɔe nda wuse.⁴¹ Nɛ we nɛ mi, yusu yakama ne wuse beɔgwe nyangwe beya mekele musu. Ke be mbam te yoko, a ti kele ne beya yaɔa na.»⁴² E nye nje lepo nde: «Yesu, no taka mi kome we ta nje namɔ mboko ké.»⁴³ E Yesu lepe nye nye nde: «Gbakasi yi mi lepe nye we ké: Muka sine we ta diyo ke *Paradis!»

⁴⁴ Yo ba ke poku bembe yeso, e yitil kele ke to meneti hene kumɔ ke hawa yitati te yi bekoko.⁴⁵ E misi me yeso dibiɔya. E nyangwe lambɔ te yi ba kesate ke mbey te

yi ne kiyɔ ke mbanjo Njambiyɛ kɛ nyaliyɛ ke bembe. ⁴⁶ E Yesus kembe lɛpɔ ne men ke kwey nde: «Da, mi ke yɔkidye Sisij mbe nye ke meɓɔ mɔ!» Ke nye ma si lɛpɔ dɛte kɛ, e nye jaye gwe. ⁴⁷ Ke kum besɔja te e bɔ womete kɔ ma beɲe yasi te yi kwanɲama kɛ, e nye lukse Njambiyɛ lɛpɔ nde: «Mbam kɔ bɔ gbate ngben mumɔ!» ⁴⁸ Bomɔ njɔ ne ngil yi nje beɲe yasi te yi kwanɲama kɛ. Ke bo ma si beɲe mekele menɔri kɛ, e bo hene kpo bo ke beti jaba dɔwe nɔ. ⁴⁹ Benjɔn be Yesus hene nɛ boma bete be beɲgwa nye kande Galile baka dɔyima ne nan beɲe meyasi mete yi bɔ ke kwanɲa kɛ.

Pumbuna Yesus
(Mt 27; Mk 15; Jn 19)

⁵⁰ Wete mbam nde Yosep bɔ ke njɔn nyanɲgwe josi Beyuden. A bɔ kimɔ mumɔ, be sendi ne ngben. ⁵¹ A bɔ mɔ Arimate ke meneti me Beyuden. Sendi, a bɔ ke ladye *Kandɔ Njambiyɛ. A ti nye numbu ne ke melepi nɛ ke meyasi mete yi benjɔn bene pesima ke kasi Yesus kɛ na. ⁵² E nye kɛ ke yi Pilat kɛ diyɛ muɲ Yesus. ⁵³ E Pilat jaye. E Yosep pidye muɲ Yesus ke kroa bɔye ne ndɔmbɔ bu kɛ niɲgwe ke mɔy boɲɔn te yi bo timma ke nyanɲgwe tari kɛ. Bo ti pumbe wete mumɔ kete ne mbombu na. ⁵⁴ Yo bɔ yesɔ te yi bo diki komsa kete kɛ, sendi bukwɔ ndi mɔnɔ ngimɔ ne mbet, nɛ *Saba kandi. ⁵⁵ Boma bete be beɲgwa Yesus wule Galile baka kɔ tikidyɛ Yosep ke mbey boɲɔn. Bo beɲma boɲɔn beɲe sendi nda yi bo niɲgwa ne muɲ Yesus kete kɛ. ⁵⁶ Bo yɔkwɔ mate kɛ kombile yija memuto mete yi bɔ ne kimɔ metul nɛ melobinda. Ke yesɔ Saba ma dɔyɔ, e bo wedya beɲgwe membonɲa man.

24

Womiya Yesus
(Mt 28; Mk 16; Jn 20)

¹ Misi pupe ke bosa yesɔ te e kande jonja sɔndi, e boma baka teme bemenmene ne sut, bu memuto mete yi bo kombila kɛ kɛ nɔ ke boɲɔn. ² Bo kɔ dolo nde, bo ma njeɲe tari te yi bo dɔbima ne numbu boɲɔn kɛ sɔɲe. ³ E bo nyiɲe ke mɔyte kine beɲe muɲ Kumande Yesus na. ⁴ Ke ngimɔ te yi bo bɔ ndi ke ngbakima yasi te yi kwanɲama kɛ, bo sɛm semɔ, bembam yiba ke keki yan ne wumna melambo ne mboɲ mboɲ. ⁵ E boma gwe wɔ budyate sokwe membombu beɲe meneti. E bembam benɔri lɛpe nye bo nde: «Iɲge kele yi wune sɔ mɔ te e ne jon ke mbey bemuɲ kɛ? ⁶ Yesus yeti se waka na, a womiya. Wune tɔka yasi te yi nye lɛpima nye wune ke ngimɔ te yi nye bɔ nɔ ke Galile kɛ. ⁷ A lɛpima nde: «Yo kponate nde, bo ta dyanɲgwe *Mɔnɔ mumɔ nye botu be mebeɔ. Bo ta ngba nye ke kroa, a mɔ nje womiyɛ ke metu yitati.» ⁸ Ndana, e boma nje take melepi mete yi Yesus lɛpima kɛ. ⁹ E bo yɔkwe ke boɲɔn kɛ yekidyɛ meyasi mete yi kwanɲama hene kɛ nye bejke kamo jo wete nɛ bari hene. ¹⁰ Boma bete be yekidya meyasi mete nye botu be tomun be Yesus baka bɔ Mariya, ngɔndu Magdala nɛ Yuwana nɛ Mariya te nyanɲgwe ne Jak nje bu boma bete be bene bo kɔ baka. ¹¹ Botu be tomun be Yesus ti jaye meyasi mete yi boma yekidya nye bo kɛ na. Bo boɲma yo nda kano. ¹² Ko dɛte, e Piyɛr sedye kwɔ kɛ ke boɲɔn. A butumama, e nye beɲe ndi mendombɔ ke meneti. Ke kɔnte, e nye ngbakima yasi te yi kwanɲama kɛ budyate kwɔ nɔ kɛ tɔ dyene.

Yesus ke punje yotu nye bejeki yiba

ke nje Emayus

(Mt 28; Mk 16; Jn 20)

¹³ Ke kiya yeso te bejeki be Yesus yiba temma yi ke ke wete dya nde Emayus, londo te kilometa kamo jo wete ne Yerusalem. ¹⁴ Bo ba ke nye mesimo ke kasi meyasi mete yi kwanama hene ke. ¹⁵ Ke ngimo te yi bo ba ke nye mesimo biye ne meso dete ke, e Yesus nje dolo bo toke kendi bene bo. ¹⁶ Ko dete, yija yana dibima misi man, ma bo me nje duwe nye. ¹⁷ E nye diye bo nde: «Yo mesimo me nge yi wune nye kendo no ke?» E bo teme ne tinna mengembi. ¹⁸ Ke njoka yan yiba, e wete nde Kleyopas yensa nye nye nde: «'Gba siya mo te e diye ke Yerusalem kine duwe meyasi mete yi kwanama ke metu mete yike ke ndi gba we nyepo?» ¹⁹ E Yesus diye bo nde: «Yo nge yi kwanama ke?» E bo yensa nye nye nde: «Yo kasi Yesus te mo Nasaret. A ba detina mo punja melepi me Njambiyi ke mekele ne ke melepi ke mbombu Njambiyi ne ke mbombu bomo hene. ²⁰ Bekum be nyena sadaka nye Njambiyi ne bekum busu bonja nye nye bekum be Rom be diye ne dya baka, ne bo wo nye. E bo ngba nye ke kroa. ²¹ Wuse ba ne dibina temo nde, yo nye ta soje kando Isarayel ke beya diyu. Yasi wete, ne takinate yinori hene, yo me ke muka metu yitati yi meyasi mete kwanama no ke. ²² Ke kimo lepinate banja boma ke njoka su nja leke temo su. Bo temma muka bemehmene ne sut ke ke bonjon. ²³ Yasi wete, bo ti dolo muj ne na. Bo yokwa nje yekidye nye wuse nde, bejaki be Njambiyi punja yotu nye bo. E bejaki lepe nye bo nde, a ne jon. ²⁴ Ke konje,

banja benjon busu nja ke sendi ke bonjon. E bo beje meyasi ndi nda yi bomari yekidya ke. Ndi nye, bo ti beje nye na.» ²⁵ Ndana, e Yesus lepe nye bo nde: «Wune botu bete be kine dyan baka, wune yeti ke tiko temo ke meyasi mete yi botu be punja melepi me Njambiyi lepima ke nedo na. ²⁶ 'Yo ti be nde, *Krist sangwanngwe ne mebone dete, na nje be ne meluksa mene na?» ²⁷ E nye nje nembe kasi jongwe dyene ke moy mekana me Njambiyi hene kande ke mekana mete yi Moyisi ketima ke ke no ke mekana me botu be punja melepi me Njambiyi hene.

²⁸ Ke bo ma wuta ne dya te yi bejeki ba ke ke kete ke, e nye kele nda a ke kwaj li bo. ²⁹ Yasi wete, e bejeki jeliye nye lepo nde: «Yako sine wune, keto bekoko ma dya, yeso ma balo.» E nye nyine tu, na ke ya bene bo. ³⁰ Ke nye ma kwaj diyu bene bo ke mbey medye ke, e nye bu mampa nye Njambiyi wosoko leke nje bu nye bo. ³¹ Ndana, e misi man butuna, e bo nje duwe nye. Yasi wete, e nye dimbiye ke misi man. ³² E bo lepe tandi yan nde: «Lepi te yi nye dikima lepo nye wuse ke nje ne nembina melepi mete yi yo ketinate ke mekana me Njambiyi te yi nye dikima nembe ke ti lu wuse ke temo na?»

³³ E bo teme ndi ke kiya ngimo te yokwe ke Yerusalem dolo bejeki kamo jo wete ne benjon ban ke mbey wete ³⁴ ke lepo nde: «Kumande Yesus womiya gbate. A punja yotu nye Simon.» ³⁵ E bejeki baka yiba nje yekidye sendi yasi te yi kwanama ne bo ke nje ke. Bo yekidya nda yi bo nja duwe ne nye ke ngimo te yi nye lekima ne mampa ke.

³⁶ Ke ngimo te yi bo ba ndi ke yekidye dete ke, bo sem semo, Yesus dyanma ke njoka yan lepo

nye bo nde: «Wune dɔy ne te!» ³⁷ E bo gwe wɔ ngwangwa take nde, bo bɛɲa ablasa. ³⁸ Yasi wete, e nye lepe nye bo nde: «Keto nge yi wune gwe wɔ ké? Keto nge yi wune be sendi ne njel metake te yite ke moy metemo mun ké? ³⁹ Wune bɛɲa mebo membe nɛ mekol membe. Yo mi gbate gbate. Wune bɔbɔla yotu mbe, né wune bɛɲa kimote, keto ablasa yeti ne membundo nɛ meyeso nda yi mi tɛme no ke mbombu wun ké na.» ⁴⁰ E nye lepe dete tedye ne bo mebo nɛ mekol mene. ⁴¹ Bo ti jaye nedo na, keto mesosa kwanma bo. Nda bo ka ndi mbombu yi ngbakima ké, e nye diyɛ bo nde: «Wune ne yiɲa yasi waka yi mumo yakama dɛye?» ⁴² E bo bu bumbuna njanjo nɛ papi jo wete nye nye. ⁴³ E nye bu yo dɛye ke misi man.

⁴⁴ E nye nje lepo nye bo nde: «Ke ngimo te yi mi ba no sine wune ké, mi dikima lepo nye wune nde: Meyasi hene te yi ba ketinate ke kasi mbe ke moy mekana me membonga te yi Moyisi ketima nɛ ke moy mekana me botu be punja melepi me Njambiyɛ nɛ ke moy mekana me Besom ké ta kelna gbate.» ⁴⁵ Ndana, e nye butɛ dɛyano dyan, né bo woku ne to melepi me Njambiyɛ. ⁴⁶ E nye lepe nye bo nde: «Yo ketinate nde, *Krist ta sangwa ne mebone gwe nje womiyɛ ke njoka bemun ke metu yitati. ⁴⁷ Bo ta pele nye mekando hene ne dinɔ dɛyene nde, bo yɛnsangwe metemo jaye mebeyo man, né Njambiyɛ tiki bo ne ngwete. Bo ta pele kande ke Yerusalem. ⁴⁸ Wune ta yekidyɛ meyasi mete yi wune bɛɲma ké. ⁴⁹ Wune dukwe nde, mi ta njese wune Kimɔ Sisij te yi Sanɓbe kpoma ké ne nguru wombe. Wune dɔy ke moy dya kumo ke ngimo te yi wune ta bu

ne nyanɗwe deti te ké. Yo ta wule ke dɛyobo nje ke yotu yun.»

*Yesus ke yɔkwe kɛ dɛyobo
(Mk 16)*

⁵⁰ E nye bu bo kɛ no pulo Betani. E nye kanɛ mebo kenje kwey nye bo mekombila. ⁵¹ Ke ngimo te yi nye ba ndi ke nye bo mekombila dete ké, e nye baka ne bo. E Njambiyɛ yokidyɛ nye kenje dɛyobo. ⁵² Ke bo ma si kano nye ké, e bo yɔkwe kɛ Yerusalem ne nyanɗwe mesosa. ⁵³ Bo dɛyima metu hene ke mbanjo Njambiyɛ yi lukse Njambiyɛ.

Kimɔ Tom Yesus Krist te yi Jan ketima

Mekana mete yoko, yo Jan kete yo. Ke njoka bejeki be Yesus, yo nye Yesus jekima kwadye (Jn 20:2). Dɔno sangwe ba nde Sebede. Jan kelma mesay bene Piyer (Bt 3). A ketima sendi yɔna mekana yitati (1/2/3 Jan), bu sendi mekana me Punja meyasi.

To mekana mete yi nye ketima ke tɔfya nde, *Krist nye Njam-biye. Jeko kwa kwanɔ a keti yo, ne bomɔ tiki temɔ nde, Yesus nye Krist, Monɔ Njam-biye, ne bo be ne jɔngwe keto dɔno dyene (Jn 20:21). Ke moy mekana mene Jan ke tɔfye teri Yesus: Nye Monɔ Njam-biye. Njam-biye tomma nye njese ke meneti maka. E nye diki lepo ndi yasi te yi Njam-biye dikima lepo nye nye nde, a lepi ke.

Wuse yakama ba ke mekana maka ke nyanɔngwe menɔgabiye yitan jo yiba:

1. Yesus Monɔ Njam-biye, nye yi bo jeba nde Lepi ko ba kete kpo ne kpo. A nja jadye ne membundo nda bomɔ hene (kumte 1).
2. Jan te mo topuna bomɔ ke moroku ke lepo yasi te yi nye duwa ne ngbak ngbak ke kasi Yesus (kumte 1).
3. Yesus Monɔ Njam-biye ke tɔfye ngungudye ne ke mesay mene ke misi me bomɔ (kumte 1-12).
4. Yesus Monɔ Njam-biye ke tɔfye mekwadya ke mesay mene (kumte 13-17).
5. Yesus Monɔ Njam-biye nya yotu ne ne sadaka (kumte 18-19).
6. Yesus Monɔ Njam-biye ke punje yotu ne tɔfye ke kon womiya ne (kumte 20).

7. Yesus Monɔ Njam-biye te e womiya ko njuku jɔngwe (kumte 21).

Kasi Mo te yi bo jeba nde Lepi ko

¹ Pɔno te yi Njam-biye ti pa kuso mboko na, yoko yi bo jeba nde Lepi*f1* ko ba kete. A ba bene Njam-biye. Lepi te ndi Njam-biye. ² Yoko yi bo jeba nde Lepi ko ba bene Njam-biye pɔno te yi Njam-biye ti pa kuso mboko na. ³ Yoko yi bo jeba nde Lepi ko kuse meyasi hene. Ke meyasi mete yi diy ke, kine nye na, ko ma yanja wete ne wete ti kusuna na. ⁴ A ba njuku jɔngwe, e jɔngwe te be mejasi mete yi bomɔ. ⁵ Ma mejasi mete ke pano ke moy yitil. Yasi wete, yitil ti jaye mejasi na.

⁶ Njam-biye tomma wete mbam njese. Dɔno dyene ba nde Jan. ⁷ A nja, na nje pel yasi te yi nye beɔma ne yi nye duwa ke kasi mejasi maka, ne bomɔ hene kwa ne nje yasi te yi nye pele ke yi tiko ne temo ke mejasi mete. ⁸ Ndi nde, gba nye ne nguru wene ti be mejasi mete na. Yasi wete, a njaki, na nje lepi yasi te yi nye beɔma ne yi nye duwa ke kasi mejasi mete. ⁹ Mejasi mete ba gbate kpasa mejasi mete yi nje ke to meneti paniye puye nye mumo hene.

¹⁰ Yoko yi bo jeba nde Lepi ko ba ke to meneti. Sendi, Njam-biye kwanma ne nye yi kuso ne meneti. Yasi wete, botu be meneti maka ti duwe nye na. ¹¹ A ka ke dya dyene. Ko dete, beman ti jaye nye na. ¹² Yasi wete, bomɔ hene be jayma nye tiko temo ne nye, a kelma nde, bo njaki nje be bono be Njam-biye. ¹³ Botu bete ti njaki nje be bono be Njam-biye ne nje te yi membundo nda yi nyari ja ne monosike ho nda yi mbam kwadye be ne bonosike ke na.

Yasi wete, yo nde, yo Njambiyε nye bo jonja jonɔwε.

¹⁴ Yoko yi bo jeba nde Lepi ko njā yeŋsa be gba mumo ne membundo. E nye diyε ke njoka su. A ba tondunate ne ngikwa nε gbakasi. E wuse beŋe nyanɔwε mekele mene, nyanɔwε mekele mete yi Da nya Kiko Mono wene deti te yi kelo. ¹⁵ Jan lepima yasi te yi nye duwa ke kasi ne, e nye kembidya lepo nde: «Yo nye yi mi dikima lepo nde: «Yoko e ta nje ke koŋ mbe ko kwa mi, keto nye kete kpo ne kpo. Yasi wete, mi njaki nje mbe njime.» » ¹⁶ Wuse hene boŋma kwalo kimo meyasi hene te yi yo tondunate ke moy temo ne ke. ¹⁷ Njambiyε kwanma ne Moyisi yi nye ne wuse memboŋa mene. Yasi wete, yi tedye ngikwa nε gbakasi nye bomo, a njā kwa ne Yesus Krist. ¹⁸ Ko mumo wete ne wete ti beŋe Njambiyε wete yeso, soŋe ndi Kiko Mono Njambiyε, nye e diyε bene Saŋwε nda kol bene jon ko, yo ndi nye kelma nde, bomo dukwe nye.

Kasi Jan te mo topuna bomo

*ke moroku
(Mt 3; Mk 1; Lk 3)*

¹⁹ Wete yeso baŋa bekum Beyuden be Yerusalem tomma baŋa botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε baŋa botu be kando *Levi kε diyε Jan nde: «We, we nda?» E Jan lepe yasi te yi nye duwa ke. ²⁰ E nye yeŋsa ne saŋsaŋ kine sodye yaŋa na lepo nde: «Mi yeti mbe *Krist na.» ²¹ E bo nje diyε nye nde: «We ba nda, we Eli?» E nye lepe nde: «Ko na, mi yeti Eli na.» E bo kε mbombu diyε nye nde: «We mo punja melepi me Njambiyε te yi bo dikima lepo nde, a ta nje ko?» E nye yeŋsa nde: «Be.» ²² E bo nje diyε nye ndana nde: «We ba nda? Lepo nye wuse, keto wuse yakanɔwε

kε lepo nye botu bete be tomma wuse baka. Ndana, we ne nguru wo lepi nde, we nda?» ²³ E Jan lepe nde: «Mi mbe mo te yoko yi Esayi te mo punja melepi me Njambiyε lepima nde: «Wete mumo ke kembidya ke moy koŋgor nde: Wune tembidiya nje Baba Mboko ne ngber.» » ²⁴ Botu bete yi bo tomma baka ba ke njoŋ *Befariŋe. ²⁵ E bo diyε Jan nde: «Ige be nde, we yeti *Krist ho Eli ho mo punja melepi me Njambiyε, ma keto nge yi we nje tope bomo ke moroku ke?» ²⁶ E Jan yeŋsa nye bo nde: «Mi topa mbe bomo ke moroku. Yasi wete, yo ne wete mumo ke njoka yun yi wune yeti ke duwe na. ²⁷ Mo te ta nje ke koŋ mbe. Yasi wete, mi ti yaka wunje kol menakala ke kol ne na.» ²⁸ Meyasi mete kwannanɔwε ke wete mbey nde Betani ke nginje Yurde, ke mbey te yi Jan dikima tope bomo ke moroku ke.

Jan ke lepina ke kasi Yesus

²⁹ Misi pupε Jan beŋa Yesus ke nje ke yene. E nye lepe nde: «Ne beŋa *Momo Sam Njambiyε e soŋe mebeyo me botu be meneti maka ko! ³⁰ Yo nye yi mi dikima lepo mbe kasi ne nde: «Ke koŋ mbe, wete mumo ta nje, nye kwa mi, keto nye kete kpo ne kpo. Yasi wete, mi njaki nje mbe njime.» ³¹ Ke yembe, mi ti be ke duwe teri ne na. Yasi wete, mi njā ke mesay me topuna bomo ke moroku, ne botu be kando Isarayel duwe ne nye.» ³² E Jan kε mbombu lepo ne saŋsaŋ nde: «Mi beŋma Kimo Sisih ne misi membe ke piye wule dyobo nda pepo nje diyε ke yotu ne. ³³ Ke yembe, mi ti be mbe ke duwe teri ne na. Yasi wete, yoko e tomma mi nde, mi njaki tope bomo ke moroku ko lepima nye mi nde: «Mo te yi we ta beŋe Kimo Sisih ke piye nje diyε ke yotu ne ko, yo nye ta tope bomo ke Kimo

Sisij.› ³⁴ Mi beɲma mbe nye ne gba misi membe, e mi lepe nde: Yoko Mɔno Njambiyɛ!»

Yesus ke tɔke bosa bejɛke bene (Mt 4; Mk 1; Lk 5)

³⁵ Ya tu wete ke kɔnte, e Jan be ndi ke kiya mbey te yi nye dikima kɛ kete kɛ bene baɲa bejɛke bene yiɓa. ³⁶ Ndana, ke nye ma kaɲe misi beɲe Yesus ke kwɔ kɛ, e nye lepe nde: «Ne bɛɲa, *Mɔno Sam Njambiyɛ ko!» ³⁷ Bejɛke bene benɔri yiɓa wokuma yasi te yi nye lepima kɛ, e bo teme beɲgwe Yesus. ³⁸ Ke Yesus ma yeɲsa kɛ, a bɛɲa, bo ke beɲgwe nye. E nye diye bo nde: «Wune sɔɲ nge?» E bo yeɲsa nye nye nde: «Rabi,» yite nde yekele, «we diy diyɔ we?» ³⁹ E nye lepe nye bo nde: «Wune njɔki beɲe.» Dete, e bo kɛ ke beɲe mbey ne. E bo kwanɲɛye bukwe yesɔ te bene be Yesus. Yo bɔ ke pɔku ngimo yini te yi bekoko.

⁴⁰ Ke njoka bejɛke baka yiɓa be wokuma yasi te yi Jan lepima, e bo teme beɲgwe Yesus baka, Andere te maɲ ne Simɔn Piyer bɔ ke njokate. ⁴¹ Ke kɔnte, e Andere kwɔ nedo ke dolo maɲ wene Simɔn lepɔ nye nye nde: «Wuse beɲma Mesi,» yite nde *Krist. ⁴² E nye bu Simɔn kɛ no ke yi Yesus. E Yesus kaɲe misi beɲe Simɔn lepɔ nde: «Dino dɔɔ nde Simɔn, dino sɔɲgwe nde Jan. Bo ta jɛba we nde Sefas, yo Piyer, yite nde tari.»

⁴³ Misi pupɛ e Yesus pɛse nde, a ke kwɔ kɛ Galile. E nye saɲgwa ne wete mbam nde Filip. E nye lepe nye nye nde: «Beɲgwe mi.»

⁴⁴ Filip bɔ mo dya Betsayda, dya be Andere bene Piyer. ⁴⁵ Ke kɔnte, e Filip kwɔ saɲgwa bene Nataniyel. E nye lepe nye nye nde: «Wuse beɲma mo te yi Moyisi ketima yasi ke kasi ne ke mekana me membonɲa me Njambiyɛ te yi nye ketima kɛ. Botu be punja

melepi me Njambiyɛ lepima sendi kasi ne. Mo te, yo Yesus te mɔno Yosep, dya dɛne ke Nasaret.»

⁴⁶ E Nataniyel yeɲsa nye nye nde: «Kimo yasi te nda yakama wule ke Nasaret ko?» E Filip nje yeɲsa nye nye nde: «Inja nje beɲe.»

⁴⁷ Yesus beɲma Nataniyel ke kɛ ke yene. E nye lepe ke kasi ne nde: «Yoko gba mɔno kandɔ Isarayel ne yotu. Ko mɔno yekambiyɛ te yi sebila mumɔ yeti ke yotu ne na.» ⁴⁸ E Nataniyel diye nye nde: «We dukwe mi we?» E Yesus yeɲsa nye nye nde: «Piɲɔ te yi Filip ti pa jɛba we na, ke ngimo te yi we bɔ ke nji *figiye kɛ, mi beɲma we.» ⁴⁹ E Nataniyel yeɲsa nye nye nde: «Yekele, we Mɔno Njambiyɛ, we Kumande Isarayel.»

⁵⁰ E Yesus lepe nye nye nde: «Yo keto mi lepima nye we nde, mi beɲma we ke nji *figiye, yori yi we tike ne temo ndana ne mi kɛ? Ma we ta beɲe yiɲa nyangwe mekele kwɔ yike.» ⁵¹ E Yesus kɛ mbombu lepɔ nye nye nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Wune ta beɲe dɔyɔbo nyase, beɲe bejaki be Njambiyɛ ke kɛ kwey piye yaka ne to *Mɔno mumɔ.»

2

Yesus ke yeɲsa mɔrɔku ne menjam

ke Kana

¹ Ya metu yiɓa ke kɔnte, e yo be ne yiɲa jeso gwaki ke Kana ke Galile. Nyangwe ne Yesus bɔ kete. ² Bo jɛbama sendi Yesus bene bejɛke bene ke jeso gwaki te. ³ Diyɔ kɛ, e menjam siye ke mbey jeso. E nyangwe ne Yesus nje lepɔ nye nye nde: «Menjam siyima.» ⁴ E Yesus yeɲsa nye nye nde: «Nyari, sine we ne lepi te nda? Ngimo te yembe ti pa dya na.» ⁵ E nyangwe lepe nye botu be mesay nde: «Yasi hene te yi nye ta lepɔ nye wune, nɛ wune kɛl yo.» ⁶ Yinɔri nyangwe

membe yitan jɔ wete yi bo kelma ne tari ké bɔ womete. Membe mete dikima be ne mɔrɔku te yi Beyuden dikima kito ne yotu nda yi membonɔa me mison yan dikima tedye ke. Mbe te wete yakama bɔ mendaki nda gomay wete ne numbu te. ⁷ Ndana, ε Yesus lepe nye botu be mesay nde: «Wune taya mɔrɔku tonje membe menɔri.» E bo taye mɔrɔku tonje membe ne letete. ⁸ E nye nje lepo nye bo nde: «Wune taya yo ndana ne mbet kè nye mɔ te ε diyε ne kabina medye kɔ.» E bo taye kè nye nye. ⁹ E nye boɔe mɔrɔku menɔri yi ma liɲgwe menjam ké, ma a ti duwe ne mbey te yi menjam mete wulma nje nɔ ké na. Yasi wete, botu be mesay, bo botu bete be tayma mɔrɔku baka duwɔ to te kimote. Ndana, ε nye kwɔ kè jeba mbam te ε kelma gwaki kɔ lepo nye nye nde: ¹⁰ «Ke kabina menjam hene, bo kánda kabɔ kimɔ menjam nye bomɔ. Ke kɔnɔte, bo má nje nye bo yike yi ti kumɔ nyɔnɔ ké njime, ke misi man me ke linja. Ma yasi wete, we bakidya yo kimɔ menjam yi ladye ne ngimɔ te yɔkɔ.»

¹¹ Ke njoka meyekambiye hene te yi Yesus kelma ké, a kánda ne yɔkɔ yi nye kelma ndana ke Kana ke Galile kɔ. Dete, a tedya nyanɲgwe deti ne, ε bejeke bene tike temɔ ke yene. ¹² Ke kɔnɔte, ε Yesus seliye kè ke Kapernawum bene nyanɲgwe nè bemaɲ nè bejeke bene. Bo kwanɲya ndi mɔnɔ metu ne mbet mate.

Yesus ke dɔɔɔye botu be dyanɲgwa

*meyasi ke mbanjɔ Njambiye
(Mt 21; Mk 11; Lk 19)*

¹³ Ke ngimɔ te yite jeso *Paska Beyuden bɔ ke wuta. E Yesus kwɔ kè ke Yerusalem. ¹⁴ Ke nye ma dya ke mbanjɔ Njambiye ké,

a dól bomɔ ke dyanɲgwe meyasi, be dyanɲgwe benday, be dyanɲgwe besam nè be dyanɲgwe bepepɔ. A dolma sendi botu be senjina mɔni ke diyɔ. ¹⁵ Ndana, ε nye bɔ mekɔl boye kelɔ ne njambala dɔɔɔye bo hene punje womete bene besam ban nè benday ban. E nye si wanjɔ mɔni me botu be senjina mɔni tindɔ metebel bete ke meneti. ¹⁶ E nye lepe nye botu be dyanɲgwa bepepɔ nde: «Wune lôndu ne meyasi mete yike waka. Wune ti yeɲsangwe tɔ Saɲmbe ne tɔ mejeɲ na.» ¹⁷ Ndana, ε bejeke bene nje take lepi te yi yo ketinate ke moy mekana me Njambiye ké. Yo ketinate nde: «Mi kwadya tɔ dya ne temɔ mbe hene. Yo ta kelo nde, mi sômbu sɔɲ keto te.»

¹⁸ Ke baɲa bekum Beyuden ma beɲe dete ké, ε bo diyε nye nde: «Yo kwalɔ meyekambiye te nda yi we ta kelo yi tedye ne wuse nde, bo nya we deti te yi kelo meyasi mete yi we kele ké?» ¹⁹ E Yesus yeɲsa nye bo nde: «Wune yanɲgila mbanjɔ Njambiye te yike, ndi ke metu yitati mi ta si sumɔ yo ne kɔkɔ.» ²⁰ E bekum Beyuden nje lepo nde: «Sumna mbanjɔ Njambiye te yike boɲma wuse pɔke mesew kamoni jɔ yitan jɔ wete. We lépi gba nde, we ta nje sumo yo ndi ke metu yitati nde?» ²¹ Yasi wete, Yesus ti lépi kasi mbanjɔ Njambiye na, a lépi ne yotu ne ne nguru wene. ²² Ndana, ke ngimɔ te yi Yesus ma nje womiye ke njoka bemuɲ ké, ε bejeke bene take lepi ke yi nye dikima lepo ké. E bo tike temɔ ke meyasi mete yi yo ketinate ke mekana me Njambiye ké, tiko temɔ sendi ke lepi te yike yi Yesus lepima ké.

²³ Ke ngimɔ te yinɔri yi Yesus bɔ ke Yerusalem ke jeso *Paska Beyuden ké, ε budya bomɔ tike temɔ ne nye, keto bo beɲma meyekambiye mete yi nye dikima

kelo ké. ²⁴ Yasi wete, Yesus ti tike temo ke yan na, keto a ba ke duwe bo hene kande nyinjo to kumo nyey kol. ²⁵ Ke yene, yo ti be nde, wete mumo pan pa lepo yinja yanja te yi mo te duwa ke kasi wete mumo nye nye na. Keto nye ne nguru wene duwa yasi te yi diyee ke moy temo mumo ké.

3

Yesus bene Nikodem

¹ Wete mbam ba ke njon *Befarisé nde Nikodem. A ba sendi wete kum ke njoka Beyuden. ² E nye ké wete yeso ne tu ke yi Yesus lepo nye nye nde: «Yekele, wuse duwa nde, we nyanawe mo tedya membonga me Njambiyee. Njambiyee tomma we njese, keto mumo wete ne wete ti yaka kelo kwalo meyekambiyee mete yi we kele ké, nge Njambiyee ti be ke yene na.» ³ E Yesus yensa nye nye nde: «Gbakasi yi mi lepe nye we ké: Nge mumo ti jadye ne koko na, a ti yaka bene *Kando Njambiyee na.» ⁴ E Nikodem nje diyee nye nde: «Inge mumo si jombe, a yakama kelo nan yi jadye no ne koko? A yakama yokwe sendi nyine moy nyanawe nje jadye ne koko?» ⁵ E Yesus yensa nye nde: «Gbakasi yi mi lepe nye we ké: Nge mumo ti jadye ne koko ne nje te yi moroku, jadye sendi ne nje te yi Kimo Sisij na, a ti yaka nyine ke Kando Njambiyee na. ⁶ Yasi te yi wule ke yi mumo ne nje te yi membundo benanawe bone ndi nde, yo wula ke yi mo membundo. Yasi wete, yasi te yi wule ke yi Kimo Sisij benanawe bone, ndi nde, yo wula ke yi Kimo Sisij. ⁷ We ti ngbakimanawe lepi te yi mi lepima nye we nde: «Wune yakanawe jadye ne koko ké» na. ⁸ Pupo kwan ke mbey hene te yi nye kwadye kwa kete ké. We ke woko nda yi yo munjula

no ké. Ma yasi wete, we yeti ke duwe mbey te yi yo wulma kete ne mbey te yi yo ké kete ké na. Yo kwananawe ndi sendi dete ke yi mumo hene e jadye ne nje te yi Kimo Sisij ko.» ⁹ E Nikodem nje diyee diyee nye nde: «Yo yakama kwanana nan?» ¹⁰ E Yesus yensa nye nye nde: «Gba we nyanawe mo tedya membonga me Njambiyee ke kando Isarayel, we ke ndekima meyasi menori? ¹¹ Gbakasi yi mi lepe nye we ké: Wuse lepi yasi te yi wuse duwa, yekidyee yasi te yi wuse benma. Ko dete, ko wune yeti ke jaye tiko temo ke melepi mete yi wuse nje lepo ke meyasi mete ké na. ¹² Mi lepinama ke meyasi mete yi kwanana ke to meneti waka ke nye wune, ma wune ti jaye tiko temo kete na. Ndana, nge be nde, mi lepinanawe ke meyasi mete yi benje kasi dyobo ké nye wune, nge ta nje kelo nde, wune jaya tiko temo ke melepi mete? ¹³ Kine mumo wete ne wete e bendima ke dyobo na, soje ndi yoko e piya wule dyobo ko. [Mo te, yo *Momo mumo e diyee ke dyobo ko.] ¹⁴ Ke ngimo te yi Moyisi ba no ke kongor ké, e nye bu yekambiyee nyone nye ke jete tembidyee ke kwey. Yo ndi dete sendi yi bo yakanawe kelo ne Momo mumo tembidyee ke kwey. ¹⁵ Yo yakanawe kelna dete, ne mumo hene e tike temo ne nye ko be ne jongwe te yi kpo ne kpo. ¹⁶ Yo nde, Njambiyee jekima kwadyee botu be meneti maka, e nye nye ne Kiko Momo wene. Dete, mumo hene e ta tiko temo ne nye, a ti gwe yambile na. Yasi wete, a ta be ne jongwe te yi kpo ne kpo. ¹⁷ Keto, Njambiyee ti ma njésikwe Momo wene ke meneti maka, na nje jose bomo na. Yasi wete, a tomma nye njese nde, na kwa ne nje ne jongwe ne bo. ¹⁸ Mo

te ε tike temo ne nye, Njambiyε yeti ke jōse nye na. Ma yasi wete, yoko ε diyε kine tiko temo ne nye, Njambiyε ma jōse nye, keto a ti tike temo ke yi Kiko Mōno Njambiyε na. ¹⁹ To josi te yo nde, mejasi njā ke to meneti. Ε bomo yokwe kwadyε yitil seje mejasi, keto bo kwadyikwe kelo ndi beya mekele. ²⁰ Yo nde, mumo hene ε kele ndi beya mekele ke beno mejasi. A ti njāki ke puyε na, kamba mekele mene nje pundo puyε. ²¹ Yasi wete, mumo hene ε wokuna ne Njambiyε kelo meyasi ne ngbej, mo te njāki ke puyε, ne bomo bej gbate nde, a kél meyasi nda yi Njambiyε kwadyε ké.»

Jan ke basidyε lepina ke kasi Yesus

²² Ndana, ke koj meyasi menori, ε Yesus teme kwā bene bejεke bene kε ke meneti me Yuda. Ε nye kwandyε budya metu mate bene bo diki tōpe bomo ke mōroku. ²³ Ke ngimo te yite Jan bā sendi ke diki tōpe bomo ke mōroku ke wete mbey nde Enoj ke keki Salim. Jan dikima kε mate, keto mōroku bā budyate mate. Dete, bomo dikima kε, ε nye diki tōpe bo ke mōroku. ²⁴ Yo kwanama dete, keto ke ngimo te yite bo ti pa nye Jan ke jōbo na.

²⁵ Ndana, ε wete mo Beyuden be ne metando bene baņa bejεke be Jan ke kasi meweya mesembo te yi membonga man tedye ké. ²⁶ Ε bo teme kε dolo Jan lepō nye nye nde: «Yekele beņa, mo te yi wune nye bā ke nginje Yurdε yi we dikima lepō kasi ne nye bomo ko me ne ke tōpe bomo ndana ke mōroku. Ma bomo hene ke si lekwe kε pe yene.» ²⁷ Ε Jan yejisa nde: «Ijge Njambiyε ti nye mumo deti na, a ti yaka kelo yaja na. ²⁸ Wune ne nguru wun yakama lepō yasi te yi mi lepima ké. Wune wokuma nda yi mi lepima

nde: Mi yeti mbe *Krist na. Yasi wete, Njambiyε kandima tomo mi nde, mi kwān mbombu ne nye.» ²⁹ Ε Jan kε sendi mbombu lepō nde: «Nya gwaki wōkunanjwe ne mbam gwaki. Ma so ne mbam gwaki diyε ne diyō ke keki so wene yi lenjwe meto ke yasi te yi nye lepε ké. A ne mesosa budyate kome nye woke men mbam gwaki ké. Njena nyanjwe mesosa yi mi no ndana ké, yo kwalō mesosa te yite.» ³⁰ Ε Jan kε mbombu lepō nde: «Mekele mene dōku dōko kε no mbombu, ne yembe yōkwe sine sina.»

Yesus wūla kwey nje no

³¹ «Yoko ε wule kwey nje no ko kwā bomo hene. Mo meneti maka ndi mo meneti, a lépi ndi sendi yasi te yi beje meneti. Yoko ε wule dyofo nje no ko kwā bomo hene. ³² Meyasi mete yi nye bejma nε yi nye wokuma, yo yite yi nye lepε nye bomo. Ma ko mumo wete ne wete yeti ke jaye tiko temo ke melepi mete yi nye lepε ké na. ³³ Mumo hene ε ma jaye tiko temo ke melepi mete yi nye lepε ké ma pesō gbate nde, Njambiyε nye yoko ε lepε gbakasi. ³⁴ Yo nde, yoko yi Njambiyε tomma ko lépi ndi melepi me Njambiyε, keto Njambiyε tonja Sisiņ ne ke yotu ne ndi tu wete. ³⁵ Sangwe ke kwadyε Mōno, ε nye nye nye deti te yi namo meyasi hene. ³⁶ Mo te ε tike temo ne Mōno, mo te ne jonjwe te yi kpo ne kpo. Ma yoko ε kele mbando kine tiko temo ne Mōno, mo te ti be ne jonjwe te na. Yasi wete, ngambi Njambiyε ta diyō ndi ke to ne, bone kete.»

4

Yesus ke lepō melepi me Njambiyε

nye wete nyari ke Samari

¹ Yesus duwà nde, *Befarisé wokuma nde, a ma bɔ bomo budiyate kenje ke kɔn ne kwà Jan, woko sendi nde, a ke tɔpe bomo budiyate ke mɔrɔku kwà nye. ² Ke yinɔri hene, ko Yesus ti tɔpe mumo ne bo ne ke mɔrɔku na, yo bɔ bejeki bene. ³ Ndana, ke Yesus ma duwe dete ké, ε nye duwe ke Yuda yɔkwε ne kɔko kε Galile. ⁴ Yi yɔkwε kε nɔ Galile, ε nye pɛse nde, a yàkanɔwe kwà ne Samari.

⁵ Ndana, ε nye kwà kumo ke keki wete dya nde Sikar ke Samari. Dya te bɔ ke keki pel meneti mete yi Yakɔp ma nyéki mɔno wene Yosep ne liko ke metu me mbombu ké. ⁶ Ngɛ Yakɔp bɔ womete. Nda yotu Yesus bɔ katinante ne kendi ké, ε nye kwà dɔyo metidyε ke keki ngɛ. Yo bɔ ke pɔku bembe yeso.

⁷ Yaka nɔ, wete nya Samari ke nje taye mɔrɔku. ε Yesus lepe nye nye nde: «Nyeko mi mɔrɔku, né mi hɔbiye.» ⁸ Yinɔri bejeki bene ma kε ke moy dya kε bomo medye. ⁹ ε nya Samari ko nje dɔyo lepo nye nye nde: «'Gba we mɔ Beyuden njáki diyε mi ngɔndu Samari mɔrɔku ne nje te yin?» Nya ko lépi dete, keto Beyuden bene botu be Samari bɔ nda nja mbo bene dɔte. ¹⁰ ε Yesus yeŋsa nye nye nde: «We má dukwe yasi te yi Njambiye nye ké, duwe sendi mɔ te ε lepe nye we nde: «Nyeko mi mɔrɔku, né mi hɔbiye ko,» ma yo gba we jombe mɔrɔku ke bo ne. Ma nye nya we mɔrɔku mete yi kele nde, mumo bɛki ne jonɔwe ké.» ¹¹ ε nyari lepe nye nye nde: «Nyangwe mbam, mapi te yi we ta taye ne mɔrɔku yeti. Sendi, mbey tayna mɔrɔku ne hebebe. Ma we ta nje bɔ ba mɔrɔku mete yi kele nde, bomo bɛki ne jonɔwe ké we?» ¹² Sanmbambo wusu Yakɔp tikima wuse ne ngɛ ke. Nye

ne nguru wene nε bono bene nε betiter bene hɔbiya ndi mɔrɔku me ngɛ ko. Ma ndana, 'we táka gba nde, we kwà nye?» ¹³ ε Yesus yeŋsa nye nye nde: «Mumo hene ε hɔbiye mɔrɔku mete yike ta kε mbombu gwe yesidyε. ¹⁴ Yasi wete, mɔ te ε ta hɔbiye mɔrɔku mete yi mi ta nye nye ké tí gwe se yesidyε wete yeso na. Yo nde, mɔrɔku mete yi mi ta nye nye ké ta nje be ke yotu ne nda ngɛ te yi sokula ké, kelo nde, a bɛki ne jonɔwe te yi kpo ne kpo.» ¹⁵ ε nyari yeŋsa nye nye nde: «Nyangwe mbam, nyeko mi mɔrɔku mete yite, ma mi nje kε mbombu gwe yesidyε yí kala nje sendi waka nje taye mɔrɔku.» ¹⁶ ε Yesus nje lepo nye nye nde: «Ken jeba njonɔ, nɔ yɔkwε nje sendi waka.» ¹⁷ ε nyari yeŋsa nde: «Mi yeti ne mbam na.» ¹⁸ ε Yesus lepe nye nye nde: «Yi we lepe ké, gbakasi. We yeti ne mbam gbate na, keto ke jonɔwe dɔyo, we ma be ne bambam kumo yitan. Mbam te yi wune nye jonna ndana ko, yeti njonɔ na. Yasi te yi we lepima ké, yo gbakasi.» ¹⁹ Ndana, ε nyari yeŋsa nye nye nde: «Nyangwe mbam, mi ke beŋe nde, we wete mɔ punja melepi me Njambiye. ²⁰ Besanmbambo busu dikima kano Njambiye ke gba keki te yoko. Yasi wete, wune Beyuden kpál lepo yun nde, mumo hene yàkanɔwe kano Njambiye ndi ke Yerusalem.» ²¹ ε Yesus yeŋsa nye nye nde: «Nyari, jaya yasi te yi mi lepe nye we ké kimote. Ngimo ke nje yi wune tí kano se Sanɔwe Njambiye ko ke keki te yoko ko ke Yerusalem na. ²² Wune botu be Samari yeti ke duwe yasi te yi wune kane ké na. Ma wuse kán su yasi te yi wuse ke duwe. Keto nje jonɔwe wúla ke yi Beyuden nje nɔ. ²³ Yasi wete, ngimo ke nje, yo ma si dya, ngimo te yi gba kpa

botu bete be kane Sangwe Njam-biye ta kano nye ne nje te yi sisin nè gbakasi. Keto sangwe Njam-biye sán kwalò botu bete be kane nye ne nje te yite. ²⁴ Njambiye, nye Sisinj. Dete, bomò be kane nye, bo yâkanḡwe kano nye ne nje te yi sisinj nè gbakasi.» ²⁵ E nyari yeḡsa nye nye nde: «Mi duwà nde, Mesi, yite nde *Krist ta nje. Kome nye ta nje ké, a ta nembè to meyasi hene nye wuse.» ²⁶ E Yesus lèpe nye nye nde: «Gba mi kò, mò te yi wè lèpe kasi ne kò, gba mi e lèpina nye wè kò!»

²⁷ Yaka nò, bejeki bene ke yokwè. E bo ḡgbakima yi beḡe nde, Yesus ke lèpina bene nyari. Kò dete, mumò wetè ne wetè tì bute numbu lèpò nde: «Wè díya ba nye ḡge?» ho nde: «Yò lèpi te nda yi wúne nye lèpe ké?» ²⁸ Ndana, e nyari tike mapi tayna móròku womete kwà kè ke moy dya lèpò nye bomò nde: ²⁹ «Wune njâki beḡe ndi wetè mbam. A lèpima meyasi hene te yi mi kelma ke jonḡwe dʒembe ké nye mi. 'Mbam te yeti *Krist na?» ³⁰ Ndana, e bo punde dʒuwe ke moy dya kè kome Yesus bà ké.

³¹ Ke ḡgimò te yite bejeki bà ke ḡgweta ne Yesus lèpò nde: «Yekele, pa dʒyena wa.» ³² Yasi wetè, e nye yeḡsa nye bo nde: «Mi ne mɛdʒe te yi dʒe, ma wune yeti ke duwe mɛdʒe mete na.» ³³ E bejeki lèpe tande yan nde: «'Yite nde, wetè mumò ma njese nye yinʒa mɛdʒe?» ³⁴ E Yesus nje lèpò nye bo nde: «Mɛdʒe mɛmbè, yo nde, mi kèl yasi te yi Mò te e tomma mi kò kwadʒe, tonje sendi mesay mɛne. ³⁵ 'Wune ti lèpi lèpò nde: «Bukwà ndi ḡgwende yini, né bo kandi soḡna nyambi ke ḡgwan na?» Ne lèḡḡwe metò, mi ke lèpò nye wune nde: Wune kâḡa misi beḡe ne mɛḡḡwan. Nyambi ma dɛto, ḡgimò soḡnate ma yaka.

³⁶ Mò te e soḡe nyambi kò ke dolo nduku mesay mɛne ke bo masa mesay. A soḡa nyambi te yi ma dɛto ké, né yo díy kpo ne kpo. Dete, né mò te e be beko kò be ne kiya mesosa bene yokò e soḡe soḡa kò. ³⁷ Lèpi te yi bo lèpe nda kano nde: «Mò te e be beko kò dɛle, ma yokò e soḡe soḡa kò dɛle» ké, lèpi te gbakasi. ³⁸ Ke be mi, mi tomma wune kè soḡe nyambi kine pa beḡe bɔne nè mesay ne mbombu na. Baḡa beḡma bɔne ne mesay, e wune nje kè yun mbombu ne mesay man.»

³⁹ Ke njoka botu be Samari, budʒate tikima temò ke yi Yesus, keto lèpi te yi nyari lèpima ké. A lèpima nye bo nde: «Mbam te lèpima meyasi hene te yi mi kelma ke jonḡwe dʒembe ké nye mi.» ⁴⁰ Ke botu be Samari ma kè dolo Yesus ké, e bo ḡgweta ne nye nde, a kwâḡdya mɔnò metu bene bo ke dya dʒan. E nye kwâḡdye metu yiba bene bo. ⁴¹ E baḡa budʒa botu be Samari nje tiko sendi temò ke yene, keto lèpi te yi nye lèpima ké. ⁴² E bo lèpe nye nyari nde: «Wuse ti tiki temò ndana ke yene, keto yasi te yi wè yekidʒa nye wuse ké na, yo keto wuse wokuma yasi te yi nye lèpima ké ne metò musu, duwe sendi nde, yo gba nye Mò te e jonḡwe botu be meneti maka.»

⁴³ Ke kɔḡ metu mɛnɔri yiba, e Yesus temè kwà kè ke Galile. ⁴⁴ A kwâḡ kè mate, keto nye ne ḡguru wene dikima lèpò nde, bo ti jáya mò punja mɛlèpi ke ḡgbak ḡgbak dʒa dʒene na. ⁴⁵ Ndana, ke nye ma dʒà ke Galile ké, e botu be Galile bʒ nye kimote, keto bo beḡma meyasi hene te yi nye kelma ke Yerusalem ke ḡgimò jeso *Paska Beyuden ké, keto bo sendi kà ke jeso.

Yesus ke sidʒe kɔn wetè mɔnò

nyangwe soja

⁴⁶ E Yesus teme yokwe ne koko kè Kana ke Galile ke mbey te yi nye ma yénsangwe mōrōku ne menjam ké. Wete nyangwe soja kumande dya bā ke Kapernawum. Mōnō wene, mōnō mbam bā ke kōnō. ⁴⁷ Ke nyangwe soja kō ma wokō nde, Yesus wulma Yuda dya ke Galile ké, ε nye teme kè bēne nye ηgweta ne nye nde, a kēn kè jonḡwe mōnō wene, keto a bā nēdō ne sōη. ⁴⁸ E Yesus nje lēpō nye nye nde: «Kε yun, ke wune tī pa bēne meyekambiye nē nyangwe mekele na, wune tī tiko temō ne mi na.» ⁴⁹ E nyangwe soja kō yeḡsa nde: «Nyangwe mbam, pa kumō nēdō ke tū mbe ke ηgimō te yi mōnmbe ndi ke soso ké.» ⁵⁰ E Yesus lēpe nye nye nde: «Kwanḡō, mōnō wō ma jū.» Mbam kō tikima temō ke lēpi te yi Yesus lēpima nye nye ké. E nye tōke nje kwā. ⁵¹ Ndana, ke ηgimō te yi nye bā ke nje ke duwe ké, ε botu be mesay bene nje sanḡwa ne nye lēpō nye nye nde, mōnō wene ma jū. ⁵² E nye nje diyē bo hawa te yi mōnōsike kandima wokuna jēwna yotu kete ké. E bo lēpe nye nye nde: «Lolna yotu sīy kwey ne yeso ke hawa wete.» ⁵³ E sanḡwe ne mōnō duwe nde, yo ke kiya ηgimō te yite yi Yesus lēpima nye nye nde: «Mōnō wō ma jū» ké. E nye tike temō ke yi Yesus, nye ne ηguru wene nē botu be tū dylene hēne. ⁵⁴ Meyekambiye yibate yi Yesus kelma ke Galile ké, yo yokō yi nye kelma ndana ke yokwā Yuda ké.

5

Yesus ke kelō nde, wete mō

jemti kēndi

¹ Ke kōḡte, ε yo be ne wete jesō Beyuden. E Yesus kwā kè Yerusalem. ² Yiḡa mbey

mōrōku nda nyangwe matō bā ke Yerusalem ke keki numey te yi besam dikima kwā kete nyiḡe nō ke moy dya ké. Bo dikima jeḡa nyangwe matō te ke numbu Hebere nde Betesda. Yo bā ne mēmbey womete yitan yi bōmō dikima kēndō ho wedya kete ké. ³ Budya botu bekōn bā metinēḡwe ke membey mēnōri. Yo bā ne botu be dībina misi nē botu be ndēmbil nē botu bete be mēbō ho be mekol man ma jeme be ne fēḡgelen baka. [Bo dikima dīyo womete yī ladye ηgimō te yi mōrōku kandē ne watinatē ké. ⁴ Keto wete jaki Njambiye dikima piye yaka ne mēḡgimō ke nyangwe matō yinōri nje wase mōrōku. Dete, bosa mumō te ε piye duku ke ηgimō te yi yo ndunḡwe watinatē ké, kōn mō te siyma, ko yo bēki kwalō kōn te nda.]

⁵ Wete mō jemti bā ke njokate womete me ke mēsew kamōtati jō yitan jō yitati yi nye balma ne kōn te ké. ⁶ Yesus bēḡma nye ke metinēḡwe, duwe sendi nde, mbam kō ma kwanḡdye budya mēsew ke tēri te yinōri. E nye nje diyē nye nde: «Wε ke kwadye nde, kōn yo sīy?» ⁷ E mō jemti yeḡsa nye nye nde: «Nyangwe mbam, mi kinē mō te ε ta bū mi pidye ke nyangwe matō ke ηgimō te yi mōrōku wate ké na. Ke ηgimō te yi mi ndi ke kē ké, wete mumō ma kandē piye ne mi.» ⁸ E Yesus lēpe nye nye nde: «Tema, bōḡḡō tan yo, kēndō.» ⁹ Ndana ndana, ε kōn siye, ε nye bū tan ne kandē kēndi. Yo bā yesō *Saba. ¹⁰ E Beyuden lēpe nye mbam te yi Yesus sidya kōn ne kō nde: «Muka, yo yesō Saba. Mēmbōḡa me Njambiye yeti ke nye wε dēti te yi bū tan yo kwā nō na.» ¹¹ E nye yeḡsa nye bo nde: «Mō te ε sidya kōn mbe kō lēpima nye mi nde: «Bōḡḡō tan yo, kēndō.» » ¹² E bo nje diyē nye nde:

«Yo mo te nda lepe nye we nde: «Bonjo tan yo, kendo?»¹³ Yasi wete, mbam ko ti duwe mo te e sidya kon ne ko na, yo nde, Yesus kwanma jise womete, keto ngil ba womete.

¹⁴ Diyo ke, e bene Yesus ke sangwa ke mbanjo Njambiyé. E Yesus lepe nye nye nde: «Benja, kon yo siyma. Ma we ti basidya kelo se beya yasi na, we me nje sangwa ne mebone kwa yike yi we sangwama no ké.»¹⁵ Ndana, e mbam kwa ke lepo nye bekum Beyuden nde, yo Yesus sidye kon ne. ¹⁶ Dete, e bo kande sanja Yesus ne melepi, keto a kelma mekele mete ke yeso *Saba. ¹⁷ Yasi wete, e Yesus yenja nye bo nde: «Sanmbe ndi ke kelo mesay kumo ke ngimo te yoko ndana. Mi sendi ke kelo mesay.»¹⁸ Ke bekum Beyuden ma woko dete ké, e bo ke mbombu yi sa menje hene te yi wo nye woko. Bo sanja menje mete ndana kwa yi mbombu, yeti ndi keto a ti jese yeso Saba na, yo keto a lepima sendi nde, Njambiyé gba sangwe wene, bene nye ndi wete.

Da ke nye Momo deti te yi kelo meyasi nda nye

¹⁹ E Yesus ke mbombu lepo nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Nge *Momo ti pa bene yasi ne Da na, a ti yaka kelo yasi nda yi nye kwadye ké na. Keto yasi te yi Da kele, yo ndi yite sendi yi Momo kele.»²⁰ Keto Da ke kwadye Momo. A ke tedye Momo meyasi hene te yi nye ne nguru wene kele ké. A ta ke mbombu tedye nye nyanawe mekele kwa yike, né gba wune ngbakima.²¹ Nda Da ke womiye bemun kelo nde, bo beki ne jon, dete Momo ke kelo sendi nde, mumo hene te yi nye kwadye nye nye jongwe, a ke nye nye yo. ²² Yo sendi nde, Da yeti ne say pesina josi mumo na. Yasi wete, a bonja mesay mete

hene nye Momo. ²³ Da kelma dete, né bomo hene lukse Momo nda yi bo lukse ne nye ké. Mo te e ti lukse Momo na, mo te yeti ke lukse sendi Da, mo te e tomma nye ko na. ²⁴ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mo te e woke yasi te yi mi lepe tiko temo ke yi Mo te e tomma mi ko, mo te ne jongwe te yi kpo ne kpo, a ti sangwa ne josi na. Yasi wete, a duwa ke son ke ke jongwe.

²⁵ «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Ngimo me ke wuta, yo ma si dya, ngimo te yi bemun ta woko ne men Momo Njambiyé. Botu bete be ta woko men ne baka ta ju. ²⁶ Keto nda Da njuku jongwe ké, dete a kelma sendi nde, Momo beki njuku jongwe. ²⁷ A nya sendi nye deti te yi jose bomo, keto nye *Momo mumo. ²⁸ Lepi te yi mi lepe ké ti kel nde, wune ngbakimangwe na, keto ngimo me ke wuta yi bomo hene be ke moy mebonson ndana baka ta woko men Momo mumo. ²⁹ Baka be kelma kimo mekele ke jongwe dyan baka ta womiye yi be ne jongwe te yi kpo ne kpo. Ma baka be kelma beya mekele ke jongwe dyan baka ta womiye sangwa ne josi. ³⁰ Mi ti yaka kelo mbe yanja nda yi mi kwadye ké na. Mi josa lepi bengwe yasi te yi mi woke ke numbu Da ké. Sendi, mi pesi lepi ne ngben, keto mi ti san, né mi kel yasi te yi mi kwadye ké na. Yasi wete, mi san, né mi kel yasi te yi Mo te e tomma mi ko kwadye ké.»

Meyasi yini te yi tedye deti Yesus ké

³¹ E Yesus ke mbombu lepo nde: «Ke gba mi ne nguru wombe lepe yasi te yi mi duwa ke kasi mbe, yite mumo ti yaka jaye nde, mi lepi gbakasi na. ³² Yo wete mumo dele ke lepo yasi te yi nye duwa ke kasi mbe. Mi duwa nde, yasi te yi nye lepe ke kasi mbe ké, gbakasi. ³³ Gba wune tomma bomo kenje

ke yi Jan, e nye lepe gbakasi. ³⁴ Yasi wete ke yembe, yo yeti ke diye nde, wete mumo pan lepo yija yanja te yi nye duwa ke kasi mbe na. Ndi nde, yasi te yi mi lepima ke, mi lepi, ne wune be ne jongwe. ³⁵ Jan diyma nda lambo te yi ju nye mejasi ke. E gba wune be ne nyanjwe mesosa yaka mono ngimo ke moy mejasi mene.

³⁶ «Yasi wete, mi mbe ne yasi te yi ke tedye mi nye bomo kwa yi Jan tedya ke. Yasi te yi tedye yo ke, yo mekele mete yi Da nya mi nde, mi tonjukwe ke. Gba mekele mete yi mi kele ke ke tedye gbate nde, yo Da tome mi.

³⁷ «Da, Mo te e tomma mi ko lepima gbakasi ke kasi mbe ne nguru wene. Ko wune ti woke men ne wete yeso ho bene mbombu ne na. ³⁸ Ma wune yeti ke bakidye melapi mene ke moy metemo mun na. Keto wune yeti ke tiko yun temo ne mo te yi nye tomma ko na.

³⁹ «Wune namba mekana me Njambiyi, keto wune ke tiko temo nde, wune ta dolo nje jongwe te yi kpo ne kpo ke moyte. Yo gbate nde, mekana mete ke lepo gbakasi ke kasi mbe. ⁴⁰ Ko beko dete, wune yeti ke kwadye benjwe mi, ne wune be ne jongwe na. ⁴¹ Mi yeti ke sa nde, bomo liksa mi na. ⁴² Ndi nde, mi duwa wune kande nyinjo to kumo nyey kol. Wune yeti ke kwadye Njambiyi ke moy metemo mun na. ⁴³ Mi nja mbe ne dino Sanjmbi nde, yo nye tome mi, ko wune yeti ke jaye mi na. Ma nje wete mumo nje ne gba dino te wene ne nguru wene nje lepo meyasi nye wune ke, wune ta jaye nye. ⁴⁴ Nda yi wune kwadye ndi nde, yoko liksa jakoso kine sa nde, Njambiyi nyepo liksa wune ke, 'wune ta tiko temo ne mi nan? ⁴⁵ Wune ti taka nde, mi ta peso lepi nye ke numbu yun ke mbombu

Da na. Mo te e ta kelo dete ko, yo ndi Moyisi nyepo, nye yi wune be ne dibina temo ne nye ko. ⁴⁶ Keto wune ma tiki temo gbate ne Moyisi, ma wune ta tiko sendi temo ne mi, keto a ketima meyasi ke kasi mbe. ⁴⁷ Ma nje wune ti tike temo ke meyasi mete yi Moyisi ketima ke, wune ma nje tiko temo ke melapi mete yi mi lepe ke ne nje te yin?»

6

Yesus ke nye bomo tomay

yitan medye

(Mt 14; Mk 6; Lk 9)

¹ Ke konte, e Yesus kwa ke ke nginje nyanjwe mato te yi bo jeba nde Mato te yi Galile ho nde Mato te yi Tiberiyad ko. ² E nyanjwe ngil bomo benjwe nye, keto bo dikima bene meyekambiyi mete yi nye dikima kelo ke yotu botu be kon ke. ³ E Yesus bendi keki kwa diyo metidyne bene bejeki bene. ⁴ Jeso *Paska Beyuden ba ke wuta.

⁵ Ke Yesus ma kanje misi benje nde, nyanjwe ngil ke nje ke yene ke, e nye lepe nye Filip nde: «He ta bomo ba medye we, ne bomo te baka dye?» ⁶ Yesus lepi yinori, na pa woku ne yasi te yi Filip ta yensa ke. Keto nye ne nguru wene ma duwe yasi te yi nye ta kelo ke. ⁷ E Filip yensa nye nye nde: «Ko moni te yi yakama gbo mo mesay ke meyeso gomay yiba ti yaka bomo medye yi yaka nde, mumo hene beki ne moni mbulma yasi te yi dye na.» ⁸ E wete jeki Yesus nde Andere te man ne Simon Piyer lepe nye nye nde: ⁹ «Wete moni mbam waka ne memampa yitan bu benjanjo yiba. Ma yite yakama kelo nje ke nyanjwe ngil te yike?» ¹⁰ E Yesus lepe nde: «Wune lepi nye bomo nde, bo diyi metidyne.» Poku te yi womete ba tande membunjo. E bomo diye metidyne. Bembam

ne bembam kumma nda bomo tomay yitan. ¹¹ Ndana, ε Yesus bu memampa. Ke nye ma si nye Njambiyε wosoko kε, ε nye bu yo kabɔ nye botu bete be bɔ womete baka, ε nye kele sendi dete ne benjanjo. Mumɔ hene bonma nda yi nye kwadya kε. ¹² Ke bomo ma si dyena dito kε, ε Yesus lepe nye bejεke bene nde: «Wune siki wesidyε mebukwe mete, ma yana nje sambiyε ne gbelate.» ¹³ Ke memampa menori yitan yi bomo dya kε, bo nja wesidyε mebukwe mete tonje memako kamo jo yiba.

¹⁴ Ke bomo ma beje meyekambiyε mete yite yi Yesus kelma kε, ε bo diki lepo nde: «Mbam ko gbate mo punja melɛpi me Njambiyε ε bɔ nde, a ta nje ke to meneti ko.» ¹⁵ Ke Yesus ma duwe nde, bomo ke kwadye nje bu nye kε tembidyε kumande ne deti kε, ε nye yokwe ne koko kε ke to keki ndi nye nyepo.

*Yesus ke kendo ke to duku
(Mt 14; Mk 6)*

¹⁶ Ke bekoko ma dya kε, ε bejεke be Yesus seliyε kε ke gon nyanɔwe matɔ. ¹⁷ ε bo bende wete landi yi sabiyε nɔ kε nɔ pulo Kapernawum. Yinori tu ma kelo. Sendi, Yesus ti pa yokwe nje dolo bo na. ¹⁸ Nyanɔwe pupo bɔ ke kwɔ, ε mekumbo kele ke duku budyate. ¹⁹ Bo dukuma landi kendo kumo nda kilometa yitan ne yitan jo wete. Bo beja Yesus ke kendo ke to duku kε nɔ pulo landi. ε bo gwe wɔ budyate. ²⁰ Yasi wete, ε nye lepe nye bo nde: «Yo mi, wune ti gwaki wɔ na.» ²¹ Ndana, ε bo be ne mesosa yi nyinje nye ke landi, yaka ne landi ke teme ke mbey te yi bo kwadya kε kete kε.

Yesus kpasamampa te yi nye

mumo jongwe

²² Misi pupε ngil botu bete be tikama ke nginje duku baka

nja take duwe nde, landi bɔ ndi wete kwey mate. Bo duwa sendi nde, Yesus ti nyinje landi bene bejεke bene na. Yo nde, bejεke kwanma ndi bo bepo. ²³ Yasi wete, ndana yija melandi nja dya wule ke Tiberiyad ke keki mbey te yi bo ma dyaki mampa, yite Kumande Yesus panma pa nye Njambiyε wosoko kε. ²⁴ Ke ngil ma beje nde, ko Yesus ko bejεke bene ti be womete kε, ε bo bende melandi menori kwɔ kε ke Kapernawum kε sɔ nye mate. ²⁵ Ke bo ma dolo nye mate ke nginje duku kε, ε bo lepe nye nye nde: «Yekele, ɔ njaki ba wonga ndenen?» ²⁶ ε Yesus yensa nye bo nde: «Yo gba gbakasi yi mi lepe nye wune kε: Wune ti san mi, keto meyekambiyε mete yi wune bejama kε na. Yasi wete, wune san mi, keto wune dya mampa dito. ²⁷ Wune ti kel mesay keto medye mete yi ta beyo gwe ne ngbot kε na. Yasi wete, wune kel mesay keto medye mete yi ta diyo kelo nde, wune beki ne jongwe te yi kpo ne kpo. Medye mete, yo *Momo mumo ta nye wune yo, keto yo ndi gba nye yi Njambiyε tokuma.» ²⁸ Ndana, ε bo nje diyε nye nde: «Yo yasi te nda yi wuse yakanɔwe kelo, ne wuse kel mekele mete yi Njambiyε kwadye kε?» ²⁹ ε nye yensa nye bo nde: «Yasi te yi Njambiyε kwadye nde, wune kel kε, yo nde, wune tiki temo ke yi mo te yi nye tomma ko.» ³⁰ ε bo nje lepo nye nye nde: «Kwalo meyekambiyε te nda yi we kele yi wuse ta beje tiko ne temo ke yo kε? Yo mesay te nda we kele kε? ³¹ Besanmbambo busu dya *man ke kongor nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «A nya bo medye mete yi wule ke dyobo kε nde, bo dyaki.» ³² ε Yesus lepe nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune kε:

Moyisi ti nye wune medye mete yi wule ke dyobo ke na. Yasi wete, yo Saɲmbe ke nye wune gba medye mete yi wule ke dyobo ke. ³³ Keto medye mete yi Njambiye nye ke, yo yoko e piye wule dyobo nje nye botu be meneti maka jonɲwe te yi kpo ne kpo ko.» ³⁴ E bo nje lepo nye nye nde: «Nyangwe mbam, nyeko wuse medye mete yite metu hene.» ³⁵ «Mi mbe medye mete yi nye mumo jonɲwe. Mo te e nje ke yembe, mo te ti gwe nja wete yeso na. Sendi, yoko e tike temo ne mi, mo te ti gwe yesidye wete yeso na. ³⁶ Yasi wete, mi ma lepo nye wune, ma ko beko nde, wune beɲma mi, wune yeti ke tiko temo ne mi na. ³⁷ Bomo hene be Da nye mi, bo ta nje ke yembe. Ko mi ti seɲe mo te e nje ke yembe ko na, ³⁸ keto mi ti pikwe wule dyobo, ne mi nje kel yasi te yi mi kwadye ke na. Yasi wete, mi njaki nje kelo yasi te yi Mo te e tomma mi ko kwadye ke. ³⁹ Yo nde, Mo te e tomma mi njese ko kwadyikwe nde, ke njoka bomo hene te yi nye nya mi baka, mi ti dimbidya mumo wete ne wete na. Yasi wete, mi womkwe bo hene ke njena yeso siyna mboko. ⁴⁰ Keto yasi te yi Saɲmbe kwadye ke, yo nde, mumo hene e kaɲe misi beɲe ne mi Monɔ tiko temo ne mi, mo te beki ne jonɲwe te yi kpo ne kpo. Ma mi ta womiye mbe nye ke njena yeso siyna mboko.»

⁴¹ Dete, e Beyuden nyingila ne nye, keto a lepima nde: «Mi mbe medye mete yi piya wule dyobo.» ⁴² E bo fiki lepo nde: «Yoko yeti gba Yesus te monɔ Yosep na? Wuse yeti ke duwe saɲɲwe bene nyangwe na? Ma nge ba yi nye nje lepo nde, a pikwe wule dyobo nje no ke?» ⁴³ E Yesus nje yeɲsa nye bo nde: «Wune fiki menyingila. ⁴⁴ Mumo ti yaka nje ke yembe kine nde, Da, Mo te e

tomma mi ko dula nye na. Ma mi ta womiye mbe mo te ke njena yeso siyna mboko. ⁴⁵ Yo ketinate ke mekana me botu be punja malepi me Njambiye nde: «Njambiye ta tedye bo hene meyasi.» Mumo hene e leɲgwa meto ke yasi te yi Da lepima bakidye yo, mo te ke nje ke yembe. ⁴⁶ Yeti nde, wete mumo beɲma Da wete yeso na, soɲe ndi yoko e wulma pe yi Njambiye nje no ko. Yo ndi nye beɲma Da. ⁴⁷ Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Mo te e tike temo ne mi, mo te ne jonɲwe te yi kpo ne kpo. ⁴⁸ Mi mbe medye mete yi nye mumo jonɲwe. ⁴⁹ Besaɲmbambo bun dya *man ke kongor. Ko beko dete, bo gwa. ⁵⁰ Medye mete yi piya wule dyobo ke kel nde, mo te e dye yo, a ti gwe na. ⁵¹ Mi mbe medye mete yi kele nde, mumo beki ne jonɲwe yi piya wule dyobo ke. Nge mumo dye medye mete, a ta be ne jonɲwe kpo ne kpo. Yo nde, medye mete yi mi ta nye nye ke, yo membundo membe. Mi ta nye yo, ne botu be meneti maka be ne jonɲwe.»

⁵² Dete, e Beyuden kande nyena meso tande yan lepo nde: «Mbam ko yakama nye wuse membundo mene nde, wuse dyaki ne nje te yin?» ⁵³ E Yesus nje lepo nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Nge wune ti dye membundo me *Monɔ mumo, hobiye sendi mekiyo mene na, wune yeti ne jonɲwe ke yotu yun na. ⁵⁴ Mo te e dye membundo membe, hobiye sendi mekiyo membe, mo te ne jonɲwe te yi kpo ne kpo. Mi ta womiye nye ke njena yeso siyna mboko. ⁵⁵ Yo nde, membundo membe gbate kpassa medye. Mekiyɔ membe sendi gbate kpassa yasi te yi sidye yesidye. ⁵⁶ Mo te e dye membundo membe, hobiye sendi mekiyo membe, mo te ke temo

mbe, mi sendi ke temo ne. ⁵⁷ Da te e kele nde, mumo beki ne jongwe ko tomma mi. Mi jonnangwe jakime nye. Dete sendi, mo te e dye mi, mo te ta jonna sendi jakime mi. ⁵⁸ Medye mete yi piya wule dfofo ke, yori. Yo yeti nda *man te yi besanmbambo bun dya, ko beko dete, e bo de ndi gwe ke na. Yasi wete, mo te e ta dye medye te yike ko ta diyoo kpo ne kpo.» ⁵⁹ Yesus lepi melepi maka ke ngimo te yi nye ba ke tedye bomo melepi me Njambiyee ke mbanjo mewesidya me Beyuden ke Kapernawum ke.

Yesus lepi melepi mete yi nye

bomo jongwe

⁶⁰ Ke bo ma si wokoo melepi mete yi nye lepima ke, e bana bejeko bene budyate lepe ke konje nde: «Lepi te yike ne dito budyate. Nda yakama biye to te ko?» ⁶¹ Yesus duwa ke moy temo ne nde, bejeko bene ke nyingila keto lepi te yi nye lepima ke. E nye lepe nye bo nde: «Lepi ke ke njangwe wune? ⁶² Ma yo ta nje be ba nan, nge wune beje *Moo mumo ke bendoo yokwe ke ke mbey te yi nye panma diyoo kete ke? ⁶³ Yo Kimoo Sisin nye mumo jongwe. Membundo yeti ne deti te yi kelo yinja kimoo yasi na. Melepi mete yi mi lepima mbe nye wune ke, yo melepi mete yi nye mumo Sisin Njambiyee, nye sendi nye jongwe. ⁶⁴ Yasi wete, bana waka ke njoka yun yeti ke tiko temo ne mi na.» Yesus lepi dete, keto a ma duwe botu bete be ti tike temo ne nye baka njombu yana, duwe sendi mo te e ta dyanngwe nye ko. ⁶⁵ E nye ke mbombu lepo nde: «Yori yi mi lepima nye wune nde, mumo ti yaka nje ke yembe, nge Da ti nye nye deti na.»

⁶⁶ Kande ke ngimo te yite e bana bejeko bene budyate duwe

ke njon ne kine kendo se bene bo na. ⁶⁷ E Yesus nje diyoo lepo nye bejeko te bari kamo jo yiba nde: «Wune sendi, wune ke kwadye kwa?» ⁶⁸ E Simon Piyer yensa nye nye nde: «Nyangwe Kumande, he ta nje kwa ke pe yi nda? Yo we be ne melepi mete yi nye mumo jongwe te yi kpo ne kpo. ⁶⁹ Ma wuse ke tiko su temo ke yo, duwe sendi nde, we pupuna mo te yi Njambiyee tokuma njese.» ⁷⁰ E Yesus yensa nye bo nde: «Wune baka kamo jo yiba, yeti gba mi toke wune na? Ma wete mumo ke njoka yun ne *Satan.» ⁷¹ Yasi yinori, a lepi ne Yudas te moo Simon Iskariyot, keto yo gba nye mo te e ta dyanngwe nye ko. A ba ke njoka bejeko kamo jo yiba.

7

Beman be Yesus yeti ke tiko temo

ne nye na

¹ Ke kon meyasi menori e Yesus kwa ke medya ne medya ke Galile. A ti kwadye ke ke medya mete yi Yuda na, keto bekum Beyuden dikima sa nje te yi wo nye. ² Yinori jeso Beyuden yi bo dikima sumo mebala ya kete ke ba ke wuta. ³ E beman ne Yesus lepe nye nye nde: «We ti diy se waka na, kwanoo ke ke Yuda, ne bejeko bo beje sendi nyangwe mekele mete yi we kele ke. ⁴ Keto nge mumo kwadye nde, bomoo dukwe nye, a ti kel yasi sodyate na. Ma nda we ke kelo nyangwe mekele dete ke, punjukwe yotu yo ne nguru wo ke misi me bomoo.» ⁵ Ko beman ne Yesus sendi ti be ke tiko temo ne nye na. ⁶ E nye nje lepo nye bo nde: «Ngimo te yembe ti pa dya na. Yasi wete ke yun, ngimo hene kimote. ⁷ Botu be meneti maka ti yaka beno wune na. Yasi wete, bo ben mi, keto mi ke beje mekele man lepo nde,

yo beyate. ⁸ Wune kwān yun kè jeso te. Ke be mi, mi yeti ke kè mbe na, keto ngimɔ te yembe ti pa yaka na.» ⁹ Ke nye ma si lepɔ dete nye bo ké, ε nye kwā dīyɔ ndi ke Galile.

Metandɔ ke njoka Yesus

bene Beyuden

¹⁰ Ndana, ke beman ma si kwā kè jeso ké, ε nye teme mbombila kwā kè sendi mate kine punje yotu na. ¹¹ Bekum Beyuden dikima sà nye ke jeso lepɔ nde: «A we?» ¹² Bomo dikima lepɔ kasi ne budyate ne hihihī ke njoka ngil. Baŋa dikima lepɔ nde: «Mbam te kimo mumɔ!» Baŋa nde: «Ja, a ke sebile bomɔ kenje ke beya nje.» ¹³ Yasi wete, ko mumɔ wete ne wete ti be ke lepɔ kasi ne ne gbas gbas ke misi me bomɔ na, keto bo dikima kamba bekum Beyuden.

¹⁴ Ndana, ke metu me jeso ma kumɔ ke bembe ké, ε Yesus kwā kè ke mbanjo Njambiyε kandε tedya bomɔ melepi me Njambiyε.

¹⁵ E Beyuden ngbakima lepɔ nde: «Mbam kɔ ti kele yiŋa nyangwe sukul na. Ma a njáki nje be ne duwā mekana mete yike wule nɔ we?» ¹⁶ E Yesus nje yeŋsa nye bo nde: «Yasi te yi mi tedye ké ti wúla ke dyanɔ dyembe ne nguru wombe na, yasi wete, yo wúla ke yi Njambiyε, nye Mɔ te ε tomma mi kɔ. ¹⁷ Nge mumɔ jaye nde, a ta kelɔ yasi te yi Njambiyε kwadyε, mɔ te ta duwe, ho yasi te yi mi tedye ké wúla ke yi Njambiyε, ho yo wúla ke dyanɔ dyembe.»

¹⁸ Mɔ te ε lepε yasi te yi wule ke dyanɔ dyene kɔ sán nde, bomɔ lúksa nye. Yasi wete, yoko ε kele yasi sà nde, bomɔ lúksa mɔ te ε tomma nye kɔ ke lepɔ gbasasi. Sendi, a yeti mɔ kɔtu mekele na.

¹⁹ Mɔyisi ti nye wune mɔmbɔŋga me Njambiyε na? Ma ko mumɔ wete ne wete ke njoka yun yeti ke

jonna beŋgwe mɔmbɔŋga mete na. Keto nge yi wune sà nje te, né wune wo mi ké?» ²⁰ E botu bete be bā womete ne ngil te baka yeŋsa nde: «We ne beya sisiŋ ke yotu. Mɔ te nda ke sà nje te yi wo we kɔ?» ²¹ E Yesus yeŋsa nye bo nde: «Mi kelma ndi nyangwe mekele wete, ma wune hene ke ngbakima. ²² Mɔyisi nya wune mɔmbɔŋga nde, wune pési bonɔ bembam hene. Yasi yinori ti kánda ke yi Mɔyisi na, yo wúla ne besanmbambo bete. Yo keto mɔmbɔŋga te yite yi Mɔyisi nya ké, ko ke yeso *Saba wune ke pesɔ bonɔ bembam. ²³ Wune ke pesɔ bonɔ bembam ko ke yeso Saba, kamba wune me nje jɔsidye mɔmbɔŋga te yi Mɔyisi nya ké. Nge wune kele dete, keto nge yi wune nje wokɔ ngambi ne mi, keto mi sidya kɔn ndingele mumɔ ke yeso Saba ké? ²⁴ Wune ti pesi josi beŋgwe mberi misi me mumɔ na, yasi wete, wune pési josi ne ngben.»

²⁵ E baŋa bomɔ be Yerusalem dikɔ lepɔ nde: «Yeti mbam kɔ yi bomɔ sà nje te yi wo nye kɔ na? ²⁶ Ne bēŋa ndi, a ke lepina ke misi me bomɔ ne gbas gbas, kɔ dete, ho yeti ke lepɔ yaŋa nye nye na. Yite nde, bekum ma duwe gbate nde, nye *Krist? ²⁷ Yasi wete, ke mbam te yoko, wuse duwā su mbey te yi nye wulma kete nje nɔ ké. Ndi nde, kome Krist ta nje ké, ko mumɔ tí duwe mbey te yi nye wulma kete nje nɔ ké na.»

²⁸ Yesus bā ke tedye bomɔ melepi me Njambiyε ke mbanjo Njambiyε. E nye lepε ne men ke kwey nde: «Wune lépi gba nde, wune duwā mi, duwe sendi mbey te yi mi wulma kete nje nɔ ké? Ndi nde, mi ti njáki ne deti te yembe na. Mɔ te ε tomma mi kɔ, nye mɔ te yi bomɔ yákanŋwe tikɔ temo ne nye, ma wune yeti

ke duwe nye na. ²⁹ Ndi mi ke duwe mbe nye, keto mi wula pe yene nje no. Yo nye tome mi.» ³⁰ E bo sa nje te yi biye nye, ko beko dete, mumo wete ne wete ti kenje bo kpoke ne nye na, keto ngimo ne ti pa dya na. ³¹ Bomo budyate ke njoka ngil tikima temo ke yene. E bo diki lepo nde: «Kome *Krist ta nje ke, a ta kelo ka meyekambiyé kwá yike yi mbam ko kelma ké?» ³² *Befarisé wokuma meyasi menori yi bomo dikima nyingila ke njoka ngil ke kasi Yesus ké. E bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyé nê Befarisé tome botu be bakidya mbanjo Njambiyé, né bo kè biy nye.

³³ E Yesus lepe nde: «Mi ndi ne mono ngimo te yi kwan dye sine wune, ke konte, mi má yokwe kè pe yi Mo te e tomma mi ko. ³⁴ Wune ta sa mi, ko wune ti dolo mi na. Sendi, wune ti kumo yun ke mbey te yi mi ta diyó mbe kete na.» ³⁵ E Beyuden nje lepo tande yan nde: «Yite nde, a ta kè ba we yi wuse ta diyó kine dolo nye ké? 'Yite nde, a ta kè ke yi Beyuden bete yi bo wanjima bo be diyé ke njoka Begrek baka? 'A ta kè mate kè tedye Begrek melepi me Njambiyé?» ³⁶ Yina nde: «*«Wune ta sa mi, ko wune ti dolo mi na,» sendi, «wune ti kumo ke mbey te yi mi diyé mbe kete na,» a kwádyikwe lepo komete nde nje?»*

³⁷ Yeso siyna jeso ba nyangwe yeso jeso kwá bosa meyeso mete yiri hene. Yeso te e Yesus teme lepo ne men ke kwey nde: «Mo te e gwe yesidye, a njáki ke yembe nje hobiye yasi te yi ta sidye yesidye ne ké. ³⁸ Mekana me Njambiyé ke lepo nde: «Mo te e tike temo ne mi, nyangwe meduku mete yi nye jon gwe ta sokula wule ke moy ne.» »

³⁹ Yinori Yesus lépi ne kasi Kimo Sisin te yi botu bete be tike temo ne nye ta be no ké. Yo nde, ke ngimo te yite Njambiyé ti pa njese Kimo Sisin na, keto a ti pa yokidye Yesus kenje dyobo ke mbey meluksa mene na.

Bekum Beyuden yeti ke jaye nde,

Yesus nye Krist na

⁴⁰ Ke bana botu bete be ba ke njoka ngil baka ma woko melepi mete ké, e bo lepe nde: «Mbam ko gbate mo punja melepi me Njambiyé te yi bo dikima lepo no ko.»

⁴¹ Bana dikima lepo nde: «Yoko gba *Krist.» Bana nde: «'Yo Krist ta wule Galile nje no? ⁴² 'Mekana me Njambiyé ti lépi nde, Krist ta wule ke kando kumande Davit ke dya Betlehem kome Davit dikima diyó ké na?» ⁴³ E ngil baka ke bembe keto Yesus. ⁴⁴ Bana diyma kè biye nye. Yasi wete, ko mumo wete ne wete ti kpoke nye na. ⁴⁵ Ndana, e botu be bakidya mbanjo Njambiyé yokwe kè dolo bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyé nê Befarisé. E bo diyé botu be bakidya mbanjo Njambiyé nde: «Ige kele yi wune ti nje ne nye ké?» ⁴⁶ E bo yensa nde: «Ko mumo wete ne wete yeti ke duwe lepi nda mbam te na.» ⁴⁷ E Befarisé nje yensa nde: «'Yite nde, wune sendi, wune jayma nde, a sébila wune? ⁴⁸ 'Wune wokuma wete yeso nde, wete kum wusu ho Befarisé tikima temo ne nye nde?» ⁴⁹ E bo kè mbombu lepo nde: «Ndi nde, gba botu baka yeti ke duwe membonga me Njambiyé na. Njambiyé ma kita ne bo.» ⁵⁰ Wete mbam nde Nikodem e ka kè beje Yesus wete dyobo ne tu ko ba ke njoka Befarisé. E nye lepe nye bo nde: ⁵¹ «'Yite nde, membonga musu lépi nde, bo tédya mumo mebone kine pa

woko men mo te yi duwe ne mejoso mete yi nye kelma ké na?»⁵² E bo lepe nye nye nde: «Ma yite nde, we sendi, we mo Galile? Nembra kimote, we ta beɲe nde, ko wete mo punja melepi me Njambiyé tì wule wete yeso ke Galile na.» [⁵³ Ke kɔɲte, e mumo hene toke nje duwe kè tɔ dyene.

8

Kasi nya te e kelma wanja ko

¹ E Yesus kwà ne kè ke *Keki meoliviye. ² Bemenmene sut, e nye yɔkwè kè sendi ke mbanjo Njambiyé. E ngil bomɔ hene kè ke yene. E nye kwà ñiyɔ metidyé kande tedya bomɔ melepi me Njambiyé. ³ Ndana, e botu be ketina meyasi nè Befarisɛ bɔ wete nya te yi bo dolma nye ke kelo wanja ko kè nɔ ke yi Yesus. E bo bɔ nye tembidye ke mbombu bomɔ kwà lepo nye Yesus nde: ⁴ «Yekele, wuse dongidya nya ko ke gba kelna wanja. ⁵ Ke membonɔga mete yi Moyisi ketima ké, a pesima nde, wuse lɔɲ njel nyari nda yoko ne metari wo. Ma ke yo, we lépi yo ne nge?» ⁶ Bo lépi yinɔri yí lebiye ne nye, né bo lépi nde, a lepinama beyate. Yasi wete, e Yesus butuma ketina ke ngbutu ne nyey bo. ⁷ Nda yi bo kà ndi mbombu yí diyé nye mediyan ké, e nye teme lepo nye bo nde: «Mo te e duwà ke njoka yun nde, a tì pa kelo yinɔ beya yasi wete yeso ko kánda bete tari lɔ ne nya ko.» ⁸ Ke kɔɲte, e nye butuma sendi ne kɔko ketina ke ngbutu. ⁹ Ke bo ma woko dete ké, e bo punde wete wete kwà kande ne betomba bete kè nɔ. E Yesus tika nyepo bene nyari ke mbombu wene. ¹⁰ Ndana, e Yesus teme lepo nye nyari nde: «Nyari, botu bete be lepinama ne we baka me we? Ko mumo wete ne wete tì tedye we mebone na?» ¹¹ E nye yeɲsa

nde: «Ko na, nyanɔwe mbam.» E Yesus lepe nye nye nde: «Mi sendi, mi yeti ke tedye we mebone na. Kwangɔ, yasi wete, we tì basidya kelo se beya yasi na.»]

Yesus nde, nye mejasi

¹² E Yesus nje basidye lepina nye ngil bomɔ lepo nde: «Mi mbe mejasi mete yi paniye puyé nye botu be meneti maka. Mo te e beɲɔwe mi, mo te tì kendo ke moy yitil na, yasi wete, a ta be ne mejasi mete yi tedye mumo nda yi nye yákanɔwe jonna nɔ ké.» ¹³ E *Befarisɛ lepe nye nye nde: «We ke lepo yasi te yi we duwà ke kasi yo ké ne nguru wo. Nge be dete, yasi te yi we lepe ké gba ja.» ¹⁴ E nye yeɲsa nye bo nde: «Ko gba mi lépi yasi te yi mi duwà ke kasi mbe ne nguru wombe, yasi te yi mi lepe ké, gbakasi, keto mi duwà mbey te yi mi wulma kete nè mbey te yi mi ke kete ké. Yasi wete, wune yeti ke duwe yun mbey te yi mi wulma kete nè mbey te yi mi kè kete ké na. ¹⁵ Wune pési yun josi ne nje te yi bomɔ. Yasi wete, mi yeti ke peso mbe josi wete mumo na. ¹⁶ Nge be nde, gba mi pési josi, pesina josi mbe ke nje, keto mi yeti nyepo na, mi sine Da, Mo te e tomma mi ko. ¹⁷ Yo yeti ketinate ke gba mekana me membonɔga mun nde, nge bomɔ yiba nje lepo ndi kiya yasi ke yasi te yi bo beɲma nè yi bo wokuma ké, lépi te gbakasi na? ¹⁸ Gba mi ne nguru wombe ke lepo yasi te yi mi duwà ke kasi mbe. Sendi, Da, Mo te e tomma mi ko ke lepo yasi te yi nye duwà ke kasi mbe ké.» ¹⁹ E bo nje diyé nye nde: «Sɔɲɔwe we?» E nye yeɲsa nde: «Ko mi ko Saɲmbe, wune yeti ke duwe mbanja na. Wune má dukwe mi gbate, ma wune duwà sendi Saɲmbe.» ²⁰ A lépi meyasi menɔri ke mbanjo Njambiyé ke ngimo te yi nye bɔ ke tedye bomɔ

mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɛ mbɛy tɛ yi bɔmɔ diki nyɛ mɛyasi nɛ sadaka nyɛ Njambiyɛ kɛ. Ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ ti nyɛ bɔ kɛ yotu nɛ na, kɛto ŋgimɔ nɛ ti pa dya na.

²¹ Ɛ nyɛ nje lɛpɔ sendi nyɛ bɔ nde: «Mi kɛ kwɔ mbe, wunɛ ta sɔ mi, wunɛ ta gwe ndi kɛ mɔy mɛbeyɔ mun. Kɛ mbɛy tɛ yi mi kɛ mbe ketɛ kɛ, wunɛ ti yaka kɛ yun matɛ na.» ²² Ɛ Beyudɛn diki lɛpɔ tandɛ yan nde: «Yiɲa nde: «Kɛ mbɛy tɛ yi mi kɛ mbe ketɛ kɛ, wunɛ ti yaka kɛ yun matɛ na,» 'yitɛ nde, a ta wo yotu nɛ nɛ ŋguru wɛnɛ?» ²³ Ɛ Yesus yɛɲsa nyɛ bɔ nde: «Wunɛ wɔla yun kɛ mɛnɛti waka, ma mi mbe mɔ kwey. Wunɛ botu bɛ mɛnɛti maka, mi yeti mbe mɔ mɛnɛti maka na. ²⁴ Yori yi mi lɛpima nyɛ wunɛ nde, wunɛ ta gwe ndi kɛ mɔy mɛbeyɔ mun kɛ. Kɛto ŋgɛ wunɛ ti tɛkɛ temɔ nde, yo gba mi mɔ tɛ yi mi lɛpɛ nɔ ko na, wunɛ ta gwe ndi kɛ mɔy mɛbeyɔ mun.» ²⁵ Ɛ bɔ nje diyɛ nyɛ nde: «Wɛ yɔ ba nda?» Ɛ Yesus yɛɲsa nyɛ bɔ nde: «Ma mi lɛpi sendi nde ŋgɛ, 'yo yeti yasi tɛ yi mi diki lɛpɔ nyɛ wunɛ matu hɛnɛ kɛ na? ²⁶ Mi nɛ bɔdya mɛyasi matɛ yi mi yakama lɛpɔ kɛ kasi yun, pɛsɔ sendi mɛlɛpi matɛ yi bɛɲɛ wunɛ. Yasi wɛtɛ, Mɔ tɛ ɛ tomma mi njɛsɛ kɔ, yo Mɔ tɛ ɛ lɛpɛ ndi gbakasi. Mɛyasi matɛ yi mi wokuma kɛ numbu nɛ kɛ, yo ndi yitɛ yi mi lɛpɛ mbe nyɛ botu bɛ mɛnɛti maka.» ²⁷ Bɔmɔ ti bɛ kɛ duwɛ nde, a lɛpi kasi Da nyɛ bɔ na. ²⁸ Dɛtɛ, ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bɔ nde: «Komɛ wunɛ ta si ŋgba *Mɔnɔ mumɔ kɛ jɛti tembidyɛ kɛ kwey kɛ, yo komɛtɛ yi wunɛ ta nje duwɛ sendi nde, yo gba mi mɔ tɛ yi mi lɛpɛ nɔ kɔ. Wunɛ mɔ nje duwɛ yɛy nde, mi ti kɛl yanɔ nɛ dyanɔ tɛ yɛmbɛ na, yasi wɛtɛ, mi lɛpi mɛyasi matɛ yi Da tɛdya mi

kɛ. ²⁹ Mi sinɛ mɔ tɛ ɛ njɛsa mi kɔ. A ti tɛkɛ mi nyɛpɔ na, kɛto mi kɛ kelɔ yasi tɛ yi nyɛ nyɛ mɛsɔsa kɛ matu hɛnɛ.» ³⁰ Kɛ Yesus ma lɛpɔ dɛtɛ kɛ, ɛ bɔmɔ bɔdya tɛkɛ temɔ nɛ nyɛ.

³¹ Ndana, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ Beyudɛn bɛtɛ bɛ tikima temɔ nɛ nyɛ baka nde: «Ŋgɛ wunɛ kɛ mbɔmbu tɛkɛ temɔ kɛ mɛlɛpi mɛmbɛ matu hɛnɛ, yitɛ wunɛ gba bɛjɛkɛ bɛmbɛ. ³² Dɛtɛ, wunɛ ta duwɛ lɛpi tɛ yi lɛpɛ gbakasi. Lɛpi tɛ mɔ kelɔ nde, wunɛ dɔkwe kɛ diyɔ bala.» ³³ Ɛ bɔ yɛɲsa nyɛ nyɛ nde: «Wusɛ bɛnday bɛ Abaraham, ko wusɛ ti pa diyɔ bala mumɔ wɛtɛ yɛsɔ na. Kɛto nan yi wɛnɛ nje lɛpɔ nde, wusɛ ta duwɛ kɛ gba diyɔ bala nje diyɔ nɛ yotu su nɛ ŋguru wusu kɛ?» ³⁴ Ɛ nyɛ yɛɲsa nyɛ bɔ nde: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Mumɔ hɛnɛ ɛ jɔɲna kɛ mɛbeyɔ, nyɛ bala mɛbeyɔ. ³⁵ Yo nde, bala ti diy kpo nɛ kpo kɛ mɔy kandɔ na, yasi wɛtɛ, yo mɔnɔ kandɔ diyɛ kpo nɛ kpo kɛ mɔy kandɔ. ³⁶ Ŋgɛ bɛ nde, mi *Mɔnɔ mumɔ sɔɲa wunɛ kɛ diyɔ bala, yitɛ wunɛ ta duwɛ gbate kɛ diyɔ bala nje diyɔ nɛ yotu yun nɛ ŋguru wun. ³⁷ Mi duwɔ nde, wunɛ bɛnday bɛ Abaraham, ko bɛkɔ dɛtɛ, wunɛ kɛ sɔ nje tɛ yi wo mi, kɛto mɛlɛpi mɛmbɛ yeti kɛ nyiɲɛ kɛ mɔy matemɔ mun na. ³⁸ Mi lɛpi mbe yasi tɛ yi mi bɛɲma kɛ yi Saɲmbɛ kɛ. Wunɛ kɛl ndi sendi yun mɛyasi matɛ yi wunɛ wokuma nɛ saɲgwɛ tɛ wun kɛ.» ³⁹ Ɛ bɔ yɛɲsa lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Abaraham saɲmbambo wusu.» Ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bɔ nde: «Wunɛ mɔ bɛki bɛnday bɛ Abaraham, ma wunɛ kɛ kelɔ mɛyasi nda nyɛ. ⁴⁰ Ma ndana, gba mi mɔ tɛ ɛ lɛpima gbakasi nyɛ wunɛ kɛ mɛyasi matɛ yi mi wokuma kɛ numbu Njambiyɛ kɛ, wunɛ kɛ sɔ

nje te yi wo mi. Yinɔri Abaraham tĩ kelɛ dete na. ⁴¹ Wunɛ ke kelɔ mekele mɛ sanɔwɛ wun.» Ɛ bo lepe nye nye nde: «Wuse yeti boɔo be wanja na. Wuse ndi ne sanɔwɛ wete, yo Njambiyɛ.» ⁴² Ɛ nye yeɔsa nye bo nde: «Njambiyɛ má beki sanɔwɛ wun, ma wunɛ ke kwadyɛ mi, keto mi wúla ke yene nje nɔ, mi njá jakime nye, mi tĩ nje ne deti te yembe na, yo nde, yo nye tome mi. ⁴³ Nge ba nje kelɔ yi wunɛ ti wóku yun lepi te yi mi lepe ké? Yo keto wunɛ yeti ne deti te yi lenɔwɛ metɔ woko na. ⁴⁴ Gba sanɔwɛ wun *Kum beya mekele. Ma wunɛ ke kwadyɛ kelɔ meyasi mete yi sanɔwɛ wun be ne mesosa kete ké. Nye mɔ wona bomɔ kande njombu yanja. A yeti ne kasi ne gbakasi na, keto gbakasi yeti ke nye na. Komɛ nye kele já ké, a lépi ndi yasi te yi pundɛ ndi ke moy temo ne, keto nye mɔ já, yo nye bosa mɔ já. ⁴⁵ Yasi wete, ke be mi, wunɛ yeti ke tiko temo ne mi na, keto mi lépi yasi te yi be gbakasi. ⁴⁶ Nda ke njoka yun yakama tedye nde, mi kelma yinja beya yasi kɔ? Ma nge be nde, yasi te yi mi lepe ké gbakasi, keto nge yi wunɛ ti tiki temo ne mi ké? ⁴⁷ Mɔ te ɛ be mɔ Njambiyɛ, mɔ te ke biye to mełepi mɛ Njambiyɛ, yo nde, yi wunɛ ti biya yun to te ké, keto wunɛ yeti yun botu be Njambiyɛ na.» ⁴⁸ Ɛ Beyuden yeɔsa nye nye nde: «Yi wuse lepima nde, we gba *Mɔ Samari, we sendi ne beya sisin ke yotu ké, 'wuse kelma já?» ⁴⁹ Ɛ nye yeɔsa nde: «Ko mi yeti mbe ne beya sisin ke yotu na, yo nde, mi lúksa Sanɔmbe, ma wunɛ ke kpalɔ nje yeliye yun mi. ⁵⁰ Yasi wete, ke be mi, mi ti sánj nde, bomɔ lúksa mi na. Yo ne wete mumɔ te ɛ sá nde, bomɔ lúksa mi, yo nye ke pesɔ josi bomɔ. ⁵¹ Gbakasi yi mi lepe nye wunɛ ké: Nge mumɔ bakidyɛ

mełepi mɛmbe, ko a tí gwe na.» ⁵² Ɛ Beyuden nje lepo nye nye nde: «He duwá ndana yey nde, we ne beya sisin ke yotu. Abaraham gwá, botu be punja mełepi mɛ Njambiyɛ ma gwe sendi, ma nge nje kelɔ yi we lepe nde: «Nge mumɔ bakidyɛ mełepi mɛmbe, ko a tí gwe» ké? ⁵³ We táka nde, we kwá sanɔmbambo wusu Abaraham ɛ gwá kɔ nde? Botu be punja mełepi mɛ Njambiyɛ ma gwe sendi, we táka yo nde, we ba nda?» ⁵⁴ Ɛ nye yeɔsa nde: «Nge gba mi ne nguru wombe lukse yotu mbe, luksa yotu te yite gbelate. Yo Sanɔmbe te yi wunɛ lepe nde, nye Njambiyɛ wun kɔ, yo nye ke lukse mi. ⁵⁵ Yasi wete, wunɛ yeti ke duwe nye na. Ke be mi, mi ke duwe nye. Nge mi lepe nde, mi yeti ke duwe nye na, yite mi mɛ mɔ já nda wunɛ. Yo nde, mi duwá nye, bakidyɛ sendi mełepi mɛne. ⁵⁶ Sanɔmbambo wun Abaraham dikima take nde, a ta beɔɔe ngimɔ te yi mi ta nje kete ké, ɛ nye woke mesosa bufyate. Kumɔ ké, ɛ nye beɔɔe ngimɔ te gbate, ɛ nye sosa.» ⁵⁷ Ɛ Beyuden lepe nye nye nde: «We tĩ pa kumɔ gbela mesew kamotan na, 'we nde, we beɔɔma Abaraham nde?» ⁵⁸ Ɛ Yesus yeɔsa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wunɛ ké: Pinjɔ te yi bo tĩ pa ja Abaraham na, mi mɛ mbe kete.» ⁵⁹ Ndana, ɛ bo tɔke metari, né bo lɔ ne nye. Yasi wete, ɛ nye soma kwá pundɔ ke mbanjɔ Njambiyɛ.

9

Yesus ke butɛ misi mɛ wete mbam

¹ Ndana, ke ngimɔ te yi Yesus bá ke tɔke nje kwá nɔ ké, ɛ nye beɔɔe wete mbam te ɛ jadya ndi ne difina misi kɔ. ² Ɛ bejɛke bene diyɛ nye nde: «Yekele, keto nge yi mbam kɔ jadya ne difina

misi ké? 'Yo keto yiŋa beya mekele mene ne nguru wene ho keto yiŋa beya mekele me sangwe bene nyanŋwe?» ³ E Yesu yeŋsa nde: «Yeti nde, nye ho sangwe bene nyanŋwe kelma yiŋa beya mekele na. Yo nde, a jádyikwe ne díbina misi, né Njambiyé punje nyanŋwe mekele mene ke yotu ne. ⁴ Ke ngimo te yi yeso ndi kete ké, wuse yákanŋwe kelo mesay me mo te e tomma mi ko. Tu me ke nje, ngimo te yi mumo ti yaka kelo se mesay na. ⁵ Piŋo te yi mi ndi ke meneti maka, mi mbe mejasi te yi paniye puye nye botu be meneti.» ⁶ Ke nye ma si lepo dete ké, e nye sa meseri ke meneti bulo yo ne meseri lombé ke misi me mo díbina misi ⁷ lepo nye nye nde: «Kendo ke weye misi mo ke Siloy.» To Siloy nde Mo te yi bo tomma nye ko. E nye teme kwa kè weye misi. A yokwa mate, a me ke beŋe yasi ne ngelele. ⁸ Ndana, e botu bete be dikima diyo wete bene mbam ko nè botu bete be dikima beŋe nye ke jombo meyasi baka lepe nde: «'Yeti gba mbam ko e dikima diyo metidyé diki jombo meyasi ko na?» ⁹ E baŋa diki lepo nde: «Yo nye.» Baŋa nde: «Ja, bene nye bóŋnanŋwe boŋnanŋwe.» E nye ne nguru wene lepe nde: «Yo gba mi ko.» ¹⁰ E bo nje diye nye nde: «Yo kwanŋama nan yi misi mo butunama no ké?» ¹¹ E nye yeŋsa nde: «Wete mbam nde Yesu bulma meneti lombé ke misi membe nje lepo nye mi nde: «Ken ke Siloy kè weye misi mo.» Mi ka. Ke mi ma si weye misi membe ké, e mi kande beŋna yasi.» ¹² E bo diye nye nde: «Mbam te we?» E nye yeŋsa nde: «Mi ti duwe na.»

¹³ Ndana, e bo bu mo te e ba mbombu ne díbina misi ko kè no ke yi *Befariŋe. ¹⁴ Yasi yinori Yesu bul meneti bute ne misi me mbam ko ke yeso *Saba. ¹⁵ Yori

yi Befariŋe diyma sendi mbam ko yasi te yi kwanŋama yi kelo nde, a béŋnanŋwe ndana ké. E nye lepe nye bo nde: «A lombuma mesopo ke misi membe, e mi kwa kè weye misi, ma ndana mi ke beŋe yasi.» ¹⁶ E baŋa Befariŋe diki lepo nde: «Yeti Njambiyé njese nye na, keto a yeti ke jeso mbonga te e lepe kasi Saba ké na.» Baŋa dikima lepo yan nde: «'Mo mebeyo yakama kelo ka kwalo meyekambiyé mete yike yi nye kelma ké?» E bo baka ke bembe.

¹⁷ E bo nje kwa sendi wolo diye mo te e ba mbombu ne díbina misi ko nde: «We lépi yo ne nge ke kasi mbam te? We lépi ne nge ke say te yi nye kelma bute ne misi mo ké?» E nye yeŋsa nde: «Nye mo punja melepi me Njambiyé.» ¹⁸ Ko bekum Beyuden ti kwadye jaye nde, mbam ko ba mbombu ne díbina misi, jaye sendi nde, a njáki nje beŋna ndana na. Dete, e bo jeba sangwe bene nyanŋwe. ¹⁹ E *Befariŋe diye bo nde: «Yoko mono wun yi wune lepe nde, a jadya ne díbina misi ko? Yo kwanŋama nan yi nye me ke beŋe yasi ndana ké?» ²⁰ E bo yeŋsa nde: «Wuse ke duwe nde, yoko mono wusu, duwe sendi nde, a jadya ne díbina misi. ²¹ Ndi nde, yi lepo ne yasi te yi kwanŋama nde, a béŋnanŋwe ndana nè mo te e butuma misi mene ko, wuse yeti ke duwe yaja kete na. A me mumo, wune diya ndi nye, nye ne nguru wene ta yeŋsa nye wune.» ²² Sangwe bene nyanŋwe yeŋsangwe dete, keto bo ba ke kamba bekum Beyuden, keto bekum Beyuden ma nye ngin nde, nge mumo jaye ke mbombu bomo nde, Yesu nye *Krist, ko mo te ti nate se mbanjo mewesidya man wete yeso na. ²³ Yo keto te yite yi sangwe bene nyanŋwe lepima nde: «A me mumo, wune

díya ndi nye» ké.

²⁴ Dete, ε *Befarisę basidyε jeba mbam kɔ lepɔ nye nye nde: «Lepɔ gbakasi nye wuse ke mbombu Njambiyε. He duwɔ nde, mbam te mɔ mɛbeyɔ.» ²⁵ Ε nye nje yeŋsa nde: «Nge be nde, nye mɔ mɛbeyɔ, mi yeti ke duwe na, siya yasi te yi mi duwɔ, yo nde, mi ti be ke beŋe yasi ne mbombu na, ma ndana mi me ke beŋe yasi.» ²⁶ Ε ho diyε nye nde: «A kelma yasi te nda ke yotu yo? A kelma nan bute ne misi mɔ?» ²⁷ Ε nye yeŋsa nye ho nde: «Mi ma si lepɔ yasi te yi kwanama ké nye wune, ma wune ti kwadyε woko na. 'Wune kwadyikwe nde, mi kalangwe yekidyε sendi nye wune keto nge? 'Wune sendi ke kwadyε nje be bejε beŋe?» ²⁸ Ε ho toyε nye lepɔ nde: «Yo gba we be jeke wene, ke be wuse, wuse su bejε be Mɔyisi. ²⁹ Wuse duwɔ su nde, Njambiyε lepinama nye Mɔyisi. Ma ke be mbam te yoko, ho a wɔla we nje nɔ, wuse yeti ke duwe na.» ³⁰ Ε mbam te ε bɔ mbombu ne dɔbina misi kɔ yeŋsa nye ho nde: «Yo gba yasi te yi ngbakima yí woko nde, ho a wɔla we nje nɔ, wune yeti ke duwe na, ma yo nye bute misi membε. ³¹ Wuse duwɔ nde, Njambiyε ti jáya menkweta me botu mɛbeyɔ na. Yasi wete, a jáya menkweta me mɔ te ε kane nye tu ne yesɔ, kelɔ yasi te yi nye Njambiyε kwadyε ké. ³² Kandε ne betomba mumɔ wete ne wete ti pa woko wete yesɔ nde, wete mumɔ butuma misi me mɔ te ε jadya ne dɔbina misi kɔ na. ³³ Má beki nde, yeti Njambiyε tome mbam te njese na, ma nye ti kele yanja na.» ³⁴ Ε ho yeŋsa lepɔ nye nye nde: «Kandε yi ho ma jáki ne we kumɔ ndana we ke mɔy mɛbeyɔ ne pitik, yasi te nda yi we ta tedye wuse ké?» Ε ho dudyε nye punje kenje sε.

³⁵ Yesus wokuma nde, ho dudyε mbam te ε bɔ mbombu ne dɔbina misi kɔ. Ε Yesus sangwa ne nye kwɔ diyε nye nde: «'We ke tiko temɔ ke yi *Mɔnɔ mumɔ?» ³⁶ Ε nye yeŋsa nde: «Nyangwe mbam, Mɔnɔ mumɔ te mbete ba nda? Lepɔ, né mi tiki temɔ ne nye.» ³⁷ Ε Yesus lepε nye nye nde: «We ma beŋe nye, yo gba nye ε ke lepina ndana nye we kɔ.» ³⁸ Ε mbam lepε nde: «Nyangwe mbam, mi ke tiko temɔ ne nye.» Ε nye kwɔ kuse mɛbɔŋ ke mbombu Yesus kano nye.

³⁹ Ε Yesus nje lepɔ nde: «Mi njɔ ke meneti maka, né josi be kete, né botu bete be yeti ke beŋe yasi baka beŋ yasi, né botu bete be ke beŋe yasi baka nje be ne dɔbina misi.» ⁴⁰ Ke banja *Befarisę bete be bɔ bene be Yesus baka ma woko dεte ké, ε ho diyε nye nde: «'Yite nde, wuse sendi, misi musu dɔbinate?» ⁴¹ Ε Yesus yeŋsa nye ho nde: «Misi mun má beki dɔbinate, ma wune yeti ne mɛbeyɔ na. Yasi wete, wune ke lepɔ ndana nde: «Wuse ke beŋe yasi kimɔte,» dεte mɛbeyɔ mun ta diyɔ bɔne ke to yun.»

10

Kasi kimɔ mɔ bakidya besam

¹ Yesus njɔ ke mbombu lepɔ nde: «Gbakasi yi mi lepε nye wune ké: «Mɔ te ε diyε kine kwɔ ne numey kakwe besam yí nyiŋe nɔ ke mɔyε na, nge nye kpalo kwɔ ne wete nje dεle, mɔ te mɔ guɔ, nye nyangwe mɔ kelna beya mekele. ² Yo nde, mɔ te ε kwɔ ne numey nyiŋe nɔ ke mɔy kakwe, mɔ te mɔ bakidya besam. ³ Sanjele te ε diyε ke numey kakwe kɔ búta numey nye nye, we beŋa ké, besam ke woko men ne. A má jeba ho wete wete ne dɔnɔ dyan ngbɔsɔ ho pundo nɔ. ⁴ Nge nye si punje besam bene

hene dɛte kɛ́, a ma kwà mbɔmbu, bo ke kɔŋ nɛ, keto bo ke duwe men nɛ. ⁵ Yasi wete, ko bo yeti nɛ dɛti te yi bɛŋgwe gbela mumɔ na, bo ta kambɔ nye lɔndɔ kɛ́ nɛ nan, keto bo yeti ke duwe men gbela bomɔ na.» ⁶ Yesus lɛpinama nɛ nje kanɔ dɛte nye bo, yasi wete, bo tɪ biye to yasi te yi nye lɛpima nye bo kɛ́ na.

⁷ Ɛ Yesus nje lɛpɔ sendi nye bo nde: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wunɛ kɛ́: Mi mbe numɛy te yi besam kwà kete yí nyiŋɛ nɔ ke mɔy kakwe kɛ́. ⁸ Bomɔ hene bɛ kandima nje nɛ mi baka botu bɛ gubɔ, bo botu bɛ nyanɔgwe kelna beya mekele. Yasi wete, besam tɪ lɛŋgwe metɔ ke men yan na. ⁹ Mi mbe numɛy, ŋɛ mumɔ nyiŋɛ nɛ nje te wombe, a ta ju. A ta nyiŋɛ pundɔ dolɔ mɛɔye te yi dɛye. ¹⁰ Siya yasi te yi mɔ gubɔ nje kelo, yo ndi gubuna yasi, ndi wonate nɛ girisate. Mi njà mbe, né bo besam bɛ nɛ jɔngwe, né bo jɔŋna ke mɔy nyɛŋgwe. ¹¹ Mi mbe kimɔ mɔ bakidya besam. Kimɔ mɔ bakidya besam nyéki jɔngwe dyene keto besam bene. ¹² Yasi wete, mɔ te ɛ nje bakidye besam keto mɔni kɔ yeti gba mɔ bakidya besam na, keto besam yeti besam bene na. Ŋɛ nye bɛŋɛ ŋgwey ke nje, we bɛŋa, a tikima besam sɛɔye kwà, ŋgwey má dya biye baŋa, bari ma si wanja kwà. ¹³ Mɔ te ɛ nje bakidye besam keto mɔni kɔ sɛɔyikwe kwà, keto yo ndi keto mɔni yi nye bakidye besam, yeti kasi nɛ nɛ bo na. ¹⁴ Mi mbe kimɔ mɔ bakidya besam. Mi ke duwe besam bɛmbɛ, besam bɛmbɛ ke duwe sendi mi. ¹⁵ Yo sendi dɛte nda yi Da ke duwe mi, mi sendi ke duwe nye. Mi ke nye jɔngwe dyembe keto besam bɛmbɛ. ¹⁶ Mi nɛ baŋa besam bɛmbɛ bɛ yeti ke mɔy kakwe te yike na. Mi yàkanɔgwe ŋgbɔsɔ sendi bo nje

nɔ. Bo ta wokɔ men mbe, bo má nje bɛ ndi kuru besam wete nɛ mɔ bakidya yan wete. ¹⁷ Da kwáɔyikwe mi, yo keto mi ke nye jɔngwe dyembe yí ladye bɔ sendi yo nɛ kɔkɔ. ¹⁸ Kine mumɔ wete nɛ wete ɛ yakama pɛsɔ jɔngwe dyembe na. Yasi wete, yo mi nɛ ŋguru wombe ke nye jɔngwe dyembe. Mi nɛ dɛti te yi nye jɔngwe dyembe, mi sendi nɛ dɛti te yi bɔ yo nɛ kɔkɔ. Yo Saŋmbe lɛpɛ nde, mi kɛ́l dɛte.» ¹⁹ Ɛ mɛlɛpi menɔri kele nde, Beyuden bákanɔgwe sendi wolo ke bɛmbɛ. ²⁰ Ɛ budya bomɔ ke njokate lɛpɛ nde: «A nɛ beya sisiŋ ke yotu, a ke kɔnɔ nɛ boku. Keto ŋɛ yi wunɛ lɛŋgwe metɔ ke yasi te yi nye lɛpɛ kɛ́?» ²¹ Ɛ baŋa lɛpɛ yan nde: «Mɔ te ɛ nɛ beya sisiŋ ke yotu kɔ ti lɛpinanɔgwe dɛke na. ²² Beya sisiŋ nɛ dɛti te yi kelo nde, mɔ dɪbina misi bɛŋnanɔgwe nde?»

²² Bo bɔ ke kelo jeso yí take nɛ yeso te yi bo kanɔma nɛ mbanjo Njambiye te ɛ Yerusalem nye Njambiye kɛ́. Yo bɔ ke ŋgimo abekata. ²³ Yesus bɔ ke yombila ke mɔy mbanjo Njambiye ke mbey te yi bo dɪkima jeba nde Nje Salomɔŋ kɛ́. ²⁴ Ndana, ɛ Beyuden nje lito nye lɛpɔ nye nye nde: «²⁵ We kwáɔyikwe nde, wuse dɪy nɛ meso ke temɔ kumɔ ke ŋgimɔ te yin? Ŋɛ bɛ nde, yo we *Krist, lɛpɔ nɛ saŋsaŋ nye wuse.» ²⁵ Ɛ Yesus yɛŋsa nye bo nde: «Mi ma si lɛpɔ nye wunɛ, ma wunɛ yeti ke tiko temɔ ke mɛlɛpi mete na. Mekele mete yi Saŋmbe nye mi dɛti nde, mi kɛ́l kɛ́ ke tɛɔye mi nye wunɛ. ²⁶ Yasi wete, wunɛ yeti ke tiko yun temɔ ke yembe na, keto wunɛ yeti ke njoka besam bɛmbɛ na. ²⁷ Besam bɛmbɛ ke wokɔ men mbe, mi ke duwe mbe bo, bo ke bɛŋgwe sendi mi. ²⁸ Mi ke nye mbe bo jɔngwe te yi kpo nɛ kpo, ko bo tí gwe yambile na. Sendi, ko

mumɔ wete ne wete ti suko bo ke mebo membe na. ²⁹ Saɲmbe, mo te e nya mi bo ko kwaɔ bomo hene, ko mumɔ wete ne wete yeti ne deti te yi suko bo ke mebo me Da na. ³⁰ Sine Da ndi kiya yasi wete.»

³¹ Ndana, e Beyuden toke sendi metari wolo, ne bo lu ne nye wo. ³² E Yesus yenja nye bo nde: «Mi kelma budya kimo mekele mete yi Da lepima nde, mi kel ke misi mun, ma ke njoka mekele mete, wune kwadyikwe lu mi ne metari wo keto mekele te yen?» ³³ E bo yenja nye nye nde: «Wuse ti kwadyikwe lu we ne metari wo keto wete kimo mekele na, yasi wete, wuse kwadyikwe lu we ne metari wo, keto we ke gbuto ne Njambiye, keto gbela we mumo ke kpalɔ lepɔ nde, we Njambiye!» ³⁴ E Yesus yenja nye bo nde: «Yo yeti gba ketinate ke mekana me membonnga mun nde: «Njambiye lepima nde: Wune benjambiye na?» ³⁵ Wuse duwa nde, mumo ti yaka soɲe yasi te yi yo ma be ketinate ke mekana me Njambiye ke na. Ma nge Njambiye jeba botu bete be melɛpi mene lepinama nye bo baka nde benjambiye, ³⁶ keto nge yi wune nje lepɔ gba ne mi mo te e Da tokuma tomo njese ke meneti maka ko nde, mi ke gbuto ne nye, keto mi lepima nde, mi mono wene ke? ³⁷ Nge mi diye kine kelo mekele me Saɲmbe na, komete, wune ti tiki temo ne mi na. ³⁸ Yasi wete, nge be nde, mi ke kelo mekele me Saɲmbe, ko bekɔ nde, wune ti tike temo ne mi na, wune yekidya tiko temo ke mekele mete yi mi kele ke, ne wune duwe kimote ke no mbombu nde, Da ke yembe, mi sendi ke yene.»

³⁹ Ndana, e bo kala sa nje te yi biye nye, yasi wete, e nye bola kwa. ⁴⁰ E nye duwe ne koko ke ke nginje Yurde, ke mbey te yi

Jan ma kanda topuna bomo ke moroku kete ke. E nye kwa diyo mate. ⁴¹ E bomo budyate nje ke yene. E bo diki lepɔ nde: «Jan ti kele ko meyekambiye wete ne wete na, yasi wete, yasi hene te yi nye lepima ke kasi mbam ko ke, gbakasi.» ⁴² E bomo budyate tike temo ke yi Yesus ke mbey yinori.

11

Yesus ke womiye Lasar

¹ Wete mbam nde Lasar balma ne kon. A ba mo Betani, dya Mariya bene man wene Marta. ² Yo ba Mariya te e lombuma lobinda ke mekol me Kumande Yesus tito yo ne nyinjo to ne ko. Yo dyombu dyene Lasar kone. ³ E bedyombu bene baka yiba tome mumo ke lepɔ nye Yesus nde: «Nyangwe Kumande beja, soɲ temo wo ke kon.» ⁴ Ke Yesus ma woko dete ke, e nye lepe nde: «Kon te yeti kon soɲ na, yasi wete, yo kon te yi Njambiye ta tedye nyangwe deti meluksa mene, ne mono wene be ne meluksa ke kon te.»

⁵ Temo Yesus ba ke yotu Marta bene man bu dyombu dyan Lasar. ⁶ Ke nye ma si woko kasi kon Lasar ke, e nye nje kwanɲe sendi metu yiba ndi ke mbey te kome nye ba ke. ⁷ Ke kon, e nye lepe nye bejke bene nde: «Wuse yokwe ne koko ke Yuda.» ⁸ E bejke lepe nye nye nde: «Yekele, kon te ti pa kiko na, Beyuden kwadya lu we ne metari wo, ma ndana we ke kwadye yokwe ne koko ke sendi mate nde?» ⁹ E nye yenja nde: «Yeso wete yeti ne hawa kamɔ jo yiba na? Nge mumo kende ne yeso, a yeti ke bomiye baki na, keto a ke beje mejasi me yeso. ¹⁰ Ma yasi wete, nge mumo kende ne tu, a ke bomiye baki, keto a kine mejasi ke yotu ne na.» ¹¹ Ke nye ma si lepɔ dete ke, e nye nje lepɔ nye bo nde: «So wusu Lasar

ke jakɔ, yasi wete, mi ta kɛ jeme nye.»¹² Ɛ bejeke lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, nge be nde, a ke jakɔ, yotu ne ta ngbanjo lala.»¹³ Yasi yinɔri Yesu lepi ne kasi soɔ Lasar. Yasi wete, ke yan, bo takima yan nde, a lepi ne gbela jakɔ.¹⁴ Dete, ɛ Yesu nje lepo ne gbas gbas nye bo nde: «Lasar ma gwe.¹⁵ Ma nge mi beɛ wune deke ke, mi ne mesosa, keto mi ti be ke mbey te na. Dete, wune ta nje tiko temo ne mi. Yasi wete, he ken mate.»¹⁶ Ndana, ɛ Tomasi te yi bo dikima jeba sendi nde Beadan ko lepe nye njoɔ ne nde: «Wuse sendi, he ken mate, ne sine be Nyangwe Kumande ke gwe mate.»

¹⁷ Ke Yesu ma dya ke, a njaki dolo nde, yo me metu yini yi bo pumbuma ne Lasar ke.¹⁸ Betani ba ke keki Yerusalem, njokate ti kume kilometa yitani na.¹⁹ Dete, ɛ Beyuden budyate nje beɛ Marta beɛ Mariya ke soɔ dyombu dyan yi nye bo menkite.

²⁰ Ndana, ke Marta ma woko nde, Yesu ke nje ke, ɛ nye kwa ke sangwa ne nye, ɛ Mariya diye ne ke tu.²¹ Ɛ Marta lepe nye Yesu nde: «Nyangwe Kumande, we ma beki waka, ma dyombu dyembe ti gwe na.²² Yasi wete, mi duwa nde, ko ndana yasi hene te yi we ta diye Njambye, a ta nye we yo.»²³ Ɛ Yesu lepe nye nye nde: «Dyombu dyo ta womiye.»²⁴ Ɛ Marta yensa nye nye nde: «Mi duwa nde, a ta womiye kome bemuɔ ta womiye no ke njena yeso signa mboko ke.»²⁵ Ɛ Yesu lepe nye nye nde: «Mi mbe mo womiya bemuɔ, mi sendi jongwe. Mo te ɛ tike temo ne mi, mo te ta ju, ko beko nde, a gwaki.²⁶ Sendi, mumo hene ɛ jonna tiko temo ne mi, ko mo te ti gwe na. We ke tiko temo ke lepi te nde?»²⁷ Ɛ Marta yensa nye nye nde: «J, Nyangwe Kumande.

Mi ma tiko temo nde, we *Krist, Momo Njambye, yoko yi ba nde, a yangwe nje ke meneti maka ko.»

²⁸ Ke nye ma si lepo deke ke, ɛ nye kwa mbombila ke lepo nye man wene Mariya nde: «Yekele ma dya, a ke jeba we.»²⁹ Ke Mariya ma woko ndi deke ke, ɛ nye teme ne nget kwa ke pe yi Yesu.³⁰ Yinɔri Yesu ti pa nyine moy dya na, a ba ndi ke mbey te yi Marta ka sangwa ne nye ke.³¹ Ndana, ke Beyuden bete be ba beɛ be Mariya ke tu ke nyena nye menkite baka ma beɛ nde, a temma ne nget pundo ke, ɛ bo beɛ nye, take nde, a ken ke boɔsoɔ ke lelo.

³² Ke Mariya ma kumo ke mbey te yi Yesu ba ke, kanɛ misi beɛ ne nye ke, ɛ nye bale ke mekol mene lepo nye nye nde: «Nyangwe Kumande, we ma beki waka, ma dyombu dyembe ti gwe na.»³³ Ke Yesu ma beɛ Mariya ke lelo, beɛ Beyuden bete be nja beɛ be Mariya ke lelo sendi ke, ɛ ngambi soɔ kwa nye, ɛ metakina nje nye ke temo.³⁴ Ɛ nye diye bo nde: «Wune pumbu nye we?» Ɛ bo yensa nye nye nde: «Nyangwe Kumande,inja beɛ.»

³⁵ Ɛ Yesu lele.³⁶ Ɛ Beyuden diye lepo nde: «Ne beɛ ndi, a ba ke kwadye nye budyate.»³⁷ Ɛ baɔ ke njokate lepe yan nde: «Gba mbam ko ɛ butuma misi me mo dibina misi ko, ma nye ti yaka kele nde, Lasar ti gwaki na?»

³⁸ Ɛ ngambi soɔ basidye kwa Yesu, ɛ nye kwa ke ke boɔsoɔ. Boɔsoɔ te ba nguku tari, bo boɔma wete tari dibo ne numbu te.³⁹ Ɛ Yesu lepe nde: «Wune njena tari soɛ.» Ɛ Marta te dyombu ne Lasar te ɛ gwaki ko lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, a me ke numbo ndana,

keto yo me metu yini yi bo pumbama ne nye ké.»⁴⁰ E Yesus lepe nye nye nde: «'Mi ti lepe nye we nde, nge we tike temo ke lepi te yi mi lepe ké, we ta beje nyangwe deti meluksa me Njambiyé na?»⁴¹ Ndana ké, e bo njeje tari soje. E Yesus kanje misi kenje kwey lepo nde: «Da, mi ke nye we wosoko, keto we ma woko menkweta membe.»⁴² Yo nde, mi duwa mbe nde, we ke woko menkweta membe kpo ne kpo. Yasi wete, mi lépi yike keto ngil te yike yi ma wesidya ke keki mbe ké, né bo tiki temo nde, yo we tome mi njesé.»⁴³ Ke nye ma si lepo dete ké, e nye kembidya lepo ne men ke kwey nde: «Lasar, pundo.»⁴⁴ E mo te e ba ndana munte ko punde, mebo ne mekol boynate ne melambo, to ne mbombu ba sendi boynate ne wete pel kando. E Yesus lepe nye bomo nde: «Wune sôja meyasi menori ke yotu ne, tiko nye, na kwa.»

Nyangwe botu be mison Beyuden ke

sangwe ngin sangwe ne Yesus

⁴⁵ Beyuden budyate be nja ke yi Mariya baka bejma yasi te yi Yesus kelma ké, e bo tike temo ke yene.⁴⁶ Yasi wete, baña ke njokate kwanma ke dolo *Befarisé yekidyé yasi te yi Yesus kelma ké nye bo.⁴⁷ Ndana, e bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyé ne Befarisé wesidyé botu bete be ba ke njon botu be nyangwe josi Beyuden baka lepo nde: «He ta kelo yike nan, keto mbam ko ke kelo budya meyekambiyé?»⁴⁸ Ma nge wuse beje ne misi nde, a ken mbombu yi kelo mekele mete, bomo hene ta tiko temo ke yene, we beja, botu bete be diyé ne meneti me

Rom baka ta nje yangile mbanjo Njambiyé su ne kando dyusu.»

⁴⁹ Ndana, e wete ke njoka yan nde Kayif e ba nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyé ke sew te ete ko lepe nye bo nde: «Ko gba wune kine dyonggo na!⁵⁰ 'Wune yeti ke duwe nde, yo kimote pe yun nde, mumo wete gwaki ke numbu kando, lanja nde, bo girisa ndingele kando na?»⁵¹ Yinori yi Kayif lepima ké, yo ti wula ke dyan dylene ne nguru wene na. Yo nde, a lépi keto a ba nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyé ke sew te ete, e nye punje lepi te yi wulma ke numbu Njambiyé yi ba nde, yo ta kelna ké. E nye kande si lepo nde, Yesus yakanangwe gwe keto kando dyan Beyuden.⁵² Ma yo ti be ndi keto kando Beyuden bepo na, yasi wete, yo ta be sendi yi sangwe bono be Njambiyé be diyé membey ne membey, né bo nje be ndi njon wete.⁵³ Kande yeso te, e bo nye ngin yi sa ne nje te yi bo yakama wo ne Yesus.⁵⁴ Dete, Yesus ti yombila punje se yotu ke njoka Beyuden na. Yasi wete, a nja duwe komete kwa ke ke poku meneti mete yi ke keki kongor ké, ke wete dya nde Efrayim. E nye kwa diyó mate bene bejeke bene.

⁵⁵ Jeso *Paska Beyuden ba ke wuta, e budya bomo teme ke medya yi ke pe Yerusalem, yite jesó ti pa kande na. Bo kandima kwa, né bo pa ke weya sembo bengwe membonga me mison yan.⁵⁶ E bo diki sa Yesus, diki lepo diyana tande yan ke mbanjo Njambiyé nde: «Ne beja nan? Ne taka gba nde, a ta nje ke jesó wa?»⁵⁷ Yinori bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyé ne *Befarisé ma lepo nye bomo nde, nge wete mumo duwe mbey te yi Yesus diyé kete ké, ne nye ken

lepɔ, né bo kè biy nye.

12

Mariya ke lɔmbe lɔbinda ke

*mekol me Yesus
(Mt 26; Mk 14)*

¹ Piɔ te yi jeso *Paska bukwaɔ metu yitan jo wete, ε Yesus kwa kè ke Betani, ke dya te kome Lasar te yi nye jonɔwa ke njoka bemun ko dikima diyo ké. ² Kumɔ mate, ε bo kele medye jeba ne nye. Marta ba ne mesay me kabina medye nye bomɔ. Lasar ba sendi ke njoka botu bete yi bo ba ke mbey medye bene be Yesus baka. ³ Diyo ké, ε Mariya bu wete ndaki ne yija lɔbinda te yi dya budya moni yaka lita ke bembe. Yo ba ne senɔɔɔɔ, bo ti pa pulɔ yo ne yija yasi na. E nye bu nje lɔmbe ke mekol me Yesus kwa titɔ yo ne nyinɔ to ne. E tul te si ngangile ndingele tu. ⁴ E Yudas Iskariyot te wete jekɛ Yesus, yoko ε ta dyanɔwɛ nye ko lepe nde: ⁵ «Keto nɔge yi bo ti dyanɔwɛ lɔbinda te yike yi yaka buyo moni te yi bo gbo ne mo mesay ke metu mesay gomay yitati yi kame ne botu be ngwete ké?» ⁶ Yinori yi Yudas lepima ké, yo yeti keto a ne kasi ne botu be ngwete na. A lepi dete, keto nye mo gubo. Yo nye diki bakidye kponɔi moni. A dikima nye bo ke yasi te yi bo dikima komo ke moyte ké. ⁷ E Yesus nje lepɔ nde: «Pa tiko nye ne sem. Tiko, na bakidye yo ladiye ne yeso te yi bo ta nye ne mi ke bonɔɔɔn ké. ⁸ Yo nde, wune botu be ngwete ke diyo metu hene ke kiya mbey. Ke be mi, mi ti diyo mbe sine wune ke kiya mbey metu hene na.»

⁹ Beyuden budyate wokuma nde, Yesus womete ke Betani. E bo kè, yeti ndi keto Yesus nyepo na, yasi wete, bo ka sendi, né bo kè beɔ Lasar te yi Yesus jonɔwa

ke njoka bemun ko. ¹⁰ Ndana, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nye ngin nde, bo ta wo sendi Lasar, ¹¹ keto nyanɔwɛ mekele mete yi kelnama ke yotu ne ké ke kelɔ nde, budya Beyuden tum kon ndana ne bo tiko temo ke yi Yesus.

*Yesus ke dya ke Yerusalem
(Mt 21; Mk 11; Lk 19)*

¹² Misi pupɛ nyanɔwɛ ngil bete be nja ke jeso *Paska baka wokuma nde, Yesus ke nje ke Yerusalem. ¹³ E bo pese mboru mebaɔa yi kè sosa ne nye. E bo diki kembidya nde: «*Hosana! Baba Mboko nyêki mekombila nye yoko ε nje ne dinɔ dyene nje namo kando Isarayel ko!» ¹⁴ Yesus dolma wete monɔ tofu, ε nye bende nye diyo te benɔwɛ yasi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiye ké. ¹⁵ Yo ketinate nde: «Ngɔndu Siyɔɔ, *f1* we ti kambi yaja na. Beɔa kumande wo bendima monɔ tofu yi nje no.» ¹⁶ Ke ngimo te yinori bejeki be Yesus ti woke to meyasi mete yi ba ke kwanɔa ké na. Yasi wete, ke Yesus ma nje yokwe ke dyobo bu meluksa mene ké, ε bo nje take duwe nde, yasi te yi mekana me Njambiye dikima lepɔ no ké ba ke kasi ne. Bo nja duwe sendi nde, gba meyasi mete yi bo kelma ké, bo kelma yo keto ne. ¹⁷ Ke ngimo te yi Yesus jebama ne Lasar jonɔwɛ ke njoka bemun punje ke bonɔɔɔn ké, budya bomo ba kete. E bo diki yekidye yasi te yi bo beɔma ké. ¹⁸ Yo keto te yite yi ngil bomo ka kè sosa nye ké. Bo wokuma kasi meyekambiye menori yi nye kelma ké. ¹⁹ Ndana, ε *Befarisɛ lepe tande yan nde: «Ne bêɔa, yasi te yi wune yakama kelɔ sendi ndana yeti se na. Bomo hene ma lekwe kè ke kon ne.»

Baɔa Begrek ke kwadye lepina

hene be Yesus

²⁰ Baŋa Begrek ɓa ke njoka botu bete be ka ke Yerusalem yi kɛ kanɔ Njambiyɛ ke jesɔ *Paska ɓaka. ²¹ E ɓo kɛ ke yi Filip te mɔ Betsayda ke Galile. E ɓo ngweta ne nye lepo nde: «Nyangwe mbam, wuse ke kwadye ɓeɗe Yesus.» ²² E Filip kɛ lepo nye Andere, e ɓo hene yiba nje kwa kɛ lepo nye Yesus.

²³ E Yesus yeŋsa nye ɓo nde: «Ŋgimɔ ma dya, ngimɔ te yi Njambiyɛ ta punje ne meluksa me *Mɔnɔ mumɔ yey. ²⁴ Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Nge mbumɔ mbusa ti pa kɛ ke meneti pa gwe na, yo ta ɓone ndi wete. Ma yasi wete, nge yo pa gwe, yo ta nje wumɔ budya membumɔ. ²⁵ Mɔ te e kwadye kambidya ne jɔngwe dyene ne ngom ngom ko ta dimbidye yo. Ma yoko e diyɛ kine kambidya ne jɔngwe dyene ne nguru wene ko ta be ne jɔngwe te yi kpo ne kpo. ²⁶ Mumɔ hene e kwadye kelo mesay nye mi, mɔ te yakanɗwe ɓeɗgwe mi. Ke mbey te yi mi diyɛ kete, mɔ mesay wombe ta diyɔ sendi kete. Nge mumɔ kele mesay nye mi, Da ta lukse nye.

²⁷ «Ndana temɔ mbe defe ne habubu, mi duwa nde, mi ta lepo ne nge? 'Mi lepi ka nde: Da jɔngwe mi ke yasi te yi kwadye dya mi ndana kɛ? Ko na, keto yo keto te yite yi mi nja no ke meneti maka. ²⁸ Da, kelo nde, ɓomɔ lɔksa dɛno dya.» Ndana, e ɓo woke yija men ke wule dyoɓɔ lepo nde: «Mi ma kelo nde, ɓomɔ lɔksa dɛno dyembe. Mi ta ɓasidye kelo nde, ɓo lɔksa sendi yo.» ²⁹ Ngil botu bete be ɓa womete woko men yinɔri ɓaka lepima nde: «Mbiyo lumma.» Baŋa nde: «Wete jaki Njambiyɛ lepinama nye nye.» ³⁰ E Yesus yeŋsa nde: «Men te yi lepinama wule dyoɓɔ kɛ ti lepinangwe keto mbe na, yo

lepinangwe keto yun. ³¹ Ngimɔ te yi Njambiyɛ ta pesɔ ne josi botu be meneti maka kɛ ma dya. Ndana Njambiyɛ ta dudyɛ *Kum meneti maka soŋe. ³² Pe yembe, ke ɓo si ngba mi ke jeta tembidye ke kwey, mi ta dule ɓomɔ hene njese ke yembe.» ³³ Yesus lepi yinɔri yi tedye ne kwalɔ soŋ te yi nye ta sangwa no kɛ. ³⁴ E ngil ɓomɔ yeŋsa nye nye nde: «Wuse wokuma su ke mekana me membonga me Njambiyɛ nde, *Krist ta diyɔ kpo ne kpo. Ma nan yi we nje lepo yo nde, ɓo yakanɗwe ngba *Mɔnɔ mumɔ ke jeta tembidye ke kwey kɛ? Mɔnɔ mumɔ te ete ɓa nda?» ³⁵ E Yesus nje lepo nye ɓo nde: «Mejasi ndi ke njoka yun yi yaka mɔnɔ ngimɔ. Piŋɔ te yi yo ndi ke panɔ dete kɛ, wune kɛndi ke puye te, kamba yitul me nje ngbake wune. Yo nde, mɔ te e kende ke moy yitul ko kɛndi tukute. ³⁶ Ke ngimɔ te yi mejasi ndi ke panɔ ke njoka yun kɛ, wune tiki temɔ ke mejasi mete, ne wune be botu be mejasi.» Ke Yesus ma si lepo meyasi menɔri kɛ, e nye kwa duwe womete kɛ mbombu yan kɛ soma.

³⁷ Ko ɓeko nde, a kelma budya meyekambiyɛ dete ke misi me ɓomɔ, ɓo ti tike temɔ ne nye na. ³⁸ Yo kwanɗama dete, ne melepi mete yi Esayi te mɔ punja melepi me Njambiyɛ lepima kɛ si tondu. A lepima nde: «Baba Mboko, ma nda tikima temɔ ke yasi te yi wuse lepima kɛ? Sendi, 'Baba Mboko tedya nda deti ne?» ³⁹ Ko, ma ɓo ti yaka tiko temɔ na, keto lepi te yi Esayi lepima sendi kɛ. A lepima nde: ⁴⁰ «Njambiyɛ ma dibo misi man, dese metemo man, kamba ɓo me nje ɓeɗe meyasi, ɓo me nje be ne dyanɔ, ɓo me nje yeŋsa temɔ, ma nye nje sidye kon yan.» ⁴¹ Esayi njaki lepo meyasi menɔri ke kasi Yesus, keto a ɓeɗma

meluksa mɛnɛ. ⁴² Ko bɛkɔ dɛtɛ, baɲa Beyuden buɖyate tikima temɔ ke yi Yesus. Yasi wetɛ, bo tɔ jaye punje yo ke misi mɛ bomɔ na, kamba *Befarisɛ mɛ nje lepɔ nde, bo tɔ nata se mbanjo mɛwesidya na. ⁴³ Bekum Beyuden baka kelma dɛtɛ, keto bo kwadya nde, bomɔ lɔksa bo kwɔ meluksa mete yi Njambiyɛ yakama lukse nɛ bo kɛ.

⁴⁴ Ndana, ɛ Yesus lepɛ nɛ mɛn ke kwey nde: «Mɔ te ɛ tike temɔ nɛ mi, mɔ te ti tiki temɔ nɛ mi na, yo nde, a tiki temɔ nɛ Mɔ te ɛ tomma mi njesɛ kɔ. ⁴⁵ Sendi, mɔ te ɛ bɛɲɛ mi, mɔ te bɛɲma Mɔ te ɛ tomma mi kɔ. ⁴⁶ Mi njɔ mbe ke mɛnɛti maka yɔ paniyɛ puyɛ nda yi mɛjasi panɛ nɔ kɛ. Dete, mɔ te ɛ tike temɔ nɛ mi, mɔ te tɔ dɔyɔ ke mɔy yitil na. ⁴⁷ Nge mumɔ wɔkɛ mɛlepɔ mɛmbɛ pupɛ metɔ, yeti mi jɔsɛ nyɛ na, keto mi ti njaki nje jɔsɛ botu be mɛnɛti maka na, yo nde, mi njaki nje jɔngwɛ bo. ⁴⁸ Mɔ te ɛ sɛɲɛ mi pupɛ metɔ ke mɛlepɔ mɛmbɛ, mɔ te nɛ mɔ te ɛ ta jɔsɛ nyɛ. Gba lepɔ te yi mi lepɔma kɛ ta pɛsɔ jɔsi nɛ ke njena yesɔ siyna mbokɔ. ⁴⁹ Yo nde, mi tɔ lepɔna nɛ dɛti te yɛmbɛ na. Yasi wetɛ, Da, nyɛ Mɔ te ɛ tomma mi nɛ ɲguru wɛnɛ kɔ lepɔma nyɛ mi mɛyasi mete yi mi yakanɲwɛ lepɔ nɛ mɛyasi mete yi mi yakanɲwɛ tɛɖyɛ kɛ. ⁵⁰ Ma mi duwɔ nde, yasi te yi nyɛ lepɛ kɛ kɛl nde, mumɔ bɛki nɛ jɔngwɛ te yi kpo nɛ kpo. Dete, mɛyasi mete yi mi lepɛ mbe kɛ, mi lepɔ bɛɲgwe numbu Da.»

13

Yesus ke weye mekol mɛ

bɛjɛkɛ bɛnɛ

¹ Misi pupɛ yo bɔ nde, bo ta kelɔ jɛsɔ *Paska. Yesus duwɔ nde, ɲgimɔ nɛ ma dya, ɲgimɔ te yi nyɛ ta dɔwɛ nɔ ke mɛnɛti maka kɛ pɛ yi Da. A bɔ ke kwadye botu

bɛnɛ be bɔ ke mɛnɛti maka baka metu hɛnɛ. A kwadya bo kumɔ ke njena metu mɛnɛ ke mɛnɛti.

² Yesus bɔ ke dyaena bɛnɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ bɛkoko. Yinɔri *Kum bɛya mɛkele ma nyɛ bɛya mɛtake ke temɔ Yudas te mɔnɔ Simɔn Iskariyot nde, a dyaɲgwe Yesus.

³ Yesus duwɔ nde, Da ma nyɛ nyɛ dɛti te yi namɔ mɛyasi hɛnɛ. A duwɔ sendi nde, a wɔla ke yi Njambiyɛ nje nɔ, a ta yɔkwɛ kɛ pɛ yɛnɛ. ⁴ ɛ nyɛ tɛmɛ ke mbɛy mɛɖyɛ sɔɲɛ nyangwɛ lambɔ te yi bɔ ke yotu nɛ kɛ tiko nɛ naɲ. ɛ nyɛ bu yɔɲa kum lambɔ wotɔ ke jon.

⁵ Ndana, ɛ nyɛ bu mɔrɔku kumbɛ ke wetɛ pan nyɛ bo ke weyna mɛkol mɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ nje titɔ nɛ kum lambɔ te yi bɔ ke jon nɛ kɛ. ⁶ ɛ nyɛ nje kumɔ ke yi Simɔn Piyɛr. ɛ Simɔn Piyɛr lepɛ nyɛ nyɛ nde: «Nyangwɛ Kumande, yo gba wɛ ke kwadye weye mɛkol mɛmbɛ?»

⁷ ɛ Yesus yɛɲsa nyɛ nyɛ nde: «Wɛ yeti ke biye to yasi te yi mi kele ndana kɛ na, yasi wetɛ, wɛ ta nje biye yo wetɛ yesɔ.»

⁸ ɛ Piyɛr lepɛ nyɛ nyɛ nde: «Ko wɛ tɔ weye mɛkol mɛmbɛ wetɛ yesɔ na.» ɛ Yesus yɛɲsa nyɛ nyɛ nde: «Iɲge mi ti weye mɛkol mɔ na, nam siyna sinɛ wɛ.»

⁹ ɛ Simɔn Piyɛr lepɛ nyɛ nyɛ nde: «Nyangwɛ Kumande, wɛ tɔ weya ndi mɛkol siye na, weya sendi mɛbɔ nɛ to.»

¹⁰ ɛ Yesus nje lepɔ nyɛ nyɛ nde: «Iɲge mumɔ si weya nɛ yotu hɛnɛ, siya yasi te yi nyɛ yakanɲwɛ kelɔ ke kɔɲte, yo ndi weyna gbɛla mɛkol, keto yotu nɛ mɛ pupunate. Ma wunɛ mɛ yun pupunate. Yasi wetɛ, yeti wunɛ hɛnɛ na.» ¹¹ Yo nde, Yesus duwɔ mɔ te ɛ ta dyaɲgwe nyɛ kɔ, yori yi nyɛ lepɔma nde: «Wunɛ hɛnɛ yeti pupunate» kɛ.

¹² Ndana, ke Yesus ma si weye mɛkol man kɛ, ɛ nyɛ tɔkɛ lambɔ nɛ lɛɲɛ nje kwɔ dɔyɔ ke mbɛy

mɛɔye lɛpɔ nye ɓo nde: «Wune ɓiɣma to yasi te yi mi kelma ndana ne wune kɛ? ¹³ Yi wune jɛɓa mi nde yekele ho nde kumande kɛ, yo gbakasi, mi gbate yekele nɛ kumande. ¹⁴ Ma ɲge ɓe nde, mi kumande, mi yekele weɣma mɛkol mun, wune sendi, wune yâkanɣwe weye mɛkol mun tande yun. ¹⁵ Yo nde, mi tedya wune nda yi wune yâkanɣwe kelɔ kɛ, né wune kel sendi nda yi mi kelma ne wune kɛ. ¹⁶ Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wune kɛ: Kine wete mo mesay ε kwanɣma masa wene na. Sendi, kine wete mo te yi ɓo tome nye tomo kwanɣma mo te ε tomma nye ko na. ¹⁷ Nda wune ma duwe ɔete kɛ, ɲge wune kele ɔete, wune ta ɓe ne mesosa.

¹⁸ «Mi ti lépi ne wune hene na, mi duwɔ gba ɓotu ɓete ɓe mi tokuma ɓaka. Yasi wete, mɛlépi mete yi yo ketinate ke mɛkana me Njambiyɛ kɛ yâkanɣwe si tondo. Yo ketinate nde: «Mo te yi sine nye ɔyena ndi wete ko ɓonɣma ɔyambi sunɣwe ne mi.» ¹⁹ Ma yoke yi mi kande lɛpɔ ndana nye wune ke ɲgimo te yi ɓeya yasi ti pa ɔyɔ kɛ. Simande ke ɲgimo te yi yo ta ɔyɔ kɛ, né wune tiki temo nde, yo mi mo te yi mi dikima lɛpɔ no ko. ²⁰ Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wune kɛ: Mo te ε ɓu mumo hene te yi mi tome ko kimote, mo te ɓon mi. Sendi, mo te ε ɓu mi kimote, mo te ɓon Mo te ε tomma mi ko.»

Yesus nde, Yudas ta ɔyanɣwe nye

(Mt 26; Mk 14; Lk 22)

²¹ Ke Yesus ma si lɛpɔ ɔete kɛ, temo ne ti ɓe ne te ke konɣe na, ε nye lɛpɛ ne saɲsaɲ nde: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wune kɛ: Wete mumo ke njoka yun ta ɔyanɣwe mi.» ²² E lépi ɓane ɓejeke, ε ɓo ɓɛɲna tande yan ne hele hele hele kine duwe mo te yi nye lɛpɛ no ko na. ²³ Yinori wete jeke te

yi Yesus dikima kwadye ɓudɣate ko ɓa metidyɛ ke mbey mɛɔye ke keki Yesus. ²⁴ E Simon Piyer yesidyɛ misi nye nye nde, a ɔiya Yesus, na lépi mo te yi nye lɛpɛ no ko. ²⁵ E jeke te lɛɲɣwe yotu kenje pulo Yesus diyɛ nye nde: «Nyɔɲɣwe Kumande, we lépi yasi ke ne nda?» ²⁶ E Yesus yeɲsa nde: «Mo te yi mi ta ɓu mampa tope ke mbe njay kanɣe nye nye ko, mo te ru.» E nye ɓu mampa tope ke mbe njay kanɣe nye Yudas te mono Simon Iskariyot. ²⁷ Ke Yesus ma kanɣe ndi yo nye nye ɔeke kɛ, ε *Satan nyiɲe temo Yudas. E Yesus nje ɔiyɔ lɛpɔ nye nye nde: «Yasi te yi we take kelɔ kɛ, kelɔ yo nɛɔ.» ²⁸ Ko mumo wete ne wete ke njoka ɓotu ɓete ɓe ɓa ke mbey mɛɔye ɓaka ti ɓiye to lépi te yi nye lɛpima nye Yudas kɛ na. ²⁹ Yo nde, ɓaɲa takima nde, nda yo Yudas ɓakidyɛ kponɲi moni kɛ, Yesus lépi yari nye nye nde, a ɓom meyasi mete yi yo ta kame ɓo ke jesɔ kɛ, ho nde, a nyêki yiɲa yasi nye ɓotu ɓe ɲɣwete. ³⁰ Ke Yudas ma kenje ndi ɓo ɓiye ne mampa yinori kɛ, ε nye punde ne put kwɔ. Yo ɓa ne tu.

Yesus nde, ɓejeke ɓene kwâɔyanɣwe

³¹ Ke Yudas ma si pundo kwɔ kɛ, ε Yesus lɛpɛ nde: «Ndana Njambiyɛ ma punje meluksa me *Momo mumo. Sendi, Njambiyɛ ma punje meluksa mene ne ɲguru wene ne nje Momo. ³² ɲge ɓe nde, Njambiyɛ ma punje meluksa mene ne ɲguru wene ne nje Momo, a ta punje meluksa me Momo ke yotu ne, Njambiyɛ ne ɲguru wene. ɲgimo te yi nye ta punje ne meluksa me Momo kɛ ɓukwɔ ne mbet. ³³ Wune ɓono, mi ndi ne mono ɲgimo ne mbet yi kwanɣye sine wune. Wune ta sa mi. Mi lɛpima nye Beyuden nde, wune yeti ne ɔeti te yi kɛ ke

mbey te yi mi kè kete ké na. Yo ndi kiya mɛlɛpi mɛte yi mi lɛpɛ sendi ndana nyɛ gba wunɛ kɛ́. ³⁴ Mi kɛ nyɛ wunɛ jɔnɔ mboŋga, yo nde: Wunɛ kwâɔɔnyangwɛ tande yun nda yi mi kwadɔya nɛ wunɛ kɛ́. Wunɛ sendi, wunɛ kwâɔɔnyangwɛ dɛte. ³⁵ Nɔgɛ wunɛ kwadɔya tande yun, bɔmɔ ta duwɛ nde, wunɛ bejɛkɛ bɛmbɛ.»

³⁶ Ɛ Simɔn Piyɛr lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Nyangwɛ Kumande, yite nde, wɛ kɛ́n wɛ?» Ɛ Yesus yɛɔsa nyɛ nyɛ nde: «Wɛ yeti nɛ dɛti te yi bɛngwɛ mi kɛ mbey te yi mi kè kete ndana kɛ́ na, yasi wɛtɛ, wɛ ta disɔ bɛngwɛ mi kɛ yinɔ mɛngimɔ.» ³⁷ Ɛ Piyɛr lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Nyangwɛ Kumande, nɔgɛ ta sunɔ nde, mi tí bɛngwɛ wɛ ndana kɛ́? Mi nɛdɔ te yi nyɛ jɔngwɛ dɔyɛmbɛ keto yɔ.» ³⁸ Ɛ Yesus yɛɔsa nde: «Wɛ lɛpi gba nde, wɛ nɛdɔ te yi nyɛ jɔngwɛ dɔyɔ keto mɛbɛ nde? Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wɛ kɛ́: Wɛ ta tonɔ kumɔ mɛnɔgɛ yitati nde, wɛ yeti kɛ duwɛ mi na, mbam kubɛ má nɔgɛ kɔkɔ njimɛ.»

14

Yesus nde, nyɛ nɔgɛ te yi kumɔ nɔ

kɛ yi Da

¹ Ɛ Yesus kè mbɔmbu lɛpɔ nyɛ bejɛkɛ nde: «Tɛmɔ yun tí kudɔyukwɛ na. Wunɛ kɛ́n mbɔmbu yí tikɔ tɛmɔ kɛ yi Njam-biyɛ, tikɔ sendi tɛmɔ nɛ mi. ² Mɛmbɛy budɔyate kɛ tɔ Saɔmbɛ. Yo má dɔy kɛ́nɛ bɛ dɛte na, 'ma mi tí lɛpɛ nyɛ wunɛ nde: Mi kɛ kè kombilɛ mbey tɛkɛ wunɛ na? ³ Nɔgɛ mi si kè kombilɛ mbey tɛkɛ wunɛ, mi ta yɔkɛ nɛ kɔkɔ nɔgɛ bɔ wunɛ, né wunɛ dɔy sendi kɛ mbey te yi mi dɔyɛ kete kɛ́. ⁴ Wunɛ duwɔ mbey te yi mi kè mɛbɛ kete kɛ́, wunɛ duwɔ nɔgɛ te.» ⁵ Ɛ Tomasi lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Nyangwɛ Kumande, wunɛ yeti kɛ duwɛ mbey

te yi wɛ kè kete ké na. Ma he ta kelɔ nan yí duwɛ nɛ nɔgɛ te?»

⁶ Ɛ Yesus yɛɔsa nyɛ nyɛ nde: «Mi mɛbɛ nɔgɛ, mi gbakasi, mi sendi jɔngwɛ. Kɛ́nɛ mumɔ ɛ yakama kumɔ kɛ yi Da kɛ́nɛ kwɔ nɛ mi na. ⁷ Wunɛ má dukwɛ mi gbate, ma wunɛ ta duwɛ sendi Saɔmbɛ. Kandɛ ndana wunɛ ma duwɛ nyɛ, wunɛ sima bɛnɔgɛ nyɛ sendi.»

⁸ Ɛ Filip lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Nyangwɛ Kumande, tɛɔya wunɛ Da, yite ma yaka wunɛ.» ⁹ Ɛ Yesus yɛɔsa nyɛ nyɛ nde: «Wuy Filip, budɔya nyangwɛ mɛtu mɛte yi mi sima kwadɔyɛ sinɛ wunɛ kɛ́, 'kumɔ ndana wɛ tí pa duwɛ mi na? Mɔ te ɛ bɛnɔgɛ mi, mɔ te sima bɛnɔgɛ Da. Ma nan yi wɛ nɔgɛ lɛpɔ ndana nde: «Tɛɔya wunɛ Da» kɛ́? ¹⁰ 'Wɛ yeti kɛ tikɔ tɛmɔ nde, mi mɛbɛ pɛ yi Da, ma nyɛ sendi pɛ yɛmbɛ na? Mɛlɛpi mɛte yi mi lɛpɛ mɛbɛ nyɛ wunɛ kɛ́, mi tí lɛpi nɛ dɛti te yɛmbɛ na. Yo nde, Da, nyɛ ɛ dɔyɛ kɛ yɛmbɛ kɔ kɛ punɔgɛ nyangwɛ mɛkɛlɛ mɛnɛ. ¹¹ Wunɛ tíki tɛmɔ kɛ lɛpi te yi mi lɛpɛ nde: Mi pɛ yi Da, Da sendi pɛ yɛmbɛ kɛ́. Nɔgɛ wunɛ tí tɛkɛ tɛmɔ nɛ mi kɛ lɛpi te yite na, wunɛ yɛkɛɔyɛ tikɔ tɛmɔ keto mɛkɛlɛ mɛte yikɛ yi mi kelɛ kɛ́. ¹² Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ́: Mɔ te ɛ tɛkɛ tɛmɔ nɛ mi, mɔ te ta kelɔ sendi kwalɔ mɛkɛlɛ mɛte yi mi kelɛ kɛ́. A ta kelɔ nyangwɛ mɛkɛlɛ kwɔ yikɛ, keto mi kɛ kwɔ mɛbɛ kè pɛ yi Da. ¹³ Ma yasi hɛnɛ te yi wunɛ ta dɔyɛ nɛ dɔnɔ dɔyɛmbɛ, mi ta kelɔ yɔ, né Da bɛ nɛ meluksa nɛ nɔgɛ Mɔnɔ wɛnɛ. ¹⁴ Nɔgɛ wunɛ dɔyɛ yɔnɔ nɛ dɔnɔ dɔyɛmbɛ, gba mi ta kelɔ yasi te.»

Yesus nde, a ta tomɔ Kimɔ Sisɔɔ

nɔgɛ bɔmɔ bɛnɛ

¹⁵ «Nɔgɛ wunɛ kwadɔyɛ mi, wunɛ ta bakɛɔyɛ mɛmbɔnɔgɛ mɛmbɛ. ¹⁶ Ma mi ta nɔgɛ wɛta mɛbɛ nɛ Da, a

ta nye wune wete *Mɔ mekamna te ε ta diyo wune bo kpo ne kpo. 17 Mɔ mekamna te, yo Sisin te ε gbakasi. Botu be meneti maka yeti ne deti te yi jaye nye na, keto bo yeti ke beɲe nye na. Sendi, bo yeti ke duwe nye na. Yasi wete, wune ke duwe yun nye, keto a ke diyo wune bo, be sendi pe yun. 18 Mi ti tiko wune nda bono benyuru na. Mi ta yokwe nje ke yun. 19 Bukwa ndi mono ngimo ne mbet, botu be meneti maka ti beɲe se mi na. Yasi wete, ndi wune ta beɲe yun mi, keto mi mbe ne jon, dete wune sendi ta be yun ne jon. 20 Yeso te wune ta duwe nde, mi mbe ke yi Saɲmbe, wune yun pe mi, mi pe wune. 21 Mumɔ hene ε jaye membonga membe bakidye yo, yo mɔ te ε ke kwadye mi. Mumɔ hene ε kwadye mi, Saɲmbe ta kwadye nye. Mi sendi ta kwadye mɔ te punje yotu nye nye.» 22 E Yudas, yeti Yudas te Iskariyot na lepe nye nye nde: «Nyanɲwe Kumande, nan yi we ta punje ndi yotu nye wuse kine punje nye botu be meneti maka ke?» 23 E Yesus yeɲsa nye nye nde: «Ŋge mumɔ kwadye mi, mɔ te ta bakidye melepi membe, Saɲmbe ta kwadye nye. Sine Saɲmbe ta ke ke yene biye dya ke yene. 24 Ŋge mumɔ ti kwadye mi na, mɔ te ti yaka bakidye melepi membe na. Yo nde, melepi mete yi wune woke yi punde ke numbu mbe ke ti wula ke yembe ne nguru wombe na, yasi wete, yo wula ke yi Da, nye mɔ te ε tomma mi ko. 25 «Mi lepi meyasi maka ndana nye wune ke ngimo te yi mi ndi kete sine wune ke. 26 Yo nde, *Mɔ mekamna te ε Da ta tomɔ ne dino dyembe ko ta tedye wune meyasi hene. A ta kelo sendi nde, wune taka meyasi hene te yi mi lepima nye nye ke. Mɔ mekamna te, yo Kimɔ Sisin.

27 «Gba tete yi mi tike ne wune

ke! Mi ke nye wune tete yembe. Mi yeti ke nye wune yo nda yi botu be meneti maka nye ke na. Temo yun ti kudfyukwe na, wune ti gwaki wo yaɲa na. 28 Wune ma woko yasi te yi mi lepima nye wune ke. Mi lepima nde: «Mi ke kwa, ma mi ta yokwe sendi nje ke yun.» Ma beki nde, wune ke kwadye mi gbate, ma wune ne mesosa yi woko nde, mi ke kwa ke pe yi Da, keto Da kwa mi. 29 Ma yoke yi mi kandε lepɔ ndana nye wune piɲɔ te yi yo ti pa kelna ke. Simande ke ngimo te yi yo ta kelna ke, ne wune tiki temo ke yembe. 30 Mi ti lepina se budfyate sine wune na, keto *Kum meneti maka ke nje. A yeti ne deti te yi kelo yiɲa yaɲa ne mi na. 31 Yo nde, meyasi ta kwanɲa dete, ne botu be meneti maka duwe gbate nde, mi ke kwadye Da, ne bo duwe sendi nde, mi kel meyasi beɲgwe lepi te yi Da lepima nye mi ke. Ne tema, he jisa waka kwa.»

15

Kasi njuku jeta

1 «Mi mbe kpasa njuku *vinye. Ma Saɲmbe, mɔ kombilate. 2 Bo jeta hene ε diye ke mi kine wumɔ membumɔ, Saɲmbe ke pesɔ yo soɲe. Ndi nde, a ke kobile soɲe beya mono mebo me jeta mete yi lo ke bo jeta te ε wume membumɔ ko, ne yo wum kwa yite. 3 Wune me yun pupunate keto melepi mete yi mi lepima nye wune ke. 4 Wune diy metu hene pe mi nda yi mi diye metu hene pe yun ke. Ŋge bo jeta ti diye saɲgwate ne njuku te na, a ti yaka diyo nyepɔ wumɔ mbumɔ na. Yo sendi dete ne wune. Ŋge wune ti diye metu hene pe mi, wune ti yaka wumɔ membumɔ na. 5 Mi mbe njuku jeta, wune yun mebo mete. Mumɔ te ε diye metu hene pe mi, mi sendi pe nye, mɔ te ke wumɔ

budya mambumo, keto kine mi, wune ti yaka kelo yana na. ⁶ Nge mumo ti diye metu hene pe mi na, bo ke bu nye bete ne ven nda yi bo bete ne bo jeta ke, o beta, yo ma si soso, bo ma nje bu yo bete ke dite si lodye. ⁷ Nge wune diye metu hene pe mi, sendi, nge melepi membe diye metu hene pe yun, komete, wune diya yasi hene te yi wune kwadye, wune ta be ne yo. ⁸ Nge wune wume budya mambumo, wune ta tedye nde, wune bejeka bembe. Dete, meluksa me Sanmbe ke pundo ke puye.

⁹ «Mi kwadya wune nda yi Da kwadya ne mi ke. Wune ken mbombu yi diyo sangwate ne mi ke moy mekwadya membe. ¹⁰ Nge wune bakidye mambonga membe, wune ta ke mbombu yi diyo metu hene pe mi ke moy mekwadya membe nda yi mi bakidya ne mambonga me Sanmbe yi diyo no metu hene pe yene ke moy mekwadya mene ke. ¹¹ Mi lepi meyasi menori nye wune, ne wune be ne mesosa mete yi mi no ke, ne mesosa tondu ke temo yun.

¹² «Mbonga te yi mi nye wune ke, yo nde: Wune kwadyangwe tande yun nda yi mi kwadya ne wune ke. ¹³ Njena nyangwe mekwadya mete yi mumo yakama tedye, yo kome nye nye jongwe dyene keto beso bene. ¹⁴ Nge wune kele yasi te yi mi lepe nye wune ke, yite wune beso bembe. ¹⁵ Mi yeti ke jeba se wune nde botu be mesay na, keto mono mesay ti dukwe yasi te yi masa wene kele ke na. Mi ke jeba wune ndana nde beso bembe, keto mi ma tedye wune meyasi hene te yi Sanmbe lepima nye mi ke. ¹⁶ Yeti wune toke mi na, yo mi toke wune tomo wune, ne wune ke wum mambumo, ne mambumo

mun kiki. Dete, yasi hene te yi wune ta diye Da ne dino dyembe, a ta nye wune yo. ¹⁷ Yasi hene te yi mi kombile lepo nye wune, yo nde: Wune kwadyangwe.»

Botu be meneti maka ke beno Jesus

ne botu bene hene

¹⁸ «Nge be nde, botu be meneti maka ke beno wune, wune dukwe nde, bo kandima beno mi ne wune. ¹⁹ Wune ma beki sangwate wune botu be meneti maka, ma botu be meneti maka ta kwadye wune, keto wune bo ndi ne mekele wete. Yasi wete, wune yeti sangwate wune botu be meneti maka na. Mi tokuma wune soje ke njoka yan. Yo keto te yite yi botu be meneti maka bene ne wune ke. ²⁰ Wune taka lepi te yi mi lepima mbe nye wune ke. Mi lepima nye wune nde: «Kine wete mo mesay e kwanma masa wene na.» Nge be nde, bo tedya mi nyangwe mebene, bo ta tedye sendi wune mebene dete. Nge be nde, bo bakidya melepi membe, bo ta bakidye sendi melepi mun. ²¹ Yo nde, bo ta kelo meyasi menori hene ne wune keto dino dyembe, keto bo yeti ke duwe Mo te e tomma mi njese ko na. ²² Mi ma diy kine nje, diyo sendi kine lepina nye bo na, ma mebeye yeti ke to yan na. Ma ndana mi ma si nje lepina nye bo. Dete, bo yeti se ne gbela mono yana te yi bo yakama jese ke kasi mebeye man na. ²³ Mo te e bene mi, mo te benma sendi Sanmbe. ²⁴ Mi ma diy kine kelo yina mekele mete yi mumo wete ne wete ti kele ne toru, ma mebeye yeti ke to yan na. Ma ndana bo benma nyangwe mekele mete yi mi kelma ke, ko beko dete, bo ke beno mi sine Sanmbe hene. ²⁵ Yo nde, meyasi mete kelngawe dete yi tonje ne meyasi mete yi yo ketinate ke

mekana me membonḡa man ké. Yo ketinate nde: «Bo benma mi kine to te na.»

²⁶ «*Mɔ mekamna wun ta nje. Mi ta njese nye wule pe yi Da. Yo Sisij te ε gbakasi, Sisij te ε punde wule ke yi Da. Ke ngimo te yi nye ta nje ké, a ta lepɔ yasi te yi nye duwɔ ke kasi mbe ké nye wune. ²⁷ Ma wune ta lepɔ sendi yasi te yi wune duwɔ nè yi wune bejma ke kasi mbe ké, keto sine wune ke jonna wete njombu yaŋa.»

16

Mesay mete yi Kimɔ Sisij ta kelo ké

¹ «Meyasi maka yi mi lepima nye wune ké, mi lépi, kambɔ wune me nje diyɔ kine tikɔ se temɔ ne mi na. ² Bo ta kidye wune nde, wune tí nata se membanjo mewesidya man wete yesɔ na. Gba ngimo ta dya yi bo ta wo wune, take nde, yite yi bo kele ké, bo ke kanɔ Njambiye. ³ Bo ta kelo meyasi menɔri, keto bo tí duwe ko Da ko mi na. ⁴ Yo nde, mi lépi meyasi maka nye wune, simande kome ngimo te ta dya ké, né wune nje taki duwe nde, mi ma kande lepɔ nye wune. Yasi wete, mi tí lepe meyasi mete nye wune ke ngimo te yi mi kandima ne tedya yun meyasi ké na, keto mi bɔ ndi sine wune.

⁵ «Ma ndana mi ke yɔkwe kè pe yi Mɔ te ε tomma mi njese kɔ. Ma ko mumɔ wete ne wete ke njoka yun yeti ke diyɔ mbey te yi mi kè kete ké na. ⁶ Yasi wete, temɔ yun ma tondɔ ne ngambi keto lepi te yi mi lepima nye wune ké. ⁷ Yo nde, yo gba gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Yo ta be kimote pe yun nde, mi kwâŋ, keto nge mi diyɔ kine kwɔ na, *Mɔ mekamna tí nje pe yun na. Yasi wete, nge mi kwɔ, mi ta tomɔ nye njese wune. ⁸ Ma kome nye ta nje ké, a ta tedye

botu be meneti maka ne sanjan nde, ke kasi mebeyɔ, metake man kotute. Ke kasi ngben mekele nè ke kasi pesina josi te yi Njambiye, metake man sendi kotute. ⁹ A ta tedye bo nde, metake man kotute ke kasi mebeyɔ, keto bo yeti ke tikɔ temɔ ne mi na. ¹⁰ Sendi, metake man kotute ke kasi ngben mekele, keto mi ke yɔkwe kè pe yi Da. Dete, wune tí beje se mi na. ¹¹ A ta tedye sendi bo nde, metake man kotute ke kasi pesina josi te yi Njambiye, keto Njambiye sima pesɔ josi *Kum meneti maka.

¹² «Mi ndi ne budya meyasi mete yi mi yakama lepɔ nye wune, yasi wete, wune tí yaka woko meyasi mete ndana na. ¹³ Kome Sisij te ε gbakasi ta nje ké, a ta tedye wune yasi hene te yi be gbakasi ké. Yo nde, a tí lepina ne deti te yene ne nguru wene na, yasi wete, a ta lepɔ yasi hene te yi nye wokuma ke numbu Da ké. A ta nje pele meyasi mete yi ta kwaŋna ké nye wune. ¹⁴ Yo nye ta punje meluksa membe, keto a ta bɔ lepi ke numbu mbe nje pele nye wune. ¹⁵ Yasi hene te yi Da nɔ, yo yembe. Yo keto te yite yi mi lepima nde: A ta bɔ lepi ke numbu mbe nje pele nye wune ké.

¹⁶ «Bukwɔ ndi monɔ ngimo ne mbet, wune tí beje se mi na. Diyɔ ke konje sendi ne mbet, wune má nje beje sendi mi ne kɔkɔ.»

¹⁷ Ndana, ε baŋa bejeke bene lepe tande yan nde: «'A kwádyikwe lepɔ ne nge nye wuse? Yiŋa nde: «Bukwɔ ndi monɔ ngimo ne mbet, wune tí beje se mi na. Diyɔ ke konje sendi ne mbet, wune má nje beje sendi mi ne kɔkɔ,» yiŋa sendi nde: «Keto mi ke yɔkwe kè pe yi Da,» a kwádyikwe lepɔ ne nge nye wuse?» ¹⁸ E bo kè mbombu lepɔ nde: «Yiŋa nde: «Bukwɔ ndi monɔ ngimo ne mbet,» to lepi te yi nye lepe dete ké ne nge?»

Wuse yeti ke biye su to te na.»
 19 Yesus duwà nde, bo kwadya diye nye yinà yasi. E nye lepe nye bo nde: «Wune ke diyna tandè yun ke lepi te yi mi lepima nde: «Bukwà ndi mɔnɔ ngimɔ ne mbet, wune tí bɛnɛ se mi, diyo ke kɔntɛ sendi ne mbet, wune má nje bɛnɛ sendi mi ne kɔkɔ kɛ.» 'Wune diynanɔwɛ keto te yite? 20 Ma gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Wune ta lelo gbate jaba, botu bɛ meneti maka ta bɛ ne mesosa. Wune ta kpalo bɛ ne ngambi, yasi wete, ngambi yun ta nje yeɲsa bɛ mesosa. 21 Ke ngimɔ te yi nyari ke wa ne mɔ kɛ, temɔ ne ðeke ne habubu, keto ngimɔ mebone mete yene ðyanɔma. Yasi wete, nge nye si punje mɔnɔsike ke puye, a yeti ke take se mebone mete yite na, keto mesosa mete yi nye me nɔ kɛ, keto a jama mumɔ njese ke meneti. 22 Wune sendi ndana ðete, metemɔ mun ne ngambi. Ndi nde, mi ta basidyɛ bɛnɛ wune ne kɔkɔ, komete, wune ta bɛ ne mesosa. Kine mumɔ wete ne wete ta soɲɛ mesosa mete ke temɔ yun na. 23 Kome yesɔ te ta ðya kɛ, wune tí diye mi meɲyan na. Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Nge wune diye Da yinà yasi ne ðino ðyembe, a ta nye wune yo. 24 Kumɔ ndana wune tí pa diye yinà yaɲa ne ðino ðyembe na. Wune ðiya, ne ta bɛ ne ya te. Dete, mesosa mete yi wune bɛ nɔ kɛ ta tondɔ temɔ yun ne ngbɛɲ.

25 «Mi lepima meyasi mete nye wune ne nje mekanɔ. Ngimɔ ke nje, ngimɔ te yi mi tí lepina se nye wune ne nje mekanɔ na. Yasi wete, mi ta kombile lepo kasi Da ne gbas gbas nye wune. 26 Kome yesɔ te ta ðya kɛ, wune ta diye Da yasi ne ðino ðyembe. Mi yeti ke lepo nye wune nde, mi ta diye Da yinà yaɲa ke numbu yun na. 27 Yo nde, Da ne nguru wene ke kwadye wune, keto wune kwadya

mi tiko temɔ nde, mi wúla ke yi Njambiye nje nɔ. 28 Mi wúla ke yi Da nje nɔ ke meneti maka. Ma ndana mi ke ðuwe kɛ meneti maka yɔkwɛ kɛ pe yi Da.» 29 E bejeke bɛnɛ nje lepo nye nye nde: «Bɛɲa, ndana wɛ ke lepina ne gbas gbas kine lepina se ne nje mekanɔ na. 30 Ndana wuse duwà nde, wɛ ke duwe meyasi hɛnɛ. Wɛ ke kande si duwe yasi te yi mumɔ ke kwadye diye wɛ kine nde, wete mumɔ pàɲ pa diye wɛ yinà meɲyan na. Dete, wuse ke tiko temɔ nde, wɛ wúla ke yi Njambiye nje nɔ.» 31 E nye yeɲsa nye bo nde: «'Yo ndana yi wune nje tiko temɔ ne mi yey? 32 Ne bɛɲa, ngimɔ ke nje, yo ma ðya, ngimɔ te yi wune ta wanja wete wete, mumɔ hɛnɛ ke tɔke nje tɔ ðyene tiko mi nyepɔ. Ko bɛko ðete, mi yeti nyepɔ na, keto Da pe mi. 33 Mi lépi meyasi maka hɛnɛ nye wune, né wune bɛ ne te, keto wune me sangwate ne mi. Wune ta sangwa ne mebone ke to meneti maka. Yasi wete, wune tí kambi yaɲa na, keto mi ma lanɲa mbe ðeti meneti maka.»

17

Yesus ke ngweta ne Njambiye

keto botu bɛnɛ

1 Ke Yesus ma si lepo melepi menɔri kɛ, e nye kanɛ misi kenje kwey lepo nde: «Da, ngimɔ ma ðya, punjukwɛ meluksa me Mɔnɔ wɔ, né Mɔnɔ wɔ punje meluksa mɔ, 2 keto wɛ nya nye ðeti te yi namɔ bomɔ hɛnɛ, na kel nde, bomɔ hɛnɛ te yi wɛ nya nye baka bɛ ne jɔngwɛ te yi kpo ne kpo. 3 Jɔngwɛ te yi kpo ne kpo, yo nde, bo dúkwɛ wɛ, wɛ siya kpasa Njambiye te e kete gbate, duwe sendi Yesus Krist, yɔkɔ yi wɛ tomma kɔ. 4 Mi punja meluksa mɔ ke meneti maka, sidyɛ sendi mesay mete yi wɛ nya mi nde, mi

kêl ké. ⁵ Ma Da, ndana punjukwe meluksa mɛmbɛ kɛ kɛki yɔ. Punjukwe meluksa mɛtɛ yi mi bɔ nɔ kɛ kɛki yɔ yite mbokɔ tɪ pa kusuna ké.

⁶ «Mi kelma nde, botu betɛ bɛ wɛ soŋma kɛ njoka botu bɛ mɛnɛti nyɛ mi baka dũkwɛ dɪno dɪyɔ. Bo bɔ botu bɔ, ɛ wɛ kaŋɛ bo nyɛ mi, ɛ bo bakidyɛ mɛlɛpi mɔ. ⁷ Ma ndana bo ma duwɛ nde, mɛyasi hɛnɛ tɛ yi wɛ nya mi ké wũla gbate kɛ yɔ, ⁸ keto mɛlɛpi mɛtɛ yi wɛ tɛdɪya mi ké, mi kwandɪya yɔ nyɛ bo, ɛ bo tɪkɛ temɔ ketɛ. Bo duwɔ gbate nde, mi wũla pɛ yɔ nje nɔ, ɛ bo tɪkɛ temɔ nde, yɔ gba wɛ tomɛ mi njɛsɛ. ⁹ Mi ŋgwɛtɔŋgwɛ nɛ wɛ keto yan, yeti keto botu bɛ mɛnɛti maka na. Mi ŋgwɛtɔŋgwɛ nɛ wɛ ndi keto botu bɛtɛ yi wɛ nya mi baka, keto bo wɔkunaŋgwɛ nɛ wɛ. ¹⁰ Mɛyasi hɛnɛ tɛ yi mi nɔ, yɔ yɔ. Sendi, mɛyasi hɛnɛ tɛ yi wɛ nɔ, yɔ yɛmbɛ. Botu betɛ bɛ wɛ nya mi baka kɛ punjɛ meluksa mɛmbɛ. ¹¹ Mi yeti sɛ kɛ mɛnɛti maka na, ndi bo kɛ tɪka kɛ mɛnɛti maka. Ma mi kɛ yɔkwɛ mɛbɛ kɛ pɛ yɔ. Da, wɛ kiyɔ, bakidyɛ bo nɛ dɛtɪ tɛ yi wulɛ kɛ dɪno dɪyɔ yi wɛ nya mi ké, né bo bɛ ndi yasi wɛtɛ nda sɪnɛ wɛ. ¹² Kɛ ŋgimɔ tɛ yi mi bɔ sɪnɛ bo ké, mi bakidyɛ bo nɛ dɛtɪ tɛ yi wulɛ kɛ dɪno dɪyɔ yi wɛ nya mi ké. Mi bakidyɛ bo nda mbumɔ misi mɛmbɛ. Ko wɛtɛ kɛ njoka yan tɪ yambɪlɛ na, soŋɛ ndi yɔkɔ yi bɔ kponatɛ kɛ yɛnɛ nde, a ta yambɪlɛ kɔ. Yo kɛlnaŋgwɛ dɛtɛ, né mɛyasi mɛtɛ yi bɔ kɛtɪnatɛ kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ ké si tondu. ¹³ Ma ndana mi kɛ yɔkwɛ kɛ pɛ yɔ. Mi lɛpi mɛyasi maka kɛ ŋgimɔ tɛ yi mi ndi kɛ mɛnɛti maka ké, né mɛsosa tondu kɛ temɔ yan nda yi mi nɔ ké. ¹⁴ Mi kwandɪya mɛbɛ lɛpi yɔ nyɛ bo, ɛ botu bɛ mɛnɛti maka bɛnɛ bo, keto bɛnɛ botu

bɛ mɛnɛti maka yeti saŋgwatɛ na nda yi mi sendi yeti saŋgwatɛ sɪnɛ botu bɛ mɛnɛti maka ké. ¹⁵ Mi tɪ ŋgwɛtɔŋgwɛ nɛ wɛ nde, soŋa bo kɛ mɛnɛti maka na. Yo nde, bakidyɛ bo, kambɔ nɛ *Mɔ bɛya mɛkɛlɛ. ¹⁶ Bɛnɛ botu bɛ mɛnɛti maka yeti saŋgwatɛ nda yi mi yeti sendi saŋgwatɛ sɪnɛ botu bɛ mɛnɛti maka ké. ¹⁷ Kelɔ nde, bo bɛkɪ botu bɔ nɛ nje mɛlɛpi mɔ yi bɛ gbakasi. Gba mɛlɛpi mɔ ndi gbakasi. ¹⁸ Mi kɛ tomɔ bo kɛnjɛ kɛ mɛnɛti maka nda yi wɛ tomma nɛ mi njɛsɛ kɛ mɛnɛti ké. ¹⁹ Yo kɛ gba to yan yi mi nɛ ŋguru wombɛ kɛ kaŋɛ yotɔ mɛbɛ nyɛ wɛ, né bo sendi kaŋ mɛyotɔ man gbate nyɛ wɛ.

²⁰ «Yo nde, mi tɪ ŋgwɛtɔŋgwɛ nɛ wɛ ndi keto yan bɛpɔ na. Yasi wɛtɛ, mi ŋgwɛtɔŋgwɛ sendi nɛ wɛ, keto botu bɛtɛ bɛ ta tɪkɔ temɔ nɛ mi keto lɛpi tɛ yi bo ta lɛpɔ ké. ²¹ Mi ŋgwɛtɔŋgwɛ nɛ wɛ, né bo hɛnɛ bɛ ndi yasi wɛtɛ nda yi wɛ Da dɪyɛ nɔ pɛ yɛmbɛ, mi sendi pɛ yɔ ké. Mi ŋgwɛtɔŋgwɛ, né bo sendi bɛ saŋgwatɛ sɪnɛ bo, né botu bɛ mɛnɛti maka jay nde, yɔ wɛ tomɛ mi njɛsɛ. ²² Mi kelma sendi nde, bo bɛkɪ nɛ kiya meluksa mɛtɛ yi wɛ kelma nde, mi bɛkɪ nɔ ké, né bo bɛ ndi yasi wɛtɛ nda yi sɪnɛ wɛ dɪyɛ nɔ ké. ²³ Mi pɛ yan, wɛ pɛ mi, né bo bɛ saŋgwatɛ ndi wɛtɛ. Dɛtɛ, botu bɛ mɛnɛti maka ta duwɛ gbate nde, wɛ tomɛ mi njɛsɛ, né bo duwɛ sendi nde, wɛ kɛ kwadɪyɛ botu bɛtɛ nda yi wɛ kwadɪyɛ nɛ mi ké. ²⁴ Da, mi kwadɪyikwɛ gba nde, mi dɪy gba sɪnɛ botu bɛtɛ bɛ wɛ kaŋma nyɛ mi baka kɛ mbɛy tɛ yi mi dɪyɛ ketɛ ké. Mi kwadɪyikwɛ dɛtɛ, né bo bɛŋ meluksa mɛtɛ yi wɛ nya mi ké. Wɛ nya mi meluksa mɛtɛ, keto wɛ kwadɪya mi yite mbokɔ tɪ pa kusuna na. ²⁵ Da, wɛ yɔkɔ ɛ kɛlɛ yasi nɛ ŋgbɛŋ, yɔ nde, ko botu bɛ mɛnɛti maka tɪ duwɛ wɛ

na, ndi mi duwà wε, ε baka duwe nde, yo wε tome mi. ²⁶ Mi tédya bo dínɔ dɔɔ. Mi ta kè mbombu yí tedye bo, né məkwaɗya mete yi wε kwadya ne mi ké be sendi pe yan, né mi ne ɲguru wombe be pe yan.»

18

*Bo ke biye Yesus
(Mt 26; Mk 14; Lk 22)*

¹ Ke Yesus ma si lepina d'ete ké, ε nye punde kwà bene bejeki bene kè ke ɲginje mɔnɔ soy te yi Sedrɔɲ. Wete ɲgwanɲ bɔ womete, ε Yesus kwà nyiɲe mɔy ɲgwanɲ bene bejeki bene. ² Yudas, mɔ te ε ta dyanɲwe nye kɔ duwà sendi mbey yinɔri, keto Yesus bene bejeki bene dikima kè wesidya mate. ³ E Yudas bɔ ɲjɔɲ besɔja nè botu be bakidya mbanjɔ Njambiye dya nɔ. Yo be bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nè *Befarişɔ tome bo. Bo kà ne melambo nè menyan nè mejole me d'ambi. ⁴ Yesus ma duwe yasi hene te yi yakanɲwe dya nye ké. E nye kè ke mbombu yan diye bo nde: «Wune sán nda?» ⁵ E bo yeɲsa nye nye nde: «Wuse sán Yesus te mɔ Nasaret.» E nye lepe nye bo nde: «Yo mi.» Yinɔri Yudas mɔ te ε ta dyanɲwe nye kɔ bɔ bene botu benɔri. ⁶ Ke Yesus ma lepo nye bo nde: «Yo mi» ké, ε bo yokwe ne kɔɲ balɔ ke meneti ne mbelele. ⁷ E Yesus basidye diye bo nde: «Wune sán nda?» E bo lepe nde: «Wuse sán Yesus te mɔ Nasaret.» ⁸ E nye yeɲsa nde: «'Mi tĩ si lepo nye wune nde, yo mi na? Nge be nde, wune sán mi, wune tiki botu bete baka, né bo kwà.» ⁹ A lépi d'ete, né lepi te yi nye ma lépi ké si tondu. A ma lépi nde: «Ke njoka botu bete yi wε nya mi baka, mi tĩ kele nde, wete ne wete yámbila na.»

¹⁰ Simɔn Piyer bɔ ne kafa. E nye sute yo koto ne mɔ mesay me nyanɲwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye pesɔ tɔ ne ε mbam bo bete ke meneti. Dino mɔ mesay te bɔ nde Malkus. ¹¹ E Yesus lepe nye Piyer nde: «Yokidya kafa yo sɔmɔ ke bambi te. 'Wε táka ka nde, mi d'iy kine hɔbiye pelo meɔnɔ te yi Da nya mi nde, mi hɔbiya ké?»

¹² Ndana, ε besɔja nè nyanɲwe kum besɔja nè Beyuden bete be dikima bakidye mbanjɔ Njambiye baka nje biye Yesus woto nye. ¹³ E bo bɔ nye pa kè nɔ ke yi Hana te ki ne Kayif. A bɔ nyanɲwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye ke sew te ete. ¹⁴ Yo Kayif te ε nya Beyuden ɲgite lepo nde: «Yo kimote nde, mumɔ wete gwáki ke numbu kando.»

Piyer ke tonɔ nde, a yeti ke

*duwe Yesus na
(Mt 26; Mk 14; Lk 22)*

¹⁵ Simɔn Piyer bene wete jeki bɔ ke beɲwe Yesus. Nyanɲwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye duwà jeki te kimote. E jeki te nyiɲe ke tɔ nyanɲwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye bene Yesus. ¹⁶ Yasi wete, ε Piyer tika ke numey ndoko. E jeki te ε nyanɲwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye duwà kɔ punde kè lepina nye nya te ε bɔ sana mate ε bɔ ke bakidye numey kɔ. E jeki te nyiɲe Piyer ke mɔy ndoko. ¹⁷ E nya te nje d'iy lepo nye Piyer nde: «'Wε yeti sendi gba wete jeki mbam kɔ na?» E Piyer lepe nde: «Ko na.» ¹⁸ Duku bɔ ke kwà, ε botu be mesay bene botu be bakidya mbanjɔ Njambiye jonɲwe d'ite ne mema me d'ite kwà wetina. E Piyer kwà sendi d'iy ke njoka yan wetina d'ite bene bo.

¹⁹ Ndana, ε nyanɲwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye

kandɛ diyna Yesus mɛdiyan kɛ kasi bɛjɛkɛ bɛnɛ nɛ kɛ kasi yasi tɛ yi nyɛ dɪkima tɛdʏɛ bɔmɔ kɛ. ²⁰ Ɛ nyɛ yɛnsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Mi dɪkima lɛpina nɛ gbas gbas nyɛ bɔmɔ kɛ puyɛ. Mi dɪkima tɛdʏɛ bɔmɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kpo nɛ kpo kɛ mbanjɔ mɛwɛsɪdʏa nɛ kɛ mbanjɔ Njambiyɛ kɛ mbɛy tɛ yi Bɛyudɛn hɛnɛ dɪki wɛsɪdʏa kɛ. Mi tɪ lɛpɛ yɪnɔ yɔnɔ sɔdʏatɛ na. ²¹ Keto nɛgɛ yi wɛ diyɛ mi mɛdiyan kɛ? Diya bɔtu bɛtɛ bɛ wokuma mi kɛ lɛpina baka, nɛ bɔ lɛpi yasi tɛ yi mi lɛpima nyɛ bɔ kɛ. Bɔtu bɛtɛ duwɔ yasi tɛ yi mi lɛpima kɛ kimɔtɛ.» ²² Kɛ Yesus mɛ lɛpɔ dɛtɛ kɛ, ɛ wɛtɛ mɔ bɔkɪdʏa mbanjɔ Njambiyɛ tɛ ɛ bɔ kɛ kɛki nɛ kɔ nyɛ nyɛ bɔnʒi kɛ pokɔ lɛpɔ ndɛ: «Yo dɛtɛ yi wɛ yɛnsa nyɛ nyɔngwɛ kum bɔtu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ?» ²³ Ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Iɲgɛ bɛ ndɛ, mi lɛpinama bɛyɛtɛ, tɛdʏa yasi tɛ yi mi lɛpima bɛyɛtɛ kɛ. Ma nɛgɛ bɛ ndɛ, mi lɛpinama kimɔtɛ, wɛ nʒɔki nyɛ mi bɔnʒi kɛ pokɔ keto nɛgɛ?» ²⁴ Ɛ Hana nʒɛ kwanʒdʏɛ Yesus ndi wotunate kɛnʒɛ Kayif tɛ nyɔngwɛ kum bɔtu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ.

²⁵ Kɛ nɛgimɔ tɛ yinɔri Simɔn Piyɛr bɔ ndi womɛtɛ kɛ wɛtina dɪtɛ. Ɛ bɔ lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Gba wɛ sendi yeti wɛtɛ jɛkɛ wɛnɛ na?» Ɛ nyɛ tonɛ lɛpɔ ndɛ: «Ko na.» ²⁶ Ɛ wɛtɛ mɔ mɛsay mɛ nyɔngwɛ kum bɔtu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ ɛ bɔ nɛ jɔdʏɛ bɛnɛ mbam tɛ ɛ Piyɛr pɛsima tɔ nɛ kɔ lɛpɛ ndɛ: «Mi tɪ bɛnʒɛ gba wɛ wɪnɛ nyɛ kɛ nɛgwan na?» ²⁷ Ɛ Piyɛr tonɛ sendi, yaka nɛ mbam kuɓɛ kɛ kɔkɔ.

*Yesus kɛ jɔsi kɛ mbɔmbu Pilat
(Mt 27; Mk 15; Lk 23)*

²⁸ Kɛ kɔnʒɛ, ɛ bɔ bɔ Yesus wulɛ nɔ kɛ yi Kayif kɛ nɔ kɛ tɔ Pilat tɛ nyɔngwɛ kum. Yinɔri yɔ bɔ

bɛmɛnʒmɛnɛ nɛ sut. Bɔ nɛ nɛguru wan tɪ nyɪnɛ mɔy tɔ na, kambɔ yɔ mɛ nʒɛ bɛ yasi sɛmbɔ kɛ yan, bɔ mɛ nʒɛ dɪyɔ kinɛ dʏɛ mɛdʏɛ mɛ jɛsɔ *Paska yan na. ²⁹ Ɛ Pilat pundɛ kɛ dolo bɔ mɛtɛ lɛpɔ ndɛ: «Yo kwalɔ bɛya yasi tɛ nda yi wunɛ lɛpɛ ndɛ, mbam kɔ kelma kɛ?» ³⁰ Ɛ bɔ yɛnsa nyɛ nyɛ ndɛ: «A mɔ dʏy kinɛ bɛ nyɔngwɛ mɔ kelna bɛya mɛkɛlɛ na, ma wusɛ tɪ bɔ nyɛ kanʒɛ nyɛ wɛ na.» ³¹ Ɛ Pilat lɛpɛ nyɛ bɔ ndɛ: «Wunɛ nɛ nɛguru wun bɔnʒ nyɛ kɛ pɛsɔ lɛpi nɛ bɛnɛgwɛ mɛmbɔnɛgɔ mun.» Ɛ Bɛyudɛn yɛnsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Mɛmbɔnɛgɔ musu yeti kɛ nyɛ wusɛ dʏtɛ ndɛ, wusɛ wɔku mumɔ na.» ³² Bɔ lɛpinama dɛtɛ, nɛ lɛpi tɛ yi Yesus lɛpima kɛ kasi kwalɔ sɔnʒ tɛ yi nyɛ yɔkanʒwɛ sanɛgwa nɔ kɛ si tondu.

³³ Ndana, ɛ Pilat yɔkwɛ nɛ kɔkɔ nyɪnɛ tɔ jɛba Yesus diyɛ nyɛ ndɛ: «Yo wɛ, kumandɛ Bɛyudɛn?» ³⁴ Ɛ nyɛ yɛnsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Yo wɛ nɛ nɛguru wɔ lɛpɛ dɛtɛ, ho ndɛ, bɔnʒɛ bɔmɔ lɛpɛ dɛtɛ nyɛ wɛ kɛ kasi mɛbɛ?» ³⁵ Ɛ Pilat yɛnsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Wɛ bɛnʒɛ ndɛ, mi Bɛyudɛn? Yo bɔtu bɛ kandɔ yɔ nɛ bɛkum bɛ bɔtu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ bɔ wɛ kanʒɛ nyɛ mi. Wɛ kelma yasi tɛ nda?» ³⁶ Ɛ Yesus yɛnsa ndɛ: «*Kandɔ dʏyɛmbɛ tɪ wɪla kɛ mɛnɛtɪ maka na. Kandɔ dʏyɛmbɛ mɔ wɪla kɛ mɛnɛtɪ maka, ma bɔtu bɛ mɛsay bɛmbɛ lonʒɛ dʏyɛmbɛ keto mɛbɛ, kambɔ bɔmɔ mɛ nʒɛ bɔ mi nyɛ kɛ mɔy mɛbɔ mɛ Bɛyudɛn. Yasi wɛtɛ, Kandɔ tɛ yɛmbɛ tɪ wɪla kɛ mɛnɛtɪ maka na.» ³⁷ Ɛ Pilat diyɛ nyɛ ndɛ: «Wɛ gbɛtɛ kumandɛ?» Ɛ Yesus yɛnsa ndɛ: «Yo nda yi wɛ lɛpɛ kɛ, mi kumandɛ. Mi jɔdʏa, mi nʒɛ kɛ mɛnɛtɪ maka yɪ nʒɛ tɛdʏɛ bɔmɔ mɛyɛsi kɛ kasi gbakasi. Mumɔ hɛnɛ ɛ bɛnɛgwɛ lɛpi tɛ yi bɛ gbakasi kɛ wokɔ yasi

te yi mi lepe ké.» ³⁸ E Pilat diyε nye nde: «Gbakasi, yo nge?» Ke Pilat ma si lepɔ dɛte ké, ε nye basidye pundo kɛ dolɔ Beyuden lepɔ nye bo nde: «Mi ti dole mbe yiŋa mejɔsɔ ke yotu mbam kɔ yi yakama kelɔ nde, a sɔmbu meɔne keto te na.» ³⁹ Yasi wete, yo me ke mekiyo mun nde, ke jeso *Paska yun hene, mi kɛ soŋa bo ne wete mɔ jɔbo yokidye nye nye wune. »Dete, wune kwádyikwe nde, mi sɔŋa bo ne kumande Beyuden yokidye nye nye wune?» ⁴⁰ E bo kala kembidya lepɔ nde: «Be, yeti nye na! He kwádyikwe su Barabas.» Barabas ba nyangwe mɔ beya mekele.

19

¹ Ndana, ε Pilat nye besɔja dɛti nde, bo bɔŋ Yesu kɛ njuro nye ne njambala. ² E bo bu yiŋa mekol ne mesoru kete, jako ne dɔngwe te lenje nye ke to, bu sendi wete kpasɔ tena nyangwe gambo nye nye ke yotu. ³ E bo diki nje ke keki ne lepɔ nde: «Kumande Beyuden, he lépi!» E bo diki nye nye banji ke pokɔ.

⁴ E Pilat kala pundo lepɔ nye Beyuden nde: «Ndana mi ke bu nye punje njese sɛ, né wune duwe nde, mi ti dole mbe yiŋa mejɔsɔ ke yotu ne yi yakama kelɔ nde, a sɔmbu meɔne keto te na.» ⁵ E Yesu punde ne dɔngwe mesoru ke to ne tena kpasɔ nyangwe gambo ke yotu. E Pilat lepe nye bo nde: «Ma mbam te kɔ!»

⁶ Ke bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε ne botu be bakidya mbanjo Njambiyε ma kanje misi berje ne Yesu ké, ε bo kembidya lepɔ nde: «Ŋgbakɔ nye ke kroa! Ŋgbakɔ nye ke kroa!» E Pilat lepe nye bo nde: «Wune ne nguru wun bɔŋ nye kɛ ngba ke kroa, keto mi ti dole mbe yiŋa yaŋa ke yotu ne yi yakama kelɔ

nde, a sɔmbu meɔne keto te na.» ⁷ E Beyuden yeŋsa nye nye nde: «Wuse ne wete mbonja, mbonja te ke tedye nde, a yákanawe gwe, keto a bonma yotu ne nde, nye Mɔno Njambiyε.»

⁸ Ke Pilat ma woko dɛte ké, ε nye gwe wɔ kwɔ to te. ⁹ E nye yokwe ne kɔko nyiŋe tu diyε Yesu nde: «We wúla we nje nɔ?» Ko Yesu kine yeŋsa yaŋa nye nye na. ¹⁰ E Pilat lepe nye nye nde: «We diy kine yeŋsa ke numbu mbε? »We yeti ke duwe nde, mi ne dɛti te yi soŋe bo ne we, mi sendi ne dɛti te yi lepɔ nde, bo ngbâki we ke kroa na?» ¹¹ E Yesu yeŋsa nye nye nde: «Ŋge Njambiyε ti nye we dɛti wule ke kwey na, we ti yaka kelɔ yaŋa ne mi na, dɛte mɔ te ε dyanawa mi nye we kɔ kelma beya yasi kwɔ we.» ¹² Kande ke ngimɔ te yite, ε Pilat sa nje te yi soŋe bo ne nye. Yasi wete, ε Beyuden diki kembidya nde: «Ŋge we soŋe bo ne mbam kɔ, yite we yeti sɔ ne *Sesar na! Mumɔ hene ε lepe nde, nye kumande, mɔ te ke lu dyambi sungwe ne Sesar.» ¹³ Ke Pilat ma woko melepi menɔri ké, ε nye bu Yesu punje kenje sɛ kwɔ diyɔ metidye ke mbey pesina josi. Bo kombila mbey te ne metari. Bo jébanawe mbey te ke numbu Hebere nde Gabata. ¹⁴ Yinɔri yo ba ngimɔ kombila meyasi me jeso *Paska Beyuden. Yo ba ke poku bembe yesɔ. E Pilat lepe nye Beyuden nde: «Kumande wun ru!» ¹⁵ Yasi wete, ε bo kembidya nde: «Soŋa dyan ke misi mene! Soŋa dyan ke misi mene! Ngbakɔ nye ke kroa!» E Pilat lepe nye bo nde: «Mi ngbâki kumande wun ke kroa?» E bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε yeŋsa nde: «Wuse kine wete kumande na, ndi Sesar!»

Bo ke bu Yesus ke ngba ke kroa (Mt 27; Mk 15; Lk 23)

¹⁶ Ndana, ε Pilat kaɲe Yesus nye bo, né bo kè ngba nye ke kroa. Ε bo bu nye kwà nɔ. ¹⁷ Ε Yesus ne nguru wene soɓe kroa ne yi kwà nɔ duwe ke moy dya kumɔ nɔ ke wete mbey nde Gbonɔ to, bo jébaɲgwe ke numbu Hebere nde Golgota. ¹⁸ Kumɔ mate, ε bo ngba nye ke kroa, ngba sendi baɲa bomɔ yiɓa ke mekroa mete yan. Wete ke kroa te wene pulɔ kaka, wete pulɔ kaka, tiko Yesus ke bembe. ¹⁹ Pilat lepima nde, bo kèti yiɲa yasi ngba ke to kroa Yesus. Ε bo kete nde: «Yesus te mo Nasaret, kumande Beyuden.» ²⁰ Beyuden budyate tolma yasi yinɔri, keto mbey te yi bo ngbama Yesus ke kroa kete ké ba ke keki dya. Sendi, bo ketima yo ke menumbu yitati: Ke numbu Hebere, ke numbu Latɛ nè ke numbu Grɛk. ²¹ Ε bekum be botu be nyena sadaka be Beyuden lepe nye Pilat nde: «We ti keti nde: «Kumande Beyuden» na, yasi wete, kpalɔ keto nde: «Nye ne nguru wene lepima nde: Mi kumande Beyuden.» » ²² Ε Pilat yeɲsa nde: «Yasi te yi mi ma keto siyma ndi dete.»

²³ Ke besɔja ma si ngba Yesus ke kroa ké, ε bo bu melambo mene kabɔ ke menɔgabiye yini yaka ne bo, bu sendi lambɔ te yi nye dikima leɲe ke nji melambo mete yiri ké. Lambɔ te mbete ti be ne nje fulnate na kande kwey kumɔ nji. ²⁴ Ε bo lepe tande yan nde: «Wuse ti nyal yo nyalɔ na, yasi wete, wuse lonɲ lonɲɔ ke mbari yi duwe ne mo te ε ta namɔ yo ko.» Yo kelnama dete, né melepi mete yi ba ketinate ke mekana me Njambiye ké si tondu. Yo ketinate nde: «Bo kabidyama melambo membe, lu sendi lambɔ te yi mi dikima leɲe ke nji melambo mete yiri ké ke mbari.» Yasi te yi besɔja

kelma, yori.

²⁵ Yinɔri nè nyanɲgwe ne Yesus nè man ne nyanɲgwe nè Mariya te nya Kolopas bu Mariya te ngondu Magdala ba womete ke ngimɔ te yi Yesus ba ke kroa ké. ²⁶ Ke Yesus ma beɲe nyanɲgwe wene, beɲe sendi jeke te yi nye dikima kwadye budyate ko womete ké, ε nye lepe nye nyanɲgwe nde: «Nyari, beɲa moɲɔ wo ko!» ²⁷ Ε nye nje lepo nye jeke te nde: «Beɲa, nyonɲgwe ko!» Kande ke ngimɔ te yite ε jeke ko bu nyanɲgwe ne Yesus kè nɔ ke tu dyene.

²⁸ Ke koɲte, nda yi Yesus duwa nde, meyasi hene ma si kelna ké, ε nye lepe nde: «Yesidyɛ moɲoku ke kelo mi.» A lépi dete, né meyasi mete yi ba ketinate ke mekana me Njambiye ké si tondu. ²⁹ Wete mapi ba womete ne yiɲa dyanjina menjam kete ne letete. Ε besɔja bu yiɲa yasi nda kusa somɔ ke wete jete te yi bo jeba nde *yisɔp, tope ke dyanjina menjam menɔri kaɲe kenje ke numbu ne. ³⁰ Ke nye ma si dye dyanjina menjam menɔri ké, ε nye lepe nde: «Meyasi hene sima si kelna.» Ε nye sokwe to yokidyɛ Sisiɲ ne nye ke meɓɔ me Njambiye.

³¹ Yo ba yesɔ kombila meyasi me jesɔ *Paska Beyuden. Dete, bekum Beyuden ti kwadye nde, botu bete yi bo ngbama ke kroa baka dɲy ndi ke kroa kumɔ yesɔ *Saba na, keto yesɔ Saba te mbete ba nyanɲgwe yesɔ jesɔ. Ε bekum Beyuden kè ke diyɛ Pilat nde, bo siki leke mekol me botu bete yi bo ngbama ke kroa baka pidye bo soɲe. ³² Ndana, ε besɔja dya leke mekol me bosa mumɔ, kwà leke sendi mekol me mo te yoru, bo hene yiɓa yi bo ngbama ke kroa nda Yesus baka. ³³ Ke besɔja ma kumɔ ke yi Yesus ké, bo dól nde, a sima gwe. Dete, bo kine leke

se mekol mene na. ³⁴ Yasi wete, ε wete soja bu ko dumo ne nye ke mbanjo. Ke nye ma dumo ndi nye dfe ke, ε mekiyo ne moroku punde. ³⁵ Mo te ε berma meyasi mete ko yekidye yo. Yasi te yi nye yekidye ke, gbakasi. A duwa nde, yasi te yi nye lepe ke, yo gbate, ne wune tiki sendi temo ke lapi te. ³⁶ Yo nde, meyasi kwanama dfe, ne lapi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε ke si tondu. Yo ketinate nde: «Ko bo ti leke yeso ne wete ne wete na.» ³⁷ Yo sendi ketinate ke wete mbey ke moy mekana me Njambiyε nde: «Bo ta kanε misi berε ne mo te yi bo ma lon nye ne ko ko ne misi man.»

Pumbuna Yesus
(Mt 27; Mk 15; Lk 23)

³⁸ Ke konje, ε Yosep te mo dya Arimate ke diyε mun Yesus ke mebo me Pilat. Yosep ba ke berεwe melepi me Yesus, yasi wete, a ba ke berεwe yo sofyate kamba bekum Beyuden. Ke nye ma diyε mun Yesus dfe ke, ε Pilat jaye. E nye kwa ke bu mun Yesus.

³⁹ E Nikodem te ε ma ken wete yeso ne tu ke berε Yesus ko nje sendi ne yija kimo mutο te yi bo kelma ne yija membunjo nde *mir ne *alowε ke. Dito yasi yinori kumma nda kilo kamotati. ⁴⁰ E bambam baka yiba bu mun Yesus boye ne mendombo sanεwe ne kimo mutο menori nda yi Beyuden dikima kombile ne bemun ban yi pumbo ne bo ke. ⁴¹ Wete ngwan ba ke mbey te yi bo ngbama Yesus ke kroa ke. Wete jonja berεon ba ke ngwan te, bo ti pumbe wete mumo kete wete yeso na. ⁴² E bo pumbe Yesus womete, keto yo ba ngimo te yi diki komsa jeso *Paska yan ke. Sendi, berεon te ba womete nedo.

20

Womiya Yesus
(Mt 28; Mk 16; Lk 24)

¹ Ke bosa yeso te ε kande jonja sondi ma dya, ε Mariya te ngondu Magdala teme bemenmene ne sut ke ke berεon, yite yasi ndi ne mbimbi mbilip. A dolma nde, bo ma soje tari te yi ba ke numbu berεon ke. ² E nye sofyε ke ke yi Simon Piyer, ke sendi ke yi jeke te ε Yesus dikima kwadyε budfyate ko lepo nye bo nde: «Bo ma soje mun Nyangwe Kumande ke berεon. Wuse yeti ke duwe mbey te yi bo ka tiko nye kete ke na.»

³ E Piyer teme pundo bene jeke te yoru yi ke ke berεon. ⁴ Bo hene yiba ba ke sofyε, yasi wete, jeke te yoru nja sofyε kwa Piyer, e nye kande kumo ne ke berεon. ⁵ Ke nye ma butuma ke, ε nye berε melambo ke meneti ke moy berεon. Yasi wete, a ti nyinε ke mate na. ⁶ Simon Piyer ba ke berεwe nye kon ne kon. E nye dya nyinε ne ke berεon, ε nye berε melambo ke meneti, ⁷ berε sendi kum kando te yi bo boyma ne to ne ke. Yasi wete, kum kando te yite ti be ke kiya mbey wete ne mendombo mete yiri na. Yo nja be ne boynate ke mbey te wene dele. ⁸ Ndana ke, ε jeke te ε kandima dya ko nje nyinε sendi ke berεon. E nye berε tiko temo ke melepi me Kumande Yesus. ⁹ Yo nde, kumo ke ngimo te yite bejeke ti be ke biye to melepi mete yi ba ketinate ke mekana me Njambiyε nde, Yesus yakanεwe womiyε ke njoka bemun ke na. ¹⁰ Ndana, ε bejeke baka yiba nje yokwe ke ke mbey te yi bo dikima diyο kete ke.

¹¹ Yinori Mariya ba ne ke keki berεon ke puyε ke lelo. E nye kwa butuma ndi ne dukwe ke numbu yi berε ne moy berεon. ¹² E nye berε bejaki Njambiyε yiba

metidyε ne wumna melambo ke yotu ke mbey kome bo ningwa mun Jesus kε. Wεte bε metidyε pulo to, wεte pulo mekol. ¹³ E bo diyε nye nde: «Nyari, wε lεl ηge?» E nye yeηsa nye bo nde: «Bo soηma mun Nyangwe Kumande wombe, ma mi yeti ke duwe mbey te yi bo ka tiko nye kete kε na.» ¹⁴ Ke nye ma lepο dεte kε, ε nye nje yeηsa beηe pulo koη ne. A bεηa Jesus temnate, yasi wεte, a ti duwe nde, yo nye na. ¹⁵ E Jesus diyε nye nde: «Nyari, wε lεl ηge? Wε saη nda?» Mariya takima nde, yo mo bakidya ηgwan, ε nye lepε nye nye nde: «Nyangwe mbam, ηge be nde, yo wε bu nye kwα no, tedya mi mbey te yi wε tikima nye kete kε, ne mi ke bu nye.» ¹⁶ E Jesus lepε nye nye nde: «Mariya!» E Mariya yeηsa beηe pulo koη ne lepο nye nye ke numbu Hebere nde: «Rabuni!» Yite nde yekele. ¹⁷ E Jesus lepε nye nye nde: «Wε ti kpoka mi na, keto mi ti pa bendο ke pe yi Saηmbe na. Yasi wεte, ken dolo beηoη bembε lepο nye bo nde: Mi ke bendο ke pe yi Saηmbe te Saηgwe wun sendi, ke pe yi Njambiyε wombe te Njambiyε wun sendi.» ¹⁸ E Mariya te ηgondu Magdala kwα ke lepο nye bejεke nde: «Mi beηma Nyangwe Kumande.» E nye lepε meyasi mete yi Kumande Yesu lepima kε nye bo.

Yesu ke punje yotu nye bejεke bene

(Mt 28; Mk 16; Lk 24)

¹⁹ Ke kiya yeso te bekoko, ke bosa yeso te ε kande jonja sondi bejεke ba ke mbey wεte ke tu. Bo ndadya menumey, keto bo ba ke kamba bekum Beyuden. Bo sem semo nde, Yesu dyanma teme ke njoka yan lepο nye bo nde: «Wune dny ne te!» ²⁰ Ke nye ma

si lepο dεte kε, ε nye tedye bo mebo mene ne mbanjo ne. E bejεke sosa budyate ke ηgimo te yi bo beηma Kumande Yesu kε. ²¹ E nye basidye lepο nye bo nde: «Wune dny ne te! Mi ke tomo sendi wune nda yi Da tomma ne mi kε.» ²² Ke nye ma si lepο dεte kε, ε nye wumbidyε bo lepο nde: «Kimo Sisiη ken ke yotu yun. ²³ Mumo hene te yi wune ta tiko mebeyo mene ne ηgwete, yo ke duwe ke to ne. Ma yoko yi wune ti tiko mebeyo mene ne ηgwete na, yo ta bone ndi ke to ne.»

Yesu ke lepina bene Tomasi

²⁴ Yinori ke ηgimo te yi Yesu nja punje ne yotu nye bejεke bene kε, wεte jεke wene ε ba ke njoka bejεke bene kamo jo yiba ko ti be bene beso na. Yo ba Tomasi te yi bo jεba sendi nde Beadan ko. ²⁵ E bejεke te bari nje lepο nye nye nde: «Wuse beηma Nyangwe Kumande.» Yasi wεte, ε nye lepε nye bo nde: «ηge mi ti pa beηe mbey mepondi ke mebo mene, nye nyey bo mbe ke mbey mepondi, nye sendi bo mbe ke mbanjo ne na, ko mi ti jaye nde, a womiya na.»

²⁶ Ya metu yitan jo yitati ke koηte, ε bejεke kala wesidya ke mbey wεte ke moy tu. Tomasi ba bene bo, menumey ba sendi ndadyate. Bo sem semo, Yesu dyanma teme ke njoka yan lepο nde: «Wune dny ne te!» ²⁷ Ke koηte, ε nye diyε lepο nye Tomasi nde: «Sambila nyey bo yo waka, no beηa mebo membe. Sambila sendi bo yo bobile ne mbanjo mbe. Ma wε ti ken mbombu yi seηe na, yasi wεte, jaya.» ²⁸ E Tomasi yeηsa nye nye nde: «Wε Kumande wombe, wε Njambiyε wombe!» ²⁹ E Yesu lepε nye nye nde: «Wε tiki temo ndana, keto wε beηma mi. Mesosa ne botu bete be tike temo kine pa beηe baka.»

³⁰ Yesus kelma sendi yija budya meyekambiyε ke misi mε bejεke bεnε, ndi nde, bo ti ketε yo hεnε ke mεkana maka na. ³¹ Yo nde, bo kεti meyasi mεte yike, nε wunε tiki temo nde, Yesus, nyε *Krist, Mono Njambiyε. Yaka no, nge wunε tike temo dεte, wunε ta bε nε jongwε keto dino dyenε.

21

Yesus ke punje yotu nyε banja bejεke

bene yitan jo yiba

¹ Ke kon meyasi menori, ε Yesus basidyε punje yotu nyε bejεke bεnε ke gon nyangwε mato te yi bo jεba nde Mato te yi Tiberiyad*f1* ko. Punja yotu te yi nyε punja kε kwanjama dεke: ² Bejεke bεte bε ke mbey wεte. Yo bε nε Simon Piyer nε Tomasi te yi bo jεba nde Beadan ko bu Nataniyel te mo Kana ke Galile bu bono bε Sebede nje bu sendi banja bejεke bεnε yiba. ³ Simon Piyer lepima nyε bo nde: «Mi ke kε bεte bulajama.» ε bo lepε nyε nyε nde: «Sine wunε ta kε.» ε bo temε pundε kwε bendε landi. Bo kwanjya ndingεle tu kinε wo ko gbela mono yanja na.

⁴ Ke ngimo te yi mejasi nje no nε bey bey kε, ε Yesus dyε temε ke ngindi. Yasi wεte, bo ti duwε nde, yo nyε na. ⁵ Ndana, ε Yesus diyε bo nde: «Wunε bono, 'wunε nε mono yanja te yi wunε yakama dye?» ε bo yεnsa nyε nyε nde: «Ko na.» ⁶ ε nyε lepε nyε bo nde: «Wunε bεta bulajama yaka nε landi pulo mbam bo, wunε ta dolo yanja.» Dete, ε bo bεte bulajama ke duku. Ndana, bo ti bε nε deti te yi dale yo na, keto budya benjanjo bεte yi yo kawula kε. ⁷ ε jεke te yi Yesus dikima kwadyε budyate ko lepε nyε Piyer nde: «Yo Nyanjwε Kumande.» Ke

Simon Piyer ma wokε dεte kε, ε nyε tokε lambε nε lenε, keto a ti bε nε lambε ke yotu na. ε nyε kwε beta ke duku. ⁸ Ndana, ε bejεke te bari bu landi nje no yi nje dale bulajama nε benjanjo ketε nε ngben kε no ngindi, keto bo ti bε londunate nε ngindi na. Londo te nε ngindi yakama kumo nda mεta gomay.

⁹ Ke bo ma kumo ke ngindi, bo bεnja njanjo nε mampa kasate ke to dite. Dite te bε tande mema nε nyen nyen. ¹⁰ ε Yesus lepε nyε bo nde: «Wunε bono banja benjanjo bεte yi wunε woma ndana kε nje no.» ¹¹ ε Simon Piyer bendε landi kε dale bulajama kε no ngindi. Nyanjwε benjanjo gomay jo kamotan jo yitati bε ketε nε ngben, ko dεte, bulajama ti nyaliyε na. ¹² ε Yesus lepε nyε bo nde: «Wunε njaki dyena.» Ko mumo wεte nε wεte ke njoka bejεke ti bo bε diyε nyε nde: «Wε ba nda?» Ko mumo ti diyε dεte na, keto bo duwε nde, yo Nyanjwε Kumande. ¹³ Ndana, ε Yesus kε tokε mampa kanε nyε bo, kelε sendi dεte nε njanjo. ¹⁴ Yo bε menja yitatite yi nyε punje nε yotu nyε bejεke bεnε ke kon womiya nε kε.

Yesus ke lepina bene Piyer

¹⁵ Ke bo ma si dyena kε, ε Yesus diyε Simon Piyer nde: «Simon te mono Jan, wε ke kwadyε mi gbate kwε yi baka kwadyε nε mi kε?» ε nyε yεnsa nyε nyε nde: «I, Nyanjwε Kumande. Wε duwε nde, mi ke kwadyε wε.» ε nyε lepε nyε nyε nde: «Dalo bono besam bembe.» ¹⁶ ε Yesus basidyε diyε nyε ke menja yibate nde: «Simon te mono Jan, wε ke kwadyε mi gbate?» ε nyε yεnsa nyε nyε nde: «I, Nyanjwε Kumande. Gba wε duwε nde, mi ke kwadyε wε.» ε nyε lepε nyε nyε nde: «Bakidyε bono besam

bembe.» ¹⁷ Ke men̄ga yitatite, ε Yesus diyε nyε nde: «Simɔn te mɔnɔ Jan, wε ke kwadyε mi?» E yo kwadyε temɔ Piyer, keto a diyama nyε kumɔ men̄ga yitati nde: «Wε ke kwadyε mi?» E Piyer lεpe nyε nyε nde: «Nyangwε Kumande, gba wε ke duwε meyasi hεnε, wε ma duwε nde, mi ke kwadyε wε.» E Yesus lεpe nyε nyε nde: «Bakidyε bɔnɔ besam bembe. ¹⁸ Gbakasi yi mi lεpe nyε wε kε: Ke ngimɔ te yi wε bɔ ndi gwanjɔ, wε nε nguru wɔ dikima nyε kanda ke jon yɔ, ε wε dikɩ kε ke mbey hεnε te yi wε kwadyε kε. Ma komε wε ta si jombε kε, wε ta kanε mεbɔ kenjε kwey, wεte mumɔ mǎ nje lenjε wε kanda, kε nε wε ke mbey te yi wε yeti ke gɔrɔ na.» ¹⁹ Yesus lεpi yinɔri yǐ tedye nε kwalɔ sɔn te yi Piyer ta sangwa nɔ yǐ nyε nε Njambiyε luksa kε. Ke nyε ma si lεpɔ dεte kε, ε nyε lεpe nyε Piyer nde: «Ben̄gwe mi.»

²⁰ Ke Piyer ma yeŋsa, a bεŋa jeke te ε Yesus bɔ ke kwadyε budyate kɔ kε nje ke kɔn nε. Yo jeke te ε ma len̄gwe yotu wεte yesɔ kenjε pulɔ Yesus ke mbey madyε diyε nyε nde: «Nyangwε Kumande, yo nda ε ta dyan̄gwe wε kɔ?» ²¹ Ke Piyer ma kanε misi bεn̄ε nyε kε, ε nyε lεpe nyε Yesus nde: «Nyangwε Kumande, n̄ge bε yɔkɔ, n̄ge ta dya nyε kε?» ²² E Yesus yeŋsa nyε nyε nde: «Ij̄ge mi kwadyε nde, a d̄iy kumɔ ke ngimɔ te yi mi ta kala nje kε, yo bεŋa wε ke n̄ge? Ke bε wε, bεn̄gwe mi.» ²³ E lεpi yinɔri nyanja ke metɔ mε ben̄jɔn̄ ban nde: «Jεke te tǐ gwe na.» Yasi wεte, Yesus tǐ lεpe nyε Piyer nde: «Jεke te tǐ gwe na,» a lεpima nde: «N̄ge mi kwadyε nde, a d̄iy kumɔ ke ngimɔ te yi mi ta kala nje kε, yo bεŋa wε ke n̄ge?»

²⁴ Yo jeke te ke yekidyε meyasi mεte yǐ nyε bεn̄ma kε. Yo nyε

ketε sendi yo. Wuse ke duwε nde, meyasi mεte yǐ nyε yekidyε kε, gbakasi. ²⁵ Yesus kelma yǐna budya meyasi sendi. Bo mǎ keti meyasi menɔri hεnε wεte wεte, mi tǎka nde, ma mbey ta san̄na ke to mboko yǐ tiko mekana mεte yǐ bo yakama keto kε.

Mesay mete yi Botu be Tomun be Yesus kelma

Mekana mete yoko, yo ndi sendi Lukas ketē yo. Kē bosa mekana mete yi nye ketima kē, a yekidya nda yi Yesus kelma ne mesay kumō kē yeso te yi nye dūwā nō kē nō d̄yobo kē.

Mekana mete kē tedye sendi wuse nda yi bosa menjōn me botu bete be tike temō kē yi Yesus Krist kandima nō kē. Yo kē lepō sendi nda yi Kimō Sisiñ njā nō kē yotu bosa bejēkē be Yesus kē yeso Pantekot, lepō sendi nda yi bo kandima ne pelna Kimō Tom nye botu bete be yeti Beyuden baka.

Wuse yakama baka mekana maka kē nyanḡwe menḡabiye yitan jō yitati:

1. Bejēkē be Yesus kē laḡye njena Kimō Sisiñ (kumte 1).
2. Kandē kē yeso te yi Kimō Sisiñ njā nō kē yotu bejēkē kē kumō kē yeso te yi Sol yeḡsama ne temō kē (kumte 2-8).
3. Kandē kē yeso te yi Sol yeḡsama ne temō kē kumō kē bosa kendi te yi nye k̄a pele ne Kimō Tom kē (kumte 9-12).
4. Kasi bosa kendi pelna Kimō Tom te yi Sol k̄a pele kē (kumte 13-14).
5. Nyanḡwe mewesidya mete yi kwanḡnama kē Yerusalem kē (kumte 15).
6. Kasi kendi yifate (kumte 15-18).
7. Kasi kendi yitatite (kumte 18-21).
8. Kasi kendi yinite teme kē Yerusalem kē nō Rom (kumte 21-28).

Yesus kē yokwe kē d̄yobo

¹ Mbam Teyofil, kē bosa mekana mete yi mi ketima kē, mi yekidya meyasi hene te yi Yesus kelma nē yi nye tedya bomō kē. Mi yekidya yo kandē kē kandidate ² kumō kē yeso te yi Njambiye yokidya ne nye kenje d̄yobo kē. Piñō te yi nye t̄i pa bendō kē d̄yobo, ε nye kele nde, Kimō Sisiñ nyēki membongga nye botu bete be nye tokuma nde, botu be tomun bene baka. ³ A sanḡwama ne mebone gwe. Kē kōḡte, ε nye nje punje yotu nye bo, gba nye ne ḡguru wene ne jōḡ. A tedya nye bo nde, yo gbakasi ne menje budyate. Dete, a punja yotu nye bo kē metu kamoni. E nye d̄iki lepō meyasi nye bo kē kasi *Kandō Njambiye.

⁴ Wete yeso kē bene bo ma diyo kē kiya mbey kē, ε nye lepē nye bo nde: «Kpe, wune t̄i dukwe kē Yerusalem kē womaḡa na. Yasi wete, wune d̄iy laḡye yasi te yi Sanḡbe kpoma kē, yasi te yi mi lepima nye wune kē. ⁵ Keto Jan tōpuma bomō kē mōrōku, yasi wete, kē yun, bukwa ndi monō metu ne mbet Njambiye ta tōpe wune kē Kimō Sisiñ.» ⁶ Ndana, ε botu be tomun be wesidya baka diyē nye nde: «Nyanḡwe Kumande, yo kē ḡgimo te yoko yi we kē nje tambidye kandō Isarayel, na nam meneti mene ne kōkō?» ⁷ E Yesus yeḡsa nye bo nde: «Yeti wune yākanḡwe duwe menḡimō nē metu mete na, keto yo Sanḡbe pese yo ne ḡguru wene. ⁸ Yasi wete, wune ta b̄u deti kome Kimō Sisiñ ta nje kē yotu yun kē. Wune ta be botu bete be ta lepō gbakasi kē meyasi mete yi mi kelma kē. Wune ta lepō kasi mbe kē Yerusalem, kē Yuda hene, kē Samari, kē kumō kē njena meneti.»

⁹ Kē Yesus ma si lepina dete kē, ε Njambiye yokidye nye kenje d̄yobo kē misi man. E kulutu kwa

peto nye, bo kine beɲe nye se na. ¹⁰ Piɲo te yi bo ba ndi ke seɲgile dɔyobo yite Yesus ndi ke kwɔ ne ké, bo sém semo, bembam yiɓa dɔaɲma ne wumna melambo ke yotu teme ke keki yan ¹¹ lepo nye bo nde: «Wune botu be Galile, keto nge yi wune dɔye ndi womeri yi seɲgile dɔyobo ké? Yesus te yoko yi Njambiyé soɲma ke njoka yun kenje dɔyobo ko ta basidye nje ndi nda yi wune beɲma ne nye ke kwɔ ké.»

Matiyas ke bu mbey Yudas

¹² Ndana, ε botu be tomun be Yesus nje yokwe mate ke *Keki meoliviye kè Yerusalem. Keki te ba ke keki Yerusalem, londo te yakama kumo kilometa wete. ¹³ Ke bo ma dya ke Yerusalem ké, ε bo bende kè ke wete tongari ke tu kwey ke njenate kome bo dikima wesidya ké. Yo ba Piyer nè Jan nè Jak bene Andere nè Filip nè Tomasi nè Bartelemi bene Matiyo bu Jak te mɔno Alfe nè Simɔn te yi bo jeba nde Mɔno kando ko, nje bu Yude, mɔno Jak. ¹⁴ Bo hene ba ndi ngin wete, diki wesidya yi ngweta bene baɲa boma. Mariya te nyaɲgwe ne Yesus nè bemaɲ ne Yesus ba sendi ke njokate.

¹⁵ Ke wete yeso mewesidya man botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus Krist baka wesidyama kumo nda bomo gomay jo kaba. E Piyer teme ke njoka yan lepo nye bo nde: ¹⁶ «Wune njon, yo ba nde, yasi te yi Kimɔ Sisij kandima lepo ne mbombu ke kasi Yudas ké kelnangwe. Kimɔ Sisij kandima lepo yo ke mekana me Njambiyé ke numbu Kumande Davit. Yo Yudas te kende ne njon botu bete be biyima Yesus baka. ¹⁷ Yudas ba wete mo njon su, a ba ne ngabiye ke mesay musu. ¹⁸ Mbam ko boɲma moni te yi bo nya nye keto beya kotu mekele mene ké bomo

ne ngwan. E nye nje balo ne ngin. E moy ne bunde nyaliye ke bembe, e menja mene hene si nyengwe ke puye. ¹⁹ Botu be Yerusalem hene wokuma kasi te, ε bo lo ngwan te ke numbu yan nde Hakeldama, yite nde Ngwan mekiyo. ²⁰ Yo ketinate ke mekana me Njambiyé ke mekana me Besom nde: «Tu ne bɛki wele. Mumɔ ti diy sendi kete na.» Yo ketinate sendi nde: «Nè wete mumɔ bɔn numbu mesay mene.» ²¹ Dete, yo kimote nde, wete mumɔ njâki nje nyiɲe ke njon su. Mo te yaɲangwe be ke njoka botu bete be sine bo dikima kendo baka. A yaɲangwe be mo te yi sine bo dikima kendo ke metu hene te yi Kumande Yesus jonnama no sine bo ké. ²² Mo te yaɲangwe be yoko ε jonnama sine bo kande ke ngimo te yi Jan topuma ne Yesus ke mɔroku kumo ke yeso te yi nye duwa no ke njoka su ke dɔyobo ké. Wete mumɔ ke njoka botu bete njâki nyiɲe ke njon su, na be sendi mo te ε ta lepo gbakasi ke kasi womiya Kumande Yesus.» ²³ E bo tembidye bembam yiɓa: Yosep te yi bo jeba nde Barsabas yi bo loma sendi nye yiɲa dino nde Yustus ko, nje bu Matiya. ²⁴ Ndana, ε bo ngweta ne Njambiyé lepo nde: «Nyaɲgwe Kumande, we yoko ε duwe metemo me bomo hene, tedya wuse mo te yi we tokuma ke njoka bomo baka yiɓa, ²⁵ na bu mbey Yudas ke mesay nè ke lepina Kimɔ Tom te yi nye tikima ké ke mbey te yi yakama ne nye ké.» ²⁶ Ke konje, ε bo kele tay. E tay tedye Matiya. E bo nyinje nye ke njon botu be tomun bete bari kamo jo wete.

2

Piya Kimɔ Sisij ke yeso Panjekot

¹ Ke yeso Pantekot botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus *Krist baka ba hene ke mbey wete. ² Semo semo, e yiya medun wule dyobo, yo ba nda medun me nyangwe pupo, e yo tonde ke moy ty hene kome bo ba metidyé ké. ³ E bo beye yiya meyasi nda melam me dite. E yo bakina wete wete ké diyó ke yotu yan yaka ne bo hene. ⁴ E bo hene tonde ne Kimó Sisij, kande lepina yiya menumbu bengwe yasi te yi Kimó Sisij nya bo deti te yi lepó ké.

⁵ Ke poku metu te yite Beyuden bete be dikima kano Njambiyé baka dikima diyó ke Yerusalem. Bo wulma ke mekando hene ke to meneti nje biye dya womete. ⁶ Ke medun menori ma kelna ké, e bomó nje wesidya ne ngil. Bo ba ne yekere, keto mumó hene wokuma yasi te yi bejeki ba ke lepó ké ke numbu dya dyene. ⁷ Yo kwanma bomó hene, e bo ngbakima dikí diyna nde: «Bembam bete be lepina hene baka, yeti botu be Galile na? ⁸ Nge nje keló nde, mumó hene ke njoka su wóku yasi te yi bo lepé ké ke numbu dya dyene, ke ngbak ngbak menumbu musu? ⁹ Ke njoka su, botu be Partes kete, botu be Medi nè Elam kete. Botu be Mesopotami, botu be Yuda nè Kapados kete. Botu be Pon nè botu be Asi kete. ¹⁰ Botu be Friji nè Pamfili nè Ejipt nè botu be Siren ke meneti me Libi kete. Botu be wulma Rom nje biye dya waka baka kete sendi. Ke njoka yan, yo ne ngbak ngbak Beyuden nè botu bete be nja nyine mison Beyuden nyiña baka. ¹¹ Botu be Kret nè botu be Arabi kete sendi. Nge nje keló nde, mumó hene woku nda yi bo ke lepó nyangwe mekele mete yi Njambiyé kelma ké ke numbu dya dyene?» ¹² Bomó hene ba numbu ne han kine duwe yasi te yi bo yakama lepó ké na. E bo

diki lepó tande yan nde: «Yike ba nge?» ¹³ Ko dete, baña dikima nyeto bo lepó nde: «Bo ma gwe kimó mom menjam kimó gwenate.»

Piyer ke lepina nye ngil bomó

¹⁴ Ndana, e Piyer teme bene bejeki te bari kamo jo wete lepó ne men ke kwey nye ngil bomó nde: «Wune Beyuden nè wune bomó hene be diyé ke Yerusalem baka, wune lèngwe meto kimote ke yasi te yi mi ta lepó ké, ¹⁵ keto botu baka yeti ke gwe menjam nda yi wune take ké na, keto yo ndi ngimo yitan jo yini te yi bemenmene. ¹⁶ Yasi wete, yasi te yi Juwel te mo punja melepi me Njambiyé lepima ké ke beyna ndana. A lepima nde: ¹⁷ «Njambiyé ke lepó nde: Ke metu mete yi mboko ta be ke siyo ké, mi Njambiyé ta nye Sisij mbe ke yotu mumó hene. Bono bun be bembam nè be bomari ta punje melepi membe. Begwanjo bun ta beye nyangwe meyasi, benjombu bun sendi ta beye nyangwe menyeno. ¹⁸ Gbate, ke metu mete yite mi ta nye Sisij mbe ke yotu bembam nè ke yotu boma bete be kele mesay membe baka. Dete, bo ta punje melepi membe. ¹⁹ Mi ta punje nyangwe meyasi ke dyobo ke kwey, tedye sendi meyekambiyé ke to meneti. Yo nde, wune ta beye mekiyo, beye dite, beye yidyé nè tifay nda kulutu. ²⁰ Tu ta yinja ne yeso, ngwendé ta yensa be tenate nda mekiyo. Meyasi mete ta kelna yite nyangwe *Yeso Baba Mboko ti pa dya na. Yeso te ta be nyangwe kpekum. ²¹ Yo ta be nde, mumó hene e ta jeba dino Baba Mboko, mo te ta ju.» »

²² «Wune botu be kando Isarayel, wune wóku yasi te yi mi ta lepó ndana nye wune ké. Yesus te e Nasaret, yo mo te yi

Njambiyε tedya wunε nde, yo nye name meyasi hene. A tedya yo ke misi mun ne nje kelna nyanḡwe mekele, ne nje kelna yija nyanḡwe meyasi nε kelna meyekambiyε mete yi Njambiyε nya nye deti te yi kelε ke njoka yun nda yi wunε ne ḡguru wun duwā ké. ²³ Bo dyanḡwa mbam kε nye wunε beḡḡwe yasi te yi Njambiyε pesima ké, beḡḡwe sendi nda yi Njambiyε ma si kombile njombu yaḡa ké. Wunε boḡma nye nye botu be mebeyo, ε bo ḡgba nye ke kroa, dete wunε wo nye. ²⁴ Njambiyε njā womiyε nye joḡḡwe nye soḡe ke nyanḡwe meboḡe mete yi soḡ, keto soḡ tī be ne deti te yi biye nye nda nε na. ²⁵ Yo dete yi Davit lepima kasi ne nde: «Mi dikima beḡe Baba Mboko metu hene ke mbombu wombε, keto a ke mbam bo mbe, kambε mi nje ḡḡwanḡwa. ²⁶ Dete, temε mbe ne mesosa, melepi mete yi punde ke numbu mbe ké ke tedye nde, mi ne nyanḡwe mesosa. Sendi, mi ta wedya be ne dibina temε ke yo Njambiyε, ²⁷ keto we tī tiko sisij mbe ke dya bemun na. We tī jaye nde, mumε wε bōku na. ²⁸ We ma tedye mi menje mete yi be ne joḡḡwe. Kome mi ta beḡe we ké, mi ta be ne nyanḡwe mesosa.» »

²⁹ «Wunε njōḡ, wunε tiki, né mi pa lepi kasi sanmbambo wusu Davit ne ḡgbak ḡgbak nye wunε. Davit ḡwā, ε bo pumbe nye. Ma kumε muka boḡsoḡ ne ndi ke njoka su. ³⁰ Yasi wete, Davit bā mε punja melepi me Njambiyε. A duwā sendi nde, Njambiyε kpoma kinja nye nye nde, ke njoka benday bene, nye Njambiyε ta tembidyε wete ke njokate ε ta bu diyε kumande ke mbey ne. ³¹ Davit kikima beḡe kasi womiya *Krist. E nye kande lepε nde: «Njambiyε tī lī Krist ke dya bemun

na, a tī bo na.» ³² Wuse hene beḡma duwe nde, yo Yesus te yi Njambiyε womiya kε. ³³ Njambiyε bendidyε nye tiko ke mbam bo ne. E sanḡwe nye nye Kimε Sisij te yi nye kpoma ké. Yo Kimε Sisij te yi nye nya ke yotu su ké, yo yo kele nde, wunε beḡa nε wunε wōku meyasi mete yike. ³⁴ Yeti Davit kele mekele mete na, keto Davit tī bende kε dyobo na, yasi wete, nye ne ḡguru wene ke lepε nde: «Baba Mboko lepima nye Kumande wombε nde: Diyε metidyε ke mbam bo mbe, ³⁵ kumε nde, mi siki kawule bependε bo tiko ke nji mekol mε.» ³⁶ Dete, kando Isarayel hene dukwe nde, yo gbate nde, Yesus te yi wunε ḡgbama ke kroa kε, yo nye yi Njambiyε njā tembidyε nde, nye Nyanḡwe Kumande, nye Krist.»

Joḡḡwe botu bete be tikima temε ke

yi Kumande Yesus Krist baka

³⁷ Ke bomε ma si wokε melepi menori ké, ε yo lū bo ke temε budyate, ε bo diyε Piyer bene botu be tomun te bari nde: «Wunε njōḡ, wuse kél ba nan?» ³⁸ E Piyer yeḡsa nye bo nde: «Wunε yeḡsanḡwe temε, nε mumε hene jāya nde, bo tōpa nye ke mεrεku ne dino Yesus Krist, né Njambiyε tiki mebeyo mun ne ḡḡwete. Dete, Njambiyε ta nye wunε Kimε Sisij ne gbelate. ³⁹ Keto yasi te yi Njambiyε kpoma ké, yo keto yun nε bonε bun nε keto bomε hene be ne nan, budya bomε hene be Baba Mboko te Njambiyε wusu ta jeba kenje ke yene baka.» ⁴⁰ Piyer kā mbombu lepε yija budya melepi nye bo yi kite ne bo. A dikima lepε nye bo nde: «Wunε joḡḡwe yotu yun. Dete, wunε bākanḡwe ne botu be ḡḡimε te yoko be kele beya mekele baka.»

41 Bo tɔpuma botu bete be jayma melepi me Piyer baka ke mɔrɔku. Yeso te ε Njambiye kele nde, bomɔ nda tomay yitati nyiŋa ke njoŋ botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus Krist baka.

42 Bo beŋgwa yasi te yi botu be tomun be Yesus dikima tedye bo ké metu hene. Bo dikima jona nda bemaŋ, dyena wete, be sendi saŋgwate ke meŋgweta.

43 ε bomɔ hene gwe wɔ yan. Botu be tomun be Yesus dikima kelo budya nyaŋgwe meyasi nɛ budya meyekambiyε.

44 Bomɔ hene be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus Krist baka bɔ ke diyo mbey wete. Bo dikima ngbo meyasi man hene bakidye wete.

45 Bo dikima dyaŋgwe mekusuku man nɛ meyasi man nje kaŋidya moni te bo hene. Bo dikima nye mumɔ hene meyasi beŋgwe meyasi mete yi bane nye ké.

46 Bo dikima wesidya metu hene nɛ meŋgimɔ hene ke mbanjo Njambiye, ngbo dyena ke mɔy metu man ne mesosa nɛ kimɔ temɔ.

47 Bo dikima lukse Njambiye, ε bomɔ hene tonde bo. Kumande Yesus dikima dokidye botu bete be ma yeŋsa temɔ jaye nye baka ke njoŋ yan metu hene.

3

Piyer bene Jan ke kelo nde,

wete mɔ jemti kɛndi

1 Wete bekoko Piyer bene Jan bɔ ke kɛ ke mbanjo Njambiye ke ngimɔ meŋgweta te yi hawa yitati. 2 Wete mɔ jemti bɔ ke kɛki numey mbanjo Njambiye. Bo dikima jeba numey te nde Nyɔŋɔ. Kande yi bo ma jɔki ne mbam te, a ti kende wete yeso na. Bo dikima sobe nye metu hene kɛ tiko ke kɛki numey, na dikɛ jombu yasi ke mebo me botu bete be dikima nyiŋe ke mbanjo Njambiye baka. 3 Ke nye ma beŋe nde,

Piyer bene Jan ke kwadye nyiŋe mbanjo Njambiye ké, ε nye jombe yasi ke mebo man. 4 ε bo beŋe nye ne ngon. ε Piyer lepe nye nye nde: «Beŋa wuse.» 5 ε nye tike misi ke yotu yan take nde, bo ta nye nye yaŋa. 6 Yasi wete, ε Piyer lepe nye nye nde: «Nɛ moni nɛ lor, mi yeti no na, yasi te yi mi no ké, mi ke nye we yo: Ke diŋo Yesus Krist te ε Nasaret tema, kendo.» 7 ε Piyer kenje bo biye ne nye ke mbam bo tembidiye.

Ndana ndana, ε mekol mene nɛ membongolo mene si ngbi. 8 ε nye do ndi nga wete teme kande kendi nyiŋe no bene bo ke mbanjo Njambiye ndi ne mefo nɛ luksa Njambiye. 9 Bomɔ hene beŋma nye ke kendo, beŋe sendi nye ke lukse Njambiye. 10 Bo beŋma duwe nde, yo nye ε dikima diyo jombo meyasi ke numey mbanjo Njambiye te yi bo dikima jeba nde Nyɔŋɔ ko. Yo kwanma bomɔ, ε bo ngbakima budyate ke yasi te yi kelnama ke yotu mbam ko ké.

11 A ti kwadye jise ke kɛki Piyer bene Jan na. Bomɔ ngbakimama budyate, ε bo sedye kɛ kome be Piyer bɔ ke mbey kome bomɔ dikima kendo kete ke mbanjo Njambiye ké. Bo dikima jeba mbey te nde Nje Salomon.

12 Ke Piyer ma beŋe dete ké, ε nye lepe nye bomɔ nde: «Wune botu be kando Isarayel, keto nge yi wune ngbakima yasi te yi kelnama ke yotu mbam ko ké? Keto nge yi wune beŋe wuse ne ngon dete ké? Wune tɔka ka nde, yo wuse kele nde, mbam ko kɛndi ne deti te yusu, ho nde, a kɛndi, keto wuse ke kano Njambiye budyate?

13 Yo Njambiye te ε besanmbambo busu Abaraham, Isak nɛ Yakɔp, Njambiye te yi bo bɔ kano ko nye mɔ mesay wene Yesus luksa, Yesus te yi wune boŋma nye nye bekum, seŋe nye ke mbombu yan kutudya

kɔ, ko beko nde, Pilat kwadya soɲe bo ne nye. ¹⁴ Wune seɲma Mo te yi Njambiyɛ tokuma, ngben mo ko, kpalo diyɛ nde, bo soɲa bo ne mo wona bomo. ¹⁵ Wune woma Kumande te e nye joɲgwe ko. Ko dete, Njambiyɛ womiya nye ke njoka bemuɲ. Wuse hene beɲma duwe dete. ¹⁶ Yo deti te yi diyɛ ke diɲo dyene ke tembidyɛ mbam ko yi wune beɲe ne yi wune duwa ko keto tikina temo ke diɲo te. Yo tikina temo ke yi Yesus te kele nde, kosu mbam ko siyɛ nda yi wune beɲma ke.

¹⁷ «Wune njoɲ, ndana mi duwa nde, wune bekum bun kelma dete ne tum. ¹⁸ Yo nde, Njambiyɛ kelma dete yi tonje ne melepi mete yi nye kikima lepo ke numbu botu be punja melepi mene hene nde, *Krist wene ta sangwa ne meboɲe. ¹⁹ Dete, wune jaya mebeyo mun, ne wune yeɲsangwe temo, ne Njambiyɛ soɲ mebeyo mun, ²⁰ ne Baba Mboko njese kimɔ te ngimo. Dete, a ta njese sendi *Krist, yite nde Yesus, mo te yi nye kpoma nde, a ta tomo ko. ²¹ Ke ngimo te yoko ndana Yesus Krist ta diyɔ ke dyobo kumo ke ngimo te yi meyasi hene ta si kombila nda yi Njambiyɛ kikima lepo ke. Njambiyɛ lepima yo ke numbu pupuna botu be punja melepi mene be diyma ke metu me njime baka. ²² Moyisi lepima nde: «Baba Mboko te Njambiyɛ wun ta tembidyɛ wete mumo ke njoka bemaɲ bun. A ta be mo punja melepi mene nda mi. Wune ta wokuna ne nye ke meyasi hene te yi nye ta lepo nye wune ke. ²³ Yasi wete, mumo hene e ta diyɔ kine wokuna ne mo punja melepi me Njambiyɛ te ko, bo ta wo mo te soɲe ke *Kando Njambiyɛ.» ²⁴ Botu be punja melepi me Njambiyɛ hene, kande ke Samiyel kumo

ke baka be nja nje ke koɲ ne baka, bo hene tapitama lepo kasi metu mete. ²⁵ Wune boɲo be botu be punja melepi me Njambiyɛ, wune jadya ke moy mbon te yi Njambiyɛ kelma bene besaɲmbambo busu ke. Njambiyɛ lepima nye Abaraham nde: «Mekando me bomo hene ke to meneti ta be ne mekombila keto benday bo.» ²⁶ Yo diɲ keto yun yi Njambiyɛ tokuma mo mesay wene. A tomma nye njese, na nje nye wune mekombila yi kelo nde, mumo hene fiki beya mekele mene.»

4

Piyer bene Jan ke mbombu

nyangwe josi Beyuden

¹ Piɲo te yi Piyer bene Jan ba ndi ke lepina nye bomo ke, e botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ ne kum besoja te e diyɛ ne botu bete be bakidyɛ mbanjo Njambiyɛ baka ne *Besaduseɲ nje dolo bo. ² Bo ba ne ngambi sungwe ne Piyer bene Jan, keto bo dikima lepo nye bomo nde, bemuɲ ta womiyɛ, keto Yesus womiya sendi ke njoka bemuɲ. ³ E bo diyɛ bo yadyɛ ke tu jobo kumo misi pupɛ, keto bo biya bo bekoko. ⁴ Ko beko dete, ke njoka botu bete be wokuma melepi mete yi Piyer bene Jan lepima ke, budyate tikima temo ke yi Kumande Yesus. Botu bete be tikima temo dete baka kumma nda bembam tomay yitan.

⁵ Ke kiya misi pupɛ te, e bekum ne betomba be dya ne botu be ketina meyasi wesidya ke Yerusalem. ⁶ Hana te nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ ba ke njokate. Kayif ne Jan ne Aleksandere ne bomo hene be ba ne jadyɛ bene bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ baka ba sendi kete. ⁷ E bo bu Piyer bene Jan tembidyɛ ke

mbombu yan diyε bo nde: «Yo nda nyε wunε deti, ho yo ke dīno nda yi wunε sidya ne kōsu mbam kō ké?»⁸ Kimō Sisiŋ bā tondunate ke yotu Piyer, ε nyε lεpe nyε bo nde: «Wunε bekum nē wunε betomba be kandō Isarayel,⁹ wunε ke diyε wusε mediyan ndana keto kimō mēkele metε yi kelnama ke yotu mō te ε ma kōsō kō. Wunε ke diyε nde, wusε lēpi nda yi kōsu nē siyma nō ké.¹⁰ Wunε hene nē kandō Isarayel hene, wunε dūkwe nde, wunε bēŋa mbam kō ndana nē kimō yotu nē hene ke mbombu yun keto dīno Yesus Krist te ε Nasaret. Yo Yesus te yi wunε ngbama ke kroa, ε Njambiyε nje womiyε nyε soŋε ke njoka bemuŋ kō, yo nyε kele nde, wunε bēŋa mbam kō ndana deke.¹¹ Yesus nyε Tari*f1* te yi wunε botu be sumna njumō seŋma. Yo tari te nje be saŋgwe kondu ndana.¹² Kinε wetε mumō yakama nyε bomō jonŋwe na, keto kinε wetε dīno yi Njambiyε nya ke njoka bomō yi yakama nyε wusε jonŋwe na.»

¹³ Bo ngbakimama budyate, keto bo beŋma nde, Piyer bene Jaŋ ke nyε temō yan hene ke yasi te yi bo lεpe ké, duwε sendi nde, bo tī be botu be duwā mekana na. Bo duwā bo, keto Piyer bene Jaŋ jonŋama bene be Yesus.¹⁴ Bomō baka beŋma mō kōsu te yi Piyer bene Jaŋ jonŋwa kō ke kēki yan. Dete, bo tī be se ne yaŋa te yi lεpō na.¹⁵ Bo njā lεpō nyε bo nde, bo pūndu ke mbanjō jōsi. ε bo nje tika nembε lεpō tande yan nde:¹⁶ «He ta kelō nan nē botu baka? Keto yo yeti ke sō na, bomō hene ke Yerusalem duwā nde, bo kelma wetε meyekambiyε yi bā kpekum. Sendi, wusε yeti nē deti te yi biye meso na.¹⁷ Ko bεkō dete, yī kelō nde, kasi te tī nyanjanŋwε ke meto mε bomō,

wusε kīdyikwε bo nē menje hene nde, bo tī lεpi kasi Yesus te nyε wetε mumō na.»¹⁸ ε bo jeba Piyer bene Jaŋ lεpō kimote nyε bo nde, kpe, bo tī buta se numbu lεpō ho tedye yiŋa yasi nyε bomō ke kasi Yesus na.¹⁹ Ko bεkō dete, ε Piyer bene Jaŋ lεpe nyε bo nde: «Wunε nē nguru wun pēsi, nŋε be nde, yo nē nŋben ke misi mε Njambiyε nde, bomō wōkunangwε nē wunε ho bo wōkunangwε nē Njambiyε.²⁰ Yasi wetε, wusε tī yaka diyō kinε lεpō yasi te yi wusε beŋma nē yi wusε wokuma ké na.»²¹ ε bo basidyε ngaliyε misi nyε Piyer bene Jaŋ. Ke kōŋte, ε bo nje soŋε bo nē bo. Bo tī be nē nje te yi pōnse bo na, keto bo bā ke kambō bomō, keto bomō bā ke lukse Njambiyε ke yasi te yi kwanŋama ké.²² Mεsew mε mbam te yi Njambiyε kelma meyekambiyε te yinōri ke yotu nē sidyε kōsu nē kō kwanŋma mεsew kamōni.

²³ Ke bo ma soŋε bo nē bo ké, ε bo kwā kē ke yasi benjōŋ ban. ε bo yekidyε yasi te yi bekum be botu be nyena sadaka nyε Njambiyε nē betomba be dya lεpima nyε bo ké.²⁴ Ke benjōŋ ban ma wokō yasi te yi be Piyer yekidyε nyε bo ké, ε bo hene kanε mēn nŋweta nē Njambiyε lεpō nde: «Sa Mbokō, yo we kuse dyofo nē meneti nē maŋ nē meyasi hene te yi diyε kete ké.²⁵ Yo wε lεpe nē nje Kimō Sisiŋ ke numbu saŋmbambo wusu, mō mesay wō Davit nde: «Nŋε kele yi botu bete be yeti ke duwε Njambiyε kele yasi ndana nda nŋgōŋgo njomō ké? Nŋε kele nde, mekandō mε botu bete be yeti ke duwε Njambiyε baka bēki nē beya metake deke?»²⁶ Bekumande bete be name meneti baka ma komsa dyambi. Bekum sendi ma saŋgwe nŋin saŋgwe nē Baba Mbokō bene *Krist wene.»²⁷ Keto nē Herod

nè Pónsi Pilat nè yíña mekando ßy sendi mekando me botu be Isarayel ma sanngwe ngin ke ðyari ke sunngwe ne kimò mò mesay wò Yesus te yi we tokuma kò. ²⁸ Bo kelma ðete yí tonje ne meyasi hene te yi we kikima si kpo ne ðeti yò nda yi we kwadya nde, yo kèlñangwe ðete ké. ²⁹ Yori Baba Mbokò, ßeña nda yi ßò ßeliye misi sunngwe ne wuse ké. Kelo nde, wuse botu be mesay ßò lêpi melepí mò kine wò na. ³⁰ ðete, ßuta ßò yò, né mekòn me ßomò siy, né meyekambiye ne nyangwe meyasi kelna ne ðino kimò mò mesay wò Yesus.» ³¹ Ke ßò ma sidye menngweta ne Njambiye ké, e mbey te yi ßò wesidfyama kete ké ngwanngwa. E Kimò Sisiñ tonde ke yotu yan. E ßò kande lepina melepí me Njambiye kine wò na.

Jongwe bosa bekriten

³² Bomò hene ße ma tiko temò ke yi Kumande Yesus Krist ßaka ßà ndi temò wete ne metake wete. Mumò wete ne wete ke njoka yan tí lepe nde, meyasi mene wókunangwe ndi ne nye na. Yasi wete, yasi hene ßà yi ßomò hene ke njoka yan. ³³ Botu be tomun be Yesus ðikima lepo kasi womiya Kumande Yesus ne nyangwe ðeti. Njambiye nya ßò hene nyangwe mekombila. ³⁴ Mumò wete ne wete tí ße ne ngwete ke njoka yan na. Botu ßete ße ßà ne menngwan ho ne mety ßaka ðikima ðyangwe yo, ßy mñni te ³⁵ nje jokwe ke nji mekol me botu be tomun be Yesus. E ßò ðiki nje kaño nye ßomò hene. Bo nya mumò hene ßengwe yasi te yi ßane nye ké. ³⁶ Yo ßà ne wete mbam nde Yosep, mò kandò *Levi, ßò jáki nye ke Sipre. Botu be tomun be Yesus loma nye nde Barnabas, yite nde Mò nyena menngite. ³⁷ A ßà ne ngwan, e nye ðyangwe yo ßy

mñni te nje jokwe ke mekol me botu be tomun be Yesus.

5

Kasi Ananiyas bene nyari wene Safira

¹ Yasi wete, wete mbam nde Ananiyas bene nyari wene Safira ðyangwa pel meneti man. ² E nye wokuna bene nyari ßake sumba ßakidye ngabiye te wete. E nye nje ßy ßukwe te kè jokwe ke mekol me botu be tomun be Yesus. ³ E Piyer diyè nye nde: «Ananiyas, nge kele nde, *Satan si nganngile temò yo yí kelo nde, kelo já nye Kimò Sisiñ, yí kelo sendi nde, ßakidya yíña ngabiye mñni ngwan te yi we ðyangwa ké? ⁴ We má ðiy kine ðyangwe ngwan te, 'ma yo yeti ndi ngwan yò na? 'Ke kòn ðyangwate, mñni te yeti ndi yò na? Nge kele yi we ßà ne kwalò metake mete yike ke temò yo ké? We ti kél já nye ßomò na, yasi wete, we kél já nye Njambiye.» ⁵ Ke Ananiyas ma woko melepí menori ké, e nye ßale ne pet sanjan kwà gwe. E ßomò hene ße ßà womete ßaka gwe wò ßudfyate. ⁶ E ßegwanjo nje ßoye nye ne lambò gbange nye kè pumbu.

⁷ Diyò nda hawa yitati ke kònje ké, e nyari nyinje tỳ kine duwe yasi te yi kwanama ké na. ⁸ E Piyer diyè nye nde: «Lepò nye mi, ngwan te yi wune ðyangwa ké, ßuyò mñni te hene ke?» E nye yenja nde: «J, siya te ri.» ⁹ E Piyer lepe nye nye nde: «Wúne njonjo síki kpo ngin yí ßoße ne Sisiñ Baba Mbokò keto nge? Dukwe nde: Botu ßete ße ßonma njonjo kè pumbu ßaka ke numey, ßò ta gbange sendi we kwà nò.» ¹⁰ E Safira ßale ne pet sanjan ndi nga wete ke mekol me Piyer kwà gwe. Begwanjo nyinma tỳ dolo nde, a gwà, e ßò gbange nye kwà nò

kè pumbò kè kèki njom. ¹¹ Njón bomò hene be tikima temò kè yi Kumande Yesus nè bomò hene be wokuma meyasi menòri baka gwà wò budyate.

Botu be tomun be Yesus ke kelo nyanḡwe meyekambiye

¹² Botu be tomun be Yesus dikima kelo budya meyekambiye nè budya nyanḡwe meyasi kè njoka bomò. Bo dikima wesidya bo hene ke wete mbey nde Nje Salomón ke moy mbanjo Njambiye. ¹³ Gbela mumò wete ne wete ti bobè nyiḡe kè njón yan na, ko bekò dete, bomò bā kè tondò bo budyate. ¹⁴ Bomò budyate bā kè tikò temò kè yi Kumande Yesus. Yo bā bembam nè bomari. Njambiye bā kè dokidyè bomò kè njón yan. ¹⁵ Dete, bomò dikima bụ botu be kón kè nò ke kèki menje niḡwe bo ke metarj nè ke medele, simande wukume yotu Piyer ta kè ke yotu baḡa ke ḡgimò te yi nye ta kwà kè. ¹⁶ Baḡa bomò budyate njā sendi wule ke medya mete yi bā kè kèki Yerusalem kè. Bo njā ne botu be kón nè botu bete be beya mesisiḡ dikima njanḡwe bo baka. E mekón man hene siye.

Bo ke basidye tedye botu be tomun

be Yesus mebòne

¹⁷ Ndana, ε beya temò kwà nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye nè bomò hene be bā bene bo baka. Bo bā kè njón *Besaduse. ¹⁸ Bo biyima botu be tomun be Yesus kenje kè nyanḡwe tų jòbò. ¹⁹ Ko bekò dete, wete jaki Baba Mbokò njā ne tu bute menumey me tų jòbò punje bo lepò nye bo nde: ²⁰ «Nè kwāḡ kè ke mbanjo Njambiye kè lepò melepi hene ke kasi jonḡwe te yi kpo ne kpo te yike nye bomò.» ²¹ Kè bo ma wokò dete kè, ε bo kwà bemenmene ne sut nyiḡe kè mbanjo Njambiye. Kè konje,

ε nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye dya bene botu bene, jeba botu be nyanḡwe josi Beyuden nè betomba be mēmbanjo mēwesidya Beyuden hene ke kandò Isarayel. E bo tome bomò kè jeba ne botu be tomun be Yesus kè tų jòbò nje nò. ²² Besoja bete yi bo tomma baka kà kumò ke tų jòbò kinē dolò bo na. E bo yòkwe nje lepò nde: ²³ «Wuse dolma numey tų jòbò kimo ndadyate. Botu be bakidya tų jòbò bā sendi ke numey. Yasi wete, ke wuse ma bute numey, wuse ti dolē mumò wete ne wete ke moyte na.» ²⁴ Kè kum besoja be botu be bakidya mbanjo Njambiye nè bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye ma wokò dete kè, ε sosu yan siye. Bo ti duwe nda yi bo yakama kè ne lepi te mbombu na. ²⁵ Diyò kè, ε wete mumò nje lepò nye bo nde: «Wune dūkwe nde, bembam bete be wune nya ke jòbò baka me ke mbanjo Njambiye ke lepina nye bomò.»

²⁶ Ndana, ε kum besoja be botu be bakidya mbanjo Njambiye bụ besoja kè bụ ne botu be tomun be Yesus nje nò. Besoja bā kè gwe kaḡ yotu yan nde, bomò me nje lų bo ne metari wo. Dete, ε bo bụ botu be tomun be Yesus ne te nje nò. Bo boḡma bo ne te nje nò, keto besoja bā ke kambo nde, bomò me nje lų bo ne metari wo. ²⁷ Bo boḡma bo dya nò ke mbombu botu be nyanḡwe josi Beyuden. E nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye lepè nye bo nde: ²⁸ «Wuse ti kidye wune nde, wune ti bobā lepò kasi mbam enòru nye bomò na? Ndana wune ma si lapidye melepi mete yi wune tedye kè ke Yerusalem. Sendi, wune ke kwadye kelo nde, simbo sōḡ ne bāl ke to su.»

²⁹ E Piyer bene botu be

tomun be Yesus yensa nde: «Nè Njambiyè nè bomò, wuse yákanḡwe wokuna ne Njambiyè. ³⁰ Njambiyè te ε besanḡbambò busu dikima kanò kò womiya Yesus te yi wunε nḡbama ke kroa wo kò. ³¹ Njambiyè bendidya nye tiko ke mbam bò ne, tembidye nye Nyangwe Kumande, tembidye sendi nye mò te ε ta jonḡwe bomò kò. A ta kelò nde, botu be kandò Isarayel yēnsanḡwe temò, né Njambiyè tiki mebeyò man ne nḡwete. ³² Wuse ke lepò su sine be Kimò Sisinḡ te yi Njambiyè nya botu bete be wokuna ne nye baka nde, meyasi mete gbakasi.» ³³ Ke botu bete be bā ke nyangwe josi te ma wokò melepi menòri ké, ε boku nyinḡ to yan. Bo kwadya wo botu be tomun be Yesus.

³⁴ Yasi wete, ε wete mbam nde Gamaliyel ε bā ke njoka botu be nyangwe josi te kò teme. A bā ke njonḡ *Befarisε. A bā sendi nyangwe mò duwā membonḡa. Bomò hene dikima jesò nye. ε nye lepe nde, bo pān pa punje botu be tomun be Yesus ne mbet kenje sε. ³⁵ Ke konḡte, ε nye nje lepò nye botu be nyangwe josi nde: «Wunε botu be kandò Isarayel, wunε dīy ne sòsò ke yasi te yi wunε ta kelò ne bomò baka ké. ³⁶ Keto metu mete tì pa kiko na yi wete mbam nde Tedas dyanḡma nò ké. A dikima lepò nde, nye mbendò, ε bomò nda ḡomay yini jangwe kol ne nye. Baḡa bomò njā wo Tedas, ε bomò hene be jangwa kol ne nye baka si posiye, ε kasi yan yambile. ³⁷ Ke konḡ Tedas, ε Yude dya ke nḡimò tɔlna bomò. A bā mò Galile, a d'alma bomò budyate nyinḡe ke njonḡ ne. ε bo wo nye sendi, ε bomò hene te be jangwa kol ne nye baka si posiye. ³⁸ Yori yi mi lepe ndana nye wunε nde, wunε tì kel se yaḡa ne botu baka na, wunε tiki bo, né bo kwā. Keto nḡe be nde, yasi te yi bo

kwadye kelò nè mekele mete yi bo kele ké wūla ke dyanò bomò, yo ta yambile. ³⁹ Yasi wete, nḡe be nde, yo mekele me Njambiyè, wunε yeti ne deti te yi yangile yo na. Wunε dīy ne sòsò, ma wunε me nje lū dyanbi sunḡwe ne Njambiyè.» ⁴⁰ ε bo jaye lepi Gamaliyel. ε bo jeba botu be tomun be Yesus nje nò. ε bo kwā njurò bo kidye bo nde, bo tì lepi se dīnò Yesus na. Ke konḡte, ε bo nje soḡe bo ne bo. ⁴¹ Botu be tomun be Yesus yòkwā ke nyangwe josi Beyuden ne mesosa, keto Njambiyè beḡma nde, bo yakama sangwa ne mebonḡe keto dīnò Yesus Krist. ⁴² Bo kà mbambu tedye bomò melepi me Njambiyè metu hene ke moy mbanjo Njambiyè nè ke moy mety, lepò sendi Kimò Tom *Krist, yite nde Yesus.

6

Kandina mesay me bediyakere

¹ Ke nḡimò te yite botu bete be bengwe melepi me Yesus baka bā ke buyò kè nò mbombu. ε Beyuden bete be bā ke njokate be bā ke lepò numbu Grek baka lepina beyate ne *Beheberε te bonò be dya, keto bekusò boma bete be bā ke njonḡ te yan baka. Bo lepinama dete ke kasi mesay me kabina meyasi mete yi bo dikima kelò metu hene ké. Keto Beyuden te bonò be dya tì be ke take bekusò bomari te ban na. ² ε botu be tomun be Yesus kamò jò yiba wesidye botu bete be bengwe melepi me Yesus hene baka lepò nye bo nde: «Yo ti yaka nde, wuse tiki lepina Kimò Tom Njambiyè kpalo nje kelò mesay me kabina madye na. ³ Wunε njonḡ, dete wunε tōka bembam yitan jò yiba ke njoka yun. Bo bēki botu bete be bomò ke jaye bo, be tondunate ne Kimò Sisinḡ, be sendi botu be dyanò, né wuse kanḡ mesay mete

yite nye bo. ⁴ Dete, wuse ta kè su mbombu yí ngweta ne Njambiyè, yí lepò mēlèpi mē Njambiyè nye bomò mēngimò hēnē.» ⁵ É bomò hēnē jayē lēpi tē. É bo tókē Itēn. A bā kē tiko temò nē hēnē kē yi Njambiyè, bē sendi tondunate nē Kimò Sisiŋ. É bo tókē sendi Filip nē Prokōr nē Nikanōr nē Timōn, tókē sendi Parmenas nē Nikola te mō dya Anŋiyos. Nikola tikima mēkele mē dya dyanē, nyiŋe misiōn Beyudēn. ⁶ Kē kōŋte, é bo nje bŷ bo tedye botu bē tomun bē Yesus. É bo ngweta nē Njambiyè kase mēbō kē yotu yan. ⁷ Mēlèpi mē Njambiyè kà kēndō mbombu. Botu bēte bē bēngwē mēlèpi mē Yesus Krist baka bā kē buyō budyate kē Yerusalem. É bāŋa budya botu bē nyēna sadaka nye Njambiyè jayē tiko temò yan kē yi Yesus.

Bo kē biye Itēn

⁸ Njambiyè nya Itēn temò ngikwa, nye sendi nye dēti budyate. A dīkima kelō nyangwē mēyasi nē nyangwē mēkele kē misi mē bomò. ⁹ Ndana, é bāŋa bomò kandē nyēna meso nē nye. Yo bā bāŋa botu bē mbanjō mēwesidya te yi bo jēbā nde botu bē ma dūwē kē dīyō bala baka. Yo bā Beyudēn bēte bē Siren nē bē Aleksanđiri. Bāŋa botu bēte bē nya sendi meso nē Itēn baka bā Beyudēn bē Silisi nē bē Asi. ¹⁰ Ko bēkō dēte, bo ũ bē nē dēti te yi sumò kol kē mbombu wēnē na, kēto a bā kē lēpina nē dyanō te yi Kimò Sisiŋ nya nye kē. ¹¹ Ndana, é bo nye bomò mōni nē sō. É botu bēte lēpē nde: «Wuse wokuma mbam kō kē lepō lēpi gbutu sungwē nē Mōyisi nē Njambiyē.» ¹² É bo nye dīte kē lēpi te kē mētō mē bomò nē kē mētō mē bētomba bē dya nē botu bē ketina mēyasi. É bo temē kē komē Itēn bā kē biye nye

kē nō kē nyangwē jōsi Beyudēn. ¹³ É bo kē nē bomò, né bo kē pesi lēpi nye kē numbu nē. É botu bēte lēpē nde: «Mētū hēnē mbam kō kē lēpina bēyate sungwē nē mbanjō Njambiyè te yikē, mbey te yi nē kiyo kē. A kē lēpina sendi bēyate sungwē nē membōŋga mē Njambiyè te yi Mōyisi tedya kē. ¹⁴ Wuse wokuma nye kē lepō nde, Yesus te mō dya Nasaret kō ta yangile mbanjō Njambiyè te yikē, senjō sendi mēyasi mētē yi Mōyisi tedya wuse kē.»

¹⁵ Bomò hēnē bē bā kē nyangwē jōsi Beyudēn baka bā kē bēŋe Itēn nē ngōŋ. É bo bēŋe nde, mbombu nē kē bōŋna nē mbombu wētē jaki Njambiyè.

7

Itēn kē gbasō kē mbombu nyangwē jōsi

Beyudēn nde, yo bo wo Yesus

¹ Ndana, é nyangwē kum botu bē nyēna sadaka nye Njambiyè diye Itēn nde: «Mēyasi kwanama gbate dēte?» ² É nye yēŋsa nde: «Wunē njoŋ nē wunē besangwē bēmbē, wunē wōku yasi te yi mi ta lepō kē. Njambiyè te yi bomò yākangwē lukse nye kō punja yotu nye saŋmbambo wusu Abaraham kē ngimō te yi nye bā ndi kē Mesopotami kē, yite a ũ pa kē dīyō kē Karāŋ na. É Njambiyè lēpē nye nye nde: ³ «Tiko kandō dīyō nē mēneti mō kwā kē kē mēneti mētē yi mi ta tedye wē kē.» ⁴ Ndana, é Abaraham tike mēneti mē Bekalde kē dīyō kē Karāŋ. Kē kōŋ sōŋ sangwē wēnē, é Njambiyè sōŋe nye womētē, njēsē kē mēneti mētē yikē yi wunē dīyē ketē ndana kē. ⁵ Njambiyè ũ nye Abaraham yiŋa yaŋa kē mēneti mētē na, kō mōnō pēl mēneti nē mbēt yi yakama yaka kō gbēla bāra kol nē na. Ko bēkō

dete, Njambiyε kpoma nye nye nde, a ta nye nye meneti, sendi, benday bene ta namo yo diyo kete ke kon ne. Yasi wete, Abaraham ti be ne monosike ke ngimo te yite na. ⁶ Njambiyε lepima sendi nye nye nde: «Benday bo ta kε diyo ke dya tombō. Betombō ta bu bo nda bebala, tedye bo nyanḡwe mebone ke mesew gomay yini, ⁷ yasi wete, mi ta jose kando te ε ta fiye bo ne bala ko. Ke konḡte, bo má yokwe mate nje kelo mesay nye mi ke mbey te yike.» ⁸ Ndana, ε Njambiyε kele mbon bene Abaraham. Mbon te ta beḡna ke pesina bono bembam. Dete, ke Abaraham ma ja mono wene Isak ya metu yitan jo yitati ké, ε nye pese nye. Ke Isak ma ja mono wene Yakop ké, ε nye pese nye. Yakop njā ja bono bembam kamo jo yiba, ε nye pese bo. Yo bo kamo jo yiba nje ja budya mekando mete yike hene.

⁹ «ε besanmbambo busu benori bu beya temo sunḡwe ne Yosep kwā dyanḡwe nye. ε botu bete be bomma nye baka kwā ne nye ke dyanḡwe ke Ejipt nda bala. ¹⁰ Ko beko dete, Njambiyε diyma pe yene jonḡwe nye soḡe ke beya meyasi hene te yi bo kelma ne nye ké. Njambiyε nya nye dyanō yi kelo ne mesay ke keki Farawōḡ, kumande Ejipt. A kelma sendi nde, Farawōḡ kwādyikwe Yosep. ε Farawōḡ tembidye nye nde, a diy ne meneti me Ejipt, diyo sendi ne tu dyene hene. ¹¹ Diyo ké, ε kolo dya ke Ejipt nε ke Kanan hene. Yo bā nyanḡwe kemiye, dete besanmbambo busu ti be se ne medye na. ¹² Ke Yakop ma woko nde, medye ke Ejipt ké, ε nye tome besanmbambo busu kenje mate. Yo bā bosa kendi. ¹³ Ke menḡa yibate, ε Yosep punje yotu nye bemaḡ bene. Ndana, ε Farawōḡ duwe kando dyene.

¹⁴ Ke konḡte, ε Yosep kenje tom nde, sanḡwe wene Yakop njāki ne bejadye bene hene. Bomo hene bā kamotan jo kaba jo yitan. ¹⁵⁻¹⁶ ε Yakop kwā kε ke Ejipt. Diyo ké, ε sanmbambo wusu Yakop nje gwe. ε bo bu muḡ ne kε pumbo ke Sisem ke bonḡonḡ te yi Abaraham bomma ne moni ke mebo me bono be Emor ke Sisem ké. Diyo sendi ké, ε bukwe besanmbambo busu si gwe. Bo dikima bu bo kε pumbo ndi ke kiya mbey te.

¹⁷ «Ke ngimo te yi meyasi mete yi Njambiyε kpoma nye Abaraham nde, yo ta kelna ké ma be ke wuta, ε botu be kando dyusu nyebe kwā to te ke Ejipt ¹⁸ kumo ke metu mete yi wete kumande te ε ti duwe Yosep ne mbombu ko bonma mbey. ¹⁹ Kumande te sebila botu busu tedye besanmbambo busu mebone kelo sendi nde, bo lēḡ mbonḡo bonosike, né bo si gwe. ²⁰ Ke ngimo te yite ε bo ja Moyisi. A bā ne nyonḡ budyate ke misi me Njambiyε. Bo bakidya nye nye nye beri kumo ḡgwende yitati ke tu sanḡwe. ²¹ Ke konḡte, ε bo soḡe nye ke moy tu kε tiko ke wete mbey. ε ḡḡondu Farawōḡ kε sombo nye bu nye kε dokwe nda mono wene. ²² Dete, bo tedya Moyisi meyasi hene te yi botu be Ejipt duwā ké. ε nye be detina mumo ke melepi nε ke mekele mene.

²³ «A diyma kumo mesew kamoni. Wete yeso ε nye pese ke temo ne nde, a ta pa kε beḡe bemaḡ bene, botu be kando Isarayel. ²⁴ ε nye kε kumo dolo nde, wete mo Ejipt ke tedye wete maḡ wene, mo kando Isarayel mebone. ε Moyisi kama keto ne wo mo Ejipt kundo no. ²⁵ Moyisi takima nde, bemaḡ bene ta duwe nde, Njambiyε ta kwā ne nye yi jonḡwe ne bo. Ko beko dete, bo

tĩ duwe na. ²⁶ Misi pupɛ ɛ nye kɛ dolɔ bɛman̄ kɛ d̄un̄ɔ tandɛ yan. Yĩ jaŋgwe nɛ njoka yan, ɛ nye sunɛ bo lɛpɔ nde: ‹Wunɛ n̄jɔn, wunɛ bɛman̄ nɛ bɛman̄, n̄jɛ kelɔ nde, wunɛ d̄un̄ɔ tandɛ yun?› ²⁷ Ko bɛkɔ dɛtɛ, yɔkɔ ɛ b̄a kɛ tɛd̄yɛ jakɔsɔ mɛbɔnɛ kɔ pusuma Mɔyisi lɛpɔ nye nye nde: ‹Nda tɛmbid̄yɛ wɛ kum nde, d̄iyɔ pɛsɔ mɛlɛpi musu?› ²⁸ Wɛ kɛ kwad̄yɛ wo mi nda yi wɛ woma nɛ mɔ Ejipt kwey kɛ?› ²⁹ Kɛ Mɔyisi ma wokɔ dɛtɛ kɛ, ɛ nye bɔmbɛ kɛ d̄iyɔ kɛ tombɔ kɛ wɛtɛ mɛnɛti nde Madiyan̄. A d̄iyɛma matɛ ja bɔnɔ bɛmbam̄ yĩba.

³⁰ ‹Ya mɛsɛw kamɔni kɛ kɔntɛ, wɛtɛ yɛsɔ ɛ wɛtɛ jaki Njambiyɛ punjɛ yotu nye nye kɛ kɔŋgor kɛ kɛki kɛki tɛ yi bo jɛba nde Sinayi kɔ. Jaki Njambiyɛ tɛ b̄a kɛ mɔy lam d̄itɛ yi b̄a kɛ biyɛ kɛ mban̄a mɔnɔ jɛti kɛ.› ³¹ Kɛ Mɔyisi ma bɛn̄ɛ dɛtɛ kɛ, ɛ nye n̄gbakima yasi tɛ. ɛ nye tutud̄ya kɛ mbɔmbu sɛŋgile kimɔtɛ. Yasi wɛtɛ, ɛ Baba Mbokɔ lɛpɛ nde: ³² ‹Mi Njambiyɛ tɛ ɛ bɛsɛn̄mbambo bɔ, Njambiyɛ tɛ ɛ Abaram̄, ɛ Isak nɛ ɛ Yakɔp.› Ndana, ɛ Mɔyisi gwe wɔ kw̄a nɛ mɛŋgwɛŋgwa. A tĩ bɛ sɛ nɛ dɛti tɛ yi kan̄ɛ misi sɛŋgile nɔ na. ³³ ɛ Baba Mbokɔ lɛpɛ nye nye nde: ‹Sɔra mɛnakala kɛ mɛkol mɔ, keto mbɛy tɛ yi wɛ tɛmɛ kɛtɛ kɛ, yo kiyɔ.› ³⁴ Mi kan̄ma misi bɛn̄ɛ nɛ mɛbɔnɛ mɛ botu bɛmbɛ kɛ Ejipt. Mi wokuma njim̄ yan, yori yi mi piya n̄jɛ jɔŋgwe bo sɔn̄ɛ kɛ mɛbɔ man kɛ. Dɛtɛ, in̄ja, ndana mi ta tomɔ wɛ kɛn̄jɛ kɛ Ejipt.›

³⁵ ‹Yo Mɔyisi tɛ yi Bɔnɔ bɛ Isarayɛl sɛn̄ma lɛpɔ nye nye nde: ‹Nda tɛmbid̄yɛ wɛ kum nde, d̄iyɔ pɛsɔ mɛlɛpi musu kɔ?› Yo ndi kiya Mɔyisi tɛ yi Njambiyɛ n̄jɛ tomɔ nɛ dɛti jaki wɛnɛ tɛ yi Mɔyisi bɛn̄ma kɛ mɔnɔ jɛti kɔ. Njambiyɛ tomma nye nde, a kɛndi nɛ bo nda kum

wan jɔŋgwe bo. ³⁶ Yo Mɔyisi tɛ kelɛ nyɛŋgwe mɛyasi nɛ nyɛŋgwe mɛyɛkam̄biyɛ, sɔn̄ɛ nɛ bo kɛ Ejipt. Yo nye kelɛ sendi nyɛŋgwe mɛkelɛ nɛ nyɛŋgwe mɛyɛkam̄biyɛ kɛ Tena man̄, kelɔ sendi kɛ mɔy kɔŋgor kɛ mɛsɛw kamɔni. ³⁷ Yo ndi nye lɛpɛ nye kandɔ Isarayɛl nde: ‹Njambiyɛ ta tɛmbid̄yɛ wɛtɛ mumɔ kɛ njoka bɛman̄ b̄un. A ta bɛ mɔ punja mɛlɛpi mɛnɛ nda mi.› ³⁸ Yo nye Mɔyisi tɛ ɛ b̄a kɛ njoka n̄gɪl̄ Bɔnɔ bɛ Isarayɛl kɛmɛ bo b̄a kɛ kɔŋgor kɛ. A b̄a bɛnɛ bɛsɛn̄mbambo busu nɛ jaki Njambiyɛ tɛ ɛ lɛpinama nye nye kɛ kɛki Sinayi kɔ. Mɔyisi bɛn̄ma mɛlɛpi matɛ yi d̄iyɛ kpo nɛ kpo kɛ, na n̄jɛ kwad̄yɛ nye wusɛ. ³⁹ Ko bɛkɔ dɛtɛ, bɛsɛn̄mbambo busu tĩ kwad̄yɛ wokɔ mɛn nɛ na. Bo kinma nye, ɛ bo yɔkid̄yɛ mɛtɛmɔ man takɛ Ejipt. ⁴⁰ ɛ bo n̄jɛ lɛpɔ nye *Arɔn̄ nde: ‹Kelɔ b̄an̄a bɛn̄jambiyɛ bɛ ta d̄iyɔ nɛ wusɛ, keto ndana Mɔyisi tɛ ɛ sɔn̄ma wusɛ kɛ Ejipt kɔ, wusɛ yeti kɛ duwɛ yasi tɛ yi d̄yan̄ma nye kɛ na.› ⁴¹ Dɛtɛ, ɛ bo tuyɛ yekambiyɛ mɔnɔ nday, ɛ bo kelɛ sadaka nye yasi yin̄ɔri yi bo tikɛ tɛmɔ kɛtɛ kɛ. ɛ bo sɔsa kɛ yasi tɛ yi bo kelma nɛ mɛbɔ man kɛ. ⁴² Ndana, ɛ Njambiyɛ sɔn̄ɛ misi kɛ yotu yan tikɔ bo kelɔ nde, bo p̄an̄ kelɔ mɛsay nye b̄ud̄ya mɛyasi hɛnɛ tɛ yi d̄iyɛ kɛ kwey kɛ. Yo kɛlnama dɛtɛ bɛŋgwe yasi tɛ yi yo kɛtinate kɛ mɛkana mɛ botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɛ. Yo kɛtinate nde: ‹Wunɛ botu bɛ kandɔ Isarayɛl, kɛ mɛsɛw kamɔni tɛ yi wunɛ kwad̄yɛ kɛ mɔy kɔŋgor kɛ, ’wunɛ kilma ka yĩn̄a n̄gɪn̄ bɛnyamɔ nye mi nɛ sadaka?› ⁴³ Ma wunɛ kpalma sɔbɛ t̄y tɛ yi bo kelma nɛ lambɔ yĩ bakid̄yɛ nɛ njambiyɛ tɛ yi bo jɛba nde Mɔlɔk kɔ kɛndɔ nɔ, sɔbɛ sendi yekambiyɛ sisɔ nde njambiyɛ wun

yi wune jeɓa nde Refan ko. Wune kelma yekambiyɛ meyasi menori kano yo. Dete, mi ta kwanɗye wune kenje londunate ke mbey mebone ke koŋ Babilon.»

⁴⁴ «Ke ngimo te yi besanmbambo busu ɓa no ke moy koŋgor ké, bo ɓa ne tu te yi bo kelma ne lamba ké. Mekana me mbon te yi Njambiyɛ kelma ké ɓa ke moyte. Bo kelma tu te beŋgwe yekambiyɛ te yi Njambiyɛ tedya Moyisi nde, a kél dete ké. ⁴⁵ Ke koŋte, ε besanɗwe busu ɓu tu te. E Yosua kende ne bo kumo ke meneti mete yi Njambiyɛ duɗya besa bete ke mbombu yan ké. Tu te diyma kumo ke ngimo Davit. ⁴⁶ Njambiyɛ jayma nye. E Davit ngweta ne Njambiyɛ nde, a ta sumo tu nye Njambiyɛ te ε Yakop. ⁴⁷ Yasi wete, yo Salomɔŋ nje sumo tu te nye Njambiyɛ. ⁴⁸ Ko ɓeko dete, Njambiyɛ te ε kwanɗa meyasi hene ke kwey ti jɔŋnanɗwe ke metu mete yi mumo sume ne bo ké na. Mo punja melepi me Njambiyɛ ke lepo nde: «Baba Mboko nde: ⁴⁹ Mi diy ke dɗoɓo, mekol membe ke nate meneti. Yo kwalo tu te yen yi wune yakama sumo nye mi ko? Yo kwalo mbey te yen yi mi yakama diyo kete ké? ⁵⁰ Yeti mi kuse meyasi menori hene na?» »

⁵¹ E Iten nje kè mbombu lepo nde: «Wune ne mbanda, wune yeti ke jaye melepi me Njambiyɛ na! Wune ti woku pe na! Metu hene wune yeti ke kwadye woko yasi te yi Kimɔ Sisiŋ lepe ké na, wune ndi nda besanmbambo bun! ⁵² Yo mo punja melepi me Njambiyɛ te nda yi besanmbambo bun ti tedye nye mebone ko? Besanmbambo bun woma botu be punja melepi me Njambiyɛ be kandima lepo njombu yanja nde, wete mo te ε ne ngben ko ta nje. Ndana, yo wune nje dɗanɗwe ngben mo ko wo nye. ⁵³ Njambiyɛ

kwanɗya membonɗa mene nye wune ke numbu bejaki bene. Ko ɓeko dete, wune ti bakidye yo na!»

Bo ke wo Iten

⁵⁴ Ke botu bete be ɓa ke nyangwe josi Beyuden baka ma woko dete ké, ε boku nyiŋe to yan. E bo nyambe mesu ne ngambi sunɗwe ne Iten. ⁵⁵ Yasi wete, Kimɔ Sisiŋ ɓa tondunate ke yotu ne. E nye kanje misi beŋe dɗoɓo, beŋe nyangwe meluksa me Njambiyɛ, beŋe sendi Yesu temnate ke mbam bo Njambiyɛ. ⁵⁶ Ndana, ε nye lepe nde: «Wune paŋ ladye, mi ke beŋe dɗoɓo nyase ke misi membe, beŋe sendi *Mɔno mumo temnate ke mbam bo Njambiyɛ.»

⁵⁷ Ke bo ma woko dete ké, ε bo kembidya beyate diɓo meto. E bo hene ngbo sedye kè ke yotu Iten.

⁵⁸ E bo namba nye jise ne nye ke moy dya kè lu nye ne metari wo. Botu bete be ɓa ke mekele menori baka soruma melambo man kè jokwe nye wete gwanjo nde Sol.

⁵⁹ Ke ngimo te yi bo ɓa ke lu Iten ne metari ké, ε nye ngweta ne Njambiyɛ lepo nde: «Kumande Yesu, ɓoŋɔ sisiŋ mbe!» ⁶⁰ Ke koŋte, ε nye kuse mebon ke meneti lepo ne men ke kwey nde: «Nyangwe Kumande, beŋa botu baka ne ngwete ke beya yasi te yike yi bo kele ké!» Ke nye ma si lepo dete ké, ε soŋ ɓu nye.

8

¹ Sol sendi jayma nde, bo woku Iten. Ke kiya yeso te ε bo kande tedya beya nyangwe mebone nye njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesu ke Yerusalem baka. E bo hene si wanja, kè ke poku meneti me Yuda nè Samari. Ndi botu be tomun be Yesu bepo tikama ke Yerusalem. ² Botu bete be dikima kano Njambiyɛ baka ɓoŋma muŋ Iten kè pumbo. E

bo lele nye budyate. ³ Sol ka ndi ne mbombu yi wanjo njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus baka. A dikima nyinje ke moy metu dale bembam ne bomari ke nye ke jobo.

Filip ke ke lepo Kimō Tom ke Samari

⁴ Botu bete yi bo wanjima baka ka membey ne membey yi lepo Kimō Tom Njambiyē nye bomō. ⁵ E Filip ke ke wete dya ke meneti me Samari pele kasi *Krist mate nye bomō. ⁶ Ngil bomō hene dikima lengwe meto woko yasi te yi nye dikima lepo ke. Bo dikima beje nyanngwe mekele mete yi nye dikima kelo ke, ⁷ keto beya mesisin dikima pundō duwe ne beya kembi ke yotu budya bomō. Filip sidya sendi mekosu ne mendembil me budya bomō. ⁸ E bomō be Samari sosa budyate.

⁹ Wete mo kelna meyasi me kifi nde Simōn ba njombu yana ke Samari. Bomō dikima kambō nye ke moy dya, e nye diki bu yotu ne nde, nye kwa beso. ¹⁰ Kande bonosike kumo betomba, bomō hene dikima lengwe meto ke yasi te yi nye dikima lepo ke. Bo dikima lepo nde: «Mbam ko ngungudye Njambiyē. Bo jébaŋgwe yo nde Nyanngwe deti.»

¹¹ Bomō dikima lengwe meto ke yasi te yi nye dikima lepo ke, keto bo kikima diki ngbakima mekele me kifi mene. ¹² Yasi wete, ke bomō ma jaye Kimō Tom te yi Filip dikima lepo ke kasi *Kandō Njambiyē ne ke kasi dino Yesus Krist ke, e bo tope bo ke moroku. Yo ba bembam ne bomari. ¹³ Simōn te ne nguru wene jayma sendi Kimō Tom, e bo tope nye ke moroku. A ti duwe se ke keki Filip na. A dikima beje nyanngwe meyasi ne nyanngwe mekele mete yi Filip dikima kelo ke, e nye diki ngbakima budyate.

¹⁴ Ke botu be tomun be Yesus be ba ke Yerusalem baka ma woko nde, botu be Samari jayma melepi me Njambiyē ke, e bo tome Piyer bene Jan kenje mate. ¹⁵ Ke bo ma dya ke Samari ke, e bo ngweta ne Njambiyē keto botu bete be jayma dino Yesus Krist mate baka, ne Kimō Sisin nyinje ke yotu yan, ¹⁶ keto ke ngimo te yite, Kimō Sisin ti pa piye nje ke yotu mumo wete ne wete ke njoka yan na. Ke yi bo topuma ne bo ke moroku ke, bo topuma bo ndi ne dino Kumande Yesus. ¹⁷ Ndana, e Piyer bene Jan nje kase mebo ke yotu yan, e Kimō Sisin nyinje yey ke yotu yan.

¹⁸ Ke Simōn ma beje nde, Kimō Sisin nyinma ke yotu botu bete ke ngimo te yi botu be tomun be Yesus kasa mebo ke yotu yan ke, e nye bu moni nye Piyer bene Jan lepo nye bo nde: ¹⁹ «Wune nyēki sendi mi kiya deti te, dete nje mi kase mebo ke yotu mumo, ne Kimō Sisin nyinje ke yotu mo te sendi.» ²⁰ E Piyer lepe nye nye nde: «Moni yo yambila ne we hene, keto we ke take nde, yasi te yi Njambiyē nye ne gbelate ke, we ta bomō yo bomō ne moni! ²¹ We kine moni ngabiye ho moni yana ke yasi te yike na, keto temo yo yeti ne ngbenje me misi me Njambiyē na! ²² Dete, yēnsaŋgwe temo, tiko beya dyanō te yi we no ke, nō ngwētangwe ne Baba Mboko, simande a ta tiko we ne ngwete ke beya metake mete yi dyanma ke temo yo ke. ²³ Keto mi ke beje nde, we ke beya nje ne pitik. Sendi, we ma tota ke kotu mekele kumo ke ngin.» ²⁴ E Simōn nje diyō lepo nye bo nde: «Wune ngwētangwe ne Baba Mboko keto mbe, mi me nje sangwa ne yasi te yi wune lepima ke.»

²⁵ Ke Piyer bene Jan ma si lepo yasi te yi bo duwa gbate ke kasi Kumande Yesus, lepo sendi

melepi mene ké, ε bo nje yokwe kè Yerusalem. Bo lepima Kimó Tom ké medya mete yi wokuna ne Samari ké yokwe nò.

Filip bene nyanḡwe mɔ mesay

mε kumande Etiyopi

²⁶ Diyɔ ké, ε wete jaki Baba Mbokɔ nje lepɔ nye Filip nde: «Tema kwà kè pulo njembɔ ke nje te yi piye wule Yerusalem kè nò Gasa ké. Nje te ke mɔy gbala.» ²⁷ Ε nye teme kwà. Ε nye kè sangwa ne wete mbam, mɔ Etiyopi. A bɔ nyakote. A bɔ sendi nyanḡwe mɔ mesay me wete nyari nde Kandas ε bɔ kumande ke Etiyopi kɔ. Mbam kɔ ε dikima diyɔ ne kpasa meyasi me nya kɔ wúla Yerusalem kè kanɔ Njambiyε. ²⁸ A bɔ metidyε ke mɔy matuwa ne ke tɔlɔ mekana mete yi Esayi te mɔ punja melepi me Njambiyε ketima ké. ²⁹ Ε Kimó Sisiḡ lepe nye Filip nde: «Ken ke keki matuwa yinɔri.» ³⁰ Ε Filip sedye kumɔ ke keki matuwa. A wóku mbam kɔ ke tɔlɔ mekana mete yi Esayi te mɔ punja melepi me Njambiyε ketima ké. Ε nye diyε nye nde: «Wε ke wokɔ to yasi te yi wε tɔle ké?» ³¹ Ε nye yeḡsa nde: «Iḡε mumɔ ti lepe to te nye mi na, mi ta kelo nan yi wokɔ nɔ?» Ε nye lepe nye Filip nde, a bēndi matuwa kè diyɔ ke keki ne. ³² Mbey te yi mbam kɔ bɔ ke tɔlɔ ke mekana me Njambiyε ké lépi nde: «Bo boḡma nye kwà nò nda sam te yi bo bɔ nye kè kile ḡinḡ ne. A bɔ sendi nda mɔnɔ sam te ε diyε kine kembɔ ke mebo me mɔ te ε pese memburu mene kɔ. A ti bute numbu na. ³³ Bo wunḡwa nye pesɔ lepi ne kotute. Yo mɔ te nda ta lepɔ kasi ne wete yesɔ, jeba wete mumɔ nde nday wene kɔ? Keto bo pesima jonḡwe dyene ne deti ke to meneti.» ³⁴ Ε nyanḡwe mɔ mesay kɔ diyε Filip nde: «Mɔ

punja melepi me Njambiyε lépi kasi nda? Mi ke ḡgweta ne wε nde, lepɔ nye mi. A lépi ne yotu ne ho a lépi ne wete mumɔ?» ³⁵ Ndana, ε Filip bɔ lepi lepɔ Kimó Tom ké kasi Yesus nye nye. A lepima yo kande ke mekana mete yi mbam tɔlma ke mekana me Njambiyε ké.

³⁶ Bo kendima ndi dete kè nò mbombu, ε bo kume ke wete mbey te yi bɔ ne mɔrɔku kete ké. Ε nyanḡwe mɔ mesay kɔ lepe nye Filip nde: «Ma mɔrɔku ke, ḡge yi nyanḡwe ndana nde, wε fi tɔpa mi ke mɔrɔku ké?» [³⁷ Ε Filip lepe nye nye nde: «Iḡε wε tike temɔ yɔ hene ke yi Kumande Yesus Krist, bo yakama tɔpe wε ke mɔrɔku.» Ε mbam yeḡsa nde: «Mi ke jaye nde, Yesus Krist Mɔnɔ Njambiyε.»] ³⁸ Ndana, ε nye lepe nde, bo tēmbidyε matuwa. Ε Filip bene nyanḡwe mɔ mesay kɔ piye bo hene yiba kè ke mɔrɔku. Ε Filip tɔpe nye ke mɔrɔku. ³⁹ Ke bo ma duwe ke duku bendɔ ḡgindi ké, ε Sisiḡ Baba Mbokɔ soḡe Filip, ε nye dīmbiye ke misi me nyanḡwe mɔ mesay kɔ. Ko beko dete, nyanḡwe mɔ mesay kɔ kà ne kendi ne mbombu ne mesosa. ⁴⁰ Ke be Filip, bo nḡa semɔ nye ke Asot. A nḡa teme mate lepɔ Kimó Tom kwà nò ke medya hene te yi nye kwanma kete ké kumɔ Sesare.

9

Sol ke yeḡsa temɔ jaye

Kumande Yesus
(Bt 22 nè 26)

¹ Sol kà ndi ne mbombu yí lɔ dyambi ne botu bete be beḡḡwe melepi me Yesus Krist baka. A kwadya si wo bo. Dete, ε nye teme kè ke yi nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε ² kè diyε mekana ke bɔ ne, na nye botu bete be diyε ne membanjo mewesidyε me

Beyuden ke Damas baka. A kelma d'ete, ta be, a ta dolo banja bomo, ko mbam ko nyari be ke beŋgwe nje Kumande Yesus mate, na biy bo woto yokwe no kè no Yerusalem.

³ Ke nye ma teme kwa kendo wuta ne Damas ké, semo semo, yiŋa nyanŋwe mejasi wulma kwey pano ke mbey te yi nye ba kete ké. ⁴ E nye bale ke meneti. E nye woke wete men ke lepo nye nye nde: «Sol, Sol, we tedya mi mebone keto nge?» ⁵ E nye diye nde: «Nyanŋwe Kumande, yo we nda?» E men lepe nde: «Yo mi Yesus yi we tedye nye mebone ko. ⁶ Yasi wete tema, nyiŋa ke moy dya. Bo ta lepo yasi te yi we yakanŋwe kelo ké mate.» ⁷ Botu bete be ba ke njoŋ kendi bene be Sol baka temma numbu kobo. Bo ba ke woko men kine beŋe mumo na. ⁸ Diyo ké, e nye teme ke meneti. Ma ko beko nde, misi mene ba butunate, a ti be se ke beŋe yaŋa na. Bo biyima nye biya ke bo kè no Damas. ⁹ A kelma metu yitati kine beŋna, kine dyena, kine hobiye yaŋa na.

¹⁰ Wete mo te e beŋgwe melepi me Yesus Krist nde Ananias ko ba ke Damas. E Kumande Yesus lepina nye nye ne nje te yi nyeno jeba nye nde: «Ananias!» E nye yeŋsa nde: «Mi ko, Nyanŋwe Kumande!» ¹¹ E nye lepe nye nye nde: «Tema, kwanjo kè ke nje te yi bo jeba nde Nje te yi ne njoŋ ko. Ken ke tu Yude kè diye wete mbam nde Sol, mo Tars, a ndana ke ngweta. ¹² A beŋma nda nyeno nde, wete mbam nde Ananias ke nyiŋe tu nje kase mebo ke yotu ne, na beŋna ne koko.» ¹³ E Ananias yeŋsa nde: «Nyanŋwe Kumande, bomo budyate kelma mesimo me mbam enoru nye mi. Bo yekidya beya mekele hene te yi nye kelma ne bomo bo ke Yerusalem ké. ¹⁴ Yike yi nye nja

wonŋa ké, bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nya nye deti nde, a biya bomo hene be sombile dino dyo baka woto bo.» ¹⁵ Yasi wete, e Kumande Yesus lepe nye nye nde: «Kendo, keto mi tokuma gba mbam te. Mi ta bu nye nda jole mesay membe. A ta lepo kasi mbe nye mekando me botu bete be yeti Beyuden baka, lepo nye bekumande, lepo sendi nye kando Isarayel. ¹⁶ Mi ta tedye sendi nye meyasi hene te yi nye yakanŋwe sanŋwa ne mebone kete keto dino dyembe ké.»

¹⁷ Ndana, e Ananias kwa kumo nyiŋe tu dolo Sol kase mebo ke yotu ne lepo nde: «Sol manmbe, Kumande Yesus te e punja yotu nye we ke nje ke ngimo te yi we ba ke nje wonŋa ké tome mi njese. A tomma mi njese ke yo, no beŋna ne koko, no be sendi tondunate ne Kimo Sisij.» ¹⁸ Ndana ndana, e yiŋa yasi duwe ke misi me Sol halo ke meneti nda mepay njanjo, e nye kande beŋna yasi ne koko. Sol temma, e bo tpe nye ke moroku. ¹⁹ Ke konje, e nye dyena, e deti nje nye ke yotu. E nye ya mono metu bene botu bete be beŋgwe melepi me Yesus Krist ke Damas baka. ²⁰ Kine kiko ké, e nye kande kenate ke membanjo mewesidya me Beyuden ke Damas, pele kasi Yesus nde, nye Mono Njambiye. ²¹ Bommo hene be dikima woko yasi te yi Sol ba ke lepo ké ba numbu ne hanj. E bo diki lepo nde: «Yeti gba mbam ko e dikima tedye mebone nye botu bete be sombile dino Yesus te ke Yerusalem ko na? A ti njaki wonŋa, na nje biy bo woto kè no ke yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye na?» ²² Yasi wete, Sol ba ke lepo Kimo Tom ndana ne deti kwa yi mbombu, tedye gbate nye bomo nde, Yesus nye *Krist, yoko e

Njambiyε tɔkuma. Beyuden bete be dikima diyɔ ke Damas baka ti duwe se yasi te yi bo yakama lepɔ kε na.

²³ Yo kwanɲama dete yaka budya metu, ε Beyuden sɔ nje te yi bo ta wo ne nye. ²⁴ E nye woke kasi te. Bo dikima pemɔ menumey me dya tu ne yesɔ yi sɔ nje te yi wo nye. ²⁵ Dete, ε bejεke bene bu nye wete yesɔ ne tu nye ke moy nyangwe ndoko kwanɲye ke to nyangwe ndoko te yi dikima lito dya kε pidye ke konje.

²⁶ Ke nye ma kwɔ dya ke Yerusalem kε, ε nye kwadye nyinje ke njɔn botu bete be beɲgwe melepi me Yesus Krist baka. E bo hene gwe wɔ, keto bo ti be ke tiko temɔ nde, a me mo te ε ke beɲgwe melepi me Yesus Krist gbate na. ²⁷ E Barnabas nje bu nye kε nɔ ke yi botu be tomun be Yesus. E nye yekidyε nda yi Sol beɲma ne Kumande Yesus ke kena Damas, yekidyε sendi nda yi Kumande Yesus lepinama nɔ nye Sol kε. E nye lepe sendi nda yi Sol lepima Kimɔ Tom ke dino Yesus ke misi me bomɔ ke Damas kε. ²⁸ Ndana, ε Sol kandε kendi bene bo ke membey hene te yi bo dikima kε kete ke Yerusalem kε. E nye diki lepɔ Kimɔ Tom ke misi me bomɔ ke dino Nyangwe Kumande kine wɔ na. ²⁹ A dikima lepina sendi nye Beyuden bete be dikima lepɔ yan numbu Grεk baka. Bene bo dikima nye meso, ε bo sɔ nje te yi wo nye. ³⁰ Ke benjɔn bene ma woko kasi te kε, ε bo bu nye kε tikidyε ke Sesare. E bo kwanɲye nye kenje Tars.

³¹ Njɔn botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus ke Yuda, ke Galile nε ke Samari baka bɔ hene ne te. Bo bɔ ke bu dyanɔ ke melepi me Njambiyε kε nɔ mbombu, bakidyε sendi melepi me Kumande Yesus. Kimɔ Sisij

dikima kelɔ nde, bo buy buyɔ kε nɔ mbombu.

Piyer ke sidye kosu wete

mbam nde Ene

³² Piyer dikima kε beɲε botu be Njambiyε ke membey hene. E nye kε sendi kε beɲε baka be bɔ ke Lida baka. ³³ E nye dole wete mbam nde Ene mate. Mbam te ma kelɔ mesew yitan jɔ yitati matinεngwe ke taɲ, keto a ma kosɔ. ³⁴ E Piyer lepe nye nye nde: «Ene, Yesus Krist ke sidye kosu yɔ. Tema, kombila taɲ yɔ.» Ndana ndana, ε nye teme. ³⁵ Bomɔ hene be dikima diyɔ ke Lida nε ke Saron baka beɲma mbam ko, ε bo yeɲsa temɔ tiko ke yi Kumande Yesus.

Piyer ke womiye Dorkas

³⁶ Yo bɔ ne wete nyari ε dikima beɲgwe melepi me Yesus Krist ke Yope. Dino dyene nde Tabita, ke numbu Grεk nde Dorkas, yite nde mburu. Nya te bɔ ne ηgikwa budyate. A dikima nye buka bomɔ meyasi. ³⁷ Ke ηgimɔ te yinori, ε nye bale ne kon kwɔ gwe. Ke bo ma si weye nye kε, ε bo ηgebe nye ke tiko ke wete tongari ke ty kwey ke njenate. ³⁸ Lida bɔ ke keki Yope. Botu bete be beɲgwe melepi me Yesus Krist ke Yope baka wokuma nde, Piyer ke Lida, ε bo tome bomɔ yiba kenje ke yene ηgweta ne nye nde: «Tiso, pa nje nedɔ ke yusu.» ³⁹ E nye teme kwɔ bene bo. Ke nye ma dya kε, ε bo bu nye kε nɔ ke tongari te ke kwey. E bekuso bomari hene nje lito nye ne dukwe ke numbu, tedye sendi nye budya seke seke melambo nε nyangwe melambo mete yi Dorkas dikima kelɔ ke ηgimɔ te yi nye bɔ ne jɔn kε. ⁴⁰ Ke konje, ε Piyer punje bomɔ hene. E nye kuse meɔɔn ke meneti ηgweta ne Njambiyε yeɲsa beɲε muɲ lepɔ nde: «Tabita, tema.» E

muŋ bute misi. Ke nye ma beŋe Piyer ké, ε nye kwá díyó. ⁴¹ E Piyer kenje bo biye ne nye tembidyé. E Piyer jeba botu be Njambiye nè bekuso homari bete be ba ke njoka yan baka, kaŋe nye ndana ne jon nye bo. ⁴² Bomó be Yope hene wokuma kasi te, ε budya bomó tike temó ke yi Kumande Yesus. ⁴³ Piyer njá ya budya metu ke Yope ke yi wete mbam nde Simón, mó kombila mekotu.

10

Piyer bene Korney

¹ Wete mbam nde Korney ba ke Sesare. A ba kum besoja gomay ke wete njon besoja be botu be Rom yi bo dikima jeba nde Njon te yi Itali ké. ² Korney ba ke kanó Njambiye ke jonŋwe dyene, bakidyé membonga mene bene botu be tu dyene hene. A dikima kame buka bomó be kando Beyuden nye bo meyasi budyate. A dikima ngweta sendi ne Njambiye metu hene.

³ Wete bekoko ke hawa yitati, ε yaŋa dya nye nda nyeno. A beŋma wete jaki Njambiye ne lonŋo lonŋo ke nyiŋe tu dyene jeba nde: «Korney!» ⁴ E nye beŋe jaki Njambiye ne ngon, ε wó ne biye nye budyate. E nye nje lepo nye jaki Njambiye nde: «Nan ba Baba?» E jaki yeŋsa nye nye nde: «Njambiye jayma menŋweta mó, jaye sendi we ke mekamna mete yi we kele ne buka bomó ké. A yeti ke leŋsa yo na. ⁵ Ndana, tomó bomó kenje ké Yope ké jeba ne wete mbam nde Simón, yiŋa dino dyene sendi nde Piyer. ⁶ A yáki ke yasi wete mbam nde Simón, mó kombila mekotu, tu dyene ke keki maŋ.»

⁷ Ke jaki Njambiye te ε lepima yasi nye nye kó ma kwá ké, ε Korney jeba baŋa botu be mesay bene yiba nè wete soja te ε dikima

kanó Njambiye kó. Soja te ba ke njoka besoja bete be dikima kelo mesay nye nye tu nè yeso baka. ⁸ Ke Korney ma si yekidyé meyasi mete yi kwanŋama hene nye bo ké, ε nye nje tomó bo kenje Yope.

⁹ Misi pupé te bo kendima wuta ne Yope. Ke ngimó te yite Piyer bendima tosiyó tu ke poku bembe yeso yí ké ngweta ne Njambiye.

¹⁰ Nja ba ke kelo nye, ε nye kwadyé dyena. Ke ngimó te yi bo ba ke kelo medye nye nye ké, ε yaŋa dya nye nda nyeno.

¹¹ A beŋma dyobo me nyase, yiŋa yasi ke piye nje meneti nda nyangwe gwey. Yo ba ke piye nda bo biyima meboku mete yini.

¹² Kwaló benyamó hene be diye ke to meneti nè benyamó bete be ne mekol yini nè baka be kende fulma ne moy nè benon be je ke kwey, bo hene ba ke moyte.

¹³ E Piyer woke wete men ke lepo nye nye nde: «Piyer, tema, woko benyamó benori dye.» ¹⁴ Yasi wete, ε nye yeŋsa nde: «Ko na,

Nyangwe Kumande, keto ko mi tí dye yiŋa yasi te yi ne sembo kete wete yeso ho dye yiŋa yasi te yi mumó ti yaka dye na.» ¹⁵ Ke menŋa yibate, ε men lepe nye nye nde: «Yasi te yi Njambiye ma pupudye ké, we tí njaki seŋe nde, yo yasi te yi ne sembo na.»

¹⁶ Yo kelnama dete kumó menŋa yitati. Ke konŋte, ε yasi yinori yokwe nedo ké dyobo.

¹⁷ Ke ngimó te yi Piyer ba ndi ne yekere ke sa to yasi te yi nye beŋma nda nyeno ké, yaka nó, botu bete be Korney tomma baka ke dya ke numey tu. Bo sanŋa tu Simón de dolo. ¹⁸ E bo diye ne men ke kwey nde: «Piyer te yi bo jeba sendi nde Simón kó yáki waka?»

¹⁹ Ke ngimó te yi Piyer ba ndi ke sa to yasi te yi nye beŋma nda nyeno ké, ε Kimó Sisiŋ lepe nye

nye nde: «Βεηα, βembam yitati ke diyε we. ²⁰ Tema, pikwe, nò kwân wúne bo kine pa simta yaŋa na, keto mi tomε bo.» ²¹ Ndana, ε Piyer piye kè dolò bembam baka lepò nye bo nde: «Mò te yi wune diyε kò, yo mi. To kendi yun ne nge?» ²² ε bo yeŋsa nde: «Yo Kòrney te kum besòja tomε wuse. Mbam te ke kendo ne ngben ke jonḡwe dyene, bakidyε membonḡa me Njambiyε. Sendi, Beyuden hene ke jesò nye. Wete jaki Njambiyε njà lepò nye nye nde, a jêbaḡwe we ke tų dyene, na woku yasi te yi we ta lepò nye nye ké.» ²³ ε Piyer nyinje bo ke tų, nye sendi bo mbey jakò. Misi pupe ε nye nyinje nje kwà bene bo. Baŋa bomò ke njoka benjon ban be Yope ka tikidyε nye.

²⁴ Misi pupe te ε wete ε bo kende dyà ke Sesare. Kòrney bene bemaŋ bene nè kimò besò bene te yi nye jebama baka bā ke ladye bo. ²⁵ Ke Piyer ma wuta ne tų, na nyin ké, ε Kòrney kè saḡwa ne nye futuma kuse mebon ke meneti ke mbambu wene nyenò ne nye. ²⁶ Yasi wete, ε Piyer biye nye tembidyε lepò nye nye nde: «Tema, keto mi ndi sendi mumò nda we.» ²⁷ ε Piyer lepina bene Kòrney nyinje ne tų dolò nde, budya bomò ma si wesidya. ²⁸ ε Piyer lepe nye bo nde: «Wune duwà nde, yo mbonḡa ke yi Beyuden nde, mònò Beyuden tí nyin tų mò te ε ti Yuden kò na. Bene nye tí kendi na. Kò bekò dete, Njambiyε tedya mi nde, mi tí beηa wete mumò nda mò te ε ne sembo na, ho seηe mumò nde, sine nye ti yaka jonḡa na. ²⁹ Dete, wune jebama mi, mi njà kine pa simta yaŋa na. Ndana mi ke kwadyε duwe to te yi wune jebama ne mi ké.»

³⁰ ε Kòrney lepe nde: «Yo me muka metu yitati ndi ke kiya

ngimo te yike, mi bā ke tų dyembe ke kelo menḡweta ke hawa yitati te yi bekoko. Mi sém semò, wete mbam temnate ke mbambu wombe ne melambo wumnate ne mbonḡ mbonḡ. ε nye lepe nye mi nde: ³¹ «Kòrney, Njambiyε jayma menḡweta mò. Sendi, a yeti ke leŋsa meyasi mete yi we nye buka bomò ké na, ³² dete, tomò bomò kenje Yope kè jeba ne Simon te yi bo jeba sendi nde Piyer kò nje nò. A yáki ke tų Simon te mò kombila mekotu, tų dyene ke keki maŋ.» ³³ ε mi tomε bomò nedò kè jeba ne we, we kelma kimote yí nje. Ndana wuse hene waka ke mbambu Njambiyε yí wokò meyasi hene te yi nye lepima nye we nde, lepò nye wuse ké.»

Piyer ke lepina ke tų Kòrney

³⁴ ε Piyer nje bų lepi lepò nde: «Mi ke kobile duwe gbate ndana nde, bomò hene ndi wete ke misi me Njambiyε. ³⁵ Yo nde, ke moy mekando hene, mò te ε kane Njambiyε, kendo sendi ne ngben ke jonḡwe dyene, Njambiyε ke kwadyε nye. ³⁶ Njambiyε lepima yinḡa yasi kenje kando Isarayel. A lepima Kimò Tom kenje bo nde: Wuse yakama be ne te keto Yesus Krist, keto nye Kumande bomò hene. ³⁷ Wune duwà yasi te yi kwanḡama ke Galile nè yi njà nje kwanḡa ke Yuda hene ké. Yo njáki nje kelna, yite Jan ma pele kasi topuna bomò ke moròku. ³⁸ Wune duwà nda yi Njambiyε nya ne Yesus te ε Nasaret Kimò Sisinḡ, nye sendi nye deti ké. A dikima kè membey membey kame bomò, jonḡwe sendi bomò hene be *Kum beya mekele name baka, keto Njambiyε bā ke nye. ³⁹ Wuse gba botu bete be bā ke mbey te, beηe meyasi hene te yi nye kelma ke Yerusalem nè ke medya mete yiri ke meneti me Beyuden ké ne misi musu. Bo ngbama nye

ke kroa wo nye. ⁴⁰ Yo nye yi Njambiye womiya ke metu yitati kelo nde, bomɔ bɛɲa nye. ⁴¹ Yasi wete, Njambiye ti nye bomɔ hene deti nde, bo bɛɲa nye na. A nya ndi botu bete be nye Njambiye ne nguru wene kikima toke baka. Yo wuse botu bete be sine be Yesus dyenama hɔbiye wete ke kɔɲ te yi nye womiya nɔ ke njoka bemunj kɛ. ⁴² E Yesus kombile lepo nye wuse nde, wuse pɛla nye bomɔ, lepo gbate gbate nye bo nde, yo nye yi Njambiye tembidiya nde, a ta peso josi bomɔ hene, ko be ma gwe ko be ndi ne jon. ⁴³ Botu be punja melepi me Njambiye hene ke lepo kasi ne nde, mumɔ hene e ta tiko temɔ ne nye, Njambiye ta tiko mebeyo me mɔ te ne ngwete keto dino dyene.»

Bekriten bete be yeti Beyuden baka

ke bu sendi Kimɔ Sisinj

⁴⁴ Ke ngimo te yi Piyer ba ndi ke lepina dete kɛ, e Kimɔ Sisinj piye nje ke yotu bomɔ hene be ba ke woko Kimɔ Tom te yi nye ba ke lepo kɛ. ⁴⁵ Beyuden bete be nja bene be Piyer hene be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus Krist baka ngbakimama yi beɲe nde, Njambiye ke nye Kimɔ Sisinj nye yija mekando sendi. ⁴⁶ Yo nde, bo wokuma bo ke lepina ne yija menumbu lukse Njambiye. ⁴⁷ E Piyer lepe nde: «Botu baka ma bu sendi Kimɔ Sisinj nda wuse, 'bomɔ yakama seɲe nde, bo ti topa bo ke moroku?» ⁴⁸ E Piyer nye deti nde, bo topa bo ke moroku ne dino Yesus Krist. Ke kɔɲte, e bo ngweta ne Piyer nde, bene bo pan pa ya monɔ metu.

11

*Piyer ke yekidye meyasi mete
yi kwanama kɛ*

¹ Botu be tomun be Yesus ne botu bete be ma tiko temɔ ke yene ke Yuda baka wokuma nde, yija mekando jayma sendi melepi me Njambiye. ² Ke Piyer ma yokwe dya ke Yerusalem kɛ, e Beyuden bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus Krist baka ndeye nye ³ lepo nde: «We ka ke yi botu bete be ti pesina baka kwa dyena wune bo.»

⁴ E Piyer nye numbu yekidye meyasi mete yi kwanama kɛ ne kwet kwet nye bo. ⁵ A yekidya lepo nye bo nde: «Mi ba ke Yope. Ke ngimo te yi mi ba ke ngweta ne Njambiye kɛ, e dyanɔ dyembe dimbiye, e yaja dya mi nda nyeno. E mi beɲe yija yasi nda nyangwe gwey ke piye wule dyobo nda bo diyma meboku mete yini. E yo nje teme ke mbombu wombe. ⁶ E mi beɲe nyangwe gwey yinori ne ngonj sengile yo. E mi beɲe benyamo bete be ne mekol yini be diye ke to meneti ne baka be diye ke moy liko ne baka be kende dulma ne moy ne benon bete be je ke kwey, bo hene ba ke moyte. ⁷ Ke kɔɲte, e mi woke wete men ke lepo nye mi nde: «Piyer, tema, woko benyamo benori dya.» ⁸ Yasi wete, e mi yensa nde: «Ko na, Nyangwe Kumande! Keto ko yija yasi te yi ne sembo ho yi ne memi ti pa ke wete yeso ke numbu mbe na.» ⁹ Ke menja yibate, e men wule dyobo lepo nde: «Yasi te yi Njambiye ma peso nde, yo me pupunate, we ti njaki bu yo nda yasi te yi ne sembo na!» ¹⁰ Yo kelnama dete kumo menja yitati. Ke kɔɲte, e yasi yinori hene yokwe ke dyobo. ¹¹ Yaka nɔ, bomɔ yitati ke dya ke numey ty kome mi ba ya kɛ. Bo tomma bo wule Sesare njese ke yembe. ¹² E Kimɔ Sisinj lepe nye mi nde, mi kwaj sine bo kine pa simta na. Beman busu yitan jo wete baka ka tikidye mi, e wuse

dya nyiye tu Korney. ¹³ E Korney yekidye nda yi nye beɲma ne wete jaki Njambiyɛ temnate ke moy tu dyene ke nye wuse, yekidye sendi nda yi jaki Njambiyɛ te lepima nye nye nde: 'Tomɔ bomɔ kenje ke Yope kɛ jeba ne wete mbam nde Simon, yiɲa dɪno dyene nde Piyer. ¹⁴ A ta lepɔ meyasi mete yi ta jɔngwe we wune botu be tu dya hene ke nye we.' » ¹⁵ E Piyer kɛ mbombu lepɔ nde: «Ke mi ma nye numbu ke lepi kɛ, e Kimɔ Sisij piye nje ke yotu botu bete be ba ke tu baka, ndi nda yi Kimɔ Sisij piya no mbombu nje ke yotu su bejke be Yesu kɛ. ¹⁶ E mi take lepi te yi Kumande Yesu lepima nde: 'Jaj topuma bomɔ ke moroku, ke be wune, Njambiyɛ ta tɔpe wune ke Kimɔ Sisij.' » ¹⁷ Piyer ka sendi mbombu lepɔ nde: «Njambiyɛ nya botu bete ndi kiya Kimɔ Sisij te yi nye nya wuse ke ngimo te yi wuse tikima ne temɔ ke yi Kumande Yesu Krist kɛ. Dete, mi mo te nda, ne mi lu dyambi ne Njambiyɛ?»

¹⁸ Ke botu be tomun be Yesu ne botu bete be ma tiko temɔ ke yene ke Yuda baka ma si woko dete kɛ, e metemo man si weye. E bo lukse Njambiyɛ lepɔ nde: «Njambiyɛ jayma gbate nde, yiɲa mekando yeɲsangwe sendi temɔ, ne bo be ne jɔngwe.»

Kandina jeban dɪno Kriten

¹⁹ Botu bete be wanjama keto nyanɲwe meɔne mete yi bo tedya bo keto Iten kɛ ka kumo Fenisi, kumo Sipre ne Antiyos. Bo dikima lepɔ Kimɔ Tom nye ndi Beyuden bepɔ. ²⁰ Ko dete, baɲa bomɔ ke njoka yan be ba botu be Sipre ne botu be Siren baka ka kumo ke Antiyos. E bo lepe Kimɔ Tom ke kasi Kumande Yesu nye Begrek. ²¹ Deti te yi Baba Mboko diyama ke yotu yan, e bomɔ budyate yeɲsa temɔ tiko

ke yi Kumande Yesu. ²² Njɔɲ botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesu ke Yerusalem baka wokuma kasi te. E bo tomɛ Barnabas kenje ke Antiyos. ²³ Ke Barnabas ma dya mate beɲe nda yi Njambiyɛ tedya ne ngikwa ne kɛ, e nye sosa kite bo hene nde, bo ken mbombu wokuna ne Nyanɲwe Kumande ne temɔ yan hene. ²⁴ Barnabas ba mo ngikwa. Kimɔ Sisij ba tondunate ke yotu ne. A ba sendi ke tiko temɔ ke yi Njambiyɛ. Dete, e bomɔ budyate nyiye ke njɔɲ botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesu baka. ²⁵ Ke kɔɲte, e nye nje kwa kɛ ke Tars kɛ gosɔ Sol. ²⁶ Ke nye ma si dolo nye kɛ, e nye bu nye kɛ no Antiyos. Bo kwanɲya sew wete ne yim mate. Ke sew wete te, bo dikima wesidya bene njɔɲ botu bete be tikima temɔ ke yi Kumande Yesu ke Antiyos baka. E bo dikimede melepi me Njambiyɛ nye budya bomɔ. Yo ke Antiyos yi bo kandima jeban botu bete be beɲgwe melepi me Yesu Krist baka nde Kriten.

²⁷ Ke ngimo te yite botu be punja melepi me Njambiyɛ temma Yerusalem kɛ ke Antiyos. ²⁸ E wete ke njoka yan, dɪno dyene nde Agabus teme. Kimɔ Sisij lepinama nye nye, e nye pele nde, nyanɲwe kolo ta dya ke to meneti hene. E yo dya gbate ke ngimo te yi Kolod ba nyanɲwe kumande ke to meneti kɛ. ²⁹ E botu bete be beɲgwe melepi me Yesu Krist baka pese nde, bo ta tomse meyasi yi kame ne benjɔɲ ban be ke Yuda baka. Mumo hene nya beɲgwe deti te yene. ³⁰ E bo tomse yo ne Barnabas hene Sol kɛ nye betomba mbanjo Njambiyɛ ke Yerusalem baka.

12

Bo woma Jak, nye sendi Piyer ke jobo

¹ Ke pɔku metu te yite ε kumande Herod nye ɓɔ ke tedya meɓɔne nye ɓaɗa ɓomɔ ke njoka njɔɗ botu ɓete ɓe ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus ɓaka. ² A nya ɗeti nde, ɓo wɔku Jak te maɗ ne Jan ne kafa. ³ Ke nye ma ɓeɗe nde, mekele mete kimɔte ke misi me Beyuden kɛ, ε nye nye sendi ɗeti nde, ɓo ɓiya Piyer. Yo ɓa ke ɗgimɔ jeso ɗyena memampa mete yi kine ɗga kete kɛ. ⁴ Ke ɓo ma si ɓiye nye ɗete kɛ, ε Herod kwanɗye nye kenje ke tɔ jobɔ leɓɔ nde, njɔɗ ɓesoja yini ɗiki pemɔ Piyer. Njɔɗ ɓesoja wete ɓa ne ɓesoja yini. Herod kwadya jɔse Piyer ke misi me ɓomɔ hene ke kɔɗ jeso *Paska Beyuden.

Njambiyε ke punje Piyer ke jobɔ

⁵ ɗete, ɓo ɓa ke pemɔ Piyer ke tɔ jobɔ. Yasi wete, njɔɗ botu ɓete ɓe ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus ɓaka ɗikima ɗgweta ne Njambiyε ɓudiyate keto ne.

⁶ Ke tu te yi ɓa nde, misi pupε te Herod ta jɔse Piyer kete kɛ, Piyer ɓa wotunate ne mekɔl sumba yifa. A yama ke njoka ɓesoja yifa. Besanjele ɓa sendi ke pem ke numey tɔ jobɔ. ⁷ Semɔ semɔ, ε wete jaki Baba Mboko ɗya, ε mejasi pane ke mɔy tɔ jobɔ. ε nye kpoke Piyer ke mbanjo jeme nye leɓɔ nde: «Tema neɗɔ.» ε mekɔl me sumba te yi ɓo wotuma ne meɓɔ mene kɛ si soriye ɓalɔ ke meneti. ⁸ Ke kɔɗte, ε jaki te lepe nye nye nde: «Susula kanda yo, leɗa menakala mɔ.» ε Piyer si kelo ɗete. ε jaki nje leɓɔ sendi nye nye nde: «Peto yotu yo ne lambɔ ɗuku yo, nɔ ɓeɗgwe mi.» ⁹ Ndana, ε Piyer punde, ɓeɗgwe nye. A ti ɓe ke duwe nde, yasi te yi jaki ɓa ke kelo kɛ ɓa gbakasi na, a takima nde, yo nyeno. ¹⁰ ɓo kendima kwɔ bosa njɔɗ botu ɓe pemna yasi, kendo kwɔ sendi ɓe kɔɗte.

ε ɓo nje kendo kumɔ ke numey te yi ɓo kelma ne sumba kɔ. We kwɔɗ numey te mbete nje pundo sɛ. Ke ɓo ma kumɔ womete kɛ, ε numey ɓutuna ne ɗguru wene ke mbɔmbu yan, ε ɓo punde ɓu wete nyangwe nje. Ndana ndana, ε jaki ɗimbiye ke misi mene. ¹¹ ɗiyɔ kɛ, ε ɗyano ɗyene yɔkwe, ε nye lepe nde: «Mi ke ɓeɗe ndana nde, yo gbakasi nde, Baba Mboko tomma jaki wene nde, a njaki jɔɗgwe mi soɗe ke meɓɔ me Herod nɛ ke ɓeya meyasi hene te yi Beyuden kwadya kelo ne mi kɛ.» ¹² Ke ɗyano ɗyene ma si yɔkwe kɛ, ε nye kwɔ tɔke nje tɔ Mariya te nyangwe ne Jan te yi ɓo jeba sendi nde Mark kɔ. ɓaɗa ɓenjɔɗ busu ɓudiyate ɓa womete ke mewesidya ke ɗgweta ne Njambiyε. ¹³ ε Piyer ɗya ɗungwe nyangwe numey, ε wete nyari nde Roda ε ɗikima kelo mesay womete kɔ kɛ leɗgwe tɔ. ¹⁴ ε nye woke men wete mumɔ duwe nde, yo men Piyer, ε mesosa kwɔ nye. ε nye yɔkwe ne soko kine ɓute numey na. ε nye kwɔ kɛ leɓɔ nde, Piyer ke numey tɔ. ¹⁵ ε ɓo lepe nye nye nde: «We ke kɔɗ ka ne to?» Ko ɓeko ɗete, ε nye kombile leɓɔ nye ɓo nde, yo gbakasi. ε ɓo lepe nde: «Yo yɔkangwe ɓe sisin ne.» ¹⁶ Ko ɗete, Piyer ka ndi mbɔmbu yi ɗungwe numey. ɓo njɔ ɓute numey, ε ɓo ɗgbakima yi ɓeɗe nye. ¹⁷ ε nye pepidye ɓo nye ɓo nde, ɓo ɗiy ne sem. ε nye yekidye nda yi Baba Mboko punja ne nye ke tɔ jobɔ kɛ. ε nye nje leɓɔ nde: «Wune kɛn kɛ yekidye ɗete nye Jak, yekidye sendi ɗete nye ɓemaɗ busu ɓari.» Ke kɔɗte, ε nye punde kwɔ kɛ ke wete mbey.

¹⁸ Ke misi ma pupɔ, ε lepi ɓane ɓesoja yi duwe ne mbey te yi Piyer ka te kɛ. ¹⁹ ε Herod lepe nde, ɓo sɔɗ nye. Yasi wete, ɓo sɔɗ nye

kiné doló ná. É Herod béngwé botu bé pemna botu bé jóbó né lépi té. Ké kónjé, é nyé pése ndé, bó bôn bó kè wo. É nyé nje temé kwá kè ké Yuda kè kwánjyé budya metu ké Sesare.

Son Herod

²⁰ Herod bá né nyangwé ngambi sungwé né botu bé Tir né Sidón. É botu baka sangwé men temé kè béjé nyé, yite bó sima kombile ngin béne bé wete mbam nde Blat te ajiya kumande Herod. Bó ká kè béjé Herod, né béne bó kel mbon, né bó díy né té, keto méyasi man héné díkima wulé ké meneti mé kumande Herod. ²¹ Ké yesó te yi bó kpoma nde, bó ta sangwa kete ké ma díyá, é Herod léjé nyangwé lambó békumande díyó nó ké mbanjó lépina nyé bomó. ²² É bó lépé né men ké kwey nde: «Yike yeti men mumó ná, yike men wete njambiyé!» ²³ É wete jáki Baba Mbokó díbé numbu né ké kiya mbey, keto a tikima Njambiyé lukse yotu né. É bekon nyinje nyé ké yotu héné wo nyé. ²⁴ Ndana melepí mé Njambiyé ká ndi kéndó mbómbu. ²⁵ Ké Barnabas béne Sol ma si sífyé mesay man ké Yerusalem ké, é bó bú Jan te yi bó jéba nde Mark kó yókwe nó kè Anjios.

13

Kimó Sisij ké tóké Pol béne Barnabas

kenje ké lépina Kimó Tom

¹ Botu bé punja melepí mé Njambiyé né nyangwé botu bé tedya melepí mé Njambiyé bá ké njón botu béte bé tikima temó ké yi Kumande Yesus ké Anjios baka. Yo bá né Barnabas né Simeyón te yi bó díkima jéba nde Nijer kó. Yo bá sendi né Likiyus, mó Siren né Manahén te yi bó díkwa nyé béne Herod

kó nje bú Sol. ² Wete yesó te yi bó bá ké kanó Baba Mbokó kiyó méfyé ké, é Kimó Sisij lépé nde: «Ndana wuné tóka Barnabas béne Sol sonjé ké njoka yun, né bó kel mesay mete yi mi kpoma nde, bó ta keló ké.» ³ Ké kiyna méfyé né menjweta ma siyó ké, é bó kase mébó ké yotu Barnabas béne Sol. Ké kónjé, é bó tike bó nde, bó kwánj.

⁴ Kimó Sisij tomma Barnabas béne Sol, é bó kwá kumó ké Selesi. Bó njá temé womete nyinje kuka kumó ké wete kiringira nde Sipre. ⁵ Ké bó ma kumó ké Salami ké, é bó lépé melepí mé Njambiyé nyé bomó ké mēmbanjó mēwesidya mé Beyuden. Jan te yi bó jéba nde Mark kó díkima kame bó.

⁶ Bó njá sabiyé kiringira héné kumó ké Pafos. Kumó mate, é bó dole wete mó kelna méyasi mé kifi, a bá mó Beyuden, díno díyéné nde Baryesus. A bá mó punja melepí mé já. ⁷ A bá ké jónna béne Sergus Polos te kum kiringira. Sergus Polos bá né díyano. A tomma bomó kè jéba né Barnabas béne Sol, keto a kwadya wokó melepí mé Njambiyé. ⁸ Yasi wete, Elimas te mó kelna méyasi mé kifi kó díkima petó Barnabas béne Sol, ma kum kiringira mé nje tiko temó ké yasi te yi bó ta lépó nyé nyé ké. Elimas, yo díno Baryesus ké numbu Grék.

⁹ Ndana, é Kimó Sisij tonde né ngbenjé ké yotu Sol te yi bó jéba sendi nde Pol kó. É nyé béjé Elimas te mó kelna méyasi mé kifi kó né ngón ¹⁰ lépó nde: «Wé mó mesebila né beya mekele héné! Wé monó *Kum beya mekele, wé ké lú díyambi né méyasi héné te yi bé né ngbenjé! Wé ta nduló yangila yasi te yi Baba Mbokó si kpo ké ndenen? ¹¹ Béja ndana, Baba Mbokó ta tedye wé mebone, misi mó ta díbina. Wé tí béjé se mejasi mé yesó ná kumó ké

yiŋa ŋgimɔ.» Ndana ndana, ε misi mene dibina ne kpikip, ε nye kande bofila yasi, sa mo te ε ta biye nye ke bo tedye nye nje. ¹² Ke kum kiringira ma beŋe meyasi mete yi kwanama ké, ε nye tike temo ke yi Kumande Yesus, keto yasi te yi bo lepima nye nye ke kasi Kumande Yesus ké lonma nye ke temo.

¹³ Pol bene benjon bene nyinma kuka ke Pafos kwɔ kumɔ ke Perge ke Pamfili. Kumɔ mate, ε Jan li bo yokwe ne kɔko kè Yerusalem. ¹⁴ Pol bene Barnabas nja teme ke Perge kumɔ ke Antiyos ke Pisidi. Ke yeso *Saba ma dya ké, ε bo nyinje ke mbanjo mewesidya me Beyuden kwɔ diyɔ metidyε. ¹⁵ Ke tolna mekana me membonga me Njambiyε nè tolna mekana me botu be punja melepi me Njambiyε ma siyo ké, ε botu bete be diyε ne mbanjo mewesidya baka tome bomɔ kenje ke yi Pol bene Barnabas kè lepɔ nye bo nde: «Wune njɔŋ, ŋge be nde, wune ne yiŋa yasi te yi wune ke kwadyε lepɔ nye bomɔ yí nye ne bo menɔgite, wune lêpi.»

¹⁶ Ndana, ε Pol teme kanje bo nye bomɔ lepɔ nde: «Wune botu be kando Isarayel nè wune botu bete be kambe sendi Njambiyε baka, wune lɛngwe meto! ¹⁷ Njambiyε te ε kando Isarayel tokuma besanmbambo busu. E nye kele nde, bo nyêbi budyate ke ŋgimɔ te yi bo bɔ no ke meneti me Ejipt ké. E nye soŋe bo ke Ejipt ne nyangwe deti ne. ¹⁸ A disimama bo ke mesew nda kamoni ke moy konɔr. ¹⁹ E nye girise mekando yitan jo yiba ke meneti me Kanan nje by meneti man nye kando dyene Isarayel nde, bo nám. Meyasi menori hene kwanama ke mesew gomay yini jo kamotan. ²⁰ Ke kɔŋte, ε nye tembidye botu be pesina josi ke

njoka yan nye bo kumɔ ke ŋgimɔ Samiyel te mo punja melepi me Njambiyε. ²¹ Diyɔ ke kɔŋte ké, ε besanmbambo busu kwadyε be ne kumande te ε ta diyɔ ne bo. E Njambiyε tembidye Sayul te monɔ Kis, mo kando Benjamε nye bo. E nye diyε ne bo yaka mesew kamoni. ²² Ke Njambiyε ma soŋe Sayul ké, ε nye nje tembidye Davit nde, a bêki kumande wan. Njambiyε lepima ke kasi Davit nde: «Mi Njambiyε tokuma Davit te monɔ Isay, temo mbe biyima nye. A ta kelo meyasi hene te yi mi kwadyε ké.» ²³ Yo ke kando Davit yi Njambiyε nya Isarayel Mo te ε ta jonɔgwe bo nda yi nye kpoma ké. Mo te, yo Yesus. ²⁴ Piŋo te yi Yesus ti pa nje na, Jan dikima pele kasi topuna bomɔ ke moroku nye kando Isarayel hene nde, bo yɛnsangwe temo, né bo topi bo ke moroku. ²⁵ Ke ŋgimɔ te yi mesay me Jan bɔ ke kè ke siynate ké, a dikima lepɔ nye bomɔ nde: «Wune táka nde, mi nda? Mi yeti mo te yi wune ladiye ko na. Wune dúkwe nde, a ta nje ke kon mbe. Mi ti yaka wunje kol menakala ke kol ne na.» ²⁶ Wune njɔŋ, wune benday be Abaraham nè wune botu bete be yeti Beyuden baka, Kimɔ Tom te yi Njambiyε njesa nde, a ta jonɔgwe bomɔ ké, a njésikwe tom te keto su. ²⁷ Keto, botu be Yerusalem nè bekum ban ti duwe nde, Yesus bɔ mo te ε ta jonɔgwe bo na. Bo ti be sendi ke woko to melepi mete yi bomɔ dikima tolo ke mekana me botu be punja melepi me Njambiyε metu hene ke yeso *Saba ké na. Bo pesima nde, Yesus sangwanɔgwe ne mebone. Dete, bo kelma yasi te yi melepi mete lepima ké. ²⁸ Ko beko nde, bo ti be ne to lepɔ te yi wo ne nye, bo lepima nye Pilat nde, a woku nye. ²⁹ Ke bo ma si kelo yasi hene

te yi b̄a ketinate ke mekana me Njambiyε ke kasi ne kε, ε bo pidye mun ne ke kroa b̄y kε pumbo. ³⁰ Ko dete, Njambiyε womiya nye soŋe ke njoka bemun. ³¹ Botu bete be wulma Galile bene be Yesus nje ke Yerusalem baka beŋma nye metu budyate ke koŋ womiya ne. Botu bete be b̄a kete beŋe meyasi mete yi kwaŋnama kε ke lep̄o yo ndana ne ngbak ngbak nye botu be kando Isarayel. ³² Wuse ne nguru wusu ke nje lep̄o Kim̄o Tom te nye wune nde, yasi te yi Njambiyε kpoma nye besaŋmbambo busu kε, ³³ a ma si tonje yo nye wuse benday ban ke ngim̄o te yi nye womiya ne Yesus nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε ke Besom yi b̄a nde: «We monmbe, kande ndana mi me soŋgwe.» ³⁴ Njambiyε kandima si lep̄o nde, a ta womiyε Yesus soŋe ke njoka bemun, dete ko a t̄i b̄o na. Njambiyε lep̄ima kasi te nde: «Mi ta nye wune kpasa mekombila mete yi mi kpoma nye Davit kε. Bom̄o b̄eki ne bibina tem̄o nde, mekombila mete ta beŋna gbate.» ³⁵ Njambiyε ke lep̄o sendi ke wete mbey ke moy mekana mene nde: «We t̄i jaye nde, mun kim̄o m̄o mesay w̄o b̄oku ke moy meneti na.» ³⁶ Yasi wete, ke Davit ma si kelo mesay ke ngim̄o te yene beŋgwe yasi te yi Njambiyε kombila kε, ε nye nje gwe. ε bo pumba nye nda yi bo pumbuma sendi ne besaŋmbambo kε. ε mun ne b̄o ke moy meneti. ³⁷ Ndi nde, yoko yi Njambiyε womiya nye ko t̄i b̄o ne na. ³⁸ Dete, wune njoŋ, wune dukwe nde, yo ke d̄ino dyene yi bo lepe nye wune nde, Njambiyε ta tik̄o mebeyo mun ne ngwete. ³⁹ Yo sendi ke d̄ino dyene, mum̄o te ε tike tem̄o ne nye, Njambiyε ke pes̄o nde, m̄o te me ne ngbeŋ ke mbombu wene. Yo yasi te yi membonga

mete yi Moyisi ketima t̄i be ne deti te yi kelo na. ⁴⁰ Dete, wune d̄iy ne sońo, ma wune me nje sangwa ne meyasi mete yi botu be punja melepi me Njambiyε lep̄ima kε. Bo lep̄ima nde: ⁴¹ «Wune botu be yeliya, wune b̄eŋa, wune ngb̄akimangwe budyate kwa yambile, keto mi ta kelo yiŋa mekele ke ngim̄o te yun, ko bo lep̄i yo nye wune, wune t̄i jaye na.» »

⁴² Ke Pol bene Barnabas ma pundo ke moy mbanjo mewesidya kε, ε bom̄o ngweta ne bo nde, bo k̄alangwe nje ke yeso *Saba te ε koŋte, nje lep̄ina sendi ke kiya to lep̄i te. ⁴³ Ke mewesidya ma siyo kε, ε budya Beyuden n̄e baŋa gbela bom̄o budyate be n̄a nyiŋe mison Beyuden baka beŋgwe Pol bene Barnabas. ε Pol bene Barnabas nye mesimo bene bo kite bo nde, bo k̄en mbombu tiko tem̄o nde, Njambiyε ne ngikwa.

⁴⁴ Ke yeso Saba te ε koŋte ma dya kε, ε sulo botu be Antiyos wesidya nje woko melepi me Njambiyε. ⁴⁵ Ke Beyuden ma beŋe nyangwe ngil dete kε, ε bo kele beya tem̄o, biye meso ne Pol ke yasi te yi nye dikima lep̄o kε toyε sendi nye. ⁴⁶ ε Pol bene Barnabas lepe misi ne misi nye bo nde: «Yo b̄a nde, wuse k̄anda lep̄o melepi me Njambiyε nye wune. Yasi wete, nda yi wune seŋma yo, pes̄o sendi josi yun ne nguru wun nde, wune t̄i yaka be ne joŋgwe te yi kpo ne kpo na, ndana wuse ke tum̄o koŋ ne wune kε ke yi botu bete be yeti Beyuden baka, ⁴⁷ keto Baba Mboko lep̄ima nye wuse nde: «Mi tembidya we nda mejasi ke mekando me botu bete be yeti ke duwe Njambiyε baka, n̄e we joŋgwe bom̄o kumo ke njena meneti.» » ⁴⁸ Ke botu bete be yeti Beyuden baka ma woko melepi menori kε, ε bo be ne mesosa lep̄o nde, melepi me Baba

Mboko kimote budfyate. Bomo hene te yi Njambiyē kpoma nde, bo ta be ne jonḡwe te yi kpo ne kpo baka yeḡsama temo tiko ke yi Kumande Yesus. ⁴⁹ Kimo Tom Kumande Yesus ka kendo mbombu ke meneti mete hene. ⁵⁰ Yasi wete, e Beyuden dese to boma bete be ba ne kusuku be dikima beḡgwe melepi me Njambiyē baka ne nyanḡwe botu be dya sunḡwe ne Pol bene Barnabas. E bo tedye bo mebone dudye bo ke dya dyan. ⁵¹ E Pol bene Barnabas kute mekol man soḡe nḡbutu dya te yi tedye bo nde, bo yeti ne mesosa ne bo na. E bo nje kwa ke ke Ikon. ⁵² Yasi wete, jonja botu bete be nja beḡgwe melepi me Yesus Krist ke Anḡiyos baka ba yan ne nyanḡwe mesosa. Sendi, Kimo Sisiḡ ba tondunate ke yotu yan.

14

Pol bene Barnabas ke lepɔ

Kimɔ Tom ke Ikon

¹ Pol bene Barnabas dyanma ke Ikon, e meyasi kwanḡna nda yi yo kwanḡnama ke meḡfya mete yiri ke. E bo hene yiba nyinje ke mbanjo mewesidya me Beyuden lepina nye bomo. E lepi yan kele nde, budya Beyuden ne budya Begrek tiki temo ke yi Kumande Yesus. ² Yasi wete, e Beyuden bete be seḡma kine tiko temo ke yi Kumande Yesus baka dese to botu bete be yeti Beyuden baka kelo nde, bo beki ne beya metake sunḡwe ne njon botu bete be tikima temo ke yi Kumande Yesus baka. ³ Dete, e Pol bene Barnabas kwanḡdye budya metu ke Ikon. Bo dikima lepina kine gwe wɔ bomo na, tiko temo ke yi Kumande Yesus. Kumande Yesus dikima nye bo deti te yi kelo meyekambiyē ne nyanḡwe meyasi yi tedye nde, Kimo Tom te yi

bo lepe ke kasi ḡḡikwa ne ke, gbakasi. ⁴ E botu be dya baka ke menḡabiye yiba, baḡa ke koḡ Beyuden, baḡa ke koḡ botu be tomun be Yesus. ⁵ Botu bete be yeti Beyuden baka ne Beyuden ne ḡguru wan bene bekum ban komsama, ne bo ke tedye Pol bene Barnabas mebone, lu bo sendi ne metari wo. ⁶ Ke Pol bene Barnabas ma woko kasi te ke, e bo mbombila kwa ke diyo ke Lister ne Derbe ne ke poku te yite ke Likawoni. ⁷ Kumɔ mate, e bo lepe Kimo Tom nye bomo.

Pol bene Barnabas ke Lister

⁸ Wete mo kɔsu ba ke Lister, mekol mene ma jeme. Bo jama ndi nye dete, a ti kende ko wete yeso na. ⁹ Mbam ko ba ke woko yasi te yi Pol ba ke lepɔ ke. E Pol beḡe nye ne ḡḡon duwe nde, mbam te ba ke tiko temo nde, kɔsu ne yakama siyo. ¹⁰ E Pol lepe ne men ke kwey nye nye nde: «Tema, diyo ke kwey ne ḡḡbeḡ ne mekol mo.» E mbam do teme kendo. ¹¹ Ke ḡḡil botu bete be ba womete baka ma beḡe yasi te yi Pol kelma ke, e bo lepe ne men ke kwey ne numbu Likawoni nde: «Baḡa benjambiyē ma yeḡsa yotu nda bomo nje no ke yusu.» ¹² Bo loma Barnabas nde Seyus,*f1* nje lo Pol nde Hermes,*f1* keto yo ndi nye dikima lepina ke njoka yan yiba. ¹³ Mbanjo mbaḡa njambiyē te yi bo jeba nde Seyus ko ba ke numbu dya. E mo te e ba ne mesay me nyena sadaka nye njambiyē te ko kwa ke bu bembam nday nje no. Bo jakima njam mejeti lenje bembam benday bete. E nye bu bo ke no ke menumey me ndoko te yi lite dya ke. A kwadya wo bo kelo ne sadaka nye Pol bene Barnabas. ḡḡil bomo ba sendi ne yesidye kelname dete. ¹⁴ Ke Barnabas bene Pol te botu be tomun be Yesus ma woko kasi te ke, e bo nyale melambo

ke yotu sedye nedo ke ke moy ngil bomo kembidya lepō nde: ¹⁵ «Wune njon, keto nge yi wune kele meyasi mete yinori ké? Wuse ndi gbela bomō sendi nda wune. Wuse njáki nje lepō Kimō Tom Yesus nye wune yí kite wune nde, wune yênsangwe temō tiko lem benjambiyē bete kanō Njambiyē te ε ne jon kō. Yo nye kuse dyofo nē meneti nē man nē meyasi hene te yi diyē ke moyte ké. ¹⁶ Njombu yaŋa ke metu me njime Njambiyē te tikima mekandō me bomō hene nde, bo kēl meyasi nda yi bo kwadye. ¹⁷ Ko beko dete, menjimo hene, a ti sedye yotu na. A ka mbombu tedye gbate nde, a ne ngikwa, keto a ke nodye mbiyo njese wune wule dyofo, nye wune nyambi yaka ne menjimo. A ke nye wune nyengwe, tonje mesosa ke temō yun.» ¹⁸ Ko beko nde, Pol bene Barnabas lepinama dete, bo wonduma biriki yí peto ne bomō nde, bo ti kel sadaka nye bo na.

¹⁹ Ndana, ε Beyuden teme wule Antiyos ne Ikon lepina nye ngil bomō. ε bomō yeŋsa diyō ke kōŋ yan lū Pol ne metari, né bo wo nye. Ke kōŋte, ε bo dale nye soŋe ke moy dya take nde, a ma gwe. ²⁰ Yasi wete, ke botu bete be beŋgwe melepi me Kumande Yesus Krist baka ma wesidya lito nye ké, ε nye teme yokwe nyiŋe sendi ke moy dya. Misi pupē ε bene Barnabas teme kwā kē ke Derbe.

Pol bene Barnabas ke yokwe

ke Antiyos ke Siri

²¹ Bo lepima Kimō Tom mate kelo nde, budya bomō bēki botu bete be beŋgwe melepi me Yesus Krist. Ke kōŋte, ε bo nje yokwe ne kōkō kē ke Lister nē Ikon nē Antiyos. ²² Bo ka mbombu nye deti nye botu bete be beŋgwe melepi me Yesus Krist baka, kite

bo nde, bo kēl tinj te yi tiko temō ke yene. Bo lepima sendi nye bo nde: «Yí nyiŋe nō ke *Kandō Njambiyē, wuse ta pa sangwa ne budya mebonē.»

²³ Bo dikima nye baŋa bomō diyō betomba mbanjo Njambiyē ke njoka menjon me bomō hene be tikima temō ke yi Kumande Yesus baka. Ke kōŋ tembidiya yan, bo dikima kiyō medye ngweta ne Njambiyē nje diyē Kumande mō te ε botu bete tikima temō ke yene kō nde, a bākidya bo. ²⁴ Pol bene Barnabas nja kwā ne Pisidi kumō ke Pamfili. ²⁵ Bo ka mbombu lepō Kimō Tom ke Perge nje kwā kumō Atali. ²⁶ Bo nja teme womete nyiŋe kuka kendo kumō Antiyos, ke mbey kome bomō kandima si diyē Njambiyē keto yan nde, a nyēki bo mekombila ke mesay mete yi bo siyma si tonje ndana ké.

²⁷ Ke bo ma dya ke Antiyos ké, ε bo jeba njon botu bete be ma tiko temō ke yi Kumande Yesus baka, yekidye meyasi hene te yi Njambiyē nya bo deti nde, bo kēl ké. Bo yekidya sendi nda yi Njambiyē butuma nje nye yiŋa mekandō, né bo sendi tiki temō ke yi Kumande Yesus. ²⁸ Bo yama mōnō metu womete ke Antiyos bene botu bete be beŋgwe melepi me Yesus Krist baka.

15

Yasi te yi njon bekriten be

Yerusalem pesima ké

¹ Baŋa bomō wulma Yuda kē ke Antiyos kē tedye yiŋa yasi dele nye botu bete be ma tiko temō ke yi Kumande Yesus baka. Bo lepima nye bo nde: «Ŋge wune ti pesina beŋgwe mbonga te yi Moyisi nya ké, wune ti yaka be ne jonngwe na.» ² ε Pol bene Barnabas nye meso beyate bene bo lombidya keto te. ε botu bete

be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus baka pese nde, ne Pol ne Barnabas ne bana benjon ban ta ke ke Yerusalem ke bene botu be tomun be Yesus ne betomba mbanjo Njambye, ne bo nembilepi te. ³ Ke konje, e botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus baka ke tikidye bo ke nje, e bo ke ne kendi yan mbambu kwa ne Fenisi ne Samari yekidye nda yi botu bete be yeti Beyuden yensama temo ke. E botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus ke medya mete baka woke nyangwe mesosa. ⁴ Ke bo ma dya ke Yerusalem ke, e njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus baka ne botu be tomun be Yesus ne betomba mbanjo Njambye bu bo ne mesosa. E bo yekidye meyasi hene te yi Njambye nya bo deti nde, bo kel ke. ⁵ Ko beko dete, e bana bomo ke njoka botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus be ba ke njon *Befarisu baka teme lepo nde: «Bo pesi botu bete be yeti Beyuden be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus baka, lepo sendi nye bo nde, bo bengwe membonga mete yi Moyisi ketima ke.»

⁶ E botu be tomun be Yesus ne betomba mbanjo Njambye nembilepi te. ⁷ E bo lepina biye meso budyate. Ke konje, e Piyer teme lepo nye bo nde: «Wune njon, wune duwa nde, Njambye kikima toke mi ke njoka yun, ne mi lepi Kimu Tom nye botu bete be yeti Beyuden baka, ne bo tiki temo ke yi Kumande Yesus. ⁸ Njambye te e duwe matemo me bomu kimote ko tedya nde, a jayma bo, nye bo Kimu Sisij nda yi nye nya wuse sendi ke. ⁹ Njambye ti nembilepi njoka su sine bo na. A pupudya matemo man, keto bo tikima temo ke yi

Kumande Yesus. ¹⁰ Keto nge yi wune kwadye bobile Njambye ndana yi sobidye nyangwe mapi nye botu bete be bengwe melepi me Yesus Krist baka? Mapi te, sine besanmbambu busu sudya yo. ¹¹ Yasi wete, wuse ke tiko temo nde, wuse ta be ne jongwe, keto Kumande Yesus ne ngikwa. Bo sendi ta be ne jongwe keto te.»

¹² Ndana, e bomu hene be wesidyama baka diyene ne sem yi woko nda yi Barnabas bene Pol ba ke yekidye kasi meyekambye ne nyangwe meyasi hene te yi Njambye nya bo deti nde, bo kel ke njoka botu bete be yeti Beyuden baka.

¹³ Ke bo ma si lepina ke, e Jak bu lepi lepo nde: «Wune njon, wune lengwe meto ke yasi te yi mi ta lepo ke. ¹⁴ Simon yekidya nda yi Njambye kikima tedye ngikwa nye yina mekando yi toke bana bomu ke njoka yan be ta be botu bene. ¹⁵ Mekele mete ke yaka ne melepi mete yi botu be punja melepi me Njambye lepima ke. Keto yo ketinate ke mekana me Njambye nde: ¹⁶ «Baba Mboko ke lepo nde: Ke konje, mi ta yokwe ne koko nje. Mi ta tembidye moy tu Davit yi ma balo ke. Mi ta tembidye boru yasi te. ¹⁷ Dete, bukwe bomu te baka hene ne mekando hene te yi mi kwadye nde, bo beki botu bembile baka ta sa nje Baba Mboko. ¹⁸ Baba Mboko te e kikima tedye meyasi mete ko lepe dete.»

¹⁹ «Ke yembe, mi ke kombile bene nde, wuse ti nyangwe botu bete be yeti Beyuden be yensa temo tiko ke yi Njambye baka na. ²⁰ Yasi wete, wuse keti mekana kenje bo nde, bo ti bobo dye menjay mete yi bo kelma ne sadaka nye bana benjambye na, keto yo ke kelo nde, mumu beki ne sembo. Diyo mbam bene nyari

tí ðeɲɲaŋgwe kine nde, bo ðêki ke gwaki na. Bo tí ðyaki nyamo te ε gwe gbɔŋgi ho ðye mekiyo me nyamo na. ²¹ Keto kande ne ðetomba ke meɖya hene bomɔ ke pele yo wule ke mekana me membonɲa mete yi Moysi ketima ké. Bo ke tolo sendi yo yeso *Saba hene ke membanjo mewesidya me Beyuden.»

²² Ndana, ε botu ðe tomun ðe Yesus nè ðetomba mbanjo Njam-biye nè njon botu te ðe tikima temo ke yi Kumande Yesus ðaka ðeɲe kimote yi toke ðaɲa bomɔ ke njoka yan, tomo bo ðene ðe Pol ne Barnabas kenje Antiyos. Bo tokuma Yude te yi bo jeɰa nde Barsabas ko, toke sendi Silas. Bo hene yiɰa ða nda ðetokondo ke njoka te ðari. ²³ E bo by mekana nye bo. Bo ketima ke moy mekana mete nde: «Wune ðemaɲ busu ðe yiɲa mekando ðe ðiye ke Antiyos, ke Siri nè ke Silisi ðaka, wuse botu ðe tomun ðe Yesus nè ðetomba mbanjo Njam-biye nè ðemaɲ busu, wuse ke nyeno wune. ²⁴ Wuse wokuma nde, ðaɲa bomɔ ke njoka su temma wonɲa kè njaɲgwe wune ne meɰepi man, kelɔ nde, temo yun kúɖyukwe. Wuse tí lepe yiɲa yaɲa ðete nye bo na. ²⁵ Wuse hene ða nɲin wete, ε wuse ðeɲe kimote yi toke ðaɲa bomɔ ke njoka su, tomo bo kenje wune ðene ðenjon busu Pol nè Barnabas, soɲ temo su. ²⁶ Bomɔ ðaka yiɰa ða nedo te yi ðyaɲgwe jonɲgwe ðyan keto ðino Kumande wusu Yesus Krist. ²⁷ Yo ðete yi wuse ke tomo Yude ðene Silas, né bo kè lepi kiya meɰepi mete ne numbu yan nye wune. ²⁸ Keto Kimɔ Sisiɲ nè wuse sendi ðeɲma nde, yo yeti kimote nde, wuse sɔbidya wune yiɲa ðitina memapi te yi tí kame wune ké na. Yasi wete, wune ðakidya ndi nde, ²⁹ wune tí bobá ðye menjay mete

yi bo kelma ne sadaka nye ðaɲa ðenjam-biye ké na. Wune tí ðyaki mekiyo me nyamo ho ðye nyamo te ε gwe gbɔŋgi ko na. Diyo mbam ðene nyari tí ðeɲnaɲgwe kine nde, bo ðêki ke gwaki na. Yo kimote nde, wune tí kel meyasi mete na. He saɲgwa!»

³⁰ Ndana, ε botu ðete yi bo tokuma ðaka jana ne njon botu ðete ðe ma tiko temo ke yi Kumande Yesus ðaka toke kendi kè Antiyos. Kumɔ mate, ε bo wesidye bomɔ nye bo mekana. ³¹ Ke bo ma si tolo mekana mete ké, ε bomɔ ðe ne mesosa keto kimɔ meɰepi mete yi bo leɰima nye bo ke moyte ké. ³² Yude ðene Silas ða sendi botu ðe punja meɰepi me Njam-biye. E bo leɰina buɖyate kite bo nye bo ðeti. ³³ Bo yama monɔ metu mate, ε ðenjon ðan ðe mate jana ne bo leɰo nde, bo kèn ne te. E bo yɔkwe sunɲgwe botu ðete ðe tomma bo ðaka. [³⁴ Yasi wete, ε Silas pɛse nde, a ta tika ne mate.] ³⁵ E Pol ðene Barnabas tika ke Antiyos. Bo ðikima teɖye bomɔ meɰepi me Njam-biye, leɰo sendi Kimɔ Tom Kumande Yesus ðene ðaɲa buɖya bomɔ.

Pol ðene Barnabas ke ðaka

³⁶ Monɔ metu kwanɲma ke koɲte, ε Pol lepe nye Barnabas nde: «Wuse yɔkwe ne kɔko kè ðeɲe jonɲgwe ðenjon busu ke meɖya hene te yi wuse leɰima Kimɔ Tom Kumande Yesus kete ké.» ³⁷ Barnabas kwadya nde, bo bɔn Jan te yi bo jeɰa sendi nde Mark ko kè no. ³⁸ Yasi wete, Pol tí jaye nde, ðene bo kèn na, keto Jan ma léɲ bo ke meneti me Pamfili kine kè kame bo ke mesay man na. ³⁹ Yo nja kwá ne nyangwe melombo, ε bo ðaka. E Barnabas by Mark nyiɲe ne kuka kwá kè Sipeɲ. ⁴⁰ E Pol toke ne Silas. Ke ðenjon ðan ma si ðiye Kumande Yesus nde, a nyêki Pol

məkombila ké, ε nye kwā bene Silas. ⁴¹ Bo kwanjma ne Siri, kwā sendi ne Silisi yí nye d̄eti nye nj̄on̄ botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka.

16

Timote ke nyije nj̄on̄ Pol bene Silas

¹ Pol nj̄a kwā sendi kè ke Derbe tonjidya kumo Lister. Wete mo te ε bejgwe melepi me Yesus Krist ko b̄a mate, d̄ino dyene nde Timote. Nyangwe wene b̄a nḡondu Beyuden, a b̄a ke bejgwe Kim̄o Tom Yesus. Sangwe wene b̄a mo Begrek. ² Nj̄on̄ botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist ke Lister nè ke Ikon baka b̄a ke jaye jonjgwe Timote. ³ Pol kwadya kwā bene nye, d̄ete ε nye b̄u nye p̄eso, keto Beyuden bete be b̄a ke poku te yite baka duwā hene nde, sangwe ne Timote b̄a mo Begrek. ⁴ Ke medya mete yi bo kwanjma kete ké, bo dikima pele nye botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka nde, bo b̄akidya membonja mete yi botu be to-mun be Yesus nè betomba mbanjo Njambye be diyē ke Yerusalem nya ké. ⁵ Ndana menj̄on̄ me botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka b̄a ke tiko temo ne nḡbik ke yene. Bomo b̄a ke buyo metu hene ke nj̄on̄ yan.

Kim̄o Sisij ke tomo Pol kenje

ke Maseduwan

⁶ Bo nj̄a kwā ne Friji, kwā sendi ne Galasi, keto Kim̄o Sisij tedya bo nde, bo t̄i lepi Kim̄o Tom ke Asi na. ⁷ Ke bo ma kumo ke keki Misi ké, ε bo diy kè ke Bitini. Yasi wete, ε Sisij Yesus sen̄e nde, bo t̄i ken na. ⁸ Dete, ε bo nje kwā ne Misi kumo ke Turuwas. ⁹ Ne tu ε Pol bej̄e nda nyeno nde, wete mo Maseduwan punduma ke to ne nḡweta ne nye lepo nde: «Inja ke Maseduwan nje kame

wuse.» ¹⁰ Ke kon̄ nyeno Pol yin̄ori, ε wuse*fl* s̄a nje te yi kè nedo ke Maseduwan, keto wuse duwā nde, yo Njambye jeba wuse nde, wuse k̄en lepo Kim̄o Tom mate.

Lidiya ke tiko temo ke yi

Kumande Yesus

¹¹ Dete, ε wuse nyije kuka ke Turuwas b̄u nje ne nḡben̄ yí kè ke Samotras. Misi pup̄e ε wuse kume ke Neyapolis. ¹² Ke kon̄te, ε wuse nje kwā mate kumo ke wete d̄ya nde Filipi. Medya hene ke meneti me Maseduwan wokunangwe ne Filipi. Botu be d̄ya te w̄ula Rom nje no. Wuse yama mon̄o metu womete. ¹³ Ke yeso *Saba ma d̄ya, ε wuse duwe ke moy d̄ya kè ke goj̄ wete d̄uku, keto wuse b̄a ke take nde, yija mbey kome bomo d̄iki nḡweta ne Njambye ké ȳakangwe be mate. Kumo mate, ε wuse kwā d̄iȳo metidyē. E wuse lepina nye boma bete be wesidyama womete baka.

¹⁴ Wete nyari nde Lidiya, nḡondu Tiyatir b̄a ke njokate. A b̄a mo d̄yangwa kpaſa to tena melambo. A dikima kano sendi Njambye. A dikima lejgwe to ke lepi te yi wuse b̄a ke lepo ké. Baba Mboko kelma mesay ke temo ne, na woku yasi te yi Pol dikima lepo ké kimote. ¹⁵ Wuse topuma nye ke moroku bene botu be t̄u dyene. Ke kon̄te, ε nye nḡweta ne wuse lepo nde: «Ij̄ge be nde, wune bej̄ma gbate nde, mi ke tiko temo ke yi Kumande Yesus, wune nȳina t̄u dyembe d̄iȳo te.» E nye jeliye wuse nde, wuse j̄aya.

Pol bene Silas ke jobo ke Filipi

¹⁶ Wete yeso wuse b̄a ke kè ke mbey kome bomo dikima wesidyā nḡweta ne Njambye ké. E wuse sangwa ne wete nyari ke nje. Nya te b̄a bala. A b̄a ne wete beya sisij ke yotu yi dikima tedye nye meyasi mete yi ta kwanja ké.

Dete, botu bete be dikima diyɔ ne nye baka dikima sɔmbɔ budya mɔni. ¹⁷ Nya kɔ kandima beŋgwa su sine be Pol dikɩ leɔ ne men ke kwey nde: «Botu baka, yo botu be mesay be Njambiyɛ te ε kwanɔma meyasi hene ke kwey kɔ. ʔo ke tedye wune nje te yi Njambiyɛ yakama jonɔwe ne wune kɛ.» ¹⁸ A kelma dete budya metu. ε Pol woke ngambi budyate. ε nye yeŋsa beŋe njime leɔ nye beya sisɩj te nde: «Ne dinɔ Yesu Krist, mi ke leɔ nye we nde: Pundo duwe ke yotu nya kɔ.» ε beya sisɩj punde ke yotu ne ndi ke kiya ngimɔ te.

¹⁹ Ke botu bete be bɔ ne nya kɔ ma beŋe nde, bifina temɔ te yi bo bɔ nɔ ke nje sɔmbuna mɔni yan ma dibina kɛ, ε bo biye Pol bene Silas kpatile bo kumɔ nɔ ke bembe sɛ ke misi me bekum. ²⁰ ε bo bɔ bo kɛ nɔ ke yi botu be pesina melepi leɔ nde: «Botu baka Beyuden, bo ke potɔ dya dyusu. ²¹ ʔo ke tedye sendi mekele mete yi membonɔa musu kidye kɛ. Wuse yeti ne deti te yi jaye yo ho beŋgwe yo na, keto wuse su botu be Rom.» ²² ε ngil botu bete be wesidyama womete baka nje yeŋsa lɔ dyambi ne Pol bene Silas. ε botu be pesina melepi lepe nde, bo siki sɔre mekandɔ ke yotu yan, nye sendi bomɔ deti nde, bo njuru bo ne njambala. ²³ Ke bo ma si njuro bo budyate dete kɛ, ε bo nje bɔ bo kenje ke tɔ jɔbɔ. ε bo lepe nye mɔ bakidya bejɔbɔ nde, a pɛm bo kimote. ²⁴ Ke mɔ bakidya bejɔbɔ ma woko dete kɛ, ε nye bɔ bo kɛ dibɔ ke wete mɔnɔ tonɔari ke njena tɔ jɔbɔ nye mepoka ke mekol man.

Mɔ bakidya bejɔbɔ ke yeŋsa temɔ

tiko ke yi Kumande Yesu

²⁵ Yi kɛ nɔ bembe tu Pol bene Silas dikima ngweta ne Njambiyɛ jembina yɩ lukse ne nye. Botu be jɔbɔ te bari dikima lenɔwe metɔ woko. ²⁶ Semɔ semɔ, ε meneti ngwanɔwa budyate. ε tɔ jɔbɔ ngbɔkisa ne dimbi kumɔ nji. ε menumey me tɔ jɔbɔ hene si butuna ndi nga wete. ε meyasi mete yi bo wotuma ne bejɔbɔ hene kɛ si pamiye. ²⁷ Ke mɔ bakidya bejɔbɔ ma jemiye beŋe menumey nyase kɛ, ε nye sute kafa ne, na wo ne yotu ne, keto a takima nde, bejɔbɔ ma sɔmbɔ. ²⁸ Yasi wete, ε Pol lepe ne men ke kwey nde: «We ti woku yotu na, wuse hene waka.» ²⁹ ε mɔ bakidya bejɔbɔ diyɛ dite, ε nye nyiŋe beke beke ke mɔy tɔ balɔ ne menɔwanɔwa ke mekol me Pol bene Silas. ³⁰ ε nye bɔ bo kɛ nɔ sɛ diyɛ bo nde: «Wune bebaba, mi kɛl nan, nɛ mi be ne jonɔwe te yi kpo ne kpo?» ³¹ ε bo yeŋsa nde: «Tiko temɔ ke yi Kumande Yesu, dete we ta be ne jonɔwe kande we ne nguru wo kumɔ botu be tɔ dyɔ.» ³² ε bo lepe kasi Kumande Yesu nye nye bene bomɔ hene be bɔ ke mɔy tɔ dyene baka. ³³ ε nye bɔ bo weye mepeŋ man ndi ke kiya ngimɔ te ne tu. Ndana ndana, ε bo tope mɔ bakidya bejɔbɔ kɔ bene botu be tɔ dyene hene ke mɔrɔku. ³⁴ Ke kɔŋte, ε nye bɔ Pol bene Silas kɛ nɔ ke tɔ dyene kɛ nye bo medye. A bɔ ne mesosa budyate bene botu be tɔ dyene hene, keto a tikima temɔ ke yi Njambiyɛ.

Botu be pesina jɔsi ke sɔŋe bo ne

Pol bene Silas

³⁵ Ke misi ma pupɔ kɛ, ε botu be pesina melepi tome botu be mesay ban leɔ kenje mɔ bakidya bejɔbɔ nde, a sɔŋa bo ne Pol bene Silas. ³⁶ ε nye nje leɔ tom te nye Pol nde: «Botu be pesina melepi

njesa men nde, mi sôŋa bo ne wune. Dete, ndana wune pûndu kwã ne te.» ³⁷ Yasi wete, ε Pol lepe nye botu be tomun bete nde: «Wuse me ne dïyɔ botu be Rom, ko ðeko dete, bo nya deti nde, bo njûru wuse ne njambala ke misi me bomɔ kine pa duwe to lepi na, kwanɗye wuse kenje ke jɔbo. Ndana bo ke kwadye punje wuse ke so. Ko yanja tí kelna dete na. Bo ne nguru wan njâki soŋe bo ne wuse.» ³⁸ Botu bete yi bo tomma baka yɔkwã kè lepo dete nye botu be pesina melepi. Ke bo ma woko nde, Pol bene Silas me ne dïyɔ botu be Rom ké, ε bo gwe wɔ budyate, ³⁹ ε bo teme kè ngweta ne bo. ε bo punje bo soŋe bo ne bo, ngweta sendi ne bo nde, bo kwân jise ke moy dya. ⁴⁰ Ke Pol bene Silas ma pundɔ ke tɔ jɔbo ké, ε bo kwã kè ke yi Lidiya. Bo ðenma ðenjɔŋ ðan mate. ε Pol bene Silas kite bo. Ke kɔŋte, ε bo nje kwã.

17

Pol bene Silas ke Tesalonik nè Bere

¹ Pol bene Silas kwanma ne Anŋipolis, kwã sendi ne Apoloni nje kumɔ ke Tesalonik. Beyuden ðã ne mbanjo mewesidya mate. ² ε Pol nyiŋe ke mbanjo mewesidya ke meyesɔ me *Saba yitati nda yi nye ðikima kelɔ ké. Bene bomɔ lepinama ke meyasi mete yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé ké, ³ nembe tedye nye bo nde, yo ðã ndi nde, *Krist yâkanɗwe sangwa ne meɔone gwe nje womiyé ke njoka bemun. ε nye kè mbombu lepo nye bo nde: «Yesus te yi mi lepe kasi ne nye wune kɔ nye Krist.» ⁴ Baŋa bomɔ ke njoka te yensama temɔ jaye yasi te yi Pol lepima ké, ε bo nyiŋe ke njɔŋ ne ðene Silas. Begrek budyate be ðikima kano

Njambiyé baka nè budya kpasa boma kelma sendi dete.

⁵ Yasi wete, ε Beyuden kele beya temɔ, ε bo jeba ðaŋa botu be beya to be ðã ke wowɔ kine misi mesay baka, wesidye bo kande njanɗwa yasi ke moy dya. ε bo dya ne tululu ke tɔ Jason, sã Pol bene Silas, né bo bu bo kè no ke mbombu bomɔ. ⁶ Nda bo tí dole bo ké, ε bo nje kpatile Jason bene ðaŋa botu bete be tikima temɔ ke yi Yesus Krist baka kè no ke mbombu nyanɗwe bomɔ be dya lepo ne men ke kwey nde: «Botu baka ma si potɔ mboko ke hene. ⁷ Bo dyanma sendi waka, ε Jason jaye nde, bo dïy ke tɔ dyene. Bomɔ baka hene yeti ke ðenɗwe membonɗa me *Sesar na, bo kpál lepo yan nde, wete kumande kete nde Yesus.» ⁸ Ke nyanɗwe bomɔ be dya nè ngil hene ma woko dete ké, ε boku nyiŋe to yan. ⁹ Jason bene botu te ðari be tikima temɔ ke yi Yesus Krist baka paŋma pa nye moni yí gbo ne lepi, ε bo nje soŋe bo ne bo yey. ¹⁰ Ke tu ma dya ké, ε botu bete be tikima temɔ ke yi Yesus Krist baka kwanɗye Pol bene Silas ðeke ðeke kenje Bere. Ke bo ma kumɔ mate ké, ε bo kwã nyiŋe ke mbanjo mewesidya me Beyuden. ¹¹ Beyuden te be Bere ðã ne kimɔ temɔ kwã be Tesalonik. Bo wokuma jaye Kimɔ Tom nedɔ ne temɔ yan hene. Bo ðikima nembe yasi te yi ðã ketinate ke mekana me Njambiyé ké metu hene yí ðeŋe, simande melepi mete yi bo ðikima lepo nye bo ké ðã ne ngben. ¹² Bomɔ budyate ke njoka yan tikima temɔ ke yi Kumande Yesus. Ke njoka Begrek sendi, ðaŋa budya kpasa boma nè budya ðembam kelma sendi dete. ¹³ Yasi wete, ke Beyuden te be Tesalonik ma woko nde, Pol ke lepo sendi melepi me Njambiyé ke Bere ké, ε bo nje njanɗwe

yasi dese to bomo. ¹⁴ Dete, ε botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka kwanɗye Pol nedo kenje pulo man. Silas bene Timote nja tika yan ke Bere mate. ¹⁵ Botu bete be ka tikidye Pol baka boŋma nye kumo no ke Aten. E bo nje yokwe ne koko ke Bere ne tomun te yi Pol kenja Silas bene Timote nde, bo ken dolo nye nedo.

Pol ke Aten

¹⁶ Ke ngimo te yi Pol ba ke Aten ke larya Silas bene Timote ke, temo ne ti be ne te na, keto dya te ba tondunate ne ngben ne baŋa benjambiye bete yi bo tuyma ke. ¹⁷ Dete, ε Pol diki lepina ke mbanjo mewesidya bene Beyuden ne botu bete be ba kano Njambiye baka. A dikima lepina sendi metu hene bene botu bete be nye dikima sangwa bene bo ke babal baka. ¹⁸ Baŋa nyanɗwe botu be duwa meyasi be ba ke njon baŋa bomo nde Bepikuri ne ke njon baŋa nde Bestoyisiye baka nja lepina sendi bene be Pol. E baŋa ke njoka yan lepe nde: «Budya ndambu ndambu lepi te yi mbam ko lepe ke, to te ne nge?» Ke baŋa ma woko nda Pol ba ke lepo kasi Yesus, lepo sendi nde, bemun ta womiye ke, ε bo lepe nde: «Deke nda a ke lepo kasi baŋa benjambiye dele.» ¹⁹ Ndana, ε bo bu nye ke no ke wete mbey nde Aropagi ke mbombu betomba be dya. E bo lepe nye nye nde: «Wuse ke kwadye duwe jonja tedya yasi te yi we tedye bomo ndana ke. ²⁰ Keto meyasi mete yi we lepe ke, wuse kete nda tu. Wuse ke kwadye biye to te.» ²¹ Ngbak ngbak bomo be Aten ne bejɗɗwe bete be dikima diyɗo ke Aten baka dikima kwanɗye ndi ngimo yan ke lepina jonja meyasi ne ke wokuna jonja metom.

²² Ndana, ε Pol teme ke mbombu betomba be dya lepo nde: «Wune botu be Aten, ke meyasi hene mi ke beje nde, wune nya temo yun hene ke kanna meyasi. ²³ Keto ke mi ma kendo ke dya dyun sengile membey ne meyasi mete yi wune kane ke, ε mi beje wete mbey nyena sadaka, bo ketima kete nde: «Mbey te yike, yo yi njambiyete te yi bomo ti pa duwe ko.» Njambiye te yi wune kane kine duwe nye ko, yo Njambiye te ete yi mi lepe kasi ne ndana nye wune ko. ²⁴ Yo Njambiye te kuse mboko ne meyasi hene te yi diyete kete ke. Nye Kumande te ε name dyobo ne meneti. A ti jonnanɗwe ke mambanjo mete yi bomo sume ne bo ke na. ²⁵ Sendi, kine yina yaja te yi bomo yakama kelo nye nye na, keto kine yina yaja mbet ne mbet ke bano nye na. Yo nye kele nde, bomo hene beki ne jon. Yo nye nye bo sosu, nye bo meyasi hene. ²⁶ A kusuma mekando me bomo hene wule ndi ke mumo wete, nye bo mbey ke to meneti maka hene. A nya mangimo nye bo, nye sendi bo njena me meneti mete yi bo ta diyete kete. ²⁷ Njambiye kelma dete, ne bomo sa nye, ne bo bobile dete, ta be yari, bo ta duwe nye. Ko dete, a ke keki mumo hene, ²⁸ keto yo nye kele nde, wuse beki ne jon, wuse kendi, be bomo. Baŋa bomo be kete mekana ke njoka yun baka dikima lepo nde: «Wuse sendi bono bene.» ²⁹ Dete, nge wuse duwe nde, wuse bono be Njambiye, wuse fi taka nde, a ke boŋna ne lor ho ne sumba ho ne tari te yi bomo kwake bejɗɗwe metake mete yan ke na. ³⁰ Ndana Njambiye yeti ke bejɗɗwe se ngimo te yi bomo diyama kine duwe meyasi ke na. A ke pele ndana nye bomo hene ke membey hene nde, bo yensanɗwe temo tiko beya

mækele man, ³¹ keto a pesima yeso te yi mo te yi nye tembidiya ko ta peso melepi me botu be meneti maka hene ne ngbenj. A tedya gbate nye bo hene nde, yo mo te, keto a womiya nye soje ke njoka bemuj.»

³² Ke bomo ma woko kasi womiya bemuj ké, e banja nyete. E banja lepe yan nde: «We ta nje kala lepo sendi lepi te nye wuse ke yiya ngimo.» ³³ Dete, e Pol kwã tiko bo. ³⁴ Ko beko dete, banja bomo ke njoka yan nyinma njonj ne, tiko temo ke yi Kumande Yesus. Yo ba Denis te wete mo pesina melepi ke Aropagi bu wete nyari nde Damaris ne banja sendi.

18

Pol ke lepo Kimõ Tom ke Kõrenj

¹ Ke Pol ma si lepina ke mbombu betomba ke Aropagi ké, e nye nje teme womete ke Aten kwã kè ke Kõrenj. ² Kumõ mate, e nye dole wete mbam nde Akilas, mo Beyuden. Bo jáki nye ke Põj. Akilas bene nyari wene Pirisil dyanma wule Itali koko te ti pa kiko na, keto nyangwe kumande te yi bo jeba nde Kolod ko nya mbonja nde, Beyuden hene dukwe ke Rom. E Pol bu yotu nye Akilas bene nyari. ³ Nda Pol ba ne kiya misi mesay bene bo ké, e nye kè diyo ke yan kelo ne mesay mete. Bo dikima kelo metu ne to melambo. ⁴ Ke yeso *Saba hene Pol dikima lepina ne sanjan nye bomo ke mbanjo mewesidya, sa nje nde, Beyuden ne Begrek jáya lepi te yi nye dikima lepo ké. ⁵ Ke Silas bene Timote ma dyã wule Maseduwan ké, e Pol nye sosu ne hene ke lepina Kimõ Tom, tedye Beyuden nde, Yesus gbate *Krist, yoko yi Njambiyè tokuma. ⁶ Nda Beyuden ba ke lu dyambi ne nye toye nye ké, e Pol kute melambo mene lepo nde: «Simbo soj yun

baal ke to yun, yo beja wune, yite ti beja se mi na. Mi ke tumo kon ndana ne wune kè ke yiya mekando.» ⁷ E nye punde womete kè ke tu wete mbam nde Titus Yustus. Titus ba ke kano Njambiyè, tu dyene ba ke keki mbanjo mewesidya me Beyuden. ⁸ Wete mbam nde Kiripus e ba diyo ne mbanjo mewesidya ko tikima temo ke yi Kumande Yesus bene botu be tu dyene hene. Sendi, banja bomo be Kõrenj budyate be wokuma yasi te yi Pol lepima ké, tikima sendi temo ke yi Kumande Yesus. E bo tope bo ke moroku. ⁹ Ne tu e Kumande Yesus lepe nye Pol ne nje te yi nyeno nde: «We ti kambi yanja na, ken mbombu yi lepo. We ti difi numbu na, ¹⁰ keto mi ke kon jo. Kine mumo wete ne wete ta kpoke we na, keto mi ne bomo budyate ke moy dya ke.» ¹¹ Pol kwanjya sew wete ne ngwendè yitan jo wete ke Kõrenj tedye bomo melepi me Njambiyè.

¹² Ndana, e Beyuden sangwe ngin sungwe ne nye. E bo bu nye kè no ke mbombu botu be pesina josi. Yo ba ke ngimo te yi botu be Rom tembidiya Galiyon kum ke Akay ké. ¹³ E bo lepe nde: «Mbam ko ke kelo nde, bomo kan Njambiyè kine bengwe membonja na.» ¹⁴ Ke Pol ma diy bute numbu ké, e Galiyon lepe nye Beyuden nde: «Wune Beyuden, yo má beki yiya mejoso dele ho yiya nyangwe beya mekele, ma mi ne deti te yi lengwe meto ke melepi mete. ¹⁵ Ma nda yo melombo ke gbela melepi keto medino nè kasi membonja mun ké, yite beja wune. Mi yeti ke kwadye peso mbe melepi mete yite na.» ¹⁶ E nye dudye bo ke mbey pesina josi. ¹⁷ Ndana, e bo hene ngbo biye Sositen te kum mbanjo mewesidya me Beyuden, mende nye womete ke mbombu

botu be pesina josi, Galiyon kine bute numbu na.

Pol ke yokwe ne koko kè

ke Antiyos ke Siri

¹⁸ Ke konje, e Pol nje kwanɗye sendi budya metu ke Korent. E nye nje jana ne benjon ban be tikima temo ke yi Yesus Krist baka nyiye kuka bene Akilas ne Pirisil yi ke ke Siri, yite a ma si ke to ne ne kpon ke Kenkere yi tedye nde, a kinjama yaɗa. ¹⁹ Ke bo ma dya ke Efes ke, e Pol tike benjon be kendi ne womete. E nye kwa nyiye mbanjo mewesidya me Beyuden lepina bene bo. ²⁰ Bo ngwetama ne nye nde, a pan pa ya mono metu bene bo. Yasi wete, a ti jaye na. ²¹ Ke konje, e nye jana ne bo lepɔ nde: «Ige Njambiyɛ jaye, mi ta basidye nje.» E nye teme nyiye kuka ke Efes womete kwa. ²² Ke nye ma kumo ke Sesare ke, e nye piye ke kuka ke nyeno njon botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka. Ke konje, e nye seliye ke Antiyos.

²³ Ke nye ma si kwanɗye mono metu mate ke, e nye toke nje kwa ne meneti me Galasi ne Friji nye botu bete be benjwe melɛpi me Yesus Krist baka deti ke temo.

Apolos ke lepɔ Kimɔ Tom

ke Efes ne Korent

²⁴ Yo ba ne wete mo Beyuden nde Apolos. Bo jaki nye ke Aleksandiri. Apolos ba ne jen ndapi. A ba sendi ke duwe mekana me Njambiyɛ budya. E nye teme wete yeso ke ke Efes. ²⁵ Bo tedya nye nje Baba Mboko ke jonjwe dyene. A dikima nye temo ne hene ke yasi te yi nye kele ke. A dikima lepɔ tedye kasi Yesus nye bomɔ ne nje te. Yasi wete, a ba ke duwe ndi kwalɔ topuna bomɔ ke moroku te yi Jan dikima kelo ke. ²⁶ E nye lepina ke

mbanjɔ mewesidya me Beyuden kine wo na. Ke Akilas bene Pirisil ma woko nye ke lepina ke, e bo bu nye ke tedye nje Njambiyɛ kpasu tedya. ²⁷ Ke konje, e Apolos kwadye ke ke Akay. E benjon bene jaye keto mekana kenje botu bete be benjwe melɛpi me Yesus Krist ke Akay baka nde, bo bon nye kimote. Ke nye ma kumo mate ke, e nye kame botu bete be Njambiyɛ tedya bo ngikwa nde, bo jaya Yesus Krist baka budya. ²⁸ A kamma bo, keto a dikima lepɔ ne sanjan nye Beyuden ke misi me bomɔ nde, bo ke moy mejoso. A tedya bo nde, Yesus nye *Krist benjwe yasi te yi ba ketinate ke mekana me Njambiyɛ ke.

19

Pol ke lepɔ Kimɔ Tom ke Efes

¹ Ke ngimo te yi Apolos ba ke Korent ke, e Pol toke nje kwa ne membey mete yi ba ne nyanjwe mekeki ke kumo Efes, dolo banja bomɔ be benjwe melɛpi me Yesus Krist baka mate. ² E nye diyɛ bo nde: «Ke ngimo te yi wune tikima ne temo ke yi Yesus Krist ke, Kimɔ Sisij nja ke yotu yun?» E bo yensa nye nye nde: «Ko na, wuse ti woke su kasi Kimɔ Sisij te na.» ³ E nye nje diyɛ bo nde: «Yo kwalɔ topuna bomɔ ke moroku te yen yi bo topuna ne wune ke?» E bo yensa nde: «Yo ba kwalɔ te yi Jan dikima kelo ke.» ⁴ E nye lepɛ nde: «Yo topuna botu bete be dikima yensa temo yi Jan dikima kelo ke. Jan dikima lepɔ nye bomɔ nde: «Wune fiki temo ke mo te e ta nje ke kon mbe ko, mo te yo Yesus.» » ⁵ Ke bo ma si woko melɛpi menori ke, e bo tope bo ke moroku ne dinɔ Kumande Yesus. ⁶ Ke Pol ma kase mebo ke yotu yan ke, e Kimɔ Sisij nje ke yotu yan. E bo lepina ne yija menumbu punje melɛpi

mε Njambiyε. ⁷ Bo b̄a hεnε nda bom̄o kam̄o j̄o yiba.

⁸ Kε mεngwende yitati Pol dikima nyiηε kε mbanj̄o mawesidȳa mε Beyuden lepina nyε bom̄o kinε w̄o na. A dikima lepina nyε bo kε kasi kando Njambiyε nde, bo b̄εngwε yasi te yi nyε dikima lep̄o kε. ⁹ Ko bεk̄o dete, b̄aηa kelma d̄aηna mεt̄o kinε kwad̄yε jayε na. Bo dikima lepina beyate nyε ηgil bom̄o kε kasi nje jon̄gwε te yi Kumande Yesus ted̄ya kε. E Pol tikε bo son̄ε botu bεtε bε b̄εngwε mεlepi mε Yesus Krist baka kε njoka yan. A dikima lepina nyε bo metu hεnε kε mbey kome Tiranus dikima ted̄yε bom̄o yasi kε. ¹⁰ Yo kwan̄nama dete yaka mεsew yiba. E bom̄o hεnε bε dikima diȳo kε Asi baka woke Kim̄o Tom Kumande Yesus. Yo b̄a Beyuden n̄ε Begrek.

¹¹ Njambiyε dikima kw̄a nε Pol yī kel̄o nε nyangwε mekele mete yi bom̄o t̄i pa b̄εηε nε toru na. ¹² E yo kele nde, bom̄o b̄oη melambo nε mon̄o p̄el mekand̄o mete yi kpokuma yotu Pol kε m̄olo nε botu bεk̄on, ε mek̄on d̄iki siȳo, ε beya m̄esis̄iη d̄iki duwε kε yotu bom̄o.

¹³ Baηa Beyuden bεtε bε dikima kendo m̄ed̄ya nε m̄ed̄ya d̄iki kel̄o ηḡa son̄ε nε beya m̄esis̄iη kε yotu bom̄o baka bobuma kel̄o mesay kε yotu botu bεtε nε d̄ino Kumande Yesus. E bo lep̄e nyε beya m̄esis̄iη nde: «Mi kε lep̄o nyε wunε nε d̄ino Yesus te yi Pol pele kasi nε k̄o nde: Wunε p̄undu duwε kε yotu m̄o te ȳok̄o.» ¹⁴ B̄on̄o bε Seva, b̄on̄o bεmbam yitan j̄o yiba kelma dete. Seva b̄a wete nyangwε kum botu bε nyena sadaka nyε Njambiyε, a b̄a Beyuden. ¹⁵ Kε bo ma kel̄o dete kε, ε beya sis̄iη yεnsa nde: «Mi duw̄a Yesus, duwε sendi Pol, ma wunε yun

bε nda?» ¹⁶ E mbam te ε b̄a nε beya sis̄iη k̄o nje biyε bo nate bo tumb̄o hεnε. E bo sed̄yε pundo kε t̄y sokere nε m̄εp̄εη kε yotu. ¹⁷ Bom̄o hεnε bε dikima diȳo kε Efes, ko Beyuden ko Begrek wokuma yasi te yi kwan̄nama kε. E bo hεnε gwe w̄o lukse d̄ino Kumande Yesus bud̄yate. ¹⁸ Bom̄o bud̄yate bε tikima tem̄o kε yi Yesus Krist baka n̄j̄a jayε m̄ebeȳo man, lep̄o sendi beya m̄eyasi mete yi bo kelma kε kε misi mε bom̄o. ¹⁹ Baηa bom̄o bε dikima kel̄o mekele mε kifi baka n̄j̄a nε mekana mete nje lod̄yε kε misi mε bom̄o hεnε. Bom̄o b̄εηma nde, m̄oni mekana mete kumma nda miliȳoη kam̄otan. ²⁰ Dete, Kim̄o Tom Kumande Yesus b̄a kε k̄ε mbombu nε nyangwε deti.

Nyangwε m̄εnj̄angwε

kε kelna kε Efes

²¹ Kε k̄oη m̄eyasi m̄εn̄ori, ε Pol p̄εse kε tem̄o nde, a ta kw̄a nε Maseduwan kw̄a nε Akay kum̄o kε Yerusalem. E nyε lep̄e nde: «Iηgε mi si k̄ε mate, mi ȳak̄angwε kum̄o sendi kε Rom.» ²² E nyε tome bom̄o yiba bε dikima kame nyε kε mesay baka ken̄je kε Maseduwan, yo b̄a Tim̄ote bene Erast. E nyε nε ηguru wenε tika kwan̄dyε sendi yin̄a mon̄o metu kε Asi.

²³ Kε metu mete yite ε yin̄a nyangwε m̄εnj̄angwε kelna keto kasi nje jon̄gwε te yi Kumande Yesus ted̄ya kε. ²⁴ Wete mbam nde Demiturus, m̄o tuȳna m̄eyasi nε sumba dikima tuȳo yekambiyε mbanj̄o wete njambiyε nde Artemis. Dete, botu bε mesay bene dikima bε nε bud̄ya m̄oni. ²⁵ E nyε jeba botu bε mesay bene wesidyε bo bene b̄aηa botu bεtε bε dikima kel̄o kiya mesay mete baka lep̄o nyε bo nde: «Wunε n̄j̄oη, wunε duw̄a nde, wuse j̄oηnan̄gwε kim̄ote keto mbelo te

yike. ²⁶ Ndana wune ke beŋe wokɔ sendi nde, Pol te yɔko ma si kelɔ nde, budya bomɔ beŋgwe yasi te yi nye lepe kɛ. Yeti ndi waka ke Efes na, ko ke poku meneti me Asi hene, a ma si nye bo yiŋa menɔgite lepo nde, benjambiye bete be bomɔ kwake ne mebo man baka yeti gba benjambiye na. ²⁷ Lepi te yakama kelɔ nde, mesay musu gwaki mesenge, kelɔ sendi nde, bomɔ besila mbanjo Artemis te nyanɔgwe njambiye wusu e nyari ko. Yo yakama kelɔ sendi nde, meluksa me nyanɔgwe njambiye wusu ko yi bomɔ be Asi ne botu be meneti hene kane ko siy.» ²⁸ Nge bomɔ ma wokɔ melepi menori ke, e bo woke ngambi budyate. E bo kembidya lepo nde: «Artemis te e botu be Efes nyanɔgwete!» ²⁹ Ndana, e bomɔ hene be ne kamtana ke dya, e bo ngbo sedye nambe Gayus bene Aristark ke no ke mbey kome botu be dya dikima wesidya ke. Gayus bene Aristark ba botu be Maseduwan, bo ba ke njonj kendi Pol. ³⁰ Pol kwadya punje yotu ke ngil bomɔ, e botu bete be beŋgwe melepi me Yesu Krist baka sunje nye. ³¹ Banja nyanɔgwe botu bete be diye ne meneti me Asi be ba besɔ be Pol baka tomma mumo ke lepo nye nye nde, a ti bofa ke ke mbey kome bomɔ diki wesidya ke na. ³² Bomɔ dikima lepo meyasi dele dele, keto menjanɔgwe kwanma to te. Dete, sulo bomɔ ti be ke duwe to mewesidya man na. ³³ Ndana, e bo dale wete mbam nde Aleksandere soŋe ke moy ngil. Beyuden dikima puso nye kenje mbombu. E nye pepidye bo nye ngil bomɔ nde, bo diy ne sem. A kwadya lepina yi nembe ne to yasi te yi kwanama ke. ³⁴ Yasi wete, ke bomɔ ma duwe nde, nye Beyuden ke, e bomɔ hene ngbo

kembidya nde: «Artemis te e botu be Efes nyanɔgwete!» Bo dikima kembidya dete kumo nda hawa yiba.

³⁵ Ke konje, e mo te e dikima keto meyasi ko nje wedye metemo man lepo nde: «Wune botu be Efes, yo nda ke ndekima nde, yo Efes bakidye mbanjo nyanɔgwe njambiye te Artemis ko? Yo nda ke ndekima sendi nde, yo Efes bakidye yasi te yi wulma dyobo balo ke? ³⁶ Bomɔ hene ma duwe yo, dete wune wedye metemo wo nyamo ne pi. ³⁷ Keto wune bonma botu baka nje no, yasi wete, bo ti kpoke yiŋa yara ke moy mbanjo me benjambiye busu na, ho lepo yiŋa lepi gbutu sunɔgwe ne njambiye wusu e nyari ko na. ³⁸ Nge be nde, Demiturus ne botu be mesay bene ne melepi sunɔgwe ne wete mumo, mbey pesina melepi ne botu be pesina melepi kete, bo ken putuna mate. ³⁹ Nge be nde, wune ne yiŋa melepi sendi, bo ta kombile yo ke mbombu botu bete be diye ne mesay mete baka. ⁴⁰ Wuse diy ne soso ke yasi te yi kelnama muka ke, ma bo me nje ndeye wuse lepo nde, wuse desa to bomɔ sunɔgwe ne bekum be dya. Keto kine to lepi wete ne wete yi wuse yakama pile keto mewesidya mete yike na.» ⁴¹ Ke nye ma si lepo dete ke, e nye lepe nye bomɔ nde, bo siki duwe.

20

Pol ke lepo Kimɔ Tom ke Maseduwan

ne ke meneti me Begrek

¹ Ke nyanɔgwe menjanɔgwe menori ma si siyo ke, e Pol wesidye botu bete be beŋgwe melepi me Yesu Krist baka kite bo nye bo deti ke temo. Ke konje, e nye jana ne bo kwa ke Maseduwan. ² A kendima ke

Maseduwan nye budya menjgite nye botu bete be bengwe melēpi me Yesus Krist baka. Ke kōnte, ε bo nje kwā kumō ke meneti me Begrēk. ³ Pol yama ngwendē yitati mate. Ke ngimō te yi nye kwadya b̄y kuka yī kē nō Siri kē, ε nye wōke nde, Beyuden ma lēbiye nye. Ndana, ε nye pese nde, a ta yōkwe ne kōkō nje kwā ne Maseduwan. ⁴ Sopater te mōnō Pirus te mō Bere k̄a kē tikidyē nye, nje b̄y Aristark bene Sekundus te botu be Tesalonik nē Gayus mō Derbe nē Timōte nje b̄y sendi Tisik nē Torofim te botu be Asi. ⁵ Botu baka kwaŋma mbombu kē ladye wuse ke Turuwas. ⁶ Wuse njā teme su b̄y kuka ke Filipi ke kōŋ jesō d̄yena memampa te yi kinē ngā kete kē. He yama metu yitan ke nje, ε wuse nje kumō ke Turuwas dolo bo, ε wuse nje ya metu yitan jō yiba womete.

Pol ke womiye Etis

⁷ Ke yesō sōndi ma d̄yā kē, ε wuse wesidyā yī d̄ye mēdye me Njambiye. Misi pupē Pol b̄a ne kendi. Dete, ε nye lepina nye botu bete be wesidyama baka. A lepina nē ndengelen kumō bembe tu. ⁸ Melambo b̄a budyate ke mbey kome wuse wesidyama ke wete tongari ke t̄y kwey ke njenate. ⁹ Wete mōnō gwanjō nde Etis b̄a metidyē ke wunda. ε nye kwā ne nyaŋwe jakō ke ngimō te yi Pol b̄a ndi ke lepina kē nō mbombu kē. ε nye ketiye mate ke tongari yitatite ke kwey balō ke meneti, keto jakō kwaŋma nye ke misi. Ke bo ma kē kaŋe nye kē, bo dōl, a ma gwe. ¹⁰ ε Pol piye butuma ke to ne wuse nye lepō nde: «Wunē t̄i gwaki kaŋ yaŋa na, keto sosu ne ndi kete.» ¹¹ Ke kōnte, ε Pol nje bendō yōkwe kē mate. ε nye leke mampa kwā d̄ye, lepina sendi kikwe kumō njenamenō. Ke kōnte, ε nye nje tōke

kendi kwā. ¹² Bo boŋma mōnō gwanjō kō ne jōŋ nje nō. ε temo bomo hene weye ne fem.

Pol ke teme Turuwas kē Mile

¹³ ε wuse kwā su mbombu ne kuka kumō Asos. Yo mate yi wuse yākaŋwe b̄y Pol, keto nye ne nguru wene pesima nde, a ta kwā ne ne ngindi ne kol. ¹⁴ Ke nye ma nje dolo wuse ke Asos kē, ε wuse nje nyinje nye ke kuka kumō nō Mitilen. ¹⁵ ε wuse nje teme womete kwā. Misi pupē, ε wuse kumē ke keki wete kiringira nde Kiyōs. Ya tu wete ke kōnte, ε wuse kumē ke wete kiringira nde Samōs. Misi pupē te, ε wuse kumē ke Mile. ¹⁶ Keto Pol pesima nde, a ta kwā ke Efes kinē teme na. A pesima dete, kambō a me nje d̄imbidyē ngimō ke Asi, keto a b̄a ke kwadyē kwā beke beke, simande yesō Panjekot yakama dolo nye ke Yerusalem.

Pol ke lepina nye betomba be mbanjō

mewesidyā te yi Efes

¹⁷ Ke ngimō te yi Pol b̄a nō ke Mile kē, ε nye tomē bomo kenje ke Efes kē jeba ne betomba mbanjō Njambiye. ¹⁸ Ke bo ma d̄yā dolo nye kē, ε Pol lepē nye bo nde: «Wunē ne nguru wun ke duwe nda yi mi jōŋna nō sine wunē kande ke yesō te yi mi d̄yaŋma nō ke Asi kē. ¹⁹ Mi kelma mesay me Nyangwe Kumande kinē bendidyē yotu yī lepō nde, mi yaŋa na. Mi kelma mesay ne misidyē ke misi ke moy mēbone mete yi Beyuden d̄ikima kelō ne mi ke ngimō te yi bo d̄ikima ngombile ne mi kē. ²⁰ Wunē ke duwe sendi nde, mi lepima meyasi hene te yi yakama kame wunē ke jōŋwe kinē sōd̄ye yaŋa na. Mi lepima meyasi hene, tedye sendi wunē meyasi ke misi me bomo nē ke moy metu mun. ²¹ Mi

pelma nye Beyuden, pele sendi nye Begrek nde, bo yênsangwe temo jaye Njambiyê, tiko sendi temo ke yi Kumande wusu Yesus. ²² Ne bêña, ndana Kimo Sisij ke jeliye mi nde, mi kên ke Yerusalem. Mi yeti ke duwe yasi te yi ta dya mi mate ké na. ²³ Yasi wete, ke medya hene te yi mi kwa te, Kimo Sisij ke kande tedye mi nde, mepoka nê nyanngwe mebône ke ladye mi. ²⁴ Ko beko dete, mi yeti ke kambidya ne jonngwe dyembe nda yo yiña sulna yasi na. Siya yasi te yembe ndi nde, mi kûm ke njena yasi te yi mi yakanngwe kelo ké, sidye mesay te yi Kumande Yesus nya mi ké. Mesay mete, yo lepina Kimo Tom nde, Njambiyê ne ngikwa. ²⁵ Mi kwanma beñe wune hene pele meyasi nye wune ke kasi *Kando Njambiyê. Ma ndana, mi duwa nde, wune tí beñe se mbombu mbe na. ²⁶ Yori yi mi kombile lepo nye wune ndana nde, ke njoka yun hene, nge wete mumo nje yabile, yite ti bêña se mi na. ²⁷ Keto mi ma si lepo meyasi hene te yi Njambiyê sima si kombile ké nye wune, mi ti sodye yiña yanja kete na. ²⁸ Wune kômbila bakidye meyotu mun, bakidye sendi ngil bomo hene be Kimo Sisij nya wune mesay me bakidya yan baka. Wune bâkidya njon botu bete be tikima temo ke yi Njambiyê baka kimote. Njambiyê kolma njon botu bete ne mekiyo me mono wene. ²⁹ Mi duwa nde, beñgwey ta nyinje ke njoka yun ke kon mbe. Bo tí tiko ngil ne te na. ³⁰ Sendi, ke njoka yun ne nguru wun baña bomo ta teme lepo melepi me ja yí dule ne botu bete be beñgwe melepi me Yesus Krist baka nyinje ke njon yan. ³¹ Dete, wune pêm yasi. Wune tâka nda yi mi dikima nye wune hene menkite tu nê yeso ne

misidye ke misi ke mesew yitati ké. ³² Ndana, mi ke diyê Njambiyê nde, a bâkidya wune nda yi Kimo Tom ne lepe nde, a ne ngikwa ké. Yo nye yakama nye wune deti, nye sendi wune meyasi mete yi nye kpoma nye bomo bene hene be nye tokuma baka. ³³ Mi ti bosa moni ho lor ho melambo me wete mumo na. ³⁴ Wune ne nguru wun ke duwe nde, mi kelma mesay ne mebo membe yi jonna no, jonngwe sendi botu bete be mi ba sine bo baka. ³⁵ Mi tedya wune ke meyasi hene nde, wune kél mesay dete yi kame ne botu be koso take melepi mete yi Kumande Yesus ne nguru wene lepima nde: «Nè mo te e nye mumo yasi, nè yoko e bu bonjo ko, yoko e nye ko ta bu mekombila.»

³⁶ Ke Pol ma si lepina dete ké, e nye kuse mebon ke meneti ngweta ne Njambiyê bene bo hene. ³⁷ E bomo hene lele budyate wuse nye dulo numbu ne. ³⁸ Bo ba ne budya metake ke lepi te yi nye lepima nde, bo tí beñe se mbombu ne ké. Ke konje, e bo kè tikidye nye ke mbey bendina kuka.

21

Pol ke yokwe kè Yerusalem

¹ Ke konje, e wuse nje tiko bo nyinje kuka toke nje ne ngben kumo ke Kos. Misi pupu, e wuse kume ke Rod. E wuse nje kwa womete kumo ke Patara. ² Wuse dolma wete kuka mate ke ké Fenisi, e wuse nyinje yo kwa. ³ Ke wuse ma kumo ke keki Sipre ké, e wuse tike yo pulo gare toke nje Siri kendo ngboso kuka ke Tir, keto yo ba nde, bo sôña memapi womete.

⁴ Wuse dolma botu bete be beñgwe melepi me Yesus Krist baka mate, e sine bo ya metu yitan jo yiña. E Kimo Sisij kele nde, bo lêpi nye Pol nde, a ti boña bendo kè pe Yerusalem na. ⁵ Ke

metu mete ma si kwā ké, ε wuse teme tōke nje kwā. Ε bo hene kè tikidyε wuse ke njena dya bene boma ban nè bōnō ban. Kumō ke goŋ maŋ, ε wuse kuse mēbōŋ ke meneti ŋgweta ne Njambiyε. ⁶ Ke kōŋte, ε wuse jana ne bo nyiŋε kuka, ε bo yōkwe kè dya.

⁷ Wuse temma Tir kwā duku ne duku kumō ke Tolemayis. Wuse piya womete nyenō benjōŋ busu ya tu wete sine bo. ⁸ Misi pupε ε wuse kwā kumō Sesare nyiŋε tū Filip dolo mbey womete. Filip bā mō lepina Kimō Tom. A bā sendi ke njoka bembam yitan jō yiβα bete yi bo tōkuma ke Yerusalem baka. ⁹ A bā ne bōnō boma yini, bo bā bīndite. Bo dikima punje mēlepi mε Njambiyε. ¹⁰ Wuse kwanɔɔdya mōnō metu womete. Ε wete mō punja mēlepi mε Njambiyε nde Agabus dya wule Yuda. ¹¹ Ε nye nyiŋε tū dolo wuse bū kanda Pol woto ne mēkol nè mēbō mēne ne ŋguru wene lepō nde: «Kimō Sisiŋ ke lepō nde: Beyuden ta woto sa kanda ke deke ke Yerusalem kanje nye nye botu bete be yeti Beyuden baka.» ¹² Ke wuse ma woko dte ké, ε sine botu bete be bā womete baka ŋgweta ne Pol nde, a tī ken Yerusalem na. ¹³ Yasi wete, ε nye lepe nde: «Wune lél ŋge? Wune tékwε yotu mbe, keto yasi te nda? Ke yembe, bo ta be ke woto mi, yeti ndi yite siye na, mi ta be ke sangwa ne sōŋ ke Yerusalem keto dīnō Kumande Yesus.» ¹⁴ Nda yi nye tī kwadyε woko ké, ε wuse wedya kwā lepō nde: «Nyangwe Kumande kél nda yi nye kwadyε.» ¹⁵ Ke kōŋte, ke wuse ma si kwanɔɔdye mōnō metu womete ké, ε wuse kombile mēyasi musu tōke kendi yī kè Yerusalem. ¹⁶ Baŋa botu bete be beŋgwe mēlepi mε Yesus Krist ke Sesare baka kā tikidyε wuse. Bo bōŋma wuse kε tedye mbey jakō ke yasi wete mbam nde Nason, mō

Sipre. Yo mε njombu yaŋa yi nye beŋgwe ne mēlepi mε Yesus Krist ké.

¹⁷ Ke wuse ma dya ke Yerusalem ké, ε benjōŋ busu bū wuse ne mesosa. ¹⁸ Misi pupε ε sine be Pol kè ke yi Jak. Ε betomba mbanjō Njambiyε nje sendi womete. ¹⁹ Ke Pol ma si nyenō bo ké, ε nye yekidyε tandε mēyasi hene te yi Njambiyε kelma ke yiŋa mēkando ke mesay mete yi nye nya nye ké. ²⁰ Ke bo ma si woko mēyasi mete yi Pol yekidyε ké, ε bo lukse Njambiyε. Ε bo nje lepō nye nye nde: «Maŋ wusu, beŋa nde, Beyuden betomay betomay ma tiko temō ke yi Yesus Krist. Bo hene ke nye sosu ke beŋgwa mēmbōŋga mε Mōyisi. ²¹ Bo wokuma nde, we ke tedye Beyuden hene be diyε ke tombo ke njoka yiŋa mēkando baka nde, bo lēŋ mēmbōŋga mε Mōyisi, bo tī pesi bōnō ban be bembam na, bo tī beŋgwe sendi mētumbu musu na. ²² He ta kelo nan? Bo ta woko nde, we dyanma, yite kine meso na. ²³ Dete, kelo yasi te yi wuse ta lepō nye we ké. Wuse waka ne bembam yini be kinjama yotu yan baka. ²⁴ Bōŋgō bo, weya sembo wūne bo, nè we nyēki bo yasi te yi bo diyε bo ké, né bo kε mēto man. Dete, bomo hene ta duwe nde, yasi te yi bo wokuma ke kasi yo ké, yo ja. Kelo dte, né bo duwe nde, we sendi ke kendo ne ŋgben beŋgwe mēmbōŋga mε Mōyisi. ²⁵ Yasi wete, ke kasi botu bete be yeti Beyuden be tikima temō ke yi Yesus Krist baka, wuse pesima, ε wuse kete mēkana kenje bo nde, bo tī kpoka dye njay te yi bo kele ne sadaka nye baŋa benjambiyε ké na. Bo tī dyaki mēkiyo mε nyamō na, ho dye nyamō te ε gwe gbōŋgi kō na. Sendi, diyō mbam bene nyari tī beŋnanwe kine gwaki ke njoka te na.»

26 Ndana, ε Pol bɔ bembam baka yini kwɑ nɔ. Misi pupɛ ε nye weya sembɔ nda bo sendi. Ε bene bo nyinɛ ke mbanjɔ Njambiye. Ε nye lɛpɛ yesɔ te yi mɛweya mɛsembɔ ta siyɔ kete kɛ, yo sendi yesɔ te yi mumɔ hɛnɛ ke njoka yan ta nye sadaka te yenɛ kɛ.

*Bo ke biye Pol ke mbanjɔ Njam-
biye*

27 Ndana, metu yitan jɔ yiɓa te bukwa nɛ mbɛt, nɛ yo siy, ε Beyudɛn bɛte bɛ wulma Asi baka semɛ Pol ke mɔy mbanjɔ Njambiye. Ε bo sesidyɛ ngil bomɔ hɛnɛ, ε bo kɛmbidya kɛ biye nɛ Pol lɛpɔ nde: 28 «Wunɛ botu bɛ Isarayɛl, nɛ njaki dɔ. Mɔ te ε lɛpina bɛyate nɛ kando su nye bomɔ hɛnɛ kɛ nɔ kɔ, ɛkɔ. A ke lɛpina bɛyate sunɔwɛ nɛ mɛmbɔngɔ mɛ Mɔyisi, lɛpina sendi bɛyate yi wunɔwɛ nɛ mbɛy te yikɛ. A kɑ mbɔmbu nyinɛ Bɛgrɛk ke mbanjɔ Njambiye yi wunɔwɛ nɛ mbɛy te yikɛ yi nɛ kiyɔ kɛ.» 29 Bo lɛpi dɛte, keto nɛ mbɔmbu bo bɛnɔma Torofim te mɔ Efɛs bɛnɛ Pol ke mɔy sɛ, ε bo take nde, Pol bɔnɔma nye kɛ nɔ ke mbanjɔ Njambiye.

30 Ε ndinɔgɛlɛ dya hɛnɛ bɛ nɛ kamtana. Ε bomɔ sɛdyɛ kɛ wesidyɛ ke mbɛy wɛtɛ. Ε bo biye Pol kpatilɛ nye punjɛ ke mɔy mbanjɔ Njambiye kwɑ dɛbɔ mɛnumɛy nɛdɔ ke kɔntɛ. 31 Nda bo bɑ ke sɑ nje te yi wo nye kɛ, ε nyangwɛ kum bɛsoja ε dikima diyɔ nɛ bɛsoja tomay kɔ wokɛ nde, mɛnjangwɛ ke mɔy Yerusalem hɛnɛ. 32 Ndana ndana, ε nye bɔ bɛsoja nɛ bɛkum bɛsoja bɛte bɛ bɑ diyɔ nɛ bɛsoja gɔmay gɔmay baka kɛ nɔ nɛ sokɔ. Kɛ bomɔ ma bɛnɛ nyangwɛ kum bɛsoja nɛ bɛsoja kɛ, ε bo ndulɛ mɛndina Pol. 33 Ndana, ε nyangwɛ kum bɛsoja kɛ ke kɛki

Pol biye nye lɛpɔ nde, bo wɔtu nye nɛ kɔl sumba yiɓa. Kɛ kɔntɛ, ε nye diyɛ nde, Pol mɔ dya te yen, a kɛl say te nda, a kelma nɔgɛ? 34 Botu bɛte bɛ wesidyama baka dikima kɛmbidya lɛpɔ mɛyasi dɛlɛ dɛlɛ. Nyangwɛ kum bɛsoja ti bɛ nɛ dɛti te yi biye to lɛpi na keto budya mɛdunɔ. Dɛtɛ, ε nye lɛpɛ nde, bo bɔnɔ Pol kɛ nɔ ke nyangwɛ tɔ bɛsoja. 35 Kɛ Pol ma kumɔ ke mbɛy kome bomɔ bɛndɛ nyinɛ nɛ nyangwɛ tɔ bɛsoja kɛ, ε bɛsoja sobɛ nye keto temɔ bomɔ bɑ nɛ jonjon, 36 sendi, keto ngil dikima bɛngwɛ bo. Bomɔ dikima kɛmbidya lɛpɔ nde: «Soja wusɛ dyan ke misi.»

Pol ke yɛnsa lɛpi te yenɛ

nye ngil bomɔ

37 Kɛ ngimɔ te yi bo bɑ ke nyinɛ Pol ke mɔy nyangwɛ tɔ bɛsoja kɛ, ε Pol lɛpɛ nye nyangwɛ kum bɛsoja nde: «Mi yakama lɛpɔ yinɔ yasi nye wɛ?» Ε nyangwɛ kum bɛsoja lɛpɛ nye nye nde: «Ase, wɛ nɛ duwɛ lɛpina numbu Grɛk? 38 Wɛ yeti mɔ Ejipt kɔ ε dɛsa to bomɔ ke metu te yikɛ, bɔ botu bɛ wona bomɔ tomay yini nyinɛ nɛ likɔ kɔ na?» 39 Ε Pol yɛnsa nde: «Mi Beyudɛn, gwanjɔ Tars ke Silisi. Dya dɛyɛmbɛ nyangwɛ dya. Mi ke ngwɛta nɛ wɛ nde: Tiko, nɛ mi lɛpina nye bomɔ.» 40 Ε nyangwɛ kum bɛsoja jayɛ. Ε Pol temɛ ke gere gere mbɛy nyinɔna tɔ pɛpidyɛ bo nye bomɔ nde, bo diy nɛ sɛm. Ε bomɔ diyɛ nɛ gbilik. Ε Pol bɔ lɛpi nɛ numbu Heberɛ lɛpɔ nde:

22

1 «Wunɛ njɔn, wunɛ bɛsangwɛ bɛmbɛ, wunɛ lɛngwɛ metɔ ke yasi te yi mi ta lɛpɔ ndana nye wunɛ kɛ, nɛ wunɛ duwɛ nde, mi ti kelɛ yinɔ bɛya yanɔ na.» 2 Kɛ bo ma wokɔ nde, a ke lɛpina nye

bo ne numbu Hebere ké, ε bo kè mbombu díyo ne gbilik ko wati na.

³ Ε nye lepe nde: «Mi Beyuden, bo jáki mi ke Tars ke Silisi, yasi wete, mi d'óku waka ke Yerusalem. Ε mi jeké yasi ke nji mekol me Gamaliyel. Ε nye tedye mi meyasi beŋgwe ndi membonga me besanmbambo busu. Mi kwadya kelo mesay nye Njambiyé ne temo mbe hene ndi nda wune hene muka. ⁴ Mi tedya botu bete be beŋgwe nje Kumande Yesus baka nyanŋwe mebone wo bo woto bembam nè bomari nyinje bo ke jobo. ⁵ Nyanŋwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyé nè njon betomba hene yakama jaye ke numbu mbe. Bo sendi, bo nya mi mekana, né mi kenje beman busu be Damas yí kè biye bomo, né mi wotu bo yokwe nje no Yerusalem nje tedye bo mebone.»

Pol ke yekidye nda yi nye yejsama

*ne temo ké
(Bt 9 nè 26)*

⁶ «Dete, wete yeso ε mi toke nje kwá. Ke ngimo te yi mi ba ke wuta ne Damas ké, semo semo, ke poku bembe yeso ε yiŋa nyanŋwe mejasi wule kwey pano ke mbey te yi mi ba kete ké. ⁷ Ε mi bale ke meneti, ε mi woke yiŋa men ke lepo nye mi nde: «Sol, Sol, we tedya mi mebone koto nge?» ⁸ Ε mi diye nde: «Nyanŋwe Kumande, yo we nda?» Ε men lepe nde: «Yo mi Yesus te ε Nasaret. Yo mi mo te yi we tedye nye mebone ko.» ⁹ Botu bete be sine bo ba baka beŋma mejasi kimote, ko d'ete, bo ti woke men mo te ε ba ke lepina ko na. Ndana, ε mi lepe nde: «Mi kél ba nan, Nyanŋwe Kumande?» ¹⁰ Ε Kumande Yesus lepe nye mi nde: «Tema, ken ke Damas, bo ta lepo yasi hene te yi Njambiyé ma peso nde, kelo ké mate nye we.»

¹¹ Nda yi mi ti be ke beŋna se keto ngungudye mejasi mate ké, ε botu bete be sine bo ba baka nje biye mi ke bo kumo no Damas.

¹² «Yo ba ne wete mbam mate nde Ananiyas, a dikima kano Njambiyé nda yi membonga musu tedye ké. Beyuden hene be dikima díyo ke Damas baka dikima jaye nye. ¹³ Ε nye nje teme dolo mi lepo nye mi nde: «Sol maŋmbe, beŋnanŋwe ne koko.» Ndana ndana, ε misi membe butuna, ε mi beŋe nye. ¹⁴ Ε nye lepe nde: «Njambiyé te ε besanmbambo busu tokuma we, né we duwe yasi te yi nye kwadye ké, né we beŋ mo mesay wene ε ne ngben ko, wokó sendi yasi te yi nye ta lepo ké. ¹⁵ Keto we ta lepo gbakasi ke kasi ne ke mbombu bomo hene yí lepo yasi te yi we beŋma nè yi we wokuma ké. ¹⁶ We ládya sendi nge ndana? Tema, jaya nde, bo topa we ke moroku, né Njambiyé soŋ mebeyo mo ne dino Nyanŋwe Kumande.»

¹⁷ Ε Pol kè mbombu lepo nde: «Ε mi nje yokwe nje Yerusalem. Mi ba ke ngweta ke mbanjo Njambiyé, ε yaŋa dya mi nda nyeno. ¹⁸ Yo nde, mi beŋma Kumande Yesus, ε nye lepe nye mi nde: «Jewo, jisa ke Yerusalem ndana ndana, keto bo tí jaye yasi te yi we ta lepo ke kasi mbe ké na.» ¹⁹ Ε mi yejsa nde: «Nyanŋwe Kumande, bo ne nguru wan ke duwe nde, mi dikima kè ke membanjo mewesidya me Beyuden, kelo nde, bo nyinja botu bete be tikima temo ke yo baka ke jobo, njuro sendi bo ne ngbasi. ²⁰ Mi ba sendi kete kome bo woma ne Iten ké. A dikima lepo meyasi mate yi nye duwa ne ngbak ngbak ke kasi yo. Mi jayma yasi te yi bo kelma ne nye ké. Yo mi bakidye melambo me botu bete be woma nye baka.» ²¹ Ε Kumande Yesus

lepe nye mi nde: «Tema kwà, keto mi ta tomò wè kenje lóndunate ke yi yíja mekandò.» »

²² Bomò lengwa metò ke yasi te yi Pol lépima kè kumò komete, ε bo kembidyá lépò nde: «Kwalò mumò te yòkò tí díy ke to meneti na! Yo yeti kimòte nde, a díy ne jonj na!» ²³ Bo kembidyama sòre melambò man bete, wuke ngbutu nyanje kenje kwey. ²⁴ Ε nyanḡwe kum besòja lepe nde, bo nyíja Pol ke mój nyanḡwe tų besòja, njurò nye ne njambala, na pil ne to lépí, né nye nje duwe to te yi bomò kembidyá sunḡwe ne Pol kè. ²⁵ Ke bo ma wotò nye, né bo njuro kè, ε Pol lepe nye kum besòja te ε díkima díyò ne besòja gòmáy ε bǎ womete kò nde: «'Bo nya wune deti te yi njurò mò te ε me mò Rom kò kine pa jòse nye na?» ²⁶ Ke kum besòja te ma wokò dete kè, ε nye kwà kè lépò nye nyanḡwe kum besòja nde: «Wè ta kelò nan? Mbam kò me mò Rom.» ²⁷ Ε nyanḡwe kum besòja nje dolò Pol diyè nye nde: «Lépò nye mi, wè me mò Rom?» Ε Pol jaye nde: «Í.» ²⁸ Ε nyanḡwe kum besòja lepe nde: «Mi kwandya budya moni yí bomò ne díyò mò Rom.» Ε Pol lepe nde: «Mi jadya mbe ne díyò te.» ²⁹ Ndana ndana, ε botu bete be diyama njurò nye nde, na pil to lépí baka si jise. Ke nyanḡwe kum besòja ma duwe nde, Pol mò Rom kè, ε nye gwe wǎ, keto a lépima nde, bo wòtu nye.

Pol ke mbombu nyanḡwe

josi Beyuden

³⁰ Nyanḡwe kum besòja kwadya duwe to lépí te yi Beyuden bú sunḡwe ne Pol kè. Dete, misi pupè ε nye lepe nde, bo wúnja mekol mete yi bo wotuma ne nye kè soḡe. Ε nye lepe nye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyè nè bomò hene be bǎ

ke nyanḡwe josi Beyuden baka nde, bo wésidyangwe. Ε nye lepe nde, bo bónj Pol nje tembidyè ke mbombu yan.

23

¹ Ε Pol kanje misi beḡe ne botu be nyanḡwe josi Beyuden ne ḡonj lépò nde: «Wune njon, kumò ndana, ke jongwe dyembe temò mbe ne te kine yaḡa ke njanḡwe mi ke njoka mbe sine Njambiyè na.» ² Ε Ananiyas te nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyè lepe nde, bo mēnda Pol ke numbu. ³ Ε Pol lepe nye nye nde: «Njambiyè ta mende sendi wè. Wè nda ḡunḡu te yi bo nya konò kete kè. Wè womeri ke díyò nde, né wè jòse mi beḡwe membongá. Yasi wete, wè ke yanḡile membongá. Wè ke lépò nde, bo mēnda mi.» ⁴ Ε botu bete be bǎ womete baka lepe nye Pol nde: «Wè ke toyè nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyè, mò te ε Njambiyè tembidyá kò.» ⁵ Ε nye yeḡsa nde: «Wune njon, mi tí duwe nde, yo nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyè na. Keto yo ketinate ke mekana me Njambiyè nde: «Wè tí lépínanḡwe beyate ne kum dya díyò na.» »

⁶ Nda Pol duwǎ nde, ke njoka botu bete be bǎ womete baka yo bǎ ne menjon yíba, *Besadusè nè *Befarisè, ε nye lepe ne men ke kwey ke nyanḡwe josi Beyuden nde: «Wune njon, mi ke njon Befarisè. Botu bete be jama mi baka ke njon Befarisè. Mi ndana ke josi keto lépí te yi bomò be ne bíbina temò kete nde, bomò ta womiyè kè.» ⁷ Ke nye ma lépò dete kè, ε metando díyà ke njoka Befarisè bene Besadusè, ε bo baka. ⁸ Besadusè lépi yan nde, bemunj tí womiyè na, sendi, kine bejaki na kine yíja nde sisin

na. Befarisę ke jaye yan nde, bemun ta womiye, bejaki kete, sendi sisin kete. ⁹ E nyanḡwe metando be kete. E baṅa botu be ketina meyasi be ba ke njon Befarisę baka teme seṅe kutudya nde: «Wuse yeti ke beṅe yiṅa meḡso ke yotu mbam ko na, simande yiṅa sisin ho wete jaki Njambiye lepinama nye nye ba.» ¹⁰ Metando njā doko kwā to te. E nyanḡwe kum besoja gwe wō nde, bo ta nyalō Pol ndana. E nye lepe nye besoja nde, bo kēn kē bụ Pol soṅe ke njoka bomō kē ne nye ke nyanḡwe tų besoja.

¹¹ Ne tu e Kumande Yesus punde ke to Pol lepo nye nye nde: «We ti kambi yaṅa na, nda we lepima yasi te yi we duwā gbate ke kasi mbe ke Yerusalem kē, we yākanḡwe lepo sendi dete ke Rom.»

Beyuden ke kinja yotu yan nde,

bo ta wo Pol

¹² Misi pupe bemenmene e baṅa Beyuden sanḡwe ḡḡin peso kinja lepo nde, bo diṣo dyena hoḡbiye yaṅa kome bo wo Pol. ¹³ Buyō botu bete be nya kutu te baka kwanḡma bomō kamōni. ¹⁴ Bo kwanḡma kē dolo bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nē betomba lepo nye bo nde: «Wuse pesima kinja dumna gbate gbate nde, wuse diṣo dyena kome wuse wo Pol. ¹⁵ Ndane, nē wune nē botu be nyanḡwe josi Beyuden, wune kēn kē lepo nye nyanḡwe kum besoja nde, a kwāṅdya Pol njese wune. Wune kēl nda wune ke kwadye nembē lepi ne kimote. Dete, wuse ta komsa yī wo nye, yite a ti pa wuta ne wune na.»

¹⁶ Ta ne Pol e mbam wokuma kasi kutu te. E nye kwā kē ke nyanḡwe tų besoja kē lepo nye Pol. ¹⁷ E Pol jeba wete kum besoja e dikima dīyō ne besoja ḡomay ko lepo nye nye nde: «Bonḡo mōno

gwanjo ko kē no ke yi nyanḡwe kum wun, keto a ne yiṅa yasi te yi nye ke kwadye lepo nye nye.» ¹⁸ E kum besoja ko bụ mōno gwanjo ko kē no ke yi nyanḡwe kum wan lepo nye nye nde: «Pol te e dīye ke jōbo ko jebama mi, ḡḡweta ne mi nde, mi bōḡ mōno gwanjo ko nje no ke yō nde, a ne yiṅa yasi te yi nye ta lepo nye we.» ¹⁹ E nyanḡwe kum besoja biye mōno gwanjo ke bo kē no ne nan diye nye nde: «Yo yasi te nda yi we kwadye lepo nye mi kē?» ²⁰ E nye yeṅsa nde: «Beyuden ma sanḡwe ḡḡin nde, bo ta nje ḡḡweta ne we nde: «Bonḡo Pol nemoṅo kē no ke nyanḡwe josi.» Dete, bo kelma likisi nde, bo ta lepo nye we nde: «Bonḡo nye kē no», né bo kē nembē lepi ne kimote. ²¹ We ti woku yasi te yi bo ta lepo kē na, keto botu bete be ma lebiye nye baka kwanḡma bomō kamōni. Bo ma peso kinja dumna nde, bo diṣo dyena ho hoḡbiye yaṅa kome bo wo Pol. Ndane bo ma komsa, bo lādya ndi nde, jaya.» ²² E nyanḡwe kum besoja nje lepo nye mōno gwanjo ko nde, a dūkwe. E nye lepe nye nye nde, kpe, a ti yekidya nye wete mumō nde, a njā lepo yiṅa yaṅa dete nye nye na.

Bo ke kwanḡdye Pol kenje ke yi

nyanḡwe kum Felis

²³ Ke kōṅte, e nyanḡwe kum besoja jeba bekum besoja yiḡa lepo nye bo nde: «Wune jēbanḡwe besoja ḡomay yiḡa lepo nye bo nde, bo kōmsanḡwe. Wune jēbanḡwe sendi bomō kamotan jo kaba be kende ke to beyanḡa, bụ sendi bomō ḡomay yiḡa be biye meko baka. Ke ḡḡimō yitan jo yini te yi tu, wune hene ke kwā kē Sesare.» ²⁴ E nye lepe sendi nde, bo bōḡ benyamō bete be ta sobe Pol baka, né bo boḡ nye ne

te kumɔ nɔ ke yi Felis te nyanḡwe kum.

²⁵ Ɛ nyanḡwe kum besɔja kete mekana kenje nyanḡwe kum Felis nde: ²⁶ «Mi ke lukse nyanḡwe kum Felis. Yo mi Kolod Lisiyas nyene we. ²⁷ Beyuden biyima mbam kɔ, né bo wo nye, ɛ mi kè ne besɔja kè jonḡwe nye soḡe ke meɓo man. Mi wokuma nde, a ne diyo mɔ Rom. ²⁸ Mi kwadya duwe to lepi te yi bo lepina beyate ne nye kete ké. Dete, ɛ mi bu nye kè nɔ ke nyanḡwe josi yan. ²⁹ Mi beḡma nde, bo lépinanḡwe ne nye ke kasi meyasi mete yi beḡe membonḡa man. Ko beko dete, a ti keke yinḡ nyanḡwe beya yasi te yi yakama nde, a sɔmbu soḡ ho a nyinḡa jobɔ kete na. ³⁰ Mi wokuma nde, Beyuden ke kwadye kelɔ beya yasi ne nye. Dete, mi ke kwanḡye nye nedɔ kenje we. Mi lepima nye botu bete be lepina ne nye baka nde, bo bôn lepi te kè nɔ ke yo. He sanḡwa!»

³¹ Ndana, ɛ besɔja bu Pol ne tu kwɔ nɔ kumɔ nɔ kè Antipatris nda yi bo lepima nye bo ké. ³² Misi pupe ɛ besɔja bete be ba kendɔ ne mekol baka yokwe sunḡwe nyanḡwe tu besɔja. Ɛ bari be ba ke to beyanḡa baka tongidya ne Pol. ³³ Ke bo ma dya ke Sesare ké, ɛ bo bu mekana nye nyanḡwe kum, kanje sendi Pol nye nye. ³⁴ Ke nye ma si tolɔ mekana ké, ɛ nye diye nde, Pol mɔ dya te yen? Ke nye ma si duwe nde, nye mɔ Silisi ké, ³⁵ ɛ nye lepe nye nye nde: «Mi ta woko men yo kumɔ njena kome botu bete be lepina ne we baka ta dya ké.» Ɛ nye lepe nde, bo bôn Pol kè bakidye ke tu kumande Herod.

24

Pol ke jose lepi ne ke mbombu Felis

te nyanḡwe kum

¹ Ya metu yitan ke konḡte ké, ɛ Ananiyas te nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye dya bene betomba nè wete mɔ duwɔ lepi nde Tertul. Ɛ bo somse Pol ke yi nyanḡwe kum.

² Ɛ bo kè jeba nye nje nɔ. Ɛ Tertul nye numbu ke lepi lepo nde: «Nyanḡwe mumɔ Felis, wuse ke jonḡa ndana ne piyem jakime we. Meyasi ma senjo kimote ndana ke dya jakime kimɔ dyanɔ dya. ³ Wuse ke jaye mekele mete ke meyasi hene nè ke membey hene. Wuse ke nye we wosoko budyate. ⁴ Mi yeti ke kwadye kè mbombu ne nden nden yi dimbidye ne ngimɔ yo na. Mi ke ngweta ne we nde, nḡe we jaye, lenḡwe meto ke monɔ lepi te yi wuse ta lepo ké. ⁵ Wuse beḡma nde, mbam kɔ gba ngboro. A ke dese to bomɔ ke njoka Beyuden hene ke to meneti. Nye kum njon botu bete bo jeba nde Benasarɛ baka. ⁶ A diyima boḡe wunḡwe mbanjo Njambiye, ɛ wuse biye nye. Wuse kwadya jose lepi ne beḡwe membonḡa musu. ⁷ Yasi wete, nyanḡwe kum besɔja Lisiyas njɔ dya suko nye ke meɓo musu ne nḡan ⁸ lepo nde, botu bete be lepina ne mbam kɔ baka njâki ke yasi yo. We ne nguru wo ta woko meyasi hene te yi wuse lepe ke kasi ne ké kimote, kome we ta diye nye mediyan ké.» ⁹ Ɛ Beyuden diye ke kon ne lepo nde, yo gbate dete.

¹⁰ Ke konḡte, ɛ nyanḡwe kum pepidye bo nye Pol nde, a lépinanḡwe. Ɛ nye bu lepi lepo nde: «Mi duwɔ nde, yo me ke budya mesew ndana, yo we diye mɔ pesina josi me botu be kandɔ ké. Dete, mi ne dibina temɔ yi bu lepi pile yembe. ¹¹ Nḡe we diye bomɔ, we ta woko nde, yo ti pa kwɔ metu kamo jo yiba yi mi temma nɔ kè ke Yerusalem

ke kanna Njambye ké na. ¹² Bo tí dole mi ke mbanjo Njambye ke nye meso sine wete mumo ho sesidye ngil bomo ke mambanjo mewesidya me Beyuden ho ke moy dya nde, bo njangwe yasi na. ¹³ Bo yeti ne deti te yi tedye yija yaŋa te yi bo lepina ne mi ndana keto te na. ¹⁴ Yasi wete, yasi te yi mi ke jaye ke mbombu yo, yo nde, mi ke kelo mesay nye Njambye te e besanmbambo bembe kane nye ko. Mi ke kelo mesay mete bengwe tedya yasi te yi bo lepe nde, yite yeti ke nje ké. Mi ke tiko temo ke meyasi hene te yi yo ketinate ke mekana me mambonga mete yi Moyisi ketima ké nè ke mekana me botu be punja melemi me Njambye. ¹⁵ Mi ne bibina temo ke yi Njambye nda bo ne nguru wan be sendi ne bibina temo ke yene ké. Yo nde, botu bete be ma gwe baka ta womiye, ko ngben bomo ko beya bomo. ¹⁶ Yori yi mi sendi sa metu hene nde, yaŋa tí njangwe mi ke temo ke njoka mbe sine Njambye nè ke njoka mbe sine bomo na. ¹⁷ Mi kwanfya budya mesew ne nan. E mi nje, né mi nje nye meyasi nye kando dyembe yi kame ne bomo, kelo sendi sadaka nye Njambye. ¹⁸ Yo ke ngimo kelná meyasi menori yi bo dolma mi ke moy mbanjo Njambye, yite mi ma weya sembo. Yiŋa ngil bomo ho yiŋa njangwa yasi tí be na. ¹⁹ Yo nde, baŋa Beyuden bete be wulma Asi baka má beki kete waka, ma yo bo yakama teme ke mbombu yo, lepina sunjwe ne mi, má beki nde, bo ne yiŋa yaŋa sunjwe ne mi. ²⁰ Nda kine yaŋa dete ké, botu baka lépi mejoso mete yi bo dolma ke yotu mbe kome mi josuma lépi mbe ke mbombu botu be nyangwe josi Beyuden ké. ²¹ Simande yo ndi keto lépi te yi mi lepima ne men

ke kwey nye bo nde: «Yo ke kasi womiya bemun yi wune lepina ne mi muka ké.» Simande ndi yite.»

²² Felis ba ke duwe yasi te yi bo dikima tedye ke kasi Kumande Yesus ké kimote. Dete, e nye yokidye bo lepo nde: «Mi ta nje nembe lépi yun kome nyangwe kum besoja Lisiyas ta dya ké.» ²³ E nyangwe kum Felis lepe nye kum besoja te e dikima diyó ne besoja gomay ko nde, a bôŋ Pol ké bakidye. A tí njangwe nye na, a fiki sendi nde, beso be Pol kama nye ne meyasi.

²⁴ Momo metu kwanma ke kante, e Felis nje bene nyari wene Durusil, ngondu Beyuden. E Felis tome mumo ké jeba ne Pol. E nye lengwe meto ke yasi te yi Pol ba ke lepo ke kasi tikina temo ke yi Krist Yesus ké. ²⁵ Yasi wete, Pol njá ké mbombu tedye nda yi bomo yakama jonna no ne ngben ké, tedye nde, bomo tí nyeki sosu ke yiŋa meyasi na, tedye sendi nda yi Njambye ta peso ne josi bomo wete yeso ké. Ke Felis ma woko dete ké, e nye gwe wo lepo nye Pol nde: «We yakama pa kwa ndana. Wete yeso kome mi ta be ne ngimo ké, mi ta basidye jeba we.» ²⁶ A ba take nde, Pol ta nye nye moni. Dete, a dikima tomo bomo ne kpik kpik ké jeba ne nye lepina bene nye.

²⁷ Ya mesew yiba ke kante ké, e Porsiyus Festus bu mbey Felis. Felis kwadya nde, Beyuden jáya nye. Dete, e nye tike Pol ke jobo.

25

Pol ke mbombu nyangwe kum Festus

¹ Nyangwe kum Festus dyanma ke Sesare ya metu yitati ke kante, e nye kwa bendo ké Yerusalem. ² Kumó mate, e bekum be botu be nyena sadaka nye Njambye nè nyangwe bomo ke njoka Beyuden

somse Pol nye nye lepo to somsi yan. ³ E bo ngweta ne nye lepo nde, tiso, a kwandya Pol kenje Yerusalem. Bo komboka nde, bo ta sama ke nje ladiye wo nye. ⁴ E Festus yensa nde: «Pol ke jobo ke Sesare, mi ne nguru wombe me nedo te yi yokwe ke mate. ⁵ Botu bete be yakama lepina ke njoka yun baka yakangwe kwa sine bo ke Sesare. Nge be nde, yija mejoso ke yotu mbam te, bo ma lepo.»

⁶ Festus kwandya ndi metu yitan jo yitani ho kama bene bo, e nye yokwe ke Sesare. Misi pupu e nye kwa diyu ke mbey pesina josi, e nye lepe nde, bo bon Pol ke no. ⁷ Ke Pol ma dya ke, e Beyuden bete be wulma Yerusalem baka nje linje nye peso budya nyangwe beya melepi nye ke numbu ne. Bo ne nguru wan ti be ne deti te yi tedye nde, yasi te yi bo lepe ke, gbakasi na. ⁸ Ndana, e Pol bu lepi yi josi yene. E nye lepe nde: «Mi ti kele yija beya yasi sungwe ne mambonga me Beyuden ho sungwe ne mbanjo Njambiyu ho sungwe ne *Sesar na.»

⁹ Festus kwandya nde, Beyuden jaya nye, dete e nye diyu Pol nde: «We jayma nde, we ta ke ke Yerusalem ke josi lepi yo mate ke mbombu wombe?» ¹⁰ E Pol yensa nde: «Mi waka ke mbey pesina josi te yi Sesar. Bo yakangwe peso josi mbe womete. Mi ti kele yija yasi kotute sungwe ne Beyuden na, we ne nguru wo ke komboka duwe dete. ¹¹ Nge be nde, mi ne mejoso, ho nde, mi kelma yija nyangwe beya yasi te yi mi yakangwe sombo son kete, mi yeti ke seje son na. Yasi wete, nge be nde, meyasi mete yi bo lepe sungwe ne mi ke, yo ja, yite mumo ti yaka bu mi nye bo na. Mi ke bu lepi ke ke no ke mbombu Sesar.» ¹² Ndana, ke Festus ma si kelo kutu

bene botu be pesina josi ke, e nye yensa nde: «We lepina nde, we ta ke ne lepi yo ke mbombu Sesar, dete we ta ke ke mbombu wene.»

Pol ke mbombu kumande Agiripa

¹³ Momo metu kwama ke kote, e kumande Agiripa teme bene Berenis dya ke Sesare nje beje Festus. ¹⁴ Bo yama budya metu womete. E Festus lepe kasi Pol nye kumande Agiripa nde: «Felis tikima wete mbam waka ke jobo. ¹⁵ Ke ngimo te yi mi ka no ke Yerusalem ke, e bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyu ne betomba Beyuden somse nye lepo nye mi nde, mi tedya nye nyangwe mebone. ¹⁶ E mi yensa nye bo nde: Ke yi botu be Rom, nge mumo somse jakoso, bo yeti ne deti te yi kande tedye mo te yi bo somsa ko mebone kine nye ne pa josi bene mo te e somsa nye ko na. ¹⁷ Bo temma nje waka, mi ti dimbidye ngimo na. Misi pupu e mi ke ke mbanjo josi, e mi lepe nde, bo bon mbam te nje no. ¹⁸ E botu bete be somsa nye baka teme lepina. Mi takima mbe nde, bo ta lepo yija beya nyangwe lepi sungwe ne nye. Yasi wete, mi ti woke mbe yija beya lepi na. ¹⁹ Bo dikima nye meso ke kasi mison yan Beyuden, ke kasi wete mbam nde Yesu e ma gwe ko. Ko dete, Pol ke komboka lepo nde, a ne jon. ²⁰ E yasi kwa mi. Mi ti duwe nda yi mi yakama kelo yi biye ne to lepi te na. E mi diyu Pol, simande a jayma kenate ke Yerusalem ke josi lepi ne mate. ²¹ Yasi wete, e nye lepe nde, bo pa bakidye nye ke tu jobo yi ladiye ne yasi te yi nyangwe kumande ta peso ke. Dete, e mi lepe nde, bo bakidya nye ke jobo kumo ke ngimo te yi mi ta kwandye ne nye kenje Sesar ke.» ²² E Agiripa lepe nye Festus nde: «Mi ne nguru wombe

ke kwadye woko sendi yasi te yi mbam te ta lepo ké.» E nye lepe nde: «Nemenɔ wɛ ta woko men nɛ.»

²³ Misi pupɛ ɛ Agiripa bene Berenis nje nɛ yi nyanɔwɛ bomɔ nyinɛ nɔ ke mbanjo jɔsi. Bo nja bene be nyanɔwɛ bekum besɔja nɛ nyanɔwɛ bomɔ be dya. E Festus lepe nde, bo bɔɔ Pol kɛ nɔ. ²⁴ Ke kɔɔte, ɛ nye lepe nde: «Kumande Agiripa nɛ wune hɛnɛ be diyɛ ndana waka sine wune baka, mbam kɔ yi wune beɔɔ kɔ, nyanɔwɛ ngil Beyuden hɛnɛ sɔmsa nyɛ ke yasi mbe. Ko ke Yerusalem ko waka, bomɔ lepima nɛ men ke kwey nde, a ti jonnanɔwɛ se kɛ nɔ mbombu na. ²⁵ Yasi wete, ke yembe, mi beɔɔma nde, a ti kele yinɔ yanɔ yi yakama nde, a sɔmbu sɔɔ kete na. Nye nɛ nguru wene lepima sendi nde, a ta bu lepi nɛ kɛ nɔ ke mbombu nyanɔwɛ kumande. Dete, ɛ mi pɛsɛ nde, mi ta kwanɔdye nyɛ. ²⁶ Yasi wete, mi yeti ke duwe yasi te yi mi yakama keto kenje nyanɔwɛ kumande ke kasi nɛ kɛ na. Yori yi mi boɔɔma nyɛ nje nɔ ke mbombu wun, jeke kwa kwanɔ ke mbombu yɔ, kumande Agiripa, simande mi ta duwe yasi te yi mi yakanɔwɛ keto, ke wune si nembɛ lepi nɛ. ²⁷ Keto mi ke beɔɔ nde, yo yasi mendeya yi kwanɔdye mɔ jɔbɔ kenje womaɔa kine punje to lepi te yi bo lepina nɛ nyɛ kete ké na.»

26

¹ E Agiripa lepe nyɛ Pol nde: «Wɛ yakama lepina jɔsɛ yɔ.» Ndana, ɛ Pol kanɛ bo jɔsɛ yene lepo nde: ² «Kumande Agiripa, mi ke beɔɔ nde, mi nɛ kimɔ mbombu yɔ nje ke mbombu yɔ ke yesɔ te yɔkɔ muka nje jɔsɛ lepi mbe ke meyasi hɛnɛ te yi Beyuden lepina nɛ mi kete ké. ³ Mi ke beɔɔ nde,

mi nɛ kimɔ mbombu, keto wɛ ke duwe mekele nɛ meyasi hɛnɛ te yi Beyuden diki nyɛ meso kete ké. ⁴ Beyuden hɛnɛ duwɔ jonɔwɛ dyembe kande nɛ monɔsike, keto mi dɔku ke Yerusalem ke moy kandɔ dyembe. ⁵ Bo duwɔ mi njombu yanɔ. Ke bo kwadye, bo yakama lepo gbakasi nde, mi jonnama ke njɔɔ *Befarisɛ, njɔɔ te yi jeke tikɔ misi ke melepi me mison su Beyuden. ⁶ Ndana bo ke bu mi tembidyɛ ke jɔsi, keto mi nɛ bibina temɔ ke yasi te yi Njambiye kpoma nyɛ besanmbambo busu ké. ⁷ Ko mekandɔ musu kamɔ jo yiba yi kele mesay nyɛ Njambiye tu nɛ yesɔ nɛ tin ké nɛ bibina temɔ ke yasi te yi Njambiye kpoma nyɛ besanmbambo busu ké. Kumande, yo bibina temɔ te yi mi nɔ ké kele nde, Beyuden lepinaɔwɛ nɛ mi. ⁸ Nge ba, keto nge yi wune take nde, mumɔ ti yaka be nɛ bibina temɔ nde, Njambiye yakama womiye bemuɔ ké? ⁹ Ko mi sendi, mi takima nde, mi yakanɔwɛ sɔ menje hɛnɛ te yi lu dyambi sunɔwɛ nɛ dino Yesus te ɛ Nasaret. ¹⁰ Mi kelma dete ke Yerusalem. E mi biye bomɔ budyate be tikima temɔ ke yene baka, difɔ bo ke tu jɔbɔ. Bekum be botu be nyena sadaka nyɛ Njambiye nya mi deti te yi kelo dete. Ke ngimɔ te yi bo dikima wo nɛ botu bete ké, mi dikima jaye sendi nda besɔ. ¹¹ Menɔgimɔ budyate mi dikima tedye bo mebɔne ke membanjo mewesidya me Beyuden hɛnɛ jeliye bo nde, bo lepi lepi gbutu sunɔwɛ nɛ Kumande Yesus. Jonjon temɔ te yi mi ba nɔ sunɔwɛ nɛ bo ké dikima kelo nde, mi kɛn ke yinɔ medya ke tombɔ kɛ tedye bo mebɔne mate.»

Pol ke yekidyɛ nda yi nyɛ yɛnsama

*nɛ temɔ ké
(Bt 9 nɛ 22)*

12 «Yo dɛtɛ, wɛtɛ yɛsɔ ɛ mi tɛmɛ, nɛ mi kɛ kɛ Damas yɛ kɛ kelɔ mɛsɛy mɛtɛ. Bekum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiye nya mi dɛti tomɔ mi kɛnjɛ mate. 13 Kumande, wusɛ bɔ kɛ kɛndi kɛ pɔku bɛmbɛ yɛsɔ, ɛ mi bɛnjɛ yɛnjɛ mɛjasi kɛ wulɛ kwey panɔ kɛ mbɛy tɛ yɛ sinɛ bɛnjɔŋ bɛ kɛndi bɛmbɛ bɔ kɛtɛ kɛ. Mɛjasi mɛtɛ kwanjma yɛ pan yɛsɔ. 14 ɛ wusɛ hɛnɛ balɛ kɛ mɛnɛti. ɛ mi wokɛ wɛtɛ mɛn kɛ lɛpɔ nyɛ mi nɛ numbu Heberɛ ndɛ: «Sol, Sol, wɛ tɛdya mi mɛbɔnɛ kɛto nɛ? Yo ta bɛ bɛyate kɛ yɔ, nɛ wɛ keɛ dɔ mɛtɔ sumɔ kol nda yanja tɛ ɛ yeti kɛ kwadɛ sɛdɛyɛ kɔ!» 15 ɛ mi yɛnsa ndɛ: «Nyanɔwɛ Kumande, yo wɛ nda?» ɛ Kumande Yesus yɛnsa ndɛ: «Yo mi Yesus, mɔ tɛ yɛ wɛ tɛdɛyɛ nyɛ mɛbɔnɛ kɔ! 16 Ndana tɛma, dɛyɔ kɛ tɛri kwey, kɛto mi punja yotu nyɛ wɛ, nɛ wɛ bɛ mɔ mɛsɛy wombɛ, nɛ wɛ lɛpi nda yɛ wɛ bɛnjma nɛ mi kɛ, lɛpɔ sendi mɛyasi mɛtɛ yɛ mi ta punjɛ nyɛ wɛ kɛ. 17 Mi ta jɔŋwɛ wɛ sɔnjɛ kɛ mɛbɔ mɛ botu bɛ kando Beyudɛn nɛ kɛ mɛbɔ mɛ mɛkando mɛ botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka. Mi kɛ tomɔ wɛ kɛnjɛ kɛ mɛkando mɛtɛ, 18 nɛ wɛ buti misi man, nɛ bɔ dɛwɛ kɛ yitil kɛ kɛ mɛjasi, nɛ bɔ dɛwɛ kɛ namna tɛ yɛ *Satan kɛ kɛ yɛ Njambiye. Dɛtɛ, nɛ bɔ tɛkɛ temɔ nɛ mi, Njambiye ta tɛkɔ bɔ nɛ nɛwɛtɛ kɛ mɛbɛyɔ man, nɛ bɔ bɛ nɛ mbɛy kɛ njoka botu bɛtɛ bɛ Njambiye ma tɛkɛ baka.» 19 ɛ Pol kɛ sendi mbɔmbu lɛpɔ ndɛ: «Kumande Agiripa, dɛtɛ mi tɛ keɛ dɔ mɛtɔ kɛ yasi tɛ yɛ mi bɛnjma wulɛ dɛyɔbɔ kɛ na. 20 Ndana, ɛ mi kandɛ pelnate nyɛ botu bɛ Damas, kɛ kɔnjɛ, nyɛ botu bɛ Yerusalem nɛ botu bɛ Yuda hɛnɛ nɛ kumɔ kɛ yɛ botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka. Mi pelma ndɛ, bɔ yɛnsanɔwɛ temɔ

yɔkwɛ nɛ kɛ yɛ Njambiye kelɔ mɛkelɛ mɛtɛ yɛ tɛdɛyɛ ndɛ, bɔ ma yɛnsa temɔ. 21 To tɛ yɛ Beyudɛn bɛyɛma nɛ mi kɛ mɔy mbanjɔ Njambiye sɔ nɛ tɛ yɛ wo mi kɛ, yori. 22 Yasi wɛtɛ, yo Njambiye kame mi ndɛ, mi bɛki nɛ jɔŋ kumɔ kɛ yɛsɔ tɛ yɔkɔ muka yɛ lɛpɔ mɛyasi nyɛ nyanɔwɛ bɔmɔ, lɛpɔ sendi nyɛ gbɛla bɔmɔ. Mi yeti kɛ lɛpɔ yɛnjɛ yasi dɛlɛ na. Mi bɛnjɔwɛ ndi mɛyasi mɛtɛ yɛ botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiye nɛ Mɔyisi lɛpima ndɛ, yo ta kelna kɛ. 23 Yo ndɛ, *Krist tɛ sanɔwɛ nɛ mɛbɔnɛ. A ta bɛ bɔsa mɔ tɛ ɛ ta womiye kɛ njoka bɛmunjɛ. A ta lɛpɔ Kimɔ Tom kɛ kasi mɛjasi nyɛ Beyudɛn, nyɛ sendi botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka.»

Pol kɛ kɛtɛ Agiripa ndɛ, a tɛki temɔ

kɛ yɛ Kumande Yesus

24 Kɛ nɛgimɔ tɛ yɛ Pol bɔ kɛ jɔsɛ lɛpi nɛ dɛtɛ kɛ, ɛ Festus lɛpɛ nɛ mɛn kɛ kwey ndɛ: «Pol, wɛ kɛ kɔnɔ nɛ to? Nyanɔwɛ duwɔ yasi yɔ kɛ kɛ nyɛ wɛ boku!» 25 ɛ Pol yɛnsa ndɛ: «Nyanɔwɛ mumɔ, mi yeti kɛ kɔnɔ nɛ boku na. Yasi tɛ yɛ mi lɛpɛ kɛ, yo gbakasi, yo sendi kɛ nɛ. 26 Kɛto kumande kɛ duwɛ mɛyasi mɛtɛ hɛnɛ, mi kɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ kɛnɛ sɔdɛyɛ yanja na, kɛto mi duwɔ ndɛ, a yeti kɛ ndɛkɛma yanja kɛ mɔyɛtɛ na. Mɛyasi mɛtɛ tɛ kwanjma sendi sɔdɛyɛtɛ na. 27 Kumande Agiripa, wɛ kɛ tɛkɔ temɔ kɛ yasi tɛ yɛ botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiye lɛpima kɛ? Mi duwɔ ndɛ, wɛ kɛ tɛkɔ temɔ kɛtɛ.» 28 ɛ Agiripa lɛpɛ nyɛ Pol ndɛ: «Gba yɛkɛ tɛ kɛkɔ na, wɛ ta bɛ kɛ kelɔ ndɛ, mi bɛki Kritɛn!» 29 ɛ Pol yɛnsa ndɛ: «Ko yo kɛlnanɔwɛ ko yo tɛ kelna ndana, Njambiye jɔya ndɛ, tɛ bɛki ndi wɛ nyɛpɔ na, yasi wɛtɛ, wɛnɛ bɔmɔ hɛnɛ tɛ bɛ wokɛ yasi tɛ yɛ

mi lepe ke yeso te yoko muka ké! Njambiye jáya nde, wune bêki nda mi kine sangwa ne mebone nda yi mi diyé no ndana ke jobo ké na!»

³⁰ Ndana, ε kumande teme. E nyanḡwe kum bene Berenis bu bomo te bari hene be bene bo ba baka teme sendi. ³¹ E bo diki lepo tande yan kwā no nde: «Mbam ko ti kele yiṅa yaṅa yi yakama nde, a sōmbu soṅ ho a kēndi jobo keto te na.» ³² E Agiripa lepe nye Festus nde: «A má diy kine bu lepi ne kè no ke yi *Sesar na, ma wuse ta soṅe bo ne nye.»

27

Bo ke kwanḡye Pol kenje ke Rom

¹ Ke bo ma peso nde, wuse nyiṅa kuka kè no Itali ké, ε bo bu Pol bene banja bejobo nye wete kum besoja nde Yuliyus. Yuliyus bene besoja bene ba ke wete nyanḡwe njōṅ besoja te yi bo loma ne dīno kumande Ogust ké. ² Wuse bendima wete kuka te yi wete dya nde Adramit. Yo ba nde, kuka te yakanḡwe kwā duku ne duku goṅgila meneti me Asi. Sine be wete mbam nde Aristark kwā, a ba mo Tesalonik ke Maseduwan.

³ Misi pupé ε wuse kume ke Sidon. Yuliyus ba ne kimo temo sunḡwe ne Pol. E nye tike Pol nde, a kēn beṅe beso bene, simande a ta dolō mekamna. ⁴ E wuse nje nyiṅe sendi kuka womete kwā ne keki Sipre, keto pupo dikima nje ke mbombu wusu njanḡwe wuse. ⁵ Ke wuse ma si sabiyé nyanḡwe duku te ε kwā ke keki Silisi ne Pamfili ké, ε wuse dya ke Mira ke Lisi. ⁶ Kumō womete, ε kum besoja dole wete kuka te yi Aleksandiri, yo ba ke kè ke Itali. E nye nyinje wuse kete.

⁷ Wuse kendima budya metu teteki. Wuse wōnduma biriki yí kumō no ke keki Nid. Wuse

tī kè se mbombu pulo mate na keto pupo. E wuse goṅgila ne wete kiringira nde Kret yí kè no Salmone. ⁸ Wuse beṅma bone yí goṅgila ne kiringira, he kwanḡma kumō ke wete mbey nde Kimo mebon ke keki wete dya nde Lase.

⁹ Metu kwanḡma budyate. Dukuna kuka njā be ne wō, keto yo ba ke beya ṅgimo, yite ṅgimo kiyna medye Beyuden ma siyo. ¹⁰ Dete, ε Pol kande lepo nye bomo nde: «Wune njōṅ, mi ke beṅe nde, kēndi ke ta be beyate. Meyasi ta beyo saṅna budyate. Yo tí be ndi kuka nè meyasi nyepo na. Ko wuse sendi, he yakama sangwa ne soṅ.» ¹¹ Ko dete, kum besoja ba ne bibina temo ke yi mo dukuna kuka bene sa kuka kine lenḡwe meto ke melepi me Pol na. ¹² Bon te ti be kimo mbey tikina kuka kete ke ṅgimo abekata na. Yori yi sulo bomo lepima nde, ṅge yo yaka, bo kwāṅ womete yí sa nje te yi kumō ke wete bon nde Fenis ndi ke Kret, né bo kwanḡye ṅgimo abekata womete. Bon te ne nje kwanḡe yiba: Pulo njembo pay gare, bu pulo ṅgari pay gare sendi. ¹³ Wete mono pupo njā kwā wule pulo nje njembo, ε bo take nde, yasi te yi bo lepima ké yakama ndana yey. E bo soṅe yasi te yi kele nde, kuka tēma ke bembe sombu ké. E bo kwā ne duku goṅ ne goṅ ke keki Kret.

Nyanḡwe pupo ke kwā ke man

¹⁴ Yasi wete, kine kiko ké, ε wete beya nyanḡwe pupo dya wule pulo kiringira. Bo jēba pupo te nde Erakilon. ¹⁵ E pupo menda ke kuka, deti te yi kendo kè no mbombu ti be se na. E wuse tike dukuna kuka kande mewowo kè no. ¹⁶ Ke wuse ma kumō ke keki wete mono kiringira nde Koloda ké, ε wuse wōnde biriki yí sute ne mono landi. ¹⁷ Ke botu bete be kele mesay ke kuka baka ma si

bendidyé mɔnɔ landi ké to kuka ké, ε bo nje bɔ məkɔl mete yi yakama sukɔ kuka ké kanje nɔ. Bo gwɔ wɔ nde, kuka mɛ nje kɛ nda ké wete mbey nde Sirit yi bɔ nɛ mɛsey kete ké. Dete, ε bo pidyɛ mɛyasi mete yi kele nde, kuka kɛndi teteki ké. Yasi wete ndana, ε pupɔ bɔ wuse nɛ kuka wowɔ nɔ. ¹⁸ Nyangwɛ pupɔ yinɔri kɔ mbambu njanɔwɛ wuse budyate. Misi pupɛ, ε bo nye bɔ ké soɔna memapi mete yi bɔ ké mɔy kuka ké bɛtɛ ké duku. ¹⁹ Ya tu wete ké kɔɔte, ε bo nɛ ɔguru wan bɛtɛ mɛsumba mɛsay mɛ kuka ké duku. ²⁰ Budya metu kwanɔma, wuse tɔ bɛɔɔ misi mɛ yesɔ ho bɛsisɔ na. Nyangwɛ pupɔ bɔ ké kwɔ budyate. Dete, wuse tɔ take se nde, wuse ta jɔ na.

²¹ Njombu yaɔa, bɔmɔ tɔ dɛyena se na. E Pol kwɔ tɛmɛ ké bɛmbe bɔmɔ lɛpɔ nde: «Wunɛ njɔɔ, má wunɛ wokuma mɛn mbɛ, dɛyɔ ké Kret kinɛ kwɔ na. Wunɛ má woku mɛn mbɛ dete, ma wuse tɔ saɔgwa nɛ bɛya yasi te yike na, ma mɛyasi tɔ bɛyɛ na. ²² Ndana, ko bɛkɔ dete, mi ké kombile lɛpɔ nye wunɛ nde, wunɛ wɛdya metemɔ mun, keto mumɔ wete nɛ wete ké njoka yun tɔ gwe na, ndi kuka ta yambile. ²³ Mi lépi dete, keto muka nɛ tu wete jaki Njambiye punja yotu nye mi nje lɛpina nye mi. Njambiye te ε dɛyɛ nɛ mi kɔ, yɔkɔ yi mi kele mɛsay nye nye kɔ, jaki wunɛ njɔ lɛpɔ nye mi nde: ²⁴ «Pol, wɛ tɔ gwaki wɔ yaɔa na. Yo gbate nde, wɛ ta tɛmɛ ké mbɔmbu *Sesar jɔse lépi yɔ. Dukwɛ nde, Njambiye ta jɔɔwɛ bɔmɔ hɛnɛ te yi wɛ kɛndɛ wúne bo ké kuka baka keto yɔ.» ²⁵ Wunɛ njɔɔ, dete wunɛ wɛdya metemɔ mun, keto mi ké tikɔ temɔ ké yi Njambiye nde, mɛyasi ta kwanɔna nda yi nye lɛpima nye mi ké. ²⁶ Yasi wete, yo gbate nde, pupɔ ta bɔ wuse ké

bɛtɛ ké goɔ wete kiringira.»

²⁷ Metu kamɔ jɔ yitati kwanɔma, ké tu kamɔ jɔ yinite, wuse bɔ ndi ké wowɔ kɛ wari kɛ wari ké wete nyangwɛ duku nde Adiriya. Nɛ bɛmbe tu botu bɛtɛ bɛ dikima kelɔ mɛsay ké kuka baka takima nde, wuse mɛ ké wuta nɛ yiɔa mɛnɛti. ²⁸ E bo bɛtɛ yiɔa yasi ké duku yi bɛɔɔ nɛ dɛmɔ te. E bo bɛɔɔ nde, dɛmɔ te kumma nda meta kamɔtati jɔ yitan jɔ yiɔa. Kumɔ nɛ mbɛt mbɔmbu, ε bo bɛtɛ sendi dolɔ nda meta kaba jɔ yitan jɔ yitati. ²⁹ Bo gwɔ kanɛ nde, kuka nje dɛmɔ yiɔa metari. E bo pidyɛ mɛyasi yini te yi bɔ ké nɔanɔ kuka yi kele nde, kuka tɛma ké kiya mbey ké. Bo pidya yo ké duku, ε bo gɔrɛ nde, misi pɔpu nɛdɔ.

³⁰ Botu bɛtɛ bɛ dikima kelɔ mɛsay ké kuka baka saɔna nje te yi kwɔ lí yo. E bo bɔ mɔnɔ landi bɛtɛ ké duku, kelɔ mɛmbɔle nde, bo ké kɛ pidyɛ mɛyasi mete yi kele nde, kuka tɛma ké kiya mbey ké. Mɛyasi mete bɔ ké dɛyoy kuka. ³¹ E Pol lɛpɛ nye kum bɛsoja, lɛpɔ sendi nye bɛsoja nde: «Iɔɔ bɔmɔ baka tɔ dɛyɛ ké mɔy kuka na, wunɛ tɔ jɔ na.» ³² Ndana, ε bɛsoja pɛsɛ məkɔl mete yi dikima biye mɔnɔ landi ké tikɔ yo nde, yo kwɔnɔ.

³³ Yite misi tɔ pa pupɔ na, ε Pol kombile lɛpɔ nye bɔmɔ hɛnɛ nde, bo dɛyɛnangwɛ. E nye lɛpɛ nde: «Yo mɛ muka metu kamɔ jɔ yini yi wunɛ dɛyɛ nja kinɛ dɛyena, ladye ndi nde, pupɔ pɔnɔ wɛyɛ ké. ³⁴ Ndana mi ké ɔgwɛta nɛ wunɛ nde, wunɛ dɛyɛnangwɛ keto jɔɔwɛ dɛyun. Keto ko gbɛla nyinɔ to mumɔ wete nɛ wete ké njoka yun tɔ saɔna na.»

³⁵ Kɛ nye ma si lɛpɔ dete ké, ε nye bɔ mampa nye Njambiye wosoko ké misi mɛ bɔmɔ hɛnɛ nje leke yo kandɛ dɛyɛnate. ³⁶ E bo hɛnɛ bɔ deti kwɔ dɛyena sendi.

³⁷ Wuse b̄a hene bom̄o gom̄ay yiba j̄o kamotan̄ j̄o kaba j̄o yitan̄ j̄o wete ke moȳ kuka. ³⁸ Ke bom̄o ma si dyena yaka ké, ε bo soŋe mapi madye te yi b̄a ke moȳ kuka ké bete ke maŋ kaye ne d̄ito te.

³⁹ Ke misi ma pupo ké, botu bete be dikima kelo mesay ke kuka baka t̄i duwe meneti mete na. Yasi wete, bo beŋma wete bakwe ne mesey kete. ε bo pese nde, bo ta beŋe, simande bo yakama kelo nde, kuka k̄en k̄e nda mate. ⁴⁰ ε bo pese mekol̄ me meyasi mete yi kele nde, kuka t̄ema ke kiya mbey ké tiko meyasi mete ke moȳ duku, wunje nyanŋwe meyasi mete yi yeŋsa dyoy kuka tedye nje ké. ε bo kaŋe lamb̄o te yi kele nde, pupo b̄on̄ kuka kw̄a n̄o ké kenje kwey. Ndana, ε bo b̄u nje ŋgindi. ⁴¹ Yasi wete, ε bo k̄e saŋgwa ne yin̄a kundu mesey ke sombu. ε yo kele nde, kuka nd̄aki womete. Dyoy kuka kokila meneti kw̄a nda, ε mekumbo menda ke ŋganji te, ε yo kande posiyate, keto mekumbo b̄a detinate. ⁴² Besoja kombila nde, bo ta si wo bej̄ob̄o, ma mumo nje moko kw̄a b̄omb̄o. ⁴³ Yasi wete, kum besoja kwadya jonŋwe Pol. Dete, ε nye pete besoja nde, bo t̄i kel yasi te yi bo kpoma ké na. ε nye lepe nde, botu bete be duwe moko baka k̄anda bal̄o ke duku moko bend̄o ŋgindi, ⁴⁴ n̄e bukwe te bari b̄endi mebam ho mepel me kuka. Dete, ε bom̄o hene bend̄e ŋgindi ne te.

28

Pol ke sidye kon̄ bom̄o ke Malta

¹ Ke wuse ma si bend̄o ŋgindi ne te ké, ε bo lepe nye wuse nde, d̄ino kiringira te nde Malta. ² Botu bete be dikima d̄iȳo ke kiringira te baka tedya nde, bo ke kwadye wuse, ε bo b̄u wuse kimote budyate. Bo jonŋwa d̄ite kw̄a jeba wuse hene nde, wuse

k̄en wetina, keto mbiȳo b̄a ke n̄o. Sendi, duku b̄a ke kw̄a budyate. ³ Pol kenja bo wuke ne mekaki nye ke d̄ite, ε yeri punde kete keto jon d̄ite, kwete nye ke bo nda te. ⁴ Ke botu be kiringira baka ma beŋe nyon̄e ne kepeleŋ ke bo ne ké, ε bo lepe tande yan nde: «Mbam ko gbakasi mo wona bom̄o, keto ko bek̄o nde, a jonma ke duku, Njambiyē te yi bo jeba nde Njambiyē me kundoko ko t̄i jaye nde, a k̄en ne jonŋwe dyene mbombu na.» ⁵ ε Pol ŋgbanje nyon̄e bete ke d̄ite kine woko mon̄o kwana yan na. ⁶ Botu baka takima nde, bo ta beŋe nye ke ŋgal̄o ho bal̄o gwe ne kutukulu. Ko d̄ete, bo ladya ke kon̄te denŋo kine beŋe yin̄a beya yasi ke dȳa ke yotu ne na. ε bo senje men lepo nde, Pol wete njambiyē.

⁷ D̄ino nyanŋwe mumo te ε b̄a d̄iȳo ne kiringira te ko b̄a nde Publiyus, meneti mene b̄a ke kekite womete. A tedya nde, a ke kwadye wuse, kw̄a b̄u wuse kimote nye wuse mbey jako ke metu yitati bakidyē wuse kimote budyate. ⁸ Saŋgwe wene b̄a metin̄enŋwe ke kono. Yotu ne b̄a ke lolo budyate. Sendi, a b̄a ke wende ne meloku. ε Pol k̄e ke beŋe nye ŋgweta ne Njambiyē kase mebo ke yotu ne, ε kon̄ ne siye. ⁹ Ke kon̄te yin̄ori, ε botu be kon̄ hene be b̄a ke kiringira baka nje sendi ke yi Pol. ε nye sidye mekon̄ man. ¹⁰ Bo b̄a ne jese budyate saŋgwe ne wuse. ε bo nye wuse meyasi mete yi yakama kame wuse ké ke ŋgimo kwanje su.

Pol ke dȳa ke Rom

¹¹ Wuse kwanŋya ŋgwende yitati womete, ε wuse nje kw̄a ne wete kuka te yi wokuna ne Aleksan̄diri ké. Bo kwakima dyoy kuka te ne yekambiyē wete njambiyē nde Diyoskur. Kuka te

kwanɗya ngimo abekata womete. ¹² Wuse kwanma kumɔ ke Sirakus, ε wuse ya metu yitati womete. ¹³ Wuse temma womete kwa ne ɗuku gon ne gon kumɔ ke Regiyon. Misi pupε ε pupo wule pulo nje njembo kwa. ε wuse kele ndi metu yiba ke nje kumɔ ke Pusoles. ¹⁴ Ke wuse ma kumɔ womete ké, ε wuse dole bana benjon busu. ε bo ngweta ne wuse nde, wuse yaki metu yitan jo yiba sine bo. Yo dete yi wuse ka no Rom. ¹⁵ Benjon busu be ɗiye ke Rom baka wokuma nde, wuse ke nje. ε bo teme nje sangwa ne wuse ke mbey lumɔ te yi bo jeba nde Apiyus ké nε ke mbey te yi bo jeba nde Metu yitati yi bejengwe ké. Ke Pol ma berε bo ké, ε nye nye Njambiyε wosoko, ε nye bu deti. ¹⁶ Ke wuse ma ɗya ke Rom ké, ε bo tike Pol nde, a yaki ke mbey te yene nyεpo, tiko wete soja nde, a ké pemɔ nye.

Pol ke lepɔ Kimɔ Tom ke Rom

¹⁷ Ya metu yitati, ε Pol jeba betomba Beyuden. Ke bo ma si wesidya ké, ε nye bu lepi lepɔ nde: «Wune njon, gba mi ti kele yija yana sungwe ne kando ɗyusu ho lepina beyate ne mekele me besanmbambo busu na. Ko beko dete, bo borɗa mi nye ke jobo ke Yerusalem nje kanε mi nye botu be Rom. ¹⁸ Ke botu be Rom ma si diye mi meɗiyan ké, ε bo diy soŋe bo ne mi, keto bo ti dole yija mejsɔ ke pulo mbe yi yakama kelo nde, mi sɔmbu soŋ keto te na. ¹⁹ Ko beko dete, Beyuden senma, ε mi berε nde, mi yakangwe bu lepi te kε no ke mbombu *Sesar. Mi yeti ne metake te yi lepina beyate ne kando ɗyembe na. ²⁰ Yo keto lepi ke yi mi kwadya berε wune, né mi lepi nye wune. Mi wotunate ndana ne kol sumba te yike jakime ndi kiya yasi te yi kando Isarayel be ne bibina temɔ

kete ké.» ²¹ ε bo lepe nye nye nde: «Wuse ti biye yija mekana wule Yuda ke kasi yo na. Sendi, ke njoka beman busu, wete mumɔ ti pa nje yekidyε ho lepɔ yija beya yasi ne dino ɗyo na. ²² Yasi wete, wuse ke kwadyε woko yasi te yi we take ké ke numbu yo ne nguru wo, keto wuse ke duwe nde, bomɔ ke lu ɗyambi sungwe ne njon botu bete ke membey hene.»

²³ Ndana, ε bo pese yeso te yi bo ta sangwa kete ké nye Pol. Ke yeso te ma ɗya ké, ε bomɔ buɗyate nje dolo nye ke tu te yi nye ɗikima ya kete ké. ε nye lepina ke yasi te yi nye duwa ke kasi *Kando Njambiyε ké nye bo, nembe sendi to te. ε nye kε mbombu lepina nye bo, sa nje nde, bo jaya meyasi mete yi bo woke ke kasi Yesus ké. A lepinama berεngwe meyasi mete yi yo ketinate ke mekana me membonga mete yi Moyisi ketima ké nε ke mekana me botu be punja melepi me Njambiyε kande bemenmene kumɔ bekoko. ²⁴ Bana jayma melepi mete yi nye ba ke lepɔ ké, ma bana ti jaye na. ²⁵ Bo ti nje be ngin wete na, dete ε bo si wanja, yite Pol ma lepɔ ndi lepi wete nye bo nde: «Kimɔ Sisij ba ne kale yi lepina kwandye ke numbu Esayi te mo punja melepi me Njambiyε nye besanmbambo bun nde: ²⁶ «Ken ke yi botu baka lepɔ nde: Wune ta woko woko ne meto mun, ma ko wune ti biye to te na. Ne ta berε berε ne misi mun, ma ko wune ti duwe yasi te yi wune berε ké na, ²⁷ keto metemo me botu baka me ne binbili. Bo ne nguru wan ma ɗibo meto man nε misi man. Bo kelma dete, ma misi man nje berε yasi, ma meto man nje woko pε, ma temo yan nje nembe meyasi, ma bo nje yeŋsa temo, ma mi nje sidye kon yan.» ²⁸ Dete, wune dukwe nde, kasi jongwe te

yike yi Njambye nye ndana ké, a njêsikwε yo keto botu βete βe yeti Beyuden baka, yo βo ta βiye to te.» [²⁹ Ke Pol ma lepɔ d'ete ké, ε Beyuden nye βeya meso tande yan kwɔ nɔ.]

³⁰ Pol kwanɔɔya sew yiβa ne yim ke wete tɔ te yi nye d'ikima gbo gbokɔ d'iyɔ te ké. A d'ikima βɔ βomɔ hεnε βe d'ikima nje βεnε nye baka ne mesosa, ³¹ pele meyasi nye βo ke kasi *Kandɔ Njambye, tedye sendi βo meyasi ke kasi Kumande Yesu Krist kine mɔnɔ wɔ, kine mɔnɔ menjanɔwε na.

Mekana mete yi Pol ketima kenje botu be Rom

Mekana mete yoko, yo Pol, mo tomun Yesus Krist kete yo.

Pol ke lero ke moy mekana mete nde, Kimō Tom Njambiyē bēna bomō hene ke to meneti. Njambiyē yeti ke baka njoka bomō na. Nye Njambiyē Beyuden ko botu bete be yeti Beyuden baka. Pol ke tedye sendi nde, bomō hene botu be mabeyo. Njambiyē pési nde, mumō me ne ngben ke mbombu wene wule ndi ke tikina temō te yi mō te tike ke yi Yesus ké. Pol ke kē mbombu yí tedye teri mumō te e jadye ne kōko kō.

Wuse yakama baka mekana maka ke menngabiye yitan jo wete:

1. Bomō hene jōsidya ke mbombu Njambiyē (kumte 1-3).
2. Njambiyē pési nde, mumō me ne ngben ke mbombu wene wule ke tikina temō te yi nye nō ke yi Yesus Krist ké (kumte 3-5).
3. Nge mumō be sangwate bene Krist ke sōn nē ke womiya ne, Njambiyē ke pupudye mō te (kumte 6-8).
4. Kasi keskere temō te yi kando Isarayel (kumte 9-11).
5. Jongwe bekriten: Kelo meyasi yi nye Njambiyē luksa (kumte 12-15).
6. Mekwadya me bekriten bēnnangwe ne nje te yin? (kumte 15-16).

¹ Yo mi Pol, bala Yesus Krist, Njambiyē jebama mi, né mi be mō tomun, tōke mi nde, mi bēki wene, né mi lepi Kimō Tom ne. ² A kpoma Kimō Tom te ke metu te yi mbombu ne nje botu be punja melepi mene nda yi bo

ketima ke pupuna mekana mene ké. ³ Kimō Tom te lépi kasi Mōno wene, Nyanngwe Kumande wusu Yesus Krist. Ke teri te yi mumō, nye nday Davit, ⁴ ma ke yi Sisiñ, Njambiyē tedya nde, nye Mōno wene ke misi me bomō hene kome nye womiya nye ke njoka bemun, tonje sendi nye ne ngungudye ké. ⁵ A kwanma ne nye yí kelo ngikwa ne wuse, kenje wuse nda botu tomun ke mekando hene, né bo jay Kimō Tom, tikō temō ke yi Yesus Krist, né dīno dyene bū luksa. ⁶ Wune sendi ke njoka botu bete. Njambiyē jebama wune, né wune wokuna ne Yesus Krist. ⁷ Mi kēti mekana maka kenje wune botu be Njambiyē hene be dīye ke Rom baka. Njambiyē ke kwadye wune ne temō ne hene. A jebama wune, né wune be botu bene. Njambiyē Sangwe wusu nē Kumande Yesus Krist kēl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

Temō Pol ke yotu bekriten be Rom

⁸ Mi ke kande pa nye Njambiyē wombe wosoko keto yun hene ne dīno Yesus Krist, keto bo ke yekidyē nda yi wune tike ne temō ke yi Njambiyē ke to meneti hene. ⁹ Mi ke kelo Njambiyē mesay ne temō mbe hene, pele Kimō Tom te yi bēne Mōno wene ké kē nō. Njambiyē wombe ke duwe nde, yasi te yi mi lere ké, gbakasi, yo nde, mi ke take wune menngimō hene kome mi ngweta ne nye ké. ¹⁰ Menngimō hene kome mi ngweta ne Njambiyē ké, mi dīya nye nde, nge nye kwadye, a má bute nje yey nye mi, né mi kē bēn wune. ¹¹ Temō mbe deke ne pepere nde, mi kēn bēne wune, né mi kwanngwe yinā yasi te yi Kimō Sisiñ nya mi ké nye wune, né wune be ne deti ne ngbingim. ¹² Ma yo nde, mi jéki kē pe yun, né wuse sangwa, baka ke nye

beso deti, baka ke nye sendi beso deti. Yo ta wule ndi ke kiya tikina temo te yi wuse hene tike ke yi Njambiyé ké.

¹³ Wune njon, mi dikima beso nde, mi ta kè beje wune wete yeso. Mi yeti ke kwadye nde, wune ndékimaŋgwe yo na. Ma yasi wete, kumo ndana yija meyasi ke diki peto mi. Mi kwadya kè pe yun, né mesay membe wum membumo ke njoka yun nda yi yo wume no sendi ke njoka yija mekando ké. ¹⁴ Yo nde, mi yakanŋwe kè lepo Kimo Tom nye botu bete be yeti Beyuden baka, kè lepo sendi nye botu bete be yeti ke duwe jonŋwe baka. Mi yakanŋwe kè lepo nye botu be duwa yasi, kè lepo sendi nye botu bete be yeti ke duwe yaŋa baka. ¹⁵ Yo dete, temo mbe deke ne pɛpɛpɛ nde, mi kèn kè lepo Kimo Tom te nye wune botu bete be diyé sendi ke Rom baka. ¹⁶ Mi yeti ne njon lepina Kimo Tom na, keto yo ngunŋudye te yi Njambiyé jonŋwe ne botu bete be tike temo kete baka, Beyuden diŋ nje bu botu bete be yeti Beyuden baka. ¹⁷ Kimo Tom te ke tedye nda yi Njambiyé kele nde, mumo béki ne ngben ke mbombu wene ké. Mumo béki ne ngben ke mbombu Njambiyé ndi ne nje tikina temo ke yene. Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: «Mo te yi Njambiyé si beso nde, a me ne ngben ke mbombu wene ko ta ju ndi ne nje tikina temo te yi nye tike ke yene ké.»

Bomo hene ne mejoso ke

mbombu Njambiyé

¹⁸ Njambiyé ke tedye ngambi ne wule ke dyobo sunŋwe ne bomo hene te be paye nye, kelo kwalo kotu mekele hene yi mbaso ne gbakasi baka. ¹⁹ Njambiyé kelma dete, keto bomo yakama duwe

nde, a kete, keto meyasi mete yi tedye dete ké ke bejna ne lonŋo lonŋo ke misi man, keto a sima tedye bo yo. ²⁰ Gbate, mumo ti yaka beje Njambiyé ne misi na. Ma ko dete, bomo ke kaje misi beje ne meyasi mete yi nye kusuma ke ngimo te yi nye kusuma ne mboko ké. Bo ke beje ne nje te yite nde, a ne ngunŋudye te yi diyé kpo ne kpo, beje sendi nde, nye kete gbate. Dete, kine mumo wete ne wete yakama lepo nde, a kine mejoso na, ²¹ keto bo ma duwe dukwe nde, Njambiyé kete, ε bo yokwe diyó kine sombile nye nda yi bo yakanŋwe kelo ne Njambiyé ké na. Bo ti nye nye wosoko na. Metake man kpalma nje kè ndi ke lem meyasi. Dyano kpalma nje duwe ke metemo man, ε yitil nje namo yo ne pitik. ²² Bo dikima dunŋwe beti take nde, bo botu be dyano, ase nde, bo kpalma nje be belem. ²³ Ne nde, bo sɔmbila meluksa me Njambiyé te ε ti gwáki ko, bo kpalma tiko yite ne nyek kpaló kelo yekambiyé mumo te ε gwe ko kano yo. Bo kelma yekambiyé benon nè yi gbela benyamó nè yi benyamó bete be dulma dulmaŋgwe baka kano sendi yo.

²⁴ Yo keto te yite yi Njambiyé kinma ne bo kelo nde, bo nyéki bo ke kelna mekele me memi beŋgwe beya mewobo me temo yan, né bo ne nguru wan wunŋwe yotu yan. ²⁵ Bo kpalma tiko gbakasi te yi Njambiyé punja nye mumo ké, nye bo ke ja. Bo kpalma kano kelo mesay nye meyasi mete yi nye kusuma ké, tiko nye, mo te ε kusuma yo ko. Ma yo nye yi bomo yakanŋwe lukse kpo ne kpo, *amen.

²⁶ Yo keto te yite yi Njambiyé kinma bo kelo nde, bo béki ne beya mewobo mete yi wunŋwe ne

yotu yan. Yori ne nde, boma dɔy bɛne bɛmbam nda yi Njambiyɛ kombila kɛ́, boma ne boma mɛ kpalo dɔyɔ tandɛ yan. ²⁷ Dete sendi, bɛmbam tikima dɔyɔ mbam bɛne nyari nda yi Njambiyɛ kombila kɛ́, ɛ koŋgwɛ nyiŋɛ bo yotu, bɛmbam ne bɛmbam mɛ kpalo dɔyɔ tandɛ yan kelɔ yasi te yi nye nɔŋ tandɛ yan bɛmbam. Bo saŋgwama ne pɔnsi kɛ yotu yan yi yakama ne bo bɛŋgwɛ yasi te yi bo kelma yí jatidye kol kɛ bɛya nje.

²⁸ Ma nda yi bo tĩ kwadɔye duwe Njambiyɛ kɛ́, ɛ Njambiyɛ kine bo kelɔ nde, dɔyano dɔyan bɛ́ki kɔtute yí kelɔ ne yasi te yi mumɔ ti yaka kelɔ na. ²⁹ Temɔ yan tondunate ne kwalɔ kɔtu mɛkele hɛne nɛ kwalɔ bɛya yasi hɛne. Yo sendi tondunate ne kwalɔ nyena temɔ hɛne kɛ mɛyasi mɛ mɛnɛti nje bɔ kwalɔ likisi hɛne. Bo ne nyangwe temɔ budɔyate. Metakɛ mɛte yi wona bomɔ sima tondɔ sendi kɛ temɔ yan. Dɔyano te yi metando nɛ yi mɛsɛbila nɛ yi sɔsɔ sima tondɔ sendi dɛte kɛ temɔ yan. Bo botu bɛ sokwa numbu, ³⁰ botu bɛ kutu nɛ botu bɛ payɛ Njambiyɛ. Bo botu bɛ janji nɛ botu bɛ mbenɔ. Bo botu bɛ bɛndidye yotu ne gbɛlate. Bo sendi bɛ mbendo bɛ kusuna jonja bɛya mɛdɔyano yí kelɔ ne bɛya yasi. Bo bɔnɔ bɛ mbando sungwɛ ne bɛsaŋgwɛ ban nɛ bɛnyangwɛ ban. ³¹ Bo kine dɔyano na. Bo ti tɔnjukwɛ mɛyasi mɛte yi bo si kpo kɛ́ na. Bo kine mɛkwadɔya kɛ temɔ na, bo ti gwáki ngwɛtɛ bɛsɔ na. ³² Bo kɛ duwe dukwɛ nde, botu bɛte bɛ kele njɛl mɛkele nda yite baka yákaŋgwɛ saŋgwa ne sɔŋ. Ko dɛte, bo kɛ kɛ mbombu yí kelɔ njɛl mɛkele nda yite. Ma yeti ndi nde, bo kɛ kelɔ mɛkele mɛte na, yasi wɛtɛ, bo kɛ tongidye jaye sendi botu bɛte bɛ kele bɛya mɛkele

mɛte baka.

2

Kasi pɛsina josi

¹ Ma dɛte, wɛ mɔ te ɛ jɔsɛ bɛsɔ kɔ, ko wɛ bɛ́ki nda, wɛ ti yaka lɛpɔ nde, wɛ kine mɛjɔsɔ na, keto wɛ kɛ jɔsɛ bɛsɔ, kpalo nje kelɔ ndi kiya mɛyasi mɛte yi bo kele kɛ́. Dete, wɛ ne nguru wɔ kɛ kelɔ nde, lɛpi bál kɛ to yɔ. ² Ma wusɛ kɛ duwɛ nde, Njambiyɛ jɔsa botu bɛte bɛ kele dɛte baka ne to te ne ngbɛŋ. ³ Wɛ mɔ te ɛ jɔsɛ botu bɛte bɛ kele dɛte, kpalo kelɔ ndi nda bo kɔ, 'wɛ táka ka nde, wɛ ta dɔyɔ kɛ josi Njambiyɛ? ⁴ Yite nde, 'wɛ yɛ́lkwɛ Njambiyɛ keto nyangwɛ ngikwa te yi nye kele ne wɛ kɛ́? 'Wɛ yɛ́lkwɛ sendi nye, keto a kɛ gbisɔ wɛ? 'Wɛ yɛ́lkwɛ ka nye, keto a ti pónsa wɛ nedɔ na? 'Wɛ yeti kɛ duwɛ nde, Njambiyɛ kɛ́l ngikwa ne wɛ dɛte, né wɛ yɛnsa temɔ na? ⁵ Ma temɔ yɔ ne keskere, yo ti yaka senjɔ na, dɛte wɛ kɛ kelɔ nde, Njambiyɛ wóku ngambi ne wɛ kwá to te kumɔ kɛ yesɔ te yi njon ne ta tusiye kɛ́. Yo ta bɛ yesɔ te yi nye ta tedye nde, a jɔsa yasi ne ngbɛŋ. ⁶ Njambiyɛ ta nye mumɔ hɛne sol bɛŋgwɛ mɛkele mɛnɛ. ⁷ Baŋa bomɔ kɛ kelɔ tin te yi kelɔ kimɔ yasi, sá nje te yi bɛ ne meluksa mɛ Njambiyɛ. Bo sáŋ sendi nde, Njambiyɛ tóndu bo, nye bo jongwɛ te yi kine njena na. A ta nye bo jongwɛ te yi kpo ne kpo. ⁸ Ma yasi wɛtɛ, kɛ yi botu bɛte bɛ lɔ dɔyambi ne nye bɛnɔ gbakasi kutudɔya kpalo bɛŋgwɛ kɔtu mɛkele baka, Njambiyɛ ta tedye kwana temɔ nɛ nyangwɛ ngambi ne sungwɛ ne bo. ⁹ A ta tedye nyangwɛ mɛbɔne nye mumɔ hɛne ɛ kele bɛya yasi kɔ, mɔ te ta gwe wɔ ngwanɔgwa. Yo ta bɛ dɔŋ Beyuden nje bɔ botu bɛte bɛ yeti Beyuden baka. ¹⁰ Ma yasi wɛtɛ, a ta lukse tondɔ nye tete nye

mumɔ hɛnɛ ɛ keɛ kimɔ yasi kɔ. Yo ta bɛ dɪŋ Beyudɛn nje bɔ botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka, ¹¹ keto Njambiyɛ yeti kɛ gwe mɛrɪ misi mumɔ na.

¹² Bomɔ hɛnɛ bɛ keɛ bɛya yasi kinɛ pa duwɛ mɛmbɔŋga mɛ Njambiyɛ te yi Mɔyisi kɛtima kɛ ta gwe yambile, keto bɛya yasi te yi bɔ kelma kɛ, yeti keto bɔ tɪ duwɛ mɛmbɔŋga mɛtɛ na. Yasi wɛtɛ, bomɔ hɛnɛ te bɛ si duwɛ mɛmbɔŋga mɛtɛ nje kelɔ bɛya yasi baka, Njambiyɛ ta jɔsɛ bɔ bɛŋgwɛ mɛmbɔŋga mɛtɛ. ¹³ Yo ndɛ, Njambiyɛ ti pɛsi ndɛ, mumɔ mɛ nɛ ŋgbɛŋ kɛ mbombu wɛnɛ, ŋgɛ nyɛ si wokɔ ndi mɛmbɔŋga wokɔ na. Yasi wɛtɛ, yo mɔ te ɛ wokɛ kelɔ yasi te yi mɛmbɔŋga lɛpɛ kɛ, yo mbɛtɛ yi Njambiyɛ ta pɛsɔ ndɛ, a mɛ nɛ ŋgbɛŋ kɛ mbombu wɛnɛ. ¹⁴ Botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka yeti kɛ duwɛ mɛmbɔŋga mɛtɛ yi Mɔyisi kɛtima kɛ na. Ma ŋgɛ bɔ nɛ ŋguru wan diki kelɔ mɛyasi mɛtɛ yi mɛmbɔŋga lɛpɛ kɛ, yo tɛdya komɛtɛ ndɛ, tɛmɔ yan kɛ diki tɛdye bɔ ndɛ, bɔ kɛl dɛtɛ, kɔ bɛkɔ ndɛ, bɔ yeti kɛ duwɛ mɛmbɔŋga mɛtɛ na. ¹⁵ Ŋgɛ bɔ keɛ dɛtɛ, bɔ kɛ tɛdye ndɛ, Njambiyɛ nya dɛyanɔ mɛyasi mɛtɛ yi mɛmbɔŋga diyɛ ndɛ, mumɔ kɛl kɛ kɛ mɔy mɛtɛmɔ man. Tɛmɔ yan kɛ tɛdye dɛtɛ, sendi mɛtakɛ man kɛ diki ndeyɛ bɔ ho tɔndɔ bɔ bɛŋgwɛ yasi te yi bɔ keɛ kɛ. ¹⁶ Mɛyasi mɛtɛ yi diyɛ muka sɔdɛyate kɛ jɔŋgwɛ bomɔ kɛ ta pundɔ puyɛ kɛ yɛsɔ te yi Njambiyɛ ta kwɔ nɛ Krist Yesus yɪ jɔsɛ nɛ bɔ kɛ. Kimɔ Tom te yi mi pelɛ kɛ kɛ lɛpɔ dɛtɛ.

Kasi tɛrɪ Beyudɛn

¹⁷ Ma wɛ kɛ lɛpɔ ndɛ, wɛ Beyudɛn, wɛ nɛ bɪbɪna tɛmɔ ndɛ, yanɔ tɪ kelɔ wɛ na, keto wɛ kɛ duwɛ mɛmbɔŋga mɛ Njambiyɛ.

Wɛ kɛ dʉŋgwɛ bɛti ndɛ, Njambiyɛ, nyɛ kɛpasa Njambiyɛ wɔ. ¹⁸ Ma nduku, 'wɛ kɛ duwɛ yasi te yi Njambiyɛ kwadɛyɛ kɛ? Wɛ kɛ kombilɛ duwɛ sendi nɛmbina faŋ kimɔ yasi te yi wɛ yɔkɔŋgwɛ kelɔ kɛ, keto mɛmbɔŋga tɛdya wɛ yo. ¹⁹ Kɛ yɔ, wɛ lɛpi ndɛ, wɛ mɔ te ɛ ŋgbɔsɛ botu bɛtɛ bɛ nɛ dɪbɪna misi baka, wɛ mɔ te ɛ paniyɛ puyɛ nyɛ baka bɛ kɛ mɔy yitil baka. ²⁰ Wɛ lɛpi sendi ndɛ, wɛ mɔ tɛdya yasi nyɛ botu bɛtɛ bɛ kinɛ dɛyanɔ baka, lɛpɔ ndɛ, wɛ mɔ tɛdya yasi nyɛ botu bɛtɛ bɛ nda bɛŋgbanda baka. Wɛ lɛpi dɛtɛ, keto wɛ kɛ duwɛ mɛmbɔŋga, duwɛ mɛyasi hɛnɛ nɛ gbakasi te yi diyɛ kɛ mɔy mɛmbɔŋga mɛtɛ kɛ. ²¹ Wɛ mɔ te ɛ tɛdye bɛsɔ yasi kɔ, ma ŋgɛ ba yi wɛ ti tɛdya sendi yotu yɔ yasi te kɛ? Wɛ mɔ te ɛ pelɛ ndɛ, mumɔ tɪ guɔ bɔ, ma ŋgɛ ba yi wɛ nje guɔ sendi kɛ? ²² Wɛ mɔ te ɛ pelɛ ndɛ, mumɔ tɪ kel wanja kɔ, ma ŋgɛ ba yi wɛ nje kelɔ sendi wanja kɛ? Wɛ mɔ te ɛ bɛnɛ bɔŋa bɛnjambiyɛ kɔ, ma ŋgɛ ba yi wɛ nje nyɪŋɛ mɛmbanɔ man bɔ mɛyasi mɛtɛ yi wokuna nɛ bɔ kɛ? ²³ Wɛ mɔ te ɛ dʉŋgwɛ bɛti keto duwɔ mɛmbɔŋga mɛ Njambiyɛ kɔ, ma wɛ kɛ kpalo wuŋgwɛ dɪnɔ Njambiyɛ, keto wɛ kɛ yanɔgile mɛmbɔŋga mɛnɛ. ²⁴ Yo nda yi yo kɛtinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ ndɛ: «Botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka kɛ lɛpɔ lɛpi gbutu sunɔgwɛ nɛ Njambiyɛ keto yun.»

²⁵ Ma ŋgɛ wɛ keɛ mɛyasi mɛtɛ yi mɛmbɔŋga lɛpɛ kɛ, yitɛ pɛsina yotu yɔ yi bɛmbam yi bɔ pɛsima kɛ ta kame wɛ. Yasi wɛtɛ, ŋgɛ wɛ nje yanɔgile mɛmbɔŋga, komɛtɛ, yo mɛ nda bɔ tɪ pɛsɛ wɛ na. ²⁶ Ma ŋgɛ mɔ te yi bɔ tɪ pɛsɛ nyɛ kɔ keɛ mɛyasi mɛtɛ yi mɛmbɔŋga lɛpɛ kɛ, 'wunɛ tɔka ka ndɛ, Njambiyɛ ti yaka jayɛ nyɛ nda mɔ te yi bɔ sima pɛsɔ kɔ

na? ²⁷ Wε, mɔnɔ Beyuden ke duwe membonɔa mete yi Mɔyisi ketima kɛ kumɔ njena. Bo pesima sendi wε, ma we ke kpalo yangile membonɔa mete. Ma nge mɔ kando te yi bo ti pɛsi bo baka kpalo kelo yasi te yi membonɔa mete lɛpɛ kɛ, 'wε tɔka nde, a ti pɛso jɔsi yo na? ²⁸ Yeti yasi te yi mumɔ bɛɛ bɛɛna ke misi kɛ tedye nde, mɔ te faɲ mɔnɔ Beyuden na. Sendi, yeti yasi te yi mumɔ bɛɛ bɛɛna ke yotu mumɔ kɛ tedye nde, yite faɲ pesina mbam na. ²⁹ Ma bo dɔkwε faɲ mɔnɔ Beyuden ke yasi te yi wule ke mɔy temɔ ne kɛ. Faɲ pesina mbam, yo mesay mete yi Kimɔ Sisih ke ke temɔ mumɔ kɛ, yeti membonɔa mete yi mumɔ kete keto kɛ ke ke mesay mete na. Yo njel faɲ mɔnɔ Beyuden te mbete bε ne meluksa. Meluksa mete yite wɔla ke yi Njambiyε, yeti ke yi bomɔ na.

3

¹ 'Ma dɛte, mɔ Beyuden kwɔɲ mɔ te ε yeti Beyuden kɔ ke nge? 'Sendi, mɛpesina mete yi Beyuden kele kɛ kama bo ke nge? ² Ma meyasi menɔri hεnε yiba kpa meyasi ke menje hεnε ke yan. Bosa yasi, yo nde, Njambiyε boɲma melepi mεnε kanje nye bo. ³ Hε ta lɛpɔ ba ndana ne nge? Nge bε nde, baɲa ke njoka yan ti tike temɔ ke melepi mete yi Njambiyε lɛpima kɛ, 'Njambiyε mɔ dɔyɔ kinε tonje meyasi mete yi nye sima kpo kɛ? ⁴ Ko mbet na. Bomɔ hεnε dɔkwε nde, Njambiyε lɛpi ndi gbakasi, ma mumɔ hεnε lɛpi ndi jɔ. Yo nda yi yo ketinate ke mekana mε Njambiyε nde: 'Bomɔ dɔkwε nde, wε Njambiyε, wε lɛpi ndi gbakasi ke meyasi mete yi wε lɛpɛ kɛ. Sendi, nge wɔnε bomɔ temε ke jɔsi, wε ta kaɔ lɛpi.'

⁵ Ma kɔtu mekele mete yi wuse kele kɛ ke tedye nde, Njambiyε

ne nɲbɛɲ. Ma dɛte, hε yakama lɛpɔ ne nge? 'Hε kina lɛpi nde, Njambiyε kɛl meyasi kɔtute kome nye punje nɲambi ne tedye wuse mεbɔnε kɛ na? Ma mi ke lɛpina dɛte nda yi bomɔ yakama lɛpina kɛ. ⁶ Yasi wete, ko yo yeti dɛte na. 'Ma nge Njambiyε kele kɔtu mεkele, a mɔ nje kelo nan yɔ pɛso ne jɔsi botu bε mεnɛti maka?

⁷ Sendi, jɔ te yi mi kele kɛ ke kpalo kelo nde, Njambiyε tɛdya ne saɲsaɲ kwɔ to te nde, nye ne nɲbɛɲ. Yo ke kelo nde, meluksa mεnε pɔndu puyε. 'Ma dɛte, a ta jɔse mi nde, mi mɔ mεbeyɔ keto nge? ⁸ Nge bε nde, meyasi kɛlnaɲgwε dɛte, 'yite hε kina lɛpi nde: 'Hε kɛl beya meyasi, nε kimɔ meyasi nje pundu kete na?' Baɲa bomɔ ke diki pɛso lɛpi nye ke numbu su nde, wuse ke diki lɛpɔ njel melepi mete yite. Lɛpi ta balo ke to yan, bo mɔ saɲgwa ne mεbɔnε mete yi yakama ne bo kɛ.

Bomɔ hεnε kelma mεbeyɔ

⁹ 'Hε ta nje lɛpɔ ba ndana nde nge? 'Wuse Beyuden kwɔ ka bεso bomɔ? Ko na, keto hε sima si tedye nde, ko Beyuden ko botu bεte bε yeti Beyuden baka, mεbeyɔ ke namɔ bo hεnε. ¹⁰ Yo nda yi yo ketinate ke mekana mε Njambiyε nde: 'Kinε mumɔ wete ne wete ε kele yasi ne nɲbɛɲ na, ko wete. ¹¹ Kinε mɔ te ε ne dɔyanɔ na. Kinε mɔ te ε sɔ nje te yi duwe Njambiyε na. ¹² Bo hεnε sima jato ke beya nje. Ko bo yeti ne dɛti te yi kelo yɔɲa yaɲa na. Kinε wete ne wete ke njoka yan ke kelo kimɔ yasi na, ko wete. ¹³ Nɲɔɲgɛle yan ke boɲna ne boɲsɔɲ te yi dɔye nyase kɛ. Mɛdɔyem man, yo yɔ sebila bomɔ. Mada bεnyɔɲε ke nji mɛdɔyem man. ¹⁴ Numbu yan ton-duma ne mekita nɛ melepi mete yi lɔ mumɔ ke temɔ nda sɔru kufu. ¹⁵ Bo nɛdɔ te yi kɛ punje mekiyo.

16 Bo ke bekidyε bomɔ tiko bo ke meɔne ke mbey hene te yi bo kwɔ kete. 17 Bo yeti ke duwe nje te yi nye mumɔ tete kε na. 18 Kambina Njambye yeti ne mbet ke dyanɔ dyan na. 19 He duwɔ nde, yasi hene te yi membonɔa lepe kε, yo lεpi ndi nye botu bete yi membonɔa mete nɔa keto yan baka, nε bomɔ hene dibi numbu, nε botu be meneti maka hene duwe nde, bo ne mejoso ke mbombu Njambye, 20 keto Njambye ti pεsi nde, mumɔ me ne ngben ke mbombu wene, keto kelna meyasi mete yi membonɔa lepe kε na. Keto siya yasi te yi membonɔa kele, yo ndi tedya mumɔ mebeyɔ mene.

Nje te yi Njambye jɔngwe

ne mumɔ kε

21 Ma ndana Njambye ke tedye wuse nda yi nye pese nde, mumɔ yakama be ne ngben ke mbombu wene kine kwɔ ne nje membonɔa na. Membonɔa mete yi Moyisi ketima kε nε botu be punja melεpi me Njambye nɔa lepo sendi dεte. 22 E nde, Njambye pεsi nde, mumɔ me ne ngben ke mbombu wene ne nje tikina temɔ ke yi Yesu Krist. Njambye kεl dεte ne bomɔ hene te be tike temɔ ke yi Yesu baka, keto a yeti ke nembe njoka bomɔ na. 23 Yo nde, bomɔ hene kelma mebeyɔ, e Njambye soɔe meluksa mene ke yotu yan. 24 Ma Njambye ne ngikwa, dεte a pesima nde, bo me ndana ne ngben ke mbombu wene ne gbelate. A kelma dεte ne nje mekolna mete yi Krist Yesu nɔa nje kolo ne bo kε. 25-26 Njambye tokuma Yesu yi nye ne sadaka, na gwe punje mekiyo mene yi soɔe ne ngambi Njambye ke mebeyɔ mete yi bomɔ kelma kε. Njambye sɔna ngambi ne dεte ke yi botu bete be tike temɔ ke yi Yesu

Krist baka, nε bo be ne te. A kwadya tedye ne nje te yite nde, nye ne ngben, keto a gbisimama kine tedye bomɔ meɔne ke beya meyasi mete yi bo kelma mbombu kε na. Ma ke ngimo te yoko ndana, a ke tedye bomɔ nde, nye ne ngben. A ke kwadye dɔyo ndi ne ngben, peso sendi nde, baka hene be tike temɔ ke yi Yesu baka me ne ngben ke mbombu wene.

27 Ma to yasi te yi mumɔ ta bendidyε ne yotu kete kε ba we? Kine yanɔ wete ne wete na. Keto nge? 'Keto kelna yina kimo mekele? Ko na. Yasi wete, yo ndi keto tikina temɔ ke yi Yesu, yeti keto kelna meyasi mete yi membonɔa lepe kε na. 28 Keto wuse ke take gbate nde, Njambye pεsi nde, mumɔ me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temɔ ke yi Yesu, yeti keto kelna yasi te yi membonɔa lepe kε na. 29 'Yite nde, Njambye ndi Njambye Beyuden siye? 'Nye yeti sendi Njambye te yi yina mekando na? I gbate, nye Njambye te yi yina mekando sendi, 30 keto Njambye ndi wete ne wete. Yo ndi nye nyepɔ sendi ta peso nde nε botu bete be pesina nε baka be ti pεsinangwe baka ta be ne ngben ke mbombu wene ne nje tikina temɔ ke yi Yesu Krist. 31 Yike yi wuse lepe kε, 'wuse lεpi ka nde, wuse lεn membonɔa me Njambye keto tikina temɔ ke yi Yesu? Jɔ, yeti dεte na! Wuse ke kpalɔ lepo nde, membonɔa ne kpasa misi mesay mete yi nye kele kε.

4

Kasi tikina temɔ te yi Abaraham

1 Ma he ta lepo nde nge ke kasi sanɔmbambo wusu Abaraham? A kwedyama ba yasi te nda ke teri te yi mumɔ? 2 Njambye mɔ

pesi nde, Abaraham me ne ngben ke mbombu wene wule ke yiña mekele mete yi nye kelma ké, ma nye yakama bendidye yotu. Ma ke mbombu Njambiyé, yiña yasi te yi nye yakama bendidye yotu keto te yeti na. ³ Mékana me Njambiyé lépi nde nge? Yo lépi nde: «Abaraham tikima temo ke yi Njambiyé, ε Njambiyé lepe ke yite nde, a me ne ngben ke mbombu wene.» ⁴ Yo nde, nge mumo kele mesay, a yâkanḡwe be ne sol ke mesay mete. Ke yite, bo ti nyéki nye yo nyeko ne gbelate na. Yo yasi te yi bo yâkanḡwe nye nye. ⁵ Ma nge mumo ti kele yiña mesay dète na, nge nye kpalo tiko temo ke yi Njambiyé, nye ε pese nde, mo mebeyo yakama be ne ngben ke mbombu wene ko, komete, Njambiyé má lepo nde, mo te me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo te yite. ⁶ Yo dète sendi yi Davit ke lepo nde, mo te ε Njambiyé lepe nde, a me ne ngben ke mbombu wene kine pa diye nde, a pân pa kelo yiña kimó mekele ko ne mesosa. ⁷ Davit ke lepo nde: «Botu bete be Njambiyé tikima mejoso man ne ngwete soḡe mebeyo man baka ne mesosa. ⁸ Mo te ε Baba Mboko yeti ke lepo se kasi mebeyo mene ko ne mesosa.»

⁹ 'Mesosa mete béḡa ka ndi botu bete be pesina baka? 'Ho yo béḡa sendi botu bete be ti pésinangwe baka? Keto ke yi Abaraham, he kasima nde, Njambiyé lepima nde, a me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo te yi nye tikima ke yene ké. ¹⁰ Ke yi Njambiyé lepima nde, Abaraham me ne ngben ke mbombu wene ké, 'yite a ma pesina ho a ti pa pesina na? Ke ngimo te yite a ba ndi dète, ko a ti pa pesina na. ¹¹ Ke konḡe yey, ε Njambiyé lepe nye nye nde, a pésinangwe yi

tedye nde, nye Njambiyé pesima nde, a me ne ngben ke mbombu wene. A pesima nde, Abaraham me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo te yi nye tikima ke yene ké, yite a ti pa pesina na. Dete, Abaraham nḡa nje be sangwe ne bomo hene be tike temo ke yi Njambiyé, ko botu bete be ti pésinangwe baka. Dete, Njambiyé ta lepo nde, bo me ne ngben ke mbombu wene. ¹² Abaraham sendi sangwe ne botu bete be pesina baka, yeti keto gbela mepesina mete yi béḡa ndi ke yotu ké na, nye sangwe ne baka be tike sendi temo ke yi Njambiyé kè no mbombu nda yi nye kelma ke ngimo te yi nye ti pa pesina ké.

¹³ Ma Njambiyé kpoma nye Abaraham nde, a ta kanḡe meneti maka nye nye bene benday bene. Yi Njambiyé kpoma dète ké, yeti keto Abaraham kelma yiña yasi te yi membonga mene lepe ké na. Yo nde, a lepima nde, Abaraham me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo te yi nye tikima ke yene ké. ¹⁴ Má beki ndi nde, meyasi mete yi Njambiyé bakidye tike botu bene ké béḡa ndi botu bete be kele yasi te yi membonga lepe ké, ma tikina temo te yi bomo tike ke yi Njambiyé ké gbelate. Sendi, ma yasi te yi Njambiyé kpoma ké ti kelna se na. ¹⁵ Ma membonga kél nde, Njambiyé wôku ngambi sunḡwe ne bomo, keto bo yeti ke benḡwe yo na. Nḡe be nde, membonga yeti na, yite kasi yangila te yeti sendi na. ¹⁶ Dete, yasi te yi Njambiyé bakidye tike botu bene ké, a kpóku yo nye botu bete be tike temo ke yene baka, na nye bo yo ne gbelate, né benday be Abaraham hene be no, yeti ndi keto baka yi membonga nḡa ndi keto yan bepo na, yo sendi keto baka be tike ndi temo ke yene nda yi

Abaraham te saɲgwe wusu hene kelma ké. ¹⁷ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: «Mi tembidyá we, né we be saɲgwe ne budya mekando.» Abaraham, nye saɲgwe wusu ke mbombu Njambiyé te yi nye tikima temo ke yene ko. Njambiyé te, nye Njambiyé te e kele nde, bemuɲ yokwe be ne jon ko. Yo nye kuse sendi meyasi mete yi ti be kwey kete ké. ¹⁸ Abaraham tikima temo ke yi Njambiyé, be ne bibina temo ke yasi te yi mumo ti yaka be se ne bibina temo nde, yo yakama kelna ké. Dete, e nye nje be saɲgwe ne budya mekando nda yi Njambiyé ma lépi nye nye ké. Njambiyé lepima nye nye nde: «Benday bo ta be budyate nda besiso be dyobo.» ¹⁹ Ke ngimo te yite mesew me Abaraham me ké nda gomay. A berma nde, yotu ne ma dugbo, berɛ sendi dete ke yi Sara nde, ngimo jariki sima kwa. Ma ko dete, Abaraham ti teke ke tikina temo te yi nye tikima ke yi Njambiyé ké na. ²⁰ Yasi wete, a ka mbombu yi tiko temo ke yi Njambiyé kine nye meso ke yasi te yi Njambiyé kpoma nye nye ké na. Njambiyé nya nye deti ke tikina temo te yi nye tikima ke yene ké, e nye lukse Njambiyé. ²¹ A duwa gbate nde, Njambiyé ne deti te yi tonje yasi te yi nye si kpo ké. ²² Yo keto Abaraham tikima temo dete, e Njambiyé lepe nde, a me ne ngben ke mbombu wene. ²³ Yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: «Njambiyé lepima nde, a me ne ngben ke mbombu wene.» Yi bo ketima dete ké, yo yeti ndi keto Abaraham nyepo na, ²⁴ yo sendi keto su, wuse botu bete be tike temo ke yi Njambiyé te e womiya Nyangwe Kumande wusu Yesus soɲe ke njoka bemuɲ ko. Njambiyé ta lepɔ sendi nde, wuse me ne ngben ke mbombu wene.

²⁵ A kanma nye nye bomo nde, bo woku nye keto beya mekele musu. E nye nje womiye nye, né wuse nje be ne ngben ke mbombu wene.

5

Wuse me ne te sine be Njambiyé

¹ Dete, Njambiyé pesima nde, wuse me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo te yi wuse tike ke yene ké. Ma dete, wuse me ndana ne te sine be Njambiyé ne nje Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. ² Yo nye bute nje nye wuse bu wuse ké no ke yi Njambiyé, na kel kimo yasi ne wuse, keto wuse ke tiko temo ke yi Yesus. Wuse me diyɔ ndana ne ngbingim ke moy ngikwa te yi Njambiyé kele ne wuse ké. Wuse ke sosa, keto wuse ne bibina temo nde, wuse ta be sendi ne meluksa me Njambiyé. ³ Wuse ti sosangwe ndi keto te yite nyepo na. Yasi wete, ko ke moy mebone wuse ke sosa sendi, keto he duwa nde, mebone ke kame wuse, né wuse be ne tin te yi gbiso meyasi. ⁴ Kelna tin ke kame wuse, né wuse sum kol ke mebobilan. Ma sumna kol ke mebobilan ke kame wuse, né wuse be ne bibina temo ke yi Njambiyé. ⁵ Yo nde, nje wuse be ne bibina temo dete ke yi Njambiyé, wuse ti biye soso mewuru na, keto a sima si tonje mekwadya mene ke moy metemo musu ne nje Kimo Sisij te yi nye nya wuse ké.

⁶ Yo nde, mbombu ke ngimo te yi wuse ti be ne deti te yi kelɔ yiɲa kimo yasi, *Krist nja nje gwe keto su botu be mebeyo ke ngimo te yi Njambiyé pesima ké. ⁷ Ko nde, mumo jonnangwe ne ngben ke meneti, yo sulnate nde, wete mumo jáya soɲ keto ne. Ma nje mumo be ne kpeskerɛ, wete mumo yakama jaye soɲ yari keto ne. ⁸ Ma Njambiyé ke tedye ne nye

wuse nde, a kwadɔya wuse, keto Krist nɔ́ ɔ́ gwe keto su piɔ́ te yi wuse ɔ́ ɔ́ ndi botu be mebeyo kɛ́. ⁹ Ma nge ɔ́ nde, ne nje mekiyo mene Njambiye pesima nde, wuse me ne ngben ke mbombu wene, 'sungwa ne jɔngwa su? 'A ta diyo kine jɔngwe ka wuse kamba ne ngambi Njambiye na? ¹⁰ Yo nde, mbombu wuse ɔ́ ɔ́ bendo be Njambiye. Ma ndana Njambiye nɔ́ ɔ́ jangwe njoka ne sine ɔ́ ne nje soɔ́ Mɔno wene. Ma nge ɔ́ nde, Njambiye nɔ́ ɔ́ jangwe njoka su dete, 'sungwa ne jɔngwa su? 'A kina jɔngwe gba wuse sendi keto Mɔno wene ne jɔn na? ¹¹ Ma yeti ndi meyasi mete yite siye na. Yasi wete, wuse ndana ne mesosa ne Njambiye, keto a kwanma ne nje Kumande wusu Yesus Krist yi jangwe ne njoka ne sine ɔ́.

Njoka Adam nè Yesus Krist

¹² Dete, nda yi mebeyo nyinma ke to meneti ne nje mumo wete, nda mebeyo kelma nde, mumo sɔmbu soɔ́, dete soɔ́ nɔ́ nje nyanja ne bomɔ hene, keto ɔ́ hene kelma mebeyo... ¹³ Yo nde, mebeyo ɔ́ ke to meneti piɔ́ te yi Njambiye ti pa nye Mɔyisi membonɔ́ na. Ma ke ngimo te yi membonɔ́ mete ti be kete kɛ́, Njambiye ti ba mebeyo me bomɔ na. ¹⁴ Ko dete, kande ke ngimo Adam kumo ke Mɔyisi soɔ́ namma bomɔ, ko nde, bomɔ hene ti kele beya yasi yangile mbonɔ́ nda yi Adam kelma kɛ́ na. Jɔngwe Adam ke kande tedye wuse kwalɔ mbanɔ́ mo te e ta duwe nje ko. ¹⁵ Yasi wete, yangila mbonɔ́ te yi Adam kelma kɛ́ nè ngikwa te yi Njambiye kelma ne wuse kɛ́ yeti wete na. Yo gbate nde, ndi keto yangila mbonɔ́ wete yi mumo wete kelma kɛ́, bomɔ budyate nɔ́ sɔmbɔ soɔ́ kete. Ma yasi wete, ngikwa te yi Njambiye nɔ́ nje kelo ne bomɔ kɛ́ nɔ́ kwɔ́ to te hene.

A nya sendi bomɔ mekombila ne gbelate kwɔ́ to te ne nje mumo wete, Yesus Krist. ¹⁶ Ma beya yasi te yi mumo kelma kɛ́ nè kimɔ yasi te yi Njambiye nɔ́ nje wuse ne gbelate kɛ́ ke kelo mesay dele dele, keto Njambiye jɔsuma yangila mbonɔ́ wete te yi mumo wete kelma kɛ́, e nye pese nde, lɛpi balma keto bomɔ hene. Ma kimɔ yasi te yi Njambiye nɔ́ nje wuse ne gbelate ke koɔ́ budya yangila membonɔ́ mene kɛ́ kpalma kelo nde, a pɛsi nde, wuse me ne ngben ke mbombu wene. ¹⁷ Nge ɔ́ nde, yangila membonɔ́ mete yi mumo wete ne wete yangila kɛ́ kelma nde, soɔ́ nɔ́ bomɔ hene, 'sungwa ne jɔngwe te yi botu bete be Njambiye kele nyangwe ngikwa ne ɔ́, pesɔ́ nde, ɔ́ me ne ngben ke mbombu wene ta be nɔ́ kɛ́? 'Bo kina ju, namɔ sendi yasi ndi keto mumo wete ne wete, Yesus Krist na?

¹⁸ Dete, nda ndi mumo wete yangila membonɔ́, e Njambiye pese nde, yo bomɔ hene bale lɛpi kɛ́, dete sendi, keto ndi mumo wete kelma yasi te yi ne ngben, Njambiye ke pesɔ́ nde, bomɔ hene me ne ngben ke mbombu wene. Pesinate dete ke nye ɔ́ jɔngwe. ¹⁹ Ma ndi keto mumo wete ti wokuna ne Njambiye, e bomɔ budyate nje be botu be mebeyo ke mbombu wene, dete sendi, keto mumo wete wokunama ne nye, a ta pesɔ́ nde, bomɔ budyate me ne ngben ke mbombu wene.

²⁰ Ma membonɔ́ nɔ́ dya, né mebeyo nyebi. Ma kome mebeyo nyebe kɛ́, ngikwa te yi Njambiye kpalma nje kwɔ́ to te. ²¹ Dete, nda yi mebeyo namma bomɔ ne nje te yi soɔ́ kɛ́, dete sendi, ngikwa te yi Njambiye ke namɔ wuse ne nje te yi nye pese nde, wuse me ne ngben ke mbombu wene kɛ́, né wuse be ne jɔngwe te yi kpo

ne kpo ne nje Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist.

6

Sine be Yesus Krist gwa

nje womiye sendi

¹ Ma he ta nje lepo ba ndana nde nge? 'He ta ke ka mbombu jonna ke moy mebeyo, ne Njambiyé kel ngikwa ne wuse kwa to te? ² Ko mbet na. Wuse sima gwe duwe ke deti te yi mebeyo ba no kwey ké. 'Ma he ta nje yokwe jonna ne koko ke moy mebeyo keto nge? ³ 'Wune ke ndekima ka nde, wuse hene te yi bo topuma ke moroku yi sangwe wuse sine be Krist Yesus baka, bo ti topa ka wuse yi sangwe wuse sine be Yesus ke son ne na? ⁴ Dete, wuse gwa, e bo pumbe wuse sine be Krist ne nje topuna su ke moroku, ne wuse nje jonna ndana ne jonja jonngwe nda yi Da womiya sendi ne *Krist ke njoka bemun ne ngungudye meluksa mene ké. ⁵ Ma sine be Krist me sendi sangwate wete ke son te yi nye gwa ké. Dete sendi, sine be Krist ta be sangwate wete ke womiya te yi nye womiya ké. ⁶ Wuse duwa nde, ke yi Krist gwa no ke kroa ké, Njambiyé ngbama sendi njombu jonngwe dyusu ke kroa bene be Krist, na son deti kelna mebeyo te yi diyé ke yotu su ké, ma wuse me nje ke mbombu yi diyé bala mebeyo. ⁷ Keto nge mumo si gwe, bene mebeyo yeti se ne yana na. ⁸ Ma nda yi sine be Krist sima gwe ké, wuse ke tiko temo nde, sine be Krist ta ju sendi. ⁹ He ke duwe sendi nde, Njambiyé womiya nye son ke njoka bemun, a ti kala gwe se na. Son yeti ne yina deti se ke yotu ne na, ¹⁰ keto a gwa ndi tu wete ne sat. A gwa yi son mebeyo me bomo. Ma ke jonngwe te yi nye jonna ndana ké,

a jonngwe yi lukse Njambiyé. ¹¹ Dete, wune sendi, wune bon meyotu mun nda wune sima gwe duwe ke deti te yi mebeyo ba no kwey ké. Ma ndana, wune bon meyotu mun nde, wune ne jon yi lukse Njambiyé, keto wune be Krist Yesus me sangwate.

¹² Nda yo dete ké, wune ti jaya nde, mebeyo ken mbombu yi namo meyotu mun yi ta si gwe ké, ne wune kel beya mewobo mete yi yotu diyé ké na. ¹³ Wune ti bon se medoku meyotu mun nda mejole nye mebeyo yi kelo ne kotu mekele na. Yasi wete, wune kpál kaje meyotu mun nye Njambiyé nda botu bete be gwa nje ju baka. Wune bon medoku meyotu mun nda mejole nye Njambiyé yi kelo ne ngben mekele. ¹⁴ Ma mebeyo yeti se ne yina deti ke yotu yun na, keto yeti membonja mete yi Moyisi ketima ké name wune na. Yasi wete, yo ngikwa te yi Njambiyé kele ne wune ké name wune.

¹⁵ Ma nge ba? 'He ta kelo ka beya mekele, keto yeti membonja name wuse na? 'He ta kelo ka dete, keto yo ngikwa te yi Njambiyé kele ne wuse ké name wuse? Ko mbet na. ¹⁶ 'Wune yeti ke duwe ka nde, nge we bu yotu nye mumo nde, we ta wokuna ne nye, we me bala mo te yi we wokuna ne nye ko na? Yo nde, we yakama be bala mebeyo yi ke ne mumo ke son ho be bala Njambiyé yi kelo meyasi ne ngben ke mbombu wene. ¹⁷ Yasi wete, wosoko ne Njambiyé, keto kwey wune ba bebala be mebeyo, ma ndana wune kpalma bengwe njel tedya melépi me Njambiyé te yi bo tedya wune ké ne temo yun hene. ¹⁸ Njambiyé sima son wune ke diyé bala mebeyo kpaló nje kelo nde, wune njáki nje be bebala be kelna ngben mekele. ¹⁹ Mi ke lepina dete nda yi bomo yakama

lepina ké, keto wune ne meteko yí woko yasi nedo. Wune bonma medoku meyotu mun kwey nda bebala yí kelo ne mekele me memi, yí kelo sendi ne yasi te yi membonga bene ké. Wune kelma dete yí kelo ne kwalo meyasi hene te yi membonga bene gbate ké. Ma dete ndana, wune kpál bú medoku meyotu mun nda bebala yí kelna ngben mekele, né wune jonna pupunate ke mbombu Njambiyé. ²⁰ Ma kome wune ba kwey bebala be mebeyo ké, wune ti be bebala be kelna ngben mekele na. ²¹ Kimó yasi te nda yi wune njá be no ke kelna beya mekele mete yite ké? Ndi njon njá nje tika ne wune muka ke kelna mekele mete, keto yí sidye no, mekele mete kél nde, mumo sômbu soñ. ²² Ma ndana, Njambiyé sima soñe wune ke diyó bala mebeyo. Wune me ndana bebala bene. Kimó yasi te yi wune nje be no ke yite ké, yo nde, Njambiyé kelma nde, wune jónnanngwe pupunate ke mbombu wene. Dete, yí sidye no, yo ta kelo nde, wune bêki ne jonngwe te yi kpo ne kpo. ²³ Ma sol te yi mebeyo nye mumo ké, yo soñ. Ma yasi wete, yasi te yi Njambiyé nye mumo ne gbelate ké, yo jonngwe te yi kpo ne kpo, keto sine be Nyangwe Kumande wusu Krist Yesus me sangwate.

7

Kasi diyó bala membonga

¹ Wune njon, mi lepinangwe nye botu bete be ke duwe yasi te yi bo jeba nde membonga baka. 'Wune ke ndekima ka nde, membonga bêki ne deti ke yotu mumo ndi ke ngimo te yi nye ndi ne jon ké? ² Yo dete yi membonga kidye nde, nge nyari be ne mbam piño te yi njom ndi ne jon, nya te ti tiki nye ke womanja na. Ma yasi

wete, nge njom gwe, membonga mete yeti se ne deti te yi kidye nye nde, a ti ken ke bo wete mbam na. ³ Dete, nge nye tike njom ké gwa mbanja mbam piño te yi njom ndi ne jon, yite bo ta lepó nde, nye nya mewanja. Ma yasi wete, nge njom gwe, yite nyari duwa ke moy membonga mete. Dete, nge nye ké gwa mbanja mbam, bo ti lepó nde, nye nya mewanja na. ⁴ Wune njon, dete wune sendi, wune bôn meyotu mun nda wune sima gwe duwe ke deti te yi membonga ba no ké ne nje soñ *Krist, né wune nje wokuna ne mbanja mumo. Wune wókunangwe ndana ne mo te yi Njambiyé womiya soñe ke njoka bemun ko, né wuse nje kel kimó mekele yí lukse ne Njambiyé. ⁵ Ma ke ngimo te yi wuse dikima bengwe beya meyasi mete yi mumo gore ké, beya mewobo dikima kelo mesay ke meyotu musu yí kelo meyasi mete yi ta kelo nde, wuse sômbu soñ. Beya meyasi menori, yo membonga diki sesidye wuse nde, wuse kél yo. ⁶ Ma ndana, wuse yeti se bala membonga na, keto wuse sima gwe duwe ke deti te yi membonga mete dikima ndadye wuse nda bebala ké. Wuse me kelo mesay ndana nye Njambiyé ne jonja bo mesay te yi Kimó Sisij nye wuse deti te yi kelo ké, yeti se bengwe njombu bo mesay te yi membonga mete yi bo ketima tedye ké na.

Membonga nè kasi mebeyo

⁷ Ma he ta nje lepó ba ndana nde nge? 'Membonga me Njambiyé ka beya yasi? Ko mbet na. Yasi wete, membonga kpalma tedye mi yasi te yi bo jeba nde mebeyo ké. Yo nde, membonga má diyó kine lepó nde: «Kpe, we ti goru yasi na,» ma mi ti duwe yasi te yi bo jeba nde beya goruna yasi ké na. ⁸ Ma mebeyo kwanja

ne nje membonḡa yí sɔmbɔ ne kimɔ nje te yi nye ne kwalɔ beya ḡoruna meyasi hene ke temɔ mbe. Yo nde, kine membonḡa na, ma mebeyɔ muḡ yasi. ⁹ Ke yembe, ke ḡgimɔ te yi mi diyma kine pa duwe membonḡa ké, mi jonḡama lalɛ kine take yaḡa na. Yasi wete, kome mi ma nje duwe yasi te yi membonḡa lepe ké, ε mebeyɔ nje ju, ¹⁰ ε mi gwe mbe. Dete, yasi te yi membonḡa lepe yi bɔ nde, mumɔ b̂eki ne jonḡwe ké kpalma kelɔ nde, mi ŝambu sɔḡ, ¹¹ keto mebeyɔ kwanḡma ne nje membonḡa yí sebile ne mi, ε mebeyɔ kwɔ ne nje te yite yí wo ne mi. ¹² Ma d̂ete, membonḡa wúla ke yi Njambiye. Yasi hene te yi membonḡa lepe wete wete ké wúla sendi ke yenɛ. Yo ne ḡḡben, yo sendi kimote. ¹³ 'Ma yite ka nde, kimɔ yasi ke njɔ kelɔ nde, mi kpál sanḡwa ne sɔḡ? Ko mbet na. Yasi wete, yo mebeyɔ kwɔ ne nje kimɔ yasi ke yí kelɔ nde, mi gwáki, né mebeyɔ gbasi yotu ne nde, nye gbate mebeyɔ. Kimɔ yasi ke yi membonḡa lepe ké punja nde, mebeyɔ kpakole.

¹⁴ Wuse ke kobile duwe nde, membonḡa wúla ke Sisij Njambiye. Ma ke be mi, mi mbe mɔ te ε beḡḡwe beya mewɔbɔ mete yi mumɔ be no ké. Mi mbe bala mebeyɔ, ¹⁵ keto yasi te yi mi kele ké, mi yeti ke biye to te na. Ko mi ti kél yasi te yi mi kwadye ké na, mi kpál kelɔ yasi te yi mi bene ké. ¹⁶ Ma nda mi ke kpalɔ kelɔ beya yasi te yi mi yeti ke kwadye ké, temɔ mbe ke ndeye mi. Mi ke jaye komete nde, membonḡa kimɔ yasi. ¹⁷ Ma d̂ete, beya yasi te yi mi kele ké, yeti mi ne ḡguru wombe kele na, yo mebeyɔ mete yi diye ke yotu mbe ké. ¹⁸ Mi duwɔ nde, kine kimɔ yasi wete ne wete ke yotu mbe na, yite nde, kumɔ ke mɔy membundɔ membe. Mi ne hel te

yi kelɔ kimɔ yasi, ko d̂ete, d̂eti te yi kelɔ no yeti na. ¹⁹ Kimɔ yasi te yi mi kwadye, né mi kel ké, mi yeti ke kelɔ yo na. Ma, beya yasi te yi mi bene ké, yo yite yi mi kpalɔ kelɔ. ²⁰ Ma ḡḡe mi kele yasi te yi mi yeti ke kwadye ké, komete, yeti se mi ne ḡguru wombe kele na, yo mebeyɔ mete yi diye ke yotu mbe ké. ²¹ Mi ke beḡḡe ndana nde, yo ne wete mbonḡa yi ke kpalɔ namɔ mi, yo nde, piḡɔ te yi mi kwadye kelɔ kimɔ yasi, yo ndi beya yasi kpalɔ kwɔ mbombu. ²² Yo nde, ke temɔ mbe, mi ke jaye membonḡa me Njambiye ne nyangwe mesosa, ²³ yasi wete, ke medoku me yotu mbe, mi ke kpalɔ beḡḡe wete mbonḡa dele yi kele mesay kete. Mbonḡa te mbete ke lɔ dyambi ne mbonḡa te yoru yi dyano dyembe jaye kɔ. Yo kél sendi nde, mi diy ndi bala kelna mebeyɔ te yi diye ke medoku me yotu mbe ké. ²⁴ O ḡḡwete ne mi wa! Nda ta jonḡwe mi ke yotu te yike yi bɔ mi kè no ke sɔḡ ké? ²⁵ Wosoko ne Njambiye, keto Yesu Krist te Nyangwe Kumande wusu!... Ma ke kimɔ metake mete yi wule ke dyano dyembe ndana ké, mi bala membonḡa me Njambiye. Yasi wete, ke pay te yi membundɔ, mi bala kelna mebeyɔ.

8

Wuse ĵonḡangwe ne Sisij

te yi Njambiye

¹ Dete ndana, ko lepi tí balɔ ke to botu bete be diye sanḡwate bene be Krist Yesu na, ² keto d̂eti te yi Sisij yi nye kpasa jonḡwe nye botu bete be be sanḡwate bene be Krist Yesu baka ma sɔḡe mi ke d̂eti te yi kelna mebeyɔ n̂e yi sɔḡ. ³ Yo nde, membonḡa me Njambiye t̂i be ne d̂eti te yi kelɔ d̂ete na, keto meteko mete yi mumɔ no ké

kelma nde, membonḡa tĩ bēki nē deti te yi kame nye na. Dete, yasi te yi membonḡa tĩ bē nē deti te yi kelo, Njambiyē kpalma nje kelo yo yĩ njese nḡbak nḡbak Mōnō wene keto mēbeyō mē bomō. A njesa nye nē tēri te yi membundo nda wuse botu bē mēbeyō yĩ pesō nē jōsi mēbeyō mete yi dīye kē yotu mumō kē, ⁴ nē wuse kel gba nḡben mēkele mete yi membonḡa mēne lēpe nde, hē kēl kē. Wuse botu bēte bē jōḡna ndana bēḡwē yasi te yi Kimō Sisiḡ kwadyē kē yakama kelo dēte, keto wuse ti jōḡnanḡwē se bēḡwē yasi te yi wuse nē nḡguru wusu kwadyē kē na.

⁵ Yo nde, mō te ε jōḡna bēḡwē yasi te yi nye nē nḡguru wene kwadyē kē nyēki temō kē yasi te yi bomō kwadyē kē. Yasi wete, mō te ε jōḡna bēḡwē yasi te yi Kimō Sisiḡ kwadyē kē nyēki temō kē yasi te yi Kimō Sisiḡ kwadyē kē. ⁶ Nyena temō kē yasi te yi mumō nē nḡguru wene kwadyē kē kēl nde, a sāḡwanḡwē nē sōḡ. Ma yasi wete, nyena temō kē yasi te yi Kimō Sisiḡ kwadyē kē nyēki mumō kpasa jōḡwē, kelo nde, a jōḡnanḡwē nē tē. ⁷ Yo nde, mō te ε nye temō kē mēyasi mete yi mumō nē nḡguru wene kwadyē kē, mō te pendō Njambiyē, keto a kē seḡe kinē kelo yasi te yi membonḡa mē Njambiyē lēpe kē na. Ko a ti yaka kelo yo na. ⁸ Njambiyē ti yaka bē nē mesosa nē mō te ε jōḡna metu hēne bēḡwē yasi te yi nye nē nḡguru wene kwadyē kē na. ⁹ Ma kē yun, wunē ti jōḡnanḡwē se bēḡwē yasi te yi wunē nē nḡguru wun kwadyē kē na. Yasi wete, wunē mē jōḡna ndana bēḡwē yasi te yi Kimō Sisiḡ kwadyē kē, keto Sisiḡ Njambiyē kē dīyō pē wunē. Ma nḡe Sisiḡ *Krist ti dīye kē yotu mumō na, ko mō te yeti mō te wene na. ¹⁰ Ma nḡe Krist

dīye pē yun, Sisiḡ nē kē kelo nde, wunē bēki nē jōḡwē, keto Njambiyē pesima nde, wunē mē nē nḡben kē mbōmbu wene. Wunē nē jōḡwē te, ko bēko nde, yotu te yi wunē nō kē yākanḡwē sanḡwa nē sōḡ keto mēbeyō. ¹¹ Sendi, nḡe bē nde, Sisiḡ te ε womiya Yesu sōḡe kē njoka bēmun kō kē dīyō kē yotu yun gbate, yite nye Njambiyē te ε womiya Krist sōḡe kē njoka bēmun kō ta kelo sendi nde, mēyotu mun yi sanḡwa nē sōḡ kē, bēki nē jōḡ. A ta kelo yo nē deti Sisiḡ nē yi dīye pē wunē kē. ¹² Wunē nḡḡ, nda yo dēte kē, wuse mē nē pilo kē to, yo nde, wuse tĩ jōḡnanḡwē se bēḡwē yasi te yi wuse nē nḡguru wusu kwadyē kē na. ¹³ Nḡe wunē jōḡna bēḡwē yasi te yi wunē nē nḡguru wun kwadyē kē, yite wunē ta sanḡwa nē sōḡ. Yasi wete, nḡe wunē si gwesē bēya mēyasi mete yi wunē dīki kelo kē nē deti te yi Kimō Sisiḡ, yite wunē ta jū. ¹⁴ Keto bomō hēne bē Sisiḡ Njambiyē kēndē nē bō baka bōnō bē Njambiyē. ¹⁵ Yo nde, Sisiḡ te yi Njambiyē nya wunē kē yeti kē kelo nde, wunē dīy bēbala, nē wunē nje dīy nē wō kē yotu na. Yasi wete, Sisiḡ te yi nye nya wunē kē kē kpalo kelo nde, wunē bēki bōnō bēne. Sisiḡ te kē nye wuse dēti te yi lēpō kēmbidya kē mōy mēḡwēta musu nde: «*Aba Da!» ¹⁶ Kimō Sisiḡ te nē nḡguru wene kē kombile jaye lēpō nē sanḡan nye sisiḡ su nde, wuse mē gbate bōnō bē Njambiyē. ¹⁷ Ma nda wuse mē bōnō bē Njambiyē kē, wuse ta bē sendi nē kimō mēyasi mete yi nye sima kombile tike wuse kē. Sine bē Krist ta bē nē nḡabiyē kē mēyasi mete, keto sine bō hēne kē sanḡwa nē mēbōne, nē wuse bē sendi nē meluksa sine bō.

Kasi meluksa mete yi wuse

ta be no ké

¹⁸ Mi ke take gba nde, mebɔne mete yi wuse sanɔwa no muka ké deke ne mbet ke misi, ko he ti yaka yeko yo ne nyanɔwe meluksa mete yi Njambiye ta nye wuse ké na. ¹⁹ Meyasi hene te yi Njambiye kusuma ké ke laɔye ne temo ne bak bak ngimo te yi nye ta tedye ne meluksa me bɔno bene ke puye ké. ²⁰ Yo nde, Njambiye kelma nde, meyasi hene te yi nye kusuma ké kpál nje be nda tumbul meyasi. Meyasi mete ne nguru wan ti kwadye nje be de te na. Yo Njambiye pese nde, yo njáki nje be de te. ²¹ Ma ko de te, Njambiye ba ne bibina temo nde, wete yeso a ta soɔe meyasi mete yi nye kusuma ké ke diyo bala te yi yo diki bo ké nje nye yo meluksa bene bɔno bene. ²² Ma wuse ke duwe nde, kande yeso te yi Njambiye ma kusu ne meyasi kumo muka meyasi hene te yi nye kusuma ké ke njimo ngwenjila nda yi nyari wa ne mi ké. ²³ Yo sendi nde, yeti ndi meyasi mete nyepo njime de te na. Yasi wete, wuse botu bete be nye kandima pa nye wuse Sisij ne nda tomna baka ke njimo sendi de te ke moy metemo musu yi laɔye ne ngimo te yi nye ta punje tedye gbate nde, wuse me bɔno bene, kolo meyotu musu soɔe ke moy mebɔne. ²⁴ Yo nde, Njambiye sima jonɔwe wuse. Yasi wete, kumo ndana wuse ndi ke laɔye ne bibina temo nde, he ta beɔe yo gbate wete yeso. Nge mumo si beɔe yasi te yi nye ba ne bibina temo kete ké, nge sendi yi nye ta laɔye ké? A ti si beɔe yo. 'Ma, mumo ta ke ka sendi mbombu yi laɔye beɔe yasi te yi nye sima beɔe ké? ²⁵ Ma nge be nde, wuse ne bibina temo ke yasi te yi wuse ti pa beɔe ké, yite wuse ke kelo tin te yi laɔye beɔe yo.

²⁶ Dete sendi, Kimɔ Sisij ke

kame wuse ke meteko musu, keto wuse yeti ke duwe nda yi wuse yakanɔwe ngweta kimote ne Njambiye ké na. Yasi wete, Kimɔ Sisij ke ngweta ne Njambiye ke numbu su ne njim yasi te yi wuse ti yaka pile na. ²⁷ Njambiye, mo te e nembɛ yasi te yi diye ke moy temo mumo ko ke duwe yasi te yi Kimɔ Sisij kwadye lepɔ ké, keto Kimɔ Sisij ke ngweta keto botu be Njambiye beɔwe yasi te yi Njambiye kwadye ké.

²⁸ Wuse duwa nde, ke yi botu bete be kwadye Njambiye baka, meyasi hene te yi dya bo, Njambiye jáya nde, yo dyán bo, né bo sɔmbu menyɔɔo kete. Botu benori, yo baka be nye jebama beɔwe yasi te yi nye sima peso ké. ²⁹ Yo nde, Njambiye sima peso nde, botu bete be nye kikima si toke baka ta be nda Monɔ wene, na be tomba moy ke njoka budya njɔn ne. ³⁰ Ma botu baka be nye pesima nde, a ta kelo ne bo de te baka, a jebama sendi bo. Bo botu bete be nye jebama baka, a pesima nde, bo me ne ngben ke mbombu wene. Bo botu bete be nye pesima nde, bo me ne ngben ke mbombu wene baka. A nya sendi bo meluksa.

³¹ Ma nda yo de te ké, he ta nje lepɔ ba ne nge? Nda Njambiye ke koɔ su ké, nda yakama lu dyambi ne wuse ko? ³² Gba nye ne nguru wene ti kama ne ngbak ngbak Monɔ wene na. Yasi wete, a kanɔa nye njese nde, bo woku nye keto su hene. Ma nda yo ba de te ké, 'ne táka ka nde, a ta diyo kine nye ka sendi wuse meyasi hene ne gbela te nda yi nye nya ne wuse Monɔ wene ké? ³³ Nda yakama sɔmse botu bete be Njambiye sima toke baka? Ko na, keto yo nye, Njambiye pese nde, bo me ne ngben ke mbombu wene. ³⁴ Nda ta peso lepi baɔye ke to yan ko? *Krist [Jesus], nye ne nguru

wene gwā, jeko kwā kwanḡo a womiya. A ke mbam bo Njambiyē, yo nye ngweta sendi ne nye keto su. ³⁵ Ma deta, nda yakama baƙe njoka su sine be Krist nde, a ti kwadyikwe se wuse ko? 'Yo mebone yakama baƙe njoka su? 'Yo mepoku ho nyanḡwe mebone mete yi bomo yakama tedye wuse ké? 'Yo diyo nja ho mebuko? 'Yo yiṅa beya yasi te yi yakama mondo wuse ké ho pesina nḡin su ne kafa? Ko na. ³⁶ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyē nde: 'Kande bemeḡmene kumo bekoko sine be soṅ kol wete keto yo. Bo beṅa wuse nda besam bete yi bo bu kè peṣo nḡin yan baƙa.' ³⁷ Ma yasi wete, ke yinori hene wuse ke lanṣa kwā to te jakime mo te e kwadya wuse ko. ³⁸⁻³⁹ Keto mi ke duwe gbate nde, kine yaṅa wete ne wete yakama baƙe njoka su sine be Njambiyē nde, a ti kwadyikwe se wuse na. Ko soṅ ko jonḡwe, ko bejaki be Njambiyē ko beya meyasi mete yi be ne nyanḡwe deti, ko meyasi mete yi yakama dya ndana ho yi yakama dya nemeṅo, ko meyasi mete yi ne nḡunḡudye, ko meyasi mete yi diye ke kwey ho yi diye ke nji, kine yaṅa wete ne wete te yi Njambiyē kusuma yakama baƙe njoka su sine be Njambiyē nde, a ti kwadyikwe se wuse na. A tedya wuse mekwadya mete ne nje Nyanḡwe Kumande wusu Krist Yesus.

9

Njambiyē tokuma kando Isarayeḷ

¹ Yasi te yi mi ta lepo ndana ké, gbakasi, keto mi sanḡwate sine *Krist, ko mi ti kél ja na. Temo mbe ke lepo nye mi nde, yasi te yi mi lepe ké, gbakasi, Kimi Sisiṅ ke tedye dete nye temo mbe. ² Yo nde: Mi ne nyanḡwe

ngambi ke temo, sendi, mi ke kola ke moy temo mbe kine njena na. ³ Má beki nde, Njambiyē kitangwe ne mi, baƙe mi ne Krist kpalo jonḡwe beṅaṅ beṅbe, botu bete be sine bo kando wete baƙa, ma mi yakama jaye. ⁴ Bo botu be kando Isarayeḷ. Njambiyē tokuma bo nde, bo njâki nje be bono bene. A tedya bo meluksa mene, kelo budya mbon bene bo. A nya bo membonḡa mene, tedye bo nda yi bo yâkanḡwe kelo mesay nye nye ké, kpo sendi kimo meyasi mete yi nye ta kelo nye bo ké. ⁵ Njambiyē kwadya nde, Abaraham bene bono bene beki besanḡbambo ban. Krist sendi nday wan, a njâ jadye ke kando dyan. Krist lanṣa meyasi hene, nye Njambiyē. He lûksa nye kpo ne kpo, *amen.

⁶ Mi ti lépi nde, Njambiyē ti tonje yasi te yi nye kpoma ké na, yo nde, ke kando Isarayeḷ yeti bo hene be nḡbak nḡbak kando Isarayeḷ te yi Njambiyē tokuma ké na. ⁷ Ma ko benday be Abaraham, yeti bo hene nje be nḡbak nḡbak bono bene na, keto Njambiyē kpalma nje lepo nye nye nde: 'Nḡbak nḡbak benday bo, yo baƙa be ta wule ke mekiyo me Isak.' ⁸ Njambiyē ke kwadye lepo komete nde, yeti benday be Abaraham hene te be jadye ke meneti maka be bono be Njambiyē na. Yasi wete, yo ndi baƙa be jadye beḡwe yasi te yi nye kpo ké, yo bete be nye lepe nde, bo bono bene. ⁹ Ma Njambiyē lepima kpo nye Abaraham nde: 'Mi ta basidye nje ndi ke kiya nḡimo te yoko, ke nḡimo te, Sara ta ja mono mbam.' ¹⁰ Yo nde, yo ti beḡna ndi ke yi Sara nyepo na, yo beḡnama sendi dete ke yi Rebeka. A tokuma moy ja beadan. Bo hene yiḡa wula ndi ke yi sanḡbambo wusu Isak nyepo. ¹¹⁻¹² Yo nde, Njambiyē

jébaŋgwe mo te yi nye kwadye jeba ko. A ti kél yasi beŋgwe yiŋa kimɔ mekele me mumo na. Yasi wete, a kél meyasi beŋgwe yasi te yi nye si kpo ké, tóke mo te yi nye kwadye tóke ko. Yo dete yi nye lepima nye Rebeka nde: «Tomba te ta wokuna ne ndembi te.» Njambiyé lépi yasi yinori, yite bono bete ti pa jadye na. Yite téfya nde, bo ti pa kelo yiŋa kimɔ yasi ho beya yasi na. ¹³ Yo sendi nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde, Njambiyé lepima nde: «Temo mbe biyima Yakop, tiko Eso.»

¹⁴ Ma he yakama nje lepo ba ndana nde nge? He yakama lepo ka nde, Njambiyé kél meyasi kotute? Ko mbet na, ¹⁵ keto a lepima nye Moyisi nde: «Mi gwáki ngwete mo te yi mi kwadye gwe ngwete wene ko, kelo ngikwa ne mo te yi mi kwadye kelo ngikwa ne nye ko.» ¹⁶ Dete, Njambiyé ti tóka mumo, keto mo te ke kwadye yiŋa yaŋa, ho keto a ke wondo biriki ke yiŋa yasi na. Yasi wete, a tóka mumo ndi keto a ke kwadye gwe ngwete wene. ¹⁷ Ma, yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde, Njambiyé lepima nye Farawon nde: «Mi tembidya we kum ne gba to te. To te nde, mi ta kwá ne nje keskere temo yo yi tedye ne ngungudye mbe, kelo sendi nde, dino dyembe wum sangwe meneti maka hene.» ¹⁸ Dete, Njambiyé gwáki ngwete mo te yi nye kwadye gwe ngwete wene ko, dangwe meto me mo te yi nye kwadye dangwe meto mene ko.

¹⁹ Ndana, we yakama lepo yari nde: «Nge be dete, Njambiyé ta nje ndeye sendi mumo keto nge? Keto nda yakama diyó kine kelo yasi te yi nye si pesó ké?» ²⁰ Ma mumo, we yo ba nda, né we bofi pitidye yasi ke numbu Njambiyé? Mbe yakama lepo ka nye mo

te e womma nye ko nde: «Keto nge yi we womma mi deke ké?» ²¹ Mo womma mbe yeti ne deti te yi kelo yasi hene te yi temo ne kwadye ne yeko na? A ti yaka bu kiya mboro yeko kelo ne kpasa ngere ngere dongo ho kelo ne gbela mbe na? ²² Ma yo beŋa we ke nge, nge be nde, Njambiyé kwadya tedye ngambi ne ne ngungudye ne, kpalo gbiso botu bete be ha nde, bo ta sangwa ne ngambi ne kwá yambile baka? ²³ Ma nge be nde, Njambiyé kelma dete, a kwadya tedye sendi nde, a ne meluksa kwá to te. A ke kwadye kabidya meluksa mete bene botu bete be nye gwá ngwete wan baka. A kikima si kombile bo, né bo be ne meluksa mene. ²⁴ Yo wuse hene, botu bete be nye jebama baka, yeti ndi ke njoka Beyuden bepo na, yasi wete, a jebama sendi kumo ke njoka botu bete be yeti Beyuden baka. ²⁵ Yo nda yi nye lepima ke mekana me Ose nde: «Kando te yi mi ti jeba kwey nde kando dyembe ké, mi ta nje jeba yo nde kando dyembe. Sendi, kando te yi temo mbe ti biye kwey, mi ta nje jeba yo nde son temo mbe. ²⁶ Ko ke mbeŋ te yi bomo dikima lepo nye bo nde: Bo yeti kando dyembe ké, bo ta nje jeba bo nde: Bonó be Njambiyé te e ne jon ko.» ²⁷ Ke be Esayi, a ke kembidya lepo ke kasi kando Isarayel nde: «Ko nde, Bonó be Isarayel má beki budyate nda mesey me man, ma Njambiyé ta jonngwe ndi baŋa ke njokate, ²⁸ keto Baba Mboko ta tonje meyasi hene te yi nye lepima ké ke to meneti kine bukwe yaŋa na. A ta kelo yo kine kiko na.» ²⁹ Esayi lepima sendi ne mbombu nde: «Baba Mboko te *Sabawot ko má diy kine jonngwe baŋa benday busu na, ma wuse me nda *Sodom, ma wuse ma giro muka

nda *Gomɔr.>

³⁰ Ma he yakama nje lepɔ ba ndana nde nge? Yo nde, botu bete be ti be ke duwe Njambiyɛ baka ti nye sosu yan yi sɔ nde, Njambiyɛ pɛsi nde, bo me ne ngben ke mbombu wene na. Ko dete, a pesima nde, bo me ne ngben ke mbombu wene, keto bo tikima temɔ ke yene. ³¹ Yasi wete, ke be botu be kandɔ Isarayel, bo nya yan sosu yi sɔ nje bɛngwa mɛmbɔŋga me Njambiyɛ, na pɛsi nde, bo me ne ngben ke mbombu wene. Ko dete, bo ti kume ke yasi te yi mɛmbɔŋga diyɛ kɛ na. ³² Ma keto nge yi bo ti kume ke yasi te yi mɛmbɔŋga diyɛ kɛ? Yo keto bo dikima take yan nde, Njambiyɛ ta pɛsɔ nde, bo me ne ngben ke mbombu wene ne nje kelna kimɔ mekele. Bo ti take nde, bo yɔkanɔwe kwɔ ne nje tikina temɔ ke yene na. Dete, bo bomiya baki ke Tari*f1* te yi badyɛ mumɔ kɛ. ³³ Yo nda yi yo ketinate ke mɛkana me Njambiyɛ nde: <Bɛɲa, mi ke kase Tari te yi bomɔ bomiyɛ baki kete kɛ ke *Siyɔŋ, Mbatɔ te yi ta badyɛ bomɔ. Mɔ te ε tike temɔ ke yi Mbatɔ te, a ti saŋgwa ne njɔn na.>

10

¹ Wune njɔn, yasi te yi mi gɔre ne temɔ mbe hene kɛ, yo nde, Bɔnɔ be Isarayel njɔki ke yi Njambiyɛ, na jɔŋgwe bo. Mi ke ngweta budyate ne Njambiyɛ ke to te, ² keto mi duwɔ teri yan. Mi ke lepɔ ke kasi yan nde, bo ke nye sosu yan hene ke kelna Njambiyɛ mesay. Yasi wete, bo yeti ke duwe njɔmbɔ kelna mesay mete na. ³ Yo keto bo yeti ke duwe nje te yi Njambiyɛ kwɔ nɔ yi pɛsɔ nɔ nde, mumɔ me ne ngben ke mbombu wene kɛ na. Bo kpalma nye sosu yi sɔ nje te yi kusɔ nje te wan dɛle. Dete, bo ti kwadyɛ kwɔ ne nje te yi Njambiyɛ kwɔ nɔ kɔ

na. ⁴ Yo nde, nda yi *Krist sima nje kɛ, mɛmbɔŋga mete yi Mɔyisi ketima kɛ yeti se ne deti te yi kelɔ nde, mumɔ njɔki be ne ngben ke mbombu Njambiyɛ na. Dete ndana, mumɔ hene ε tike temɔ ke yi Krist, Njambiyɛ ke pɛsɔ nde, a me ne ngben ke mbombu wene.

⁵ Ma mɔ te ε kwadyɛ be ne ngben ke mbombu Njambiyɛ keto bɛngwa mɛmbɔŋga kɔ, Mɔyisi ketima nde: <Mɔ te ε kele mɛyasi mete yi mɛmbɔŋga lepɛ kɛ ta ju ne nje te yite.> ⁶ Mɔ te ε kwadyɛ be ne ngben ke mbombu Njambiyɛ keto tikina temɔ ke yene kɛ, yo ketinate ke mɛkana me Njambiyɛ nde: <We ti lepi ke mɔy temɔ yo nde: Nda ta bendo kɛ pele dɔyɔbɔ kɔ?> Yite tɛdɔya nde, yi kɛ bɔ *Krist piyɛ nɔ. ⁷ We ti lepi sendi nde: <Nda ta piyɛ kumɔ ke dɔya bɛmun kɔ?> Yite tɛdɔya nde, yi kɛ bɔ Krist pundɔ nɔ ke njoka bɛmun. ⁸ Ma yasi wete, mɛkana me Njambiyɛ lepi ba nde nge ke kasi te? Yo lepi nde: <Mɛlepi me Njambiyɛ me ke mbombu wɔ, yo ke toŋ dɔyem dɔyɔ, yo sendi ke mɔy temɔ yo.> Lepi te, yo kasi tikina temɔ ke yi Njambiyɛ te yi wuse pele kɛ. ⁹ Yo nde, nge we punje lepɔ ne gbas gbas ne numbu yo nde, Krist nye Nyangwe Kumanɛ, nge we jaye ke temɔ yo nde, Njambiyɛ womiya nye soŋe ke njoka bɛmun, yite Njambiyɛ ta jɔŋgwe we. ¹⁰ Keto, yo ne nje tikina temɔ te yi wule ndi ke mɔy temɔ mumɔ kɛ kele nde, Njambiyɛ pɛsi nde, a me ne ngben ke mbombu wene. Sendi, yo ne nje jayna Njambiyɛ ne gbas gbas yi pundɛ ke numbu mumɔ kɛ kele nde, Njambiyɛ jɔŋgwe nye. ¹¹ Yo nda yi yo ketinate ke mɛkana me Njambiyɛ nde: <Mɔ te ε tike temɔ ke yene, a ti saŋgwa ne njɔn na.> ¹² Yo nde, Njambiyɛ yeti ke nɛmbɛ nde, yɔkɔ Beyuden ho yɔkɔ yeti

Beyuden na. Bo hene ndi ne kiyi Kumande wete e nye budya kimɔ meyasi nye bomɔ hene be jeba nye baka. ¹³ Keto, yo nda yi yo ketinate sendi ke mekana me Njambiye nde: 'Mumɔ hene e ta jeba dinɔ Baba Mbokɔ, mɔ te ta ju.'

Kasi pelna Kimɔ Tom

ke mbokɔ hene

¹⁴ Ma bo ta kelɔ ba nan yi jeba ne nye kine pa tiko temɔ ke yene? Bo ta kelɔ nan yi tiko temɔ ke yene kine pa wokɔ kasi ne? Bo ta kelɔ sendi nan yi wokɔ ne kasi ne kine mumɔ ne pa pele nye bo? ¹⁵ Ma botu be pelnate ta wule ba we kine Njambiye ne pa tomɔ bo kenje? Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: 'O mberi yana yi beɗe bomɔ ke ke lepo kimɔ metomun!' ¹⁶ Yasi wete, bo hene ti tike temɔ ke Kimɔ Tom te na. Ma Esayi ne nguru wene kombila lepo nde: 'Baba Mbokɔ, nda tikima temɔ ke yasi te yi wuse lepima ke?' ¹⁷ Dete, mumɔ tiki temɔ ke tom, keto a paɗma wokɔ. Nge mumɔ woke kasi *Krist, yo keto bo paɗma lepo nye nye. ¹⁸ Yasi wete, mi ke kpalo diye nde: 'Bo ti woke ka Kimɔ Tom te? Ja, bo kombila wokɔ, keto yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: 'Men botu be pelma tom te saɗgwa meneti maka hene. Lepi te yi punduma ke numbu yan ke ka kumɔ ke njena meneti.' ¹⁹ Yasi wete, mi ke ke sendi mbombu yi diye nde: 'Botu be kando Isarayel ti biye ka to te kimote? Ma Moyisi ba bosa mumɔ yi lepo nde, Njambiye lepima nde: 'Mi ta kelɔ nde, wune beki ne nyaɗgwe temɔ sunɗgwe ne botu bete be yeti yina kpa kando baka. Mi ta kelɔ nde, temɔ yun kwaki sunɗgwe ne botu bete be kine dyanɔ baka.' ²⁰ Esayi tinma gba temɔ yi lepo

nde, Njambiye lepima nde: 'Botu bete be ti be ke sa mi baka dolma mi. Mi punja yotu nye botu bete be ti be kwey ke diye mi yana baka.' ²¹ Ma ke kasi botu be kando Isarayel, e nde: 'Mi jekidya bo menɗimɔ hene kenje botu be danɗa meto, yasi wete, bo senma yasi te yi mi dikima lepo ke.'

11

Njambiye ti paye kando Isarayel na

¹ Ma mi ke diye nde: Yite ka nde, Njambiye payma botu be kando te yi nye tokuma ke? Ko mbet na. Keto mi ne nguru wombe monɔ kando Isarayel. Mi nday Abaraham, mi mbo Benjamɛ. ² Ko Njambiye ti paye botu bene be nye kikima si toke baka na. 'Nduku, wune ke duwe mbey te yi lepe kasi Eli ke mekana me Njambiye kome nye samsa botu be kando Isarayel nye Njambiye ke? ³ A lepima nye nye nde: 'Baba Mbokɔ, bo sima wo botu be punja melepi mo, yaɗgile membey mete yi bo diki nye we sadaka kete ke. Mi tikama ndana ndi mi nyepo, ma bo ke kwadye wo sendi mi.' ⁴ Ma yasi wete, Njambiye yensama nde nge nye nye? A yensama nde: 'Mi bakidya bomɔ tomay yitan jo yi ba nde, bete bembɛ. Bo ti kuse meboɗ ke mbombu *Bal kanɔ nye na.' ⁵ Yo sendi ndana dete ke ngimo te yoko. Njambiye tokuma sendi baɗa bomɔ ke njoka Bonɔ be Isarayel, keto a ne ngikwa. ⁶ A tokuma bo, keto a ne ngikwa, yeti keto kimɔ mekele man na. A ma toka bo keto kimɔ mekele man, yite, ma ngikwa te yi nye kele ke yeti se ngikwa na.

⁷ Ma he ta nje lepo ba ndana nde nge? Yo nde, botu be kando Isarayel ti dole yasi te yi bo nya sosu ke saɗnate ke na. Yasi wete, ndi botu bete be Njambiye

tokuma ke njoka yan baka dolma ya te. Ke be bari, bo nja nje be ne danja meto. ⁸ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyè nde: «Njambiyè kelma nde, dyanò dyan bèki ne yengelen, kelo sendi nde, bo ti bejnanngwe se na, bo ti woku se pɛ na kumo muka.» ⁹ Davit lepima sendi nde: «Medye mete yi bo dye ké kpál nje be nda pɔndɔ, yo bèki nda liki pele yan, né bo bál, né Njambiyè pɔnse bo bejngwe yasi te yi bo yákanngwe sanngwa nɔ ké. ¹⁰ Misi man dɔbinanngwe, ma bo me nje bejna. Bo sánngwanngwe ne mebɔne menngimo hene, mbanjo ne hak kine mewedyà na.» ¹¹ Ma mi ke diyè nde: Ke yi botu be kando Isarayel bomiya ne baki ké, bo bomiya, né bo bal ndi pɔke ne tɔmbɔmbɔ? Ko mbet na. Yasi wete, beya yasi te yi bo kelma ké kpalma kelo nde, Njambiyè jɔngwe yija mekandɔ, né botu be kando Isarayel nje goru be ke jonja kimɔ teri te yi botu bete be yeti botu be kando Isarayel nja be kete ké. ¹² Ma nge be nde, beya yasi te yi bo kelma ké kpalma kelo nde, Njambiyè nyèki budya mekombila nye bomɔ hene ke to mboko, nge be sendi nde, mbeko te yi bo balma ké kelma nde, a nyèki budya mekombila nye yija mekandɔ, 'yite, mekombila mete kina nje be kpekum kome Njambiyè ta tembidye botu be kando Isarayel hene, kwà jɔngwe bo ké na?

Kasi teri botu bete be yeti botu

be kando Isarayel baka

¹³ Ndana, mi ke kwadye tapita nye wune, wune botu bete be yeti botu be kando Isarayel baka. Gba mi mɔ tomun Njambiyè. A tomma mi kenje ke gba yun, botu bete be yeti botu be kando Isarayel baka. Dete, mi ne mesosa ke

mesay mete yi mi kele ké. ¹⁴ Mi ne mesosa yi kelo mesay mete, simande yo ta kelo nde, banja bomɔ ke njoka botu be kando dyembe ta gorɔ be ke jonja kimɔ teri te yi bari, né Njambiyè jɔngwe bo. ¹⁵ Ma nge be nde, Njambiyè panma paye botu be kando Isarayel tiko ne nan yi jangwe njoka ne bene botu be meneti maka, 'yite yokidya te yi Njambiyè ta yokidye bo ne koko njese ke mbey yan ké kina nje be kpekum na? 'Yo kina be nda yi mumɔ si gwe nje ju ké na?

¹⁶ Ma nge bo pese mampa bu bosa kum te kanje nye Njambiyè, yite nde, bukwe te yiri hene me wokuna ne nye sendi. Nge bo kanje njuku jeta nye Njambiyè, yite nde, mebo mete me wokuna ne nye sendi. ¹⁷ Bo pesima yija mebo me *oliviye te yi bo be beko ko soɛ. E bo nje kè bu we, we bo oliviye te e lo tuku tuku ko nje dakse ke mbey yan, né we nje be ne kimɔ njonju te yi wule ke njuku oliviye te yi bo be beko ko. ¹⁸ Nda yi yo dete ké, we ti bendidya yotu dɔngwe beti ke mbombu mebo me oliviye te yiri yi bo pesima ké na. Ma nge be nde, we ke bendidye yotu, kanda duwe nde, yeti we soɛ njuku jeta na. Yasi wete, yo njuku jeta soɛ we. ¹⁹ We yakama diyè nde: «Njambiyè ti ma pési mebo mete yiri soɛ, na nje bu mi dakse ke mbey te na?» ²⁰ J, yo gbate dete. Ma a pesima bo soɛ, keto bo ti tike temɔ ke yene na. Ke be we, Njambiyè nya we mbey te, keto we ke tiko temɔ ke yene. Dete, we ti beki ne metake mete yi bendidya yotu na. Yasi wete, kpalɔ kambo Njambiyè. ²¹ Keto nda yi Njambiyè ti tike ngbak ngbak mebo me jeta te ké, 'yo we yi nye ta nje tiko? ²² Ma dukwe nde, Njambiyè ne ngikwa, a sendi ne nyano ke yasi te yi nye

si pɛsɔ ké. A tɛdya nde, a nɛ nyanɔ kɛ yasi tɛ yi nyɛ si pɛsɔ ké sɔngwɛ nɛ botu bɛtɛ bɛ kelma bɛya yasi baka. Yasi wɛtɛ, a nɛ ŋgikwa sɔngwɛ nɛ wɛ, ŋgɛ wɛ kɛ ndi mbɔmbu jɔŋna yaka nɔ nde, a kɛl ŋgikwa nɛ wɛ. Ma ŋgɛ ti bɛ dɛtɛ na, a ta pɛsɔ sendi wɛ sɔŋɛ. ²³ Kɛ yi botu bɛ kando Isarayɛl sendi, ŋgɛ bo yɔkwɛ nɛ kɔkɔ tikɔ temɔ kɛ yi Njambiyɛ, yite a ta yɔkidɛyɛ bo, keto a nɛ dɛti tɛ yi yɔkidɛyɛ bo nɛ kɔkɔ njɛsɛ kɛ mbɛy yan. ²⁴ Kɛ bɛ wɛ, bo pɛsima wɛ sɔŋɛ kɛ ŋgbak ŋgbak mbɛy yɔ kɛ njuku oliviye tɛ ɛ lo tuku tuku kɔ. Bo njɔ bɔ wɛ kɛ dɛkɛ kɛ njuku oliviye tɛ yi bo bɛ bɛkɔ kɔ, yite yeti ŋgbak ŋgbak mbɛy yɔ na. Ŋgɛ bɛ nde, tɛri yɔ dɛtɛ, 'sɔngwa nɛ Bɛyudɛn bo bɛ wulma kɛ njuku oliviye tɛ yi bo bɛ bɛkɔ kɔ? 'Yan kina bɛ jɛwnatɛ bɔdɛyate nde, Njambiyɛ yɔkidɛya bo dɛkɛ kɛ ŋgbak ŋgbak mbɛy yan kɛ njuku oliviye yan na?

Njambiyɛ ta jɔngwɛ botu

bɛ kando Isarayɛl

²⁵ Ma wunɛ njɔŋ, mi yeti kɛ kwadɛyɛ nde, wunɛ ndɛkimangwɛ nyanɔngwɛ yasi kɛ yi Njambiyɛ sɔdɛya mbɔmbu ké na. Wunɛ dɔkwɛ yo, ma wunɛ mɛ nje take nde, wunɛ nɛ dɛyanɔ. Yo nde, bɛŋa bɔmɔ kɛ njoka botu bɛ kando Isarayɛl njɔ kelɔ dɛ metɔ sɔngwɛ nɛ Njambiyɛ. 'Bo ta kelɔ dɛ metɔ dɛtɛ kɛ nɔ mbɔmbu kumɔ ndi kɛ ŋgimɔ tɛ yi bɔmɔ hɛnɛ bɛ Njambiyɛ tɔkuma bɛ yeti kɛ kando Isarayɛl ta tikɔ temɔ kɛ yɛnɛ. ²⁶ Dɛtɛ, Njambiyɛ ta nje jɔngwɛ ndingɛlɛ kando Isarayɛl nda yi yo kɛtinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ nde: 'Mɔ tɛ ɛ ta jɔngwɛ bɔmɔ kɔ ta wulɛ *Siyɔŋ nje nɔ. A ta sɔŋɛ mɛbɛyɔ mɛ bɛnday bɛ Yakɔp.' ²⁷ Yo kɛtinate sendi kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ nde: 'Bɛŋa,

mbɔn tɛ yi mi ta kelɔ sɛnɛ bo ké, yo nde, mi ta si sɔŋɛ mɛbɛyɔ man.'

²⁸ Ŋgɛ wusɛ sambilɛ misi bɛŋɛ nda yi botu bɛ kando Isarayɛl sɛŋma nɛ Kimɔ Tom ké, wusɛ má lɛpɔ nde, bo bɛpendɔ bɛ Njambiyɛ. Ma yo kɛlnangwɛ dɛtɛ yí jɔngwɛ nɛ wunɛ. Yasi wɛtɛ, ŋgɛ wusɛ nje kpalo sambilɛ misi yí bɛŋɛ nda yi Njambiyɛ tɔkuma nɛ bo ké, wusɛ má lɛpɔ komɛtɛ nde, Njambiyɛ ndi kɛ kwadɛyɛ bo nɛ temɔ nɛ hɛnɛ, keto a kpoma dɛtɛ nyɛ bɛsɔŋmbambɔ bɛn Abaraham nɛ bɔnɔ bɛnɛ. ²⁹ Keto ŋgɛ Njambiyɛ si nyɛ mumɔ mɛkɔmbila nɛ gbɛlatɛ ho ŋgɛ nyɛ si jɛba mumɔ, na bɛ mumɔ wɛnɛ, ko a tí yɔkidɛyɛ sɛ numbu kɛ kɔŋtɛ na. ³⁰ Wunɛ botu bɛtɛ bɛ yeti botu bɛ kando Isarayɛl baka, wunɛ nɛ ŋguru wun tɛ wokuna kwey nɛ Njambiyɛ na. Ma ndana, Njambiyɛ kpalma nje gwe ŋgwɛtɛ wun, keto botu bɛ kando Isarayɛl tɛ wokuna nɛ nyɛ na. ³¹ Yo ndi sendi dɛtɛ ndana, botu bɛ kando Isarayɛl yeti kɛ wokuna nɛ Njambiyɛ na. Ma Njambiyɛ kɛ kpalo gwe ŋgwɛtɛ wun, na nje gwe ŋgwɛtɛ wan yɛy nda yi nyɛ gwɔ nɛ ŋgwɛtɛ wun sendi ké. ³² Dɛtɛ, Njambiyɛ kelma nde, bɔmɔ hɛnɛ bɛkɛ bala dɛŋna metɔ, na nje gwe bo hɛnɛ ŋgwɛtɛ.

³³ O nyanɔngwɛ ŋgikwa nɛ Njambiyɛ wa! O nyanɔngwɛ dɛyanɔ nɛ nyɛ wa! O nyanɔngwɛ duwɔ yasi sendi nɛ nyɛ wa! 'Mumɔ yakama duwɛ ka mɛyasi mɛtɛ yi nyɛ pɛsɛ kɛ temɔ nɛ ké? 'Mumɔ yakama biyɛ ka to mɛyasi mɛtɛ yi nyɛ kɛlɛ ké? ³⁴ Gbɛtɛ, yo nda yi yo kɛtinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ nde: 'Nda kɛ duwɛ dɛyanɔ Baba Mbokɔ kɔ? Nda bɔ mɔ mɛngitɛ wɛnɛ wɛtɛ yɛsɔ kɔ? ³⁵ Nda ɛ kandima nyɛ nyɛ yinɔ yasi, na nje yɔkidɛyɛ sendi nyɛ mɔ tɛ kɔ?' ³⁶ Yo nde, mɛyasi hɛnɛ wɔla pɛlɛ yɛnɛ.

Yo nye kele nde, yasi hene d̄iy ndi ke mbey te wene. Yo nye name meyasi hene. Bom̄o l̄uksa nye kpo ne kpo, *amen.

12

Jongwe m̄o Njambiyē

¹ Wune nj̄on, nda yi Njambiyē gw̄a ḡwete wusu dete ké, mi ke kombile ḡweta ne wune nde: Ndana, wune k̄aṅa yotu yun n̄e jongwe d̄yun hene nye Njambiyē nda sadaka, né yo wokuna ndi ne nye, na be ne mesosa kete. Kpasa kelna mesay nye Njambiyē te yi wune ȳakaṅwe kelo, yo yite. ² Wune t̄i bekidyangwe ne jongwe botu be ḡgim̄o te ȳoko na. Yasi wete, wune t̄iki nde, Njambiyē s̄enji d̄yano d̄yun ȳi nye wune jonja tem̄o, né wune duwe nembe yasi te yi Njambiyē kwadye, yite nde, kim̄o yasi, yasi te yi nye nye mesosa, yasi te yi ndi p̄oke ne njololo ke mbombu wene.

³ Ma keto ḡgikwa te yi Njambiyē kelma ne mi ké, mi ke lep̄o nye mum̄o hene ke njoka yun nde: Mum̄o t̄i beki ne metake mete ȳi bendidye yotu kw̄a yike yi nye ȳakaṅwe be no ké na. Yasi wete, mum̄o hene b̄êki ne metake mete ȳi pidye yotu ne, beṅgwe ndi teri ne, beṅgwe tikina tem̄o te yi Njambiyē nya nye ké. ⁴ Yo sendi dete nde, yotu mum̄o ndi wete. Yasi wete, yo ne budya medoku, ma misi mesay man dele dele. ⁵ Dete sendi, wuse ne buyo, yasi wete, wuse hene ḡgb̄oku be ndi mum̄o wete, keto wuse hene saṅgwate sine be *Krist. Yo nde, baka saṅgwate bene bes̄o nda yi medoku me yotu be sendi saṅgwate ké. ⁶ Ma Njambiyē nȳeki wuse meyasi dele dele nda ȳi nye kwadye beṅgwe ḡgikwa te yi nye kele ne mum̄o hene ke njoka su ké. Dete, ḡge be nde, Njambiyē nya mum̄o deti te

yi punja melepi mene, yo kimote nde, a k̄el yo beṅgwe tikina tem̄o te yi Njambiyē nya nye ké. ⁷ ḡge be nde, Njambiyē nya mum̄o deti te yi kamna bes̄o, yo kimote nde, a k̄el yo nda yi nye ȳakaṅwe kelo ké. ḡge be nde, a nya mum̄o deti te yi tedye bes̄o yasi, yo kimote nde, a nȳeki sosu ne kete. ⁸ ḡge be nde, Njambiyē nya mum̄o d̄yano te yi nyena bes̄o deti ke tem̄o, yo kimote nde, a k̄el yo. ḡge be nde, a nya mum̄o tem̄o te yi kelna ḡgay, yo kimote nde, a k̄el yo ne kim̄o tem̄o. Ma ḡge be nde, a nya mum̄o deti te yi d̄iȳo ne bes̄o, yo kimote nde, a nȳeki sosu ne kete. ḡge be nde, a nya mum̄o tem̄o te yi gwena bes̄o ḡwete, yo kimote nde, a k̄ama bo ne mesosa.

⁹ Mekwadya mun t̄i beki ne likisi ke moyte na. Wune b̄en mebeyo nye bo ke dite. Wune nȳeki sosu yun hene ke kelna kim̄o yasi. ¹⁰ Wune kw̄adyangwe tande yun nda bemaṅ. Wune nȳeki sosu te yi jesina tande yun. ¹¹ Wune nȳeki sosu ke mesay tiko d̄yam. Wune k̄el mesay nye Nyangwe Kumande ne tem̄o yun hene. ¹² Wune b̄êki ne mesosa, keto wune ne bibina tem̄o ke yasi te yi Njambiyē sima kpo nye wune ké. Wune gb̄isi sendi meb̄one. Wune k̄el tin, nye sosu ke meṅgweta k̄e no mbombu. ¹³ Wune k̄ama botu be Njambiyē ke meyasi mete yi bane bo ké. Wune s̄aṅ nje te yi bu beṅgwe ne mesosa ke mebey mun. ¹⁴ Wune d̄iya Njambiyē nde, a nȳeki mekombila nye botu bete be tedye wune nyangwe meb̄one baka. A nȳeki bo mekombila. A t̄i k̄itaṅwe ne bo na. ¹⁵ Wune s̄osaṅwe w̄une botu bete be ke moy mesosa baka. Sendi, wune l̄el w̄une botu bete be ke lel̄o baka. ¹⁶ Metake mun b̄êki ndi wete tande yun. Wune t̄i nyeki

temo ke nyanḡwe meyasi na. Yasi wete, wune kpál nye temo ke mɔno meyasi. Mumo fi taka ne nguru wene nde, a ne dɔano na.

¹⁷ Nḡe mumo kele beya yasi ne we, we fi yokidya sendi nye nye na. Wune sán nje te yi kelo kimo yasi te yi bomo hene ta jaye. ¹⁸ Nḡe yo yaka, má beki tande te yun, ma wune sán nje te yi jonna ne te wúne bomo hene. ¹⁹ Wune njon, wune sɔn temo mbe, yo kimote nde, wune ne nguru wun fi kundu beya yasi te yi bomo kele ne wune ké na. Yasi wete, wune tiki, né Njambiyé woku ngambi sunḡwe ne bo. Keto nye Baba Mboko ke lepo ke moy mekana mene nde: «Mekundoko, yo yembe. Yo mi yokidye ndi beya yasi te yi bomo kele ké nye ndi bo. ²⁰ Yasi wete, nḡe mo pendo wo gwe nja, nyeko gba nye medye. Nḡe nye gwe yesidye, nò nyéki nye mɔroku. Keto nḡe we kele dete, yo ta sana nye budyate ke temo.» ²¹ We fi jaya nde, mebeyo nám we na, yasi wete, kpalo kelo kimo yasi yi namo ne mebeyo.

13

Kasi jesina bekum

¹ Mumo hene yakanḡwe tekwe to sunḡwe ne bekum. Keto mumo wete ne wete ti yaka be kum kine nde, yo wula ke yi Njambiyé na. Keto bekum hene, yo Njambiyé tembidye bo. ² Dete, nḡe mumo lu dyambi sunḡwe ne bekum, mo te ke sumo kol sunḡwe ne yasi te yi Njambiyé sima tembidye ké. Botu bete be kele dete baka ta kelo nde, josi bál ke to yan ne nguru wan. ³ Nḡe mumo jonna ne ngben, a ti gwe wo botu bete be kende ne dya baka na. Ma nḡe mumo jonna kotute, a má gwe wo yan. Nḡe we kwadye nde, wo bekum fi biya we na, kelo kimo yasi, né bo jay we. ⁴ Keto

bo gba botu be mesay be Njambiyé yi kame we, né we jonna ne ngben. Ma, nḡe we jonna kotute, nò gwáki wo yan, keto yeti gbelate yi Njambiyé kanma ne kafa nye bo ké na. Bo botu be mesay be Njambiyé, bo ke tedye nda yi Njambiyé kunde ne beya yasi ké, tedye sendi ngambi ne sunḡwe ne botu bete be kele kotu mekele baka. ⁵ Dete, mumo hene yakanḡwe tekwe to sunḡwe ne bekum, yeti ndi keto kambina ngambi Njambiyé nyepo na, yo keto wune duwa ke moy temo yun nde, tekwa to dete, yo kimote. ⁶ Yo sendi keto te yite yi wune gbo ne garama, keto botu bete be kele say bojnate baka, yo Njambiyé tembidye bo, né bo tonje say te kimote. ⁷ Wune gboku meyasi mete nye mumo hene te yi wune yakanḡwe gbo nye nye ko, gbo garama nye mo te yi wune yakanḡwe gbo nye nye ko, gbo moni gbona lumo nye mo te yi wune yakanḡwe gbo nye nye ko. Wune kambi mo te yi wune yakanḡwe kamba ko, sombile mo te yi wune yakanḡwe sombile ko.

Mekwadya, yo njuku membonḡa

⁸ Wune fi diy ne pilo mumo na. Siya pilo te yi wune yakanḡwe be no, yo ndi nde, wune kwadyanḡwe tande yun kè no mbombu. Keto mo te e kwadye jakoso, mo te sima tonje membonḡa me Njambiyé hene yi Moyisi ketima ké. ⁹ Ma membonḡa me Njambiyé lépi nde: «Kpe, we fi kel wanja na. We fi woku mumo na. We fi gubu na. We fi goru yasi mumo na.» Ke membonḡa menori nè yiya membonḡa hene, njuku te yo ndi ke mbonḡa wete nde: «Kwadyikwe moḡ nda yi we kwadye ne yotu yo ké.» ¹⁰ Ko mekwadya ti kél beya yasi ne jakoso na. Mekwadya kél nde,

mumo tónjukwe membonga mete yiri hene. ¹¹ Wune sâh nje te yi kelo dete, laŋsa laŋsangwe, keto wune ke duwe ngimo te yi wuse diye kete ndana ké. Yo ndana ngimo te yi wune yâkanḡwe jemiye ke jako yey, keto ngimo te yi Njambiye ta jonḡwe ne wuse sidye nɔ ké sima wuta. Yo ti londɔ se nda kandɛ ke ngimo te yi wuse kandima ne tikina temɔ ke yi Kumande Yesus ké na. ¹² Tu ma kiko, misi ta be ke pupɔ, dete wuse tiki mekele mete yi wuse dikima kelo ke yitil ké kpalo nje bu mejole me dyambi yi wuse ta lu ne dyambi ke puye. ¹³ Wuse jónnanḡwe ne ngben nda yi mumɔ yâkanḡwe jonna nɔ kelo yasi ke puye ne yesɔ ké. Wuse tɔ dyenanḡwe kwâ to te ho gwe menjam beya gwenate na. Wuse tɔ jonnanḡwe ne sap sap kelo mekele me memi na. Wuse tɔ kusu metandɔ ke njoka bomɔ ho be ne nyangwe temɔ na. ¹⁴ Wune tɔ kel meyasi menori na. Yasi wete, wune jáya nde, Kumande Yesus bêki nda mejole me dyambi mete yi wune leŋe ké. Wune tɔ nyeki sosu ke metake mete yi mumɔ be nɔ yí tonje ne beya mewofo mene ké na.

14

Kasi botu be deti nè botu be teke

¹ Ke yi mɔ te ε tɔ pa tiko temɔ ne ngbik ke yi Njambiye kɔ, wune bôn nye kimote ke njoka yun kine nye meso wúne bo ke meyasi mete yi nye ne nguru wene take nde, yo ne ngben ké na. ² Yɔko ne bibina temɔ nde, a yakama dye ne meyasi hene lalɛ. Ma yoru ε tɔ pa tiko ne temɔ ne ngbik ke yi Njambiye kɔ nde, a ta dye ndi ne gbela menyiŋɔ. ³ Kpɛ, mɔ te ε dye meyasi hene kɔ tɔ yelkwe mɔ te ε tɔ dyáki kɔ na. Ma yoru

ε tɔ dyáki meyasi mete yite kɔ tɔ lepinanḡwe beyate ne yoru na, keto Njambiye sima bu sendi nye kimote ke mbambu wene. ⁴ We yɔ ba nda, né we lepina beyate ne mɔ mesay me besa bete? Nge nye kele mesay kimote ho beyate, yo béŋa ndi masa wene. Ma a ta kelo mesay kimote, keto Nyangwe Kumande yakama nye nye deti te yi kelo dete. ⁵ Yɔko táka ne nde, yiŋa meyesɔ kwâ baŋa. Ma yoru nde, meyesɔ hene ndi wete. Ma mumɔ hene diye ne ngbik ke metake mene ne nguru wene. ⁶ Mɔ te ε take nde, yiŋa meyesɔ kwâ besɔ kɔ táka dete yí lukse ne Nyangwe Kumande. Mɔ te ε dye meyasi hene kɔ dyáki lalɛ yí lukse sendi ne Nyangwe Kumande, keto a ke nye Njambiye wosoko ke yasi te yi nye dye ké. Ma yoko ε tɔ dyáki yiŋa meyasi kɔ kiy yí lukse ne Nyangwe Kumande sendi, keto a ke nye Njambiye wosoko ke yasi te yi nye kiyé ké. ⁷ Yo nde, kine mumɔ wete ne wete ke njoka su ke jonna, keto nye ne nguru wene diye ne yotu ne na. Sendi, kine mumɔ wete ne wete ke njoka su ke gwe, keto nye ne nguru wene diye ne yotu ne na. ⁸ Keto ko nde, wuse bêki ne jon, wuse bêki ne jon yí lukse ne Nyangwe Kumande. Sendi, ko nde, wuse gwâki, wuse gwâki yí lukse ne nye. Ma dete, ko nde, wuse bêki ne jon ko nde, wuse gwâki, wuse wókunanḡwe ndi ne Nyangwe Kumande. ⁹ Yo keto te yite yi *Krist gwâ nje womiye, na nje be kumande botu bete be ma gwe nè baka be ndi ne jon baka. ¹⁰ 'Ma we njáki nje lepina yɔ beyate ne mɔŋ keto nge? Ho nde, 'yoru njáki nje yeliye ba man keto nge? Yo nde, wuse hene ta teme yí yeŋsa lepi ke mbambu Njambiye kome nye ta jose wuse ké. ¹¹ Yo nda yi yo ketinate ke

mékana me Njambiyé nde: «Mi Baba Mbokó, mi gbate ne jon. Mi ke kobile lépó nde: 'Bomó hene ta kuse mébón ke mbómbu wombe. Mumó hene ta lépó ne numbu ne nde, mi Njambiyé.»¹² Dete, mumó hene ke njoka su ta pile yasi te yi nye kelma ke jongwé dyene ké ne nguru wene nye Njambiyé.

¹³ Ma nda yo dete ké, baka tí lepinangwé se beyate ne besó na. Yasi wete, wuse kpál pesó nde, wuse tí kel se yinǝ yasi te yi yakama badye benjon búsu ho jatidyé bo ke beya nje na. ¹⁴ Sine Kumande Yesus sangwate, dete mi ke kobile duwé gbate gbate nde, yo kine yanǝ wete ne wete yi ne sembo kete na. Yo nde, yinǝ yasi njáki nje be ne sembo, nge mumó ne nguru wene take nde, ya te ne sembo. ¹⁵ Ma nge yinǝ medye te yi we dye ké njangwé temó mǝn, komete, we yeti se ke jonǝa benǝgwé yasi te yi mekwadya tedye ké na. Diyó ne sosó ke yasi te yi we dye yó lalé ké. We tí kpal keló nde, mǝ te yóko yi *Krist gwǝ keto ne kǝ yámbila keto te na. ¹⁶ Ma yasi te yi we benǝ yó nde kimóte ké tí kpal keló nde, bomó tápitangwé beyate keto te na. ¹⁷ Keto *Kandó Njambiyé ti béǝna kasi medye nè kasi hóbiya yinǝ yasi na. Yasi wete, yo béǝna mesay maka yi Kimó Sisinǝ kele ke jonǝgwé mumó ké. Yite nde, kelna nǝbenǝ mekele, jonǝa ne te wune besó nè díyó ne mesosa. ¹⁸ Mǝ te é kele mesay nye Krist dete ne temó ne hene kǝ ke keló nde, Njambiyé béǝki ne mesosa ne nye, keló sendi nde, bomó jáya nye. ¹⁹ Dete, he nyéki sosu yí sǝ nje te yi jonǝa ne te tandé su, sǝ sendi nje te nde, baka káma besó, né wuse dǝoku dǝoku ke nje Njambiyé kǝ nǝ mbómbu. ²⁰ Ke kasi medye, we tí bekidyá mesay mete yi Njambiyé

kele ke temó mumó ké, keto yasi te yi we dye ké na. Yo gbate nde, meyási hene pupunate kine sembo kete na. Yasi wete, yo beyate nde, mumó dyáki yinǝ yasi te yi yakama jatidyé jakósó ke beya nje. ²¹ Gba kimó yasi, yo nde, we tí kel kǝ yinǝ yasi wete ne wete yi yakama jatidyé mǝn ke beya nje na, kǝ dyena yinǝ menǝy kǝ hóbiya menǝam kǝ kelna yinǝ yasi dele. ²² Ke yó, we ke duwé yo nde, ke yite, we ke keló yasi ne nǝbenǝ ke mbómbu Njambiyé, ma bakidyá ndi yo yite dete kǝ nǝ mbómbu ke njoka yó wúne nye. Yóko yi temó ne yeti ke ndeye nye ke ngimó te yi nye kele yasi te yi nye sima pesó ké ne gba mesosa. ²³ Yasi wete, mǝ te é dye yinǝ yasi nje be ne meso ke temó ke yasi te yi nye dye ké balma lepi ke mbómbu Njambiyé, keto a kine bíbina temó ke yasi te yi nye kele ké na. Ma kǝ mumó kél yasi te nda, nge nye tí be ne bíbina temó ke yasi te yi nye kele ké, yite a kelma mébeyó.

15

¹ Ma wuse be me su ne nǝbenǝnǝm ke nje Njambiyé baka, wuse yákanǝgwé gbisó botu bete be tí pa be dete baka, kame bo ke meteko man. Wuse tí sanǝ ndi yasi te yi nye wuse bepo mesosa na. ² Mumó hene ke njoka su kél yasi te yi nye jakósó mesosa yí kame ne nye, na dǝoku dǝoku ke nje Njambiyé kǝ nǝ mbómbu, ³ keto *Krist tí sǝ nje te yi keló yasi te yi nye nye ne nguru wene mesosa na. Yasi wete, a kelma nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé ke kasi ne nde: «Mendoy mete yi bomó toyma ne we Njambiyé ké kpalma baló ke to mbe.» ⁴ Yo nde, meyási hene te yi bo kandima keto ke mekana me Njambiyé ké, bo kéti yo yí tedye ne wuse meyási,

né wuse bé ne bíbina temo ke yi Njambiyé. Bíbina temo te ta wule ke kelna tin nè ke nyena deti ke temo te yi mekana me Njambiyé nye wuse ké. ⁵ Njambiyé nyéki bomo deti te yi bé ne tin ke meyasi. A ke nye sendi bo deti ke temo. Njambiyé te e kele dete ko kél nde, metake mun béki ndi wete yí jonna no sendi wete tande yun nda yi Krist Yesus tedya wuse ké. ⁶ Yo kélngwé dete, né wune hene bé ndi temo wete, bé ndi ngin wete yí lukse ne Njambiyé te sangwé ne Nyangwé Kumande wusu Yesus Krist. ⁷ Dete, baka bôn bésó kimote nda yi Krist bonjma sendi ne wune kimote ké. Wune kél dete, né bomo bej bese Njambiyé.

⁸ Mi ke kobile lepo nde: *Krist njá bé mo mesay me Beyuden, kando botu bete be pesina baka. A kelma dete yí tedye nde, Njambiyé lépi ndi gbakasi ke yasi te yi nye si kpo ké. A njá nje bé mo mesay wan dete, na tonje nè meyasi mete yi Njambiyé kpoma nye besanmbambo ban ké. ⁹ Ma a njá sendi, né botu bete be yeti Beyuden baka lukse Njambiyé, keto a gwá ngwete yan. Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: «Dete, mi ta lukse wé sine mekando me botu be meneti maka. Mi ta jembina yí sombile ne dino dya.» ¹⁰ Yo sendi ketinate ke yija mbey nde: «Wune sósangwé, wune mekando me botu be meneti maka hene. Wune sósangwé wune botu be kando dyene.» ¹¹ Yo ketinate sendi womanja ke mekana me Njambiyé nde: «Wune mekando me botu be meneti maka hene, wune lúksa Baba Mboko. Bomo ke njoka mekando hene lúksa nye.» ¹² Esayi te mo punja melepi me Njambiyé ke lepo sendi nde: «Wete nday Isay ta dya. Yo nye ta teme diyó ne mekando me meneti maka. Bo

ta bé ne bíbina temo ne nye.» ¹³ Njambiyé te e kele nde, bomo béki ne bíbina temo ne nye ko kél nde, temo yun tóndu ne mesosa ne sot. A kél sendi nde, temo yun díy ne te ke meyasi hene, keto wune ke tiko temo ke yene. A kél dete ne deti te yi Kimó Sisin, né wune bé ne bíbina temo ke yene kwá to te.

¹⁴ Wune njón, ke pay te yun, mi ne nguru wombe ke kobile duwe nde, temo yun tondunate ne metake mete yí kelo kimó yasi. Sendi, wune ke duwe meyasi me Njambiyé kumo njena, dete baka yakama nye bésó mengite. ¹⁵ Ma ke yija membey, mi ketima lepina ne gbas gbas nye wune kine sodye yana na. Mi kelma dete yí gba ne dyano dyun, né wune taki meyasi mete yi wune sima si duwe ké. Mi ketima dete keto ngikwa te yi Njambiyé kelma ne mi ké. ¹⁶ A kelma nde, mi béki mo mesay me Krist Yesus ke njoka botu bete be yeti Beyuden baka. Mi ke kelo mesay nda mo nyena sadaka nye Njambiyé ke lepina Kimó Tom ne yi mi lepe ké, né botu bete be yeti Beyuden baka nje bé nda sadaka te yi nye Njambiyé mesosa yi yakama ne nye ne deti Kimó Sisin. ¹⁷ Ma dete, mi yakama bé ne mesosa ke mesay mete yi mi kele nye Njambiyé ké, keto sine Krist Yesus sangwate. ¹⁸ Yo nde, nge mi bohe lepo yija yasi, yo ndi yike yi *Krist kwanjma ne mi yí kelo nde, botu bete be yeti Beyuden baka kél ndi yasi te yi Njambiyé lepe ké. A kelma yo ne nje melepi mete yi mi dikima lepo, ne nje meyasi mete yi mi dikima kelo ké. ¹⁹ A kelma sendi yo ne nje ngungudye ne yi nye punja ne nje kelna meyekambiyé, bu kelna nyangwé meyasi ne nje te yi Sisin [Njambiyé]. Dete, mi pelma Kimó Tom budiyate ke kasi

Krist nye bomɔ hene, ke membey hene kande Yerusalem kɛ no pay Iliri. ²⁰ Ma siya yasi te yi mi jekɛ goro, yo nde, mi lɛpi Kimɔ Tom ke mbey kome mumɔ ti pa lepɔ dɛno Krist wete yesɔ kɛ, ma mi nje bendidyɛ tɔ ke gwɔ mekol me tɔ te yi wete mumɔ sima tembidyɛ kɛ. ²¹ Yasi wete, mi kpalma goro nde, yo bɛki nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: ‹Botu bete yi bo ti lepɛ kasi ne wete yesɔ nye bo baka ta duwe nye. Botu bete be ti woke kasi ne wete yesɔ baka ta woko biye to meyasi.›

²² Yo yite pete mi nde, menɔa budyate mi ti kum kɛ beɛne wune na. ²³ Ma ndana, mi ma sidyɛ mesay ke meneti mete yi wonɔa. Mɛsew sima buyɔ, temɔ mbe ndi ne pɛpɛpɛ nde, mi kɛn beɛne wune. ²⁴ Mi ne bibina temɔ nde, mi ta beɛne wune kome mi ta kɛ ke Espanyɛ kɛ. Mi ta kwanɔdye monɔ ngimɔ mesosa sine wune, nɛ temɔ mbe pa wey biraɔ. Wune ta kame mi yi kɛ tikidyɛ mi ke kendi te. ²⁵ Ma ndana, mi ta pa kɛ kame botu be Njambiyɛ be diyɛ ke Yerusalem baka. ²⁶ Keto bekriten bete be diyɛ ke meneti me Maseduwan nɛ Akay baka beɛma kimote nde, bo ndɛm moni yi kame ne buka bomɔ ke njoka botu be Njambiyɛ be diyɛ ke Yerusalem baka. ²⁷ Bekriten bete ne nguru wan kwadyɛ kelɔ dɛte sunɔwe ne bari. Yo nde, bo yakanɔwe kame gba bo dɛte, keto Beyuden bete be me bekriten baka kamma botu bete be yeti Beyuden baka ne nje meyasi mete yi Kimɔ Sisiɔ nye mumɔ kɛ. Dete, yakama sendi nde, botu bete be yeti Beyuden baka nyɛki bo meyasi mete yi yakama kame bo ke jonɔwe dyan. ²⁸ Nɛ mi sidyɛ mekele menɔri si kɛ tikidyɛ meyasi hene te yi bo ndemma kɛ, ma nje pesa ne weri kɛ no Espanyɛ. ²⁹ Mi duwa

nde, *Krist ta tonɛ mekombila ke kendi te yi mi ta kɛ weri kɛ.

³⁰ Wune nɔɔ, wuse ke tiko temɔ ke yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. Sendi, Kimɔ Sisiɔ ke kelɔ nde, wuse kwadyangwe tande su. Dete, mi ke kobile ngweta ne wune nde, sine wune bɛki sangwate yi ngweta ne Njambiyɛ ne temɔ su hene keto mbe, ³¹ ma mi nje sangwa ne meɔne ke meɔ me botu bete be ti pa tiko temɔ ke yi Kumande Yesus ke Yuda baka. Wune ngwɛtanɔwe dɛte, nɛ botu be Njambiyɛ be diyɛ ke Yerusalem baka jay meyasi mete yi mi ta kɛ tikidyɛ, yi kame ne bo kɛ. ³² Dete, nɛ Njambiyɛ jaye, mi ta dya weri ne mesosa, komete, mi ma pa wadya ne te sine wune. ³³ Njambiyɛ te e nye tete ko diyɛ pele wune hene, *amen.

16

Pol ke nyeno benɔɔ bene be Rom

¹ Mi ke kanɛ dyombu dyusu Febe nye wune. A ke kelɔ mesay me diyakere ke nɔɔ botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus ke Kenkere baka. ² Mi lɛpi dɛte, nɛ wune bu nye kimote, keto wuse hene sangwate sine be Nyangwe Kumande wusu. Wune bɔnɔ nye dɛte nda yi botu be Njambiyɛ yakanɔwe kelɔ tande yan kɛ. Wune kama nye menɔimɔ hene ke meyasi hene te yi ta kwa nye kɛ. Wune kɛl sendi dɛte, keto a kamma bomɔ budyate, bu mi ne nguru wombɛ sendi. ³ Wune nyɛn mi Pisisil bene nɔɔ wene Akilas. Sine bo ngbo kelɔ mesay nye Krist Yesus. ⁴ Bo diyma sɔn yi jonɔwe ne mi. Yeti ndi mi nyepɔ ke nye bo wosoko na, yasi wete, menɔɔ me botu hene be tike temɔ ke yi Kumande Yesus be yeti Beyuden baka ke nye sendi bo wosoko dɛte.

⁵ Wunε nyêñ sendi njɔŋ botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus be diki wesidya kanɔ Njambiyε ke tɔ dyan baka. Mi ke nyenɔ Epenet, sɔŋ temɔ mbe. Yo nye be bosa mɔ te ε kandima tiko temɔ ke yi Krist ke Asi. ⁶ Wunε nyêñ Mariya, a wɔnduma ñiriki keto yun. ⁷ Wunε nyêñ mi Andersonikus bene Yuniyas, sine bo kando wete. Sine bo ñiyima sendi ke jobɔ. Bo ke jaye bo budyate ke njoka botu be tomun be Nyangwe Kumande wusu. Yo bo kande tiko temɔ ke yi Krist ne mi. ⁸ Mi ke nyenɔ Ampiliyatus, sɔŋ temɔ mbe, wuse sangwate sine be Nyangwe Kumande. ⁹ Wunε nyêñ mi Urubε, sine bo ngbo kelo mesay nye Krist. Wunε nyêñ sendi mi Stakis, sɔŋ temɔ mbe. ¹⁰ Mi ke nyenɔ Apeles, a tedya gbate nde, a tikima temɔ ne ngbik ke yi Krist. Mi ke nyenɔ sendi botu be tɔ be Aristobul. ¹¹ Wunε nyêñ mi Herodiyɔŋ, sine nye kando wete. Wunε nyêñ sendi botu be tɔ Narisis. Bo sangwate bene be Nyangwe Kumande. ¹² Mi ke nyenɔ bedyɔmbu busu Tirifen bene Tirifos. Bo ke wɔndo ñiriki yi kelo ne mesay me Nyangwe Kumande. Mi ke nyenɔ sendi dyɔmbu dyusu Pærsis, sɔŋ temɔ su, a jekima wɔndo ñiriki yi kelo sendi ne mesay me Nyangwe Kumande. ¹³ Mi ke nyenɔ Rufus, nye kpasa mɔ te ε beŋgwe Nyangwe Kumande. Mi ke nyenɔ nyangwe wene, a me nda nyanmbe sendi. ¹⁴ Wunε nyêñ mi Asinkirit nɛ Filegɔŋ, nyenɔ sendi Hermes nɛ Patrobas bɔ Hermas. Wunε nyêñ sendi ñenjɔŋ busu be jɔŋna bene bo baka. ¹⁵ Mi ke nyenɔ Filɔlogɔs nɛ Yuliya, nyenɔ sendi Nere bene dyɔmbu dyene. Mi ke nyenɔ Olimpas bɔ botu be Njambiyε hene be jɔŋna bene bo baka. ¹⁶ Wunε nyêñnanɔgwe tande yun wusa nda botu be Njambiyε. Menjɔŋ me botu hene be tike temɔ

ke yi Krist baka ke nyenɔ wunε.

¹⁷ Wunε njɔŋ, mi ke kombile ngweta ne wunε nde: Wunε ñiy ne sɔsɔ ne botu bete be lɔ dyambi ne yasi te yi ñenjɔŋ busu tedya wunε ke kasi *Krist ké. Bo ke kelo nde, bomɔ bákangwe, jatidyε sendi bo ke beya nje. Wunε lɔndu ke keki yan. ¹⁸ Wunε ñiy ne sɔsɔ ne bo, keto njel bomɔ nda bete ti kél mesay nye Krist te Nyangwe Kumande wusu na. Yasi wete, bo kpál sá ndi nje moy yan. Bo ke punje kimɔ lɛpi ke kondɔ numbu, mbombile bomɔ yi sebile ne botu bete be yeti ke duwe njoka beya yasi baka. ¹⁹ Ke be wunε, bomɔ hene sima duwe nde, wunε ke wokuna ke men Nyangwe Kumande wusu, dete mi ne mesosa ne wunε. Ke nje te yi kelna kimɔ yasi, mi góru nde, wunε bêki ne dyanɔ te yi kelo yo. Ma ke nje te yi kelna beya yasi, wunε tí nyeki bo kete na, wunε kónju yo. ²⁰ Njambiyε te ε nye tete kɔ ta be ke pɔsɔ *Satan ke nji mekol mun. Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist kél ngikwa ne wunε. ²¹ Timote, mɔ te yi sine nye kele say kɔ ke nyenɔ wunε. Likiyus nɛ Yason bɔ Sosipater ke nyenɔ sendi wunε. Sine bete ke kiya kando wete. ²² Mi, Tertiyus ke nyenɔ wunε, wuse sangwate sine be Nyangwe Kumande. Mi mɔ meketi me Pol, yo mi kete mekana maka. A ñikima lɛpɔ, mi ke keto. ²³ Gayus, mɔ te yi mi Pol ya ke tɔ dyene kɔ ke nyenɔ wunε. Botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus baka ké diki wesidya sendi ke tɔ dyene kanɔ Njambiyε. Erast te nyangwe banmasa te ε bakidyε moni ke dya waka kɔ ke nyenɔ wunε. Wusu maŋ Kwartus ke nyenɔ sendi wunε. [²⁴ Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist kél ngikwa nɛ wunε.]

²⁵ Wuse sômbila Njambye. A yakama nye wune deti. A kél yo ne nje Kimó Tom te yi mi pele ke kasi Yesus Krist ké. Kimó Tom te ke punje yasi te yi Njambye ma sódyukwe mbombu kande ke kandina mboko mesew mesew ké.

²⁶ Ma ndana, yasi te yi botu be punja mélépi ne Njambye ketima ké njá punje yasi ke yi bá sódyate mbombu ké. Dete, bo njá bu Kimó Tom te kè lepó nye mekando me bomó hene, né bo duwe yo. Bo kelma dete bejgwe yasi te yi Njambye te e díye kpo ne kpo ko pesima ké. Meyasi kwarɔnama dete, né bomó tiki temó ke yi Njambye, wokuna sendi ne nye.

²⁷ Siya Mó te e ne kpara dyanó, yo ndi Njambye nyepó. Luksa békí ne nye kpo ne kpo ne nje Yesus Krist, *amen.

Bosa Məkana mete yi Pol ketima kenje botu be KŌreŋt

Yo Pol, mŏ tomun Yesus Krist kete məkana mete yŏkŏ kenje bekriten bete be dīye ke KŌreŋt baka, yite a ke Efes.

KŌreŋt bā nyanḡwe dya ke meneti Begrek. Yo bā ne sumba budyate. Nyanḡwe mesukul me nembina meyasi bā sendi kete. Bomŏ dīkima kanŏ meyasi tuku tuku tikŏ Njambiye. Bomŏ budyate dīkima jonna ke nyem nyem jonḡwe nē ke sap sap jonḡwe. Yo nde, bekriten be KŌreŋt kandima keto məkana kenje Pol ke kasi meḡwaki nē ke kasi menjay mete yi bo si kelo ne sadaka nye baŋa benjambiye kē. Pol wokuma sendi kasi meḡbaka nē kasi mewanja mete yi dīkima kwanḡa ke njoka yan kē. E nye kola budyate keto məkana maka yī kite ne bo, nembē sendi kasi womiya bemuḡ nye bo.

Wuse yakama ba ke məkana maka ke nyanḡwe menḡabiye yitan jo yitati:

1. Kasi meḡbaka ke njoka bekriten be KŌreŋt (kumte 1-4).
2. Gbasina beya sap sap jonḡwe te yi kwanḡama ke njoka bekriten be KŌreŋt (kumte 5-6).
3. Tembīdya yotu pupunate ke mbambu Njambiye nē kasi gwaki (kumte 6-7).
4. Kasi menjay mete yi bo si kelo ne sadaka nye yinḡa meyasi kē. Kriten yeti se bala na, ko dete, a jŏhnanḡwe nan? (kumte 8-11).
5. Meyasi yākanḡwe kwanḡa ne nje te ke njŏh bekriten. Kasi

medye me Njambiye (kumte 11).

6. Kimŏ meyasi mete yi Kimŏ Sisij nye kē nē mesay mete yi wuse yākanḡwe kelo nŏ kē (kumte 12-14).
7. Kasi womiya bemuḡ (kumte 15).
8. Kasi ndemna meyasi yī kame ne besŏ (kumte 16).

¹ Yo mi Pol, mi yi Njambiye jeḡama nda yi nye kwadya nde, mi bēki mŏ tomun Krist Yesus, yo mi sine maḡ wusu Sositen ² kete məkana maka kenje wune njŏh botu bete be tike temŏ ke yi Njambiye ke KŌreŋt baka. Wuse kēti kenje wune botu bete be Njambiye tokuma, be dīye sanḡwate ne Yesus Krist, wune be Njambiye jeḡama, né wune be ndi bene baka. Wuse kēti sendi kenje bomŏ hene be dīye ke membey hene, bomŏ bete be tuḡe dīnŏ Nyanḡwe Kumande wusu Krist Yesus te Nyanḡwe Kumande wan nē wusu sendi. ³ Njambiye Sanḡwe wusu nē Kumande Yesus Krist kēl ḡgikwa ne wune, nye sendi wune tete.

⁴ Mi ke nye Njambiye wombe wosoko menḡimŏ hene ke kasi yun, keto ḡgikwa te yi nye kelma ne wune ke dīyŏ te yi wune dīye sanḡwate wune be Krist Yesus kē. ⁵ Yo nde, Njambiye tonja wune ne mekombila ke meyasi hene ke melepi te yi wune lepe nē ke nje duwā yasi hene, keto wūne be Yesus Krist sanḡwate. ⁶ Yo nde, Njambiye tonja wune ne meyasi mete, keto wune jayma ne temŏ yun hene nde, lepi te yi bo wokuma nje lepo nye wune ke kasi Krist kē, gbakasi. ⁷ Dete, ke dīyŏ te yi wune dīye kete ndana yī ladiye ne ḡgimŏ te yi Nyanḡwe Kumande wusu Yesus Krist ta punje ne yotu kē, Njambiye nya wune meyasi hene te yi Kimŏ Sisij nye

mumɔ ké. ⁸ Yo ndi nye ta kelo sendi nde, wune dɛy ne ŋgbɛŋgim kumɔ ke yesɔ siyna mbokɔ, né wune be kine mɔnɔ beya yan te yi bo yakama lepina ne wune kete ke *Yesɔ Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist na. ⁹ Njambiyɛ te ε jebama wune, né wune dɛy sangwate wune be Mɔnɔ wene, Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist kɔ tɔnjukwe meyasi mete yi nye si lepo ké.

Kasi mebaka ke njoka

bekriten be Kɔrɛŋt

¹⁰ Wune njɔŋ, mi ke ŋgweta ne wune ke dɛnɔ Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist nde, lepi yun hene bɛki ndi wete. Mɛbaka ti beŋnanɔwe ke njoka yun na, yasi wete, wune bɛki gba sangwate, dɛyɔ temɔ wete, be sendi ne metake wete. ¹¹ Wune njɔŋ, mi lépi dete, keto mi wokuma kasi yun ke numbu botu be tɔ Kolowe nde, yo ne metandɔ ke njoka yun. ¹² Ma yasi te yi mi kwadɛy lepo ké, yo nde, ke njoka yun baŋa nde: «Mi wókunangwe mbe ne Pol.» Baŋa nde: «Mi wókunangwe mbe ne Apolos.» Baŋa yan nde: «Mi wókunangwe mbe ne Sefas.» Baŋa sendi nde: «Mi wókunangwe mbe ne *Krist.» ¹³ Yite nde, Krist bakima ka yotu ne baka? 'Yo ka Pol yi bo ŋgbama ke kroa keto yun? Ho nde, ke yi bo tɔpuma ne wune ke mɔrɔku ké, 'bo tɔpuma ka wune ne dɛnɔ Pol? ¹⁴ Mi ke nye Njambiyɛ wosoko, keto ke njoka yun mi ti tɔpe wete mumɔ ke mɔrɔku na, soŋe ndi Kiripus nɛ Gayus. ¹⁵ Dete, mumɔ wete ne wete ti yaka lepo nde, bo tɔpuma wune ke mɔrɔku ne dɛnɔ dɛyembe na. ¹⁶ Mi tɔpuma sendi botu be moy tɔ Stefanas ke mɔrɔku. Ke kɔŋte, mi yeti ke duwe, ho mi tɔpuma sendi wete mumɔ ke mɔrɔku na. ¹⁷ Yo nde,

Krist ti tome mi yi tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku na. Yasi wete, a tomma mi, né mi nje lepi Kimɔ Tom. A ti tome mi, né mi nje lepi ne nje jɛŋ ndapi te yi bomɔ na, kamba lepina kasi soŋ te yi Krist gwɔ no ke kroa ké me nje gwe ne gbɛlate.

Kasi dɛyano te yi bomɔ nɛ dɛyano

te yi Njambiyɛ

¹⁸ Yo nde, botu bete be ta yam-bile baka wóku yan lepina kasi soŋ *Krist ke kroa nda abalmba. Ma ke yusu, wuse be ma jɔ baka, kasi soŋ Krist ke kroa ne ŋgunɔdɛyɛ Njambiyɛ. ¹⁹ Yo nde, yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Mi ta yangile dɛyano te yi botu be dɛyano be no ké, soŋe duwɔ yasi te yi botu be duwɔ yasi be no ké.» ²⁰ Ma ndana, nda ba ne dɛyano kɔ? Ma nda ba mo ketina meyasi kɔ? Ma mo jɛŋ duwɔ lepi te yi ŋgimɔ te yɔko ba nda? 'Njambiyɛ ti kele ka nde, dɛyano te yi botu be meneti maka kpál be yasi abalmba na? ²¹ Yo nde, ke meyasi mete yi Njambiyɛ kusuma yi tedɛyɛ nde, a ne dɛyano ké, botu be meneti maka ne dɛyano te yan ti be ne deti te yi duwe Njambiyɛ ne nje meyasi mete na. Yo dete yi Njambiyɛ beŋma kimote yi jonɔwe botu bete be tike temɔ ke yene baka ne nje pelna Kimɔ Tom te yi wuse lepe ké. Kimɔ Tom te, bomɔ béŋa yan nde abalmba. ²² Beyuden ke diye meyekambiyɛ, né bo beŋ, ma Begrek ke sɔ yan duwɔ yasi. ²³ Yasi wete, ke be wuse, wuse péla su kasi Krist te yi bo ŋgbama ke kroa kɔ. Ke yi Beyuden, yo yasi te yi yakama jatidɛyɛ bo ke beya nje, ma ke yi botu bete be yeti Beyuden baka, yo yasi abalmba ke yan. ²⁴ Yasi wete, ke yi baka be Njambiyɛ jebama baka, ko Beyuden ko Begrek, ke yan, Krist ke punje ŋgunɔdɛyɛ

Njambiyε ne dyanŏ dylene, ²⁵ keto yasi te yi Njambiyε kele yi bomŏ beᅒe nde abalmba kε, yo yasi te yi laᅒsa dyanŏ bomŏ. Sendi, yasi te yi Njambiyε kele yi bomŏ beᅒe nde, yo kinε deti kε, yo yasi te yi be ne deti laᅒsa deti bomŏ.

²⁶ Ma wune njŏᅒ, wune s̄ambila misi beᅒe ne teri yun, wune botu bete be Njambiyε jebama baka. Ke njoka yun kinε budya bomŏ kete ne dyanŏ te yi wule ke yi botu be meneti maka na. Kinε budya ᅒgabolo bomŏ ho budya bomŏ be wulma ke moy t̄y nyangwe bomŏ na. ²⁷ Yo nde, Njambiyε sawma meyasi me meneti maka yi bomŏ beᅒe nde abalmba kε yi wuᅒgwe ne botu be dyanŏ. A sawma meyasi mete yi bomŏ beᅒe nde, yo kinε deti kε yi wuᅒgwe ne detina meyasi. ²⁸ A sawma meyasi me meneti maka yi bomŏ beᅒe nde, yo yeti yaᅒa nε yike yi bomŏ yeliye kε. Yo meyasi mete yi bomŏ paye kε. A kpalma bu yite yί kelŏ nde, meyasi mete yi bomŏ beᅒe nde, yo ne deti kε t̄i beki se ne deti na. ²⁹ A kelma dete, ma mumŏ me nje bendidye yotu ne ke mbombu wene. ³⁰ Ma yo Njambiyε kele nde, wune be Krist Yesu s̄eki saᅒgwate. A kelma nde, Yesu Krist s̄eki dyanŏ dyusu. A kwaᅒma ne nye yί kelŏ nde, wuse s̄eki ne ᅒgeᅒ, be pupunate ke mbombu wene, kwaᅒ sendi ne nye yί kolŏ ne wuse ke mebeyŏ musu. ³¹ Dete, mekana me Njambiyε ke lepŏ nde: <Mŏ te ε kwaᅒye lukse yotu, a l̄uksa yotu ndi ke yasi te yi Nyangwe Kumande kelma kε.>

2

Pol ke kε mbombu yί lepina

ke kasi dyanŏ Njambiyε

¹ Ma wune njŏᅒ, ke yembe, ke yi mi ka nŏ pe yun kε, mi t̄i

lepina ne yίᅒa nyangwe jεᅒ duwā ndapi ho ne yίᅒa nyangwe dyanŏ yί kwaᅒye ne yasi te yi Njambiyε ma s̄odyukwe ne mbombu kε nye wune na, ² keto mi pesima nde, mi yeti ke kwaᅒye duwe yίᅒa yaᅒa dele ke njoka yun na, siya yasi te yi mi kwaᅒye duwe, yo ndi Yesu Krist, laᅒsa laᅒsangwe kasi ᅒgbana ne ke kroa. ³ Ma dete, ke yi mi joᅒnama nŏ ne ᅒguru wombe ke njoka yun kε, mi ᅒa nda tekina mumŏ. Mi gwā wŏ ᅒgwangwa. ⁴ Ke yi mi tedya nε ke yi mi pelma ne melepi me Njambiyε kε, mi t̄i saᅒ nje te yi d̄ale bomŏ ne jεᅒ ndapi te yi wule ke dyanŏ bomŏ kε na. Yasi wete, mi lepina tedye nde, Kimŏ Sisiᅒ ne ᅒgunᅒdye, ⁵ kambŏ tikina temŏ te yi wune tike ke yi *Krist kε me nje wule ne nje dyanŏ bomŏ, nε yo wul ndi keto deti Njambiyε. ⁶ Yo nde, wuse ke tedye kasi dyanŏ nye botu bete be me betomba ke nje te yi Sisiᅒ baka. Yasi wete, yeti dyanŏ te yi wule ke yi botu be meneti maka ho ke yi bekum be meneti maka be ta si kwaᅒ nemenŏ baka na. ⁷ Wuse tedya dyanŏ Njambiyε yi mumŏ yeti ne deti te yi biye to te kε. Yo dyanŏ te yi nye ma s̄odyukwe ne mbombu yi nye ma kiki tembidyε, yite mboko t̄i pa kusuna na. A kelma dete, nε wuse be ne ᅒgabiye ke meluksa menε. ⁸ Kinε kum wete ne wete ke njoka bekum be meneti maka duwā dyanŏ te na. Yo nde, bo má dukwe dyanŏ te, ma bo t̄i ᅒgba Nyangwe Kumande te ε ne meluksa hene ko ke kroa na. ⁹ Yasi wete, yo kelnama nda yi yo ketinate ke mekana menε nde: <Yasi te yi misi t̄i beᅒe ne toru nε yi metŏ t̄i woke ne toru, yasi te yi temŏ mumŏ t̄i take wete yesŏ, yo yasi te yi Njambiyε kombila pe yi botu bete be kwaᅒye nye baka.> ¹⁰ Yo ndi wuse yi Njambiyε

punja yo nye wuse ne nje Sisij ne. Yo nde, Kimö Sisij Njambiyé ke nembé duwe meyasi hene, ko meyasi mete yi díyè sófyate ne gból ke moy temó Njambiyé ké. ¹¹ Ma mó te nda ke duwe yasi te yi díyè ke temó jakóso mumó kó? 'Yeti ndi sisij mumó ne nguru wene ke duwe yasi te yi díyè ke moy temó ne ké na? Dete sendi, kiné mumó wete ne wete ke duwe meyasi mete yi díyè ke moy temó Njambiyé na, sonje ndi Sisij Njambiyé nyepó. ¹² Ke be wuse, wuse tí bú su sisij te yi wule ke yi botu be meneti maka na. Yasi wete, wuse bonma su Sisij te yi wule ke yi Njambiyé, né wuse duwe meyasi mete yi Njambiyé nye wuse ne gbelate ké. ¹³ Ma wuse ti lépi yo ne dyanó te yi botu be meneti maka tedye ké na. Yasi wete, wuse lépi su yo ne dyanó te yi Kimö Sisij tedye ké. Dete, wuse ke tedye meyasi mete yi Sisij Njambiyé nye botu bete be ne Sisij te baka.

¹⁴ Yo nde, mó meneti maka ti yaka jaye meyasi mete yi wule ke Sisij Njambiyé na, keto ke yene, yo abalmba. Sendi, a yeti ne deti te yi nembé duwe meyasi mete na, keto mumó dúkwe yo ne nje deti te yi Sisij. ¹⁵ Ma mó te ε me ne Sisij Njambiyé kó yakama duwe meyasi hene. Yasi wete, kiné mumó wete ne wete yakama duwe teri jonngwe mó te na. ¹⁶ Ma yo ketinate nde: 'Nda ke duwe dyanó Baba Mbokó kó? Nda yakama kite nye kó?' Ma wuse su ne takina yasi te yi *Krist.

3

Kasi kelna mesay me Njambiyé

¹ Wune njon, ke be mi, ke yi mi lepinama nó nye wune ké, mi tí yaka lepiná nda mi lepinangwe nye botu bete be me ne Sisij Njambiyé ke yotu na. Mi

lepinama nda mi lepinangwe nye botu bete be be ngwe mewobo me membundo baka. Ke jonngwe te yi wune jonna nó wune be *Krist ké, mi lepinama nye wune nda mi lepinangwe nye gbela bonosike. ² Mi nya wune moroku meberi, né wune dye. Mi tí nye wune detina medye na, keto ke ngimo te yite, ma wune ti yaka dye yo na. Ma ko kumó ndana wune ti yaka dye yo na, keto wune ndi botu bete be ke be ngwe mewobo me membundo. ³ Nge be nde, nyangwe temó nè metando ke bejna ke njoka yun nda yi yo bejna ké, 'yite ti tedya nde, wune ndi botu bete be be ngwe mewobo me membundo na? 'Yo ti tedya nde, wune ke jonna be ngwe yasi te yi bomó tedye ké na? ⁴ Ma ke ngimo te yi yoko lepe nde: 'Mi wókunangwe mbe ne Pol,' yoru nde: 'Mi wókunangwe mbe ne Apolos,' yite ti tedya nde, wune ke jonna nda gbela bomó na? ⁵ Ma Apolos ba nda? Pol ba ne nda? Wuse hene yiba ndi gbela botu be mesay be Njambiyé. Njambiyé kwanma ne wuse yi kelo nde, wune fiki temó ke yene. Mumó hene ke njoka su ke tonje say te yi Nyangwe Kumande nya nye nde, a kél ké. ⁶ Mi ba mbe mó benate, Apolos mó nyanja moroku kete. Ma yo Njambiyé kele nde, yo jón. ⁷ Dete, mó te ε be nè mó te ε nyanje moroku kete kó, bo hene yiba gbelate. Ma mó te ε be ne njuku mesay mete hene kó, yo Njambiyé, nye mó te ε kele nde, yo jón kó. ⁸ Mó te ε be beko nè mó te ε nyanje moroku nyanja kete kó ndi wete. Mumó hene ta be ne nduku mesay mene be ngwe misi mesay mene. ⁹ Wuse ke kelo mesay sine be Njambiyé. Wune ngwan Njambiyé, wune sendi tú te yi Njambiyé sume ké. ¹⁰ Mi ma tembidyé mekol me tú nda

kpaşa mɔ sumna njumɔ ɓeɲgwe say te yi Njambiye tomma mi ne ɲgikwa ne nde, mi njâki kelo ké. Ma ndana, mbaña ke kè mbombu ne say ɓendidyate. Yasi wete, mumɔ hene dɲy ne soso ke kwalɔ ɓɔ mesay mete yi nye ɓendidyane tɲ kete ké. ¹¹ Mekol me tɲ te yi sima tembidyane ké, yo Yesus Krist. Dete, kinɛ wete mumɔ ε yakama nje tembidyane sendi wete mekol me tɲ dele na. ¹² Ma ɓaña ta ɓendidyane tɲ kete ne lor, ɓaña ne ɓɲ sumba, ɓaña ne kpaşa metari, yi ɓaña ne mejeti, yi ɓaña ne menjoy ho ne mboru ɲgon. ¹³ Yasi wete, ɓɔ mesay me mumɔ hene ta pundɔ puyɛ ke nyaɲgwe yeso. Yeso te dɲte ta gbaso ɓɔ mesay me mumɔ hene yi tedye ne deti te. ¹⁴ Ke tɲ te yi mumɔ njâ ɓendidyane ke gweyâ mekol me tɲ te yi sima tembidyane ké sumɛ kol ke dɲte, mɔ te ta ɓɛ ne nduku mesay mene. ¹⁵ Yasi wete, ke tɲ te yi mumɔ njâ ɓendidyane kete ké si lolɔ, mɔ te ta kɔpɔ nduku mesay mene. Ndi nde, nye ne ɲguru wene ta ju, ma yo ta ɓɛ nda yi mumɔ diyɛ no ke dɲte ké. ¹⁶ 'Yite nde, wune yeti ke duwe nde, wune mbanjo Njambiye na? 'Wune yeti ke duwe ka nde, Sisiɲ Njambiye ke jonna ke yotu yun na? ¹⁷ Nge mumɔ ɓekidyane mbanjo Njambiye, Njambiye ta ɓekidyane sendi mɔ te, keto mbanjo Njambiye tumbu, yo wókunaɲgwe ndi ne nye, ma mbanjo te, yo wune. ¹⁸ Mumɔ tɲ sebila yotu ne ne ɲguru wene na. Nge wete mumɔ ke njoka yun take nde, a ne dɲano nda yi ɓotu ɓɛ meneti maka take ké, a kpâl ɓɛ nda lem ke misi me ɓotu ɓɛ meneti maka, na nje ɓɛ ne kpaşa dɲano. ¹⁹ Keto, yasi te yi ɓotu ɓɛ meneti maka take nde, yo yasi dɲano ké, yo ne yasi abalmba ke misi me Njambiye. Yo ketinate ke mekana me Njambiye

nde: «Njambiye ke kpalo kelo nde, ɓotu ɓɛ dɲano ɓɛɓikwe ke mekele me likisi man.» ²⁰ Yo sendi ketinate ke yiña mbey ke mekana me Njambiye nde: «Baba Mboko ke duwe meyasi mete yi ɓotu ɓɛ dɲano take ké. A duwâ nde, yo hene gbelate.» ²¹ Dete, mumɔ tɲ susula yotu ke mekele mete yi ɓomo yakama kelo ké na. Mumɔ tɲ kel dete na, keto meyasi hene wókunaɲgwe ne wune. ²² Yo nde, ko Pol ko Apolos ko Sefas, ko meyasi hene te yi diyɛ ke mboko, ko jonɲgwe ko sɔɲ ko meyasi mete yi kete ndana ko meyasi mete yi ta nje ke metu mete yi mbombu, ²³ meyasi mete hene wókunaɲgwe ne wune, ma wune wókunaɲgwe yun ne *Krist, Krist wókunaɲgwe ne Njambiye.

4

Teri ɓotu ɓɛ tomun ɓɛ Yesus

¹ Dete, mumɔ hene yâkaɲgwe ɓɲ wuse nda ɓotu ɓɛ mesay ɓɛ *Krist, nda ɓaka ɓɛ Njambiye nya ɓɔ say ɓakidyane meyasi mene yi nye ma sɔɲyukwe ne mbombu ké. ² Ma yasi te yi ɓɔ diyɛ mumɔ hene ε ɓɛ ne say ɓakidyane meyasi, yo nde, a nyêki temɔ ne ke mesay mene. ³ Ma ke yembe, ko wune ko ɓotu ɓɛ meneti maka jôsa mi, yo yeti ke kelo mi mɔno yaña ne mbet na. Ko mi ne ɲguru wombe yeti ke jôse yotu mbe na. ⁴ Yo nde, mi yeti ke duwe yiña ɓeya yasi te yi mi kelma ké na. Ko ɓeko dete, yite yeti ke tedye nde, mi kinɛ mejosɔ na. Ma mɔ te ε jôse mi ko, yo ndi Nyangwe Kumande nyepo. ⁵ Dete, wune tɲ yan jôse yiña yasi piɲɔ te yi ɲgimo tɲ pa dɲâ na. Wune lâɲya kumo ke ɲgimo te yi Nyangwe Kumande ta nje ké. Yo nye ta punje meyasi mete yi diyɛ sɔɲyate ke yitil ké ke puyɛ. A ta gbaso metake mete yi mumɔ ɓɛ no ke moy temɔ ne ké. Yo

ke ngimo te yite yey yi Njambiyé ta bése mumó héné bejgwe bo mesay méné. ⁶ Wuné njon, yike héné yi mi lepima ke kasi mbe nè ke kasi Apolos ké, mi lépi yí kame né wuné, né wuné bejgwe jonjgwe dyusu yí jeké né kelna méyasi mete yi wuse lépe nò ké. Ma mumó tí kel yinà yasi lanja yike yi yo ketinate ke mekana mé Njambiyé ké na. Wuné tí susula yotu keto wete mumó yí kpalo yeliye né mbanja na. ⁷ Keto nda lépe nye wé nde, wé kwá mbanja mumó? Yasi héné te yi wé bé nò ké, 'yeti Njambiyé nye wé na? Ma nge bé nde, Njambiyé nye wé méyasi mete, keto nge yi wé nje susule yotu nda bo tí nye wé nyeko ké? ⁸ Mòy yun mé né dito. Wuné mé né kusuku. Wuné mé bekum tiko wuse. Mi kwádyikwe nde, wuné béki biran bekum, né wuse nam sine wuné. ⁹ Keto mi ke béne nde, Njambiyé kelma nde, wuse botu bé tomun béne kpál bé njena bomó ke njoka besó. A kelma nde, wuse kpál bé nda botu béte yi bo lú ke gbege wo ke mbombu bomó héné. Yo nde, ke to mboko héné, ke mbombu bejaki nè ke mbombu botu bé meneti maka, wuse kpalma nje bé su nda yasi te yi bomó ngbo kindó. ¹⁰ Wuse su belem keto Krist, ma wuné yun né dyano, keto wúne bé Krist sanjgate. Wuse su né tekó, ma wuné yun né deto. Bo ke lukse yan wuné, ma wuse ke kpalo sanjgwa su né yeliya. ¹¹ Ko kumó ndana wuse ke gwe nja, gwe yesidyé, gwe díyo sókeré. Bo ke mende wuse, wuse ke jonna kwey né kwey. ¹² Wuse ke wondo biriki keló mesay né mébo musu. Bo ke kita né wuse, ma wuse ke kpalo nje ngweta su né Njambiyé nde, a nyéki bo mekombila. Bo ke tedye wuse nyangwe mébone, ma wuse ke kpalo disima. ¹³ Ko kumó ndana bo ke lepina beyate

né wuse, ma wuse ke kpalo lepina su né kimó temó nye bo. Wuse mé su nda dyan te yi bo wombile ke to meneti ké lí ke kundú ké. Wuse mé su sendi nda sara mbaya ke misi mé bomó héné. ¹⁴ Mi tí kéti méyasi maka kenje wuné yí nye né wuné njon na. Yo yí kite né wuné nda bonó bembe, son temó mbe. ¹⁵ Keto ko beyekele nda betomay betomay má njaki nje tedye kasi Krist nye wuné, wuné kine budya besangwe ke njokate na. Keto yo mi bé sanjgwe wun ke jonjgwe te yi wúne bé Krist Yesu díye sanjgate ké. Mi béki sanjgwe wun ke ngimo te yi mi bonma né Kimó Tom nje lépo nye wuné ké. ¹⁶ Dete, mi ke ngweta né wuné nde, wuné kél méyasi nda mi. ¹⁷ Yo yite kelé nde, mi tóm monmbe Timote kenje wuné. Nye son temó mbe. Sendi, a nya sosu né héné ke yi Nyangwe Kumande. A ta keló nde, wuné táka méyasi mete yi mi lepima nye wuné ke jonjgwe te yi mi jonna nò sine Krist ké. Yo yite yi mi tedye ke membey héné nye menjon mé botu béte bé ma tiko temó ke yi Kumande Yesu baka.

¹⁸ Banja bomó ke njoka yun sosama, susule yotu take nde, mi tí nje béne se wuné na. ¹⁹ Yasi wete, nge Nyangwe Kumande jaye, mi ta nje béne wuné nedó. Yo komete yey yi mi ta béne, simande bo gbate né deti, yeti ndi lepinaté né numbu na. ²⁰ Keto *Kando Njambiyé, yo yeti ke gbela lepi te yi numbu na, yasi wete, yo ke deti kelna mekele. ²¹ Nè nde, mi njáki né ngbasi nè nde, mi njáki né mekwadya nè té lepi, wuné kwádyikwe nde, mi njáki né nge?

5

*Kasi mekele mé memi ke njoka
bekriten bé Kórejt*

¹ Bomɔ ke diki lepɔ ke membey hene nde, kelna mewanja ke kwanɔna budɔyate ke njoka yun. Ko ke njoka botu bete be yeti ke duwe Njambiyɛ baka, yo yeti ke beɔna dɛte na. Yo me nde, mumɔ ke jonɔna bene nya sanɔgwe wene. ² Ma wune ke kpalo susule yotu ke yite. Ma yo bɛki nde, wune kpɔl kola kɔpandɔ mɔ te ε kelma mekele mete kɔ sonɔ ke njoka yun. ³ Ke be mi, ko beko nde, sine wune yeti ke kiya mbey na, wuse sanɔgwate ke pay te yi Sisij. Ke yembe, sima si pɛsɔ jɔsi mɔ te ε kelma beya mekele mete kɔ, deke nda mi wɛri sine wune. ⁴ Komɛ wune ta wesidya ke kiya mbey ne dino Nyangwe Kumande wusu Yesu, sine wune ta be sanɔgwate ke pay te yi sisij, ngunɔgudye te yi Nyangwe Kumande wusu Yesu ta be ke mbey te. ⁵ Komete, ne wune kin mɔ te nye ke mebo me *Satan, na bekidye membundɔ mene, dɛte Njambiyɛ ta jonɔgwe sisij ne ke *Yesɔ Nyangwe Kumande. ⁶ Ma susula yotu te yi wune susule kɛ, kine to te na. 'Wune yeti ke duwe nde, ko monɔ ngɔ ne mbet ke kelɔ nde, mbɔrɔ mampa hene wɔdyukwe na? ⁷ Wune me gbate jonɔna mbɔrɔ yasi, keto *Krist te *Monɔ Sam Paska te yusu sima nyena ne sadaka. Dete, wune sɔɔna njombu ngɔ, li ne nan, ne wune nje be jonɔna mbɔrɔ yasi. ⁸ Dete, wuse ti kel jesɔ *Paska te ne njombu ngɔ ho ne ngɔ te yi tedye beya dyanɔ ho kɔtu dyanɔ na. Yasi wete, wuse kɛl yo ne memampa mete yi kine ngɔ kete kɛ, yite nde, ne pupuna temɔ ne gbakasi.

⁹ Ke moy mekana mete yi mi ketima kenje wune kɛ, mi lepima nde, wune ti kel kumbo wune botu be kelna mewanja na. ¹⁰ Ke kasi botu be kelna mewanja bete yi mi lepe no baka ne ke kasi

botu bete be nye temɔ ke meyasi, bu kasi botu be nganɔgila yasi ne baka be kanɛ yina meyasi tiko Njambiyɛ baka, mi ti lepi ne gbela botu be meneti maka na. Keto ma beki nde, mi lepi ne bo, ma yite diya nde, wune ti diy se ke meneti maka na. ¹¹ Ma yasi te yi mi kwadye lepɔ nye wune kɛ, yo nde, nge mumɔ lepe nde, nye man wun nje kpalo nye bo ke kelna mewanja ho kpalo be ne njan sumba ho jeko nye temɔ ke kannna yina meyasi tiko Njambiyɛ, nge nye diki lepina beyate ne besɔ ho be mɔ gwena menjam ho mɔ nganɔgila yasi, wune ti kel kumbo ko dyena ne mbet wune njel bomɔ nda bete na. ¹² Ma yo beɔna mi ke nge yi mi ta jɔse ne gbela bomɔ? 'Yeti beɔnɔn bun yi wune yakanɔgwe jɔse na? ¹³ Yo nde, ke yi gbela bomɔ, yo Njambiyɛ jɔse bo. Wune kpandi mɔ beya mekele sonɔ ke njoka yun.

6

Kasi jɔsi ke njoka bekriten

¹ Nge wete mumɔ ke njoka yun be ne lepi sunɔgwe ne man, nge kele yi nye mine misi bu lepi te ke no ke yi botu bete be yeti ke duwe Njambiyɛ kine bu yo ke no ke yi botu be Njambiyɛ kɛ? ² 'Wune yeti ke duwe nde, yo botu be Njambiyɛ ta jɔse botu be meneti maka na? Nge be nde, yo wune ta jɔse botu be meneti maka, 'sunɔgwa ne gbela monɔ melepi? 'Wune ti yaka jɔse yite na? ³ 'Wune yeti ke duwe nde, wuse ta jɔse bejaki na? Nge be dɛte, 'sunɔgwa ne melepi mete yi beɔne gbela meyasi me meneti maka? ⁴ Ma nge kele nde, ke njel melepi dɛte dya ke njoka yun, wune ke li njon botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesu kpalo kanɛ yo nye gbela bomɔ nde, bo jɔsa kɛ. ⁵ Mi lepi dɛte, ne njon diy wune. 'Yite nde,

ke njoka yun kine mumo wete ne wete ε ne dyanε ε yakama kombile lepi ke njoka njon ne na? ⁶ 'Yo me nde, man bōn man kē nō ke yi botu bete be yeti ke tiko temo ke yi Njambiyε baka? ⁷ Gbate, yike yi wune me ke bu melepi mun kē nō ke mbombu bomo kē ke tedye nde, wune ma kōpo nje. Nge mumo kele yija kotu mekele sungwε ne wune, keto nge yi wune ti kwān lalε diyō ne sem kē? Keto nge yi wune ti tiki lalε nde, bo wōmbila meyasi hene ne mbul ke mebo mun kē? ⁸ Yasi wete, yo wune ke kelo kotu mekele sungwε ne banja bomo, wōmbile meyasi hene ke mebo me bomo. Ma mekele menori, wune kēl hene sungwε ne benjon bun. ⁹ 'Yite nde, wune yeti ke duwe nde, botu bete be kele yasi kotute sungwε ne beso baka ti be ne mbey ke *Kando Njambiyε na? Mumo ti sebila yotu ne na. Ko bembam bete be kine bomari be kele mewanja baka, ko bomari bete be yeti ke megwaki be kele mewanja baka, ko botu bete be kane yija meyasi tiko Njambiyε baka, ko botu bete be ke megwaki be kele mewanja baka, ko bembam bete be ne teri bomari baka, ko bembam bete be diyε bene beso bembam nda yi mbam diyε nō bene nyari kē, ¹⁰ ko botu be gubo, ko botu bete be nye temo ke meyasi, ko botu be gwena menjam, ko botu bete be lepina beyate ne beso baka, ko botu be ngangila yasi, botu bete hene ti be ne mbey ke Kando Njambiyε na. ¹¹ Ma banja ke njoka yun bā kwey dete. Yasi wete, Njambiyε nja weye mebeyo mun tōke wune pupudye wune peso nde, wune me ne ngben ke mbombu wene. Yo kelnama dete ne dino Kumande Yesu Krist nē deti te yi Sisij Njambiyε wusu.

¹² Mi yakama kelo yasi hene te

yi mi kwadye, yasi wete, yasi hene ti yaka kame mi na. Mi yakama kelo yasi hene te yi mi kwadye, yasi wete, ke yembe, mi ti jaye nde, yanja biya mi ne bala na. ¹³ Medye njaki, né yo kē ke moy. Ma moy diy yī medye, yasi wete, Njambiyε ta kelo nde, bo hene yiba ti beki se na. Ndi nde, yotu ti diy yī kelna mewanja na. Yotu diy yī Nyangwε Kumande, ma Nyangwε Kumande diyε ne yotu mumo. ¹⁴ Njambiyε te ε womiya Nyangwε Kumande ko ta womiyε sendi wuse ne ngungudye nε. ¹⁵ 'Wune yeti ke duwe ka nde, meyotu mun, yo medoku me yotu *Krist na? 'Mi ta nje bu medoku me yotu Krist, né yo nje be medoku me nya mewanja? Ko na. ¹⁶ 'Wune yeti ke duwe ka sendi nde, nge mumo ningwε nya mewanja, bene nye me ndi gba ne kiya yotu wete na? Yo dete yi mekana me Njambiyε ke lepō nde: 'Bo hene yiba ta kpalo nje be ndi mbundo wete.' ¹⁷ Ma mo te ε diyε sangwate ne Nyangwε Kumande, mo te ne kiya takina yasi wete bene nye. ¹⁸ Wune kambi kelna wanja. Kwalo beya yasi hene te yi mumo yakama kelo, yo yeti ke kpoke membundo mene na, yasi wete, mo te ε kele wanja, a kēl beki dye ne gba membundo mene. ¹⁹ 'Wune yeti ke duwe ka nde, meyotu mun, yo mbanjo Kimō Sisij te yi Njambiyε nye wune yī jonna ke yotu yun kē na? Yeti wune diyε ne meyotu mun na. ²⁰ Keto Njambiyε kolma wune ne sulna yasi, dete wune bākidya meyotu mun yī lukse ne Njambiyε.

7

Kasi megwaki

¹ Ndana, ke meyasi mete yi wune ketima diyε ne mi kē, kimote nde, mumo ti kpoka nyari

na. ² Ma yí kambó ne kelna wanja ne pam pam, yo díya nde, mumó hene bēki ne nya te wene nè nyari hene bēki ne njonɔ te wene. ³ Mbam yákanɔwe tonje meyasi hene te yi mbam yákanɔwe kelo nye nyari wene ké. Nè nyari kél sendi dete sunɔwe ne njom. ⁴ Yeti nyari name yotu ne ne nguru wene na, yasi wete, yo njom. Sendi, yeti mbam name yotu ne ne nguru wene na, yasi wete, yo nyari. ⁵ Ke njoka mbam bene nyari, mbanja tí kin jakosó ke tan na. Ndi nde, wune yakama díyo kine sanɔwa ke tan, nge be nde, wune sima nye ngin te yi kelo dete kumó ke ngimó te yi wune pesima, né wune pa nye sosu ke menɔweta ne Njambiye. Ke kɔnte, nè wune njáki nje sanɔwa ne kókó, kambó *Satan me nje sebile wune, keto wune ti yaka disima díyo dete kè nɔ mbombu na. ⁶ Yike yi mi lepe ké, mi lépi lepo yí kite ne wune, yeti ne nje te yi deti na. ⁷ Mi góru nde, bomó hene díy nda mi, yo nde, Njambiye nya yasi dele dele yaka ne mumó hene, yókó ne yike, ma yoru ne yiri.

⁸ Ke yi botu bete be kine bomari ho be kine bembam baka nè bekusó, mi ke lepo nye bo nde, yo kimote nde, bo díy nda mi. ⁹ Yasi wete, nge bo benje nde, bo ti yaka gbisima díyo dete na nè bo kél megwaki, keto gwaki kimote lanja nde, mumó díy nda mbiye meduyo.

¹⁰⁻¹¹ Ma ke yi bembam bete be me ne bomari nè bomari bete be me ke megwaki baka, mi ke kobile lepo nye bo nde: Nyari tí dukwe ke bo njom na. Nge nye duwe ke bo njom, a tí ken se ke bo wete mbam na, yasi wete, a yókwe ne kókó nje dolo njom kobile gwaki yan. Sendi, mbam tí soɔa bo ne nyari na. Ma yeti mi lepe na,

yo gba Nyangwe Kumande lepe dete.

¹² Ndana, yo mi ke lepo ne nguru wombe, yeti Nyangwe Kumande na. Mi ke lepo nde, ke yi benjon busu bari, nge mbanja be ne nyari kumó ndana nde, nya te tí pa tiko temó ke yi Kumande Yesus na, ma nge nya te pese nde, a ta kè mbombu jonna bene nye, a tí soɔa bo ne nye na. ¹³ Nge be sendi nde, yo nyari be ne mbam, kumó ndana nde, mbam te tí pa tiko temó ke yi Kumande Yesus na, ma nge mbam te pese nde, a ta kè mbombu jonna bene nye, nya te tí kin njom na. ¹⁴ Yo nde, nge mbam tí pa tiko temó ke yi Kumande Yesus na, Njambiye ke pupudye nye keto nyari. Sendi, nge be nde, nyari tí pa tiko temó ke yi Kumande Yesus na, Njambiye ke pupudye nye keto njom, keto nge yo ti kelna dete na, yite bono bete yi wune ta ja baka ta be nda yasi memi, ndi nde, ndana bo me pupunate. ¹⁵ Yasi wete, ke yókó e tí pa tiko temó ke yi Kumande Yesus kó pese nde, a ke kwá, na kwán. Komete, mó njon wun te e tikama kó, ko mbam ko nyari tí díyo mekomó ke yite na. Njambiye jebama wuse, né wuse jonna ne te. ¹⁶ Nyari, 'yo ka we ta jonɔwe njonɔ? Ma mbam, 'yo ka we ta jonɔwe nyari wó? We duwá ne nge?

¹⁷ Siya te ndi nde, mumó hene jonɔnɔngwe ke teri te yi Nyangwe Kumande pesima ké, ke teri te yi Njambiye dolma nye kete ke ngimó te yi nye jebama ne nye ké. Yo yasi te yi mi kobile lepo nye menjon me bomó hene be sima tiko temó ke yi Kumande Yesus. ¹⁸ Nge be nde, Njambiye jebama mbam, yite bo sima peso nye, a díy ndi ke teri te yite. Ma nge be nde, a jebama nye, yite bo tí pa peso nye na, a tí njangwe

yotu yí kè sà bomò nde, bo njâki nje pesò nye na. ¹⁹ Ko bo pési mumò ko bo ti pese nye, yinòri hene gbelate. Ma yasi te yi be njukute ke meyasi menòri hene, yo ßengwa membonga me Njambiyè. ²⁰ Mumò hene ðiy ndi ke teri te yi Njambiyè dolma nye kete ke ngimò te yi nye jebama ne nye ké. ²¹ Nge ße nde, we ßà ke ðiyò bala ke ngimò te yi Njambiyè jebama ne we ké, we tí njanngwe yotu yo na. Yasi wete, nge we kwedya nje te yi ðuwe ke ðiyò bala te, we tí ndekidya na. ²² Keto bala hene te yi Nyangwe Kumande jeba, a sojma mbete ke teri ðiyò bala. Yo sendi nde, mumò hene te yi Nyangwe Kumande jeba piño te yi nye yeti bala, mò te ke kpalò nje ße bala *Krist. ²³ Njambiyè kolma wune ne sulna yasi. Wune tí kpal nje ðiyò bala bomò na. ²⁴ Ma wune njon, mumò hene ðiy ndana ke kèki Njambiyè ßengwe ndi teri te yi Njambiyè dolma nye kete ke ngimò te yi nye jebama ne nye ké.

Kasi beko nè bekuso bomari

²⁵ Ma ndana, ke yi ßembam ßete ße tí pa ðuwe boma nè ke yi ßindi bomari, Nyangwe Kumande tí nye mi yinà mbonga te yi lepo ke kasi yan na. Yasi wete, mi ta lepo yembe nda yi Nyangwe Kumande tedya ngikwa ne pe yembe nde, bomò nyéki temò ke yasi te yi mi lepe ké. ²⁶ Pe yan, mi ßèña kimòte nde, mbam tí ßon nyari na, a ðiy kò keto menjanngwe mete yi ðya ndana ké. ²⁷ Nge ße nde, we me ne nyari, we tí sañ nde, wune wânjanngwe se na. Nge ße nde, we tí pa ße ne nyari na, we tí sañ nje te yi ße nò na. ²⁸ Yo nde, nge we ßy nyari, we tí kele yinà beya yaña na. Sendi, nge nya te è ndi ßindi te kò kè megwaki, a tí kele yinà beya yaña na. Yasi wete, mi lépi yike keto mebonè

mete yi botu ßete ße kele megwaki ta sanngwa nò ke jonngwe ðyan ké. Ma mi yeti ke kwadye nde, wune sánngwanngwe ne mebonè mete na.

²⁹ Ma wune njon, yasi te yi mi kwadye lepo ké, yo nde, ngimò me kumte. Kande ndana ßaka ße ne ßoma ßaka ðiy nda bo kine ßoma na. ³⁰ Botu ßete ße ke lelo ßaka ðiy nda bo yeti ke lelo na. Botu ßete ße ke sosa ßaka ðiy nda bo yeti ke sosa na. ßaka ße ðiki ßomò meyasi ßaka sòña temò ne sap ke meyasi mete. ³¹ Ma botu ßete ße jonna ne meyasi me meneti maka ßaka ðiy nda bo ti jónnanngwe ne yo na, keto yasi hene te yi ßèña ke meneti maka ké ke kwa kwango. ³² Mi lépi ðete, keto mi gòru nde, wune tí gwaki kañ yaña na. Mò te è kine nyari kò ke nye ðyano ðyene hene ke mesay me Nyangwe Kumande, take yasi te yi nye yâkanngwe kelo, né Nyangwe Kumande ße ne mesosa ne nye. ³³ Ma mò te è me ne nyari kò ke nye ðyano ðyene hene ke meyasi me meneti maka, take yasi te yi nye yâkanngwe kelo, né nyari ße ne mesosa ne nye, ³⁴ yite, metake me mbam me yiba. Nya te è yeti ke gwaki kò ho nya te è ndi ßindi te kò ke nye ðyano ðyene hene ke mesay me Nyangwe Kumande, né yotu ne nè metake mene hene ße pupunate. Ma yòkò è me ke gwaki kò ke nye ðyano ðyene hene ke meyasi me meneti maka, take yasi te yi nye yâkanngwe kelo, né njom ße ne mesosa ne nye. ³⁵ Mi lépi lépi ke yí kame ne wune, yeti ßonja kòl nye ke ngin yun na. Yo nde, mi lépi yasi te yi ta ße kimòte pe yun yi ta kelo nde, wune ðiy gba sanngwate wune ße Nyangwe Kumande kine yaña te yi yakama nje kòbe sendi wune soñe na.

³⁶ Nge mumò ßèñe nde, yo beyate, keto ngondu wene ma

jekŏ d̄iyŏ b̄indi te, ᅒge nye kwad̄ye ken̄je nye ke gwaki, na k̄el nda yi nye kwad̄ye, a t̄i kele beya yaᅒa ke yite na. ³⁷ Ma ndi nde, mŏ te ε p̄se nde, a ta bakid̄ye ᅒᅒondu wene b̄indi te kŏ ke kelo kimŏte, ᅒge be nde, a pasima d̄ete ndi ᅒga wete ne sat kin̄e be yi malŏ na. ᅒge be nde, yo w̄ula ke kwad̄ya te yene, ke moy temŏ ne, yite kimŏte. ³⁸ Dete, mŏ te ε ken̄je monŏ ke gwaki kŏ ke kelo kimŏte, ma yŏkŏ ε bakid̄ye nye b̄indi te kin̄e ken̄je nye ke gwaki kŏ ke kelo kimŏte kw̄a yoru. ³⁹ Nyari ta d̄iyŏ san̄gwate bene njom piᅒŏ te yi mbam ndi ne jon̄ k̄e. Yasi wete, ᅒge soᅒ b̄u mbam, nyari yakama k̄e ke bŏ mbam te yi nye goruma. Ndi nde, mbam te b̄ēki mŏ te ε sima tikŏ temŏ ke yi Kumande Yesus. ⁴⁰ Ma ke yembe, mi b̄ēᅒa nde, ᅒge nye b̄one d̄ete kin̄e k̄e se ke bŏ wete mbam na, a ta jon̄na ne t̄e. Mi táka nde, mi sendi, mi gba ne Sis̄iᅒ Njam̄biye.

8

Kasi men̄jay mete yi bŏ si kelo ne

sadaka nye baᅒa ben̄jam̄biye

¹ Ndana, ke kasi men̄jay mete yi bŏ si b̄u kelo ne sadaka nye baᅒa ben̄jam̄biye k̄e, wuse duw̄a nde, wuse hene botu be duw̄a yasi. Duw̄a yasi ke kelo nde, mumŏ b̄ēndid̄ya yotu, ma mekwad̄ya k̄el nde, wuse d̄ŏku d̄ŏkŏ ke tikina temŏ te yi wuse tike ke yi Njam̄biye k̄e. ² ᅒge wete mumŏ take nde, a ke duwe yaᅒa, a d̄ukwe nde, a t̄i pa duwe k̄pasa duw̄ate na. ³ Yasi wete, ᅒge mumŏ kwad̄ye Njam̄biye, komete, Njam̄biye duw̄a nye. ⁴ Dete, ke kasi d̄yena men̄jay mete yi bŏ b̄u kelo ne sadaka nye baᅒa ben̄jam̄biye k̄e, wuse ke duwe nde, yasi hene te yi mumŏ kane ke to mbokŏ tikŏ Njam̄biye k̄e, gb̄elate. Yo nde,

k̄pasa Njam̄biye ndi wete ne wete kin̄e mbaᅒa se na. ⁵ ᅒge be nde, yo ne yiᅒa meyasi mete yi d̄iye ke kwey n̄e ke men̄eti yi bŏ jeba nde ben̄jam̄biye nda yi yo gbate ne bud̄ya ben̄jam̄biye n̄e bud̄ya bekumande k̄e, ⁶ p̄e yusu, he duw̄a nde, Njam̄biye ndi wete ne wete. Yo Da te ε kusuma meyasi hene kŏ. Wuse jon̄nan̄gwe wokuna ne nye. Sendi, wuse ndi ne Nyanḡwe Kumande wete ne wete, yo Yesus Krist te yi Njam̄biye kwan̄ma ne nye yí kusŏ ne meyasi hene kŏ. Njam̄biye kwan̄ma sendi ne nye yí kusŏ ne wuse. ⁷ Yasi wete, yeti b̄omŏ hene duwe meyasi men̄ori na. Baᅒa b̄omŏ sima yila ne kasi kanna yiᅒa meyasi tikŏ Njam̄biye. Yo me nde, ᅒge bŏ d̄ye men̄jay mete yi bŏ kele ne sadaka nye yiᅒa meyasi k̄e, ke temŏ yan d̄eke nda bŏ kelma yiᅒa yasi te yi nye sembŏ, keto temŏ yan tekinate. ⁸ Ma yo kin̄e wete kwalŏ med̄ye yi kele nde, Njam̄biye jāya wuse na. Ko he d̄yāki, yo yeti ke kame wuse yaᅒa ke mbombu wene na. Ko he t̄i d̄ye, yo yeti ke soᅒe sendi wuse yaᅒa na. ⁹ Yasi wete, wune d̄iȳ ne sŏsŏ, kambŏ teri te yi wune sima tŏke k̄e me n̄je jatid̄ye tekina b̄omŏ ke beya n̄je. ¹⁰ Yo nde, ᅒge mŏ te ε ne tekina temŏ kŏ beᅒe gba we, we mŏ te ε ma duwe meyasi mete kŏ ke d̄iyŏ d̄yena ke mban̄jo kome b̄omŏ kane baᅒa ben̄jam̄biye k̄e, 'yo t̄i nye mŏ te d̄eti te yi d̄ye men̄jay mete yi bŏ kele ne sadaka nye baᅒa ben̄jam̄biye k̄e na? ¹¹ ᅒge be d̄ete, mŏ te ε ne tekina temŏ kŏ, mŏᅒ yi *Krist gw̄a keto ne kŏ ta yambile, keto duw̄a yasi te yi we nŏ ke meyasi mete k̄e. ¹² Ma beya yasi te yi wune kelma d̄ete yí kŏmbe ne temŏ ben̄jon̄ bun yi ndi tekinate k̄e, wune k̄el yo ne Krist. ¹³ Dete, ᅒge be nde, yiᅒa med̄ye mete yi mi d̄ye k̄e yakama jatid̄ye

maŋ mbe ke beya nje, ko mi tí dýe se yo wete yeso na, kamba yo me nje jatidye nye ke beya nje.

9

Mo tomun Krist nè nduku

mesay mene

¹ 'Yeti ka mi diye ne yotu mbe na? 'Mi yeti ka mo tomun Yesus na? 'Mi ti beŋe ka Nyanŋwe Kumande wusu Yesus ne misi membe na? Yasi te yi tedye mesay mete yi mi kelma nye Nyanŋwe Kumande ké, 'yeti wune na? ² Nge be nde, baŋa bomo ke lepɔ nde, mi yeti mo tomun wene na, ke yun biran, mi mo tomun wene. Keto yasi te yi tedye nde, mi ke kelo mesay me mo tomun ké, yo wune, keto wune be Nyanŋwe Kumande sanŋwate. ³ To te yi mi sume kol yeŋsa lepi nye botu bete be lepina beyate ne mi baka, yo nde: ⁴ 'Wuse ti yaka dýe ho hoɓiye yaŋa ke mesay mete yi wuse kele ké na? ⁵ 'Wuse ti yaka bu sendi wete nya te ε ma yeŋsa temo jaye Njambiyé ne meŋwaki kè no ke membey hene nda yi baŋa botu be tomun be Nyanŋwe Kumande nè bemaŋ bene nè Sefas kele ké na? ⁶ 'Yite nde, ndi sine Barnabas bepo yakanŋwe kelo mesay ndi ne mebo musu? ⁷ Yo soja te nda ε kè dyambi, a má nje gbo yotu ne ne nguru wene ko? Mo te nda ε be nyambi, a má diyo kine dýe nduku mesay mene ko? Nda dale benday, a má diyo kine dýe moroku meberi me benday bete ko? ⁸ 'Yasi te yi mi lepe ké yeti ke kelna ka dete ke jonŋwe bomo na? 'Ko membonŋa me Njambiyé ti lépi sendi dete na? ⁹ Yo ketinate ke membonŋa mete yi Moyisi ketima ké nde: 'We ti kanja numbu nday piŋo te yi nye ke kelo mesay me natina nyambi yí baƙe ne kopu te nè njoso te ke na.' Lepi ke

yi Njambiyé lepe ké, 'a lépi ka keto benday? ¹⁰ 'Yeti keto su yi nye lepe dete ké na? Gbakasi, bo kéti yasi ke keto su nde, yoko ε putike ngwan ko béki ne bibina temo nde, a ta be ne yaŋa kete. Sendi, yoko ε kute yiŋa nyambi ko béki ne bibina temo nde, a ta be ne ngabiye kete sendi. ¹¹ Nge be nde, wuse nyanja meyasi mete yi Kimo Sisiŋ nye mumo ké ke metemo mun, 'yo má nje be gba sulnate pe yun nde, wuse boŋ gbela meyasi mete yi kame mumo ke jonŋwe te yi membundo ké ke mebo mun? ¹² Nge be muka nde, baŋa bomo yakama bu meyasi mete ke mebo mun, 'sunŋwa ne wuse? Ko yinori, wuse ti nye misi kete na, wuse kpalma sanŋwa ne mebone ke meyasi hene, kamba he me nje kelo yiŋa yaŋa te yi yakama peto Kimo Tom *Krist. ¹³ Wune duwa nde, botu bete be kele mesay ke mbanjo Njambiyé baka kwédyanŋwe medye ke meyasi mete yi wule ke mbanjo Njambiyé ké. Sendi, botu bete be be ne mesay me wona benyamo yí kelo ne sadaka nye Njambiyé baka ne ngabiye te yan ke moyte. ¹⁴ Dete sendi, Nyanŋwe Kumande pesima nde, botu bete be be ne mesay me lepina Kimo Tom baka jonŋanŋwe ne nje lepina Kimo Tom. ¹⁵ Ko dete, ke yembe, mi ti nye misi ke meyasi menori na. Yike yi mi kete ké, mi ti kéti yí diye ne yiŋa yaŋa na. Kimote nde, mi gwâki, laŋsa nde, wete mumo sôŋa mesosa mete yi lepina Kimo Tom te yi mi lepe ne gbelate ké nye mi ke temo ké. ¹⁶ Yo nde, lepina Kimo Tom te yi mi lepe ké yeti yasi te yi luksa yotu mbe na, yo say te yi Njambiyé pesima nde, mi kél. Keto nge mi diye kine lepɔ Kimo Tom te na, mebone ta balo ke to mbe. ¹⁷ Má beki nde, yo mi toke mesay mete ne

ṅguru wombe, ma mi yakama dʻye nduku mesay mete. Ma nda yo Njambiyɛ pɛsɛ nde, mi kɛl say te kɛ, yo mapi te yi nye sobidʻya mi kɛ. ¹⁸ 'Ma dɛte, nduku mesay mɛmbɛ ta wulɛ ɓa we? Yo ndi nde, lɛpina Kimɔ Tom te yi mi lɛpɛ kɛ, mi lɛpi yo nɛ gbɛlate nʻyɛ bomo kinɛ diyɛ yaɗa na kinɛ ɓɛngwɛ yasi te yi bo yákanɗwɛ nʻyɛ mi kɛ lɛpina Kimɔ Tom te na.

¹⁹ Mi yeti bala mumɔ na, ko dɛte, mi kpalma nʻjɛ nʻyɛ dʻiyɔ bala kɛ yotu mɛ kɛto bomo hɛnɛ yí dɛlɛ nɛ buɗya bomo. ²⁰ Mi joɗnama sinɛ Beyudɛn nda mɔnɔ Beyudɛn yí dɛlɛ nɛ bo. Kɛ yi bomo hɛnɛ ɓɛ joɗna kɛ mɔy mɛmbonɗa mɛte yi Mɔyisi ketima kɛ, sinɛ bo joɗnama sendi dɛte yí dɛlɛ nɛ bo, ko ɓɛko nde, mi yeti bala mɛmbonɗa mɛte na. ²¹ Mi joɗnama sinɛ ɓotu ɓete ɓɛ yeti kɛ ɓɛngwɛ mɛmbonɗa mɛte ɓaka nda mɛmbonɗa mɛte yeti na yí dɛlɛ nɛ bo. Yeti nde, mi yeti kɛ ɓɛngwɛ mɛmbonɗa mɛ Njambiyɛ na, yo nde, mi kɛ ɓɛngwɛ mɛmbonɗa te yi *Krist nɛ joɗngwɛ dʻyɛmbɛ hɛnɛ. ²² Mi joɗnama nda tekina mumɔ sinɛ ɓotu ɓete ɓɛ nɛ teko ɓaka yí dɛlɛ nɛ bo. Mi lɛɗma yotu mɛ nʻyɛ bomo hɛnɛ yí sɔ nʻjɛ te yi joɗngwɛ nɛ ɓaɗa kɛ njokate. ²³ Mi kɛl mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ kɛto lɛpina Kimɔ Tom, né mi ɓɛ nɛ nɗabiyɛ kɛ mɔyɛte.

²⁴ 'Ma wunɛ yeti kɛ duwɛ ka gbate nde, nɗɛ bomo kande adiɗbakere, yo bo hɛnɛ sɛdʻyɛ, ko dɛte, ndi mumɔ wɛtɛ kɛ laɗsa ɓɛ nɛ dasi na? Ma dɛte, wunɛ sɛdʻyikwɛ saman te yi laɗsa. ²⁵ Bomo hɛnɛ ɓɛ komsa yinɗa adiɗbakere ɓaka kíy buɗya mɛyasi yí sunɗwa nɛ dasi yasi te yi ta ɓeyɔ nɛmɛnɔ, ma pɛ yusu, yo yí sunɗwa nɛ dasi yasi te yi tí ɓeyɔ wɛtɛ yesɔ na. ²⁶ Yori mi ti sɛdʻyikwɛ mɛ tukute na. Mi

lɔɗ dʻyambi nɛ dimbi, yeti nɛ kpaf kpaf na. ²⁷ Mi kɛ sikite tɛdʻyɛ yotu mɛ ɛbɔnɛ tiko nda bala, kamba Njambiyɛ mɛ nʻjɛ lɔ mi nɛmɛnɔ, mi mɔ te ɛ sima peɛ Kimɔ Tom te yi joɗngwɛ nɛ ɓaɗa bomo kɔ.

10

Kasi joɗngwɛ ɓotu ɓɛ kando

Isarayɛl kɛ koɗgor

¹ Wunɛ nɗon, mi yeti kɛ kwadʻyɛ nde, wunɛ ndɛkimanɗwɛ mɛyasi maka na. Yo nde: 'Besanɗwɛ busu hɛnɛ ɓɛngwɛ kulutu kendo nɔ. Bo hɛnɛ sabiya sendi Tena maɗ. ² Njambiyɛ tɔpuma bo hɛnɛ kɛ kulutu nɛ kɛ Tena maɗ yí sanɗwɛ bo ɓɛnɛ ɓɛ Mɔyisi. ³ Bo hɛnɛ dʻya sendi kiya mɛdʻyɛ mɛte yi wulma kɛ yi Sisin Njambiyɛ, ⁴ hoɓiyɛ sendi kiya mɔrɔku mɛte yi wulma kɛ yɛnɛ kɛ. Bo hoɓiyɛ mɔrɔku mɛte yi punduma kɛ tari te yi Njambiyɛ yi dɛkima ɓɛngwɛ bo kɛ. Tari te ɓa *Krist. ⁵ Yasi wɛtɛ, kɛ njoka yan, Njambiyɛ tí jaye sulo bomo na, yori yi bo girma nɔ kɛ mɔy koɗgor kɛ. ⁶ Mɛyasi mɛte kwáɗnanɗwɛ dɛte yí kite nɛ wusɛ, ma wusɛ nʻjɛ ɓɛ nɛ ɓɛya mɛwobo nda bo. ⁷ Kpɛ, nɛ tí tiki Njambiyɛ, kpalo kano yinɗa mɛyasi nda yi ɓaɗa kɛ njoka yan kelma kɛ na. Mɛyasi kwanɗama nda yi yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ. Yo ketinate nde: «É ndiɗɗɛle kando kwá dʻiyɔ mɛtidʻyɛ, dʻyɛna, hoɓiyɛ mɛnɗam, kande jeso.» ⁸ Kpɛ, hɛ tí nyɛki ɓɔ kɛ kelna mɛwanɗa nda yi ɓaɗa kɛ njoka yan kelma, ɛ bomo tomay kaba jo yitati sɔmbɛ sɔɗ kɛ kiya yesɔ kɛ na. ⁹ Kpɛ, hɛ tí ɓoɓa Baba Mboko nda yi ɓaɗa kɛ njoka yan kelma, ɛ ɓɛnyɔɗɛ girise nɛ bo kɛ na. ¹⁰ Kpɛ, nɛ tí nyingilanɗwɛ nɛ Njambiyɛ nda yi ɓaɗa kɛ njoka yan kelma, ɛ jaki Njambiyɛ te ɛ girise bomo ko wo bo kɛ na.

11 Meyasi mete dyanma pe bo yi kite ne beso. Bo ketima yo yi nambe ne meto musu, wuse be kumma ke ngimo te yi mboko ke siyo ké. 12 Dete, mo te ε take nde, a ke teri ko dɔy ne soso, a me nje balo. 13 Wune ti pa sangwa wete yeso ne yija mebobilan mete yi kwɔ to mumo na. Njambiyε te ε tonje meyasi mete yi nye si kpo ko ti jaye nde, wune sangwanɔwε ne mebobilan laɔsa to yun na. Yo nde, nge mebobilan dya pe wune, a ta kombile menje mete yi wune yakama laɔsa ne yo yi be ne deti te yi disima.

14 Dete, wune njon, soɔn temo mbe, wune kambi kanna yija meyasi tikɔ Njambiyε. 15 Mi lepinaɔwε nye wune nda yi mumo lepina no nye botu bete be ne dyanɔ baka. Yasi te yi mi lepe ké, wune ne nguru wun jɔsa yo. 16 Pelo tena menjam mete yi wuse nye Njambiyε wosoko kete ké yeti ke sangwε ka wuse ne mekiyo me *Krist na? 'Mampa te yi wuse leke ké yeti ke sangwε ka wuse ne yotu Krist na? 17 Nda mampa ndi wete ké, dete ko nde, wuse menyangi, wuse hene ndi yotu mumo wete, keto wuse ngboku dye ndi mampa wete. 18 Wune pan beɔe botu be kando Isarayel ke mekele man. 'Yeti ndi botu bete be dye menjay mete yi bo nye Njambiyε ne sadaka baka be sangwate bene be Njambiyε te ε dɔye ne mbey nyena sadaka te ko na? 19 Yite yi mi lepe ké, 'mi kwadyikwe lepɔ nde nge? 'Mi kwadyikwe lepɔ ka nde, menjay mete yi bo kele ne sadaka nye baɔa benjambiyε ké ka kpasaya si? 'Ho nde, benjambiyε bete yi bo kele sadaka nye bo baka ka kpasaya benjambiyε? 20 Ko na. Yasi te yi mi lepe ké, mi lépi nde: Menjay mete yi botu bete be yeti ke duwe Njambiyε bu kelo

ne sadaka ké, bo ti nyéki sadaka te nye Njambiyε na, bo nyéki nye beya mesisiɔ. Ma mi yeti ke jaye nde, wune béki sangwate ne beya mesisiɔ na. 21 Wune ti yaka hoɔbiye pelo tena menjam te yi Nyangwε Kumande, nje kwɔ hoɔbiye sendi pelo tena menjam te yi beya mesisiɔ na. Wune ti yaka dɔyo dɔyena ke bem medye mete yi Nyangwε Kumande, nje kwɔ sendi dɔyo dɔyena ke bem medye mete yi beya mesisiɔ na. 22 'He kél ka dete yi dake ne ngambi Baba Mboko? 'He táka ka nde, wuse kwɔ deto ne nye?

23 Mumo yakama kelo yasi hene te yi nye kwadyε, yasi wete, yeti yasi hene kame mumo na. Mumo yakama kelo yasi hene te yi nye kwadyε, yasi wete, yeti yasi hene nye mumo deti na. 24 Mumo ti saɔ ndi menyɔɔɔ mete yene na, yasi wete, a saɔ menyɔɔɔ mete yi jakoso. 25 Wune dyaiki njay hene te yi bo dyanɔwε ke lumo kine be ne yija beya metake ke temo yun na, 26 keto meneti maka, yo yi Baba Mboko nè meyasi hene te yi dɔye kete. 27 Nge mo te ε ti mo Njambiyε ko jeba wune ne medye, nge wune ké, wune dyaiki yasi hene te yi nye ta punje nye wune kine be ne yija beya metake ke temo yun na. 28 Ndi nde, nge mumo lepe nye wune nde: 'Beɔa, bo boɔma njay te yike kelo ne sadaka nye yija meyasi, komete kpe, ne ti dyaki yo na, kamba mekele mete me nje njangwε temo mo te ε sima si lepɔ dete nye wune ko. 29 Yike yi mi lepe ké, mi ti lépi ke nje metake mete yun na, mi lépi ne metake me mo te yoru. 'Ma mi ta dɔyo kine kelo mbe yija yasi keto metake me wete mumo keto nge? 30 Nge mi nye Njambiyε wosoko ke medye mete yi mi dye ké, 'bo ta nje tapita beyate ne mi ke yasi te

yi mi nye Njambiye wosoko kete ké keto nge?

³¹ Dete, ko wune dýáki nge ko wune hóbiya nge ko wune kél yasi te nda, wune yákanḡwe kelo meyasi hene yí lukse ne Njambiye.

³² Wune tí kel yasi te yi yakama jatidyé wete mumo ke beya nje na, ko Beyuden ko botu bete be yeti Beyuden ko njon botu bete be tike temo ke yi Njambiye baka.

³³ Yo d'ete nda yi mi sendi sa nje te yi kelo yasi te yi mumo hene kwaḡye ke meyasi hene te yi mi kele ké. Mi ti sán menyoro mete yembe na, yasi wete, mi sán yi buyo bomo, né bo ju.

11

¹ Wune kél meyasi nda mi, nda yi mi ne nguru wombe beḡwe sendi yi Krist ké.

Kasi teri nyari ke mbanjo Njambiye

² Mi ke bese wune, keto wune ke take mi ke meyasi hene, bakidyé sendi meyasi mete yi mi tedya wune beḡwe ndi yasi te yi mi lepima nye wune ké. ³ Yasi wete, mi kwádyikwe nde, wune dúkwe nde, ke yi mbam hene, yo *Krist diyé ne nye. Ke yi nyari, yo mbam diyé ne nye. Ma ke yi Krist, yo Njambiye diyé ne nye. ⁴ Mbam hene e ngweta ne Njambiye ho punje melepi me Njambiye ne guka ke to ke yeliye yoko e diyé ne nye ko. ⁵ Ma ke yi bomari, nyari hene e ngweta ne Njambiye ho punje melepi me Njambiye kine peto to ne anḡesa na ke yeliye yoko e diyé ne nye ko. Keto yo ndi kiya yasi wete nda yi nyari be ne kpon ké. ⁶ Nge nyari ti pete to ne anḡesa na, na síki peso sendi nyinjo to. Ma nda pesina nyinjo to ne diynate ne kpon yasi njon ke yi nyari ké, a pèti to ne anḡesa. ⁷ Ma ndi mbam tí peti to ne na, keto Njambiye kusuma mbam bonja

ne nye. Meluksa mete yi Njambiye be no ké ke beḡna ke yotu mbam. Ma meluksa mete yi mbam ke beḡna ke yotu nyari. ⁸ Yo nde, Njambiye tí bu nyari yí kuso ne mbam na, yasi wete, a bóḡ mbam nje kuso ne nyari. ⁹ Sendi, Njambiye tí kuse mbam keto nyari na, yo nde, a kúsu nyari keto mbam.

¹⁰ Dete, yí kamba ne bejaki be Njambiye, nyari yákanḡwe be ne yinja yasi yí peto ne to ne, yí tedye nde, mbanja mumo diyé ne nye. ¹¹ Ko beko d'ete, ke yi botu bete be diyé sanḡwate bene be Nyangwe Kumande baka, yo nde, mbam ti yaka kelo yanja nyepo kine nyari wene, ho nyari ti yaka kelo yanja nyepo kine njom na.

¹² Keto nda yi Njambiye bonja mbam kwey kuso ne nyari, yo muka sendi d'ete nde, yo nyari ja mbam, ma yasi hene wúla pe yi Njambiye. ¹³ Wune ne nguru wun pèsi lepi ke: 'Yo ka kimote nde, nyari ngwétangwe ne Njambiye kine anḡesa ke to? ¹⁴ Nge wuse sambile misi beḡe nda yi Njambiye kusuma ne meyasi ké, 'wune ne nguru wun yeti ke beḡe nde, yo yasi njon nde, mbam béki ne sewna nyinjo to ne gbusak na? ¹⁵ Ma yo yasi meluksa pe yi nyari nde, a béki ne sewna nyinjo to d'ete, keto Njambiye nya nye yo yí peto ne to nda anḡesa. ¹⁶ Pe yusu, nge mumo kwaḡye biye meso, ko wuse ko yinja menjon me botu bete be sima tikó sendi temo ke yi Njambiye baka, wuse yeti su ke njel mekele te wene mete yite na.

Kasi teri mumo ke dyena medye

me Njambiye

(Mt 26; Mk 14; Lk 22)

¹⁷ Ma ke meyasi mete yi mi ta lepó ndana ké, ko kine yanja te yi mi ke bese wune kete na. Yo nde, mewesidya mete yi wune wesidya

ké yeti ke nye wune yaŋa na, yasi wete, yo ke kpalɔ bekiɔye wune bekiɔya. ¹⁸ Bosa yasi te yi mi woke ké, yo nde, kome wune ngbo wesidya ké, meɓaka ke dya ke njoka yun. Mi ke jaye nde, yiŋa meɓaka beɗnanɔgwe dɛte ke njoka yun, ¹⁹ yi duwe ne kɓasa botu bete be kɛ mbombu diyo ne ngbingim baka. ²⁰ Yo ke beɗna gbate nde, kome wune wesidya ké, wune ti wesidyanɔgwe yi dɛyena medye me Njambiyɛ na. ²¹ Keto kome wune kande medye ké, mumɔ hene kánda suɗna ndi nje medye te yi nye nja nɔ ké. We beɗa, baɗa ke tika ne nja, baɗa ke gwe yan menjam. ²² Yite nde, wune yeti ne metu kome wune yakama dɛyena ho hoɓiye yiŋa yaŋa na? 'Yo ka nde, wune ke kwadye yeliye njɔŋ botu bete be tike temɔ ke yi Njambiyɛ, wuɗgwe sendi botu bete be kine yaŋa baka? 'Wune kwadyikwe nde, mi lêpi ne nge nye wune? 'Mi beɓikwe ka wune ke yite? Ko na.

²³ Ke yembe, yasi te yi Nyangwe Kumande tedya mi ké, yo yite yi mi kwanɗya nye wune. Yo nde: Ne tu ke ngimo te yi bo dyanɔgwa ne nye ké, ε nye bu mampa. ²⁴ Ke nye ma si nye Njambiyɛ wosoko ké, ε nye leke yo lepɔ nde: 'Yike membundɔ membe yi mi nye keto yun ké. Wune kɛ kelo deke yi take ne mi.' ²⁵ Ke bo ma si dɛyena ké, ε nye bu sendi pelɔ tena menjam nye bo nda yi nye kelma ne mampa ké lepɔ nde: 'Pelɔ tena menjam te yike, yo jonja mbon te yi ke kelna ne mekiyo membe. Wune kɛ kelo deke menɔgimo hene hoɓiye yo yi take ne mi.' ²⁶ Yo nde, menɔgimo hene te yi wune dye mampa ké, hoɓiye pelɔ tena menjam maka, yo lepina kasi sɔŋ Nyangwe Kumande yi wune lepe ri kumɔ ke ngimo te yi nye ta nje. ²⁷ Dete, mumɔ hene ε ta dye

mampa ke ho hoɓiye pelɔ tena menjam maka kine jese na, josi ta balɔ ke to ne, keto a yeliya yotu nè mekiyo me Nyangwe Kumande. ²⁸ Dete, mumɔ hene pãŋ pa nembe temɔ ne, a má nje dye mampa ke, hoɓiye sendi pelɔ tena menjam maka. ²⁹ Keto nge mumɔ dye mampa ke, hoɓiye pelɔ tena menjam maka kine duwe njombote ne yotu Nyangwe Kumande na, mɔ te dyáki hoɓiye yi dale ne josi bete ke to ne. ³⁰ Yo keto te yite yi botu be kɔsu nè botu bekon tɔnde nɔ ke njoka yun. Yo ndi keto te sendi yi baɗa buɗyate sima gwe ke njoka yun. ³¹ Má beki nde, wuse ne nguru wusu ke pa kande nembe teri su, ma wuse yeti ke sanɔgwa ne josi na. ³² Yo nde, Nyangwe Kumande jósa wuse tedye wuse meɓone, kamba he me nje balɔ josi sanɔgwa ne pɔnsi sine botu be meneti maka. ³³ Wune njɔŋ, dete nge wune wesidya yi dɛyena, baka láɗya besɔ. ³⁴ Nge mumɔ gwe nja, a dyɛnanɔgwe ke tu dɛyene, kamba wune me nje diki wesidya yi dale ne josi bete ke to yun. Mi ta kombine bukwe meɓepi mete yiri kome mi ta nje ké.

12

Kimɔ meyasi mete yi

Kimɔ Sisiŋ nye ké

¹ Wune njɔŋ, mi yeti ke kwadye nde, wune ndɛkimangwe yaŋa ke kasi kimɔ meyasi mete yi Kimɔ Sisiŋ nye mumɔ ké na. ² Wune ke duwe nde, ke ngimo te yi wune ba kine duwe Njambiyɛ ké, wune dikima jaye nde, bo bôŋ wune tumbila nɔ ke nje meyasi mete yi bomɔ tike temɔ kete kine nde, wune nɛmba yaŋa na. ³ Yori yi mi lepe nye wune nde: Ko mumɔ wete ne wete ti yaka lepina ne dɛti te yi Sisiŋ Njambiyɛ kpalɔ nje kita

ne Yesus na. Sendi, mumo ti yaka lepo nde: 'Yesus, nye Nyangwe Kumande,' nge Kimɔ Sisiɔ ti nye nye deti te yi lepo dete na. ⁴ Kimɔ Sisiɔ nyeki homo meyasi dele dele, ko dete, yo hene wula ndi ke kiya Sisiɔ wete. ⁵ Yo ne misi mesay dele dele, ko dete, yo hene wokunangwe ndi ne Nyangwe Kumande wete. ⁶ Bo mesay dele dele, ko dete, yo ndi kiya Njambiyete wete nye jɛn kelna yasi hene yaka ne mumo hene. ⁷ Kimɔ Sisiɔ kel mesay ke yotu mumo hene yi kame ne bomo hene. ⁸ Kimɔ Sisiɔ nyeki baɔa dyaɔo te yi tapita no, ma kiya Sisiɔ te ma nye baɔa deti te yi duwe melepi me Njambiyete. ⁹ Ke yi baɔa, kiya Kimɔ Sisiɔ te kel nde, bo fiki temo ne ngbik ke yi Njambiyete. Ma kiya Sisiɔ te kel sendi nde, baɔa beki ne deti te yi sidye mekon me bomo. ¹⁰ Kimɔ Sisiɔ te nyeki baɔa deti te yi kelo nyangwe mekele, a ma nye sendi baɔa deti te yi punja melepi me Njambiyete, nye baɔa deti te yi nembete mesisiɔ. Ke yi baɔa, a nyeki bo deti te yi duwe yija menumbu dele, nye baɔa deti te yi kwanɔye melepi mete ke menumbu mete yi bomo woke ke. ¹¹ Yo ndi kiya Kimɔ Sisiɔ wete kele mesay menori hene yi nye mumo hene ngabiye te yene beɔngwe yasi te yi nye Kimɔ Sisiɔ kwadyete ke.

Kasi medoku me yotu

¹² Mumo ndi ne yotu wete ne budya medoku, nda medoku me yotu hene sangwe kelo ndi yotu mumo wete. *Krist nye sendi dete. ¹³ Yo nde, wuse hene, ko Beyuden ko baka be yeti Beyuden baka, ko bala ko baka be yeti bebala baka, bo topuma wuse ne deti te yi kiya Kimɔ Sisiɔ, ne wuse nje be ndi kiya yotu mumo wete. Wuse boɔma sendi kiya Kimɔ Sisiɔ te. ¹⁴ Yotu mumo yeti ndi ne doku

wete na, yo ne medoku budyate. ¹⁵ Nge kol lepe nde: 'Nda mi yeti bo ke, mi yeti ngabiye yotu na,' nge kol lepe dete, 'yo ta kelo ka nde, a ti beki gba ngabiye yotu?' ¹⁶ Ma nge to lepe nde: 'Nda mi yeti misi ke, mi yeti ngabiye yotu na,' nge to lepe dete, yo ta kelo ka nde, a ti beki gba ngabiye yotu?' ¹⁷ Yotu ma beki hene tande misi ne misi, 'ma mumo woku pe ne nge? Yo ma beki tande to ne to, 'ma mumo numsa yasi ne nge?' ¹⁸ Yo nde, Njambiyete tembida doku yotu hene ke yotu mumo nda yi nye Njambiyete kwadyete. ¹⁹ Doku yotu hene ma beki ndi yasi wete, 'ma yotu mumo ba we?' ²⁰ Yo nde, yotu ndi wete ne medoku mete budyate. ²¹ Misi ti yaka lepo nye bo nde: 'Yeti kasi mbe ne we na.' Ko to ti yaka lepo sendi nye kol nde: 'Yeti kasi mbe ne we na.' ²² Ko na, yo nde, yija doku me yotu te yi wuse beɔe nde, yo ti yaka kelo nyangwe yasi ke, ne gba mesay mete yene yi kelo. ²³ Ma yike yi wuse besile, yo yite yi wuse jeke kobile. Wuse jeki nye misi ke medoku me yotu te yi wuse gwe njon te ke. ²⁴ Ma yike yi ne nyon ke ti diya se nde, wuse nyeki misi kete na. Njambiyete kombila ndingele yotu mumo, ne mumo jeki nye misi ke medoku me yotu te yi ti kumo nyon ke. ²⁵ A kelma dete, ne ndingele yotu be ndi yasi wete kine mebaka na, ne medoku me yotu hene ngbo kelo yasi yi kamna no. ²⁶ Nge doku yotu wete kone, yo medoku me yotu hene kone. Nge bo lukse doku yotu wete, yo medoku me yotu hene be ke moy mesosa. ²⁷ Dete sendi, wune hene ngbo kelo ndingele yotu Krist, ma mumo hene ke njoka yun doku te. ²⁸ Njambiyete tembida bomo dele dele ke moy njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus baka. Bosa bomo,

yo botu be tomun be Yesus. Ke kɔnte, botu be punja melepi me Njambiye. Yitatite, botu be tedya bomo melepi me Njambiye. Ke kɔnte benori hene, yo sendi ne botu bete be ne deti te yi kelo nyangwe mekele ne botu bete be ne deti te yi sidye mekon. Yo sendi ne botu be kamna bomo ne botu bete be diyee ne beso, nje bu botu bete be ne jey te yi lepina ne yiya menumbu dele. ²⁹ Ne beja nan? 'Bo ka hene botu be tomun be Yesus? 'Bo hene ka botu be punja melepi me Njambiye? 'Bo ka hene botu be tedya bomo melepi me Njambiye? 'Bo hene be ka ne deti te yi kelo nyangwe mekele? ³⁰ 'Yo bo hene be ne deti te yi sidye mekon? 'Bo hene be ne jey te yi lepina ne yiya menumbu dele? 'Yo ka bo hene be ne jey te yi kwanja melepi mete ke menumbu mete yi bomo woke ke? ³¹ Dete, wune nyeki sosu yun ke gosuna meyasi mete yi kwanja meyasi hene ke njoka meyasi mete yi Kimɔ Sisiɔ nye mumo ke.

Kasi mekwadya

Ma ndana, mi ta tedye wune kpasa kimɔ nje te ε kwanja manje hene.

13

¹ Ko nde, mi lepi menumbu me bomo wete wete, lepo numbu bejaki, nge mi yeti ne mekwadya ke temo na, yite mi nda mbonja ho bongwete te yi dunywa ne ngwen ngwen ke. ² Ko mi beki ne deti te yi punja melepi me Njambiye, be ne deti te yi duwe meyasi hene te yi diyee sodyate, be sendi ne duwa ndingele meyasi hene, ko mi tiki gba temo ke yi Njambiye saman te yi mune mekeki ke bete womaja, nge mi yeti ne mekwadya ke temo na, mi gbelate. ³ Ko mi kwandya kusuku mbe hene yi dalɔ ne buka bomo, ko mi kana yotu mbe nye

bomo nde, bo lodfyukwe, nge mi yeti ne temo mekwadya na, yite ti kame mi yaɔa na. ⁴ Mekwadya kel nde, mumo gbisi beso kame beso. Yo kel nde, mumo ti goru yasi jakoso na. Yo kel sendi nde, mumo ti susula yotu ho beso yotu na. ⁵ Mekwadya ti kel yasi te yi wungwe mumo na. Yo ti kel nde, mumo gosu ndi menyoro mete yene na. Mekwadya kel nde, mumo ti woku ngambi na, yo ti nyeki ngol ke temo mumo na. ⁶ Mekwadya ti kel nde, mumo sosangwe kome mumo kele kotu mekele na, yasi wete, yo kel nde, mumo sosangwe kome nye kele ngben mekele. ⁷ Mekwadya kel nde, mumo tiki yasi hene te yi bo kele ne nye ke ne ngwete. Yo kel nde, mumo tiki temo ke yasi hene, be ne bibina temo ke yasi hene, disima sendi yasi hene. ⁸ Mekwadya ti siy na, ma punja melepi me Njambiye ta be ne njena. Lepina yiya menumbu ta siyo wete yeso. Duwa yasi ta siyo sendi. ⁹ Duwa yasi te yi wuse no ke, yo deke ne mbet. Sendi, punja melepi me Njambiye te yi wuse punje ke, he ti punjukwe yo hene na. ¹⁰ Ndi nde, kome kpasa yasi ta dya ke, yike yi ti yaka ke ta siyo. ¹¹ Ke ngimo te yi mi ba monosike ke, mi dikima lepina takina nembe meyasi nda monosike. Ma ke mi ma si oko be mumo ke, ε mi li mekele me monosike hene. ¹² Wuse si beja yasi muka ne nduye nda yi mumo beje ne misi ke mojoli te yi ne fandafuye ke. Wete yeso he ta beje yasi misi ne misi. Muka mi yeti ke duwe yasi hene kimote na, wete yeso mi ta duwe yasi hene nda yi Njambiye duwe ne mi kumo njena ke. ¹³ Ndana, meyasi maka yitati ta bone: Tikina temo ke yi Njambiye, bibina temo ke meyasi mete yi ta dya

ké nè mekwadya. Ma ke meyasi maka yitati, yo mekwadya kwà mbombu.

14

Kasi punja melepi me Njambiye

¹ Wune kânda goso nje te yi be ne temo mekwadya, nè wune nyêki sendi temo ke meyasi mete yi Kimò Sisij nye mumo ké, jeko kwà kwanḡo punja melepi me Njambiye. ² Yo nde, mo te ε lepina ne yiḡa menumbu dele ko ti lépinanḡwe nye besò bomò na, yasi wete, a lépinanḡwe nye Njambiye, keto mumo yeti ke woko yasi te yi nye lepe ké na. Meyasi me Njambiye yi be soḡyate yi nye lepe ké wúla ke deti te yi Kimò Sisij. ³ Ma ke be mo te ε punje melepi me Njambiye ko, a lépinanḡwe ne nye bomò yí kelo nde, bo bêki ne deti ke nje Njambiye kè no mbombu yí kite ne bo yí wedye sendi ne metemo man. ⁴ Mo te ε lepina ne yiḡa menumbu ko kél nde, nye sa te bêki ne deti ke nje Njambiye kè no mbombu. Ma yoko ε punje melepi me Njambiye ko kél nde, njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus baka bêki ne deti ke nje Njambiye kè no mbombu. ⁵ Mi kwádyikwe nde, wune hene lépinanḡwe ne yiḡa menumbu. Ma mi jéki kwadye nde, wune púnjukwe melepi me Njambiye. Yo nde, nge mo te ε lepina ne yiḡa menumbu ko diye kine kwanḡye yasi te yi nye lepe ké, né botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus woku bu deti na, yite mo te ε punje melepi me Njambiye ko kwà nye. ⁶ Wune njon, kande yi mi ma dyán no ke yun, mi má lepinaḡwe nye wune ne yiḡa menumbu kine punje meyasi mete yi ma bêki soḡyate ne mbombu nye wune na, ma yite ta kame wune nge? Mi má diy kine tedye wune yasi te yi mi

duwà, ho diyò kine punje melepi me Njambiye, ho kine tedye wune yiḡa yaḡa te yi wule ke melepi me Njambiye na, ma yite ta kame wune nge? ⁷ He pân beḡe gbela meyasi nda mbule nè kunde te yi mumo to ho mende ké. Nge mamen mete yi punde kete ké be ne kpatak kpatak, 'mumo má nje biye ba men jembi nan? ⁸ Sendi, nge duḡ bonḡwe ti punde kimote na, 'bomo yakama komsa dyambi nan? ⁹ Dete sendi, nge wune lepina ne yiḡa menumbu te yi bomò yeti ke woko, 'mumo má nje biye ba to te nan? Komete, yasi te yi wune lepe ké ke kwà nda pupo. ¹⁰ Ko beko nde, menumbu ne buyo ke to mboko, numbu hene lépi yasi te yi mumo woke. ¹¹ Nge mi diyè kine woko to yasi te yi mumo lepe ke yiḡa numbu na, mi nda jengwe ke misi me mo te. Sendi, mo te nda jengwe ke misi membe. ¹² Dete, nda wune ke goso meyasi mete yi Kimò Sisij nye mumo ké, wune nyêki sosu yun yí be tondunate ne meyasi mete yi ta kelo nde, njon botu bete be sima tiko temo ke yi Kumande Yesus baka bêki ne deti ke nje Njambiye kè no mbombu. ¹³ Dete, mo te ε lepina ne yiḡa menumbu ko ngwétanḡwe ne Njambiye nde, a nyêki nye deti te yi kwanḡye yo ke menumbu mete yi bomò yakama woko. ¹⁴ Keto nge mi ngweta ne Njambiye ke yiḡa menumbu, sisij mbe ke moy menḡweta, yasi wete, dyano dyembe yeti ke biye to te na. ¹⁵ Mi ta kelo ba nan? Mi ta ngweta ne Njambiye ke yiḡa menumbu benḡwe deti te yi sisij ne nye mumo ké. Ndi nde, mi ta ngweta sendi ne dyano, né bomò hene woku to te. Mi ta jembo jembi ke yiḡa menumbu benḡwe deti te yi Sisij Njambiye nye mumo ké. Ndi nde, mi ta jembo sendi ne dyano, né bomò

hene woku to te. ¹⁶ Ma nge we nye Njambiye wosoko ndi ke yija menumbu mete yi Sisij ne nye we deti te yi lepo, 'yite gbela botu bete be diye womete be yeti ke duwe meyasi mete baka ma nje lepo nde *amen ke nyena wosoko yo pinjo te yi bo yeti ke woko yasi te yi we lepe ke keto nge? ¹⁷ Yo gbate nde, nyena wosoko te yi we nye ke gba kimjo yasi budfyate, ma yasi wete, yo yeti ke kelo nde, mo te e diye womete ko beki ne deti ke nje Njambiye ke no mbombu na. ¹⁸ Mi ke nye Njambiye wosoko, keto mi ke lepina ne yija menumbu kwa wune hene. ¹⁹ Ndi nde, kome mi wesidya sine njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus, mi beja kimote yi lepo yasi yitan te yi bomo ta woko yi tedye ne bo yasi, lajsa nde, mi lepi yasi tomay kamjo ke yija menumbu.

²⁰ Wune njon, wune beki ne metake mete yi goto bomjo, yo fi beki nda yi bonosike na. Ndi nde, ke nje kelna beya mekele, wune beki nda gbela seke seke bonosike. ²¹ Yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: «Mi Baba Mboko ta kwa ne betombo ne yija menumbu dele yi tapita no nye kando ke, ma ko dete, bo ti woko men mbe na.» ²² Yite nde, lepina yija menumbu yeti yasi te yi tedye yaja ke yi botu bete be tike temo ke yi Njambiye na, yasi wete, yo yasi te yi tedye yaja ke yi botu bete be yeti ke tiko temo ke yi Njambiye baka. Ma punja melepi me Njambiye, yo gba yasi te yi tedye yaja ke yi botu bete be tike temo ke yi Njambiye baka, yasi wete, yo yeti yasi te yi tedye yaja ke yi botu bete be yeti ke tiko temo ke yi Njambiye na.

²³ He pan lepo nde, nge ndingele botu bete be tike temo ke yi Njambiye baka ngbo wesidya kande lepina yija menumbu, nge gbela

bomo ho botu bete be yeti ke tiko temo ke yi Njambiye baka nyije dolo wune, 'bo ti lepo gba nde, wune ke kono ne to na? ²⁴ Ma nge wune hene ngbo punje melepi me Njambiye ke numbu te yi mumo yakama woko, nge mo te e yeti ke tiko temo ke yi Njambiye ko, ho gbela mumo nyije dolo wune, yasi te yi wune hene ta lepo ke ta kelo nde, a dukwe mebeyo mene, yo ma lu sendi nye ke temo. ²⁵ Komete, meyasi mete yi diye sodfyate ke moy temo ne ke ta gbasina, a ma kuse mebon koto mbombu ke meneti kano Njambiye, a ma lepo ke mbey hene nde, Njambiye ke njoka yun gbate.

Kasi kimjo teri kanna Njambiye

²⁶ Wune njon, he yakanawe kelo ba nan? Kome wune ngbo sangwa ke, nge banya ke njoka yun be ne mejembi te yi jembo yi bese ne Njambiye, nge banya be ne yija yasi te yi tedye beso, ho ne yija sodya yasi te yi punje nye beso ho ne yija yasi te yi lepo ke yija menumbu, nge botu be kwanfyate be kete yi kwanfyate yo nye beso, yasi hene yakanawe kelna yi nye bomjo hene deti. ²⁷ Nge be nde, banya ke diki lepina ne yija menumbu, ndi bomjo yiba ho yitati lepinangwe. Bo lepinangwe wete wete, yoko ke kon jakoso, ne mbanja mumo kwanfyate yasi te yi bo lepe ke nye beso. ²⁸ Nge ti be ne mo kwanfyate, na dibi numbu ke njoka beso tapita ndi ke moy temo ne nye Njambiye. ²⁹ Ke be botu be punja melepi me Njambiye, ndi bomjo yiba ho yitati lepinangwe, ne bukmete baka lengwe meto yi nembe yasi te yi bo lepe ke. ³⁰ Ma nge Njambiye nye mbanja mo te e ke metidye womete ko deti te yi punje yija lepi te yi be sodfyate, ne mo te yoru pan pa dibo numbu.

³¹ Yo nde, wunε hεne yakama lεpina yī punje mεlεpi mε Njambiye, wunε ta lεpina wεtε wεtε, nε bomō hεne duwε yasi, bε nε dεti yī kē nō mbombu. ³² SisiŅ te yī nyε mō punja mεlεpi mε Njambiye dεti kē kε wokuna nε nyε, ³³ keto Njambiye yeti mō tε ε keke yasi nε ndul ndul na, nyε Njambiye tε ε tete. Dete, mεyasi kēlnangwε nda yī yo diki kelna kε mεwesidya mε botu bε Njambiye hεne kē. ³⁴ Bomari yākanwε dībō mεnumbu kε mbey hεne te yī botu bε Njambiye wesidya kete kē, keto bō tī nyε bō dεti te yī tapita kε mεmbey mεte yite na. Bō yākanwε pidyε mεyotu nda yī mεmbonja mε Njambiye lεpε kē. ³⁵ Nge bō kwadyε duwε yiŅa yaŅa, bō dīya bεnjonō ban kε moy tū. Yo yeti kimōtε nde, nyari tāpitanwε kε mbey komε botu bε Njambiye wesidya kē na. ³⁶ Yite nde, mεlεpi mε Njambiye wūla ka pεlε yun nje nō? Yō kumma ka ndi pεlε yun bεpō? ³⁷ Nge mbaŅa lεpε nde, nyε mō punja mεlεpi mε Njambiye, ho nde, a nε dεti te yī Kimō SisiŅ, a dūkwe nde, yasi te yī mi ketε kenje wunε kē, yo mbonja te yī wulε kε yī Nyangwε Kumande. ³⁸ Ma nge mēmō ti jaye dεte na, ko Njambiye ti jāya sendi nyε na. ³⁹ Dete, wunε njon, wunε nyēki temō yun hεne kε punja mεlεpi mε Njambiye, ma wunε tī peti wεtε mēmō nde, a tī lεpinangwε nε yiŅa mεnumbu na. ⁴⁰ Ndi nde, mεyasi hεne kwāŅangwε kimōtε nε nje te.

15

Kasi womiya bemuŅ

¹ Wunε njon, mi kε kwadyε nde, wunε tāka Kimō Tom te yī mi kwanđya nyε wunε kē. Wunε jayma yo sumō kol nε ngbingim. ² Yo Kimō Tom te jonwε wunε,

ngε wunε kombile bakidyε yo kē nō mbombu nda yī mi tedya wunε kē. Ma nge wunε ti keke dεte na, yite tikina temō te yī wunε tikima kε yī Njambiye kē gba gbelate. ³⁻⁴ Mεyasi mεte yī bō tedya mi kē, mi kwanđya ndi yo sendi nyε wunε. Ma kε njoka mεyasi mεte, nyanwε yasi te yī mi kwanđya nyε wunε bεngwε yasi te yī yo ketinate kε mεkana mε Njambiye kē, yo nde, *Krist gwā keto mεbeyō musu. ⁵ A nja punje yotu nyε Sefas, punje sendi nyε bεjεke bεnε kamō jo yiba. ⁶ Kε kōŅte, ε nyε punje yotu nyε bεnjon busu, buyō yan kwanma gomay yitan kε kīya mbey. Kε njoka yan sulo te ndi ndana kete nε jon, ma baŅa ma gwe. ⁷ Kε kōŅte yinōri, ε nyε punje yotu nyε Jak, punje sendi nyε botu bε tomun bεnε hεne. ⁸ Yī sidyε nō, a nja punje yotu nyε mi, gba mēmō nda mi pobō. ⁹ Yo nde, kε njoka botu bε tomun bε Yesus hεne, mi nda gba dībō mεkōku. Yo ti yaka nde, bō jēbanwε mi nde mō tomun wεnε na, keto mi tedya nyanwε mεbōnε nyε njon botu bεte bε tike temō kε yεnε baka. ¹⁰ Ma ndana, mi mε kε tεri te yike, keto Njambiye nε ngikwa. Ngikwa te yī nyε kelma nε mi kē tī gwe mεsεngε na. Mi kelma mεsay kwā botu bε tomun bεte bari hεne. Ma yeti gba mi keke mεsay mεte na, yo ndi Njambiye keke mεsay mεte nε mi keto ngikwa nε. ¹¹ Ma ko nde, yo mi tedye, ko nde, yo bari, siya Kimō Tom te yī wusε hεne pεlε kē, yori. Yo yite yī wunε tikima temō kete.

Wusε ta womiyε

¹² Ma nge bō pεlε nde, *Krist womiya kε njoka bemuŅ, keto nge yī baŅa kε njoka yun biye meso nde, bomō tī womiyε kē? ¹³ Má bēki gbate nde, bomō tī womiyε na, ma ta bε sendi nde,

Krist tĩ womiye na. ¹⁴ Má ðeki gbate nde, Krist tĩ womiye na, ma pelna Kimɔ Tom te yi wuse pele ké nê tikina temɔ te yi wune tike ké yi Njambiyé ké gba gbelate. ¹⁵ Má ðeki nde, ðemuŋ tí womiye na, ma ta ðe nde, Njambiyé tĩ womiye Krist na. Yite ma wuse ðotu ðete ðe lɛpe yasi te yi Njambiyé kele ne ŋgbak ŋgbak baka ké kelɔ ja ké nɔ, keto wuse sima lɛpɔ nde, a womiya Krist. ¹⁶ Nge ðe gbate nde, ðotu ðete ðe gwe baka tí womiye na, yite nde, Krist tĩ womiye sendi na. ¹⁷ Nge ðe nde, Krist tĩ womiye na, yite nde, tikina temɔ te yi wune tike ké yi Njambiyé ké gba gbelate, yite wune ndi ké mɔy mɛbeyɔ mun. ¹⁸ Ma yite tɛfya nde, ðotu ðete ðe gwɔ tiko temɔ ké yi Krist baka ta yambile. ¹⁹ Nge ðe nde, ðibina temɔ te yi wuse nɔ pele yi Krist ké, yo ndi keto jonɣwe te yi meneti maka, yite wuse jeko ðe ne ŋgwete kwɔ bomɔ hene.

²⁰ Ma yo gbate nde, *Krist womiya ké njoka ðemuŋ, nye bosa mɔ te ε womiya ké njoka ðotu ðete ðe ma gwe baka. ²¹ Yo nde, nda yi mumɔ wete kelma nde, bomɔ hene sɔŋwanɣwe ne sɔŋ, ðete sendi, mumɔ wete ta kelɔ nde, bomɔ hene wômkwɛ. ²² Ma nda yi bomɔ hene ké gwe, keto bo mbo Adam, ðete sendi, bomɔ hene ðe ðe sanɣwate ne Krist baka ta ju ne nje ne. ²³ Ndi nde, bomɔ ta womiye ne nje te ðeke: Krist ða bosa mumɔ, ké kɔŋte, yo ta ðe ðotu ðene kome nye ta ðasidyɛ nje ké. ²⁴ Yi ké nɔ ndana ké siyna meyasi hene, Krist ta sɔŋe ðeti meyasi mete yi ðe ne nyanɣwe ðeti, sɔŋe ðeti mɛsisiŋ mete yi jɛŋgila ké to mbokɔ, sɔŋe sendi ðeti meyasi mete yi ðe ne ŋgunɣdyɛ. Ké kɔŋte, a má nje kanɣ yey diyɔ Kumande nye Njambiyé te Da sidyɛ nɔ. ²⁵ Yo

nde, *Krist nâm gbate kumɔ ké ŋgimɔ te yi sanɣwe ta si kawule ðependɔ ðene hene tiko ké nji mekol mɛne. ²⁶ Njena mɔ pendɔ te yi nye ta sɔŋe ðeti ne kɔ, yo sɔŋ. ²⁷ Yo ketinate ké mekana me Njambiyé nde: «Njambiyé kanɣma meyasi hene tiko ké nji mekol me Krist.» Ma nge Njambiyé lɛpe ðete, yite nde, sɔŋe ndi nye, nye mɔ te ε kelma nde, Krist nâm meyasi mete kɔ. ²⁸ Nge Njambiyé si kelɔ nde, Krist nâm meyasi hene, komete, *Mɔnɔ má nje wokuna ne nye, mɔ te ε kelma nde, a nâm meyasi hene kɔ. Yo ta kwanɣna ðete, né Njambiyé nyepɔ nje tika Kumande ké to meyasi hene.

²⁹ He pân pa lɛpɔ kasi ðotu ðete yi bo tɔpe bo ké mɔrɔku ké numbu ðotu ðete ðe ma gwe baka. Nge ðe gbate nde, ðemuŋ tí womiye na, ma ðotu ðete lépi nde, bo tɔpa bo ké mɔrɔku ké numbu ðotu ðete ðe ma gwe baka keto nge? ³⁰ Ma nge ðe gbate nde, ðemuŋ tí womiye na, keto nge yi wuse jekidyɛ meyotu musu mɛŋgimɔ hene nye sɔŋ ké? ³¹ Wune njon, sine sɔŋ kol wete metu hene. Yo ndi gbakasi sendi ðete nda yi mi lukse ne yotu mbe keto yun, keto wuse sanɣwate sine ðe Nyanɣwe Kumande wusu Krist Yesus. ³² Yo má ðeki nde, mi lôŋ dyambi sine benyamɔ nyan ké Efɛs yí ɣɔsɔ ne yiŋa yasi nda yi bomɔ kele ké, ma yite ta kame mi nge? Ma nge ðe nde, ðemuŋ tí womiye na, yite wuse dyɛnanɣwe, hoɓiyɛ menjam ngenje, keto he ta gwe nɛmɛnɔ. ³³ Wune tí sebila yotu yun na, ðeya kumbo ðekidyɛ tɛte mumɔ. ³⁴ Wune jêmkwɛ kelɔ yasi ne ŋgben. Kpe, ne tí kel ðeya yasi na, keto ðaŋa ké njoka yun yeti ké duwe Njambiyé na. Mi lépi lépi ké, né njɔn ðiy wune.

Njel yotu te yi mumɔ ta

womiye nɔ ké

³⁵ Mumɔ yakama diye nde: «Ma bemuɲ ta womiye nan? 'Bo ta womiye ne njel yotu te yen?»
³⁶ Lem mumɔ, nge we yikile kwalɔ ke meneti, nge yo ti pa gwe na, yo má ju? ³⁷ Kwalɔ te yi we yikile ke meneti ké tí pundɔ ndi ne kiya njel yotu te yite na, yo bɔ ho mbumɔ mbusa ho yiɲa kwalɔ dele yi we yikila ke meneti. ³⁸ Yo nde, Njambiyɛ ta nje nye yo kwalɔ yotu te yi nye kwadyɛ bɛngwɛ kwalɔ mbumɔ te ete. ³⁹ Meyasi hɛnɛ te yi ne jon yi diye ke to meneti ké ne membundo dele dele. Membundo mete yi bomɔ dele, yi benyamɔ dele, yi benɔn dele, yi benjanjɔ sendi dele. ⁴⁰ Yo ne meyasi mete yi diye ke kwey nè meyasi mete yi diye ke meneti maka. Yasi wete, nyɔɲɔ meyasi mete yi diye ke kwey nè yi diye ke meneti maka ké yeti wete na. ⁴¹ Yol te yi yesɔ nè yi ngwende nè yi bɛsisɔ yeti wete na. Ko ke njoka bɛsisɔ, yol yan dele dele. ⁴² Womiya te yi bomɔ ta womiye nɔ ké ta bɛ sendi dete. Yotu te yi bo pumbe ké bóku bóko, ma yike yi womiye ké tí bo se na. ⁴³ Yotu te yi bo pumbe ké, yo yasi nyɛ, ma kome yo womiye ké, yo me kpasɔ nyɔɲna yasi. Yotu te yi bo pumbe ké ne kɔsɔ, ma kome yo womiye ké, yo me tondunate ne nyanɲwɛ deti. ⁴⁴ Yotu te yi bo pumbe ké, yo gbɛla membundo, ma kome yo womiye ké, yo me yotu te yi Sisij nye ké. Nda yotu te yi membundo kete ké, yotu te yi Sisij nye ké sendi kete. ⁴⁵ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Njambiyɛ kelma nde, bosa mumɔ Adam sɔsu.» Ma njena Adam njɔ bɛ ne sisij te yi nye bomɔ jonɲwɛ. ⁴⁶ Yotu te yi Sisij nye ké yeti bosa yotu te yi mumɔ bɛ nɔ ké na. Bosa yotu te yi mumɔ bɛ nɔ ké, yo ɛ membundo. Yotu te yi Sisij

nye kɔ njáki nje njime. ⁴⁷ Bosa mumɔ, nye mɔ meneti maka, keto a wúla ke ngbutu meneti. Ma yiɓa mumɔ te yɔko wúla ke kwey nje nɔ. ⁴⁸ Botu bɛ meneti ke boɲna ne mɔ te yi Njambiyɛ kusuma nye ne ngbutu meneti kɔ. Botu bɛte bɛ kwey ke boɲna ne mɔ te ɛ wulma ke kwey nje nɔ kɔ. ⁴⁹ Nda wuse ke boɲna ne mɔ te ɛ wulma ke ngbutu meneti, wuse ta boɲna sendi ne mɔ te ɛ wulma ke kwey nje nɔ kɔ. ⁵⁰ Wune njɔɲ, mi ke lepɔ nye wune nde, mumɔ ti yaka nyiɲɛ ke *Kandɔ Njambiyɛ ne yotu te yike yi ne membundo nè mekiyɔ ké na. Sendi, yasi te yi bo ké ti yaka diyɔ bɛnɛ yasi te yi ti bóku ké na.

⁵¹ Ne lɛɲɲwɛ metɔ. Mi ke punje yiɲa yasi te yi ma béki soɲyate ne mbombu ké nye wune, yo nde: Yeti wuse hɛnɛ ta gwe na, ndi nde, meyotu musu hɛnɛ ta si senjɔ. ⁵² Yo ta kwanɲna ndi tu wete ne verum nda yi misi dyaɓidya nɔ ké. Yo ta kwanɲna ke njena tɔɲna dɔmbiya. Yo nde, bo ta tɔ dɔmbiya, bemuɲ má womiye. Bo ta womiye ne meyotu mete yi tí bo se na. Ma ke yusu, meyotu musu ta senjɔ, ⁵³ keto yotu te yike yi ta bo ké ta yeɲsa bɛ yotu te yi tí bo na. Sendi, yotu te yike yi sanɲwa ne sɔɲ ké ta yeɲsa bɛ yotu te yi tí gwe se na.

⁵⁴ Kome yotu te yike yi bɛ nde, yo bóku ké ta yeɲsa bɛ yike yi tí bo ké, sendi, kome yotu te yike yi sanɲwa ne sɔɲ ké ta yeɲsa bɛ yike yi tí gwe se na, komete, meɛpi mete yi diye ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Nɲan dyambi sima si menɔ sɔɲ ké» ta si tondɔ. ⁵⁵ «Ma sɔɲ, deti yɔ ba we? Ma sɔɲ, batal yɔ ba we?»
⁵⁶ Batal te yi sɔɲ, yo mebeyɔ, ma deti mebeyɔ wúla ke membongɔ.
⁵⁷ Ndi nde, wosoko ne Njambiyɛ, keto a nya wuse deti te yi lanɲa

ne nje Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist!

⁵⁸ Dete, wune njon, son temo mbe, wune sum kol diyoo ne ngbingim kelo mesay me Nyangwe Kumande kimote ke no mbombu. Wune dukwe nde, mesay mete yi wune kele ne deti Nyangwe Kumande ke ti gwe mesenge na.

16

Kasi wesidya moni yi kame

ne botu be Njambiyee

¹ Ke kasi wesidya moni te yi kame ne botu be Njambiyee, wune sendi, wune kel nda yi mi pesima nye menjon me botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus ke meneti me Galasi ke. ² Mumo hene ke njoka yun sonya yana tiko ne nan ke bosa yeso te e kande jonja sondi bengwe buyo yasi te yi nye ta sombo ke, kambu wune me nje wesidye sendi yina yasi kome mi ta dya ke. ³ Wune toka botu bete be wune kwadye. Dete, kome mi ta dya ke, mi ta tomo bo ne mekana yi ke tikidye ne moni te yi wune ndemma ke ke Yerusalem. ⁴ Nge be nde, mi ken, sine bo ma ke.

Mekendi mete yi Pol kwadye kelo ke

⁵ Mi ta kwa ne Maseduwan yi ke no pe yun, keto mi ta kwa ne mate. ⁶ Mi taka nde, sine wune ta pa ya ko sidye ngimo abekata, yaka no, ne wune kam mi, ne mi kum ke mbey te yi mi ta ke kete ke. ⁷ Ke kendi te yike, mi yeti ke kwadye kwa kwey ne kwey na. Nge Nyangwe Kumande jaye, sine wune ta pa kwanfye monu metu. ⁸ Ndi nde, mi ta pa diyoo ke Efes kumo ke jesu Pantekot, ⁹ keto Njambiyee ma bute nyangwe nje kelna kimo mesay nye mi. Ma bendo ne buyo sendi. ¹⁰ Nge Timote dya

weri, wune kel nde, a diy ke njoka yun kine wo na, keto a ke kelo sendi mesay me Nyangwe Kumande nda mi. ¹¹ Mumo wete ne wete ti yelkwe nye na. Wune kama nye, na toki nje ne te, na yokwe nje dolo mi, keto mi ke ladiye nye sine benjon busu. ¹² Ma ke kasi man wusu Apolos, mi ngwetama budyate ne nye nde, a ken ke bene wune bene bana benjon busu, yasi wete, a ti be ne yesidye kenate ndana na, a ta diso ke kome nye ta be ne ngimo ke.

Njena lepi

¹³ Wune diy mejemsidye tiko temo ne ngbik ke yi Njambiyee. Wune baki ne nyan nda bambam, be ne deti. ¹⁴ Yasi hene te yi wune kele, wune kel yo ne temo te yi mekwadya. ¹⁵ Wune njon, mi ke kwadye lepo sendi yina yasi nye wune, yo nde: Wune duwa moy tu Stefanos. Ne duwa nde, yo bosa botu bete be yensama temo jaye Njambiyee ke meneti me Akay, bo nya sosu yan hene ke kamna botu be Njambiyee. ¹⁶ Wune wokunangwe ne njel bomu nda bete, wokuna sendi ne bomu hene be kele kwalo mesay mete yite baka. ¹⁷ Mi ne mesosa yi bene Stefanos ne Fortunatus ne Akayikus, keto bo nja bene mi ke numbu yun. ¹⁸ Bo nja wadye temo mbe nda yi bo wadya ne yun sendi ke. Dete, wune jaya njel bomu nda bete. ¹⁹ Menjon me botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus ke meneti me Asi baka ke nyeno wune. Akilas bene Pirusil bu njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus be diki wesidya kano Njambiyee ke tu dyan baka ke nyeno wune budyate ke dino Nyangwe Kumande. ²⁰ Beman busu be wonga hene ke nyeno wune. Wune nyennangwe tande yun wusa nda botu be Njambiyee. ²¹ Yi nyeno ne wune, yo gba mi

Pol ketε yite ne gba bo mbe.
22 Nge mumo ti kwadye Nyangwe
Kumande na, na beki ne mekita.
*Maranata! Yite nde: Nyangwe
Kumande, inja! 23 Kumande Yesus
kel ngikwa ne wune. 24 Temo mbe
ke yotu yun hene, keto sine be
Krist Yesus me sangwate.

Mekana Yibate yi Pol ketima kenje botu be Körejnt

Yo ndi Pol, mo tomun Yesus Krist kete sendi mekana mete yoko.

Nyangwe to lepi te yi nye kwadye tedye waka ke, yo nde, nye Pol gbate kpaša mo tomun Yesus Krist. Yo nde, baŋa bomo dikima nye meso nde, Pol yeti kpaša mo tomun Yesus na. Yasi te yi nye lepe ke yeti gbakasi na. Nye yeti mo mesay me Njambiyē na. Yori Pol ke lepo tedye ne saŋsaŋ nde, yo yeti dete na. A ke yekidyē nda yi nye saŋgwama ne kwalo mebone wete wete ke.

Wuse yakama baŋe mekana maka ke nyangwe menŋabiye yitati:

1. Pol ke lepo kasi bo mesay mene, pile sendi to te (kumte 1-7).
2. Kasi ndemna meyasi yi kamna benjon ban be Yerusalem (kumte 8-9).
3. Pol ke tedye nde, yo Kumande Yesus nye nye mesay mete (kumte 10-13).

¹ Mi Pol, Njambiyē tokuma mi nde, mi beki mo tomun Krist Yesus nda yi nye Njambiyē kwadya ke. Yo mi sine maŋ wusu Timote kete mekana maka kenje wune njon botu bete be tike temo ke yi Njambiyē ke Körejnt baŋa. Wuse keti kenje sendi bomo hene be Njambiyē jebama ke ndingele meneti me Akay nde, ne bo wokuna ndi ne nye baŋa. ² Njambiyē Saŋgwe wusu ne Kumande Yesus Krist kel ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

³ Wuse lukša Njambiyē te Saŋgwe ne Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. Nye Da te

ε gwe ngwete wusu ke meyasi hene. Nye Njambiyē te ε wedyē metemo musu yi nye sendi wuse deti ke meyasi hene. ⁴ A ke wedyē metemo musu menŋimo hene yi nye wuse deti ke kwalo mebone hene te yi dya wuse ke, ne wuse nje bu wedyā temo te yi Njambiyē kele ne wuse ke ke wedyē sendi ne metemo me botu bete be saŋgwa ne kwalo mebone hene baŋa. ⁵ Yo nde, nda wuse ke saŋgwa ne mebone budyate, keto wuse ke benŋwe *Krist ke, dete sendi, Njambiyē ke wedyē metemo musu budyate yi nye wuse deti, keto sine be Krist me saŋgwate. ⁶ Nge be nde, wuse ke saŋgwa ne mebone ndana, yo ne Njambiyē wedyē metemo mun yi nye wune deti, na jonŋwe ne wune. Nge nye wedyē metemo musu yi nye wuse deti, yo na wedyē sendi metemo mun yi nye wune deti. Yite ta kelo nde, wune beki ne deti te yi gbiso kwalo kiya mebone mete yi wuse saŋgwa no muka ke. ⁷ Ma wuse ne bibina temo ne ngbik ne wune nde, wune ta gbiso mebone mete. Keto he ke duwe gba nde, nda wune ke ngbo saŋgwa ne mebone sine wune ke, dete sendi, Njambiyē ta wedyē metemo mun sine wune yi nye wune deti nda yi nye kele ne wuse ke.

⁸ Ma wune njon, wuse yeti ke kwadye nde, wune ndekimaŋgwe kasi mebone mete yi wuse saŋgwama no ke Asi ke na. Wuse saŋgwama ne mebone kwa to te, sosu siyo, ε wuse take nde, he ta kelo nan, yusu siyima. ⁹ Gbate, wuse ne nguru wusu jayma nde, yaŋa yeti se na, he ba nda mo jobo te yi bo pesima nde, bo ta wo nye ko. Njambiyē jayma nde, meyasi kwannangwe dete, ma wuse me nje be ne bibina temo ke deti su ne nguru wusu, ne

wuse nje kpal be ndi ne bibina temo ke yene, nye Njambiyε te ε womiye bemuη ko. ¹⁰ Bo tedya wuse mebone kwey ke Asi diy wo woko. E Njambiyε jonḡwe wuse soηe ke mebone mete. A ta ke sendi mbombu yi jonḡwe wuse muka dete. Gbate, wuse ne bibina temo nde, a ta ke mbombu jonḡwe wuse sendi dete ke metu mete yi nje ke. ¹¹ Ke yinori wune ta kame sendi wuse ne nje menḡweta mun, dete budya bomo ta ηḡweta ne nye, na jonḡwe wuse. Njambiyε ne ηḡikwa. Kome nye ta yeηsa ke menḡweta mete, jonḡwe wuse ke beya meyasi mete yi monde wuse ke, budya bomo benori ta nje kaηe misi kenje kwey nye nye wosoko, keto a jonḡwa wuse.

¹² Ma yasi te yi kele nde, wuse lūksa yotu su ke, yo nde, temo su ke lepō nye wuse nde, wuse jonḡama pupunate, jonḡa sendi ne ηḡben ke njoka botu be meneti maka, jeko kwā kwāḡo sine wune. Jonḡwe te yite wūla ke yi Njambiyε. Wuse ti jonḡa dete ne dyanō te yi wule ke yi botu be meneti maka na. Yasi wete, wuse kpalma jonḡa ne nje ηḡikwa te yi Njambiyε. ¹³ Ma yasi te yi wuse kete ke, yo ndi yasi te yi wune tole ne yi wune woke ke moy mekana musu ke. Yeti yiηa yaηa dele na. Mi ne bibina temo nde, wune ta woko biye to meyasi maka ndana kumo njena, ¹⁴ keto wune sima woko biye yiηa ke njokate. Meyasi mete, yo nde: Ke *Yeso Nyangwe Kumande, yo wuse ta kelo nde, wune lūksa yotu yun keto su, wune má kelo sendi nde, wuse lūksa yotu su keto yun. ¹⁵⁻¹⁶ Mi ke kombile duwe nde, wune sima duwe dete, ε mi take nde, mi ta pa kande ke beηe wune, má nje kwā ke pele Maseduwan. Mi takima nde, ηḡe mi yokwe Maseduwan, má

nje yokwe sendi ne koko kumo pele yun. Ke koηte yey, wune má kame mi, né mi ke ne kendi mbe kumo Yuda. Yite ta kelo nde, mi kūm ke yun menḡa yiηa, né mi kel sendi kimo yasi ne wune menḡa yiηa. ¹⁷ Wune beηa nan, metake membe ti be ka ne ηḡben ke kendi te yi mi kwadya kelo ke? 'Mi takinama ka ke yite nda botu be meneti maka? 'Mi ma nje tapita ka ne dyem yiηa lepō nde: <J,> ke numbu, kpalō seηe nde: <Be,> ke moy temo? ¹⁸ Gbakasi, Njambiyε tōnjukwe meyasi mete yi nye si kpo ke. Dete sendi, meyasi mete yi wuse lepima nye wune ke yeti dyem yiηa, <j,> ke numbu, <be,> ke moy temo na. ¹⁹ Wuse lepī dete, keto Yesus Krist, Mōno Njambiyε ti diki lepō nde: <J,> ke numbu, kpalō seηe nde: <Be,> ke moy temo ke kiya yasi wete na. A dikima lepō ndi gbakasi ke meyasi hene. Ma yo Krist Yesus te mbete yi sine Silve ne Timote dikima pele kasi ne nye wune. ²⁰ Sendi, yo ne nje *Krist yi Njambiyε dikima tonje meyasi hene te yi nye dikima kpo ke. Dete sendi, wuse kwān ndi ne nje wene yi lepō nye Njambiyε nde: <J, *amen,> yi nye ne Njambiyε luksa. ²¹ Sendi, yo Njambiyε ne ηḡuru wene kele nde, sine wune kēn mbombu diyo ne ηḡbingim ke jonḡwe te yi wuse diye sangwate sine be Krist ke. Yo ndi sendi nye toke wuse ke njoka botu be meneti maka, kwā nye wuse Kimo Sisiη ke yotu. ²² Njambiyε kwetima sendi wuse yiηa yo ne. Yo te, yo Kimo Sisiη. Ma yi tedye wuse nde, a ta nye wuse kimo meyasi hene, ε nye kande pa nye wuse Kimo Sisiη te ke metemo nda yi mumo kande nye ndotukwe yi ladiye ne ηḡoloko ke. ²³ Ma mi ke lepō ke mbombu Njambiyε, a ke duwe jonḡwe dyembe kimo

duwate. Nge be nde, kumɔ muka mi ti pa ke se weri ke KŌreṭ na, yo keto mi yeti ke kwadye nde, wune bēki ne menjangwe ke temo na. ²⁴ Yeti nde, wuse ke kwadye tedye wune yija yasi ne ngan ke nje tikina temo te yi wune tike ke yi Yesus Krist ke na. Yasi wete, wuse ke kpalɔ kelɔ say sine wune, né wune nje be ne mesosa, keto ke tikina temo te yi wune tike ke yene ké, wuse ke duwe nde, wune ke sumɔ kol diyo ne ngbingim kè no mbombu.

2

¹ Dete, mi ne nguru wombe pesima nde, yo yeti kimote nde, mi yŏkwe ne kŏkŏ kè weri ne ngambi ke temo na, ² keto nge mi nye wune ngambi ke temo, nda má nje nye sendi mi mesosa kɔ? Mɔ te yi mi nya nye ngambi ke temo dete kɔ yakama nje nye sendi mi mesosa? ³ Nge be nde, mi ketima mekana dete kenje wune, yo nde, mi nje be ne ngambi wule ndi ke kiya botu bete be diyama nye mi mesosa ke temo ke ngimo te yi mi ta dyɔ weri ké. Mi ketima dete ne bibina temo ne wune hene nde, kome mi be ne mesosa ké, wune sendi ne mesosa. ⁴ Mi ketima mekana mete kenje wune ke moy nyangwe mebɔne, temo mbe ke jaba, mi ketima ne misidye ke misi. Mi ti kete dete yi nye ne wune ngambi ke temo na. Yo né wune duwe nde, mi ke kwadye wune kwɔ to te.

⁵ Nge be nde, mbanja ke njoka yun kelma yasi te yi nya jakɔɔ ngambi dete ke temo, a ti kél ne mi na, yasi wete, a kél ne wune hene. Ma he pân lepo nde, yeti wune hene na, me nje be nde, mi dekidyɔ lepi. ⁶ Sulo bomɔ ke njoka yun bamama ne nye, ma yakama dete. ⁷ Ma ndana, wune kpâl tiko nye ne ngwete ke beya yasi te yi nye

kelma ké, nye nye deti ke temo, kamba yija nyangwe menjangwe me nje ngangile temo ne. ⁸ Dete, mi ke kite wune nde, wune pēsi nde, wune ta tedye nye mekwadya mete yi wune ndi no gbate sungwɛ ne nye ké. ⁹ Mi ketima sendi mekana mete kenje wune yí bobɛ ne wune, né mi beɛ, ho wune ke wokuna ne mi ke meyasi hene. ¹⁰ Ma nge wune tike mumɔ ne ngwete ke beya yasi te yi nye kelma ké, mi sendi tikima nye ne ngwete. Ke be mi, nge be nde, mɔ te kelma yija beya yasi sungwɛ ne mi, mi má tiko nye ne ngwete keto yun ke mbombu *Krist, ¹¹ keto nge wuse ti tike nye ne ngwete na, *Satan ta kwɔ ne nje te yite yí sebile ne wuse. Ma wuse yeti ke ndekima beya metake mene ne mbet na. ¹² Mi temma kumɔ Turuwas yí kè lepo Kimɔ Tom ke kasi Krist mate. Mi kumma dolo nde, Nyangwe Kumande sima bute nje nye mi yí kelɔ nye mesay. ¹³ Ko dete, temo mbe ti be ne te na, keto mi ti dole man mbe Tit na. Yori yi mi janama ne botu be Njambiye kwɔ kè Maseduwan ké.

Kasi jɔnja mbon

¹⁴ Wosoko ne Njambiye! A ke kendo ne wuse mengimo hene, keto sine be *Krist sangwate. Krist sima namo wuse, wuse me wokuna ne nye. Njambiye ke kendo ne wuse ke membey hene yí tedye nde, Krist sima lanja meyasi hene. A ke tomo wuse kenje ke mbey hene, né wuse kè pel Kimɔ Tom ke kasi Krist, né bomɔ duwe nye. Pelnɔ Kimɔ Tom te nda lobinda te yi lapidyɔ kè no ke membey hene ké. ¹⁵ Wuse gbate nda lobinda te yi nye Njambiye mesosa, keto wuse ke lepo melepi mene ke kasi Krist nye bomɔ. Wuse ke lepo nye botu bete be ma ju, ko nye baka be

ke yambile baka. ¹⁶ Ke yi botu bete, melépi me Njambiye te yi wuse lepe ké nda beya metul yi ke kelo nde, bo gwâki bône. Ma ke yi bari, yo nda kimo metul yi ke kelo nde, bo bêki ne jongwê te yi kpo ne kpo. Ma ke yinôri, nda yakama kelo njel mesay te yite kô? ¹⁷ Ma wuse yeti nda baña budya bomô be lepe melépi me Njambiye yí sômbô ne mōni ne menje hene nda yi baña botu be dyanḡwa meyasi diki kelo ké na. Wuse lépi su melépi me Njambiye ne kimo temô, lepô ne deti te yene, duwe sendi nde, a ta diye wuse nemeno, keto sine be Krist sanḡwate.

3

¹ Ma yite yi mi lepima ké, 'wune ke take ka nde, wuse ne nguru wusu ke kwadye lepô nde, wuse yaña? 'Wune ke take ka nde, wuse ke diye yinḡa mekana yi lepe nde, wuse kpasa botu be tomun be Yesus, né wuse kè tedye wune? Ho nde, wuse ke diye yinḡa mekana dete ke mebo mun, né wuse kè tedye baña bomô nda yi baña diki kelo ké? ² Yo gba wune be mekana musu yi *Krist ketima gba ke moy metemo musu ké. Bomô hene yakama beje duwe yo, tolo sendi yo. ³ Yo ke bejna ne sanḡan nde, wune mekana mete yi Krist ketima ne nje mesay mete yi wuse kelma ké. A tî kete yo ne meyasi me ketina mekana na, yasi wete, a ketima yo ne nje Sisij Njambiye te e ne jon kô. A tî kete yo ke mepel metari mete yi Njambiye ketinama kete ne mbombu ké na, yasi wete, a ketima yo ke moy metemo mun. ⁴ Wuse lépi dete, keto wuse ke tikô temô su hene ke yi Njambiye, mō te e tomma wuse kô. Wuse tiki temô dete ne nye ne nje Krist. ⁵ Yeti nde, wuse ne yinḡa dyanô te yi wuse yakama take yí kelo ne yinḡa yasi ne nguru wusu na. Yo nde,

ngê be nde, he yakama kelo yinḡa yasi, yo Njambiye nye wuse deti te. ⁶ Yo nye nye wuse deti nde, wuse bêki botu be mesay bene, né wuse lepi kasi jonja mbon ke nye bomô. Mbon te ti wûla ke membonḡa nè ke meyasi mete yi diye ketinate ke moy membonḡa te ké na. Yasi wete, yo wûla ke yi Kimô Sisij, keto membonḡa mete yi bo ketima ne mbombu ké woku ndi mumô woko. Ma Kimô Sisij kpâl kelo nde, a bêki ne jon.

⁷ Ma membonḡa me Njambiye bā ketinate ne mbombu ke mepel metari. Yo kpalma nje nye mumô ndi sōḡ. Ko dete, kwandya membonḡa mete tedya meluksa me Njambiye. 'Meluksa mete tî bejna ka ke mbombu Moyisi ne pay pay na? 'Yo tî kele ka nde, Bono be Isarayel tî sengila mbombu wene na? Ma pay pay meluksa menôri tî kike na. ⁸ Ngê be nde, mesay me kwandya membonḡa maka tedya meluksa me Njambiye, 'sunḡwa ne mesay mete yi Kimô Sisij kele ké? 'Meluksa me Njambiye yi Kimô Sisij ta tedye ké kina be nyangwete kwā yiri na? ⁹ Ma membonḡa kelma nde, Njambiye jôsa bomô. Yo ke tedye wuse nde, Njambiye ne meluksa. Ngê be nde, membonḡa tedya dete, 'sunḡwa ne mesay mete yi jonja mbon kele, né wuse be ne ngben ke mbombu Njambiye ké? 'Yo kina tedye wuse nde, meluksa mete yite kwā yi mesay me membonḡa na? ¹⁰ Ma ngê be nde, yasi te yi bā kwey ne meluksa ké yeti se muka ne meluksa mete na, yo keto yinḡa yasi te yi ne meluksa kwā yite ké me kete. ¹¹ Ngê be nde, yasi te yi tî kike ké bā ne meluksa, 'sunḡwa ne yasi te yi ta bône ké? 'Yeti meluksa mete yite kwā yiri na?

¹² Dete, wuse ke lepina ne gbas

gbas nye wune kine sɔɔɔye yaɲa na, keto wuse ne ɓibina temo ke meyasi menori duwe nde, yo gbakasi. ¹³ Ne mbombu, Moyisi petima mbombu ne ne yiɲa lambɔ kambɔ Bono be Isarayel me nje senjile beɲe nda yi pay pay meluksa mete siye no ke. Ma wuse yeti ke kelo nda nye na. ¹⁴ Yasi wete, kwey Bono be Isarayel sima dimbidye dyanɔ dyan. Kumɔ muka bo ndi dete. Yo nde, kome bo tole mekana me njombu mbon ke, bo yeti ke biye to te na, deke nda kiya lambɔ te ndi ke peto misi man, yo ti pa duwe na. Yo disi duwe ndi kome mumo tike temo ke yi *Krist. ¹⁵ Gbate, kumɔ muka menjimo hene te yi bo tole mekana mete yi Moyisi ketima ke ke mbombu bomo deke nda yiɲa yasi ke peto dyanɔ dyan nda yi mumo pete mbombu ne ne yiɲa lambɔ ke. ¹⁶ Yasi wete, yo ndi kome mumo yensa temo tiko ke yi Nyangwe Kumande, yo komete yi lambɔ te yi pete misi mene ke duwe. ¹⁷ Yo nde, Nyangwe Kumande, nye Sisij. Ma ke mbey kome Sisij Nyangwe Kumande diye ke, diyo bala yeti na, mumo me ne te. ¹⁸ Wuse hene be tike temo ke yi Nyangwe Kumande baka, lambɔ te yeti ke peto se mbombu su na. Wuse me ke beɲe su pay pay meluksa me Nyangwe Kumande ne ngelele. Wuse ke punje sendi kiya meluksa mete yi wuse senjile ke nda yi mojoli punje ne mbombu mo te e beɲe yo ko. Kome wuse kele dete ke, Njambiyɛ ke ke mbombu yi senjo wuse, ne wuse nje boɲna ne yasi te yi wuse senjile ke kwa to te. Njambiyɛ ke senjo wuse dete, kelo nde, wuse beki ne meluksa mete kwa to te ke no mbombu. Mesay mete yi Nyangwe Kumande kele ke metemo musu ne nje Kimɔ Sisij ke, yori.

4

Kasi mebone ne kasi meluksa

¹ Dete, Njambiyɛ kanma mesay mete nye wuse, keto a ke gwe ngwete wusu. Yori wuse yeti ke teko na. ² Wuse yeti ke nye bo ke kelna mekele sɔɔɔyate yi yakama nye mumo njon na. Wuse yeti ke kelo yasi ne likisi, ho lepo melepi me Njambiyɛ ne ja ke moye na. Yasi wete, wuse ke kpalo tedye su melepi mete yi lepe gbakasi ke ne gbas gbas. Ke yite wuse ke lepo ke mbombu Njambiyɛ nde, wuse ke nje. Dete, mumo hene yakama nembe ke temo ne, simande wuse lepi gbakasi. ³ Kumɔ ndana bana bomo yeti ke biye to Kimɔ Tom te yi wuse pele nye bomo ke na, deke nda yiɲa lambɔ sima peto misi man. Ma yo beɲa ndi botu bete be ke yambile baka, ⁴ botu bete be yeti ke tiko temo ke Njambiyɛ baka, keto *Njambiyɛ te e name meneti maka ke ngimo te yoko ko sima dimbidye dyanɔ dyan, ma bo nje beɲe mejasi mete yi Kimɔ Tom paniye ke. Mejasi mete, yo pay pay meluksa me *Krist. Teri Njambiyɛ ke beɲna ke yotu Krist. ⁵ Yo nde, wuse yeti ke pele yiɲa yasi ke kasi su ne nguru wusu na. Yasi wete, yo kasi Yesu Krist te Nyangwe Kumande yi wuse pele. Wuse ke lepo nde, wuse su botu be mesay bun keto Yesu. ⁶ Yo sendi nde, Njambiyɛ lepima ne mbombu nde: «Mejasi pan ke moy yitil.» Yo ndi Njambiyɛ te paniye mejasi ke moy metemo musu, ne wuse senjile duwe meluksa mene yi pane ne pay pay ke mbombu Krist ke.

⁷ Ma kpasa yasi ke, wuse ke bakidye yo ke membe mete yi bo kele ne yeko ke. Membe mete, yo moyotu musu, ne bomo duwe nde, nyangwe deti wula ke yi Njambiyɛ, yeti ke yi bomo na. ⁸ Bomɔ ke ghabite nate wuse

menje menje. Ma ko dēte, bo tí kòkò wuse kòkò nē mbòl na. Yasi kwanjma wuse, ma ko dēte, wuse yeti ke lepò nde, yusu siyma na. ⁹ Bo ke bandò wuse, ma ko dēte, Njambiyē yeti ke lǐ wuse na. Bo ke sùbìlè wuse nē menēti kè nò, ma ko dēte, bo yeti ke girise wuse na. ¹⁰ Kē mèbòné mēte yi wuse sanjwa nò kè, wuse ke bējē sòj Yesu mēngimò hēne ke yotu su, né bómò bēj sendi nde, Yesu nē jòj ke jòngwē te yi wuse jòjna nò kè. ¹¹ Yo nde, ke ndingelē jòngwē d̄yusu hēne sinē bē sòj kol wētē keto Yesu, né bómò bēj sendi jòngwē Yesu ke mēyotu musu ko nde, yo ta gwe nēmēnò. ¹² Ma ke bē sòj, say te yi nyē kele kè, a kél ke gba yotu su. Ma ke bē jòngwē, say te yi nyē kele kè, a kél ke gba yotu yun. ¹³ Yo ketinate ke mèkana mē Njambiyē nde: «Mi tikima temò ke yene, dēte, ε mi pele Kimò Tom.» Ma wuse sendi nē kiya temò te yi kelò dēte, yori yi wuse tike temò ke yene, pele sendi Kimò Tom kē. ¹⁴ Wuse ke duwē nde, yokò ε womiya Nyangwē Kumande Yesu kò ta womiyē sendi wuse, keto sinē bē Yesu sanjwate. A ta kelò nde, sinē wunē hēne tēma ke mbòmbu wene. ¹⁵ Dēte, wuse sánjwanjwē nē mēyasi menòri hēne keto yun, né ngikwa te yi Njambiyē kele nē bómò kè buy buyò. Dēte, botu bēte bē nyē kele ngikwa nē bo baka ta buyò buyò sendi, o bējā, nyena wosoko nē luksa nē ta nje buyò sendi buyò.

¹⁶ Yo keto te yite yi wuse yeti ke təkò kè. Ko nde, mēyotu musu mē ke dugbò tetek teteki, metu hēne Njambiyē ke kpalo nyē wuse jònja dēti ke temò kè nò mbòmbu. ¹⁷ Yo nde, mèbòné mēte yi wuse sanjwa nò ndana kè tí kikò na, yo dēkē nē mbet. Ma mèbòné mēte ke kpalo kelò nde, wuse ta

nje bē nē nyanjwē meluksa kwā to te. Meluksa mēte ta d̄iyò kpo nē kpo. ¹⁸ Yo nde, yasi te yi wuse sà kè yeti yasi te yi mumò bējē kè na. Yasi wētē, wuse sánj yike yi mumò yeti ke bējē ndana kè, keto mēyasi mēte yi mumò bējē ndana kè tí d̄iy kikwē na, ma ndi yike yi nyē ti bējā kè d̄iyē kpo nē kpo.

5

Meyotu musu nda bala

¹ Yo nde, wuse ke duwē nde, nge bala te yi wuse d̄iyē kete ke menēti maka kè si lekwe, wuse nē wētē t̄j ke d̄yobò ε ta d̄iyò kpo nē kpo. Yo Njambiyē sumē yo, yeti bómò na. ² Ma ndana wuse ke njimò ke m̄y bala te yike, keto temò su nē pēpēpē nde, Njambiyē b̄sukwē bala te nē jònja t̄j d̄yusu yi ke d̄yobò kè nda yi mumò b̄j nē wētē lambò lējē ke to te mbanja kè. ³ Wuse kwád̄yikwē nde, yo kēlnanjwē dēte piñò te yi wuse ndi nē jòj nē yotu su nda yi mumò bē nē lambò ke yotu kè. Yeti nde, pa gwe tikò yotu te yike nda yi mumò d̄iyē nò sòkēre kè na. ⁴ Keto piñò te yi wuse ndi ke bala te yike kè, wuse ndi ke njimò, yasi ke kwā wuse. Wuse ti lépi nde, Njambiyē sòja yotu te yike tikò wuse sòkēre na. Yasi wētē, a d̄òkidya mbanja jònja yotu ke to te yokò, né yotu te mbete ε d̄iyē kpo nē kpo kò si mēn njombu te ε gwe kò. ⁵ Ma yo Njambiyē nē nguru wene kombile nde, wuse ta bē nē jònja tēri te yite. Yo nyē kandē nyē sendi wuse Kimò Sisiñ nda yi mumò kandē nyē nē ndòtukwē yí lad̄yē nē nyena ngòlòkò kè. ⁶ Dēte, wuse ke tikò su temò nē ngbik kete metu hēne, ko dēte, wuse ke duwē nde, piñò te yi wuse ndi nē yotu te yike kè, wuse si lōndunate nē Nyangwē Kumande. ⁷ Yite nde, yo tikina temò te yi wuse nò ke yi Njambiyē kè kendē nē wuse

ndana, yeti meyasi mete yi wuse beɲe ké na. ⁸ Wuse ke tiko su temo gbate dete. Wuse lan beɲe kimote nde, wuse tiki yotu te yike kwā ké diyo sine be Nyangwe Kumande. ⁹ Ma ko nde, wuse kēn mbombu ndana jonna ne yotu te yike, ko nde, wuse kwān tiko yo, siya yasi te yi wuse jekē goro, yo nde, wuse kēl ndi yasi te yi ta nye nye mesosa. ¹⁰ Yo nde, wuse hene ta nje teme wete yeso, yeɲsa lepi ke mbombu josi *Krist, na nye mumo hene sol beɲgwe bo mesay mete yi nye kelma ke jonngwe dyene ké, ho a kelma mesay kimote ho beyate.

Njambiyē ke jaɲgwe

njoka su sine bo

¹¹ Ma wuse ke duwe kambina Nyangwe Kumande, dete wuse ke sa nde, bomō jāya nde, yasi te yi wuse lepe ké, gbakasi. Njambiyē ke kobile duwe wuse ne lonjo lonjo. Mi táka gba nde, ke moy metemo mun, wune ke nembe kobile duwe sendi wuse. ¹² Wuse yeti ke kwadye basidyē tedye nye wune nde, wuse ne nguru wusu kpaša botu be tomun be Yesus na. Ma yasi wete, wuse kwadyikwe tedye wune kimō nje te yi wune yakama lukse ne yotu yun keto su, né wune duwe nda yi wune yakama yeɲsa ne lepi nye botu bete be lukse yotu yan ke meyasi mete yi beɲna ndi ke misi kine beɲe yasi te yi diye ke moy temo ké. ¹³ Ma nge be nde, wuse ke kelo yasi kwā to te, yo beɲa wuse sine be Njambiyē. Yasi wete, nge be nde, wuse ke kelo yasi teteki, yo yi kame ne wune. ¹⁴ Yo nde, wuse ke duwe gba nde, *Krist ke kwadye wuse budyate. Mekwadya mete ke puso wuse nde, wuse kēl mesay musu dete, keto wuse beɲma duwe su nde, yo ndi nye nyepo gwā ke numbu bomō hene, yite nde, yo bomō hene gwe. ¹⁵ A gwā ke

numbu bomō hene, né botu bete be nye nya bo jonja jonngwe baka me nje kē mbombu kelo meyasi nda yi bo ne nguru wan gore ké, né bo nje jonna kelo meyasi mete yi ta nye nye mesosa, keto a sómbu soɲ keto yan. Njambiyē njā womiyē nye yí jonngwe ne bo. ¹⁶ Ma dete, wuse yeti ke bu su se wete mumo ndana ne dyano te yi botu be meneti maka na. Nge be nde, wuse boɲma Krist kwey ne nje te yite, ma yo yeti se ndana dete na. ¹⁷ Yo nde, nge mumo diye sanngwate bene Krist, a me jonja yasi te yi Njambiyē kusuma. Njombu meyasi sima kwā, wune bēna, meyasi hene me jonjate. ¹⁸ Yinori hene mekele me Njambiyē. A jaɲgwa njoka su sine bo ne nje Krist. A njā nye sendi wuse say boɲna bomō kenje ke yene, na jaɲgwe njoka yan bene bo. ¹⁹ Yasi te yi wuse kwadye lepo ké, yo nde: Njambiyē bene Krist bā sanngwate yí jaɲgwe ne njoka botu be meneti maka bene nye Njambiyē ne nguru wene. A ti ba se beya meyasi mete yi bomō dikima kelo ké na. A kpalma nje kanje tom ne nye wuse, né wuse kē lepi nye bomō nda yi nye jaɲgwe ne njoka ne bene bo ké. ²⁰ Dete, wuse su botu be tomun be Krist. Wuse kēl mesay mete yi lepina ke numbu ne ne deti te yi nye nye wuse ké. Deke nda Njambiyē ke kwā ne wuse yí kenje ne tomun te nye bomō yí nambe ne meto man. Dete, wuse ke ngweta ne wune ne deti te yi Krist nde: Tiso, wune fiki, né Njambiyē jaɲgwe njoka ne wune bo. ²¹ Ma Krist, mo te e ti be ne monō mbulma mebeyo ke yotu ne ko, Njambiyē kpalma nje kelo nde, a bēki mebeyo keto su, na nje kwā ne nje te yite yí peso nde, wuse me ne ngben ke mbombu wene, keto sine be Krist sanngwate.

6

¹ Ma wuse be kele mesay ndana sine be Njambiye baka, wuse ke ngweta ne wune nde: Tiso, nda yi Njambiye ma kelo ngikwa ne wune ké, wune ti kel nde, ngikwa te gwâki mesenge kine kelo yana ke jonḡwe d̄yun na. ² Ke yite Njambiye lepima nde: «Kome ngimo te yi yakama nde, mi kél kimɔ yasi ne bomɔ ké ma d̄ya, ε mi kele nda yi we diyima ké. Ke yeso te yi yakama nde, mi jônḡwe bomɔ ké ma d̄ya, ε mi kame we.» Ma gba kimɔ ngimo te yi Njambiye kwadye kelo ngikwa ne bomɔ ké, yoke ndana. Dyobɔ te yi Njambiye kwadye jonḡwe bomɔ ké, yoke.

Mɔ mesay me Njambiye

jônḡangwe nan?

³ Wuse yeti ke kwadye kelo yiḡa yana wete ne wete yi yakama njangwe wete mumɔ jatidye nye ke beya nje na, kambɔ bomɔ me nje lepina beyate sunḡwe ne mesay musu. ⁴ Ma yasi wete, wuse ke tedye nye bomɔ ke meyasi hene nde, wuse botu be mesay be Njambiye ne nje nyangwe tin te yi wuse be nɔ, ko ke moy mebonε, ko nde, meyasi hene ke banɔ wuse, ko nde, temɔ su lekwe ne ges ges ke yiḡa beya yasi te yi mɔnde wuse ké. ⁵ Ko nde, bo ke njuro wuse, bo ke nye wuse ke jɔbo kè nɔ, ko nde, bomɔ ke ngbo l̄y d̄yambi sunḡwe ne wuse, ko beko nde, wuse ke gwe mesay, ko nde, ke yiḡa menḡimo wuse yeti ke ya na, wuse yeti ke d̄yena na, ke yinori hene wuse ndi ke tedye nde, wuse botu be mesay be Njambiye. ⁶ Ke jonḡwe d̄yusu, metake musu ne ngben. Wuse ke duwe meyasi. Wuse ne temɔ te yi gbisina besɔ. Wuse ne temɔ te yi ngikwa. Wuse kél yasi ne d̄feti te yi Kimɔ Sisin. Sendi, mekwad̄ya

mete yi wuse nɔ ké kine likisi ke moyte na. He kél ndi sendi d̄fete yí tedye bomɔ nde, wuse botu be mesay be Njambiye. ⁷ Wuse ke pele Kimɔ Tom te yi lepe gbakasi ké nye bomɔ. Njambiye ke nye wuse d̄feti ne. Yo sendi d̄fete yi wuse tedye nde, wuse gbate botu be mesay bene. Wuse ke jonḡa kelo yasi ne ngben ke mbombu wene. Yo nda mejole me d̄yambi mete yi mumɔ biye ke mbam bo, biye yiḡa ke bo gare yí l̄y ne d̄yambi ne bependɔ bene, ko bo p̄ndu we nje nɔ. ⁸ Ko nde, bomɔ l̄uksa wuse, ko bo yêlkwe wuse, ko bo lêpinangwe beyate ne wuse ko kimote, ko bo bôn wuse nda botu be ja, ase nde, wuse lépi ndi gbakasi, wuse kél ndi su meyasi hene yí tedye nde, wuse botu be mesay be Njambiye. ⁹ Ko nde, banɔ bomɔ yeti ke woko yasi te yi wuse kele ké na, ase nde, banɔ ke kombile duwe wuse kumɔ njena, ko nde, wuse nda botu fete be ke gwe gwako, ma wuse ndi baka ne jon. Ko nde, bo ke tedye wuse mebonε, ma bo yeti ke wo wuse na. Ke yite hene wuse ndi ke tedye nde, wuse botu be mesay be Njambiye. ¹⁰ Ko nde, bo ke nye wuse ngambi ke temɔ, wuse su ne mesosa ngimo hene. Ko nde, wuse bukate, wuse ke kelo nde, bomɔ bud̄yate t̄ndu ne kimɔ meyasi mete yi Njambiye nye mumɔ ké. Ko nde, wuse kine yana, wuse su ne meyasi hene. Yinori hene, yo yí tedye bomɔ nde, wuse botu be mesay be Njambiye.

¹¹ Wune botu be Kɔrent, wuse lepima meyasi ne gbas gbas nye wune, bute sendi metemɔ musu nye wune. ¹² Wuse ti kwadye wune mbet te na, ma yo wune ke kpalo d̄iyɔ kine kwadye wuse d̄fete na. ¹³ Mi ke lepina ndana nye wune nda mi lêpinangwe nye bonɔ bembε. Yo nde, wune kél ne

mi nda yi mi kelma sendi ne wune ké, yite nde, wune búta metemo mun nye wuse.

Wuse bákangwe ne beya yasi

¹⁴ Wune tí gham kol kelo yiña yasi wete wúne botu bete be yeti ke tikó temó ke yi Njambiye na. 'Ma yasi te yi ne ngben ké yakama díyó ka bene kótu yasi? 'Ho nde, mejasi bene yitil yakama díyó ka ke mbey wete? ¹⁵ *Krist bene *Satan yakama be ka ngin wete? Yasi te nda ke njoka mó te ε tike temó ke yi Njambiye nè yóko ε yeti ke tikó temó ke yene kó? ¹⁶ Sendi, mbon te nda ke njoka mbanjó Njambiye nè meyasi mete yi bomó kane tikó Njambiye ké? Yo nde, meyotu musu, yo mbanjó Njambiye te ε ne jon kó. Yo dēte nda yi Njambiye lepima nde: «Mi ta díyó jonna ke njoka yan. Mi ta be Njambiye wan, bo má be kando dyembe.» ¹⁷ Yori Baba Mboko te ε ne ngungudye hene kó lepe nye botu bene nde: «Wune jisa dúwe ke njoka yan. Wune bákangwe ne bo. Wune tí kpoka yasi te yi mi kidye nde, wune tí kpoka ké na. Dete, mi ta bú wune ne mesosa. ¹⁸ Nge wune kele dēte, mi má be Sangwe wun, wune má nje be bono bembé, bono bembam nè bono boma. Yo Baba Mboko te ε ne dēti hene kó lepe dēte.»

7

¹ Wune njon, sɔn temó mbe, nda yi Njambiye kpoma nde, a ta kelo ne wuse dēte ké, wuse púpudya meyotu musu tikó mekele me memi hene, pupudye sendi metemo musu tikó beya metake. He kên kendo mbombu ne nje te yite yí tembidyē meyotu musu kiyó ke menje hene nè kambina Njambiye.

Pol ke wedyē temó bekriten

be Kōrejt

² Wune búta metemo mun nye wuse. Wuse tí kele yiña beya yasi sungwe ko ne mumó wete ne wete na. Wuse tí bekidyē ko mumó wete ne wete ke yiña menje na. Wuse tí kele yiña yasi, né wuse dōku nɔ ke yotu mbanja mumó na. ³ Mi ti lépi dēte yí pesó nde, wune balma lepi na. Yo ndi nda yi mi lepima ndana nye wune nde: «Wuse ke kwadyē wune budyate. Ko sɔn ko jonngwe, kine yaña yakama bake wuse na. ⁴ Mi ke lepina nye wune ne nyangwe dibina temó. Mi ke lukse yotu mbe ndana budyate keto yun. Temó mbe me ne piyem. Ke mebɔne hene te yi wuse sangwa nɔ ké, mi ne mesosa kwá to te. ⁵ Ma kande yi wuse ma dyán nɔ ke Maseduwan, ko yotu su tí be ne te na. Wuse kpalma sangwa ne kwaló mebɔne wete wete. Ke membundó, he sangwama ne dyambi, ma ke moyte, temó ne habubu. ⁶ Yasi wete, Njambiye te ε nye mumó jonja dēti ke temó kome yotu ne si tekó ké njá nye wuse dēti ne nje dyangwe Tit. ⁷ Ma yeti ndi keto dyangwe ne siye na. Yo sendi kome nye yekidya nda yi wune nya nye dēti ke temó ké. A lepima nde, temó yun dēke ne pepepe, né wune bej mi. Sendi, wune ne misidyē ke misi ke beya yasi te yi kelnama ke njoka yun ké. A lepima sendi nde, wune nedó te yi kama keto mbe. Meyasi menɔri hene kelma nde, mi bēki ne nyangwe mesosa kwá yi mbombu. ⁸ Mi duwá nde, mekana mete yi mi kenja wune ké nya wune ngambi ke temó. Mi yeti ke wo yotu kete na, ko nde, ke yiña ngimó wari mi dikima wo yotu gbate kome mi bejma nde, mi nya wune ngambi ke temó ké. Ngambi te bejnama ndi ke monó ngimó te yite. ⁹ Ma

ndana mi ne mesosa, yeti keto mi nya wune ngambi ke temo na, yo keto wune woku ngambi te, keto wune njā nje duwe beya mekele mun, ε wune nje yeŋsa temo tiko yo. Yo njel ngambi te yite yi Njambiyε kwadyε kε. Dete, wuse tī kele yīŋa beya yasi ne wune ke mekana mete yi wuse kenja wune kε na. ¹⁰ Yo nde, ngambi te yi Njambiyε kwadyε kε kεl nde, mumo yeŋsangwe temo, o bεŋa, Njambiyε jonjwa nye. Mumo ti yaka wo yotu ke ngambi te yite na. Ma ngambi te yi mumo woke nda yi botu be meneti maka diki woko kε wo mumo. ¹¹ Ma wune bεŋa nyangwe mesay mete yi ngambi te yi Njambiyε kwadyε kelma ne wune kε. Wune bεŋa ndi kwalo kimo temo te yi wune njā kelo ne meyasi ndana kε. Dete, wune ke tedye ndana nde, wune kine yaŋa ke moy lepi te na. Wune ke tedye sendi nde, wune ne nguru wun ke ndeye yotu yun ke beya yasi te yi kelnama ke njoka yun kε. Wune ke kambō Njambiyε. Sendi, temo yun deke ne pεpεpε, nε wune beŋ mi. Wune bεŋa sendi nda yi wune ke nye sosu ndana budyate yī kelo yasi te yi Njambiyε kwadyε kε. Sendi, wune jōsuma, bama ne mo te ε kelma beya yasi te ko. Wune tedya ke menje hene nde, metemo mun me pupunate ke lepi te. ¹² Ma nge be nde, mi ketima mekana dete kenje wune, yeti keto mo te ε kelma beya yasi te, ho keto mo te yi nye kelma beya yasi te sunjwe ne nye ko na. Mi ketima yo kenje wune, nε wune ne nguru wun beŋ ke mbombu Njambiyε nde, wune ne kimo temo gbate sunjwe ne wuse. ¹³ Dete, yo njā nje nye wuse jonja deti. Ma yeti ndi yite siye na. Wuse njā sosa sendi kwā to te kome wuse beŋma nde, Tit ne mesosa, keto wune hene nya nye

deti ke temo. ¹⁴ Nge be nde, mi luksa yotu mbe ke mbombu wene keto yun ke kimo yasi te yi mi lepima nye nye ke kasi yun kε, yo tī nye mi njon na, keto a beŋma nde, yasi te yi mi lepima nye nye ke kasi yun kε bā ndi sendi gbakasi nda meyasi mete yi wuse dikima lepo nye wune menjimo hene kε. ¹⁵ Yo sendi nde, kome nye take nda yi wune hene wokuna ne nye, nda yi wune boŋma ne nye kimote, kambō nye ne nyangwe jese, a ke nje kwadyε wune kwā yi mbombu kome nye take meyasi menori kε. ¹⁶ Mi ke sosa budyate, keto ke meyasi hene mi ne bibina temo ne wune.

8

Mengite ke kasi kelna ngay

¹ Wune njon, wuse ke kwadyε nde, wune dukwe nyangwe ngikwa te yi Njambiyε kelma ne menjon me botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist ke Maseduwan kε. ² Njambiyε jayma nde, bo sangwangwe ne budya mebone yī bobε ne bo. Ma ko dete, bo bā ne mesosa kwā to te ke moy nyangwe mebuko mete yi bo jonnama kete kε. Yasi wete, yo kpalma kelo nde, bo bεki ne kabi budyate. ³ Bo nya beŋgwe deti yan. Mi beŋma duwe nde, bo nya pōke kwā yite. Bo ne nguru wan nye ne kimo temo kine malo bo malo na. ⁴ Bo ngwetama budyate ne wuse nde, tiso, wuse jāya nde, bo nyēki sendi bo bene besō ndemo meyasi yī kame ne botu be Njambiyε be diyε ke Yerusalem baka. ⁵ Bo kelma kwā yasi te yi wuse dikima take kε. Yo nde, bo ne nguru wan kandima pa bu yotu nye Nyangwe Kumande, bu sendi yotu nye wuse nda Njambiyε kwadya kε. ⁶ Dete, ε wuse lepe nye Tit nde, tiso, a yōkwe kε weri kε sidye mesay me ndamna moni

te yi nye kandima ke njoka yun ké. ⁷ Wunε me tondunate ne mekombila ke menje hεne, ke nje tikina temo ke yi Krist, ke nje lepina melepi me Njambiye, ke nje duwa meyasi, ke nje kelna meyasi ne kimo temo, nje bu ke nje mekwadya mete yi wunε kwadye ne wuse ké. Ma nda wunε me tondunate ne mekombila dete ké, wunε nyeki sendi meyasi dete budye ke mesay me ndamna moni te yike. ⁸ Yike yi mi lepe ké, mi yeti ke nye wunε kol ke nginj na. Yo nde, mi bejma nda yi beso nya ne kimo temo ké, yori yi mi lepe nde, wunε kél sendi dete, né mi bej nda yi wunε kwadye sendi ne beso gbate ké. ⁹ Keto wunε ke duwe nyangwe ngikwa te yi Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist kelma ne wuse ké. Yo nye diyε ne meyasi hεne. Ma ko dete, a kpalma jaye be buka mumo keto yun. A jayma teri te yite, né Njambiye nje tonje wunε ne mekombila ke menje hεne ne nje te yite. ¹⁰ Yike yi mi lepe ké, mi lépi yasi te yi mi take ke kasi te, keto nge wunε kele dete, yo ta kame wunε ne nguru wun. Mi nde, bosa botu bete be kwadya kelo yo ke sew te yoru baka 'ti be wunε na? 'Wunε ti si kande yo ke sew te ete na? ¹¹ Ma nda yi wunε kandima yo kwey ne kimo temo ké, wunε sidyikwe sendi yo ndana ne kimo temo dete bengwe deti yun. ¹² Keto nge wuse nye Njambiye yasi ne kimo temo, a ke jaye yo ne mesosa bengwe ndi buyo yasi te yi wuse no ké. Ma nge be nde, wuse kine yaɲa na, Njambiye ti diyε sendi yaɲa ke mebo musu na. ¹³ Mi ti sanj nde, wunε kpál buko keto nyena beso meyasi yi wadye ne metemo man na. Yasi wete, mi góru nde, baka bēki ne meyasi nda beso. ¹⁴ Ndana wunε ke nyengwe, yo

ta kame botu bete be kine yaɲa baka. Ma nge dya nde, bo ke nyengwe, wunε kine yaɲa na, diyó nyengwe te yan ta nje kame wunε, né baka be ne meyasi nda beso. ¹⁵ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: «Mo te ε tokuma budyate ko ti be ne yaɲa kwa to te na. Ma yoko ε tokuma ne mbet ko, yaɲa ti banε nye na.»

¹⁶ Wuse ke nye Njambiye wosoko, keto a nya Tit ndi kwaló nyena temo ke mesay te yi mi no sunjwe ne wunε ké. ¹⁷ Tit jayma yasi te yi wuse diyma nye ké, ma yo ti be ndi yite siye na. Yasi wete, a tedya nde, a ke nye temo ndana ke mesay kwa to te, dete ε nye pese ne nguru wene nde, a ta ke mate ke yun. ¹⁸ Wuse ke kenje wete manj wusu bene Tit. Bomo hεne ke njoka menjon me botu bete be tike temo ke yi Yesu Krist baka ke lepo kasi ne kimote ké no, keto mesay mete yi nye kelma ke kasi Kimó Tom ké. ¹⁹ Ma yeti ndi yite na. Jeko kwa kwangó menjon me botu bete be tike temo ke yi Yesu Krist baka tokuma sendi nye nde, sine bo kēn, na kē kam wuse ke mesay me ndamna moni te. Wuse kél mesay mete yi lukse ne Nyangwe Kumande ne nguru wene, tedye sendi nde, wuse ke kwadye kame njon su. ²⁰ Moni te ne buyo budyate, yori yi wuse kenje bo, ma bomo nje lepina beyate ne wuse ke kasi bakidya moni te. ²¹ Wuse jéki kwadye kelo kimo yasi ke mbombu bomo, yeti ndi ke mbombu Nyangwe Kumande siye na. ²² Wuse ke dokidye sendi mbanja manj wusu ke to te baka yiba kenje wunε. Wuse dikima bobε nye ke budya menje, ε wuse beje nde, a ke nye temo ke mesay. A ke tedye ndana dete kwa yi mbombu, keto a ne bibina temo budyate ne wunε. ²³ Ma ke be Tit,

nye kumbo wombɛ, sine nye ngbo kelo mesay yí kame ne wunɛ. Ma, kɛ yi bemaɲ busu yiɓa baka, yo menɲon mɛ botu bete bɛ tike temɔ kɛ yi Yesus Krist baka tome bo. Jongwe dyan kɛ nye *Krist luksa. ²⁴ Dete, wunɛ tɛɖya bo nde, wunɛ kɛ kwadyɛ bo, né menɲon mɛ botu bete bɛ tike temɔ kɛ yi Yesus Krist baka duwe gbate nde, wuse ɓa nɛ kale te yi lukse yotu su keto yun kɛ mbombu yan.

9

Kasi kamna botu bɛ Njambyɛ

¹ Ma mi tí gwe nɛ keto mɛkana kenje wunɛ kɛ kasi kamna botu bɛ Njambyɛ na. ² Yo nde, mi kɛ duwe kimɔ temɔ te yi wunɛ nɔ yí kame nɛ nɲon yun ké. Mi kɛ lukse yotu mbe keto te kɛ mbombu botu bɛ Njambyɛ te bɛ ɖiye kɛ Maseduwan baka. Mi lepima nye bo nde: Bemaɲ bun bɛ Akay ma kande kombila meyasi mete yi bo ta nye ké kande kɛ sew te yoru. Nyɛna temɔ te yi wunɛ nɔ kɛ mesay ké kelma nde, sulo bomɔ kɛ njoka yan ngbâɓikwe nye sendi bo kɛ mesay. ³ Mi kɛ tomɔ bemaɲ busu baka kenje wunɛ, keto mi kɛ kwadyɛ nde, wunɛ síki komsa kelo ɖete, keto mi ɖikima lepɔ nye ɓaɲa bomɔ nde, wunɛ ta kelo gba ɖete. Wunɛ síki komsa bingiri, kamba kimɔ lepi te yi wuse ɖikima lepɔ nɛ ɖinɔ dyan nye bo ké mɛ nje bɛ gbɛlate. ⁴ Keto nge sine botu bɛ Maseduwan baka dya weri dolo nde, wunɛ tí pa komsa na, yite hɛ ta bɛ nɛ nɲon kɛ mbombu yan, keto wuse sima lepɔ nye bo nde, wuse nɛ ɓibina temɔ nɛ wunɛ. 'Ma nge wunɛ tí komsa na, wunɛ táka nde, yeti wunɛ ta kpalɔ tika nɛ mapi nɲon te na? ⁵ Dete, ɛ mi ɓɛɲɛ kimɔte yí lepɔ nye bemaɲ busu baka nde, tiso, bo kánda kwá mbombu nɛ mi kɛ weri yí

kombile kasi ndɛmna mɔni te yi wunɛ kpoma nde, wunɛ ta nye ké tikɔ gwate, yaka nɔ, kome mi ta dya ké, mi ta dolo nde, wunɛ sima kombile meyasi hɛnɛ. Wunɛ kɛl sendi ɖete, né yo ɓɛɲna gbate nde, wunɛ nyéki yo nɛ kimɔ temɔ, yeti nɛ j-a na.

⁶ Wunɛ dúkwɛ nde, mɔ te ɛ bɛ nyambi nɛ mbɛt ta wesidyɛ ndi sendi nɛ mbɛt. Ma yoko ɛ bɛ buɖyate kɔ ta wesidyɛ sendi buɖyate. ⁷ Mumɔ hɛnɛ nyéki yasi nda yi nye sima pɛsɔ bingiri kɛ temɔ nɛ, kinɛ mɛngbongila kinɛ malɔ nye malɔ na, keto Njambyɛ jáya mɔ te ɛ nye nɛ mesosa kɛ temɔ kɔ. ⁸ Njambyɛ nɛ ɖeti te yi tonje wunɛ nɛ kwalɔ mɛkombila hɛnɛ, né wunɛ bɛ nɛ kwalɔ meyasi hɛnɛ te yi ta kame wunɛ mɛngimɔ hɛnɛ, né meyasi bukwɛ sendi kɛ mɛbo mun, wunɛ má bu yite yí kelo nɛ kwalɔ kimɔ mekele hɛnɛ. ⁹ Yo nda yi yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambyɛ nde: «Mɔ Njambyɛ butuma bo kaɓɔ sendi kimɔ meyasi nye botu bɛ ngwete. A ta kɛ ndi mbombu yí kelo ngay ɖete kpo nɛ kpo.» ¹⁰ Yo Njambyɛ nye kwalɔ nye mɔ ɓɛna mbeki. Yo sendi Njambyɛ nye nye mɛɖye mete yi nye dye ké. Yo ndi sendi nye ta nye wunɛ meyasi, nye mɛkombila kete, ɔ ɓɛɲa, yo má buyo kɛ nɔ mbombu. A ta kelo sendi nde, mesay mɛ kamna ɓɛsɔ te yi wunɛ kele ké ɖɔku ɖɔko sendi. ¹¹ Dete, a ta tonje wunɛ nɛ mɛkombila kɛ menje hɛnɛ, né wunɛ nye sendi meyasi buɖyate nɛ kimɔ temɔ yí kame nɛ ɓɛsɔ. Komete, buɖya bomɔ ta nye Njambyɛ wosoko kɛ meyasi mete yi wuse ɓonma kɛ mɛbo mun nye bo ké. ¹² Yo nde, mesay mɛ ndɛmna mɔni te yi wunɛ kele ndana ké tí kame ndi botu bɛ Njambyɛ bɛ ɖiye kɛ Yerusalem siye na. Yo ta jeko kelo nde, bomɔ buɖyate

nyêki Njambiyε wosoko. ¹³ Mεsay mεte ta tedye bo nde, wunε ke βεngwε *Krist gbate. Bo ta lukse Njambiyε keto tikina temo te yi wunε tike gbate ke Kimo Tom Krist, wokuna ne yo kε, o βεna, bo mα lukse sendi Njambiyε kome bo βεne nda yi wunε kabidyα ne moni yun ne kimo temo wune bo, kelo sendi dεte sungwε ne menjon me botu be Njambiyε hene kε. ¹⁴ Bo ke ηgwεta ne Njambiyε keto yun, tedye ne nje te yite nye wunε nde, bo ke kwadyε wunε. Bo ta kelo dεte, keto bo ke βεne nyanngwε ηgikwa te yi Njambiyε kelma ne wunε kε. Ngikwa te kwajma to te. ¹⁵ Wuse nyêki Njambiyε wosoko ke yasi te yi nye nya wuse kε. He yakama yeko yo ne ηge?

10

Pol ke kama ne mesay mene

¹ Yo mi Pol ne ηguru wombe, mi ke kite wunε ne te temo nε kimō temo nda yi *Krist diyima nō kε. Kome mi diyε sine wunε kε, ε nde, mi dīy mbe ne ηgulum. Ma ηge mi tumε kōη lōndō ne wunε kε, ε nde, mi lēpi ndi mbe yasi ne gbas gbas nye wunε. ² Ma mi ke ηgwεta ne wunε nde: Tiso, kome mi ta dya weri kε, wunε tī kel nde, mi lēpinanngwε dεte ne gbas gbas nye wunε na. Keto mi pesima nde, mi ta tedye dεti te yi mi nō kε yī kelo ne yasi ne nyan sungwε ne botu bete be lepe nde, dyanō te yi wuse jonna nō kε, yo dyanō te yi botu be meneti maka. ³ Yo gbate nde, wuse ndi botu be meneti. Ma yasi wete, dyambi te yi wuse lū kε yeti yi botu be meneti maka na. ⁴ Keto mejole medyambi mete yi wuse nō kε yeti yike yi botu be meneti maka diki lū ne dyambi kε na. Yasi wete, mejole mete wūla ke yi Njambiyε. Yo ne dεti te yi yangile nyanngwε mekoto mete

yi bomo sumε diyō te, kamba ne dyambi kε. Wuse ke yangile beya dyanō te yi bomō diki take ne meyasi kε sonε. ⁵ Wuse ke yangile sendi yasi hene te yi yeke to ne Njambiyε, sa nde, bomō tī dukwe nye kimō duwate kε. Wuse ke kelo nde, metake wete wete te yi bomō yakama be nō kε njāki nje be nda bebala busu, nε wuse bū yo kε nō ke yi Krist, nε yo hene wokuna ne nye. ⁶ Kome wune njōη botu be Njambiyε ta tedye nde, wunε me sanngwate yī wokuna ne Krist ke menje hene kε ta βεna, komete, wuse ta be nedo te yi tedye mebonε nye botu bete be yeti ke wokuna ne nye ke njoka yun baka. ⁷ Wunε βεna yasi ke misi ne gbas. Nge mbanja mumō take ke yene nde, a me gbate mō Krist, a dūkwε ndi tu wete sendi nde, wuse sendi, wuse botu be Krist nda nye. ⁸ Nge dya nde, mi lūksa sendi yotu mbe keto dεti te yi Nyangwε Kumande nya wuse yī kendo ne wunε kε, mi tī gwe njōη ke yite na, keto a nyēki wuse dεti te yi kame ne wunε, yeti yī bekidyα yun na. ⁹ Mi yeti ne metake mete yi nye wunε duku ke yotu ke mekana mete yi mi diki kenje wunε kε na, ¹⁰ keto bo ke diki lepō nde: «Mekana mete yi Pol diki njese wuse kε ne dεto, yo ke sana wuse ke temo. Ma yasi wete, kome nye ne ηguru wene diyε sine bo kε, nye tekina mumō, a ti dūkwε ndapi na.» ¹¹ Ma mō te ε lepe dεte kō dūkwε ne sanjan nde, yasi te yi wuse lepe ke moy mekana kenje wunε piηo te yi wuse ne nan kε, wuse ta kelo meyasi ndi nda yi wuse lepima kε. Wuse ta kelo ndi dεte, kome wuse ta dya ke njoka yun kε.

¹² Ma βanja bomō weri ke diki lepō ne ηguru wan nde, bo yanja. Wuse tī yaka lepō nde, sine bo ndi wete ho yeko to sine bo na. Yasi

wete, bo yeti yan ne dyanɔ na, keto bo bɛɲa ndi joŋgwe dyan ne nguru wan yi lɛpɔ nde, joŋgwe dyan kimote. Bo yeki joŋgwe dyan beŋgwe ndi joŋgwe te yan ne nguru wan. ¹³ Ma ke be wuse, wuse yeti ke kwadɛ lukse yotu su kwa to te ke mesay mete yi kelna ke yiɲa membey kɛ na. Yasi wete, wuse lɔksa yotu su ndi ke mesay mete yi wuse kele ke moy pel meneti mete yi Njambiyɛ pesima nye wuse nde, wuse kɛl mesay kete kɛ. A pesima nde, wuse kɛn kelɔ mesay, lɛpɔ Kimɔ Tom ko kumɔ pe yun. ¹⁴ Dete, kome wuse boŋma Kimɔ Tom *Krist kumɔ nɔ pe yun kɛ, wuse ti laɲa pel meneti mete yi Njambiyɛ pesima nye wuse kɛ kɛ kelɔ mesay womaɲa na. Wuse mɔ diy kine kumɔ pe yun, ma ta be nde, wuse kɔpuma kine kumɔ ke mbey te yi Njambiyɛ pesima nye wuse kɛ na. ¹⁵ Wuse yeti ke lukse yotu su kwa to te ke mesay mete yi baɲa kele ke yiɲa membey kɛ na. Yasi wete, nge tikina temɔ te yi wune tike ke yi Njambiyɛ kɛ dɔke dɔko kɛ nɔ mbombu, yite wuse yakama be ne bibina temɔ nde, mesay mete yi wuse kele ke njoka yun kɛ ta dɔko dɔko sendi kwa yi mbombu. Ma yo ta kelna ndi ke moy pel meneti mete yusu yi Njambiyɛ pesima nde, wuse kɛl mesay kete kɛ. ¹⁶ Dete, wuse yakama nje kwa toŋgidɛya kɛ mbombu ne lepina Kimɔ Tom kɛ nɔ ke yiɲa mɛdɛya londunatɛ ne wune kine lukse yotu su ke mesay mete yi baɲa kele ke pel meneti mete yan kɛ na. ¹⁷ Yo nde: «Mɔ te ɛ kwadɛ lukse yotu, a lɔksa yotu ndi ke yasi te yi Nyangwe Kumande kelma kɛ.» ¹⁸ Keto yeti mɔ te ɛ lɛpe ne nguru wene nde: «Mi yaɲa,» yi Nyangwe Kumande jaye na. Yasi wete, yo yoko yi Nyangwe Kumande ne nguru wene lɛpe nde, nye yaɲa

ko.

11

Pol kpasa mɔ tomun Yesus

¹ Ma wune gbisi mi ndana ke meyerɔ membe. Ma wune gbisi mi lalɛ. ² Temɔ mbe ne pɛpɛpe ke yotu yun. Yo wɔla ke yi Njambiyɛ ne nguru wene. Yo nde, wune nda pupuna bindi ngɔndu te yi mi wande kaɲɛ nye ndi mbam wete. Mbam te, yo *Krist. ³ Yasi wete, mi ke gwe kaɲ nde, mumɔ nje sebile wune yi bekidɛye metake mun. Wune tɔka nda yi nyɔɲɛ nɲa ne membɔle nje sebile ne Eva kɛ. Mi ke gwe kaɲ nde, wune mɛ nje jatɔ tiko kine beŋgwe ndi nje te yi Krist nyɛpɔ, kaɲɛ meyotu mun nye nye, joɲna pupunatɛ ke mbombu wene na. ⁴ Mi ne kaɲ dete, keto nge mbaɲa mumɔ nje pelɛ yiɲa yasi dele nye wune ke kasi Yesus, tiko yike yi wuse pelma kɛ, wune ke kɔɲ mɔ te. Sendi nde, wune ke kombile jaye bu yiɲa sisin dele, tiko Kimɔ Sisin te yi Njambiyɛ nya wune ne mbombu kɛ. Nge mumɔ nje lɛpɔ yiɲa kimɔ tom dele, tiko yike yi wune kandima woko jaye kɛ, wune lalɛ ke kɔɲ nɛ. ⁵ 'Wune tɔka ka nde, botu bete gbate nyangwe botu be tomun? Mi bɛɲa nde, bo be lɛpe lɛpɔ dete ne numbu baka ti kwa mi ne mbet ke yiɲa yaɲa na. ⁶ Ko beko nde, mi yeti ne jɛɲ duwɔ ndapi na, yasi wete, mi ke kombile duwe yasi te yi mi lɛpe kɛ. Wuse tedɛya dete nye wune ke menje hɛnɛ. ⁷ Kome mi lepima Kimɔ Tom Njambiyɛ nye wune kɛ, mi ti diyɛ wune yaɲa na. Mi kpalma pidɛye yotu mbe yi kame ne wune, nɛ wune dɔku dɔko ke nje tikina temɔ ke yi Njambiyɛ. 'Ma yi mi kelma dete kɛ, yiɲa beya yasi yi mi kelma ri? ⁸ Ke ngimɔ te yi mi bɔ nɔ weri kɛ, mi jayma nde, yiɲa menjɔɲ mɛ botu bete be tike

temo ke yi Kumande Yesus ke yin̄a m̄embey baka d̄iki nye mi m̄oni yí kame ne wun̄e. ⁹ Ke ngim̄o te yite yin̄a meyasi d̄ikima ban̄o mi. Ko d̄ete, mi t̄i kwadye sobidȳe wun̄e mapi te na, keto b̄emañ b̄usu be nj̄a wule Maseduwan baka nj̄a tonje meyasi mete yi d̄ikima ban̄o mi ké. Ke meyasi hene mi t̄i kwadye sobidȳe wun̄e mapi te na. Mi ta kelo ndi d̄ete k̄e n̄o mbombu. ¹⁰ Ke yasi te yi mi l̄epe ké, mi ke lukse yotu mbe keto te. Mi ke kobile l̄epo gbakasi ke mbombu Krist te e d̄iye pele mi ko nde, ke m̄embey hene te yi mi ta kum̄o kete ke meneti me Akay mi t̄i tiko nde, yasi ke yi kele nde, mi luksa yotu mbe keto te ké p̄etinañgwe na. ¹¹ Mi l̄epi d̄ete keto n̄ge? 'Mi yeti ke kwadye ka wun̄e? Njambiȳe ke kobile duwe nda yi mi kwadye ne wun̄e ké.

¹² Ma yasi te yi mi kele ndana ké, mi ta kelo ndi d̄ete k̄e n̄o mbombu, ma botu b̄ete nje kwedya nje te yi lukse yotu yan yí l̄epo nde, sine bo ndi wete ke kwal̄o kelna mesay mete yan. ¹³ Botu b̄ete botu be ja. Bo yeti k̄pasa botu be tomun na. Bo ke sebile b̄om̄o ke moy mesay man. Bo ke b̄u teri te yi k̄pasa botu be tomun be *Krist kelo ne mesay. ¹⁴ 'Mum̄o yakama ngbakima ka njel mekele mete yite? Ko na. Keto ko ke yin̄a m̄engim̄o ko *Satan ne nguru wene ke d̄iki yeñsa yotu b̄u teri wete jaki te e d̄iye ke nyangwe meyasi me Njambiȳe ko. ¹⁵ Dete, wun̄e t̄i ngbakimañgwe yí b̄eñe nde, b̄ono be mesay b̄ene ke b̄u sendi teri k̄pasa botu be kele mesay me Njambiȳe ne ngber̄ baka na. Yasi wete, ke siyna j̄ongwe d̄yan Njambiȳe ta kelo ne bo b̄engwe mekele man.

Mebone mete yi Pol sangwama no ké

¹⁶ Mi ke kala l̄epo nde: Mum̄o t̄i boñ mi nda lem na. Ma ndi wun̄e, n̄ge wun̄e kwadye, wun̄e k̄ên mbombu yí b̄u mi nda lem, né mi sendi lukse yotu mbe ne mbet. ¹⁷ Njel ndapi te yi mi ta tapita ndana yí lukse ne yotu mbe kine w̄o ké ti wúla ke yi Nyangwe Kumande na. Ke yite mi ta tapita nda lem kine d̄yano na. ¹⁸ Ma nda yi budya b̄om̄o ke lukse yotu ke meyasi me meneti maka ké, mi ta lukse sendi yotu te yembe. ¹⁹ Wun̄e ne d̄yano, nduku? Ma wun̄e ke nje kobile d̄iyo l̄ale ke koñ botu b̄ete be kine d̄yano baka. ²⁰ Wun̄e ke d̄iyo l̄ale ke koñ yan, jaye nde, bo k̄el ne wun̄e nda bebala, wenjile meyasi ke mebo mun. Wun̄e ke jaye nde, bo d̄oku ke yotu yun, yeliye wun̄e, ko nye wun̄e banji ke poko. ²¹ Ma mi ta l̄epo yike ne gba nj̄on ke misi nde, wuse su ne teko gbate, keto wuse yeti ne d̄eti te yi kelo ne wun̄e nda bo na. Mi ta tapita ndana nda lem gbate. N̄ge m̄baña mum̄o bofe kelo ko kwal̄o yasi te nda ndana yí lukse ne yotu ne, mi má kelo ndi sendi d̄ete yí lukse ne yembe. ²² 'Bo Behebere? Mi sendi m̄ono Behebere nda bo. 'Bo botu be kando Isarayel? Mi sendi ngbak ngbak m̄ono kando Isarayel. 'Bo b̄enday be Abaraham? Mi sendi nday wene ne pitik. ²³ Bo botu be mesay be *Krist? Mi kwan̄ma bo metu gomay. Yike yi mi lepima d̄ete ké, mi lepinama nda mo boku. Ke nje te yi mesay, mi ke kelo mesay wondo biriki kw̄a bo. Ke nje te yi nyin̄a j̄obo, bo nyinja mi ke j̄obo kw̄a bo. Ke nje te yi menjuruna, bo njuruma mi budyate kw̄a bo. M̄engim̄o budyate mi d̄ikima wok̄o tul s̄oñ. ²⁴ Ke j̄ongwe d̄yembe Beyuden ngifila mi ne njambala m̄enga yitan, njambala kamotati jo yitan jo yini. ²⁵ Bo njuruma mi ne ngbasi

mɛŋga yitati. Bo loŋma mi nɛ metari tu wɛtɛ ndɛ, nɛ bo wo mi. Kuka bimbinama, mi kɛ mɔyɛ kumɔ mɛŋga yitati. Mi kwanɔɔya ndiŋgele yesɔ wɛtɛ nɛ ndiŋgele tu wɛtɛ kɛ bɛŋgila sine mɛkumbo kɛ maŋ. ²⁶ Mi dikima kɛ mɛkendi budɔyate nɛ kol, ɛ mi dikima saŋgwa nɛ mɛbɔnɛ kɛ sabiya mɛɔfuku, saŋgwa nɛ bɛya yasi kɛ mɛbɔ mɛ botu bɛ gubɔ. Bɛnɔŋ bɛmbɛ Beyudɛn nɛ baka bɛ yeti Beyudɛn baka dikima tɛɔyɛ mi mɛbɔnɛ. Mi dikima saŋgwa nɛ mɛbɔnɛ kɛ mɛɔya, kɛ mɔy mɛkɔŋgor kɛ nɔ, bu sendi kɛ maŋ. Mi dikima saŋgwa sendi nɛ mɛbɔnɛ dɛtɛ kɛ mɛbɔ mɛ botu bɛtɛ bɛ dikima kelɔ ja ndɛ, bo bɛmaŋ busu baka. ²⁷ Mi dikima kelɔ mɛsay budɔyate wɔndɔ biriki. Mɛtu budɔyate jakɔ yeti. Kɛ yiŋa mɛŋgimɔ mi dikima saŋgwa sendi nɛ nja nɛ yesidɔyɛ mɔrɔku. Mi dikima kiyo mɛɔyɛ mɛŋgimɔ budɔyate. Sendi, duku nɛ diyo sɔkɛrɛ dikima kwɔ mi. ²⁸ Mi saŋgwama nɛ mɛbɔnɛ dɛtɛ budɔyate, mi ti gwe nɛ lɛpɔ hɛnɛ na. Mi nɛ yasi ndi wɛtɛ yi jɛkɛ biyɛ mi kɛ temɔ, yo ndɛ, mɛtu hɛnɛ mi kɛ gwe kaŋ mɛnɔŋ mɛ botu bɛtɛ bɛ tɛkɛ temɔ kɛ yi Njam-biyɛ baka hɛnɛ. ²⁹ Ma mɔ tɛ nda tekinate, ɛ mi diyo kɛnɛ nje bɛ tekinate sine nyɛ kɔ? Nda jatima kɛ bɛya nje, ɛ yo diyo kɛnɛ kwadɔyɛ temɔ mɛ kɔ? ³⁰ Ma ŋgɛ bɛ ndana ndɛ, mi luksa yotu mɛ, mi ta lukse gba yotu mɛ kɛ mɛtɛkɔ mɛmbɛ. ³¹ Njam-biyɛ tɛ Saŋgwɛ nɛ Nyangwɛ Kumandɛ Yesus kɛ duwɛ ndɛ, mi yeti kɛ kelɔ ja na. A nɛ luksa kpo nɛ kpo. ³² Kɛ ŋgimɔ tɛ yi mi bɔ nɔ kɛ Damas kɛ, Aretas bɔ kumandɛ mate. Kum tɛ ɛ bɔ nda ajiya wɛnɛ kɔ tɛmbidɔya bɔmɔ kɛ mɛnumɛy mɛ ndoko tɛ yi litima dɔya kɛ ndɛ, bo pɛm yasi, simandɛ bo ta biyɛ mi. ³³ Yasi wɛtɛ, botu bɛ Njam-biyɛ nya mi kɛ

wɛtɛ nyangwɛ ndɔkɔ kwanɔɔyɛ kɛ wɛtɛ wunda tɛ yi bɔ kɛ ndoko tɛ kɛ pidɔyɛ kɛ kɔŋ tɛ. ɛ mi diyo nɔ kɛ mɛbɔ mɛnɛ.

12

Dimna mɛyasi mɛtɛ yi Njam-biyɛ

punja tɛɔyɛ Pol kɛ

¹ Ma mi luksa yotu mɛ kɛ nɔ mbɔmbu, nduku? Ndi ndɛ, yitɛ yeti kɛ kame yaŋa na. Ko dɛtɛ, mi ta lɛpina ndana kɛ kasi mɛyasi mɛtɛ yi Nyangwɛ Kumandɛ kelma ndɛ, mi bɛŋa nda nyɛnɔ nɛ yikɛ yi nyɛ punja nyɛ mi kɛ. ² Mi duwɔ mbaŋa Kritɛn, yo mɛ kɛ muka mɛsɛw kamɔ jo yini, Njam-biyɛ kaŋma nyɛ kumɔ kɛ dɔyɔbɔ yitatitɛ. Ho Njam-biyɛ kaŋma nyɛ nɛ yotu nɛ hɛnɛ nɛ jɛm, ho mbam kɔ kum mate nɛ mbaŋa nje nda nyɛnɔ, mi ti duwɛ na, ndi Njam-biyɛ nyɛpɔ duwɛ. ³⁻⁴ Mi kɛ duwɛ gbate ndɛ, Njam-biyɛ kaŋma nyɛ kɛnɛ kɛ *Paradis. Ho a ka mate nɛ yotu nɛ hɛnɛ nɛ jɛm, ho a kɛn mate nɛ mbaŋa nje nda nyɛnɔ, mi ti duwɛ, ndi Njam-biyɛ nyɛpɔ duwɛ. Ma numbu tɛ yi nyɛ wokuma mate kɛ, mumɔ ti pa lɛpɔ yo wɛtɛ yesɔ na. Sendi, mumɔ ti lɛpi yo na. ⁵ Kɛ kasi njɛl mumɔ nda mbɛtɛ, mi yakama lukse yotu mɛ kɛtɔ nɛ. Ma ndi ndɛ, mi yeti kɛ kwadɔyɛ lukse yotu mɛ nɛ ŋguru wombɛ, sɔŋɛ ndi kɛ mɛtɛkɔ mɛmbɛ. ⁶ Yo ndɛ, mɔ kwadɔyikwɛ lukse yotu mɛ kɛ yiŋa yasi, ma mi ti bɛ lɛm na, kɛtɔ yasi tɛ yi mi ta lɛpɔ kɛ, gbakasi. Ma ndana mi pɛsima ndɛ, kway kelɔ dɛtɛ na, kamɔ wɛtɛ mumɔ mɛ nje lukse mi laŋsa mɛyasi mɛtɛ yi mi kɛlɛ nɛ yi mi lɛpɛ kɛ. ⁷ Yo ndɛ, Njam-biyɛ tɛɔyɛ mi nyangwɛ mɛyasi mɛnɔri yi kwanɔɔya mɛyasi hɛnɛ tɛ yi bɔmɔ duwɛ kɛ. Dɛtɛ, ɛ nyɛ nyɛ yiŋa

yasi ke yotu mbe yi kè tɔne mi ne hak, kamba me nje bendidyé yotu mbe. Yo nde, Njambiye jayma nde, wete jaki *Satan gèbita mi yí tedye mi mebɔne dɛte, kamba me nje bendidyé yotu mbe. ⁸ Mi ngwetama ne Nyangwe Kumande kumɔ menɔa yitati keto yasi yinɔri nde, tiso, a sɔɔa mebɔne mete ke yotu mbe. ⁹ Ma ko dɛte, a kpalma yensa nye mi nde: «Ngikwa te yi mi kele ne we ké ma yaka, keto kome mumɔ be tekinate ké, yo komete yi nyangwe dɛti mbe kele mesay ke jonɔwe dɛyene ke menje hene.» Dete, mi ne mesosa yí lukse yotu mbe ndana ke meteko membe, né nyangwe dɛti *Krist diy ke yotu mbe. ¹⁰ Yo keto te yite yi mi ne mesosa ke mɔy meteko membe, ko ke mɔy wungwa te yi bomɔ kele ne mi ké, ko nde, meyasi ke banɔ mi, ko ke nyangwe mebɔne mete yi bomɔ tedye mi ké, ko nde, temɔ mbe ke lekwe ne ges ges keto beya meyasi mete yi mɔnde mi ké keto Krist ké. Yo nde, kome mi be tekinate, yo komete yi mi nje be ne dɛti.

¹¹ Mi me lem, yo wune kele nde, mi tãpitanɔwe dɛte. Yo nde, ma wune ne nguru wun lepe nye bomɔ nde, mi yaɔa, yeti mi na. Ma ko nde, mi yeti yaɔa na, mi ke duwe nde, botu bete be lepe lepe ne numbu nde, bo nyangwe botu be tomun baka tĩ kwɔ mi ko ne mbet ke yiɔa mɔnɔ yaɔa na. ¹² Mi tedya wune nde, mi kpasa mɔ tomun *Krist ke mekele mete yi mi kelma ke njoka yun ké. Yo berɔnama dɛte ke kelna mesay ne nyangwe tin ke menje hene, berɔna sendi ke meyekambiye nè ke nyangwe meyasi nè ke nyangwe mekele mete yi mi dikima kelo ké. ¹³ Ma kimɔ yasi te nda yi mi kelma ne banɔa menɔɔn me botu bete be

tike temɔ ke yi Kumande Yesu, ε mi diyé kine kelo ne wune ké? Mi duwɔ nde, siya yasi te yi mi tĩ kele ne wune, yo nde, mi tĩ kwadye sobidyé wune mapi meyasi mete yi dikima banɔ mi ké na. Ma ke yite, wune bɛɔa mi ne ngwete ke beya yasi te yi mi kelma dɛte ne wune ké. ¹⁴ Wune bɛɔa, mi ta be ke kè ndana weri ke menɔa yitatite. Mi tĩ sobidyé wune mapi meyasi mete yi banɔ mi ké na, keto yeti meyasi yi mi sɔ ke mebɔ mun ké na, yasi wete, yo wune ne nguru wun yi mi sɔ. Keto yeti bonɔsike yãkanɔwe ndemɔ meyasi komɔ yí dalɔ ne botu bete be jama bo baka na, yo botu bete be jama bonɔsike baka kpál kelo dɛte sunɔwe ne bonɔ ban. ¹⁵ Ke yembe, mi mbe ne mesosa te yi nye meyasi hene te yi mi nɔ ké yí kame ne wune ko ndinɔgele jonɔwe dɛyembe ba! Ma nge mi jeke kwadye wune dɛte, 'yo má kpalɔ kelo ka nde, wune kwãdyikwe ndi mi ne mbet?

¹⁶ Ma wune ke duwe nde, mi tĩ be nda mapi pele yun na. Yasi wete, banɔa bomɔ ke njoka yun ke lepe nde, mi mɔ mesabila, mi dya yiɔa yasi ke mebɔ mun ne nje likisi. ¹⁷ Ma mi dɔku ba ke yotu yun ne nje te yen? 'Yo má nje be ka ne nje mbanɔa mumɔ ke njoka botu bete be mi dikima tomɔ kenje weri baka? ¹⁸ Mi tomma Tit ne mbombu lepe nye nye nde, tiso, a kên kè berɔe wune. Mi kenja nye bene man wusu kɔ. 'Tit má nje kelo ka yiɔa yasi mate yí dɔkɔ nɔ ke yotu yun? 'Sine bo tĩ be ndi ne kiya metake wete na? 'Sine bo tĩ kende ka ndi ke kiya nje wete na? ¹⁹ Wune ke take njombu yaɔa nde, yike hene yi wuse lepe ké, wuse kél dɛte, ma wuse nje balɔ lepi ke mbombu yun. Yeti dɛte na. Yasi te yi wuse lepe nye wune ké, wuse lépi ke

mbombu Njambiye, keto sine be *Krist sanḡwate. Wune njon, son temo su, wuse kél meyasi maka hene dete yí kame ne wune, né wune doko doko ke nje Njambiye. ²⁰ Mi ke gwe kan nde, mi kúm weri dolo wune ke teri te yi mi yeti ke kwadye na, ho nde, wune ta dolo mi ke teri te yi wune yeti ke kwadye na. Mi ke gwe kan nde, mi dyân dolo nde, metando ke njoka yun, ho nde, baña ne nyanḡwe temo sunḡwe ne beso, ho dolo baña ne temo ne jon jon sunḡwe ne njon yan, ho nde, baña ne temo te yi sunḡwa meyasi tande yan. Mi ke gwe kan nde, 'mi ta dolo ka baña ke njoka yun be diki kuto ka beso? Ho baña be numbu yan ti yáki kon tan? Ho botu be susula yotu? Mi ke gwe kan dete nde, mi ta dya yari dolo meyasi ne kpalak kpalak. ²¹ Mi ke gwe kan nde, kome mi ta dya weri ké, Njambiye ta kelo ka nde, njon biya mi wolo keto yun. Mi ke gwe kan nde, mi njáki kwedya nde, baña budya botu bete be kelma beya yasi ne mbombu baka ti pa yensa temo tiko beya mekele mete na. Mi ke gwe kan nde, mi njáki dolo nde, bo ndi ke kè mbombu yí jonna ke moy kelna mekele me memi, ke kelna mewanja nè ke moy sap sap jonḡwe. Mi ke gwe kan nde, nḡe mi nje kwedya dete, misidye ta pundo ke misi membe.

13

Njena menḡite nè menyen

¹ Ma menḡa yitatite yi mi ta kè weri ké. Ke lepi te yi wuse ta beḡe ké, yo ta kwaḡna ndi nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: «Ke melepi hene, lepi biya mumo kome bomo yiba ho yitati be diyma ke mbeý te lepe ndi kiya yasi wete.» ² Ke menḡa yibate yi mi ka no weri ké, e mi si kombile lepina nye wune ke kasi

lepi ké. Ma ndana, piḡo te yi mi ti pa kumo weri ké, mi ke kande basidye nambé meto me botu bete be kelma beya yasi ne mbombu baka nè bukwe bomo te bari hene. Mi ke lepo nde: Kome mi ta kala kumo weri ké, ko mumo wete ne wete ti diyoo na. ³ 'Nduku, wune ke kwadye duwe ne sanḡan nde, *Krist ke kwaḡ ne mi yí lepina no? A ti kél mesay ne yelee yelee ke njoka yun na. Yasi wete, a kél yo ne nyanḡwe deti. ⁴ Yo nde, kome bo nḡbama nye ke kroa ké, a ba ne teko. Ma a ndana ne jon keto nyanḡwe deti Njambiye. Ma wuse sendi ne teko sine be Krist. Ndi nde, yasi te yi wuse ta kelo sunḡwe ne wune ké ta tedye wune nde, sine be Krist ne jon ne nje nyanḡwe deti Njambiye. ⁵ Wune ne nḡuru wun pân pa bobé yotu yun yí beḡe, ho wune ke tiko temo gbate ke yi Yesus Krist. Wune ne nḡuru wun pân pa nembé sendi teri yun. 'Wune yeti ke duwe ka nde, Yesus Krist ke jonna ke yotu yun na? Ma nḡe be nde, wune ti pa kombile duwe dete na, yite wune balma ke bobuna tikina temo te yi wune kelma ké. ⁶ Yasi wete, mi ke take nde, wune sima nembé duwe ndana yey ne sanḡan nde, wuse ti jsidye su womaḡa na, yite tedya nde, wuse kpasa botu be tomun. ⁷ Ma wuse ke nḡweta ne Njambiye keto yun nde, wune ti kel se yiḡa beya yasi wete ne wete na. Wuse ti kél dete yi tedye bomo nde, wuse sima lanḡa ke mesay musu nde, wuse kpasa botu be tomun na. Wuse kpál nḡweta ne nye nde, wune kél ndi kimo yasi. Wuse ke nḡweta gbate dete, ko nde, baña bomo ke beḡe yan nde, wuse jsidya ke mesay musu. ⁸ Wuse lépi dete, keto wuse ti yaka lu dyambi sunḡwe ne gbakasi na. Yasi wete, wuse yakama kelo meyasi ndi

keto gbakasi. ⁹ Yo nde, wuse ne mesosa kome wuse be ne meteko, wune ke kpalò be yun ne deti. Yasi te yi wuse diye Njambiyè ke moy mængweta musu ké, yo nde, wune doku doko ke nje wene ke mayasi hene. ¹⁰ Yori yi mi kete mayasi maka kande kenje wune pinjo te yi mi yeti ke njoka wun ké, kambò mi nje njangwe yotu yi ndeye wune kimo ndeynate kome mi ta dya weri ké. Nyangwe Kumande nya mi deti te yi kelo dete yi kame ne wune, né wune doku doko ke nje Njambiyè, yeti yi bekidya yun na.

¹¹ Wune njon, yi sidye no, mi ke lero nye wune nde: Wune sosangwe, sa sendi nje te yi doko doko ke nje Njambiyè ke mayasi hene. Baka nyêki beso deti ke temo. Metake mun bêki ndi wete. Wune jonangwe ne te tande yun. Dete, Njambiyè te njuku mekwadya nè njuku te jonngwe ta diyò wune bo. ¹² Wune nyènnangwe tande yun, wusa nda botu be Njambiyè. Botu be Njambiyè be diye wonga hene baka ke nyeno wune. ¹³ Ngikwa te yi wule ke yi Nyangwe Kumande Yesus Krist, mekwadya mete yi wule ke yi Njambiyè nè sangwa metemo te yi Kimò Sisiñ diki kelo ké kèlångwe dete ne wune hene.

Mekana mete yi Pol ketima kenje botu be Galasi

Yo Pol, mo tomun Yesus Krist kete mekana mete yoko kenje bekriten bete be diyε ke Galasi baka. Bo jεbangwe maneti mete muka nde Turki.

Nyangwe to lepi te yi kete kε, yo nde, yo ndi ngikwa Njambiyε kele nde, mumo bεki ne jongwe, yeti membonga na. Yo nye, Pol kande kε lepε Kimε Tom Yesus Krist nye Begalat. Ma ke kεn ne banja bomε njε njangwe bekriten lepε nde, bekriten bete be yeti Beyuden baka yεkangwe bejgwe membonga mε misεn Beyuden. Yite nde, kasi pesina yotu bembam nε kasi jesina yiηa menjimε. ε Pol sεηε tedye nde, yo ndi ne nje tikina temε yi Njambiyε pese nde, mumo mε ne ngben ke mbombu wene, yeti keto bejgwa yiηa membonga na.

Wuse yakama bεke mekana maka ke nyangwe menjabiye mete yitan:

1. To mekana maka, yo nde: Pol kεti kenje bekriten be Galasi yι kite ne bo, keto bo tumma kεn ne fan Kimε Tom Krist (kumte 1).
2. Pol ke kama ne mesay mene nde, nye gbate mo tomun Yesus. Kasi bosa nyangwe mewesidya mete yi bejnama ke Yerusalem (kumte 1-2).
3. Njambiyε pεsi nde, mumo mε ne ngben ke mbombu wene ndi keto tikina temε ke yi Yesus, yeti keto kelna mekele mete yi membonga lepε kε na (kumte 3).
4. Njambiyε ke kelε nde, mumo bεki pupunate, jonna ne ngben ke mbombu wene, wokuna ndi ne nye. A kεl

yo ne nje te yi ngikwa, yeti keto bejgwa membonga na (kumte 3-4).

5. Jongwe mo te yi Njambiyε si pesε nde, a mε ne ngben ke mbombu wene keto tikina temε ko bejnanangwe ne nje te yin? (kumte 5).
6. Mo te ε nje be ne jonja jongwe ke yi Yesus Krist ko kεl meyasi tedye dete (kumte 6).

¹ Yo mi Pol kete mekana maka kenje wune. Mi mo tomun. Yeti bomε be tome mi na, mi ti kwε ne nje mbanja mumε na. Yasi wete, yo Yesus Krist tome mi bene Da Njambiyε, yoko ε womiya nye ke njoka bemun ko. ² Mi ke nyenε wune sine bejjon busu be wonja hene. Wuse ke nyenε wune, wune menjon mε botu bete be tike temε ke yi Kumande Yesus ke Galasi baka. ³ Njambiyε Sangwe wusu nε Kumande Yesus Krist kεl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. ⁴ Nyangwe Kumande Yesus Krist nya yotu ne ne nguru wene gwe keto mebeyε musu, na jongwe wuse soηε ke beya ngimε te yoko nda yi Da Njambiyε wusu kwadya kε. ⁵ Bomε hene lεksa Njambiyε te sangwe wusu kpo ne kpo, *amen.

Kpasa Kimε Tom ndi wete ne wete

⁶ Mi ke ngbakima nde, do do te yike wune tumma kεn ne Njambiyε, mo te ε jεbama wune ne nje ngikwa te yi *Krist kelma ne wune kε kpalo nje jaye wete Kimε Tom dele, ⁷ deke nda wete Kimε Tom sendi kete. Yo nde, banja bomε ke kwadye njangwe wune. Sendi, bo ke kwadye kεngite Kimε Tom te yi lepε kasi Krist kε. ⁸ Ma ko mbanja mumε ko wuse ko wete jaki wula kwey nje lepε wete Kimε Tom dele, tiko yike yi wuse pelma nye wune kε, na sεjgwanjgwe ne

mekita! ⁹ He sima lepɔ, ma yo yi mi basidyɛ lepɔ ndana nde: Nɛ mbaŋa mumɔ nje lepɔ wete Kimɔ Tom dele nye wune, tiko yike yi wune kandima jaye kɛ, na sãŋgwanɔwe ne mekita! ¹⁰ Ma yike yi mi lepɛ ndana kɛ, 'mi sãŋ ka nde, bomɔ jãya mi? 'Yeti nde, Njambiyɛ jãya mi na? 'Mi sãŋ ka nde, bomɔ woku mesosa ne mi? Mi má goru ndi nde, bomɔ kɛn mbombu yí woko mesosa ne mi, ma mi tĩ nje be bala Krist na.

Pol nde, yo Yesus Krist ne ŋguru

wene tɔke nye

¹¹ Wune njɔŋ, mi ke kobile lepɔ nye wune nde: Kimɔ Tom te yi mi lepima kɛ ti wula ke dyaŋo bomɔ na. ¹² Yo nde, mi ti ma woku mbe yo ke numbu wete mumɔ na. Sendi, mi tĩ pa pa jekɛ jekɛ ke mebo me wete mumɔ na. Yasi wete, yo Yesus Krist ne ŋguru wene punje yo nye mi. ¹³ Ma wune wokuma nda yi mi joŋnama no ne mbombu ke moy mison Beyuden kɛ. Wune wokuma nda yi mi dikima tedye ne njɔŋ botu be Njambiyɛ ganja, sã nje te yi girise sendi bo kɛ. ¹⁴ Ke njoka bejako bembɛ, botu be kandɔ dyembe Beyuden, mi nya joŋgwe dyembe ne pitik ke moy mison kwã budya bomɔ. Mi nya sosu mbe kwã to te ke beŋgwa mekele mete yi wulma ne besanmbambo busu kɛ kwã bo. ¹⁵ Ma yasi wete, Njambiyɛ kikima si tɔke ne mi nde, mi ta wokuna ne nye, yite mi tĩ pa jadyɛ ke moy nyaŋmbe na. A jefama mi, keto a ne ŋgikwa, né mi kel mesay nye nye. ¹⁶ Njambiyɛ beŋma kimote yí tedye mi Mɔno wene, né mi duwe nye, né mi pel kasi ne nye botu bete be yeti Beyuden baka. Ma ko mi tĩ nje kwã ndana ndana ke kɔŋte kɛ diyɛ yinɔ mɛŋgite ke numbu

wete mumɔ na. ¹⁷ Sendi, mi tĩ bende kɛ Yerusalem kɛ lepina sine botu be tomun be Yesus be kandima bu mesay mete ne mi baka na. Mi kpalma nje kwã kɛ ke Arabi. Diyo kɛ, ε mi nje yokwe nje diyo ne kɔko ke Damas. ¹⁸ Sew yitati kwanɔma, ε mi nje tɔke nje bendo kɛ Yerusalem beŋe Piyɛr kelɔ mesimo sine nye. Mi yama metu kamɔ jo yitan mate sine nye. ¹⁹ Ma mi tĩ nje beŋe mbaŋa mumɔ ke njoka botu be tomun be Yesus na, soŋe ndi Jak te maŋ ne Nyangwe Kumande. ²⁰ Yasi te yi mi ketɛ kenje wune kɛ, mi lépi gbakasi ke mbombu Njambiyɛ, yeti jã na.

²¹ Ke kɔŋte, mi njã teme ke Yerusalem, kwã kɛ ke meneti me Siri nɛ Silisi. ²² Menjoŋ me botu bete be tike temɔ ke yi *Krist be ke Yuda baka tĩ pa beŋe mbombu wombe ne toru na. ²³ Bo dikima woko ndi kasi mbe woko nde: «Mo te ε dikima tedye wuse mebone ne mbombu ko me ke lepɔ kasi tikina temɔ ndana ke yi Krist nye bomɔ, ma kwey a kwadya girise yo.» ²⁴ Ke bo ma woko dete kɛ, ε bo lukse Njambiyɛ keto mbe.

2

Pol bene betomba ke wesidya

ke Yerusalem

¹ Yo kwanɔma mesew kamɔ jo yini ke kɔŋte, ε mi nje basidyɛ tɔke nje bendo kɛ Yerusalem sine Barnabas. ε mi bu sendi Tit kɛ no. ² Mi kã keto Njambiyɛ tedya mi nde, mi kɛn. Kumɔ Yerusalem, ε mi lepɛ kasi Kimɔ Tom te yi mi pele nye botu bete be yeti Beyuden baka nye beŋjoŋ busu be mate. ε sine nyangwe botu bete be kende ne njɔŋ botu be Njambiyɛ mate baka wesidya be ndi mi, be ndi bo, ε mi lepɛ kasi te sendi dete nye bo. Mi kelma dete, kambɔ say te yi mi kelma kwey ne

yi mi kele ndana kè nɔ mbɔmbu ké mɛ nje gwe mesɛŋɛ. ³ Ma mɔ nɔŋɔ wombe Tit bɔ Begrɛk. Ko dete, bo tɔ bandɛ nyɛ nde, bo pɛsi yotu nɛ yi bembam nda Beyudɛn na. ⁴ Baŋa botu bɛ jɔ ke lɛpɔ nde, bo bemaŋ busu. Bo mbɔmbilama nyɛŋɛ ke njoka su, né bo pem yɔ bɛŋɛ nda yi wusɛ sima dɔwɛ ke dɔyɔ bala kelna mɛyasi mete yi mɛmbɔŋga mɛ Beyudɛn lɛpɛ ké. Wusɛ sima dɔwɛ ke dɔyɔ te yite, keto sinɛ bɛ Krist Yesus mɛ saŋgwate. Botu bɛte kél dete, né bo yokidɔyɛ wusɛ tikɔ nɛ kɔkɔ ke dɔyɔ bala te yite. ⁵ Wusɛ summa gba kol, ko kinɛ jayɛ gbɛla mɔnɔ lɛpi yan nɛ mbɛt na, né Kimɔ Tom te yi lɛpɛ gbakasi ké tika nɛ jɛm ke njoka yun. ⁶ Ma ke kasi nyanɔgwɛ botu bɛte, ko bo bɛki bɛ nyanɔgwɛ bɛte ko bo bɛki nan, yeti kasi mbe na, keto bɔmɔ hɛnɛ ndi wɛtɛ ke misi mɛ Njambiyɛ. Ma ndi nde, ke yembɛ, botu baka tɔ nje dokidɔyɛ sendi yɔŋa yasi ke Kimɔ Tom te yi mi pele ké na. ⁷ Bo kpalma bɛŋɛ nde, Njambiyɛ kaŋma say pɛlna Kimɔ Tom nyɛ mi, né mi kɛ pel nyɛ botu bɛte bɛ yeti Beyudɛn baka nda yi nyɛ kaŋma nɔ sendi nyɛ Piyɛr, na kɛ pel nyɛ Beyudɛn ké. ⁸ Yo nde, kiya mɔ te ɛ kelma mesay ke temɔ Piyɛr, na nje bɛ mɔ tomun wɛnɛ ke njoka Beyudɛn kɔ kelma sendi dete nɛ mi, né mi nje bɛ mɔ tomun wɛnɛ ke njoka botu bɛte bɛ yeti Beyudɛn baka. ⁹ Botu bɛte bɛ tikima temɔ ke Yesus Krist baka dikima bɔ Jak nɛ Piyɛr nɛ Jan nda kɛpasa mɛkɔndu mete yi suke tɔ. Botu baka yitati bɛŋma gbate nde, Njambiyɛ nyɛ mi kɛpasa mesay mete nɛ ŋgikwa. ɛ bo nje sambile mbam bɔ nyɛnɔ nɛ mi sinɛ Barnabas yɔ tedɔyɛ nde, sinɛ bo mɛ saŋgwate. Dete, wusɛ hɛnɛ pɛsima nde, sinɛ Barnabas ta kɛ pele su Kimɔ Tom nyɛ botu bɛte bɛ yeti Beyudɛn baka. Bo ta kɛ

pele yan nyɛ Beyudɛn. ¹⁰ Siya yasi te yi bo lɛpima nyɛ wusɛ, yo nde, wusɛ tɔka buka bɔmɔ. Yo gbate yasi te yi mi bɔ ke kwadɔyɛ kelɔ nɛ temɔ mbe hɛnɛ.

Pol ke ndeye Piyɛr ke Anɔiyos

¹¹ Ma kome Piyɛr njɔ kɛ Anɔiyos ké, ɛ mi lɛpina ndeye nyɛ misi nɛ misi, keto a jɔsidɔya ke yasi te yi nyɛ kelma ké. ¹² Yo nde, a dikima dɔyɛna bɛnɛ bɛnɔŋɔ busu bɛ yeti Beyudɛn baka. Ma ndana, ke botu bɛte bɛ dikima dɔyɔ bɛnɛ bɛ Jak baka ma dɔyɔ ké, ɛ nyɛ baka nɛ bɛnɔŋɔ busu bɛte kinɛ wuta se ke kɛki yan na, keto a bɔ ke kambɔ botu bɛte bɛ lɛpɛ nde, bo pɛsi bembam baka. ¹³ Baŋa Beyudɛn bɛte bɛ ma tikɔ temɔ ke yi Yesus Krist baka kelma sendi nda Piyɛr, kol wɛtɛ ke ŋgindi, kol wɛtɛ ke sombu. Ko mumɔ nda Barnabas, bo kelma nde, a nyɛki sendi kol ke mɛkele mɛ likisi te. ¹⁴ Ndana, ke mi ma bɛŋɛ nde, bo yeti ke kɛndɔ se bɛŋɔgwɛ Kimɔ Tom te yi lɛpɛ gbakasi ké, ɛ mi lɛpɛ nyɛ Piyɛr ke misi mɛ bɔmɔ hɛnɛ nde: ‘Wɛ Beyudɛn, ma wɛ ke kɛpalɔ jɔŋna nda botu bɛte bɛ yeti Beyudɛn baka. Wɛ yeti ke jɔŋna nda mɔnɔ Beyudɛn na. ‘Ma, wɛ ta nje jeliyɛ botu bɛte bɛ yeti Beyudɛn baka nde, bo bɛŋɔgwɛ mison Beyudɛn nan?’

¹⁵ Wusɛ su bɔnɔ bɛ kando, ŋgbak ŋgbak bɔnɔ Beyudɛn. Bɛsaŋmbambɔ busu tɔ bɛ nɛ pitik ke mɔy mɛbeyɔ nda botu bɛ mɛkando bɛte bɛ tɔ dukwɛ Njambiyɛ na. ¹⁶ Ma ko dete, wusɛ ke duwɛ ndana nde, Njambiyɛ tɔ pɛsi nde, mumɔ mɛ nɛ ŋgbɛŋ ke mbɔmbu wɛnɛ keto kelna mɛkele mɛte yi mɛmbɔŋga lɛpɛ ké na. Yo ndi nɛ nje tikina temɔ te yi mumɔ tike ke yi Yesus Krist ké. Yori, wusɛ sendi, wusɛ tikima temɔ ke yi Krist Yesus, né Njambiyɛ pɛsi nde, wusɛ mɛ nɛ ŋgbɛŋ ke mbombu wɛnɛ keto tikina temɔ

te yi wuse tike ke yi Krist ké, yeti keto kelna mekele mete yi membonḡa lepe ké na. Yo nde, Njambiye tí p̄s̄o nde, ko mum̄o wete ne wete me ne ḡben̄ ke mb̄ombu wene, keto m̄o te ke kelo mekele mete yi membonḡa lepe ké na. ¹⁷ Ma ḡḡe be nde, wuse Beyuden ke s̄a nde, wuse b̄eki ne ḡben̄ ke mb̄ombu Njambiye ndi ne n̄je tikina tem̄o ke yi Krist, yite t̄ed̄ya nde, wuse sendi, wuse botu be mebeyo ndi nda bari be yeti Beyuden baka. 'Ma, yite lépi ka nde, *Krist s̄án̄ nde, mebeyo d̄óku d̄óko k̄e n̄o mb̄ombu? Ko na. ¹⁸ Yo nde, ḡḡe mi n̄je yókwe ne k̄oko b̄engwe sendi membonḡa mete yi mi sima l̄i kwey ké, yite mi ne ḡguru wombe me m̄o yangila yasi te yi Njambiye lepe ké. ¹⁹ Ke pay te yi membonḡa, mi ma gwe wule ke deti te yi membonḡa ne ḡguru wene, né mi n̄je jon̄na ndana kelo yasi te yi Njambiye kwadye. Bo ḡgbama mi sine Krist ke kroa. ²⁰ Mi ne jon̄, ma yeti se mi ne ḡguru wombe be ne jon̄ na, yo Krist be ne jon̄ ke yotu mbe. Mi ke jon̄na ndana ke meneti, yasi wete, mi jon̄nangwe dete ne n̄je tikina tem̄o ke yi M̄ono Njambiye. A kwadya mi, nye yotu ne ne ḡguru wene gwe keto mbe. ²¹ Ko mi ti yaka paye ḡgikwa te yi Njambiye kelma ne mi ké na. Yo nde, má b̄eki nde, Njambiye p̄ési nde, mum̄o me ne ḡben̄ ke mb̄ombu wene, keto kelna mekele mete yi membonḡa lepe ké, ma Krist gw̄a ne gbelate.

3

Kasi membonḡa nè kasi tikina tem̄o

ke yi Njambiye

¹ Wuy wune botu be Galasi, wune ka belem! Yo nda ba sebile wune deke? 'Mi ti kobile lep̄o nye wune ne kwet kwet nda yi

bo biyima ne Yesus Krist ḡgba ke kroa ké? ² Mi ndi ne yasi wete yi mi kwadye diye wune. Wune ȳensangwe nye mi. 'Yo ka keto wune ke kelo mekele mete yi membonḡa lepe ké, yori yi Njambiye nya ne wune Kim̄o Sisin̄ ké? 'Yo yeti keto wune lenḡwa met̄o tiko tem̄o ke Kim̄o Tom te yi wune wokuma ké na? ³ 'Wune jekima be belem dete nan? Wune kandima jonḡwe d̄yun kwey kelo meyasi ne deti Kim̄o Sisin̄. 'Ma wune ke kwadye n̄je sid̄ye kelna meyasi ndana ke jonḡwe d̄yun ne deti te yun ne ḡguru wun? ⁴ 'Meyasi hene te yi wune sanḡwama n̄o ké b̄a gbelate kine t̄ed̄ye wune yin̄a yasi na? ⁵ Njambiye ke nye wune Kim̄o Sisin̄, kelo sendi nde, nyangwe mekele k̄elnangwe ke njoka yun. 'A k̄el ka dete, keto wune ke kelo mekele mete yi membonḡa lepe ké? 'A ti k̄el dete, keto wune lenḡwa met̄o tiko tem̄o ke Kim̄o Tom te yi wune wokuma ké na?

⁶ Yo b̄a sendi dete ne Abaraham. A tikima tem̄o ke yi Njambiye, e Njambiye lepe nde, a me ne ḡben̄ ke mb̄ombu wene ne n̄je te yite. ⁷ Ma dete, wune d̄ukwe nde, yo ndi botu b̄ete be tike tem̄o ke yi Njambiye baka be ḡgbak ḡgbak bon̄o be Abaraham. ⁸ Sendi, mekana me Njambiye kandima si lep̄o ne mb̄ombu nde, wete yeso Njambiye ta p̄s̄o nde, botu b̄ete be yeti Beyuden baka ta be ne ḡben̄ ke mb̄ombu wene, keto bo ta ȳensa tem̄o tiko ke yene. Yori yi mekana me Njambiye kandima si lep̄o kim̄o tom nye Abaraham nde: «Mekand̄o me bon̄o hene ke to meneti ta be ne mekombila keto yo.» ⁹ Abaraham tikima tem̄o ke yi Njambiye, e Njambiye nye nye mekombila. Dete, botu b̄ete be tike tem̄o ke yi Njambiye, Njambiye ke nye sendi bo mekombila bene be Abaraham.

10 Ma botu bete be nye sosu ke kelna mekele mete yi membonḡa lepe, take nde, Njambiyε ta peso nde, bo me ne ngben ke mbombu wene keto te yite baka, ta sangwa ne mekita me Njambiyε, keto yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Mumɔ hene ε diyε kinε bakidyε meyasi hene te yi yo ketinate ke mekana me membonḡa me Njambiyε, kelo yasi te yi yo lepe kε, s̄angwangwe ne mekita.» 11 Yo ke kombile βεηna ne saṣṣaṣ nde, Njambiyε ti pési nde, mumɔ ne ngben ke mbombu wene, keto a ke kelo meyasi mete yi membonḡa lepe kε na. Yo gbate dεte, keto mekana me Njambiyε ke lepo nde: «Mɔ te yi Njambiyε si peso nde, a me ne ngben ke mbombu wene ko ta jɔ ndi ne nje tikina temɔ te yi nye tike ke yene kε.» 12 Yo nde, kelna mekele mete yi membonḡa lepe kε ti wula ke tikina temɔ ke yi Njambiyε na. Yasi wete, yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Mɔ te ε kele meyasi mete yi membonḡa lepe kε ta jɔ ne nje te yite.»

13 Yo ba nde, wuse s̄angwangwe ne mekita me Njambiyε, keto wuse ti kele meyasi mete yi membonḡa lepe kε na. Ma *Krist nja kolo wuse sangwa ne mekita ke numbu su. Yo dεte nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Mɔ te yi bo kesε nye ke jeti ko ne mekita.» 14 Krist Yesu sangwama ne mekita musu, ne yina mekando be sendi ne mekombila mete yi Njambiyε kpoma nye Abaraham kε, ne Njambiyε nye sendi wuse Kimɔ Sisij te yi nye kpoma kε ne nje tikina temɔ te yi wuse tike ke yene kε.

Membonḡa nε yasi te yi Njambiyε si

kpɔ kε

15 Wune njɔn, ne p̄an pa βεηe nda yi bomɔ diki kelo ne meyasi kε. Nge mumɔ si nye numbu, keto nda yi bo ȳakangwe kabɔ ne meliko mene kε, nge be nde, yasi te yi nye ketima kε yakama ne ngben, kinε mumɔ wete ne wete yakama nje yangile sendi yo, ho dokidyε sendi yanja kete na. 16 Ma Njambiyε kpoma meyasi nye Abaraham βene nday wene. A ti lepe nde: «Bene benday βene,» nda a lépi ne budya bomɔ na. A lepima ndi kasi mumɔ wete ne wete, ε nde: «Wune nday wɔ,» yite lépi ne *Krist. 17 Yasi te yi mi kwadyε lepo kε, yo nde: Njambiyε kelma mbon kpɔ meyasi mete yi nye ta kelo kε. Yo yakama ne ngben nda yi mumɔ kete ne mekana me kabina meliko mene kε. Ya mesew gomay yini jo kamotati ke kɔnte, ε Njambiyε nje nye yey kando Isarayel membonḡa mene. Dete, membonḡa mete yeti ne dεti te yi yangile mbon te kelo nde, yasi te yi Njambiyε kpoma kε ti kelangwe se na. 18 Má βeki nde, Njambiyε nyéki bomɔ yasi te yi nye bakidyε tike botu βene kε ne nje kelna mekele mete yi membonḡa lepe kε, ma bo ta lepo komete nde, a ti nyéki bomɔ yasi ne nje kpoma yasi na. Ma ke be Abaraham, 'Njambiyε ti nye nye mekombila ne nje kpoma yasi na?

Yasi te yi membonḡa tedye kε

19 Ma nge be dεte, Njambiyε njáki nje nye ba membonḡa keto nge? Yo nde, Njambiyε nja nje nye sendi membonḡa ke kɔnte, né yo tedye ne saṣṣaṣ nye bomɔ nde, bo díy ndi yangila membonḡa mete yi nye tembidyε kε. Membonḡa tedya dεte kumɔ ke ngimɔ te yi nday Abaraham yi Njambiyε kpoma yasi ke kasi

ne ko nja nje ké. Njambiye kwanma ne nje bejaki yi pele ne membonga mete, e bo nje kwanɗye yo nye bomo ne nje mumo wete. ²⁰ Ma mo te e kele mesay me njuɗo ke njoka bomo yiɓa ko ti kél mesay ndi keto mo wete na. Ma ke yi Njambiye kpoma ne yasi nye Abaraham ké, a kelma yo ne nguru wene kine kwɔ ne mumo na. ²¹ Yite téɗya ka nde, membonga ke lu ɗyambi ne meyasi mete yi Njambiye si kpo ké? Ma Njambiye má tembidya wete mbonga yi yakama nye mumo jonɗwe, ma mbonga te yakama kelo sendi nde, Njambiye pési nde, mumo me ne ngben ke mbombu wene keto mbonga te ste. ²² Ma mekana me Njambiye ke kpalɔ lepo nde, mebeyo sima biye botu be meneti maka hene nda bebala bene, né Njambiye nje nye yasi te yi nye kpoma ké nye botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist baka. Njambiye ta kelo dete ndi keto tikina temo te yi bo tike ke yi Yesus Krist ké. ²³ Ne mbombu, pinɗo te yi Njambiye ti pa tedye bomo nje tikina temo ke yi Yesus Krist na, membonga biyima wuse nda bebala diki pemo wuse nda bejɔbo. Meyasi kwanama dete kumo ke ngimo te yi Njambiye nja tedye ne wuse nje tikina temo ke yi *Krist ké. ²⁴ Dete, membonga diyima nda mo pemna su kumo ke ngimo te yi Krist nja nje ké, né Njambiye nje pesi nde, wuse me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo te yi wuse tike ke yi Krist ké. ²⁵ Ma ngimo te yi Njambiye sima si tedye wuse nje tikina temo ke yi Krist ké sima ɗya. Dete ndana, membonga yeti se mo pemna su na, ²⁶ keto wune hene me ndana bono be Njambiye keto Krist Yesus, keto wune ke tiko temo ke yene. ²⁷ Yo nde, wune bomo hene te yi bo

topuma ke moroku baka wune be Krist me sangwate. Ndana wune bonma nye, nye ke yotu yun nda yi mumo bu ne lambɔ peto ne yotu ne ne piyele ké. ²⁸ Dete, kine se nde, baka Beyuden ho baka yeti Beyuden na. Kine se nde, baka bebala ho baka yeti bebala na. Kine nde, baka bembam, ho baka bomari na. Wune hene me ndi wete, keto wune be Krist Yesus sangwate. ²⁹ Nge be nde, wune me wokuna ne Krist, yite wune ngbak ngbak benday be Abaraham, komete, wune ta be ne meyasi hene te yi Njambiye kpoma nye Abaraham bene benday bene ké.

4

¹ Ma mi kwáɗyikwe lepo nde: Pinɗo te yi mo te e ta tika ne meliko me sangwe ko ndi monosike, bene bala ndi wete, a ti kwɔ nye ke yaja na, ko nde, meyasi hene ta wokuna ne nye wete yeso. ² Yo nde, pinɗo te yi nye ndi monosike, botu bete be bakidye nye nè botu bete be pemé bakidye meyasi mene baka diye ne nye kumo ke ngimo te yi sangwe pesima ké. ³ Ko wuse, wuse ba sendi dete ke ngimo te yi wuse jonnama no kwey nda bonosike ké. Wuse dikima bengwe meyasi me meneti maka yi bo dikima tedye wuse ke moy membonga ké nda bebala.

Diyɔ bala siyima

⁴ Ma ke ngimo te yi Njambiye pesima ké ma ɗya, e nye tome Mono wene njese. Yo wete nyari ja nye. A jadya ke njoka Beyuden bengwe membonga man kumo njena, ⁵ na nje kol ne wuse botu bete be jonna bengwe membonga mete nda bebala bete baka sendi, né Njambiye nje bu wuse nda bono bene. ⁶ Ma dete, Njambiye tomma Sisih Mono wene njese ke moy metemo musu, keto wune

me gbate bono bene. Sisinj te ke kembidya nde: «*Aba Da!»⁷ Yite tedya komete nde, we yeti se bala na, we me mono. Ma nda we me mono ke, we ta be sendi ne meyasi mete yi Njambiyē bakidyē tike botu bene ké. Yo hene mekele me Njambiyē.

⁸ Ke ngimo te yi wune diyma kwey kine kombile duwe Njambiyē ké, wune dikima nye sosu yun ke kanna yiṅa gbela meyasi nda bebala bete, take nde, yo Njambiyē, ase nde, meyasi mete yeti Njambiyē na. ⁹ Ma ndana wune sima duwe Njambiyē kimote. Mi kwadya lepo nde: Yo Njambiyē kpale duwe wune kimote. Dete, nge nje kelo ba ndana nde, wune yokwe ne koko beṅgwe sendi seke seke gbela mono meyasi hene te yi bo dikima tedye wune ké? Nge kele yi wune kwadye yokwe ne koko nje beṅgwe sendi yo nda bebala bete ké? ¹⁰ Wune ke nye misi ke membonṅa mete yi lepe kasi jesina yiṅa metu nē yiṅa menṅwendē nē yiṅa menṅimo nē yiṅa mesew. ¹¹ Mi ne kanj kete budyate nde, mesay mete yi mi kelma wondo biriki, né mi kam ne wune ké me nje gwe mesenṅe. ¹² Wune njon, mi ke ngweta ne wune nde: Tiso, wune beki nda mi, keto mi sendi nda wune. Wune ti kele yiṅa yasi kotute sunṅwe ne mi na. ¹³ Wune ke duwe nde, mi kanda lepo Kimō Tom nye wune ke ngimo te yi kon dindima ne mi ke dya dyun ké. ¹⁴ Kon te yi mi ba no ké njanṅwa wune, yo ba ne deti te yi nye wune wo kelo nde, wune yelkwe mi ho sa meseri mēme. Ma wune ti kele dete na, wune kpalma nje by mi nda wune bonj wete jaki Njambiyē ho Krist Yesus ne nguru wene. ¹⁵ Ma mesosa mete yi wune ba no kwey ké me ba we? Mi ke kombile

lepo ke mbombu yun nde, yo má beki nde, wune doka gba memisi mun nye mi, ma wune jayma. ¹⁶ Mi me ka muka mo pendo wun, keto mi ke lepo gbakasi nye wune? ¹⁷ Botu bete be kwadye konṅite Kimō Tom baka ke nye sosu te yi gbamo kol wune bo. Yasi te yi bo sa ke moyte ké yeti kimote na. Ma bo kél dete yi sa ne nje te yi baka njoka mbe sine wune, né wune nje nye sosu gbamo kol wune bo. ¹⁸ Yo kimō yaṅa nde, wune nyēki sosu ke kelna kimō yasi menṅimo hene, yeti ndi ke ngimo te yi mi be ke njoka yun ké na. ¹⁹ Wune bono, mi ndana ne koko nda nya te e ke wa ne mj. Mi ke sanṅwa ne mebone ke moy temo mbe keto yun kumo ke ngimo te yi bomo ta beṅe nde, jonṅwe dyun ma bonna gbate ne yi *Krist. ²⁰ Mi ne nyangwe hel te yi diyo ndana ke njoka yun yi duwe nda yi mi yakama lepina no nye wune ké, keto yasi kwanma mi, mi yeti ke duwe yasi te yi mi yakama kelo ke kasi yun ké na.

Kasi membon yiḅa

²¹ Ma wune botu bete be kwadye beṅgwe membonṅa nda bebala baka, wune lēpi yasi ke nye mi. Yite nde, wune yeti ke woko yasi te yi membonṅa lepe ké na? ²² Yo nde, yo ketinate ke mekana me Njambiyē nde, Abaraham jama bono bembam yiḅa. Nyangwe te e mbanṅa ba bala, ma nyangwe te e wete ti be bala na. ²³ Yasi wete, mono te yi nyangwe wene ba bala ko jadya nda yi nyari hene take ne moy yi ja ne monosike ké. Ma yoru yi nyangwe ti be bala ko jadya beṅgwe yasi te yi Njambiyē kandima si kpo ké. ²⁴ Yasi te yi kwanṅama dete ké ke tedye wuse yiṅa dimna meyasi. Boma baka yiḅa ke tedye wuse kwalo membon yiḅa yi Njambiyē kelma

ké. Wete mbon te, yo yoko yi Njambye kelma bene Moyisi ke keki Sinayi ko. Mbon te mbete kel nde, mumo beki bala. Agar, nya te e ba bala ko tedya mbon te mbete. ²⁵ Agar ko tedya sendi keki Sinayi te yi ke meneti me Arabi ké. Nye nda Yerusalem te yi bomo diyé kete ndana ké, keto Yerusalem sendi ke diyó bala bene bono bene. ²⁶ Ma Yerusalem te e pe dyobó ko yeti ke diyó bala na. Yo Yerusalem te mbete be nyangwe wusu. ²⁷ Yo dete nda yi yo ketinate ke mekana me Njambye nde: 'We kundu, we nya te e yeti ke ja ko, sosangwe! We nya te e ti gwenjila ne mi wete yeso ko, sosangwe kpesa, keto bono be nya te yi njom panma pa kino nye ko ta lan buyo kwá bono be nya te e panma pa tika ne mbam ko!'

²⁸ Ma wune njon, ke be wune, wune gba bono be Njambye, keto a kpoma dete nda yi nye kpoma sendi no kwey ke kasi Isak ké. ²⁹ Ma mono te yi bo jama nye kwey nda yi nyari hene toke ne moy yi ja ne monosike ko dikima tedye mebone nye mono te yi bo jama ne deti te yi Sisin Njambye ko. Yo ndi ke kwanja sendi muka dete. ³⁰ 'Njambye lepima nde nge ke moy mekana mene? A lepima nde: 'Dudya bala nya ko bene mono wene kwanjaye, keto mono te ti kpoke kabidya meliko me sangwe wete yeso bene mono nya te e yeti bala ko na.' ³¹ Wune njon, yo dete sendi nde, wuse yeti bono be nya te e ba bala ko na. Yasi wete, wuse bono be nya te e yeti bala ko.

5

¹ *Krist ma soje wuse ke diyó bala bengwa membonga, né wuse duwe ke diyó bala te nje jonna ne te. Ma dete, wune diy ne ngbingim. Wune ti jaya nde,

yiya membonga yókidya wune ne koko kenje ke diyó bala na.

Botu be Krist nè kasi membonga

² Wune woku, yo mi Pol, yo mi ke lepo nye wune nde: Nge wune nye sosu nde, bo pési yotu yun yi bembam, yite mesay mete yi *Krist kelma ké ti kame wune yaja na. ³ Mi ke kè mbombu yi kobile lepo nye mumo hene e nye sosu nde, bo pési yotu ne dete ko nde, a yakanjwe nje kelo sendi yasi hene te yi membonga hene lepe ké. ⁴ Wune sima baka ne Krist, wune botu bete be sa nde, Njambye pési nde, wune me ne ngben ke mbombu wene, keto wune ke kelo meyasi mete yi membonga lepe ké. Nge wune kele dete, wune kopuma ngikwa te yi Njambye diyama kelo ne wune ké. ⁵ Ma ke be wuse, wuse ne bibina temo nde, Njambye ta peso nde, wuse me ne ngben ke mbombu wene, keto tikina temo te yi wuse tike ke yi Krist ké. Yo yite yi wuse ladye ne nje deti te yi Kimó Sisin nye wuse ké. ⁶ Yo nde, nge mumo be sangwate bene Krist Yesus, ko bo pési nye ko bo ti pese nye, yite yeti ke kame yiya yaja na. Ma yasi te yi kame mumo, yo tikina temo te yi nye tike ke yi Krist Yesus ké. Tikina temo te berjanjwe ke mekele mete yi wuse kele wule ke mekwadya mete yi wuse no ké. ⁷ Wune kandima jonna kwey kimote kè no mbombu. Ma yo be nda nje peto wune yi kelo nde, wune ti bengwe se melepi mete yi lepe gbakasi ké? ⁸ Beya medyano mete yite ti wula pele yi Njambye, nye mo te e jebama wune ko na. ⁹ Wune ke duwe nde, ko mono ngá ne mbet ke kelo nde, mboro mampa hene wúdyukwe. ¹⁰ Ke yembe, mi ne bibina temo ne wune nde, metake mun ti

be dele ne yembe na, keto sine be Nyangwe Kumande sangwate. Yasi wete, ko mo te nda njangwe wune dete, Njambiyé ta jöse nye tedye nye mebône. ¹¹ Wune njon, ke be mi, 'wune táka nde, má ken ndi mbombu yí pele muka nde, bo pési bembam, ma bo ndi ke tedye mi mebône keto nge? Má bëki nde, mi ke pele dete, ma mumo yeti ke lú se dyambi sungwe ne lepina kasi sön Jesus ke kroa kwá jatö ke beya nje na. ¹² Ma botu baka be kè mbombu njangwe wune baka bëki nyaköte tu wete.

Wuse jönnangwe ne Sisij Njambiyé

¹³ Wune njon, Njambiyé jebama wune yí sonje ke díyo bala kwá jonna ne te. Ndi nde, nda yi wune sima duwe ke díyo bala dete ké, wune tí njaki nje lepö nde, wune yakama kelö beya meyasi ndana lala nda yi temö yun göre ké na. Yasi wete, wune díy bebala be besö kamna tande yun ne temö te yi mekwadya. ¹⁴ Keto ke membonga hene njuku te bënnangwe ndi ke lepi te yi lepe nde: 'Kwadyikwe mön nda yi we kwadye ne yotu yö ké.' ¹⁵ Ma wune díy ne söso, keto nge wune kpale jonna ne hay hay hay tande yun diki lonna dyambi, yite wune ta si wona.

¹⁶ Ma dete, mi ke lepö nye wune nde: Wune tíki, né Kimö Sisij kendi ne wune kè nö mbombu, yite ko wune tí bengwe se beya mewofo mete yi díye ke yotu yun ké na. ¹⁷ Keto beya mewofo mete yi díye ke yotu mumö ké yeti wete ne meyasi mete yi Kimö Sisij kwadye ké na. Sendi, meyasi mete yi Kimö Sisij kwadye ké yeti wete ne beya mewofo mete yi díye ke yotu mumö ké na. 'Bo yiba ke lonna dyambi, ma wune me nje kelö meyasi nda yi wune

kwadye ké. ¹⁸ Ma nge wune tike Kimö Sisij nde, a këndi ne wune, yite wune yeti ke kelö se meyasi bengwe membonga ne kwet kwet nda bebala na.

¹⁹ Yo nde, wuse sima duwe mekele mete yi wule ke mewofo mete yi díye ke yotu mumö ké. Yo kelna mewanja nè kelna mekele me memi nè sap sap jonngwe, ²⁰ nè kanna yinja meyasi tikö Njambiyé nè kelna mekele me kifi, nè kelna beya to sungwe ne besö. Yo ne kusuna metando ke njoka bomö, nè kelna nyangwe temö sungwe ne besö nè wokuna ngambi kwá to te. Yo sendi ne mesunöno nè bakina njoka bomö nje bü kusuna yinja manjon dele dele. ²¹ Yo sendi ne göruna meyasi nè beya gwena manjam nè dyena medye kwá to te, nje bü yinja meyasi hene te yi ke bonna ne meyasi maka. Mi ke kè mbombu yí nambé metö mun nda yi mi sima lepö ne mbombu nye wune nde: 'Bomö hene be kele kwalö mekele nda yite baka tí nyinje ke *Kandö Njambiyé na.

²² Ma Kimö Sisij kél ne nde, mumö bëki ne temö mekwadya, a bëki ne mesosa, a jönnangwe ne te disima sendi meyasi, a kél sendi nde, mumö bëki ne ngikwa, gwe ngwete besö, kelö yasi te yi besö ta be ne dibina temö ke yene. ²³ Kimö Sisij kél nde, mumö bëki ne weyna temö sungwe ne besö, kelö nde, mumö bíya temö ne. Kine mbonga wete ne wete e ke lepö yinja beya yasi sungwe ne njel meyasi nda yite na. ²⁴ Botu bete be wokuna ne Krist Jesus baka sima ngba meyotu man ke kroa ke nje nyena temö ke meyasi nè ke nje beya mewofo. ²⁵ Yo Kimö Sisij kele nde, wuse bëki ne jon. Ma dete, wuse tíki nde, ndi Kimö Sisij te këndi ne wuse. ²⁶ Wuse tí susula yotu su ne gbelate yí kelö nde, njon su kél

sendi d'ete, kelo sendi nde, baka b'êki ne nyan'gwe temo sun'gwe ne b'eso na.

6

Wuse kâmnangwe tande su

¹ Wune njon, nge dya nde, mbanja mumo j'osidya ke yija yasi, wune botu bete be Kimô Sisij kende ne wune baka, wune kita nye yokidye kenje ke kimo nje ne weyna temo. Ma we, mo te ε kite nye d'ete ko, d'iyô ne soso ne nguru wo, ma mebobilan me nje dya sendi we jatidye we ke beya nje. ² Baka sôba mapi mebone mete yi b'eso, kelo d'ete tande yun. Nge wune kele d'ete, yite wune bengwa mbonja te yi *Krist. ³ Ma nge wete mumo take nde, nye yaña, ase nde, nye gbelate, yite a s'ebila yotu ne ne nguru wene. ⁴ Mumo hene pan pa nembe mekele mete yene ne nguru wene. Nge nye beje nde, yakama, na njâki be ne mesosa ndi ke mekele mete yene ne nguru wene kine pa yeko to ne yi mbanja mumo na. ⁵ Keto yo ndi mumo hene ta sobe mapi mekele mete yene ne nguru wene.

⁶ Mo te ε jeke melepi me Njambiyé ke bo wete mumo ko yâkan'gwe kabo kwalo kimo meyasi hene te yi nye no ké nye mo te ε tedye nye melepi mete ko.

⁷ Wune ti sebila yotu yun na. Njambiyé yeti ke jaye nde, mbeno b'iya nye na. Kwalo mbeki te yi mumo be, yo ndi yo yi nye ta wesidye nemeno. ⁸ Mo te ε be ndi yasi te yi yotu ne ne nguru wene gore, a ta wesidye ndi yasi te yi wule ke yi mumo, yo nde, a ta sangwa ne son. Ma yoko ε be ndi yasi te yi Kimô Sisij ne nguru wene gore, a ta wesidye ndi sendi yasi te yi wule ke yi Kimô Sisij, yo nde, a ta be ne jon'gwe te yi kpo ne kpo. ⁹ Wuse ti kati kelna

kimo yasi na. Keto nge wuse kele d'ete kine kato ke nje na, wuse ta wesidye kimo membumo me kwalo te yi wuse yikila ké kome ngimo te yi Njambiyé sima peso ké ta dya. ¹⁰ Dete, mengimo hene te yi yakama dya wuse, wuse kél kimo yasi ne bomo hene, jeko kwa kwango ne njon botu bete be sine bo be sangwate ke tikina temo ke yi Yesus Krist.

Njena lepi

¹¹ Wune b'êña ndi ngbonjonjo meketi mete yike. Yo gba mi kete ne gba bo mbe. ¹² Botu bete be bande wune nde, bo p'ési yotu yun yi bembam baka, bo botu bete be ke kwadye tedye yotu ke misi me bomo ke gbela meyasi mete yi bomo beje ndi ke misi ké. Bo b'andi wune d'ete, ma bomo nje tedye bo mebone, nge bo lepe kasi son *Krist ke kroa. ¹³ Ma ko bo botu bete be bengwe kasi pesina yotu bembam baka, bo yeti ke bengwe yan m'bonja kumo njena na. Bo kwad'fyikwe nde, bo p'ési yotu yun d'ete, né bo nje susule yotu ke konje, keto wune pesinama nda yi bo kwadya ké. ¹⁴ Ma ke be mi, ko na. Siya susula yotu te yembe, yo ndi keto kroa te yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. Ne nje te yite ndana ke yembe, meyasi me meneti maka me nda munje nda bo sima ngba yo ke kroa. Sendi, ke meyasi me meneti maka, mi me nda munje nda bo sima ngba sendi mi ke kroa. ¹⁵ Ma yo nde, ko bo p'ési bembam ko bo ti pese, yite kine yaña na. Yasi wete, kpasa yasi, yo kome Njambiyé kele nde, mumo njâki be jonja mumo ke misi mene ké. ¹⁶ Bomô hene be bengwe nje te mbete baka, Njambiyé nyêki bo tete, gwe sendi bo ngwete, kelo sendi d'ete ne botu bete be tike temo ke yene ke kando Isarayel baka. ¹⁷ Yi sidye no, mumo ti potu

to mbe na, keto mi muka ne mesal
ke yotu keto Yesus. ¹⁸ Wune njɔɔ,
Nyangwe Kumande wusu Yesus
Krist kɛl ngikwa ne wune, *amen.

Mekana mete yi Pol ketima kenje botu be Efes

Yo Pol, mo tomun Yesus Krist ketε mekana mete yoko, yite a ke jobo ke Rom.

Nyangwe to lepi, yo nde, njon botu bete be tike temo ke yi *Krist ke ndingele meneti maka hene baka, bo yotu ne. Yo ne nyangwe meyasi yitatu yi benε njon bekriten ke: (1) Diyo kriten, yo nyangwe yasi budyate keto ngikwa Njambiyε. (2) Yotu Krist yo nge? (3) Kriten yakangwe jonna bengwe teri ne nda kriten. Yi tedye ne teri Krist ke njoka bekriten, Pol ke nye meyekambiyε yitatu: Kasi yotu mumo, kasi njumo ne kasi gwaki.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe mengabiye yitatu:

1. Teri mo Njambiyε ke moy ngikwa te yi Njambiyε kele ne nye ke (kumte 1-3).
2. Jongwe ne mesay me mo Njambiyε (kumte 4-5).
3. Jongwe ne dyambi te yi mo Njambiyε lu ke (kumte 5-6).

¹ Yo mi Pol, mi mo tomun Krist Yesus nda yi Njambiyε kwadya ke. Yo mi ketε mekana maka kenje wune botu bete be Njambiyε tokuma [ke Efes] nde, wune beki ndi benε, wune botu bete be tike temo ke yi Krist Yesus ne temo yun hene baka. ² Njambiyε sangwe wusu ne Kumande Yesus Krist kel ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

Kimε meyasi mete yi Njambiyε

nye wuse ke

³ Wuse luksa Njambiyε te sangwe ne Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist, keto a kelma

kimε yasi budyate ne wuse. A nya wuse kwalε kimε meyasi hene te yi diye ke kwey yi wule ke yi Kimε Sisih ke. A nya wuse yo, wuse be diye sangwate sine be *Krist baka. ⁴ Njambiyε kikima si tōke wuse keto Krist, yite a ti pa kusε mboko na, ne wuse be ndi benε kine be ne yina monε mejoso ke mbambu wene na. ⁵ Njambiyε kwadya wuse, dete ε nye kike si pesε nde, a ta jaye bu wuse nda ngbak ngbak bonε benε keto Yesus Krist. Yo nde, a benma kimote yi kelo dete nda yi nye ne nguru wene kwadya kelo ke, ⁶ ne wuse sombile nye keto nyangwe kpa ngikwa ne. A kel ngikwa te ne wuse dete, keto wuse sangwate sine be Monε wene, son temo ne. ⁷ Sine be Monε wene te sima be sangwate. Njambiyε kolma wuse ne nje mekiyo me Monε wene, tiko sendi wuse ne ngwete ke mejoso musu keto nyangwe ngikwa ne. ⁸ Njambiyε kubula kelo ngikwa ne wuse yi tonje wuse ne dyano ne duwa yasi hene yi nembe ne meyasi. ⁹ Yo nde, a ba njombu yana ne yina yasi te yi nye kwadya kelo ke. A pesima nde, a ta kelo yo ne nje Yesus Krist. Yo ba sodyate ne mbambu ne bomε, ma ndana, a sima punje yo nye wuse, keto a benma kimote yi kelo dete. ¹⁰ A kpoma nde, a ta kelo yasi te kome ngimo te yi nye pesima ke ta dyε. Yo nde, kande dyobo kumo meneti, a ta ngbo meyasi hene te yi diye kete ke, Krist nyεpo ta be kum namo yo hene. ¹¹ Njambiyε tokuma wuse nde, ne wuse be ndi benε keto Krist. A kikima si tōke wuse dete bengwe yasi te yi nye kombila nde, a ta kelo ke. A ke tonje meyasi hene nda yi nye ne nguru wene kwadye ke yaka ne yasi te yi nye pesima ke. ¹² A kikima si tōke wuse dete, ne wuse

sombile nyanḡwe meluksa mene, wuse botu bete be kandima be ne bibina temo njombu yaḡa ke yi Krist baka. ¹³ Wune sendi, wune be Krist me sanḡwate. Wune wokuma lepi te yi lepe gbackasi. Lepi te, yo Kimɔ Tom te yi lepe nda yi Njambye jonḡwe ne wune ke. Wune sendi, wune tikima temo ke yi Krist, dete e Njambye nje kwete wune yija yo ne. Yo te, yo Kimɔ Sisiḡ te yi nye kpoma ke. ¹⁴ A nya wuse Kimɔ Sisiḡ te, nda yi mumɔ kande nye ndotukwe yi laḡye ne nyena ḡoloko ke. Dete, a ke tedye nde, a ta ke mbombu yi nye wuse kimo bukwɛ meyasi hene te yi nye bakidyɛ tike botu bene ke. A ta nye wuse yo kome nye ta sidye jonḡwa botu bene ke. Botu bete, yo baka be nye kolma, ne bo be bene. Njambye kelma dete, ne wuse sombile nyanḡwe meluksa mene.

Pol ke ḡweta ne Njambye

keto bekriten be Efes

¹⁵ Yori mi sendi, mi ke nye Njambye wosoko kome mi wokuma kasi tikina temo te yi wune tike ke yi Nyanḡwe Kumande Yesu ne mekwadya mete yi wune no sunḡwe ne botu be Njambye hene ke. ¹⁶ Mi yeti ke gbelo nyena Njambye wosoko dete keto yun kome mi take wune ke moy menḡweta membe ke na. ¹⁷ Mi ke ḡweta ne Njambye te e Nyanḡwe Kumande wusu Yesu Krist keto yun. Nye Da te e ne meluksa hene. Mi ḡwɛtanḡwe ne nye nde, a nyeki wune dyanɔ ne nje Sisiḡ ne. A kel sendi nde, Sisiḡ te punjukwe nye nye wune, ne wune duwe nye kimo duwate. ¹⁸ Dete, a bita metemo mun paniye puye kete, ne wune duwe ne yasi te yi nye jebama wune nde, wune beki ne bibina temo kete ke, duwe sendi nde,

kimo meyasi mete yi nye bakidyɛ tike botu bene ke gba kpasate budyate. A bakidyɛ yo, na nje nye wune wune botu bene hene. ¹⁹ A kel sendi nde, wune dukwe nde, a ne nyanḡwe ḡunḡudye kwa to te, duwe sendi nda yi ḡunḡudye te kele mesay ke temo su, wuse botu bete be tike temo ke yene baka. ²⁰ Yo ndi sendi nyanḡwe ḡunḡudye te yi nye tedyɛ ke yi *Krist kome nye womiya ne nye ke njoka bemun nje lepo nye nye nde, a diy metidyɛ ke mbam bo ne ke dyobo ke kwey ke. ²¹ Kome nye diye mate ke, yo nye lanḡa bejaki hene ne bekum ban hene ne meyasi hene te yi ne ḡunḡudye ne nyanḡwe bekum bejaki hene. Yo nye lanḡa sendi mumɔ hene, yeti ndi ke ḡgimo te yoko na, ko ke ḡgimo te yi ta duwe nje ke, ko mo te beki ne kwalɔ diḡo te nda. ²² Njambye kawula meyasi hene tiko ke nji mekol me *Krist, tembidye sendi nye siya kum ke ndingele njon botu bete be tike temo ke yene baka. ²³ Njon botu bete, yo yotu Krist. Bo ke kelo nde, Krist beki tondunate ke menje hene nda yi nye kele sendi nde, meyasi hene beki tondunate ke.

2

Njambye jonḡwe mumɔ,

keto a ne ḡgikwa

¹ Ma wune ba yun ne mbombu munte ke misi me Njambye, keto meḡso mun ne beya meyasi mete yi wune dikima kelo sendi ke. ² Ke ḡgimo te yite wune dikima jonḡa dete beḡwe beya nje te yi botu be meneti maka, kelo meyasi nda yi beya *Kum beya mesisiḡ mate yi jonḡila ke kwey dikima tedyɛ wune ke. Yo sisiḡ te ke kelo mesay ndana ke temo botu bete be lu dyambi sunḡwe ne Njambye baka. ³ Wuse sendi,

wuse hene dikima jonna kwey nda botu be meneti maka gbate. Wuse dikima kelo meyasi bejgwɛ beya mewoɔɔ musu ne nguru wusu. He dikima kelo meyasi mete yi wuse ne nguru wusu nɛ yi metake musu dikima gɔre kɛ. Ma nda wuse bɔ ndi sendi bomɔ nda besɔ kɛ, yo bɔ nde, ngambi Njambiyɛ bɔl sendi ke to su nda bo. ⁴ Ma ko dete, Njambiyɛ ne gwena ngwete budyate. A kwadya wuse budyate. ⁵ Yo nde, ke ngimɔ te yi wuse bɔ munte ke misi mene keto mejɔsɔ musu kɛ, a kpalma kelo nde, wuse bɛki ne jon ne kɔkɔ sine be *Krist. Yo keto Njambiyɛ ne ngikwa, yori yi nye jongwa ne wune kɛ. ⁶ A womiya wuse sine be Krist Yesus lepo nde, sine be Krist diy metidyɛ ke dyobo ke kwey, keto sine be Krist Yesus sangwate. ⁷ Njambiyɛ kelma kimɔ yasi ne wuse dete ne nje Krist Yesus, na tedye nye bomɔ hene ke metu mete yi ta nje kɛ nde, a ne nyanɔwɛ ngikwa kwɔ to te. ⁸ Ma yo keto Njambiyɛ ne ngikwa, yori yi nye jongwa ne wune kɛ. A kɛl dete ne nje tikina temɔ te yi wune tike ke yene kɛ. Yo ti wɔla ke yun ne nguru wun na. Yo ndi keto Njambiyɛ nyɛki mumɔ yasi ne gbelate. ⁹ Njambiyɛ ti jongwɛ wune keto yiɲa kimɔ mekele mete yi wune kelma kɛ na, kambɔ mumɔ me nje bendidyɛ yotu ne. ¹⁰ Yo dete, keto wuse yasi te yi nye ne nguru wene kelma. A kelma nde, wuse bɛki jonja yasi sangwate sine be Krist Yesus, nɛ wuse kel kimɔ mekele mete yi nye ne nguru wene kikima si kombile nde, nɛ wuse kel kɛ.

Sɔɲ Yesus ke kroa ke jangwe

njoka mekando

¹¹ Ma dete, wune pan pa take teri yun kwey. Bo ti ja wune Beyuden na. Bo botu bete be

nye sosu ke kasi pesina yotu yan yi bembam baka kpɔl jeba ndi wune nde Mbo botu bete be ti pesinanɔwɛ baka. Ma mepesina me bembam te yi bo lepe nɔ kɛ, yo ndi yike yi beɲna ke gbela yotu ke puyɛ kɛ. Yo bomɔ dikɛ kelo yite ne gba bo yan. ¹² Wune tɔka kimote. Ke ngimɔ te yite, wune bɔ londunate ne *Krist, wune ti be bonɔ be kando ke moy kando Isarayel na. Wune bɔ nda bejɔngwe ke moy membon mete yi Njambiyɛ kelma bene kando dyene, kpo meyasi nye nye kɛ. Wune ti be ne monɔ yanɲa ne mbet ke moyte na. Wune ti be ne yiɲa meyasi mete yi wune yakama be ne bibina temɔ nde, wune ta be nɔ nemenɔ na. Wune dikima jonna ke meneti maka kine duwe Njambiyɛ na. ¹³ Ma ko nde, wune dikima jonna kwey londunate ne Njambiyɛ dete, ndana wune be Krist Yesus me sangwate. Dete, wune ma si tutudya ne Njambiyɛ ne nje mekiyo me *Krist, ¹⁴ keto yo nye kele nde, wuse jɔɲnanɔwɛ ne te. Kwey Beyuden nɛ botu bete be yeti Beyuden baka dikima jonna dele dele. Ma a nɲa kelo nde, bo bɛki yasi wete. Yo nde, a nɲa leke nyekwe te yi dikima baka wuse kɛ sɔɲe. Nyekwe te, yo mebenna mete yi wuse dikima benna kwey kɛ. A kelma dete ne nje sɔɲ ne ke kroa ¹⁵ nɛ nje sɔɲna jaki jaki meyasi mete yi diyɛ ke membonɲa me Beyuden kɛ, na nje sangwe mekando maka yiɔba, nɛ yo nje be ndi jonja kando bomɔ wete, keto bene bo hene me sangwate. Dete, a kelma nde, bo jɔɲnanɔwɛ ne te tande yan. ¹⁶ Ne nje sɔɲ ne ke kroa Krist sɔɲna pendɔ te yi bɔ ke njoka mekando maka kɛ, kelo nde, bo bɛki ndi yasi wete. Dete, a nɲa jangwe njoka yan bene be Njambiyɛ. ¹⁷ A nɲa lepo Kimɔ

Tom nye wune botu bete be yeti Beyuden be ba londunate kwey ne Njambiyε baka nde, wune me ne te. A nja pele sendi Kimo Tom te nye botu bete be ma si tutudya ne Njambiyε baka nde, bo sendi me ne te. ¹⁸ Yo dete, keto Krist Yesus wuse hene, ko bo ko bari, mumo hene yakama tutudya ne Da ne deti te yi kiya Kimo Sisiη.

¹⁹ Dete, wune yeti se bejengwe be wule wula nje biye dya ho beakwanqwanqo na. Yasi wete, wune me sendi bono be kando wune botu bete be wokuna ne Njambiyε baka. Wune me sangwate wune botu be moy tu dyene. ²⁰ Wune kete nda mekondu me tu. Botu be tomun be Yesus ne botu be punja melepi me Njambiyε be mekol me tu te. Krist Yesus ne ηguru wene sangwe kondu. ²¹ Nye ne ηguru wene ke kelo nde, bendidya tu te hene beki ne njololo, mesay mete ken kendo mbombu, ne yo nje be kpasa njumo te yi Njambiyε ne ηguru wene ta ke mbombu jonna kete. ²² Wune be Krist Yesus sangwate, dete wune sendi, wune ke njoka meyasi mete yi bo sume ne njumo te ke, ne wune beso hene nje ngbo be mbanjo te yi Njambiyε diyε kete ne nje te yi Kimo Sisiη ke.

3

Mesay me Pol ke njoka botu bete

be yeti Beyuden baka

¹ Keto meyasi menori hene, mi Pol, mo jobo Krist Yesus keto yun, botu bete be yeti Beyuden baka...

² Mi ke take nde, wune wokuma kasi mesay mete yi Njambiyε nya mi ne ηgikwa ke. A nya mi mesay mete, ne mi kam ne wune.

³ Yo ne nje punja meyasi yi Njambiyε tedya ne mi yasi te yi ba sodfyate ne mbombu ke. Yo yasi

te yi mi ketima ndana ne mbet kenje wune ke. ⁴ Kome wune ta tolo yo ke, wune ta beje duwe nde, mi sima biye to yasi te yi ba sodfyate ne mbombu ke kasi *Krist ke. ⁵ Mbombu ne mbombu, Njambiyε ti tedye yo nye bomo nde, bo dukwe na. Ma ndana, a kwanma ne nje Kimo Sisiη yi punje ne yo ne gbas gbas nye botu be tomun be Yesus ne botu be punja melepi mene. A tokuma bo hene, ne bo kel mesay nye ndi nye nyepo. ⁶ Ma yasi te yi ba sodfyate ke, yo nde, yasi te yi Njambiyε bakidye tike Beyuden ke, yo ndi kiya yasi te yi nye bakidye tike botu bete be yeti Beyuden baka. Sendi, ne Beyuden ne botu bete be yeti Beyuden baka, bo hene me ndi kiya yasi wete, nda medoku me kiya yotu mumo. Yo sendi nde, yasi te yi Njambiyε kpoma nde, a ta nye Beyuden, a ta nye ndi kiya yasi te nye botu bete be yeti Beyuden baka, keto a ma sangwe bo bene be Krist Yesus. Yo hene wula ke jayna Kimo Tom. ⁷ Njambiyε kelma ηgikwa ne mi yi kelo nde, mi njaki nje be mo pelna Kimo Tom te. A kama yo nye mi ne nje ηgungudye ne yi kele mesay ke yotu mbe ke. ⁸ Yo mi njena mumo ke njoka botu be Njambiyε hene. Njambiyε kelma ηgikwa te dete ne mi nde, yo mi beki mo lepina Kimo Tom te nye botu bete be yeti Beyuden baka, ne mi ke pel kpasa budya meyasi hene te yi diyε ke yi Krist ke nye bo. Bomo ti yaka biye to meyasi mete kumo njena na. ⁹ Njambiyε kelma sendi ηgikwa ne mi dete, ne mi paniye puye nye bomo hene lepō nda yi nye ta kelo yi tonje ne yasi te yi nye ma sodyukwe mbombu ne bo ke. Njombu yaja mesew mesew Njambiyε te ε kusuma meyasi hene ko sodya kimo yasi te ke

mɔy temɔ nɛ. ¹⁰ A kelma ɔete, nɛ bejaki nɛ bekum ban be ɔiyɛ ke kwey baka nje kwɔ nɛ nje nɔɔn botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesu baka yɛ duwe nɔ nde, ɔyano Njambiyɛ nɛ menje budyate. ¹¹ Njambiyɛ kelma ɔete beɔgwe yasi te yi nye kikima kombile njombu yaɔa mesew mesew. A kelma yo nɛ nje Krist Yesu te Nyangwe Kumande wusu. ¹² Sine be Krist Yesu sangwate. Wuse ke tiko sendi temɔ ke yene. Yo ɔete yi wuse yakama kɛ lalɛ ndana ke keki Njambiyɛ nɛ ɔibina temɔ kine gwe wɔ yaɔa na. ¹³ Dete tiso, yotu yun ti teki keto meɔone mete yi mi sangwa nɔ keto yun kɛ na. Ma meɔone mete ta kpalo kame wune kelo nde, wune ɔɛki nɛ meluksa.

¹⁴ Yo keto te yite yi mi ke kuse meɔon ke mbombu Da. ¹⁵ Botu be kandɔ ɔyene, yite nde, baka be ke kwey nɛ baka be ke meneti jɔnangwe keto nɛ sangwe wan. ¹⁶ Mi ngwɛtangwe ɔete nɛ Da nde, a kɛl nde, Sisij nɛ kombila nye wune nyangwe ɔeti ke temɔ beɔgwe nyangwe meluksa mene. ¹⁷ Mi ngwɛtangwe sendi nde, *Krist ɔiy ke mɔy metemɔ mun kɛ nɔ mbombu, keto wune ke tiko temɔ ke yene. Mi ngwɛtangwe sendi ɔete, nɛ mekwadya mete yi wune kwadya tande yun kɛ lo megata, nɛ yo be nɛ ngbik nda tɔ te yi mekol mete be jelnate. ¹⁸ Dete, wune bomɔ hene be wokuna ndi nɛ Njambiyɛ baka ta be nɛ ɔeti te yi duwe nde, mekwadya mete yi Krist nɔ kɛ gba nyangwete budyate, njɔnɔ mɔy te nɛ sewɔ te nɛ ɔimo te bu ɔɔ te kine njena na. ¹⁹ Mi ngwɛtangwe ɔete, nɛ wune duwe nɛ mekwadya me Krist yi kwanma ɔyano hene, nɛ metemɔ mun tondu nɛ budya meyasi me Njambiyɛ hene kɛ nɔ mbombu

nda yi nye be tondunate nɛ budya meyasi hene kumɔ njena kɛ. ²⁰ Ma Njambiyɛ yakama kelo meyasi hene laɔsa yike yi wuse ɔiyɛ nye nɛ yi wuse take taka kɛ nɛ nje ngungudye nɛ yi kele mesay ke temɔ su kɛ. ²¹ Sine nɔɔn botu hene be tike temɔ ke yi Krist Yesu baka sɔmbila nye, keto sine be Krist Yesu sangwate. Wuse kɛl ɔete yaka nɛ menɔimɔ hene kumɔ kpo nɛ kpo, *amen.

4

Wuse ɔiy sangwate

¹ Dete, mi mɔ jɔbo keto Nyangwe Kumande ke kombile leɔo ndana nye wune nde: Wune jɔnangwe kelo meyasi yaka nɛ yi Njambiyɛ jebama nɛ wune kɛ. ² Wune jɔnangwe ɔete nɛ pidya yotu ke menje hene, jɔna nɛ te, gbiso sendi besɔ. Baka ɔisimangwe besɔ nɛ temɔ te yi mekwadya. ³ Wune sɔn nje te yi ɔiyɔ sangwate kɛ nɔ mbombu nda yi Kimɔ Sisij sima sangwe wune kɛ. Kimɔ Sisij te ke kelo nde, wune jɔnangwe nɛ te tande yun, nɛ wune ɔiy sangwate kɛ nɔ mbombu. ⁴ Yotu *Krist ndi wete nɛ wete. Kimɔ Sisij ndi sendi wete nɛ wete. Yo ndi sendi ɔete kome Njambiyɛ jebama wune njese ke yene kɛ. A jebama wune, nɛ wune be ndi nɛ ɔibina temɔ ke yasi wete nɛ wete. ⁵ Wuse ndi nɛ Nyangwe Kumande wete nɛ wete. Tikina temɔ te yi wuse tike ke yi Njambiyɛ kɛ ndi wete nɛ wete. Sendi, tɔpuna bomɔ te yi bo tɔpe ke mɔroku kɛ ndi wete nɛ wete. ⁶ Njambiyɛ ndi wete nɛ wete. Nye sangwe nɛ bomɔ hene. A ke namɔ bomɔ hene. A kɛl mesay mene ke yotu bomɔ hene. A sendi ke yi bomɔ hene.

⁷ Ma yasi wete, ke njoka su, Njambiyɛ nya mumɔ hene misi mesay te yene beɔgwe yasi te

yi Krist kwadɔya nye mumɔ hene kɛ. ⁸ Yo dɛte nda yi mɛkana mɛ Njamɔɔye lɛpɛ nde: «A bendima kɛ nɛ mbj kɛ kwey. A ɔiyama ɔɛbala kwɔ nɔ. A kabima sendi mɛyasi nye ɔomɔ.» ⁹ Ma nge ɔɛ nde, a bendima kɛ nɛ mbj kɛ kwey, 'yite ti tɛɔya ka nde, a paɔma piye kumɔ kɛ mɛnɛti kɛ gba nji na? ¹⁰ Mɔ te ε piya kɔ, yo ndi sendi nye ε bendima nɛ mbj laɔsa dɔyɔɔ, na tonje mɛyasi mɛ mbokɔ hene nɛ mɛkombila. ¹¹ Yo nye nye ɔaɔa say nde, ɔo ɔɛki ɔotu ɔɛ tomun ɔene, nye ɔaɔa say ɔotu ɔɛ punja mɛlɛpi mɛ Njamɔɔye, nye ɔaɔa say pelna Kimɔ Tom. A nya sendi ɔaɔa say ɔakidɔya ɔotu ɔɛ Njamɔɔye nɛ say tɛɔya yan mɛlɛpi mɛnɛ. ¹² A kɛl dɛte, nɛ ɔotu ɔɛte ɔɛ wokuna ndi nɛ Njamɔɔye ɔaka ɔɛ nɛ dɛti te yi kelɔ mɛsay, nɛ njɔɔ ɔotu ɔɛte ɔɛ tike temɔ kɛ yi Krist ɔaka dɔko dɔko kɛ nɔ mbɔmbu. ¹³ Njɔɔ ɔotu ɔɛte ta dɔko dɔko dɛte kumɔ nde, wuse hene njaki nje ɔɛ saɔgwate kɛ tikina temɔ te yi wuse tike kɛ yi Yesus te Mɔnɔ Njamɔɔye kɛ nɛ kɛ duwɔ nɛ kimɔte. Dɛte, wuse ta ngebi, ɔɛ nda goto ɔomɔ, ɔɛ sendi tondunate kɛ mɛnje hene nda Krist. ¹⁴ Dɛte, wuse tɛ ɔɛ se nda gbela ɔonɔsike yɛ jaye tɛɔya yasi hene te yi ɔomɔ yakama tɛɔye wuse yɛ kɛ kaka, kɛ kaka nda njoy te yi pupɔ wumbidɔye kɛ na. ɔotu ɔɛte ɔɛ diki pɛsɔ mɔy yɛ sebile nɛ ɔɛsɔ dɛte ɔaka tɛ ɔɛ nɛ dɛti te yi jatidɔye wuse kɛ ɔɛya nje kelɔ nɛ wuse dɛte na. ¹⁵ Ndi nde, nge wuse lɛpɛ ndi gbakasi nɛ mɛkwadɔya kɛ mɔyɛte, yite wuse ta dɔko dɔko kɛ dɔyɔ te yi wuse dɔye saɔgwate sine ɔɛ Krist kɛ kɛ mɛnje hene. Yo nye, Krist ɔɛ to kɛ njoka njɔɔ ɔotu ɔɛte ɔɛ tike temɔ kɛ yene ɔaka. ¹⁶ Yo nye to kende nɛ ndiɔgele yotu hene. Kɛ yotu te, mɛsɔ kɛ jaɔgwɛ mɛdoku mɛ

yotu hene jeliye yo nɛ ngebanɔɔn. Doku yotu hene kɛ kelɔ say te yene yɛ kame nɛ ɔɛsɔ ɔɛngwe dɛti te yi nye nɔ kɛ. Dɛte, ndiɔgele yotu hene ta kɛ mbɔmbu dɔko dɔko nɛ nje mɛkwadɔya.

Kasi njombu jɔngwe nɛ jɔnja jɔngwe

sine ɔɛ Krist

¹⁷ Ma dɛte, wune wɔku yasi te yi mi kombile lɛpɔ nɛ saɔsaɔ nye wune kɛ dɔnɔ Nyangwe Kumande wusu kɛ. Yo nde: Wune tɛ jɔnɔngwe se nda yi ɔotu ɔɛte ɔɛ yeti kɛ duwe Njamɔɔye jɔnja nɔ kɛ na. Mɛyasi mɛte yi ɔo diki take kɛ kine kpasa yaɔa kɛ mɔyɛte na. ¹⁸ Yo nde, dɔyan dɔyan sima dɔmɔɔye, yitil kpalma ngeɔgile yo. ɔo kine mɔnɔ yaɔa nɛ mbɛt kɛ mɔy kpasa jɔngwe te yi Njamɔɔye nye ɔotu ɔɛne kɛ na, keto ɔo yeti kɛ duwe nje Njamɔɔye na. ɔo yeti kɛ duwe nje Njamɔɔye dɛte na, keto mɛtemɔ man dɛke nɛ keskere. ¹⁹ Yo mɛ dɛke nɛ kpɔɔɔnɔ. Dɛte, ε ɔo nye ɔo kɛ sap sap jɔngwe yɛ nye nɛ to nɛ pitik kɛ kelna kwalɔ mekele mɛ mɛmi wɛte wɛte kɛ nɔ. ²⁰ Ma duwɔ *Krist te yi wune jekima yun yɛ duwe nɛ nye kɛ tɛ ɔɛ dɛte na. ²¹ Wune kombila wokɔ kasi Krist gbate, wune ɔotu ɔɛte ɔɛ dɔye saɔgwate nɛ nye ɔaka. ɔo tɛɔya wune mɛyasi ɔɛngwe gbakasi te yi dɔye kɛ yi Yesus kɛ. ²² Yo nde, wune tiki ɔɛya njombu jɔngwe te yi wune ɔa nɔ nɛ mbɔmbu kɛ nda yi mumɔ sɔre nɛ jegbe jegbe lambɔ kɛ yotu li kɛ. ɔɛya mɛwɔɔ mɛ njombu jɔngwe te yite yi wune ɔa nɔ kɛ sɛbila mumɔ kɛ nɔ kɛ nje te yi nye ta yambile kete. ²³ Ma dɛte, wune tiki nde, Njamɔɔye sɛnji mɛtake nɛ mɛtemɔ mun hene. ²⁴ Wune kpɔl nje jɔnja ndana nda jɔnja mɔ te yi Njamɔɔye nɛ ngeuru wene kusuma, na ɔɔnja

ne nye. Jɔnja mo te ke jɔnja ne ɲgben ke mbɔmbu wene, bakidyɛ sendi yotu pupunate ke mbɔmbu wene. Yo gbakasi te yi diyɛ ke yi Njambiyɛ kɛ kelɛ nde, a jɔɲnanɲgwe dete. ²⁵ Nda yo dete kɛ, wunɛ tiki ja. Mumɔ hɛnɛ lɛpi ndi gbakasi nye jakɔsɔ, keto wusɛ hɛnɛ sanɲwate nda mɛdoku mɛ kiya yotu wɛtɛ. ²⁶ Nɲɛ wunɛ wokɛ ɲgambi nɛ mumɔ, kpɛ, wunɛ tɪ kel yiɲa bɛya yasi na. Kwana temɔ te tɪ kum bɛkoko nɛ te na. ²⁷ Wunɛ tɪ nyeki *Kum bɛya mɛkele nje te yi baɲɛ wunɛ na. ²⁸ Mo te ɛ dikima guɔ kwey kɔ tɪ ken se mbɔmbu guɔ na. Yasi wɛtɛ, a kpɔl kelɔ mesay kimɔtɛ nɛ mɛbɔ mɛnɛ wɔndɔ biriki, na nje bɛ nɛ yiɲa yasi te yi nye yakama kabɔ nye botu bɛ ɲgwɛtɛ. ²⁹ Yiɲa bɛya lɛpi wɛtɛ nɛ wɛtɛ tɪ pundu kɛ numbu yun na. Yasi wɛtɛ, nɛ lɛpi ndi yiɲa kimɔ mɛlɛpi mɛtɛ yi yakama kamɛ bɛsɔ kɛ tɛri te yi bo diyɛ kɛtɛ kɛ kelɔ nde, bo dɔku dɔko kɛ nje Njambiyɛ kɛ nɔ mbɔmbu. Wunɛ lɛpi ndi njɛl mɛlɛpi mɛtɛ yitɛ, detɛ yo ta nye mɛkombila nye botu bɛtɛ bɛ wokɛ yo baka. ³⁰ Wunɛ tɪ kel yasi te yi ta nye Kimɔ Sisɪɲ Njambiyɛ duku na. Kimɔ Sisɪɲ te, yo yɔ te yi Njambiyɛ kwɛtima kɛ yotu yun yɪ ladɛ nɛ yesɔ te yi nye ta sidɛ nɛ jɔɲgwa botu bɛnɛ kɛ. ³¹ Bɛya pekeke mɛtakɛ nɛ jɔɲ jɔɲ temɔ nɛ ɲgambi nɛ hoyɔ hoyɔ mɛlombo nɛ mɛndoy, wunɛ tiki yo, tiko sendi kwalɔ bɛya mɛkele hɛnɛ kɛ njoka yun. ³² Wunɛ bɛki kimɔ bomɔ yɪ kelɔ kimɔ yasi nɛ bɛsɔ, gwe sendi ɲgwɛtɛ bɛsɔ. Baka tiki bɛsɔ nɛ ɲgwɛtɛ nda yi Njambiyɛ tikima sendi wunɛ nɛ ɲgwɛtɛ, keto yasi te yi *Krist kelma keto yun kɛ.

5

Wusɛ jɔɲnanɲgwe kɛ mɔy

mɛyasi

¹ Ma ndana, wunɛ yeti mɛ ka bɔnɔ bɛ Njambiyɛ na? 'Wunɛ yeti sɔɲ temɔ nɛ na? Ma detɛ, wunɛ kɛl mɛyasi nda yi Njambiyɛ kelɛ kɛ. ² Wunɛ jɔɲnanɲgwe nɛ mɛkwadɛya kɛ temɔ nda yi *Krist kwadɛya sendi nɛ wusɛ kɛ. A nya yotu nɛ nɛ ɲguru wɛnɛ yɪ jɔɲgwe nɛ wusɛ. A kelma detɛ nda yi mumɔ kanɛ nɛ yiɲa yasi nye Njambiyɛ kɛ, nda nyamɔ te yi bo kilɛ ɲgɪɲ nɛ kelɔ nɛ sadaka nye nye. Kanɲa yotu te yi Krist kanɲa detɛ nye Njambiyɛ kɛ, yo nda kimɔ lobinda te yi bo lodɛye nye nye.

³ Ma detɛ, nda yi wunɛ mɛ wokuna ndi nɛ Njambiyɛ kɛ, kasi kelna mɛwanja nɛ kwalɔ mɛkele mɛ memi hɛnɛ, ho kasi nyɛna temɔ kɛ mɛyasi tɪ wokunɲgwe ko nɛ mbɛt kɛ mɛsimɔ mun na. ⁴ Yeti kimɔtɛ nde, yiɲa lɛpi janji nɛ lɛpi abalmɔba nɛ yiɲa bɛya lɛpi mɛkoka pɔndu kɛ numbu yun na, keto yitɛ ti yaka nɛ botu bɛ Njambiyɛ na. Yasi wɛtɛ, lɛpi te yi kpɔl pundu kɛ numbu yun bɛki ndi yikɛ yi nye Njambiyɛ wosoko. ⁵ Wunɛ dɔkwɛ gba nde, botu bɛ kelna mɛwanja nɛ botu bɛ kelna mɛkele mɛ memi, ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ kɛ njoka botu bɛnɔri tɪ bɛ nɛ mɛyasi mɛtɛ yi Njambiyɛ bakidyɛ tikɛ botu bɛnɛ kɛ *Kando dɛyɛnɛ bɛnɛ Krist na. Detɛ sendi, botu bɛ nyɛna temɔ kɛ mɛyasi, yitɛ nde, botu bɛtɛ bɛ kanɛ yiɲa yasi tiko Njambiyɛ baka, ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ kɛ njoka yan tɪ bɛ nɛ mɛyasi mɛtɛ yi Njambiyɛ bakidyɛ tikɛ botu bɛnɛ mɛtɛ na. ⁶ Mumɔ tɪ sɛbila wunɛ nɛ yiɲa lem mɛlɛpi na. Yo kelna mɛyasi detɛ kelɛ nde, ɲgambi Njambiyɛ bɔl kɛ to botu bɛtɛ bɛ kelɛ da mɛtɔ sunɲgwe nɛ nye baka. ⁷ Detɛ, wunɛ tɪ gbam kol wunɛ botu bɛtɛ na. ⁸ Keto nɛ mbɔmbu wunɛ bɔ

yitil. Ma ndana wune me mejasi, keto wune be Nyangwe Kumande wusu me sangwate. Dete, wune jɔɔnangwe nda botu bete be me mejasi. ⁹ Wune kɛl dɛte, keto mejasi kɛl nde, mumɔ kɛl kwalo kimo yasi hene, kelo yasi hene ne ngben, kelo sendi nde, mumɔ lɛpi gbakasi ke meyasi hene. ¹⁰ Ma wune jɔɔnangwe ndana dɛte yi nembɛ meyasi, duwe yike yi nye Nyangwe Kumande mesosa. ¹¹ Wune ti nyeki bo ke kelna mekele me yitil wune botu bete be kele yo baka na. Mekele mete ti nyeki yiɔa kimo yasi na. Yasi wete, wune kpɛl gbaso yo ke puye ne ngway. ¹² Keto meyasi mete yi bo kele ke so kɛ gba yasi njon. Ko yeti yasi te yi mumɔ yakama boɛe lɛpɔ na. ¹³ Ma nge yo si pundo hene ke puye dɛte kɛ, o bɛɔa, mumɔ ke nje duwe mengbonjolo mete yey, ¹⁴ keto yasi hene te yi mejasi punje ke puye, yite me mejasi. Yo nda yi mekana me Njambiye lɛpe nde: «We mo te e ke jakɔ ko jemkwe, tema ke njoka bemuɔ, nɛ mejasi me *Krist pan ke jɔɔngwe dya.» ¹⁵ Dete, wune kɔmbila diyɔ ne soso bɛɔe nda yi wune jɔɔna no kɛ. Wune ti jɔɔnangwe nda belem na. Yasi wete, wune jɔɔnangwe nda botu bete be ne dyanɔ. ¹⁶ Dete, ngimo hene te yi dya wune nde, wune kɛl yiɔa yasi, wune nyɛki bo kete kine dɛmbidye ngimo na, keto metu mete yi wuse diyɛ kete ndana kɛ beyate. ¹⁷ Dete, wune ti ndembi na, yasi wete, wune kpɛl sa nje te yi duwe yasi te yi Nyangwe Kumande kwadye kɛ. ¹⁸ Wune ti gwaki menjam na, keto yo ke bekidyɛ wune. Yasi wete, wune saɔa nde, Kimo Sisij tɔndu ke temo yun. ¹⁹ Yite baka ta nye beso dɛti ne nje jembina besom te yi luksa Njambiye nɛ nje yiɔa

mejambi mete yi sombile ne nye ho ne nje mejambi mete yi Kimo Sisij ta nye wune dɛti te yi jembɔ kɛ. Yite wune ta jembina yi besɛ ne Nyangwe Kumande wusu ne temo yun hene. ²⁰ Nge Kimo Sisij tonde metemo mun dɛte, yite wune ta nye Da Njambiye wosoko mengimo hene, ke meyasi hene, ke dɛno Nyangwe Kumande wusu Krist. ²¹ Yite baka ta tekwe to sunɔngwe ne beso, keto wune ke jesɔ Krist.

Jɔɔngwe botu be Njambiye

ke moy ty dyan

²² Wune bomari, nyari hene tɛkwe to sunɔngwe ne njom yi tedye nde, wune ke wokuna ne Nyangwe Kumande. ²³ Wune kɛl dɛte, keto yo mbam diyɛ ne nyari nda yi *Krist diyɛ ne njon botu bete be tike temo ke yene kɛ. Njon botu bete gba yotu ne, yo nye jɔɔngwe bo. ²⁴ Ma nyari hene tɛkwe to sunɔngwe ne njom ke meyasi hene nda yi njon botu bete be tike temo ke yi Krist wokuna ne nye kɛ.

²⁵ Wune bembam, mbam hene kwadyikwe nyari wene nda yi *Krist kwadya ne njon botu bete be tike temo ke yene yi nye jɔɔngwe dyene ne nguru wene keto yan kɛ. ²⁶ A kelma dɛte, nɛ bo wokuna ndi ne nye nyepɔ. Yite a panma pa pupudyɛ bo ne morɔku nɛ melɛpi mene sendi. ²⁷ A kelma dɛte, nɛ njon botu bete nje tem ke mbombu wene kimo yaɔa ne bɛngɛnɛɔa kine monɔ memi ho mbulma sal ho yiɔa monɔ beya yaɔa dɛte na. Yasi wete, a kelma dɛte, nɛ bo woku-nangwe ndi ne nye nyepɔ kine yiɔa monɔ mejosɔ ke mbombu wene na. ²⁸ Dete sendi, mbam hene kwadyikwe nyari wene nda ngbak ngbak yotu ne. Yo nde, mo te e kwadyɛ nyari wene, mo te ke

kwadye yotu ne ne nguru wene. 29 Keto ko mumo wete ne wete ti pa beno yotu ne mbanja yeso na. Yasi wete, a dal yo bakidyee yo kimote nda yi Krist kelee sendi dete sungwe ne njon botu bete be tike temo ke yene ke. 30 A kel dete, keto wuse medoku me yotu ne. 31 Yo nda yi Njambiyee lepima nde: <Dete, mbam ta tiko sangwe bene nyangwe jonna bene nyari nda kol bene jon. > Bo hene yiba ta kpalo nje be ndi mbundo wete. 32 Yasi ke yi Njambiyee lepima ke, yo ba sodyate ne mbombu. Yo gba nyangwe yasi. Mi lepi yo waka yi tedye ne njoka Krist bene njon botu bete be tike temo ke yene baka. 33 Ma dete sendi, wune bembam, mbam hene kwadyikwe nyari wene nda yotu ne. Sendi, nyari jesi njongo wene.

6

1 Wune bonosike, wune wokunangwe ne botu bete be jama wune baka, keto yo kimote nde, botu bete be me sangwate bene be Nyangwe Kumande baka kel dete. 2 Wete mbonnga Njambiyee lepi nde: <Jeso songwe bene nyongwe. > Ke njoka mbonnga mete yi Njambiyee tembidya, kpo sendi yija yasi dokidyee kete, yoko bosate. 3 A kpoma nde: <Nge we kelee dete, we ta be ne mesosa, we ma jonna sendi kikwe ke meneti maka. > 4 Ma wune besangwe ne bono, wune ti kel yasi te yi ta kwadye temo bono bun na. Yasi wete, wune dokwe bo ne nje tedya yan mebone yi kite ne bo ne nje nambina meto man. Wune kel dete nda yi Nyangwe Kumande kwadyee ke.

5 Wune bebala, wune wokunangwe ne botu bete be diyee ne wune ke meneti maka baka. Wune kambii bo ngwanwa. Wune kel dete ne temo yan hene yi tedye nde, wune

ke wokuna ne *Krist. 6 Wune ti kel ndi dete keto bo ke kon yun ke pemo wune na. Wune ti kel ndi dete, ne bomo be ne mesosa ne wune na. Yasi wete, wune kel dete yi tedye nde, wune bebala be Krist be kelee yasi te yi Njambiyee kwadyee ke ne temo yan hene. 7 Dete, wune kel mesay nye bo ne kimoo temo nda wune kel nye Nyangwe Kumande, yeti nye bomoo na. 8 Ma wune dukwe nde, mumo hene, ko bala ko mo te e ti bala ko, Nyangwe Kumande ta nye mumo yasi bengwe kimo mekelee mene. 9 Ma wune botu bete be diyee ne bebala baka, wune kel sendi dete ne bebala bun. Wune tiki ngaliya misi sungwe ne bo, keto wune ke duwe nde, mo te e diyee ne bo, diyoo sendi ne wune ke, pelee dyobo. A yeti ke gwe mberii misi me mumoo na.

Mejole medyambii mete yi Njambiyee

nyee wuse kee

10 Yi sidyee no, wune bono deti ke mebo me Nyangwe Kumande ne ke nyangwe ngungudye ne. 11 Wune biya mejole me dyambii hene te yi Njambiyee nye wune kee jeliyee, ne wune be ne deti te yi diyoo ne ngbingim kome *Kum beya mekelee ta nje ne membole mene kee. 12 Keto dyambii te yi wuse lu kee, wuse ti lon ne gbela botu be membundo na, yasi wete, wuse lon dyambii te sungwe ne beya mesisiin bene bekum ban ne nyangwe bekum ban be name mboko te yi yitil yi ke meneti maka kee. Wuse lon dyambii te sungwe ne beya meyasi hene te yi ne nyangwe deti yi diyee kee kwey kee. 13 Ma nda yo dete kee, wune biya mejole me dyambii hene te yi Njambiyee nye wune kee jeliyee, ne wune be ne deti te yi sumo kol kome beya yeso ta dya kee.

Dete, wune ta kè mbombu dīyō ne ngbingim kome wune ta lanṣa kumō njena ké. ¹⁴ Wune dīyō ne ngbingim. Wune lêpi ndi gbakasi. Yo bēki nda kanda te yi mumō susule ke jon ne ké. Wune kēl meyasi hene ne ngben ke jonḡwe dīyun. Yo bēki nda lambō sumba te yi mumō leṅe kè nō dīyambi ké. ¹⁵ Wune nyēki sosu ke pēna Kimō Tom te yi nye mumō tete ké. Yo nda menakala mete yi mumō leṅe kēndō nō ké. ¹⁶ Ke meyasi hene, wune fiki temō ke yi *Krist. Yo nda ngubo te yi wune fiye yī dīmō ne bulam bulam mekō me ndolo hene te yi *Mō beya mekele lū ne dīyambi ké. ¹⁷ Wune bīya jonḡwe te yi Njambiyē nya wune ké. Yo nda guka sumba te yi mumō pete ne to kè nō dīyambi ké, bū sendi melepī mēne nda kafa te yi Kimō Sisiṅ nye wune ké. ¹⁸ Wune ngwētangwe ne Njambiyē menḡimō hene, kelō kwalō menḡweta nē kwalō mejaba hene ne deti te yi Kimō Sisiṅ. Wune fī yaki na, wune kēn ndi mbombu yī ngweta ne Njambiyē dete menḡimō hene kine kato na. Wune ngwētangwe sendi keto botu be Njambiyē hene, ¹⁹ jeko kwā kwanḡo keto mbe, né Njambiyē nye mi lepi te yi mi yākanḡwe lepō kome mi kwadye tapita ké, né mi lepina ne sanṣan kine wō na yī tedye ne yasi te yi ma bēki soḡyate ne mbombu ke kasi Kimō Tom ké. ²⁰ Mi mō boḡna Kimō Tom te kè pele, ko bēkō nde, mi ndana wotunate ne kōl sumba ke tū jōbō. Wune ngwētangwe ne Njambiyē, né mi lepi yo ne sanṣan kine wō na nda yi mi yākanḡwe kelō ké.

Pol ke nyenō botu be Efes

²¹ Mi ke kwadye nde, wune sendi, wune dūkwe yasi te yi kwanḡna ke kasi mbe nē yasi te yi

mi kele ndana ké. Wune ta woko yo hene ke numbu man wusu Tisik, sōḡ temō su. Nye mō mesay me Nyangwe Kumande. A nya sosu ne hene ke mesay mete. ²² Mi jēki tomō nye kenje, na kē lepi teri su nye wune, nye sendi wune deti ke temō. ²³ Da Njambiyē nē Kumande Yesu Krist nyēki beman busu tete nē mekwadya ke temō, kelō sendi nde, bo fiki temō ke yi Da kè nō mbombu. ²⁴ Njambiyē kēl ngikwa ne bomō hene be kwadye Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist kine njena baka.

Mekana mete yi Pol ketima kenje botu be Filipi

Yo Pol, mo tomun Yesus Krist keti mekana mete yoko, yite a ke jobo ke Rom.

Nyangwe to lepi, yo nyena wosoko nye bekriten bete be Filipi ke mekana mete yi bo kelma ne nye ke. Pol ke kwadye tedye nye bo nde, a ke kwadye bo. A jeki lepo kasi mesosa, lepo sendi nde, kriten, yo mo te e laṅsa kpo ne kpo ke jongwe dyene bene Krist.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe menngabiye yini:

1. Jongwe kriten, yo Krist, ko ke moy mebone ne mesosa (kumte 1).
2. Kriten jōnngwe kelo mesay ne pidya yotu nda Krist (kumte 2).
3. Kriten ŋiki ndi temo ke yi Krist be ne fifina temo hene ndi ke yene nyepo (kumte 3).
4. Deti kriten, yo Krist. Krist pele yene ko ke moy mebone (kumte 4).

¹ Yo mi Pol sine Timote, wuse bebala be Krist Yesus. Wuse ke keto mekana maka kenje botu be Njambiyē hene be diye sangwate bene be Krist Yesus ke Filipi baka. Wuse keti kenje sendi betomba bete be kende ne botu bete baka, keto kenje sendi bediyakere.

² Njambiyē Sangwe wusu ne Kumande Yesus Krist kel ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

Pol ke ngweta ne Njambiyē

keti bekriten be Filipi

³ Mi ke nye Njambiyē wombe wosoko keto yun ke menngimo hene te yi mi take wune ke. ⁴ Menngimo hene te yi mi ngweta

ne Njambiyē keto yun hene ke, mi kel yo ne nyangwe mesosa ke temo, ⁵ keto wune kamma mi ke say pema Kimō Tom te yi mi kele ke kande ke yeso te yi mi kandima ne pelnate nye wune kumo ndi ndana. ⁶ Mi ke kombile duwe nde, Njambiyē mo te e kandima kelna kimō mesay ke metemo mun ko ta ke mbombu sidye yo kumo ke *Yeso Krist Yesus. ⁷ Yo gba kimote nde, mi beki ne njel kimō metake nda yite sangwe ne wune hene, keto mi ke take wune tu ne yeso ke temo mbe, keto wune hene ne ngabiye ke kimō yasi te yi Njambiyē kelma ne mi ke, ko ke diyō jobo nda yi mi diye ndana kete ke, ko ke ngimo te yi mi teme ke mbombu botu be pesina josi yi jose lepi keto Kimō Tom yi tedye nde, yo gbakasi ke. ⁸ Njambiyē ke duwe nde, mi lepi gbakasi kome mi lepe nde, mi ke kwadye wune hene kumo ke moy temo mbe nda yi Krist Yesus kwadya ne wuse ke. ⁹ Yasi te yi mi diye Njambiyē ke menngweta membe ke, yo nde, mekwadya mete yi wune be no ke dōku doko kwā to te ke duwā yasi ne ke nembina meyasi kumo njena. ¹⁰ A kel dete, ne wune be ne deti te yi nembina meyasi yi toke kpasa meyasi. Dete, wune ti be ne mejoso ho ne mendeya ke mbombu wene ke *Yeso te yi Krist Yesus ta basidye nje ke na. ¹¹ Yesus Krist ta nye wune deti te yi kelo kwalō mekele hene te yi ne ngben ke no mbombu, ne bomo lukse Njambiyē sombile nye keto te yite.

Jongwe Pol, yo Krist

¹² Wune njon, ndana mi ke kwadye nde, wune dukwe gbate nde, yasi te yi mi sangwama no ke kpalma kelo nde, Kimō Tom nyānjangwe ke no mbombu.

13 Dete, ke mbey josi ke tɔ kumande nɛ ke membey hene, bomɔ nɔ kombile duwe nde, bo nyɛki mi ke jɔbo keto *Krist. 14 Biɓina temɔ te yi sulɔ beman busu bɔ nɔ ke yi Nyanɔwɛ Kumande wusu kɛ nɔ nɔ nɔ kwɔ yi mbombu, keto bo bɛnma nde, mi mɛ ke jɔbo. Yo kelma ndana nde, bo bɛki nɛ deti te yi pele mɛlepi mɛ Njambiyɛ kwɔ yi mbombu kinɛ wɔ na. 15 Yo gbate nde, bɔnɔ ke njoka yan pɛla kasi Krist, keto bo nɛ bɛya temɔ sunɔwɛ nɛ mi yɔ kuso sendi metandɔ ke njoka su. Yasi wɛtɛ, bɔnɔ kɛl yan yo nɛ kimɔ temɔ. 16 Ma baka bɛ kele nɛ kimɔ temɔ baka kɛl dete, keto bo nɛ temɔ te yi mɛkwadɔya, keto bo duwɔ nde, yo Njambiyɛ nyɛ mi mesay mɛtɛ, nɛ mi kambidɔya nɛ Kimɔ Tom ke mbombu bomɔ. 17 Ma bari pɛla sendi yan Kimɔ Tom Krist yɔ lɔ dyambi nɛ mi, nɛ bo kel ndi yasi te yi bɛnɛ bo kɛ. Ke yite, metake man yeti nɛ ngbɛn na. Bo sɔn nje te yi dokidɔye yɔnɔ mɛbɔnɛ ke to te yike yi mi sanɔwɛ nɔ ndana ke jɔbo kɛ. 18 Ma yo ke kelɔ mi nɔwɛ? Siya te ndi nde, bo lɛpi kasi Krist. Ko bo kɛl nɛ yɔnɔ bɛya metake ke mɔyɛ, ko bo kɛl nɛ gbakasi, yo ndi pɛlna kasi Krist te yite yi nyɛ mi mesosa. Yo ta nyɛ ndi gba mi mesosa kɛ nɔ mbombu. 19 Mi lɛpi dete, keto mi duwɔ nde, mɛyasi mɛnɔri hene ta kpalo kelɔ nde, mi jɔn, keto wunɛ ke ngwɛta nɛ Njambiyɛ keto mɛ. Sendi, Sisiɔ Yesu Krist ke kame mi. 20 Ma mi ke kwadɔye nɛ temɔ mɛ bɛ hene, bɛ sendi nɛ biɓina temɔ nde, kinɛ yanɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ ke njoka te yakama kelɔ nde, mi bɛki nɛ njɔn na. Yasi wɛtɛ, mi gɔru nde, ko ndana ko kpo nɛ kpo, mi tɛdɔya gbate ke ndiɔngɛle jɔnɔwɛ dyembɛ nde, Krist gba nyanɔwɛtɛ. Mi tɛdɔya dete ko nɛ nje jɔnɔwɛ ko nɛ nje sɔn. 21 Keto

ke yembɛ, jɔnɔwɛ dyembɛ, yo Krist. Sendi, nɔwɛ mi gwe, yite gba kimɔte ke yembɛ. 22 Ma nɔwɛ mi kɛ ndi mbombu yɔ jɔnɔ ke mɛnɛti maka, mi yakama kɛ sendi mbombu yɔ kelɔ yɔnɔ yasi te yi yakama kame bɛsɔ. Dete, mi yeti ke duwe se nje te yi mi yakanɔwɛ tɔke kɛ na. 23 Mi ndana ke njoka mɛyasi maka yɔnɔ yi ke danda mi. Mi ke gɔrɔ lekwe tiko jɔnɔwɛ te yike kɛ dɔyɔ sine Krist. Mi bɛnɔ nde, yo yite jekɛ bɛ kimɔte kwɔ yiri. 24 Ko dete, keto yun, mi tɔka nde, yasi te yi yakama lanɔ bɛ kimɔte ke njokate, yo nde, mi kɛn mbombu yɔ pa jɔnɔ ke mɛnɛti maka. 25 Ma mi ke kombile duwe gbate gbate nde, mi ta dɔyɔ kwɔ jɔnɔ sendi sine wunɛ hene, nɛ mi kam wunɛ, nɛ wunɛ dɔku dɔku kɛ nɔ mbombu ke tikina temɔ te yi wunɛ tike ke yi Kumande Yesu kɛ, bɛ sendi nɛ mesosa ketɛ. 26 Dete, kome mi ta kala nje ke yun kɛ, yo ta kelɔ nde, wunɛ bɛki nɛ kale te yi bɛ nɛ mesosa keto mɛ lanɔa yi mbombu, keto wunɛ bɛ Krist Yesu sanɔwɛtɛ.

27 Ndi nde, wunɛ jɔnɔnɔwɛ kimɔte ke misi mɛ bomɔ nda yi Kimɔ Tom *Krist lɛpɛ nde, botu bɛ Njambiyɛ jɔnɔnɔwɛ dete kɛ. Dete, ko nde, mi njaki nje bɛnɛ wunɛ, ko nde, mi ti nje na, mi wɔku ndi nde, wunɛ ke dɔyɔ sanɔwɛtɛ nɛ ngbik, bɛ ndi nɛ kiya to yasi te yi kelɔ. Mi wɔku sendi nde, wunɛ ke dɔyɔ temɔ wɛtɛ, kelɔ mesay wɔndɔ biriki, keto tikina temɔ te yi Kimɔ Tom lɛpɛ kɛ, nɛ kasi te nyanɔa ke membey hene. 28 Ko wunɛ ti gwaki wɔ yanɔ ke yasi te yi botu bɛte bɛ lɔ dyambi sunɔwɛ nɛ wunɛ kele nɛ wunɛ kɛ na. Ke wunɛ sumɛ kol dete, yite ke tɛdɔye nde, bo ta yambile. Ma ke yun, yo tɛdɔya nde, Njambiyɛ ta jɔnɔwɛ wunɛ. 29 A kɛl dete nɛ wunɛ keto

Krist. Njambiyε kelma ngikwa ne wunε dεte, yeti ndi nde, wunε ke tiko temo ke yi Krist siye na, yo sendi nde, wunε ke sangwa ne mebonε keto ne. ³⁰ Sine wunε ke ngbo lu dyambi te ndana. Yo ndi kiya dyambi te yi wunε benma mi ke lu kwey ke. Mi ndi ke ke mbombu yi lu dyambi te ndana nda yi wunε duwa ke.

2

Wuse pidyikwe meyotu musu

nda Krist

¹ Kome wunε diye sangwate wunε be *Krist ke, 'diyo te yeti ke nye ka wunε deti ke temo na? 'Mekwadya mete te yi nye kwadye ne wunε ke yeti ke wadye ka metemo mun? 'Wunε ka sangwate wunε be Kimo Sisiŋ? 'Wunε ke kwadya ka tande yun, gwe sendi ngwete beso? ² Nda yo dεte ke, wunε kel nde, mi beki ne mesosa kumo njena. Dete, wunε beki ndi ngin wete, kwadya sendi tande yun. Wunε beki ndi ne kiya temo wete, be ndi sendi ne metake wete. ³ Wunε ti kel yasi ne temo te yi mesuono na. Wunε ti saŋ nde, bomo liksa wunε na, yite gbelate. Yasi wete, wunε kpāl pidye meyotu mun yi bu beso nde, bo kwa wunε. ⁴ Mumo ti saŋ ndi menyono mete yene ne nguru wene na. A kpāl sa nde, beso beki sendi ne menyono mete yan. ⁵ Wunε jōhnanngwe tande yun bengwe metake mete yi Krist Yesus ba no ke. Yo nde: ⁶ Teri ne ba ndi wete bene Njambiyε, ma ko dεte, a ti kwadye bu teri te yite yi yeko ne to ne Njambiyε na. ⁷ Ma ndi nde, nye ne nguru wene kpālma nje wenjile tiko teri te yi nye ba no ke kpalo nje bu teri bala. A nja be nda bomo hene, ε bomo hene beŋe nde, nye gba mumo. ⁸ A pidya yotu ne ne nguru wene wokuna ne Njambiyε

kwa jaye soŋ, ko gba soŋ te yi kroa. ⁹ Yo keto te yite sendi yi Njambiyε bendidya ne nye kwa to te, nye sendi nye kpaas dino te yi kwanma medino hene, ¹⁰ ne meyasi hene te yi diye ne jon ke dyobo ne ke meneti ne ke nji meneti kuse mebon yi jeso dino Yesu, ¹¹ ne mumo hene duwe jaye ke mbombu bomo nde, Yesu Krist Nyangwe Kumande. Dete, bo ta lukse Da Njambiyε.

Say bekiten

¹² Wunε njon, wunε soŋ temo mbe, nda yo dεte ke, wunε wokunangwe ndana ne Njambiyε kwa to te, jeko kwa kwango ke ngimo te yi mi yeti se sine wunε ke. Wunε dikima wokuna ne nye kpo ne kpo. Wunε kelma dεte ke ngimo te yi mi dikima diyo sine wunε ke. Wunε ken mbombu nye sosu yun yi kelo meyasi, ne wunε jongwe ne yotu yun ne nguru wun. Wunε kel dεte ne kambina Njambiyε ne mengwangwa ke mbombu wene. ¹³ Keto yo Njambiyε ne nguru wene kele nde, wunε beki ne hel te yi kelo yasi te yi nye ne nguru wene kwadye ke. Yo nye sendi nye wunε deti te yi kelo yo. ¹⁴ Wunε kel meyasi hene kine mengbongila kine metando na. ¹⁵ Wunε kel dεte, ma wunε nje be ne mendeya, ne wunε be pupunate kine memi nda bono be Njambiyε be kine mono yaja te yi bo yakama ndeye na. Wunε ke jonna ke njoka beya botu bete be ngimo te yoko be kele yasi kotute baka. Wunε ke paniye mejasi ke njoka botu bete nda yi besiso pane no ke dyobo ke. ¹⁶ Wunε kel dεte yi bu Kimo Tom te yi nye bomo jongwe ke ke lepō nye bo, simande mi ta be ne mesosa keto yun ke *Yeso Krist. Mi ta be ne mesosa yeso te dεte yi duwe nde, soko te yi mi sedya ne mebone

mete yi mi saŋgwama no ké tí gwe mesenɛ na. ¹⁷ Sadaka te yi wune nye Njambiyé ké, yo tikina temo te yi wune tike ke yene ké. Nge be nde, mekiyo membe nyânjanɛwɛ saŋgwe ne sadaka te, mi ne mesosa. Sine wune hene ke ngbo sosa keto te. ¹⁸ Dete, wune sendi, wune sosaŋgwe nda mi. Sine wune ngbôku sosa.

Kasi Timote nè Epafrodit

¹⁹ Ma mi ne ãibina temo ke yi Kumande Yesus nde, mi ta tomo Timote ndana kenje wune. Simande yasi te yi nye ta yokwe nje yekidyé nye mi ke kasi yun ké ta nye sendi mi deti ke temo. ²⁰ Keto kine mbanja wete mumo waka nda nye e ne kiya metake wete sine nye, e nye temo ke kasi yun na. ²¹ Yo nde, mumo hene saŋ ndi nje mekele mete yi beŋe nye kine sa yi Yesus Krist na. ²² Wune ne nguru wun ke duwe nde, Timote tedya nde, nye kimo mono mesay. A kelma mesay me lepina Kimô Tom sine nye nda yi monosike kele ne mesay bene saŋgwe ké. ²³ Yo nye yi mi take nde, mi ta tomo nye nedo kenje wune. Mi ta nje tomo nye, nge mi si kobile duwe yasi te yi bo ta peso wonga ke kasi lepi mbe ké. ²⁴ Mi ke kobile duwe sendi nde, Nyangwe Kumande wusu ta nye mi deti, né mi ne nguru wombe ké beŋ wune nedo.

²⁵ Ma mi beŋma nde, yo gba kimote nde, mi tom man mbe Epafrodit yokidyé kenje wune. Sine nye ke ngbo kelo mesay. Sine nye ke ngbo sendi lu dyambi te yi mi lu ke pelna Kimô Tom ké. Wune tomma nye njese mi yi nje kame mi ne meyasi mete yi bane mi ké. ²⁶ Ma temo ne ba ne bak bak nde, na beŋ wune hene ne koko, keto wune wokuma kasi kon ne, e yo njanɛwɛ nye budyate. ²⁷ A ba gbate ke kon, bukwe

ndi soŋ. Yasi wete, Njambiyé gwá ngwete wene. Yeti ndi nye nyepo na, a gwá sendi ngwete wombe, kamba yiŋa ngambi me nje dokidyá sendi ke to te yi mi no ndana ké. ²⁸ Dete, mi ke tomo nye beke beke kenje wune, né wune be ne mesosa te yi beŋe nye ne koko, né ngambi te yi ke temo mbe ké wey sendi. ²⁹ Ma dete, wune boŋ nye ne nyangwe mesosa nda man wun keto Nyangwe Kumande wusu. Wune jési njel bomo nda bete. ³⁰ Wune boŋ nye ne mesosa dete, keto a diyma saŋgwa ne soŋ keto mesay me *Krist. A dyangwa yotu ne yi nje kame mi ke numbu yun, keto wune ti be ne nje te yi kame mi dete na.

3

Mumo béki ne ngben nan?

¹ Wune njon, mi ke lepo sidye no nde, ke meyasi hene, wune sosaŋgwe, keto wune be Nyangwe Kumande saŋgwate. Mi yeti ke kato yi kala keto kiya meyasi mete yi mi ma kéti ne mbambu kenje wune ké na, keto mi beŋma nde, meyasi mete ta kame wune, ma wune me nje saŋgwe ne beya yasi. ² Wune diy ne soso ne botu bete be kele yasi nda bembiyé baka. Wune diy ne soso ne bo, bo beya botu be mesay. Bo pesinangwe ndi ke gbela yotu. Wune diy ne soso ne bo. ³ Yo nde, yo gba wuse be faŋ botu bete be pesinama baka, yeti bo na, keto wuse kél su mesay nye Njambiyé ne nje Kimô Sisiŋ ne. Wuse luksa su yotu, sosa keto Krist Yesus. Sendi, wuse yeti ne ãibina temo ke meyasi mete yi wuse ne nguru wusu yakama kelo ké na.

⁴ Yasi wete, mi má kwadyikwe, ma mi nya sendi temo mbe ke meyasi mete. Nge bana bomo take nde, bo yakama nye temo

yan ke meyasi mete, 'sungwa ne mi?' ⁵ Mi lépi dete, keto bo jama mi ya metu yitan jo yitati, ε bo pese mi. Mi mɔnɔ kando Isarayel. Mi mbo Benjamɛ, mɔnɔ Behebere ne ngbak ngbak. Mi bengwa membonga me Beyuden wete wete, keto mi ba ke njɔn *Befarisɛ. ⁶ Mi nya temɔ mbe hene ke mesay. Yo benama dete kome mi tedya nyanɔwe meɔne nye njɔn botu bete be tikima temɔ ke yi Kumande Yesus baka. Mi dikima kelo meyasi hene te yi membonga lepe ké. Dete, mi ba ne ngben ke yite. Ke nje te yi bengwa membonga mete, mumɔ wete ne wete tí be ne yanja te yi ndeye mi kete na. ⁷ Ma ndana, meyasi menɔri hene yi mi dikima take nde, yo kpas meyasi mete yi ta kame mi ké, mi me kpalo benɛ nde, yo hene gbɛlate, keto sine *Krist me sangwate. ⁸ Sendi, yeti ndi yite siye na, mi me benɛ meyasi hene ndana dete gbɛlate keto yasi ke yi kwanma meyasi hene ké. Yo nde, ndana mi me ke duwe Krist Yesus te Nyanɔwe Kumande wombe kumo njena. Mi sima li meyasi menɔri hene ne mbul keto ne. Mi me benɛ meyasi mete hene nda yasi nye, né Krist be wombe. ⁹ Mi me benɛ meyasi dete, né mi be sangwate ne nye. Mi yeti ne ngben ke mbombu Njambiye, keto mi ke kelo yasi te yi membonga lepe ké na. Yasi wete, mi ne ngben ke mbombu wene, keto mi ke tiko temɔ ke yi Krist. Yo Njambiye kele nde, mi njáki nje be ne ngben ke mbombu wene. A kél dete ne mumɔ hene ε tike temɔ ke yi Krist ko. ¹⁰ Siya yasi te yi mi gore ké, yo nde, mi dúkwe Krist ke moy nyanɔwe deti te yi kelma nde, a wómkwe ké. Mi góru sendi nde, mi bɛki sangwate sine nye ke meɔne mene, be sendi nda nye ke sɔn te yi nye

gwá ké. ¹¹ Mi góru sendi dete, simande ko nge ko nge, mi ta womiye kome botu bete be ma gwe ta womiye ké.

¹² Mi yeti ke kwadye lepo nde, mi sima bu meyasi mete yi mi ladiye ké na, ho nde, mi sima kelo meyasi hene kumo njena na. Mi ndi ke sedye kè no mbombu, né mi biy meyasi mete ne sɔp yey, keto mi sendi, Krist Yesus biyama mi ne sɔp jeliye. ¹³ Wune njɔn, mi ne nguru wombe yeti ke take nde, mi sima biye meyasi mete na. Siya metake membe, yo nde, mi ke leɔsa meyasi mete yi sima si kwá ké yí sambile ndi misi benɛ ne yasi te yi nje mbombu ké. ¹⁴ Mi ke sedye, né mi kum ke njena soko mbe, né mi be ne sol te yi Njambiye ta nye wuse kome nye ta jeba wuse kenje ke dyobo ké. A ta nye wuse sol te, keto sine be Krist Yesus sangwate. ¹⁵ Dete, wuse hene be ma ngbi ke nje Njambiye baka, wuse bɛki ne metake mete yite. Ma nge be nde, ke yija mɔnɔ yasi wune ne yija metake dele, Njambiye ta bute dyanɔ dɔyun, né wune duwe yo kimote. ¹⁶ Siya te ndi nde, wuse kɛn mbombu yí kendo ke nje te yi wuse sima si tɔke kumo ndana ké.

¹⁷ Wune njɔn, wune jɔnnanɔwe kelo meyasi ndi nda mi. Wune kána misi benɛ ndi ne botu bete be jɔna sendi nda yi wune benɛ ke yotu su ké, ¹⁸ keto budya bomo ke jɔna benɔ wokuna kasi kroa *Krist nye bo ke dite. Mi dikima lepo yo ne kpik kpik nye wune. Mi ke lepo yo sendi ndana nye wune ne misidyɛ ke misi. ¹⁹ Siyna te yan, yo nde, bo ta yambile, keto Njambiye te wan, yo nje moy yan. Bo ke lukse yotu yan ke yasi te yi nye mumɔ njɔn ké. Bo nyéki sosu yan ndi ke meyasi me meneti maka. ²⁰ Ma ke be wuse, dya te yusu, yo pele dyobo. Wuse

ke laɖye nde, Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist, mo te e jongwe wuse ko ta kala wule mate nje. ²¹ A ta yensa boru meyotu musu nde, yo bonnangwe ne yotu ne yi ne meluksa ke. A ta kelo dete ne nyangwe deti te yi kele nde, a nam meyasi hene ke.

4

¹ Wune njon, wune son temo mbe, temo mbe deke ne papepe nde, mi kalangwe bene wune. Yo wune ke nye mi mesosa ke temo, kelo sendi nde, bo luksa mesay membe. Dete, wune njon, wune son temo mbe, wune dɔy sangwate ne ngbingim wune be Nyangwe Kumande wusu.

Pol ke nye botu be Filiphi menɔgite

² Mi ke kobile ngweta ne bedyombu busu Evodi bene Sintis nde, metake man beki ndi wete ke no mbombu nda bemaɲ, keto bo sangwate bene be Nyangwe Kumande. ³ Ma we kimɔ maɲmbe, we yi sine we ngbo kelo mesay ko, mi ke kobile lepɔ sendi nye we nde, kama bo, keto yo sine bo lu dyambi ke pelna Kimɔ Tom. Kelemaɲ ne baɲa botu bete be sine bo kele sendi mesay baka lonma sendi dyambi te sine bo. Njambiye sima keto medino man ke mekana me jongwe. ⁴ Mi ke kobile lepɔ nye wune nde: Wune sosangwe menɔgimo hene, keto wune be Nyangwe Kumande sangwate. Mi ke basidye lepɔ dete nde: Wune sosangwe. ⁵ Wune kel nde, bomɔ hene dukwe nde, wune weyna bomɔ. Nyangwe Kumande ta be ke nje. ⁶ Wune ti gwaki kaɲ yaɲa na, yasi wete, ko nge dyan wune, wune lepi meyasi hene te yi bane wune ke nye Njambiye. Wune diya nye meyasi ne nje menɔgwe ta ne mejaba. Wune kel dete ne nyena

wosoko. ⁷ Nge wune kele dete, yite Njambiye ta kelo nde, metake mun beki ne te ke meyasi hene. Tete yite kwanma yasi hene te yi mumo yakama take. Tete yi wune ta be no ke ta kelo nde, metake mun ne metemo mun beki ke mebo me Krist Yesus. ⁸ Wune njon, mi ke lepɔ sidye no nde: Ke meyasi hene, metake mun ken ke yasi te yi be gbakasi ne ke yasi te yi bomɔ yakama jesɔ. Yo ken ke yasi te yi ne ngben ne ke yasi hene te yi pupunate. Yo ken ke yasi hene te yi bomɔ yakama tondo ne ke yasi hene te yi bomɔ yakama jaye. Yo ken sendi ke yasi hene te yi be kimote ne ke yasi hene te yi bomɔ yakama lukse. ⁹ Yasi hene te yi mi tedya wune ne yike yi wune jayma ke, wune ken mbombu yi kelo ndi dete. Wune ken ndi sendi mbombu yi kelo yasi hene te yi wune wokuma ke numbu mbe ne yike yi wune benma mi ke kelo ke. Keto nge wune kele ndi dete, Njambiye te e nye mumo tete ko ta diyo wune bo.

Pol ke nye botu be Filiphi wosoko,

nyeno sendi bo

¹⁰ Dete, mi ba ne nyangwe mesosa keto Nyangwe Kumande, keto wune ke tedye ndana ne kɔko nde, wune ndi ke take mi ke no mbombu. Mi ti lepi nde, wune yeti ke take mi na, wune ke take gba mi budyate. Yasi wete, wune ti nje be se ne nje te yi tedye yo na. ¹¹ Mi ti lepi dete, keto meyasi ke banɔ mi ndana na, keto mi jekima ke jongwe dyembe nde, ko mi beki ne yasi ho mi kine yaɲa, ke yembe, yo yakama. ¹² Mi duwa jongwe ke moy mebuko, duwe sendi jongwe ke moy nyangwe. Ke membey hene ne ke meyasi hene mi jekima diyo ne dito, jekɛ sendi diyo ne nja. Mi jekima diyo ke moy

nyengwe nè ke moy jarapa. ¹³ Mi yakama kelɔ meyasi menɔri hene keto mɔ te e nye mi deti kɔ. ¹⁴ Ko dete, wune kelma kimote yi kame mi ke meɔne mete yi mi sangwa nɔ ké. ¹⁵ Ma wune botu be Filipi, wune ne nguru wun ke kombile duwe sendi nda mi nde, ke njoka menjɔn me botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus baka kine wete ne wete ke njokate kamma mi ne yaɔa na. Yo ndi wune beɔo yi sine wune dikima nyena meyasi, baka ke nye besɔ, baka ke bu. Yo kelnama dete ke ngimo te yi mi duwa nɔ ke Maseduwan kande ne pelna Kimɔ Tom ké. ¹⁶ Mi lépi dete, keto piɔo te yi mi ba nɔ ke Tesalonik ké, wune kenja mi meyasi menɔga yiba yi kame ne mi ke meyasi mete yi dikima bano mi ké. ¹⁷ Yeti nde, mi saɔn nde, wune njêsikwe mi meyasi na. Yasi te yi mi sa ké, yo nde, Njambiye kél nde, mesay mete yi wune kele ké kpál wumɔ budya membumɔ nye wune. ¹⁸ Yasi hene te yi wune njesa mi ké, mi beɔma ke meɔo me Epafrodit. A nɔa nye mi meyasi mete yi wune tomsa ne nye ké. Mi me ke nyengwe, mi me ndana ne meyasi hene te yi ta kame mi. Meyasi mete deke nda lobinda te yi ne kimɔ metul, yo nda sadaka te yi Njambiye jaye yi nye sendi nye mesosa. ¹⁹ Njambiye wombe ta nye wune meyasi hene te yi bane wune ké beɔgwe kpasa budya meyasi mete yi nye nɔ ké. A ta nye wune meyasi mete ne nje Krist Yesus. ²⁰ Wuse lúksa Njambiye te Sangwe wusu kpo ne kpo, *amen.

²¹ Wune nyên mi bomɔ hene be wokuna ne Njambiye, keto bene be Krist Yesus sangwate. Benjɔn busu be sine bo wonɔa baka ke nyeno wune. ²² Botu be Njambiye be diye wonɔa hene baka ke nyeno sendi wune, jeko kwa kwangɔ botu be tu

*Sesar. ²³ Kumande Yesus Krist kél ngikwa ne wune hene.

Mekana mete yi Pol ketima kenje botu be Kolos

Yo Pol, mo tomun Yesus Krist kete mekana mete yoko, yite a ke jobo ke Rom. Yo yakanawe be Epafras kuse njon bekriten bete be Kolos.

Nyanawe to lepi, yo nde, Krist kwa meyasi hene. Baŋa bomonja tedye yina kotu meyasi nye bekriten be Kolos. Meyasi mete yeti ke yaka ne Kimō Tom te yi Yesus Krist na. Meyasi mete wula ke membonga me mison te yi Beyuden ne yi Begrek ke kasi kannan bejaki, ke kasi pesina yotu bambam ne ke kasi beŋgwa yina membonga mete yi wule ke dyanō bomō. Pol ke keto kenje bo nde, Yesus Krist laŋsa meyasi hene. Ke njoka Njambiyē bene bomō kine mbaŋa mumō ho mbaŋa sisin na, ndi Yesus Krist nyepō.

Wuse yakama baŋe mekana maka ke menŋabiye yitati:

1. Yesus Krist kwa meyasi hene (kumte 1).
2. Bekriten be Kolos diŋ ne soso ne kotu tedya meyasi (kumte 2).
3. Jonŋwe kriten kome nye diye sanŋwate bene Krist kē (kumte 3-4).

¹ Yo mi Pol, mi yi Njambiyē tokuma nda yi nye kwadya nde, mi bēki mo tomun Krist Yesus ko, yo mi sine maŋ wusu Timote ² kete mekana maka kenje wune botu bete be Njambiyē tokuma nde, wune bēki bene, wune be diye ke Kolos baŋa. Wuse kēti kenje wune benjon busu be tike temō ke yi *Krist ne temō yun hene mate baŋa. Njambiyē Sanŋwe wusu kēl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

³ Wuse ke nye Njambiyē te Sanŋwe ne Nyanawe Kumande wusu Yesus Krist wosoko, ngweta menŋimo hene keto yun, ⁴ keto wuse wokuma kasi tikina temō te yi wune tike ke yi Krist Yesus ne mekwadya mete yi wune no sanŋwe ne botu be Njambiyē hene kē. ⁵ Wune kēl dēte, keto wune ne bibina temō ke meyasi mete yi Njambiyē siyima kombile tike wune ke dyoŋo kē. Wune dukwe meyasi mete kande ke ngimo te yi wune wokuma ne Kimō Tom te yi lepe gbakasi kē. ⁶ Kimō Tom te kumma pe yun. Yo ka kendo mbombu nyanja yaka ne meneti maka hene, punje kimō mekele ke jonŋwe bomō. Yo ke kelna sendi dēte ke yun kande ke yeso te yi wune wokuma duwe gbate nde, Njambiyē ne ngikwa kē. ⁷ Wune woku Kimō Tom te ke numbu mo njon wusu Epafras, sōŋ temō su. Yo sine bo kele mesay. Temō su ke yotu ne. A kelma mesay ke njoka yun ke numbu su, nye temō ne hene ke mesay me *Krist. ⁸ E nye nje yekidyē nye wuse nda yi Kimō Sisin nya wune temō mekwadya kē.

Pol ke ngweta keto bekriten be Kolos.

Krist name meyasi hene

⁹ Dete, kande yeso te yi wuse ma woku ne meyasi mete yi bo lepe ke kasi yun, wuse ke ngweta ne Njambiyē menŋimo hene keto yun, diye nye nde, wune bēki tondunate ne duwa yasi te yi nye kwadye kē ne nje nyena yun dyanō hene, bu duwa yasi te yi Kimō Sisin nye mumō kē. ¹⁰ A nyēki wune yo, né wune jonna nda yi botu bete be beŋgwe Nyanawe Kumande yakanawe jonna kelo meyasi hene nda yi nye gōre. Dete, wune ta kelo kimō mekele ke meyasi hene te yi wune kele. Sendi,

duwā Njambiyē te yi wunē duwē ké ta doko doko kè nɔ mbombu. ¹¹ Wusē ke ngweta sendi ne Njambiyē nde, wunē bēki jelnate ne ngbingim ne nje ngungudye te yi tedye meluksa mēne ké, né wunē disima meyasi hene kè nɔ mbombu. ¹² Wunē nyēki sangwe Njambiyē wosoko ne mesosa, keto a nya wunē deti te yi bē ne ngabiye ke kimɔ meyasi mete yi nye sima kobile tike botu bene ke mbey te yi mejasi pane ké. ¹³ A jɔngwa wusē sɔɔjē ke mebo me detina meyasi mete yi kele mesay ne nje te yi yitil kpalɔ kenje wusē ke *Kando te yi Mɔno wene, sɔɔj temɔ ne. ¹⁴ Yo Mɔno wene te kole wusē tiko wusē ne ngwete ke mebeyɔ musu.

¹⁵ Njambiyē te yi mumɔ yeti ne deti te yi bēɔjē kɔ, teri ne ke bēɔna ke yotu Mɔno wene. Nye tomba moy ke meyasi hene te yi Njambiyē kusuma, ¹⁶ keto Njambiyē kwanma ne nye yí kuso ne meyasi hene, kande ke meyasi mete yi diyē ke kwey kumɔ ke yike yi diyē ke meneti, yike yi mumɔ bēɔjē nè yike yi nye ti bēɔna ké. Njambiyē kwanma ne nye yí kuso ne meyasi mete yi ne nyanɔwe deti yi diyē ke kwey, ko bejaki ko bekum bejaki ko nyanɔwe bekum ban. Ke meyasi menɔri hene Njambiyē kwanma ne Mɔno yí kuso ne yo, na diy ne meyasi mete. ¹⁷ A bā gba kete piɔj te yi meyasi hene te yi diyē ke to mboko ti pa kusuna na. Yo gba nye kele nde, yasi hene diy ndi ke mbey te wene. ¹⁸ Ke njɔɔ botu bete be tike temɔ ke yene, yo nye bē to te nda yi to diyē ne yotu ké. Yo nye bute nje jɔnja jɔngwe te yi Njambiyē nye mumɔ ké. Yo nye bosa mɔ te ε womiya ke njoka bemun, na nam meyasi hene nda tomba moy. ¹⁹ Yo nde, Njambiyē bēɔna kimote yí diyɔ ke nye ne deti nè meluksa mēne hene. ²⁰ A

bēɔna sendi kimote yí kwā ne nye yí kelɔ nde, meyasi hene yōkwe nje ke yene, Njambiyē. Yo nde, a nya tete ke mboko ne nje mekiyo me Mɔno wene yi punduma ke kroa ké. Dete, a kelma nde, meyasi hene yōkwe ne te nje ke yene, ko yike yi diyē ke meneti ko yike yi diyē ke kwey.

²¹ Ke bē wunē, wunē ti bē yun sangwate ne mbombu wúne bē Njambiyē na. Wunē bā bependɔ bene, keto beya metake mete yi wunē bā nɔ nè beya mekele mete yi wunē dikima kelɔ ké. ²² Ma ndana, Njambiyē ma jangwe njoka ne wúne bo ne nje sɔɔj te yi Mɔno wene gwā ke pay te yi membundɔ ké. A kelma dete, né wunē tem lale ke mbombu wene ne metemɔ pupunate kine mendeya na kine mɔno yaɔa te yi bo yakama lepɔ beyate ne wunē kete na. ²³ A ta kelɔ nde, wunē tēma dete ke mbombu wene, nge wunē kè ndi mbombu tiko temɔ ke yi Kumande Yesus, diyɔ jelnate ne ngbingim, bē ne bibina temɔ kè nɔ mbombu ke meyasi mete yi Kimɔ Tom lepe nye wunē ké. Kimɔ Tom te, bo pelma yo nye mumɔ hene ke to meneti. Ke bē mi Pol, Njambiyē tokuma mbe mi nde, mi bēki sendi mɔ lepina Kimɔ Tom te.

Dyambi te yi Pol ly ké

²⁴ Mi ndana ne mesosa ke mebone mete yi mi sangwa nɔ keto yun ké. Keto ne nje te yite ke yotu mbe mi ke tonje bukwe mebone me *Krist keto yotu ne. Yotu Krist te, yo njɔɔ botu bete be tike temɔ ke yene. Mi sangwanɔwe sendi ne mebone dete yí tonje ne mesay mēne. ²⁵ Njambiyē tokuma mi nde, mi bēki mɔ mesay wene ke njoka njɔɔ botu bete. A nya mi mesay mete keto yun yí lepɔ ne melepi mēne hene nye bomɔ. ²⁶ Yo nde, njombu yaɔa kande

ne ßetomba ße mbombu melepi mene ßa sodyate ne gbol ne bomo. Ma ndana a punja yo nye bomo bene. ²⁷ Njambiyè kwadya tedye nye bomo bene nde, yasi te yi nye si kombile ké gba kimote ßudfyate ke yi mekando me botu ßete ße yeti ke duwe nye ßaka. Yasi te yi ma ßéki sodyate ne mbombu ké, yo nde, Krist ke yotu yun. Yo tédyà nde, wune ne ßibina temo nde, wune ße Krist ta ðiyò ke mbey meluksa mene. ²⁸ Yo Krist te yi wuse lepe kasi ne kite mumo hene tedye ßo meyasi ne dyanò. Wuse kél ðete, né mumo hene ße nda goto mumo ke ðiyò te yi nye ðiyè sangwate bene Krist ké, né wuse nje kañe nye nye Njambiyè. ²⁹ Yo keto te yite yi mi kele mesay lù dyanbi ne sosu mbe hene, né mi kè kendo mbombu ne ðeti te yi Krist yi kele mesay ne ngungudye ke yotu mbe ké.

2

¹ Yasi te yi mi kwadyè ké, yo nde, wune ðúkwe gbate nde, mi ke lù nyanawe dyanbi keto yun, keto botu ßete ße tike temo ke yi Kumande Yesus ke Lawodise nè ßaka hene ße ti pa ßeñe mbombu mbe wete yeso ßaka. ² Mi lón dyanbi ðete yí sà nde, metemo mun ßòñ ðeti, né wune kwadya, ße sangwate, ße sendi tondunate ne duwà yasi yí duwe ne yasi te yi Njambiyè ma sódyukwe ne mbombu ké. Yasi te, yo *Krist. ³ Kpasa dyanò nè kpasa duwà yasi hene te yi wule ke yi Njambiyè ké, yo ke mebo me Krist.

⁴ Yike yi mi lepe nye wune ké, mi lépi, ma wete mumo me nje sebile wune ne yiña sonna melepi me ja. ⁵ Wune ðúkwe nde: Ko nde, mi londunate ne wune, ma ke dyanò dyembe sine wune sangwate. Mi ne mesosa, keto mi duwà nde,

wune ke jonna ne ngbenj tiko temo ne ngbik ke yi *Krist.

Kasi ðiyò sangwate ne Krist

⁶ Dete, nda yi wune ma jaye nde, Krist Yesus nye Nyanawe Kumande wun, wune kén mbombu ßengwe nye. ⁷ Wune lôku megata sumo jonawe dyun ke yene, tiko sendi temo ne ngbik ke yene nda yi ßo tedya wune ké. Wune nyéki Njambiyè wosoko ne temo yun hene.

⁸ Wune ðiyè ne soso, ma mumo me nje lepo lepi ja te yi wule ke dyanò dyene ké sebile ne wune. Lepi nè dyanò te yite ti wula ke yi *Krist na. Yo wula ke mekele me bomo ne nguru wan, wule sendi ke meyasi mete yi botu ße meneti maka tedye ké. ⁹ Wuse lépi nde, wune kél ðete, keto yo ndi ke yotu Krist yi meyasi hene te yi ßeña ke yi Njambiyè ßeña sendi ke yene ke meyasi hene. ¹⁰ Dete, Njambiyè ma tonje wune ne meyasi hene, keto wune ße Krist me sangwate. Yo nye Krist name ßekum ßejaki hene nè nyanawe ßekum ßan. ¹¹ Wune ße Yesus me sangwate. Dete, Njambiyè kwetima yiña yo ke yotu yun nda yi Beyuden pese ne yotu ßembam ké. Ma ke yun, yeti bomo kwete wune yo te na, yasi wete, yo Krist. To yo te nde: Krist ma soñe ßeya jonawe mewofo te yi wuse ßa no mbombu ké. ¹² Yo nde, topona te yi ßo topona ne wune ke moroku ké ke tedye nde, ßo pumbuma wune wune ße Krist, ε wune ße Krist nje womiyè sendi. Wune ße Krist wómkwe yite ne nje tikina temo te yi wune tike ke yi Njambiyè nde, a womiya nye soñe ke njoka ßemuñ ne ngungudye ne ké. ¹³ Wune ßa mbombu munte ke misi me Njambiyè keto mejosò mun. Sendi, wune ti pesina nda yi ßa nde, ßembam yakanawe kelo ké na. Ma ndana, Njambiyè

ma nye wune jonja jongwɛ wúne be Krist tiko wuse ne ngwete ke mejɔso musu hene. ¹⁴ Njambiyɛ boŋma məkana mete yi tedye beya mekele musu yi diyma ke to su nda pilo ké si nyukute. A soŋma yo ke to su bu ngba ke kroa. ¹⁵ Komete, a soŋma deti te yi mesisiŋ nè yi bekum ban ba no ké, wungwe bo ke misi me bomɔ, kpatile bo, ngane kwɔ no ke njoka botu bete be ngane dyambi baka, keto Monɔ wene laŋsama bo ke kroa.

¹⁶ Dete, ko mumɔ wete ne wete ti lepinaŋgwe ne wune ke kasi yasi te yi wune dye nè yi wune hoɓbiye ké na. Sendi, mumɔ ti njanŋgwe wune, keto wune yeti ke beŋgwe yiŋa metu me jeso nda jeso te yi bo kele ke jonja ngwende, ho wedya ke meyeso nda yeso *Saba na. ¹⁷ Meyasi menori hene ba ke tedye gbela yekambiyɛ yiŋa yasi te yi ta nje ké. Ma ngbak ngbak yasi te, yo *Krist ne nguru wene. ¹⁸ Wune ti jaya nde, wete mumɔ kwɔn ne nje yiŋa yasi te yi nye ne nguru wene beŋe kimote nda pidya yotu nè kanna bejaki yi kopidye ne wune yasi te yi ba nde, wune bêki no ke siyna mesay mun ké na. Njel bomɔ nda bete diy ndi lepina meyasi mete yi bo beŋe yi punde ke to yan nda nyeno ké. Bo ké bendidye yotu ne gbelate ke meyasi mete yi wule ke dyano dyan ké. ¹⁹ Botu bete yeti sanŋwate bene be Krist te e diyɛ to ko na. Krist diyɛ ne njon botu bete be tike temɔ ke yene baka nda yi to diyɛ ne ndingele yotu ké. Yo nye Krist kele nde, ndingele njon botu bete be tike temɔ ke yene baka bêki sanŋwate nda yi mesiso be sanŋwate ne medoku me yotu hene ké. Yo nye Krist kele nde, ndingele njon botu bete bon deti dokɔ dokɔ kè no mbombu beŋgwe kwadya te yi Njambiyɛ.

Kasi njombu jongwɛ

nè jonja jongwɛ

²⁰ Ma wúne be Krist gwɔ gbate yi duwe ke seke seke meyasi mete yi botu be meneti maka tedye ké. Dete, keto nge yi wune nje jonja sendi nda wune wókunaŋgwe ne botu be meneti maka ké? Keto nge yi wune nje jaye nde, bo bēndi to yun lepo nye wune nde: ²¹ «We ti boŋ yike!» «We ti boŋa yiri!» «We ti kpoka yike!» ké? Wune jáya yite keto nge? ²² Metumbu nè tedya meyasi mete yite wúla ndi ke yi bomɔ. Meyasi mete yi bo lepe no ké, yo meyasi mete yi ta beyo yambile, nge mumɔ si dye ho biyna no. ²³ Gbate, memboŋga mete ke beŋna ke misi nda kpasa yasi, keto yo lépi nde, mumɔ kân Njambiyɛ nda yi nye kwadyɛ, a pidyikwe yotu, a tēdya yotu ne mebonɛ. Ko beko dete, kelna meyasi mete yinori ti kame monɔ yaja ne mbet na, yo tónjukwe ndi gbela mewobo mete yi membundo.

3

¹ Nda wúne be *Krist womiya ké, wune sán meyasi mete yi kwey ke mbey kome Krist diyɛ metidyɛ ke mbam bo Njambiyɛ ké. ² Wune nyêki temɔ yun ke meyasi me kwey, yeti ke meyasi me meneti maka na. ³ Keto wune sima gwe, ma Njambiyɛ sodya jongwɛ dyun wúne be Krist ke mebo mene. ⁴ Kome Krist te jongwɛ wun ta punje yotu ké, wune ta punje sendi yotu wúne be Krist ke moy meluksa.

⁵ Dete, wune sôŋa yotu ke beya mekele me meneti maka beŋe yo nda muŋ meyasi. Meyasi mete, yo kelna mewanja, yo kelna mekele me memi nè ngoro nè beya mewobo nè nyena temɔ ke meyasi. Wune dúkwe nde, nyena temɔ ke meyasi, yo nda kanna

yin̄a meyasi tiko Njambiyē. ⁶ Yo keto kelna kwalō mekele mete yin̄ori yi Njambiyē punjē ngambi nē sun̄gwē nē botu bete bē kele da metō nē nye baka. ⁷ Wunē dikima kelō mbombu sendi dete ke ngimō te yi wunē dikima jon̄na nē pitik ke moy bēya mekele mete kē. ⁸ Ma ndana, wunē ūiki meyasi mete hēne: Ngambi, jon̄jon̄ temō, bēya yasi, tiko sendi mēndoy. Lepi jangi tī pundu ke numbu yun na. ⁹ Mumō tī kel jā nye jakōsō na, keto wunē ma tiko njombu jon̄gwē nē bēya mekele mete yi wunē bā nō mbombu kē. ¹⁰ Ma ndana, wunē mē nē jon̄ja jon̄gwē yi ke sen̄jō kē nō mbombu, né yo bon̄na nē yi mō te ε kusuma yo kō, né wunē duwē nye kimō duwate kumō njena. ¹¹ Dete, kinē se nde, baka yeti Beyuden ho baka Beyuden na. Kinē yin̄a se nde, bembam te baka sima pesina, ho nde, baka tī pa pesina na. Kinē se nde, baka yeti ke duwē jon̄gwē, ho nde, baka ke jon̄na nda benyamō na. Kinē se nde, baka bebala, ho nde, baka yeti bebala na. Siya mumō te yi bomō yākan̄gwē duwē, yo ndi *Krist. Krist ke yi bomō hēne.

¹² Njambiyē tōkuma wunē, né wunē bē bomō hēne, sōj temō nē. Dete, wunē bēki botu bē gwe ngwete besō, bē botu bē ngikwa, bē sendi botu bē pidye yotu. Wunē bēki botu bete bē jon̄na nē tē, bē nē gbisa. ¹³ Baka gbīsi besō. Nge wete mumō ke njoka yun bēn̄ē nde, mañ kelma yin̄a bēya yasi sun̄gwē nē nye, na ūiki nye nē ngwete. Yoko fiki jakōsō nē ngwete nda yi *Krist tikima wunē nē ngwete kē. Wunē sendi, wunē kēl dete. ¹⁴ Ke meyasi men̄ori hēne, yasi te yi kwā mbombu, yo nde, wunē kwādyan̄gwē nē temō yun hēne, keto yo mekwadya kele nde, bomō bēki san̄gwate, bē

temō wete ke meyasi hēne. ¹⁵ Tete yi wule ke yi Krist kē nām metemō mun, keto Njambiyē jebama wunē hēne nda mumō wete, né wunē bē nē tete. Ma, wunē nyēki Njambiyē wosoko. ¹⁶ Melepi me Krist bēki tondun̄ate ke metemō mun. Baka tēdyā besō yasi nē wunē kītinan̄gwē nē kpaša dyano. Wunē jēmbinan̄gwē, nye Njambiyē wosoko nē temō yun hēne. Wunē jēmbi mejembi yī ngweta nē Njambiyē, jembo sendi mejembi mete yi Kimō Sisin̄ ta nye wunē deti te yi jembo kē. ¹⁷ Ke meyasi hēne te yi wunē kele, ko ke ndapi ko ke mekele, wunē kēl meyasi hēne nē dīnō Nyangwē Kumande Yesus, kwā nē nye yī nye nē Njambiyē wosoko.

Jon̄gwē botu bē Njambiyē

ke moy tū dyan

¹⁸ Wunē bomari, nyari hēne tēkwe to wokuna nē njon̄o te wene. Wunē kēl dete nda boma bete bē wokuna nē Nyangwē Kumande yākan̄gwē kelō kē. ¹⁹ Ma wunē bembam, mumō hēne kwādyikwe nyari wene. Mbam tī dīy nē nyapipi sun̄gwē nē nyari wene na. ²⁰ Wunē bon̄osike, wunē wōkun̄gwē nē botu bete bē jama wunē baka ke meyasi hēne, keto yo kimote dete ke mbombu Nyangwē Kumande. ²¹ Ma wunē besan̄gwē nē bon̄o, wunē tī kel yasi te yi ta kwadye temō bon̄o bun na, kambō yotu yan me nje tekō. ²² Wunē bebala, wunē wōkun̄gwē nē botu bete bē dīye nē wunē ke men̄eti maka ke meyasi hēne. Wunē tī kel yasi, keto bo ke kōj yun ke pemō wunē, né bo bē nē mesosa na. Yo nde, wunē kēl mesay nē temō yun hēne, keto wunē ke kambō Nyangwē Kumande. ²³ Ke meyasi hēne te yi wunē kele, wunē kēl yo nē kimō temō.

Yo nde, wunɛ kɛl nda wunɛ kɛl nyɛ Nyangwɛ Kumande, yeti nyɛ bɔmɔ na. ²⁴ Wunɛ dũkwɛ nde, yo gba Nyangwɛ Kumande ta gbo nduku mesay mun. Wunɛ ta bɛ nɛ mɛyasi mɛtɛ yi nyɛ ma kombilɛ, na nyɛ botu bɛnɛ kɛ. Yo Krist tɛ Nyangwɛ Kumande yi wunɛ kelɛ mesay nyɛ nyɛ. ²⁵ Pɛ baka bɛ kelɛ kɔtu mɛkelɛ, mumɔ hɛnɛ ta bɛ nɛ sol bɛngwɛ kɔtu mɛkelɛ mɛtɛ yi nyɛ kelma kɛ, keto Njambiye yeti kɛ gwe mberɛ misi mɛ mumɔ na.

4

¹ Ma wunɛ botu bɛtɛ bɛ dɛiyɛ nɛ bɛbala baka, wunɛ kɛl yasi nɛ ngbɛɲ, jɔɲna kimɔtɛ wúnɛ bɛbala bun. Wunɛ dũkwɛ nde, wunɛ sendi nɛ mɔ tɛ ɛ dɛiyɛ nɛ wunɛ kɔ kɛ kwey.

Pol kɛ nyɛ botu bɛ Kolos mɛngitɛ

² Wunɛ kɛn ndi mbɔmbu yí ngwɛta nɛ Njambiye mɛngimɔ hɛnɛ. Nɛ tɛ yaki na. Wunɛ ngwɛtɛngwɛ dɛtɛ yí nyɛ nɛ Njambiye wosoko. ³ Wunɛ ngwɛtɛngwɛ sendi nɛ Njambiye keto su, na buti nje lɛpina Kimɔ Tom nɛ nyɛ wusɛ, nɛ mi lɛpi yasi tɛ yi ma bɛki sɔɔyate nɛ mbɔmbu kɛ kasi *Krist kɛ nyɛ bɔmɔ. Yo yitɛ kelɛ nde, mi bɛki ndana wotunatɛ nɛ mɛkol mɛ sumba kɛ jɔbɔ. ⁴ Wunɛ ngwɛtɛngwɛ nɛ Njambiye, nɛ mi nɛmbi yasi tɛ yi ma bɛki mbɔmbu sɔɔyate kɛ kasi Krist kɛ nɛ saɲsaɲ nyɛ bɔmɔ bɛngwɛ yasi tɛ yi mi yákanɲwɛ lɛpɔ kɛ. ⁵ Wunɛ jɔɲnaɲwɛ nɛ dɛyano wúnɛ botu bɛtɛ bɛ tɛ pa tiko temɔ kɛ yi Krist baka. Ngimɔ hɛnɛ tɛ yi dɛyɔ nde, wunɛ kɛl mesay, wunɛ kɛl. ⁶ Mɛlɛpi mɛtɛ yi wunɛ lɛpɛ nyɛ bɔmɔ kɛ bɛki wɛynatɛ mɛngimɔ hɛnɛ. Yo bɛki sendi kimɔtɛ nda som kwa, nɛ wunɛ duwɛ nda yi wunɛ yakama

yɛɲsa nɛ yasi kimɔtɛ nyɛ mumɔ hɛnɛ.

Pol kɛ jana nɛ botu bɛ Kolos

⁷ Ndana kɛ yɛmbɛ, wunɛ ta wokɔ kasi mbɛ kɛ mɛyasi hɛnɛ kɛ numbu kimɔ maɲ wusu Tisik. Nyɛ mɔ nɲɔɲ wombɛ kɛ mesay mɛ Nyangwɛ Kumande. A nya sosu nɛ hɛnɛ kɛ mesay mɛtɛ. ⁸ Mi jɛki tomɔ nyɛ kɛɲjɛ, na kɛ lɛpi tɛri su nyɛ wunɛ, nyɛ sendi wunɛ dɛti kɛ temɔ. ⁹ Mi kɛ tomɔ nyɛ bɛnɛ maɲ wusu Onesim, sɔɲ temɔ su, mɔ dɛyɔ dɛyun. A kɛ bɛngwɛ Kumande Yesu nɛ temɔ nɛ hɛnɛ. Bo ta lɛpɔ mɛyasi hɛnɛ tɛ yi kwaɲna wonɲa kɛ nyɛ wunɛ. ¹⁰ Aristark tɛ yi sinɛ nyɛ kɛ jɔbɔ kɔ kɛ nyɛnɔ wunɛ. Mark tɛ mɔnɔ maɲ nɛ saɲgwɛ nɛ Barnabas kɛ nyɛnɔ sendi wunɛ. Wunɛ ma wokɔ yasi tɛ yi wunɛ yákanɲwɛ kelɔ kɛ kasi nɛ kɛ. Nɲɛ nyɛ dɛyɔ wɛri kɛ yun, wunɛ bɔɲ nyɛ kimɔtɛ. ¹¹ Yesu tɛ yi bɔ jɛba nde Yustus kɛ kɛ nyɛnɔ wunɛ sendi. Kɛ nɲoka Beyuden hɛnɛ bɛ yɛɲsama temɔ jayɛ Nyangwɛ Kumande baka ndi bɛmbam baka bɛtati nya bɔ kɛ kelna mesay sinɛ bɔ yí dɛalɛ nɛ bɔmɔ nyinɲɛ kɛ *Kandɔ Njambiye. Bo nya sendi mi dɛti kɛ yotu budɛyate. ¹² Mɔ dɛyɔ dɛyun Epafras tɛ mɔ mesay mɛ Yesu Krist kɛ nyɛnɔ sendi wunɛ. A kɛ lɛ dɛyambi mɛngimɔ hɛnɛ keto yun nɛ nɲɛ mɛngwɛta nɛ Njambiye, nɛ wunɛ tiki temɔ nɛ ngbik, bɛ jɛlnatɛ nda goto bɔmɔ yí kelɔ mesay hɛnɛ tɛ yi Njambiye kwadɛyɛ nde, wunɛ kɛl kɛ. ¹³ Kɛ yasi tɛ yi mi bɛɲma duwɛ kɛ kasi Epafras, mi kɛ lɛpɔ gbate nde, a kɛ kelɔ mesay saɲgwa nɛ mɛbɔnɛ keto yun, keto botu bɛ Lawodise nɛ botu bɛ Yerapolis. ¹⁴ Maɲ wusu Lukas tɛ dɔkita, sɔɲ temɔ su kɛ nyɛnɔ wunɛ bɛnɛ Demas. ¹⁵ Wunɛ nyɛnɛ bɛnɲɔɲ busu bɛ dɛiyɛ kɛ Lawodise baka, nyɛnɔ sendi Nimfa nɛ nɲɔɲ botu bɛtɛ bɛ tiki temɔ

ke yi Yesus Krist be wesidya ke tu dylene baka. ¹⁶ Kome wune ta si tolo mekana maka ke mbombu bomo hene ke, ne wune kwandya yo kenje sendi njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus Krist ke Lawodise baka. Ke konte, ne wune tol sendi mekana mete yi ta wule Lawodise nje ke. ¹⁷ Ne wune lèpi nye Arisip nde, a kel tin te yi tonje mesay mete yi Nyangwe Kumande nya nye ke. ¹⁸ Yi nyeno ne wune, yo gba mi Pol kete yite ne gba bo mbe. Wune fi lersangwe nde, mi wotunate ke jobo na. Njambiyè kel ngikwa ne wune.

Bosa Məkana mete yi Pol ketima kenje botu be Tesalonik

Yo Pol, mɔ tomun Yesus Krist ketɛ məkana mete yɔkɔ kenje bekriten be Tesalonik. A kɛti yo ke Kɔrɛnt tomse ne Timote.

Məkana mete jɛki lɛpɔ kasi njena Kumande Yesus Krist. Pol ke lɛpɔ nyɛ bekriten be Tesalonik nde, bo kɛn mbombu bakidye meyasi mete yi nyɛ tedya bo kɛ ne koŋ koŋ, kite bo nde, bo hɔkidya meyotu man pupunate ke mbombu Njambiye. A ke tedye sendi bo meyasi ke kasi botu bete be gwe baka, kite bo nde, bo kɛn mbombu be ne biɓina temɔ nde, Kumande Yesus ta kala nje gbate.

Wuse yakama baka məkana maka ke nyanɣwe menɣabiye yitan:

1. Kimɔ joŋɣwe te yi bekriten (kumte 1).
2. Kimɔ mɔ mesay nɛ sol te yi nyɛ ta be nɔ kɛ (kumte 2).
3. Tikina temɔ te yi kɛpasa kriten yɔkanɣwe be nɔ kɛ (kumte 3).
4. Kriten hɛki ne biɓina temɔ ke yi Njambiye. Njena Kumande Yesus yɛ nje bu botu bene kɛ nɔ dyoɓɔ (kumte 4).
5. Kasi *Yeso te yi Kumande Yesus (kumte 5).

¹ Yo mi Pol nɛ Silve nɛ Timote, yo wuse ketɛ məkana maka kenje wune njɔŋ botu bete be ma tiko temɔ ke yi Yesus Krist ke Tesalonik baka. Wuse kɛti kenje wune njɔŋ botu bete be wokuna ne Sangwe Njambiye, wokuna ne Kumande Yesus Krist baka. Bo kɛl ngikwa ne wune, nyɛ sendi wune tete.

² Wuse ke nyɛ Njambiye wosoko menɣimɔ hene keto yun, take sendi wune hene ke mɔy

menɣweta musu. ³ Wuse ke dikɛ lɛpɔ menɣimɔ hene ke mbombu Sangwe Njambiye wusu nda yi wune kele ne mesay, keto wune ma tiko temɔ ke yi Yesus, lɛpɔ sendi nda yi wune gwe ne mesay, keto wune ne temɔ te yi mekwadya. Wuse ke dikɛ lɛpɔ sendi nda yi wune kɛ mbombu be ne biɓina temɔ hene ke yi Nyanɣwe Kumande wusu Yesus Krist kɛ. ⁴ Wune njɔŋ, wuse duwa nde, Njambiye ke kwadye wune. A tokuma wune nde, nɛ wune be bomɔ bene. ⁵ Wuse duwa dete, keto lɛpina Kimɔ Tom te yi wuse lɛpima nyɛ wune kɛ, wuse ti lɛpe ndi yo lɛpɔ ne numbu na, wuse lɛpima yo ne deti te yi Njambiye nɛ yi Kimɔ Sisiŋ, tedye sendi gbate nde, meɛpi mete gbakasi. Wune beŋma nda yi wuse joŋnama nɔ ke njoka yun kɛ. Wuse joŋnama dete yɛ kame ne wune. ⁶ Wune beŋgwa joŋgwe dyusu, beŋgwe sendi joŋgwe Nyanɣwe Kumande. Yo nde, wune sangwama ne meɓɓe budyate, ma ko beko dete, wune jayma Kimɔ Tom ke kasi Yesus ne mesosa te yi Kimɔ Sisiŋ nyɛ ke temɔ kɛ. ⁷ Dete, wune tedya nyɛ bomɔ hene be ma tiko temɔ ke yi Yesus ke Maseduwan nɛ ke Akay nde, bo kɛl nda wune. ⁸ Yo nde, meɛpi me Nyanɣwe Kumande yi wulma pe yun nyanja kɛ nɔ kɛ ti teme ndi ke Maseduwan nɛ ke Akay na. Yasi wete, ke membey hene bomɔ ke lɛpɔ nda yi wune tike ne temɔ ke yi Njambiye kɛ. Dete, yiŋa yaŋa te yi wuse yakama lɛpɔ sendi kete yeti na. ⁹ Keto botu bete ne nguru wan ke yekidye nda yi wune boŋma ne wuse kimote kɛ. Bo ke yekidye nda yi wune tumma koŋ ne benjambiye bete be wune dikima kanɔ baka yɛ beŋgwe ndi kɛpasa Njambiye, yɔkɔ e ne joŋ, yɔkɔ e

ke te gbate, né wune kel mesay nye nye. ¹⁰ Wune tumma sendi kɔŋ ne benjamiye te bete yi laɔye nde, Mɔno wene Yesu yi nye womiya soŋe ke njoka ðemuŋ kɔ njâki wule kwey. Yo Yesu te ke joŋgwe wuse ndana, joŋgwe sendi wuse ke ŋgimo te yi Njamiye ta tedye ŋgambi ne ké.

2

Mesay mete yi Pol kelma

ke Tesalonik ké

¹ Wune njoŋ, wune ne ŋguru wun ke kɔmbile duwe nde, yo ti ðe gbɛlate yi wuse ka ðeŋe wune ké na. ² Wune duwa sendi nde, wuse kandima saŋgwa ne meɔne, saŋgwa sendi ne wuŋgwa ke Filipi. Yasi wete, Njamiye nya wuse ðeti ke temo yi lepo ne Kimɔ Tom ne nye wune, ko ðeko nde, wuse saŋgwama ne dyambi ke dya dyun. ³ Ke meŋgite mete yi wuse nye bomo ké, mesebila ne kɔtu metake ne likisi yeti ke moyte na. ⁴ Yasi wete, Njamiye kandima ðobe wuse, duwe metake musu, e nye jaye wuse nje kaŋe Kimɔ Tom ne nye wuse, né wuse kè lepi. Dete, wuse ti lépinaŋgwe lepinangwe, né bomɔ jay wuse na, yasi wete, wuse lépi yasi te yi Njamiye ta jaye wuse, keto yo nye ðobe temo mumo, duwe metake mene. ⁵ Wune ke kɔmbile duwe nde, ko wuse ti lepina ne mbet ne membombila ke moyte na. Njamiye ke duwe sendi nde, ko wuse ti lepina ne mbet ne metake mete yi ðy ne yiŋa yasi ke meɔo mun na. ⁶ Wuse ti saŋ nde, mumo luksa wuse na, ko wune ko ðaŋa bomo na. ⁷ Wuse ða ne ðeti te yi diye meyasi hene ke meɔo mun, keto wuse botu ðe tomun ðe Krist. Yasi wete, wuse joŋnama ne te ke njoka yun, nda yi nyaŋgwe ne mɔno gukule ne ðono bene

ké. ⁸ Mekwacya mete yi wuse ða no ke temo sunɔgwe ne wune ké kelma nde, wuse kwáɔyikwe wune kwa to te. Dete, yeti ndi lepina Kimɔ Tom Njamiye nyepo yi ða nde, wuse lêpi nye wune na, wuse ða sendi nɛdo te yi nye joŋgwe dyusu keto yun. ⁹ Wune njoŋ, wune ke duwe gbate nda yi wuse kelma ne mesay wondo ðiriki saŋgwa ne katina yotu ké. Wuse kelma mesay ðete tu ne yeso, kamba wete mumo ke njoka yun me nje gwe mesay keto su. Wuse kelma ðete pele ne Kimɔ Tom Njamiye nye wune. ¹⁰ Wune ne ŋguru wun ke duwe ðete. Njamiye sendi ke duwe nde, wuse joŋnama pupunate ke misi mene, joŋna ne ŋgben ke njoka yun kine kelo yiŋa yasi te yi wuse yakama ðe ne mendeya kete na. ¹¹ Wune duwa sendi nde, wuse joŋnama sine bomo hene ke njoka yun nda yi saŋgwe ne mɔno joŋna no bene ðono ké. ¹² Wuse kitima wune nye wune ðeti ke temo. E wuse kɔmbile lepo sendi nye wune nde, wune jòŋnaŋgwe nda yi Njamiye kwacye ké. Yo Njamiye te ne ŋguru wene ke jeba wune, né wune nyiŋ ke *Kando dyene, ðe sendi ne meluksa mene.

¹³ Dete, wuse ke kè mbombu yi nye sendi Njamiye wosoko metu hene, keto ke wuse ma lepo melepi mene nye wune ké, e wune woke yo, jaye sendi nde, yo gbate melepi me Njamiye, yeti melepi me mumo na. Wune wokuma jaye nde, yo gba ðete, yo melepi me Njamiye yi ke kelo mesay ke metemo mun, wune ðe tike temo ke yi Yesu ðaka. ¹⁴ Wune njoŋ, wune saŋgwama ne kiya meyasi mete yi menjoŋ me botu ðe Njamiye, botu bete ðe ma tiko temo ke yi Krist Yesu saŋgwama no ke Yuda ké. Bemaŋ ðun tedya wune meɔne nda yi Beyuden tedya sendi ne ðan ké. ¹⁵ Yo

bo, Beyuden wo Nyangwe Kumande Yesu. Yo bo sendi wo botu be punja melemi me Njambiyede tefye sendi wuse nyangwe mebonge dudye wuse. Njambiyede yeti ke jaye bo na. Bo yeti ne ngin bene bomo na. ¹⁶ Bo ke peto wuse nde, wuse ti lepi Kimo Tom te yi jongwe nye botu bete be yeti Beyuden na. Bo kel dete, kamba botu bete me nje be ne jongwe te yi kpo ne kpo. Dete, metu hene bo ke ke mbombu yi tonje mapi beya mekele man. Yasi wete, yi siyo no, ngambi Njambiyede nja balo ke to yan.

¹⁷ Wune njon, ke be wuse, kande ke mono metu mete yi sine wune ma bakangwe no kine meberna ke, temo su ndi ke yotu yun. Temo su deke ne perepe yi berne wune. Wuse ke kelo meyasi hene, ne wuse ke berne wune. ¹⁸ Yori yi wuse kwadya basidye ke pe yun ke. Gba mi Pol, mi bobuma kumo menja yiba, e *Satan kele nde, wuse ti ken na. ¹⁹ Kome Nyangwe Kumande wusu Yesu ta nje ke, yo be nda ta kelo nde, wuse tema ke mbombu wene kine ngon ke misi? Yeti gba wune ta kelo nde, wuse tema dete na? Keto yo wune kele nde, wuse beki ne bifina temo ke meyasi mete yi nje mbombu ke. Yo wune kele sendi nde, wuse beki ne mesosa, be ne dungwe te yi tefye nde, wuse lansama ke. ²⁰ Keto yo wune kele gbate nde, wuse beki ne meluksa, be sendi ne mesosa.

3

¹ Yi ke no mbombu, wuse ti be se ne deti te yi diyo kine woko kasi yun na. Yori yi wuse pesima nde, he ta diyo su bepo ke Aten, ² e wuse tome man wusu Timote, yoko e kele mesay me Njambiyede sine bo ke lepina Kimo Tom *Krist ko nde, a ken berne wune. Wuse kenja nye, na ke

nye wune deti kite wune nde, wune ken mbombu tiko temo ke yi Njambiyede. ³ Wuse kelma dete, kamba ma nyangwe mebonge mete yi wuse sangwa no ndana ke me nje kelo nde, bana ke njoka yun ndensangwe. Wune ma duwe ne nguru wun nde, Njambiyede sima si kpo nde, wuse ta sangwa ne meyasi mete menori. ⁴ Sendi, ke ngimo te yi wuse ba no sine wune ke, e wuse kande lepo nye wune nde, wuse ta sangwa ne nyangwe mebonge. Ma yoke yi dyanma ke, wune ma kombile duwe dete. ⁵ Yori yi mi kenja Timote nde, a ken berne, simande wune ndi ke ke mbombu yi tiko temo ke yi Njambiyede, keto mi ti be ne deti te yi disima ke no mbombu kine woko mono kasi yun na. Mi ba ke gwe kan nde, *Mo bobuna bomo me nje sebile wune, kamba mesay mete yi wuse kelma ke me nje gwe ne gbelate.

⁶ Ndana yo me ke mono metu yi Timote yokwa no weri ke. A nja lepo kimo meyasi nye wuse ke kasi yun. A nja lepo nde, wune ke ke mbombu yi tiko temo ke yi Njambiyede, wune ke kwadya take wuse metu hene. Sendi, wune ne yesidye berne su nda yi wuse gwe ne yesidye berne yun ke. ⁷ Wune njon, dete temo su ma weye ke kasi yun, keto wune ke ke mbombu yi tiko temo ke yi Yesu, ko beko nde, wuse ke moy nyangwe mebonge. ⁸ Ndana yotu su ma deto, keto wune ke ke mbombu yi diyo ne ngbingim ke yi Nyangwe Kumande. ⁹ Ko nyangwe wosoko te yi wuse nye Njambiyede keto mesosa mete yi wune nye wuse ke temo ke mbombu wene ke deke ne mbet ke misi musu. ¹⁰ Wuse ke ngweta ne Njambiyede ne temo su hene, diyede nye tu ne yeso nde, a nyeki wuse deti, ne wuse basidye berne

wunε, né wuse kè mbombu yí tedye wunε yasi te yi wunε tĩ pa duwe ke kasi tikina temo te yi wunε tike ke yi Yesus ké.

¹¹ Wuse ke ngweta ne Njam-biye Sangwe wusu nde, nye ne nguru wene nè Nyangwe Kumande wusu Yesus kómbila nje nye wuse, né wuse kè pe yun. ¹² Nyangwe Kumande kél nde, mekwadya mun kên ndi kendo mbombu. A kél nde, wunε kwádyangwe kwà to te, kwadye sendi bomo hene nda yi wuse kwadye ne wunε ké. ¹³ A nyêki wunε deti ke temo, né metemo mun be ne te kine mendeya na, né yo be pupunate ke mbombu Njambiye Sangwe wusu kome Nyangwe Kumande wusu Yesus ta nje bene botu bene hene ké.

4

Bekriten yâkanawe jonna nan?

¹ Wunε njon, yí sidye no, wuse ke kè mbombu lepo nye wunε nde, wuse ma tedye wunε nda yi wunε yâkanawe jonna no, né Njambiye woku mesosa ne wunε ké. Yo gbate nde, wunε me ke jonna nda yite. Ma ko beko dete, wuse ke lepo ngweta ne wunε ndana ke dino Nyangwe Kumande Yesus nde, wunε kél kwà yite. ² Wunε ke kobile duwe meyasi mete yi wuse tedya wunε ne dino Nyangwe Kumande Yesus ké. ³ Keto Njambiye kwádyikwe nde, wuse tiki kelna beya meyasi me meneti maka, bakidye meyotu musu pupunate ke mbombu wene, tiko kelna mewanja. ⁴ A kwádyikwe sendi nde, mumo hene ke njoka yun dúkwe bakidye gba yotu te wene. A dúkwe bakidye yo pupunate ke misi me Njambiye dise yotu ne. ⁵ Mumo tĩ jaya nde, mewobo mete yi membundo nam nye nda yi mekando me botu bete be ti

dúkwe Njambiye kele ké na. ⁶ Ke meyasi menori, mumo tĩ sebila man, ho kelo yina beya yasi sunawe ne nye na. Keto Nyangwe Kumande ta tedye mebone nye botu bete be kele kwalo mekele mete yite baka. Wuse ma si lepo nye wunε, ε wuse lepe nde: Kpe! ⁷ Keto Njambiye ti jébangwe wuse, né wuse jonna ke moy kelna mekele me memi na. Yasi wete, a jébangwe wuse, né wuse tiki kelna beya meyasi me meneti maka bakidye meyotu musu pupunate ke mbombu wene. ⁸ Dete, mo te ε yeliye melepi maka, a ti yélkwe mumo na, yasi wete, a yélkwe Njambiye, nye ε nya sendi wunε Kimó Sisij ne ko.

⁹ Wunε njon, wuse tí gwe ne keto mekana kenje wunε nde, wunε kwádyangwe nda beman na. Keto wunε ne nguru wun ma woko nda yi Njambiye ma tedye wunε nde, wunε kwádyangwe ké. ¹⁰ Yo gbate nde, wunε ke jonna dete wúne benjon bun hene ke ndingele meneti me Maseduwan. Wunε njon, ko beko dete, wuse ke kite wunε nde, wunε kél kwà yite. ¹¹ Wunε nyêki sosu yí sà nje te yi jonna ne te, nye temo ndi ke mekele mete yun ne nguru wun, kelo sendi mesay ne mebo mun nda yi wuse lepima nye wunε ké. ¹² Nge wunε kele dete, botu bete be tĩ pa yensa temo tiko ke yi Yesus baka ta jeso wunε. Sendi, wunε tí jombo yanja ke bo mumo na.

Kasi njena Kumande wusu

Yesus Krist

¹³ Wunε njon, wuse yeti ke kwadye nde, wunε diy ne yekere ke kasi botu bete be ma gwe baka na, ma wunε me nje be ne metake nda botu bete be yeti ne bibina temo ke yi Yesus baka. ¹⁴ Keto nda wuse ke tiko temo gbate nde, Yesus gwà nje womiye

ké, dɛtɛ wusɛ kɛ tiko sendi temo nde, Njambiyɛ ta womiyɛ botu bɛtɛ bɛ ma gwe bɛ tikima temo kɛ yi Yesus nda yi nyɛ womiya nɛ Yesus ké. ¹⁵ Yasi tɛ yi wusɛ ta lɛpɔ ndana nyɛ wunɛ ké, yo yasi tɛ yi Nyangwɛ Kumandɛ nɛ nguru wɛnɛ lɛpima ké. Yo nde, kɛ *Yeso Nyangwɛ Kumandɛ wusɛ botu bɛtɛ bɛ ta bɛ ndi nɛ jonɔ baka, ko wusɛ tí kandɛ kwɔ tiko botu bɛtɛ bɛ ma gwe baka na. ¹⁶ Keto Njambiyɛ ta bɛtɛ mɛn nde, mɛyasi kánda. Hɛ ta woko mɛn wɛtɛ dɛtina jaki wɛnɛ, woko sendi tɔɔna dɔmbiya Njambiyɛ. Kɛ ngimɔ tɛ yitɛ Nyangwɛ Kumandɛ nɛ nguru wɛnɛ ta siliyɛ wulɛ dɛyɔbɔ. Komɛtɛ, botu bɛtɛ bɛ gwɔ piɔ tɛ yi bo ma yɛnsa temo tiko kɛ yi *Krist baka ta kandɛ womiyɛ. ¹⁷ Kɛ kɔɔtɛ, wusɛ botu bɛtɛ bɛ ta bɛ nɛ jonɔ kɛ ngimɔ tɛ yitɛ baka, Njambiyɛ ta kanɛ wusɛ sinɛ botu bɛtɛ bɛ womiya baka kɛ kulutu kɛ sangwa nɛ Nyangwɛ Kumandɛ kɛ kwey. Dɛtɛ, sinɛ bɛ Nyangwɛ Kumandɛ ta dɛyɔ kpo nɛ kpo. ¹⁸ Ndana, mumɔ hɛnɛ kɛ njoka yun wɛdɛya temo jakɔsɔ nɛ mɛlɛpi maka.

5

¹ Wunɛ njɔɔ, wusɛ tí gwe nɛ ketɔ mɛkana kɛnjɛ wunɛ kɛ kasi ngimɔ nɛ kɛ kasi mɛtu mɛtɛ yi mɛyasi mɛtɛ ta dɛyɔ ketɛ ké na. ² Keto wunɛ nɛ nguru wun kɛ kombilɛ duwɛ nde, *Yeso Nyangwɛ Kumandɛ ta ngbakɛ wusɛ ngbaka nda yi mɔ guɔ nɛ nɔ nɛ tu ké. ³ Kɛ ngimɔ tɛ yi bɔmɔ ta lɛpɔ nde: «Yasi hɛnɛ nɛ tɛ, yaɔa yeti ké!» Yo kɛ ngimɔ tɛ yitɛ yi nyangwɛ kemiyɛ ta balɔ kɛ to yan ngbakɛ bo nda yi kwana moy mɔ ngbakɛ nɛ nyari ké. Ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ kɛ njoka yan tí dɛyɔ na. ⁴ Wunɛ njɔɔ, kɛ bɛ wunɛ, wunɛ yeti nda botu bɛtɛ bɛ

dɛyɛ kɛ yitɛ, nɛ yeso tɛ nɛ nɛ ngbaki wunɛ nda mɔ guɔ na. ⁵ Keto wunɛ hɛnɛ botu bɛ mɛyasi. Wunɛ botu bɛ yeso. Wusɛ yeti botu bɛ tu ho botu bɛ yitɛ na. ⁶ Dɛtɛ, wusɛ tí jonɔngwɛ nda botu bɛtɛ bɛ kwɔ nɛ jakɔ baka na. Yasi wɛtɛ, wusɛ pɛm yasi. Sendi, wusɛ tí jeki nyɛ temo kɛ mɛyasi na. ⁷ Keto botu bɛtɛ bɛ ya baka, bo yáki nɛ tu. Sendi, baka bɛ gwe mɛnjam baka, bo gwáki nɛ tu. ⁸ Ma wusɛ su botu bɛ yeso, wusɛ bɛiya mɛtemo musu kɛ mɛyasi. Wusɛ kɛn mbombu tiko temo kɛ yi Yesus, bɛ sendi nɛ temo mɛkwadɛya nda yi mumɔ lɛɔ nɛ lambɔ sumba dɛyambi yí pɛtɔ nɛ bɛti dɛyɛnɛ ké. Wusɛ bɛki nɛ bɛbina temo kɛ yi Yesus nde, a ta nyɛ wusɛ jonɔngwɛ. Wusɛ bɛki nɛ bɛbina temo dɛtɛ nda yi mumɔ bɔ nɛ guka sumba lɛɔ kɛ to kɛ nɔ dɛyambi ké. ⁹ Keto Njambiyɛ tí tɔkɛ wusɛ nde, nɛ wusɛ sangwa nɛ ngambi nɛ na, yasi wɛtɛ, a kpoma nde, wusɛ ta bɛ nɛ jonɔngwɛ tɛ yi kpo nɛ kpo, ketɔ Nyangwɛ Kumandɛ wusu Yesus Krist. ¹⁰ Yesus Krist gwɔ gbate yí jonɔngwɛ nɛ wusɛ. Dɛtɛ, ko bɛko nde, wusɛ bɛki ndi nɛ jonɔ, ho nde, wusɛ ta si gwe, sinɛ bɛ Yesus ta jonɔna kome nyɛ ta nɛ jɛ ké. ¹¹ Ma yoko kíta jakɔsɔ, yoko kama maɔ, na dɔku kɛ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nda yi wunɛ keke ké.

¹² Wunɛ njɔɔ, wusɛ kɛ ngwɛta nɛ wunɛ nde: Wunɛ jɛsi botu bɛtɛ bɛ keke mɛsay kɛ njoka yun baka. Yo Nyangwɛ Kumandɛ tɛmbidɛyɛ bo nde, bo kɛ kita wunɛ. ¹³ Wunɛ kɔmbila jɛsɔ bo, kwadɛyɛ sendi bo, ketɔ mɛsay mɛtɛ yi bo keke ké. Wunɛ jɔɔngwɛ nɛ tɛ tandɛ yun. ¹⁴ Wunɛ njɔɔ, wusɛ kɛ kɛ mbombu ngwɛta nɛ wunɛ nde: Wunɛ bɛmanɔngwɛ nɛ botu bɛtɛ bɛ jonɔna nɛ ndul ndul baka. Wusɛ kɛ ngwɛta sendi nɛ wunɛ nde: Wunɛ wɛdɛya mɛtemo mɛ

botu ðete ðe gwe kaŋ ðaka, kame ðaka ðe ne teko ðaka. Wune ðisimaŋgwe ðomɔ hene. ¹⁵ Wune ðiy ne sɔsɔ, ŋge mumɔ kele ðeya yasi sunḡwe ne jakɔsɔ, a tɪ yɔkidya kelo sendi ðeya yasi ne nye na. Yasi wete, wune sɔŋ nje te yi kelo kimɔ yasi metu hene tanðe yun, kelo sendi ðete sunḡwe ne ðomɔ hene. ¹⁶ Wune sɔsaŋgwe meŋgimɔ hene. ¹⁷ Ne ŋgwêtaŋgwe ne Njambiyè metu hene. ¹⁸ Wune nyêki Njambiyè wosoko ke meyasi hene te yi yakama ðya ké. Keto Njambiyè kwádyikwe nde, wuse kél ðete ke joŋgwe ðyusu sine ðe Krist Yesus. ¹⁹ Wune tɪ peti mesay me Kimɔ Sisiŋ na. ²⁰ Wune tɪ yelkwe melepi mete yi botu ðe punja melepi me Njambiyè lɛpe ké na. ²¹ Yasi wete, wune nêmba meyasi hene, ðakidyè meyasi mete yi ðe kimote ké. ²² Wune tiki kelna ðeya mekele hene.

²³ Njambiyè te ε nye tete ko kél nde, joŋgwe ðyun hene ðêki pupunate ke mbɔmbu wene. A ðâkidya metemɔ mun nè joŋgwe ðyun nè meyotu mun hene ne njololo kumɔ ke ŋgimɔ te yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist ta nje ké. ²⁴ Yoko ε jeba wune ko ta kelo yasi te yi nye ma kpo ké gbate, keto nye yoko ε tonje meyasi hene te yi nye kpo ké. ²⁵ Wune njɔŋ, wune ŋgwêtaŋgwe ne Njambiyè keto su. ²⁶ Wune nyên ðenjɔŋ ðusu hene wuse ðo ne kimɔ temɔ te yi Njambiyè. ²⁷ Mi ke kombile lɛpɔ nye wune ne ðino Nyangwe Kumande nde: Wune tól mekana maka nye ðenjɔŋ ðusu hene. ²⁸ Ngikwa te yi wule ke yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist ðêŋnaŋgwe pe wune.

Mekana Yibate yi Pol ketima kenje botu be Tesalonik

Mekana mete yoko, yo ndi Pol, mo tomun Yesus Krist kete yo. Yo mekana yibate yi nye ketima kenje bekriten be Tesalonik.

Ke mekana maka Pol ke ke mbombu yi lepɔ kasi *Yeso Nyangwe Kumande. Yo nde, bekriten be Tesalonik nja be ne nyangwe menjangwe ke kasi Yeso Nyangwe Kumande. Yo nde, banja bomo ketima yina mekana yi lepɔ nde, yeso te ma si kwa, yori yi Pol ke keto mekana maka yi wedye ne temo yan nde, yo ja, yi nembe sendi ne meyasi mete yi ta kwaɗna ke ne kwet kwet nye bo.

Bosa mekana mete yi Pol ketima kenje bekriten be Tesalonik jeki lepɔ nde, Krist ta kala nje yi nje bu botu bene. Mekana yibate jeki lepɔ kasi Yeso Nyangwe Kumande.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe menjabiye yitati:

1. Kasi wedye temo ke moy mebone (kumte 1).
2. Kasi *Yeso Nyangwe Kumande ne kasi *Mo beya mekele (kumte 2).
3. Njena menjite (kumte 2-3).

¹ Yo mi Pol ne Silve ne Timote, yo wuse ke keto mekana maka kenje wune njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus Krist ke Tesalonik baka. Wuse keti kenje wune njon botu bete be wokuna ne Njambiyi Sangwe wusu, wokuna sendi ne Nyangwe Kumande Yesus Krist. ² Da Njambiyi ne Nyangwe Kumande Yesus Krist kel ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

³ Wune njon, wuse yakanjwe nye Njambiyi wosoko menjimo hene keto yun. Yo yakama nde, wuse kel dete, keto tikina temo te yi wune tike ke yi Yesus ke ke doko doko budfyate ke no mbombu. Sendi, mekwadya mete yi mumo hene ke njoka yun bu sangwe ne beso ke ke doko doko ke no mbombu. ⁴ Dete, wuse ne nguru wusu ke lepina kine njon ke misi keto yun ke njoka menjon me botu bete bari be ma tiko temo ke yi Njambiyi baka. Wuse lepinangwe dete, keto tin te yi wune no ne tikina temo te yi wune be no ke yi Yesus ke moy nyangwe mebone hene te yi bo tedye wune ne ke diyɔ mebone mete yi wune disima diyɔ kete ke.

⁵ Yo ne nje meyasi menori yi Njambiyi tedye nde, a pesi melapi ne ngben. Ndana, wune ke sangwa ne mebone, keto wune ke jaye nde, Njambiyi nam bomo bene. Yo ne nje te yite yi Njambiyi ta peso nde, wune kpasu botu bete be yakama ne kando dyene yi wune sangwa ne mebone keto te ke. ⁶ Yo gbate nde, Njambiyi kel meyasi ne ngben. Dete, a ta yokidye tedye mebone nye botu bete be tedye wune mebone baka, ⁷ nye wune be diyɔ ke diyɔ mebone ndana baka mewedyu sine wune kome Nyangwe Kumande Yesus ta punje yotu wule dyobo bene detina bejaki bene ke. ⁸ A ta nje ke moy wete bulam bulam lam dite nje tedye mebone nye botu bete be yeti ke tiko temo ke yi Njambiyi baka ne botu bete be yeti ke bengwe melapi mete yi Kimɔ Tom Nyangwe Kumande wusu Yesus lepɔ ke. ⁹ Yo nde, bo ta sangwa ne nyangwe mebone yambile kpo ne kpo londunate ne mbi ne mbombu Nyangwe Kumande kine diyɔ ke meluksa mete yi nyangwe deti ne nye ke na.

¹⁰ Bo ta diyo londunate ne mbi kome nye ta nje, ne bomɔ lukse nye keto bomɔ bene, ne bomɔ hene tɔndu nye keto botu bete be ta tiko temɔ ne nye baka. [Wune ta be yun ke njokate], keto wune tikima temɔ ke meyasi mete yi wuse ne nguru wusu duwɔ nje lepɔ nye wune ke. Meyasi hene ta kwanɔna dete ke nyanɔwe yeso te.

¹¹ Yo keto te yite yi wuse ngweta sendi ne Njambiye menɔgimɔ hene keto yun, diyɛ Njambiye wusu nde, a kɛl nde, wune jɔnɔnɔngwe yaka ne diyo te yi nye jebama ne wune ke. Wuse ke diyɛ nde, a tɔnjukwe kwadya kelna kimo mekele hene te yi wune kwadye kelɔ ke, tonje sendi meyasi mete yi wune kele ke, keto wune ke tiko temɔ ke yi Yesus. Wuse diya nde, a tɔnjukwe meyasi mete hene ne nyanɔwe deti ne. ¹² Dete, bomɔ ta lukse diɔ Nyanɔwe Kumande wusu Yesus keto yun. Sendi, bomɔ ta lukse wune keto ne. Yo ta kelna dete beɔngwe ngikwa te yi Njambiye wusu ne yi Kumande Yesus Krist.

2

Kasi Yeso te yi Nyanɔwe Kumande

¹ Wune njɔn, ke kasi njena Kumande Yesus Krist ne ke kasi mesanɔwa mene sine bo, wuse ke ngweta ne wune nde: ² Metemo mun ti beki ne habubu ke lepi te yi bo lepe nde, *Yeso Nyanɔwe Kumande ma dya ke na. Ko mumɔ lepi nde, yo Sisiɔ Njambiye lepe nye nye, ko bo lepi lepɔ ne numbu, ko bo ke ti keto yi lepɔ nde, yo wuse, wune ti gwaki wɔ yanɔ na. ³ Ko mumɔ ti sebila wune ne yiɔa menje na. Keto wune dukwe nde, ngimɔ te yi bomɔ ta tumɔ kɔn lɔ dyambi ne Njambiye ke ta pa kande dya. Sendi, *Mo beya mekele ko ta pa

kande punje yotu. Yo kponate nde, a ta yambile. Meyasi menɔri ta pa si kelna, ke kɔnɛ, yeso te yi Kumande ta nje kete ke ma nje dya. ⁴ Mo beya mekele ko, nye mo pendɔ, nye yɔko e teme lɔ dyambi sunɔwe ne meyasi hene te yi bomɔ jeba nde Njambiye, ho sunɔwe ne meyasi hene te yi bomɔ kane. Nye ne nguru wene ta kwa, nyiɛ gba mbanjo Njambiye diyo kete lepɔ ne nguru wene nde, nye Njambiye.

⁵ *Wune ma lensa meyasi mete? *Mi ti be ke lepɔ yo nye wune ke ngimɔ te yi mi ba ndi sine wune ke na? ⁶ Ma ndana, wune duwɔ yasi te yi biye nde, meyasi mete ti yan kelna ke. Yo nde, *Mo beya mekele ko ta diɔ punje yotu ndi ke ngimɔ te yi Njambiye kpoma ke. ⁷ Yasi wete ndana, deti kelna mebeye yi ba sɔfyate ke ma kande mesay mene ke puye. Yo ndi nde, meyasi mete ta diɔ kelna kome mo te e biye yo ko ta jise kwa lɔndɔ. ⁸ Ma yo ke ngimɔ te yite yi mo beya mekele ko ta punje yotu yey. Komete, Nyanɔwe Kumande Yesus ta wo nye ne sosu te yi punde ke numbu ne ke girise nye ne nyanɔwe deti meluksa te yi nye ta punje nje no ke. ⁹ Mo beya mekele ko ta punje yotu ne deti te yi *Satan. A ta kelo nyanɔwe mekele wete wete tedye meyekambiye, kelo sendi yiɔa nyanɔwe meyasi me ja. ¹⁰ Dete, a ta kwa ne nje kelna kotu mekele hene yi sebile ne botu bete be ta yambile baka. Yo ta be dete ke yi botu bete, keto bo ti nye temɔ ke melepi mete yi lepe gbakasi ke kasi Nyanɔwe Kumande, ne bo ju na. ¹¹ Dete, Njambiye ke tomɔ nyanɔwe deti kelna kotu mekele njese ke yotu yan, ne bo tiki temɔ ke melepi me ja. ¹² Yo ta kwanɔna dete, ne bomɔ hene be ti tike temɔ ke melepi mete yi lepe gbakasi

baka sângwa ne mebône, keto bo kpalma be ne mesosa ke kelna kotu mekele.

¹³ Wune njon, ke be wuse, wuse yâkangwe nye Njambiyè wosoko menjimo hene keto yun, botu bete be Nyangwe Kumande kwadye baka. Wuse yâkangwe nye Njambiyè wosoko, keto a tokuma wune njombu yana pinjo te yi nye ti pa kusò mboko na, né wune be ne jonngwe te yi kpo ne kpo. Wune ta be ne jonngwe te ne nje te yi Kimò Sisij, né wune bakidyè meyotu mun pupunate ke mbombu Njambiyè. Wune ta be sendi ne jonngwe te ne nje tikina temò te yi wune tike ke melepi mete yi lepe gbakasi ke kasi Nyangwe Kumande ké.

¹⁴ Njambiyè jebama wune nde, né wune be ne jonngwe te yi kpo ne kpo ne nje Kimò Tom te yi wuse lepima nye wune ké. A jébangwe wune, né wune be sendi ne meluksa mete yi Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist no ké. ¹⁵ Dete, wune njon, wune dfiy ne ngbingim kombile bakidyè meyasi mete yi wuse tedya wune ké kè no mbombu. Ko yike yi wuse lepima lepò ne numbu, ko yike yi wuse ketima keto kenje wune ké.

¹⁶ Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist ne nguru wene nè Sangwe Njambiyè wusu kwadya wuse. Keto ngikwa ne, Sangwe Njambiyè wusu kelma nde, metemo musu bêki ne te kpo ne kpo, kelo sendi nde, wuse bêki ne fibina temò ne ngbik ke meyasi mete yi ta dya ké. ¹⁷ Ndana, Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist ne nguru wene nè Sangwe Njambiyè wusu wêdya metemo mun, nye sendi wune deti te yi kelo kimò yasi, ko ke mekele ko ke lepi te yi punde ke numbu yun.

3

Pol nde, bo ngwêtangwe keto yan

¹ Wune njon, mi ke lepò sidye no nde: Wune ngwêtangwe ne Njambiyè keto su nde, melepi me Nyangwe Kumande nyânjangwe nedò, nè bomò bôn yo kimote lukse Njambiyè nda yi yo kelna ke yun ké. ² Wune ngwêtangwe sendi ne Njambiyè, na jonngwe wuse ke mebo me beya botu be nyalò, keto yeti bomò hene tike temò ke Kimò Tom te yi wuse lepima ké na. ³ Ko bekò dete, yasi te yi Nyangwe Kumande si kpo nde, a ta kelo ké, a ti dfiy kine tonje yo na. Dete, a ta nye wune deti bakidyè sendi wune, kambò ne *Mò beya mekele kò. ⁴ Nyangwe Kumande ke nye sendi wuse deti nde, wuse bêki ne fibina temò ke yun nde, wune ke kelo meyasi mete yi wuse lepima nye wune ké, be sendi ne fibina temò nde, wune ta kelo dete kè no mbombu. ⁵ Nyangwe Kumande kêl nde, wune nyêki metemo mun ke duwà mekwadya mete yi Njambiyè kwadya ne wune ké, disima meyasi nda nye *Krist.

Bekriten yâkangwe kelo mesay

⁶ Wune njon, wuse ke kombile lepò nye wune ne dino Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist nde: Wune bâkangwe ne mò njon wun hene e jonna ne ndul ndul kine bengwe meyasi mete yi wuse tedya nye ké na. ⁷ Ndana, wune ne nguru wun ke duwe yasi te yi wune yâkangwe kelo yi jonna no nda wuse, keto yi wuse jonnama no ke njoka wun ké, wuse ti jonna ne ndul ndul na. ⁸ Sendi, ko wuse ti diye wete mumò nde, a nyêki wuse medye ne gbelate na. Yasi wete, wuse dikima kelo mesay wòndò biriki sana tu nè yesò, kambò wete mumò ke njoka yun me nje gwe mesay keto su. ⁹ Yi wuse kelma dete ké, yeti nde,

wuse tĩ ðe ne ðeti te yi diyε yiŋa yaŋa ke meɓo mun na. Yasi wete, wuse kwadya kelo ðete, né wune ðeŋ nda yi wuse joŋna no ké kelo nda wuse. ¹⁰ Yo ðete, ke yi wuse ða no ke yun ké, ε wuse kombile lepo nye wune nde, nge mumo ti kwadye kelo mesay na, a tĩ dyenangwe sendi na. ¹¹ Yo nde, wuse ke wokoo nde, ðaŋa ðomo ke njoka yun ke joŋna ne ndul ndul kine kelo mesay na, yasi wete, ðo ðiy ndi nyena numbu ke melepi me ðeso. ¹² Dete, wuse ke kombile lepo nye botu ðete ðe joŋna ðete ðaka, kite sendi ðo ne ðino Nyangwe Kumande Yesus Krist nde, ðo kél mesay ne te ne meɓo man yí dyena no. ¹³ Wune njon, ke ðe wune, wune tĩ kati kelna kimo yasi na. ¹⁴ Ndana, ke wete mumo ke njoka yun diyε kine ðengwe yasi te yi wuse lepe kenje wune ke moy mekana maka na, nè wune ðeŋa nye kimote. Nè wune pãŋ tumo koŋ ne nye, né njon te ðiye nye. ¹⁵ Yasi wete, wune tĩ ðeŋa nye nda mo pendo wun na, yo nde, wune kíta nye nda yi wune yakama kite ne maŋ wun ké.

Njena lepi

¹⁶ Ndana, Nyangwe Kumande te ε nye tete ko nyêki wune tete ne nguru wene metu hene nè ke meyasi hene. Nyangwe Kumande ðiy pe wune hene. ¹⁷ Mi ke nyeno wune, gba mi Pol ne gba ðo mbe. Yo ne njel ðo meketi te yike ke siyna mekana membe hene yí tedye nde, yo mi lepina. Yo nda yike yi mi ðiki keto. ¹⁸ Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist kél ngikwa ne wune hene.

Bosa Məkana mete yi Pol ketima kenje Timote

Yo Pol, mō tomun Yesus Krist kete məkana mete yōkō kenje Timote. Yo bosa məkana mete yi nye ketima kenje nye ké. A ke jeba nye nde Mōnō wene, keto yo nye tedye nye meyasi ke kasi tikina temō ke yi Kumande Yesus Krist. Enis, nyaŋgwe ne Timote bā ŋgōndu Yuden, a bā ke beŋgwe nje Njambiye budyate. Saŋgwe wene bā mō Begrek. Pol dōl Timote ke kendi yibate yi nye kō nō kē pelna Kimō Tom ké. E Timote kande mesay bene nye ne tele tele kē nō.

Məkana mete jéki tedye nda yi kriteren yākaŋgwe joŋna nō ke moy mison ké. Yo ke njoka məkana mete yi tedye nda yi botu bete be kende ne njoŋ bekriteren yākaŋgwe kelo mesay ké.

Wuse yakama baƙe məkana maka ke menƙabiye yitan jo yiba:

1. Wuse dīy ne sōsō ne kōtu tedya meyasi (kumte 1).
2. Pol ke lepō kasi ne ne ŋguru wene, kite sendi Timote (kumte 1).
3. Kasi menƙweta nē kasi teri bomari ke moy njoŋ bekriteren (kumte 2).
4. Teri botu bete be kende ne njoŋ bekriteren baƙa (kumte 3).
5. Teri kpasa mō mesay me Yesus Krist (kumte 4).
6. Mesay mete yi kpasa mō mesay me Yesus Krist yākaŋgwe kelo ké (kumte 5).
7. Menƙgite mete yi beŋe kpasa mō mesay me Yesus Krist (kumte 6).

¹ Yo mi Pol kete məkana maka. Mi mō tomun Krist Yesus nda yi Njambiye bene Krist Yesus lepima

nde, mi bēki ké. Yo Njambiye te joŋgwe wuse. Yo sendi Krist Yesus yi wuse be ne biβina temō ke yene. ² Timote, mi kēti məkana maka kenje we, we gba monmbē, keto we sendi ke tiko temō ke yi Yesus Krist. Da Njambiye nē Nyaŋgwe Kumande wusu Krist Yesus kēl ŋgikwa ne we. Bo gwāki ŋgwete yo, nye sendi we tete.

Kasi botu bete be tedye

kōtu meyasi baƙa

³ Mi ke lepō nye we nde: Diyo ke Efes nda yi mi ma lépi nye we ke ŋgimō te yi mi kwaŋma nō kē pele Maseduwan ké. Diyo ndi mate, nō lépi kimote nye baŋa bomō nde, bo tī ken mbombu yi tedye yiŋa meyasi dele na. ⁴ Lepō nye bo nde, bo tī ken mbombu yi nye sosu yan ke yaw yaw mekano nē ke kasi məkana mete yi ne ŋgbenje ŋgbenje mēdīnō me bebaba kete ké na. Meyasi menōri kpāl kelo ndi nde, metandō dīyāŋ. Yo yeti ke kame yaŋa ke mesay mete yi Njambiye sima kpo yi joŋgwe ne bomō ké na. Wuse dūkwe mesay mete ne nje tikina temō te yi wuse tike ke yene ké. ⁵ Yasi te yi we yākaŋgwe lepō ké, yo kasi mekwadya mete yi wule ke pupuna temō, wule sendi ke temō te yi ne te nē ke tikina temō ke yi Njambiye kine likisi na. ⁶ Baŋa bomō sima tumō koŋ ne meyasi menōri kpalo jato ke metandō mete yi abalmba. ⁷ Bo ke kwadye tedye yotu nde, bo nyaŋgwe botu be tedya membonƙa me Njambiye. Yasi wete, bo yeti ke duwe yasi te yi bo lepe nē yasi te yi bo jaye ne saŋsaŋ nde, yo ke nje ké na. ⁸ Ma wuse duwā nde, membonƙa me Njambiye kimote, ŋge mumō kele nda yi bo lepe ké. ⁹ Wuse dūkwe nde, Njambiye tī tembidye membonƙa keto ŋgbenj bomō na, yasi wete, a témbidya

membonga keto beya botu bete be jonna kine beŋgwe membonga baka. A témbidya sendi yo keto botu be mbandó, keto botu bete be kele d̄etina to sun̄gwe ne nye baka nè keto botu be mebeyó. A témbidya yo keto botu bete be gbute ne nye baka nè botu bete be yeliye meyasi me Njambiyé baka. A témbidya sendi yo keto botu bete be wo besangwe ban nè benyangwe ban nè keto botu bete be wo besó bomó baka.¹⁰ Njambiyé témbidya sendi membonga keto botu be kelna mewanja, keto bembam bete be kele wanja tande yan bembam, ho boma bete be kele wanja tande yan boma nda yi mbam diyé nò bene nyari ké. A témbidya yo keto botu bete be d̄yangwe besó bomó nda hebala baka nè keto botu be ja. A témbidya sendi yo keto botu bete be kinja yotu yí sebile né besó. Njambiyé témbidya membonga keto bomó hene be tedye yiŋa yasi d̄ele tiko yene baka.¹¹ Tedya yasi te yi mi lepe nò waka ké, yo ke moy Kimó Tom te yi nye kaŋma nye mi ké. Kimó Tom te ne meluksa mete yi wule pele yi Njambiyé. Menyóŋo hene wúla pele yene.

Pol ke nye Njambiyé wosoko

keto ngikwa ne

¹² Mi ke nye Nyangwe Kumande wusu Krist Yesu wosoko, keto a nya mi d̄eti ke mesay mete yi mi kele ké. Sendi, a beŋma nde, a yakama be ne fibina temó ne mi yí tembidyé mi nde, mi kél mesay mene.¹³ A tokuma mi, ko bekó nde, ne mbombu mi dikima lepo lepi gbutu sun̄gwe ne nye, beŋgwe botu bene yí tedye bo nyangwe mebóne. A tokuma mi, ko bekó nde, mi ba mó beya to sun̄gwe ne besó. Yasi wete, a gwa ngwete wombe, keto mi dikima kelo yasi tukute kine

duwe na, mi tí tike temó ke yene na.¹⁴ Ma ngikwa te yi Nyangwe Kumande wusu kpalma nje kwa to te, a kelma nde, mi fiki temó ke yene, nye sendi mi temó te yi mekwadya, keto sine be Krist Yesu sangwate.¹⁵ Lepi te yi mi ta lepo ndana ké yakama nde, bomó fiki temó kete jaye sendi yo ne temó yan hene. Yo nde: Krist Yesu nja ke meneti maka yí nje jon̄gwe botu be mebeyó. Ke njoka botu benóri, yo mi be tokondo te.¹⁶ Yasi wete, Krist Yesu gwa ngwete wombe, mi mó te e ba tokondo mebeyó kó. A kelma d̄ete yí tedye bomó nde, a ne gbisa budyate. A kelma sendi d̄ete ne mi yí kame ne botu bete be ta tiko temó ke yene yí be ne jon̄gwe te yi kpo ne kpo.¹⁷ Bomó lúksa sombile Kumande te e ti gwáki kó. A ne jon̄ kpo ne kpo. Nye mó te yi bomó yeti ne d̄eti te yi beŋe na. Siya Njambiyé ndi nye nyepó, *amen.

¹⁸ Timóte monmbe, mi ke kaŋe melepi maka ndana nye ke moy mebó mó nda yi botu be punja melepi me Njambiyé kikima lepo ne mbombu ke kasi yo ké. Biya yo ne koŋ koŋ, né we l̄y d̄yambi kimóte.¹⁹ Ken mbombu yí tiko temó ke yi Njambiyé, be ne temó ne te. Baŋa bomó tikima nje te yite, e tikina temó te yi bo ba nò ké si yambile.²⁰ Ke njoka botu benóri Himene bene Aleksandere ba sendi kete, e mi kaŋe bo nye ke mebó me *Satan, simande yo ta nye bo d̄yano, ma bo nje kè mbombu yí gbuto ne Njambiyé.

2

Kasi meŋgweta keto bomó hene

¹ Ma wune njon̄, ke yasi hene, bosa yasi te yi mi lepe nde, wune kânda kelo ké, yo nde: Wune d̄iya Njambiyé meyasi, ngweta

ne nye, jaba keto bomo hene, nye sendi nye wosoko keto yan hene. ² Wune ngwetaṅgwe ne nye keto bekumande ne keto bomo hene te be diye ne besa baka, simande wuse ta jonna ne te kine menjaṅgwe na, jeso Njambiye ke menje hene, jonna kimote diṣe yotu. ³ Nge wune ngweta dete, yo kimote, yo ke nye Njambiye te e joṅgwe wuse ko mesosa. ⁴ A kwadyikwe joṅgwe bomo hene, kwadye sendi nde, bomo hene dukwe gbakasi. ⁵ A kwadyikwe dete, keto Njambiye ndi wete ne wete. Sendi, ke njoka Njambiye bene bomo, yo ndi ne mumo wete ne wete e kele mesay me njunjo ke njoka yan. Yo Krist Yesus e nja nje be mumo ko. ⁶ A nya yotu ne ne nguru wene yi kolo ne bomo hene. Yo yite tedye bomo nde, Njambiye kwadya joṅgwe bo ke ngimo te yi nye pesima ke. ⁷ Dete, Njambiye tembidya mi nde, mi beki mo pelna Kimō Tom, mi beki mo tomun wene. Mi lepi gbakasi, mi yeti ke kelo ja na. A nya mi say tedya kasi tikina temo ne kasi gbakasi nye botu bete be yeti Beyuden baka. ⁸ Dete, mi kwadyikwe nde, ke membey hene bembam ngwetaṅgwe ne Njambiye kaṅe mebo kenje kwey ne pupuna temo kine ngambi kine dyano te yi metando na.

Kasi mesay me bomari

ke njoka bekriten

⁹ Mi kwadyikwe sendi nde, bomari lena melambo mete yi ta diṣe bo. Bo lena melambo mete yi ta yaka ne bo, yeti yi tedya yotu na. Bo ti boya meto yi dale ne temo bomo na. Bo ti lena meyasi mete yi bo kele ne lor ho ne diyamanj ho lena meyasi mete yi dye budya moni ke na. ¹⁰ Yasi wete, melengwe me kondukwe te yan kpāl nje be kelna kimō mekele

nda yi boma bete be tedye nde, bo ke kamba Njambiye yakanṅwe kelo ke. ¹¹ Bomari yakanṅwe lenṅwe meto diyo ne sem ke ngimo te yi bo tedye bomo melepi me Njambiye ke. ¹² Mi yeti ke jaye nde, nyari tedya yasi ho kelo yasi kwa to mbam na. Yasi wete, a diyo ne sem. ¹³ Keto Njambiye kandima kuso Adam mbombu, ke konṅte Eva. ¹⁴ *Satan ti ma sebila Adam na, a sebila Eva, e nye yanṅile mbonṅa Njambiye. ¹⁵ Ma yo nde, Njambiye ta joṅgwe nyari, keto a ta ja bonosike. Njambiye ta joṅgwe nye dete, nge nye ke mbombu tiko temo ke yene, kwadye besa bomo, bakidye yotu pupunate ke mbombu wene kine tedya yotu na.

3

Kasi teri botu bete be kende

ne bekriten baka

¹ Lepi te yi mi ta lepo ndana ke, gbakasi. Yo nde, nge mumo kwadye be mo te e kende ne njon botu be Njambiye, yite mo te goruma kpasa mesay. ² Mo te e kende ne njon botu be Njambiye ko ti beki ne yina mejoso te yi bo yakama ndeye nye kete na. A beki ndi ne nyari wete. A ti jeki nye temo ke meyasi na. A beki mo te e biye temo ne, diṣe sendi yotu ne. A beki sendi mo te e bu bomo kimote ke mbey ne, be sendi kpasa mo tedya yasi. ³ A ti beki bala menjam ho mo metumbo na. A beki te mumo. A ti beki mo saṅna wow ho mo kwadya moni na. ⁴ A beki mo te e duwe bakidye ngbak ngbak botu be tu dyene kelo nde, bono bene wokunangwe ne nye ne jese hene. ⁵ Keto nge mumo ti duwe bakidye ngbak ngbak botu be tu dyene, a ma nje kelo ba nan yi bakidye ne njon botu bete be tike temo ke yi Njambiye baka?

⁶ A tī ðeki mō te ε yeŋsama temō ndi kwey kwey na, yite a ta susule yotu, o ðéŋa, lēpi má biye nye nda yi ðiyama ne *Kum ðeya mekele ké.
⁷ Yo ðiya sendi nde, ðotu ðete ðe yeti ké tiko temō ké yi Kumande Yesus ðaka jáya mō te, kambo ðo me nje yeŋiye nye, o ðéŋa, a ðalma ké meponðo me *Kum ðeya mekele.

⁸ Bediyakere ðisikwe sendi yotu yan. Bo tī ðeki ne ðyem yiða nda ŋgombu na. Bo tī jeki ðye menjam na. Bo tī kwan ŋe ðeya menje yí sōmbō ne mōni na. ⁹ Bo jáya, nye sosu ké lēpi te yi Njambiye punja ké ne pupuna temō. ¹⁰ Bo pāŋ pa kande ðoðe sendi ðo, ké kōŋte, ðo má nje kande yey mesay man nda bediyakere, ŋge ðe nde, ðo kine mōnō ðeya yaŋa te yi ðo yakama lēpina ne ðo kete na. ¹¹ Boma ðete ðe kele say bediyakere ðaka yākanŋwe ðise sendi yotu yan. Bo tī ðeki ðotu ðe kutu na. Bo tī jeki nye temō ké meyasi na. Bo tōŋjukwe meyasi hene kumo ŋjena. ¹² Ké yi ðembam, mumō hene ðéki ndi ne nyari wete. Bo yākanŋwe mbo ðōnō ðan nē ŋgbak ŋgbak ðotu ðe tū ðyan kimote. ¹³ Bediyakere ðete ðe kele mesay man kimote ðaka, ðomō ta jesō ðo. Bediyakere ðete má lēpō sendi kasi tikina temō te yi wuse tike ké yi Krist Yesus ké kine wō na.

Kasi nyangwe yasi te yi Njam-biye

punja ké

¹⁴ Mi ké keto meyasi maka kenje we. Mi ne ðiðina temō nde, mi ta kē ðeŋe we nedō. ¹⁵ Ma ŋge we ti ðeŋe mi nedō na, mekana maka ta tedye nda yi we yākanŋwe joŋna nō ké mōy *Kandō Njambiye ké. Kandō te, yo njoŋ ðotu ðete ðe tike temō ké yi Kumande Yesus

ðaka. Botu ðete wókunangwe ne Njambiye te ε ne joŋ kō. Bo ké lēpō kasi gbakasi suko yo nda yi sanŋwe kondu suke ne tū ké. ¹⁶ Wuse ké jaye gbate nde, kpasa lēpi te yi Njambiye sōfya ne mbombu ké gba nyangwe yasi budyate. Yo ké tedye wuse nda yi wuse yākanŋwe joŋna nō sine ðe Njambiye. Kpasa lēpi te, yo nde: A nja yeŋsa ðe gba mumō ne membundo. Kimō Sisiŋ tedya nde, a ne ŋgben. Bejaki ðe Njam-biye ðeŋma gba nye. Bomō pelma kasi ne nye ðotu ðete ðe yeti ké duwe Njambiye ðaka. Botu ðe meneti maka tikima temō ké yene. Njambiye nja yōkidye nye kenje ðyōðō ké mbey meluksa.

4

Kasi kpasa mō mesay me

Yesus Krist

¹ Kimō Sisiŋ ké kombile lēpō nde: Yí kē nō ké siyna mboko, ðaŋa ðomō tī tiko se temō ké yi Njambiye kē nō mbombu na. Bo ta nye metō ké melepi mete yi mesisiŋ me ja lēpe ké nē ké meyasi mete yi ðeya mesisiŋ tedye ké. ² Botu ðe lēpina ne likisi nē ja ðaka ta jatidye ðo ké ðeya nje. Metemo man me ðeke ne ðiŋðili nda ðo ðumma yo ne yaki. ³ Botu ðete ké kidye ðo nde, ðo tī ðoŋ ðoma na, ðo tī ðyaki yiŋa meyasi na. Ma Njambiye kusuma meyasi mete, né ðotu ðete ðe tike temō ké yene duwe sendi kasi gbakasi ðaka ðye yo ne nyena ne wosoko. ⁴ Ma yasi hene te yi Njambiye kusuma ké kimote. Yaŋa te yi mumō yakama paye ké njoka te yeti na, siya te ndi nde, mumō ðōŋ yo ne nyena Njambiye wosoko. ⁵ Meyasi mete hene me kimote ké mbombu wene, keto melepi mene nē menŋweta ké pupudye yo.

⁶ Nge we tedye dete nye beman busu, we ta be kpaša mō mesay me Krist Yesus, we mā dōko ke nje Njambiyē kē nō mbōmbu keto mēlepi me Njambiyē yi kele nde, mumō tiki temō ke yene kē. Sendi, keto we ke beṅgwe ṅgben yasi te yi bo tedya we kē kimōte. ⁷ Pupa metō ke yaw yaw mekanō mete yi beṅe ndi kasi jōṅgwe te yi meneti yi njombu bōmari diki yekidyē kē. Yasi wete, kpalō nye sosu yō hene yī jōṅna nda yi Njambiyē kwadyē kē. ⁸ Kelo dete, keto ṅgbōkisa yotu hene te yi mumō yakama kelo yī bū ne deti kē yeti ke kame nye pōke na. Yasi wete, nge mumō jōṅna nda yi Njambiyē kwadyē, yite ke kame nye ke menje hene. Yo ke kelo nde, Njambiyē nyēki wuse jōṅgwe ndana nē ke metu mete yi nje mbōmbu kē. ⁹ Lepi te yi mi ta lepō ndana kē yakama nde, bōmō tiki temō kete, jayē sendi yo ne temō yan hene. ¹⁰ Yo keto te yite yi wuse kele mesay wōndō biriki lū dyambi, keto wuse ne bibina temō ke yi Njambiyē te ε ne jōṅ kō. Yo nye ke jōṅgwe bōmō hene, jeko kwā kwāṅṅō botu bete be tike temō ke yene baka. ¹¹ Kombila pele meyasi maka kē nō mbōmbu tedye sendi yo hene. ¹² We tī jaya nde, mumō yēlkwe we, keto we ndi mōnosike na. Kelo nde, botu be Njambiyē jōṅnanṅwe nda we. Yo ta wulē ke ndapi yō, ke jōṅgwe dyō nē ke mekwadya mete yi we kwadyē ne bo kē. Yo ta wulē sendi ke tikina temō te yi we tike ke yi Njambiyē nē ke pupuna temō te yi we nō kē. ¹³ Nyeko temō yō ke tōlna mekana me Njambiyē ke ṅgil, ke kitina bōmō nē ke tedya yan meyasi kumō ke ṅgimō te yi mi ta dyā kē. ¹⁴ We tī yelkwe jēṅ te yi Njambiyē kelma ṅgikwa nye ne we kē na. A nya we yo ne nje yasi te yi botu be punja mēlepi

menē lepima kē, ne nje kasa mebo te yi njōṅ betomba kasa ke yotu yō kē. ¹⁵ Ndana yey, nyeko temō yō nē ndingele jōṅgwe dyō hene ke kelna meyasi maka, nē bōmō hene beṅ nda yi mesay mō dōke dōko kē nō mbōmbu kē. ¹⁶ We ne ṅguru wō, pēmō jōṅgwe dyō kimōte nē yasi te yi we tedye sendi kē. Kelo dete ne tin, keto nge we kele dete, we ta jōṅgwe yotu yō ne ṅguru wō, jōṅgwe sendi botu bete be woke yasi te yi we lepe kē.

5

Kasi kitina betomba nē bekuso nē bebala

¹ We tī bamanṅwe ke to tomba na. Yasi wete, lepinaṅgwe nye nye teteki nda nye sōṅgwe. Beṅa begwanjō nda bemoṅ. ² Beṅa goto boma nda benyōṅgwe, beṅe beṅṅondu ne pupuna temō nda bedyōmbu bo. ³ Jesō bekuso boma bete be jōṅna nda faṅ bekuso baka. ⁴ Nge kuso nyari be ne bōnosike ho be ne benday, nē bōno bete pāṅ pa jeko kelna ṅgay sūṅgwe ne ṅgbak ṅgbak botu be tū dyān, yōkidye sendi mēdōkwa mete yi botu bete be jama bo kelma ne bo kē, keto Njambiyē bēṅa yite kimōte. ⁵ Kuso nya te ε jōṅna nda faṅ kuso jōṅna ndi nyepō kō ke nye bibina temō ne ke yi Njambiyē. A ke kelo tin te yi diye Njambiyē meyasi ṅgweta ne nye tu nē yesō. ⁶ Ma yōko ε jōṅna ke nyem nyem jōṅgwe kō me munte, kō beko nde, a ne jōṅ. ⁷ Kombila pele dete nye bo, ma bo me nje kelo yiṅa yasi te yi mumō yakama ndeye bo kete. ⁸ Nge mumō ti kōmbile bakidyē bejadye bene, jeko kwā kwāṅṅō ṅgbak ṅgbak botu be tū dyene kimōte na, yite tedya nde, a payma tikina temō te yi nye bā nō ke yi Njambiyē kē. Mumō nda mbete ṅgboro kwā mō te ε yeti

ke tiko temo ke yi Njambiye ko. ⁹ Ke njoka bekuso boma bete yi bo yakanḡwe kame baka, we ta keto dino kuso te e me ne mesew kamotan jo kamo wete ko. We ta keto dino dyene, nge be nde, a ba ndi ne mbam wete ke jonḡwe dyene. ¹⁰ Sendi, nge be nde, bomo dikima jaye mekele mene, nge be nde, a duwa bakidyē bono bene kimote, bu bomo kimote ke mbey ne, weye mekol me botu be Njambiye, kame botu be ngwete ho kelo yija kwalo kimo mekele hene, we ma keto dino dyene. ¹¹ Ma we ti keti dino bekuso boma bete be ndi beḡḡondu baka na, keto kome mewobo ta dya bo ke, bo ta tumo kon ne *Krist gosō nje megwaki. ¹² O beḡḡa, lepi balma ke to yan, keto bo tikima yasi te yi bo sima kpo kwey ke mbombu Njambiye nde, bo ta kelo mesay nye nye ke. ¹³ Sendi, dyem ta si kanje bo, bo ma nje be nda njeko yombila ke metu ne metu. Yeti ndi dyem nyepo na, ndapi ti duwe ke numbu yan na, bo ta nye numbu ke melepi mete yi ti beḡḡa bo ke, lepo melepi mejanji ke no. ¹⁴ Dete, mi goru nde, bekuso boma bete be ndi beḡḡondu baka ken megwaki, be ne bonosike, kobile kendo ne tu dyan, ma botu bete be bene wuse baka me nje kwedya nje te yi lepina beyate ne wuse. ¹⁵ Mi lepi dete, keto baḡa ke njokate ma duwe ke ngben nje kpalo beḡḡwe *Satan. ¹⁶ Nge mbaḡa nya te e tike temo ke yi Krist ko be ne baḡa bekuso boma nde, bo bejadye bene, na kama bo yi soḡe ne mapi te yite ke to njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesu baka, ne njon botu bete be ne deti te yi kame bekuso boma bete be jonḡa nda faḡ bekuso baka.

¹⁷ Betomba mbanjo Njambiye be kende kimote ne njon botu

be Njambiye baka yakama nde, bo luksa bo menḡa yiba, jeko kwa kwango baka be nye sosu ke lepina melepi me Njambiye ne ke tedyate ke no baka. ¹⁸ Yo dete yi mekana me Njambiye lepe nde: «We ti kanja numbu nday pinjo te yi nye ke kelo mesay me natina nyambi yi baka ne kopu te ne njoso te ke na.» Ke yija mbey, yo lepi sendi nde: «Mo mesay yakanḡwe dye nduku mesay mene.» ¹⁹ Nge wete mumo nje somse wete tomba mbanjo Njambiye nde, a kelma yija beya yasi, we ti yaki jaye kine nde, bomo yiba ho yitati be diyma ke mbey te lepi sendi dete na. ²⁰ Ndeya botu bete be kele beya yasi baka ke misi me bomo hene, ne bukwe botu te bari nje kambi kelna beya yasi sendi. ²¹ Mi ke kobile lepo nye we ke mbombu Njambiye, ke mbombu Krist Yesu ne ke mbombu bejaki bete be Njambiye tokuma baka nde: Kelo nda yi mi lepe nye we ke. We ti diy ke kon mumo ho gwe mberi misi me mumo na. ²² We ti pepidyanḡwe yi kase bo ke yotu mumo yi nye ne nye yija say ke njoka njon botu be Njambiye na. We ti nyeki bo ke beya mekele me mumo na. We ne nguru wo bakidya temo yo pupunate. ²³ We ti ken se mbombu yi hoḡiye ndi gbela moroku na. Ke hoḡiya mono tena menjam lala ne mbet, keto kon te yi ke bundo yo ke ne budya jaki jaki mono mekon mete yi tekwe yotu yo ke. ²⁴ Beya mekele mete yi baḡa bomo kele ke ke beḡḡa ke misi, ko pinjo te yi bo ti pa peso josi yan na. Ma ke yi baḡa, yo njaki nje pundo puye ndi njime, nge bo si peso josi yan. ²⁵ Sendi, kimo mekele beḡḡanḡwe ke misi. Ko nde, yija ke njokate ti beḡḡa ndana ndana na, yo ti tika sodyate kine pundo ke puye na.

6

¹ Botu be Njambiye hene be ke diyo bala baka yakanḡwe jeso bemasa ban ke menje hene, ma bomo nje lepo lepi gbutu sunḡwe ne dino Njambiye, sunḡwe sendi ne melepi mene yi wuse tedye ke. ² Ma nḡe be nde, bemasa ban ke tiko temo ke yi Njambiye, bebala bete ti yelkwe bo lepo nde, bo bemaḡ ban keto te yite na. Bo kpāl kelo mesay nye bo kwa to te yi kame ne bo, keto botu bete yi bo kele kimō mesay nye bo dete baka ke tiko sendi temo ke yi Njambiye. Sendi, keto bebala bete ke kwadye bo budyate. Meyasi mete yi we yakanḡwe tedye kite bomo nde, bo kēl kē, yori.

Kasi beya tedya yasi nē kasi

kwadya mōni

³ Nḡe mumo nje tedye yiḡa yasi dele tiko kpaṣa melepi mete yi Nyanḡwe Kumande wusu Yesus Krist, nḡe nye ti kwadye jaye yasi te yi wuse tedye nda yi nye yakanḡwe jonna no bene Njambiye kē, ⁴ yite bendidyā yotu ma namo nye, a yeti ke duwe ko mōno yaḡa ne mbet na. A ke kwadye melombo, nye mō metando ke gbela lem melepi. Yo ke kelo nde, ḡoruna yasi dyāḡ ke temo mumo. Yo kēl sendi nde, bomo lōmbidyāḡwe, bo tōynanḡwe, bo bēki ne beya metake nde, baḡa kelma yiḡa beya yasi soḡyate. ⁵ Bendidyā yotu te dāka sendi ḡbenje ḡbenje metando ke njoka botu bete be ne beya dyano, be ti dūkwe se gbakasi baka. Bo tāka nde, nḡe mumo jonna bene Njambiye, yo nje dolna meyasi me meneti. ⁶ Gbate, nḡe mumo jonna bene Njambiye, yo nje dolna nyanḡwe kpaṣa meyasi mete yi Njambiye nye mumo kē, nḡe mumo kē mbombu beḡe nde,

meyasi mete yi nye no kē yakama nye. ⁷ Keto ko wuse ti nje ne yiḡa yaḡa ke meneti maka na. Sendi, yaḡa te yi wuse ta bu duwe no ke meneti yeti na. ⁸ Dete, nḡe wuse be ne yasi te yi wuse yakama dye nē yi wuse yakama leḡe, yite yakama. ⁹ Ma botu bete be kwadye be ne budya meyasi baka ke sanḡwa ne mebobilan balo ke meḡando me *Satan nē ke budya jaki jaki lem beya mewoḡo mete yi bekidye bomo kelo nde, bo yāmbila kē. ¹⁰ Yo nde, njuku kwalo meḡone hene wūla ke kwadya mōni. Baḡa bomo nyinḡa to kete, e bo jate ke beya nje londo tiko tikina temo te yi bo bā no ke yi Njambiye kē nje bu ne mapi meḡone nye ke temo yan ne ḡguru wan.

Njena menḡite

¹¹ Ke be we, we mō Njambiye, ken mbombu tumo koḡ londo ne beya meyasi menōri. Nyeko sosu yi sa nje te yi jonna ne ḡbenje ke mbombu Njambiye. Sanḡo nje te yi jonna nda yi Njambiye kwadye tiko temo ke yene kē no mbombu, kwadye beso bomo, be ne temo gbisa, jonna sendi ne te wūne beso. ¹² Lonḡo dyambi nye sosu ke tikina temo ke yi Njambiye kimote kē no mbombu. Biya jonḡwe te yi kpo ne kpo yi Njambiye jehama we nde, no be no kē ne gber. We kombila lepo jaye tikina temo yo ke kasi jonḡwe te ne sanḡan ke mbombu budya bomo. ¹³ Mi ke kobile lepo nye we ke mbombu Njambiye te e kele nde, meyasi hene bēki ne jon ko nē ke mbombu Krist Yesus. Kome nye temma ke mbombu Pōnsi Pilat kē, a lepima ndi gbakasi ne sanḡan. ¹⁴ Yo nde, mi ke kobile lepo nye we ke mbombu yan nde: Bakidyā yasi te yi mi lepima nye we kē ne pupuna temo, jonna kine yaḡa te

yi mumo yakama ndeye we kete na. Kelo dete kumo ke ngimo te yi Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist ta nje ké. ¹⁵ Njambiyé ta kelo nde, a púnjukwe yotu ke ngimo te yi nye Njambiyé sima peso ké. Nye Njambiyé te yi menyoro hene wule pele yene. Siya mo te e name meyasi hene ndi nye nyepo. Nye Kumande bekumande. Nye sendi Baba Mboko e lajsama bebaba mboko. ¹⁶ Ko a ti yaka gwe wete yeso na. A diy ke yol mejasi mete yi mumo ti yaka wuta ne yo na. Ko mumo wete ne wete ti bene nye wete yeso na. Ko mumo wete ne wete yeti ne deti te yi bene nye na. Bomo sombila nye, a ne ngungudye kpo ne kpo, *amen.

¹⁷ Ke yi botu bete be ne mekusuku muka baka, kombila lepó nye bo nde, bo ti bendidya yotu na. Bo ti beki ne bibina temo ke mekusuku mete yi yakama yambile nemenó ké na. Yasi wete, bo kpál be ne bibina temo ke yi Njambiyé te e nye wuse budya kimo meyasi ko, né wuse bu meyasi mete ne mesosa. ¹⁸ Bo kél kimo yasi. Yasi hene te yi bo kele béki kimo mekele. Bo béki botu be ngay kabidya meyasi bene beso bomo. ¹⁹ Nge bo kele dete, bo ke ndemo kpasa meyasi mete yi ti yambile na yi ladye ne metu mete yi nje ké, né bo be ne kpasa jongwe te yi kpo ne kpo.

²⁰ Ma Timote, bakidya yasi ke yi Njambiyé sima kanje nye we ké kimote. We ti nyeki numbu yo ke yaw yaw melépi na. We ti nyeki sendi numbu ke melombo mete yi wule ke tedya yasi te yi bo lepe lepó nde fañ duwá yasi ké na. ²¹ Baña bomo ke lepó nde, bo ne fañ duwá yasi te. Dete, e bo si londo ne tikina temo te yi bo ba no ne mbombu ke yi Njambiyé ké. Njambiyé kél ngikwa ne wune.

Mekana Yibate yi Pol ketima kenje Timote

Yo ndi sendi Pol, mo tomun Yesus Krist kete mekana mete yoko, yite a ke jobo ke Rom. Yo mekana yibate yi nye ketima kenje Timote ke. Yo sendi njena mekana mene.

Ke moy mekana mete Pol jeki lepo kasi diyoo ne ngbik ke moy gbakasi. A ke lepo sendi nde, ngimo kwanje ne sima wuta, yite nde, ngimo soje ne. A ke beje nde, sulo benjoje bene sima li nye. A ke lepo sendi teri te yi bomo ta be no ke ngimo te yi mboko ta be ke ke ke signate ke.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyanjwe menjabiye yini:

1. Pol ke kite Timote (kumte 1).
2. Kpasa mo te e benjwe Yesus Krist ko beki nan kome bomo tume kaje ne meyasi me Njambiye ke? (kumte 2).
3. Mekana me Njambiye ke kame kriten ke ngimo te yi bomo tume kaje ne meyasi me Njambiye ke (kumte 3).
4. Kpasa kriten tonjukwe meyasi me Kumande Yesus Krist. Sendi, Nyanjwe Kumande ti lenja nye na (kumte 4).

¹ Yo mi Pol kete mekana maka. Njambiye tokuma mi nda yi nye kwadya ke nde, mi beki mo tomun Krist Yesus, ne mi lepi kasi jonjwe te yi nye kpoma nde, a ta nye botu bete be diyee sangwate bene be Krist Yesus baka. ² Mi keti kenje we monmbe Timote, soje temo mbe. Da Njambiye ne Krist Yesus, Nyanjwe Kumande wusu kel ngikwa ne we. Bo gwaki ngwete yo, nye sendi we tete.

Pol ke nye Timote deti ke temo

³ Mi ke nye Njambiye te yi mi kele nye mesay ko wosoko ne pupuna temo nda yi besanbambobembe dikima kelo ke. Tu ne yeso mi ke take we menjimo hene kome mi ngweta ne nye ke. ⁴ Mi ke take nda yi we punja ne misidyee ke misi ke. Mi ne nyanjwe hel te yi beje we ne koko, ne temo mbe tondu ne mesosa. ⁵ Mi ke take tikina temo te yi we no ke yi Njambiye kine likisi ke. Nyonbambob Lowis ne nyanjwe Enis kandima be ne njel tikina temo te yite. Mi ke duwe gbate nde, we ke tiko sendi temo dete. ⁶ Dete, mi ke basidyee lepo nye we nde: Kelo nde, jaje te yi Njambiye nya we ke ngimo te yi mi kasa ne mebo ke yotu yo ke ngbâbikwe. ⁷ Keto Sisine te yi Njambiye nya ke yotu su ke yeti sine te yi kele nde, wuse beki ne wo na. Yo Sisine te yi nye wuse ngungudye yi kele nde, wuse kwadyikwe beso, be sendi ne dyano te yi biye temo su ke meyasi. ⁸ Dete, we ti gwaki njon te yi lepo kasi Nyanjwe Kumande wusu nye bomo na. We ti gwaki sendi njon te yi lepo kasi mbe, ko beko nde, mi ndana ke jobo keto ne na. Ma ndi nde, sine we sangwanjwe ne mebene keto Kim Tom. Kelo dete ne deti te yi Njambiye nye we ke. ⁹ Yo Njambiye te jonjwe wuse kwey jeba wuse, ne wuse be botu bene. A ti kele dete, keto yija kimo mekele musu na, yasi wete, yo keto nye ne nguru wene sima si kobile dete. Sendi, keto a ne ngikwa. A kpoma nde, a ta kwa ne nje Krist Yesus yi tedye ne wuse ngikwa ne. A kpoma dete njombu yaja mesew mesew. ¹⁰ Ma a punja ngikwa te ndana, keto Krist Yesus, mo te e jonjwe wuse ko nja nje. A sojma deti te yi soje ba no ke. A kwanma ne nje

lepina Kimŏ Tom yí punje ne kasi kpaſa jonḡwe nè kasi jonḡwe te yi tí beyŏ wete yeſo ké. ¹¹ Njambiyē tembidiya mi nde, mi bēki mŏ pelna Kimŏ Tom, mi bēki mŏ tomun wene nè mŏ tedya bŏmŏ Kimŏ Tom te kē nŏ. ¹² Yo keto te yite yi mi ſanḡwa ne mebŏne mete yike ndana ké. Ko dēte, mi yeti ke gwe njŏn yaſa na, keto mi ke duwe mŏ te yi mi tikima temŏ ke yene kŏ. Mi ke duwe gbate nde, a ne dēti te yi bakidiye yasi te yi nye kaſma nye mi ké kumŏ ke nyanḡwe yeſo te. ¹³ Wē wokuma kpaſa mełepi mete yi punduma ke numbu mbē ké. Kelŏ ndi nda yi yo lēpe ké. Beḡwe yo ne kwet kwet yí tedye nde, wē ke tiko temŏ ke yi Njambiyē, ſendi, wē ne mekwadiya, keto wúne Krist Yesus ſanḡwate. ¹⁴ Bakidiya kimo yasi ke yi Njambiyē nya wē ké ne dēti Kimŏ Sisiſi te yi diye ke yotu su ké. ¹⁵ Wē ke duwe nde, botu be Njambiyē hene be diye ke Asi baka tumma kŏſi ne mi. Figel bene Hermogen ke njoka botu bete. ¹⁶ Nyanḡwe Kumande kēl ngikwa ne Onesifor bene botu be tŭ dylene, keto meḡgimŏ budiyate a dikima nye mi dēti ke temŏ. ſendi, ko beko nde, mi bŏ ke jobŏ, a tŭ gwe njŏn te ke mbŏmbu bŏmŏ na. ¹⁷ Yasi wete, ke yi nye njŏ nŏ ke Rom ké, a kpalma ſa mi beke beke de dolo. ¹⁸ Nyanḡwe Kumande kēl ngikwa ne nye ke kēki ne, Nyanḡwe Kumande ke nyanḡwe yeſo te. Ke njoka bŏmŏ hene, yo ndi wē nyepŏ ke kombile duwe budya mekamna mete yi nye kelma ne mi ke Efes ké.

2

Kasi kpaſa mŏ meſay

me Yesus Krist

¹ Mŏnmbē, ke be wē, bŏḡḡŏ dēti ne nje ngikwa te yi Njambiyē

kele ne wuse ké, keto sine be Krist Yesus ſanḡwate. ² Kome mi dikima tedye wē meyasi ké, budya bŏmŏ bŏ ke mbey te beſe. Wē wokuma meyasi mete, ma tedya ſendi yo nye botu bete be wē ne bibina temŏ ke yan nde, bŏ yakama kwanḡdye ſendi yo ne jem nye beſo baka. ³ Jaya ſanḡwa ne ngabiye mebŏne mete yo keto Krist Yesus nda kpaſa ſoja wene. ⁴ Nḡe ſoja kē ke lŭ dŷambi, nḡe nye gŏre nde, kum beſoja te e kenja nye kŏ bēki ne meſosa ne nye, yite a tí kelŏ se meyasi mete yi gbela bŏmŏ dikŭ kelŏ yí jonſa nŏ metu hene ké na. ⁵ ſendi, nḡe mumŏ kele yiſa adinḡbakere nda soko, a tí be ne sol, nḡe nye ti ſedye beḡwe meḡḡa me soko te na. ⁶ Yo mŏ bēna mbeki te e kele meſay wŏndŏ biriki kŏ yākanḡwe be bosa mŏ te e dŷe kwalŏ nyambi te. ⁷ Taka yasi te yi mi lēpe ké kimŏte. Yo nde, yo Nyanḡwe Kumande ta nye wē dŷano te yi woko ne njŏmbŏ meyasi hene te yi mi lēpe nye wē ké. ⁸ Pān pa take Yesus Krist, nday kumande Davit, a womiya ke njoka beḡmŭ nda yi Kimŏ Tom te yi mi pele ké lēpe ké. ⁹ Yo keto Kimŏ Tom te yite yi mi ſanḡwa ne mebŏne yi mi diye wotunate ke jobŏ nda wete mŏ nyanḡwe kelna beya mekele. Ma ke be mełepi me Njambiyē, bŏ ti yaka woto yo na. ¹⁰ Dete, mi ke disima meyasi hene keto botu bete be Njambiyē ma si toke baka, né Krist Yesus jonḡwe ſendi bŏ, né bŏ nyin diyo ke mbey meluksa mete yi kpo ne kpo.

¹¹ Lepi te yi mi ta lēpo ndana ké yakama nde, bŏmŏ tiki temŏ kete. Yo nde, nḡe be nde, wuse ḡwā sine be Krist Yesus, sine be Krist Yesus ta jŭ ſendi. ¹² Nḡe wuse disima mebŏne sine be Krist Yesus, yite sine be Krist Yesus ta namŏ ſendi. Nḡe wuse tone lēpo nde, wuse yeti

ke duwe nye na, yite a má lẹpɔ sendi nde, a yeti ke duwe wuse na. ¹³ Nge wuse diyɛ kine tonje meyasi mete yi wuse si kpo ké, ma a ke tonje ne meyasi mete yi nye si kpo ké, keto a ti yaka diyɔ kine kelo yasi te yi nye ne nguru wene si lẹpɔ ké na.

¹⁴ Lẹpɔ meyasi maka nye besɔ. Ma kombila lẹpɔ nye bo ke mbombu Njambiyɛ nde, bo ti lombidyangwe keto yiɲa gbela lem mɛlɛpi na, keto yo yeti ke kame mumɔ yanja na, yo kpál bɛkidye botu bete be lɛngwe meto kete baka. ¹⁵ We ne nguru wɔ, nyekɔ sosu sɔ nje te yi kelo yasi ke mbombu Njambiyɛ nda mɔ te yi Njambiyɛ sima si boɓe kɔ. Kelo dɛte nda kpasɔ mɔ mesay te ɛ yeti ke gwe njon ke mesay mete yi nye kele ké. Kelo yasi ne nje te yi tedye bomɔ kpasɔ lɛpi Njambiyɛ yi tedye kasi gbakasi ké. ¹⁶ We ti nyeki numbu ke yaw yaw mɛlɛpi na, keto botu bete be lɛpina dɛte baka ke tokula londɔ londɔ ne Njambiyɛ. ¹⁷ Lɛpi te yi bo lɛpɛ ké ta kokile bo nda gba dale. Himene nɛ Filetas ke njoka botu bete. ¹⁸ Bo ma tumɔ kɔɲ ne lɛpina gbakasi yí lẹpɔ nde, bemuɲ ma si womiyɛ. Dete, bo ke yangile tikina temɔ te yi banja bomɔ tike ke yi Krist Yesus ké. ¹⁹ Ko dɛte, kpasɔ mekol mɛ tɲ te yi Njambiyɛ sima tɛmbidyɛ ké jelnate ne ngbin. Yo ketinate ke mekol mɛ tɲ te nde: «Baba Mboko ke duwe botu bɛnɛ.» Yo sendi ketinate nde: «Mɔ te ɛ lɛpɛ nde, a wókunaɲgwe ne Baba Mboko kɔ tɔm kɔɲ londɔ ne mɛbeyɔ.»

²⁰ Ke mejɔle mete yi nyari biyna nɔ ké yeti ndi mejɔle mete yi bo kele ne lor ho ne sumba yi mumɔ dole ke nyaɲgwe tɲ ké na. Yo sendi ne mejɔle mete yi bo kwake kwakɔ ne jɛti nɛ yi bo wome womɔ ne yeko. Bo biynaɲgwe ne

kpasa mejɔle mete yiri ke ngimo mejeso, biyna ne bukwe te yike ke gbela meyeso. ²¹ Dete, nge mumɔ dale yotu sonje ke beya meyasi hɛnɛ te yi mi lɛpɛ nɔ ké, yite a ta nje bɛ nda kpasɔ mejɔle mete yi sa te bɛkidye ne ngom ngom, yo ta kame nye, mɛnggimo hɛnɛ a yakama bɲ yo yí kelo ne kwalɔ kimɔ mekele hɛnɛ. ²² Tumɔ kɔɲ londɔ ne beya mɛwoɓɔ mete yi bɛgwanjɔ nɛ bɛngɔndu bɛ nɔ ké. Saɲgɔ nje te yi jonna ne ngben, sɔ nje te yi tiko temɔ ke yi Krist Yesus. Saɲgɔ sendi nje te yi kwadyɛ besɔ bomɔ, sɔ nje te yi jonna ne tɛ wúnɛ botu bete be ngwɛta ne Baba Mboko ne pupuna temɔ baka. ²³ Pupa meto ke lem metandɔ mete yi abalmba. We duwɔ nde, yo kɛn siyɔ ndi ne melombɔ. ²⁴ Ma mɔ te ɛ kele mesay nye Nyangwe Kumande nda bala wenɛ kɔ ti bɛki mɔ melombɔ na. A jónnaɲgwe kimɔte bɛnɛ bomɔ hɛnɛ. A bɛki kpasɔ mɔ tedya yasi, bɛ sendi mɔ gbisa, nge mumɔ kele beya yasi sunɲgwe ne nye. ²⁵ A kíta botu bete be lɲ dyambi ne nye baka ne weyna temɔ. A bɛki ne ðibina temɔ nde, Njambiyɛ yakama kelo nde, bo yɛnsaɲgwe temɔ yí duwe lɛpi te yi bɛ gbakasi. ²⁶ A kɛl dɛte, simande dyano dyan ta yɔkwe, bo má diyɔ ke mɛpɔndɔ mɛ *Kum beya mekele yí ndadyɛ bo nde, bo kɛl ndi yasi te yi nye kwadyɛ ké.

3

Beya ngimɔ ta dya

¹ Dúkwɛ nde, ke metu mete yi kɛ nɔ ke siyna mbokɔ, meyasi ta nje bɛ sulnate buɲyate. ² Keto bomɔ ta bɛ ne ka. Bo ta bɛ botu bɛ kwadya mɔni. Bo ta susule yotu ne gbelate. Bo ta bɛ botu bɛ mbɛnɔ. Bo ta gbuto ne Njambiyɛ. Bo ta bɛ ne mbandɔ sunɲgwe ne botu bete bɛ jama bo baka. Bo

ta ɓe ɓotu ɓe kpa nɛ ɓotu ɓe dyaŋma sunɓwe ne meyasi mete yi wokuna ne Njambiyɛ kɛ. ³ Bo tɔ ɓe ne temo mekwadya na, kine gwena ngwete ɓeso na. Bo ta ɓe ɓotu ɓe kutu. Bo tɔ ɓiye temo ke meyasi na. Bo ta ɓe sendi nda gonɓo njomo. Bo ta ɓeno kimo yasi, nye ɓo ke dite. ⁴ Bo ta ɓe ɓotu ɓe dyaŋgwa dɔno ɓeso. Metemo man ta ɓe dɛke ne haw haw. Bo ta ɓendiye yotu kwa to te. Bo ta laɗ kwadye yasi te yi ɓo ne nguru wan gore kɛ kwa Njambiyɛ. ⁵ Bo ta tedye ke mbombu ɓomo nde, ɓo ɓotu ɓe Njambiyɛ, ma jayna ngungudye Njambiyɛ yeti na. We tɔ gbam kol wune njel ɓomo nda ɓete na. ⁶ Baɗa ke njoka yan ke diki mbombila, nyiɗe ke yiɗa metu yi sebile ɓaɗa ɓoma ɓete ɓe ne metemo ne lep lep ɓaka nde, ɓo jaya melepi man. Mebeyo ma si nganɓile ɓoma ɓete. Bo ke ɓengwe kwalo beya meyasi hene te yi temo yan gore kɛ kɛ no. ⁷ Boma ɓete ke kwadye jekina meyasi kpo ne kpo kɛ no, ma ko dɛte, dɛti te yi duwe ne yasi te yi ɓe gbakasi wete yeso yeti na. ⁸ Botu ɓaka ke lu dyaɓi sunɓwe ne lepi te yi ɓe gbakasi, ndi nda yi Yanes ɓene Yamberes biyima ne meso mbombu ne Moyisi kɛ. Dyanɔ dyan nja dimbiye. Sendi, tikina temo te yi ɓotu ɓaka tike ke yi Njambiyɛ kɛ ti yaka nde, ɓo jaya ɓo na. ⁹ Ma ndi nde, ɓo tɔ kumo womaɗa na, keto ɓomo hene ta si duwe beya yaw yaw mekele man nda yi ɓembam ɓaka yiɓa Yanes ɓene Yamberes.

¹⁰ Ma ke ɓe we, we ɓengwa yasi te yi mi dikima tedye kɛ ne kwet kwet. We kombila ɓeɗe sendi nda yi mi dikima jonna no kɛ. We duwa sendi meyasi mete yi mi kwadya kelo kɛ, duwe nda yi mi tike ne temo ke yi

Njambiyɛ kɛ. We duwa sendi temo gbisa nɛ temo mekwadya mete yi mi no kɛ. We duwa sendi nde, mi ne tiɗ. ¹¹ We ke kobile duwe nda yi ɓomo sogbita ne mi, tedye mi meɓone ke Anɗiyos, ke Ikon nɛ ke Lister kɛ. Yo kwalo tedya nyangwe meɓone te yin yi mi tɔ gbise kɛ? Ko dɛte, Nyangwe Kumande jongwa mi ke yinori hene. ¹² Botu ɓete ɓe ke kwadye jonna nda yi Njambiyɛ kwadye, keto ɓene ɓe Krist Yesus sanɓwate ɓaka, ɓo ta tedye ɓo nyangwe meɓone. ¹³ Ma yasi wete, beya ɓomo, yite nde, ɓotu ɓete ɓe sebile ɓeso ɓaka ta tokula londo londo ke kelna beya yasi kpo ne kpo. Bo ta sebile ɓomo kɛ no, sebile sendi yotu yan ne nguru wan. ¹⁴ Ma ke ɓe we, ken ndi yo mbombu yi nye temo ke yasi te yi we jekima kɛ. Yo yasi te yi we tike temo ne ngbik kete kɛ, keto we duwa mo te e tedya we yo ko. ¹⁵ Kande ne monosike we duwa pupuna mekana me Njambiyɛ hene te yi ɓo ketima kɛ. Yo yakama nye we dyanɔ, no duwe nda yi Njambiyɛ jonɓwe ne mumo kome nye tike temo ke yi Krist Yesus kɛ. ¹⁶ Yasi hene te yi diye ketinate ke mekana me Njambiyɛ kɛ wula ke numbu Njambiyɛ ne nguru wene. Yo ke kame yi tedye ɓomo meyasi, yi ndeye ɓo kome ɓo kele beya yasi, yi kite ɓo, yi tedye sendi ɓo nda yi ɓo yakama jonna ne ngbenj. ¹⁷ Yo dɛte, ne mo Njambiyɛ si komsa ke menje hene, na ɓe ne meyasi mete yi ta kame nye yi kɛ kelo kwalo kimo mekele hene.

4

¹ Mi ke kobile lepo nye we ke mbombu Njambiyɛ nɛ ke mbombu Krist Yesus. Yo nye ta peso josi ɓotu ɓete ɓe ne jon nɛ ɓotu ɓete ɓe ma gwe ɓaka. Mi

ke kobile lepo nye we, keto a ta kala nje, sendi, a ta namo. ² Yasi te yi mi lepe nye we ke, yo nde, pela melepi me Njambiyε, lepo yo jeliye nye bomo. Pela men gimɔ hene, ko bo jaya, ko bo ti jaye. Ndeya bomo, gayo bo kite sendi bo. Kelo dete, disima meyasi hene yi tedye ne bo yasi, ³ keto ngimɔ ta dya yi bomo ti kulɔ woko se kimɔ tedya yasi te yi wule pele yi Njambiyε ke na. Bo ta nje kelo meyasi nda yi temo yan gore. Dete, bo ta toke bengwe budya jaki jaki beyekele ke no. Yasi te yi beyekele bete ta lepo nye bo ke ta be ne min ke meto te man. ⁴ Bo ta pupε meto ke lepi te yi gbakasi, kpalo nje nye meto ke yaw yaw mekanɔ. ⁵ Ke be we, ke meyasi hene we ti jeki nye temo kete na. Gbisimangwe mebone, kelo mesay me pelna Kimɔ Tom. Tonjukwe mesay mete yi Njambiyε nya we ke kimote. ⁶ Ke be mi, mi me mbe nda menjam mete yi bo kumbe kelo ne sadaka nye Njambiyε ke. Ngimɔ kwan ge mbe sima wuta. ⁷ Mi lon ma dyambi kimote. Mi sidya soko mbe. Mi kombila bengwe meyasi mete yi wuse tike temo kete ke kumɔ ke signate. ⁸ Ma ndana, Njambiyε sima bakidye sol mesay mete tike mi. Sol te be na kela ngben mekele. Nyangwe Kumande wusu, nye mo te e pese josi ne ngben ko ta kane yo nye mi ke nyangwe yeso te. Yeti ndi mi nyepo ta be ne sol te na. A ta nye sendi bomo hene be sosa yokwe ne baka.

⁹ Sangɔ nje hene te yi nje benε mi nedo, ¹⁰ keto Demas lema mi, a nya temo pengɔ ne meyasi mete yi ngimɔ te yoko. A kwan ma ke pele Tesalonik. Keresans ka pele Galasi. Ma Tit kwan ma ke pele Dalmasi. ¹¹ Ndi Lukas waka sine nye. Bongɔ Mark nje no,

keto a ke kame mi budyate ke say te yi mi kele nye Njambiyε ke. ¹² Mi tomma Tisik kenje ke Efes. ¹³ Kome we ta nje ke, no bon gambo mbe yi duku yi mi tikima ke Turuwas ke yi Karpus ke nje no, nje bu sendi mekana, jeko kwa kwangɔ mekana mete yi bo kele ne kotu ke. ¹⁴ Aleksandere te mo mbelo kelma beya yasi ne mi budyate. Nyangwe Kumande ta yokidye yo nye nye, yaka ne yasi te yi nye kelma ke. ¹⁵ Ma we, diyo ne soso ne nye sendi, keto a lon ma dyambi ne yasi hene te yi wuse tedya ke nye bo ke dite. ¹⁶ Ke bosate yi mi temma no pile ne lepi mbe ke josi ke, ko mumo wete ne wete ti nje diyo ke kon mbe na, bo hene lema mi. Yasi wete, Njambiyε be na bo ne ngwete ke yasi te yi bo kelma dete ke. ¹⁷ Ma ndi Nyangwe Kumande wusu nyepo diya pele yembe kwa nye mi deti, ne mi pel melepi mene kumɔ njena, ne bomo hene be yeti Beyuden baka woku. A jongwa sendi mi ke numbu bedila. ¹⁸ Nyangwe Kumande ta jongwe mi ke beya meyasi hene. A ta bakidye mi yi nyinje mi ke kando dyene ke dyobo. He luksa nye kpo ne kpo, *amen.

Njena menyen

¹⁹ Nyeno mi Pirisil ne Akilas, nyeno sendi botu be tu Onesifor. ²⁰ Erast tikama ke Korant. Mi tikima Torofim ke kon ke Mile. ²¹ Sangɔ nje hene te yi kumɔ wonga pinɔ te yi ngimɔ abekata ti pa kande ke. Ubul ne Pudens ne Lin ne Kolodiya ne benjon busu be wonga hene ke nyeno we. ²² Nyangwe Kumande wusu diya pe we. A kel ngikwa ne wune.

Mekana mete yi Pol ketima kenje Tit

Yo Pol ketε mekana mete yoko kenje Tit. Tit kamma Pol budyate ke mesay, ε Pol be ne bibina temo ne nye.

Mekana mete lépi nde, bekriten tí jonnanɔwε ne kpalak kpalak na. Yo ke tedye sendi teri mumo hene te yi bo toke nda tomba ke njoka njon bekriten. Pol ke lepo sendi kasi kimo tedya meyasi mete yi ne ngben, kite betomba nε begwanjo nε bengɔndu nε botu be mesay nde, bo dɔy ne soso, ma bo me nje nyinje to ke kelna kotu mekele.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyanɔwε menɔabiye yitati:

1. Diyo tomba nε yasi te yi mo te ε bu diyo te yakanɔwε kelo ké (kumte 1).
2. Mesay mete yi kpaasa mo te ε kende ne njon botu be Njam-biye yakama kelo ké (kumte 2).
3. Menɔgite nda yi kriten yakanɔwε jonna no ke njoka bomo (kumte 3).

¹ Yo mi Pol ketε mekana maka. Mi ke kelo mesay nye Njam-biye nda bala wene. Mi sendi mo tomun Yesu Krist. Njam-biye nya mi mesay mete yí ngboso botu bete be nye sima toke baka, né bo tiki temo ke yene, duwe sendi gbakasi. Gbakasi te ke kelo nde, mumo jonnanɔwε nda yi Njam-biye kwadye ké. ² Meyasi menori hene wula ke bibina temo te yi wuse no ké. Wuse ne bibina temo nde, he ta be ne jonɔwε te yi kpo ne kpo. Njam-biye ti kél ja na, a kpoma dete njombu yana mesew mesew. ³ Ke ngimo te yi nye pesima ké ma yaka, ε nye punje yo ne nje lepi ne yi nye kanma nye

mi nde, mi péla ké. Nye Njam-biye, jonɔwε wusu nye mi deti te yi pele yo. ⁴ Mi kéti mekana maka kenje we Tit. We gba monmbε, keto sine we hene tiki temo ndi ke yi Yesu Krist. Da Njam-biye nε Krist Yesu, mo te ε jonɔwε wuse ko kél ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

Mesay me Tit ke Kret

⁵ Mi tikima we ke Kret, né we sidye kombila meyasi hene te yi bukwa ké. Sendi, né we tembidiye banja betomba mbanjo Njam-biye ke medya hene. We ta kelo nda yi mi tedya we ké. ⁶ Mo te ε bu diyo tomba dete ko tí beki ne yija mono beya yasi te yi bo yakama lepina ne nye kete na. A béki ndi ne nyari wete. Bono hene tiki temo ke yi Kumande Yesu. Bo tí kel yasi te yi bomo ta lepo nde, bo ke jonna ne sap sap, ho bo bono be mbando na. ⁷ Ma yo nde, mo te ε kende ne njon botu be Njam-biye ko béki mo bakidya meyasi me Njam-biye. Dete, a tí beki ne yija mejoso te yi bomo yakama ndeye nye kete na. A tí beki mo yeliya ho mo ngambi na. A tí beki bala menjam ho mo saɔna wow na. Temo ne tí beki ne bak bak yí kwε ne yija beya menje yí sombo ne moni na. ⁸ Yasi wete, a bono bomo kimote ke mbey ne, kwadye sendi kelna kimo yasi. A béki mo te ε biye temo ne, be ne ngben, wokuna ndi ne Njam-biye, ngbiso yotu ke meyasi. ⁹ Yo kimote nde, a nyéki yotu ne hene ke lepi te yi mumo yakama tiko temo kete. Lepi te ndi wete ne yasi te yi wuse tedya ké. Dete, a yakama kite sendi beso ne nje kpaasa tedya yasi. Komete, a má tedye nye botu bete be lu dyambi ne lepi te baka nde, bo ne mejoso. ¹⁰ Yo nde, botu be beya to ne buyo. Bo lépi lem meyasi mete yi tí kame mumo ké yí sebile

ne bo. Botu bete lán ðeɲna ke njoka bekriten bete ðe wulma ke mison Beyuden baka. Bo lépi nde, ðembam p̄sinangwe. ¹¹ Wuse kél nde, botu baka ðibi menumbu man, keto bo ke yangile ndingele moy metu me bomo. Bo ke tedye yasi te yi mumo tí tedya ké kwá ne ðeya nje te yite yí sɔmbo ne mɔni. ¹² Mbanja mumo wan, gba mo Kret nda bo, a ðá wete mo punja mɛlepi ke njoka yan. A lepima nde: ‘Botu ðe Kret gba botu ðe já kpo ne kpo. Bo nda ðenyamo nyan. Bo botu ðe ðyem. Bo táka ndi nje moy yan.’ ¹³ Yasi te yi mumo wan te lepima ké, gbakasi. Ndeya bo kimo ndeynate keto te yite, né bo nje tiki temo ne ngben ke yi Njambiye. ¹⁴ Kelo ðete, ma bo nje nye sosu yan ke yaw yaw mekanɔ me Beyuden né ke membonga mete yi wule ke ðyano botu bete ðe seɲe gbakasi baka. ¹⁵ Nge mumo me pupunate ke mbombu Njambiye, yite meyasi hene pupunate ke yene. Ma nge mumo ðe ne sembo ke mbombu Njambiye, nge ðe sendi nde, a yeti ke tiko temo ke yi Yesus Krist na, yite meyasi hene yeti sendi pupunate ke yene na. Yo nde, ðyano ðyene nè temo ne ne sembo sendi. ¹⁶ Bo ke kombile lepo ke numbu nde, bo ke duwe Njambiye, yasi wete, mekele man ke kpalo tedye nde, bo ke seɲe nye. Bo ke kelo mekele me nye ke mbombu Njambiye. Bo ne ðeya to sungwe ne nye. Bo ti yaka kelo yiɲa kimo mekele wete ne wete na.

2

Kasi kpasa tedya mɛlepi

me Njambiye

¹ Ma ke ðe we, lepo meyasi nye bomo ndi nda yi mɛlepi me Njambiye tedye ké. ² Lepo nye ðembam bete ðe ma jombe baka

nde, bo tí jeki nye temo ke meyasi na. Bo kél yasi ne nje te, né bomo jesi bo. Bo kél yasi ne ðyano, tiko temo kimote ke yi Njambiye. Bo kwádyikwe ðeso bomo kimote ne temo yan hene, gbiso sendi meyasi kimote. ³ Lepo sendi nye boma bete ðe ma jombe baka nde, bo jónnangwe sendi kimote nda kpasa botu ðe Njambiye. Bo tí ðeki botu ðe kutu na. Bo tí jeki ðe ðebala menjam na. Bo yákanɲwe nye ðeso kimo menɲite. ⁴ Bo jónnangwe ðete, né bo tedye ðeɲɲondu nda yi bo yákanɲwe kwádye ne ðenjoɲo ðan nè ðono ðan ké. ⁵ Bo tédyá bo nde, bo ðéki ne ðyano, joɲna pupunate ke mbombu Njambiye. Bo ðándimanɲwe kelo mesay ke tu gwaki yan. Bo kél kimo yasi, tekwe to sungwe ne ðenjoɲo ðan, kambɔ bomo me nje gbuto sungwe ne mɛlepi me Njambiye.

⁶ Lepo kite sendi ðegwanjo nde, bo kél yasi ne ðyano. ⁷ Ke meyasi hene, we ne nguru wo, kelo kimo mekele kè no mbombu, né bomo ðeɲ, kelo sendi nda we. ðete, kome we tedye bomo yasi ké, tedya nde, we kél meyasi ne ngben, tedye sendi nde, we ke ðise yotu yo. ⁸ Lepo yasi te yi ðe gbakasi yi bomo tí ndeye we kete na, né njon biy botu bete ðe lu ðyambi ne wuse baka, ma bo me nje kwedya yiɲa yasi te yi bo ta lepina ðeyate ne wuse keto te.

⁹ Lepo kite ðebala nde, bo tékwe to sungwe ne ðemasa ðan ke meyasi hene, kelo yasi te yi ta nye bo mesosa. Bo tí pitidyá lepi ke numbu yan na. ¹⁰ Bo tí guɲu yiɲa yasi yan na. Yasi wete, bo kpál nje kelo meyasi kimote ðudɲate tonje meyasi hene, né bomo tɔndu jaye meyasi hene te yi wuse tedye ke kasi Njambiye te e joɲɲwe wuse ko. ¹¹ Yo nde, Njambiye kombila tedye nde, a ne ngikwa

sunḡwe ne bomo hene yí jonḡwe ne bo. ¹² Nḡikwa te yi Njambiyé kelma ne wuse dete ké ke tedye nde, wuse tí ken mbombu yí kelo meyasi mete yi botu bete be yeti ke duwe Njambiyé kele ké na. Sendi, wuse tí ken se mbombu yí wobó beya meyasi me meneti maka na. Nḡikwa te ke tedye sendi wuse nde, wuse jónḡanḡwe ne dyanó ke nḡimó te yókó, kelo yasi ne nḡben, jonḡna nda yi Njambiyé kwadyé ké. ¹³ Yo dete yi wuse yákanḡwe jonḡna yí ladiye ne yesó masosa te yi wuse be ne bíbina temó kete ké. Yo *Yesó te yi Nyangwe Njambiyé, Yesus Krist te ε jonḡwe wuse kó ta punje meluksa mené. ¹⁴ A nya yotu ne ne nḡuru wene keto su yí kolo ne wuse ke beya mekele hene. A kelma sendi dete yí pupudye ne wuse, né wuse be ndingele kando te yi wokuna ndi ne nye nyepó, né wuse nye sosu yí kelo kimó mekele. ¹⁵ Ma meyasi maka, tedya yo nye bomo, lepó kite bo, gayó sendi bo. Kelo dete ne deti yo hene. Kpe, mumó tí yelkwe we na!

3

Jonḡwe bekriten

¹ Kalanḡwe lepó nye bo hene nde, bo tēkwe to sunḡwe ne bekum, kelo sendi dete sunḡwe ne baka be kende ne dya baka wokuna ne bo. Bo bēki nedó te yi kelo kwaló kimó mekele hene. ² Lepó nye bo nde, bo tí toya mumó ho sá wów na. Bo bēki ne kimó temó sunḡwe ne besó, jonḡna ne te bene bomo hene. ³ Yo nde, kwey wuse jonḡnama sendi dete kine dyanó na. Wuse bā botu be mbandó. He kópuma tóke beya nje. Kwaló beya mewobó hene díkima namó wuse nda bebala, pusó wuse nde, wuse kél kwaló beya meyasi hene te yi díkima nye wuse mesosa ké. Sendi, wuse

díkima jonḡna, nye sosu ke kelna beya meyasi, be ne nyangwe temó sunḡwe ne besó. Yo bā nde, bomo bēn wuse wule ke beya mekele musu. He díkima benna sendi tande su. ⁴ Ma ko dete, Njambiyé te ε jonḡwe wuse kó tedya bomo nde, a ne nḡikwa, a ke kwadyé sendi bo. ⁵ Ke nḡimó te yite, ε nye jonḡwe wuse, yeti keto yija kimó nḡben mekele mete yi wuse ne nḡuru wusu kelma ké na, yo ndi keto a gwá nḡwete wusu, jonḡwe wuse ke mebeyó musu ne nje weyna su, pupudye wuse kelo nde, wuse jádyikwe ne kóko, be ne jonḡa jonḡwe ne nje te yi Kimó Sisiḡ. ⁶ Njambiyé tunḡbusa nye Kimó Sisiḡ te ke yotu su ne nje Yesus Krist, mó te ε jonḡwe wuse kó. ⁷ Njambiyé kelma dete, na pesi nde, wuse me ne nḡben ke mbombu wene, keto a kelma nḡikwa ne wuse, né wuse nje be ne jonḡwe te yi kpo ne kpo. Bíbina temó te yi wuse nó ké, yo nde, a ta nye wuse jonḡwe te. ⁸ Lepi te yi mi lepima ndana ké yakama nde, bomo tíki temó kete. Mi kwádyikwe nde, kombila lepó yo kimóte, simande botu bete be ma tikó temó ke yi Njambiyé baka ta nye sosu ke kelna kimó mekele ké nó mbombu. Kimó yasi te yi yakama kame bomo ké, yori. ⁹ We tí nyeki numbu ke metando mete yi abalmba ne nḡbenje nḡbenje kasi mefínó me bebaba na. We tí nyeki sendi numbu yo ke melombo nè nyena meso ke kasi membonḡa mete yi Mòyisi ketima ké na. Meyasi menóri yeti ke kame yaḡa na, yo gbelate. ¹⁰ Nḡe mumó kele yasi dete yí bake ne bomo, nó kánda lepó nye nye. Nḡe nye basidyé, nó kálanḡwe lepó nye nye. Ma ke kónḡte, nḡe nye ti wóke na, nó dífúdyá nye ke keki yo, ¹¹ keto we duwá nde, njel mumó nda mbete

sima jato ke beya nje, nye mo mebeyo, nye ne nguru wene ke tedye nde, a ma balo lapi.

Njena lapi

¹² Kome mi ta tomo Artemas ho Tisik kenje pele yo ke, no jêw nje dolo mi ke Nikopolis, keto mi pesima nde, mi ta kwanɗye ngimo abekata womete. ¹³ Saɗɗo nje te yi kame Senas te nyanɗwe mo duwa membonɗa ne Apolos ke kendi yan, ma yan nje banɗo bo. ¹⁴ Benɗon busu jêka sendi kelna kimɗo mekele ke no mbombu, ne bo kam botu bete be kine meyasi mete yi mumɗo yakama jonɗa no ke. Bo kel dete, ma meyasi mete yi bo kele ke jonɗwe dyan ke me nje gwe mesenɗe. ¹⁵ Bomɗo hene be diyɗe sine bo wonɗa baka ke nyeno we. Nyeno wuse botu bete be kwadyɗe wuse baka, botu bete be tike temɗo ke yi Yesus Krist baka. Njambiyɗe kel ngikwa ne wune hene.

Mekana mete yi Pol ketima kenje Filemŋ

Yo Pol, mŋ tomun Yesus Krist ketete mekana mete yŋkŋ, yite a ke jŋbŋ ke Rom. A kŋti yo kenje wete kimŋ sŋ wene nde Filemŋ ke Kolos. Filemŋ bŋ nyangwe mumŋ. A yeŋsama temŋ nje be kriteren. A bŋ ne wete bala wene nde Onesim. Ta be Onesim kŋ kelma yinŋ beya yasi sunŋwe ne masa wene, ε nye bŋmbe kwŋ kŋ Rom. A sangwama ne Pol mate. ε Pol lepe Kimŋ Tom Yesus nye nye, ε nye yeŋsa temŋ nje be kriteren sendi. Ndana, Pol ke keto mekana maka tiko ke bŋ Tisik bŋ ne Onesim kwŋ nŋ. Pol ke ngweta ne Filemŋ ke mŋy mekana maka nde, a bŋŋa Onesim ne ngwete, gbiso bŋ nye nda maŋ wene, keto Onesim me ndana kriteren nda nye sendi.

Wuse yakama bŋke mekana maka ke menŋabiye yini:

1. Kandina lepi (seke sekete 1-3).
2. Jonŋwe Filemŋ (seke sekete 4-7).
3. Pol ke ngweta ne Filemŋ keto Onesim (seke sekete 8-21).
4. Njena lepi (seke sekete 22-25).

¹ Yo mi Pol, mŋ jŋbŋ keto Krist Yesus. Yo mi sine maŋ wusu Timote ketete mekana maka kenje we Filemŋ te sŋŋ temŋ su. Sine wune ke ngbŋ kelŋ kiya mesay. ² Wuse kŋti kenje sendi dyŋmbu dyusu Apiya nŋ maŋ wusu Arisip, mŋ te yi sine bŋ lŋ dyambi keto Kumande Yesus Krist kŋ, keto yo sendi kenje nŋŋ botu bete be tike temŋ ke yi Kumande Yesus be diki wesidya ke mŋy tŋ dyŋ bŋka. ³ Da Njambiyε nŋ Krist Yesus Nyangwe Kumande wusu kŋl ngikwa ne

wune, nye sendi wune tete. ⁴ Mi ke nye Njambiyε wombe wosoko menŋimŋ hene, take we kome mi ngweta ne nye kŋ, ⁵ keto mi ke wokŋ nde, we ke kwadyε botu be Njambiyε hene budyate. Sendi, we ke tiko temŋ ne ngbik ke yi Kumande Yesus. ⁶ Mi dŋya Njambiyε nde, ken mbŋmbu dŋyŋ sangwate wune botu bete be tike sendi temŋ ke yi *Krist bŋka kwŋ to te, nŋ we duwe kimŋ meyasi hene te yi wuse yakama kelŋ keto Krist kŋ. ⁷ Maŋmbe, mekwadya mete yi we kwadyε ne bŋmŋ kŋ nya mi mesosa budyate, nye sendi mi deti ke temŋ, keto we kelma nde, temŋ botu be Njambiyε bŋki ne te.

Pol ke ngweta ne Filemŋ

keto Onesim

⁸ Ma yo keto te yite yi mi ne deti te yi lepo yasi te yi we yŋkanŋwe kelŋ kŋ nye we, keto mi mŋ tomun *Krist. ⁹ Ko dŋte, mi ke kpalo ngweta ngwetangwe ne we keto mekwadya mete yi wuse nŋ kŋ. Yo mi Pol, tomba mumŋ, mŋ jŋbŋ nda yi mi dŋye nŋ ndana keto Krist Yesus kŋ lepe dŋte. ¹⁰ Mi ke ngweta gba ne we keto Onesim. Mi nŋŋ nje be sangwe wene, keto mi tedye nye nje Krist, yite mi ke jŋbŋ. ¹¹ A tŋ kele yaŋa mbŋmbu yŋ kame ne we na. Ma ndana, a me ke kelŋ mesay yŋ kame ne wuse hene, nŋ we nŋ mi. ¹² Mi ke yŋkidye nye ndana kenje we, gba nye Onesim, sine nye me muka nda kol bene jon. ¹³ Mi kwadya tika mbe ne nye, nŋ sine nye dŋy, na pa kam mi ke numbu yo pinŋ te yi mi ndi ke jŋbŋ keto Kimŋ Tom kŋ. ¹⁴ Yasi wete, mi tŋ kwadyε kelŋ dŋte kine pa dŋye we na, me nje be nda mi ke malŋ we malŋ. Ma mi kwadyikwe nde, yo wŋla ke kwadya te yo ne nguru wŋ. ¹⁵ Ta be Onesim paŋma jise ke keki yo yi yaka monŋ ngimo, na

nje yókwe nje diyo wúne nye kpo ne kpo. ¹⁶ Ma ndana, yeti ndi ne teri te yi bala siye na, yasi wete, a me sendi ke kimo teri kwá yite, a me maṅ wusu, soṅ temo su. Ke yembe, mi ke kwadye nye ne temo mbe hene, ma we kwadyikwe nye kwá yite, keto nye mo te yi wúne nye jonna, nye sendi maṅ wo, keto a ke tikó sendi temo ke yi Nyanṅwe Kumande. ¹⁷ Nge be nde, we ke bu mi nda mo njon wo, bonṅo nye kimote nda we bonṅ gba mi. ¹⁸ Nge be nde, a kelma yija kotu mekele sunṅwe ne we, ho nde, a ne yija pilo yo, nò nyêki yo ke to mbe. ¹⁹ Yo gba mi Pol kete dete ne gba bo mbe. Mi ta gbo yasi te nye we. Mi tí gwe ne lopo nye we nde, we ne pilo mbe na. Pilo te, yo jonja jonṅwe te yi we no keto Kimó Tom te yi mi pelma nye we ké. ²⁰ Gbate maṅmbe, kama mi kelo yasi ke yi mi diye we ké keto Nyanṅwe Kumande wusu. Kelo nde, temo mbe bêki ne te, keto wuse sanṅwate sine be *Krist. ²¹ Mi kėti mekana maka kenje we dete, keto mi ne bibina temo nde, we ta woko men mbe nda yi we diki kelo menṅimo hene ké. Mi duwá nde, we ta kelo lanṣa yike yi mi diye we ké.

Njena lapi

²² Sendi, nò kômbila mbaṅa tonṅari tike mi. Mi ne bibina temo nde, Njambiyé ta woko menṅweta mun, bo má soṅe bo ne mi yokidyé nye wune. ²³ Epafra ke nyeno we. Sine nye ke jobo keto Krist Yesu. ²⁴ Mark nè Aristark nè Demas bu Lukas ke nyeno sendi wune. Sine bo hene ke ngbo kelo kiya mesay wete. ²⁵ Nyanṅwe Kumande wusu Yesu Krist kél ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

Mekana mete yi bo ketima kenje Behebere

Mɔ te ε ketima mekana mete yɔkɔ kenje Behebere kɔ, bo yeti ke duwe dɪnɔ dyene na.

Mekana maka jéki beɲe Behebere bete be yeɲsama temɔ tiko mison yan nje be bekriten baka. Ma yasi wete, baɲa ke njoka yan dikima simta, ho nde, bo yɔkwe ne kɔkɔ beɲgwe mison yan, ho nde, bo tiki temɔ ke yi Krist gbate. ε bo kete ne mekana maka yi nye ne Beyuden bete be me bekriten baka deti ke temɔ, yi tedye sendi bo nde, Krist sima tonje meyasi hene te yi membonɲa dikima lepɔ ké, dete bo ti yɔkwe se beɲgwe mison yan nɛ membonɲa mete yite na. Mekana maka ke tedye sendi wuse bekriten hene nde, Krist laɲsama meyasi menɔri hene.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyaɲgwe menɲabiye yitanti:

1. Krist kwɔ bejaki nɛ Mɔyisi (kumte 1-4).
2. Say nyena sadaka te yi Krist kwɔ mesay me nyena mesadaka hene. Sendi, nyena yotu ne ne ɲguru wene nda sadaka yi Krist nya ké, kwɔ mesadaka hene (kumte 5-10).
3. Joɲgwe mɔ te ε tike temɔ ke yi Krist kɔ (kumte 10-13).

Njambiyɛ lepinama ne nje

mɔnɔ wene

¹ Ke metu te yi mbɔmbu Njambiyɛ kwanma ne botu be punja melepi mene yi lepina nɔ menɲa budyate nye besaɲmbambɔ*^{f1}* busu. A kwanma sendi ne bo yi lepina nɔ nye besaɲmbambɔ busu ne budya menje. ² Ma ndana, ke ɲgimɔ te yɔkɔ yi mbokɔ

ke kɛ ke siynate ké, Njambiyɛ lepinama nye wuse ne nje Mɔnɔ wene. A kwanma ne nye yi kusɔ ne mbokɔ, tembidiye sendi nye nde, a nɔm meyasi hene. ³ Meluksa me Njambiyɛ ke beɲna ke yi Mɔnɔ. A ndi nda gba Njambiyɛ. Lepi te yi punde ke numbu ne ké ne ɲgungudye. Yo ke kelo nde, meyasi me mbokɔ hene kɛn mbɔmbu dɪyɔ kete. Ke nye ma si kombile nje te yi Njambiyɛ ta weye ne mesembɔ me bɔmɔ ké, ε nye nje kwɔ kɛ dɪyɔ metidyɛ ke kwey ke mbam bo Njambiyɛ te ε ne ɲgungudye hene kɔ.

Yesus Krist kwɔ bejaki hene

⁴ Yo nde, Yesus nɲa be nyaɲgwete kwɔ bejaki, ε Njambiyɛ nye nye kɲasa dɪnɔ laɲsa yan hene. ⁵ Ma yo jaki te nda yi Njambiyɛ lepima nye nye wete yesɔ nde: «We mɔnmbɛ, kande ndana mi me sɔɲgwe kɔ? Ho nde, yo jaki te nda yi Njambiyɛ lepima ke kasi ne nde: «Mi ta be saɲgwe wene, a má be mɔnmbɛ kɔ?» ⁶ Sendi, ke ɲgimɔ te yi Njambiyɛ tomma ne Mɔnɔ wene njese ke mbokɔ ké, ε nye basidyɛ lepɔ ke kasi ne nde: «Bejaki bene hene kúsukwe meɔɔn kɔtɔ mbɔmbu ke meneti kanɔ nye.» Mɔnɔ wene te dɪye tomba mɔy ke njoka meyasi hene. ⁷ Ke pay te yi bejaki bene, Njambiyɛ ke lepɔ nde: «A ke kelo nde, bo bɛki nda pupɔ, bo botu be mesay bene bɛki nda lam dɪte.» ⁸ Ma ke pay te yi mɔnɔ wene, a ke lepɔ nde: «We gba Njambiyɛ, we kumande kpo ne kpo. We nɔm botu bo ne nje te yi ne ɲgben. ⁹ We kwɔdyikwe ɲgben mekele, benɔ kɔtu mekele nye bo ke dɪte. O Njambiyɛ, yori yi Njambiyɛ wɔ kumbuma mutɔ ke to yɔ yi nye ne we nyaɲgwe mesosa! A kelma dete yi tɔke ne we tiko beɲɔn bo.» ¹⁰ Njambiyɛ lepima sendi ke

kasi Mɔnɔ nde: ‹Baba Mboko, piɲɔ te yi meyasi t̃i pa kusuna, wɛ kandima kuso meneti. Yo wɛ kuse sendi d̃yobɔ nɛ gba bɔ yo. ¹¹ Meyasi menɔri hene ta si yambile, ma ndi wɛ ta bɔnɛ kpo nɛ kpo. Yo hene ta si b̃eyɔ nda yi melambɔ si b̃uto nɔ kɛ. ¹² Wɛ ta b̃u yo hene kɛ tiko womaɲa nda yi bo nika nɛ melambɔ kɛ. Wɛ ta si senjɔ yo. Ma ndi wɛ ta bɔnɛ kpo nɛ kpo kinɛ senjɔ na.› ¹³ Ma yo jaki te nda yi Njambiye lepima nye nye wete yesɔ nde: ‹Diyo metid̃ye kɛ mbam bɔ mbɛ kumɔ nde, mi siki kawule b̃ependɔ bɔ tiko ke nji mekol mɔ kɔ? ¹⁴ Ma d̃ete, b̃ejaki bɛ nda? ¹⁵ Bo hene yeti botu bɛ m̃esay bɛ Njambiye na? ¹⁶ Bo yeti m̃esisɲ mete yi Njambiye tome yɛ kɛ kame botu b̃ete bɛ ta b̃ɛ nɛ jonɲwɛ te yi kpo nɛ kpo kɛ na?›

2

Kasi jonɲwɛ te yi Njambiye

nye wuse kɛ

¹ Ma d̃ete, wuse b̃akid̃ya melɛpi mete yi wuse wokuma kɛ nɛ gbem, kambɔ hɛ mɛ nje yambile d̃uwe kɛ kimɔ nje. ² Lepi te yi b̃ejaki bɛ Njambiye n̄a lɛpɔ kɛ b̄a kpasa lepi. Bomɔ hene bɛ payma lepi te d̃iyo kinɛ b̃ɛɲwɛ yo b̄aka d̃ikima sanɲwa nɛ p̄nsi te yi yakama nɛ bo. ³ Ma n̄gɛ wuse yeliye kpasa jonɲwɛ te yi Njambiye nye wuse kɛ, hɛ m̄a nje kelɔ nan yɛ diyo nɔ ke p̄nsi te? Nyangwe Kumande nɛ n̄guru wene kande nje peɛ kasi jonɲwɛ te. Botu b̃ete bɛ wokuma yo b̄aka n̄a jaye gbate nye wuse nde, yasi te yi bo lɛpɛ kɛ kasi jonɲwɛ te kɛ, yo kpasa lepi. ⁴ Njambiye sendi d̃ikima kelɔ m̄eyekambiye nɛ nyangwe m̄eyasi nɛ kwalɔ nyangwe mekele wete wete, nye sendi bo m̄eyasi mete yi Kimɔ Sisɲi nye mumɔ kɛ nda yi nye kwad̃ye. A kelma d̃ete yɛ ted̃ye

nde, yasi te yi bo d̃ikima lɛpɔ kɛ b̄a gbakasi.

Njambiye kɛ ted̃ye mɔ te ɛ ta

jonɲwɛ bomɔ kɔ

⁵ Yo nde, Njambiye t̃i tembidiye b̃ejaki nde, yo bo ta namɔ jonja mboko te yi ta nje yi wuse lɛpɛ nɔ kɛ na. ⁶ Yasi wete, ke yike yi wuse lɛpɛ kɛ, wete mumɔ lepima womaɲa kɛ m̄oy mekana mɛ Njambiye nde: ‹Njambiye, mumɔ ba nda, nɛ wɛ taki nye? Mɔnɔ mumɔ ba nda, nɛ wɛ nye misi ke yotu nɛ? ⁷ Wɛ paɲma kelɔ nde, a d̃iy n̄jime, b̃ejaki mbombu yi yaka mɔnɔ kum n̄gimɔ. Wɛ n̄a tonje nye nɛ meluksa hene, n̄gane sendi nye. [Wɛ tembidiya nye nde, a n̄am meyasi mete yi wɛ kusuma kɛ.] ⁸ Wɛ kaɲma m̄eyasi hene tiko ke nji mekol m̄ene.› Yi wuse lɛpɛ nde: ‹Njambiye kaɲma m̄eyasi hene tiko ke nji mekol m̄ene› kɛ, yite nde, a t̃i bukwe ko yaɲa wete nɛ wete na. Yasi wete, kumɔ ndana wuse yeti ke b̃ɛɲɛ nde, a kaɲma m̄eyasi hene tiko ke nji mekol m̄ene na. ⁹ Ma kwey Njambiye paɲma kelɔ nde, Yesu d̃iy n̄jime, b̃ejaki mbombu yi yaka mɔnɔ kum n̄gimɔ. Yasi wete ndana, wuse kɛ b̃ɛɲɛ nda yi Njambiye tonja nye nɛ meluksa, n̄gane sendi nye keto meɔnɛ mete yi nye sanɲwama nɔ ke sɔɲ kɛ. Dete, keto Njambiye nɛ n̄gikwa, Yesu sombuma sɔɲ keto bomɔ hene. ¹⁰ Yo Njambiye kuse m̄eyasi hene, yo nye d̃iye sendi nɛ yo hene. A b̃ɛɲma kimɔte nde, Yesu kw̄an nɛ nje meɔnɛ yi b̃ɛ nɔ nɛ njololo kɛ m̄eyasi hene, nɛ b̄onɔ b̄ene b̄ud̃yate b̃ɛ nɛ n̄gabiye kɛ meluksa mɛ Yesu. Yo Yesu b̄ute nje yɛ jonɲwɛ nɛ bo. ¹¹ Yo nye kɛ pupud̃ye bomɔ kaɲɛ nye Njambiye. Nɛ nye nɛ botu b̃ete, bo hene ndi nɛ kiya sanɲwɛ wete. Yori yi nye yeti kɛ gwe n̄jon te yi

jeba bo nde Bemaŋ bene ké. ¹² A ke lepo nye Njambiye nde: «Mi ta lepo kasi yo nye bemaŋ bembé. Mi ta teme ke mbombu njon botu bo hene, jembina yí lukse ne we.» ¹³ E nye lepe sendi nde: «Mi ta be ne bibina temo hene pele yi Njambiye», lepo sendi nde: «Mi waka sine bono be Njambiye be nye kanma nye mi baka.»

¹⁴ Ma bono bete be nye lepe no baka, yo wuse botu be meneti maka be ne membundo nè mekiyo baka. Yori yi Yesus ne nguru wene bonma sendi teri su, na gwe yí yangile ne deti *Kum beya mekele. Keto yo nye, Kum beya mekele ko kele nde, bomo gwâki. ¹⁵ Yesus kelma dete yí jongwe ne botu bete be gwâ wɔ son kwey, diyɔ nda bebala ke ndingele jongwe dyan hene baka. ¹⁶ Yo gbate nde, a njâki nje kame benday be Abaraham, a ti njâki kame bejaki na. ¹⁷ Dete, yo ba kimote nde, a bon teri bemaŋ ke menje hene, na be nyangwe kum botu be nyena sadaka te e gwe bomo ngwete, nye temo ke mesay me Njambiye yí sonje ne ngambi ne ke to bomo, sangwe bo bene be Njambiye. ¹⁸ A beŋma mebone ke ngimo te yi nye sangwama ne mebobilan ké. Dete ndana, a yakama kame botu bete be sangwa sendi ne mebobilan baka.

3

Yesus Krist kwɔ Mɔyisi

¹ Wune njon, Njambiye jebama sendi wune nde, wune bêki botu bene. Dete, wune kâna misi yí beŋe ndi ne Yesus. Nye mo te yi Njambiye tomma ko. Nye sendi nyangwe kum botu be nyena sadaka te yi wuse tike temo ke yene ke mbombu bomo ko. ² A tonja mesay hene kimote ndi nda yi mo te e tembidyɔ nye nya nye nde, a kêl ké. A tonja yo ndi nda

yi Mɔyisi kelma kwey ke njoka kando bono be Njambiye ké. ³ Yo nde, ke njoka tu nè mo te e sume yo ko, bo lúksa mo te e sume ko, yeti tu na. Ke njoka Yesus nè Mɔyisi, yo dete sendi, yo yakama nde, bo lúksa Yesus kwɔ Mɔyisi. ⁴ Tu hene, yo mumo sume yo, ma ko beko dete, yo Njambiye kele meyasi hene. ⁵ Nge be Mɔyisi, a tonja mesay mene hene kimote ke njoka kando bono be Njambiye nda mo mesay. Mesay mene ba nde, a kânda lepo yasi te yi Njambiye ta nje lepo ke metu te yi nje ké. ⁶ Ma ke be *Krist, a tónjukwe ne mesay mene hene kimote nda Mɔno te e diyɔ ne tu sangwe ko. Ma nge wuse kê mbombu diyɔ ne ngbingim, be ne bibina temo te yi nye wuse mesosa ké kumo ke signate, yite wuse tu te.

Njambiye ta nye botu bene mewedyɔ

⁷ Yori yi Kimɔ Sisij lepe nde: «Muka nge wune woke men ne, ⁸ wune tí deskwe metemo mun nda yi besanmbambo bun kelma detina to sungwe ne Njambiye ke kongor bobé ne nye ké na. ⁹ Njambiye nde: Ko beko nde, bo beŋma mekele mete yi mi dikima kelo ke mesew kamoni ké, bo bobuma mi yí beŋe ne yasi te yi mi ta kelo ké. ¹⁰ Yo kelma nde, mi woku ngambi sungwe ne bo, e mi lepe nde: Menjimo hene, metake man londunate ne mi. Ko, bo tí kwadye duwe menje membe na. ¹¹ Dete, mi wokuma ngambi, e mi kinja nde, ko bo tí nyiŋe gba ke mbey mewedyɔ membe na.» ¹² Wune njon, wune diyɔ ne soso, ma baŋa ke njoka yun me nje diyɔ kine tiko temo se ke yi Njambiye na. Yo yakama kelo nde, bo tùm kɔŋ ne Njambiye te e ne jon ko. ¹³ Ma baka kíta beso metu hene piŋo te yi muka te yi wuse lepe no ké ndi kete, kambo mebeyo

mɛ nje seɓile wunɛ yí ɗese nɛ mɛtemɔ mun. ¹⁴Yo nde, nge wuse kɛ mbombu ɗiɔ nɛ ngbingim, ɓe sendi nɛ ɓiɓina temɔ te yi wuse ɓa nɔ nɛ mbombu kɛ kumɔ ke siy-nate, komete, sine ɓe *Krist ta ɓe nɛ ngabiye ke mɛyasi hene. ¹⁵Yo ɗete yi mɛkana mɛ Njambiye ke lepɔ nde: «Muka nge wunɛ woke mɛn nɛ, wunɛ tí ɗeskwe mɛtemɔ mun nda yi ɓesanmbambo ɓun kelma ɗetina to sunɗwe nɛ Njambiye kɛ na.» ¹⁶Ma ɓe nda si woko mɛn Njambiye nje kpalɔ kelo yasi te yi kwadɔya temɔ nɛ kɛ? Yeti ndi kiya ɓotu ɓaka ɓe Mɔyisi punja soɗe ɓo hene ke Ejipt ɓaka kele ɗete na? ¹⁷'Ma Njambiye ma wóku ngambi sunɗwe nɛ ɓe nda ke mesew kamɔni? 'A ti ma wóku ngambi sunɗwe ndi nɛ kiya ɓotu ɓaka ɓe kelma ɓeya yasi, ε ɓo sanɗwa nɛ soɗ ke mɔy koɗgor ɓaka na? ¹⁸'Ma Njambiye ma kɪnɗanɗwe nde, ɓe nda tí nyiɗe ke mbey mɛwɛɗya mɛnɛ? 'Yo ti ma ɓɛɗa ndi kiya ɓotu ɓaka ɓe kelma ɗa mɛto sunɗwe nɛ nyɛ ɓaka na? ¹⁹Dete, he ke ɓɛɗɛ nde, Njambiye tí jaye nde, ɓo nyiɗa ke mbey te na, keto ɓo tí tike temɔ ke yene na.

4

¹ Njambiye kpoma nde, wuse yakama nyiɗe ke mbey mɛwɛɗya mɛnɛ. Ma ɗete, piɗo te yi ngimɔ nyiɗnate ndi kete, he ɗiɔ nɛ soɓo, ma mɓaɗa mumɔ ke njoka yun mɛ nje kɔpɔ nyiɗnate take nde, a tikama nɛ njimɛ. ²Ma he wokuma sendi Kimɔ Tom te ndi nda yi ɓesanmbambo ɓusu wokuma nɔ sendi kwey ke koɗgor kɛ. ɓo wokuma Kimɔ Tom te, yasi wete, yo tí kame ɓo yaɗa na, keto ɓo wokuma ndi woko kine tikɔ temɔ kete na. ³Ke ɓe wuse ɓe tike temɔ kete ɓaka, wuse ke nyiɗe su ke mbey mɛwɛɗya mɛte yi Njambiye lepima nde: «Mi wokuma

ngambi, ε mi kinja nde: Ko ɓo tí nyiɗe gba ke mbey mɛwɛɗya mɛmɓe na.» Njambiye lepima mɛlepi maka, ko ɓeko nde, a ma kiki siɗye mesay mɛnɛ kome nyɛ kusuma nɛ mboko kɛ. ⁴Womaɗa ke mɛkana mɛ Njambiye, ke kasi metu yitan jo yibate yi yo lepe kɛ, ε nde: «Njambiye kelma mesay mɛnɛ hene ke metu yitan jo wete, ma ke yitan jo yibate, ε nyɛ wɛɗya.» ⁵Nda yi wuse kandima si lepɔ ndana kɛ, mɛkana mɛ Njambiye ke ɓasiɗye lepɔ sendi waka nde: «Ko ɓo tí nyiɗe gba ke mbey mɛwɛɗya mɛmɓe na.» ⁶Ma ɓotu ɓete ɓe kandima woko Kimɔ Tom te ɓaka tí nyiɗe ke mbey mɛwɛɗya mɛte na, keto mɛtemɔ man ɓa nɛ keskere. Yasi wete, muka ɓaɗa yakama nyiɗe ke mbey mɛwɛɗya mɛte. ⁷Yori yi Njambiye ke tembidiye sendi wete jonja ngimɔ te yi nyɛ jeba nde muka kɛ. Mesew kwanɗa ke koɗte ɓudɔyate, ε nyɛ lepe lepi te yi wuse lepima ndana kɛ nɛ numbu Davit nde: «Muka nge wunɛ woke mɛn nɛ, nɛ tí ɗeskwe mɛtemɔ mun na!» ⁸Ma Yosuwá má kendi nɛ ɓesanmbambo ɓusu kumɔ nɔ ke mbey mɛwɛɗya mɛte, ma Njambiye tí lepe se kasi wete ngimɔ mɛwɛɗya ke koɗte na. ⁹Dete, Njambiye kombila wete ngimɔ mɛwɛɗya yi ke ɓoɗna nɛ yi yeso *Saba nyɛ ɓotu ɓene. ¹⁰Mɔ te ε nyiɗma ke mbey mɛwɛɗya mɛ Njambiye kɔ ke wɛɗya ke mesay mɛnɛ hene nda yi Njambiye wɛɗyama nɔ ke koɗ mesay mɛte yene kɛ. ¹¹Dete, he nyêki sosu su hene yí sa nje te yi nyiɗe ke mbey mɛwɛɗya mɛte, kamba ɓaɗa mɛ nje kelo ɗa mɛto nda ɓesanmbambo ɓusu kɔpɔ nɛ nyiɗnate ke mbey mɛwɛɗya mɛte. ¹²Wunɛ kɛl ɗete, keto mɛlepi mɛ Njambiye nyêki mumɔ kɓasa joɗɗwe, yo sendi nɛ ngunɗudɔye.

Yo lónj mumo ke temo kwá yi kafa te ε ne menumbu mete yíba yakama kelo ké. Yo nyíja ndi pòke kumo ke moy mbumo temo, nyíje kumo ke moy dýongó to. Yo kén kumo ke mejangwe me yotu, kumo sendi ke dýongó te yi moy meyeso. Yo ke nembé punje medyanò nè metake mete yi diyé ke temo mumo ké. ¹³ Ke meyasi mete yi Njambiyé kusuma ké, kiné yaña wete ne wete sofyate ke mbombu wene na. A ke beré meyasi hene te yi nye kusuma ké ne lonjo lonjo. Meyasi hene te yi wuse kelma ké, he ta teme ke mbombu wene pile yo nye nye.

Yesus Krist kwá nyangwe botu

be nyena sadaka hene

¹⁴ Wuse me ndana ne nyangwe kum botu be nyena sadaka te ε kwanjma bari hene kò. Yo Yesus te Mòno Njambiyé ε bendima kè kwey ke dýobò kò. Dete, he tíki temo ne ngbik ke yene ke mbombu bomò. ¹⁵ Keto Yesus te nyangwe kum botu be nyena sadaka wusu te yi wuse lepe nò kò tí díyo kiné gwe ngwete wusu ke meteko mete yi wuse nò ké na. A sangwama ne mebobilan ndi nda wuse ke menje hene. Yasi wete, ko a tí kele ne yíja mebeyo na. ¹⁶ Dete, he kén ndana ne bíbina temo ke kèki siya bekum te yi Njambiyé te ε ne ngikwa kò, na tiki wuse ne ngwete ke beya mekele musu, kelo ngikwa ne wuse yí kame wuse kome yíja yasi dýa wuse ké.

5

¹ Yo nde, ke yi nyangwe kum botu be nyena sadaka hene, bo tóka nye ndi ke njoka bomò tembidyé nye, na kel mesay me Njambiyé yí kame ne botu bete. Mesay mene, yo nde, a bóñ meyasi nye Njambiyé, kelo sendi

sadaka nye nye keto mebeyo me bomò. ² A yakama wokò yasi te yi dýa ke yi botu bete be ndekima meyasi, nè baka be jate ke yíja menje baka, keto yo dýán sendi nye nda bo. ³ Yo keto te yite yi nye yákanawe nye sadaka, keto mebeyo mete yene ne nguru wene nè yi botu be kandò sendi. ⁴ Mumò ti bóñ nyangwe díyo te ne nguru wene na. Yasi wete, yo Njambiyé ne nguru wene jéba mumò tembidyé nye nda yi nye kelma kwey ne *Aròn ké.

⁵ Ke yi *Krist, yo bā sendi dēte. Nye ne nguru wene tí bŷ nyangwe díyo kum botu be nyena sadaka nye ke yotu ne na. Yasi wete, yo Njambiyé lepe nye nye nde: «Wé mɔnmbé, kande ndana mi me songwe.» ⁶ Yo nda yi yo ketinate sendi womaŋa ke mekana me Njambiyé nde: «Wé mɔ nyena sadaka kpo ne kpo nda Melkisedek.» ⁷ Ke jongwe dyene ke maneti maka, Yesus dikima ngweta jaba kembidya dētinate punje misidyé ke misi ke mbombu Njambiyé te ε bā ne dēti te yi songe sɔŋ ke yotu ne kò. ε Njambiyé woke mengweta mene, keto Yesus pidya yotu ke mbombu wene. ⁸ Ko bekò nde, a bā gbate Mòno wene, a kwanjma ne nje mebone yí jeké ne kelna yasi te yi Njambiyé kwadyé ké. ⁹ Ke Njambiyé ma si nye nye dēti te yi tonje meyasi hene ké, ε nye nje be mɔ te ε bŷte nje yí jongwe ne bomò hene be kele yasi te yi nye lepe yí nye bo jongwe te yi kpo ne kpo. ¹⁰ Dete, ε Njambiyé tembidyé nye nde, a bēki nyangwe kum botu be nyena sadaka nda Melkisedek.

He kèl meyasi mete yi goto bomò

¹¹ Wuse ne budya meyasi mete yi wuse yakama lepo nye wune ke kasi nyangwe kum botu be nyena sadaka kò. Yasi wete, yí

nembɛ nɔ, yo nɛ dɛtɔ, kɛtɔ wunɛ yeti se kɛ biyɛ to mɛyasi nɛdɔ nda yi mbɔmbu na. ¹² Ma, kɛ budya ŋgimɔ te yi sima kwɔ́ kɛ́, ma wunɛ mɛ ndana botu bɛtɛ bɛ yakama tɛdye mɛyasi nyɛ bɛsɔ, yasi wɛtɛ, yo kɛ diyɛ ndana ndɛ, bo básiɔdya tɛdye sendi wunɛ bosa mɔnɔ mɛyasi mɛtɛ yi bo kandima tɛdye wunɛ mbɔmbu kɛ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɛ́. Wunɛ mɛ ndana nda bɔnɔ bɛtɛ bɛ ndi kɛ dʒɛ bɛri baka. Nɛ ndɛ, wunɛ dʒyáki mɛdʒyɛ mɛtɛ yi nɛ dɛtɔ, wunɛ kɛ kpalɔ kelɔ ndɛ, bo nyêki wunɛ mɔrɔku mɛbɛri nɛ kɔkɔ. ¹³ Yo ndɛ, mɔ te ε ndi kɛ dʒɛ bɛri kɔ ndi nɛ gbɛla mɔnɔsikɛ. Njɛl mɔ tɛ mbɛtɛ tɛ pa duwɛ nembina yasi tɛ yi nɛ ŋgbɛŋ nɛ yasi tɛ yi bɛ kɔtutɛ kɛ́ na. ¹⁴ Ma dɛtina mɛdʒyɛ bɛŋa goto bɔmɔ. Njɛl botu tɛ bɛtɛ yakama nembɛ kimɔ yasi nɛ bɛya yasi, kɛtɔ bo nya sosu yan kɛ jekina mɛyasi mɛtɛ, ε bo si yila nɔ.

6

¹ Ma dɛtɛ, hɛ kɛn kɛndɔ mbɔmbu jɛkɛ mɛyasi mɛtɛ yi bɛŋɛ goto bɔmɔ. Hɛ tɛ́ dʒi ndi kɛ kiya mbɛy kɛ bosa mɛyasi mɛtɛ yi bo tɛdya wusɛ kɛ kasi *Krist kɛ́ na. Hɛ ma si tembidiyɛ mekol mɛ tu, hɛ tɛ́ basidya tembidiyɛ se na. Hɛ sima lɛpɔ yo nyɛ wunɛ, yo ndɛ, bɔmɔ tɔm kɔŋ nɛ mɛkɛlɛ mɛtɛ yi kɛ nɛ mumɔ kɛ nɛ sɔŋ kɛ́, yɛŋsa tɛmɔ tikɔ kɛ yi Njambiyɛ. ² Hɛ sima nembɛ njɔka tɔpuna bɔmɔ kɛ mɔrɔku tɛ yi kwanɔna kɛ́ nyɛ wunɛ, lɛpɔ kasi kasa mɛbɔ kɛ yotɔ bɔmɔ tɛ yi kɛlna kɛ́ nɛ kasi womiya bɛmunɔ nɛ kasi pɛsina jɔsi tɛ yi Njambiyɛ ta pɛsɔ kɛ siyana mbokɔ kɛ́. ³ Ma ndana, ŋgɛ Njambiyɛ jayɛ, hɛ tɛ́ bɔnɛ ndi wari na, hɛ ta kɛ mbɔmbu.

⁴ Njambiyɛ paniya puyɛ nyɛ bɛŋa bɔmɔ. Bo nɛ ŋguru wan bɛŋma ndɛ, yasi tɛ yi Njambiyɛ

nya bo kɛ́ gba kimɔtɛ. Bo bɛŋma sendi mɛkamna mɛ Kimɔ Sisin. ⁵ Bo bɛŋma gbate ndɛ, mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kimɔ yasi, kande bɛŋna nyangwɛ ŋgunɔdʒyɛ ŋgimɔ tɛ yi ta duwɛ nɛ kɛ́. ⁶ Botu bɛtɛ bɛŋma duwɛ mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ. Yasi wɛtɛ, bo kpalma tumɔ kɔŋ nɛ Njambiyɛ. Ma dɛtɛ, nɛ tɛ yi bo yakama kelɔ ndɛ, botu bɛtɛ yɛŋsanɔgwe sendi tɛmɔ nɛ kɔkɔ kɛ́ yeti se na. Yo nda bo nɛ ŋguru wan kɛ kala ŋgba Mɔnɔ Njambiyɛ kɛ kroa, kelɔ ndɛ, bɔmɔ wɔŋgwe nyɛ. ⁷ Hɛ pán bʒ yekambiyɛ nɛ mɛnɛti. Nɛgɛ mbiyɔ diki nɔ nɛ kpik kpik kɛ yinɔ mbɛy, ŋgɛ mɔrɔku diki nyinɛ mɛnɛti bɔsɛ yo, ŋgɛ mɛnɛti mɛtɛ jɔŋgwe nyambi yí kame nɛ botu bɛtɛ bɛ kelma ŋgwanɔ womɛtɛ baka, yitɛ Njambiyɛ kɛ nyɛ mɛnɛti mɛtɛ mɛkɔmbila. ⁸ Ma ŋgɛ mɛnɛti mɛtɛ kpalɛ kelɔ ndɛ, mɛmbunɔ mɛtɛ yi nɛ mɛsɔru nda mɛŋgombiya kɛ́ jɔŋ kɛtɛ, yitɛ bɔmɔ bɛŋa mɛnɛti mɛtɛ sɔŋɛ misi, Njambiyɛ má kita nɛ yo si lodʒyɛ yo nɛ ŋgito. ⁹ Wunɛ nɔŋ, sɔŋ tɛmɔ su, kɔ bɛkɔ ndɛ, wusɛ lɛpinangwɛ dɛtɛ, wusɛ nɛ bɛbina tɛmɔ ndɛ, wunɛ kɛ gba kimɔ nɛ tɛ yi ta kelɔ ndɛ, Njambiyɛ jɔŋgwe wunɛ. ¹⁰ Hɛ lépi dɛtɛ, kɛtɔ Njambiyɛ yeti mɔ tɛ ε kɛlɛ yasi kɔtutɛ na. A tɛ́ lɛŋsa mɛsay mɛtɛ yi wunɛ kɛlɛ nɛ mɛkwadya mɛtɛ yi wunɛ tɛdya sunɔgwe nɛ nyɛ kɛ́ na. Mɛkwadya mɛtɛ kɛ bɛŋna kɛ kimɔ mɛyasi mɛtɛ yi wunɛ kelma sunɔgwe nɛ botu bɛnɛ nɛ yi wunɛ kɛ́ mbɔmbu kelɔ kɛ́. ¹¹ Ma yasi tɛ yi wusɛ gɔrɛ kɛ́, yo ndɛ, mumɔ hɛnɛ kɛ njɔka yun nyêki sosu nɛ hɛnɛ kɛ kɛlna mɛsay dɛtɛ kumɔ kɛ signate. Dɛtɛ, wunɛ ta bɛ nɛ mɛyasi hɛnɛ tɛ yi wunɛ bɛ nɛ bɛbina tɛmɔ ndɛ, wunɛ ta bɛ nɔ kɛ́. ¹² Ma wusɛ yeti kɛ kwadʒyɛ ndɛ, dʒyɛm bɛiya wunɛ na. Yasi wɛtɛ, hɛ kwádʒyikwɛ ndɛ, wunɛ

kêl nda yi botu be Njambiyê bete be tike temo ke yene, be sendi ne tin kele ké. Bo ke nje be ne kimo meyasi mete yi nye kpoma tike bo ké.

Njambiyê tónjukwê meyasi mete

yi nye si kpo ké

¹³ Ke ngimo te yi Njambiyê kpoma yinã yasi nye Abaraham ké, a lepima kinja yotu ne ne nguru wene, keto mbanã mo te e kwanma nye, na kinja yotu mo te yeti na. ¹⁴ A lepima kinja yotu ne nde: «Gbakasi, mi ta tonje we ne mekombila, kelo nde, benday bo nyêbi nyêbo kè no mbombu.» ¹⁵ Abaraham wokuma dete, e nye kele tin ladye. Dete, e nye nje be ne yasi te yi Njambiyê kpoma nde, a ta nye nye ké. ¹⁶ Ke yi bomo ðiki kinja no ké, bo kinjangwe ne ðino mo te e be nyangwete kwã bo ko. Nge mumo kinja dete, yo ke tedye nde, lepi te yi nye lepe ké, gbakasi. O bêña, meso te yi bã ke njoka yan ké tí kè se mbombu na. ¹⁷ Dete, Njambiyê kwadya tedye ne nje te yite nye botu bete be nye si kpo yinã yasi nye bo baka nde, ko a tí ðiyò kinè tonje yasi te yi nye si kpo ké na. Yí tedye ne yo, a lepinama nje kinja sendi yotu. ¹⁸ Ke meyasi maka yiba, yite nde, nge Njambiyê si kpo yinã yasi, kinja sendi yotu ne, yanã tí senjo se kete na. Ko a ti kél ja na. Dete, pe wuse botu bete be soma ke yasi ne baka, yo ke nye wuse nyangwete deti te yi be ne ðibina temo ne ngbik ke meyasi mete yi nye sima kpo nye wuse ké. ¹⁹ Bibina temo te yi wuse no dete ke yi Njambiyê ké ke kelo nde, wuse ðiy ne ngbingim kinè ndenã na nda yi dinde tembidye ne landi ne njik ke sombu ké. Bibina temo te ke kelo sendi nde, wuse lanãsangwe lambò te yi bo kesa peto ne mbey te yi ne kiyò ké nyinje kumo ke

moyte mate. ²⁰ Yesus ma kake nje nye wuse, kande kumo mate, e nye nje be nyangwete kum botu be nyena sadaka kpo ne kpo nda Melkisedek.

7

Kasi Melkisedek te mo nyena

sadaka nye Njambiyê

¹ Melkisedek ko bã kumande Salem.*f1* A bã sendi mo nyena sadaka nye Njambiyê te e kwanma meyasi hene ke kwey ko. Ke ngimo te yi Abaraham bã ke yokwe ke lonã dyambi kome nye lansama budya bekumande ké, e Melkisedek teme kè sangwa ne nye kwã nye nye mekombila. ² Ke meyasi hene te yi Abaraham yokwã no ke dyambi ké, a bakima kwalò yasi hene ke menãgabiye kamo kamo. E nye bu ngabiye kwalò meyasi mete wete nye Melkisedek. Fan to ðino Melkisedek, yo nde: Kumande te e ne ngben. Sendi, nye kumande te e Salem, yite nde: Kumande te e kele nde, bomo ðiy ne te. ³ A kinè sangwe na, a kinè nyangwete na, a kinè besanmbambo na. Ko bo yeti ke lepò kasi jariki ne, ho lepò nde, a gwã na. Dete, nye nda Momo Njambiyê, nye mo nyena sadaka nye Njambiyê kpo ne kpo.

⁴ Ne bêña ndi, a bã gba nyangwete budyate. Ko nyangwete sanmbambo wusu Abaraham ne nguru wene, ke meyasi hene te yi nye yokwã no ke dyambi ké, a bakima kwalò yasi hene ke menãgabiye kamo kamo, bu ngabiye kwalò meyasi mete wete wete nye nye. ⁵ Ke njoka benday be Levi banã kete botu be nyena sadaka nye Njambiyê. Membonã me Njambiyê te yi Moyisi ketima ké ke nye bo deti te yi diyè ngabiye kamo ke mebo me mumo hene ke kando Isarayel. Yite nde, bo ðiya ndi ke mebo me beman

ban, ko ðeko nde, bene bo hene wula ndi ke mekiyo me Abaraham. ⁶ Ma ke ðe Melkisedek, a yeti ne nday Levi nda bo na. Ko ðete, a ðonma ngabiye kamò ke mebo me Abaraham. A ka sendi mbombu yi nye Abaraham mekombila, nye mò te yi Njambiyè kpoma meyasi nye nye ko. ⁷ He duwa gbate nde, mò te e nye jakoso mekombila ko kwa mò te e bu mekombila ðonjo ke mebo mene ko. Yite kine meso na. ⁸ Ke yi ðenday ðe Levi te yi wuse lepe no ðe bu ngabiye kwalò meyasi wete wete ke njoka menngabiye kamò ke meyasi hene te yi mumò ðe no ké, bo gbela botu ðete ðe ta si gwe gwako. Ma yasi wete, ke yi Melkisedek, mekana me Njambiyè lépi nde, nye mò te e ðonma ngabiye te ke mebo me Abaraham ko, nye mò te e ne jon. ⁹ He yakama lepo nde nge? Ko Levi, nye mò te e ðiki bu ngabiye kamò ke mebo me njon ne ko nya sendi ngabiye kamò te yene nye Melkisedek kome Abaraham nya nye ngabiye te yene ké, ¹⁰ ko ðeko nde, ke ngimo te yi Melkisedek temma ke sangwa ne Abaraham ké, Levi ti pa jadye na. Wuse lépi nde, a nya Melkisedek yasi ne nje Abaraham, keto Levi nday Abaraham, nye mekiyo mene.

¹¹ Mesay me nyena sadaka nye Njambiyè te yi ðenday ðe Levi ðikima kelo ké ða njuku membonga mete yi Njambiyè nya kando Isarayel ké. Ma mesay mete yi bo kelma ké má tonjukwe meyasi hene te yi Njambiyè kwadya ké, ma wete mò nyena sadaka ðele e ðonnama ne Melkisedek ti nje se tiko moy tu *Arøn na. ¹² Yo nde, ke wete jonja bo mesay me nyena sadaka ðya, yo ðiya nde, membonga sênjinangwe sendi. ¹³ Ma Nyangwe Kumande wusu

te yi wuse lepe no waka ko wula ke yija kando ðele. Wete mò kando te ti pa ðe mò nyena sadaka nye Njambiyè wete yeso na. ¹⁴ Bomò hene ke kombile duwe nde, Nyangwe Kumande wusu ko wula ke kando Yuda. Kome Moyisi lepima kasi botu ðe nyena sadaka nye Njambiyè ké, a ti lepe kasi wete mò kando te na.

Kasi Mò te e nda Melkisedek ko
¹⁵ Mesay me nyena sadaka te yi botu ðe kando Levi ðikima kelo ké ti ðe ne ðeti te yi tonje yasi te yi Njambiyè kwadya ké na. Yasi te yi tedye ne sansan nde, yo ðete ké, yo keto Njambiyè njà tembidye mbanja mò nyena sadaka ðele, mbete nda Melkisedek. ¹⁶ A ti ðon ðiyo mò nyena sadaka, keto a wula ke wete kando botu ðe nyena sadaka nda yi membonga me bomò pese ké na. Yasi wete, a ðon ðiyo te, keto nye ne ngungudye te yi ðiyo ne jon kpo ne kpo. ¹⁷ Yo kwanama ðete nda yi mekana me Njambiyè lepe ke kasi ne nde: «We mò nyena sadaka kpo ne kpo nda Melkisedek.» ¹⁸ ðete, Njambiyè sima li membonga mete yi mbombu, keto yo ti ðe ne ðeti te yi kelo yaja na. Sendi, yo ti ðe ne ðeti te yi jonngwe mumò na, ¹⁹ keto membonga mete ti kele nde, mumò ðeki ne ngbenj ke mbombu Njambiyè na. Ma ndana, yo me ne yija yasi te yi kwanma membonga. Yo yasi te yi wuse ðe ne ðibina temò kete, yo ke bute wuse nje yi kè no ke kèki Njambiyè. ²⁰ Ke meyasi menori, Njambiyè kinjama yotu ne ne nguru wene. Ma ke tembidya botu ðe nyena sadaka te bari, a ti kinja yotu ne na. ²¹ Yasi wete, ke yi Yesu, ke yi Njambiyè tembidya ne nye ké, Njambiyè ne nguru wene kinjama yotu lepo nye nye nde: «Mi Baba Mboko kinjama

nde, wε Mο nyena sadaka kpo nε kpo. Ko mi tí yòkidfyε se numbu na.› 22 Dete, Yesu njà bε mο te ε bakidfyε kpa mbon te ε kwanma ε mbombu kε njoka su sine bε Njambye.

23 Ma yiηa yaηa kete sendi, yo nde, kε yi botu bε nyena sadaka te bari, bο bā budfyate, keto bο dikima gwe, sɔη tī tike nde, bο kên nε mesay man mbombu na. 24 Ma kε bε yi Yesu, yo yeti dεte na, keto nyε mο te ε diyε kpo nε kpo. Dete, ko yeso wεte nε wεte mumο tí bυ say mο nyena sadaka kε mεbο mεnε na. 25 Yo keto te yite sendi yi nyε yakama jonḡwε bomo hεnε bε kwā nε nyε kē nο kē yi Njambye ndi tu wεte nε sat, keto a nε jon kpo nε kpo. A kε ηḡweta nε Njambye metu hεnε keto yan.

26 Yo gba njel nyanḡwε kum botu bε nyena sadaka nda yòkο ε yakama nε wuse. A pupunate kε mbombu Njambye. A kine mejɔsɔ na. A kine mɔnɔ mεbeyo nε mbet kε yotu nε na. A yeti nε kumbo bene botu bε mεbeyo na. Njambye bendidya nyε kenje kε dyoɔbɔ kε kwey. 27 A yeti nε nda bε nyanḡwε bekum bε botu bε nyena sadaka te bari na. Kε yan, metu hεnε bο dikima pa nyε sadaka nyε Njambye keto mεbeyo mete yan nε ηḡuru wan, nje nyε sendi keto yi botu bε kando. Ma kε yi Yesu, a nya sadaka nyε Njambye ndi tu wεte nε sat. Yo nde, a nya yotu nε nε ηḡuru wenε nε sadaka. 28 Nyanḡwε bekum bε botu bε nyena sadaka te yi bο dikima tembidyε bεḡwε mεmboηga mε Mɔyisi baka bā ndi gbela bomo nε mejɔsɔ sendi. Ma kε bε *Mɔnɔ, lεpi te yi Njambye njā lεpɔ kinja yotu nε kē njā bυ mbey mεmboηga. Lεpi te njā tembidyε Mɔnɔ wenε nyanḡwε kum botu

bε nyena sadaka, kelɔ nde, a bēki kpo nε kpo nε njololo kε meyasi hεnε.

8

Yesu nyanḡwε kum botu bε

nyena sadaka te wusu

1 Ma nyanḡwε yasi te yi wuse jeke kwadyε lεpɔ kē, yo nde: Wuse mε ndana gbate nε nyanḡwε kum botu bε nyena sadaka nyε Njambye. A kà diyo metidfyε kε kwey kε mbam bο Njambye te ε diyε nε meyasi hεnε kɔ. 2 A kél mesay mε nyanḡwε kum botu bε nyena sadaka kε mbey te yi nε kiyɔ, kpa mbey te yi Baba Mbokɔ nε ηḡuru wenε kombila, yeti mumο na.

3 Bο tēmbidyε nyanḡwε kum botu bε nyena sadaka hεnε, na bυ meyasi kanε nyε Njambye, wo sendi bεnyamɔ kelɔ nε sadaka nyε nyε. Dete, yo kimote nde, nyanḡwε kum botu bε nyena sadaka te wusu bēki sendi nε yasi te yene yi nyε ta nyε Njambye kē. 4 Ndi nde, a má beki kε mεnεti maka, ko ma nyε tī bε mο nyena sadaka na, keto yo nε gweyā botu bε nyena sadaka kete bε kanε meyasi nyε Njambye bεḡwε mεmboηga mε Mɔyisi. 5 Meyasi hεnε te yi bο kele kē, yo gbela yekambye, yo kε boηna boηnanḡwε nε meyasi mete yi kelna kε dyoɔbɔ kε. Yo dεte kome Mɔyisi kwadya sumɔ njel tų te yi bο kele nε to melambo yi wuse lεpε nο kē, ε Njambye lεpε nyε nyε nde: ‹Bεηa, kelɔ tų te bεḡwε yekambye te yi mi tedya wε kε keki kē.›

6 Ma ndana, hε bēηa nde, mesay mete yi *Krist kwanma gbate yi botu bε nyena sadaka te bari budfyate. Hε lεpi dεte, keto mesay mε njuηɔ te yi nyε kelma kē, a kelma yo nε nje kpa mbon te ε kwanma ε mbombu, keto kimo

kpasa meyasi mete yi Njambiyε kroma nye wuse ke moy mbon te kε kwā meyasi mete yi nye kpoma ke yi mbombu kε.

⁷ Ma bosa mbon te yi Njambiyε kelma kε má dīy kinε mejosō na, ma nye tī tike se mbete, nje kelo sendi mbanja na. ⁸ Yo gbate dεte, keto Njambiyε lepinama nye kando dīyene yī ndeye bo nde: «Nε bēŋa, mi Baba Mboko ke lepō nde: Ke metu mete yi nje kε, mi ta kelo jonja mbon sine botu be kando Isarayel nε botu be kando Yuda. ⁹ Yo tī be nda mbon te yi mi kelma sine besanmbambo ban ke ngimo te yi mi biyima bo ne gba bo mbe punje soŋe ke meneti me Ejipt kε na. Nda bo tī kε mbombu beŋgwe mbon te kε, ε mi soŋe temo ke yotu yan. Yo mi Baba Mboko lepε dεte. ¹⁰ Ma mbon te yi mi ta nje kelo sine botu be kando Isarayel kε, yo nde, ke menngimo mete yite si kwā, mi ta ngba membonga membe ke dyanō dyan keto yo ke metemo man. Mi ta be Njambiyε wan, bo má be kando dīyembe. ¹¹ Ko mbanja mumō tī lepō se nye jakosō ho nye maŋ tedye nye nde, a dūkwe Baba Mboko na. Keto mumō hene ta duwe mi kande bonosike kumō betomba hene. ¹² Yo ta kelna dεte, keto mi ta tiko bo ne ngwete ke kotu mekele man. Mi tī take se mebeyō mete yi bo kelma kε na.» ¹³ Ma nge Njambiyε lepε kasi jonja mbon, yite tédya nde, a pesima nde, bosate sima jombe. Ma nge yiŋa njombu yasi si jombe, yite yo ta be ke yambile.

9

Njombō kanna Njambiyε ke njombu mbon

nε ke jonjate

¹ Bosa mbon bā ne membonga mete yene yī tedye nda yi bomō yākanḡwe kelo ne mesay nye

Njambiyε kε. Yo bā sendi ne mbey kiyō te wene yi bomō summa ne mebo man kε. ² Yo nde, bo kelma tū ne to melambo. Bosa tongari te yi dīye kete kε, bo jébanḡwe nde Mbey te yi ne kiyō. Bo dikima tiko yasi te yi bo kase lambo kete kε womete, bū tebel nε memampa mete yi bo kanje nye Njambiyε kε kete. ³ Ke kōŋ lambō yibate yi bo kesa ke kōŋ tongari te ete kε, we kúm ke wete tongari sendi. Bo jébanḡwe mbete nde Mbey te yi ne kiyō lanḡa yōru. ⁴ Ke moy tongari te, yo bā ne wete mbey te yi bo diki lodye meyasi mete yi ne kimo metul kε. Mbey te bā hene tande lor ne lor. Bo dikima lodye yiŋa kwalo muto te yi ne kimo metul kε kete. Kponḡi te yi tedye mbon ke njoka Njambiyε bene botu bene kε bā sendi ke tongari te. Kōŋ kponḡi te bā hene tande lor ne lor. Wete pan bā ke moyte tande lor ne lor, yiŋa medye nde man bā ke moyte. Wakatiki te yi *Aron bā nō yi menjam mejeti loma kete kε bā sendi ke moy kponḡi yinōri. Mepel metari yiba te yi Njambiyε ketima membonga mete yi tedye mbon ne bene kando Isarayel kε bā sendi ke moyte. ⁵ Bo sama yekambiyε nyangwe banja bejaki be Njambiyε yi bo jeba nde Beserubε baka kase ke to kponḡi yinōri. Bejaki benōri tédya nyangwe meluksa me Njambiyε. Wukume mepapō man petima to kponḡi kome bo diki kelo sadaka te yi soŋna mebeyō me bomō kε. Ma ngimo te yi nembe ne yo ndana ne kwet kwet yeti na. ⁶ Yo nde, ke bo ma si kobile meyasi hene dεte kε, ε botu be nyena sadaka nye Njambiyε nje diki nyiŋe ke bosa tongari menngimo hene yī kelo mesay man. ⁷ Ma ke be tongari yibate, ndi nyangwe kum botu be nyena sadaka nyepō nyiŋe mate.

Ke sew wete, a nyiŋa ndi tu wete. A ti yaka nyiŋe kine kè ne mekiyo me nyamo yi kelo ne sadaka keto mebeyo mete yene ne nguru wene nè keto mebeyo mete yi botu be kando kele ne jekwe ké na. ⁸ Kimò Sisiŋ kwadya tedye komete nde, piŋo te yi bosa tongari ba ndi kete, nje te yi kumo no ke tongari te e ne kiyò lanŋa yoru ko ti pa butuna pundò puye na. ⁹ Meyasi menori tédyà yekambiyè meyasi mete yi kwanŋa ndana ké. Yo tédyà nde, meyasi mete yi bo nye Njambiyè nè mesadaka me benyamò te yi bo kele nye nye ké ti kelo nde, temò mò te e nye yo ko bêki ne te ke menje hene na. ¹⁰ Membonŋa mete bêŋa ndi kasi meyasi mete yi membundo, kasi medye nè meyasi mete yi mumò hoŋbiye nè budya jaki jaki kasi weyna yotu nè weyna meyasi. Membonŋa menori diyma kumo ke ngimò te yi Njambiyè nja senjo ne meyasi hene ké.

¹¹ Ma *Krist sima nje, nye nyanŋwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyè, né wuse be ne kimò meyasi mete yi nye sima kombile, na nye wuse ké. A kél mesay mene ke mbey te yi ne doko kwà tɔ lambò te e mbombu. Yo sendi kpasate budyate, yo ne nyonŋo kwà ete. Yeti bomò sume yo na. Yo yeti sendi waka ke to meneti na. ¹² Ke yi *Krist nyiŋma no ndi tu wete ne sat ke mbey te yi ne kiyò ké, a ti bu mekiyo me bembam tabò ho mekiyo me bembam benday kè no na. Yasi wete, yo ngbak ngbak mekiyo mene yi nye ka no. Yo mekiyo mene soŋe mebeyo musu, jonŋwe wuse kpo ne kpo. ¹³ Bo dikima bu mekiyo me bembam tabò nè yi bembam benday, nyanje ke yotu botu bete be ne sembo ke yotu yi weye ne bo soŋe ne sembo ke yotu yan. Bo dikima biye sendi

nyari nday wo ba nye lodye, bu su te kelo sendi no dete. ¹⁴ Ma nge be nde, mekiyo me benyamò nè su te yite ba ne deti te yi kelo dete 'sungwa ne mekiyo me Krist? 'Yene kina kél kwà yite na? Ne deti te yi Kimò Sisiŋ te e diye kpo ne kpo ko, Krist mò te e kine mbulma mebeyo ko nya yotu ne ne sadaka nye Njambiyè. Mekiyò mene ta pupudye metemò musu gbate soŋe ke mekele mete yi kè ne mumò ke nje soŋ, né wuse kel mesay nye Njambiyè te e ne jon ko.

¹⁵ Yo dete nde, *Krist kelma say njuŋo te yi kelo jonja mbon, né botu bete be Njambiyè jebama baka be ne kimò meyasi mete yi nye sima kpo ké. Keto Krist gwà yi soŋe ne mebeyo mete yi bomò kelma ke ngimò njombu mbon ké. Meyasi mete yi nye kpoma dete ké ta diyo kpo ne kpo. ¹⁶ Yo nde, nge mumò si nye numbu keto nda yi bo yakanŋwe kabò ne meliko mene ké, bo disi kabò meyasi mete, nge bo lèpe nde, mò te gwà. ¹⁷ Ma piŋo te yi mò te ndi kete ne jon, mekana mete yi nye ketima ké yeti ke nye bomò deti te yi kelo yaŋa na, keto yo nyéki bomò deti, nge mò te gwe. ¹⁸ Dete sendi, mesay me bosa mbon ti kande kine nde, mekiyo paŋ pa nyanja na. ¹⁹ Ne mbombu, ke Moyisi ma si nembe to membongwa wete wete nye ndingele kando hene nda yi yo diye ketinate ke mekana me membongwa me Njambiyè ké, e nye bu mekiyo me bono benday nè yi bembam tabò sanŋwe ne moroku. E nye nje bu yiŋa tena lambò ne hanŋbe hanŋbe nè tonja wete monò jeti nde *yisop tɔpe kete kwà nyanje ke gba mekana me membongwa nè ke yotu bomò hene lèpe nde: ²⁰ 'Yike mekiyo mete yi Njambiyè kele ne mbon yi peso nde, wune

wókunangwe ne nye.»²¹ A nyanja sendi mekiyo mete ndi dete ke tu te yi bo kelma ne to melambo nè ke ndingele mejole mete yi bo dikima kelo ne mesay yi kano ne Njambiyè ké. ²² Bengwe yasi te yi membonga lepe ké, yo mekiyo pupudye sulo meyasi hene. Yite nde, nge mekiyo ti nyanja na, Njambiyè yeti ke tiko mebeyo me mumo ne ngwete na.

Mekiyò me Krist ke soṅe mebeyò

me bomò

²³ Dete, nda bo ke pupudye meyasi mete yi tedye ngbak ngbak meyasi mete yi diye ke dyobo ké ne nje te yite, yo diya nde, bo púpudya sendi ngbak ngbak meyasi mete yi diye ke dyobo ké ne nje kpaasa sadaka te yi kwanma mesadaka mete yiri hene. ²⁴ Keto mbey te yi ne kiyò yi *Krist nyinma kete ké, yeti yike yi bomò sume ne mebo man ké na. Yike yi bo sume ké téfya gbela yekambiyè ngbak ngbak mbey te yi Krist nyinma kete ké. Yasi wete, Krist nyina ne ke gba dyobo yi kè ngweta ne Njambiyè keto su. ²⁵ A ti nyina mate, na kè mbombu yi nye yotu ne ne sadaka na. A ti kele nda yi nyanngwe bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyè diki kelo ké na. Keto ke yi nyanngwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyè, yo sew hene yi nye diki bu mekiyo me benyamò nyinje no ke tongari te e ne kiyò lanja yoru ko. ²⁶ Má beki nde, Krist nyina sew hene mate dete, ma yo ba nde, a sângwangwe ne mebône mennga budyate kande ke yi Njambiyè ma kúsu ne mboko ké. Ma ndana, ke ngimò te yi mboko te yoko te siye ké, a nja punje yotu ndi tu wete ne sat yi nye yotu ne ne sadaka yi soṅe ne mebeyo

me bomò. ²⁷ Ma nda yo kponate nde, mumò gwâki ndi tu wete, ke kante, Njambiyè ke peso josi ne ké, ²⁸ dete sendi, Krist nya yotu ne ndi tu wete yi soṅe ne mebeyo me budya bomò. A ta basidye nje ke mennga yibate, yeti se yi sobuna mebeyo na, yasi wete, yo yi jonngwe botu bete be ladye nye baka.

10

¹ Yo nde, membonga me Njambiyè yi Moyisi ketima ké téfya yekambiyè kimò meyasi mete yi ke nje ké. Yo yeti ke tedye ngbak ngbak meyasi mete ne yotu na. Dete, ko membonga mete yeti ne deti te yi kelo nde, botu bete be nje ke yi Njambiyè ne nje kelna kiya mesadaka mesew hene baka bêki ne njololo ke meyasi hene na. ² Yo má beki nde, botu bete be nye mesadaka dete baka njâki nje be pupunate ndi tu wete ne sat, ma bo yeti ke kè se mbombu yi kala nye mesadaka na, keto yina mebeyo mete yi bo ta take sendi ke temò yan yeti se na. ³ Ma yasi wete, nyena mesadaka mete yinori kél nde, mumò kè taka mebeyo mete yi nye kele ké yaka ne mesew wete wete. ⁴ Yite nde, mekiyo me bembam benday nè yi bembam tabo yeti ne deti te yi soṅe mebeyo me mumò na. ⁵ Yori, ke ngimò te yi *Krist ba nedo te yi nje ke mboko ké, e nye lepe nye Njambiyè nde: «Ko wona benyamò yi nye ne we sadaka ko nyena yo yina meyasi, we ti gore na, yasi wete, we nya mi yotu te yi mumò. ⁶ Ko menjay mete yi bo lodye lodyukwe yi kelo ne sadaka nye we ké ko mesadaka mete yi bo kele yi soṅna mebeyo, we ti nye temò ke yite hene na. ⁷ Dete, e mi lepe nde: Njambiyè beṅa, mi yima, né mi kè kel yasi te yi we kwadye bengwe yasi te

yi yo ketinate ke kasi mbe ke moy mekana mo ké.› ⁸ Bosa yasi te yi Krist lepima ké, ε nde: ‹Ko nyena yo mesadaka ko nyena yo yina meyasi ko lodya menjay ko nyena sadaka te yi sojna mebeyo, meyasi menori hene, we ti gore, ko nye temo yo kete na.› Ko beko dete, membonga ke lepo nde, yo kelngawe dete. ⁹ Ke konje, Krist ke lepo sendi nde: ‹Njambiyε beja, mi yima, né mi kε kel yasi te yi we kwadye!› Dete, Krist ke tiko bosa mesadaka mete yiri yi nje tembidye yibate. ¹⁰ Ne nje te yite Yesus Krist kelma yasi te yi Njambiyε kwadya ké. Dete, ε Njambiyε pupudye wuse keto sadaka te yi Krist nya ne yotu ne ndi tu wete ne sat ké.

¹¹ Mo nyena sadaka nye Njambiyε hene ke diyε ke teri metu hene yi kelo mesay mene. A difi kelo sadaka ndi ne kiya meyasi mete yi kine deti te yi soje mebeyo wete yeso na. ¹² Ma ke be *Krist, a nya yotu ne ne sadaka nye Njambiyε ndi tu wete yi soje ne mebeyo. Ke konje, ε nye kwε kε diyε metidyε ke mbam bo Njambiyε kpo ne kpo. ¹³ A difi ndana yi ladiye ngimo te yi Njambiyε ta kawule bendo bene tiko ke nji mekol mene. ¹⁴ Dete, ne nje nyena sadaka wete ne wete nye Njambiyε, a kelma nde, botu bete be Njambiyε sima pupudye baka beki ne njololo ke meyasi hene kpo ne kpo. ¹⁵ Ma Kimε Sisij sendi ke jaye lepo nye wuse nde, yo gbate dete. A kandima si lepo lepi ke ne mbombu nde: ¹⁶ ‹Mbon te yi sine bo ta kelo ké, yo ta be deke: Mi, Baba Mboko ke lepo nde: Ke konje metu mete, mi ta nye membonga membe ke metemo man, mi má keto yo sendi ke medyanε man.› ¹⁷ Mi ti take se mebeyo man ko kotu mekele man wete yeso na.› ¹⁸ Yite nde,

komε Njambiyε si tiko mebeyo me mumo ne ngwete ké, yo yeti ke diyε se nde, bo nyεki sendi yina sadaka yi soje ne mebeyo na.

He kεn kε yi Njambiyε

ne bibina temo

¹⁹ Wune njon, dete wuse me ne gba bibina temo te yi nyine lale ke mbey te yi ne kiyo keto mekiyo me Yesus. ²⁰ Yi nyine no mate, Yesus butuma wuse nje te, kande kwε kete. Yo jonja nje, yo sendi nje te yi nye wuse jonjwe. A buta nje te nye wuse komε lambε te yi ba kesate ke mbanjo Njambiyε nyaliya no ké. Lambε te yi nyaliya ké tedya yotu ne yi bo ngbama ke kroa ké. ²¹ Ndana wuse ne nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε ε kende ne ndingele *Kando Njambiyε ko. ²² Ma dete, he kεn ndana ke keki Njambiyε ne temo te yi ne ngben kine mesebila na, tiko temo hene ke yene yi kε no kine meso na. He kεl dete, keto mekiyo me Yesus sima pupudye metemo musu soje beya metake. A weyma sendi wuse ne pupuna moroku. ²³ Ma ndana, he kεn mbombu yi lepo yasi te yi wuse tike temo kete ke misi bomε kine yokwe ne kon na, keto mo te ε kpoma meyasi mete ko tonjukwe ndi meyasi mete yi nye si kpo ké. ²⁴ Yo kimote nde, baka taka beso, nyena mengite yi kelo nde, wuse kwadyangwe kelo kimε mekele. ²⁵ Ma he ti tiki kine difi wesidya se na nda yi banja difi kelo ké na. Yasi wete, baka nyεki beso deti ke temo, jeko kwε kwango nda yi wune duwe nde, *Yeso te yi Nyangwe Kumande ta nje kete ké ke wuta.

²⁶ Yo nde, wuse sima woko duwe fan nje Njambiyε. Ma ke wuse nje kε mbombu ke konje kelo beya yasi ne nyalo, komete, kine se sadaka wete ne wete ta

nyena sendi yí soṅe ne mebeyo na. ²⁷ Yite wuse ta diyo ne nyanṅwe wɔ yí ladye ne pesina josi nê ngwɛy ngwɛy joṅ ðite te yi ta girise bɛpendɔ be Njambiyɛ kɛ. ²⁸ Wune duwɔ nde, nḡe mumɔ bekidyɛ mɛmboṅga mete yi Mɔyisi ketima kɛ, ma nḡe bomɔ yiɓa ho yitati ke njoka botu bete be diyma ke mbey te baka nje jaye nde, mɔ te kelma gbate ðete, ɔ bɛṅa, bo ke wo nye kinɛ mɔnɔ gwena ngwete na. ²⁹ Nḡe bɛ ðete, 'ma wune táka nde, yo ta nje bɛ nan pɛ yi mɔ te ε bɛṅe Mɔnɔ Njambiyɛ nda sara mbaya ke misi mɛnɛ, besile mekiyo mɛnɛ yi Njambiyɛ kelma ne mbon yí pupudyɛ ne mɔ te kɛ? Yo ta nje bɛ ba nan pɛ yi yoko ε wuṅwe Sisij te ε kele ḡgikwa ne wuse kɔ? 'Wune táka nde, njel pɔnsi te yi mɔ te ta saṅwa nɔ kɛ ta bɛ nan? ³⁰ He lépi ðete, keto he duwɔ mɔ te ε lepima nde: 'Mekundɔ, yo yembe, yo mi yokidyɛ ndi beya yasi te yi bomɔ kele kɛ nye ndi bo.' A lepima sendi nde: 'Yo mi, Baba Mboko ta pɛsɔ josi botu bembɛ.' ³¹ Ma yo gba beyate budyate nde, mumɔ bál ke meɓɔ mɛ Njambiyɛ te ε ne joṅ kɔ. ³² Wune táka nda yi wune joṅnama nɔ mbombu ke kɔṅte yi Njambiyɛ paniya ne meyasi nye wune kɛ. Wune saṅgwama ne beya nyanṅwe meɓɔnɛ ke ḡgimɔ te yite, ε wune sumɛ kol jeliyɛ. ³³ Kɛ yiṅa mɛṅgimɔ bo dikima tembidyɛ wune ke misi mɛ bomɔ yí wuṅwe wune tedye sendi wune meɓɔnɛ. Kɛ yiṅa mɛṅgimɔ sendi, wune nya sendi yotu yí saṅwa ne meɓɔnɛ wúne botu bete be saṅwama ne meyasi menɔri baka. ³⁴ Yo nde, wune jayma yí saṅwa ne meɓɔnɛ wúne benjoṅ bun be bɔ ke jɔbo baka. ε wune jaye sendi lale ne mesosa nde, bomɔ ḡḡaṅgila meyasi mun,

keto wune duwɔ nde, wune ne meyasi mete yi ne nyɔṅɔ laṅsa yite. Yo meyasi mete yi diyɛ njombu diyo. ³⁵ Dete, wune ti tiki bibina temɔ te yi wune bɛ nɔ ke yi Njambiyɛ kɛ na. Nḡe wune kɛ mbombu yí bɛ ne bibina temɔ ðete, wune ta bɛ ne nyanṅwe sol. ³⁶ Yasi te yi wune yákaṅwe kelo, yo nde, wune bɛli ne tin yí kelo yasi te yi Njambiyɛ kwadyɛ kɛ, né wune nje bɛ ne yasi te yi nye kpoma nye wune kɛ. ³⁷ Yori yi Njambiyɛ lepe nde: 'Ma ḡgimɔ bukwɔ ndi ne mbet, yo bukwɔ ndi gba ne mbet, né mɔ te ε yákaṅwe nje kɔ dya. A ti kiko ne dyaṅnate na.' ³⁸ Njambiyɛ lepima sendi nde: 'Mɔ te yi mi si pɛsɔ nde, a mɛ ne ḡḡbenj ke mbombu wombe kɔ ta ju ndi ne nje tikina temɔ te yi nye tike ke yembe kɛ. Ma nḡe nye yokwe kɛ njime, temɔ mbe tí biye nye na.' ³⁹ Ma ke bɛ wuse, wuse yeti su ke njoka botu bete be yokwe kɛ njime yí yambile nɔ na. Wuse su ke njoka botu bete bɛ tike temɔ ke yi Njambiyɛ yí joṅḡwe ne sisij yan baka.

11

Kwalɔ tikina temɔ te yi botu bɛ

mbombu bɔ nɔ kɛ

¹ Tikina temɔ ke yi Njambiyɛ, yo kome mumɔ bɛ ne bibina temɔ nde, meyasi mete yi nye tike temɔ kete kɛ ta kelna gbate. Yo sendi kome mumɔ jaye gbate nde, meyasi mete yi nye yeti ke bɛṅe ne misi kɛ kete gbate. ² Yo tikina temɔ te yi baṅa botu bete bɛ joṅnama mbombu bɔ nɔ kɛ kele nde, Njambiyɛ jáya bo. ³ Yo ne nje tikina temɔ yi wuse kombile duwe nde, Njambiyɛ kusuma mboko ne lepi te yi punduma ke numbu ne kɛ. Yite nde, meyasi mete yi wuse bɛṅe muka kɛ ti wúla ke meyasi mete yi wuse bɛṅe kɛ na.

⁴ Yo tikina temo te yi Abel ba no ke kele nde, a nyêki Njambiyè kpaśa sadaka laŋsa yi *Kayin. Yo yite kele nde, Njambiyè ne nguru wene pêsi nde, Abel me ne ngben ke mbombu wene, jaye ne sadaka ne. Abel ma kiki gwe, ko dete, tikina temo te yi nye tikima ke yi Njambiyè ké ke kelo nde, a lêpinangwe nye wuse kumo ndi muka.

⁵ Yo tikina temo te yi Enok ba no ke kele nde, Njambiyè bôn nye ne jon kenje dyobo, ma nye nje sangwa ne soŋ. Bomo sanma nye kine dolo na, keto Njambiyè boŋma nye. Mekana me Njambiyè ke lepô nde, piŋo te yi Njambiyè ti pa bu nye ne jon kenje dyobo, Njambiyè ba ne mesosa ne nye. ⁶ Ma nge mumo ti tike temo ke yi Njambiyè na, ko Njambiyè ti be ne mesosa ne nye na. Yo nde, mo te e ke ke yi Njambiyè ko jâya nde, Njambiyè kete gbate, a jâya sendi nde, Njambiyè nyêki kimo meyasi nye botu bete be gose nye baka.

⁷ Yo tikina temo te yi Noy ba no ke yi Njambiyè ké kele nde, a sâki nyanngwe kuka yi jonngwe ne botu be tu dyene. Njambiyè kombila lepô meyasi mete yi ta kwanpa ké nye nye piŋo te yi nye ti pa beŋe yo beŋa ne misi mene na. A jesima Njambiyè woko men ne, sa nyanngwe kuka. Yasi te yi nye kelma ké téfya nde, mekele me botu bete bari ba beyate. Tikina temo te yi Noy tikima dete ke yi Njambiyè ké kelma nde, Njambiyè bêŋa nye nde ngben mumo.

⁸ Yo keto Abaraham tikima temo ke yi Njambiyè, yori yi nye wokuma jeban ne, teme kwâ kè ke meneti mete yi Njambiyè kpoma nde, a ta nye nye ké. A temma kwâ kine duwe mbey te yi nye kè kete ké na. ⁹ Yo tikina temo te yi nye ba no ke kele nde, a kêni kè diyo ke meneti mete yi Njambiyè

kpoma nye nye ké, ko nde, a ba jengwe. A dikima jonna ke metu mete yi bo kele ne to melambo ké. Isak bene Yakop jonnama ke kiya kwalo metu mete sendi. Njambiyè kpoma meneti mete nye bo sendi. ¹⁰ Abaraham jonnama ke metu melambo mete yite yi lafye nde, a nyiŋa ke dya te yi mekol metu be jelnate ké. Yo Njambiyè gba dyanô te yi sumo yo. Yo sendi nye ne nguru wene sume sendi yo.

¹¹ Yo keto Sara tikima temo ke yi Njambiyè, e Njambiyè nye nye deti te yi ja yi kuso ne kando, ko beko nde, a sima jombe. Yo kelnama dete, keto a ba ne bibina temo nde, Njambiyè te e kpoma meyasi mete ko ta tonje yo. ¹² Dete, nyanngwe kando nja jadye wule ndi ke njombu mbam wete e me diyo lafye ndi ne soŋ ko. Buyo botu be kando te nda besiso bete be diyè ke dyobo baka, buyo yan nda mesey me man, bo ti yaka tolo buyo yan na.

¹³ Botu baka hene tikima temo ke yi Njambiyè gwe no. Ke meyasi hene te yi Njambiyè kpoma nye bo ké, bo sambila misi beŋe ndi yo beŋa ne nan, pepidyè bo kenje, yasi wete, bo ti nje be ne meyasi mete na. Bo jayma lepô nde, bo bejengwe, bo beakwanngwe ke meneti maka. ¹⁴ Botu bete be lepe dete baka ke kobile tedye nde, bo ke nye sosu yi kumo ke dya te yan. ¹⁵ Ma bo ma gwaki wombolo dya te yi bo wulma kete ké, ma bo yokwa ne koko kè mate. ¹⁶ Yo nde, dya te yi bo nya sosu yi kumo ndana kete ko lan be kimote ne bosa te yoru. Yoko yi bo lepe no ko pele dyobo. Dete, Njambiyè yeti ke gwe njon nde, bo jebangwe nye nde Njambiyè wan na, keto a sima kobile dya tike bo.

¹⁷ Yo tikina temo te yi Abaraham ba no ke kele nde, a bôn mono wene Isak nye ne sadaka

nye Njambiye ke ngimo te yi Njambiye lepima nde, a kël dete ké. Njambiye lépi dete yi bofe ne nye. Yo kiko monɔ wene yi nye nya Njambiye ne sadaka ru. A kelma dete, ko beko nde, Njambiye kpoma yiɲa yasi nye nye ¹⁸ lepɔ nde: «Ngbak ngbak benday bo, yo baka be ta wule ke mekiyo me Isak.» ¹⁹ Abaraham dikima lepɔ ke moy temɔ ne nde, Njambiye ne deti ko yi womiye mumɔ soɲe ke njoka bemuɲ. Yori yi Njambiye yokidya ne monɔ wene nye nye ké. Yo ke tedye wuse yiɲa yasi te yi ta kwanɲa ké.

²⁰ Yo tikina temɔ te yi Isak ba no ké kele nde, a nyêki Yakop bene Eso mekombila ke meyasi mete yi ta kwanɲa ke jonɲwe dyan ke metu mete yi nje mbombu ké.

²¹ Yo tikina temɔ te yi Yakop ba no ké kele nde, ke ngimo te yi nye ta be ke gwe ké, a nyêki bonɔ be Yosep hene mekombila, kwɔ jekima tonɲolo ne kanɔ Njambiye.

²² Yo tikina temɔ te yi Yosep ba no ké kele nde, ke jonɲwe dyene ma si wuta ne siyante, a lêpi nye Bonɔ be kandɔ Isarayel nde, bo ta duwe ke Ejipt, lepɔ sendi yasi te yi bo yâkanɲwe kelo ne meyeso mene kome bo ta kwɔ ké.

²³ Yo tikina temɔ te yi sanɲwe ne Moyisi bene nyanɲwe ba no ké kele nde, ke bo ma ja nye, bo sôdyukwe nye ke tɔ ke manɲwende yitati kine kambɔ mbonɲa te yi kumande nya ké na. Bo kelma dete, keto monɔsike ba ne nyonɔ.

²⁴ Yo tikina temɔ te yi Moyisi ba no ké kele nde, kome nye ma si doko be mumɔ ké, a sêɲa nde, bomɔ ti jebanɲwe nye nde monɔ te ε ngondu Farawon na. ²⁵ A lanɲa beɲe kimote nde, a sanɲwanɲwe ne mebonɔ bene botu be Njambiye, lanɲa nde, a kên mbombu jonɲa ke

nyem nyem jonɲwe, kelo beya yasi ke monɔ metu mete yi mumɔ kwanɲye ke meneti maka ké. ²⁶ A beɲma nde, nge nye sanɲwa ne wunɲwa keto *Krist, yite gba mberi yasi budyate lanɲa kpasa mekusuku mete yi diye ke Ejipt ké, keto a sambila misi kenje londunate yi beɲe ne sol te yi Njambiye ta nye nye ké. ²⁷ Yo tikina temɔ te yi nye ba no ké kele nde, a têma duwe ke Ejipt, yeti keto a gwɔ wɔ nyanɲwe ngambi kumande na. A pesima dete, biye ne bo deke nda a ba ke beɲe Njambiye te yi bomɔ ti béɲa ko. ²⁸ Yo sendi tikina temɔ te yi nye ba no dete ké kele nde, a lêpi nye botu be Isarayel nde, bo woku bonɔ besam yi kelo ne wete jeso nde *Paska. Yo tikina temɔ te yi nye ba no ké kele nde, a lêpi nye bo nde, bo bôn mekiyo me bonɔ besam bete nyanje ke menumey man, kambɔ jaki Njambiye te ε ta nje wo betomba moy ke meneti me Ejipt baka me nje wo sendi botu be Isarayel.

²⁹ Yo tikina temɔ te yi botu be Isarayel ba no ke yi Njambiye ké kele nde, bo sâbikwe Tena man ne mekol nda yi mumɔ kende no ke kutu kutu meneti ké. Ma ke botu be Ejipt ma bofe kwɔ sendi dete ké, ε duku si memiye bo.

³⁰ Yo tikina temɔ te yi botu be Isarayel ba no ké kele nde, nyanɲwe ndoko te yi linja Yeriko ké gbunɲulanɲwe. Bo dikima kendo linje yo ke meyeso yitan jo yiɲa.

³¹ Yo tikina temɔ te yi Rahab te nya mewanja ba no ké kele nde, bo ti woku nye ke yi bo woma ne botu bete be ti tike temɔ ke yi Njambiye baka na. A ti sombe son na, keto a bonɲa botu bete be potama nje beɲe teri dya baka ne te.

³² Mi ta kè mbombu lepɔ ne nge? Nge mi lepe ndana nde, mi ta pa sambile misi kenje njime yí lepɔ kasi Jedeyɔŋ nɛ Barak nɛ Samson nɛ Jefte nɛ Davit nɛ Samiyel nje bɔ botu be punja melepi me Njambiyɛ, yite ngimo ta siyɔ. ³³ Tikina temɔ te yi botu bete bɔ nɔ ke yi Njambiyɛ ké kelma nde, bo lɔŋ dyambi ne yija mekandɔ lanɔsa bo. Yo kelma nde, bo nâm bomɔ, kelɔ meyasi ne ngben, kelɔ sendi nde, bo bɛki ne meyasi mete yi Njambiyɛ kpoma nye bo ké. Tikina temɔ te yi bo bɔ nɔ ké kelma sendi nde, bo dibi numbu bedila. ³⁴ Yo kelma nde, bo gwésikwe jonjon nyan dite, diyɔ ke numbu mekafa. Yo yo kele nde, ke mbey te yi bo bɔ tekinate bo kpâl nje be ne deti, bo bɛki benɔŋ dyambi ke misi me dyambi potɔ njɔŋ medyambi mete yi betombɔ be dikima nje lɔ dyambi ne bo baka. ³⁵ Tikina temɔ te yi baŋa bomari bɔ nɔ ké kelma nde, Njambiyɛ wômkwɛ bomɔ ban be si gwe baka nye bo. Ma nge be baŋa botu bete be dikima tiko temɔ ke yi Njambiyɛ baka, bo tédya bo beya detina mebonɛ. Ma ne nde, bo sêŋa tikina temɔ te yi bo tikima ke yi Njambiyɛ ké, né bo soŋ bo ne bo, bo kpalma jaye soŋ, né Njambiyɛ womiyɛ bo wete yesɔ, né bo be ne kpaŋa jonɔwe lanɔsa yike. ³⁶ Ke yi baŋa, bo sanɔwama ne nyèti, njurɔ bo ne njambala. Bo kɔ mbombu wotɔ bo ne mekɔl me sumba nye bo ke jɔbɔ. ³⁷ Bo loŋma baŋa ne metari wo, kile baŋa ne njiki. Bo woma baŋa ne kafa. Bo bɔ nda be yambala ngoto kine mbey díyɔ na. Bo dikima leŋe kotu besam nɛ kotu begbatabɔ, ko bo tɔ be ne gbela monɔ mbulma yaŋa na. Bo tédya bo mebonɛ budyate kelɔ beya yasi ne bo. ³⁸ Bo dikima jonɔna yan

ke mekonɔŋor, ke to mekeki, ke menɔguku metari nɛ ke menjɛmbi ke mɔy meneti. Jonɔwe dyan bɔ ne ngben, dete botu be meneti maka tɔ yaka jonɔna bene bo na.

³⁹ Ma botu baka hene be Njambiyɛ jayma bo keto tikina temɔ te yi bo tikima ke yene ké tɔ biye ho beŋe yasi te yi Njambiyɛ kpoma nye bo ké ke ngimo te yite na. ⁴⁰ Yo nde, Njambiyɛ sima kombile yija kimɔ yasi te yi nye ta nye wuse ké, lanɔsa yiri yi bo dikima take ké. Ma Njambiyɛ tɔ kwadyɛ nde, bo kânda be ne kimɔ yasi te lɔ wuse na.

12

Njambiyɛ tédya mumɔ mebonɛ

yí kite ne nye

¹ Ke be wuse, nyanɔwe ngil botu baka sima memiyɛ wuse linje nda kulutu. Bo ke kanɛ misi yí beŋe ne wuse. Dete, he lɛŋ jaki jaki meyasi mete yi ndadyɛ wuse ké nɛ mebeyɔ mete yi ti kiki ne buse wuse ne piyele ké. He lɛŋ meyasi menɔri hene nye kol ke soko te yi Njambiyɛ lepe nde, he kɛl ké. ² He lɛŋ meyasi mete kanɛ misi beŋe ndi ne Yesus. Yo nye kele nde, wuse kânda tikina temɔ ke yene. Ke tikina temɔ te yi wuse tike ke yene kè nɔ mbombu ké, yo sendi nye ta tonje meyasi hene kumɔ njena. A sambila misi beŋe ne mesosa mete yi Njambiyɛ ta tonje ke temɔ ne ké. Dete, ε nye jaye gbiso nde, bo ngbâki nye ke kroa, yeliye wunɔwa te yi bo kelma ne nye ké. Ma ndana, a metidyɛ ke siya bekum te yi Njambiyɛ pulɔ mbam bo.

³ Wune tâka nye. Wune tâka nda yi botu be mebeyɔ benma ne nye, nye bo ke dite ké. Wune tâka yo, kamba wune me nje teko, kamba temɔ yun me nje yokwe kè njime. ⁴ Ke tumbɔ te yi wune

dunje sunḡwe ne mebeyo ké, wune ti pa dunjo kumo nde, soḡ diya wune na. ⁵ 'Wune ma lenṣa ka melépi mete yi Njambiye lepima nye wune yi nye ne wune deti nda yi sanḡwe ne bono kele ne bono bene ké? A lepima nde: «Mɔnmbe, nḡe Baba Mboko tedye we mebone yi kite ne we, we ti yelkwe na. Ma, nḡe nye gaye we, yo ti kpal nje tekwe yotu yo tekwe na. ⁶ Yo nde, Baba Mboko tédyá mebone nye mo te yi nye kwadye ko yi kite ne nye. A ngibila mumo hene te yi nye jaye nde, a me mono wene ko.»

⁷ Wune gbisi mebone mete yi Njambiye tedye wune yi kite ne wune, nda yi sanḡwe ne bono kele ne bono bene ké. Ma yo ba mono te nda yi sanḡwe diyé kine tedye nye mebone yi kite ne nye ko? ⁸ Njambiye tédyá mebone dete nye bono bene hene yi kite ne bo. Ma nḡe wune diyé kine sanḡwa ne mebone dete sendi na, yite wune bono be wanja, wune yeti ngbak ngbak bono bene na. ⁹ Wuse táka sendi yasi te yi besanḡwe busu be jama wuse ke meneti maka dikima kelo ne wuse ké. Bo dikima tedye wuse mebone yi kite ne wuse, e wuse diki jeso bo, wokuna ke men yan. Nḡe be nde, wuse dikima kelo dete ne besanḡwe busu bete, 'ma sunḡwa ne Da te e diyé ke dyobo ko? 'He kina jesi nye, wokuna ne nye kwá to te, né wuse ju na? ¹⁰ Besanḡwe busu be meneti maka dikima tedye yan wuse mebone yi kite ne wuse yi yaka mono kum ngimo. Bo dikima kelo dete nda yi bo kwadye. Ma ke be Njambiye, a tédyá wuse mebone yi kite ne wuse yi kpaló kame ne wuse besa bete, né wuse be pupunate nda nye. ¹¹ Menḡimo hene te yi bo tedye mumo mebone yi kite ne nye, ke ngimo te yite

a béḡa nde, yo yasi ngambi, yeti yasi mesosa na. Ma ke koḡ mebone menori mo te e jekima yinḡa yasi ke moyte ko ke nje joḡna ne ngben ke mbombu Njambiye, be ne temo ne te.

¹² Dete, wune namba mebo mun yi sima kato ké nè meboḡ mun yi me ne tukulek ké. ¹³ Wune bóḡ mekol mun kendo no ke menje mete yi ne ngben, kambo botu bete be ndi ke ndumbe baka me nje jato ke beya nje. Wune kél dete, né bo kpal be ne deti te yi kendo ke kimo nje. ¹⁴ Wune sán nje te yi joḡna ne te wúne bomo hene, bakidyé sendi metemo mun pupunate ke mbombu Njambiye. Keto nḡe mumo ti kanḡe jonḡwe dyene dete nye Baba Mboko na, a tí beḡe nye na. ¹⁵ Wune díy ne soso, ma mumo me nje tumo koḡ ne Njambiye, ma nye me nje díyo kine kelo ngikwa ne nye na. Wune díy sendi ne soso, ma mumo me nje be nda yinḡa pekeke kanḡil yi lapidyé jona yasi nye beso, yi bekidyé ne budya bomo. ¹⁶ Wune díy ne soso, ma mbanḡa ke njoka yun me nje be mo kelna mewanja ho mo yeliya meyasi mete yi Njambiye si tembidye ké nda Eso. A dyanḡwa díyo tomba moy te yi nye ba no ké kpaló yo ne mono kato medye. ¹⁷ Wune ke duwe yasi te yi nḡa kwanḡa ke ngimo te yi nye kwadya nde, sanḡwe wene nyéki nye mekombila nda yi bo diki nye ne betomba moy ké. Yasi wete, sanḡwe senḡa, ko beko nde, a sanḡa yo ne misidyé ke misi, a ti be se ne nje te yi senjo yanḡa ke meyasi mete yi sima kwanḡa ké na.

¹⁸ Ke yi wune nḡa no ke yi Njambiye ké, wune ti wuta yun ne wete keki te yi mumo yakama kenje bo kpoke no ké na. Keki te ba hene tande dite ne nyen nyen, yitil ba kete ne gir, nyanḡwe mbuku

ḅą ke yifila. ¹⁹ Botu bete ḅe ḅą keṭe ḅaka wokuma meḅombiya ke lumsa, woko wete ḅetina men ke lepina. Yo kelma nde, botu bete ḅe wokuma men te ḅaka, lêpi nde, men tí ken se mbombu yí lepó ko gbela lepi wete ne wete nye ḅo na. ²⁰ Bo lépi ḅete, keṭo mbonḅa te yi men te nya ké kwanma ḅo. Men te nya mbonḅa nde: «Ko nde, yo nyamó kpoka keki, ḅo lôḅ nye ne metari wo.» ²¹ Yasi te yi kwanama ké ḅą yasi wọ ḅudiyate, e Mọyisi ne ḅguru wene lepe nde: «Yike kwanma mi, yotu mbe ne tututu ne wọ.» ²² Ma yasi wete, ke yun, ke yi wune nją nọ ke yi Njambiye ké, wune wutama ne keki te yi ḅo jeba nde *Siyon ko, wuta ne ḅya Njambiye te e ne jon ko. Dya te, yo Yerusalem te e ḅiye ke ḅyobó ko. Wune wutama ne ḅejaki ḅe Njambiye ḅe ḅiye ke ḅya te ḅaka. Buyo yan ḅą ḅesanmay ḅesanmay. Bo wesidyama yí keló nyangwe jeso. ²³ Wune wutama ne mewesidyama ne njon ḅetomba moy ke njoka ḅono ḅe Njambiye ḅe nye sima si keṭo meḅino man ke ḅyobó ḅaka. Wune wutama ne Njambiye te mo pesina josi bomó hene, wuta ne mesisin me botu bete ḅe ḅą ne ḅgben, ḅe tonja meyasi kumo njena ḅaka. ²⁴ Wune wutama ne Yesu te e kelma say njunó yí keló jonja mbon ko, wuta sendi ne mekiyo mene yi nyanjama yí pupudye ne bomó ké. Mekiyó mete yite ke lepó yiną kpaṣa yasi nye wuse, ko mekiyo me Abel yeti ke lepó yiną kpaṣa yasi kwą yite na.

²⁵ Yi ḅą ḅete ké, wune ḅiy ne soso, ma wune me nje seḅe kine lenḅwe metó ke numbu mo te e lepina nye wune ko na. Ne mbombu, botu bete ḅe seḅma kine lenḅwe metó ke mbel mo te e lepinama nye ḅo ke meneti maka

ko sangwama ne meḅone. Ma ḅge ḅe ḅete, yo ta nje ḅe nan pe yusu, ḅge wuse paye mo te e ḅiye ke ḅyobó lepina njese wuse ko? ²⁶ Ke ḅgimo te yite, men ne kelma nde, meneti wáti. Ma ndana, a kpoma yiną yasi te yi nye ta keló ké. E nde: «Mi ta kala keló nde, meneti wáti. Ma yo tí ḅe ndi meneti nyepo na, ko ḅyobó sendi ta wato.» ²⁷ Lepi te yi nye lepima nde: «Mi ta kala keló» ké ṭeḅya nde, yí sidye nọ, meyasi hene te yi nye kusuma ké ta wato yambile, né meyasi mete yi tí wato ké tika. ²⁸ Nda yo ḅete ké, he nyêki Njambiye wosoko, keṭo ḅya te yi nye nye wuse ké tí wato na. He kél ḅete yí keló ne mesay nye nye, njel kelna mesay te yite ta nye nye mesosa. Wuse kél ḅete ne pidya yotu, nē kambina ne sendi, ²⁹ keṭo Njambiye wusu nda ḅite te yi girise yasi.

13

Yasi te yi nye Njambiye mesosa

¹ Wune njon, ne kén mbombu yí kwadya tande yun nda ḅeman. ² Ne tí lenḅangwe ḅonḅa ḅeḅangwe kimote ke mbey yun na. Baḅa bomó kelma ḅete, ḅu ne ḅejaki ḅe Njambiye, yadye ke metu man kine duwe na. ³ Wune táka botu bete ḅe ke jobó ḅaka, ḅeḅe ḅo nda wúne ḅo ḅiye ke jobó te. Wune táka sendi botu bete yi bo ṭeḅye ḅo meḅone ḅaka, ne kél nda wúne ḅo sangwa ne kiya meḅone mete. ⁴ Bomó hene jési meḅwaki. Mekele me memi tí ḅeḅnanḅwe ke moy gwaki na. Yo nde, Njambiye ta peso josi botu bete ḅe kele mewanja ḅaka, yite nde, botu bete ḅe ke meḅwaki ko ḅaka ḅe yeti ke meḅwaki ḅaka. ⁵ Ne tí jonḅangwe yí nye sosu yun hene ke kasi moni na. Ne ḅêki ne mesosa ke meyasi hene te yi wune nọ ké, yite yakama wune.

Yo nde, Njambiye ne nguru wene ke lepɔ nde: «Ko mi tí tiko ho lí we na.»⁶ Yori yi wuse yakama lepɔ ne bíbina temɔ nde: «Baba Mboko, nye mɔ te ε kame mi, mi tí gwe wɔ yaɲa na. Mumɔ yakama kelo mi nge?»⁷ Wune táka bosa botu bete be kendima ne wune yí lepɔ melepí me Njambiye nye wune baka. Wune bɛɲa nda yi bo jorɲama nɔ kumɔ ke sɔɲ ké. Wune kél dete, né wune tiki temɔ ke yi Njambiye nda yan.⁸ Yesus Krist yeti ke senjo na. A muka ndi nda yi nye bɔ nɔ kwey ké, a ta bɛ ndi dete kpo ne kpo.⁹ Ne tí jaya nde, bomɔ játidya wune ke beya nje wule ke budya jaki jaki mayasi mete yi bo tedye ndana ké na. Ma yo kimote nde, ngikwa te yi Njambiye kele ne mumɔ ké nyêki mumɔ deti ke temɔ, yeti kasi dyena yiɲa madye ho kinate na. Botu bete be bɛngwa yite baka tí kwedya yiɲa mekamna ke kelnate dete na.

¹⁰ Wuse ne mbey nyena sadaka te yusu nye Njambiye. Botu be nyena sadaka bete be kele mesay me Njambiye ke tɔ te yi bo kele ne lambɔ ké tí yaka dye menjay mete yi wule ke mbey nyena sadaka te mbete na.¹¹ Yo nde, nyanɔwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye wóku benyamɔ, bɔ mekiyɔ mete kè kelo ne sadaka nye Njambiye ke mbey te yi ne kiyo yí sɔɲe ne mebeyɔ ke to bomɔ. Ke kɔɲte, bo ma nje bɔ membundo mete jise nɔ ke moy dya kè lodye ne nan.¹² Dete sendi, bo boɲma Yesus jise nɔ ke moy dya. A sanɔwama ne mebone mate, punje gba mekiyɔ mene yí pupudye ne bomɔ ke misi me Njambiye.¹³ Nda yo bɔ dete ké, he pɛndu jise ke moy dya yí kè pɛ yene, jaye nde, bo wúɲgwe wuse nda yi bo wuɲgwa ne nye ké.¹⁴ He kél dete, keto wuse yeti

ne dya te yi ta bone waka na. Ma he sɔɲ, né wuse bɛ ne dya te ε ke nje kɔ.¹⁵ He sómbila Njambiye menɲimɔ hene ne nje Yesus. Sadaka te yi wuse nye nye ké, yori. Yite nde, he bɔta menumbu musu yí sombile ne dɛno dyene ke misi me bomɔ.¹⁶ Ma ne tí lensanɔwe kelna ngikwa nè kelna ngay na, keto yo njel mesadaka mete yite yi Njambiye bɛ ne mesosa kete.¹⁷ Wune wókunangwe ne botu bete be kende ne wune baka, tekwe to sunɔwe ne bo, keto yo bo diyɛ ne say mbona yun, né wune jorɲa ne ngben, keto bo ta duwe teme wete yesɔ ke mbombu Njambiye yí pile nda yi bo kelma ne mesay man ké. Wune sɔɲ nje te nde, bo kél mesay man ne mesosa ke temɔ kine menɲobɔngila na, keto nge bo kele ne menɲobɔngila, wune tí kwedya kimɔ yaɲa kete na.¹⁸ Ne kɛn mbombu yí ngweta ne Njambiye keto su. He ke kombile duwe nde, metemo musu ne te kine yaɲa ke njanɔwe wuse na, keto he góru kelo kimɔ yasi ke menje hene.¹⁹ Mi jéki diyɛ wune nde: Ne ngwɛtangwe ne Njambiye, na yókidyɛ mi nedo kenje wune.

Njena lepi

²⁰ Njambiye te ε ne tete kɔ womiya Nyanɔwe Kumande wusu Yesus te ε njɔ bɛ nyanɔwe kum botu be bakidyɔ besam bene kɔ. Njambiye kwanma ne nje mekiyɔ me Yesus yí kelo ne mbon te yi ta diyɔ kpo ne kpo.²¹ Ma Njambiye te mbete nyêki wune deti te yi kelo kimɔ yasi ke menje hene, né wune kel yasi te yi nye kwadye. A kwɔɲ ne Yesus Krist yí kelo nde, wuse kél yasi te yi nye nye mesosa. He lúksa nye kpo ne kpo, *amen.²² Wune njɔɲ, ndana mi ke ngweta ne wune nde: Ne jáya menɲite mete yi mi nye wune ke

mekana maka ké. Ma mi ketima
mono mekana maka yí lepina no
ne mbet kenje wune. ²³ Ne dúkwé
nde, maṅ wusu Timote yeti se ke
jɔbo na, bo ma punje nye. Nge
nye dya nedo, sine nye má kè
beṅe wune. ²⁴ Wune nyên botu
bete be kende ne wune baka hene,
nyeno sendi botu be Njambiyé
hene. Benjɔṅ busu be Itali ke
nyeno wune. ²⁵ Njambiyé kél
ngikwa ne wune hene.

Mekana mete yi Jak ketima

Mekana mete yoko, yo Jak te manj ne Kumande Yesus kete yo. Mekana maka jeki berɛ Beyuden bete be nja be bekriten, ε bo tedye bo meɔne, ε bo si wanja ke diyo ke njoka botu bete be yeti Beyuden baka.

Mekana mete jeki lepo nde, bekriten yankwɛ jonna kelo yasi te yi melepi me Njambye tedye bo ke.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyankwɛ mengabiye yini:

1. Tikina temo ke Yesus Krist ne meɔbilan mete yi mumo sangwa no kete ke (kumte 1-2).
2. Mo te ε tike temo ke yi Yesus Krist ko biya dyem ne ke beya ndapi (kumte 3).
3. Yo yasi mendeya nde, bekriten nyeki temo ke meyasi me meneti maka (kumte 4).
4. Botu be kusuku diy ne soso, ma bo me nje nye temo ke kusuku yan lensa Njambye. Mengite ke kasi njena Krist (kumte 5).

¹ Yo mi Jak, mi bala Njambye bene Nyankwɛ Kumande Yesus Krist. Mi ke nyeno wune, wune mekando me botu be Njambye kamo jo yiba be sima wanja ne te meneti maka baka.

Kasi dyanɔ nɛ kasi tikina temo

ke yi Njambye

² Wune njɔn, wune beki ne nyankwɛ mesosa kome kwalo meɔne hene dya pele wune yi boɛ ne wune. ³ Keto wune duwa nde, meɔne mete yi dya wune yi

boɛ ne tikina temo te yi wune tike ke yi Njambye ke ta kelo nde, wune sum kol ne ngbingim ke no mbombu. ⁴ Yo nde, wune sum kol dete kumo ke njena mekele mun hene, ne wune nje be nda goto bomo ke meyasi hene kine tiko mono yanja wete ne wete na. ⁵ Ma nge dyanɔ bane mbanja mumo ke njoka yun, na diya Njambye, a ta nye nye yo. Keto Njambye nyeki bomo hene meyasi ne kimo temo kine mebam na. ⁶ Ndi nde, mo te ε diyɛ yo ko tiki temo ke yi Njambye kine simta na. Keto mo te ε simta ko nda mekumbo me duku te yi pupo wumbidyɛ, yo ma bendɔ piye ne kubulu kubulu ke. ⁷ Kwalo mo te mbete ti taka nde, Nyankwɛ Kumande ta nye nye yina yasi na, ⁸ keto mo te ne metake yiba, a ti pesi meyasi ndi nja wete ke mekele mene na.

Kasi mebukɔ nɛ kasi kusuku

⁹ Manj wusu ε kine yanja yi bomo yeti ke nye misi ke yotu ne ko luksa yotu ne, keto Njambye ke bendidyɛ nye. ¹⁰ Ma yoko ε ne budya meyasi ko luksa yotu ne, keto Njambye ke pidye nye. Sendi, siyna jɔngwe te ε ne budya meyasi ko deke nedo nda njam jɛti. ¹¹ Yo nde, yeso ke bendɔ pano ne ban ban. Mbunjo ke nyolo, njam te ke soso kusiye, o beɛna, nyɔɔ te yeti se na. Mo te ε ne budya meyasi ko ta yambile sendi dete ke moy kelna budya mesay mene.

Njambye yakama boɛ wuse

¹² Mo te ε sum kol ne ngbingim ke meɔne mete yi dya nye yi boɛ ne nye ke, Njambye ke nye nye mesosa, keto nge nye si lensa meɔne mete, Njambye ta nye nye jɔngwe te yi kpo ne kpo, yite dɔngwe te yi nye kpoma yi lukse ne botu bete be kwadyɛ nye baka. ¹³ Nge meɔbilan dya mumo, a ti lepi nde: <Yo Njambye> na,

keto yiŋa beya yasi yeti ne deti te yi kelo nde, mebobilan dyân Njambiyè na. Sendi, Njambiyè ne nguru wene ti kél nde, mebobilan dyân mumo na. ¹⁴ Yasi wete, mebobilan dyân ke yi mumo kome beya mewobo mene ne nguru wene dale nye nje sebile nye. ¹⁵ Ma nge beya mewobo si ngangile mumo, o béŋa, beya yasi dyanma. Nge beya yasi si kelna, soŋ dyanma. ¹⁶ Wune njon, wune soŋ temo mbe, mumo ti sebila yotu ne ke meyasi menori na. ¹⁷ Kimó meyasi hene nè kpaasa meyasi hene te yi mumo yakama be no ké wúla ke kwey, ke yi Da. Nye kuse meyasi hene te yi pane ke dyobo ké. A yeti ke senjo ne nda yi yeso bene ngwendé diki kelo nde, ne su mejasi ne su yitil ké na. ¹⁸ Njambiyè ne nguru wene kwadya nye wuse jongwé ne nje lepi ne yi lepe ndi gbakasi ké. A kelma dete, né wuse be nda nyambi tomna ke njoka meyasi mete yi nye kusuma ké.

Kasi lengwa meto nè kasi kel-nate

¹⁹ Wune njon, wune soŋ temo mbe, wune dúkwe nde, mumo hene béki nedo te yi lengwe meto ke yasi te yi beso lepe ké. Mumo ti jaki lepi nda mbake na. Mumo ti woku ngambi nedo na. ²⁰ Keto, nge mumo woke ngambi dete, a ti yaka kelo se meyasi mete yi ne ngben ke mbombu Njambiyè na. ²¹ Dete, wune tûm kon ne kwaló mekele me memi hene nè kwaló beya meyasi hene. Wune jáya lepi te yi Njambiyè ngbalma ke temo yun ké ne pidya yotu, keto lepi te yakama jongwé wune. ²² Ma wune kél yasi te yi melepi me Njambiyè lepe nye wune ké, yeti ndi gbela wokunate na. Mo te ε woke ndi woko ko ke sebile yotu ne ne nguru wene. ²³ Keto mo te ε woke melepi me Njambiyè

kiné nje kelo yasi te yi yo lepe ké, nye nda mo te ε sengile mbombu ne ke mojoli. ²⁴ Ma nge nye nje toke kendi ke konje kwa ké, ndana ndana a ma lensa mbombu ne. ²⁵ Ma mo te ε nye temo ne hene, nembe kpaasa mbonga te ε soŋe mumo ke diyo bala, Njambiyè ta nye nye mesosa ke yasi te yi nye kele ké. Yo diya ndi nde, a kél tin kelo dete, a ti woku ndi woko kwa lensa na, yasi wete, a kél nda yi mbonga te lepe ké. ²⁶ Nge mumo take nde, a ke kano Njambiyè kimote kiné biye numbu ne ke ndapi na, yite mo te ne nguru wene ke sebile temo ne, yite kanna Njambiyè te yi nye kane ké gba gbelate. ²⁷ Kpaasa kanna Da Njambiyè, kanna te yi kiné monó beya yasi ne mbet kete, yo nde: Mumo kâma benyuru nè bekuso boma ke mebône man, bakidye yotu ne pupunate kiné kelo beya meyasi me meneti maka na.

2

Mumo ti namba njoka bomo na

¹ Wune njon, wune ti kel yasi bengwe teri mumo na, keto kel-nate dete yeti ke kendo wete ne tikina temo te yi wune tike ke yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist ké na. A ne nyangwe meluksa. ² He pan pa lepo nde: Bomo yiba nyinma kome wune wesidya ké. Yoko ne bolo ke bo tande lor nè kpaasa melambo ke yotu. Ma yoru buka mumo ne melambo ne jegbe jegbe ke yotu. ³ Ma wune má yensa ndi misi benje ndi ne mo te ε ne kpaasa melambo ke yotu ko lepo nye nye nde: «Nyangwe mbam, inja diyo wonga ke mbey te yi nyangwe bomo.» Ke konje, wune má nje lepo nye buka mumo nde: «Ma we, tema yo tema kaka,» ho nde: «Inja diyo waka ke nji mekol membe.»

4 Nge wune kele dete, 'yite wune yeti ke kelo yasi ke njoka yun beŋgwe teri mumo na? 'Yite wune yeti ke jɔse bomɔ wule ke beya metake na? 5 Wune njoŋ, wune soŋ temo mbe, wune lɛŋgwe meto. 'Njambiyɛ tɪ tɔke ka botu bete yi botu be meneti maka beŋe nde bukate baka, nɛ bo be ne budya kpaŋa meyasi mete yi nye nye kɛ, keto bo ke tiko temo ke yene na? 'A ti kɛl ka sendi dete, nɛ bo nyiŋ ke *Kando dyene namo meyasi mete yi nye kpoma nye botu bete be kwadye nye baka na? 6 Yasi wete, nge wune ke yeliye yun buka mumo. 'Ma, yeti botu be kusuku ke nate wune na? 'Yeti bo ke dale wune kɛ no ke membey me pesina josi na? 7 'Yeti bo ke toyɛ kimo dɪno te yi Njambiyɛ nya wune kɛ na? 8 Ma nyaŋgwe mboŋga te yi Kumande Njambiyɛ pesima kɛ lɛpi nde: «Kwadyikwe moŋ nda yi we kwadye ne yotu yo kɛ.» Nge wune kele dete nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ kɛ, yite wune kelma kimo yasi. 9 Yasi wete, nge wune kele yasi beŋgwe teri mumo, yite wune kelma beya yasi. Yite mboŋga Njambiyɛ ke lɛpo nde, wune balma lɛpi, wune botu be yaŋgila mboŋga. 10 Keto, nge mumo bakidyɛ mboŋga hene, kpalɔ nje josiɖye ko ndi mono yaŋa ne mbet ke moy mboŋga wete, yite a ma balɔ ke mboŋga hene. 11 Ma mo te ɛ lɛpima nde: «Kpe, we tɪ kel wanja» ko, yo nye lɛpe sendi nde: «We tɪ woku mumo na.» Dete, nge we dɪye kine kelo wanja, kpalɔ nje wo mumo, yite we ma yaŋgile mboŋga hene. 12 Dete, wune lɛpinaŋgwe, kelo sendi yasi nda botu bete be Njambiyɛ ta jɔse beŋgwe yasi te yi mboŋga mene lɛpe kɛ. Yo ndi mboŋga mete soŋe wuse ke dɪyo bala. 13 Keto Njambiyɛ

tɪ gwe nɔwete kome nye ta jɔse mo te ɛ tɪ gwe nɔwete beɔo ko na. Yasi wete, nge mumo gwe nɔwete beɔo, yite gwena nɔwete beɔo te yite laŋsama josi.

Tikina temo nɛ kelna kimo mekele

14 Wune njoŋ, nge mumo lɛpe ndi lɛpo ne numbu nde, a ke tiko temo ke yi Njambiyɛ kine mekele na, yite kama nge? 'Njel tikina temo te yite ma joŋgwe ka nye? 15 He paŋ pa lɛpo nde: Wete maŋ wusu ho wete dyombu dyusu kine melambo na, ho nde, madye mete yi bo ta dye ke ndingele yeso yeti. 16 Ma nge mbaŋa ke njoka yun lɛpe nye bo nde: «He saŋgwa, wune kwāŋ ne te. Ne kɛn wetina dɪte, nɛ wune dyɛnaŋgwe dɪto.» Ma nge mo te dɪye kine nye bo yasi te yi bo yakama joŋna no, 'yite lɛpinate ndi ne numbu dete ma kame nge? 17 Tikina temo te yi mumo tike ke yi Njambiyɛ kɛ sendi dete. Nge mumo lɛpe nde, a ke tiko temo ke yi Njambiyɛ kine tedye yo ke mekele na, yite tikina temo te munte, keto yo kine mekele na.

18 Ma mumo yakama lɛpo nde: «We ke tiko yo temo ke yi Njambiyɛ, ma mi mbe ke kelo mekele. Ma tedya mi tikina temo te yi we tike ke yi Njambiyɛ kine mekele kɛ. Mi ta tedye mbe we tikina temo te yembe ne nje mekele.» 19 We ke tiko yo temo jaye nde, yo ndi ne Njambiyɛ wete ne wete, yite we ke kelo kimote. Ma beya mesisiŋ ke tiko sendi temo jaye dete, yasi wete, yo ke kpalɔ kelo nde, bo nɔwāŋgwanɔwɛ. 20 Lem mumo! We ke kwadye duwe ndana nde, 'nge mumo tike temo ke yi Njambiyɛ kine mekele na, yite gbelate? 21 'Njambiyɛ tɪ pesɛ ka nde, saŋmbambo wusu Abaram me ne nɔbeŋ ke mbombu wene keto mekele na? 'Njambiyɛ

ti njáki pɛsɔ dɛtɛ, kɛto Abaraham ɓoŋma mɔno wɛnɛ Isak kɛ nɔ kɛ mbɛy nyɛna sadaka, na ɓu nyɛ kelɔ nɛ sadaka nyɛ na? ²² Wɛ ɓɛŋma kɛ yitɛ ndɛ, tikina tɛmɔ tɛ yi Abaraham tikima kɛ yi Njambiyɛ nɛ mɛkɛlɛ mɛnɛ kɛndima ndi wɛtɛ. Mɛkɛlɛ mɛtɛ yi nyɛ kelma kɛ mbɔmbu Njambiyɛ kɛ njɔ tonjɛ tikina tɛmɔ tɛ yi nyɛ tikima kɛ yɛnɛ kɛ. ²³ Mɛyasi kwanjama dɛtɛ, nɛ lɛpi tɛ yi yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ si tɔndu. Yo ketinate ndɛ: «Abaraham tikima tɛmɔ kɛ yi Njambiyɛ, ɛ Njambiyɛ pɛsɛ ndɛ, a mɛ nɛ nɔŋbɛŋ kɛ mbɔmbu wɛnɛ.» ɛ Njambiyɛ njɛ jɛba nyɛ ndɛ Sɔ wɛnɛ. ²⁴ Wunɛ kɛ ɓɛŋɛ komɛtɛ ndɛ, Njambiyɛ pɛsi ndɛ, mumɔ mɛ nɛ nɔŋbɛŋ kɛ mbɔmbu wɛnɛ, kɛto mɛkɛlɛ, yeti ndi kɛto tikina tɛmɔ na.

²⁵ Sendi, Rahab tɛ nya mɛwanja, 'Njambiyɛ tɛ pɛsɛ ka ndɛ, a mɛ nɛ nɔŋbɛŋ kɛ mbɔmbu wɛnɛ, kɛto kimɔ mɛkɛlɛ mɛtɛ yi nyɛ kelma kɛ na? 'Yeti kɛto a ɓoŋma ɓotu ɓɛtɛ yi ɓo tɔmma ɓaka kimɛtɛ njɛ kwanɗyɛ ɓo yɔkiɗyɛ nɛ mbaŋa njɛ dɛlɛ na? ²⁶ Ma nɔŋɛ sosu dɛwɛ kɛ yotu mumɔ, mɔ tɛ gwɔ, a mɛ munjɛ. Dɛtɛ sendi, nɔŋɛ mumɔ tikɛ tɛmɔ kɛ yi Njambiyɛ kinɛ mɛkɛlɛ na, tikina tɛmɔ tɛ yitɛ munjɛ.

3

Mumɔ ɓiɣa dɛyɛm dɛyɛnɛ

¹ Wunɛ njɔŋ, yo yeti kimɛtɛ ndɛ, ɓudɣa ɓomɔ kɛ njɔka yun ɓɛki nɛ hɛl tɛdɣa ɓɛsɔ yasi na, kɛto wunɛ dɛwɔ ndɛ, wusɛ ɓotu ɓɛtɛ ɓɛ tɛdɣɛ ɓɛsɔ yasi ɓaka, jɔsi tɛ yusu ta ɓɛ dɛtinate kɛ mbɔmbu Njambiyɛ kwɔ yan. ² Yo ndɛ, wusɛ ɓomɔ hɛnɛ kɛ jɔsidɣɛ kɛ mɛnjɛ ɓudɣatɛ. Nɔŋɛ mumɔ tɛ jɔsidɣɛ kɛ yasi tɛ yi nyɛ diki lɛpɔ kɛ, yitɛ nyɛ mɔ tɛ ɛ nɛ njɔlɔlɔ. A

yakama ɓiyɛ tɛmɔ kɛ mɛyasi hɛnɛ tɛ yi nyɛ kelɛ kɛ. ³ Nɔŋɛ wusɛ nyɛ sun kɛ numbu ɓɛyanjɔ ndɛ, nɛ ɓo wokuna nɛ wusɛ, yitɛ wusɛ kɛ kɛndɔ nɛ ndiŋgɛlɛ yotu yan hɛnɛ. ⁴ Wunɛ pɔŋ ɓɛŋɛ sendi nyangwɛ mɛkuka. Ko ɓɛko ndɛ, yo nyangwɛtɛ, ko ɓɛko sendi ndɛ, yo nyangwɛ dɛtina mɛpupɔ kelɛ ndɛ, yo kɛ kɛndɔ, yasi wɛtɛ, yo mɔno wulɔ nɛ mbɛt tɛdɣɛ yo njɛ yɛ kɛ nɔ komɛ mɔ dukunate kwadɣɛ kɛ. ⁵ Dɛtɛ sendi, dɛyɛm, yo mɔno doku yotu, ma ko ɓɛko dɛtɛ, a yakama dɛŋgɛlɛ ɓɛti kɛ nyangwɛ mɛyasi mɛtɛ yi nyɛ kelɛ kɛ. Wunɛ pɔŋ ɓɛŋɛ ndɛ, yo ndi mɔno mbulma dɛtɛ nɛ mbɛt lɔdɣɛ ndiŋgɛlɛ nyangwɛ lɔ nɛ sɛkɛp. ⁶ Dɛyɛm ndi sendi nda dɛtɛ. Kɔtu mɛkɛlɛ mɛtɛ yi ɓotu ɓɛ mɛnɛti maka kelɛ kɛ dɛyɛ hɛnɛ kɛ dɛyɛm. Kɛ njɔka mɛdoku mɛ yotu su dɛyɛm kɛtɛ. Dɛyɛm kɛ ɓɛkiɗyɛ ndiŋgɛlɛ yotu mumɔ, a kɛ ndambidɣɛ dɛtɛ kɛ ndiŋgɛlɛ jɔŋgɛ mumɔ. Dɛtɛ tɛ yi nyɛ ndambidɣɛ kɛ wɛla kɛ nyangwɛ dɛtɛ tɛ yi tɛ dɛm kɛ. ⁷ Mumɔ nɛ dɛtɛ tɛ yi ɓiyɛ kwalɔ ɓɛnyamɔ ɓɛ likɔ hɛnɛ kusɛ, ko ɓɛnɔn ko ɓɛnyamɔ hɛnɛ ɓɛ dɛlma dɛlmanjɔwɛ nɛ mɔy, ko ɓɛnyamɔ ɓɛtɛ ɓɛ jɔŋna kɛ duku, mumɔ sima si ɓiyɛ ɓo kusɛ hɛnɛ. ⁸ Yasi wɛtɛ, ko mumɔ tɛ yaka ɓiyɛ dɛyɛm kusɛ wɛtɛ yesɔ na. Dɛyɛm yɛŋa ɓɛya yasi tɛ yi mumɔ tɛ yaka ndadɣɛ na. A nɛ mada tɛ yi yakama wo mumɔ. ⁹ Nɛ kiya dɛyɛm kɛ, wusɛ kɛ lukɛ Baba Mboko tɛ Da, ma ndi nɛ kiya dɛyɛm tɛ, wusɛ kɛ kita nɛ ɓotu ɓɛtɛ ɓɛ Njambiyɛ kusuma ɓoŋna nɛ nyɛ ɓaka. ¹⁰ Nyɛna mɛkombila nɛ lɛpina yawo pɛndu ndi kɛ kiya numbu. Wunɛ njɔŋ, yo tɛ kɛlnangwɛ dɛtɛ na. ¹¹ 'Kiya njɛmbi nɔŋɛ wɛtɛ yakama punjɛ ka kimɔ mɔrɔku, punjɛ sendi jɔna mɔrɔku? ¹² Wunɛ njɔŋ,

'njuku maṅgolo yakama wumɔ ka mbumɔ fiya? Ho nde, njuku baṅa yakama wumɔ ka mbumɔ maṅgolo? Dete sendi, ṅgɛ te yi punje saṅga songo mɔrɔku kɛ ti yaka punje sendi kimɔ mɔrɔku na.

Dyanɔ te yi wule pele yi

Njambiyɛ kɛ

¹³ Nda kɛ njoka yun nɛ dyanɔ, duwɛ sendi mɛyasi kimɔ duwɛte kɔ? ṅgɛ bɛ nde, mbaṅa nɛ dyanɔ, duwɛ sendi mɛyasi dɛte, a pɔṅ pa tedye yo kɛ kimɔ wɛyna jɔṅgwe, yite nde, kɛ kelna kimɔ mɛkele. A pɔṅ pa tedye sendi yo dɛte nɛ nje pidya yotu, nɛ bomɔ bɛṅ gbate nde, a nɛ dyanɔ. ¹⁴ Yasi wetɛ, ṅgɛ wunɛ keke beya temɔ nɛ hakaka sunḡwɛ nɛ bɛsɔ, sunḡa mɛyasi wúnɛ bo, yite wunɛ fi gwaki lukse yotu yun nde, wunɛ nɛ dyanɔ na. Ma dɛte, wunɛ fi kel ja sunḡwɛ nɛ gbakasi na. ¹⁵ Dyanɔ te yite ti wúla pele kwey, pele yi Njambiyɛ na. Yo wúla kɛ meneti maka, kɛ beya metake mɛ bomɔ nɛ kɛ yi beya mɛsisin. ¹⁶ Keto kɛ mbɛy komɛ bomɔ keke beya temɔ sunḡwɛ nɛ bɛsɔ sunḡa mɛyasi bɛnɛ bo, komɛte, bomɔ kɛl mɛyasi nɛ kpalak kpalak, kelɔ sendi kwalɔ beya mɛkele hɛnɛ. ¹⁷ Yasi wetɛ, dyanɔ te yi wule pele kwey kɛ yi Njambiyɛ kɛ dɛle. Yo dɛṅ pupunate. Sendi, yo sɔṅ nde, bomɔ jɔṅṅaṅgwe nɛ tɛ tandɛ yan, kelɔ nde, mumɔ jɔṅṅaṅgwe kine sɔ wɔw na. Yo kɛl nde, mumɔ tɛkwe to sunḡwɛ nɛ bɛsɔ, kelɔ nde, mumɔ gwáki ṅgwɛtɛ jakɔsɔ. Dyanɔ te kɛl nde, mumɔ kɛl kimɔ mɛkele, kelɔ sendi nde, mumɔ fi kel yasi bɛṅgwe tɛri mumɔ na. Yo kɛl nde, mumɔ kɛl yasi kine likisi na. ¹⁸ Botu bete bɛ keke nde, bomɔ jɔṅṅaṅgwe nɛ tɛ baka kɛl dɛte, keto metemɔ man nɛ tɛ. Ma yasi te yi bo ta nje kwedya kɛ mɛsay

metɛ yi bo keke kɛ ta bɛ nɛ ṅgbɛn kɛ mbombu Njambiyɛ.

4

Wuse dɛy nɛ sɔsɔ nɛ

beya mɛwobɔ

¹ To mɛwona nɛ metandɔ wúla we kɛ njoka yun? 'Yo ti wúla kɛ beya mɛwobɔ metɛ yi lɔ dɛambi tandɛ yan kɛ mɛdoku mɛ yotu yun kɛ na? ² Wunɛ kɛ gɔrɔ yasi, ma wunɛ yeti kɛ kwedya ya te na. Wunɛ botu bɛ wona bomɔ, wunɛ sendi nɛ beya temɔ sunḡwɛ nɛ bɛsɔ, ko wunɛ ti yaka bɛ nɛ yaṅa na. Yo nɛ metandɔ kɛ njoka yun, wunɛ sendi kɛ wona. Ma wunɛ yeti kɛ kwedya yaṅa na, keto wunɛ yeti kɛ diyɛ Njambiyɛ na. ³ Ko bɛkɔ nde, wunɛ kɛ diyɛ yasi, Njambiyɛ yeti kɛ nyɛ wunɛ yaṅa na, keto wunɛ kɛ diyɛ bɛyate, nɛ wunɛ sambɛ yo yí tonje nɛ beya mɛwobɔ mun. ⁴ Wunɛ nda boma bete bɛ tike bɛnjoṅɔ ban kelɔ mɛwanja baka. 'Wunɛ yeti kɛ duwɛ ka nde, kwadya mɛyasi mɛ meneti maka, yo benna Njambiyɛ na? Yo nde, mɔ te ɛ kwadye nyɛ temɔ nɛ hɛnɛ kɛ mɛyasi mɛ meneti maka kɛ kpalɔ nje bɛ pendɔ Njambiyɛ. ⁵ 'Wunɛ táka ka nde, yasi te yi mɛkana mɛ Njambiyɛ lɛpɛ kɛ kine to te na? ɛ nde: «Njambiyɛ kɛ kwadye sisin te yi nyɛ nya wuse kɛ ṅgimɔ te yi nyɛ kusuma nɛ wuse kɛ budɛyate. A góru nde, yo wókunaṅgwe ndi gba nɛ nyɛ nyɛpɔ.» ⁶ Yasi wetɛ, a kɛ kelɔ ṅgikwa nɛ wuse kwɔ to te, keto mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ lɛpɔ nde: «Njambiyɛ kɛ tumɔ kɔṅ nɛ botu bɛ bɛndidye yotu baka, yasi wetɛ, a kɛl kimɔ yasi nɛ botu bete bɛ pidye yotu baka.» ⁷ Dete, wunɛ pídyikwe yotu wokuna nɛ Njambiyɛ. Wunɛ páya *Kum beya mɛkele, yite a ta kambɔ lɔndɔ kɛ keki yun. ⁸ Wunɛ kɛn kɛ keki Njambiyɛ, yite a má kɛ sendi

ke keki yun. Wune botu be mebeyo, wune sôña kol ke kela beya yasi. Wune botu bete be ne metake yiba baka, wune pûpudya metemo mun. ⁹ Wune wôku yotu, keto wune ne ngwete. Wune jâbangwe lelo. Ne nde, wune nyêti, wune kpâl jaba. Ne nde, wune sôsangwe, wune kpâl be ne ngambi. ¹⁰ Wune pîdyikwe yotu ke mbombu Baba Mboko, yite a ta bendidye wune. ¹¹ Wune njon, wune ti kutunangwe tandê yun na. Mò te ε lepina beyate ne marj ho jòse nye kò lépinangwe beyate ne membonga me Njambiyè, jòse sendi yo. Ma nge we jòse membonga, yite we me mò te ε yeti ke kelo se yasi te yi membonga lepe ké na. Komete, we me ndi mò te ε jòse yo. ¹² Mò nyena membonga mete, yo ndi nye be sendi mò pesina josi, a ne deti te yi jongwe mumò ho girise nye. We mò te ε jòse jakoso kò, we yo ba nda?

¹³ Ma ndana, wune lêngwe meto, wune botu bete be lepe nde: «Muka ho nemenò he ta kè ke dya te yoko ho ke yoru. He ta kwandye sew wete mate dyanngwe mayasi sombo ne moni.» ¹⁴ Wune yeti ke duwe yasi te yi ta dya wune nemenò ké na, keto jongwe dyun ba yasi te nda? Yo nda wudye mbe te yi timbila ne vum kine kiko ké. Sèkerp, yo má yambile. ¹⁵ Yasi wete, má wune lépi nde: «Nge Baba Mboko jaye, wuse má jonna kè nò mbombu, wuse má kelo yike ho yiri.» ¹⁶ Ma ndana, wune ke lukse yotu yun ne gbelate ke nyanngwe metake mete yite. Kwalo luksa yotu te yite hene beyate. ¹⁷ Mò te ε duwe kimo yasi te yi nye yakanngwe kelo nje diyò kine kelo yo kò kelma beya yasi.

5

Botu be kusuku d'fy ne soso

¹ Ma ndana, wune lêngwe meto, wune botu be kusuku. Wune lél jaba, keto mebone mete yi ta balo keto yun ké. ² Mekusuku mun sima bo, benya sima dye melambo mun. ³ Ngalma ma biye melor mun nè moni yun. Ngalma te ta tedye wune ne sanjan nde, mekele mun beyate. Yo ta kokile wune nda yi dite lodye ne yasi ké. Wune ndemma kusuku ndana ke metu mete yi kè ke siyna mboko ké. ⁴ Ne bêña, wune ma dye moni botu bete be wesidya nyambi ke mengwan mun baka. Botu bete ke lelo dukwe ne wune. Mekembi me botu be mesay bete kumma ke meto me Baba Mboko te *Sabawot. ⁵ Wune jonnama ke meneti maka ke nyem nyem jongwe, kelo yasi nda yi temò yun kwadye. Wune dyenama doko ne ngbòskoro, kò beko nde, yeso te yi Njambiyè ta peso ne josi yun ké ma wuta. ⁶ Wune pesima josi bete ke to ngbenj mumò kwà wo nye. Ma a ti wa ke mebo mun na.

Wuse gbisi mebone

⁷ Dete, wune njon, wune gbisi kumo ke ngimo te yi Nyanngwe Kumande ta nje ké. Wune bêña nda mò bena mbeki gbise ladye kimo membumò mete yi ta wule ke meneti ké. A ke gbiso ladye kumo nde, bosa membiyo nè njena membiyo mete yi bena membeki siki nò. ⁸ Wune sendi, wune bêki ne gbisa dete, be ne nyan ke temò, keto Nyanngwe Kumande ta be ke nje. ⁹ Wune njon, mumò ti bonj lépi nye ke to jakoso na, ma Njambiyè me nje jòse wune. Ne bêña, mò pesina josi ke nje, a me ke numey. ¹⁰ Wune njon, ke kasi mebone nè gbisina yasi, wune tâka botu be punja melepi me Njambiyè be dikima lepina ke dino Baba Mboko baka. Bo sangwama ne mebone, ε ho gbisima. Wune bêki sendi nda

bo ke yite. ¹¹ Wuse ke kombile lɛpɔ nde, botu bete be summa kol ne ɲgbik baka, Njambiyɛ nya bo mesosa. Wunɛ wokuma kasi gbisa te yi Jop bɔ nɔ kɛ. Wunɛ duwɔ sendi yasi te yi Baba Mbokɔ kelma ne nye ke siynate kɛ, keto a ne ɲgikwa budyate, a ke gwe sendi ɲgwɛte mumɔ. ¹² Wunɛ ɲɔɲ, ke mɛyasi hɛnɛ, bosate yo nde: Wunɛ tɪ kinjanɲgwe yaɲa kaɲɛ bɔ kenje kwey tendɛ mɛnɛti, ho kinja yiɲa kwalɔ mekinja na. ɲgɛ wunɛ lɛpɛ nde: «J,» yo bɔna ndi nde: «J.» ɲgɛ wunɛ lɛpɛ nde: «Bɛ,» yo bɔna ndi nde: «Bɛ.» Yo bɛki dɛte, ma josi Njambiyɛ mɛ nje biye wunɛ.

¹³ ɲgɛ mbanɔ mumɔ ke njoka yun sanɲgwa ne mɛbɔnɛ, na ɲgwɛtanɲgwe ne Njambiyɛ. ɲgɛ mbanɔ bɛ ne mesosa, a jɛmbi mɛjɛmbi yɪ sombile ne Njambiyɛ. ¹⁴ ɲgɛ mbanɔ mumɔ ke njoka yun kɔnɛ, a jɛbɔɲgwe bɛtomba mbanjɔ Njambiyɛ, nɛ bo ɲgwɛtanɲgwe ne Njambiyɛ keto ne, lombɛ nye mutɔ ke dɪno Nyɔɲgwe Kumande. ¹⁵ Mɛɲgwɛta mɛte yi bo ta kelɔ ne tikina temɔ ke yi Njambiyɛ kɛ ta jonɲgwe mɔ kɔn. ɔ bɛɲa, Nyɔɲgwe Kumande mɔ tɛmbidye nye. Ma ɲgɛ bɛ nde, a kelma yiɲa bɛya mɛyasi, Njambiyɛ mɔ sɔɲɛ yo ke to ne ne ɲgwɛte. ¹⁶ Dɛte, baka jɔya bɛya mɛyasi mɛte yi bo kele kɛ ke mbɔmbu bɛsɔ. Baka ɲgwɛtanɲgwe ne Njambiyɛ keto bɛsɔ, nɛ mekon man siy. Mɛɲgwɛta mɛte yi mɔ te ɛ mɛ ne ɲgben ke mbɔmbu Njambiyɛ kele ne temɔ ne hɛnɛ kɛ ke kelɔ nyɔɲgwe mɛsay. ¹⁷ Wunɛ tɔka Eli. A bɔ ndi sendi mumɔ nda wuse. A ɲgwɛtama ne Njambiyɛ ne sosu ne hɛnɛ nde, mbiyɔ tɪ nɔku na. ɛ mbiyɔ pesiyɛ ke mɛsew yitati nɛ ɲgwɛndɛ yitan jɔ wɛte kinɛ nɔ se ke to mɛnɛti na. ¹⁸ Kɛ kɔɲte, ɛ nye ɲgwɛta ne kɔkɔ ne Njambiyɛ, ɛ

dɔyɔbɔ butɛ bo ne mbiyɔ, ɛ mɛnɛti kandɛ sendi punja nyambi ne kɔkɔ.

¹⁹ Wunɛ ɲɔɲ, ɲgɛ mbanɔ ke njoka yun dɔwɛ ke ɲgben nje londɔ tiko gbakasi, wɛte mumɔ yakama yɔkidye nye ne kɔkɔ. ²⁰ Ma wunɛ dɔkwɛ nde, mɔ te ɛ sɔɲɛ mɔ mɛbɛyɔ dɛte ke bɛya nje te yi nye tɔkuma yɔkidye nye njɛsɛ ke kimɔ nje, mɔ te jonɲgwa sisin mɔ mɛbɛyɔ te sɔɲɛ ke nje sɔɲ, kelɔ sendi nde, Njambiyɛ siki sɔɲɛ budya bɛya mɛyasi mɛte yi nye kelma kɛ ne ɲgwɛte.

Bosa Məkana mete yi Piyer ketima

Yo Piyer, mo tomun Yesus Krist ketε mekana mete yoko.

Mekana mete lēpi kasi mebone nē kasi meluksa mete yi bekriten ta be no kē. Yo bēja bekriten hene, jeko kwā kwango Beyuden bete be yejsama temo tiko ke yi *Krist baka. Piyer kēti yo yī nye ne bekriten bete be sangwa ne mebone baka deti ke temo. Kriten yākanḡwe dīyo ne ngbik ke tikina temo te yi nye be no ke yi Krist kē, ko beko nde, a ta sangwa ne mebone keto te. Kriten yākanḡwe be ne bibina temo ke yi Krist te ngolo wene ε womiya ko.

Wuse yakama baƙe mekana maka ke nyanḡwe menḡabiye yitati:

1. Jonḡwe kriten ke moy mebone yī tedye nde, a me ne kpaša jonḡwe, keto a me sangwate bene Krist (kumte 1-2).
2. Jonḡwe kriten nē mebone mete yi Krist, ngolo wusu sangwama no ke numbu su kē (kumte 2-4).
3. Kriten hene kēl mesay kimote, duwe nde, Krist ta kala nje (kumte 5).

¹ Yo mi Piyer ketε mekana maka. Mi mo tomun Yesus Krist. Mi kēti kenje wune botu bete be Njambiye tokuma, wune be jonna wete wete kē no ke meneti me Pōn, ke Galasi, ke Kapados, ke Asi nē ke Bitini nda bejḡḡwe baka. ² Da Njambiye kikima si toke wune dete njombu yaḡa beḡḡwe yasi te yi nye sima kobile kē. A tokuma wune dete ne nje te yi Kimō Sisin, né wune jonna pupunate

ke mbombu wene, kē mbombu wokuna ne Yesus Krist, né mekiyo mene yi nyanjama kē pupudye wune. Ngikwa nē tete nyēnanḡwe pele wune budye.

Wuse bēki ne kpaša bibina temo

ke yi Njambiye

³ Wuse lūksa Da Njambiye te Sangwe ne Nyanḡwe Kumande wusu Yesus Krist. Yo nde, beḡḡwe nyanḡwe gwena ngwete ne, a kelma nde, wuse jādyikwe ne kōko, be ne jonja jonḡwe, keto a womiya Yesus Krist soḡe ke njoka bemuḡ, né wuse be ne kpaša bibina temo te yi tí siyo na. ⁴ A kelma dete, né wuse be ne kimō meyasi mete yi Njambiye kome tike botu bene kē. Kimō meyasi mete tí buto ho biye memi ho beyo wete yeso na. A ke komo yo tike wune ke dyofo. ⁵ Njambiye bākidya kimō meyasi menōri tike wune, wune botu bete be nye kē mbombu bākidye wune ne ngungudye ne baka, keto wune ke tiko temo ke yene. A ke kē mbombu yī bākidye wune kumo kome nye ta tedye ke puye nde, a sima jonḡwe botu bene. Yo ta kwanḡa dete ke metu mete yi kē no ke siya mboko kē. ⁶ Meyasi menōri ke kelo nde, wune sōsanḡwe kpaša kē no mbombu, ko nde, ndana wune yakama wo yotu ke mebone wete wete te yi wune yakama sangwa no yī boḡe ne wune, nḡe be kimote nde, yo kēlnanḡwe dete. Ma, yite yo ndi yi gbela mōno ngimō ne mbet. ⁷ Wune yakama sangwa ne mebone menōri dete yī beḡe, simande tikina temo te yi wune tike ke yi Njambiye kē jelnate. Yī duwe nde, yike kpaša lor, 'bo ti pāḡ pa boḡe boḡa ke dite na? Ko dete, yo ta beyo wete yeso. Yasi wete, tikina temo te yi sume kol ke

məbɔnɛ kɛ gba sulna yasi buɔfyate laɲsa lɔr te yite. Ma nge tikina temɔ te yi mumɔ tike kɛ yi Njambiye kɛ sumɛ kol dɛte nɛ nɔgbik, komɛte, Njambiye ta nɔganɛ mɔ te lukse nye sombile sendi nye komɛ Yesus Krist ta nje kɛ. ⁸ Yesus Krist te, wunɛ tɪ bɛnɛ nye wɛtɛ yesɔ na, ko dɛte, wunɛ ndi kɛ kwadɔye nye kɛ nɔ mbɔmbu. Ko nde, wunɛ yeti kɛ bɛnɛ nye ndana na, wunɛ kɛ tiko temɔ kɛ yɛnɛ. Ma yo kɛ kelɔ nde, wunɛ bɛki nɛ nyanɔgwe mɛsosa kpɛsa, yeti yasi te yi mumɔ yakama pile na. ⁹ Yo dɛte, keto yo tikina temɔ te yi wunɛ tike kɛ yi Yesus Krist kɛ ta kelɔ nde, a jɔngwe wunɛ. ¹⁰ Kasi jɔngwa mumɔ te yi Njambiye jɔngwe dɛte kɛ, botu bɛ punja mɛlɛpi mɛnɛ saɲma nje te yi nɛmbɛ, duwɛ njɔmbɔ te. Bɔ kandima si lɛpɔ kasi kimɔ yasi kɛ yi Njambiye kombila nde, a ta kelɔ nɛ wunɛ kɛ. ¹¹ Sisiɲ *Krist yi dɔyima kɛ yotu yan kɛ kandima si lɛpɔ nye bɔ nde, Krist ta saɲgwa nɛ mɛbɔnɛ, kɛ kɔntɛ, a mɔ nje bɛ nɛ meluksa. Botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiye baka saɲma nje te yi duwɛ nɔgimɔ te yi mɛyasi mɛte ta dɔɣɔ kɛte nɛ nda yi yo ta kwanɲa kɛ. ¹² Njambiye nɲa tɛɔye nye bɔ nde, mɛyasi mɛte yi bɔ nde, bɔ lɛpi kɛ ti bɛnɛ bɔ nɛ nɔguru wan na. Yasi wɛtɛ, yo keto yun yi bɔ lɛpima mɛyasi mɛte. Ndana, botu bɛte bɛ pɛlɛ Kimɔ Tom baka pelma yo nye wunɛ nɛ dɛti te yi Kimɔ Sisiɲ te yi Njambiye njɛsa wulɛ dɔyɔbɔ kɛ. Ko bɛjaki bɛ Njambiye nɛ nɔguru wan ndi kɛ ndanje misi kɛte yɪ sɔ nje te yi duwɛ njɔmbɔ te.

Wunɛ kɛl mɛyasi nɛ nje te

¹³ Ma nda yo dɛte kɛ, wunɛ kɔmbila mɛɔɣanɔ mun yɪ kelɔ nɛ mesay. Wunɛ tɪ jeki nye sendi temɔ kɛ mɛyasi na. Dɛte,

wunɛ bɛki ndana nɛ bɪbɪna temɔ hɛnɛ kɛ kimɔ yasi te yi Njambiye ta kelɔ nɛ wunɛ komɛ Yesus Krist ta nje kɛ. ¹⁴ Wunɛ mɛ kɛ wokuna ndana nɛ Njambiye nda bɔnɔ bɛte bɛ wokɛ pɛ. Piɲɔ te yi wunɛ tɪ pa duwɛ Yesus Krist kwey kɛ, wunɛ dɪkima jɔɲna nda yi bɛya mɛwɔbɔ mɛte yi wunɛ bɔ nɔ dɪkima tɛɔye wunɛ kɛ. Ma ndana, wunɛ tɪ jɔɲnanɔgwe se bɛnɔgwe bɛya mɛwɔbɔ mɛte na. ¹⁵ Yasi wɛtɛ, jɔngwe dɔyun nɛ mɛkele mun hɛnɛ bɛki ndana pupunate ndi nda mɔ te ɛ jɛbama wunɛ bɛ pupunate kɛ, ¹⁶ keto yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiye nde: «Wunɛ bɛki pupunate, keto mi nɛ nɔguru wombɛ pupunate.» ¹⁷ Sendi, komɛ wunɛ jɛba nye nde, a nɲaki nje kame wunɛ kɛ, wunɛ jɛbanɔgwe nye nde Da. Yasi wɛtɛ, a jɔsa mumɔ hɛnɛ bɛnɔgwe mɛkele mɛnɛ. Bɔmɔ hɛnɛ ndi wɛtɛ kɛ misi mɛnɛ. Ma dɛte, wunɛ jɔɲnanɔgwe nɛ kambina nɛ kɛ bukwe mɛtu mɛte yi wunɛ ndi kɛ kɛ mbɔmbu jɔɲna kɛ mɛnɛti maka kɛ, ¹⁸ keto wunɛ kɛ duwɛ nde, Yesus Krist kolma wunɛ sɔnɛ kɛ bɛya lem jɔngwe te yi bɛsaɲmbambɔ bun dɪkima tɛɔye wunɛ kɛ. A tɪ kole wunɛ nɛ yɲa mɛyasi mɛte yi ta si bɛyɔ nɛmɛnɔ nda yɲa kɛsa mɛsumba ho lɔr na. ¹⁹ Yasi wɛtɛ, a kolma wunɛ nɛ kimɔ kɛsa mɛkiyɔ mɛnɛ nda mɛkiyɔ mɛ mɔnɔ sam te ɛ kinɛ mɔnɔ kɔsu ho yɲa mɔnɔ kɔn kɛ kondɔ nɛ kɔ. ²⁰ Njambiye kikima si tɔkɛ nye, yite mbokɔ tɪ pa kusuna na. Ma ndana, kɛ nɔgimɔ te yi mbokɔ mɛ kɛ kɛ siynatɛ kɛ, Njambiye nɲa punje nye kɛ puyɛ, na jɔngwe wunɛ. ²¹ Yo nye keke nde, wunɛ tiki temɔ kɛ yi Njambiye te ɛ womiya nye kɛ njoka bɛmun kɔ. Njambiye nya nye meluksa, nɛ wunɛ nje tiki temɔ kɛ yi Njambiye nɛ nɔguru wɛnɛ, bɛ sendi nɛ bɪbɪna temɔ nɛ

nye.

²² Wune sima pupudye metemo mun keto wune wokunama ne gbakasi te yi lepi Njambiyε lepe kε, nε wune kwadyε beman bun kine likisi na. Dete, wune kεn mbombu yι kwadya budyate nda beman ne temo yun hene. ²³ Yo nde, Njambiyε kelma nde, wuse jadyikwe ne koko, be ne jonja jonjwe. Yeti besangwe busu be ta si gwe nemeno baka ja wune yite na. Yasi wete, yo ne nje yija kwalo te yi ti gwe wete yeso na. Kwalo te, yo melepi me Njambiyε yi nye bomo jonjwe kε. Melepi mete ta diyoo kpo ne kpo, ²⁴ keto yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Bomo hene nda gbela mbunjo. Meluksa hene te yi bomo be no kε deke nda njam jeta, mbunjo ke nyolo si soso, o beja, njam te ma si kusiye. ²⁵ Yasi wete, ndi melepi me Baba Mboko diyoo kpo ne kpo. Melepi mete, yo Kimoo Tom te yi bo lepima nye wune kε.»

2

¹ Ma dete, wune tiki kwalo beya yasi hene, kwalo sebila bomoo ne kwalo mekele me likisi hene. Wune tiki sendi nyangwe temo ne kwalo kutuna besoo hene. ² Wune woku yesidye kimo pupuna moroku me beri nda mbonjo bonosike. Moroku me beri mete, yo melepi me Njambiyε. Wune woku yesidye te dete, ne wune dooku dooko ke nje Njambiyε kumo ke ngimo te yi nye ta sidye ne jonjwa yun kε, ³ keto wune sima duwe nde, Nyangwe Kumande ne ngikwa.

⁴ Wune njaki ke keki ne, nye tari te yi nye bomoo jonjwe. Ma bomoo senma tari te. Yasi wete, Njambiyε kpalma nje toke nye nde, nye kpasaa tari ke misi mene.

⁵ Wune sendi, wune ke nje ke yi Njambiyε nda kpasaa jonjonjwe

metari. Wune tiki nde, Njambiyε bon wune yi sumoo ne tu dyene kome Sisiy ne ta diyoo kε. Dete, a ta tambidye wune, njoo botu be nyena sadaka te bene, ne wune nye nye mesadaka mete yi Kimoo Sisiy ta tedye wune kε. Njambiyε ke jaye mesadaka mete yite ne mesosa ne nje Yesus Krist. ⁶ Yo nde, yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Ne beja, mi sawma kpasaa Tari*fl* yi sangwe kondu tambidye ke *Siyoo. Mo te e tike temo ke yi tari te, a ti sangwa ne njoo na.» ⁷ Ma ke be wune, wune botu bete be tike temo ke yi tari te baka, yo kpasaa yasi ke yun. Yasi wete, ke yi botu bete be yeti ke tikoo temo ke yi tari te baka, yo yeti dete na. Yo nde, yo sendi ketinate woma ke mekana me Njambiyε nde: «Tari te yi botu be sumna njumo senma koo kpalma nje be sangwe kondu.» ⁸ Sendi nde: «Yo tari te yi bomoo bomiyε baki kete, mbatoo te yi badye bomoo.» Bo ke bomiyε baki kete, keto bo yeti ke kwadyε kelo yasi te yi melepi me Njambiyε lepe kε na. Yo ma be ndi ke yan nde, bo ta bomiyε baki dete.

⁹ Ma ke be wune, wune mbo botu bete be Njambiyε tokuma, njoo botu be nyena sadaka te be kele mesay nye Kumande. Wune njoo botu bete be Njambiyε tokuma nde, bo ndi bene yi kelo mesay nye nye. Wune sendi kando botu bete be wokuna ndi ne nye nyepoo. A tokuma wune dete, ne wune lepi nyangwe kimo mekele mene nye bomoo. Yo nye jeba wune soje ke moy yitil njese ke kpasaa mejasi mene. ¹⁰ Wune ti be yun yija kando kwey na, ma ndana, wune me kando Njambiyε. Njambiyε ti gwe ngwete wun kwey na, ma muka, a ma gwe wune ngwete.

¹¹ Wune njoo, wune sojoo

temo mbe, wune bejengwe, beakwanḡwanḡo ke meneti maka. Dete, mi ke kombile lepo nye wune nde, wune tiki beya mewobo mete yi dīye ke yotu yun yí lú dīyambi ne metake me temo yun ké. ¹² Kome wune jonna ndana ke njoka mekando me botu bete be yeti ke duwe Njambiye baka, wune jōnḡanḡwe kimote. Dete, kome bo lepina beyate ne wune ke yiḡa yasi nde, wune ke kelo beyate ké, bo ta kpalo beḡe kimo mekele mun, lukse Njambiye ke yeso te yi nye ta nje saḡwa ne bomo ké. ¹³ Wune tēkwe to wokuna ne bomo hene be dīye ne beso ke to meneti maka baka, keto wune be Nyangwe Kumande saḡwate. Wune kēl dete ko saḡwe ne kumande dya, nye mo te ε name bomo hene ko, ¹⁴ ko saḡwe ne nyangwe bekum bete be nye tembidya baka. A tēmbidya bo, né bo tedye mebone nye botu bete be kele beya yasi, lukse be kele kimo yasi baka. Wune tēkwe to dete, ¹⁵ keto Njambiye kwādyikwe nde, wune kēl kimo yasi dete yí dībo ne numbu botu bete be kine dīyano, be yeti ke duwe yaḡa baka. ¹⁶ Wune jōnḡanḡwe nda yite nda botu bete be yeti se bebala baka. Ma wune tī taka nde, wune yakama jonna kelo beya yasi ndana lalε, keto wune sima duwe ke dīyo bala te na. Yasi wete, wune kpāl nje jonna kelo kimo meyasi nda bebala be Njambiye. ¹⁷ Wune jēsi bomo hene. Wune kwādyikwe bemanḡ bun, ndiḡele njōḡ botu bete be tike temo ke yi Yesus baka. Wune kām̄bi Njambiye. Wune jēsi sendi kumande te ε dīye ne beso bomo ko.

¹⁸ Wune botu be mesay, wune tēkwe to wokuna ne bemaḡa bun nē kambina yan ke menje hene. Wune tī kel ndi dete, ḡe be nde,

bo kimo weyna bomo saḡwe ne wune na. Wune kēl dete, ko bo bēki botu be nyalo. ¹⁹ Keto, ḡe mumo gbise mebone dete, keto a ke kwadye kelo yasi te yi Njambiye kwadye, komete, Njambiye ke jaye yite kelo kimo yasi ne mo te, keto a saḡwanḡwe ne mebone mete, ko beko nde, a tī kele yasi kotute na. ²⁰ Ma ḡe bo ḡgibile wune tedye wune mebone keto yiḡa beya yasi te yi wune kelma ké, ko nde, wune gbisi, 'bo má nje tondo wune ke yite keto ḡe? Yasi wete, ḡe wune gbise mebone keto kimo yasi te yi wune kele ké, komete, Njambiye ke jaye yite kelo kimo yasi ne wune, ²¹ keto Njambiye jebama wune, né wune kel gba dete, keto *Krist ne ḡguru wene saḡwama sendi ne mebone dete keto yun. A kelma dete, yí tedye wune, né wune kel sendi nda nye yí beḡwe nje te yi nye kwanḡma kete ké. ²² Yo nde, a tī kele ne yiḡa beya yasi wete yeso na. Bo tī woke yiḡa lepi ja wete yeso ke numbu ne na. ²³ Bo toyma nye, yasi wete, a tī yeḡsa toye mumo na. Bo tedya nye mebone, yasi wete, a tī ḡgaliye misi nde, a ke yokidye yene na. A kpalma kanje yotu ne nye ke mebo me mo te ε pεse josi ne ḡḡben ko. ²⁴ A sobuma mebeyo musu ke yotu ne kome bo ḡgbama nye ke jete ké, dete wuse gwā duwe ke deti te yi mebeyo ba no saḡwe ne wuse ké. Krist sobuma mebeyo musu, né wuse nje jonna kelo nde, meyasi kēlnanḡwe ne ḡḡben. A saḡwama ne mebone nē mepen ke yotu, né jōḡwe dīyun njaki be ne te ke mbombu Njambiye. ²⁵ Wune dīkima wowo mbombu kē no nda besam. Ma ndana, wune ma yokwe nje kē yi mo te ε kende ne wune, bakidye sendi wune ko.

3

*Jongwe mbam bene nyari**ke moy ty dyan*

¹ Wune bomari, wune kël sendi nda wuse lepima sunḡwe ne botu be mesay ké. Nyari hene tēkwe to wokuna ne njoṅo te wene. Simande ko nde, baṅa bembam ke njoka te yeti ke beṅgwe melepi me Njambiyē na, bo ta tiko temo kete, ko nde, bo tī lepe nye bo na kome bo beṅe boma ban ke joṅna weynate. ² Bo ta kelo dete, ṅge bo sambile misi beṅe nde, wune ke joṅna ne kambina Njambiyē yī kelo meyasi ne pupuna temo. ³ Wune tī nyeki temo ke kombila yotu, né bomo beṅ wune na. Meyasi nda kasi boyna meto yī kelna kondukwe, kasi leṅna jole jole meyasi mete yī bo kele ne lor, nje bu kasi leṅna yiṅa kpaša melambo. ⁴ Yasi wete, wune kpāl kelo nde, kombila yotu yun bēki yike yi diye sodfyate ke moy temo. Yo nde, wune jōṅnanḡwe weynate, be ne kimo temo, keto njel kombila yotu te yite tī beyo wete yeso na. Yo yite be kpaša nyangwe yasi ke mbombu Njambiyē. ⁵ Baṅa boma dikima beṅgwe ndi nje Njambiyē ke metu me njime, be ne bibina temo ke yene. Bo dikima tekwe to wokuna ne benjoṅo ban. Kombila yotu te yan ba gba yite. ⁶ Wuse bēṅa Sara. A dikima wokuna ne njoṅo wene Abaraham, jeba nye nde Masa wene. Ma ṅge wune kele kimo yasi kine gwe wḡ yaṅa na, yite wune ta kē mbombu be benday be Sara. ⁷ Wune bembam, wune kël sendi dete. Mbam hene jōṅnanḡwe ne dyanō bene nyari wene, duwe nde, boma ne teko kwā wune bembam. Wune lūksa bo, keto kimo joṅgwe te yi Njambiyē sima bakidyē tike wune ne gbelate ké, wūne bo hene ke

moyte. Wune kël dete sunḡwe ne bo, ma yiṅa yasi me nje njangwe menḡweta mun.

Wuse jōṅnanḡwe nda beman

⁸ Yi sidye nō, wune hene bēki ne metake wete ke meyasi, be sendi temo wete. Wune kwādyangwe nda beman. Baka gwāki ṅgwete bešo. Wune bēki sendi botu be pidya yotu. ⁹ ṅge mumo kele beya yasi sunḡwe ne wune, wune tī yokidya kelo beya yasi ne nye na. ṅge mumo toyē wune, wune tī yokidya toyē sendi nye na. Yasi wete, wune kpāl ṅgweta ne Njambiyē nde, a nyēki mbete mekombila. Keto Njambiyē jebama wune, né wune kel dete, né wune be ne mekombila mete yi nye sima bakidyē tike wune ké. ¹⁰ Yo ketinate ke mekana me Njambiyē nde: «ṅge mumo kwadye joṅna ne te, be ne mesosa ke joṅgwe dyene, mo te bākidya dyem ne ke lepina beya lepi, bakidyē sendi kondō numbu ne ke sebila bešo. ¹¹ A tūm kōṅ londō ne beya yasi, a kpāl kelo kimo yasi. A sāj nje hene te yi joṅna ne te bene bešo, nye sosu kete kē nō mbombu. ¹² Keto Baba Mboko nyēki misi ke yotu botu bete be kele yasi ne ṅgben baka bakidyē bo. A ke leṅgwe meto ke menḡweta man. Yasi wete, a ke tiṅo menḡembi ne sibibi sunḡwe ne botu bete be kele beya yasi baka.»

Wuse sūm kol ke mebone

¹³ Ma ṅge wune nye sosu hene ke kelna kimo yasi, mo te nda yakama kelo beya yasi sunḡwe ne wune ko? ¹⁴ Ko nde, bomō tēdya wune mebone, keto wune ke kelo yasi te yi ne ṅgben ke mbombu Njambiyē, wune ne mesosa. Wune tī gwaki wḡ yan na. Sendi, temo yun tī kudiyukwe na. ¹⁵ Yasi wete, wune bēsikwe ndi *Krist nyepo ke moy metemo

mun nde, nye Baba Mbokɔ. Wunɛ kɔmsaŋgwe meŋgimɔ heɛe yí lɛpɔ nɛ to te yi wunɛ bɛ nɛ biɓina temɔ ke yi Krist ké nye botu bɛte bɛ ta diyɛ wunɛ baka. ¹⁶ Ndi nde, wunɛ yɛnsaŋgwe nye bo nɛ kimɔ temɔ nɛ kambina Njambiye sendi. Metemɔ mun bɛki nɛ tɛ kinɛ yaɲa te yi yakama njaŋgwe wunɛ na. Wunɛ kɛl dɛte, nɛ njɔn biy botu bɛte bɛ diki dyaŋgwe dɛnɔ dɛyun ke yasi te yi bo lɛpina beyate suŋgwe nɛ wunɛ, keto wunɛ ke joŋna nɛ tɛ beŋgwe nje Krist. ¹⁷ Yo kimɔte budɛyate nde, wunɛ sãŋgwaŋgwe nɛ meɓɔne keto kelna kimɔ yasi, ŋge Njambiye kwadyɛ dɛte, laŋsa nde, wunɛ sãŋgwaŋgwe nɛ meɓɔne keto kelna beya yasi.

¹⁸ Yo nde, *Krist nɛ ŋguru wene gwã ndi ŋga wɛtɛ, keto meɓeyɔ mɛ bɔmɔ. Nye ŋgben mumɔ gwã keto botu bɛte bɛ keɛe yasi kɔtute baka, na ŋgbɔsu wusɛ kɛ nɔ ke yi Njambiye. Bo woma nye ndi ke pay te yi membundɔ. Yasi wɛtɛ, Njambiye kelma nde, a bɛki nɛ joŋ ke pay te yi Sisiŋ. ¹⁹ Dɛte, a kã kɛ peɛ Kimɔ Tom te nɛ mbɔmbu nye botu bɛte bɛ mɛ ndana bejɔbɔ ke dya bemuŋ baka nɛ nje Sisiŋ te. ²⁰ Botu bɛte summa kol nɛ mbɔmbu suŋgwe nɛ Njambiye kinɛ kwadyɛ tiko temɔ ke yene na, ko nde, Njambiye kã mbɔmbu gbiso bo piŋɔ te yi Nɔy bã ke kelɔ nyaŋgwe landi ké. Ndi bɔmɔ nɛ mbɛt joŋma ke duku, bɔmɔ yitan jɔ yitati. ²¹ Njambiye joŋgwa botu bɛnɔri nɛ nje mɔrɔku. Yo tɛdɛya tɔpuna bɔmɔ ke mɔrɔku te yi bo tɔpɛ wunɛ ké. Yo yite ke joŋgwe wunɛ ndana. Ma yo yeti yi gbela weyna mɛmi soŋe ke yotu na. Yasi wɛtɛ, yo yi diyna Njambiye nde, a pɔpudɛya metemɔ musu, nɛ yo bɛ nɛ tɛ kinɛ yaɲa te yi yakama njaŋgwe wusɛ na. A jóŋgwe wusɛ dɛte, keto Yesus

Krist womiya ke njoka bemuŋ. ²² A bɛndima kɛ dɛyɔbɔ, a mɛ ke mbam bɔ Njambiye. Njambiye nya nye dɛti te yi namɔ bejaki nɛ nyaŋgwe bɛkum ãan nɛ meyasi mete yi bɛ nɛ nyaŋgwe dɛti ké.

4

Wusɛ jóŋnaŋgwe beŋgwe mekwadya

mɛ Njambiye

¹ Ma dɛte, nda yi *Krist saŋgwama nɛ meɓɔne ke yotu nɛ ké, wunɛ sendi, wunɛ bɛki nɛ kiya metake mete yite. Keto ŋge mumɔ si saŋgwa nɛ meɓɔne dɛte, yene siyma bɛnɛ kelna meɓeyɔ. ² Dɛte, kande ke ŋgimɔ te yite kumɔ ke ndiŋgeɛ metu mete yi nye ta joŋna nɔ ke mɛneti maka ké, a tí joŋna kelɔ se meyasi beŋgwe beya mɛwoɓɔ mete yi temɔ nɛ kwadyɛ ké na. Yasi wɛtɛ, a ta kpalo joŋna kelɔ meyasi beŋgwe yasi te yi Njambiye kwadyɛ ké. ³ Yo nde, nɛ mbɔmbu, wunɛ dikima kelɔ meyasi mete yi mekandɔ mɛ botu bɛte bɛ yeti ke duwɛ Njambiye kwadyɛ ké. Ma siyma dɛte. Wunɛ dikima joŋna nɛ sap sap, kelɔ beya meyasi mete yi wunɛ dikima wɔbɔ ké. Wunɛ bã botu bɛ gwena menjam. Wunɛ dikima kelɔ mejesɔ hɔkuma meɛdɛye ŋgbɔ hɔkuma menjam. Wunɛ dikima nye temɔ ke yiŋa nyakbala kannna beya meyasi tiko Njambiye. ⁴ Ma ndana, beɗaŋgal bun ke ŋgbakima yí beŋe nde, wunɛ yeti se ke ŋgbɔ nye bo ke sap sap joŋgwe te wunɛ bo na. Dɛte, bo ke kpalo lɛpina beyate nɛ wunɛ. ⁵ Yasi wɛtɛ, bo ta pile to te yi bo keɛe dɛte ké wɛtɛ yesɔ nye mɔ te ɛ ta bɛ ke peso josi botu bɛte bɛ nɛ joŋ, ko bɛ ma gwe baka. ⁶ Yo keto te yite yi bo lɛpima Kimɔ Tom nye botu bɛte bɛ ma gwe baka, nɛ bo nje bɛ nɛ joŋ nda Njambiye

ke pay te yi sisin, ko beko nde, Njambiyε jɔsuma bo kwey. Yite nde, bo sangwama ne sɔŋ ke pay te yi membundo nda bomɔ hene.

⁷ Ngimɔ te yi meyasi hene ta siyɔ no kε ma wuta. Dete, wune jɔŋnanɔgwe ndana ne dyanɔ. Wune ti jeki nye temo ke meyasi na, ne wune be ne deti te yi ngweta ne Njambiyε kine menjanɔgwe na. ⁸ Yasi te yi kwanma meyasi menori hene, yo nde, wune kwadyangwe tande yun ne temo yun hene. Keto mekwadya kel nde, mumo tiki budya beya meyasi mete yi mbanja mumo yakama kelo ne nye ke ne ngwete. ⁹ Baka bon beso kimote ke mbey yan kine menɔbɔngila na. ¹⁰ Njambiyε ne ngikwa, a nyeki bomɔ meyasi dele dele. A nya mumo hene jen te yene yi kelo ne meyasi. Dete, mumo hene bon jen te yite yi kelo ne mesay, yi kame ne njon ne nda kimɔ mo bakidya meyasi. ¹¹ Nge be nde, Njambiyε nya mumo jen te yi lepina yi kame ne beso, a kwandyana ndi melepi mete yi wule ke yi Njambiyε. Nge be nde, Njambiyε nya mumo jen te yi kelna yina yasi yi kame ne beso, a kel yo ne deti te yi Njambiyε nye nye ke, ne Njambiyε bu luksa ke meyasi hene ne nje Yesu Krist. A beki ne luksa ne ngungudye kpo ne kpo, *amen.

¹² Wune njon, wune sɔŋ temo mbe, wune ti ngbakimanɔgwe nyen nyen dite te yi bumbula ndana ke njoka yun yi bofe ne wune ke na. Yinori yeti yina jonja yasi na. ¹³ Yasi wete, wune ke nye bo sangwa ne mebone wune be *Krist. Dete, wune kpɔl sosa, ne wune nje sosa sendi kpesa kome nye ta punje nyangwe meluksa mene wete yeso ke. ¹⁴ Nge bomo lepina wungwe wune, keto

wune be Krist sangwate, yite wune ne mesosa, keto Sisin Njambiyε yi ne nyangwe meluksa kwa meyasi hene ke pele wune. ¹⁵ Ma mumo wete ne wete ke njoka yun ti sangwanɔgwe ne mebone keto wona mumo, keto gubo, keto yina beya mekele, ho keto a nya numbu ne ke melepi me banja bomo na. ¹⁶ Yasi wete, nge mumo sangwa ne mebone, keto nye kriten, yite a ti gwaki njon yana na, ma a kpɔl lukse Njambiyε keto dino te.

¹⁷ Ma ngimɔ te yi Njambiyε ta jose ne bomɔ ke sima dya. A ta kande ne wuse ngbak ngbak botu bene. Ma nge Njambiyε kande dete ne wuse, yo ma nje be ba nan ke yi botu bete be seŋe kine tiko temo ke Kimɔ Tom ne baka? ¹⁸ Yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Yo ne deto, ko ke yi mo te yi Njambiyε sima peso nde, a me ne ngben ke mbombu wene ko nde, a beki ne jongwe. Ma nge be dete, yo ta nje be nan ke yi mo te e kele beya yasi ko, ke yi mo mebeyo?» ¹⁹ Ma dete, botu bete be sangwa ne mebone, keto yo Njambiyε kwadye nde, bo sangwanɔgwe no baka, bo kana meyotu man hene nye ke mebo me Njambiyε te e kusuma bo ko. Keto a tonjukwe meyasi mete yi nye si lepɔ ke kpo ne kpo yi kelo kimɔ yasi ke no mbombu.

5

Menɔgite mete yi beŋe botu bete be

kende ne botu be Njambiyε

¹ Dete, mi ke kwadye tapita ndana nye botu bete yi bo nya bo diyɔ betomba ke njoka yun baka, mi sendi ne diyɔ te nda bo. Mi beŋma duwe sendi nda yi *Krist sangwama ne mebone ke. Sendi, mi ta be ne ngabiye ke meluksa mene kome meluksa

mete ta pundo puye ké. ² Mi ke kobile lepo nye wune nde: Wune dál kuru besam be Njambiyé be ke mebo mun baka. Wune fi kel dete nda bo ke malo wune malo na. Yasi wete, wune kél yo, keto yo wune ne nguru wun kwadye kelo mesay mete nda yi Njambiyé kwadya ké. Wune fi kel sendi mesay mete keto yesidyé moni na. Yasi wete, wune kél yo ne kimo temo. ³ Wune fi kel mesay mete ne nje te yi njan yi sungwe ne botu bete be Njambiyé kanma nye wune baka na. Yasi wete, wune kél yo weynate, né bo bej kelo sendi nda wune. ⁴ Wune kél dete, yaka no, kome kum botu be bakidya besam ta nje ké, wune botu bete be lajsama baka ta be ne kpasa dūngwe te yi meluksa. Dūngwe te tí beyo wete yeso na.

⁵ Wune begwanjo nè bejgandu, wune sendi, wune tékwe to wokuna ne botu bete yi bo nya bo diyo betomba baka. Ma wune hene, ke diyo yun, wune pidyikwe gba meyotu kamna tande yun, keto yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: «Njambiyé súm kol sungwe ne botu bete be bendidyé yotu baka. Yasi wete, a kél kimo yasi ne botu bete be pidye yotu baka.» ⁶ Dete, wune pidyikwe meyotu kané nye ke mebo me Njambiyé te e ne ngungudye hene ko, yaka no, na nje bendidyé wune ke ngimo te yi nye sima peso ké. ⁷ Wune kél dete yi bu ne mapi meyasi hene te yi njangwe wune ké nye ke mebo mene, keto a ke kelo meyasi hene nye wune. ⁸ Wune fi nyeki temo ke meyasi na. Wune diy mejemsidyé, keto *Mo pendo wun, *Kum beya mekele ke bumbula nda dila te e bete men yi sa mo te yi nye ta nyambo ko. ⁹ Wune súm kol sungwe ne nye. Wune fiki temo ne ngbik ke yi Njambiyé kè no

mbombu, keto wune ke duwe nde, beman bun ke sangwa sendi ne kiya mebone mete ke to mboko hene. ¹⁰ Ma yo Njambiyé nye kimo meyasi hene. A jebama wune, né wune jonna ke moy meluksa mene kpo ne kpo, keto wune be *Krist me sangwate. Wune ta kwanfyé ndi mono ngimo ne mbet ke moy mebone. Ke konje, Njambiyé ne nguru wene ta nje tonje meyasi hene ne koko ke jongwe dyun, jeliye wune, nye wune deti, kelo nde, wune bêki ne ngbingim. ¹¹ Yo ndi nye bêki ne ngungudye kpo ne kpo, *amen.

Piyer ke nyeno bejjon be

¹² Man wusu Silve kamma mi yi keto mono mekana maka yi lepina no ne mbet kenje wune. Ke yembe, mi bêja nde, a ke bejgwe nje *Krist kimote. Mi kèti yo yi nye ne wune deti ke temo yi kobile lepo ne sajan nye wune nde, kpasa ngikwa te yi Njambiyé kele ne mumo ké, yoke yi mi lepima nye wune ké. Wune ke diyo ne ngbingim ke moy ngikwa te. ¹³ Njon botu bete be tike temo ke yi Krist be diyé ke Babilon baka ke nyeno wune. Njambiyé tokuma sendi bo nda wune. Monmbé Mark ke nyeno sendi wune. ¹⁴ Wune nyennangwe tande yun, wusa ne temo te yi mekwadya. Tete diy pele wune hene, wune be diyé sangwate wune be Krist baka!

Mekana Yibate yi Piyer ketima

Yo ndi sendi Piyer, mɔ tomun Yesus *Krist ketɛ mekana mete yɔkɔ. Yo mekana yibate yi nye ketima kenje Beyuden betɛ bɛ yeŋsama temɔ tiko ke yi Krist baka.

Mekana maka jɛki lepɔ meyasi mete yi ta kwanɔna ke ngimɔ te yi mbokɔ ta bɛ ke kɛ ke siynate kɛ. Yo ke boŋna buɔɔyate nɛ mekana yibate yi Pol ketima kenje Timote kɛ. Mekana maka ke lepɔ nde, bekriten lɔŋ dyambi nɛ bɛya tedya yasi te yi ti wɔla ke Kimɔ Tom te yi Yesus Krist kɛ. Bekriten yakanɔwe joŋna nda yi Yesus Krist kwadɔye kɛ.

Wuse yakama baɛe mekana maka ke menɔabiye yitan:

1. Kimɔ tɛri te yi kriten yakanɔwe bɛ nɔ ke joŋwe dyene kɛ (kumte 1).
2. Kasi yeŋsa yotu te yi Krist yeŋsama nɔ ke to keki kɛ (Mt 17) (kumte 1).
3. Yasi te yi botu bɛ punja melepi mɛ Njambiyɛ lepima nɛ mbombu kɛ bɔ gbakasi (kumte 1).
4. Bekriten dɔy nɛ sɔsɔ nɛ nyangwe botu bɛ tedya kɔtu melepi (kumte 2-3).
5. Kasi njena Krist mɛtu yibate nɛ kasi *Yeso te yene (kumte 3).

¹ Yo mi Simeyɔŋ Piyer ketɛ mekana maka. Mi bala Yesus Krist, mi sendi mɔ tomun wene. Mi kɛti mekana mete kenje wune botu betɛ bɛ tike temɔ ke yi Yesus Krist baka. A kelma nde, wune bɛki nɛ kiya kpasa tikina temɔ ke yene nda yusu botu bɛ tomun bɛnɛ, keto a kɛl yasi nɛ ngben

sunɔwe nɛ bɔmɔ hɛnɛ. Yesus Krist te, nye Njambiyɛ, nye sendi Mɔ te ε joŋwe wuse. ² Ngikwa nɛ tɛtɛ buyɔ pɛle wune wule ke nje duwɔ Njambiyɛ nɛ Yesus te Nyangwe Kumande wusu.

Kasi kimɔ joŋwe te yi kriten

yakanɔwe bɛ nɔ kɛ

³ Yo nde, nyangwe ngungudɔye Njambiyɛ nya wuse meyasi hɛnɛ te yi yakama kame wuse ke joŋwe dyusu yɛ kelɔ mesay nye Njambiyɛ. Yo kelnama dɛte nɛ nje duwɔ mɔ te ε jɛbama wuse, nɛ nje meluksa mɛnɛ, nɛ nje kelna kimɔ yasi nɛ kɔ. ⁴ Nɛ nje te yite Njambiyɛ nya wuse kpasa nyangwe meyasi mete yi kwanɔna meyasi hɛnɛ. Yo meyasi mete yi nye kpoma nɛ mbombu nde, a ta nye wuse kɛ. A kelma dɛte, nɛ wune nje bɛ fan bɔnɔ bɛnɛ yi boŋna nɛ nye yi bɛ nɛ joŋwe te yi kpo nɛ kpo. A kwadɔya kelɔ dɛte keto yun, botu betɛ bɛ ma soŋe temɔ nɛ kpandan ke bɛya bɔru meyasi mɛ mɛnɛti maka yi wule ke bɛya mɛwobo kɛ. ⁵ Ma keto te yite, nda wune ke tiko temɔ ndana ke yi Yesus kɛ, wune sɔŋ sendi nje hɛnɛ te yi joŋna nɛ tɛ, kelɔ kimɔ yasi. Ma nɔ bɛ nde, wune mɛ ke joŋna nɛ tɛ, kelɔ kimɔ yasi, nɛ wune sɔŋ sendi nje te yi bɛ nɛ kpasa dyanɔ te yi duwe meyasi. ⁶ Nɔ wune si bɛ nɛ dyanɔ te yi duwe meyasi dɛte, nɛ wune sɔŋ sendi nje te yi biye temɔ yun ke meyasi hɛnɛ. Ke kɔŋte, nɛ wune sɔŋ sendi nje te yi kelɔ yasi nɛ tiŋ. Ndana, nɛ wune sɔŋ sendi nje te yi kelɔ meyasi nɛ ngben nda yi Njambiyɛ kwadɔye. ⁷ Ke kɔŋte yite, nɛ wune sɔŋ nje te yi kwadɔye bɛman bun, sɔ sendi nje te yi bɛ nɛ temɔ mekwadɔya sunɔwe nɛ bɔmɔ hɛnɛ. ⁸ Ma nɔ meyasi mɛnɔri hɛnɛ bɛŋna ke joŋwe dyun, nɔ ye buye kɛ

nɔ mbɔmbu, ko yo tɪ kelɔ nde, wunɛ kpɔku mɛbɔ, ho kelɔ nde, mesay mun gwâki mɛsɛŋgɛ na. Yasi wɛtɛ, yo ta kelɔ nde, wunɛ kpâl nje duwɛ Nyangwɛ Kumande wusu Yesu Krist kimɔ duwɛtɛ kɛ nɔ mbɔmbu. ⁹ Ma yasi wɛtɛ, ŋgɛ mɛyasi mɛnɔri ti bɛŋna kɛ jɔŋgwɛ mumɔ na, mɔ te nda mɔ dɪbɪna misi, a yeti kɛ bɛŋna nɛ ŋgɛlɛlɛ na. A kɛ lɛnsa nde, Njambiyɛ ma pupudɛ nyɛ kɛ mɛbɛyɔ mɛtɛ yi nyɛ dɪkɪma jɔŋna ketɛ nɛ mbɔmbu kɛ. ¹⁰ Wunɛ ŋjɔŋ, dɛtɛ nda yi Njambiyɛ jɛbama wunɛ tɔkɛ wunɛ kɛ, wunɛ nyêki sosu sɔ nje te yi tɛdɛyɛ gbate nde, Njambiyɛ kelma nɛ wunɛ dɛtɛ. Wunɛ sâŋ nje te yi tɛdɛyɛ dɛtɛ kwɔ yi mbɔmbu. Ŋgɛ wunɛ kelɛ dɛtɛ kɛ nɔ mbɔmbu, ko wunɛ tɪ bɔlɔ wɛtɛ yesɔ na. ¹¹ Ŋgɛ wunɛ kelɛ gba dɛtɛ, Njambiyɛ ta bɛtɛ numɛy tɪkɔ nɛ lɔŋ nyɛ wunɛ, né wunɛ nyɪŋ kɛ *Kandɔ Nyangwɛ Kumande wusu Yesu Krist, nyɛ mɔ te ε jɔŋgwɛ wusɛ kɔ. Kandɔ te ta dɪyɔ kpo nɛ kpo.

¹² Nda yo dɛtɛ kɛ, mi ta kɛ mbɔmbu yɪ gba dɪyɔŋ dɪyɔŋ kpo nɛ kpo, né wunɛ taki mɛyasi mɛtɛ, ko bɛkɔ nde, wunɛ sima duwɛ yo. Mi ta kelɔ sendi dɛtɛ, ko nde, wunɛ mɛ jɛlnatɛ nɛ ŋgbɪŋgɪm kɛ mɛyasi mɛ Njambiyɛ te yi bɔ tɛdɛyɛ wunɛ kɛ. ¹³ Ko dɛtɛ, ŋgimɔ hɛnɛ te yi mi ndi kɛ kɛ mbɔmbu yɪ jɔŋna kɛ mɛnɛti maka, mi bɛŋna kimɔtɛ nde, mi kɛn mbɔmbu yɪ gba dɪyɔŋ dɪyɔŋ kɛ mɛyasi mɛtɛ, né wunɛ dɪy mɛjɛmsɪdɛyɛ. ¹⁴ Keto mi duwɔ nde, ŋgimɔ dɪwɛ mɛ kɛ mɛnɛti maka sima wuta. Yo yasi te yi Nyangwɛ Kumande wusu Yesu Krist tɛdɛyɛ mi. ¹⁵ Ma mi ta sɔ mɛnjɛ hɛnɛ nde, ko nde, mi gwâki, wunɛ bɛki nɛ dɛti te yi takɛ mɛyasi mɛtɛ mɛŋgimɔ hɛnɛ kɛ kɔŋ mɛbɛ.

¹⁶ Ma nɛ mbɔmbu, wusɛ lɛpɪma

kasi ŋgɔŋgudɛyɛ Nyangwɛ Kumande wusu Yesu Krist nyɛ wunɛ, lɛpɔ sendi nde, a ta kala nje. Kɛ yitɛ wusɛ ti bɛŋgwɛ gbɛla mɛkanɔ mɛtɛ yi bɔmɔ dɪki kusɔ ndi nɛ dɪyɔŋ dɪyɔŋ kɛ na. Wusɛ lɛpɪma dɛtɛ nyɛ wunɛ, ketɔ wusɛ bɛŋma nyangwɛ meluksa mɛnɛ nɛ gba misi musu. ¹⁷ Yo nde, Da Njambiyɛ te ε nɛ meluksa kwɔ mɛyasi hɛnɛ kɔ sombɪla nyɛ, bɛsɛ nyɛ kɔmɛ nyɛ bɛtɪma mɛn wulɛ dɪyɔbɔ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: <Yɔkɔ mɔnmbɛ, sɔŋ temɔ mɛbɛ. Temɔ mɛbɛ hɛnɛ kɛ yɔtu nɛ.> ¹⁸ Mɛn yɪnɔri, wusɛ nɛ ŋguru wusu wokuma yo wulɛ dɪyɔbɔ kɛ ŋgimɔ te yi sɪnɛ bɛ Kumande Yesu bɔ kɛ to kekɪ te yi Njambiyɛ tɔkuma tapɪta ketɛ kɔ. ¹⁹ Dɛtɛ, yo kɛ kelɔ nde, wusɛ jêki tɪkɔ temɔ ndana nɛ ŋgbɪk kɛ mɛlɛpɪ mɛtɛ yi bɔtu bɛ punja mɛlɛpɪ mɛ Njambiyɛ lɛpɪma kɛ kwɔ yi mbɔmbu. Wunɛ kɛ kelɔ kimɔtɛ yi lɛŋgwɛ mɛtɔ wokɔ nɛ mɛlɛpɪ mɛtɛ. Yo nda lambo te yi panɪyɛ mɛjasi kɛ mbɛy kɔmɛ yitɪl dɪyɛ kɛ. Wunɛ kɛl dɛtɛ kumɔ kɔmɛ misi nje nɛ bɛy bɛy kɛ, kumɔ kɔmɛ sɪsɔ te ε panɛ nɛ kpalele kɛ nɛnamɛnɔ kɔ ta kandɛ pannatɛ kɛ mɔy mɛtemɔ mun. ²⁰ Wunɛ kɛ kelɔ kimɔtɛ dɛtɛ yi duwɛ nde: Kɛ mɛyasi hɛnɛ te yi bɔtu bɛ punja mɛlɛpɪ mɛ Njambiyɛ lɛpɪma ketɔ kɛ mɛkana mɛnɛ kɛ, kɪnɛ mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ yakama nɛmbɛ bɪyɛ to te wulɛ kɛ dɪyɔŋ dɪyɛnɛ nɛ ŋguru wɛnɛ na. ²¹ Keto kɔmɛ bɔtu bɛ punja mɛlɛpɪ mɛ Njambiyɛ dɪkɪma lɛpɪna kɛ, ko yo tɪ wulɛ mɛbɔŋa yesɔ kɛ yasi te yi bɔ nɛ ŋguru wan kwadɛyɛ kɛ na. Yasi wɛtɛ, yo Kimɔ Sɪsɪŋ kpale kelɔ nde, bɔ lɛpɪ ndi yasi te yi wulɛ kɛ numbu Njambiyɛ kɛ.

2

Kasi bɔtu bɛ punja kɔtu mɛlɛpɪ

¹ Ma baŋa botu be punja melepi me ja ba sendi mbombu ke moy kando Isarayel. Dete sendi, yo ta be ne baŋa botu be tedya kotu meyasi ke njoka yun. Bo ta kwa ne membole yi tedye wune yiŋa beya meyasi mete yi ta kelo nde, bomo yambila. Bo ta kelo dete, ko seŋe Yesus Krist te Sa Mboko wusu, mo te e kolma bo kwey ko. Dete, bo ne nguru wan ta kelo nde, semo semo, Njambiyē girisa bo. ² Budya bomo ta nye to ke sap sap jonḡwe nda bo, o beŋa, bomo ma nje lepo lepi gbutu sunḡwe ne nje te yi gbakasi keto yan. ³ Botu be tedya kotu meyasi baka diy ndi goruna meyasi me beso. Dete, bo ta seŋile wune ne yiŋa melepi mete yi wule ke dyan o dyan ne nguru wan yi bu ne meyasi ke mebo mun. Ma yasi wete, Njambiyē ma kiko peso nde, a ta joso bo, a me ne lende yi girise bo.

⁴ Ko bejaki bete be kelma mebeyo kwey baka, Njambiyē ti gwe ngwete wan na. A kwabima bo jombile bete kenje ke hebebe gbongo ndon. A ndadya bo ke moy yitil mate yi ladye ne ngimo te yi nye ta peso josi yan ke. ⁵ Ko botu be meneti maka be jonnama ke metu me njime, kelo da meto sunḡwe ne nye baka, a ti tike sendi bo ne ngwete na. A kelma nde, mben memikwe beya botu bete. Yasi wete, a jonḡwa ndi bomo yitan jo yiŋa, yitan jo yitatite ne Noy. Yo nye dikima pele nye bomo nde, bo jonḡwanḡwe ne ngben nda yi Njambiyē kwadye ke. ⁶ Ko *Sodom ne *Gomor, Njambiyē josuma medya mete girise yo lodye yo ne dite ne ngito, bukwe ndi mesu ne mesu. A kelma dete yi kite ne botu bete be ta nje jadye ke konje kelo beya yasi baka. ⁷ Yo ba ne mbaŋa mbam nde Lot. A ba ngben mumo. A dikima wo yotu jaba keto beya sap sap jonḡwe

te yi beya kotu botu be medya mete dikima jonna kete ke. E Njambiyē jonḡwe ndi nye nyepo ke kemiye yinori. ⁸ Yo nde, nye e dikima kelo meyasi ne ngben ko dikima jonna ke njoka yan. Dete, metu hene a dikima beŋe woko beya meyasi mete yi bo dikima kelo kine beḡḡwe membonḡa ke. E nye diki wo yotu keto te, keto a ba ngben mumo. ⁹ Ma nḡe be nde, meyasi kwanama dete, yo ke tedye nde, Baba Mboko ke duwe gbate nje te yi nye yakama jonḡwe ne botu bete be kambe nye baka seŋe ke moy mebone. A ke duwe sendi nda yi nye ndadye ne botu bete be kele yasi kotute yi ladye tedye bo mebone kome nye ta peso josi yan ke. ¹⁰ A ta jeko tedye mebone kwa to te nye botu bete be nye jonḡwe dyan ke kelna mekele me memi te yi yotu mumo gore ke. Bo ke seŋe sendi nde, Baba Mboko nam bo. Botu baka be tedye kotu meyasi baka yeti ke gwe wo yana na, bo sendi ne beya to. Bo ke lepo lepi gbutu sunḡwe ne jonjonḡwe meyasi mete yi diye ne meluksa ke dyobo ke. ¹¹ Yinori ko bejaki be Njambiyē be ne deti ne ngungudye kwa bo baka yeti ke lepo lepi gbutu sunḡwe ne jonjonḡwe meyasi mete ke mbombu Baba Mboko na. ¹² Ma botu be tedye meyasi maka baka kine dyan na, bo nda benyamo. Benyamo jadyikwe ladye ndi nde, bo biya bo ke wo. Botu baka ke lepo lepi gbutu sunḡwe ne meyasi mete yi bo yeti ke duwe na. Ma bo ta sanḡwa ne son nda yi benyamo bete gwe no ke. ¹³ Beya yasi te yi bo kele dete ke, Njambiyē ta yokidye kelo sendi beya yasi ne bo. Yasi te yi nye bo mesosa, yo kome bo jonna ke beya nyem nyem jonḡwe, ko ne yeso ke puye. Kome bo ngbo dyena wune bo ke, yo yasi njon, yasi wunḡwa.

Kome bo diye dete wune bo ké, bo ke sebile wune, o béña, yo ke nye bo mesosa budyate. ¹⁴ Bendi yan béña ndi bomari yí gosó ne nje kelna wanja. Bo yeti ke denḡo kelna beya yasi na. Bo ke sebile botu bete be tí pa tiko temo ne ngbik ke yi Njambiyé baka, kelo nde, bo bébikwe ke meḡondo man. Bo ma si ngbi ke nyena temo budyate ke meyasi. Mekita me Njambiyé me ke yotu yan. ¹⁵ Bo sima jato, keto bo duwa ke ngben nje. Bo sima dímbiyé ke benḡwa nje te yi *Balam te moḡo Beyor. Balam te díkima kwadye sombo moḡi ne nje kelna kotu yasi. ¹⁶ Yasi wete, ε Njambiyé bama ne nye, keto a tí kwadye wokuna ne nye na. Yo nde, nyamo nde tofu ε ti lépi numbu bomo ko lepinama nye nye ne numbu te yi bomo yí peto ne mo punja melepi me Njambiyé ko ke beya lem yasi te yi nye ba ke kwadye kelo ké.

¹⁷ Botu baka be tedye kotu meyasi baka nda menḡḡe mete yi ne kutu kutu kine moroku ké. Bo nda mekulutu mete yi pupo wumbidyé kenje womaḡa kine nde, mbiyo noku ké. Njambiyé kombila mbey te yi bo ta diyo kete ké ke moy yitil ne gir. ¹⁸ Yo nde, bo lepinangwe yí dokwe ne yotu yan. Yasi te yi bo lepe ké yeti ke kame mumo yan na. Dete, bo ke lebiye botu bete be duwa ndana ndana ke njoka botu bete be joḡna kotute kine duwe Njambiyé baka ne nje kelna beya sap sap joḡwe te yi yotu mumo gore ké. ¹⁹ Bo lépi nye bari nde: ‘Wune tí be se bebala na.’ Ase nde, bo ne nguru wan bebala meyasi mete yi bekiḡye mumo ké. Keto nge yiḡa yasi name joḡwe mumo, mo te me bala yasi te. ²⁰ Baḡa bomo sima tumo koḡ tiko beya meyasi me meneti maka, keto bo njá duwe Nyangwe

Kumande wusu Yesu Krist, Mo te ε joḡwe wuse ko. Yasi wete, nge bo nje yokwe sendi ne koko nye bo kete tiko nde, meyasi mete nam bo wolo, yite yo ta siyo ne bo beyate. Komete, teri yan ta nje be beyate kwa yiri yi bo diyma kete ke ngimo te yi bo tí pa duwe Yesu Krist ne mbombu ké. ²¹ Keto bo má diy kine duwe nje kelna yasi ne ngben na, ma yite lanma be kimote ke yan, lanja nde, bo siki duwe yo nje tiko kelna yasi te yi Njambiyé kombila lepo nye bo ké. ²² Ma yasi te yi bo sangwama no ké yakama ne joḡ ne mekano maka yiḡa yi lepe nde: ‘Mbiye ke yokwe ne koko kè dye yasi te yi nye sima jo ké.’ Sendi: ‘Bo wéya ngó, a ke kpaló yokwe ne koko kè binḡila ke mesopo.’

3

Nyangwe Kumande ta kala nje

¹ Wune njon, wune soḡ temo mbe, mekana yibate yi mi kete kenje wune ké. Ke mekana mete hene yiḡa, mi ke gba dyanó dyun, né wune kè mbombu take meyasi mete yi wune sima duwe ké. Mi kél dete yí jeme ne wune, né wune taki meyasi mete kimote ne ngben dyanó. ² Mi ke kwadye nde, wune táka meyasi mete yi pupuna botu be punja melepi me Njambiyé kandima lepo ne mbombu ké. Sendi, mi ke kwadye nde, wune táka yasi te yi Nyangwe Kumande, nye Mo te ε joḡwe wuse ko díkima lepo ké. A kwanḡya meyasi mete hene nye wune ne nje botu be tomun bene be nye tomma kenje wune baka. ³ Nyangwe yasi te yi wune kánda duwe ké, yo nde, ke metu mete yi kè no ke siyna mboko, baḡa botu be serka ta nje, né bo nje serke wune. Bo ta joḡna kelo meyasi nda yi temo yan kwadye. ⁴ Bo ta lepo nde: ‘A ti ma lépi nde,

a ta kala nje, ma yo ba we? Ma kande ne yi besanmbambo busu ma gwáki no kumbo muka meyasi hene ndi dete nda yi Njambiye ma kusu ne yo ké. 5 Ma botu baka be lepe dete baka ke kelo nda bo ke leŋsa yiŋa yasi. Yo nde, ne mbombu ne mbombu, yo lepi te yi punduma ke numbu Njambiye ké kuse dyobo ne meneti. A lepinama dete yi kuso ne meneti wule ke moroku yi baka ne meneti bene moroku. 6 Yo ndi sendi ne nje te yite yi Njambiye girisa ne mboko te e mbombu kome nyanŋwe mben dyanma memiye ndiŋgele mboko hene ké. 7 Kwey, yo ndi lepi te yi punduma ke numbu ne ké kuse dyobo ne meneti. Ma yo ndi kiya lepi te lepe nde, a ke komo dyobo ne meneti te yi wuse beŋe ndana ké yi ladye girise yo ne ngito ke dite. A ta girise yo kome nye ta peso josi, girise sendi botu bete be kele da meto sunŋwe ne nye baka.

8 Ma wune njon, wune son temo mbe, yo ne yasi wete, wune ti leŋsanŋwe yo na. Yo nde, ke yi Baba Mboko, yeso wete ndi nda mesew tomay wete. Ko mesew tomay wete ndi sendi nda yeso wete ke misi mene. 9 Baŋa bomo taka nde, Baba Mboko kél yasi ne kite kite kine kelo yasi te yi nye si kpo ké nedo na. Yeti dete na, yasi wete, yo nde, a ne gbisa, a ke kè mbombu yi gbiso wune, keto a yeti ke kwadye nde, mumo wete ne wete yambila na. A kpál kwadye nde, bomo hene dól nje te yi yeŋsa temo tiko mebeyo man.

10 Ndi nde, *Yeso te yi Baba Mboko ta nje kete ké ta ngbake wuse ngbaka nda mo gubo. Yeso te, dyobo ta kwa yambile ne beya nyanŋwe medun. Meyasi mete yi diye ke kwey ké ta lolo kusiye yambile. Meneti ne meyasi mete yi diye kete ké ta lolo ne

ngito kwa yambile. 11 Ma nda meyasi mete hene ta si yambile dete ké, wune yakanŋwe jonna ba nan? 'Yo yeti ka nde, wune jonnanŋwe pupunate nda botu be Njambiye, kelo sendi meyasi nda yi Njambiye kwadye ké na? 12 Wune jonnanŋwe dete yi ladye ne dyobo te yi Njambiye ta jose ne botu be meneti maka ké, kelo sendi dete yi nye ne sosu, yi sa nje te yi kelo nde, dyobo te dyan nedo. Yeso te dyobo ta lolo kusiye yambile. Meyasi mete yi diye ke kwey ké ta lolo ne ngito kusiye. 13 Ko dete, Njambiye kpoma nye wuse nde, a ta kuso jonja dyobo ne jonja meneti. Ke jonja mboko te ete, meyasi ta kelna ndi ne ngben nda yi Njambiye kwadye ké. Wuse diy su ndana ladye meyasi menori.

14 Wune njon, wune son temo mbe, nda yo dete ké, kome wune diye ndana yi ladye meyasi mete ké, wune nyeki sosu sa nje nde, Yesu Krist njaki kwedya wune kine mono beya yaŋa na. A kwedyanŋwe wune kine mono beya yasi te yi Njambiye yakama ndeye wune kete na, kwedya sendi wune ne temo ne te. 15 Wune dukwe kimote nde, yo gbisa te yi Nyanŋwe Kumande wusu be no sunŋwe ne bomo ké jonŋwe bo. Man wusu Pol, son temo su ketima sendi dete kenje wune. A ketima yo ne dyan te yi Njambiye nya nye ké. 16 A tapitama kete nda yi nye diki keto ke mekana mene hene kome nye lepina ke kasi meyasi menori ké. Yo ne yiŋa membey detinate gbate ke moy te yi mumo ti yaka diye to te nedo na. Baŋa bomo yeti ke kumo duwe yasi na, bo ti pa tiko temo ne ngbik ke yi Njambiye na. Bo ke woko nembe membey mete kotute. Bo ke kelo sendi dete ne bukwe mekana me Njambiye te

yiri hene. Yasi te yi bo kele dte
ké ta kelo nde, bo yâmbila.

¹⁷ Wune njon, wune son temo
mbe, nda he kandima si lep
meyasi mete nye wune ké, wune
diy ne soso kè no mbombu, kamba
botu baka be jate ke beya nje,
keto bo yeti ke bengwe yasi te
yi Njambiyé kwadyé ké, me nje
jatidye wune ke beya nje yan kelo
nde, wune bâl kiné tiko se temo ne
ngbik ke yi Njambiyé na. ¹⁸ Ma
ndi nde, wune dôku dôko kè no
mbombu ke moy ngikwa te yi
Nyangwe Kumande wusu Yesu
Krist kele ne wuse ké nè ke moy
duwà ne. Nye mo te ε jonwe
wuse ko. A bêki ne luksa kumo
ke yeso te ε ta diyô kpo ne kpo,
*amen.

Bosa Məkana mete yi Jan kɛtima

Yo Jan, mɔ tomun Yesus Krist kete məkana mete yɔkɔ.

Məkana mete jéki lepɔ kasi dɛyo saɲgwate sine be Njambiyɛ. Jan kɛti yo kenje nɔɲ bɛkriten bete be ɲgimɔ te yite, kɛto menjaɲgwe mete yi bo saɲgwama nɔ ké. Yo nde, baɲa bɔmɔ njɔ tedye yɲa kɔtu mɛyasi kɛ kasi Yesus, lepɔ nde, a ti jadɛye gbate nda mumɔ na, nye yeti *Krist na. Bo kɔ sendi mbombu lepɔ nde, mɛbeyɔ yeti pɔke yɲa nyangwe beya yasi te yi mumɔ ta saɲgwa ne mɛbɔne kete kɛ mbombu Njambiyɛ na. Dete, Jan kɛ kɛto məkana maka yí nye ne bɛkriten dɛti kɛ tikina temɔ te yi bo tike kɛ yi Krist ké, yi lepɔ sendi nye bo nde, bo bákidyá mɛlepi mete yi botu be tomun be Yesus kandima tedye bo ké ne koɲ koɲ. A kɛ jeba bo nde Bɔnɔ bene.

Wuse yakama bɛke məkana maka kɛ mɛɲgabiye yitan jɔ wete:

1. Bɛkriten bɛki saɲgwate bene Njambiyɛ, joɲna sendi dɛte tandɛ yan (kumte 1-2).
2. Kasi bɛpendɔ be bɛkriten (kumte 2).
3. Bɛkriten nɛ kasi njena Yesus Krist (kumte 2-3).
4. Bɛkriten yeti wete bene bɔnɔ be *Satan na (kumte 3).
5. Bɛkriten nɛ kasi botu be tedya kɔtu mɛyasi (kumte 4).
6. Kasi mɛkwadɛya nɛ kasi tikina temɔ ne ɲgbik kɛ yi Njambiyɛ (kumte 4-5).

Kasi Lepi te yi nye bɔmɔ joɲgwe

¹ Wuse lépi mɛyasi maka kenje wune kɛ kasi mɔ te yi bo jeba nde Lepi*f1* kɔ. Yo Lepi te nye

bɔmɔ kɛpasa joɲgwe. Wuse lépi kasi mɔ te ɛ kandima bɛ, yite Njambiyɛ ti pa kusɔ mbokɔ na. Wuse wokuma nye kɛ lepina, bɛɲɛ nye nɛ gba misi musu. Wuse seɲgila nye, ɛ wuse kpoke sendi gba nye nɛ mɛbɔ musu. ² Mɔ te ɛ nye kɛpasa joɲgwe te kɔ njɔ punje yotu. Wuse bɛɲma nye, dɛte wuse kɛ lepɔ yasi te yi wuse bɛɲma nɛ yi wuse duwɔ kɛ kasi nɛ. Wuse kɛ pele kasi joɲgwe te yi kɛpɔ nɛ kɛpɔ nye wune. Joɲgwe te bɔ mbombu kɛ kɛki Da. Ma ndana, Da punja yo tedye nye wuse. ³ Yasi te yi wuse bɛɲma nɛ misi musu nɛ yi wuse wokuma, wuse kɛ pele sendi yo nye wune, nɛ wune bɛ sendi saɲgwate nɛ wuse. Ma dɛyo te yi wuse dɛye su saɲgwate ké, yo sine be Da nɛ Mɔnɔ wene Yesus Krist. ⁴ Wuse kɛti mɛyasi maka kenje wune, nɛ mɛtemɔ musu tondu nɛ mɛsosa.

Njambiyɛ, nye mɛyasi

⁵ Ma tom te yi Mɔnɔ wene njɔ lepɔ nye wuse ké, yo nde, Njambiyɛ nɛ ɲguru wene mɛyasi kine mɔnɔ yitil nɛ mbet kɛ yene na. Yo yite yi wuse pele nye wune. ⁶ Nge wuse lepɛ nde, sine be Njambiyɛ saɲgwate, kpalo nje joɲna kɛ mɔy yitil, yite wuse kɛ kelɔ jɔ. Sendi, wuse kɛ tedye nde, wuse ti kél mɛyasi nɛ ɲgbɛɲ kɛ joɲgwe dɛyusu nda yi Njambiyɛ tedye wuse ké na. ⁷ Ma yasi wete, nge wuse nje joɲna kɛ mɔy mɛyasi nda yi Njambiyɛ nɛ ɲguru wene kɛ mɔy mɛyasi ké, yite wuse saɲgwate tandɛ su, ɔ bɛɲa, mɛkiyɔ mɛ Mɔnɔ wene Yesus ma pupudɛye wuse soɲɛ mɛbeyɔ hene te yi wuse kelma ké. ⁸ Nge wuse lepɛ nde, wuse kine mɛbeyɔ na, yite wuse kɛ sebile yotu su nɛ ɲguru wusu, komete, gbakasi yeti kɛ temɔ su na. ⁹ Ma nge wuse jaye kɔtu mɛkele mete yi wuse kele ké kɛ mbombu Njambiyɛ, yite

a ta tiko wuse ne ngwete, soɲe yo ke to su, pupudye wuse ke beya mekele musu hene, keto a tonjukwe meyasi mete yi nye si kpo ke, sendi nye ne ngbenj. ¹⁰ Ma nge wuse nje lepo nde, wuse ti kele yiɲa beya yasi wete yeso na, yite wuse ke peso nde, Njambiyɛ mo ja. Komete, melepi mene ti pa sekila ke temo su na.

2

Krist ke kama keto su

¹ Wune bono, mi keti meyasi maka kenje wune, ma wune me nje kelo yiɲa beya yasi. Ma nge dya nde, mbanja kelma yiɲa beya yasi, wune dukwe nde, wuse ne Mo te e kama keto su ke keki Da ko. Yo Yesus Krist, mo te e ne ngbenj ko. ² Nye ne nguru wene nya yotu ne ne sadaka, gwe punje mekiyo mene yi soɲe ne ngambi Njambiyɛ keto mebeyo musu. Ma yeti ndi keto mebeyo musu bepo na, yo sendi keto te yi botu be meneti maka hene.

Kasi mekwadya ke njoka bemanj

³ Yasi te yi tedye wuse gbate nde, wuse ma duwe Njambiyɛ kimo duwate ke, yo kome wuse bakidye membonga mene, kelo meyasi mete yi yo lepe ke. ⁴ Nge mumo lepe nde, a ma duwe Njambiyɛ kimo duwate, kine bakidye kelo meyasi mete yi membonga mene lepe ke, yite nye mo ja. Sendi, gbakasi yeti ke jongwe dyene na. ⁵ Ma mo te e bakidye kelo yasi te yi Njambiyɛ lepe ke ke tedye nde, a ke kwadye Njambiyɛ gbate ne temo ne hene. Yasi te yi tedye wuse nde, sine be Njambiyɛ me sangwate ke, ⁶ yo nde, mo te e lepe nde, a ke diyɔ wete bene Njambiyɛ ko yakanjwe jonna nda yi Yesus Krist jonnama no ke.

⁷ Wune njon, wune soɲ temo mbe, yasi te yi mi kete kenje

wune ke yeti yiɲa jonja yasi te yi membonga me Njambiyɛ lepe ke na. Yasi wete, yo ndi kiya njombu yasi te yi wune wokuma ke ngimo te yi wune kandima ne jayna melepi me Njambiyɛ ke. Njombu yasi te, yo lepi te yi wune sima woko ke. ⁸ Ma ko dete, yasi te yi mi kete kenje wune ke deke nda yiɲa jonja yasi te yi membonga lepe ke, keto yo ke berja gbate dete ke Jongwe *Krist ne ke jongwe dyun. Yo nde: Yitil ke si kwa, ma kpa sa mejasi me ke pano. ⁹ Nge mumo lepe nde, a ke mejasi, nje kpalɔ ke mbombu beno manj, yite mo te ndi ke moy yitil kumo ndana. ¹⁰ Mo te e kwadye manj ko ke jonna ke mejasi, yanja te yi yakama jatidye nye ke beya nje yeti na. ¹¹ Ma mo te e bene manj ko ndi ke moy yitil. A ke kendo ke moy yitil kine duwe kome nye ke ke na, keto yitil ma difo misi mene.

¹² Wune bono, mi keti meyasi maka kenje wune, keto Njambiyɛ sima tiko beya meyasi mete yi wune kele ke ne ngwete, keto yasi te yi Yesus Krist kelma ke. ¹³ Wune besangwe ne bono, mi keti meyasi maka kenje wune, keto wune ke kobile duwe mo te e kandima be kete, yite Njambiyɛ ti pa kuso mboko na. Wune begwanjo ne bengondu, mi keti meyasi maka kenje wune, keto wune sima larja *Mo beya mekele. ¹⁴ Wune bono, mi ketima meyasi maka kenje wune, keto wune ke kobile duwe Da. Wune besangwe ne bono, mi ketima meyasi maka kenje wune, keto wune ke kobile duwe mo te e kandima be kete, yite Njambiyɛ ti pa kuso mboko na. Wune begwanjo ne bengondu, mi ketima kenje wune, keto wune ne deti ke nje Njambiyɛ. Sendi, melepi me Njambiyɛ ke diyɔ ke moy metemo mun. Wune sima

lanja sendi Mo beya mekele.

¹⁵ Wune ti nyeki temo ke meneti maka ne ke meyasi mete yi diyete kete ke na. Nge mumo nye temo ke meneti maka, yite a yeti ne mekwadfa sunjwe ne Da na. ¹⁶ Keto mekele mete yi botu be meneti maka diki kelo ke, yo deke: Goruna kelna beya mekele mete yi bo diki kwadye ke, beyna meyasi nje goru namo yo, nje bu susula yotu ke yasi te yi mumo ne nguru wene jonna no ke. Mekele mete yinori hene ti wula ke yi Da na, yasi wete, yo wula ke yi botu be meneti maka. ¹⁷ Ma meneti maka ke kwa, meyasi hene te yi bomo gore kete ke ke kwa sendi. Yasi wete, mo te e kele yasi te yi Njambiyete kwadye ke ta ju kpo ne kpo.

Kasi botu be yeke to ne Krist baka

¹⁸ Wune bono, metu mete yi siyna ngimo sima dya. Wune wokuma nde, *Mo te e ta yeko to ne Krist ko ta nje. Ma ndana, budya botu bete be yeke to ne nye baka sima dya. Dete, wuse ke duwe nde, metu mete yi siyna ngimo sima dya gbate. ¹⁹ Botu bete duwa ke njoka su, yasi wete, sine bo ti be ne yina nam na. Keto bo ma beki ne yina nam sine bo, ma bo bonma ke njoka su. Bo duwa dete ke njoka su, ne yo tedye ne sanjan nde, bo hene yeti ne nam sine bo na. ²⁰ Ma ke be wune, pupuna mo te e Njambiyete tokuma njese ko nya Kimu Sisiye ke yotu yun. Dete, wune hene ma duwe lepi te yi gbakasi. ²¹ Mi ketima meyasi maka kenje wune, yeti nde, wune ke ndekima gbakasi te na. Yasi wete, mi keti kenje wune, keto wune sima duwe yo. Wune ke duwe nde, ko kelna ja wete ne wete ti yaka wule ke lepina gbakasi na. ²² Ma mo ja, yo nda? 'Mo ja yeti mo te e

senje nde, Yesu yeti *Krist ko na? Mo te e ta yeko to ne Krist ko, eru. A ke senje Da bene *Momo. ²³ Momo hene e senje Momo, mo te yeti sanjwate bene Da na. Mo te e lepe jaye ke mbombu bomo nde, Momo, nye Krist, mo te sendi sanjwate bene Da. ²⁴ Ke be wune, wune ken mbombu yi bakidye yasi te yi wune wokuma ke ngimo te yi wune kandima ne jayna mepi me Njambiyete ke. Ke wune ke mbombu bakidye yo ke moy metemo mun, yite wune be Momo ne Da ta be sendi sanjwate ke no mbombu. ²⁵ Yasi te yi nye ne nguru wene kpoma nde, a ta nye wuse ke, yo jonjwe te yi kpo ne kpo. ²⁶ Meyasi maka, mi keti kenje wune ke kasi botu bete be kwadye sebile wune baka. ²⁷ Ma ke yun, Kimu Sisiye te yi Yesu Krist nya ke yotu yun ke ke diyete ke temo yun. Dete, yeti se nde, mbanja mumo tedya wune yina yana na, keto yo Kimu Sisiye te ke kpalote tedye wune meyasi hene. Sendi, yasi te yi nye tedye ke, gbakasi, yeti ja na. Ndana, wune diyete sanjwate wune be Yesu Krist nda yi Kimu Sisiye te tedya wune ke.

Wuse bono be Njambiyete

²⁸ Ma ndana, wune bono, wune diyete wune be Yesu Krist, ne wuse tem ne bibina temo kine wo na kome nye ta nje punje yotu ke, ma ngon me nje diyete wuse ke mbombu wene ke yesote. ²⁹ Wune duwa nde, nye ne ngben. Dete, mumo hene e kele yasi ne ngben, mbete me momo Njambiyete.

3

¹ Wune beta ndi, o nyanjwe mekwadfa mete yi Da kwadfa ne wuse ke wa! Dete, a kelma nde, wuse beta ne dino nde Bono be Njambiyete. Wuse gbate bono bene. To te yi botu be meneti

maka yeti ke duwe wuse gbate ké, yo keto bo ti duwe Njambiye na. ² Wune njon, son temo mbe, wuse me ndana bono be Njambiye. Yasi wete, teri te yi wuse ta be no nemeño ké ti pa bejna ne gbas na. Ma wuse duwa nde, kome *Krist ta nje punje yotu ké, wuse ta bonna ne nye, keto wuse ta beje nye ne joy. ³ Mumo hene e be ne bibina temo ke yene dete ko ke bakidye yotu ne pupunate kine sembo na nda yi nye Krist pupunate ké.

⁴ Mumo hene e jonna ke mebeyo ke jonna yangile membonga me Njambiye. Keto nge mumo jonna ke mebeyo, yo yangila membonga me Njambiye. ⁵ Ma wune duwa nde, Yesu Krist nja nje punje yotu yi sonje beya meyasi mete yi wuse kele ké. A kine mebeyo. ⁶ Mumo hene e diyé ke yi Yesu Krist, mo te ke tiko kelna beya yasi ké no mbombu. Ma nge mumo ké mbombu kelo beya yasi, yite tedya nde, a ti pa beje nye na. Sendi, a ti pa duwe nye na. ⁷ Wune bono, mumo ti sebila wune na. Mo te e kele yasi ne ngben ko sendi ne ngben nda yi Yesu Krist ne nguru wene diyé ne ngben ké. ⁸ Mo te e jonna ke mebeyo ko mono *Kum beya mekele, keto kande yi Njambiye ma kusu ne mboko, Kum beya mekele ko ndi Mo kelna beya yasi kumo muka. Mono Njambiye nja punje yotu, na nje yangile mesay me *Satan sonje. ⁹ Mumo hene e me mono Njambiye ko yeti ke jonna ke mebeyo na, keto jongwe te yi Njambiye nya nye ké ke diyó ke moy yotu ne. Dete, ko a ti yaka kelo se beya yasi kpo ne kpo na, keto Njambiye me Sangwe wene. ¹⁰ Yasi te yi tedye nde, baka bono be Njambiye, baka bono be *Kum beya mekele ké, yo nde, mumo hene e diyé kine kelo yasi

ne ngben kpo ne kpo ko yeti mono Njambiye na. Sendi, mumo hene e diyé kine kwadye man ko yeti mono wene na.

Njambiye nde, wuse kwadyangwe

¹¹ Ma tom te yi bo lepima nye wune ke ngimo te yi wune kandima ne wokuna melepi me Njambiye ké, yo nde, wuse kwadyangwe tande su. ¹² Wuse ti kel yasi nda *Kayin na. A ba mono *Mo beya mekele, e nye wo man wene. Keto nge yi nye woma nye ké? Yo keto mekele mete yene ba beyate, yi man nje be ne ngben. ¹³ Dete, wune njon, nge botu be meneti maka bene wune, wune ti ngbakimangwe na. ¹⁴ Wuse duwa su nde, wuse sima duwe ke son ké ke jongwe. Wuse ke duwe dete, keto wuse ke kwadye beman busu. Mo te e diyé kine kwadye njon ne ko ndi munje. ¹⁵ Mumo hene e bene man wene, nye nda mo te e wo mumo. Ma, wune duwa nde, mo te e wo mumo ko, kpa sa jongwe te yi kpo ne kpo yeti ke diyó ke yene na. ¹⁶ Yesu Krist ne nguru wene nya jongwe dyene keto su. Yo gba yite ke tedye nda yi wuse yangwe kwadye sendi ne beman busu ké. Dete, wuse sendi, wuse yangwe nye jongwe dyusu keto beman busu. ¹⁷ Nge mumo be ne meyasi ke to meneti, beje man ke buko, sonje misi ne sap, 'bo ma lepo ka nde, mekwadya me Njambiye ke moy temo ne? ¹⁸ Wune bono, wuse ti kwadyikwe beman busu ndi ke numbu ne ke bona ndapi na. Yasi wete, wuse tedya mekwadya mete ke mekele, nje bu sendi ke gbakasi.

¹⁹ Nge wuse kele dete, yite wuse ta duwe nde, gbakasi ke diyó ke jongwe dyusu. Dete, he ta kelo nde, metemo musu beki ne te ke mbombu Njambiye. ²⁰ Yo nde, nge temo su ndeye wuse

ke yija yasi, wuse ke duwe nde, Njambiyε lanša temo su, a ke duwe sendi meyasi hene. ²¹ Wune njon, wune soη temo mbe, ηge temo su ti ndeye wuse na, yite wuse ne bibina temo nde, wuse yakama tutudya ne Njambiyε kine wo na. ²² Yite ko wuse diya nye yasi te nda, a ke nye wuse yo, keto wuse ke bakidye meyasi mete yi membonga mene lepe ke, kelo sendi yasi te yi nye nye mesosa. ²³ Mbonga te mbete yi nye nye wuse ke, yo nde, wuse tiki temo ke dino Monο wene Yesus Krist, kwadya sendi tande su nda mbonga te yi nye nya wuse lepe ke. ²⁴ Mo te ε bakidye kelo meyasi mete yi membonga mene lepe ke ke diyo ke yene, nye, Njambiyε sendi ke diyo ke yi mo te. Yasi te yi tedye wuse nde, sine be Njambiyε ke diyo wete ke, yo Sisij te yi nye nya wuse ke.

4

Kasi botu be Njambiyε nε kasi botu

bete be tedye kotu meyasi

¹ Wune njon, wune soη temo mbe, wune ti tiki temo ke yi bomο hene te be lepe nde, bo ne Sisij Njambiyε ke yotu yan ke na. Yasi wete, wune pan pa boβe bo yi duwe, ho sisij te yi bo no ke wula gbate ke yi Njambiyε, keto budya botu be punja melepi me ja ma si nyanja ke to meneti. ² Yasi te yi ta tedye wune nde, mumo me ne Sisij Njambiyε ke yotu ne ke, yo kome nye lepe jaye ke mbombu bomο nde, Yesus Krist nja jadye gba mumo ne jem. Yite sisij te yi mo te no ke wula ke yi Njambiyε. ³ Ma ηge mumo diye kine lepo jaye dete ke mbombu bomο na, yite sisij te yi nye no ke ti wula ke yi Njambiyε na. Sisij te kpāl wule ke yi *Mo te ε ta yeko to ne Yesus ko. Wune sima wokο nde, Mo te ε

ta yeko to ne Yesus ko yima. Ma ndana, a sima dya ke meneti.

⁴ Wune bonο, ke be wune, wune yun bonο be Njambiyε. Sendi, wune sima lanša botu be punja melepi me ja baka, keto Mo te ε diye ke yun ko ne deti kwa mo te ε diye ke yi botu be meneti maka ko. ⁵ Ma ke be botu be punja melepi me ja baka, bo wokunangwe yan ne meneti maka, yori yi bo tapita nda yi botu be meneti maka diki tapita no ke. Dete, botu be meneti maka ke lengwe meto ke meyasi mete yi bo lepe ke. ⁶ Ma ke be wuse, wuse wokunangwe su ne Njambiyε. Mo te ε duwe Njambiyε ko ke lengwe meto ke meyasi mete yi wuse lepe ke. Ma ηge mumo ti wokuna ne Njambiyε na, a ti lengwe meto ke meyasi mete yi wuse lepe ke na. Yo ne menje mete yite yi wuse duwe, ho mumo ne Sisij te yi gbakasi, ho a ne sisij te yi ja.

Njambiyε ne mekwadya

⁷ Wune njon, wune soη temo mbe, wuse ken mbombu kwadya tande su, keto mekwadya wula pele yi Njambiyε. Mumo hene ε be ne mekwadya ke temo ke tedye nde, a me monο Njambiyε. Sendi, a ke duwe Njambiyε. ⁸ Mo te ε kine mekwadya ke temo ko yeti ke duwe Njambiyε na, keto Njambiyε ne ηguru wene mekwadya. ⁹ Yasi te yi tedye nde, Njambiyε ne mekwadya ke, yo nde, a tomma Kiko Monο wene njese ke meneti maka, na nje nye wuse kpasa jonngwe. ¹⁰ Ma yasi te yi tedye njombο mekwadya mete ke, yo nde, wuse ti kwadye su Njambiyε na, yo nye kpale kwadye wuse, ε nye tome ne Monο wene njese yi nye yotu ne ne sadaka, gwe punje mekiyo mene yi soηe ne ηgambi Njambiyε keto beya meyasi mete yi wuse kele ke. ¹¹ Wune njon, wune soη temo mbe, ηge be

nde, Njambiyε jekima kwadyε wuse dεte, wuse sendi, wuse kwadyangwε tandε su. ¹² Kine mbanja mumo ε bεnma Njambiyε nε toru na. Nge wuse kwadya tandε su, yite Njambiyε ke dīyo ke yusu. Sendi, mekwadya mεne tondunate ke temo su. ¹³ Yasi te yi tedye wuse nde, wuse ke dīyo ke yi Njambiyε, nye sendi ke dīyo ke yusu kε, yo nde, a nya wuse yinja ngabiye Sisiη nε. ¹⁴ Ma ke bε wuse, wuse ma sengile nye, wuse ke lepō yasi te yi wuse duwā kε nε gbololo nde: Da njesa Mōno wene, na nje bε mo te ε jonḡwe botu bε meneti maka. ¹⁵ Mo te ε lepe jaye nde, Yesu Mōno Njambiyε, Njambiyε ke dīyo ke yene, nye sendi ke dīyo ke yi Njambiyε. ¹⁶ Wuse njā nje duwe mekwadya mete yi Njambiyε boηma sunḡwe nε wuse kε, ε wuse tike sendi temo kete. Njambiyε nε ηguru wene mekwadya. Mo te ε kε mbombu bε nε mekwadya ke temo, mo te ke dīyo ke yi Njambiyε. Njambiyε sendi ke dīyo ke yene. ¹⁷ Yasi te yi tedye nde, mekwadya tondunate ke metemo musu kε, yo nde, wuse yakama bε nε dibina temo nde, ke yeso pesina josi wuse ti gwe wō yaηa na, keto teri su ndana ke meneti maka ke boηna nε yi Yesu Krist. ¹⁸ Ke mbey kome mekwadya diye kete kε, wō ti yaka dīyo womete na. Yasi wete, ηge mekwadya tonde ke temo mumo, yo ke soηe wō lonje. Keto ηge mumo gwe wō, a ke take nde, bo ta pōse nye keto yinja beya yasi te yi nye kelma kε. Nge mumo gwe wō kε no mbombu, yo tēfyā nde, mekwadya ti pa tondo ke temo nε na. ¹⁹ Ma ke bε wuse, wuse su nε mekwadya ke temo, keto Njambiyε kande kwadyε wuse. ²⁰ Nge mumo lepe nde: «Mi ke kwadyε Njambiyε,» nje beno maη wene, yite nye mo

ja, keto ηge mumo ti kwadyε maη wene yi nye bεηe ko, a ta nje kelo nan yi kwadyε nε Njambiyε te yi nye ti bēηa ko? ²¹ Mbongā te yi nye nya wuse kε, yo nde, mo te ε kwadyε Njambiyε ko yākanḡwe kwadyε sendi maη wene.

5

Tikina temo ke yi Njambiyε kél nde,

wuse lānsangwe

¹ Mumo hene ε tike temo nde, Yesu nye *Krist, yite nde, yoko yi Njambiyε tokuma, mo te me mōno Njambiyε. Mo te ε kwadyε sangwε nε mōno, a ke kwadyε sendi mōno wene. ² Yasi te yi tedye wuse nde, wuse ke kwadyε bono bε Njambiyε kε, yo kome wuse kwadyε Njambiyε, kelo sendi meyasi mete yi mēmbongā mēne lepe kε. ³ Keto kwadya Njambiyε, yo kome mumo bakidyε kelo meyasi mete yi mēmbongā mēne lepe kε. Ma meyasi mete yi mēmbongā me Njambiyε lepe kε yeti sulate ke yusu na. ⁴ Keto mumo hene ε me mōno Njambiyε ko ke lanša deti meneti maka. Ma yasi te yi lanša deti meneti maka kε, yo tikina temo te yi wuse no ke yi Njambiyε kε. ⁵ Yo nda yakama lanša deti te yi meneti maka dete ko? 'Yeti ndi mo te ε tike temo nde, Yesu Mōno Njambiyε ko na? ⁶ Yo nye Yesu Krist njā. A njā, ε bo tōpe nye ke mōroku. Sendi, a njā, ε mekiyo mēne punde. Bo ti tōpe ndi nye ke mōroku siye na. Yasi wete, bo tōpuma nye ke mōroku. Sendi, a njā, ε mekiyo mēne punde. Yo Kimō Sisiη ke tedye dεte nε sanḡaη, keto Sisiη te nε ηguru wene gbakasi. ⁷ Yo nε meyasi yitai yi tedye yo dete kε: ⁸ Yo nε Kimō Sisiη, yo nε mōroku, nje bū mekiyo. Bo hene yitai lépi ndi kiyā yasi wete. ⁹ Yasi te yi

bomɔ bɛɛ nje lɛpɔ nye wuse kɛ, wuse ke jaye yo. Ma yasi te yi Njambiye nɛ ɲguru wene lɛpɛ nye wuse kɛ, kwɔ yi bomɔ, yo yike yi nye lɛpɛ ke kasi Mɔnɔ wene kɛ. ¹⁰ Mɔ te ɛ tike temɔ ke yi Mɔnɔ Njambiye, mɔ te ke duwe gbate ke temɔ nɛ nde, yasi te yi Njambiye lɛpɛ ke kasi Mɔnɔ kɛ, gbakasi. Ma mɔ te ɛ diye kine tiko temɔ ke yasi te yi Njambiye lɛpima kɛ na, mɔ te ke lɛpɔ nde, Njambiye mɔ jɔ, keto a ti tike temɔ ke yasi te yi Njambiye lɛpɛ ke kasi Mɔnɔ wene kɛ na. ¹¹ Yasi te yi Njambiye lɛpima nye wuse kɛ, yo nde, a nya wuse jɔngwe te yi kpo nɛ kpo. A kwanma nɛ Mɔnɔ wene yi nye nɛ wuse yo. ¹² Mɔ te ɛ diye saɲgwate nɛ Mɔnɔ, mɔ te nɛ kɛpasa jɔngwe. Ma mɔ te ɛ yeti saɲgwate nɛ Mɔnɔ Njambiye na, a kine kɛpasa jɔngwe na.

¹³ Wune botu bɛte bɛ tike temɔ ke diɲɔ Mɔnɔ Njambiye baka, mi ketima meyasi maka kenje wune, nɛ wune duwe nde, wune mɛ nɛ jɔngwe te yi kpo nɛ kpo.

¹⁴ Yasi te yi tɛɛye nde, wuse nɛ bibina temɔ ke yi Njambiye kine gwe wɔ yaɲa kɛ, yo keto wuse ke duwe gba nde, ɲge wuse diye nye yiɲa yasi nda yi nye kwadiye, a ke lɛɲgwe metɔ ke mɛn su. ¹⁵ Dete, nda yi wuse sima duwe nde, a ke lɛɲgwe metɔ ke yasi hɛnɛ te yi wuse diye nye kɛ, wuse ke duwe sendi nde, wuse mɛ nɛ meyasi mete yi wuse diyma nye kɛ.

¹⁶ Mbaɲa mumɔ yakama bɛɛ maɲ ke kelo yiɲa bɛya yasi. ɲge bɛ nde, bɛya yasi te yeti kwalɔ bɛya yasi te yi yakama kelo nde, a saɲgwangwe nɛ sɔɲ na, na ɲgwɛtaɲgwe nɛ Njambiye keto nɛ. Njambiye ta jɔngwe maɲ wene te. Ma yo bɛɛɲa ndi botu bɛte bɛ keɛ yiɲa bɛya yasi te yi ti yaka kelo nde, mumɔ saɲgwangwe nɛ sɔɲ keto te kɛ. Yo nɛ yiɲa kwalɔ

bɛya yasi yi yakama kelo nde, mumɔ saɲgwangwe nɛ sɔɲ keto te, yeti kwalɔ bɛya yasi te yite yi mi lɛpɛ nde, bo ɲgwɛtaɲgwe nɛ Njambiye keto te kɛ na. ¹⁷ Kelna kotu mekele hɛnɛ, yo bɛya yasi, ma yasi wɛtɛ, yeti bɛya yasi hɛnɛ yakama kelo nde, mumɔ saɲgwangwe nɛ sɔɲ keto te na. ¹⁸ Wuse duwɔ nde, mumɔ hɛnɛ ɛ mɛ mɔnɔ Njambiye kɔ yeti ke kɛ se mbombu yi kelo bɛya meyasi na, keto Mɔnɔ Njambiye ke bakidiye nye. Dete, *Mɔ bɛya mekele kɔ yeti nɛ dɛti te yi kɔkɔ nye na. ¹⁹ Wuse duwɔ nde, wuse botu bɛ Njambiye. Ma bukwe botu te baka hɛnɛ ke to mɛnɛti, yo Mɔ bɛya mekele kɔ name bo.

²⁰ Ma wuse duwɔ sendi nde, Mɔnɔ Njambiye nja. A nya wuse dyanɔ, nɛ wuse duwe nɛ Kɛpasa Njambiye. Sine bɛ Kɛpasa Njambiye te saɲgwate nɛ nje Mɔnɔ wene Yesu Krist. Yo nye bɛ Kɛpasa Njambiye, bɛ sendi jɔngwe te yi kpo nɛ kpo. ²¹ Wune bɔnɔ, wune diy nɛ sɔsɔ, lɔndɔ nɛ meyasi mete yi bomɔ kanɛ tiko Njambiye kɛ.

Mekana Yibate yi Jan ketima

Yo ndi sendi Jan, mo tomun Yesus Krist kete mekana mete yoko. Ke kasi mo te yi nye ketima mekana mete kenje nye ko, sulo bomo lepi nde, Nyangwe nyari te yi nye nyene nye bene bono bene baka, yo wete njon bekriten. Baŋa lepi yan nde, yo wete nyangwe nyari te yi nye duwa bene bono bene.

Mekana mete jeki lepo kasi mekwadya ne kasi gbakasi. Jan ke lepo kenje bekriten nde, bo jonnangwe ke moy gbakasi ne ke moy mekwadya, diyoo ne soso ne botu bete be lu dyambi ne *Krist lepo nde, a ti jadye gbate mumo na.

Wuse yakama baka mekana maka ke menjabiye yini:

1. Kandina lepi (seke sekete 1-3).
2. Kasi gbakasi ne kasi mekwadya (seke sekete 4-6).
3. Kasi botu be tedya kotu meyasi (seke sekete 7-11).
4. Njena lepi (seke sekete 12-13).

¹ Yo mi tomba mumo, mi ke keto mekana maka kenje we Nyangwe nyari*f1* wune bono bo. Njambiyee tokuma we. Gbakasi, mi ke kwadye wune budyate. Yeti ndi mi nyepo kwadye wune dete na. Bomo hene be nj duwe gbakasi baka ke kwadye sendi wune dete, ² keto gbakasi ke diyoo ke jonnangwe dyusu. Yo ta diyoo dete ke njoka su kpo ne kpo. ³ Ngikwa, gwena ngwete ne tete ta bejina pele wuse wule pele Da Njambiyee ne Yesus Krist, Momo wene ke moy gbakasi ne mekwadya tande su.

Kasi gbakasi ne kasi mekwadya

⁴ Mi ba ne nyangwe mesosa yi bene nde, ke njoka bono bo baŋa ke jonna bengwe gbakasi ke no mbombu nda yasi te yi membonga mete yi Da nya wuse lepe ke. ⁵ Ma Nyangwe nyari, ndana mi ke ngweta ne we nde: Wuse kwadyangwe tande su. Ma yo yeti yija jonna yasi te yi membonga lepe ke yi mi kete kenje we ke na. Yasi wete, yo ndi yike yi wuse wokuma ke ngimo te yi wuse kandima ne jayna melepi me Njambiyee ke. ⁶ Ma mekwadya, yo kome mumo jonna bengwe meyasi mete yi membonga me Njambiyee lepe ke. Wune jonnangwe bengwe membonga me Njambiyee. Wune jonnangwe bengwe yasi te yi membonga te lepe nda yi wune wokuma ke ngimo te yi wune kandima ne jayna melepi me Njambiyee ke.

⁷ Mi lepi dete, keto budya botu be mesebila ma si nyanja ke to meneti. Bo yeti ke lepo jaye nde, Yesus Krist nj jadye gba mumo ne jem na. Nge mumo ti jaye dete na, nye mo sebila bomo. Nye sendi *mo te e yeke to ne Krist. ⁸ Wune diyoo ne soso, ma wune me nje dimbidye yasi te yi mesay musu punja ke. Wune diyoo ne soso dete, ne wune kpal be ne ndingele sol te yi Njambiyee ta nye wune ke. ⁹ Mumo hene e laŋsa tiko tedya yasi te yi *Krist kine bengwe yo ne kwet kwet na, mo te yeti sangwate bene Njambiyee na. Ma, yoko e ke ndi mbombu bengwe yo ne kwet kwet ko sangwate bene Da ne *Momo. ¹⁰ Nge mumo nje pe yun kine tedye yasi dete na, wune ti jaya nde, a nyina tyo dyun na. Wune lepidya ndi nye lepidya kine byo nye nda man wun na. ¹¹ Keto mo te e lepidye nye nda man wene, mo te ke gbam sendi kol bene nye ke moy beya mekele

mene.

¹² Ko nde, mi ne budya meyasi
mete yi mi yâkanɔwe keto kenje
wune, mi tĩ kwadye keto yo keto
ke mekana nè yasi ketina mekana
na. Yasi wete, mi táka nde,
mi ta kè kendo weri, né wuse
tapita wuse hene ke diyɔ, né
metemo musu tɔndu ne mesosa.
¹³ Nyangwe yari, bono be mɔɔ
ε nyari ke nyeno we. Njambiyε
tokuma sendi nye nda we.

Mekana Yitatite yi Jan ketima

Mekana mete yoko, yo ndi Jan, mo tomun Yesus Krist kete yo. A kети kenje wete mbam nde Gayus yi tondo ne nye, keto a ke jonna bengwe gbakasi, jeko kwa kwanjo a ke bu botu be lepina melipi me Njambiyе kimote ke mbey ne. Jan ke lukse sendi wete mbam nde Demiturus ke kimo yasi te yi nye kele ke. Ke moy mekana maka Jan ke kola keto wete mbam nde Diyoteref, keto bendidya yotu te yi nye bendidye ke njoka beso.

Wuse yakama baka mekana mete yoko ke mangabiye yitan:

1. Kandina lepi (seke sekete 1-4).
2. Kasi bojna botu be lepina melipi me Njambiyе kimote (seke sekete 5-8).
3. Kasi Diyoteref, mo bendidya yotu ke njoka botu be Njambiyе (seke seke te 9-11).
4. Kasi Demiturus, mo kelna kimo yasi ke njoka botu be Njambiyе (seke sekete 12).
5. Njena lepi (seke sekete 13-15).

¹ Yo mi tomba mumo, mi ke keto mekana maka kenje we Gayus, soj temo mbe. Gbakasi, mi ke kwadye we budyate. ² Manmbe, soj temo mbe, mi goru nde, meyasi hene kendi kimote ne we. Sendi, membundo mo beki ne te nda yi temo yo ke mbombu diyosendi ne te ke. ³ Mi ba ne nyangwe mesosa, keto kome banja beman busu nje ke, bo ke lepo kasi yo nye mi nde, we ke bengwe gbakasi ne temo yo hene, we ke jonna sendi nda yi gbakasi te lepe ke. ⁴ Mi ne mesosa kwa to te, nge mi woke

nde, bono bembe ke jonna nda yi gbakasi te lepe ke. Yaja te yi yakama nye mi mesosa dete yeti na.

Kasi Gayus

⁵ Manmbe, soj temo mbe, we ke tonje meyasi hene sungwe ne benjon busu, ko baka be dyaj ne jengwe te baka. ⁶ Bo ne nguru wan nja lepo wonga nde, we ke kwadye njon yo budyate. Bo lepi dete ke mbombu njon botu bete be ma tikotemo ke yi Kumande Yesus baka. Mi ke ngweta ne we nde: Ken mbombu yi kame bo, kelo kimo yasi sungwe ne bo, ne bo ke ne kendi yan mbombu. Kelo kimo yasi dete yi ta yaka ne Njambiyе. ⁷ Kama bo, keto kendi te yi bo ke ke, bo ken kelo mesay me Nyangwe Kumande. Bo kwanma kine bu yaja ke mebo me botu bete be yeti ke duwe Njambiyе baka na. ⁸ Dete, wuse kama njel bomo nda bete yi tedye nde, wuse ke nye bo sine bo ke mesay me tedya kasi gbakasi te yi bo kele ke.

Kasi Diyoteref ne kasi Demiturus

⁹ Mi ketima yija mono mekana kenje njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus wune bo baka. Yasi wete, Diyoteref ke ke mbombu yi paye wuse. A ke kwadye be nda kum ke njoka yan. ¹⁰ Dete, kome mi ta nje ke, mi ta gbaso beya meyasi mete yi nye kele ke. A ke jongile dino dyusu ke membey hene. Ko dete, yite ti pa yaka nye na. Nye ne nguru wene yeti ke bu benjon busu be dyaj ne jengwe te baka kimote ke mbey ne na. A ke kpalo peto botu bete be kwadye bu bo kimote baka dadye bo soje ke njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus baka. ¹¹ Manmbe, soj temo mbe, nge we beje mumo ke kelo yija beya yasi, we ti kel nda nye

na. Yasi wete, ηγε we βεηε mumo ke kelo kimɔ yasi, nɔ kɛl nda mbete. Mɔ te ε keε kimɔ yasi, mɔ te me mɔnɔ Njambiyε. Ma yɔkɔ ε kɛ mbɔmbu kelo βeya yasi kɔ t̄i pa duwe Njambiyε na. ¹² Ke βε Demiturus, bomo hene ke lepɔ kasi ne kimɔte ke mbɔmbu bomo. Sendi, gbakasi te yi βeηna ke jonɔwe d̄yene ne ηguru wene kε ke tedye d̄ete ke mbɔmbu bomo hene. Ma wuse sendi, wuse ke lepɔ kasi ne d̄ete. Ma we duwɔ nde, yasi te yi wuse lepε ke kasi ne kε, yo gbakasi.

Njena lɛpi

¹³ Mi ne bud̄ya meyasi mete yi mi yakama ketɔ kenje we. Yasi wete, mi yeti ke kwadye ketɔ yo ketɔ ne meyasi me ketina mekana na. ¹⁴ Mi t̄aka nde, ndana kɔkɔ te t̄i kiko na, mi ta βeηe we. Wuse ta tapita, wuse hene ke d̄iyɔ. ¹⁵ D̄iyɔ ne te. Besɔ βɔ ke nyeno we. Nyeno sendi besɔ busu wete wete.

Mekana mete yi Yude ketima

Yo Yude te wete maŋ ne Kumande Yesus kete mekana mete yoko (Mt 13:55). A ba sendi mo tomun Yesus Krist.

A kēti kenje bekriten be ngimo te yite nde, bo dīy ne soso sumo kol yí lū dyambi ne kotu tedya yasi te yi baŋa bomo nja tedye ke njoka yan ké. Bekriten kēl dēte yí bakidye ne tikina temo te yi bo tike ke yi *Krist ké ne ngbik kē no mbombu. Beya botu be tedya kotu meyasi mete ke seŋe Yesus Krist nē Kimō Tom te yi lepe kasi ngikwa Njambiyē ké joŋna yan ke sap sap joŋgwē. Yude ke lepina dētinate sunjwe ne botu bete.

Wuse yakama baka mekana maka ke menjabiye yitan jo wete:

1. Kandina lepi (seke sekete 1-2).
2. Bekriten dīy ne soso ne botu be tedya kotu meyasi tumo koŋ ne meyasi me Njambiyē baka (seke sekete 3-4).
3. Meyasi mete yi botu bete be ba ne temo ne keskere, sumo sendi kol sunjwe ne Njambiyē sanjwama no ké (seke sekete 5-7).
4. Teri botu be tedya kotu meyasi (seke sekete 8-19).
5. Yude ke kite bekriten (seke sekete 20-23).
6. Njena lepi (seke sekete 24-25).

¹ Yo mi Yude kete mekana maka. Mi bala Yesus Krist. Mi maŋ ne Jak. Mi kēti mekana maka kenje wune botu bete be Da Njambiyē kwadye baka. A jebama wune bakidye yí ladye ne Yesus Krist.

² Gwena ngwete nē weyna joŋgwē nē mekwadya būy buyo pele yun.

³ Wune njon, wune soŋ temo mbe, temo mbe ba dēke ne bak bak nde, mi kēti mekana kenje wune yí lepo nda yi Njambiyē joŋgwē ne wuse hene ké. Mi nja beŋe kimote nde, mi kēti gba mekana kenje wune yí ngweta ne wune nde, wune kēn mbombu lū dyambi, né botu be Njambiyē hene tiki temo ne ngbik ke yene. Bo botu bete be wokuna ndi ne nye baka. A nya bo dēti te yi tiko temo ke yene dēte ndi nga wete ne sat. ⁴ Yo nde, baŋa beya bomo mbombilama nyiŋe ke njoka yun. Bo yeti ke duwe Njambiyē na. Yo ketinate njombu yaŋa ke mekana me Njambiyē nde, josi Njambiyē ta balo ke to yan, keto bo ke koŋgite lepi te yi lepe kasi ngikwa Njambiyē wusu ké yí joŋna no ke sap sap joŋgwē. Bo ke paye sendi Nyangwē Masa wusu ε ndi wete ne wete ko, Nyangwē Kumande wusu Yesus Krist.

⁵ Ko bēko nde, wune sima duwe meyasi mete yi kwanama hene ké kumo njena, mi ke kwadye gba ndi dyanō dyun nde, Baba Mboko joŋgwa kando Isarayel soŋe ke Ejipt. Ma yasi wete, ke koŋte, a nja girise botu bete be ti tike temo ke yene baka. ⁶ Wune tika sendi bejaki bete be ti bakidye dīyo yan yi Njambiyē nya bo ké. Bo kpalma tiko ngbak ngbak mbey te yan yi Njambiyē nya bo ké, ε nye kanje bo ne kol sumba te yi dīye kpo ne kpo, tiko bo ke moy yitil te yi ne gir yí ladye ne nyangwē yeso pesina josi. ⁷ Wune tika sendi *Sodom nē *Gomor nē nyangwē medya mete yi poku te yite. Bo nya sendi bo ke kelna mekele me memi nda bejaki bete, dīyo sendi dīyo mbam bene nyari bene botu bete be yeti nda botu be meneti maka baka. Dete, bo ndana ke moy mebone ke dīte te yi ju kpo ne kpo. Yo ke kite bomo hene nde, bo dīy ne soso.

Kasi botu be tedya kotu meyasi

⁸ Ma botu baka be mbombilama nyinge ke njoka yun baka ke kelo sendi dete. Yaw yaw metake man ke kelo nde, bo kél mekele mete yi nye sembo ke yotu yan, senje nde, Nyangwe Kumande ti nam bo na. Bo ke lepó sendi lepi gbutu sungwe ne jonjonngwe meyasi mete yi diyé ne meluksa ke dyobo ké. ⁹ Ma ko Mikayel te nyangwe jaki Njambiyé, kome nye benjilama bene *Kum beya mekele yi sunja ne muŋ Mōyisi bene nye ké, Mikayel ti boŋe lepó yinja lepi gbutu sungwe ne Kum beya mekele ko yí jōse ne nye na. Yasi wete, a lepima ndi nde: «Baba Mbokó bāmanngwe ne we.» ¹⁰ Ma ke be botu baka, bo ke lepó yan lepi gbutu ke meyasi hene te yi bo ndekima ké. Ma ke meyasi mete yi bo duwe nda benyamó bete be kine dyanó duwe ne meyasi ké, yo yite ke kpaló nje bekidyé bo bekidyá. ¹¹ Bo sánngwanngwe ne mebōne, keto bo tókuma beya nje te yi *Kayin. Bo tumbulama jato ke beya nje nda yi *Balam kelma ké yí sōmbo ne moni yambile, keto bo bendidyá to sungwe ne Njambiyé nda *Kore. ¹² Yo nde, botu benóri, kome wune diki wesidyá yí dyena nda beman ké, bo ke nje diyó ke njoka yun nda metari mete yi diyé sodyate ke nji duku. Bo ke hókuma medye, moy ne ngala ngolo kine gwena njon na, take ndi nje moy yan. Bo nda mbiyo te yi si yindó ke dyobo, ke kōnte, dyobo me ne wanjo, mbiyo kwanma. Bo nda mejeti mete yi ti wúm membumó ke ngimó te yi yo yákanngwe wumó ké. Bo ke gwe menja yiba, keto bo ma si mune bo. ¹³ Beya mekele man ke pundó puye nda yi gbela mewuru memiyé ne to duku kome nyangwe mekumbo bendé piye ne kubulu kubulu ké. Bo nda besisó bete be duwe megwaki. Njambiyé

sima kombile mbey te yi bo ta diyó kete kpo ne kpo ké ke moy yitil ne gir.

¹⁴ Enok kandima punje meyasi mete yi bā sodyate ne mbombu ké ke kasi botu baka. Bomó jadya ne ndendi te kumó yitan jo yiba kande ke Adam kumó Enok. Enok lepima nde: «Ne bēŋa, Baba Mbokó yima ne njon pupuna bejaki bene, buyo yan besanmay besanmay. ¹⁵ A njáki nje peso josi botu be meneti maka hene. A ta tedye mebōne nye beya bomó, keto beya mekele hene te yi bo kelma ké nè keto nyaló melepi mete yi bo punja sungwe ne nye ké.» ¹⁶ Botu baka botu be mbūnó kpo ne kpo. Bo ke wo yotu ke teri te yi Njambiyé tikima bo kete ké. Bo kél yasi benngwe beya mewofo man. Bo lépi nyangwe melepi yí dókwe ne yotu, lepina sendi ne membōmbila yí bu ne yasi ke bo bomó.

¹⁷ Ma wune njon, wune sōŋ temó mbe, ke be wune, wune táka melepi mete yi botu be tomun be Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist díkima pele ké. ¹⁸ Bo díkima lepó nye wune nde: «Ke metu mete yi kè nó ke siyna mbokó, botu bete be nyete besó baka ta dyá. Bo yeti ke duwe Njambiyé na, bo jónngwanngwe benngwe beya mewofo man yí kelo beya meyasi.» ¹⁹ Yo bo diki kelo nde, bomó bākanngwe. Metake man hene kén ndi ke mekele mete yi meneti maka. Bo kine Kimó Sisín ke yotu na. ²⁰ Ma wune njon, wune sōŋ temó mbe, ke be wune, wune sán nde, baka nyéki besó deti, né wune be jelnate kè nó mbombu ke tikina temó te yi wune tike ke yi Njambiyé ké. Tikina temó te yite wúla pele yi Njambiyé ne nguru wene. Wune ngwétangwe ne deti te yi Kimó Sisín. ²¹ Wune kén mbombu yí diyó ne ngbingim ke mebo me

Njambiyɛ tɛ ɛ kwadɣɛ wunɛ ko yí ladɣɛ nɛ ɲgimɔ tɛ yi Nyangwɛ Kumandɛ wusu Yesu Krist ta gwe ɲgwɛtɛ wusu yí nyɛ wusɛ jɔngwɛ tɛ yi kpo nɛ kpo ké. ²² Kɛ yi ɓotu ɓɛtɛ ɓɛ ndi kɛ simta kɛ kasi tikina temɔ kɛ yi Njambiyɛ ɓaka, wunɛ gwáki ɲgwɛtɛ yan. ²³ Wunɛ jɔngwɛ ɓaɲa soɲɛ kɛ dítɛ. Wunɛ gwáki sendi ɲgwɛtɛ ɓaɲa, ma yasi wɛtɛ, wunɛ díy nɛ sɔsɔ, kambɔ ɓɛya mɛkele man mɛ nje lapidɣa nɛ wunɛ. Kpɛ, wunɛ tí kpoka ko gbɛla numbu melambɔ man yi mɛ nɛ sɛmbɔ ɓɛya mɛkele man ké na.

Njena lɛpi

²⁴ Yo Njambiyɛ nyɛpɔ yakama ɓakidɣɛ wunɛ ndɛ, wunɛ tí ɓal na, kelɔ ndɛ, wunɛ tɛma kɛ mbɔmbu wɛnɛ sɛɲgile mɛluksa mɛnɛ kɛnɛ mɛndɛya na sosa kpɛsa. ²⁵ Wusɛ lúksa, nɛ wusɛ sɔmbila ndi Njambiyɛ nyɛpɔ. Yo nyɛ Mɔ tɛ ɛ jɔngwɛ wusɛ nɛ nje Yesu Krist tɛ Nyangwɛ Kumandɛ wusu. Yo nyɛ ɓɛ nɛ nyangwɛ dɛti. Yo nyɛ namɛ kandɛ kɛ ɲgimɔ tɛ yi nyɛ tí pa kusɔ mɛyasi na. Yo nyɛ namɛ ndana. Yo nyɛ ta namɔ sendi mɛɲgimɔ hɛnɛ, *amɛn.

Punja Meyasi mete yi Yesus Krist tedya

Yo Jan, mo tomun Yesus Krist kete sendi mekana mete yoko, yite a me tomba budyate. A kėti, yite a ke wete kiringira nde Patmos. Bo biyma nye kè tiko mate nda mo jobo keto lepina Kimo Tom Yesus Krist. Yo ke Patmos mate yi Kumande Yesus kwanma ne wete jaki wene yi tedye ne Jan meyasi mete yi ta kwanma ke siyna mboko ké. Jan ketima mekana maka kenje njon bekriten yitan jo yiba yi ba ke Asi ke ngimo te yite ké. Bo jebangwe meneti mete muka nde Turki.

Mekana mete lépi nda yi meyasi ta kwanma no ke siyna mboko kome Yesus Krist ta tonje meyasi hene ké. Yo ne budya sulna meyasi ke moy mekana maka. Yo ke lepo sendi kasi meluksa me Yesus Krist. Yeti se kasi pidya yotu te yi nye ba no yi fo lepe ke mekana me Kimo Tom Matiyo, Mark, Lukas nè Jan ké na.

Wuse yakama ba ke mekana maka ke menjabiyé yitati:

1. Meyasi mete yi kwanama ké (kumte 1).
2. Meyasi mete yi kwanma ndana nè metom mete yi Nyangwe Kumande kenje menjon me bekriten yitan jo yiba ké (kumte 2-3).
3. Meyasi mete yi ta nje kwanma ké (kumte 4-22).

¹ Mekana mete yoko ke tedye meyasi mete yi ba sodyate mbombu yi Yesus Krist punja ké. Njambiyé nya nye say te yi punje meyasi menori yi yakanawe dya nedo ké, na tedye botu be mesay bene. Dete, Yesus Krist tomma

jaki wene yi punje ne yo nye mo mesay wene Jan. ² Jan yekidya meyasi hene te yi nye benma ké. A lepima nde, yo gbate melepi me Njambiyé yi Yesus Krist te mo te e duwa yo ne ngbak ngbak ko punja nye nye ké. ³ Mekana maka ke punje meyasi mete yi ta kwanma ké. Mo te e tole melepi mete yi nye bomo ko ne mesosa. Botu bete be lengwe meto bakidye melepi mete yi diyé ketinate ke moy mekana baka ne mesosa sendi, keto ngimo sima wuta.

Jan ke nyeno bekriten be Asi

⁴ Yo mi Jan kete mekana maka kenje menjon yitan jo yiba me botu bete be tike temo ke yi Yesus yi diyé ke Asi ké. Njambiyé kél ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. A ndana kete, a ba kwey kete, a ke nje sendi. Mesisin Njambiyé yitan jo yiba be diyé ke mbombu siya bekumande ne baka kél sendi ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. ⁵ Yesus Krist te e lepe meyasi mete yi nye benje ne ngbak ngbak ko kél sendi ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. Nye bosa mo te e womiya ke njoka bemun. Nye kum bekumande be meneti maka. A kwadya wuse, soje wuse ke diyó bala mebeyo musu ne mekiyo mene. ⁶ A kelma nde, wuse bêki ndingele kando bekumande, be sendi botu be nyena sadaka nye Njambiyé te Sangwe wene. A bêki ne luksa nè ngungudye kpo ne kpo, *amen. ⁷ Ne bêna, a yima ke njoka mekulutu! Bomo hene ta benje nye, ko botu bete be lonma nye ne ko punje baka. Mekando me bomo ke to meneti hene ta jaba kola keto ne. J, meyasi ta kwanma gbate dete, amen. ⁸ Njambiyé te Baba Mboko ke lepo nde: «Yo mi alfa*f1* nè omega.*f1*» A kete

ndana, a ɓa kwey kete, a yima, a ne ngunɗudɗe hene!

Yesus ke punje yotu nye Jar

⁹ Yo mi Jar te maɗ wun, wuse sangwate sine be Yesus. Yo dete, sine wune ke sangwa ne nyanɗwe meɓone. Sine wune hene ke namo. He ke kelo tin, wuse hene ke no mbombu. Bo ɓonma mi bete ke wete kiringira nde Patmos, keto mi lepima melepi me Njambiyɛ, lepo sendi meyasi mete yi Yesus punja nye mi ke nye bomo. ¹⁰ Kimo Sisiɗ dɗanma mi ke yeso Nyanɗwe Kumande. E mi woke yiɗa nyanɗwe detina men ke koɗ mbe nda yi mumo to ne dombiya ke. ¹¹ Men te lepima nde: «Yasi te yi we ɓenje ke siki keto ke mekana, kenje menjon yitan jo yiɓa me botu bete be tike temo ke yembe ɓaka. Keto kenje njon botu bete be Efes, be Simirn, be Pergam, be Tiyatir, be Sardes, be Filadelfi ne be La-wodise.» ¹² Ndana, e mi yeɗsa, ne mi ɓen mo te e lepina nye mi ko. Ke mi ma yeɗsa ke, ɓenja, meyasi me kasa lambo kete ke yitan jo yiɓa, yo ɓa hene tande lor. ¹³ ɓenja ke, yiɗa yasi nda gba mumo ke njoka meyasi menori. A ɓa ne sewna gambo ke yotu ne kanda ke beti tande lor. ¹⁴ To ne ɓa hene wumnate ne mbon mbon nda ndombu, yo ɓa nda su yombo. Misi mene ɓa ke panu nda lam dite. ¹⁵ Mekol mene ɓa ke panu ne ngɗy ngɗy nda tunɗi te yi bo bete ke nyen nyen dite ke. Men ne ɓa nda mesoko me nyanɗwe duku te e ke sokula. ¹⁶ A ɓa ne besisɗ yitan jo yiɓa ke mbam bo ne. Wete ngwele ngwele kafa ne numbu te yiɓa ɓa ke pundu ke numbu ne. Mbombu ne ɓa ke panu nda yol yeso sew. ¹⁷ Ke mi ma ɓenje nye ke, e mi bale ke ni mekol mene nda muɗ mumo. E nye kase mbam bo ne ke yotu mbe lepo nde: «We fi

kambi yaɗa na. ¹⁸ Mi diye bosate, diyo sendi njenate. Mi yoko e ne jon. Mi gwa ne mbombu, ma ɓenja, ndana mi ta diyo ne jon kpo ne kpo. Mi ne njanɗo te yi son ne yi dya bemun. ¹⁹ Dete, keto yasi te yi we ɓenma ne yike yi we ɓenje ndana ne yike yi ta nje kwanja ke. ²⁰ Woko to yasi te yi be soɗyate ke kasi besisɗ yitan jo yibate yi we ɓenma ke mbam bo mbe ne ke kasi meyasi me kasa lambo kete yitan jo yiɓa yi ɓa tande lor ke. To te deke: Besisɗ ɓaka yitan jo yiɓa tedya ɓeɗaki be Njambiyɛ yitan jo yiɓa be kende ne menjon yitan jo yiɓa me botu bete be tike temo ke yembe ɓaka. Meyasi me kasa lambo kete yitan jo yiɓa ke tedya sendi menjon yitan jo yiɓa me botu bete be tike temo ke yembe ɓaka.»

2

Mekana mete yi ɓenje bekruten

be Efes

¹ Ndana, e men lepe sendi nye mi nde: «Keto mekana kenje jaki te e kende ne njon botu bete be tike temo ke yi Yesus ke Efes nde: Woko yasi te yi mo te e ne besisɗ yitan jo yiɓa ke mbam bo ne lepe ke. Nye mo te e kende ke njoka meyasi me kasa lambo kete yitan jo yiɓa yi tande lor ke lepo nde: ² Mi duwa mekele mo, duwe nde, we ke gwe mesay. Mi duwa nde, we ne tin, duwe sendi nde, we ti yaka gbisɗ beya bomo na. Mi duwa nde, we ɓoɓuma botu bete be lepe lepo nde, bo botu be tomun be Yesus ɓaka, e we ɓenje nde, bo botu be ja, bo yeti botu be tomun na. ³ We ne tin, we sangwama ne meɓone keto dino dyembe, ma we ti yokwe ke njime na. ⁴ Ko ɓeko dete, mi ne yiɗa yasi te yi mi ndeye we kete ke. Yo nde, we yeti ke kwadye se mi nda

yi mbombu na. ⁵ Dete, yókídyá misi béñe mbey te yi we kópuma kete ké. Yeñsangwe temo yókwe ne kóko jóna nda yi we díkima jóna ne mbombu ké. Ke ti bé dete na, mi ta nje ke yo, mi má soñe yasi kasa lambó te wó ke mbey te, ñge we ti yeñsa temo yókwe ne kóko na. ⁶ Ma ko dete, we ne yiña kimó mekele. Yo nde, we ke benó mekele me botu bete be béngwe tedya yasi te yi Nikola. Mi ke benó yo sendi.

⁷ «Mó te e ne metó kó wóku lépi te yi Kimó Sisinj lépe nye menjón me botu bete be tike temó ke yi Yesus baka! Mó te e ta lanja, mi ta nye nye mbumó jeti te yi jónge we yi díye ke *Paradis Njambiyé ké nde, a díyáki.»

Mekana mete yi béñe bekríten

be Simirn

⁸ E men nje lépó nde: «Keto mekana kenje jaki te e kende ne njón botu bete be tike temó ke yi Yesus ke Simirn nde: Wokó yasi te yi mó te e díye bosate, díyo njenate kó lépe ké. Nye e gwá ne mbombu nje bé ne njón kó ke lépó nde: ⁹ Mi duwá nyangwe mebone mete yi we sangwa nó ké. Mi duwá mebuko mó, kó beko nde, we ne kusuku. Mi duwá sendi nde, botu bete be lépe ndi ne numbu nde, bo Beyuden, ase nde, bo yeti Beyuden baka ke díki lépó lépi gbutu sungwe ne we. Yo nde, bo njón botu bete be wokuna ne *Satan. ¹⁰ We tí kambi yanja ke mebone mete yi we ta sangwa nó ké na. Beña, *Kum beya mekele kó ta bete banja bomó ke jobó ke njoka yun yí bofe ne wune. Wune ta sangwa ne nyangwe mebone yaka metu kamó. Ken ndi yo mbombu tikó temó ne ngbik, kó beko nde soñ. Dete, mi ta nye we dúngwe te yi tedye nde, we sima ju.»

¹¹ «Mó te e ne metó kó wóku lépi te yi Kimó Sisinj lépe nye menjón me botu bete be tike temó ke yembe baka! E nde: Mó te e ta lanja kó tí sangwa se ne mebone me soñ yibate e ta nje kó na.»

Mekana mete yi béñe bekríten

be Pergam

¹² Ke kónje, e men nje lépó sendi nde: «Keto mekana kenje jaki te e kende ne njón botu bete be tike temó ke yi Yesus ke Pergam nde: Wokó yasi te yi mó te e ne ñgwele ñgwele kafa yi ne numbu te yiba lépe ké. E nde: ¹³ Mi duwá mbey te yi we díye kete ké. Yo mbey te yi *Satan name ké. Ma we ndi ke kè mbombu yi bakidye díno díyembe jeliye. Sendi, we tí tone tikina temó te yi we tike ke yembe ké na, kó ke ñgimó te yi bo woma ne Antipas te e lepima meyasi mete yi nye duwá ne ñgbak ñgbak ke kasi mbe nye bomó ké. Bo wóku nye ndi ke mbey kome wune díye ké, ke mbey te yi Satan bé ne mbey díyo ne ké. ¹⁴ Ko dete, mi ne yiña yasi te yi mi ndeye we kete ké. Yo nde, we ne banja bomó ke yo bé nye sosu ke yasi te yi *Balam díkima tedye Balak ké. A díkima tedye yasi te yi ta jatidye botu be kandó Isarayel ke beya nje. A díkima tedye dete, né bo dye menjay mete yi bo kele ne sadaka nye banja benjambiyé, nye bo sendi ke kelna mewanja. ¹⁵ Sendi, banja bomó bo ke keló ndi njel kiya mekele mete. Bo nyéki yan sosu ke tedya yasi te yi Nikola tedye ké. ¹⁶ Ma, yeñsangwe temó. Ñge ti bé dete na, mi ta nje ke yo nedó, má lú díyambi ne bo ne kafa te yi ke numbu mbe ké.»

¹⁷ «Mó te e ne metó kó wóku lépi te yi Kimó Sisinj lépe nye njón botu bete be tike temó ke yi Yesus baka! E nde: Mó te e ta lanja, mi ta nye nye yiña medye te yi

bo jeba nde *man yi diye sodyate ke dyofo ké. Mi ta nye sendi nye wete wumna tari te yi ne wete jonja dino ketinate kete. Mumo wete ne wete yeti ke duwe jonja dino te na, soŋe ndi mo te yi bo nye nye dino te ko.»

Mekana mete yi beŋe bekriten

be Tiyatir

¹⁸ E men nje lepo nde: «Keto mekana kenje jaki te e kende ne njon botu bete be tike temo ke yembe ke Tiyatir nde: Woko yasi te yi Mɔno Njambiye, nye e ne misi nda lam dite ne mekol nda tunji te yi pane ne ngɛy ngɛy ké lepe ké. E nde: ¹⁹ Mi duwa mekele mo ne temo mekwadya mo, duwe nde, we ke tiko temo ke yembe. Mi duwa sendi nda yi we ke mbombu yi tonje ne mesay ké. Mi duwa tin jo, duwe nde, mesay mete yi we kele ndana ké buye kwa yi mbombu. ²⁰ Ko dete, mi ne yija yasi te yi mi ndeye we kete. Yo nde, we ke tiko nya te yi bo jeba nde Jesabel ko nde, a kel mesay mene lala. Nye ne nguru wene ke lepo nde, nye mo punja melepi me Njambiye. A ke tedye meyasi yi jatidye ne botu be mesay bembe ke beya nje. A kel dete, ne bo nye bo ke kelna mewanja, dye sendi menjay mete yi bo kele ne sadaka nye baŋa benjambiye ké. ²¹ Mi nya nye ngimo yi ladiye nde, a yensangwe temo. Ko dete, a yeti ke kwadye yensa temo tiko kelna mewanja mene na. ²² Beŋa, mi ta bete nye ke tan kon. Mi ta tedye sendi nyangwe mebone nye botu bete be sangwa kelo wanya ne nye baka, nge bo diye kine yensa temo tiko mekele mene na. ²³ Mi ta girise wo bono bene. Dete, menjon me bomo hene be tike temo ke yembe baka ta duwe nde, mi yoko e songile metake me moy mumo, duwe yasi temo ne. Mi ta

nye mumo hene yasi ke njoka yun beŋgwe mekele mene.

²⁴ «Ma wune bukwe botu bete be tike temo ke yembe ke Tiyatir baka, wune ti beŋgwe yun tedya yasi te yite, ho duwe yasi te yi bo jeba nde: «Dimna yasi te yi diye sodyate ke temo *Satan ké» na. Ke yun, mi yeti ke sobidye se wune yija mapi na. ²⁵ Siya te ndi nde, wune kombila bakidye yasi te yi bo tedya wune ké ne ghem kumo ke ngimo te yi mi ta nje ké. ²⁶ Mo te e ta laŋsa kelo mesay membe kumo ke siyante, mi ta nye nye deti te yi namo mekando me bomo hene ke to meneti. ²⁷ A ta biye njambala te yi sumba namo ne bo, wanjo bo wete wete nda yi bo pote ne membe mete yi bo sa ne yeko ké. A ta be ne deti ndi nda yi Saŋmbe nya mi ké. ²⁸ Mi ta nye sendi mo te sisjo te e pane ne kpalele ke njenameno ko.

²⁹ «Mo te e ne meto ko woku lepi te yi Kimɔ Sisiŋ lepe nye menjon me botu bete be tike temo ke yembe baka!»

3

Mekana mete yi beŋe bekriten

be Sardes

¹ E men ke mbombu lepo nde: «Keto mekana kenje jaki te e kende ne njon botu bete be tike temo ke yembe ke Sardes nde: Woko yasi te yi mo te e ne mesisiŋ Njambiye yitan jo yiŋa be diye ke mbombu wene lepe ké. A sendi ne besisjo yitan jo yiŋa. E nde: Mi duwa mekele mo. Bo ke lepo nde, we ne jon, ase nde, we me munje. ² Jemkwe, jelkwe bukwe yasi te yi ke si gwe ké, keto mi beŋma nde, mekele mo yeti ne njololo ke mbombu Njambiye wombe na. ³ Paŋ pa take nda yi we wokuma ne melepi me Njambiye bu ne yo ké. Bakidya melepi mete, yensa temo. Ma nge we ti diye ne soso

na, yite mi ta nje pe yo nda mo gubo. We ti duwe ngimo te yi mi ta nje ngbake we kete ke na. ⁴ Ko dete, we ne banja bomo ke Sardes be ti nye memi ke melambo man na. Bo ta lenje wumna melambo, sine bo ma kendo no, keto jonjwe dyan yakama nde, bo kel ne bo dete. ⁵ Dete, mo te e ta lanja, bo ta lenje nye wumna melambo. Ko mi ti soje dino dyene ke mekana mete yi jonjwe na. Mi ta jaye ke mbombu Sanjbe ne ke mbombu bejaki bene nde, nye mumo wombe.

⁶ «Mo te e ne meto ko woku yasi te yi Kimu Sisij lepe nye menjon me botu bete be tike temo ke yembe baka!»

Mekana mete yi beje bekrizen

be Filadelfi

⁷ E men lepe nde: «Keto mekana kenje jaki Njambiyete e kende ne njon botu bete be tike temo ke yi Yesus ke Filadelfi nde: Woko yasi te yi mo te e kine sembo lepe ke. Nye sendi mo te e gbakasi. A ne njanjo Kumande Davit. Nge nye bute numey, kine mumo wete ne wete yakama dibo na. Nge nye dife, kine mumo wete ne wete yakama bute na. E nde: ⁸ Mi duwa mekele mo. Beja, mi butuma numey tiko nyase ke mbombu wo, kine mumo wete ne wete yakama dibo yo na. Mi duwa nde, we yeti ne deti pake na. Ko dete, we ka ndi mbombu bakidye melepi membe, we ti tone mi na. ⁹ Dete, beja, mi ke kanje banja bomo ke njoka njon botu bete be wokuna ne *Satan baka nye ke moy mebo mo. Bo ke kelo ja lepo nde, bo Beyuden, ase nde, bo yeti Beyuden na. Beja, mi ta kelo nde, bo njaki nje kuse mebon ke nji mekol mo. Dete, bo ta duwe nde, mi ke kwadye we. ¹⁰ We bakidya lepi te yi mi lepima nye

we nde: Kelo tin ke no mbombu ke. Dete, mi sendi, mi ta bakidye we ke ngimo te yi mebobilan ta nje ke ndingele meneti maka yi bofe ne bomo hene be diye ke to meneti baka. ¹¹ Mi yima nedo! Kombila bakidye yasi te yi bo tedya we ke ne gbem, kambo mumo me nje bu djonjwe yo. ¹² Mo te e ta lanja, mi ta tembidyete nye nda kondu ke moy mbanjo Njambiyete wombe, ko a ti pundo se ke womanja na. Mi ta keto dino Njambiyete wombe ne dino dya Njambiyete wombe ke yotu ne. Dya te, yo jonja Yerusalem te yi piye wule dyobo ke keki Njambiyete wombe ke. Mi ta keto sendi jonja dino dyembe ke yotu ne.

¹³ «Mo te e ne meto ko woku yasi te yi Kimu Sisij lepe nye menjon me botu bete be tike temo ke yembe baka!»

Mekana mete yi beje bekrizen

be Lawodise

¹⁴ E men lepe nde: «Keto mekana kenje jaki te e kende ne njon botu bete be tike temo ke yembe ke Lawodise nde: Woko yasi te yi Mo te e dino dyene nde *Amen lepe ke. Nye yoko e lepe meyasi mete yi nye beje ne ngbak ngbak, nye sendi gbakasi. Nye mo te yi Njambiyete kwanjma ne nye yi kuso ne mboko. E nde: ¹⁵ Mi duwa mekele mo. Mi duwa nde, we yeti weynate ne jiriri ho dinate ne kpaen na. Biran nde, beko ne jiriri ho ne kpaen. ¹⁶ Dete, nda we ne bisbis, we yeti ne jiriri ho ne kpaen ke, mi ta jo we li. ¹⁷ Ma we ne nguru ke lepo nde, we mo kusuku, we ma ndemo kusuku yaka. We ke lepo sendi nde, we ta sa sendi nge? Ndi nde, we yeti ke duwe nde, we ne ngwete, we ke moy jarapa, we ke buko, misi mo dibinate, sendi, we sokere na. ¹⁸ Dete, mi ke kite we nde: Bomo lor te yi bo sima beje bofe ke dite

ké ke bo mbe. Kelo d'ete, né we be ne k'pasa kusuku. Bomo wumna melambo ke bo mbe, né we len peto ne yotu yo, kambó bomó me nje beje sokere yo nye ne we njon. Nè we bóm sendi nyeti misi d'odye ke misi mó, né we bejna.

¹⁹ Mi ndeya mbe t'edye mebóne nye bomó hene be mi kwadye yi kite ne bo. Ma d'ete, nyeko temó yo hene ke mesay, yensa sendi temó. ²⁰ Beja, mi ke teri ke numey ke d'ungwe. Nge mumó woke men mbe bute numey, mi ta nyije t'ý dyene, nè mi nè nye, he ta dyena wete. ²¹ Mó te e ta la'nsa, mi ta jaye nde, sine nye d'iy ke siya bekumande mbe nda yi mi ne nguru wombe la'nsama no sendi, nje kwá d'iyó metidye sine Sa'nmbe ke siya bekumande ne ké.

²² «Mó te e ne meto kó wóku yasi te yi Kimó Sisi'j lepe nye menjón me botu bete be tike temó ke yembe baka!»

4

Kanna te yi bo kane ne Njam-biye

ke d'yofo ké

¹ Ke kón meyasi menóri, ke mi ma kane misi, beja, wete numey nyase ke d'yofo. E mi woke men te yi ma lépinangwe ne mbómbu nye mi ké. Men te lumsama nda yi mumó t'q ne d'ombiya ké. E men te lepe nye mi nde: «Bendó nje won'ga, né mi t'edye we meyasi mete yi yákan'gwe d'ya ke kón'te yiri ké.» ² Ke kiya ngimó te e Kimó Sisi'j d'ya mi, e mi beje wete siya bekumande ke d'yofo nè wete mumó metidye kete. ³ Mbómbu mó te e bá metidye kete kó bá ke panó ne ng'gy ng'gy nda k'pasa yija tari nde japi nè sordiyón. Yija yasi nda yi lumbu te no ké linja siya te. Yo bá ke panó nda k'pasa wete tari nde emerod.

⁴ Yija mesiya bekumande kaba jo yini linja siya bekumande te yoru. Betomba kaba jo yini bá metidye ke mesiya menóri. Bo bá ne wumna melambo ke yotu nè med'ungwe ke to tande lor.

⁵ Yesi mbiyo dikima pundó ke siya bekumande te. Memen nè lum mbiyo dikima wule sendi mate. Melambo yitan jo yiba dikima panó ne kpalele ke puló mbómbu siya te. Melambo mete, yo mesisi'j Njambiye yitan jo yiba.

⁶ Yija yasi bá ke mbómbu siya bekumande te nda man. Yo bá ne ngelele, panó ne ng'gy ng'gy nda wete wumna tari nde kirisital. Yija jon'jon'gwe meyasi yini linja siya bekum yinóri tikó ke bembe. Be jon'jon'gwe meyasi menóri bá ne memisi ne kamtana ke yotu hene puló mbómbu nè puló kón.

⁷ Bosa jon'jon'gwe yasi bo'nama ne dila. Yibate bo'nama ne monó nday. Mbómbu te yi yitatite bo'nama ne yi mumó. Jon'jon'gwe yasi yinite bo'nama ne mbele te e ke je kó.

⁸ Jon'jon'gwe yasi hene ke njoka be jon'jon'gwe meyasi maka yini bá ne mepapó yitan jo wete. Bo bá ne memisi ne kamtana ke yotu hene puló puye nè ke nji mepapó. Tu ne yesó bo tí be ne ngimó mewedya na, say yan ndi lépinate nde: «Kiyó, kiyó, kiyó! Njambiye te Baba Mbokó e ne ngungudye hene kó kiyó! A bá kwey kete, a ndana kete, a yima!»

⁹ Be jon'jon'gwe meyasi maka yini dikima jembina lukse mó te e ke metidye ke siya bekumande kó. Bo dikima ngane, nye wosoko nye nye, mó te e d'iyé kpo ne kpo kó.

¹⁰ Mengimó hene te yi bo kele d'ete ké, betomba baka kaba jo yini ke kuse mebón koto mbómbu ke meneti ke mbómbu mó te e ke metidye ke siya bekumande kó. Bo ke kanó yokó e d'iyé kpo ne kpo kó, sonje med'ungwe man ningwe ke mbómbu siya bekumande te

lepɔ nde: ¹¹ «Baba Mboko te Njambiyɛ wusu, yo yakama nde, bo lúksa wɛ, bo ngâna wɛ, bo dúkwɛ nde, wɛ ne ngungudɛ, keto yo wɛ kuse meyasi hɛnɛ! Wɛ kwadɛ nde, meyasi mete bêki kete, ɛ wɛ kuse nɛ yo.»

5

Mɔnɔ Sam ke bute mekana mete

yi bɔ ndadyate ké

¹ Kɛ kɔŋte, ɛ mi bɛŋɛ wɛtɛ mekana ke mbam bo mɔ te ɛ bɔ metidyɛ ke siya bɛkumande kɔ. Yo bɔ nɛ mɛketi ke mɔy te nɛ ke kɔŋ te. Bo ndadya yo nɛ meyasi mɛ ndadya yasi yitan jɔ yiba nda daŋgi. ² ɛ mi bɛŋɛ wɛtɛ detina jaki Njambiyɛ ke pele nɛ mɛn ke kwey nde: «Nda yakama pake meyasi mɛ ndadya yasi bute mekana maka kɔ?» ³ Ma ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ ke dɔyɔbɔ ko ke mɛnɛti ko ke nji mɛnɛti tĩ bɛ nɛ deti te yi bute mekana bɛŋɛ yasi te yi ke mɔy te ké na. ⁴ ɛ mi gbɔŋgile dúkwɛ, keto kinɛ mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ yakama bute mekana bɛŋɛ yasi te yi ke mɔy te ké na. ⁵ ɛ wɛtɛ tomba ke njoka bɛtomba baka lepɛ nyɛ mi nde: «Wɛ tĩ lel na. Bɛŋa, dila te ɛ kando Yuda, njuku jɛti te yi mɔy tɔ Davit lansama yasi hɛnɛ. A ta pake meyasi mɛ ndadya yasi yitan jɔ yiba, bute mekana.»

⁶ ɛ mi bɛŋɛ wɛtɛ *Mɔnɔ Sam dɛkɛ nda bo kilma ngin nɛ yi kelna sadaka. A bɔ ke bɛmbɛ siya bɛkumande. Bɛ jonjongwɛ meyasi maka yini nɛ bɛtomba baka linja nyɛ tikɔ ke bɛmbɛ. A bɔ nɛ melakɔ yitan jɔ yiba nɛ mɛmisi yitan jɔ yiba. Mɛmisi mete, yo mɛsisin Njambiyɛ yitan jɔ yiba bɛ nyɛ tome kɛnɛ ke to mɛnɛti maka hɛnɛ ké. ⁷ ɛ Mɔnɔ Sam kɔ kwɔ ké bɔ mekana mete yi bɔ ke mbam bo mɔ te ɛ bɔ

metidyɛ ke siya bɛkumande kɔ. ⁸ Kɛ nyɛ ma bɔ mekana mɛnɔri ké, ɛ bɛ jonjongwɛ meyasi maka yini nɛ bɛtomba baka kaba jɔ yini kuse mɛbɔŋ ke mbombu wɛnɛ. Bo hɛnɛ bɔ nɛ yina meyasi nda mɛkunde ke bo. Bo bɔ sendi nɛ mɛpelɔ tandɛ lɔr tondunate nɛ yina mɛlobinda. Mɛlobinda mɛnɔri tɛdɛya mɛŋgwɛta mɛ botu bɛ Njambiyɛ. ⁹ ɛ bo jɛmbɛ wɛtɛ jonja jɛmbi lepɔ nde: «Yo wɛ yakama bɔ mekana pake meyasi mete yi ndadyɛ yo ké, keto bo woma wɛ, ɛ wɛ kolɛ bɔmɔ nɛ mɛkiyɔ mɔ. Wɛ kolma bɔmɔ ke njoka mboya bɔmɔ hɛnɛ, kolɔ bɔmɔ ke njoka mɛnumbu hɛnɛ. Wɛ kolma bɔmɔ ke njoka mɛkando hɛnɛ, kolɔ bɔmɔ ke njoka bɔmɔ hɛnɛ ke to mɛnɛti. Wɛ kolma bo yi yɔkidɛ bo nyɛ Njambiyɛ. ¹⁰ Wɛ kelma nde, bo bêki kando bɛkumande nyɛ Njambiyɛ wusu, bɛ sendi botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ nyɛ. Bo ta namɔ ke to mɛnɛti maka.» ¹¹ Kɛ kɔŋte, ɛ mi sɛngile yasi, ɛ mi wokɛ mɛn budɛya bɛjaki bɛ Njambiyɛ. Bo linja siya bɛkumande ke, linje bɛ jonjongwɛ meyasi maka nɛ bɛtomba baka tikɔ ke bɛmbɛ. Buyɔ yan bɔ bɛsanmay bɛsanmay, bɛtomay bɛtomay. ¹² Bo dikima kɛmbidɛya lepɔ nde: «Kɛ bɛ *Mɔnɔ Sam te yi bo woma kɔ, yakama nde, bɔmɔ dúkwɛ nde, a nɛ ngungudɛ. Meyasi hɛnɛ yo yɛnɛ. Bo dúkwɛ sendi nde, a nɛ dɛyanɔ nɛ deti. Bo ngâna nyɛ, lukse nyɛ, sombile sendi nyɛ.»

¹³ ɛ mi wokɛ meyasi hɛnɛ te yi Njambiyɛ kusuma, yikɛ yi dɛyɛ ke dɔyɔbɔ nɛ ke mɛnɛti nɛ ke nji mɛnɛti nɛ yi dɛyɛ ke man. Mi wokuma meyasi mete hɛnɛ ke lepɔ nde: «Wusɛ hɛnɛ sɔmbila yɔkɔ ɛ ke metidyɛ ke siya bɛkumande kɔ bɛnɛ *Mɔnɔ Sam. Wusɛ ngâna bo, lukse bo, duwɛ

nde, bo ne deti kpo ne kpo.» ¹⁴ E be jonjongwe meyasi maka yini lepe nde: «*Amen!» E betomba baka kuse meboŋ kotɔ mbombu ke meneti kano yako e ke metidyɛ ke siya bekumande bene Mɔno Sam ko.

6

Mɔno Sam ke pake meyasi me ndadya

meyasi yitan jo wete

¹ Ndana, e mi sengile yasi, beŋa, *Mɔno Sam ke pake bosa yasi ndadya meyasi maka yitan jo yifa. E mi woke wete jonjongwe meyasi menɔri ke lepo ne men nda lum mbiyo nde: «Inja!» ² Ke mi ma kanɛ misi, beŋa, wete wumna yanɔa. Mo te e ba metidyɛ ke to yanɔa te ko ba ne ndolo ke bo. E bo nye nye dɔngwe ke to, e nye kwa ne yi nɔan dyambi, na laɔsa laɔsangwe ke no mbombu.

³ Ke Mɔno Sam ma pake yifa yasi ke, e mi woke jonjongwe yasi yifate ke lepo nde: «Inja!» ⁴ E wete yanɔa punde ne hoko hoko nda dite. Bo nya mo te e ba ke to yanɔa te ko deti te yi soŋe tete ke meneti maka, ne bomɔ wona tande yan. E bo bu wete nyangwe kafa nye nye.

⁵ Ke Mɔno Sam ma pake yitati yasi ndadya yasi ke, e mi woke jonjongwe yasi yitatite ke lepo nde: «Inja!» Ke mi ma kanɛ misi, beŋa, wete yindina yanɔa. Mo te e ba metidyɛ ke to ne ko ba ne kilo yekina meyasi ke bo. ⁶ E mi woke yiŋa men ke wule ke njoka be jonjongwe meyasi maka yini lepo nde: «Meŋe me kilo mbusa wete yakama ne buyo moni te yi bo gbo ne mo mesay ke yeso wete ke. Meŋe me kilo lesi yitati nda yi kilo mbusa wete. Ma ne mutɔ ne menjam, tiko yite, we ti kpoka na.»

⁷ Ke Mɔno Sam ma pake yini yasi ke, e mi woke men te yi jonjongwe yasi yinite. E nye lepe nde: «Inja!» ⁸ Ke mi ma kanɛ misi, beŋa, wete yanɔa ne fandafuye. Dino mo te e ba metidyɛ ke to ne ko nde soŋ, dya bemuŋ ba ke koŋ ne. E bo nye bo deti te yi wo bomɔ. Ke njoka mepel me meneti maka yini, bo nya bo deti te yi wo bomɔ ke ndingele pel te wete ne kafa, ne nje kolo, ne nje yiŋa beya gingga mekon, ne nje benyamo nyan bete be diyɛ ke to meneti maka baka.

⁹ Ke nye ma pake yitan yasi ndadya yasi ke, e mi beŋe mesisiŋ me botu bete yi bo woma baka. Bo woku bo keto melepi me Njam-biye, keto bo beŋgwa sendi yasi te yi Yesus tedya ke. Mesisiŋ man ba ke mbey kelna sadaka nye Njam-biye pulo mekol mete. ¹⁰ E bo kembidya detinate lepo nde: «Sa Mboko, we kiyɔ, we yo gbakasi, we ta ladiye kumo ndenen yi nje peso ne josi botu be meneti maka yi kundo ne mekiyo musu?» ¹¹ E bo nye wumna gambo nye mumo hene ke njoka yan. E bo lepe nye bo nde, bo pan pa ladiye ne mbet, ne buyo benjoŋ ban be bene bo kele mesay baka, buyo bemaŋ ban yi bo ta wo nda bo baka si tondu.

¹² Ke ngimo te yi *Mɔno Sam pakima ne yitan jo wete yasi ndadya yasi ke, e mi beŋe, e meneti ngwangwa budyate. E yeso yeŋsa be yindinate ne fiŋfiŋ nda yindina lambɔ bekuso. E ndingele ngwende hene yeŋsa be tenate nda mekiyo. ¹³ E besiso ketiye ke dyobo balo ke meneti nda yi mepiŋo bale no ne kpiŋ kpiŋ kome nyangwe pupo kwa ke. ¹⁴ E dyobo kwa yambile nda yi bo boye ne mboru mekana ke tiko ke. Keki ne kiringira hene duwa ke membey

man. ¹⁵ Ko bekumande be meneti maka ko be nyanḡwe bomo nē bekum besoja ko botu be kusuku ko ḡgabolo bomo ko bebala ko botu bete be yeti bebala baka, bomo hene kwanjma kē soma ke moy menḡuku nē ke gule gule metari ke mekeki. ¹⁶ E bo lepe nye mekeki nē gule gule metari nde: «Wune hāl ke to su sodye wuse soḡe ke mbombu yoko e diye metidyē ke siya bekumande ko. Wune sodyukwe wuse, kamba ḡgambi *Mōno Sam me nje biye wuse. ¹⁷ Keto nyanḡwe yeso ḡgambi yan dyanjma, ma nda yakama sumo kol ko?»

7

Bomo 144.000 be Njambiyē pesima

nde, bo ta be bene baka

¹ Ke konḡe, e mi beḡe baḡa bejaki be Njambiyē yini ke teri yaka ne mebokoku me meneti maka yini. Bo tembidyā mepupo yini te yi kwā ke to mboko ké, kamba pupo wete ne wete me nje kwā ke to meneti ko ke maḡ, ho wumbidyē wete jeti. ² E mi beḡe sendi wete jaki Njambiyē ke wule kome yeso punde ké. A ba ne yija yasi nda ḡgembiye te yi Njambiyē te e ne jon ko ke bo. E nye kembidyā definate kenje bejaki yini bete be Njambiyē nya bo defeti te yi bekidyē meneti nē maḡ baka. E nye lepe nye bo nde: ³ «Kpe, ne ũ bekidyā ko meneti ko maḡ ko mejeti na, kumo ke ḡgimo te yi wuse ta pa si nye ḡgembiye ke mbombu botu be mesay be Njambiyē wusu.» ⁴ E mi woke buyo botu bete yi bo nya ḡgembiye ke mbombu yan baka. Bo ba hene bomo tomay gomay wete nē bomo tomay kamoni jo yini (144.000) ke njoka mekando me botu be kando Isarayel hene. ⁵ Ke kando

Yuda, bomo tomay kamo jo yiba. Ke kando Ruben, bomo tomay kamo jo yiba. Ke kando Gad, ndi dete sendi. ⁶ Ke kando Aser, bomo tomay kamo jo yiba. Ke kando Neftali, ndi dete sendi. Ke kando Manase, bomo tomay kamo jo yiba. ⁷ Ke kando Simeyōḡ, ndi dete sendi. Ke kando Levi, bomo tomay kamo jo yiba. Ke kando Isakar, ndi dete sendi. ⁸ Ke kando Sabulōḡ, bomo tomay kamo jo yiba. Ke kando Yosep ndi dete sendi. Ke kando Benjamē, bomo tomay kamo jo yiba. Bo nya ḡgembiye ke mbombu botu benori hene.

Nyanḡwe ḡgil bomo

⁹ Ke konḡe te yinori, e mi beḡe nyanḡwe ḡgil bomo. Yeti yasi te yi mumo yakama tolo na. Botu bete wūla ke njoka bomo hene be diye ke to meneti baka. Bo wūla ke njoka mboya bomo hene, wule ke njoka mekando hene, wule ke njoka mboya manumbu hene. Bo ba ke teri ke mbombu siya bekumande nē ke mbombu *Mōno Sam. Bo ba ne wumna megambo ke yotu nē mboru mebaḡa ke mebo. ¹⁰ Bo dikima kembidyā definate lepo nde: «Yo Njambiyē wusu e ke metidyē ke siya bekumande ko jonḡwe wuse bene Mōno Sam.» ¹¹ Bejaki hene ba ke teri linje siya bekumande, linje sendi betomba nē be jonjonḡwe meyasi maka yini. Bo kusa meborḡ koto mbombu ke meneti ke mbombu siya bekumande kano Njambiyē ¹² lepo nde: «*Amen! Wuse sōmbila lukse ḡgane Njambiyē wusu, nye nye wosoko kpo ne kpo. He dūkwe nde, a ne dyanō nē ḡḡunḡudyē nē defeti kpo ne kpo, amen.»

¹³ E wete ke njoka betomba benori bu lepi lepo nye mi nde: «Botu bete be ne wumna megambo baka be nda? Bo wūla

we nje no?» ¹⁴ E mi yensa nye nye nde: «Baba, yo we duwe.» E nye lepe nye ni nde: «Yo baka be sangwama ne mebone ke ngimo nyanngwe mebone te yi kwanama ké. Bo weyima megambo man nje pupudye yo ne bu ne mekiyo me *Mono Sam. ¹⁵ Yo yite kele nde, bo tema ke mbombu siya bekumande te yi Njambiyé kelo mesay nye nye tu nè yeso ke moy mbanjo ne. Yoko e ke metidyé ke siya bekumande ko ta gukule bo ke moy dakwe dyene. ¹⁶ Ko bo ti gwe se nja ho yesidyé wete yeso na. Ko yeso ko kwaló jon hene ti lodye se boromo yan na, ¹⁷ keto Mono Sam te e ke metidyé ke membé siya bekumande ko ta dalo bo ngboso bo ké no ke menngé mete yi ne moroku mete yi nye jonngwe ké. Njambiyé ta tito misidyé hene soje ke misi man.»

8

Mono Sam ke pake yitan jo yiba yasi

ndadya meyasi

¹ Ke *Mono Sam ma pake yitan jo yiba yasi ndadya yasi ké, e yasi hene be ne gbilik ke dyobo kelo nda kum hawa wete. ² E mi beje bejaki be Njambiyé yitan jo yiba be diyé temnate ke mbombu wene baka. E bo kaje medombiya yitan jo yiba nye bo. ³ E wete jaki Njambiyé ke pundo sendi. A ba ne wete pan ke bo tande lor. Bo diki lodye lobinda kete yi kelo ne sadaka nye Njambiyé. E nye kwa ké teme ke to mbey te yi bo diki kelo sadaka kete nye Njambiyé ké. E bo nye nye budya melobinda, na lodye, sangwe ne menngweta me botu be Njambiyé hene. A ta lodye yo ke mbey kelna sadaka nye Njambiyé yi tande lor yi diyé ke mbombu siya bekumande ne ké. ⁴ E yidyé melobinda menori

sangwe ne menngweta me botu be Njambiyé yi diyima ke mebo me jaki Njambiyé ké bendé kumo ke yi Njambiyé. ⁵ E jaki Njambiyé bu pan lobinda yinori, bu dite ke mbey nyena sadaka nye Njambiyé tonje kete, bete kenje ke to meneti. Ke nye ma bete yo dete ké, e mbiyo lume budyate, e memen punde, e yesi mbiyo yese budyate, e meneti ngwanngwa sendi. ⁶ E bejaki be Njambiyé yitan jo yiba be ba ne medombiya yitan jo yiba baka komsa, né bo to dombiya.

Bejaki be Njambiyé ke to medombiya

⁷ E bosa jaki to dombiya. E metari nè dite sangwate ne mekiyo nukudya ke to meneti. Meneti bakama ke mepel yitati, e ndingele pel te wete si lolo gbeso ne mejeti bu besi membunjo hene te yi ba kete ké.

⁸ E jaki yibate to dombiya. E bo bu yija jonjon yasi nda nyanngwe keki te yi dite biye kete ké bete ke man. E man baka ke mepel yitati, e pel te wete yensa be tande mekiyo. ⁹ E meyasi hene te yi diyé ne jon ke man ké baka ke menjon yitati, e ndingele njon te wete si gwe. E buyo mekuka hene te yi kende ke man ké baka ke menngabiye yitati, e bo si bekidyé ndingele ngabiye te wete.

¹⁰ E jaki yitatite to dombiya, e wete jonjon nyanngwe sisó nda nyan wule dyobo balo ke to meduku nè mendoj buse ngabiye te wete ke njoka menngabiye mete yitati. ¹¹ Dino sisó te nde Pekeke yasi. E ngabiye moroku wete ke njoka menngabiye mete yitati si jo ne pekeke. E homo budyate gwe keto pekeke moroku yinori.

¹² E jaki yinite to dombiya te wene. E pel yeso wete si dimo bukwe mepel mete yiba. E pel ngwendé wete si yindo

bukwe mepel mete yiba. E besisq hene baka ke mengabiye yitati, e ndingele ngabiye besisq wete si yindo. Meyasi menori hene yitati bakama ke mengabiye yitati tati. Yo kwanama dete, ne ngabiye wete ke njoka mengabiye yitatite yi meyasi menori hene si dim. E ndingele ngimo hene te yi yeso diki pano kete ke dyobo wete ke bakina ke mengabiye yitati. E ndingele ngabiye te wete kwanama ke moy yitil. Sendi, e ndingele ngimo hene te yi ngwende diki pano kete ke tu wete ke bakina ke mengabiye yitati. E ndingele ngabiye te wete kwanama ke moy yitil.

¹³ Ke mi ma senjile yasi, beja, wete mbele ke je ke kwey ne mbiyon. Mi wokuma nda yi nye dikima kembidya lepɔ nde: «O mebɔne wa! O mebɔne wa! O mebɔne ne botu bete be diyɛ ke meneti maka baka kome men medombiya ta lumsa ke ngimo te yi bukwe bejaki bete bari betati ta tɔ medombiya ke wa!»

9

Jaki yitante ke tɔ dombiya

¹ E jaki yitante tɔ dombiya. E mi beje wete sisq te e wulma dyobo balɔ ke meneti ko. E bo nye sisq te njango te yi bute ne numey te yi hebebe gbonjo ndon. ² E nye bute numey te, e yidyɛ timbila pundɔ kete nda yidyɛ te yi wule ke nyanjwe dite te yi bo lombɛ ke. E misi me yeso dibina ne likap, e yasi hene be tandɛ yitil ne gir nɛ yidyɛ ndon yinori. ³ E bedɔlo pundɛ ke yidyɛ yinori memiye meneti. E bo nye bo deti nda yi bebel kolo bete be meneti maka. ⁴ E bo lepe nye bo nde, bo ti kpoka ko mbunjo wete ne wete ke to meneti, ko yanja te yi lo, ko joti wete ne wete na. Yasi wete, bo kɛl beya yasi ndi

ne botu bete be kine ngembiye Njambiye ke mbombu yan baka. ⁵ Bo ti nye bo deti te yi wo bomɔ wokɔ na. Yasi wete, bo nya bo deti te yi tedye bo mebɔne yaka mengwende yitan, mebɔne mete ta be nda yi mumɔ sangwa nɔ ke ngimo te yi lel kolo to ne nye ke. ⁶ Ke buyɔ metu mete yite bomɔ ta sa nde, sɔn biya bo. Ko dete, sɔn ti wuta ke keki yan na. Bo ta gɔrɔ gwe, ma yasi wete, sɔn ta londɔ londɔ ne bo. ⁷ Bedɔlo bete ba nda beyanga bete yi bo kombile bo yi ke nɔ dyambi. Bo ba ne meyasi ke to nda medunjwe mete yi bo kele ne lor ke. Mbombu man bonnama ne yi bomɔ. ⁸ Nyinjo to yan ba nda yi bomari. Mesu man ba nda yi bedila. ⁹ Bo ba ne yinja meyasi ke beti nda lambɔ sumba te yi mumɔ leje ke nɔ dyambi ke. Dunj mɛpapɔ man ba nda dunj mamatuwa mete yi tandɛ sumba yi budya beyanga dale ne soko ke nɔ dyambi ke. ¹⁰ Mekondu man ba nda yi bebel kolo, bo toku bomɔ nda bo sendi. Deti mebɔne mete yi bo ta tedye bomɔ yaka mengwende yitan ke wula ke mekondu man. ¹¹ Kumande wan, yo beya jaki te e diyɛ ne hebebe gbonjo ndon ko. Bo jɛbanjwe nye ke numbu Hebere nde Abadon, ke numbu Grek nde Apoliyon. ¹² Bosa mebɔne yori yi sima kwa ke. Ma bukwa mebɔne yiba yi ta dyɔ ke konje ke.

Jaki yitan jo wetete ke tɔ dombiya

¹³ E jaki yitan jo wetete tɔ dombiya. E mi woke men ke wule ke mbey nyena sadaka nye Njambiye yi diyɛ ke mbombu Njambiye yi ba tandɛ lor ke. Yo wulma ke meboku mete yini. ¹⁴ Men te lepima nye jaki yitan jo wetete e ba ne dombiya ko nde: «Wunja bejaki yini te be diyɛ wotunata ke keki nyanjwe duku te yi bo jeba

nde Efrat ko.» ¹⁵ E bo wunje bejaki yini bete be Njambiye tembidiya bo yi ladiye ne yasi te yi bo yâkanḡwe kelo ke ngbak ngbak hawa te yi yeso te, yi ngwende te nè yi sew te yi ba kponate ké. Bo bakima bomo ke menjon yitati. Bo wunjuma bejaki baka, né bo ké wo bomo ke ndingele njon bomo wete ke njoka menjon maka yitati. ¹⁶ Mi wokuma buyo botu be lonna dyambi be ba ke to beyanga baka. Buyo yan ba bemiliyon gomay yi ba. ¹⁷ Ke moy yasi te yi mi ba ke beje nda nyeno ké, mi bejma beyanga nè botu bete be ba ke to yan baka. Botu bete ba ne lamba sumba ke yotu. Melamba mete ba ne hunge hunge nda dite. Yo ba ne biyo biyo, be sendi belnate nda poyo. To beyanga bete ba nda yi bedila. Dite nè yidyé nè yija yasi nda piti dikima pundo ke numbu yan. ¹⁸ E buyo njon bomo wete ke njoka menjon mete yitati sombe son ke mekemiye menori yitati. Bo sombuma son ne nje dite, ne nje yidyé, ne nje piti te yi dikima pundo ke numbu beyanga ké. ¹⁹ Yo nde, deti beyanga bete wula ke numbu yan nè ke kondu yan. Mekondu man ke borina ne benyone. Yo sendi ne meto kete. Bo dikikelo mebeyo ne bomo ne meto man menori. ²⁰ Botu bete be ti sombe son ke mekemiye menori baka ti yensa temo tiko beya mekele man na. Ko bo ti tike kanna beya mesisin nè kanna meyasi mete yi bo dikima tuyo ne lor ho ne sumba ho ne yija sumba sendi ké na. Ko bo ti tike kanna meyasi mete yi bo dikima kwako kwako ne tari ho ne jete ké na. Bo kelma dete ké no mbombu, ko beko nde, meyasi menori ti be ne deti te yi beje yasi, yi woko pe ho kendo na. ²¹ Ko bo ti yensa sendi temo tiko kasi wona bomo ho kasi melemba ho kasi kelna mewanja

nè kasi megubo man na.

10

Wete jaki Njambiye ne mono

mekana ke bo

¹ Ke kante, e mi beje wete detina jaki Njambiye ke piye wule dyobo. A ba ke moy kulutu ne piyele. Lumbu ba yaka ne to ne. Mbombu ne ba ke panu nda misi me yeso. Mekol mene ba nda nyangwe melam me dite. ² A ba ne wete mono mekana butunate ke bo. A kanma kol te e mbam bo tembidiye ke to man, nje kane e gare tembidiye ke ngindi. ³ E nye kembidiya detinate nda yi dila bete ne men ké. Ke nye ma kembidiya dete ké, e lum mbiyo yitan jo yi ba lumsa punje men yan. ⁴ Ke melum me mbiyo menori ma lumsa ké, e mi diy keto. Ma yasi wete, mi nja woko wete men ke wule dyobo lepo nde: «Yasi te yi melum me mbiyo maka yitan jo yi ba lepima ké, sofyukwe yo ne gbol, kpe, we ti keti na.»

⁵ E jaki te yi mi bejma ke teri, kol wete ke man, kol wete ke ngindi ko kane mbam bo ne kenje kwey. ⁶ A kinjama ne dino mo te e diye kpo ne kpo. Nye e kusuma dyobo nè meyasi mete yi diye kete, kuso meneti nè meyasi mete yi diye kete, kuso sendi man nè meyasi mete yi diye kete ké. A kinjama lepo nde: «Dimbidya ngimo yeti se na. ⁷ Kome jaki yitan jo yibate ta bete men to dombiya ké, Njambiye ta tonje yasi te yi nye kpoma yi ba sofyate ne mbombu ké. A ta tonje yo bejgwe Kimu Tom te yi nye lepima nye botu be mesay bene, botu be punja melepi mene ké.»

⁸ E men te yi mi wokuma wule dyobo ké nje lepina ne koko sendi nye nde: «Ken bu mono mekana mete yi diye butunate ke mebo me jaki te e ke teri, kol wete ke to

man, kol wete ke ngindi ko.» ⁹ E mi kè ke yi jaki lepo nye nye nde, a nyêki mi mono mekana mete. E nye lepe nye mi nde: «Bonjo yo meno, yo ta be jonate ke moy, ma ke numbu, yo ta be ne min min nda mutò me jo.» ¹⁰ E mi bu mono mekana mete ke bo jaki meno. Yo ba ne min min ke numbu nda mutò me jo. Ma ke mi ma si meno ké, e yo kpale be jonate ke moy. ¹¹ Ke korjete, e bo lepe nye mi nde: «Ken sendi kè punje yasi te yi Njambiyè lepe ke kasi yija mekando me bomò budfyate, ke kasi mboya bomò budfyate ke to meneti, ke kasi bomò yaka ne budfyate menumbu mete yi bo lepe nè ke kasi bekumande budfyate.»

11

Botu be lepina melepi me Njambiyè yiba

¹ E bo bu yija kum soj yi yekina yasi nye mi. E bo lepe nye mi nde: «Tema, yeko mbanjo Njambiyè. Yeko sendi mbej nyena sadaka nye Njambiyè. Tolo buyo botu bete be kane Njambiyè womete baka. ² Ma we ti yeki se mbanjo Njambiyè na, tikò yo ne nyek. We ti yeki yo na, keto Njambiyè kanma yo nye mekando me botu bete be yeti ke duwe nye baka. Bo ta sòpote nate dyari ke yi Njambiyè tokuma ké yaka menjwendè kamoni jo yiba. ³ Mi ta nye deti te yi punje melepi membe nye bomò bembe yiba be bejma duwe meyasi mete yi mi kelma ké. Bo ta leje lambò te yi bekuso yi punje ne melepi mete yaka metu tomay wete jo gomay yiba jo kamotan jo kamo wete.» ⁴ Botu baka yiba diy ke mbombu Baba Mboko te e name meneti maka ko. Botu bete, yo njuku *meoliviye yiba nè melambo yiba. ⁵ Ke mbanja mo pendo kwadye kelo yija yasi

kotute sungwe ne bo, o beja, dite ke pundo ke numbu yan girise mo te. Dete, nge mumò kwadye kelo yija yasi kotute sungwe ne bo, mo te ta sombo soj ne nje te yite. ⁶ Ke ndingele ngimo te yi bo ta punje melepi me Njambiyè ké, bo yakama biye mbiyo ke dyobo nde, mbiyo ti noku na. Bo yakama kelo nde, moroku lingwe mekiyo, kelo sendi nde, kwalò kemiye hene bal ke to meneti ke ngimo hene te yi bo kwadye.

⁷ Ke bo si lepo yasi te yi Njambiyè lepima nde, bo péla ké, komete, nyamo te e ta pundo ke hebebe gbonjo ndon ko ta lu dyambi ne bo. A ta lanja bo wo bo. ⁸ Memuñ man ta diyò ke nyañgwe mbanjo nyañgwe dya. Bo ngbaki Nyañgwe Kumande wan ndi ke dya te. Bo kpál jeba dya te nde *Sodom, yija nde Ejipt. ⁹ Bomò ta ngbo nje beje muñ yan yaka metu yitati nè kumte. Bo ta wule ke njoka kwalò bomò hene, ke njoka mboya bomò, ke njoka bomò hene ko bo lépi numbu te yen nè ke njoka mekando hene. Bomò tí jaye nde, bo pumbu bo na. ¹⁰ Botu be meneti maka ta be ne mesosa, bo ta sosa kpesa keto soj yan. Bo ta nyena meyasi tande yan, keto botu be punja melepi me Njambiyè baka yiba jekima tedye bo mebone budfyate. ¹¹ Ke metu yitati nè kumte ma si kwa ké, e Njambiyè wumbidye sosu ne yi kele nde, mumò bêki ne jon ké ke yotu yan. E bo teme. E botu bete be bejma bo baka gwe wò budfyate. ¹² E botu be punja melepi me Njambiyè baka yiba woke wete detina men ke wule dyobo lepo nye bo nde: «Wune bëndi nje wonga!» E bo bende kè ke dyobo ke moy kulutu ke misi me bependo ban. ¹³ Ke gba ngimo te yite e meneti ngwanjwa budfyate. E dya bakina ke mepel

kamɔ, ε ndingele pɛl te wete si gbunɔgula. Bomɔ tomay yitan jɔ yiba sɔmbuma sɔɲ ke yi meneti ngwanɔgwama nɔ kɛ. Ε botu bete be ti gwe baka gwe wɔ budɔyate kwɔ lukse Njambiye te ε diye ke dɔyobɔ kɔ. ¹⁴ Yiba kemiye te yi kwanɔma ri. Ma yitatite ta be ke dɔyɔ.

Jaki yitan jɔ yibate ke tɔ dɔmbiya

¹⁵ Ke kɔɲte, ε jaki yitan jɔ yibate tɔ dɔmbiya. Ε yinɔ memen punde dɛtinate ke dɔyobɔ lɛpɔ nde: «Deti te yi namna meneti maka me ke meɓɔ me Baba Mbokɔ wusu bene *Krist wene te yi nye tɔkuma kɔ. A ta namɔ kpo ne kpo.» ¹⁶ Ε betomba baka kaba jɔ yini be diye ke mesiya bekumande yan ke mbɔmbu Njambiye baka kuse meɓɔɲ kɔtɔ mbɔmbu ke meneti kanɔ Njambiye ¹⁷ lɛpɔ nde: «Njambiye Baba Mbokɔ, we ε ne ngunɔgudɔye hene, we ndana kete, we bɔ sendi kwey kete. Wuse ke nye we wosoko, keto we ɓɔɲma nyanɔgwe ngunɔgudɔye yɔ yi ɓɔ ne diyɔ kumande yɔ. ¹⁸ Mɛkandɔ me botu bete be yeti ke duwe we baka wokuma kwana temɔ sunɔgwe ne we, ε ngimɔ wokuna ngambi yɔ dɔyɔ. Ngimɔ te yi we ta pesɔ ne jɔsi botu bete be ma gwe baka dɔyɔɲma. Yo ngimɔ te yi we ta nye botu be mesay ɓɔ, botu be punja melepi mɔ nduku mesay man. We ta nye sendi nye ɓomɔ ɓɔ hene, nye sendi botu bete be kambe we, ko ɓɔnɔsike ko betomba. Ma pe yi botu bete be bekidɔye meneti maka baka, ngimɔ te yi we ta girise ne ɓɔ kɛ dɔyɔɲma.»

¹⁹ Ke kɔɲte, ε mbanjɔ Njambiye te yi diye ke dɔyobɔ kɛ butuna. Ε nyanɔgwe kponɔgi te yi tedɔye mbon Njambiye bene kandɔ dɔyene kɛ beɲna ke mɔy mbanjɔ ne. Ε yesi mbiyɔ yese budɔyate. Ε memen punde, ε lum mbiyɔ lumsa

budɔyate, ε meneti ngwanɔgwa, ε mɛtari nukudɔya balɔ.

12

Kasi wete nyari bene wete ndondo

¹ Ε wete nyanɔgwe meyekambiye punde ke dɔyobɔ. Yo bɔ wete nyari. A bɔ ke mɔy misi me yesɔ ne piyele. Ngwende bɔ ke pulɔ mɛkol mene pay nji. Besisɔ kamɔ jɔ yiba bɔ ke to ne ne dɔnɔgwe te. ² A bɔ ne mɔy. A bɔ ke wa ne miy sanɔgwa ne meɓone kembo ke ngimɔ te yi mɔnɔsike bɔ ke nje kɛ.

³ Wete meyekambiye njɔ pundo sendi ke dɔyobɔ. Yo bɔ wete nyanɔgwe nyamɔ nda ngando tenate ne hɔkɔ hɔkɔ nda dɛte. A bɔ ne mɛto yitan jɔ yiba ne melakɔ kamɔ. Ke mɛto menɔri yitan jɔ yiba to hene bɔ ne yinɔ yasi kete nda dɔnɔgwe bekumande.

⁴ Bo bakima besisɔ hene be diye ke dɔyobɔ baka ke menɔgabiye yitanti, ε kondu ne wukule ndingele ngabiye besisɔ wete bete ke to meneti. Ε nye nje kwɔ kɛ teme ke mbɔmbu nya te ε bɔ ke wa ne mɔ kɔ, na men mɔnɔsike kome nye ta ja kɛ. ⁵ Ε nyari ja mɔnɔ mbam. Mɔnɔ te ta ɓiye njambala te yi sumba yɔ namɔ ne mɛkandɔ me ɓomɔ hene ke to meneti. Ke nyari ma si ja kɛ, ε Njambiye kele nde, mɔnɔsike kɛn pele yene ke siya bekumande ne. ⁶ Ε nyari nje ɓombɔ kwɔ kɛ ke konɔr ke mbey te yi Njambiye sima kombile tike nye kɛ, na kɛ dal nye mate yaka mɛtu tomay wete jɔ gomay yiba jɔ kamɔtan jɔ kamɔ wete (1260).

⁷ Ε dɔyambi kpo ke dɔyobɔ. Ε Mikayel te nyanɔgwe jaki Njambiye teme bene bejaki bene yɔ lu dɔyambi ne ngando kɔ. Ε ngando teme bene bejaki te bene janɔgwe dɔyambi. ⁸ Ma ngando ti sume kol bene bejaki bene na. Dete, ɓɔ ti be se ne mbey diyɔ ke dɔyobɔ

na. ⁹ E bo biye nyanḡwe ḡgando kɔ, njombu nyɔŋe kɔ bete kenje ke meneti. Bo jébaḡwe nye nde *Kum beya mekele, yiḡa nde *Satan. Nye Mɔ sebila bomɔ hene ke to meneti. Bo biyima nye bete kenje ke meneti bene bejaki bene.

¹⁰ E mi woke wete defina men ke lepɔ ke dyobo nde: «Ndana, ḡgimo te yi Njambiye jongwe ne bomɔ ké dyanma. A tedya ḡgunḡdye ne, tedye sendi nde, yo nye name. Ndana, *Krist te yi nye tokuma kɔ tedya sendi nde, yo nye be ne deti hene, keto bo biyima *Mɔ sɔmsa bemaḡ busu tu ne yesɔ ke mbombu Njambiye wusu kɔ bete kenje ke meneti. ¹¹ Benjɔḡ busu laḡsama nye keto mekiyɔ me *Mɔnɔ Sam nè keto melepi me Njambiye te yi bo kwanḡdya nye bomɔ ké. Bo ti kambe sɔḡ, kambidya ne jongwe dyan ne ḡgom ḡgom na. ¹² Dete, dyobo sɔsanḡwe nè wune be diyé kete baka. Mebone ne meneti nè maḡ, keto *Kum beya mekele piya kè pele yun ne beya nyanḡwe ḡgambi, keto a duwɔ nde, ḡgimo ne bukwa ndi ne mbet.»

¹³ Ke nyanḡwe ḡgando kɔ ma beḡe nde, bo betima nye kenje ke meneti ké, e nye kande dudya nya te e jama mɔnɔ mbam kɔ. ¹⁴ Yasi wete, e bo nye nyari mepapɔ me nyanḡwe mbele yiḡa, na je nɔ kè nɔ ke mbey ne pele koḡgor. Bo ta dalɔ nye mate yaka mesew yitati nè kumte londunate ne nyɔŋe kɔ. ¹⁵ E nyɔŋe kɔ jo mɔrɔku nda sombu nyanḡwe duku kenje ke koḡ nyari, né yo memiye nye. ¹⁶ Yasi wete, e meneti nje kama ne nyari. Meneti nyaliya bute numbu ne si menɔ ne nyanḡwe duku te yi nyanḡwe ḡgando kɔ joma ké. ¹⁷ Ke nyanḡwe ḡgando ma beḡe dete ké, e nye woke kwana temɔ sunḡwe ne nyari. E nye kwɔ yí kè lɔ dyambi ne bukwe

mboya bomɔ bete be wulma ke mɔy nya kɔ baka. Yo baka be bakidye membongma me Njambiye, beḡwe sendi meyasi mete yi Yesu tedya ké. ¹⁸ E ḡgando kɔ kwɔ kè teme ke kundu mesey ke goḡ maḡ.

13

Kasi baḡa benyamɔ yiḡa

¹ Ke koḡte, e mi beḡe wete nyamɔ ke pundo ke maḡ ne melako kamɔ nè meto yitan jo yiḡa. Lako hene ba ne yiḡa yasi nda dḡḡwe kete. Yiḡa dino ba ketinate ke to hene. Medino mete hene ba ke tedye yiḡa lepi gbutu sunḡwe ne Njambiye. ² Nyamɔ te yi mi beḡma kɔ boḡnama ne ḡgwey. Mekol mene ba nda mekol me wete nyamɔ nda gbongoy. Numbu ne ba nda yi dila. E ḡgando kɔ nye nye ḡgunḡdye ne, nye sendi nye siya bekumande ne nè nyanḡwe deti te yi namɔ meyasi. ³ Mi beḡma yiḡa peḡ ke wete to nyamɔ kɔ nda a ta gwe gwako. Ko dete, peḡ te njɔ nje kwɛ. Botu be meneti maka hene tonduma nyamɔ kɔ kwɔ beḡwe nye. ⁴ E bo kane ḡgando kɔ, keto a nya nyamɔ kɔ deti te yi namɔ meyasi. Bo kanma nyamɔ kɔ lepɔ nde: «Nda yakama yeko to ne nyamɔ kɔ kɔ? Nda yakama lɔ dyambi ne nye kɔ?» ⁵ E bo nye nye deti te yi lepɔ melepi me mbenɔ nè melepi me gbutu sunḡwe ne Njambiye. Bo nya nye deti te yi kelo meyasi dete ke menḡwende kamoni jo yiḡa. ⁶ E nye bute numbu ne yí lepɔ ne lepi gbutu sunḡwe ne Njambiye, sunḡwe ne dino Njambiye nè mbey kome Njambiye diyé ké. E nye lepina sendi dete sunḡwe ne botu bete be diyé ke dyobo baka. ⁷ E bo nye nye deti te yi lɔ dyambi ne botu be Njambiye laḡsa bo. Bo nya nye deti te yi

namo bomo ke njoka mboya bomo hene, ke njoka mekando hene, ke njoka menumbu hene ne ke njoka bomo hene ke to meneti. ⁸ Botu be meneti maka hene ta kuse mebon ke mbombu nyamo ko kano nye. Yo botu bete yi dino dyan ti be ketinate ke mekana me jonngwe baka. Yo mekana me jonngwe te yi *Mono Sam te yi bo woma ko. Medino man ti be ketinate ke moye na kande ke kusuna mboko.

⁹ Mo te e ne meto te yi woko ne pe, a woku. ¹⁰ E nde: Ke yi mo te yi yo sima kpona ke yene nde, bo ta biye nye ne bala, a ta be bala gbate. Ke yi yoko yi yo sima kpona nde, bo ta wo nye ne kafa, bo ta wo nye gbate ne kafa. Nda yo dete ke, botu be Njambiyee kel tin tiko temo ke yi Njambiyee ke no mbombu.

¹¹ Ke konje yinori, e mi beje sendi wete nyamo ke pundo ke moy meneti. A ba ne melako yiba nda yi mono sam. A ba ke lepina nda ngando. ¹² A ba ke kelo nyangwe mekele ke mbombu nyamo te yoru ne kiya deti nda nye. A kelma nde, ndingele meneti ne botu be meneti hene kan nyamo te yoru. Yo nyamo te e ma beki mbombu ne pen te yi ba nde, a ta gwe gwako, e yo si nje kwε ko. ¹³ A dikima kelo nyangwe meyekambiyee, kelo gba nde, dite wila kwey piye ke meneti ke misi me bomo. ¹⁴ A jatidya botu be meneti maka ke beya nje. A kelma dete ne nje meyekambiyee mete yi bo nya nye deti te yi kelo ke mbombu nyamo te yoru ke. A dikima lepo nye bomo nde, bo kel yekambiyee nyamo te yoru kano yo. Yo nyamo te yi bo ma koutu nye ne kafa, e nye nje ju ne koko ko. ¹⁵ Bo nya nye deti te yi kelo nde, yekambiyee nyamo ko sosu kelo nde, a tapitangwe yi lepo nde, bo woku bomo hene be ta diyo

kinε kano yekambiyee nyamo te baka. ¹⁶ A kelma sendi nde, bomo hene, ko bombesike ko betomba ko botu be kusuku ko buka bomo ko baka be yeti bebala ko bebala, mumo hene beki ne yo nyamo te ke mbam bo ho ke mbombu ne. ¹⁷ Yo nde, nge mumo ti be ne yo nyamo te ke yotu na, ko mo te ti bomo ho dyanngwe yaja na. Yo te tedya dino nyamo te, tedye sendi yija buyo yasi te yi tedye dino nyamo te ke.

¹⁸ Yo waka yi mumo ta tedye dyan dyanee yey. Mo te e ne dyan ko kwedyangwe buyo yasi te yi tedye nyamo te ke. Yo nde, buyo yasi te beja mumo. Buyo te, yo gomay yitan jo wete jo kamotan jo kamo wete jo yitan jo wete (666).

14

Botu be Njambiyee ke jemo wete

jonja jemi ke dyobo

¹ Ke konje, ke mi ma kanje misi, beja, *Mono Sam ke teri ke keki *Siyon bene bomo tomay gomay wete jo tomay kamoni jo yini (144.000). Yo ba botu bete yi dino dyene ne dino sangwe wene ba ketinate ke membombu man baka. ² E mi woke wete men ke wule dyobo nda mesoko me nyangwe duku. Yo ba ne nge nge nge nda medun me nyangwe lum mbiyo. Men te yi mi wokuma ke bonnama ne memen me botu bete be mende mekunde ke ngimo te yi bo jembina mende ne mekunde man ke. ³ Botu tomay gomay wete jo tomay kamoni jo yini (144.000) baka dikima jemo wete jonja jemi ke mbombu siya bekumande ne ke mbombu be jonjonngwe meyasi yini ne ke mbombu betomba bari. Mumo wete ne wete ti be ne deti te yi jeke jemi yinori na, sonje ndi botu baka tomay gomay wete jo

tomay kamoni jo yini be Njambiyé sima si koló ke meyasi me meneti baka. ⁴ Yo botu bete be ti diyé bene bomari kè no yí nye ne memi ke yotu yan baka. Yo nde, bo hene bakidya meyotu man nda bindi bejgõndu. Mbey hene te yi Mõno Sam kè kete, bo ke bejgwe nye. Njambiyé kolma bo ke njoka botu be meneti maka, né bo be nda nyambi tomna te yi bo kanje nye Njambiyé bene Mõno Sam. ⁵ Ko yija lepi ja ti punde wete yeso ke numbu yan na. Sendi, kine yanja te yi bo yakama ndeye bo kete na.

Bejaki be Njambiyé yitati ke lepo

kasi josi te yi ta nje ké

⁶ Ke kõnte, e mi nje beje wete jaki Njambiyé sendi ke je ke kwey ne mbyonj. A ba ne Kimõ Tom te yi ta diyõ kpo ne kpo, na lepi nye botu be meneti maka, lepo nye mekando hene, nye mboya bomõ hene, lepo nye bomõ hene, ko bo lépi numbu te yen, lepo sendi nye kwalõ bomõ hene. ⁷ A dikima lepo ne men ke kwey nde: «Wuné kãmbi Njambiyé lukse nye, keto ngimõ te yi nye ta pesõ ne josi ké sima dya. Wuné kân yoko e kusuma dyobõ nè meneti nè man nè mendoj meduku ko.»

⁸ Ke kõj jaki te ete, e jaki yibate dya lepo nde: «Yene siyma! Yene siyma, Babilon te nyanjwe dya! A kelma nde, bomõ hene ke to meneti hõbiya menjam mene. Menjam mete, yo nyakbala mekele me memi mene.»

⁹ Ke kõj bejaki benõri yiba, e jaki yitatite dya lepo ne men ke kwey nde: «Ijge mumõ kane nyamõ ko, kanõ yekambiyé ne, nge mumõ be ne yo ne ke mbõmbu ho ke bo ne, ¹⁰ mo te ta hõbiye sendi menjam mete yi tedye ngambi Njambiyé ké. Njambiyé ta kumbe yo ne

senjelen ke pelo te yi tedye ngambi ne ké. Mo te ta diyõ ke moy mebone ke lam dite nè ke moy piti. A ta sangwa ne mebone dete ke mbõmbu pupuna bejaki be Njambiyé nè ke mbõmbu *Mõno Sam. ¹¹ Ma botu bete be ta kanõ nyamõ ko, kanõ sendi yekambiyé ne baka ti be ne mõno ngimõ mewedya na, ko tu ko yesõ. Sendi, mumõ hene te e ta be ne yo te yi tedye dino nyamõ ko ke yotu ne, mo te ta sangwa sendi ne mebone dete. Yidyé dite te yi tedye bo mebone ké ta tulo kpo ne kpo.»

¹² Dete, botu be Njambiyé, yite nde, baka be bakidye membonja me Njambiyé, tikõ sendi temõ ke yi Yesus baka kël tinj kè no mbõmbu.

¹³ E mi woke men ke wule dyobõ lepo nde: «Keto melepi maka yi lepe nde: 'Botu bete be nje gwe yite, bo me sangwate bene be Nyanjwe Kumande baka ne mesosa kande ndana. Bo ke wedya ke mesay mete yi bo kelma ké, keto kimõ mekele man ke kõj yan. Kimõ Sisinj ke jaye nde, yo gbate dete.»

Ngimõ bakina kimõ nyambi

nè beya nyambi

¹⁴ Ke mi ma kanje misi, beja, yija wumna kulutu. Yija yanja ba metidye ke to kulutu yinõri nda gba mumõ. A ba ne dũngwe ke to. Yo ba tandé lor. A ba sendi ne wete nyanjwe wotuna kenj ke bo. ¹⁵ E wete jaki Njambiyé punde ke mbanjo Njambiyé kembidya detinate lepo kenje mo te e ba metidye ke to kulutu ko nde: «Sambila bo ne kenj yo yí pesõ ne nyambi, keto ngimõ sojna nyambi ke ngwanj sima dya. Nyambi te yi diyé ke to meneti ké sima detõ.» ¹⁶ E mo te e ba metidye ke to kulutu ko

sambile kenj kenje meneti. E nye si sonje nyambi hene.

¹⁷ E wete jaki punde sendi ke mbanjo Njambiyete yi diye ke dyobo ke. A ba sendi ne nyanjwe wotuna kenj.

¹⁸ Ke konje, e mbanja jaki Njambiyete nje pundo wule ke mbey nyena sadaka nye Njambiyete. A ba ne deti te yi kelo yasi hene te yi nye kwadye ke ne dite. E nye lere ne men ke kwey kenje jaki te e ba ne nyanjwe wotuna kenj konde: «Sambila wotuna kenj yo yi noko ne mesan me *vinye mete yi ke to meneti ke, keto membumo mete sima deto.» ¹⁹ E jaki te sambile kenj kenje meneti. E nye noko membumo me *vinye ke kumbe ke nyanjwe mbey sopita membumo te yi tedye ngambi Njambiyete ke. ²⁰ Bo duwa ke dya ke sopite yo ne nan. Ke ngimo sopitate, e mekiyo punde. Yo punduma dendila kumo kilometa gomay yitani. Dimo te kumma saman te yi yanja yakama tota kumo ke nginj.

15

Bejaki yitan jo yiba ke lero mekemiye

mete yi ta dyo ke

¹ Ke konje, e mi beje wete nyanjwe meyekambiyete sendi ke dyobo. Yo ba yasi te yi ngbakima budyate. Yo ba bejaki be Njambiyete yitan jo yiba. Bo ba ne njena mekemiye yitan jo yiba. Yo nde, Njambiyete ta kwa ne mekemiye menori yi sidye ne tedya ngambi ne.

² E mi beje yina yasi nda man. Yo ba ke pano ne nggy nggy. Dite ba sendi kete. E mi beje sendi bomo ke teri ke to man yinori. Bo ba ne mekonde me Njambiyete ke mebo. Yo ba botu bete be lansama nyamo ko baka. Bo ti kane yekambiyete ne ho be ne yina

buyo yasi ketinate ke yotu yan yi tedye dino nyamo ko na. ³ Bo ke jemo jemi te yi Moyisi te mo mesay me Njambiyete dikima jemo ke, jemo sendi jemi *Mono Sam. Bo ke jemo lero nde: «Njambiyete te Baba Mboko e ne ngungudye hene, mekele mo gba nyanjwete, yo yasi te yi ngbakima budyate: We Kumande bomo hene ke to meneti, we kel yasi ne ngben, mekele mo hene tedya ndi gbakasi. ⁴ Baba Mboko, nda ta diyo kine kamba we ko? Nda ta diyo kine lukse dino dyo ko? Keto yo ndi we nyepo be kine sembo na. Mekando hene ke to meneti maka ta ngbo nje kano we, keto we tedya nye bomo hene nde, mekele mo ne ngben.»

⁵ Ke konje, ke mi ma kane misi, beja, mbanjo Njambiyete te yi diye ke dyobo ke butunama. E mi beje mono tu te yi bo kele ne to melambo yi tedye nde, Njambiyete ke njoka bomo bene ke meye. ⁶ E bejaki be Njambiyete yitan jo yiba be ba ne mekemiye yitan jo yiba baka punde ke moy mbanjo Njambiyete ke se. Bo ba ne yina wumna melambo ne fanya fanya ke yotu ne mekanda ke beti tande lor. ⁷ Ke njoka be jonjongwe meyasi mari yini, e wete kane mepelo yitan jo yiba nye bejaki be Njambiyete baka yitan jo yiba. Mepelo mete ba tande lor. Yo ba tondunate ne ngambi Njambiyete te e diye kpo ne kpo ko. ⁸ E meluksa ne ngungudye te yi Njambiyete be no ke kele nde, yidye tondu ke mbanjo Njambiyete ne kip. Ko mumo wete ne wete ti be ne deti te yi nyine ke moy mbanjo na kumo nde, mekemiye yitan jo yiba te yi bejaki be Njambiyete baka yitan jo yiba be no ke siki kelna.

16

Kasi mepelo mete yi ne ngambi

Njambiyε kete kε

¹ Ε mi woke yiηa dεtina men ke wule ke mbanjɔ Njambiyε te yi d̄iyε ke d̄yobo kε. Ε men te lεpe nye βεjaki βaka yitan jɔ yiba nde: «Nε kwāη, nε kumba yasi te yi ke moy mεpelɔ maka yitan jɔ yiba yi ted̄ye ηgambi Njambiyε kε kenje meneti.»

² Ε bosa jaki kwā, ε nye kumbe pelɔ te wene kenje meneti. Ε yiηa βeya kwana mεpeη nukud̄ya βiye botu βete βe βā nε yɔ nyamɔ kɔ ke yotu yan, kanɔ sendi yekambiyε nε kɔ.

³ Ε jaki yibate kumbe pelɔ te wene kenje ke maη. Ε mɔrɔku mε maη liηgwe mekiyo nda mekiyo mε muη muμ. Ε yasi hene te yi βā nε jɔη ke moy maη kε si gwe.

⁴ Ε jaki yitatite kumbe pelɔ te wene ke mεd̄uku nε ke mεηgε. Ε yɔ hene si liηgwe mekiyo.

⁵ Ε mi woke jaki te ε d̄iyε nε mεd̄uku hene kɔ ke lεpɔ nde: «Wε nε ηgbeη, yori yi wε pεsima nde, mεyasi kwāηnaηgwe d̄eke kε. Siya Njambiyε ndi gba wε, wε nyεpɔ. Wε yɔkɔ ε ndana kete, yɔkɔ ε βā kwey kete kɔ.

⁶ Bo punja mekiyo mε botu βɔ nε mekiyo mε botu βe punja mεlepi mɔ. Ma ndana, wε nya βɔ mekiyo nde, βɔ h̄ɔbiya. Yakama nde, βɔ s̄aηgwaηgwe nɔ d̄ete.» ⁷ Ke kɔηte, ε mi woke wete men ke wule ke mbey nyena sadaka nye Njambiyε. Men te lepima nde: «I, Njambiyε te Baba Mbokɔ ε nε ηgungud̄ye hene, wε p̄esi mεyasi mɔ nε ηgbeη, lεpɔ gbakasi!»

⁸ Ε jaki yinite kumbe pelɔ te wene ke misi mε yesɔ, ε yesɔ βε nε d̄eti te yi lod̄ye βomɔ nda d̄ite. ⁹ Ε wete βaηβaη jɔη lod̄ye βomɔ. Ke βɔ ma βεηe d̄ete kε, ε βɔ lεpe lepi gbutu sun̄gwe nε d̄inɔ Njambiyε te yɔkɔ ε d̄iyε nε mεkemiye mete kɔ. Ko βɔ t̄i yeηsa temɔ ȳi lukse nye na.

¹⁰ Ε jaki yitante kumbe pelɔ te wene ke siya βekumande βe nyamɔ kɔ. Ε yitil ηgaηgile ndiηgele mbey te yi nyamɔ kɔ name kε. Ε βomɔ kandε nyambina mεd̄yem man keto mεβɔne mete yi βɔ saηgwama nɔ kε. ¹¹ Ε βɔ lεpe lepi gbutu sun̄gwe nε Njambiyε te ε d̄iyε ke d̄yobo kɔ keto mεβɔne mete yi βɔ saηgwama nɔ nε βeya kwana mεpeη mete yi βiyima βɔ kε. Ko βɔ t̄i yeηsa temɔ ke mekele man na.

¹² Ε jaki yitan jɔ wetete kumbe pelɔ te wene ke nyan̄gwe d̄uku te yi βɔ jeba nde Efrat kɔ. Ε sombu d̄uku si gweye nε ηgbay, nε βekumande βete βe ta wule pulɔ kome yesɔ punde βaka d̄ɔl nje kwange. ¹³ Ke kɔηte, ε mi βεηe βeya mesisiη yitati. Bo βoηnama nε βεjebɔ. Wete punduma ke numbu ηgando kɔ, wete ke numbu nyamɔ kɔ, wete ke numbu mɔ punja mεlepi mε ja. ¹⁴ Meyasi menɔri, yo βeya mesisiη mε *Satan yi kele mεyekambiyε kε. Mesisiη mete k̄en ke yi βekumande βe meneti maka hene yi wesid̄ye βɔ ȳi d̄yambi te yi ta kelna ke nyan̄gwe *Yesɔ Njambiyε te ε nε ηgungud̄ye hene kɔ. ¹⁵ Ε men te yi mi wokuma kε lεpe nde: «βεηa, mi yima nda mɔ guβɔ! Mɔ te ε d̄iyε mεjemsid̄ye bakid̄ye melambɔ mene pupunate kɔ nε mesosa, keto a t̄i kendɔ sɔkere, βε nε ηjɔn ke misi mε βomɔ na.» ¹⁶ Mesisiη maka wesid̄ya βekumande βe meneti maka ke wete mbey te yi βɔ jeba ke numbu Hebere nde Harmagedɔη.

¹⁷ Ε jaki yitan jɔ yibate kumbe pelɔ te wene ke gbela pupɔlɔ te yike. Ε yiηa men lepina d̄etinate wule ke siya βekumande te yi d̄iyε ke mbanjɔ Njambiyε kε. Men te lepima nde: «Yiηa yaηa te ȳi kelo yeti se na.» ¹⁸ Ε yesi mbiyo yesε bud̄yate. Ε memen punde. Ε lum

mbiyo lumsa budyate, ε meneti ngwanḡwa budyate. Kande ne yi Njambiyε ma kusu ne mumo tikε ke to meneti, meneti ti pa ngwanḡwa dete wete yeso na. ¹⁹ E Babilon te nyanḡwe dya nyaliye ke menḡabiye yitati. E nyanḡwe madya hene te yi diyε ke to meneti kε si gbunḡula. Njambiyε takima nyanḡwe dya ke dete yi nye nye pelo menjam mete yi tedye nyanḡwe ngambi ne kε. ²⁰ E mekingira hene si yambile, ko mekeki ti beḡna se na. ²¹ E wete nyanḡwe mbiyo mētari wule dyoḡo nukudya ke to bomo. Ditε kil mētari wete kumma kilo kamoni. Ko dete, bomo lepima lepi gbutu sunḡwe ne Njambiyε, keto kemiye mētari menori, keto yo bā beyate budyate.

17

Njambiyε ke peso josi Babilon te nya mewanja ko

¹ Ke konḡe, ε wete jaki ke njoka bejaki baka yitan jo yiḡa be bā ne mepelo yitan jo yiḡa baka nje lepo nye mi nde: «Inja, nε mi tedye we nda yi nyanḡwe nya mewanja ko ε diyε ke to budya meduku ko ta sanḡwa ne pesina josi kε. ² Bekumande be meneti maka ngboma kelo mekele me memi bene be nya ko. E botu be meneti maka tukuse gwe menjam mene. Menjam mete, yo mekele me memi mete yi nye kelma bene bo kε.»

³ E jaki ko bu mi ne nje te yi sisij kumo no ke wete konḡor. E mi beḡe wete nyari metidyε ke to wete tena nyamo ne hanḡbe hanḡbe. Medino mete yi tedye lepi gbutu sunḡwe ne Njambiyε kε bā ketinate ke yotu nyamo enoru ne ngben. A bā ne meto yitan jo yiḡa nε melako kamo. ⁴ Nya te leḡma yinḡ kpasā kimō tena lambō ne hanḡbe hanḡbe.

Ke melenḡwe mene, yinḡ bā ne lor, yinḡ ne kpasā yinḡ metari, yinḡ ne kpasā yinḡ meyasi nda membambo. A bā ne wete pelo ke bo, bo sama yo ne lor. Mekele me nyε nε mekele me memi mete yi kelna mewanja mene bā ne ngben ke moy te. ⁵ Yinḡ dino te yi tedye yasi te yi be sodyate kε bā ketinate ke mbombu wene. Yo bā ketinate nde: «Babilon te nyanḡwe dya, nye Nyangwe ne botu be kelna mewanja nε botu be kelna mekele me memi ke to meneti maka.» ⁶ Teri nya ko yi mi beḡma kε bā nda yi mo te ε si gwe menjam. Yo mekiyo me botu be Njambiyε nε mekiyo me botu bete be lepe kasi Yesus yi nye hōbiya kε kele nde, a bēki dete. Ke mi ma beḡe nye kε, ε mi ngbakima budyate.

⁷ E jaki diyε mi nde: «We ngbakimanḡwe keto nḡe? Mi ta punje yasi te yi be sodyate ke kasi nya ko nε ke kasi nyamo te ε sobe nye ko ndana nye we. Yo nyamo te ε ne meto yitan jo yiḡa nε melako kamo ko. ⁸ Nyamo te yi we beḡma ko bā ne jon ne mbombu, ma ndana a yeti se ne jon na. A ta be ke pundo ke hebebe gbonggo ndonḡ gwe bone ne ngbot. Botu be meneti maka yi dino dyan ti be ketinate ke mekana me jonḡwe wule ke ngimo te yi Njambiyε kusuma ne mboko kε ta ngbakima yi beḡe nyamo ko. Bo ta ngbakima, keto nyamo ko bā ne jon ne mbombu, ma ndana a yeti se ne jon na. Sendi, a ta nje punje yotu ne kōkō.

⁹ «Ma yo waka yi mumo yakanḡwe tedye nde, a ne dyan gbate yey. Yo nde, meto maka yitan jo yiḡa tedya mekeki yitan jo yiḡa te yi nya ko diyε metidyε kete kε. ¹⁰ Meto maka tedya sendi bekumande yitan jo yiḡa. Ma ke njoka yan, yitan yeti se na, wete ndi kete, ma mbanḡa ti pa

dya na. Ndi nde, kome mbete ta dya ké, ngimo namnate yene ta be kumte. ¹¹ Nyamo ko e ba ne jon ne mbombu, ma ndana a yeti se ko, nye kumande yitan jo yitatite. A ke njoka te bari yitan jo yiba. Ma a ta gwe bone ne ngbot. ¹² Melako kamo te yi we behma ké téfya bekumande kamo be ti pa bu diyó bekumande baka. Yasi wete, bo ta bu diyó bekumande yi namo saman mono ngimo ne mbet bene be nyamo ko. ¹³ Bekumande baka hene ndi ne kiya to yasi wete yi tonje, yo nde, bo nyéki ngungudye yan nye nyamo ko, sana ne deti yan hene nye nye. ¹⁴ Bo ta lu dyambi ne *Mono Sam. Yasi wete, Mono Sam ta lajsa bo, keto nye Baba Mboko te e lajsama bebaba mboko. Nye Kumande bekumande. Nè nye nè botu bete be nye sima toke, botu bete be nye jebama, bo botu bete be wokuna ne nye baka, bene bo hene ta lajsa.»

¹⁵ E jaki lepe sendi nye mi nde: «Meduku mete yi we behma yi nya mewanja ko diyé metidyé kete ké, yo téfya mekando me bomo nè menjil me bomo. Yo téfya botu be meneti maka hene nè bomo be lepe ko kwaló numbu te yen. ¹⁶ Melako maka kamo yi we behma ké nè nyamo ko ta beno nya mewanja ko nye bo ke dite. Bo ta wombile meyasi hene ke mebo mene tiko nye sokere. Bo ta dye mbundo yotu ne lodye yike yi ta bukwe ké. ¹⁷ Yo Njambiyé kele nde, bekumande baka hene béki ndi ne kiya to yasi wete yi tonje. A kelma dete, né bo tonje yasi te yi nye sima si kpo ké. Yo nde, bekumande baka kél mesay yi nye ne diyó namnate yan nye nyamo ko kumo nde, melepi mete yi Njambiyé lepima ké síki tondo.»

¹⁸ «Ma, nya te yi we behma ko téfya nyangwe dya ko e diyé ne

bekumande ke to meneti ko.»

18

Njambiyé ke yangile Babilon

te nyangwe dya

¹ Ke konje yinori, e mi bene sendi wete jaki Njambiyé ke piye wule dyobo. A ba ne deti budfyate. E meluksa mete yi nye ba no ké paniye ndingele meneti. ² E nye kembidya detinate lepo nde: «Yene siyma, yene siyma, Babilon te nyangwe dya! A lingwa gban beya mesisij me *Satan, gban kwaló beya mesisij hene, gban hikiri hikiri beya benon hene. ³ Yo dyanma dete ke yi Babilon, keto mekando me botu be meneti hene hobiya menjam mene. Yo nyakbala mekele me mami mete yi bo nè bekumande be meneti maka kelma bene be Babilon ké. Yo sendi nde, botu be dyanwe meyasi ke to mboko baka tonduma ne kusuku keto mberi meyasi mene.»

⁴ Ke konje, e mi woke wete men ke lepo wule dyobo nde: «Wune botu bembe, ne jisa pundo ke dya ke, ma wune me nje nyije ke moy mebeyo mene. Wune jisa, kamba ne nje sangwa ne mekemiye mete yi ta balo ke to ne ké. ⁵ Wune jisa, keto mebeyo mene ma wesidya ne kembembe kumo dyobo. Sendi, Njambiyé ti lejsa kotu mekele mene na. ⁶ Wune yókidya ndi kiya yasi te yi nye kelma ne beso ké nye nye. Ke yasi hene te yi nye kelma, wune yókidya yo menja yiba bengwe mekele mene. Nge be nde, a yekima ndonje pelo hakambe menjam wete, wune kpál yeko yiba nye nye. ⁷ Ndi nda yi nye dungwa ne beti kwey, jonna ke nyem nyem jongwe, wune kpál tedye nye mebone ndana tiko nye ne misidyé ke misi ndi dete sendi. Wune kél ne nye dete, keto a ke

lepɔ ke mɔy temɔ ne nde: «Mi ke namɔ meyasi nda kumande. Mi yeti kusɔ na. Ko mi tí be ne misidyɛ ke misi wete yesɔ na.»⁸ Keto metake mete yite mekemiye maka ta balɔ ke to ne ke kiya yesɔ. A ta sangwa ne sɔŋ, misidyɛ ta pundɔ ke misi mɛnɛ. Kolo ta dya nye, dite ta lodye nye ne ŋgito. Yo ta kwanɔna dete, keto Baba Mboko, Njambiyɛ te ɛ pɛsima jɔsi ne kɔ ne ŋgunɔdye.»⁹ Bekumande be mɛnɛti maka hɛnɛ be nya bɔ ke kelna mekele me mɛmi bɛnɛ be nya kɔ, jɔŋna bɛnɛ bɔ ke nyɛm nyɛm jɔŋgwe baka ta lelo jaba keto ne. Bo ta kelɔ dete kome bɔ ta bɛŋɛ tululu yidyɛ dite te yi ta girise nye kɛ.¹⁰ Bo ta gwe wɔ nyangwe meɔnɛ mete yi nye ta sangwa nɔ kɛ, diyɔ ne nan ne mbj ne nye lepɔ nde: «O meɔnɛ wa! O meɔnɛ ne nyangwe dya nde Babilɔn te ŋgabolo dya wa! Pɛsina jɔsi Njambiyɛ balma ke to yo ndi ke hawa wete!»

¹¹ Ma botu bɛte bɛ dyangwe meyasi ke to mboko baka ke lelo punje misidyɛ ke misi keto Babilɔn, keto mɔ te ɛ bɔmɛ mejeŋ man yeti se na. ¹² Meyasi mete yi bɔ dikima dyangwe kɛ bɔ lɔr nɛ yija sumba sendi nɛ kɛpasa yija metari nɛ kɛpasa yija yasi nda membambo. Yo bɔ ne yija kɛpasa wumna to melambo nɛ yija kɛpasa tena melambo nɛ yija jendina melambo nɛ yija tena melambo ne hangbe hangbe. Yo bɔ sendi ne kɛpasa kwalɔ mejeti hɛnɛ nɛ kwalɔ meyasi hɛnɛ te yi bɔ sa ne sɔ njɔku nɛ kwalɔ meyasi hɛnɛ te yi bɔ sa ne kɛpasa mejeti mete yi dya budya mɔni nɛ meyasi mete yi bɔ tuye ne yija yasi nda tunji nɛ sumba nɛ wete wumna tari. ¹³ Bo dikima dyangwe sendi kwalɔ wete kɛpasa lɔbinda nde sinamɔm nɛ yija membunjo te yi ne kimɔ metul nde amɔm.

Bo dikima dyangwe sendi yija budya kwalɔ melɔbinda nɛ yija yi bɔ kele ne wete mɔnɔ jɛti mbunjo nde *mir nɛ yija sendi nda paka. Bo dikima dyangwe sendi mɛnjam nɛ gbela memuto nɛ su farin nɛ yija nyambi nda mbusa. Bo dikima dyangwe benday nɛ besam nɛ beyanga nɛ yija mematuwa mete yi tande sumba yi beyanga dikima d'ale kɛ. Bo dikima dyangwe sendi bebala nɛ gbela bomo. ¹⁴ Botu bɛ dyangwa meyasi maka dikima lepɔ nye nyangwe dya kɔ nde: «Meyasi mete yi we nya temɔ yo hɛnɛ kete kɛ sima lɔndɔ ne we. Kimɔ ŋgere ŋgere buyɔ kusuku hɛnɛ te yi we bɔ nɔ kɛ sima si yambile ke meɔ mɔ. Ko we tí bedya se yo wete yesɔ na!» ¹⁵ Botu bɛ dyangwa meyasi bɛnɔri bɛ sɔmbuma kusuku keto ne baka ta gwe wɔ nyangwe meɔnɛ mete yi nye ta sangwa nɔ kɛ, diyɔ ne nan ne mbj ne nye. Bo ta lelo punje misidyɛ ke misi. ¹⁶ Bo ta lepɔ nde: «O meɔnɛ wa! O meɔnɛ ne nyangwe dya ke ɛ dikima leŋɛ kimɔ fanya fanya wumna lambɔ kɔ wa! O nye ɛ dikima leŋɛ kɛpasa hangbe hangbe tena lambɔ, kɔmbile melɛŋgwe mɛnɛ ne lɔr nɛ kɛpasa metari nɛ kɛpasa yija yasi nda membambo kɔ wa! ¹⁷ Ma ndi ke hawa wete ne wete budya kusuku te yinɔri sima si yangila!»

Botu bɛ dukuna kuka hɛnɛ nɛ nyangwe bɛmasa ban nɛ bomo hɛnɛ te bɛ kele mesay ke man nɛ gbela botu bɛte bɛ kɛ yan kendi baka, bɔ hɛnɛ dikima temɛ ne nan ne mbj. ¹⁸ Bo dikima kanje misi yí bɛŋɛ ne tululu yidyɛ dite te yi girise dya ke kɛ. ɛ bɔ dikima kɛmbidya lepɔ nde: «Dya te nda ɛ nda nyangwe dya kɔ kɔ?» ¹⁹ Bo dikima taye ŋgbutu kutudye ke meto man lelo jaba kɛmbidya lepɔ nde: «O meɔnɛ wa! O

meɓone ne nyaŋgwe dya ke yi bomɔ hene te be ne mekuka ke maŋ sɔmbuma kusuku keto ne kɛ wa! Ma ndi ke hawa wete ne wete, bo sima yaŋgile nye!»

²⁰ Dyobo, sosanŋwe ke yasi te yi dyaŋma nye kɛ. Ma wune botu be Njambiye nɛ wune botu be tomun be Yesus nje bu wune botu be punja melepi me Njambiye, wune sɔsanŋwe sendi, keto Njambiye pesima jɔsi dya ke yi kundɔ ne wune.

²¹ Ndana, ε wete detina jaki Njambiye bu yiŋa tari nda nyaŋgwe tari mekoko bete ke maŋ lepo nde: «Yo deke nda yi bo ta yombile ne Babilon te nyaŋgwe dya bete ne ven. Ko bo ti beŋe se mbombu wene na. ²² Ko mumo ti woko se bomo ke mende mekunde ho woko men bomo ke jembina ke dya dyo na. Ko mumo ti woko se bomo ke to membule nɛ medombiya na. Ko sana kwalɔ yasi te nda, ko wokuna medun me kokuna yiŋa yasi ti beŋna se ke dya dyo na. ²³ Ko puye lambo wete ne wete ti pano se ke yasi yo na. Ko mumo ti woko se men mbam bene nyari ke kelo jeso gwaki ke yasi yo na. Meyasi ta kwaŋna dete, keto botu bete be dikima dyaŋgwe meyasi ke dya dyo baka ba nyaŋgwe bomo ke to meneti maka hene. Sendi, we jatidya mekando me botu be meneti hene ke beya nje keto kelna mekele me kifi yo. ²⁴ Yo nde, Njambiye semma mekiyo me botu be punja melepi mene nɛ mekiyo me botu bene nɛ mekiyo me bomo hene te yi bo woma ke to meneti maka baka ke mebo mene.»

19

¹ Ke kon meyasi menori, ε mi woke yiŋa detina men ke wule dyobo nda men nyaŋgwe ngil bomo. ε men lepe nde: «*Aleluya, yo Njambiye wusu nye wuse

jonŋwe! He lɔksa nye. He dukwe nde, a ne ngunŋudye. ² A pesi meyasi ne ngben lepo gbakasi, keto a pesima jɔsi nyaŋgwe nya mewanja ko ε bekidya meneti ne kelna mewanja mene ko. Njambiye kunduma mekiyo me botu be mesay bene ndi ke yotu nya mewanja ko ne nguru wene.» ³ ε bo basidye lepo nde: «Aleluya! Yidye dite te yi lodye nye kɛ ta tulo bendɔ kpo ne kpo.» ⁴ ε betomba baka kaba jo yini nɛ be jonjonŋwe meyasi maka yini kuse mebon kano Njambiye te ε ke metidye ke siya bekumande ko. ε bo lepe nde: «*Amen, aleluya!»

Kasi ngimo jeso gwaki

te yi Mɔno Sam

⁵ ε wete men wule ke siya bekumande lepo nde: «Wune sɔmbila Njambiye wusu, wune botu be mesay bene hene, wune be kambe nye baka, ko bonosike ko betomba.» ⁶ Ke konte, ε mi woke wete men nda men nyaŋgwe ngil bomo. Yo bonnama ne mesoko me nyaŋgwe duku. Yo bonnama sendi ne medun me nyaŋgwe lum mbiyo. Men te lepima nde: «*Aleluya! Keto Baba Mboko te Njambiye wusu bonma diyo kumande ne. A ne ngunŋudye hene. ⁷ Wuse sɔsanŋwe. He sɔsanŋwe kpɛsa. He lɔksa nye, keto ngimo jeso gwaki *Mɔno Sam dyaŋma. Nya gwaki wene sima si komsa. ⁸ Ngimo yakama yi nya gwaki yakama leŋe kimo fanya fanya wumna lambo.» Wumna lambo te tedya ngben mekele mete yi botu be Njambiye kelma kɛ. ⁹ ε jaki lepe nye mi nde: «Keto nde: Botu bete yi bo jɛbama ke jeso gwaki Mɔno Sam baka ne mesosa.» ε nye lepe sendi nye mi nde: «Melepi maka, yo gbakasi, yo ngbak ngbak melepi

mε Njambiyε.» ¹⁰ Ε mi βαλε κε njj mεkol mεne, nε mi kan nye. Yasi wεte, ε nye lεpe nye mi nde: «Ay, wε tii boba! Sine wε nε benjon bo be bakidyε meyasi mete yi Yesus tedya kε, wuse hεne ndi kiya kumbo botu be mesay. Dete, kanε ndi Njambiyε.» Keto lεpi hεne te yi Yesus lεpima kε, yo yite nye botu be punja mεlεpi mε Njambiyε deti te yi punje mεlεpi mεne.

Kasi Mο te ε ke to wumna yanga ko

¹¹ Ke kεnte, ke mi ma kanje misi, beja, dyobo nyase, ε mi beje wete wumna yanga. Dino mo te ε ba ke to yanga te ko ba nde Mo te ε tonje meyasi mete yi nye si kpo. Yija dino dyene nde Mo te ε lεpe ndi gbakasi. A pεsi josi lu sendi dyambi ne ngbenj. ¹² Misi mεne ba ne hoko hoko nda lam dite. A ba ne budya medungwe ke to. Wete dino ba ketinate ke yotu ne. Ma ko mumo wete ne wete ti duwe dino te na, soje ndi nye sa te. ¹³ Lambο te yi nye lεjma kε ba tande mekiyo ne batikala. Dino dyene nde Lepi Njambiyε. ¹⁴ Ngil menjon me dyambi te yi dyobo bengwa nye kon ne kon. Botu bete bendima wumna beyanga. Bo lεjma kimο wumna melambo ne mbonj mbonj. ¹⁵ Wete ngwele ngwele kafa punduma ke numbu ne, na lajsa ne mekando me botu be meneti maka. A ta biye njambala te yi sumba namο ne bo. A ta sojite sendi menjam mete yi tedye nyangwe ngambi Njambiyε te ε ne ngungudyε hεne ko. ¹⁶ Wete dino ba ketinate ke lambο ne nε ke bey ne nde Kumande bekumande, Baba Mboko te ε lajsama bebaba mboko.

Kasi nyangwe dyambi te

yi ta kwaηna kε

¹⁷ Ke kεnte, ε mi beje wete jaki Njambiyε ke teri ke misi me yeso.

ε nye kembidyε detinate lεpo nye benon hεne be je ne mbiyon ke kwey baka nde: «Ne njaki, wune ngboku wesidya nje dye nyangwe dina Njambiyε. ¹⁸ Ne ngboku nje dye membundo me bekumande nε membundo me bekum besoja. Ne ngboku nje dye membundo me be ngabolo bomο nε membundo me beyanga nε yi botu bete be bende bo baka. Ne njaki nje dye membundo me bomο hεne, ko bomο bete be yeti bebala ko bebala ko bonosike ko betomba, ne njaki nje dye membundo me botu bete hεne.»

¹⁹ Ε mi beje nyamo ko nε bekumande be meneti maka nε menjon me dyambi man. Bo wesidyama yi nje lu dyambi ne mo te ε ba ke to yanga ko bene njon dyambi ne. ²⁰ Ke kεnte, ε bo kwabe nyamo ko bene mo punja mεlεpi mε ja ε dikima kelo meyekambiyε ke mbombu nyamo ko ko. A dikima kelo meyekambiyε, jatidye ne botu bete be ba ne yo nyamo ko ke yotu, kanε sendi yekambiyε ne baka ke beya nje. Ε bo bu bo hεne yiba bete ne jon ke mato dite kome piti lole kε. ²¹ Ε bukwe bomο te hari sombe soj ne nje kafa te yi punduma ke numbu mo te ε ba metidyε ke to yanga ko. Ε benon hεne hokuma membundo man dito.

20

Bo ta kanje Satan

yaka sew tomay wete

¹ Ke kεnte, ε mi beje wete jaki Njambiyε ke piye wule dyobo. A ba ne njango hebebe gbonggo ndon nε wete nyangwe kol sumba ke bo. ² Ε nye biye ngando ko. Bo jεbangwe nye nde Njombu nyone, yija nde *Kum beya mekele, yija nde *Satan. A biyama nye woto yi yaka ndingele mesew tomay

wete. ³ E jaki bu nye bete ke moy hebebe gbongo ndon, difo numbu te ndafye nye kete ne ghem, kamba a me nje ke mbombu jatidye mekando me botu be meneti maka ke yija nje kumɔ nde, mesew tomay wete siki kwɔ. Yo kponate nde, bo ta nje soɲe bo ne nye yi yaka monɔ ngimo.

⁴ E mi beɲe mesiya bekumande, beɲe sendi bomɔ ke nje diyo metidye kete. E Njambiyɛ nye bo deti te yi pesɔ josi bomɔ. E mi beɲe mesisiɲ me botu bete yi bo kilma to yan baka. Bo woku bo, keto bo lepima nde, Yesus gbate kumande, lepɔ sendi melepi me Njambiyɛ. E mi beɲe sendi mesisiɲ me botu bete be ti kanɛ ko nyamɔ ko ko yekambiyɛ ne baka. Bo ti be ne yo ne ke membombu man ho ke mebo man na. Bo hene njɔ ju ne kɔkɔ, e bene be *Krist name ke mesew tomay wete. ⁵ Bosa womiya bomɔ, yori. Ma bari ti womiyɛ na, bo diyma kumɔ nde, mesew tomay wete siki kwɔ. ⁶ Botu bete be ta womiyɛ ke bosate yite baka ne mesosa. Njambiyɛ tokuma bo nde, bo bɛki botu bene. Soɲ te e njime ti kpoke se bo na. Bo ta be botu be nyena sadaka be Njambiyɛ nɛ Krist. Bene be Krist ta namɔ ke mesew tomay wete.

Njambiyɛ ke pesɔ josi Satan

⁷ Ke mesew tomay wete si kwɔ, bo ma soɲe bo ne *Satan punje nye ke jɔbo ne. ⁸ A ta pundo womete yi ke jatidye mekando me bomɔ hene ke beya nje. A ta kɛ ke meboku me meneti maka yini, bo jɛbanɲwe yo nde Gok nɛ Magok. A ta ngbo bo, nɛ bo kɛ lu dyambi. Bo ta be budyate nda mesey me maɲ. ⁹ E botu baka nyanja ke to meneti maka hene, lito mbey diyo te yi botu be Njambiyɛ nɛ dya te yi temɔ Njambiyɛ diyma kɛ.

Yasi wete, e dite wule pele kwey balo ke to yan girise bo. ¹⁰ E bo nje biye *Kum beya mekele, nye mo te e dikima jatidye bomɔ ke yija manje ko, bete ke mato dite te yi ne piti kete kɛ. A ka dolo nyamɔ ko bene mo punja melepi me ja ko mate. Bo hene ta sanɲwa ne nyangwe mebone mate kpo ne kpo tu nɛ yeso.

Njambiyɛ ke pesɔ njena josi

¹¹ Ke kɔɲte, e mi beɲe sendi wete nyangwe wumna siya bekumande nɛ mo te e ba metidye kete ko. E meneti bene dyobo jise londɔ ke mbombu ne, yambile bone ne ngbot. ¹² E mi beɲe botu bete be ma gwe baka, betomba nɛ bonosike ke teri ke mbombu siya bekumande. E wete mumɔ bute yija mekana. E nye nje bute wete mekana sendi. Mekana mete mbete, yo mekana mete yi jɔngwe. Njambiyɛ pesima melepi me botu bete be gwɔ baka beɲɲwe mekele man, beɲɲwe yasi te yi ba ketinate ke moy mekana manɔri kɛ. ¹³ Botu bete be gwɔ ke maɲ baka, maɲ punja bo. Soɲ nɛ dya bemuɲ punja sendi botu bete ban. Njambiyɛ pesima josi mumɔ hene beɲɲwe mekele mene. ¹⁴ Ke kɔɲte, e bo biye soɲ nɛ dya bemuɲ bete ke mato dite. Soɲ te e ta nje sendi njime ko, yori, mato dite. ¹⁵ Mumɔ hene te yi bo ti dole dino dyene ketinate ke mekana me jɔngwe, bo betima nye ke mato dite.

21

Njambiyɛ ta kusɔ jonja dyobo

nɛ jonja meneti

¹ Ke kɔɲte, e mi beɲe jonja dyobo nɛ jonja meneti, keto bosa dyobo nɛ bosa meneti yambila bone, maɲ ti be se na. ² E mi beɲe dya te yi Njambiyɛ, jonja Yerusalem ke piye wule pe

yi Njambiyε ke d̄yob̄o. Njam-biyε kombila yo mberi yaŋa nda ŋḡondu nya te ε kombile yotu yí nyiŋe ne t̄y gwaki k̄o. ³ E mi woke wete d̄etina men ke lep̄o wule ke siya bekumande nde: «Nε b̄ēŋa, mbey te yi Njambiyε d̄iyε kete bene bom̄o k̄é, yoke. A ta d̄iȳo bene bo. Bo ta b̄e kando d̄yene. Njambiyε ne ŋguru wene ta b̄e bene bo, a ta b̄e Njambiyε wan. ⁴ A ta tit̄o misidyε hene ke misi man. Ko soŋ tí b̄e se na, ko m̄ajaba ko wona yotu ko meb̄one tí b̄eŋna se na, keto bosa meyasi ma si yambile b̄one.»

⁵ E m̄o te ε b̄a metidyε ke siya bekumande k̄o lep̄e nde: «B̄eŋa, mi ke kelo meyasi hene j̄onjate.» E nye lep̄e sendi nde: «Keto melepi maka, keto melepi mete gbakasi, yo ta kwan̄na gbate d̄ete.» ⁶ E nye lep̄e nye mi nde: «Meyasi hene sima kelna. Mi alfa,*f1* mi sendi omega,*f1* kandina meyasi nè sidya meyasi. M̄o te ε gwe yesidyε, mi ta nye nye m̄or̄oku mete yi wule ke ŋḡε te yi nye mum̄o j̄ongwe k̄é ne gb̄elate. ⁷ M̄o te ε ta laŋsa k̄o ta b̄e ne meyasi mete. Mi ta b̄e Njambiyε wene, a má b̄e m̄on̄o wombe. ⁸ Yasi wete, nduku mesay me botu b̄e w̄o nè yi botu b̄ete b̄e yeti ke tiko tem̄o ke yi Njambiyε baka ta b̄e nyen̄ nyen̄ mat̄o d̄ite kome piti lolε kete k̄é. Yo ta b̄e sendi nduku mesay me botu b̄ete b̄e kele mekele me nyε nè botu b̄e wona bom̄o nè botu b̄e kelna m̄ewanja nè botu b̄e kelna mekele me kifi. Botu b̄e kane yiŋa meyasi tiko Njambiyε baka nè botu b̄e j̄a hene ta b̄e ne kiya sol te. Soŋ te ε ta nje njime k̄o, yori.»

Kasi j̄onja Yerusalem

⁹ Ke k̄on̄te, ε wete jaki Njambiyε nje ke yembe. A b̄a ke njoka b̄ejaki yitan j̄o yiba te b̄e b̄a ne m̄epelo yitan j̄o yiba baka. M̄epelo

mete b̄a ne njena mekemiyε yitan j̄o yiba kete ne ŋgb̄eŋ. E nye lep̄e nye mi nde: «Inja, né mi tedye we nya te yi *M̄on̄o Sam ta b̄u ne megwaki k̄o.» ¹⁰ E nye b̄u mi ne nje te yi sisiŋ k̄é no ke wete nyangwe d̄on̄na keki. E nye tedye mi Yerusalem te d̄ya Njambiyε. Yo b̄a ke piye wule ke yi Njambiyε ke d̄yob̄o ne meluksa mene. ¹¹ Meluksa me Njambiyε b̄a ke kelo nde, Yerusalem p̄an̄ pano ke misi. Yo b̄a ke pano ne ŋḡey ŋḡey nda wete kpasa tari te yi ne ŋgelele yi bo jeba nde japi k̄o. ¹² Wete nyangwe d̄on̄na ndoko linja d̄ya sangwe. Ndoko te b̄a ne menumey kamo j̄o yiba. B̄ejaki b̄e Njambiyε kamo j̄o yiba b̄a ke teri yaka ne menumey mete. Med̄ino me mekando me botu b̄e Isarayel kamo j̄o yiba b̄a ketinate yaka ne menumey men̄ori. ¹³ Menumey yitati b̄a pulo kome yeso punde k̄é. Yitati b̄a pulo ŋgari, yitati pulo njembo, nje b̄u sendi yitati pulo kome yeso balε k̄é. ¹⁴ Bo summa ndoko te ne nyangwe metari kamo j̄o yiba yí suke yo nda sangwe kondu. Med̄ino me botu b̄e tomun b̄e *M̄on̄o Sam kamo j̄o yiba b̄a ketinate yaka ne metari men̄ori. ¹⁵ Jaki te ε b̄a ke lepina nye mi k̄o biyima yiŋa kum soŋ ke b̄o yí yekina yasi. Kum soŋ te b̄a tande lor. A biyima yo ke b̄o, na yeki ne d̄oko d̄ya, yeko menumey nè ndoko te yi linje d̄ya k̄é. ¹⁶ Sewo d̄ya nè d̄oko moy te b̄a ndi wete. A bon̄ma kum soŋ yin̄ori yeko ne d̄oko d̄ya. E nye kwedya sewo te kilometa tomay yiba j̄o gomay yiba. Dok̄o moy te nè d̄o te b̄a ndi sendi d̄ete. ¹⁷ E jaki yeke sendi d̄o ndoko, kwedya nde, yo meta kamotan j̄o kaba j̄o yiba. A yekima yo nda yi bom̄o d̄iki yeko ne meyasi k̄é. ¹⁸ Ndoko te b̄a sumnate ne yiŋa kpasa tari nde japi. Ndingele d̄ya b̄a hene tande

lór ne sɛngɛlɛɲ. Yo b̄a ke pano nda kimɔ mɔjɔli. ¹⁹ Bo kombila wɔmɔ nyanɲwɛ metari me ndoko yi b̄a nda saɲwɛ kondu ké nɛ kwalɔ kpasata metari hene. Bosate b̄a ne wetɛ kpasata tari nde japi, yibate b̄a ne wetɛ tari nde safir, yitatite ne wetɛ nde kalsedɔɲ, yinite b̄a ne wetɛ tari nde emerod. ²⁰ Yitante b̄a ne wetɛ tari nde sardonik, yitan jo wetɛte ne wetɛ kpasata tari nde sarduwan, yitan jo yibate ne wetɛ nde kirisolit, yitan jo yitatite b̄a ne wetɛ tari nde beril, yitan jo yinite ne wetɛ tari nde topase, kamɔte b̄a ne wetɛ tari nde kirisoparase, kamɔ jo wetɛte b̄a ne wetɛ kpasata tari nde hiyasinte, kamɔ jo yibate b̄a ne wetɛ nde ametiste. ²¹ Menumey maka kamɔ jo yiba b̄a kpasata yina meyasi nda membambo kamɔ jo yiba. Bo kelma numey hene ne kpasata yina yasi wetɛ nda mbambo. Ndingele membango me dya hene b̄a tande lór ne sɛngɛlɛɲ. Yo b̄a ne ngelele nda mɔjɔli. ²² Ko mi tí beɲe mbanjo Njambiye ke mɔy dya te na, keto yo Baba Mboko te Njambiye ε ne nɲunɲudye hene kɔ, yo nye ne nɲuru wene bene *Mɔnɔ Sam be mbanjo Njambiye te yi dya te. ²³ Dya te yeti ke pa diyɛ nde, yeso bene nɲwendɛ nyêki mejasi kete na, keto yo nyanɲwɛ meluksa me Njambiye nye mejasi ke dya te. Lambo dya te, yo Mɔnɔ Sam. ²⁴ Mekando me botu be meneti maka hene ta kendo ke mejasi mene. Bekumande be meneti maka ta nje ne mekusuku man yi nye bo luksa te hene. ²⁵ Kande bemenemene kumɔ bekoko ko menumey me dya te tí díbina se na, keto ko tu tí beɲna se na. ²⁶ Bo ta b̄y meyasi hene te yi nye botu be meneti maka luksa nɛ yi kele nde, bo sɔmbila bo ké nje nɔ ke dya te. ²⁷ Ma ko yina mekele me

mami, ko botu bete be kele mekele me nyɛ nɛ ja baka tí nyiɲe ke dya te na. Siya botu bete be ta nyiɲe, yo ndi baka be díno dyan ketinate ke mekana me jonɲwɛ te yi Mɔnɔ Sam.

22

¹ Ke kɔɲte, ε jaki Njambiye kɔ tedye mi wetɛ nyanɲwɛ duku te yi ne mɔrɔku mete yi nye jonɲwɛ ké. Mɔrɔku mete b̄a ne nɲenɲe nɲenɲe, pupɔ nda wetɛ wumna tari nde kirisital. Duku te sɔkulannɲwɛ wule ke siya bekumande te yi Njambiye diyɛ kete bene *Mɔnɔ Sam ké. Yo sɔkulannɲwɛ beɲɲwɛ bembe mbanɲo dya. ² Jeti te ε nye bomɔ jonɲwɛ kɔ ke meɲon me duku kɔ hene yiba. Sew wetɛ, yo wúm meɲna kamɔ jo yiba. Yo wúm meɲwendɛ hene. Membroɔ mete sídyikwe mekɔn me mekando me bomɔ hene ke to meneti. ³ Ko mekita tí beɲna se na. Siya bekumande te yi Njambiye bene *Mɔnɔ Sam ta diyɔ ke mɔy dya. Botu be mesay bene ta kelɔ mesay nye nye. ⁴ Bo ta beɲe mbombu wene, díno dylene ta be ketinate ke membombu man. ⁵ Ko tu tí beɲna se na. Ko bo tí diyɛ ko lambo ko yol yeso na, keto Baba Mboko te Njambiye ta be mejasi man. Bo ta namɔ kpo ne kpo.

Yesus nde, a yima

⁶ ε jaki lepe nye mi nde: «Melepi maka gbakasi, yo ta kwanɲa gbate dete. Baba Mboko Njambiye te ε nye botu be punja melepi mene sisiɲ ne kɔ tome jaki wene nde, a njâki nje tedye meyasi mete yi yâkannɲwɛ dya nedɔ ké nye botu be mesay bene.» ⁷ Kumande Yesus nde: «Beɲa, mi yima nedɔ! Mɔ te ε bakidyɛ melepi mete yi Njambiye punja ke mekana maka ké ne mesosa.»

⁸ Ne gba mi Jan woke, beɲe sendi meyasi mete. Ke mi ma

si woko ðeɲe meyasi menɔri ké, ε mi bale ké nji mekol me jaki te ε tedya mi yo kɔ, né mi kan nye. ⁹ Ma yasi wete, ε nye lepe nye mi nde: «Ay, we tí ðoða! Mi ndi kumbo wɔ ké kiya mesay, kumbo ðemɔɲ ðo, ðotu ðe punja melepi me Njambiyé nè baka hene ðe ðakidyé melepi mete yi yo ketinate ké mekana maka baka. Kanɔ ndi Njambiyé.» ¹⁰ É nye lepe nye mi nde: «Kpe, we tí soɔyukwe melepi mete yi Njambiyé punja ké mekana maka ké na, keto ɲgimɔ sima wuta. ¹¹ Ma mo te ε kele kɔtu mekele, a kên mbombu yí kelo ðete. Mo te ε kele mekele me memi, a kên mbombu yí kelo ðete. Ma mo te ε kele ɲgbeɲ mekele, a kêl ðete kè nɔ mbombu. Sendi, yɔkɔ ε ðakidyé yotu ne pupunate ké misi me Njambiyé, ðeɲgwe nye kɔ, a kên mbombu kelo ðete.»

¹² Kumande Yesus nde: «Beɲa, mi yima nɛdo! Sol te yi mi nɔ ké ké ðo mbe yí solɔ mumɔ hene ðeɲgwe mekele mene. ¹³ Mi alfa,*f1* mi sendi omega.*f1* Yo mi ðiyé bosate, ðiyɔ njenate, kandina meyasi nè sidya meyasi. ¹⁴ Botu ðete ðe weye melambo man baka ne mesosa, yo ðo ta ðe ne ɲgabiye ké mbumɔ jeti te yi nye mumɔ jonɲwe ké. Bo ta kwɔ ne numey yí nyiɲe nɔ ké moɲ dya. ¹⁵ Botu ðete ðe kele yasi nda ðembiye baka ta ðone ne nan kine nyiɲe moɲ dya na. Botu ðe kelna mekele me kifi nè ðotu ðe kelna mewanja nè ðotu ðe wona ðomɔ ta tika ne nan. Botu ðete ðe kané yiɲa meyasi tiko Njambiyé nè ðotu ðete ðe nye sosu ké kelna

ja baka, ðo hene ta ðone ne nan sendi.

¹⁶ «Mi Yesus, yo gba mi tome jaki wombe nde, a kên kè lepo meyasi mete gbate gbate nye wune ké njoka menɔɲ me ðomɔ hene ðe tike temɔ ké yembe baka. Mi njuku jeti, nday Davit, sisɔ te ε pané ne kpalele ké njenameno kɔ.» ¹⁷ Kimɔ Sisiɲ nè nya gwaki ké lepo nde: «Inja!» Mo te ε woke melepi maka kɔ lêpi nde: «Inja!» Mo te ε gwe yesidyé, a njâki. Mo te ε kwadyé hoɰbiye moɔko mete yi nye mumɔ jonɲwe, a hoɰbiya yo lalé ne gbelate.

Njena lepi

¹⁸ Mi Jan ké pele nye mumɔ hene ε woke melepi mete yi Njambiyé punja ké mekana mete yɔkɔ kɔ nde: ɲge mumɔ dokidyé yiɲa yaɲa ké to melepi maka, Njambiyé ta kelo nde, a sãɲgwãɲwe ne mekemiye mete yi ðiyé ketinate ké mekana maka ké. ¹⁹ Ma ɲge mumɔ soɲe yiɲa yasi ké melepi mete yi Njambiyé punja yi ðiyé ketinate ké mekana maka ké, Njambiyé ta soɲe sendi ɲgabiye te yi mo te diyima ðe nɔ ké jeti te yi nye mumɔ jonɲwe ké. Njambiyé ta kelo sendi nde, mo te tí nyiɲa ké dya Njambiyé na. Kasi jeti te yi nye mumɔ jonɲwe nè kasi dya Njambiyé ketinate ké moɲ mekana maka.

²⁰ «Mi Kumande Yesus, mi mo te ε jaye gbate nde, meyasi mete hene gbakasi kɔ ké lepo nde: Mi yima nɛdo!» *Amen, Kumande Yesus, inja! ²¹ Kumande Yesus kél ɲgikwa ne wune hene.